[illegible]

ދިވެހި ޑައިޖެސްޓް

DHIVEHI DIGEST **68**

5 ޖޫލައި 2016

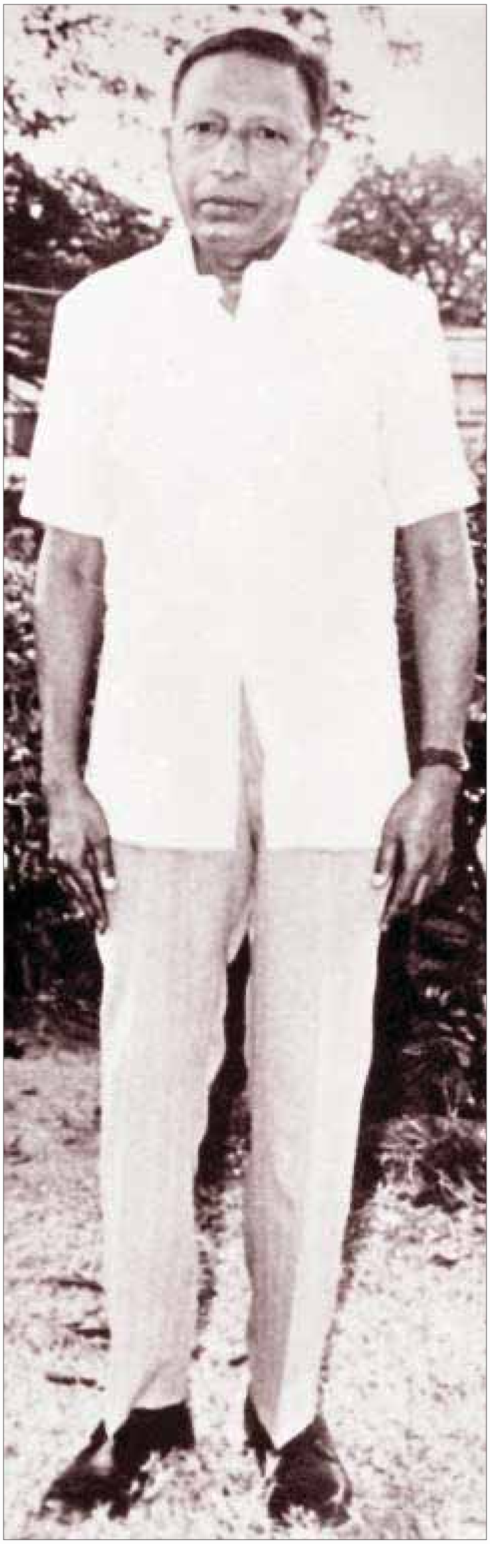

ބައެއްފަހަރު
ބާޣީން - ޣާޒީންނަން
އަނެއްބައިފަހަރު
ޣާޒީން - ބާޣީންނަން
ވުދަލީ، ދުނިޔޭގެއާދަ

އައްޑޫ ޚާއްޞަ

ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު - ސ. ހިތަދޫ ފިނިފެންމާގެ
ނާސިރުގެ ވެރިކަމުގައި - ޢަފީފު ވީ ބާޣީއަކަށް
ޒަހުން އެދީ - އައްޑޫރަދުންނޯ

ބައެއްފަހަރު ބޮޑީން - އާދީންނަށް
އަނެއްބައިފަހަރު އާދީން - ބޮޑީންނަށް
ވުކަލީ، ދުނިޔޭއާދަ

28 އޭޕްރީލް 2016 ބުރާސްފަތި

“ދިވެހިޑައިޖެސްޓް” ގެ މިޢަދަދު އާދެ! 68 ވަނަޢަދަދު އަޅުގަނޑު މިޚާއްސަކުރަނީ އައްޑުއަތޮޅަށެވެ. އައްޑުއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނެވެ.

މިކަންމިގޮތަށް ކުރަން ބޭނުންވި ސަބަބެއްވެސްއޮތީއެވެ. އައްޑުއަތޮޅުގެ ވާހަކައަކީ، ހަމައެކަނި ހިތަދޫ އެޅަދީދީގެ ބަޑިދީދީގެ عبدالله عفيف ގެ ވާހަކައެއްނޫންނެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި އައްޑުއަތޮޅަކީ ޖާގަދަކުރުވޫ އަތޮޅަށެވެ.

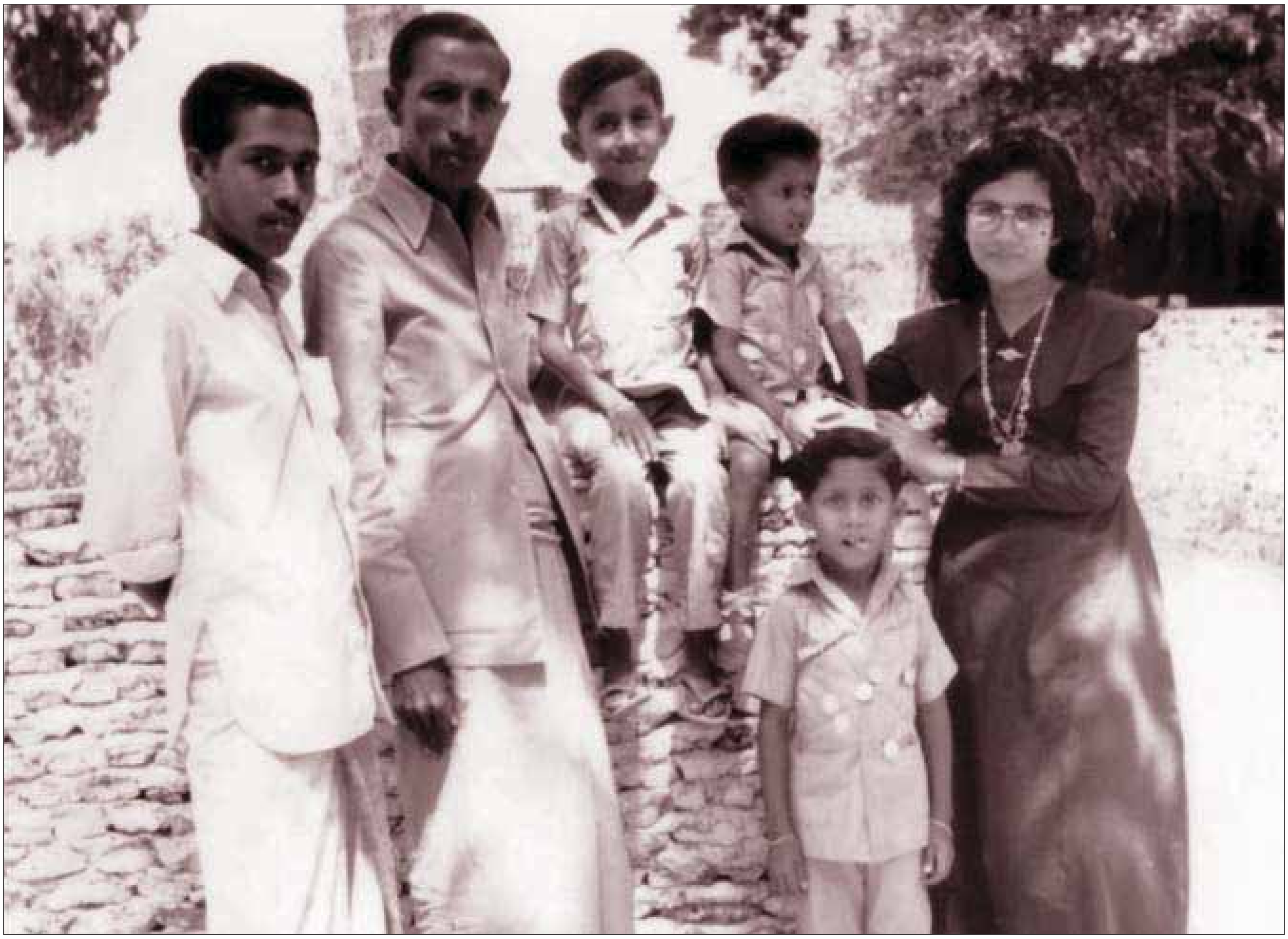

ސ. ހިތަދޫ އެޅަދީދީގެ ބަޑިދީދީގެ عبدالله عفيف އާއި، ސ. ހިތަދޫ ގަނޑުވަރުއަލިދީދީގެ އަނީސާ ބަޑިދީދީ
އެދަރިކަލުންގެ 4 ބޭފުޅުންނާއެކު - 23 ސެޕްޓެމްބަރ 1963 ގައި ސިޝެލްސަށް ފައިބައިގަތުމުން އާއިލާއާއެކު ނަގާފައިވާ ފޮޓޯއެވެ.

ފުރިއްދުއަހުދެކުލެވެ. އެއްޗެހިތަކުގެ މާލީހަރަދުތަކެވެ. ދިރުމާއިދޭއްދުތަކުގެ އަތޮޅުތަކުގެ. މިހިސާބުންފެށިގެންދިޔައީ
عبدالله عفيف ގެވެރިކަމުގެ ވެރިކަމެއްކަމެވެ. އޭގެ އާދަކަށް ވެރިކަމުގެ އުސްވެރިޔާ ވެރިކަމާ ކުޅަދާނަ.
ވަރަށްބޮޑު ބައެކެވެ. މިހާރުދިރިހުރި عبدالله عفيف ގެވެރިކަމާ ކަމަށް އުސްވެރިކަމުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ صفحہ ބަޔާން ހިމަނާލާ
ނުހިފެހެއްޓެވެ. ނުވެސްކަމެއްވެ. މިހާރުހިފެހެއްޓިއްޖެ، ބޮޑުބަޔަކަށްކަމަށް ހަމައެކަނި ދައުރުކަމުން އިބުރަތްކަމުގެ

376 ސަފްހާގެ ފިހުރިސްތު:

• ބަޔާންކުރަނީ ބާރުން - އާދޭސްނަން، އަޅުއްބަދިކަލަކު އާދިން - ބާރުންނަންބަލި ދުނިޔޭގެއާދަ **10-1** މިފޮތުގެ ފުރަތަމަ އަދި،
ތިމާއަށްނަގައިން ކަންތައްތަކެއް ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާ. ޖަމާވެރިންގެ ކަމަށްތަކުގައި ކަރުދާސްތަކުން ވަގުތުގައި ހުރިހާ
ބަރަބަރު ކުރުމުގެ ރޫހު ވަޒީފާގެ ހިތްވަރުން އެހީތެރިވެދޭ ދަށްވެސް މުޅިކަމަށްކަމުގެ ބަދަލު ހުސްކޮށްދީފައިވާކަމަށް. • ރަށްރަށް އިންތިޚާބު
ހުސްވަރުގައި އަތޮޅުތަކުގެ ކުރިއަރައި ވާހަކަ ހުއްޓުން **11** • ސުވަދީބު دولة ގެ ތާރީޚާ **12** • ހިތަދޫ ދަރުމަވަންތަ ރާއްޖޭގެ ސިޔާސަތު
ދަރުބާރުގެ އެދުން ހިތްވަރުގެ ދައުރު - މީހެއްގެ ޤާނޫނު، ރައްޔިތުންގެ ޖުމްހޫރިއްޔާ ممبر ނަ ރައްކާތެރި ދެބައިވަރުގެ ހިތްވަރު **18-13** •
މިއީ މިނިވަންކަމަށް ގާތްވެވުނު ދައުރުގެ ވަރަށްބޮޑު ދުވަސް 1 ޖަނަވަރީ 1961 ގައި ނެރުނު 32 صفحہ ހިމެނޭ އައްޑޫ ޚަބަރުސީގެ
ޖާއިބު نمبر އެވެ. 2 ވަނަ صفحہ ގައިވަނީ ސުވަދީބު ސަރުކާރުގެ ދައުލަތަށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބާރުދިނުމާއި ދައުލަތު ނަންބަރެވެ. **50-19**
• މިއީ 1-1-1962 ގައި ނެރުނު އައްޑޫ ޚަބަރުސީގެ 3 ވަނަ އަދަދު نمبر އެވެ. އަތޮޅުތަކުގެ ހިންގުމުގައި ޤާނޫނުތަކަށް 6 صفحہ
މަދުނުންނެވެ. 31 ވަނަ صفحہ ގައިވަނީ، ސަރުކާރުގެ ދާއިރާ ޤާނޫނަކަށް ހިންގުމުގެ ބާރުތަކެވެ. محكمة الداخلية - ތަޢުލީމީ ދާއިރާ - އިންތިޚާބުތަކުން
ސަރުކާރު - محكمة الشرعية - محكمة المالية - ހަރުކަށިވެރިކަން - محكمة الامن عام - ޤައުމީ ސަލާމަތު - صحت އާއި ދުނިޔޭގެ ވިޔަފާރި،
عبدالله عفيف އެވެ. **104-51** • **109-105** ގައިވަނީ ފަހަރުން ޤައުމީ ޤާނޫނުތަކުގެ އިތުރުބައެވެ. • ރަސްކަލަކު ހިންގާނެކަށި
ޖަލުސާގައި އެއްޗެހިތަކުގެ ޒަޢީމު ބައިވެރިވެދޭ ރައްޔިތުން **113-110** • ހަމަހަކަލަކާއި ހިމާޔަތް. މިއީ ހިޖުރަތުން 1366 ވަނަ އަހަރު
މީލާދުގެ ދުވަހަކު އިސްލާމީ ތިލި ކަނޑައެޅި ދަރުބާރުގައި އާސަރަކު އައްޑޫ ފިހާރަތްތަކުގެ ކަންކަމާއި ޤައުމީ ޤާނޫނީ ޤައުމީ ފުއްދައިދެއެވެ.
140-114 • ޖަޒީރާގެ ބައެއް ހިތްހަމަ - މީހަކާ ސުވަދީބު ސަރުކާރުގެ ޖާސޫސުން - ސުވަދީބު ޖުޒުތަކުގެ ބަސްތަކުގެ ސިފަޖާ
ފިޔަވަޅުގެ ގޮތްސޮއިކުރިކަމެއް. **149-141** • އެއްޗެހިތަކުގެ ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރުގައި ޤާއިމު ދުވަސްތަކުގެ އެއްޗެއް. މިއީ
ކަލުކުރާ محمد لطيف ގެ ޤައުމީ ދުވަހެވެ. **169-150** • ރާއްޖޭގެ ދުވަސްތަކުގެ އެއްޗެއް - މިދިޔަ محمد لطيف ގެ ޤައުމީ ދުވަސް. **177-170**
• ނުހަދަން ފެށޭ ޖަމާޢަތް ހަދައި އަމިއްލައަށް ކަނޑައެޅުމަށް ކާކު؟ ސުވާލުކުރަން ގޮތްތަކުގައިވާ "ދަރުބާރާއި ވަރުގެ ގޮތުން
ހުރިބައި"ގެ އެއްވަނަ ބާރުގައި ފިޔަވަޅު ބަލަހައްޓާ. އެއްޗެހިތަކުގެ ވެރިކަމަށް ނުދައްކާ ތަފާތު ރަސްމީ ދުވަސް. ދައުލަތުބާރުގެ މައްސަލަ
ހިނގަމުންދިޔަ ސިޔާސީ އުފެއްދުމެއް ބާރުގެ ކަންކަން ގޮތުގައެވެ. އަދި "އައްޑޫ ރާއްޖެ" ނަގާ އަޅުއްވާ ޖަޒީރާ، ރާއްޖޭގެ ދާއިރާތަކުން
އެންމެ ބޮޑު ބާރުގެ ތެރޭގައި ބާރުގެ ރައްކާތެރިކަމެވެ. **221-178** • "އެކުވެރި ޖަމާޢަތް ނުނިމޭ ވާހަކަ" ކަލޭގެ ރަސްގެފާނު
ދަރަޖަ ހުސް ބަޔަކު ޖަޒީރާގެ ފިޔަވަޅު ބަލަހައްޓާ އަސާސީގެ ވެރިކަމާ ދިފާޢުގެ ކަމަށެވެ. **242-222** • ޖަޒީރާގެ ޖާގަ ގެރިގެ ދުވަސް
އަޅުގައި ގޮތްސޮއިކުރި ސިޔާ احمد زاهر ޖަޒީރާ އިތުބާރުގެ ބާރުގެ. ޖަޒީރާގެ ބައެއް ވެރިކަމާ މުދަލު ހުއްޓުނު އަދިވެސް އިތުރު ބާރުގެ ވެރިކަމުގެ
ތަޞްވީރު ވަރަށް ދުވަސް ދިޔަ ފިޔަވަޅުގެ. **335-243** • މިއީ މަސްދަރުތަކުގައި ގޮތެއް ހަމަހަމަ ދައުރު ވަގުތުގަ ހަމަ صفحہ ގެ
ދިވެހިގެ ވެރިކަމެވެ. **340-336** • ހިމާޔަތްދޭ ހިސާބުން عفيف ދުނިޔޭ شکر ގެދޮރުން **341** • ހުރިހާ އެއްބަސް ފަހުގެ ސަލާމް
އެހެނިހެން ސަ. އެއްޗެހި ދަށުން موسى علي ديدي ދުނިޔޭ ދިވެހި **342** • ދުވަހަކު ފަހަރު - އިސްލާމީ އިބާރާތް ދުވަސް
362-343 • އެޖެންޑާ ޖަޒީރާގެ ޖަޒީރާގެ ފިޔަވަޅު **363** • ވެރިކަމުގެ އެއްޗެހި ހާލަތު ރައްކާތެރިކަން - **374-364**

ލިޔަނު ސާމިޔާފާހަނާ، އުނގެނުވަނިކަން ކަމުގައިވާ ފޮތުއްޔާ މާލިމާފުރިގައި އަމިއްލައަށް އުފައްދައިގެން އުޅުނުލިޔުނުގެމީން
އަދުގަނޑު ގަނޑުން އުޅުއްވިފައެވެ. އޭނާމީ ހާސްބައިތެއްގެ ސާހިބެކެވެ.

- (މަރުޙޫމްނާޒިމުއަބްދުލްވަހާބް) އަސްލުވާނަށެވެ ދިރުމުގެކުރިން އަދުގަނޑުގެ އަމިއްލަވާހަކައެވެ ދަންނަވާލާނަމެވެ.

"ދިވެހިޑައިޖެސްޓް" ގެ 11 ވަނަ އަދަދުގެ 31 ވަނަ صفحہ ގައި އަދުގަނޑު ލިޔުއްވާފައިވާ ބާވަތެވެ.

___"**ނާލާ**" މަޖައްލާ މަނާކުރަކީ ވެރިންކަމުގައި ހުރެ ލިޔުއްވާމަކީ ކުރިއަށްގެންދިޔަ އޮފީހެއްގެ އަދުގަނޑުގެ ހިތަށްވަނީވެ.

ނަމަވެސް "އަދުގަނޑު ދޮން" ތާރީޚުގެ ބައިހާ، ދިވެހިއަދަބަށް ވާރުޞެއް ދީގައި މާސްޓަރުބައިން ހަމަވެ. މަނާކުރުމުގެ ބައްދަލުވުމުގައި މަޖައްލާގައިވާ
ކަސްބެއްބެއް އެންމެ ޒިޔާރަތް ދެކެވޭގެ ލަބީހުބުބުނަ ދެކެވޭގެ ބޮޑު ބަލަނަ އޮފީހުގެ ދިރާސާތަކެއް ޕުރޮޖެކްޓުގެ ކުރިއަރުމަށް
ހާދަހަގަނޑުކޮށް އަދުގަނޑުގެ ހިތަށްއެރިއެވެ.

މުޖުތަމަޢުގައި މީހާއި، ނުލިބުނާއި، "ގަލީހުސްނާ"އި، ކާދެކުނިނީހާއި، ކޮއްޗެއްވެރިންގެ ލަތަން ޤައުމުކުރިއްގެނަސް،
ތާރީޚީ، އަދި ޤައުމީ، ވަރުބައިގެ އެއްސަރުކާރުން ޤައުމީ ނުކުރިޔުން ގެރީގެން އަދުގަނޑު އެކަކީ. މަތިވެރިކަމަށް ނުކުރިވުނަސް
މިކުރުގެ، އަދުގަނޑުގެ قوم ދެކޭ އަދުގަނޑު ވަރަށްތަފާތެވެ. އެކަމަކު މުޖުތަމައުގެ ނުލިބުމުގެ ގެންދިޔައިރުވެސް އަދުގަނޑު
ނިކަމެތިކަމާއި، ބައްދަލުވެސްގަނޑުގެ ކަހައިގެނަތަކާ ދެކޭގަނޑަށް މަޖައްލާތަކެވެ. އެހެންނަމަވެސް
ވީހާވެސް އެއްގަދަ ބޮޑުބައި ވިއްޔާވާ އަދުގަނޑުމައިމުތާ މުކަލެއް އަހާމުކަށުގޮތްގެންދިޔައިން ހިރަގަސްކަން ނަގައިގަނޑުގެން
ގަނޑުކަމަށް ދުނިޔޭގައިތިބި ދިވެހި ސަފަރުތަކުން ނުކުތައިދެވެ. އަދި އަމުދުން ދިވެހިމުޖުތަމައުގައި އަދުގަނޑުމުން ވަރަށްރަނގަޅަށް
އެކަކު އަނެކަކު ދަންނައިރުއެވެ.

ތާރީޚީ، އަދުގަނޑު މާސްތުޒުވާރީވާ ރަސްމީގެއްސޯވެ. އެކަމަކުވެސް މިކަމާދުގެބާ
އެކިތާނު ބޮޑުކުރުވާކަށެވެ. (މިކަމާދުބާގެނުން މިދުނިޔޭ "ނާލާ" މަޖައްލާމީކަމާ އެބައްދަލުވާނެއްވެފަލާފުން
ކޮންމެއަކަށް ސިފައިންއަށް ހެރަހަރުފެބައް ގެނގުގުމަކީ އެމަޖައްލާ ގަންނެވުމަކީ ގާޑިޔާރުމަރުކަރުވާރުކަމަށް
މަރުދުގެ ސަރުކާރުން އިދާރާ ކުރެއްވީ ކުރިއްވި "ދަރުބާރުވާންމަގެ ގެޔަށްދާނުމިބަށް"ގެ
ނަމުގައި ފޮތްއިލިކެއް ފުރިމެވެ. ރަށްބެރުރިން މިހުނުގެއެބަހުރިއި، މުސްކުރިދުވަސްވީ ބާރުޒީތުމުބަކާއި،
ފޮސްބަތް އެއްކުރަން ފުރިމެވެ. ގަސްގަސްފުރިމެވެ. ލިބޭނު ގާބަކަކެވެ. އުމުރަކީ 10 އަހަރަކެވެ. އިސްހިޔާރާ
މާކައިވެސް އިން ކުރަންޖެހުނު ހަރަދުއްކާނަ A4 ސައިޒުގެ ދާހާވައްޗާ ސާފުހާގެ ލިއްސަން ތާރީޚެވެ. ދަފުސްވެރިހުން
ހަދައިގެން އުމުރުނުގެވާހަކަބައް ރަކާޖެކަރަން ފުރިމެއްވެ. އަގު ރިގަސްނެވެ. ތަޤްރީބެވެ. އުމުރުގެވާހަކަބަކާގައި
އެވަނީ، ފައުދުގެ ނިޔާތިވެ ގެއްލިގެނަދާ ބާރުޒުގެ ވަރަށްބޮޑުބައްކަލެވެ. އަދި ރައްކާތެރިކަށްލާކައި މިހެރިހާބަލައި
ރާއްޖެއިންބޭރުގައި ރައްކާކުރިމެވެ. މިއީ "ނާލާ" މަޖައްލާ މިގޮތަށް މަނާކުރިމާ ކަސްބައްކުރަން އަދުގަނޑަށް
ފުރުސަތު ލިބިގެންނެވެ.

އަދިވެސް އިބުރަތް އަދުގަނޑު ލިޔުއްވިވެ.

___"އަދުގަނޑަށް ޝަހީދު އަދުގަނޑުގެ ނިމުނުއްޗެ ވަގުތުކަވެ. އެކަމަކު ކަރަމަރެވެ. ތާރީޚްވާހަކަޔެއްގެ އަދުގަނޑުގެ
"ދަރުބާރުވާންމަގެ ގެޔަށްދާނުމިބަށް" ވާދީ މަދުނެންދީ މިހާރު ފުރުސަތުތަކެއް ޤާނޫނީގޮތާއި ނުފުރުސަތު ލިއްސުންބޮލުން ފުރިމަޤާމާ، އަދި
އެކަމަކީ ތާރީޚް އަދުގަނޑު މުޅިގެ ބައިބައި ނުވާހަކަކީ ތާރީޚްކަމެވެ. ފޮސްކުރިފާހަގަތާ ނުފޮތްޖެހޭ ރަގަޅުޖެހޭ ބައިބައި ހާޒިރުކުރިމުގެން،
ބޭރުގައިވެސް ބަހައްޓާފައެވެ. ރަގަޅުބައްބައިގައި އަދުގަނޑުގެ މުޅިން އަމިއްލަ ފުރުސަތު ކުރައްވާފައެވެ.—"

މިވާހަކަތައް ކޮޅެއް ދިގުވެސްވެއްޖެއެވެ. ނަމަވެސް ނިންމާލާހިތްވަނީ، އިއްތިހާދުމަޖައްލާއާ ބެހޭގޮތުން މަޖައްލާގެ އެޑިޓަރ އަދި މަސްއޫލުވެރިޔާ މުއ. ގޯޅިރީގެ އަބްދުއްސަލާމް ޙުސައިންމަނިކު "އިއްތިހާދު" މަޖައްލާއާބެހޭގޮތުން ލިޔުއްވައި އަރުވަނިވި ސިޓުއްމި ދިއުއްވުމައް ގެނެސްދިނުމަކުރުވަލީއެވެ. ވިދާޅުވަމުން ގެންދަވާނެވެ.

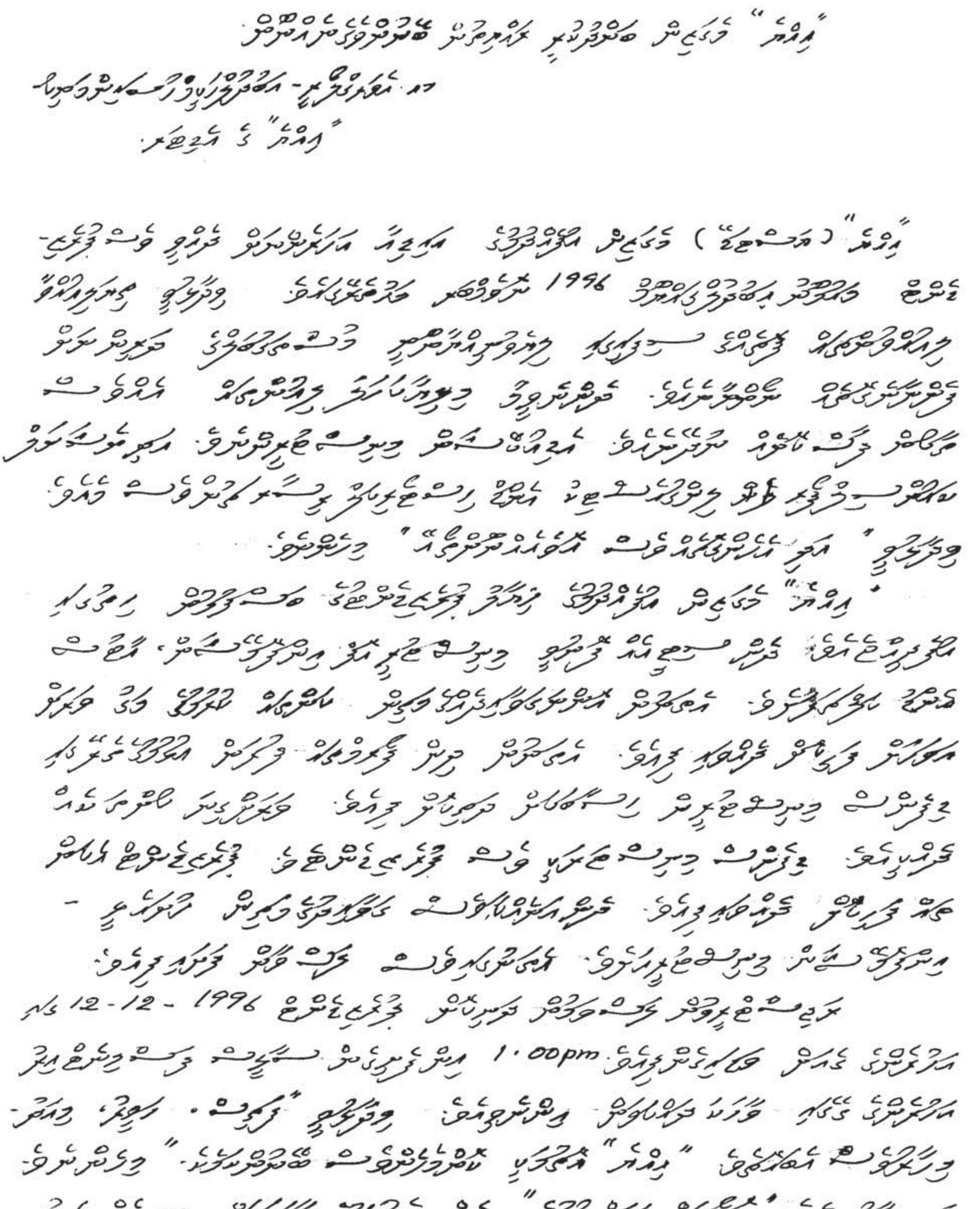

[illegible]

ޕްރޮޖެކްޓް [illegible] "[illegible]" މެގަޒިން [illegible] 1997 ޖަނަވަރީ 23 ވަނަ ދުވަހުއެވެ. [illegible]

[illegible] -7- [illegible] "[illegible]" [illegible]

[illegible] 1997 [illegible] 1997 - [illegible] 10 [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] " [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]."

"[illegible]" [illegible]

[illegible] 1997 [illegible] 25 [illegible] 84 [illegible]

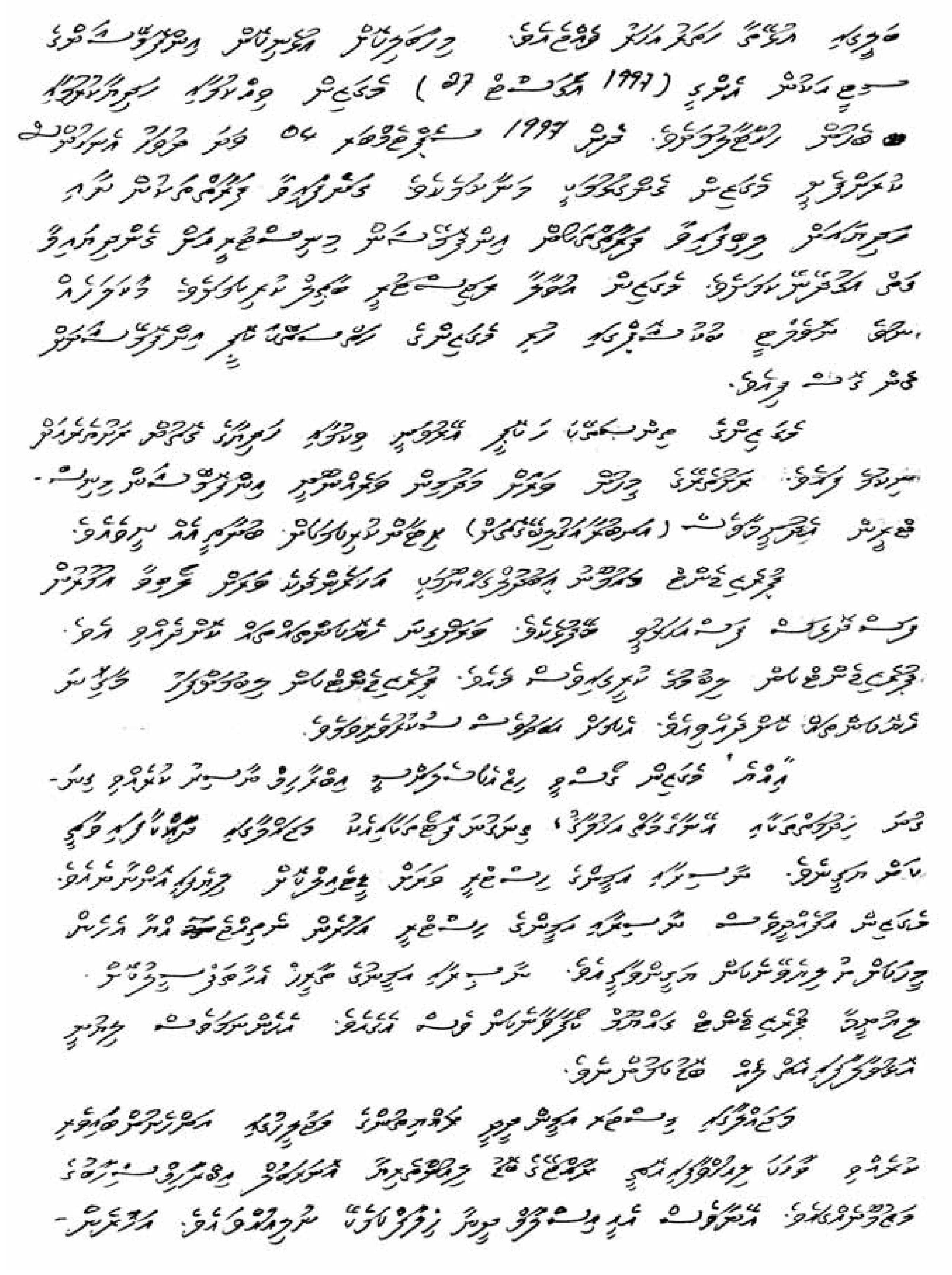

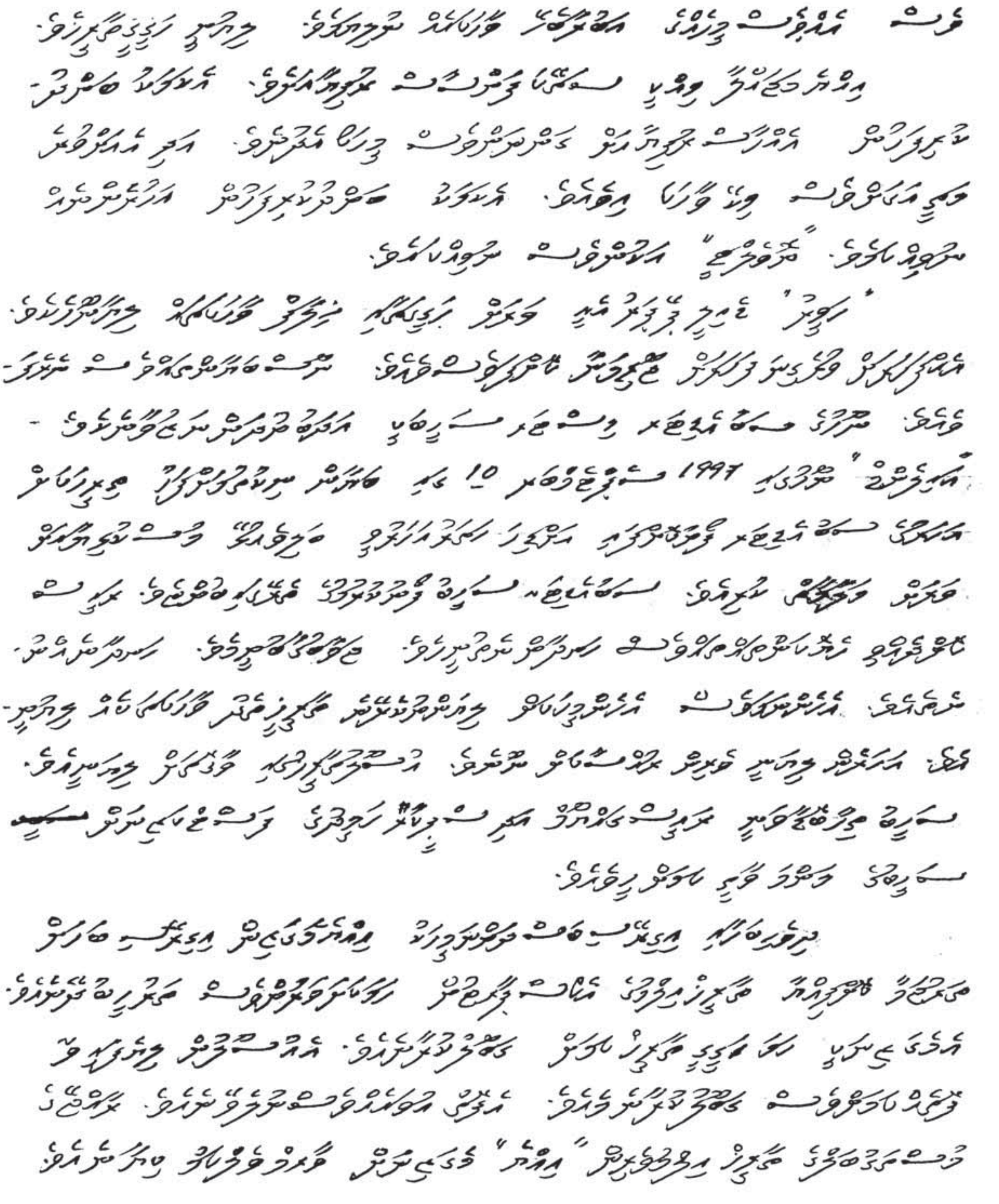

[illegible] އަޅުގަނޑަށް [illegible] (ބައްޕާފުޅުން [illegible] [illegible]) [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible]

[illegible]

[illegible] ނުވަތަ [illegible]

[illegible]

[illegible]

ކޮންމެއަކަސް ވަރަށްމަސައްކަތްކޮށް އަޅުގަނޑު ތައްޔާރުކުރި "އިއްޔެ" މަޖައްލާ ގެންގުޅެން ނުވާނެކަމަށް ކުއްލިއަކަށް ސަރުކާރުން ނިންމުމާއި އަމުރާއިގުޅިގެން ވައްތަރުޖަހައިގަނެ ނުވަތަ ތަޅައިގަތީމާ ދޫނުކުރެވުނު ނަމަވެސް ކުއްތާއަކަށްވާކަށް ބޭނުމެއްނުވީއެވެ. އެއްކަލަ އެއްބަސްކިޔަނަމަ ސަރުކާރުމީހުން ނުލިބޭނީއެވެ. ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ކުރަންވީ މަސައްކަތަށް ފިރުމެވެ. އެއީ އިސްލާމްދީނާ ދިރުމުގެއިސްލާހަށް ކުރިމަގުގައިހުރިހުރި ދިރުންގެމަގަކަށް ހިތްވަރުދޭ ހުށަހެޅީމެވެ.

މިގޮތުން ދިވެހިބަހުގެ ހުރި ދުސްތޫރާއި ފިޔަވަޅުތަކާއި ދިރުވުމާއި އަޖާއިބުގެ ގެސްކަސްތިޔަރުމަސްސާބުއަކަ އަޅުގަނޑު މިގޮތުގައި، ހަމަހިތާމަ އަވަހަށް ނެރުނީއެވެ. "ދިވެހި ޑައިޖެސްޓް" ގެ ނަމުގައެވެ. މިމަޖައްލާގައި ހިމަނާލިއުމާއި ޤުރުއާނަށްފަހު ކަތަރުވެސް ޗަޖަޕާނާއި ހާދިސާތަކާއި އެންމެގިނައިން އަދަބީގަތް އާކާއެކަޝާ، އައްޑޫއާދޭ ޤުރުއާނީ ވާހަކަތަކެވެ. އެޤުރުއާނީ ވާހަކަތަކާއި ތިރީސް ދިވެހިވާރުގެ އަރައިރާ ގުރޭގެ ގޮތުގައި ކާރައިޓަށް، މެއި. ހިޖުރީ އެގިރިއްޗެ ޖަލަރިޤާލަން عبدالله‌عفیف އިސްލާމީއަކަށް ހުށަހަޅައިގެން ދިލުމި دولة ނޫޅަކާ އައްޑޫއަތޮޅުގައި ހިފުގެ ފޮރުކާގެ ވާހަކަތަކެވެ. ޤަފުން އިފުރުކާގައި ފުވައްމުލަކާއި، ހުވަދުއަތޮޅުގެ ބޮއިފުރުވެއްޖެ ބަނޑުފުރުކާއެވެ. ނުވަތަ ބަނޑުފުރުކާއެވެ. މިގޮތަކަށް އައްޑޫއަށްބާ އޭރުގެއިރުވާރާ ނުރަކާ ނޫން އިހުގެކަތެވެ.

ގެއްލިދިޔަކަން ބޫނުމުއްސިވު

ބަލްދާއި، ވަޠަނާއި، ޝުކުރުކުރުމީ الله سبحانه وتعالى އަށެވެ. الحمدلله !

މިދިޔުންދިޔާއިރު، އަޅުގަނޑަކީ، އުމުރުން 80 އަހަރުފުރި ޤާބިލްކަމުގެ ދުވަސްވީ މުސްކުޅިއަކީމެވެ. ކޮންމެއަކަސް ނިޔަލަށްއާދެވުނީ، الله އިރާދަފުޅުގެ މަތިން ޖަލްސާ ހިނގައިދިޔައީ ހިތްހަމަޖެހުމުގައެވެ. ކުރިން އަޅުގަނޑު ތަރުޖަމާކުރި عبدالله عفيف ގެ ފޮތްތަކާއި މަޖައްލާތައް ދިވެހި ޑައިޖެސްޓް "ދިވެހި ޑައިޖެސްޓް" ގެ 70 ވަނަ އަދަދުގައި ކުރުގައެވެ. 68 ގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުފެދުން ހިސާބުތަކުގެ އެންމެއިސް މުސްތަޤްބަލު عبدالله اسمعيل (އިސްމާއީލް ދީދީއާއި ހެދުނު ގޮތް) ގެ ފާހަގަ ގެންގުޅުނުގައި، ދުވަހެއް ސަރުކާރަކަށް - ގަސްދުވަހުން - ބާޖަރުމަހުން - ޤާނޫނާ އުފެދުނު "އަދަރުއް" ފަރާތުގައި ޤަވާއިދު ޤަރާރު ކުރައްވާ (ރ. ފުރާގެ ފުރާ އިބުރާހީމްގެ ދަރިކަލުން) ގެ ވާހަކަގެންސެދިމަކަރުވެ. ——— އަޅުގަނޑުގެންގުޅޭ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޤާނޫނީގޮތުގެމަގުން އަރައިގަތުމަށް ވިޔަފާރިން ސަލާމަތްވާގޮތުގައި އެންމެފަހުން ނިންމާއިޤްރާރުކޮށް ނިޔަލަށްލިބިގެން ޤާ އަޅުގަނޑު ނިކަމެތިކަމާއެކު ވަރަށްގިނަދުވަސްފަހުންނެވެ. ނިކަމެތިކަމުގެ ޒިކުރުގައިއަޅުއް (الله ގެރަޙްމަތާއި ހުރި توفيق އާއި ހުރިމަތިން ޙިމާޔަތުގެ އަރިހުގައިހުރި) ބިސްމިއްލާހާއި މަރުޙަބާ ކިޔަންފަށައިލީ عبدالله عفيف އިސްލާމްނަމަވެރިގެން އެންމެގިނައިން ނުވަތަ ކުރެއްވި ފުރިހަމަ ވާހަކަ ކަމަށެވެ.

މިމަޖައްލާގެ 2 ވަނަ صفحه ގައި 28 އޭޕްރިލް 2016 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހުގެ ރޭގަނޑު ގެފުޅުގައި އޮތުވަނީ މިވާހަކަ ފިޔަވަޅުލީމެވެ. މިކަންކުރުމަށް ދުވަސްތަކެއްވީއެވެ. އެއްގޮތަކީ، ދިގުސިފަސިފައާއި ގަދަކަމާ ފިޔަވަޅު ދިޔުމެވެ. އަނެއްގޮތަކީ، އަޅުގަނޑު އަމިއްލަ ހިތުގައި ހިތާމަވެރިކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ބޭރުގައި މަޖައްލާގެ ގޮތުގައި ނެރުމެވެ. އެރުން ސަރުކާރުގެ ބަޔަކަށް (އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ) ނިމޭނެއެވެ. އެކަމަކު ވާނެގޮތަކީ ނުވަތަ ކަމެއް އެންނަނީއެވެ. صفحه ގިނަވީ ފޮތް އަގުބޮޑުވެގެން ނުވިކޭނެ. "ދިވެހި ޑައިޖެސްޓަ" ށް ވިކޭނަމަ ނުވިކޭނަމަ ހަމަކަމަކަށް ބަލައިގެން

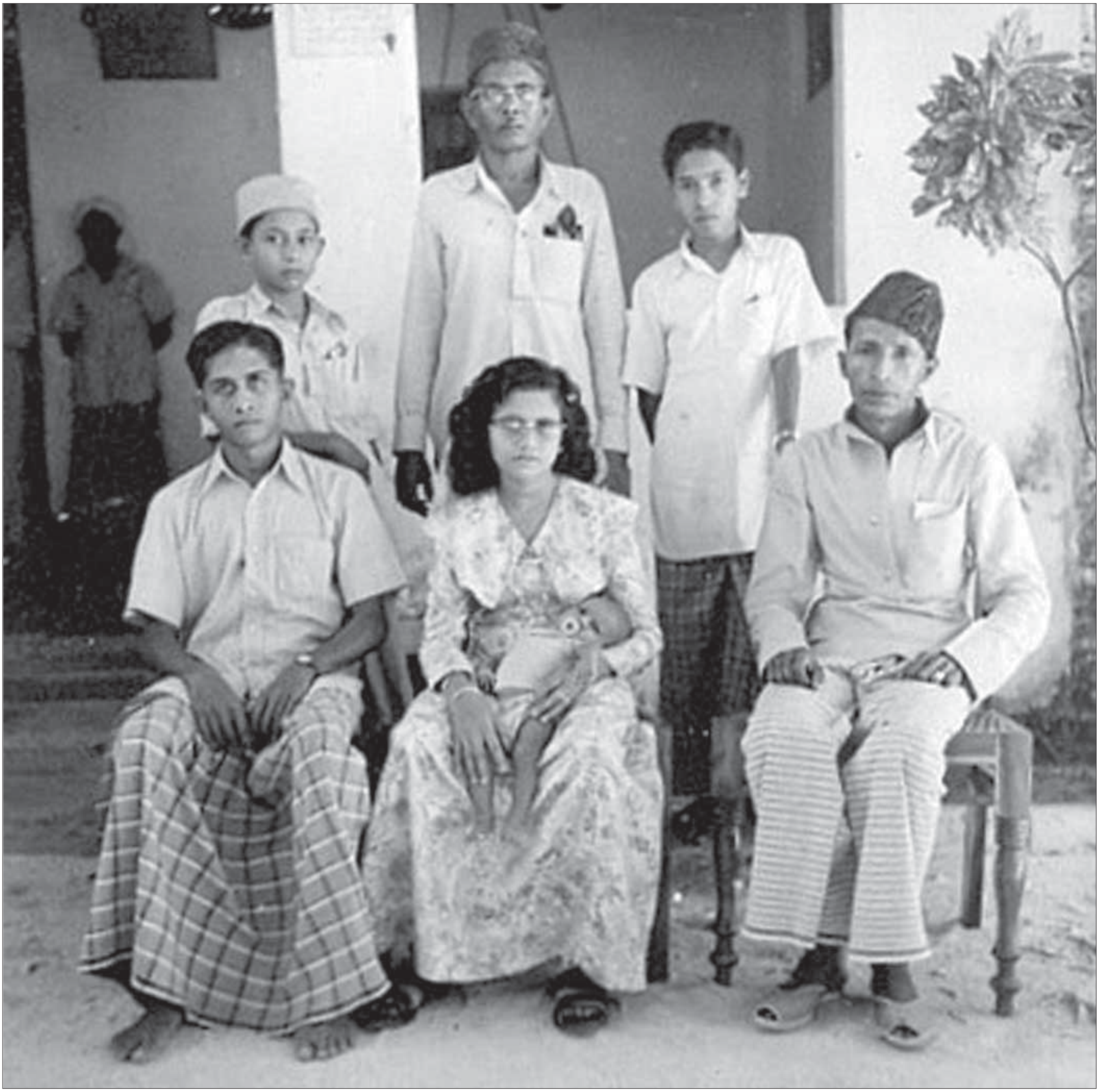

ކަނާތްފަރާތުގައި އިށީނދެވަޑައިގެން އެއިންނެވީ عبدالله عفيف އެވެ. ޖެހިގެން އަނބިކަނބަލުން އަނީސާ علي ديدي އާއި ޢާނާގެބޭބޭ صالح علي ديدي އެވެ. ދަރިން
އެތިއްބެވީ عفيف ގެދަރިބޭފުޅުންނެވެ. އިތުރަށް އެހުންނެވީ ސ. ހިތަދޫ އައްބޯއްޓާގެ ابراهيم ديدي އެވެ.

އަޅުގަނޑު ކުރަންޖެހި މަސައްކަތްތަކެވެ. ވީމާ މިކަންވެސް ނިންމިއެގޮތަށެވެ. ގަތުމިހަކުގައެވެ. ނުގަތުމެވެ. ކޮންމެހެނަކު ކޮންމެއެއްޗަކާ ބުނިނަމަވެސް އަދި ލީނަމަވެސް ފަރުވާއެއްނެތްކަމަށް ބަލާފައި، އެންމެފަހުން ނިންމީ މިހިރަގާވަރަކާއި ބޭއްލުމަކީ ޤައުމީކަމަކަށް ހަދައިގެން "ދިވެހިޑައިޖެސްޓް" ގެ 68 ވަނަ އަދަދުގެ ގޮތުގައި ނެރުމަށެވެ.

ކުރުކޮށްދަންނަވަންނަމަ، މިއީ "އިއްތިހާދު" މަޖައްލާ ސަރުކާރުން މަނާކުރައްވާފައިވާ ނަޝީދާކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކޭތީވެ. ކުރިއެރުވުމާ ކުރިއަށްނަގަން ކޮންމެހެނަކުވެސް ދަސްނާނެއެވެ. ތިމާ ކުރިއަށްނަގަފައިވާނެއެވެ. އެކަމަކު ކޮންމެކޮންމިހަރު ހަގީގަތަކީ ނުކުމެދިޔައީއެވެ. އަޅުގަނޑު ހާލަތުކުރި އެކަމެވެ. ހިލޭނޫނީ ހުރިހާ އެކަމަކު.......

އަފީފު އިސްވެރިއަކަށްހުންނަވައިގެން އައްޑޫއަތޮޅުގައި ކުރެވުނު ވެރިކަން

އަދުގަނޑުގެ ބޭނުމަކީ، ތާރީހީ ހިއްސާކުރުއްވުނުނެވެ. އަދި عبدالله عفيف އާއި އައްޑޫއާއި އެންމެދުރުކަމުގެ އަސްލުތެރިކަމުގެ މީހުންނަށް ކިޔައިދެއްވުމެއް ނޫނެވެ. އަދި އޭގެ މާޒީގައި ހުރުމެއް ނުނުވެ. އަދުގަނޑުގެ ހަމައެކަނި ބޭނުމަކީ، "އިއްތި" މަޖައްލާ ސަރުކާރުން މަނާކުރައްވައިފާ، އަރައިގަތުމުގައި (އަނގައިން ނުބުނު) މަޑުމަޑުން އިނދެގެން އުފެއްދި ޖުމުހޫރީގަވާ އައްޑޫގެބައި ތާރީހުގެއަހަރުތަކުން ގެންސޮރުންނެވެ.

① ޖުރައަތަ މިގެންސޮއިން، އެމީހުންބުނާގޮތުން ސުވާދީބު دولة ގޮތަށިހާރެވެ. ② ދުވަނައަށް މިގެންސޮރިން 1961 ވަނައަހަރުގެ އެޕްރީލްމަހުގެ 19 ވީ ބުދަދުވަހު އިޢުލާނުކުރި އެމީހުންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސަށް ގެނެސްދިން ހުކުމަށްފަހުން ނަމަޖާއެވެ. ③ ވަނައާއި ④ ވަނައަށް މިގެންސޮރިން އެމީހުންގެ ސަރުކާރަށް 2 އަހަރުފުރުމުގެ މުނާސަބަތުގައި ނެރުނު "ދަ ބަޓިލް އޮފް އައްޑޫ" ގެ ހާއްސަ نمبر އާއި، 3 އަހަރުފުރިގެން ނެރުނު ހާއްސަ نمبر އެވެ. އޭގެފުރަތަމަ 6 صفحہ ވަނީ މަދުލޫފައެވެ. އަދުގަނޑަށް އެނބުރިފީއެވެ.

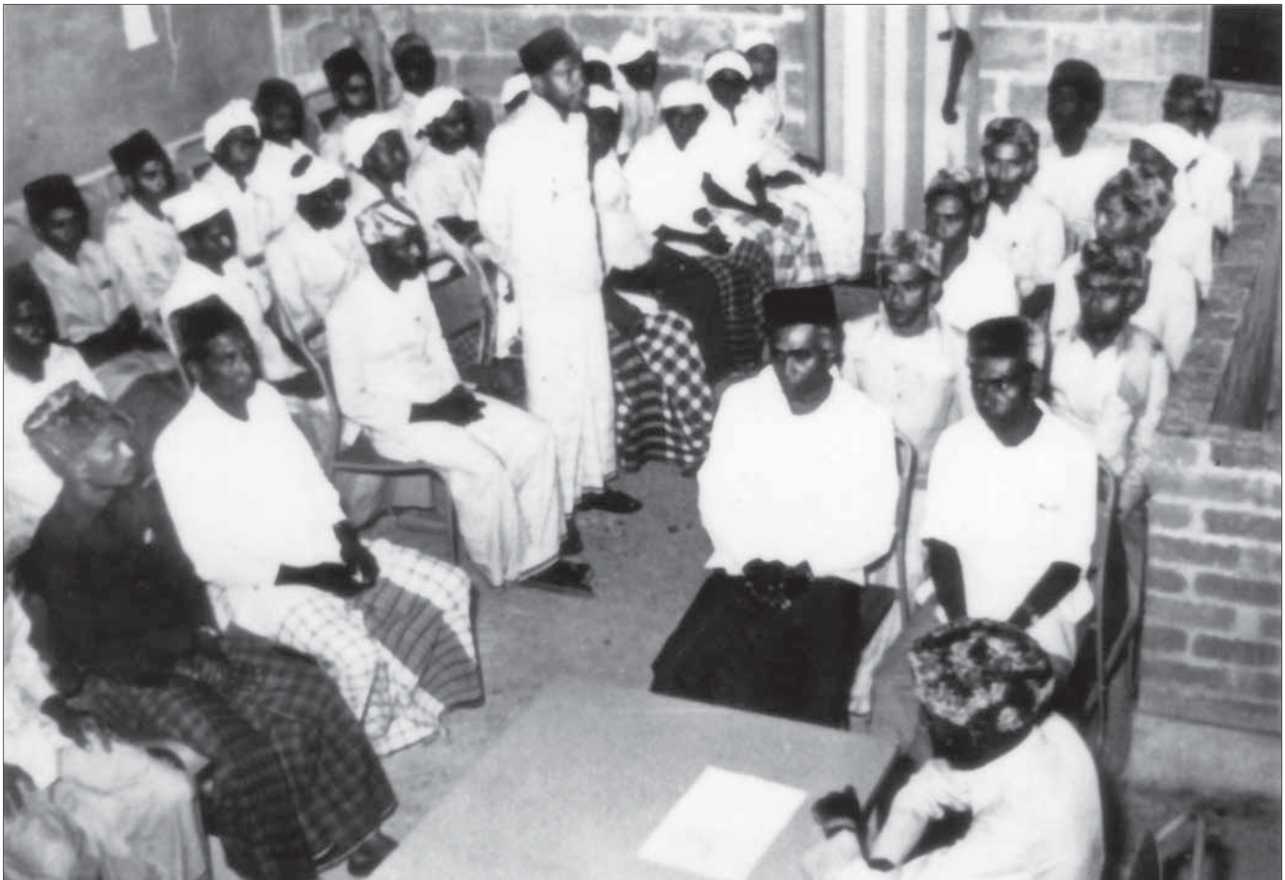

عبدالله عفيف ރިޔާސަތުގައި އިންނަވައިގެން އައްޑޫގެވެރިންގެޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދަނީ

①

اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْئَلُكَ أَنْ تُؤَيِّدَ الْإِسْلَامَ وَالْمُسْلِمِيْنَ

وَأَنْ تُعْلِيَ بِفَضْلِكَ كَلِمَةَ الْحَقِّ وَالدِّيْنِ وَأَنْ تَشْمَلَ بِعِنَايَتِكَ

وَتَوْفِيْقِكَ مَنْ تَوَلَّيْتَ بِالدَّوْلَةِ الْمُتَّحِدَةِ السُّوَادِيْبِيَّةِ أَجْمَعِيْنَ

اَللّٰهُمَّ جِئْنَاكَ تَائِبِيْنَ وَفِي عَفْوِكَ رَاغِبِيْنَ فَعَامِلْنَا بِإِحْسَانِكَ

وَتَوَلَّنَا بِنَصْرِكَ وَوَلِّ أُمُوْرَنَا خِيَارَنَا وَلَا تُوَلِّ أُمُوْرَنَا شِرَارَنَا

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هٰذَا الْبَلَدَ آمِنًا مُطْمَئِنًّا وَآمِنَّا فِي أَوْطَانِنَا وَلَا تَفْتِنَّا وَارْفَعْ

مَقْتَكَ وَغَضَبَكَ عَنَّا وَلَا تُؤَاخِذْنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا وَاقْضِ

حَوَائِجَ السَّائِلِيْنَ ۞ وَاخْتِمْ لَنَا بِخَاتِمَةِ السَّعَادَةِ أَجْمَعِيْنَ ۞

ސުވާދީބު دولة ގެ ދުޢާ.

إسلام دين ގެ نصر ދެއްވުމަށާއި كافر ންނާއި ޖާހިލުންގެ عَدُوُّ ންގެ ށަރުގެ
ނުރައްކާކަމުން ރައްކާތެރިކޮށް سلامة ކުރެއްވުމާއި، ސުވާދީބު ރައްޔިތުންނަށް ދީނީ ބަރަކާތް ދެއްވުމާއި
ބަރަކާތު ކަމާއި ހެޔޮ ކަންތައް ހިނގައިދެއްވުމާއި، ހަމައެކަނި ސުވާދީބު دولة ގައި ނޫން ސުވާދީބު
ޖުމްހޫރިއްޔާ دولة ގެ عمر ދިގުކޮށްދެއްވުމާއި نصر ދެއްވުމާއި عدل ވެރިކޮށްދެއްވުމާއި މި دولة އާއި
ދެކޮޅުވެރިވާ ބިދޭސީ ޤައުމުތަކުން ރައްކާތެރިކުރެއްވުމާއި، އަދި ރައްޔިތުން بلا خطا ކޮށް މި دولة އާއި ދެކޮޅަށް
ހަރަކާތްތެރިވާ ހުރިހާ ޝަރުވެރިންގެ ނުރައްކާތެރިކަމުން ރައްކާތެރިކުރެއްވުމާއި ގެން صلوات ކިޔުއްވައި دعا ކުރެއްވުމަށް الفاتحة

②

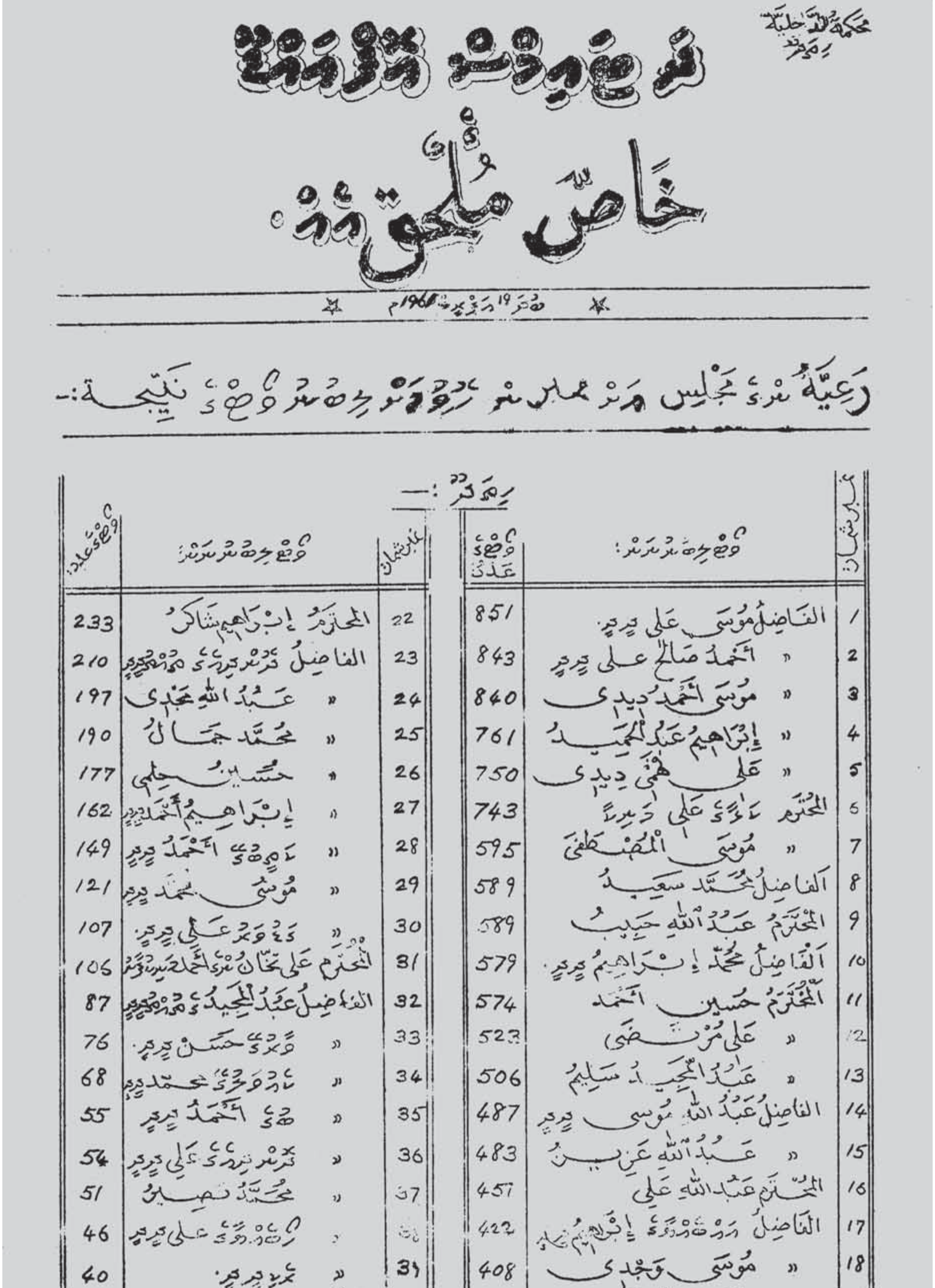

محكمة الداخلية

ހުކޫމަތުގެ ޚަބަރު

خاص ملحق

★ ބުދަ 19 ޖުލައި 1961 މ ★

رَعِيَّةُ ތުންގެ مَجْلِسْ ހަށް މެންބަރުން އިންތިޚާބު ކުރުމުގެ نَتِيجَة:-

ހިމާލޭ:—

نمبر شمار	ވޯޓު ލިބުނު ފަރާތް:	ވޯޓުގެ عَدَدُ
1	الفاضل موسى علي ދީދީ	851
2	" أحمد صالح علي ދީދީ	843
3	" موسى أحمد ديدي	840
4	" إبراهيم عبد الحميد	761
5	" علي فهمي ديدي	750
6	المحترم [illegible] علي [illegible]	743
7	" موسى المصطفى	595
8	الفاضل محمد سعيد	589
9	المحترم عبد الله حبيب	589
10	الفاضل محمد إبراهيم ދީދީ	579
11	المحترم حسين أحمد	574
12	" علي مرتضى	523
13	" عبد المجيد سليم	506
14	الفاضل عبد الله موسى ދީދީ	487
15	" عبد الله عزيز	483
16	المحترم عبد الله علي	457
17	الفاضل [illegible] إبراهيم [illegible]	422
18	" موسى وجدي	408
19	" حسن موسى ދީދީ	334
20	" [illegible] عبد الله ދީދީ	306
21	المحترم [illegible] إبراهيم [illegible]	294

نمبر شمار	ވޯޓު ލިބުނު ފަރާތް	ވޯޓުގެ عدد
22	المحترم إبراهيم شاكر	233
23	الفاضل [illegible]	210
24	" عبد الله مجدي	197
25	" محمد جمال	190
26	" حسين حلمي	177
27	" إبراهيم أحمد ދީދީ	162
28	" [illegible] أحمد ދީދީ	149
29	" موسى محمد ދީދީ	121
30	" [illegible] علي ދީދީ	107
31	المحترم علي [illegible] أحمد [illegible]	106
32	الفاضل عبد المجيد [illegible]	87
33	" [illegible] حسن ދީދީ	76
34	" [illegible] محمد ދީދީ	68
35	" [illegible] أحمد ދީދީ	55
36	" [illegible] علي ދީދީ	54
37	" محمد نصير	51
38	" [illegible] علي ދީދީ	46
39	" [illegible] ދީދީ	40
40	المحترم حوّا [illegible] علي [illegible]	38
41	الفاضل [illegible] سليم	38
42	المحترم حسن [illegible] علي	36

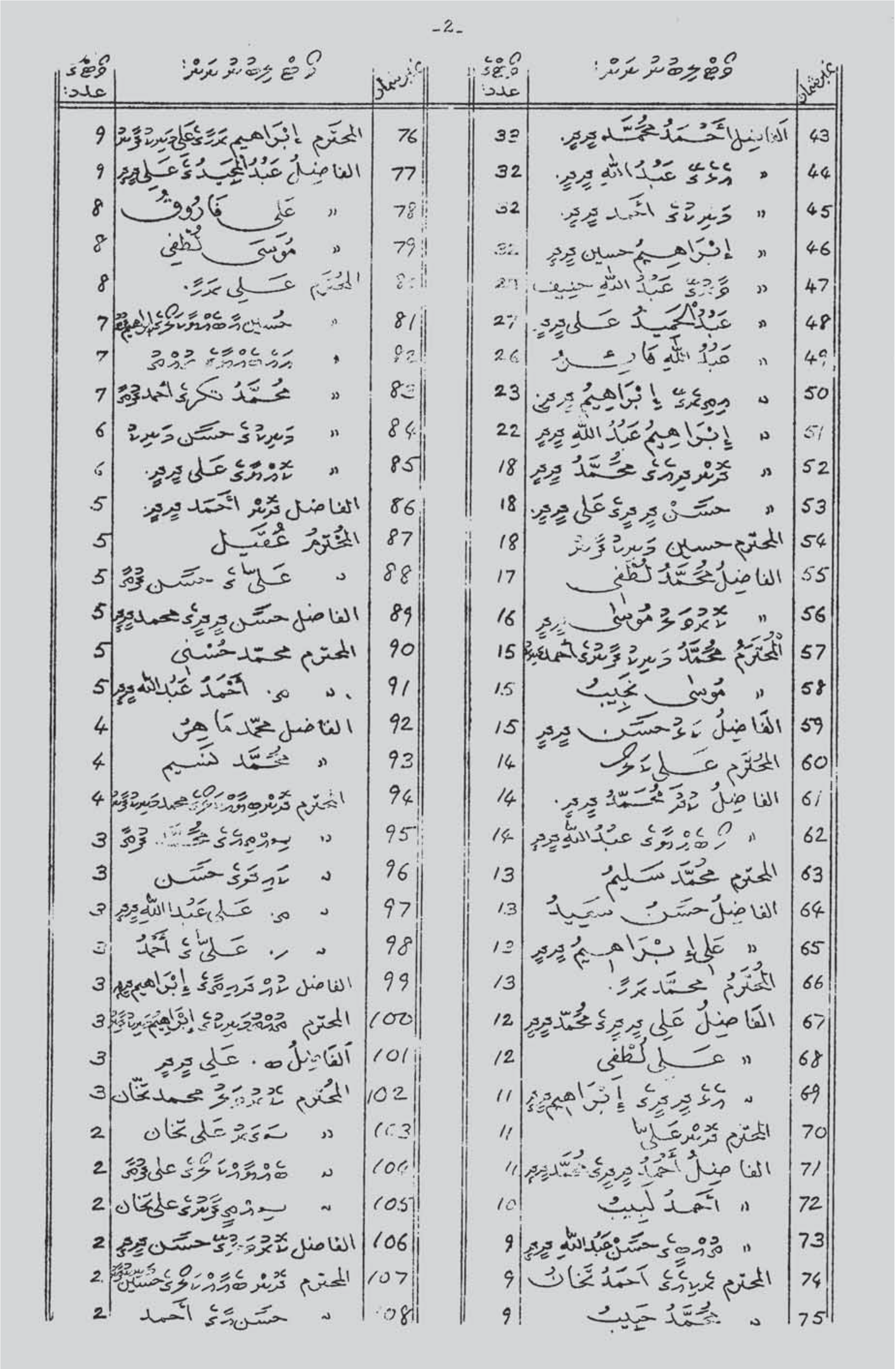

-2-

عدد نشان	ވޯޓު ލިބުނު ނަން:	ވޯޓުގެ عدد:
43	الفاضل أحمد محمد ދީދީ	33
44	" [illegible] عبد الله ދީދީ	32
45	" [illegible] أحمد ދީދީ	32
46	" إبراهيم حسين ދީދީ	32
47	" [illegible] عبد الله حنيف	27
48	" عبد الحميد علي ދީދީ	27
49	" عبد الله هادي [illegible]	26
50	" [illegible] إبراهيم ދީދީ	23
51	" إبراهيم عبد الله ދީދީ	22
52	" ތުތުދީދީގެ محمد ދީދީ	18
53	" حسن ދީދީގެ علي ދީދީ	18
54	المحترم حسين [illegible]	18
55	الفاضل محمد لطفي	17
56	" [illegible] موسى ދީދީ	16
57	المحترم محمد [illegible] أحمد [illegible]	15
58	" موسى نجيب	15
59	الفاضل [illegible] حسن ދީދީ	15
60	المحترم علي [illegible]	14
61	الفاضل [illegible] محمد ދީދީ	14
62	" [illegible] عبد الله ދީދީ	14
63	المحترم محمد سليم	13
64	الفاضل حسن سعيد	13
65	" علي إبراهيم ދީދީ	13
66	المحترم محمد މަނިކު.	13
67	الفاضل علي ދީދީގެ محمد ދީދީ	12
68	" علي لطفي	12
69	" [illegible] ދީދީގެ إبراهيم ދީދީ	11
70	المحترم ތުތު علي [illegible]	11
71	الفاضل أحمد ދީދީގެ محمد ދީދީ	11
72	" أحمد لبيب	10
73	" [illegible] حسن عبد الله ދީދީ	9
74	المحترم [illegible] أحمد خان	9
75	" محمد حبيب	9
76	المحترم إبراهيم މަނިކުގެ علي [illegible]	9
77	الفاضل عبد المجيد [illegible] علي ދީދީ	9
78	" علي فاروق	8
79	" موسى لطفي	8
80	المحترم علي މަނިކު.	8
81	" حسين [illegible] إبراهيم	7
82	" [illegible]	7
83	" محمد [illegible] أحمد [illegible]	7
84	" [illegible] حسن [illegible]	6
85	" [illegible] علي ދީދީ	6
86	الفاضل ތުތު أحمد ދީދީ	5
87	المحترم عقيل	5
88	" علي [illegible] حسن [illegible]	5
89	الفاضل حسن ދީދީގެ محمد ދީދީ	5
90	المحترم محمد حسني	5
91	" م. أحمد عبد الله ދީދީ	5
92	الفاضل محمد ماهر	4
93	" محمد نسيم	4
94	المحترم ތުތު [illegible] محمد [illegible]	4
95	" [illegible]	3
96	" [illegible] حسن	3
97	" م. علي عبد الله ދީދީ	3
98	" ر. علي [illegible] أحمد	3
99	الفاضل [illegible] إبراهيم ދީދީ	3
100	المحترم [illegible] إبراهيم [illegible]	3
101	الفاضل ه. علي ދީދީ	3
102	المحترم [illegible] محمد خان	3
103	" [illegible] علي خان	2
104	" [illegible] علي [illegible]	2
105	" [illegible] علي خان	2
106	الفاضل [illegible] حسن ދީދީ	2
107	المحترم ތުތު [illegible] حسين [illegible]	2
108	" حسن [illegible] أحمد	2

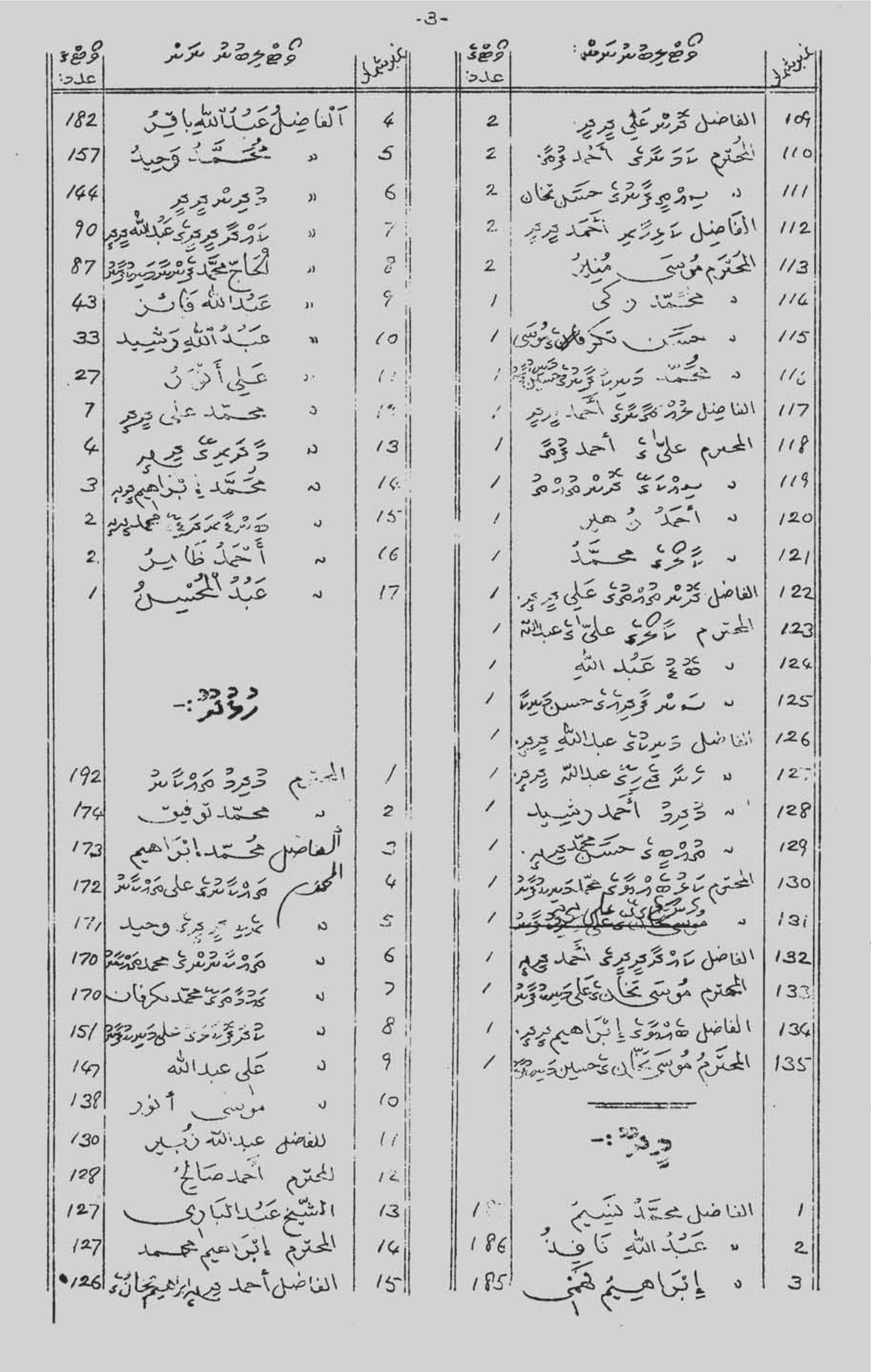

-3-

ނަންބަރު	ވޯޓު ލިބުނު ނަންތައް:	ވޯޓުގެ عدد:
109	الفاضل [illegible] علي ދީދީ	2
110	المحترم [illegible] أحمد ތުތު	2
111	〃 [illegible] حسن [illegible]	2
112	الفاضل [illegible] أحمد ދީދީ	2
113	المحترم موسى منيرُ	2
114	〃 محمّد زكي	1
115	〃 حسن تكرفان [illegible] موسى	1
116	〃 محمّد [illegible]	1
117	الفاضل [illegible] أحمد ދީދީ	1
118	المحترم علي [illegible] أحمد ތުތު	1
119	〃 [illegible]	1
120	〃 أحمدُ زُهير	1
121	〃 [illegible] محمّدُ	1
122	الفاضل [illegible] علي ދީދީ	1
123	المحترم [illegible] علي [illegible] عبدالله	1
124	〃 [illegible] عبد الله	1
125	〃 [illegible] حسن [illegible]	1
126	الفاضل [illegible] عبدالله ދީދީ	1
127	〃 [illegible] عبدالله ދީދީ	1
128	〃 [illegible] أحمد رشيد	1
129	〃 [illegible] حسن محمّد ދީދީ	1
130	المحترم [illegible] محمّد [illegible]	1
131	〃 ~~موسى [illegible] علي [illegible]~~ [illegible] علي [illegible]	1
132	الفاضل [illegible] أحمد ދީދީ	1
133	المحترم موسى [illegible] علي [illegible]	1
134	الفاضل [illegible] إبراهيم ދީދީ	1
135	المحترم موسى [illegible] حسين [illegible]	1

[illegible]:-

ނަންބަރު	ވޯޓު ލިބުނު ނަންތައް:	ވޯޓުގެ عدد:
1	الفاضل محمّدُ نسيمُ	1[illegible]
2	〃 عبدُ الله نافذُ	186
3	〃 إبراهيمُ فهمي	185

ނަންބަރު	ވޯޓު ލިބުނު ނަން ނަން	ވޯޓުގެ عدد:
4	الفاضل عبدُ الله باقرُ	182
5	〃 محمّدُ وحيدُ	157
6	〃 [illegible] ދީދީ	144
7	〃 [illegible] عبدالله ދީދީ	90
8	〃 الحاج محمّد [illegible]	87
9	〃 عبدُ الله فائزُ	43
10	〃 عبدُ الله رشيد	33
11	〃 علي أنورُ	27
12	〃 محمّد علي ދީދީ	7
13	〃 [illegible] ދީދީ	4
14	〃 محمّد إبراهيم ދީދީ	3
15	〃 [illegible] محمد ދީދީ	2
16	〃 أحمدُ ظاهرُ	2
17	〃 عبدُ المحسنُ	1

[illegible]:-

ނަންބަރު	ވޯޓު ލިބުނު ނަން ނަން	ވޯޓުގެ عدد:
1	المحترم [illegible]	192
2	〃 محمّد توفيق	174
3	الفاضل محمّد إبراهيم [illegible]	173
4	〃 [illegible] علي [illegible]	172
5	〃 [illegible] وحيد	171
6	〃 [illegible] محمد [illegible]	170
7	〃 [illegible] محمّد تكرفان	170
8	〃 [illegible] علي [illegible]	151
9	〃 علي عبدالله	147
10	〃 موسى أنور	138
11	للفاضل عبدالله زُبير	130
12	المحترم أحمد صالحُ	128
13	الشيخ عبدُ الباري	127
14	المحترم إبراهيم محمد	127
15	الفاضل أحمد [illegible] إبراهيم [illegible]	126

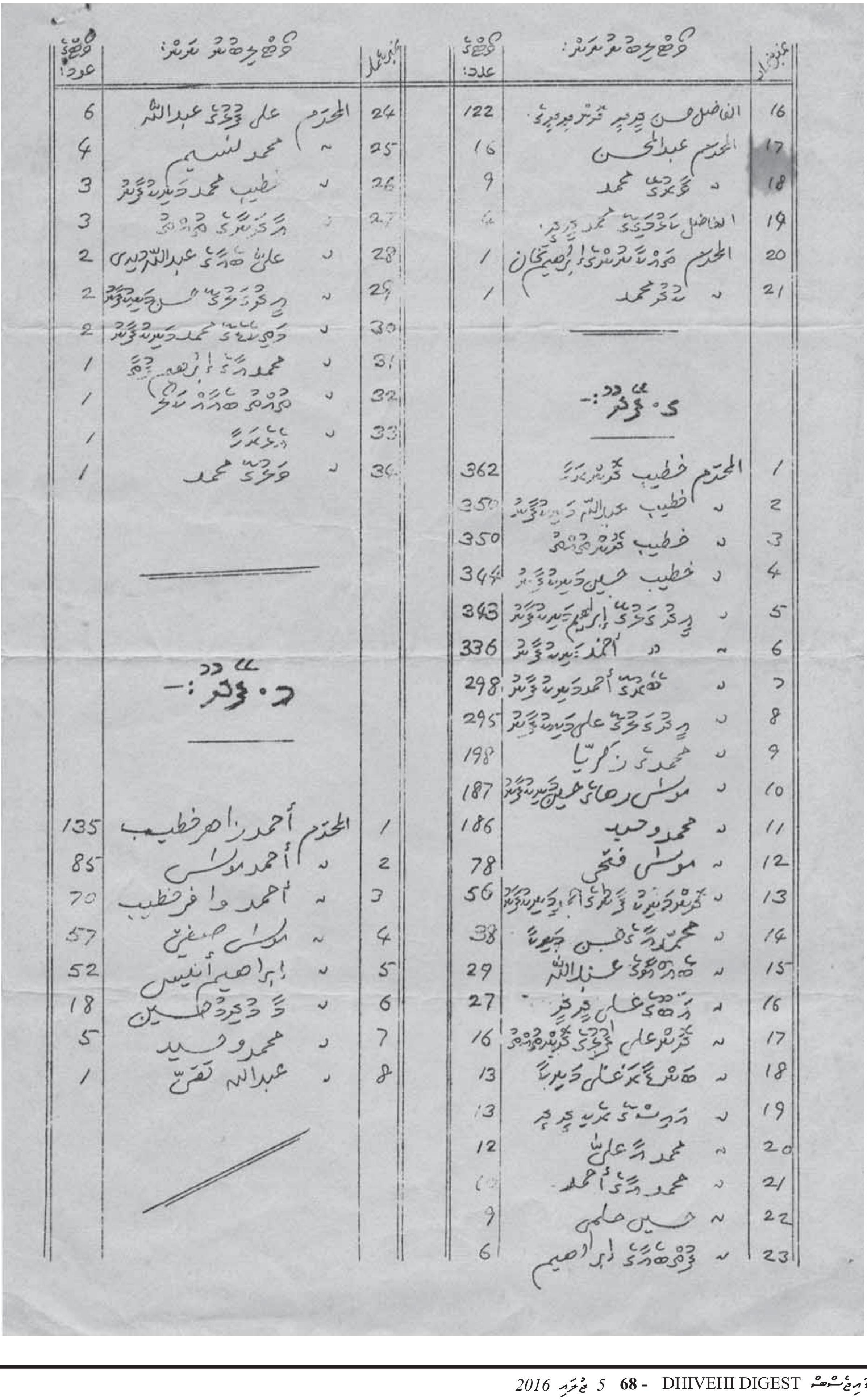

نمبرشمار	ވޯޓްލިބުނު މީހުން:	ވޯޓުގެ عدد:
16	الفاضل حسن ދީދީ [illegible]	122
17	المحترم عبدالمحسن	16
18	〃 [illegible] محمد	9
19	الفاضل [illegible] محمد [illegible]	4
20	المحترم [illegible] ابراهيم خان	1
21	〃 [illegible] محمد	1

[illegible]:-

1	المحترم خطيب [illegible]	362
2	〃 خطيب عبدالله [illegible]	350
3	〃 خطيب [illegible]	350
4	〃 خطيب حسين [illegible]	344
5	〃 [illegible] ابراهيم [illegible]	343
6	〃 احمد [illegible]	336
7	〃 [illegible] احمد [illegible]	298
8	〃 [illegible] علي [illegible]	295
9	〃 محمد [illegible] زكريا	198
10	〃 موسى [illegible] حسين [illegible]	187
11	〃 محمد وحيد	186
12	〃 موسى فتحي	78
13	〃 [illegible]	56
14	〃 محمد [illegible] حسن [illegible]	38
15	〃 [illegible] عبدالله	29
16	〃 [illegible] علي [illegible]	27
17	〃 [illegible] علي [illegible]	16
18	〃 [illegible] علي [illegible]	13
19	〃 [illegible]	13
20	〃 محمد [illegible] علي	12
21	〃 محمد [illegible] أحمد	10
22	〃 حسين حلمي	9
23	〃 [illegible] ابراهيم	6

نمبرشمار	ވޯޓްލިބުނު މީހުން:	ވޯޓުގެ عدد:
24	المحترم علي [illegible] عبدالله	6
25	〃 محمد [illegible]	4
26	〃 خطيب محمد [illegible]	3
27	〃 [illegible]	3
28	〃 علي [illegible] عبدالله [illegible]	2
29	〃 [illegible] حسن [illegible]	2
30	〃 [illegible] محمد [illegible]	2
31	〃 محمد [illegible] ابراهيم [illegible]	1
32	〃 [illegible]	1
33	〃 [illegible]	1
34	〃 [illegible] محمد	1

[illegible]:-

1	المحترم أحمد زاهر خطيب	135
2	〃 أحمد موسى	85
3	〃 أحمد وافر خطيب	70
4	〃 موسى [illegible]	57
5	〃 إبراهيم أنيس	52
6	〃 [illegible] حسين	18
7	〃 محمد وحيد	5
8	〃 عبدالله تقي	1

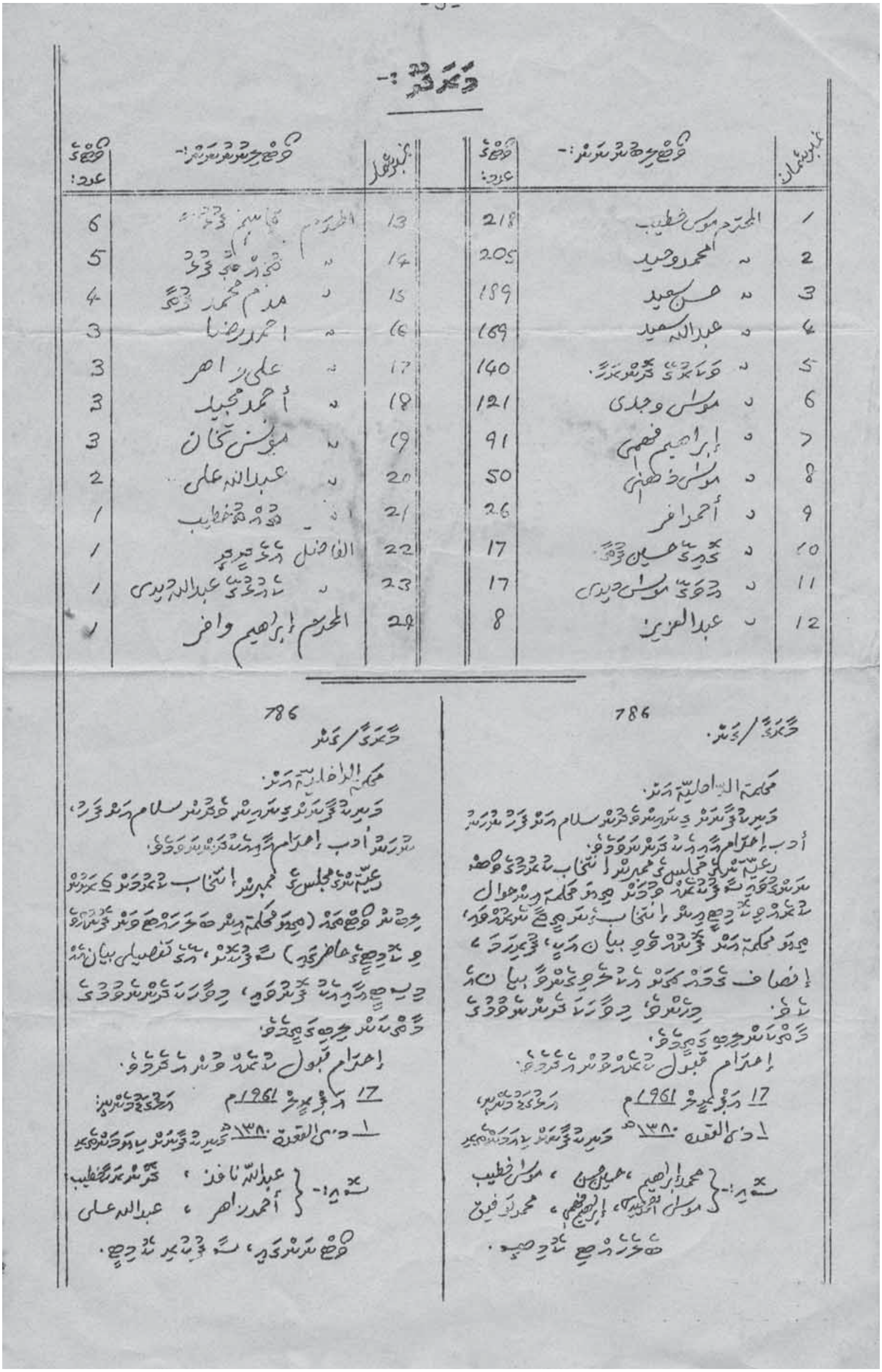

ނަތީޖާ :-

نمبرشمار	ވޯޓްލިބުނު ނަން:-	ވޯޓުގެ عدد:	نمبرشمار	ވޯޓްލިބުނު ނަން:-	ވޯޓުގެ عدد:
1	المحترم موسى خطيب	218	13	المحترم قاسم [illegible]	6
2	" احمد وحيد	205	14	" [illegible] علي [illegible]	5
3	" حسن سعيد	189	15	" مدم محمد [illegible]	4
4	" عبدالله سعيد	169	16	" احمد رضا	3
5	" [illegible]	140	17	" علي زاهر	3
6	" موسى وجدى	121	18	" أحمد مجيد	3
7	" إبراهيم فهمي	91	19	" موسى [illegible]	3
8	" موسى ذكي	50	20	" عبدالله علي	2
9	" أحمد ظافر	26	21	" [illegible] خطيب	1
10	" [illegible] حسين [illegible]	17	22	الفاضل [illegible]	1
11	" [illegible] موسى ديدى	17	23	" [illegible] عبدالله ديدى	1
12	" عبدالعزيز	8	24	المحترم إبراهيم واحد	1

786

[illegible]

محكمة الداخلية އަށް.

[illegible] سلام [illegible]

أدب إحترام [illegible]

رعيّة [illegible] مجلس [illegible] ممبرން إنتخاب [illegible] محكمة [illegible] حوال [illegible] إنتخاب [illegible] محكمة [illegible] بيان [illegible] إنصاف [illegible] بيان [illegible]

إحترام قبول [illegible]

17 އޭޕްރީލް 1961م [illegible]

1 ذي القعدة ١٣٨٠هـ [illegible]

ޝާހިދު:- محمد إبراهيم، حسين حسن، موسى خطيب
موسى [illegible]، إبراهيم فهمي، محمد توفيق

[illegible]

786

[illegible]

محكمة الداخلية އަށް.

[illegible] سلام [illegible]

[illegible] أدب إحترام [illegible]

رعيّة [illegible] مجلس [illegible] ممبرން إنتخاب [illegible] محكمة [illegible] حاضر [illegible] تفصيلي بيان [illegible]

إحترام قبول [illegible]

17 އޭޕްރީލް 1961م [illegible]

1 ذي القعدة ١٣٨٠هـ [illegible]

ޝާހިދު:- عبدالله ناخذ، [illegible] خطيب
أحمد زاهر، عبدالله علي

[illegible]

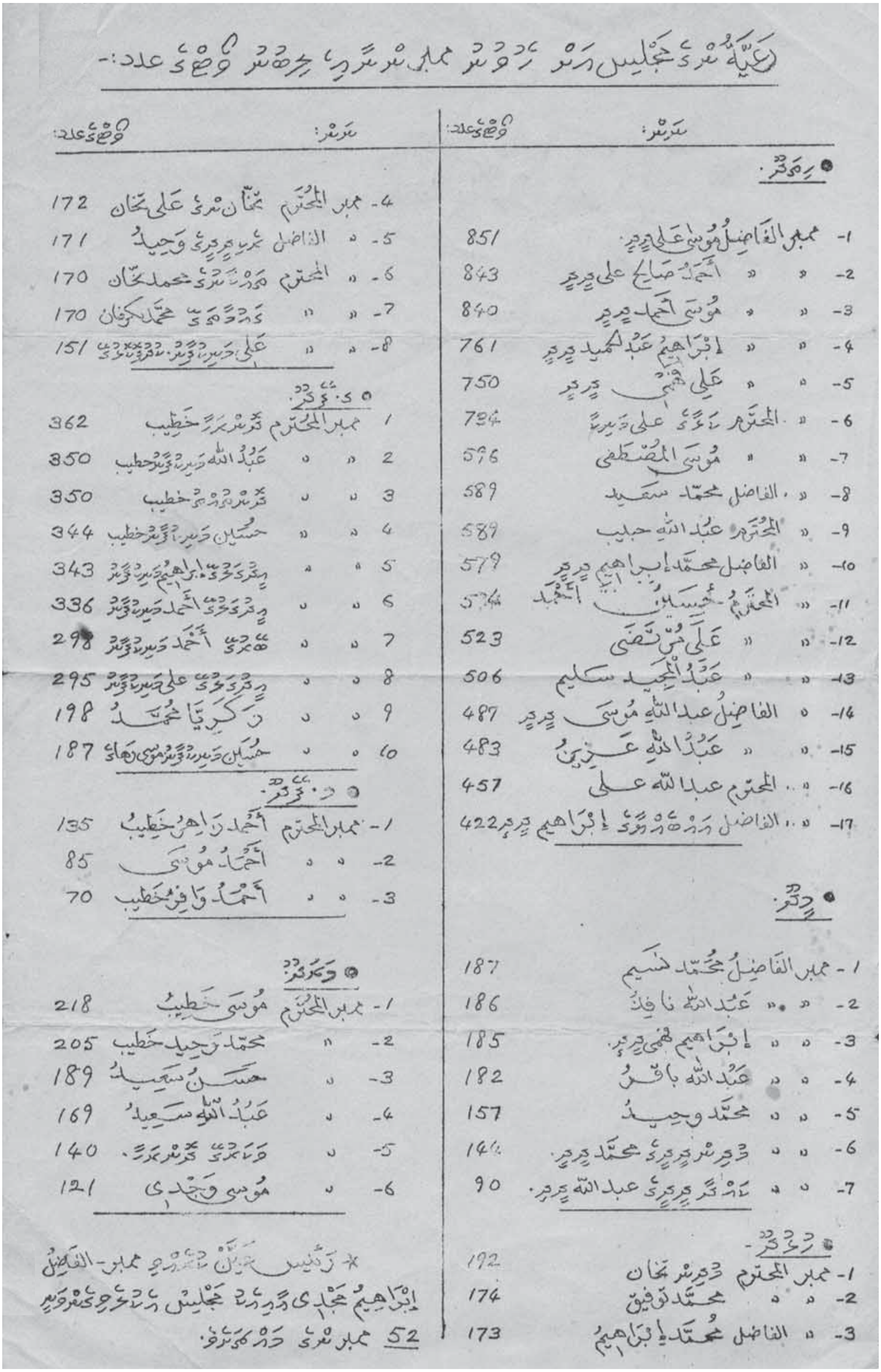

ރައްޔިތުންގެ مجليس ހަށް އައްޑުން މެމްބަރުން ހޮވުނުއިރު ލިބުނު ވޯޓުގެ عدد:-

ނަން:	ވޯޓުގެ عدد:
● ހިތަދޫ.	
1- ممبر الفاضل موسى علي ދީދީ	851
2- " " أحمد صالح علي ދީދީ	843
3- " " موسى أحمد ދީދީ	840
4- " " ابراهيم عبد الحميد ދީދީ	761
5- " " علي فهمي ދީދީ	750
6- " المحترم [illegible]ގެ علي [illegible]	734
7- " " موسى المصطفى	596
8- " الفاضل محمد سعيد	589
9- " المحترم عبد الله حبيب	587
10- " الفاضل محمد ابراهيم ދީދީ	579
11- " المحترم حسين احمد	574
12- " " علي مرتضى	523
13- " " عبد المجيد سليم	506
14- " الفاضل عبد الله موسى ދީދީ	487
15- " " عبد الله عزيز	483
16- " المحترم عبد الله علي	457
17- " الفاضل ދަރުބާރުގެ ابراهيم ދީދީ	422
● މީދޫ.	
1- ممبر الفاضل محمد نسيم	187
2- " " عبد الله نافذ	186
3- " " ابراهيم فهمي ދީދީ.	185
4- " " عبد الله باقر	182
5- " " محمد وحيد	157
6- " " [illegible]ގެ محمد ދީދީ.	144
7- " " [illegible]ގެ عبد الله ދީދީ.	90
● ހުޅުދޫ-	
1- ممبر المحترم ދިރިސް ކާން	192
2- " " محمد توفيق	174
3- " الفاضل محمد ابراهيم	173
4- ممبر المحترم [illegible]ގެ علي ކާން	172
5- " الفاضل [illegible]ގެ وحيد	171
6- " المحترم [illegible]ގެ محمد ކާން	170
7- " " [illegible] محمد [illegible]	170
8- " " علي ދަބިރު ފުޅު [illegible]	151
● ސ. ފޭދޫ.	
1 ممبر المحترم [illegible] خطيب	362
2 " " عبد الله ދަބިރު ފުޅު خطيب	350
3 " " [illegible] خطيب	350
4 " " حسين ދަބިރު ފުޅު خطيب	344
5 " " [illegible]ގެ ابراهيم ދަބިރު ފުޅު	343
6 " " [illegible]ގެ أحمد ދަބިރު ފުޅު	336
7 " " [illegible]ގެ أحمد ދަބިރު ފުޅު	298
8 " " [illegible]ގެ علي ދަބިރު ފުޅު	295
9 " " زكريا محمد	198
10 " " حسين ދަބިރު ފުޅު موسى [illegible]	187
● މ. ފޭދޫ.	
1- ممبر المحترم أحمد زاهر خطيب	135
2- " " أحمد موسى	85
3- " " أحمد وافر خطيب	70
● މަރަދޫ:	
1- ممبر المحترم موسى خطيب	218
2- " محمد وحيد خطيب	205
3- " حسن سعيد	189
4- " عبد الله سعيد	169
5- " [illegible]ގެ [illegible].	140
6- " موسى وجدي	121

* رئيس [illegible] ދީދީ ممبر- الفاضل ابراهيم مجدي [illegible] مجليس [illegible]
52 ممبرުންގެ [illegible].

③

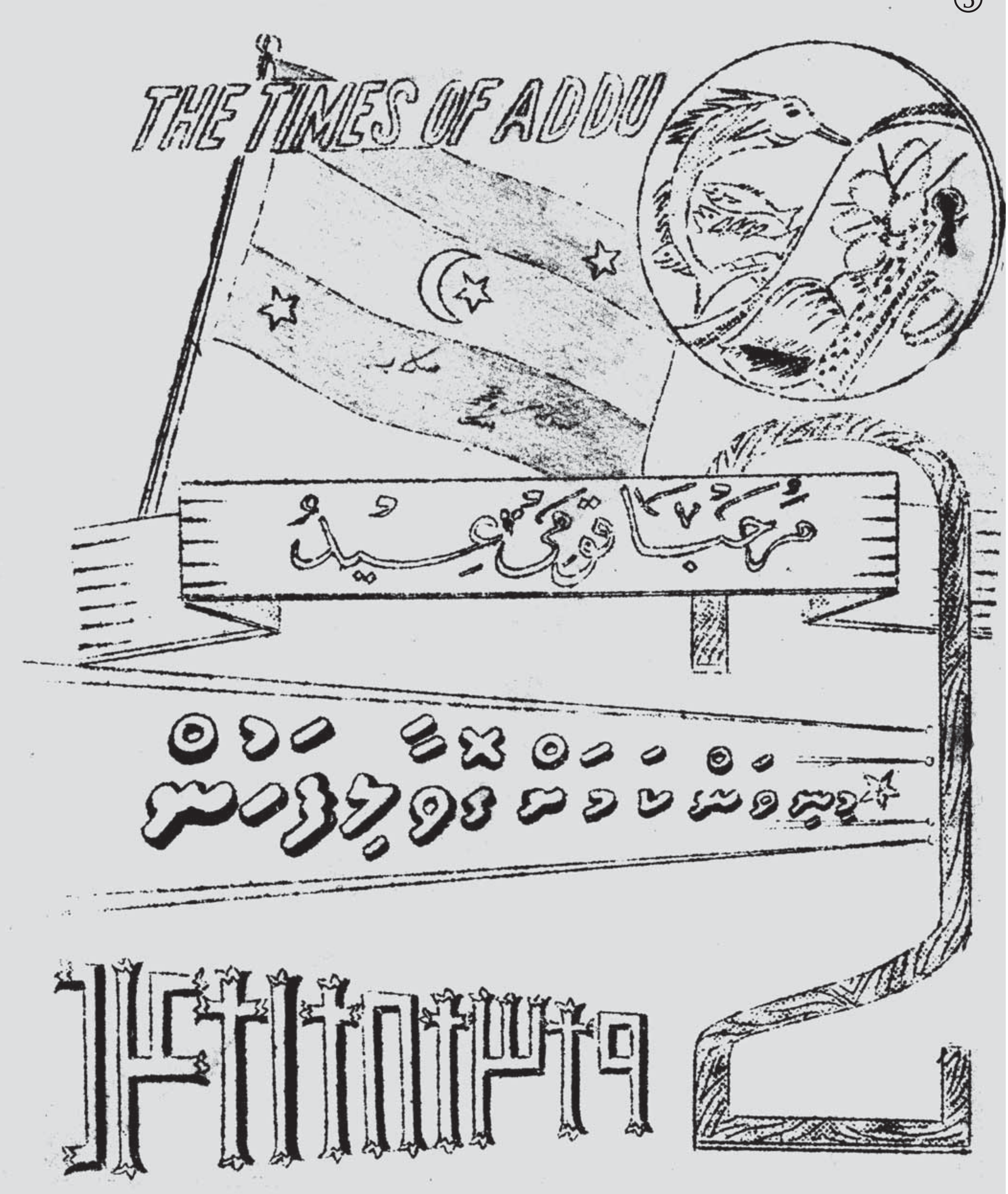
THE TIMES OF ADDU
مرحبا قومى عيد

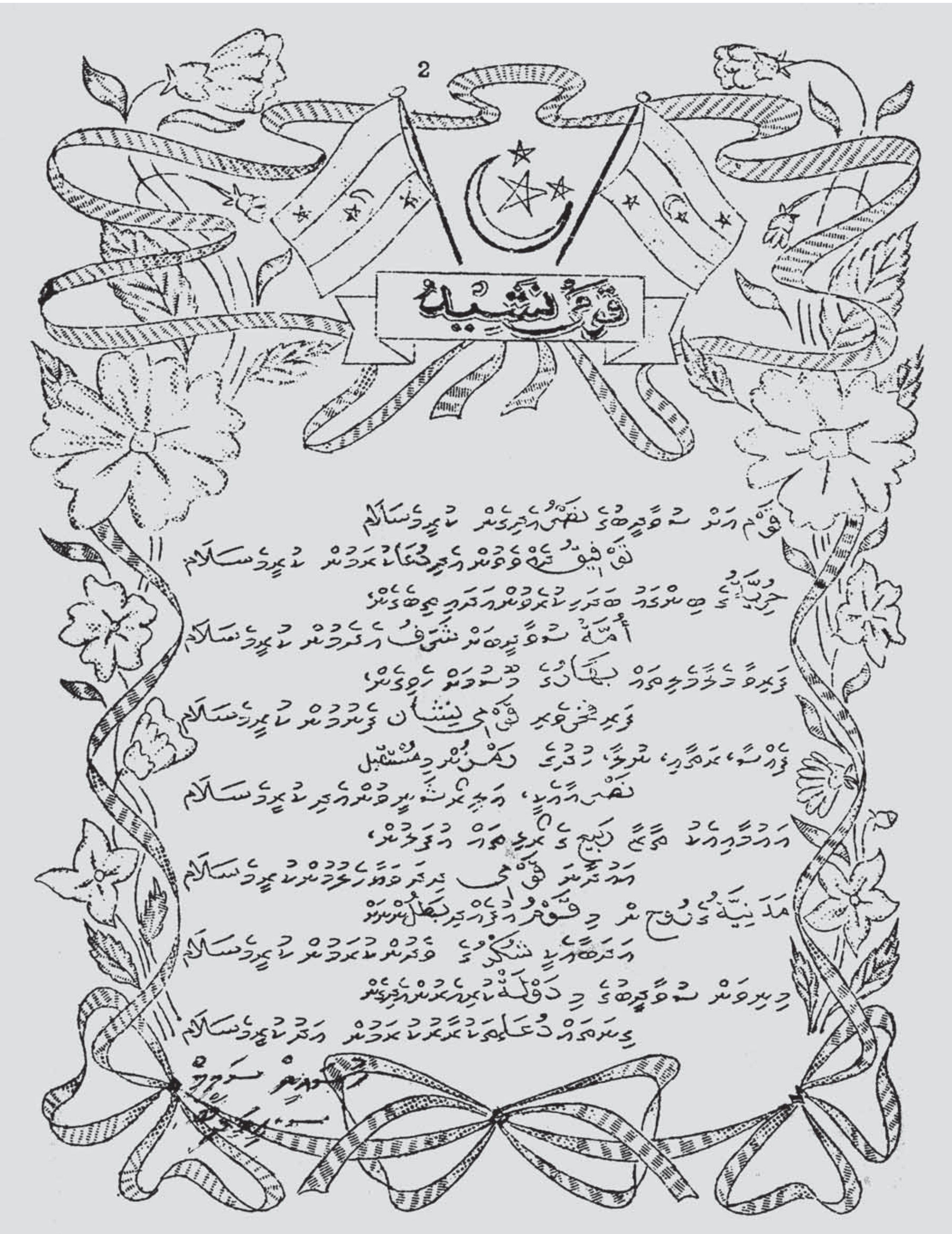

2

ޤައުމީ ނަޝީދު

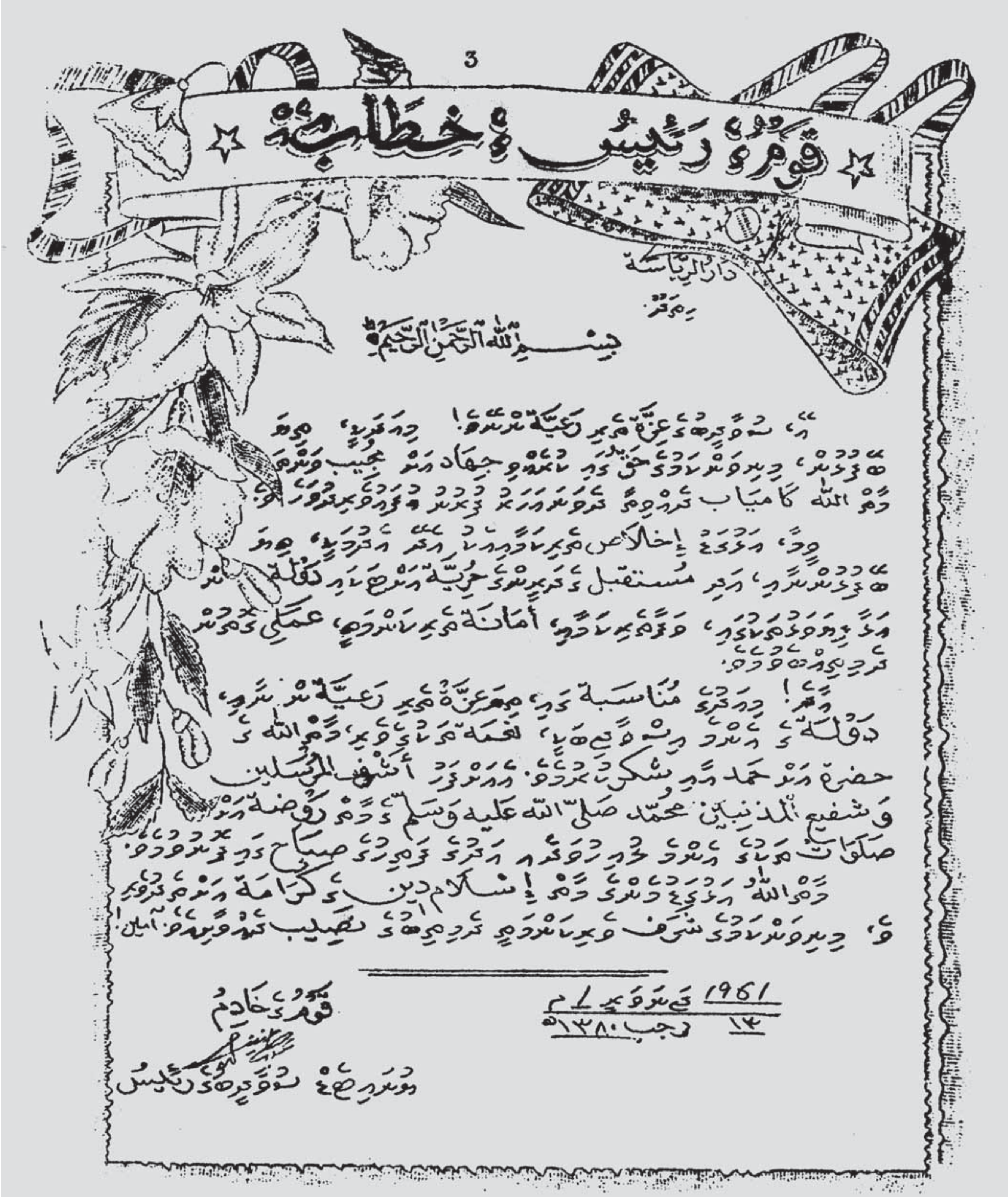

3

ޤައުމީ ރައީސްގެ خطبة

دار الرياسة

ހިތަދޫ

بسم الله الرحمن الرحيم

އޭ ސުވާދީބުގެ عِزَّةތެރި رَعِيَّةތުންނޭވެ! މިއަދަކީ، ތިޔަބޭ
ފުޅުން، މިރަށްތަކުގެ حقّ ގައި ކުރެއްވި جِهَاد އަށް نجيب ވެރިކޮށް
ދެއްވީ الله كامياب ކުރައްވައި [illegible] ދުވަހެވެ.

ވީމާ، އަޅުގަނޑު إخلاص ތެރިކަމާއެކު [illegible] ތިޔަބޭ
ފުޅުންނާއި، އަދި مُستقبل ގެ ކުރިއެރުމާއި حُرِّيَّة އާއި [illegible] دولة ތަން
[illegible]، [illegible] أمانة ތެރިކަމާއި، عملى ގޮތުން
[illegible].

މިއަދު! މިއަދަކީ مُناسَبة ގައި، މި عِزَّة ތެރި رَعِيَّة ތުންނަށް،
دَوْلَة ގެ [illegible]، نعمة ތަކާއި، الله ގެ
حضرة އަށް حمد އާއި شكر ކުރަމެވެ. އަދި أشرف المرسلين
وَشفيع المذنبين محمّد صلّى الله عليه وسلّم ގެ رَوْضة އަށް
صلوات ތަކާއި [illegible] صباح ގައި [illegible]
ދެއްވި الله [illegible] إسلام دين ގެ كرامة އަށް [illegible]
ވެ، [illegible] شرف [illegible] نصيب [illegible] آمين!

1961 ޖަނަވަރީ 1 މ
١٤ رجب ١٣٨٠هـ

ޤައުމުގެ خادم
ޔުނައިޓެޑް ސުވާދީބުގެ ރައީސް

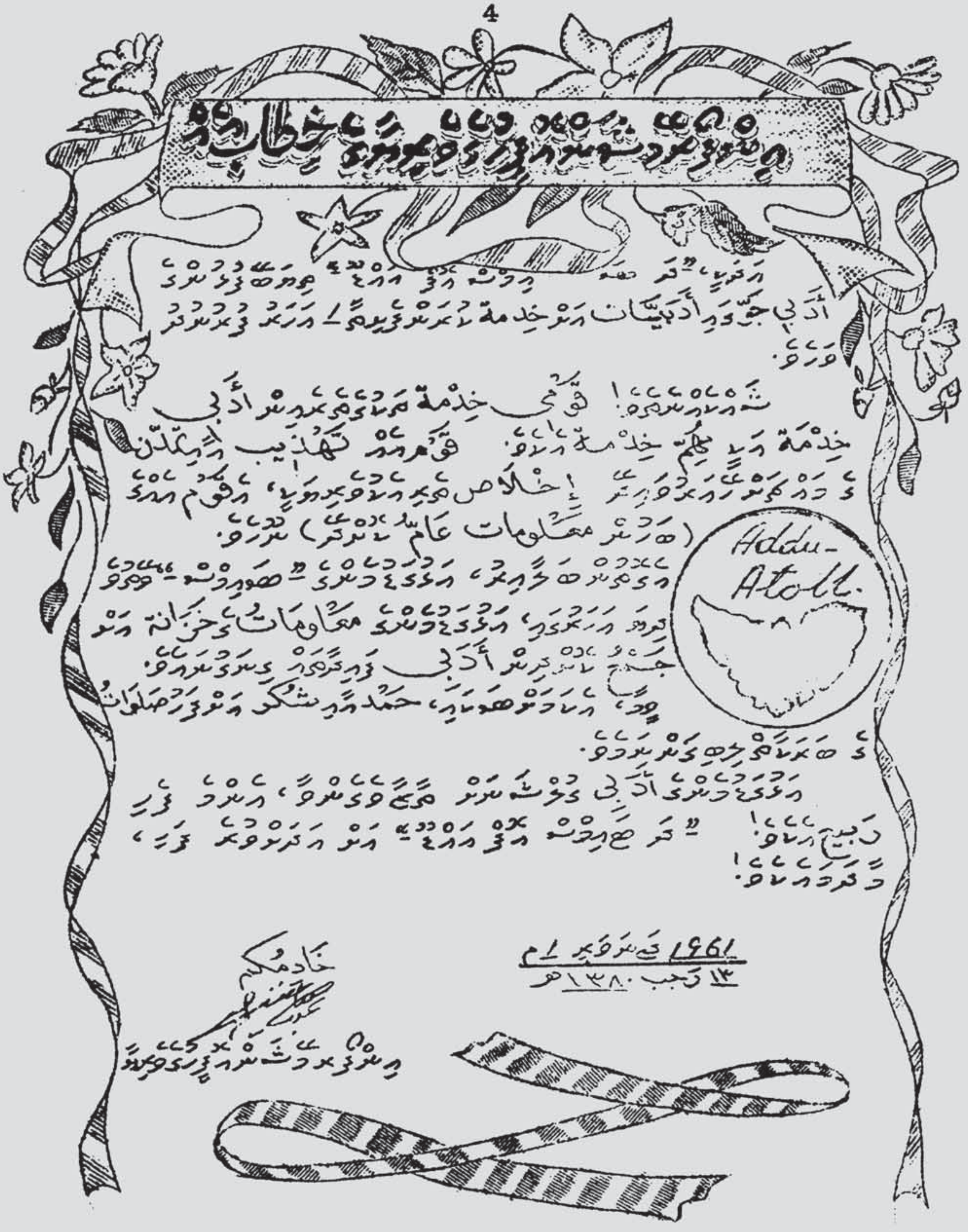

4

Addu-Atoll

1961 ޖަނަވަރީ 1 މ

١٤ رجب ١٣٨٠ هـ

خادمكم

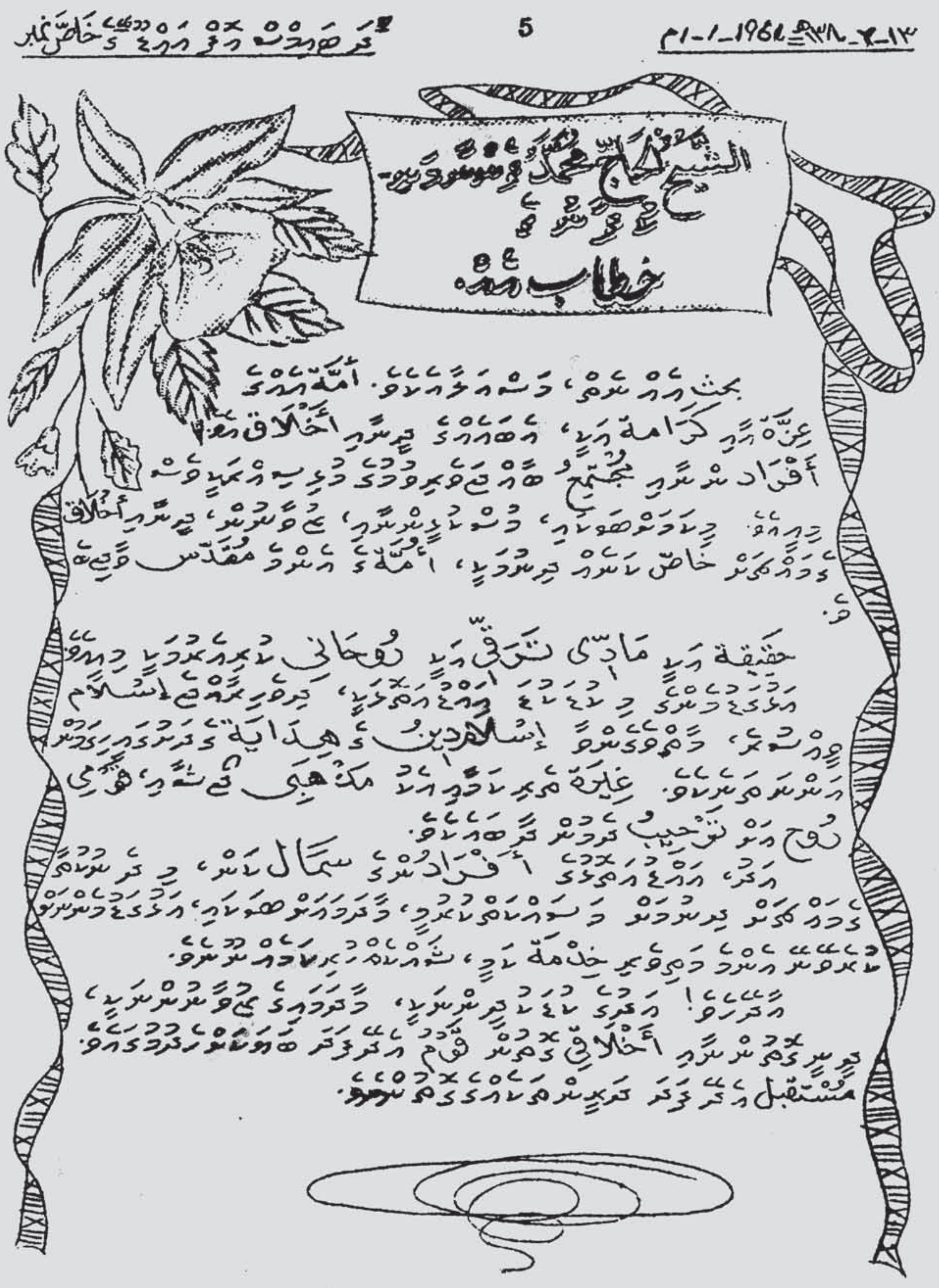

الشيخ الحاج محمد ފަރީދު ދީދީ

ގެ [illegible]

خطاب

بحث ކުރުން ގޮތް، މުސްލިމުންނަށް [illegible]. أمّة ތަކުގެ
عزّة އާއި كرامة އަދި، އުފާވެރިކަމުގެ ދިރުމަކީ أخلاق ތެވެ.
أفراد ންނާއި مجتمع [illegible]
[illegible] أخلاق
[illegible] خاصّ [illegible]، أمّة ގެ [illegible] مقدّس [illegible]
ވެ.

حقيقة އަދި مادّى ترقّى އަދި روحانى [illegible]
[illegible] إسلام
[illegible] إسلام دين ގެ هداية [illegible]
[illegible] غيرة [illegible] مذهبى [illegible]
روح [illegible] ترحيب [illegible].
[illegible] أفراد ންގެ سمال [illegible]
[illegible]
[illegible] خدمة [illegible].
[illegible]! [illegible]
[illegible] أخلاق [illegible] قوم [illegible].
مستقبل [illegible].

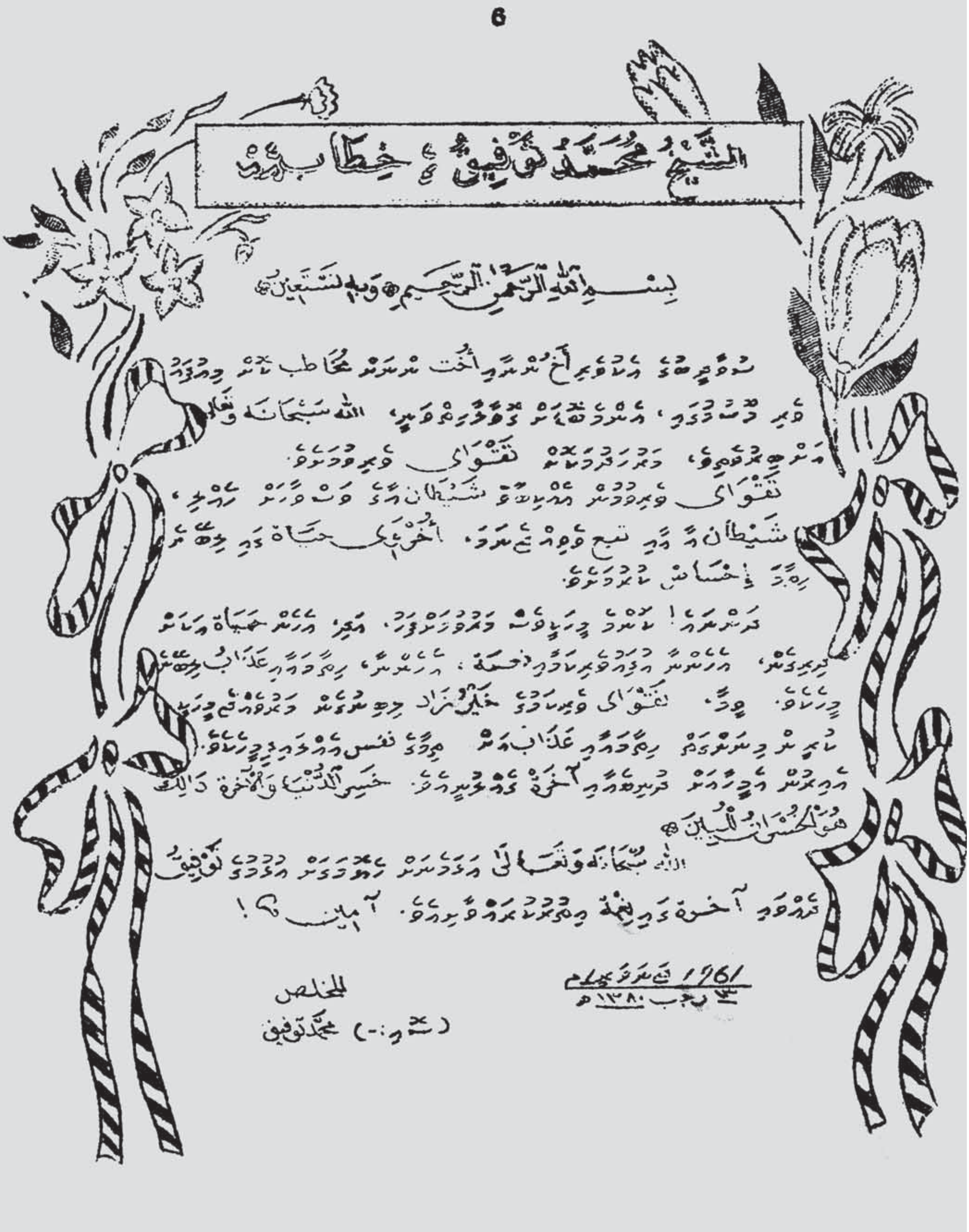

6

الشيخ محمد توفيق ގެ خطاب އެވެ

بسم الله الرحمن الرحيم ۞ وبه نستعين

ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީ أخ ންނާއި أخت ންނަށް مخاطب ކޮށް ދަންނަވަން
ބޭނީ [illegible]، އެންމެ [illegible] [illegible] الله سبحانه وتعالى
އަށް ބިރުވެތިވެ، [illegible] [illegible] تقوى ވެރިވުމަށެވެ.
تقوى ވެރިވުމަކީ [illegible] شيطان ގެ ވަސްވާހުން [illegible]،
شيطان ގެ [illegible] تبع ވުމުން [illegible]، أخروي حياة ގައި [illegible]
[illegible] إخلاص ވެރިވުމަށެވެ.

[illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] حياة [illegible]
[illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] : [illegible]، [illegible] عذاب [illegible]
[illegible]. [illegible]. تقوى ވެރިވުމަކީ خير زاد [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] عذاب އިން [illegible] نفس [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] آخرة ގެ [illegible]. خسر الدنيا والآخرة ذلك
هو الخسران المبين ۞

الله سبحانه وتعالى އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ އެންމެންނަށް توفيق
ދެއްވައި آخرة ގައި نجاة [illegible] [illegible]. آمين [illegible] !

1 ޖަނަވަރީ 1961
١٣ رجب ١٣٨٠ ﻫ

المخلص
(ސޮއި:-) محمد توفيق

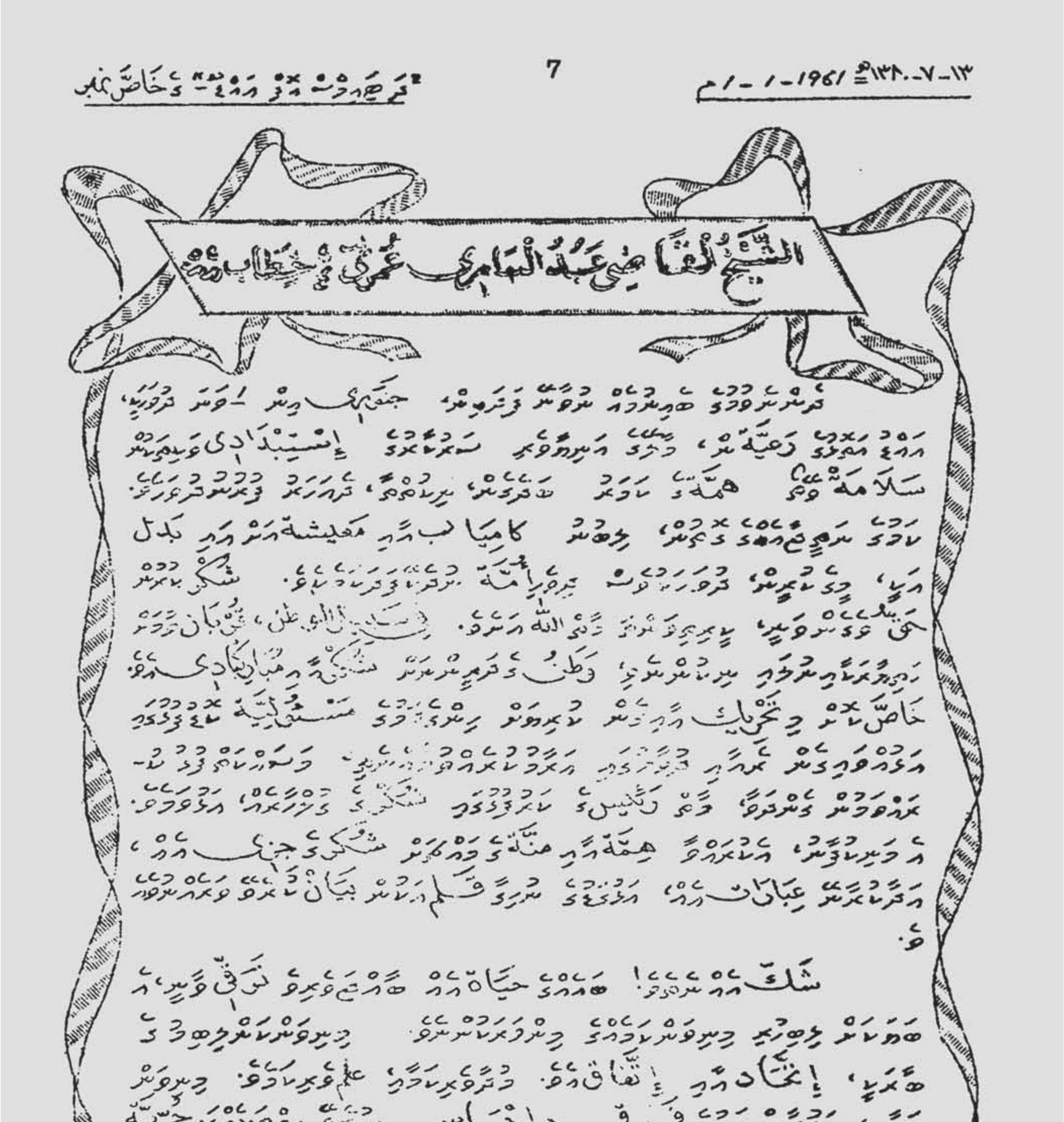

7

١٣-٧-١٣٨٠هـ 1961-1-1م

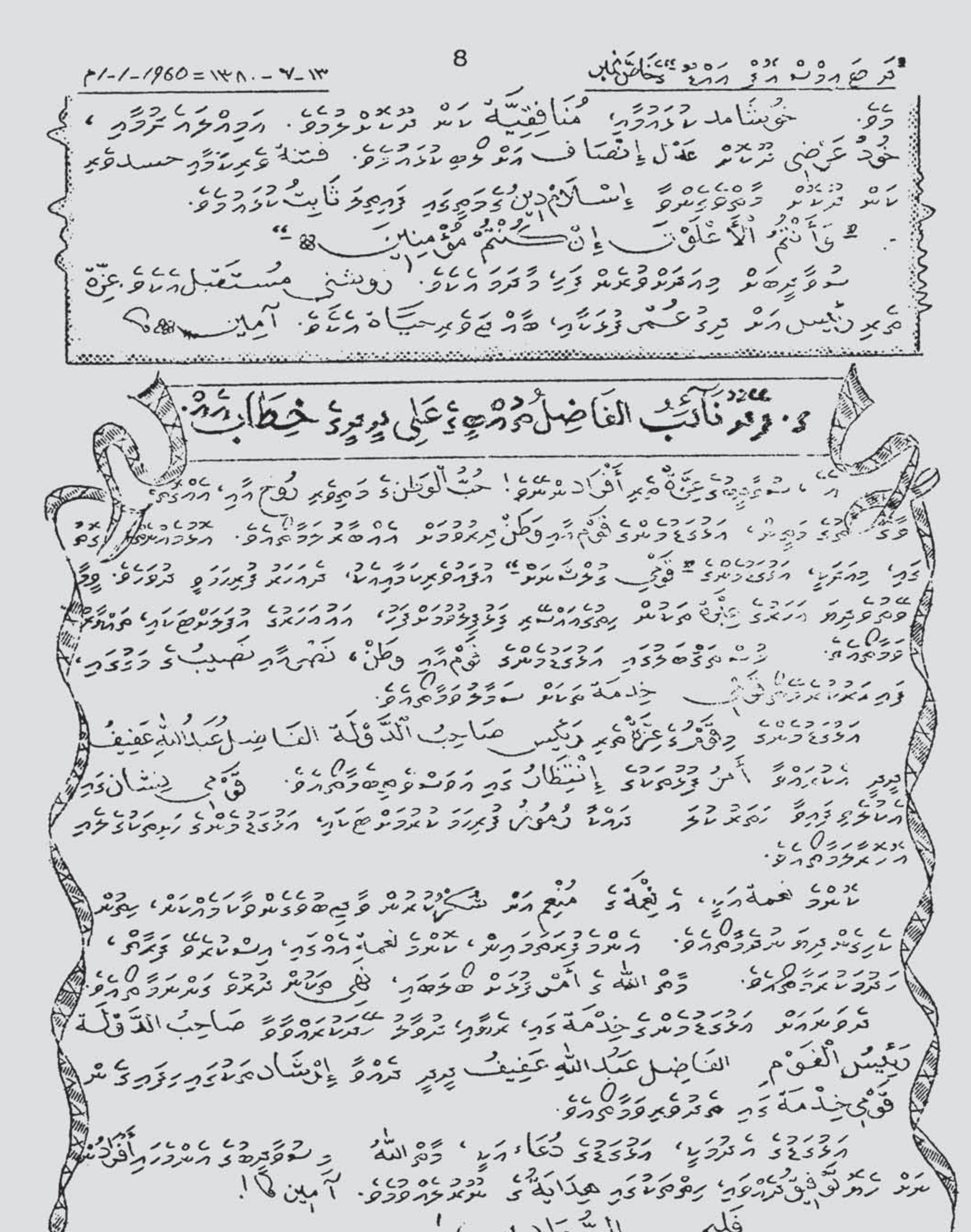

13-7-1380 = 1-1-1960م

8

وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

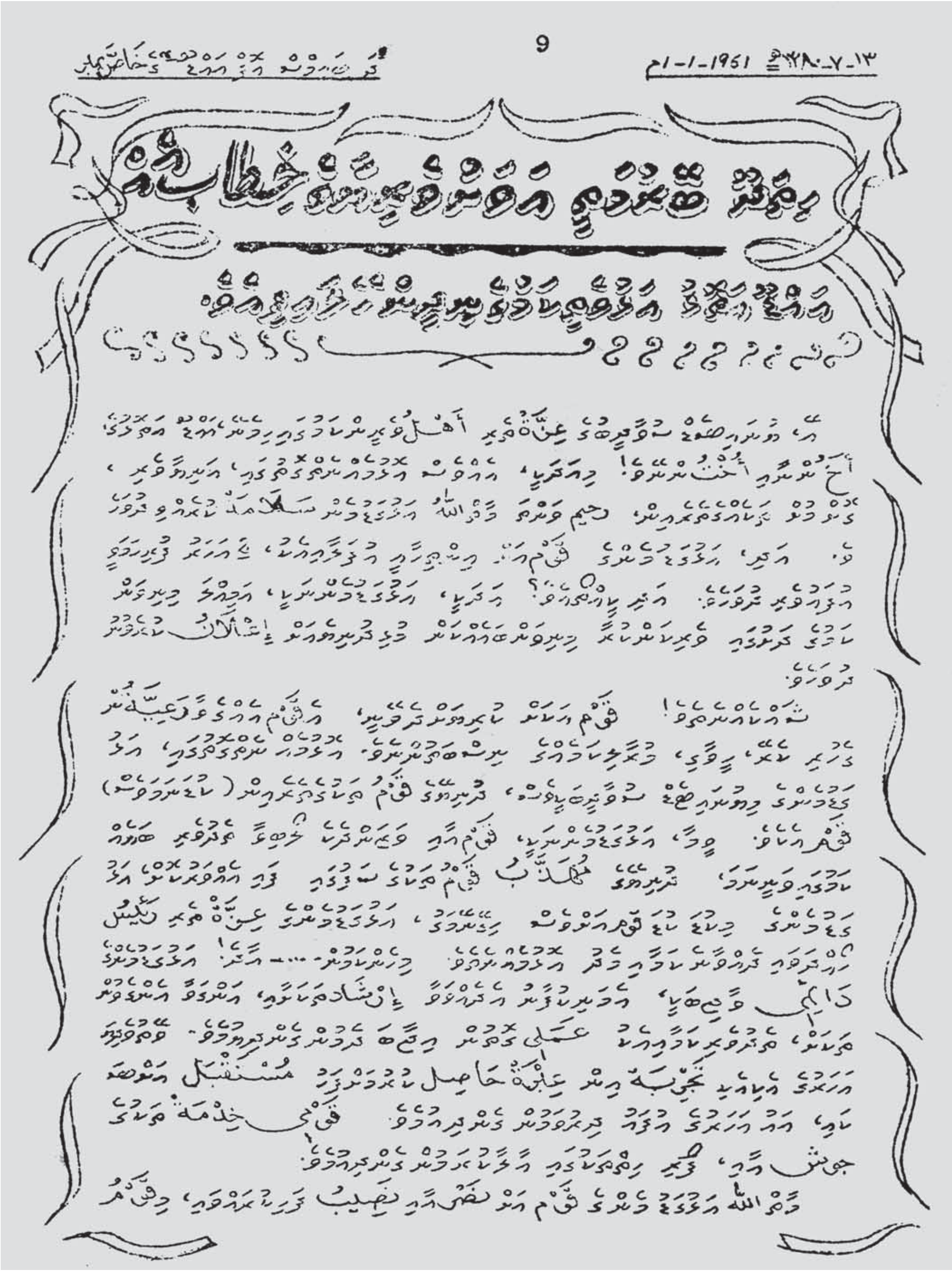

9

١٣-٧-١٣٨٠ هـ ١-١-1961 م

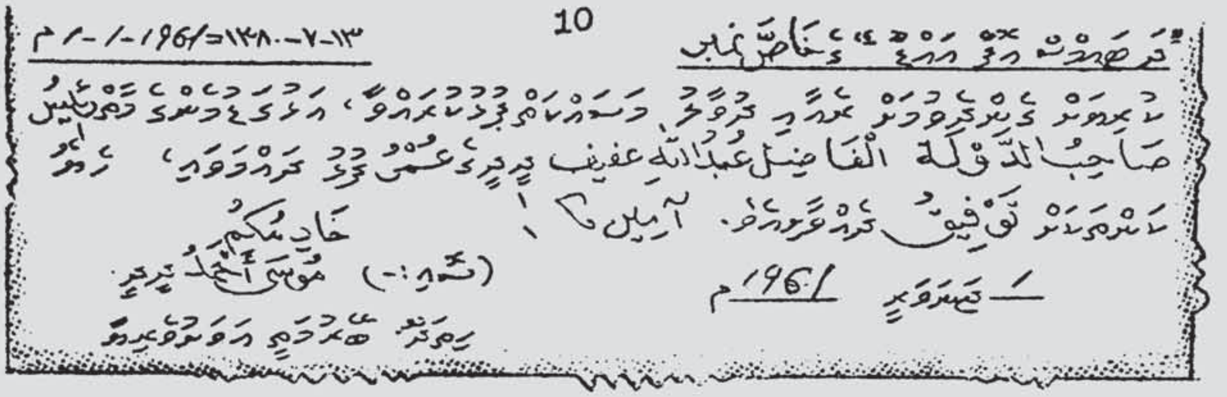

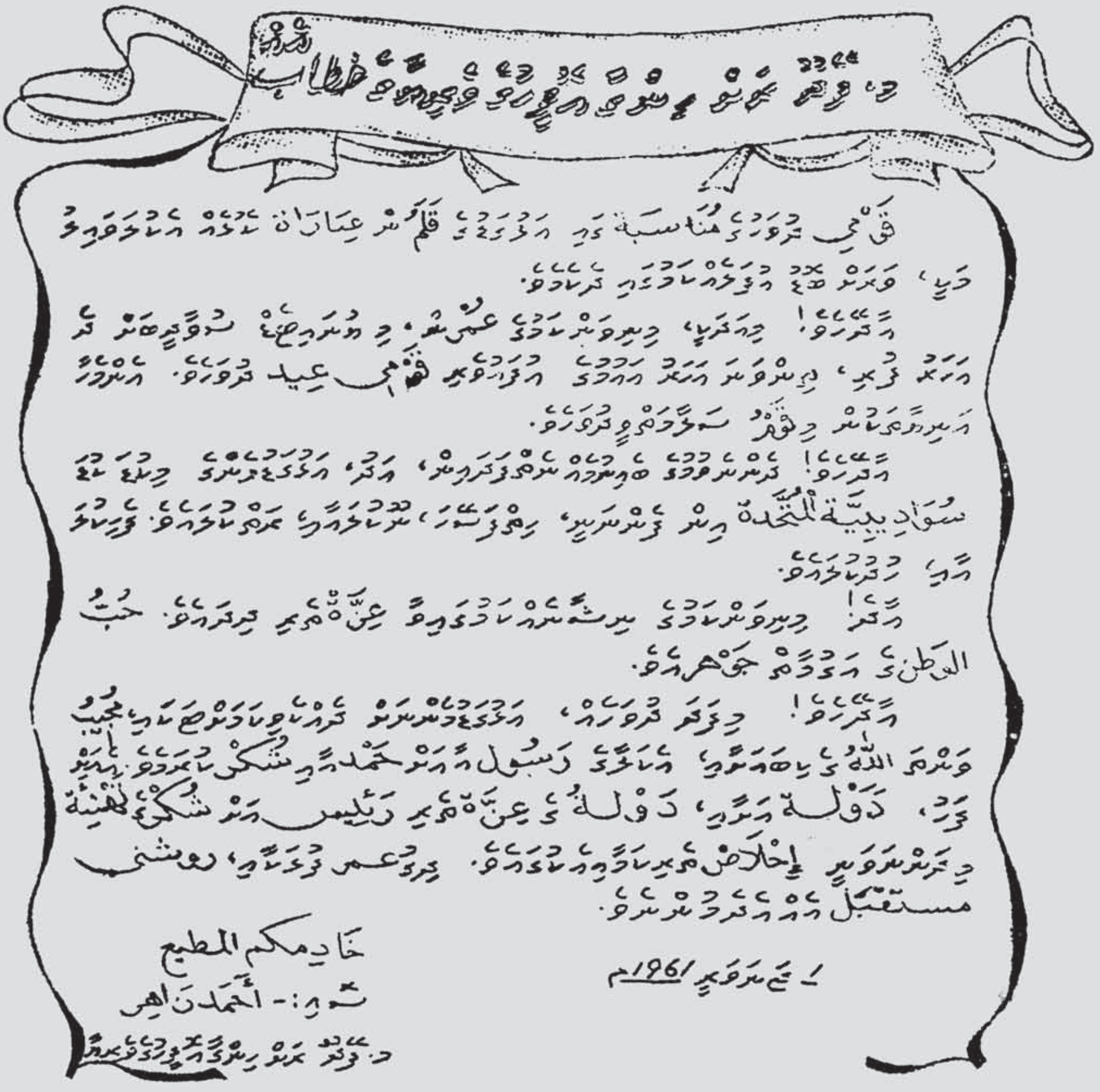

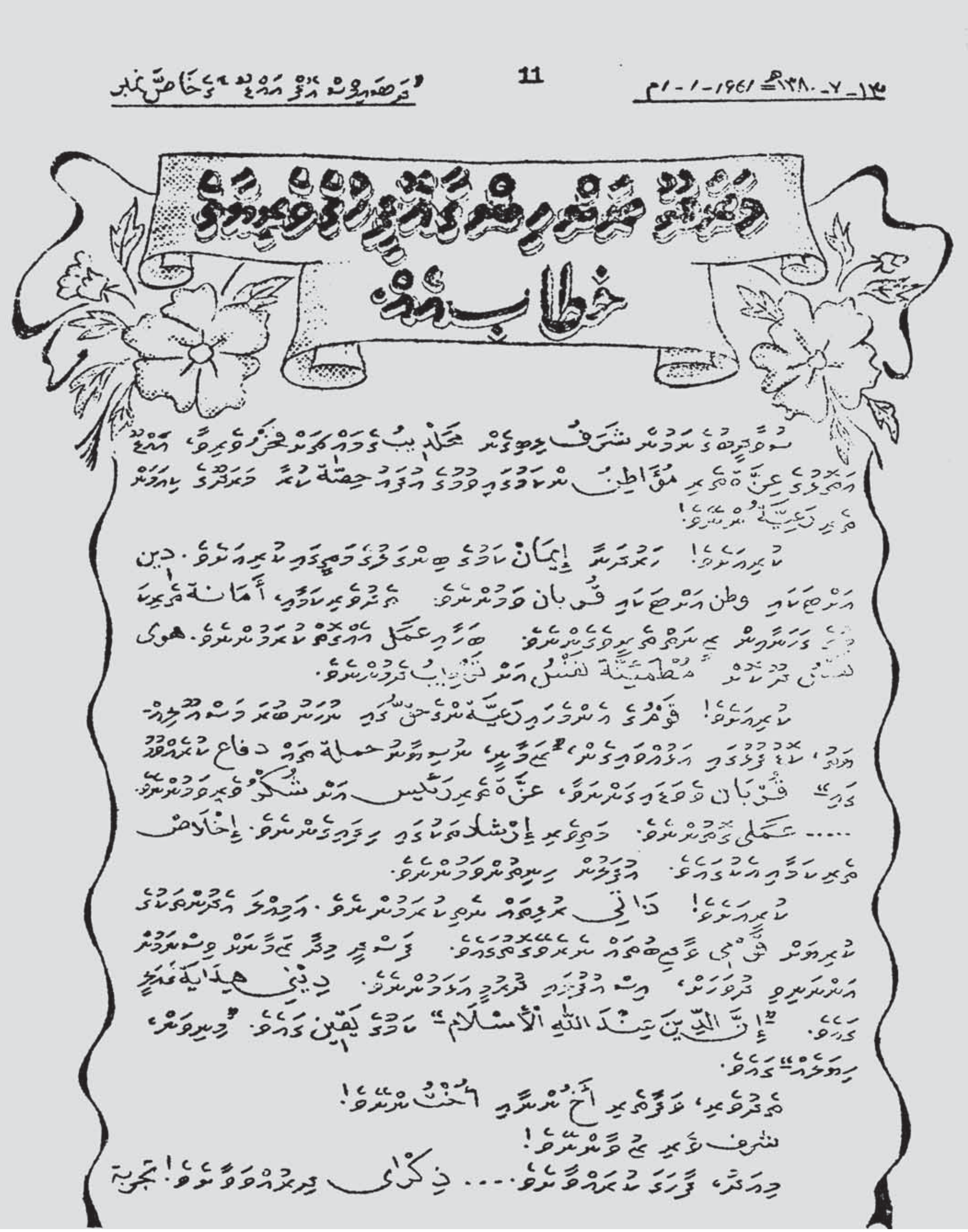

١٤-٧-١٣٨٠هـ = ١٩٦١-١-١م

11

ޚިޠާބެއް

[illegible]

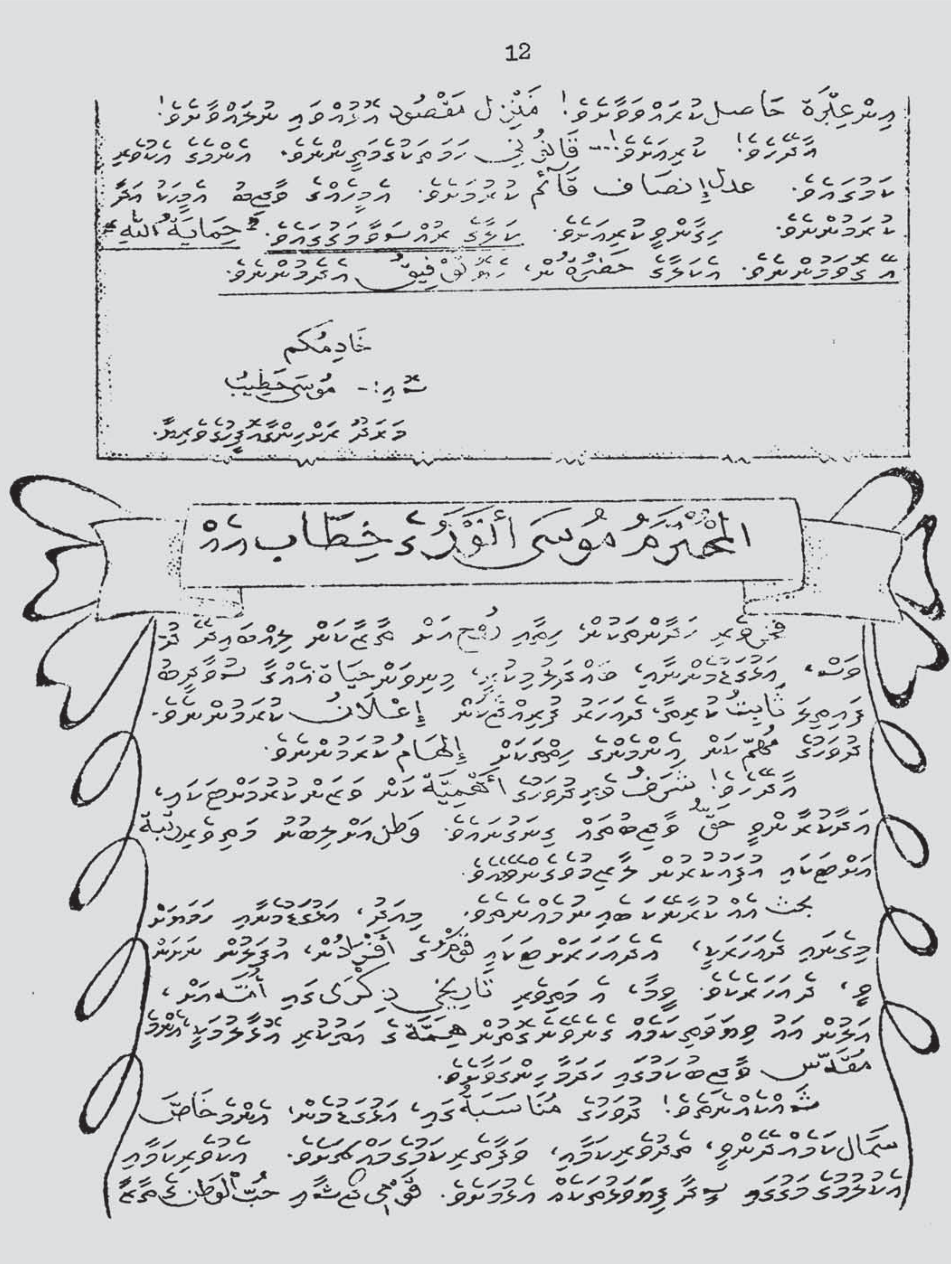

12

خادمكم

موسى خطيب

المحترم موسى أنور ގެ خِطاب

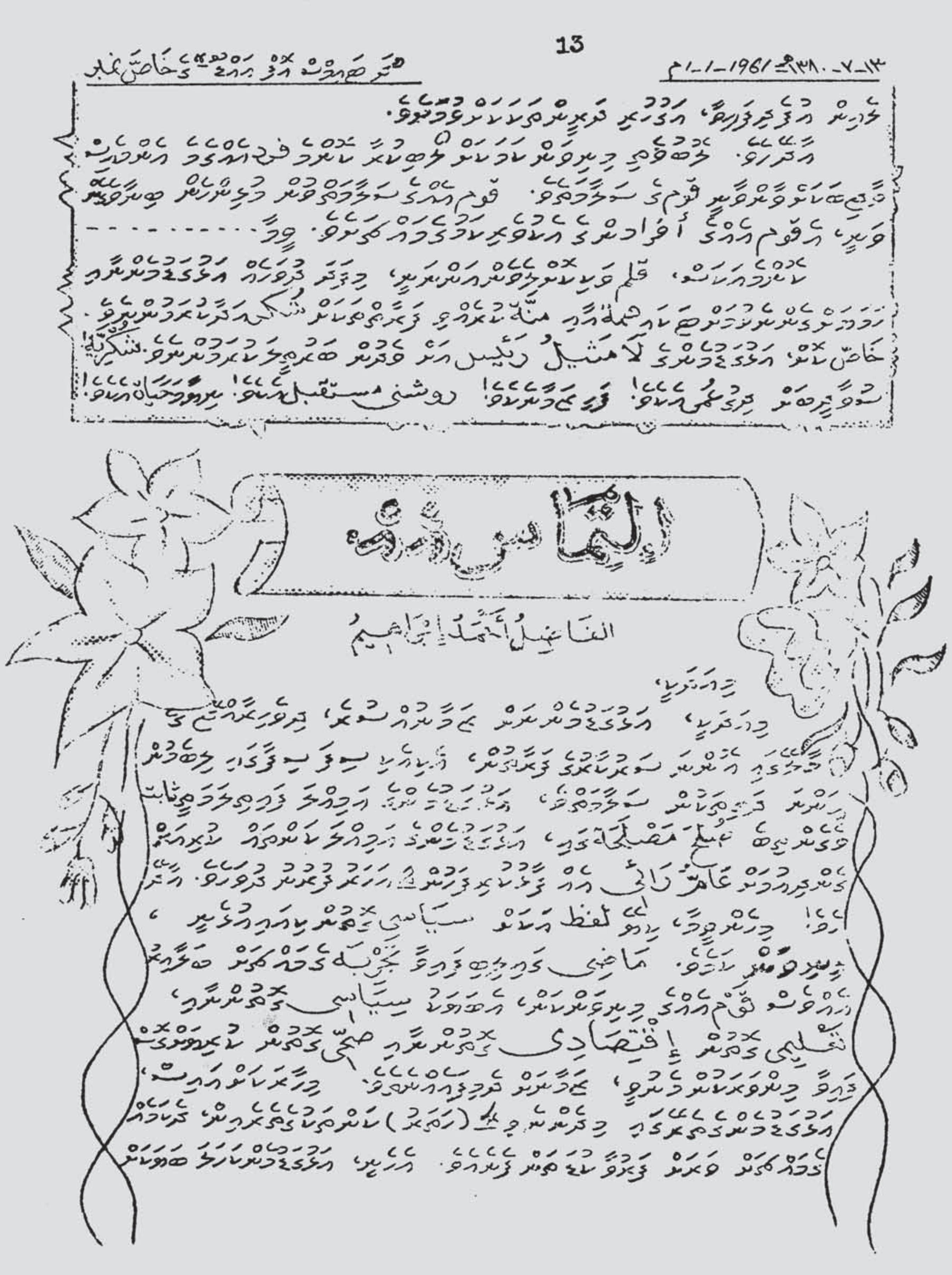

13

١٣-٧-١٣٨٠هـ 1-1-1961م

خاص نمبر

ألماس

الفاضل أحمد إبراهيم

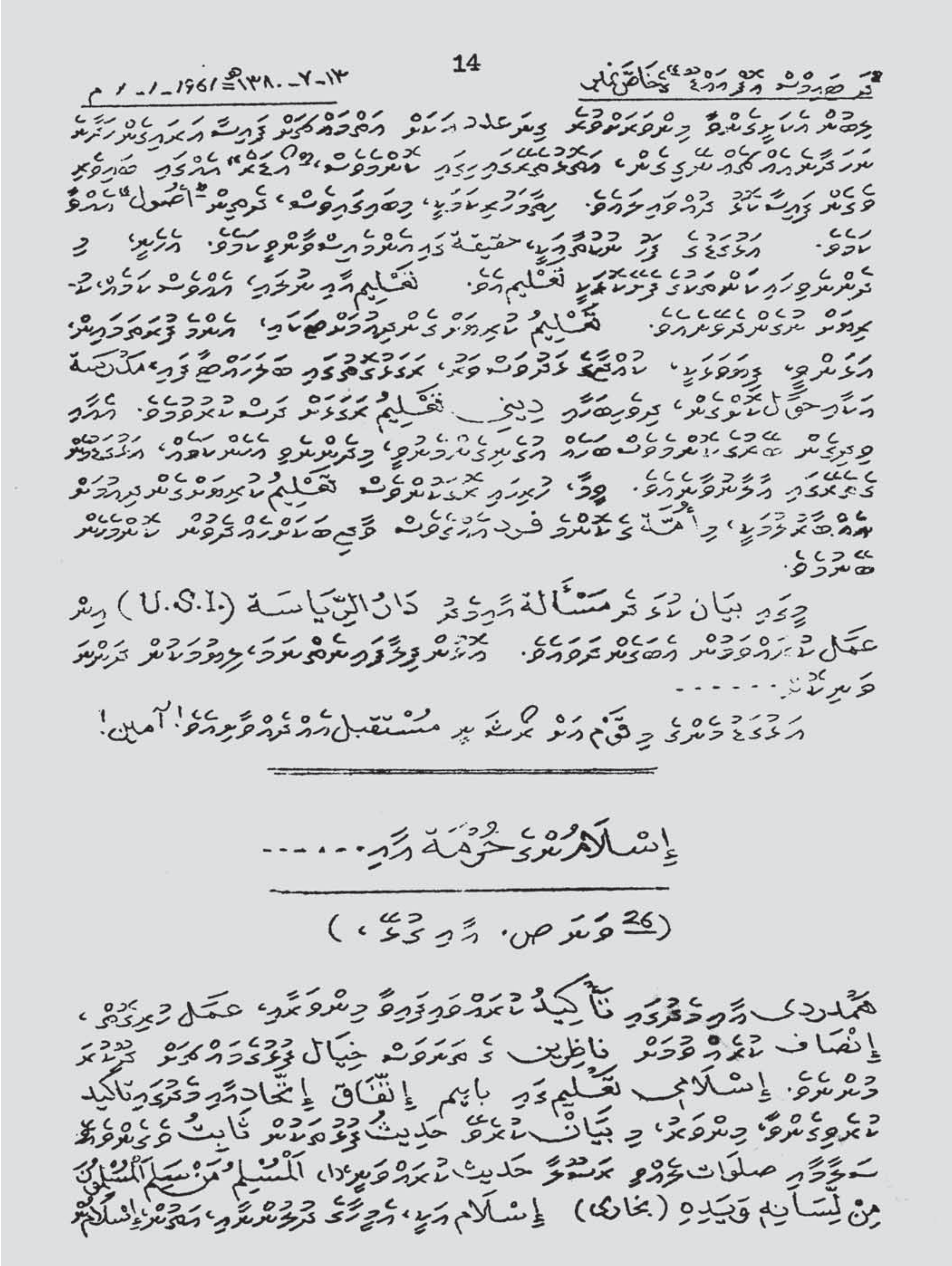

١٤-٧-١٣٨٠هـ = 1961-1-1 م

14

إسلام ދީނުގެ حرمة އާއި......

(26 ވަނަ ص. އާއި ގުޅޭ)

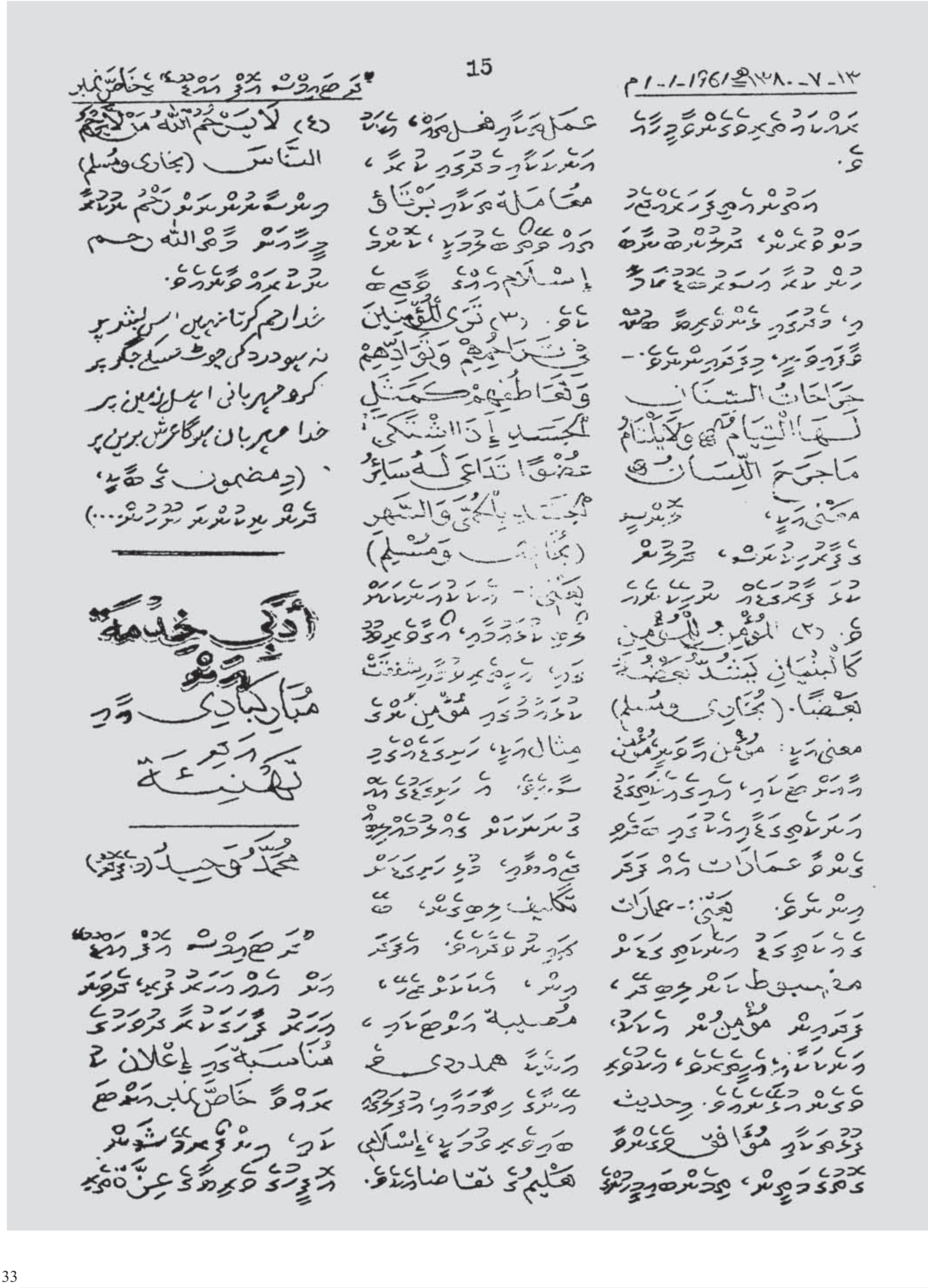

15

١٣-٧-١٣٨٠ھ / 1-1-1961م

جَرَاحَاتُ السِّنَانِ لَهَا الْتِيَامٌ وَلَا يَلْتَامُ مَا جَرَحَ اللِّسَانُ

(٢) الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا. (بخاري ومسلم)

(٣) تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحُمِهِمْ وَتَوَادِّهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عُضْوًا تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالْحُمَّى وَالسَّهَرِ (بخاري ومسلم)

(٤) لَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ (بخاري ومسلم)

خدا رحم کرتا نہیں اس بشر پر
نہ ہو درد کی چوٹ جسکے جگر پر
کرو مہربانی اہل زمین پر
خدا مہربان ہوگا عرش بریں پر

أدبي خدمة

مباركبادي

تهنئة

محمد وحيد

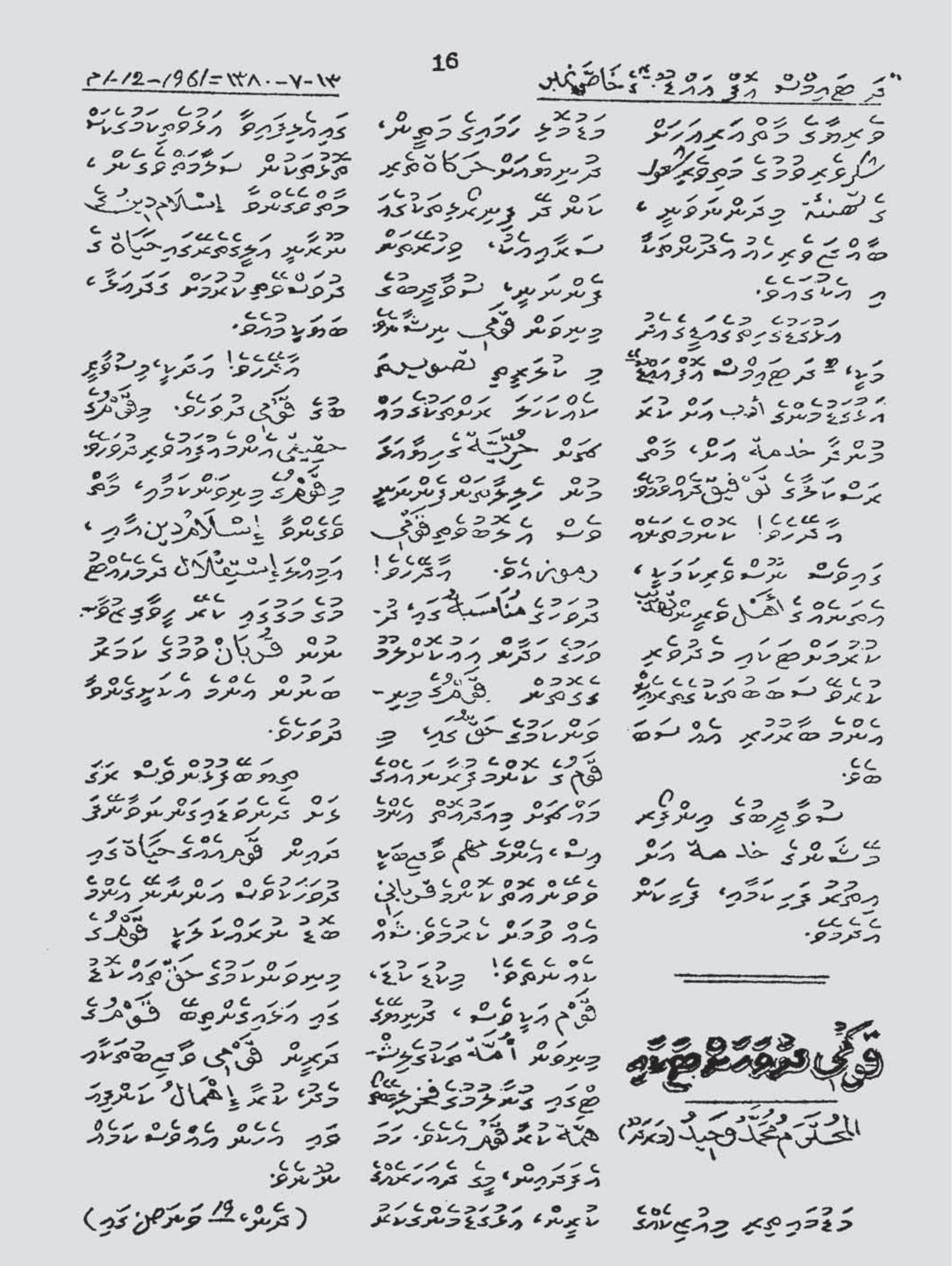

16

٢١-١٢-١٩٦١=١٣٨٠-٧-١٣

المحترم محمد وحيد

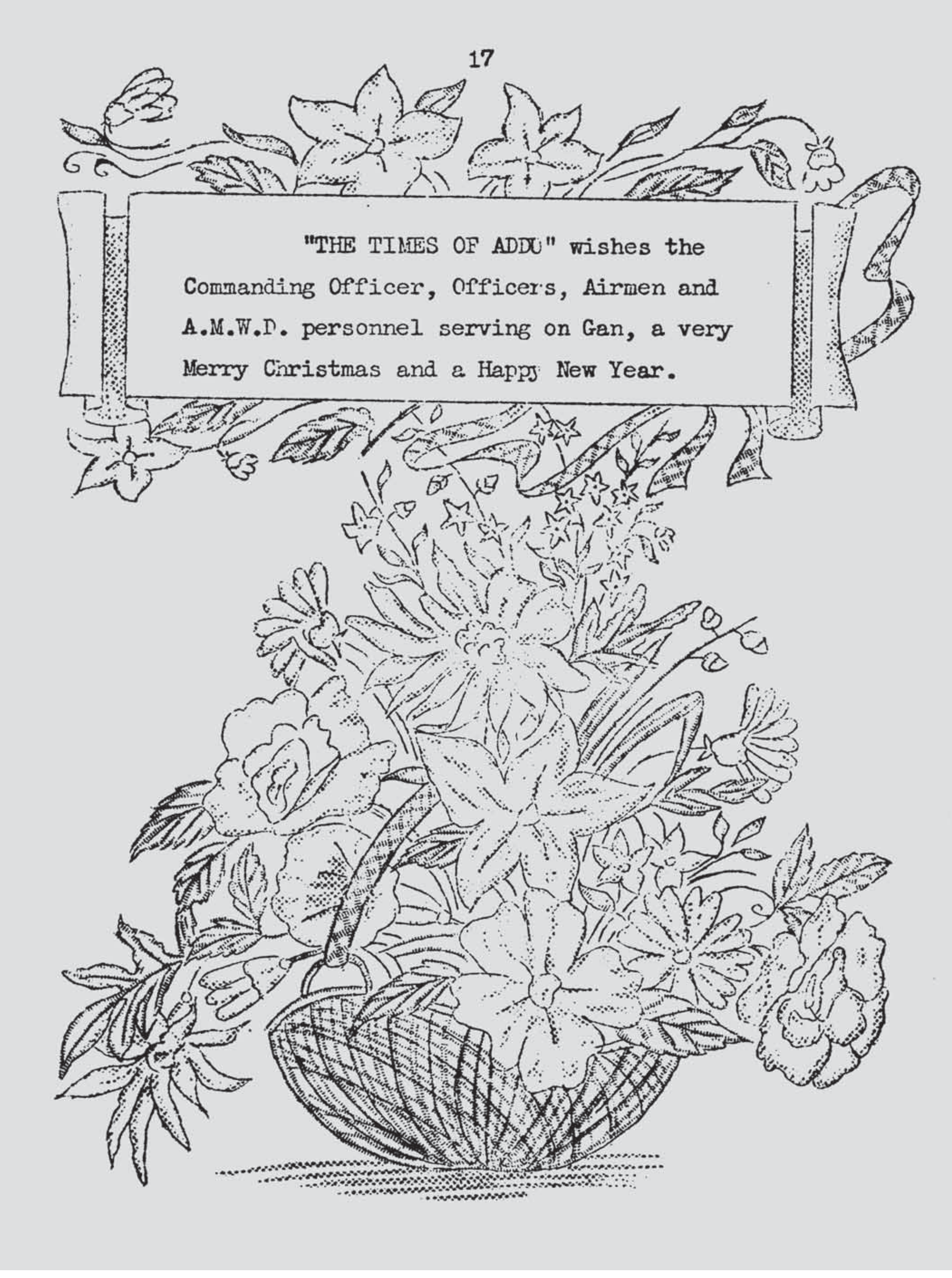

17

"THE TIMES OF ADDU" wishes the Commanding Officer, Officers, Airmen and A.M.W.D. personnel serving on Gan, a very Merry Christmas and a Happy New Year.

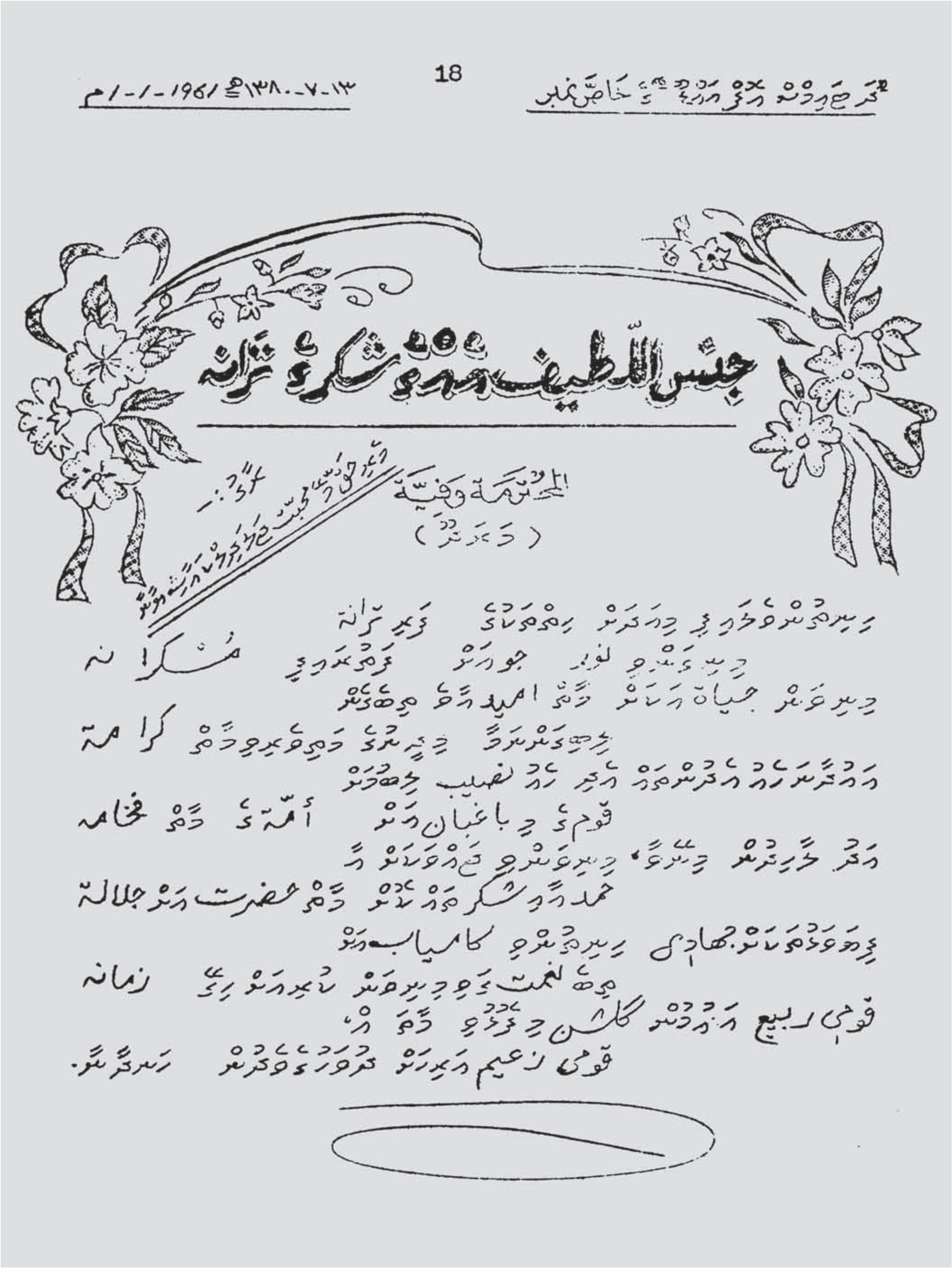

18

[illegible] خاصّ نمبر

١٣-٧-١٣٨٠ھ = 1-1-1961م

جشن اللطيف [illegible] شكر [illegible] ترانه

المحترمة وفيّة
([illegible])

[illegible] محبت [illegible]

[illegible] ترانه
[illegible] جو [illegible] مُسكرانه
[illegible] حياة [illegible] امید އާއި [illegible]
[illegible] كرامة
[illegible] نصيب [illegible]
قوم ގެ މި باغبان އަށް أمّة ގެ [illegible] فخامه
[illegible]
حمد އާއި شكر [illegible] حضرت އަށް جلالة
[illegible] جهادی [illegible] كامياب [illegible]
[illegible] نغمت [illegible] زمانه
قومی ربیع [illegible] گلشن [illegible]
قومی زعیم [illegible]

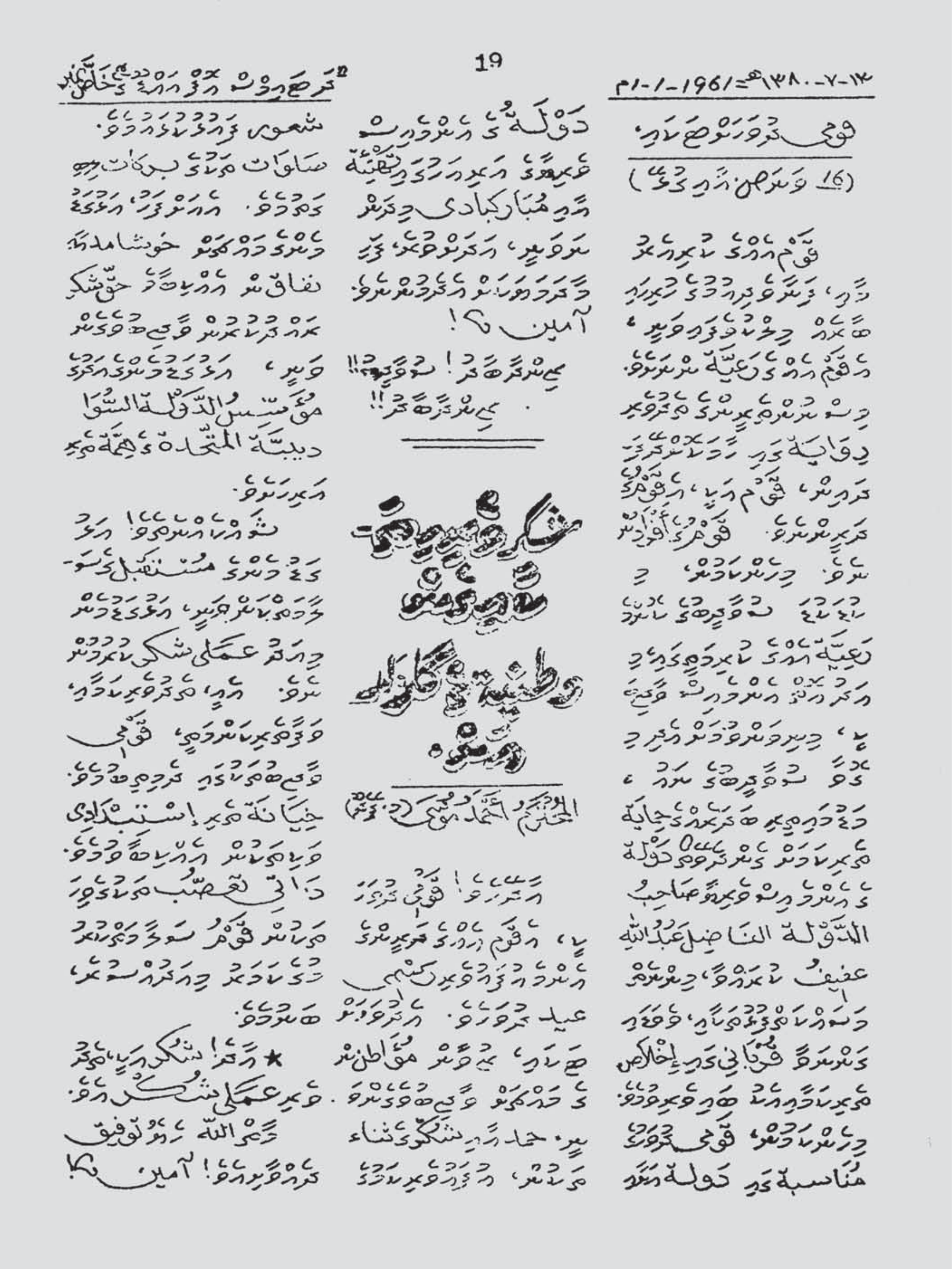

19

١٤-٧-١٣٨٠هـ=1961-1-1م

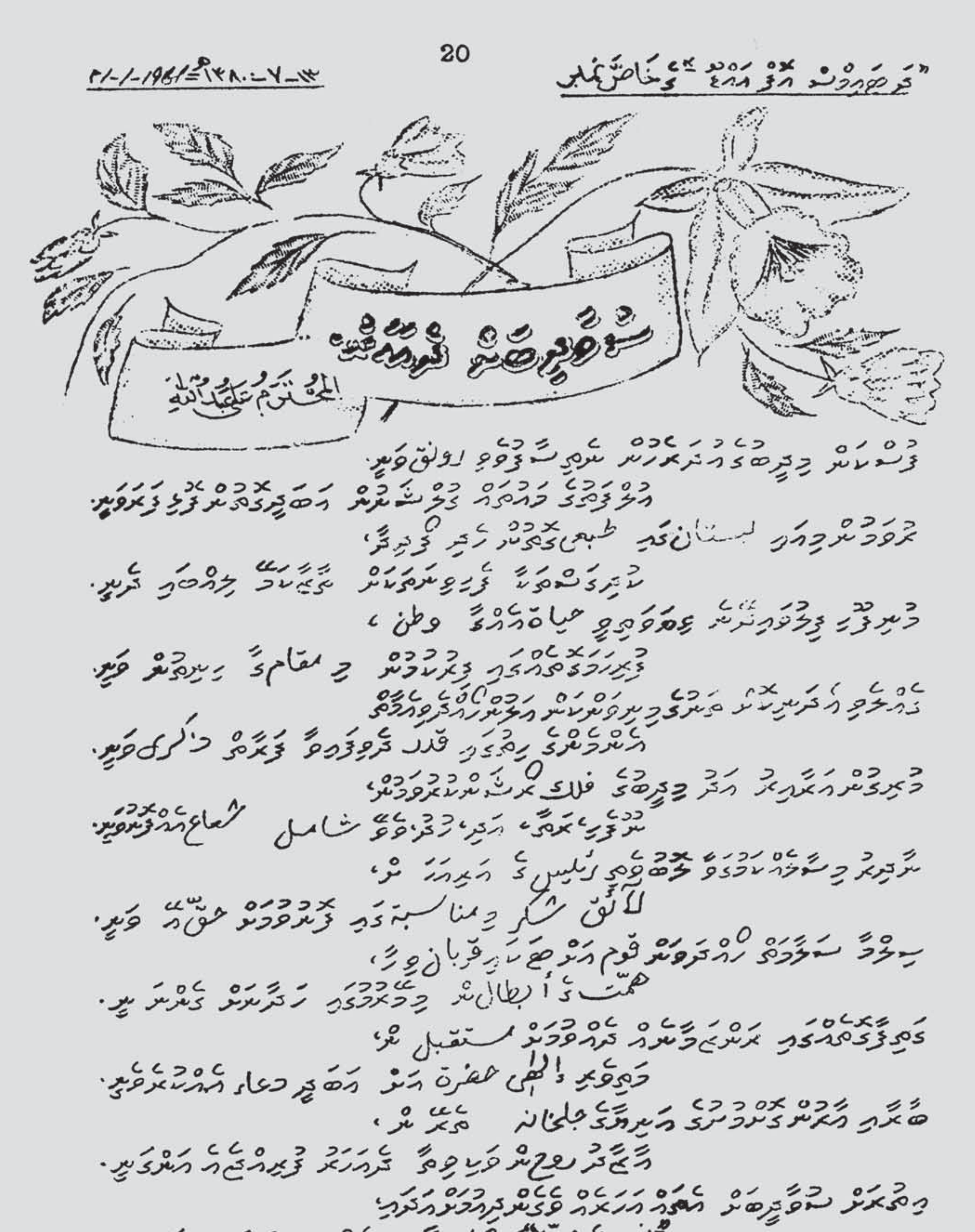

20

٢١-١-١٩٦١ء = ١٣٨٠-٧-٣

[illegible] خاصّ نمبر

[illegible]

المحترم علي عبد الله

[illegible] اولق [illegible]
[illegible]
[illegible] لبستان [illegible] طبعی [illegible]
[illegible]
[illegible] حياة [illegible] وطن ،
[illegible] مقام [illegible]
[illegible]
[illegible] قدر [illegible] ذكرى [illegible]
[illegible] فلك [illegible]
[illegible] شامل شعاع [illegible]
[illegible] رئيس [illegible]
لائق شكر [illegible] مناسبة [illegible] حقّ [illegible]
[illegible] قوم [illegible] قربان [illegible]
همّت [illegible] ابطال [illegible]
[illegible] مستقبل [illegible]
[illegible] الٰهى حضرة [illegible] دعاء [illegible]
[illegible]
[illegible] روح [illegible]
[illegible]
نعمة [illegible] جنّة [illegible] حماية [illegible]

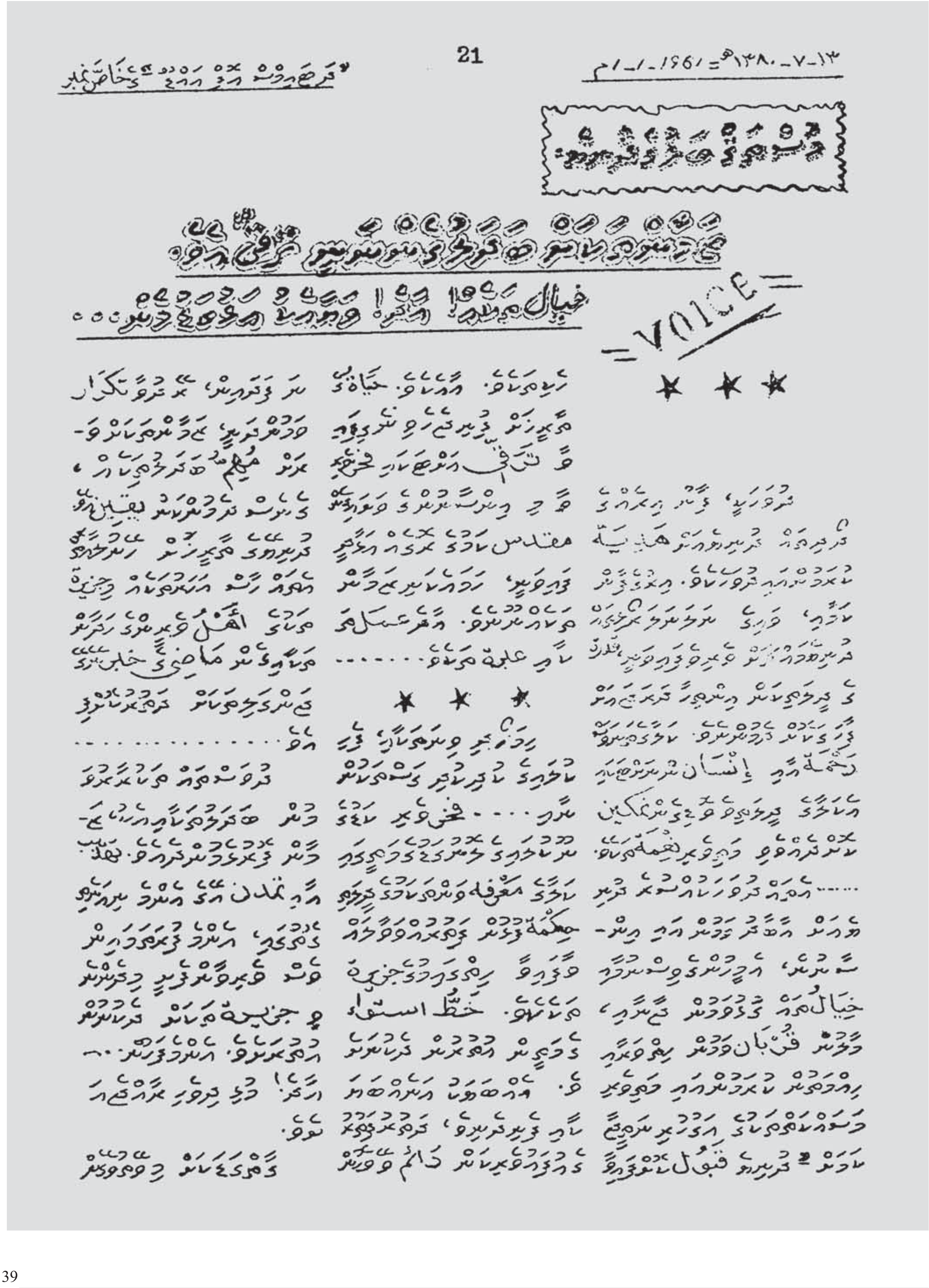

21

١٣-٧-١٣٨٠هـ = 1961-1-1م

—VOICE—

* * *

* * *

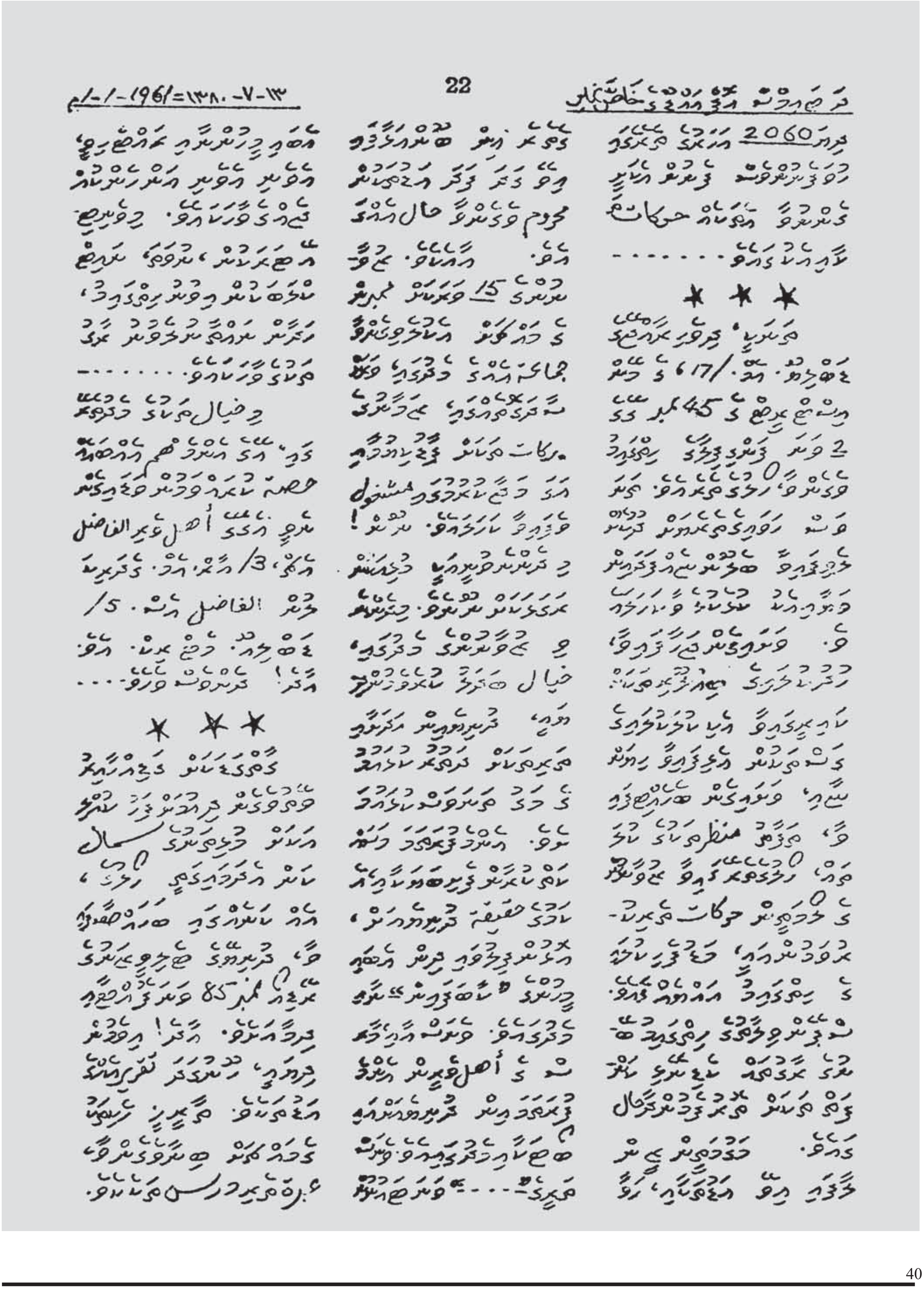

22

١٣-٧-١٣٨٠=1-1-1961م

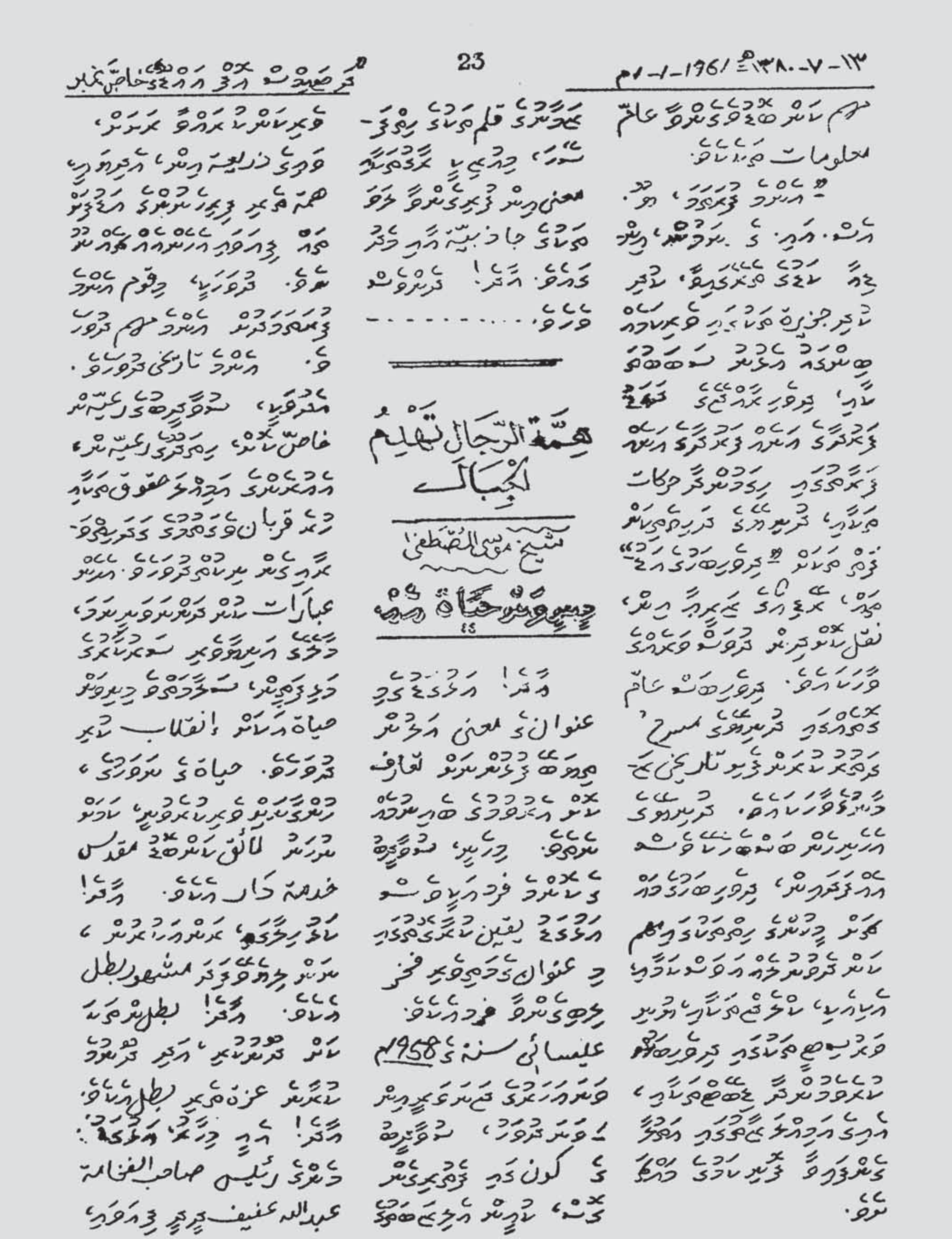

١٣-٧-١٣٨٠هـ /1961-1-٢١م

23

همة الرجال تهدم الجبال

شيخ موسى المصطفى

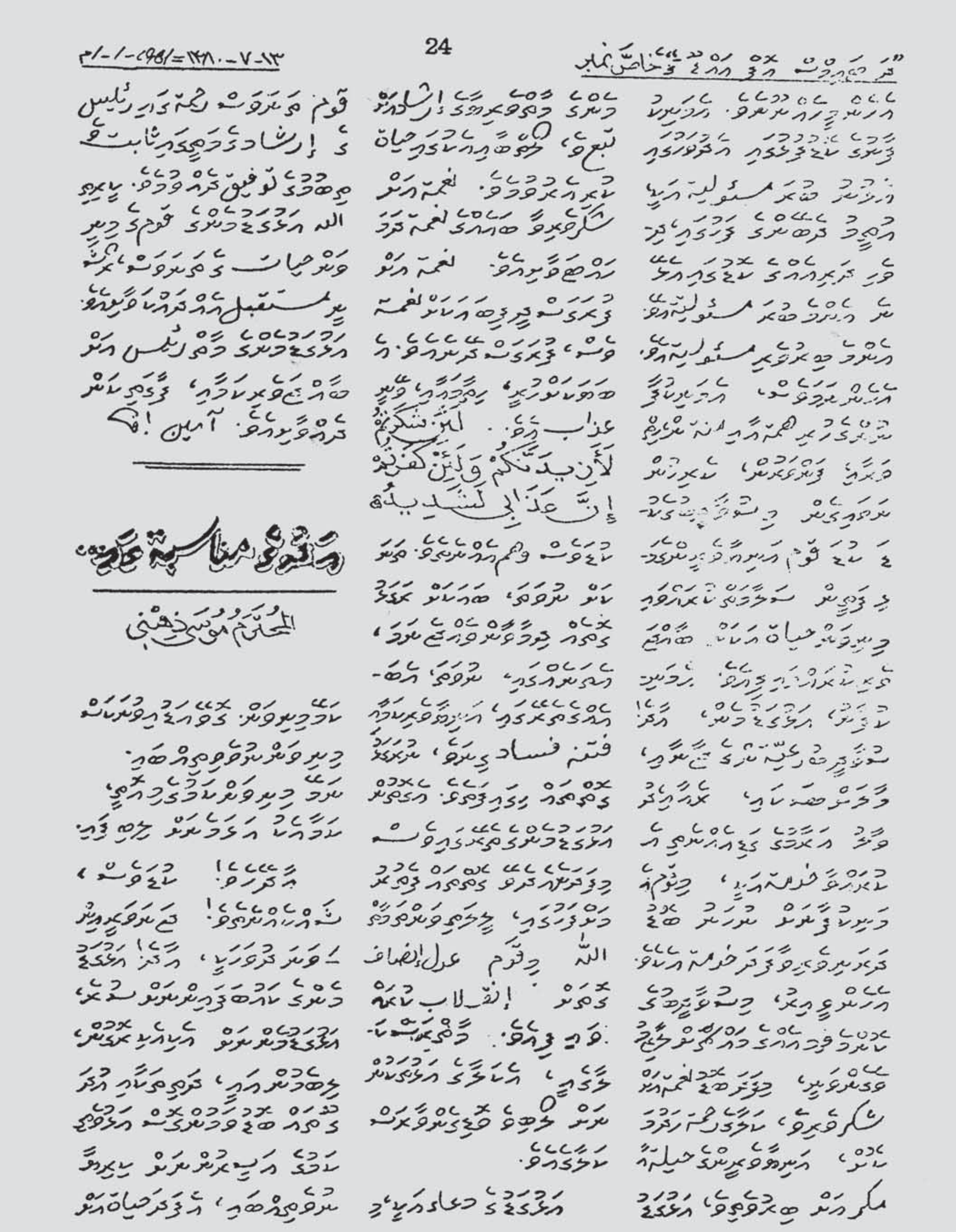

24

١٣-٧-١٣٨٠=١٩٦١-١-١م

خاص نمبر

لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

مناسبة

المحترم موسى ذهني

آمين

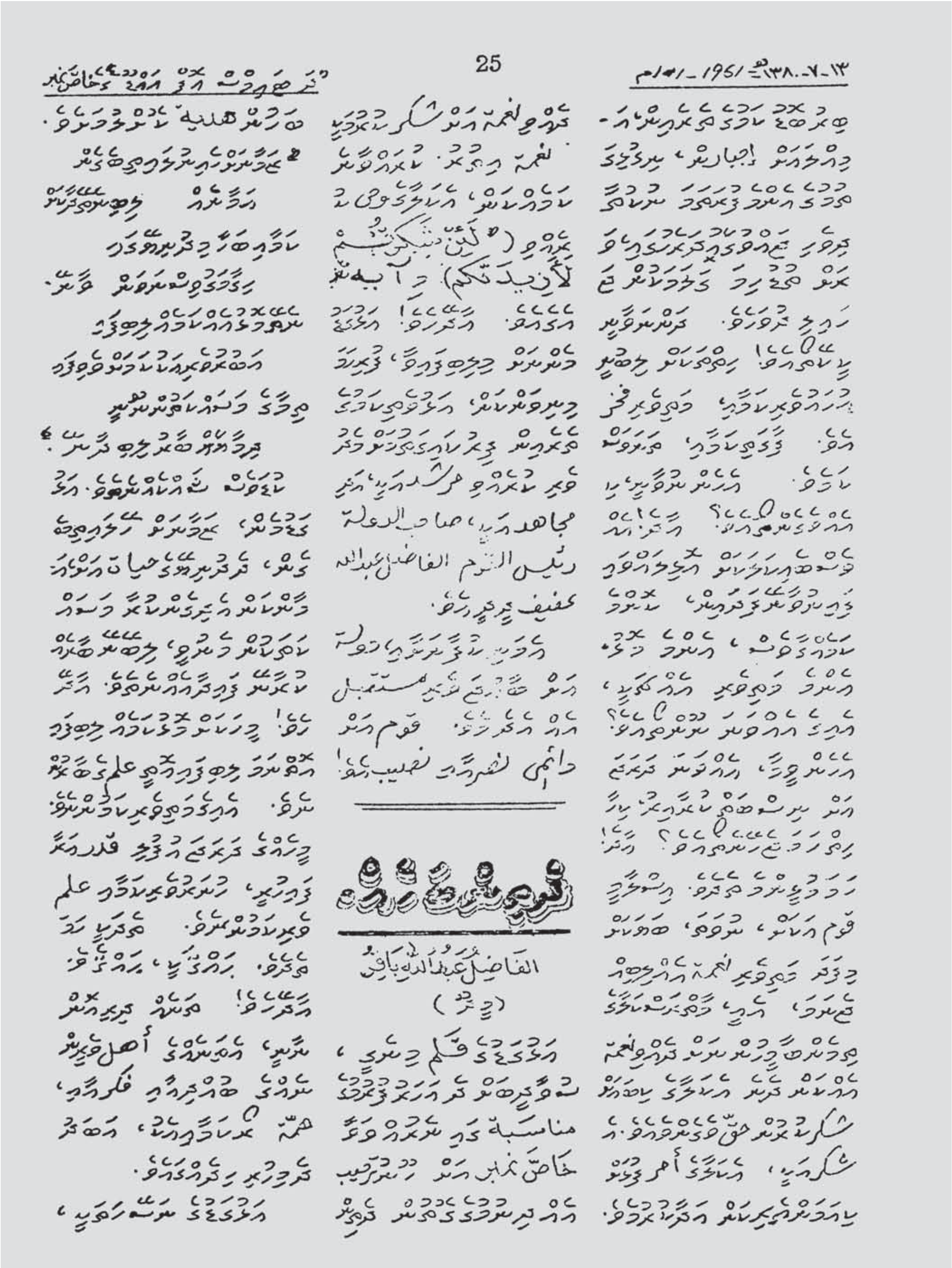

25

١٣-٧-١٣٨٠ هـ - 1961 - ١٩٦١م

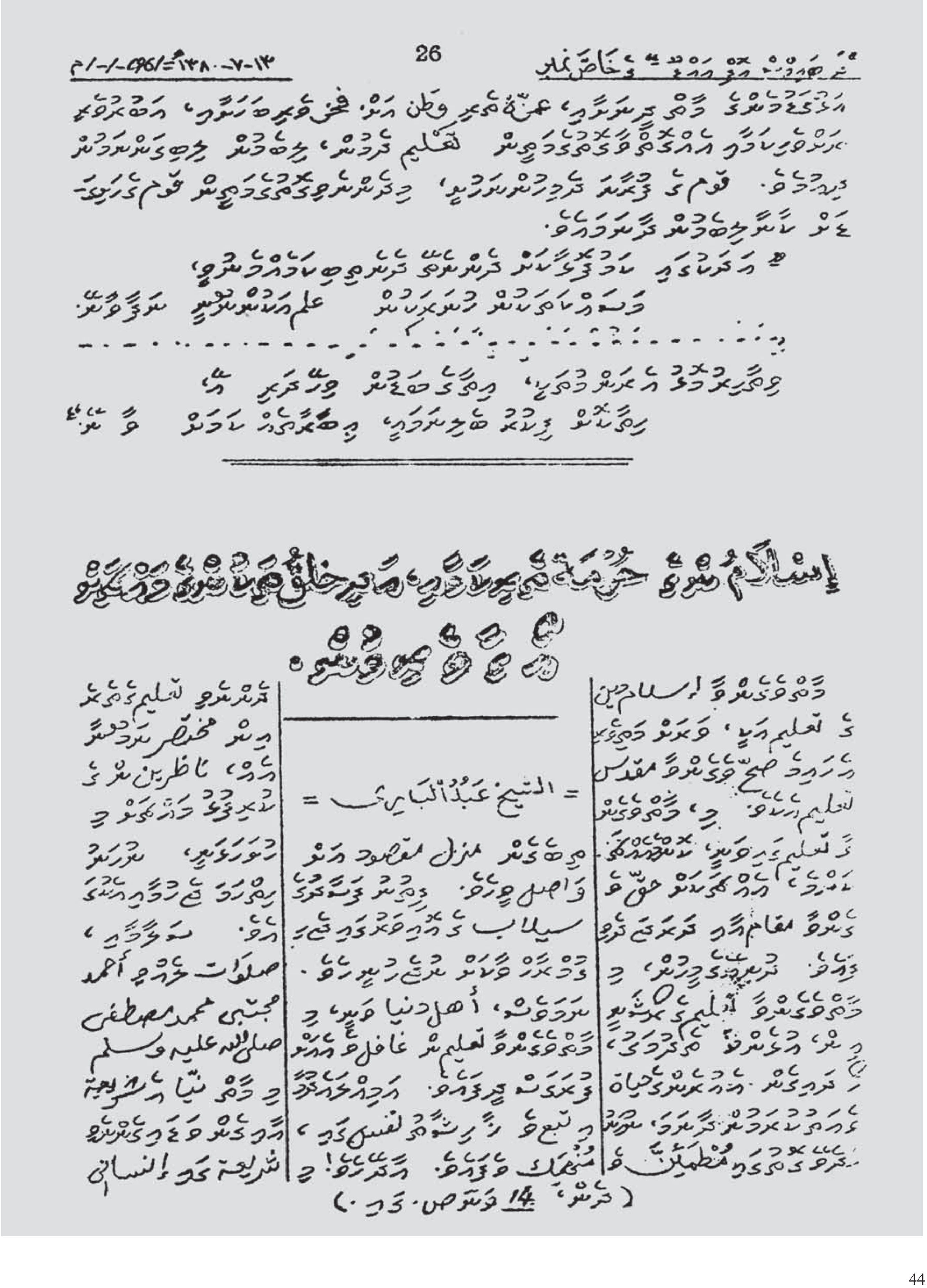

26

١٤-٧-١٣٨٠ = 1-1-1961 م

= الشيخ عبد الباري =

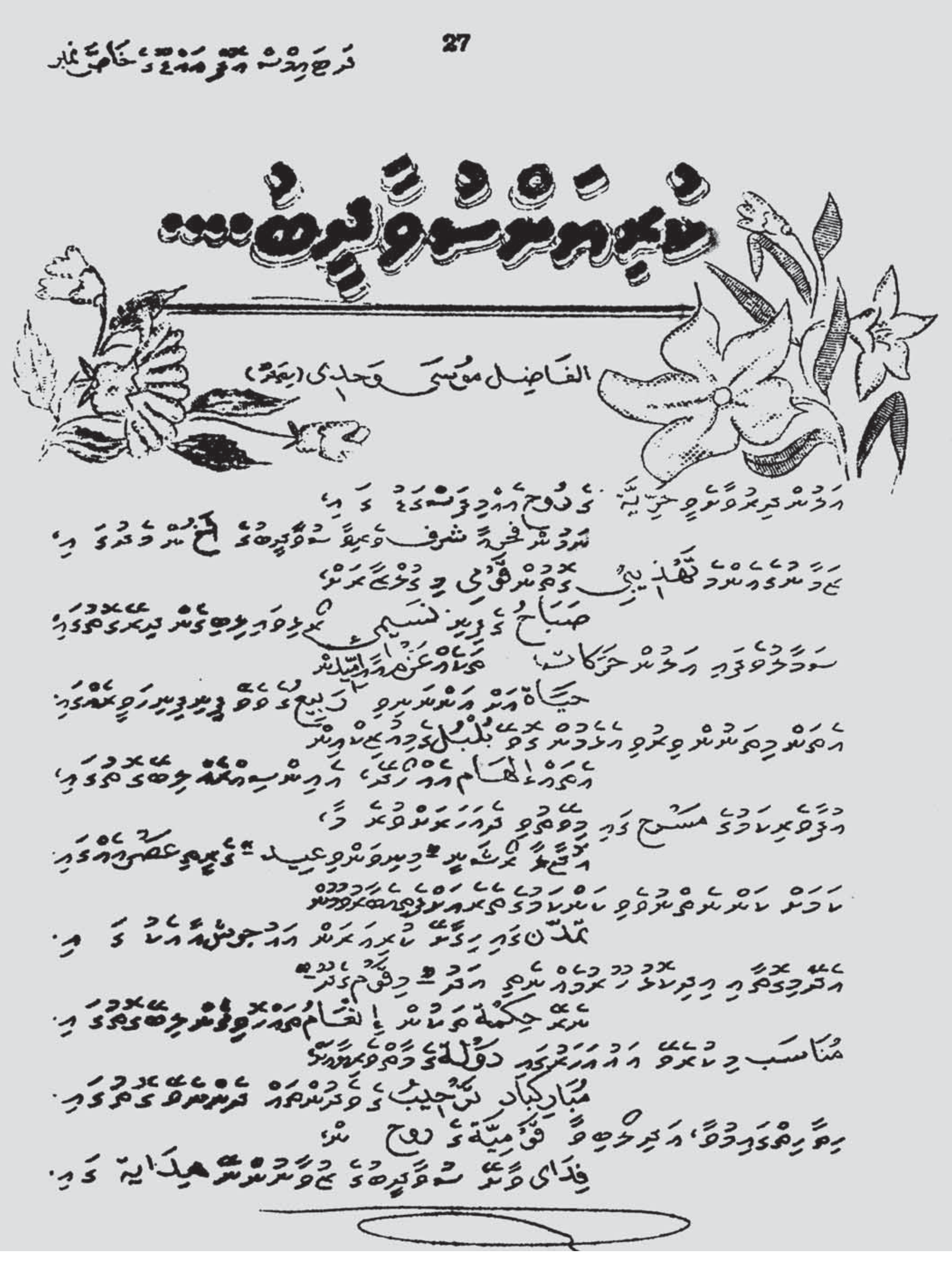

[illegible] خاصّ نمبر

27

[illegible]

الفاضل موسى وحيدي

[illegible]
[illegible] شرف [illegible]
[illegible] تهذيب [illegible]
صباح [illegible] نسيم [illegible]
[illegible] حركات [illegible] عزم [illegible] اميد [illegible]
حياة [illegible] ربيع [illegible]
[illegible] بلبل [illegible]
[illegible] الهام [illegible]
[illegible] مسرح [illegible]
[illegible] عيد [illegible] عصر [illegible]
[illegible]
تمدن [illegible]
[illegible]
[illegible] حكمة [illegible] انعام [illegible]
مناسب [illegible] دولة [illegible]
مباركباد [illegible] حبيب [illegible]
[illegible] قوميّة [illegible] روح [illegible]
فداى [illegible] هداية [illegible]

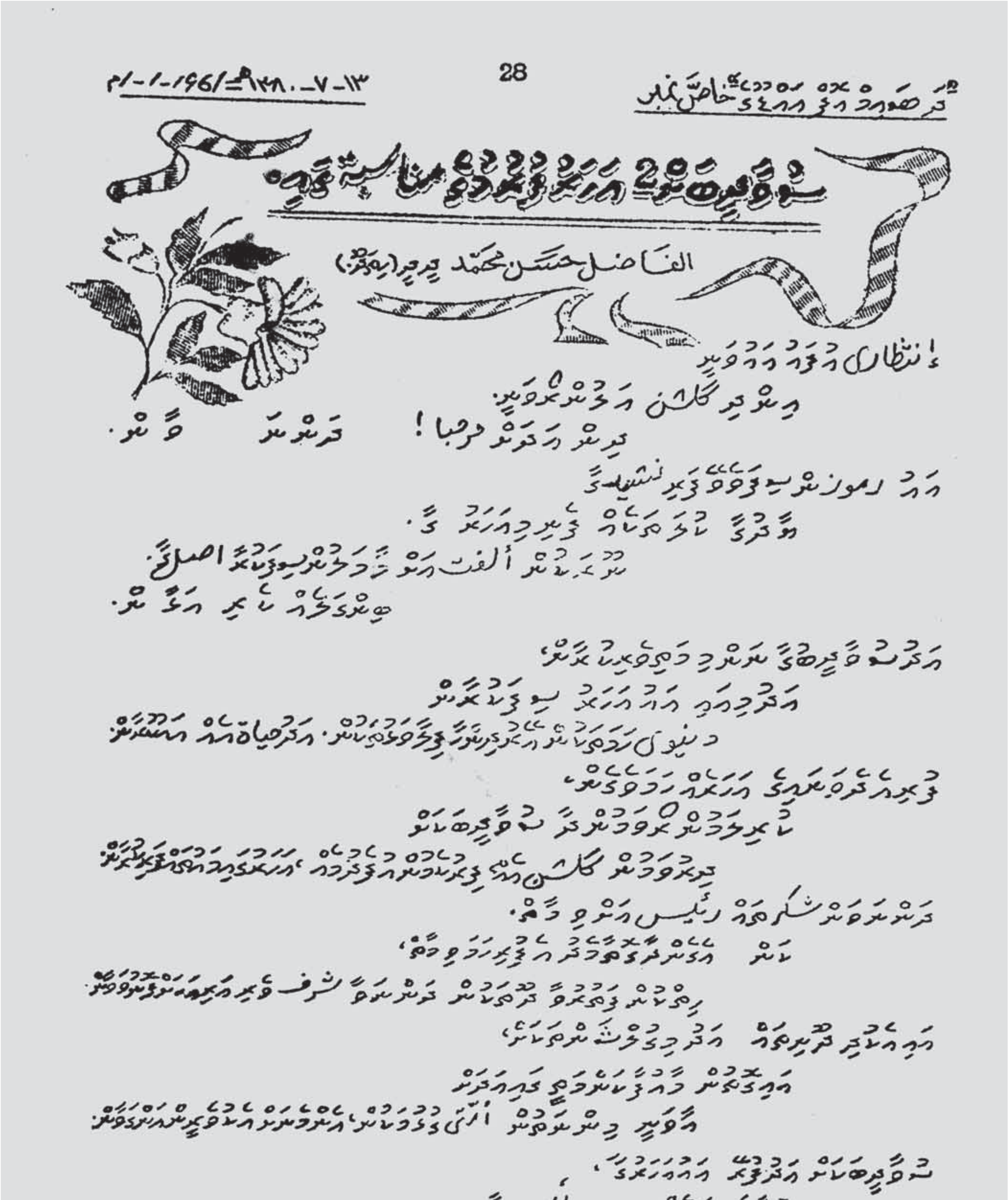

١٣-٧-١٣٨٠هـ = 1-1-1961م

28

[illegible] خاص نمبر

ސުވާދީބުގެ 2 ވަނަ އަހަރު [illegible] مناسبة ގައި

الفاضل حسن محمد ދީދީ ([illegible])

! انتظار [illegible]
[illegible] گلشن [illegible]
[illegible] مرحبا ! [illegible]
[illegible] رموز [illegible] نشيد[illegible]
[illegible]
[illegible] ألفت [illegible] اصل[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] حياة [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] گلشن [illegible]
[illegible] رئيس [illegible]
[illegible]
[illegible] شرف [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] السعيد [illegible]
[illegible]
[illegible]

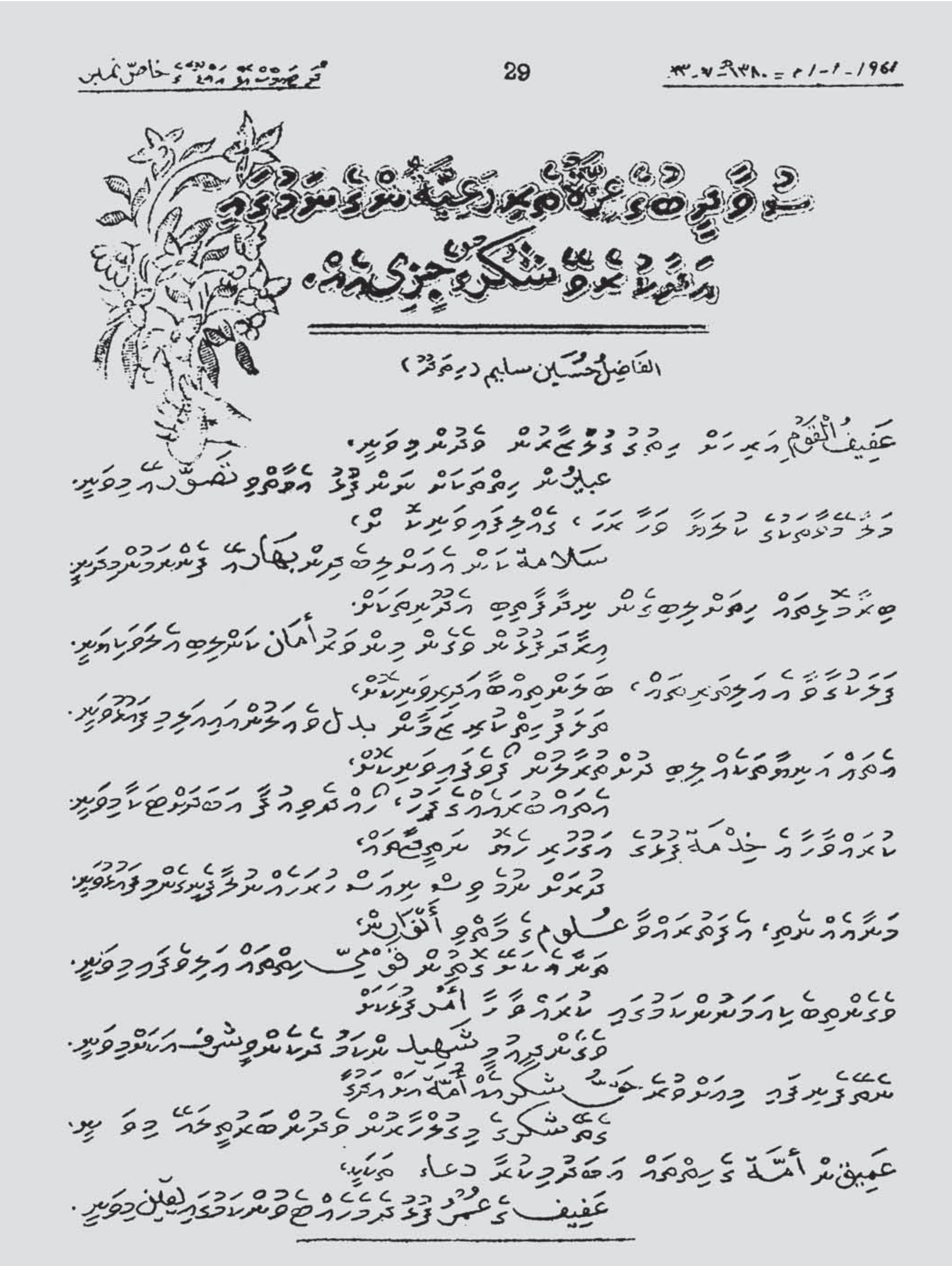

خاص نمبر

29

1961-1-1 = ١٣٨٠-٧-١٣

ސުވާދީބުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ރަޢިއްޔަތުންގެ ނަމުގައި

[illegible] ޝުކުރު ޖަޒީލް

الفاضل حسين سالم ([illegible])

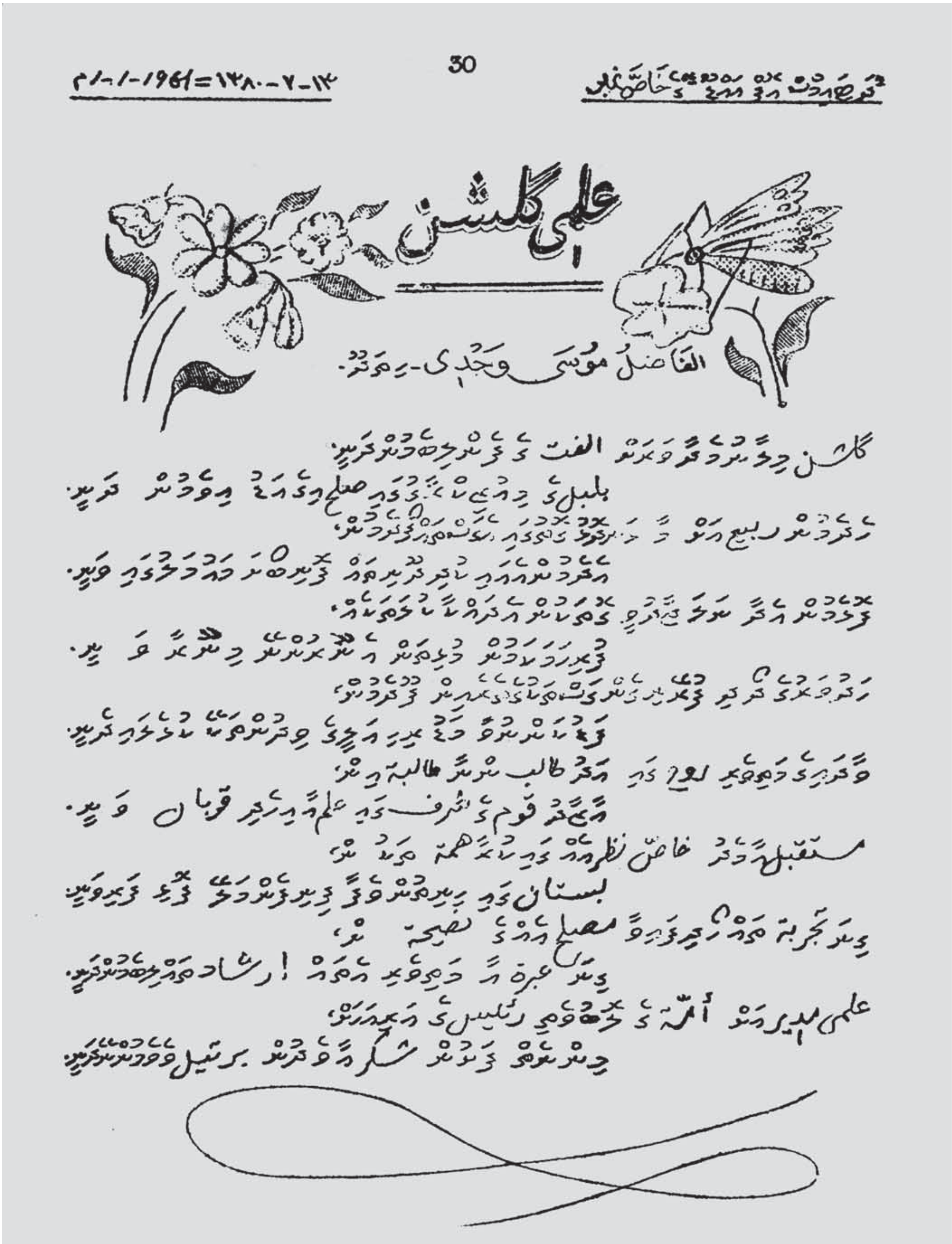

30

١٤-٧-١٣٨٠=1961-1-١م

علمی گلشن

الفاضل موسی وجدی

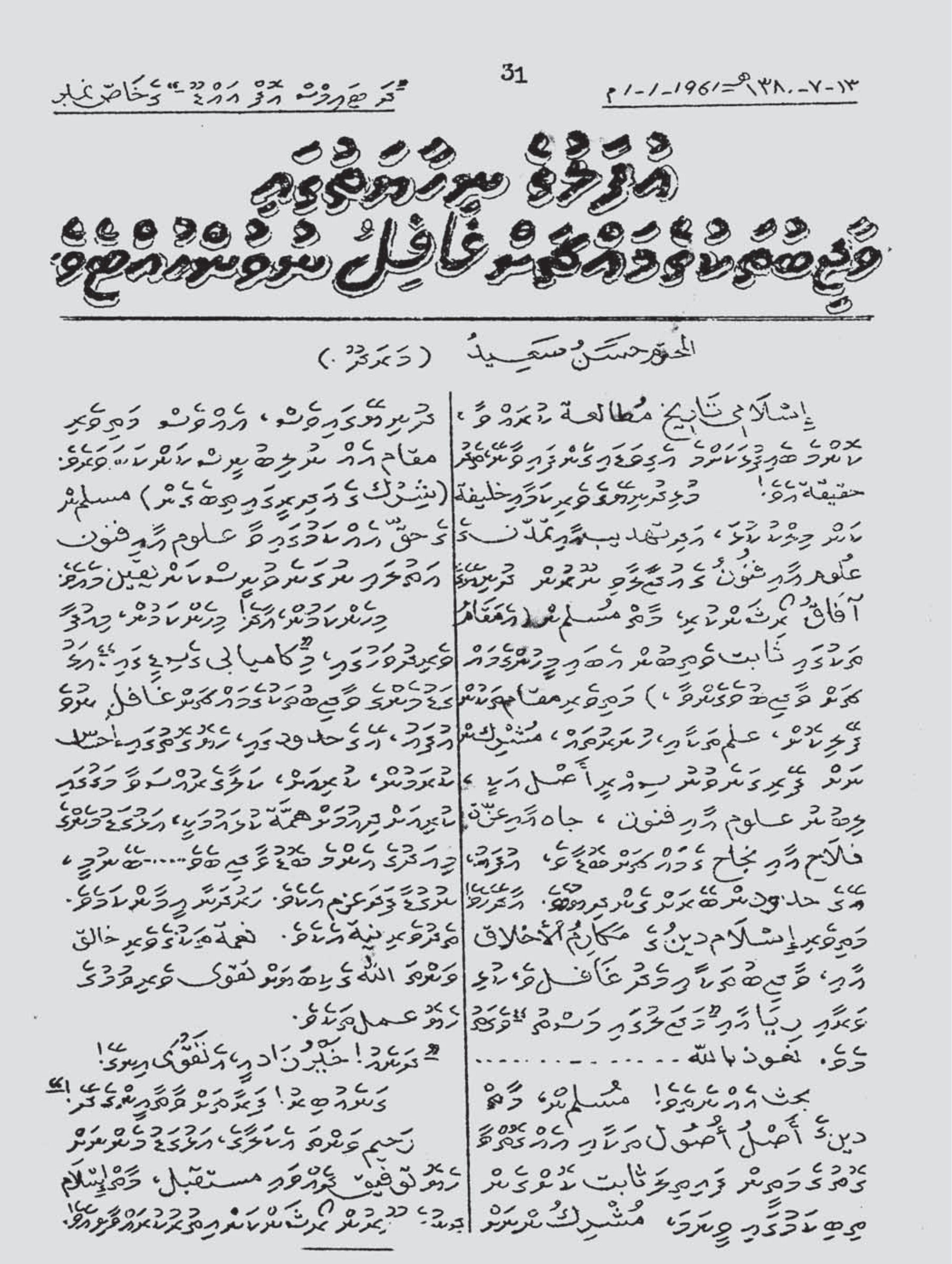

31

١٣-٧-١٣٨٠هـ=1961-1-1م

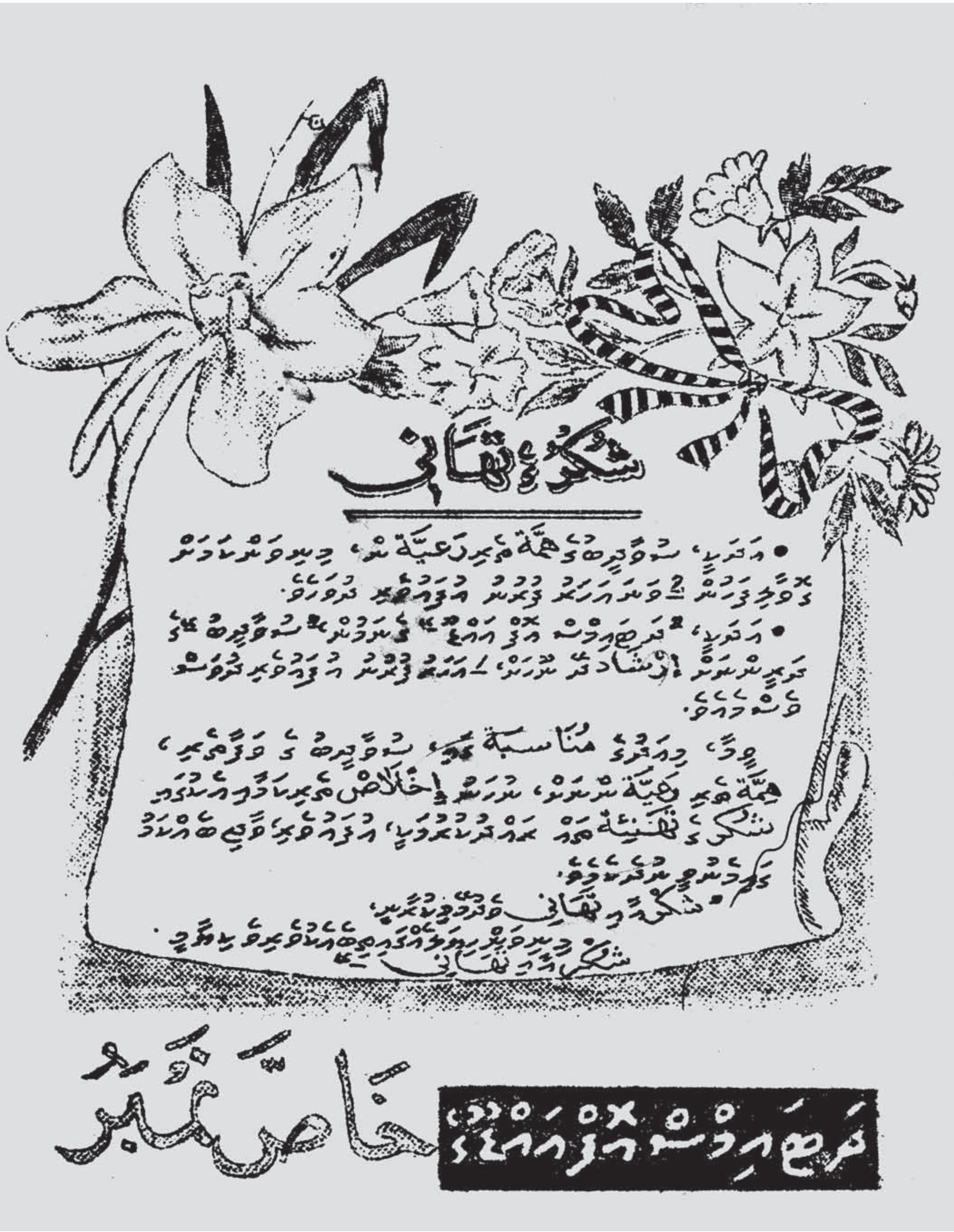

شكر و تهانى

خاص نمبر

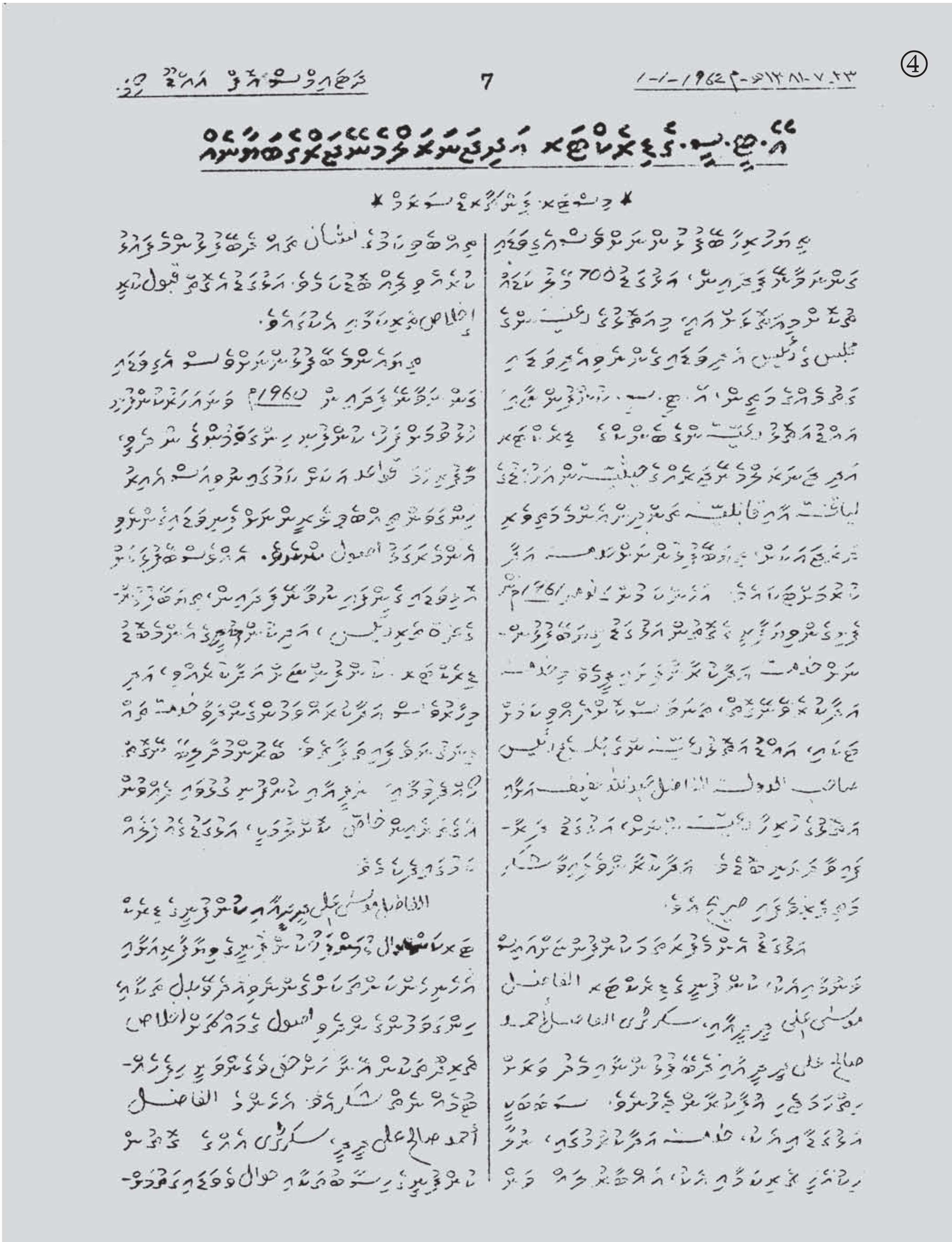

④

7

1-1-1962

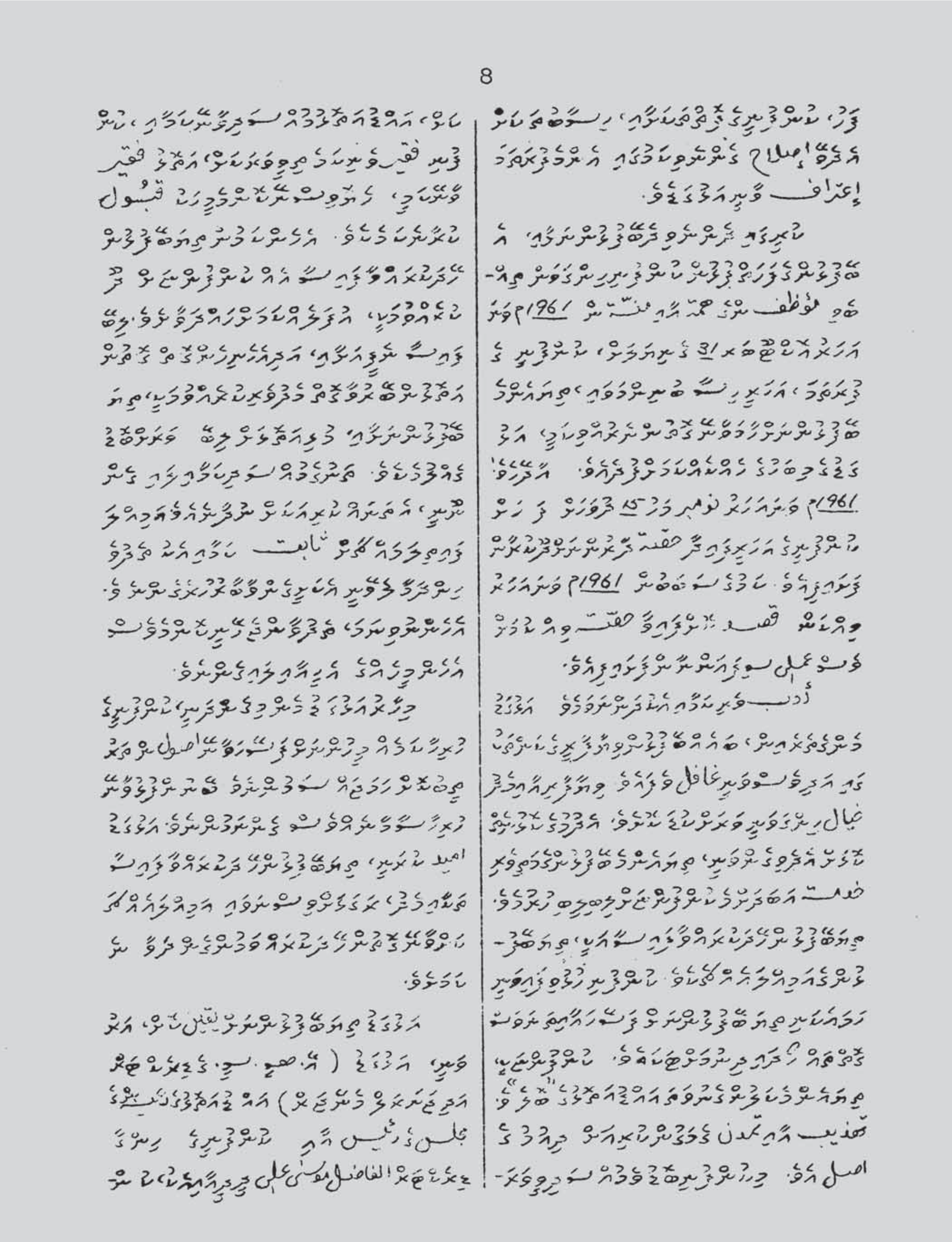

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] مجلس [illegible]

رئيس [illegible]
عمق [illegible] درجة [illegible] شكر
[illegible] دولة [illegible]
مستقبل [illegible] مستقبل [illegible]

[illegible]؟

× [illegible] ×

[illegible] قوم [illegible]
[illegible] همت [illegible]
[illegible] عمل [illegible]
[illegible]
حريت [illegible] "[illegible]" [illegible]
اتحاد سلامت [illegible]
مشهور [illegible] جواهرلال نهرو [illegible]
[illegible]
عمل [illegible] همت [illegible]
شرف [illegible] قوم [illegible]
[illegible]
[illegible]
امين أحسان [illegible] علي [illegible] اصلاح [illegible]
[illegible] قوم [illegible] قوم [illegible]
[illegible]
[illegible] باني [illegible] تخصيص [illegible]
قوم [illegible] نصرة [illegible] توفيق [illegible]
[illegible] حضرة [illegible]

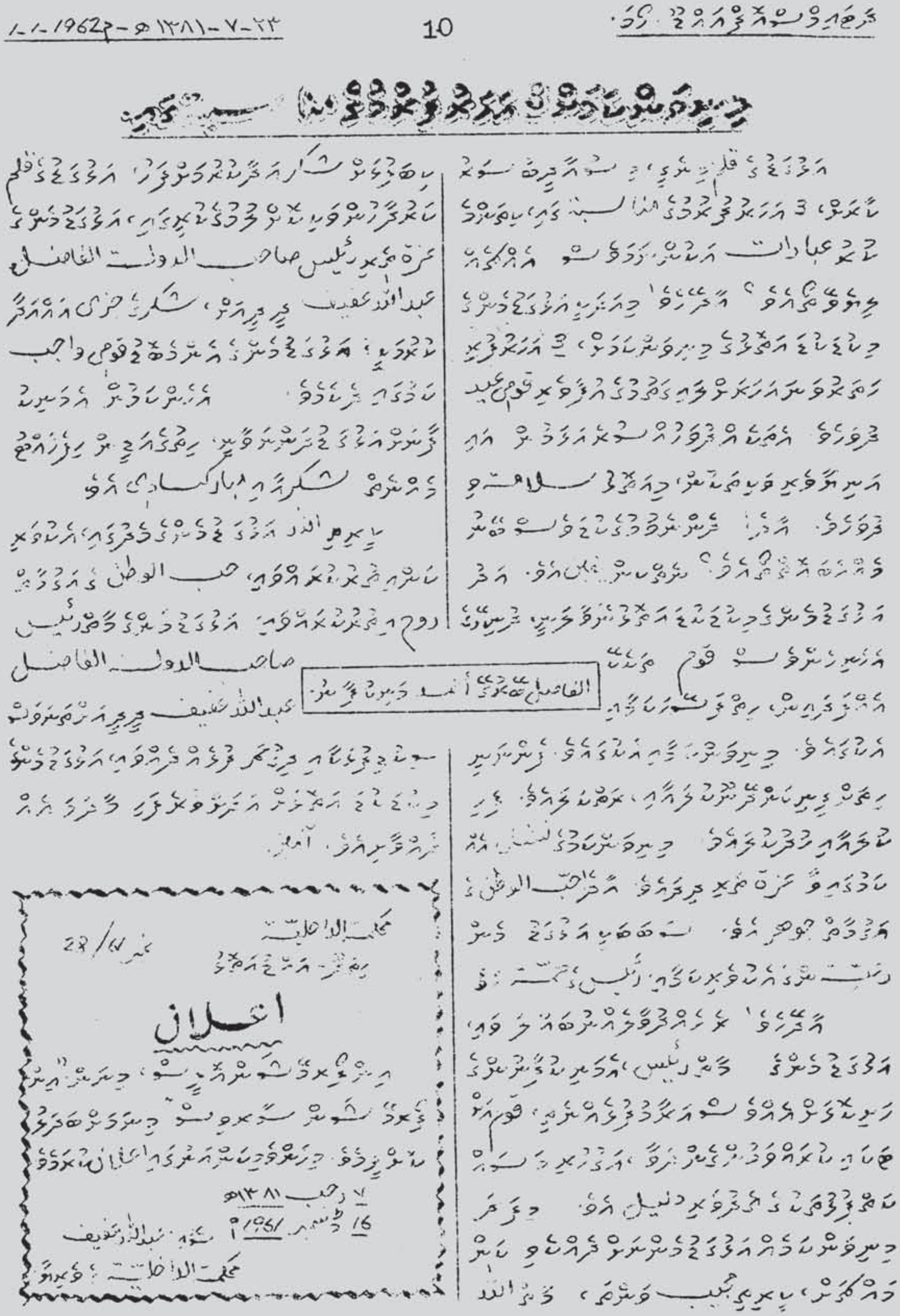

1-1-1962 - ۲۳-۷-۱۳۸۱ ھ

10

محكمة الاخلاقية

نمبر 23/61

اعلان

۷ رجب ۱۳۸۱ھ

16 ڈسمبر 1961 م

عبدالله عفيف

محكمة الاخلاقية

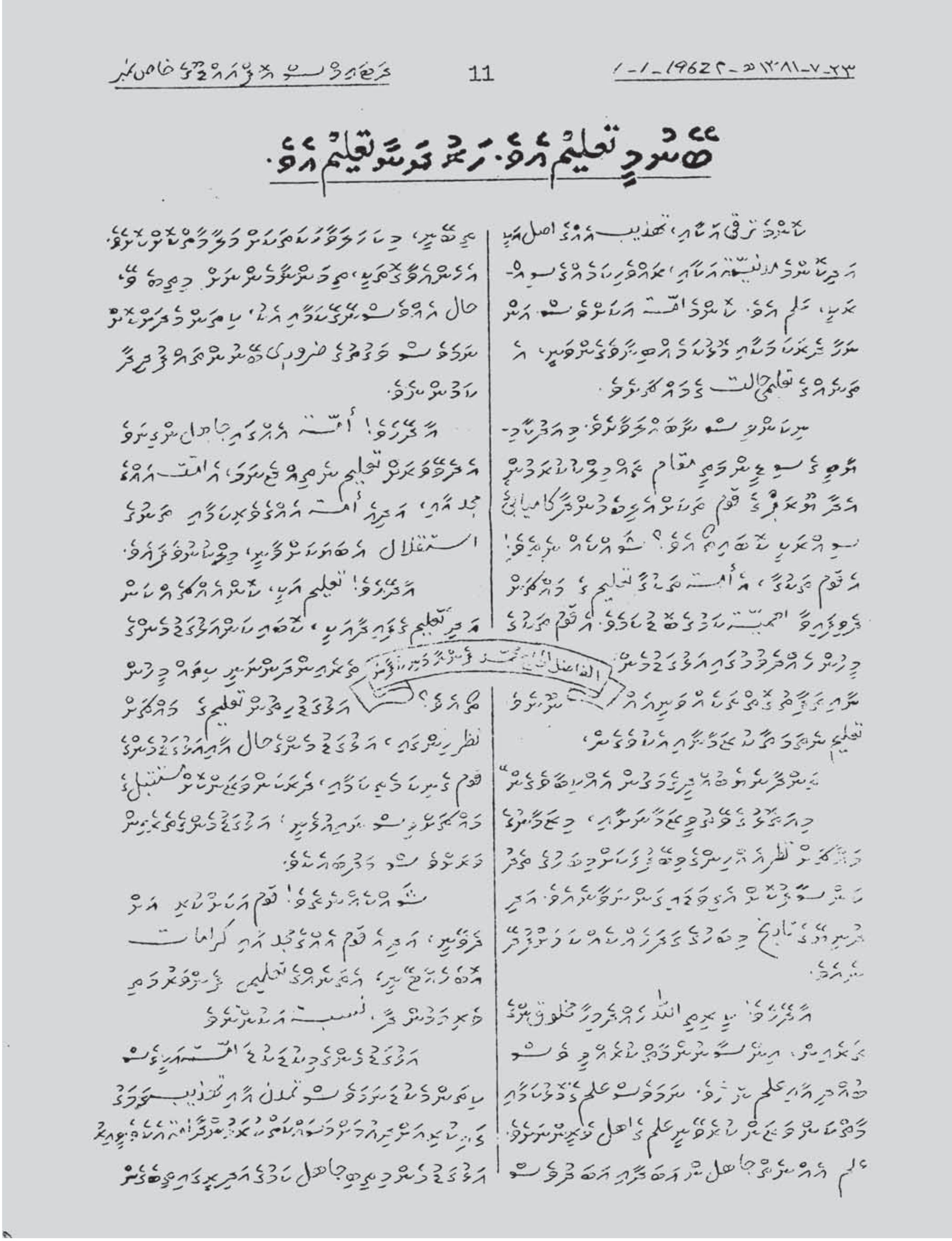

11

٢٣-٧-١٣٨١ ހ - 1-1-1962 މ

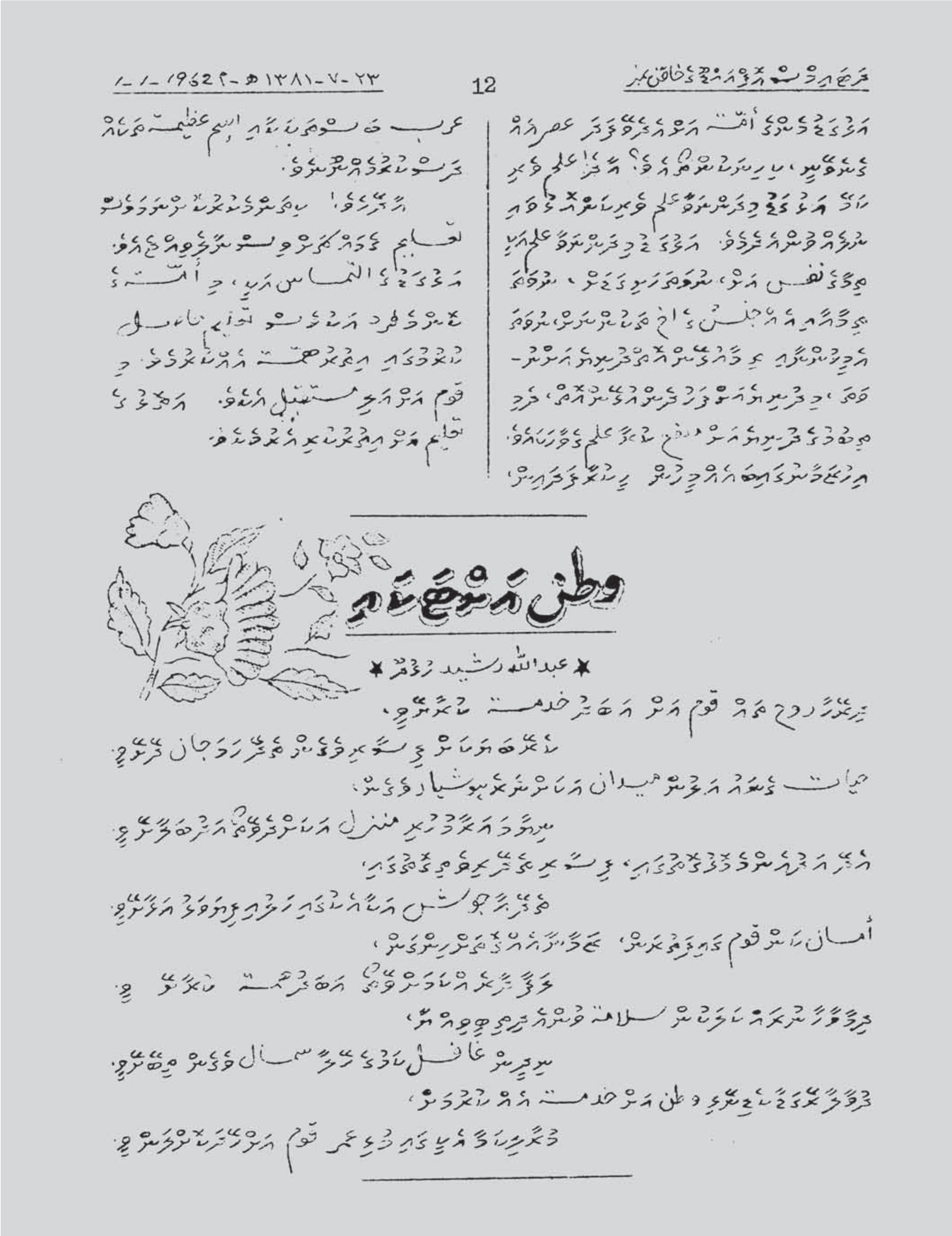

1-1-1962م - ١٣٨١-٧-٢٣ هـ

12

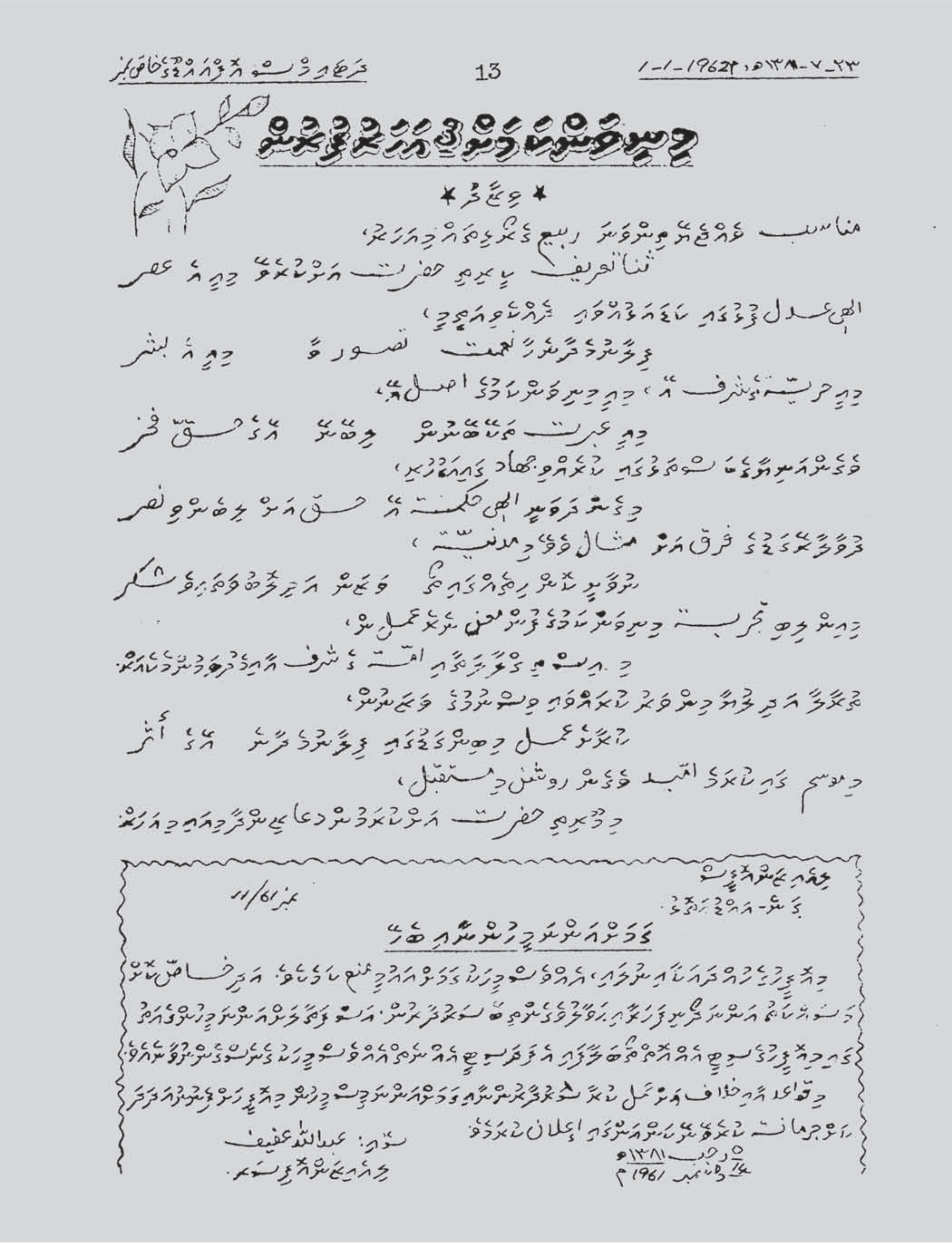

13

٢٣-٧-١٣٨١هـ، 1-1-1962م

عبدالله عفيف

رجب ١٣٨١هـ

1961م

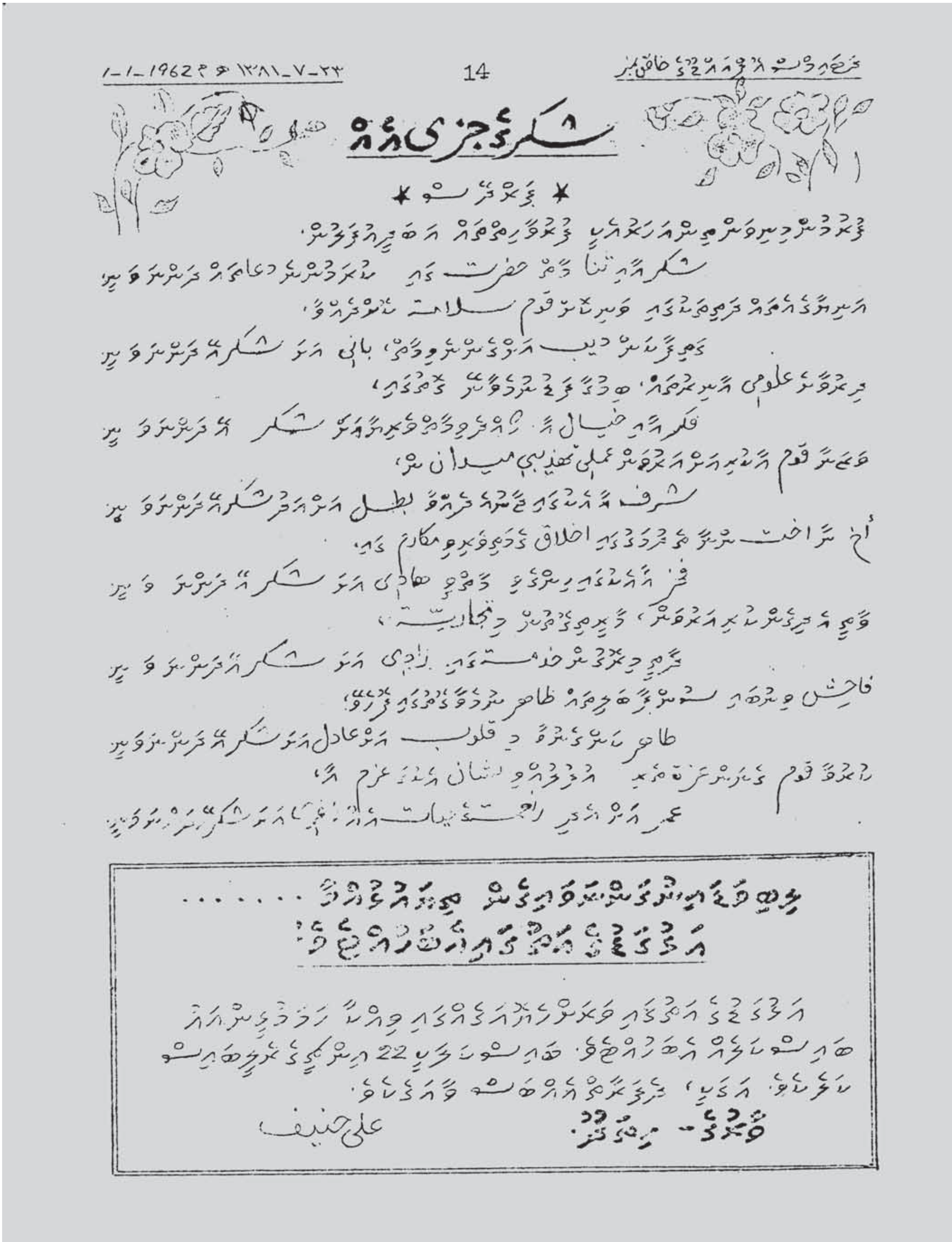

1-1-1962 ޢ ١٣٨١-٧-٢٣ ހ

14

[illegible] خاص نمبر

ޝުކުރުގެ [illegible]

★ [illegible] ★

[illegible]

ޝުކުރާއި ثنا [illegible] حضرت ގައި [illegible] ދުޢާއާއި ދަންނަވަ ވޭ

[illegible] قوم سلامت [illegible]

[illegible] ديب [illegible] بانی އަށް ޝުކުރު ދަންނަވަ ވޭ

[illegible] علوم [illegible]

فكر އާއި خيال [illegible] ޝުކުރު [illegible] ދަންނަވަ ވޭ

[illegible] قوم [illegible] عملی تهذیبی میدان [illegible]

شرف [illegible] بطل [illegible] ޝުކުރު [illegible] ދަންނަވަ ވޭ

اخ [illegible] اخت [illegible] اخلاق [illegible] مكارم ގައި

[illegible] هادی އަށް ޝުކުރު [illegible] ވޭ

[illegible] تجارت

[illegible] خدمت ގައި زاهد އަށް ޝުކުރު [illegible] ވޭ

فاحش [illegible] ظاهر [illegible]

طاهر [illegible] قلوب [illegible] عادل އަށް ޝުކުރު [illegible] ވޭ

[illegible] قوم [illegible] نشان [illegible] عزم [illegible]

عمر [illegible] رحمت [illegible] نيابت [illegible] ޝުކުރު [illegible]

[illegible] ......

[illegible]

[illegible] 22 [illegible]

[illegible]

علی حنیف [illegible]

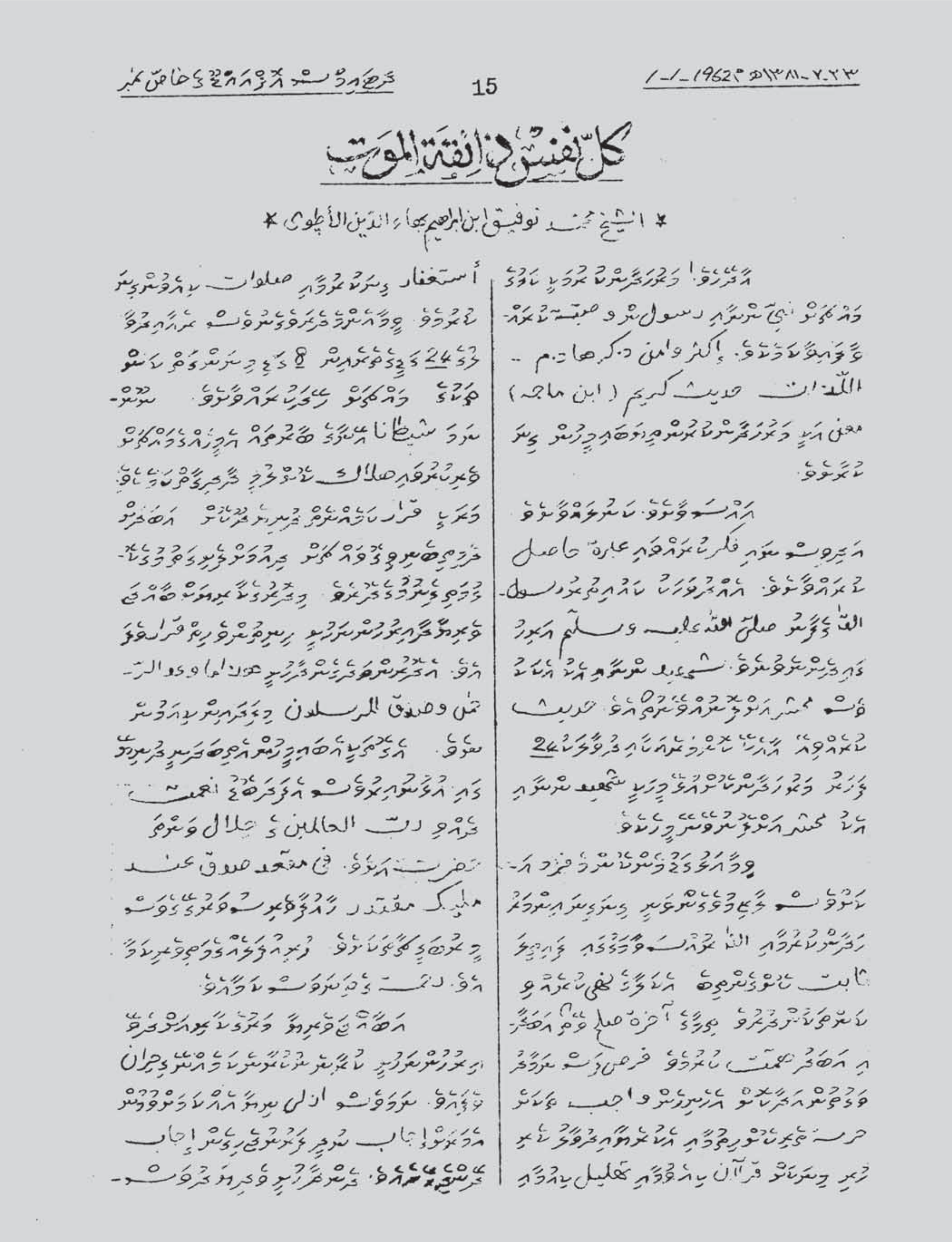

[illegible] خاص نمبر

15

٢٣-٧-١٣٨١هـ 1-1-1962م

كل نفس ذائقة الموت

* الشيخ محمد توفيق ابن ابراهيم بهاء الدين الأطولي *

[illegible] نبيّ [illegible] رسول [illegible] صحبة [illegible] أكثروا من ذكر هاذم اللذات حديث كريم (ابن ماجة) معنى [illegible]

[illegible]

[illegible] فكر [illegible] عبادة حاصل [illegible] رسول الله [illegible] صلى الله عليه وسلم [illegible] شهيد [illegible] محشر [illegible] حديث [illegible] 24 [illegible] شهيد [illegible] محشر [illegible]

[illegible] الله [illegible] ثابت [illegible] نفي [illegible] آخرة صلح [illegible] فرض [illegible] واجب [illegible] حرمة [illegible] قرآن [illegible] تهليل [illegible]

أستغفار [illegible] صلوات [illegible] 24 [illegible] 8 [illegible] شيطانا [illegible] هلاك [illegible] قرآن [illegible] هذا ما وعد الرحمن وصدق المرسلون [illegible] انجمت [illegible] رب العالمين [illegible] جلال [illegible] حضرت [illegible] في مقعد صدق عند مليك مقتدر [illegible] دنيا [illegible]

[illegible]

[illegible] ازلي [illegible] اجاب [illegible] اجاب [illegible]

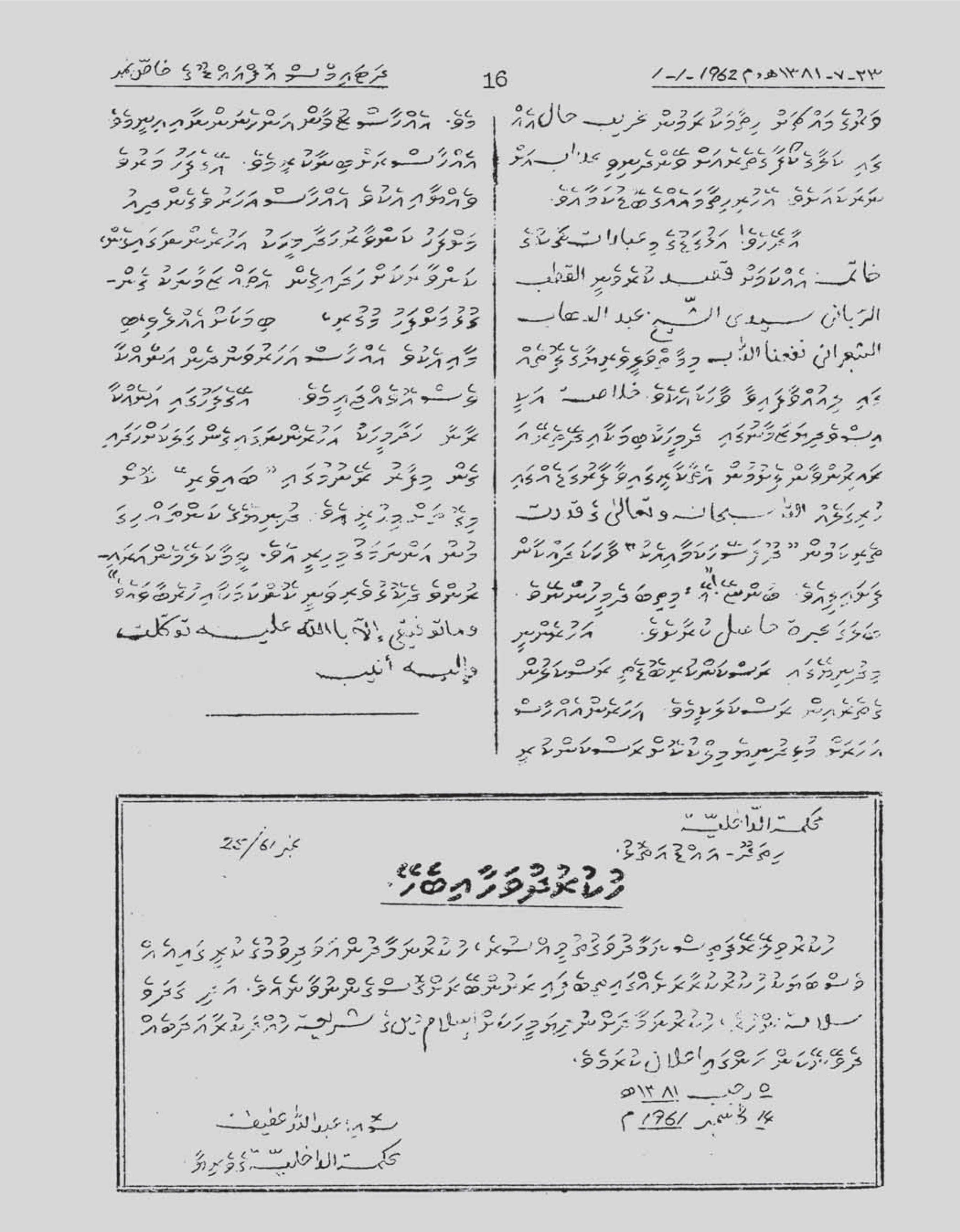

16

٢٣-٧-١٣٨١هـ م 1962-1-1

غريب حال

عذاب

عبادات

خاتمة

قصيد

القطب الرباني سيدي الشيخ عبد الوهاب الشعراني نفعنا الله به

خلاصة

الله سبحانه وتعالى قدرت

حاصل

وما توفيقي إلا بالله عليه توكلت وإليه أنيب

محكمة الداخلية

نمبر 61/25

اسلام

اعلان

٥ رجب ١٣٨١هـ

14 ڈسمبر 1961 م

عبدالله عفيف

محكمة الداخلية

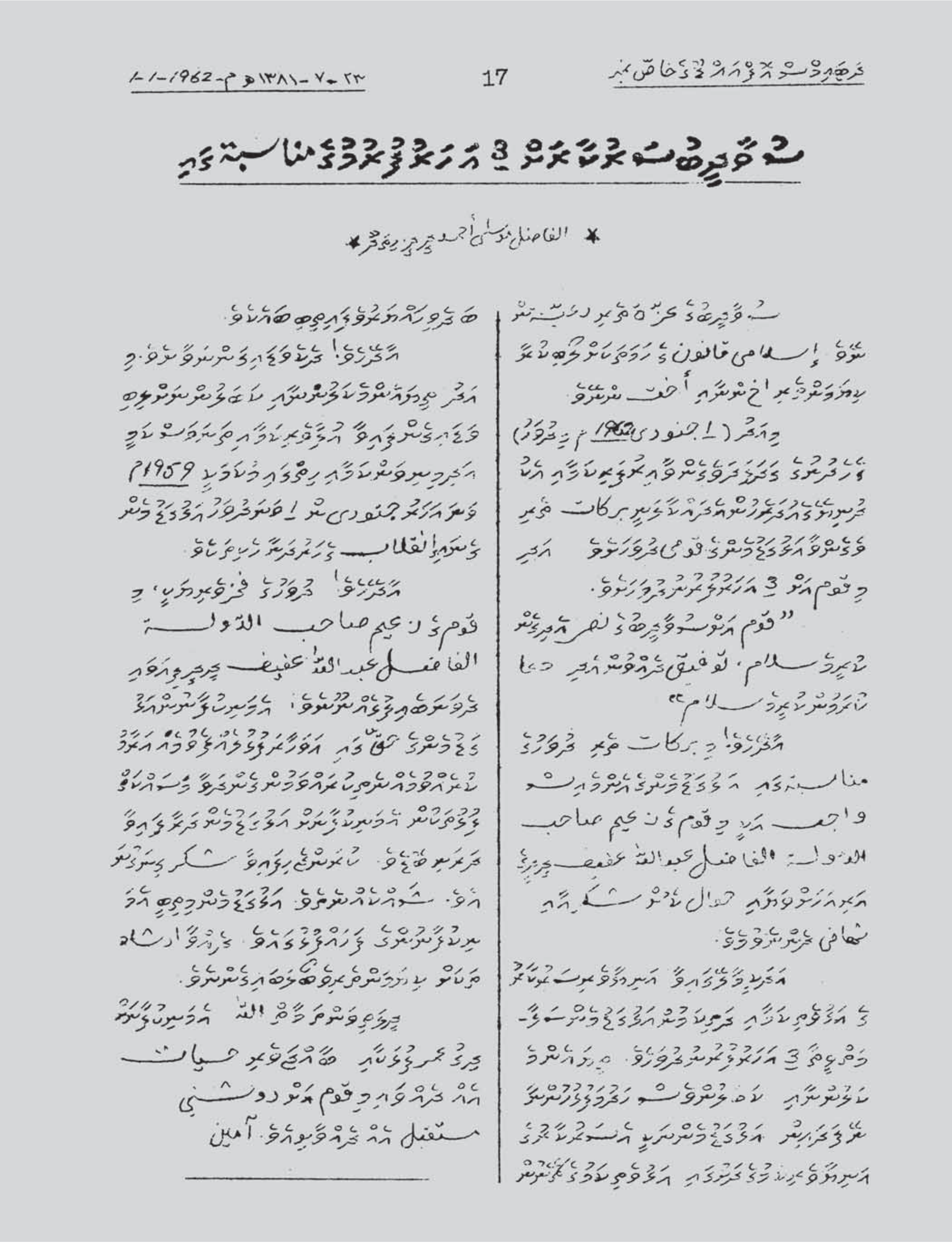

ސުވާދީބުސް ޖުމްހޫރިއްޔާއަށް 3 އަހަރު ފުރުމުގެ مناسبةގައި

* الفاضل موسى أحمد ދީދީ [illegible] *

ސުވާދީބުގެ [illegible]
[illegible] إسلامي قانون ގެ [illegible]
[illegible] اخ [illegible] أخلاق [illegible].
މިއަދު (1 جنوري 1962 م ގެ ދުވަހު)
[illegible]
[illegible] بركات ލިބި
[illegible] قومي [illegible] އަދި
މި قوم އަށް 3 ވަނަ އަހަރު [illegible].
"قوم އަށް ސުވާދީބުގެ نصر [illegible]
[illegible] سلام، توفيق [illegible]
[illegible] سلام"

އަޚުންނޭވެ! މި بركات ލިބި ދުވަހުގެ
مناسبةގައި އަހަރެމެންގެ މައްޗަށް
واجب އަކީ މި قوم ގެ زعيم صاحب
الدولة الفاضل عبد الله عفيف ދީދީ
އަށް [illegible] حوال [illegible] شكر އާއި
شافي ދަންނަވާލުމެވެ.

އަދި [illegible]
[illegible] އަހަރެމެންގެ [illegible]
[illegible] 3 ވަނަ އަހަރު [illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible] އަހަރެމެންގެ [illegible]
[illegible]

[illegible]

އަޚުންނޭވެ! [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 1959 م
ވަނަ އަހަރު جنوري ގެ 1 ވަނަ ދުވަހު އަހަރެމެން
[illegible] انقلاب [illegible]

އަޚުންނޭވެ! ދުވަހުގެ [illegible]، މި
قوم ގެ زعيم صاحب الدولة
الفاضل عبد الله عفيف ދީދީ [illegible]
[illegible]
[illegible] شكر [illegible]
[illegible]
[illegible] ارشاد
[illegible].

[illegible] الله އަހަރެމެންގެ [illegible]
[illegible] حيات
[illegible] މި قوم އަށް دوستي
مستقبل [illegible]. آمين

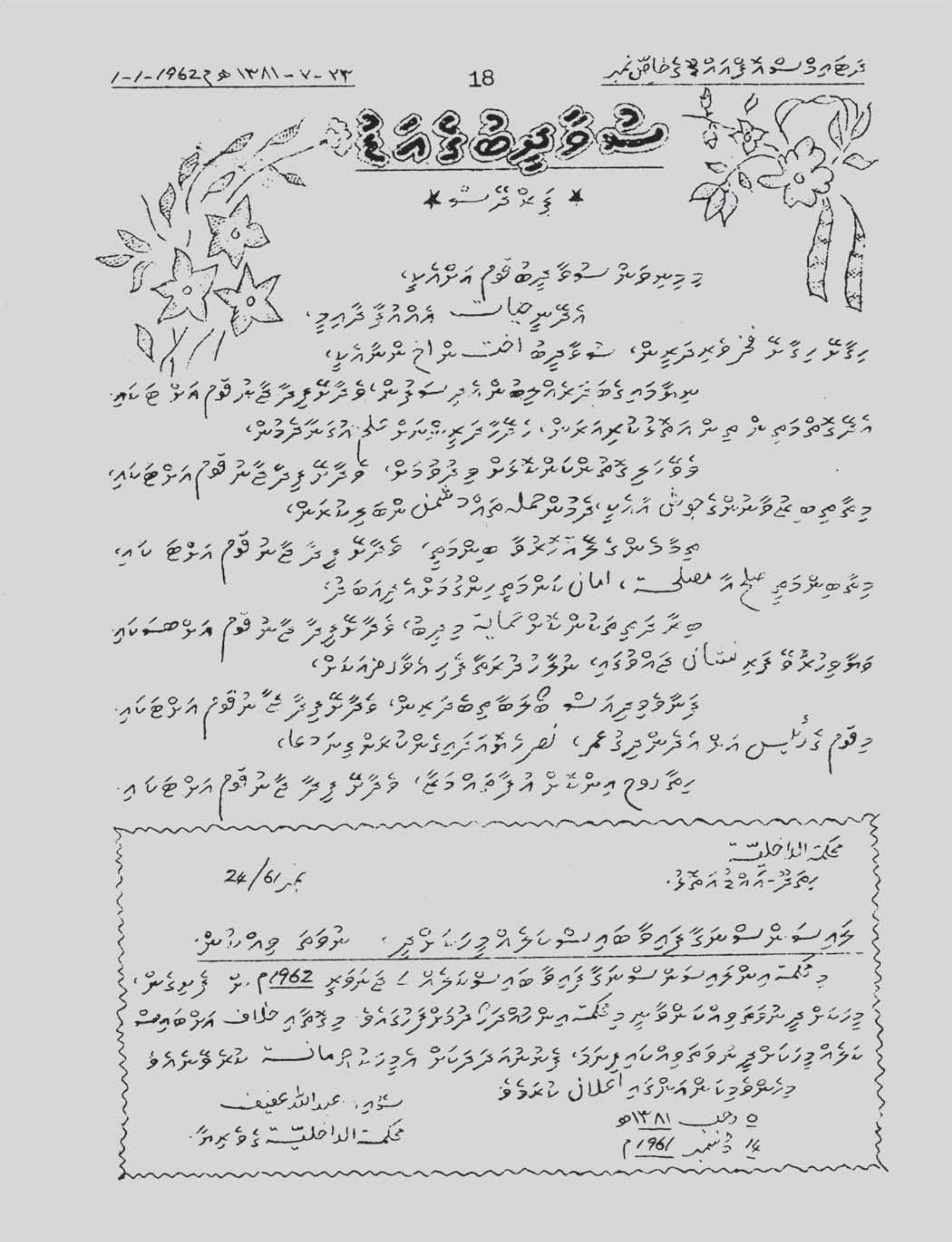

[illegible] خاص نمبر

18

1-1-1962ع ٢٣-٧-١٣٨١ھ

ސުވާދީބުގެ އަޑު

★ [illegible] ★

[illegible] ސުވާދީބު ޤައުމު އަށް [illegible]،

[illegible] حيات [illegible]،

[illegible]، ސުވާދީބު اخت[illegible]

[illegible] ޤައުމު އަށް [illegible]

[illegible]،

[illegible] ޤައުމު އަށް [illegible]

[illegible] حملة [illegible] دشمن [illegible]،

[illegible] ޤައުމު އަށް [illegible]

[illegible] علم [illegible] مصلحت، امان [illegible]

[illegible] ޤައުމު އަށް [illegible]

[illegible] انسان [illegible]،

[illegible] ޤައުމު އަށް [illegible]

ޤައުމު [illegible] رئيس [illegible] نصر [illegible] دعا،

[illegible] روح [illegible] ޤައުމު އަށް [illegible]

محكمة الداخلية

[illegible]

نمبر 24/61

[illegible]

[illegible] 1962م [illegible]،

[illegible] خلاف [illegible]

[illegible] جرمانة [illegible]

[illegible] اعلان [illegible]

ސޮއި: عبدالله عفيف

محكمة الداخلية ގެ [illegible]

٥ رجب ١٣٨١ھ

14 ޑިސެމްބަރ 1961م

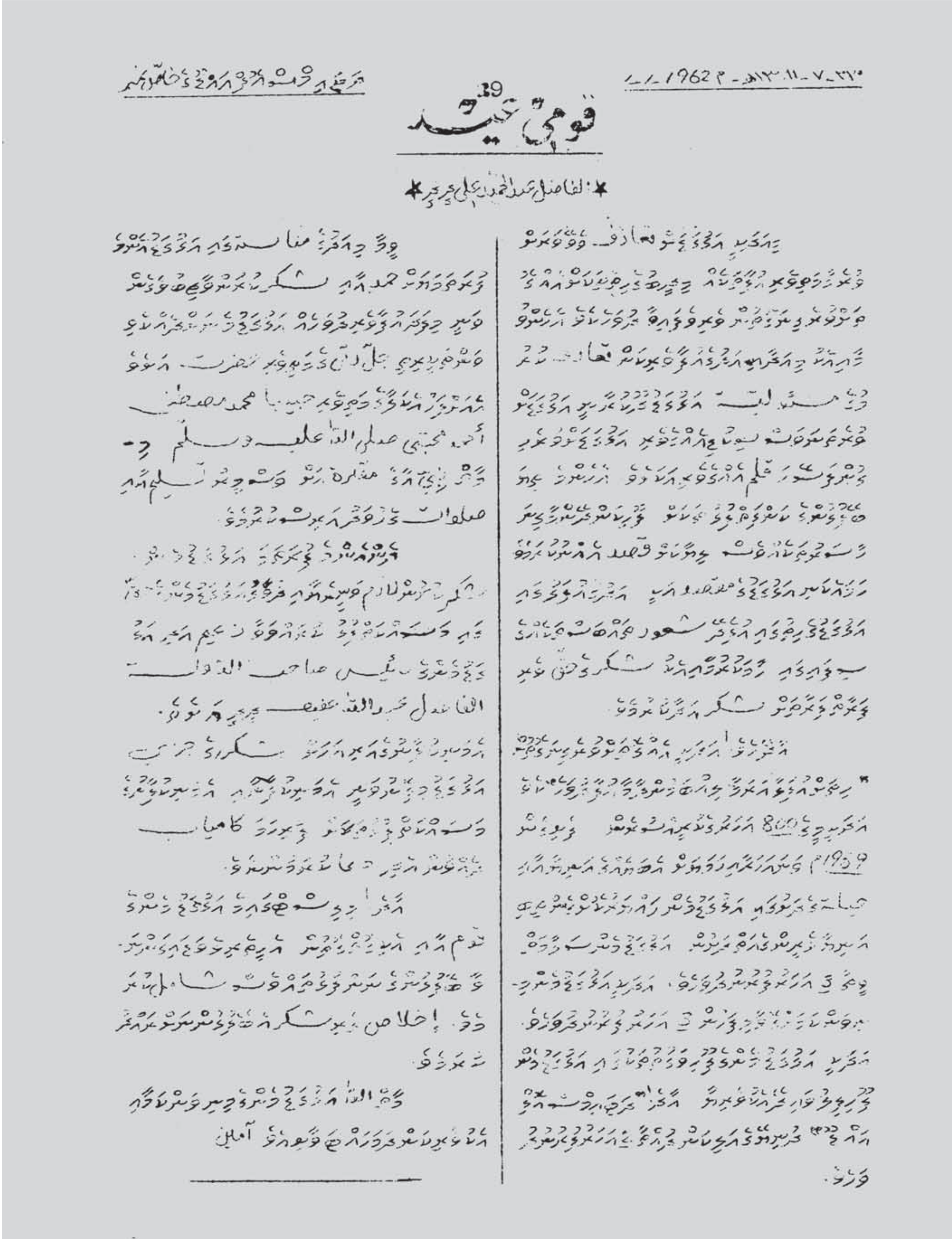

1962 م -1-1

39

قومي عيد

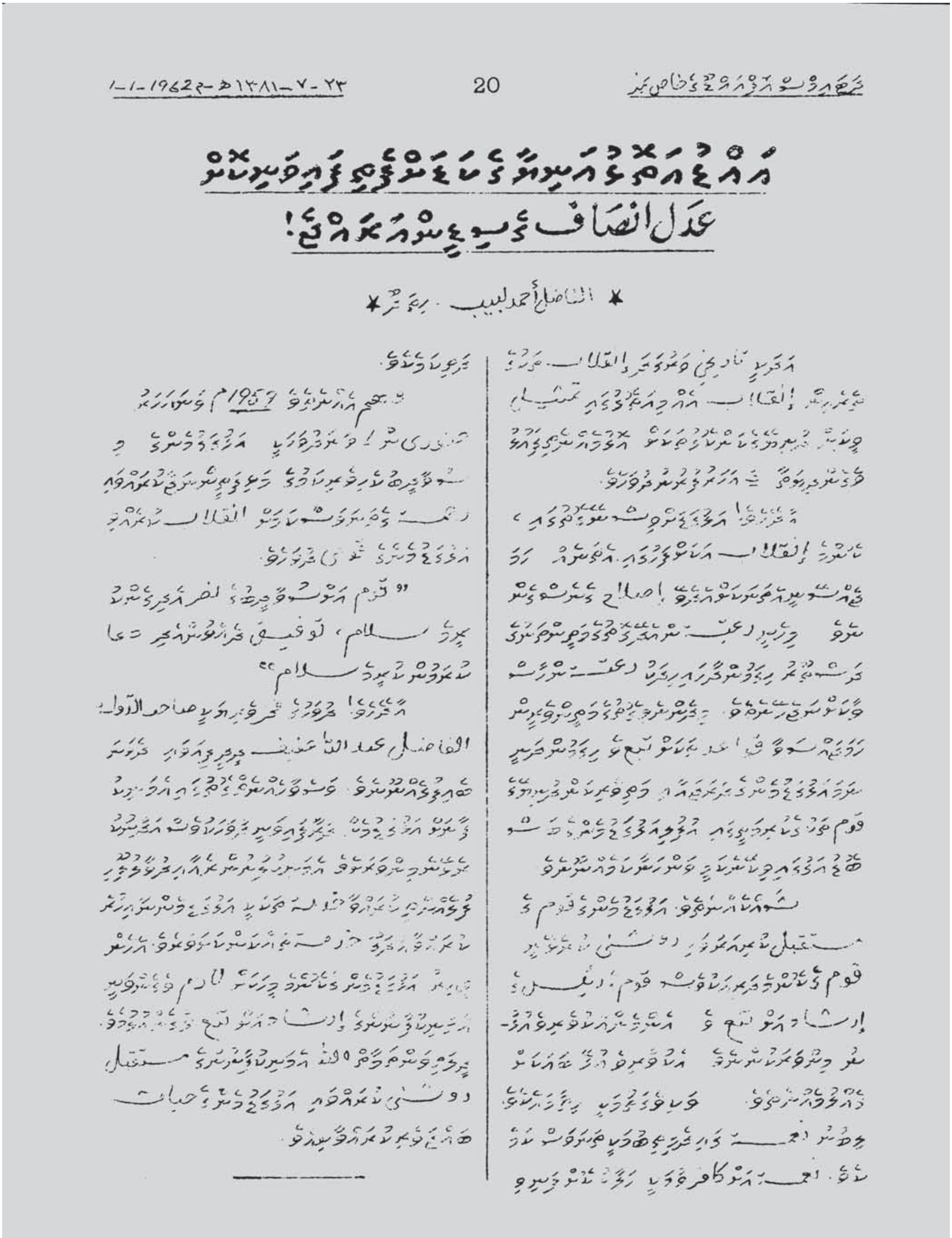

1-1-1962 މ - ١٣٨١-٧-٢٣ ھ

20

عدل انصاف

★ الفاضل أحمد لبيب ★

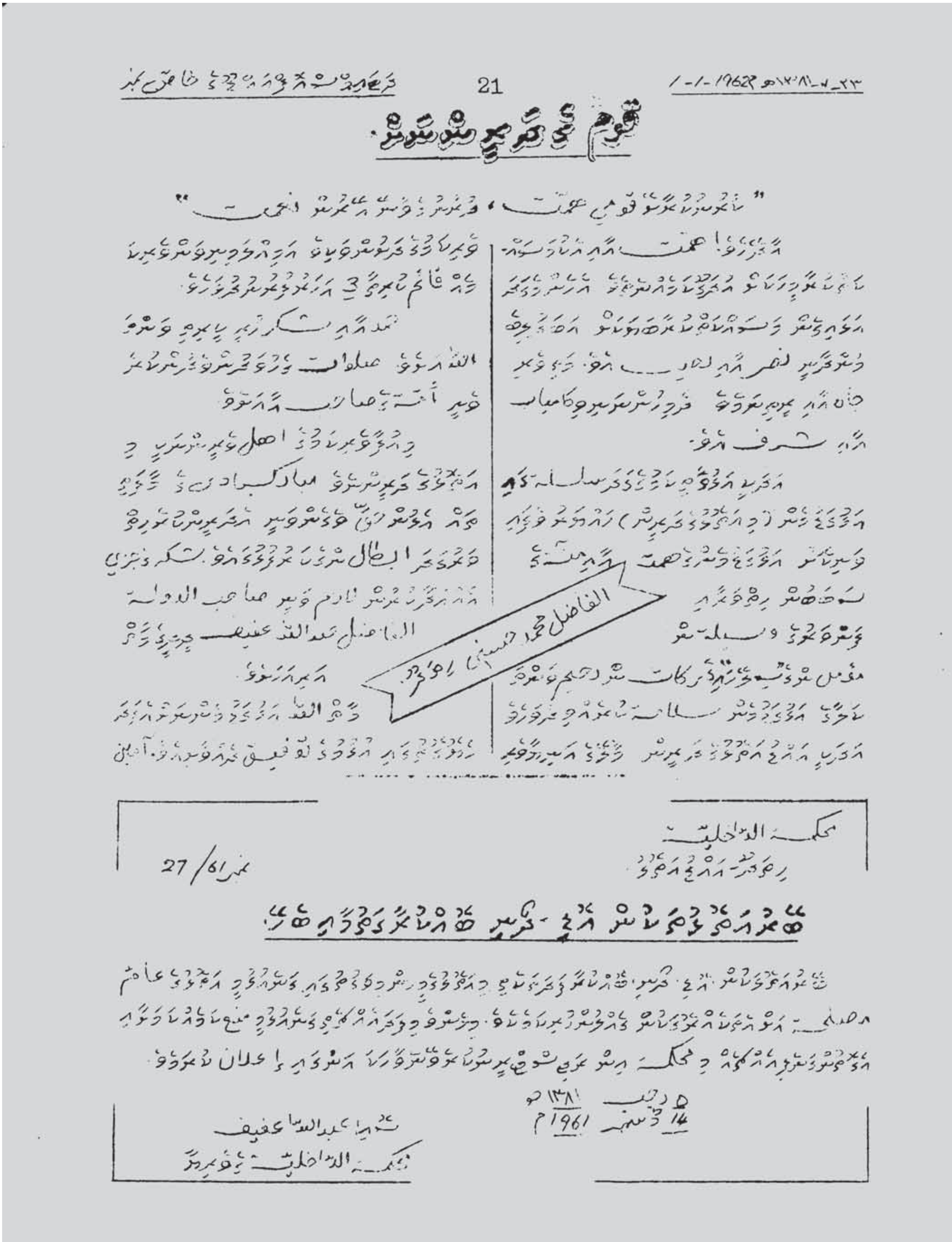

21

۲۳-۷-۱۳۸۱ھ 1-1-1962

الفاضل محمد حسيني

محكمة الداخلية

نمبر 61/27

٥ رجب ١٣٨١ ھ
14 ديسمبر 1961 م

عبدالله عفيف
محكمة الداخلية

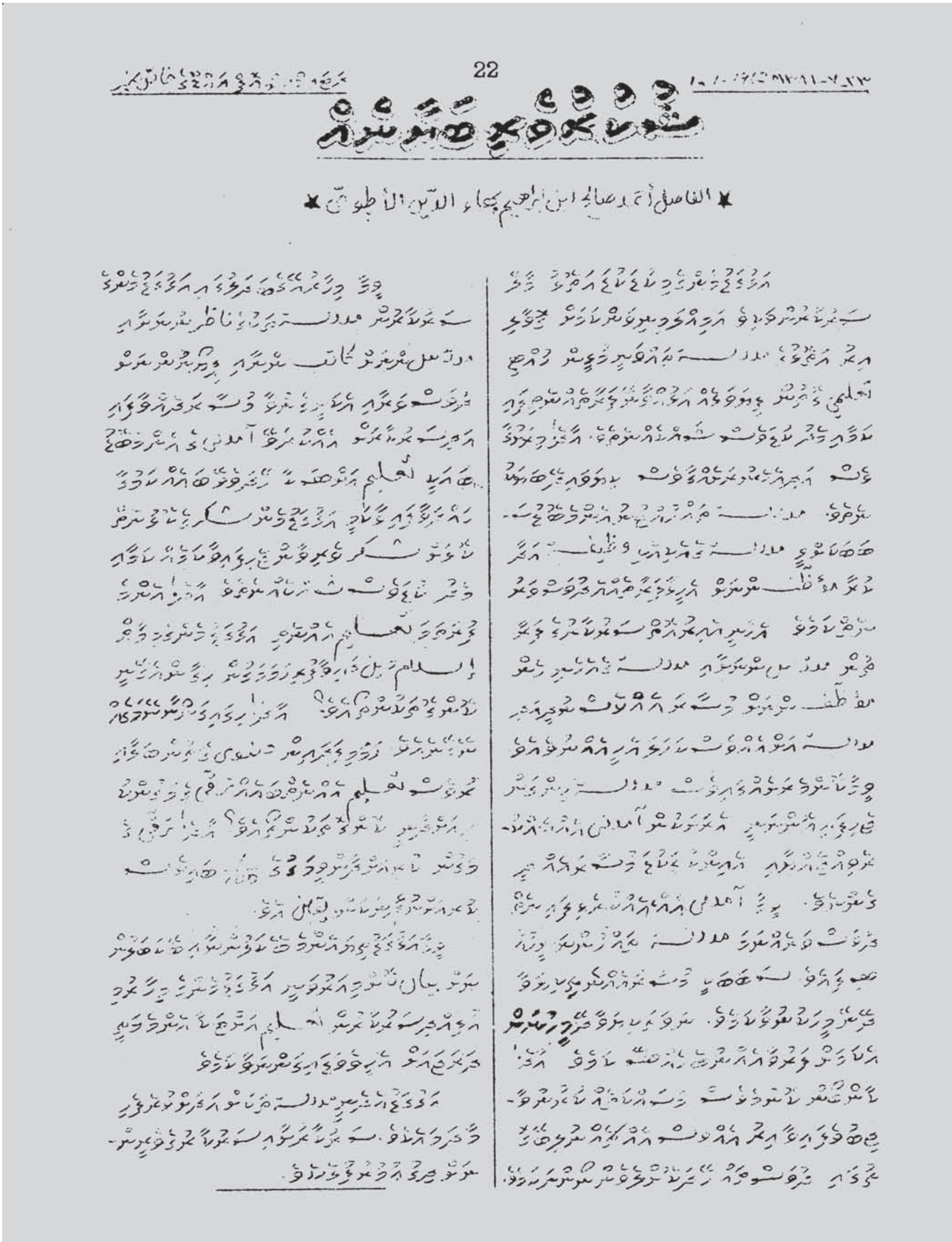

22

★ الفاضل أحمد صالح ابن ابراهيم بهاء الدين الأطوني ★

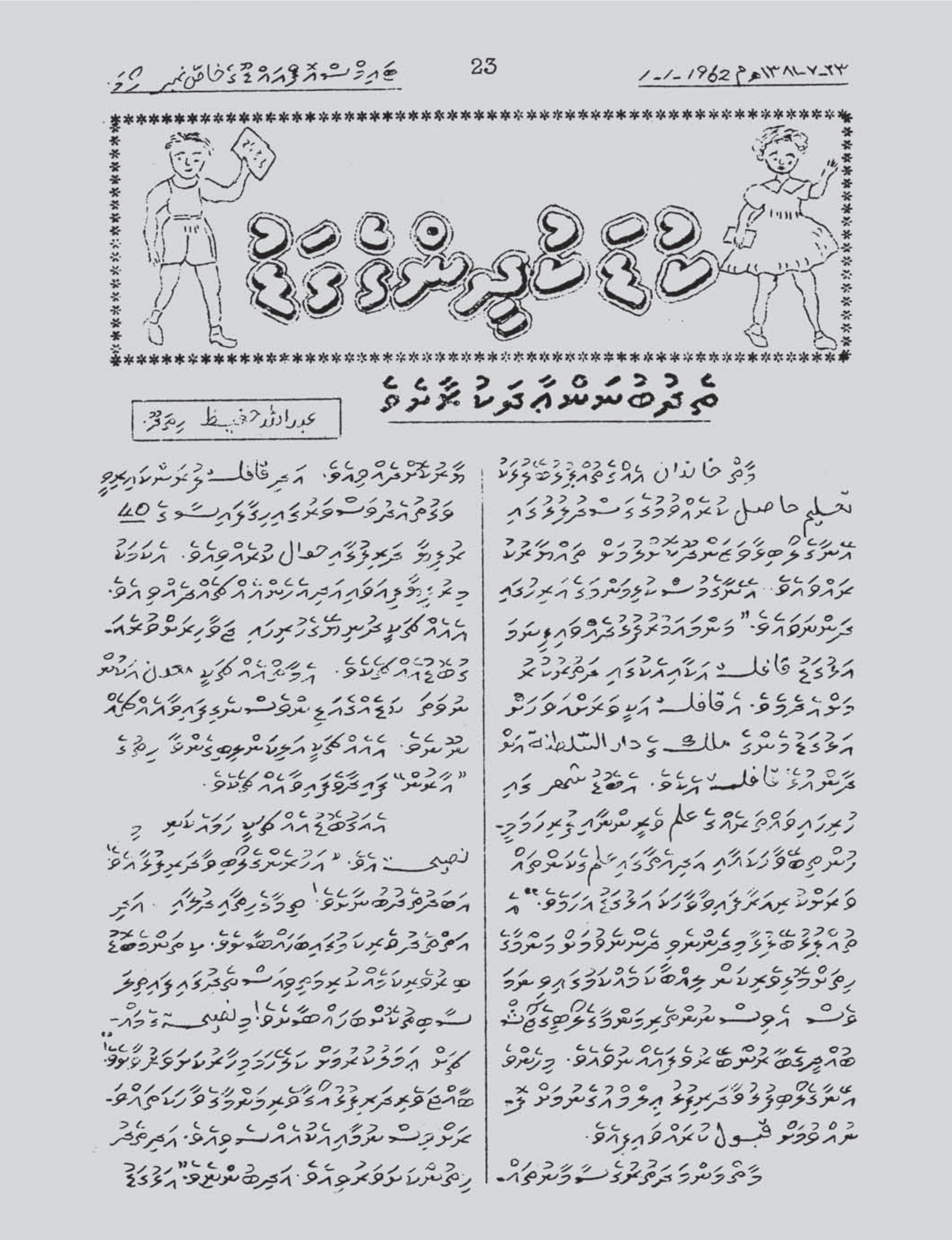

[illegible]

عبد الله حفيظ ހިތަދޫ.

[illegible]

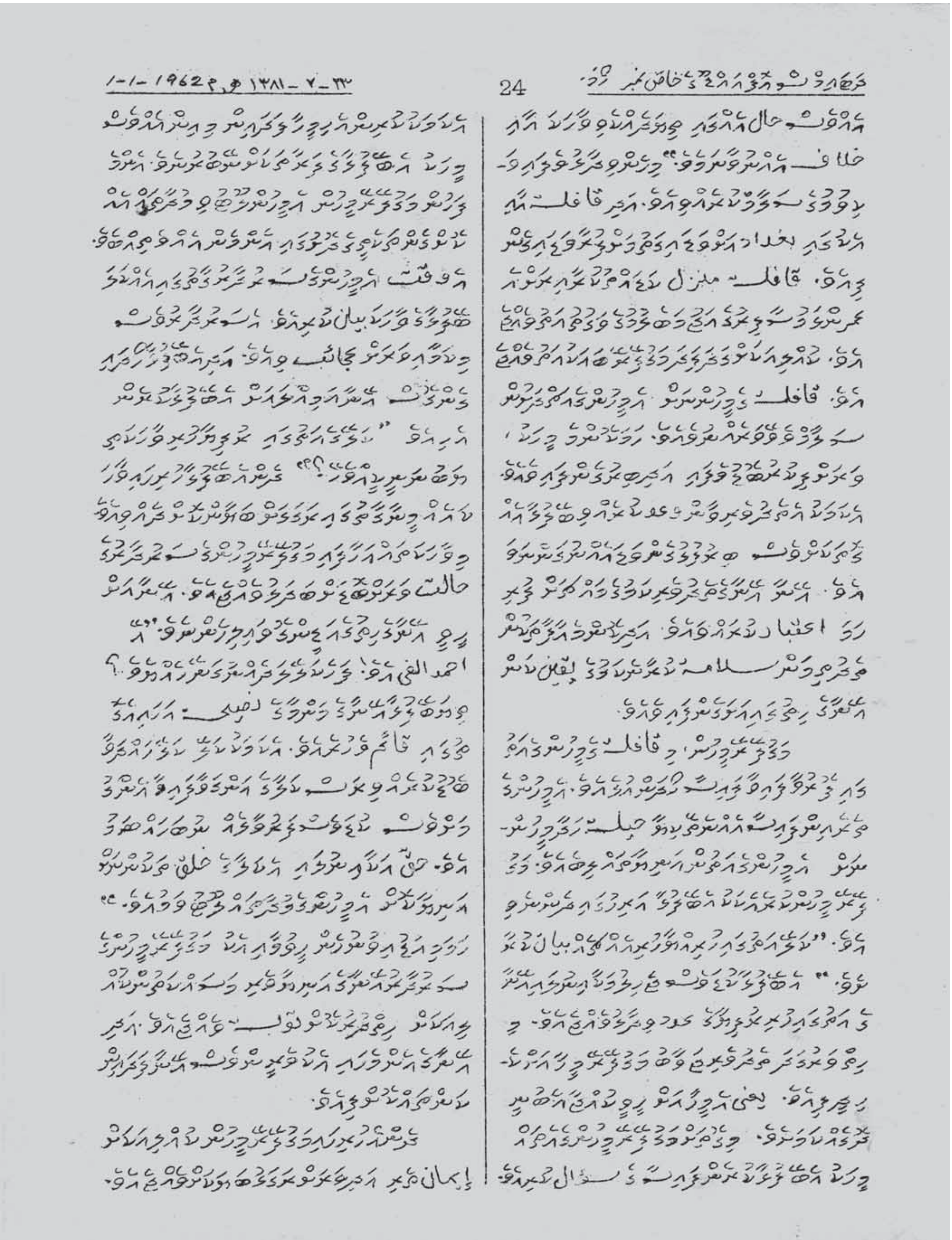

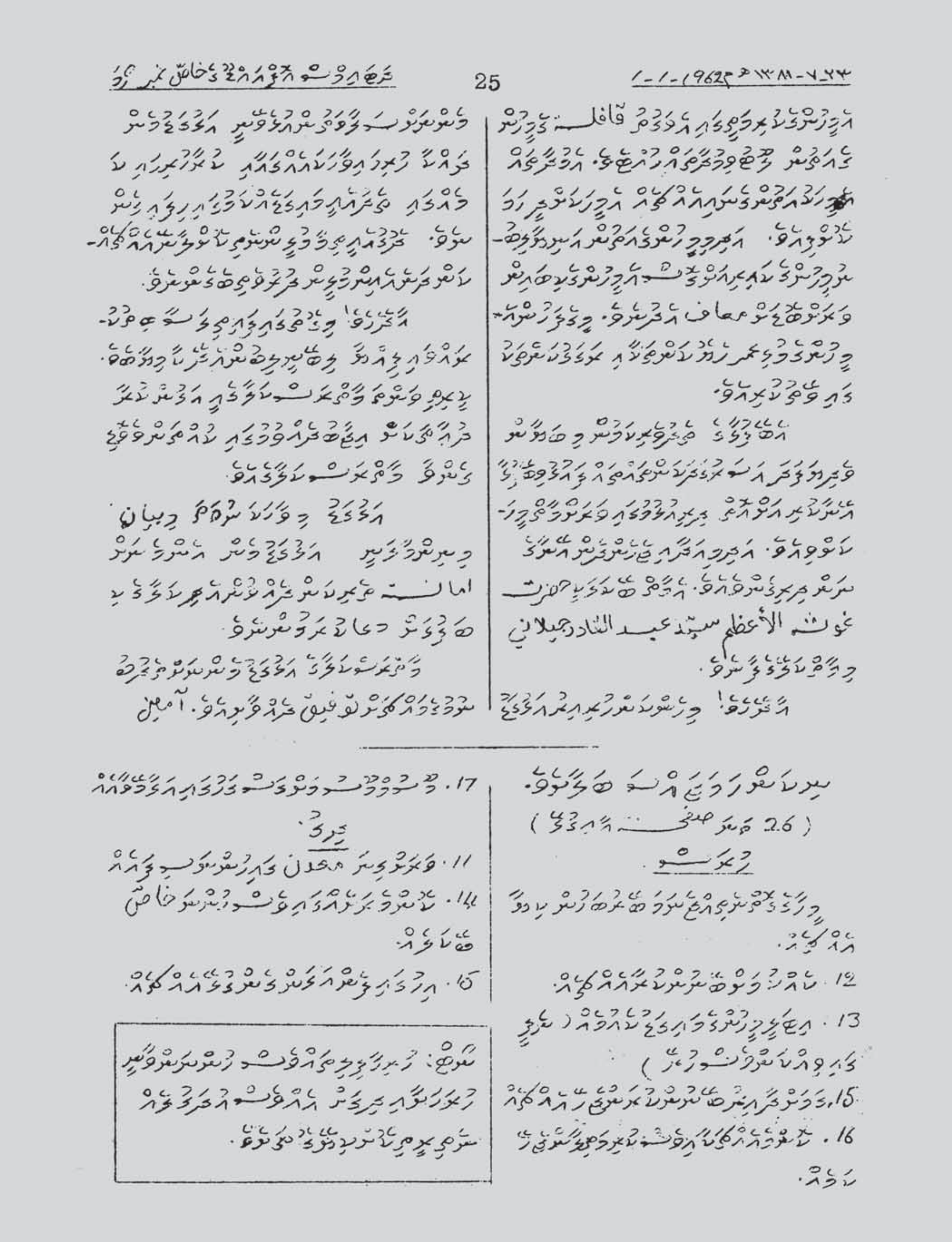

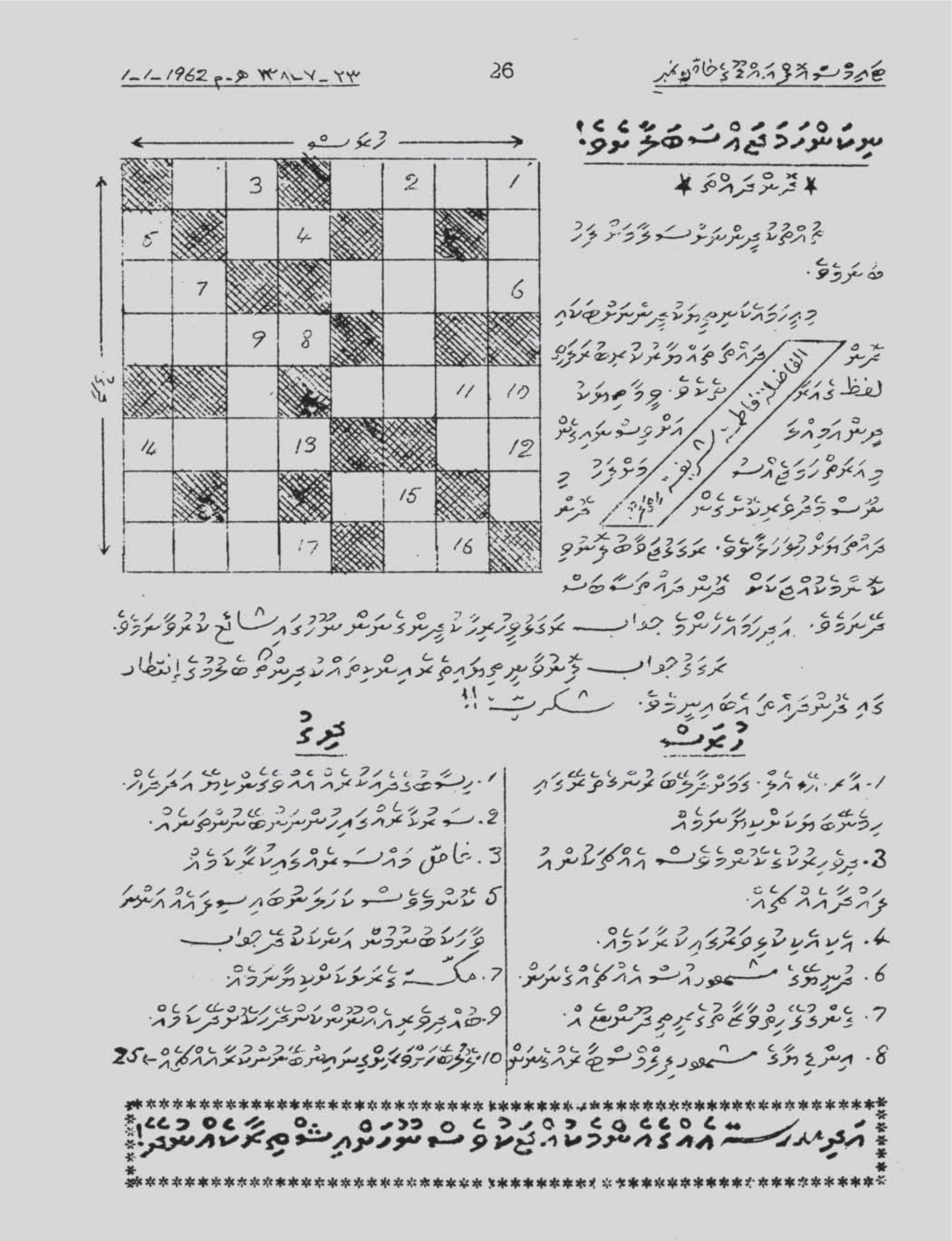

1-1-1962 م هـ ٢٣-٧-١٣٨١
26
ހަރަސް
ދިގު

1		2		▨	3		▨
	▨		▨	4		▨	5
6				▨	▨	7	
▨	▨		▨	8	9		
10	11			▨		▨	▨
12		▨	▨	13			14
	▨	15		▨		▨	
▨	16		▨	17			

ހަރަސް

ދިގު

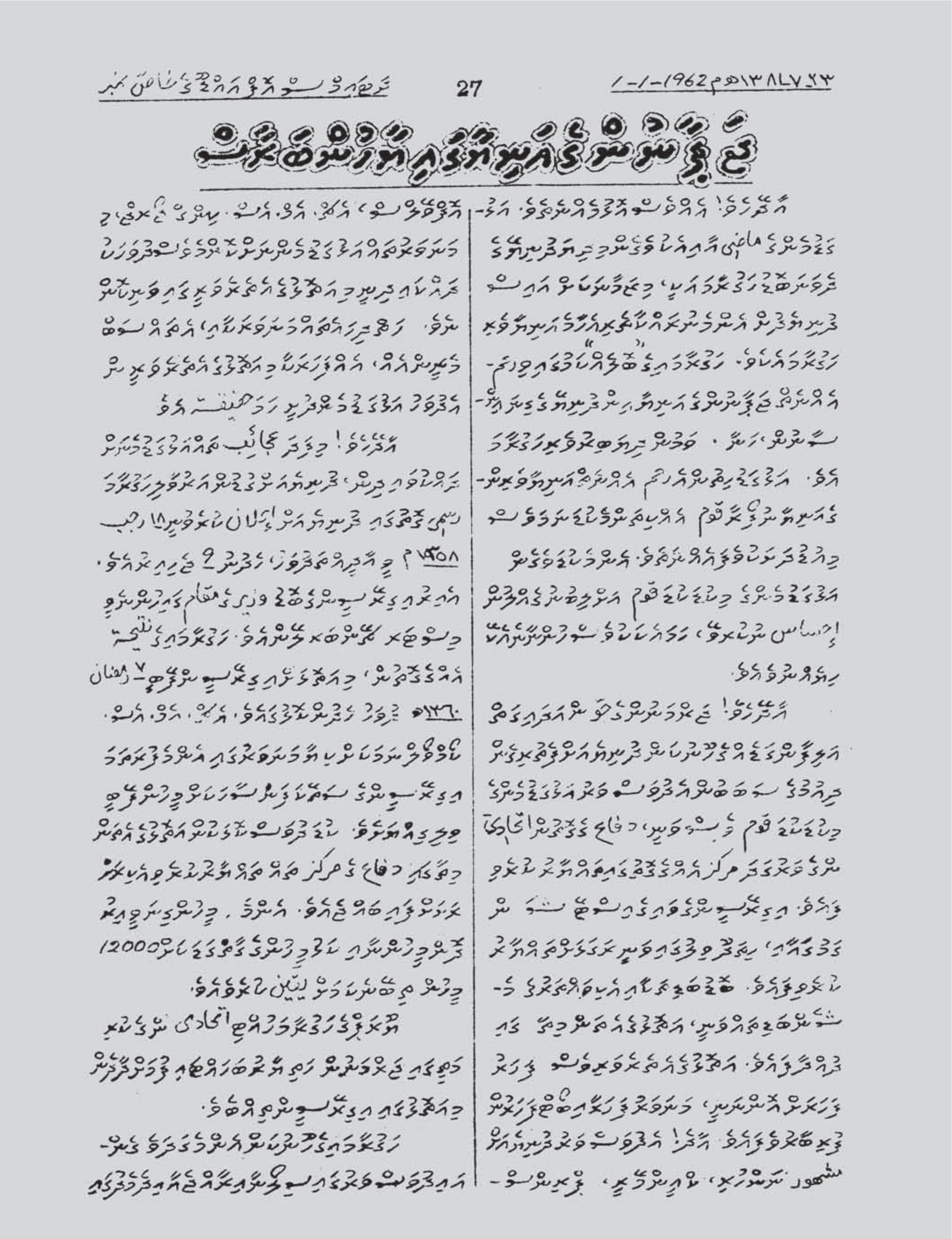

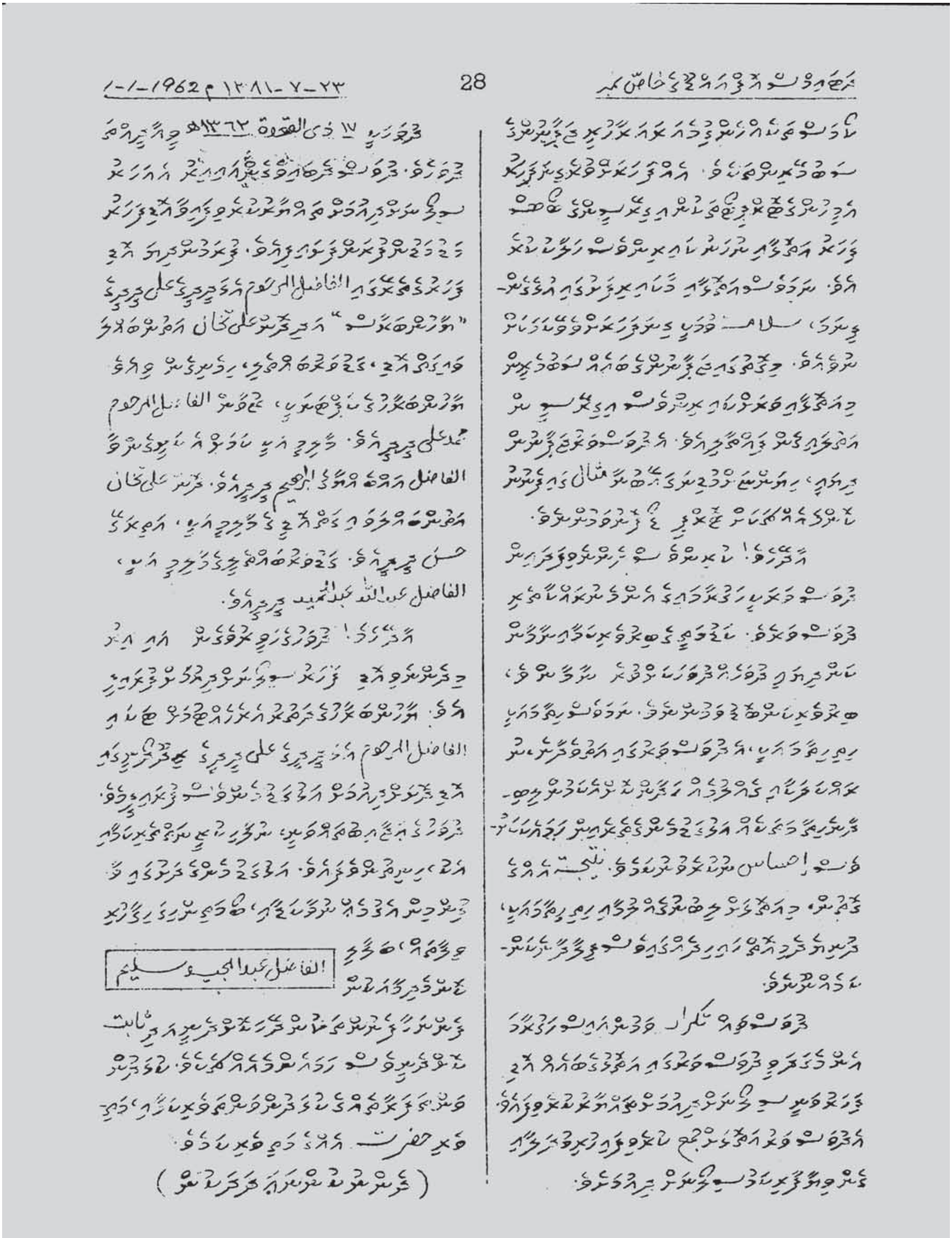

1-1-1962 م ٢٣-٧-١٣٨١

28

الفاضل عبدالمجيد سليم

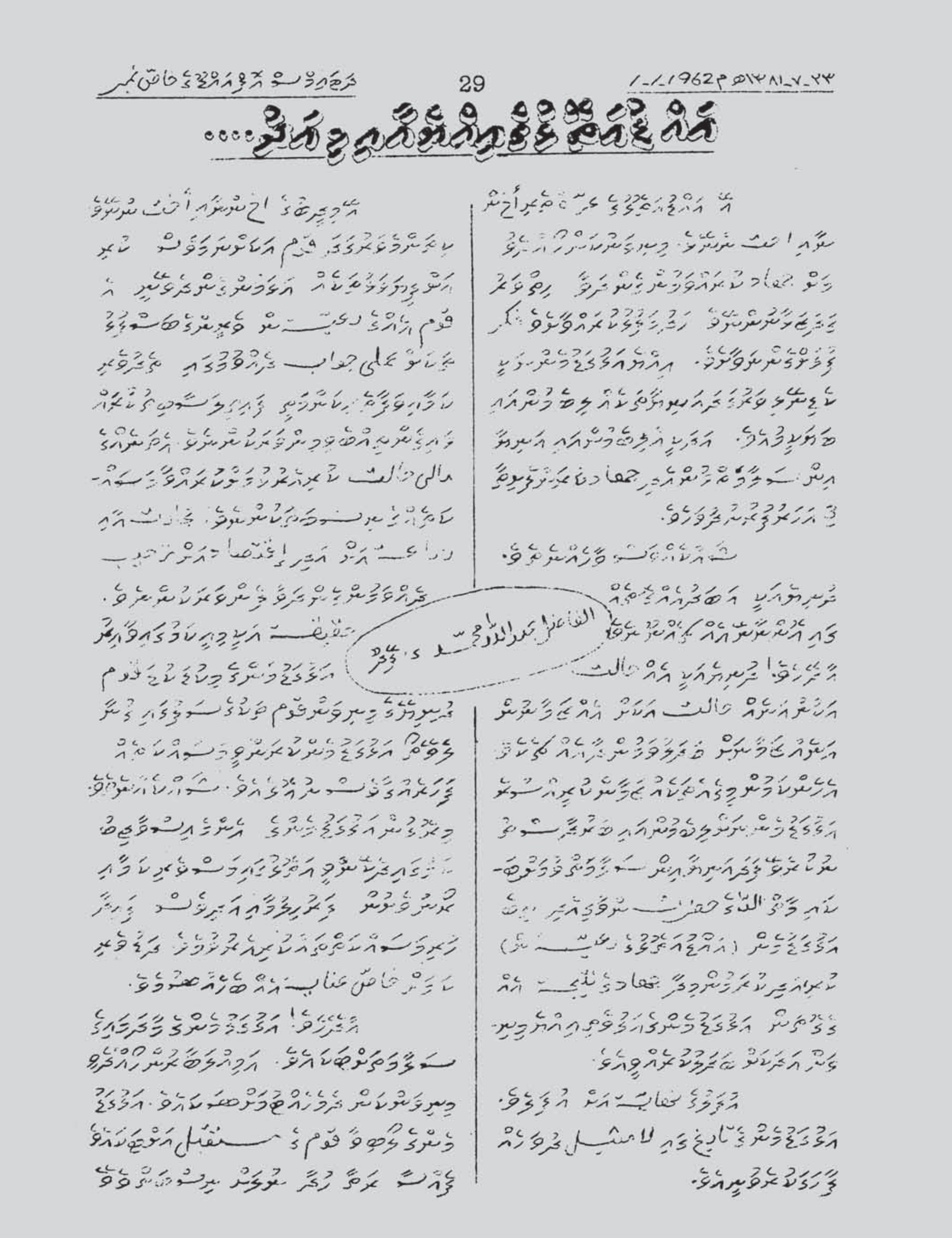

٢٣-٧-١٣٨١ھ م 1-1-1962

29

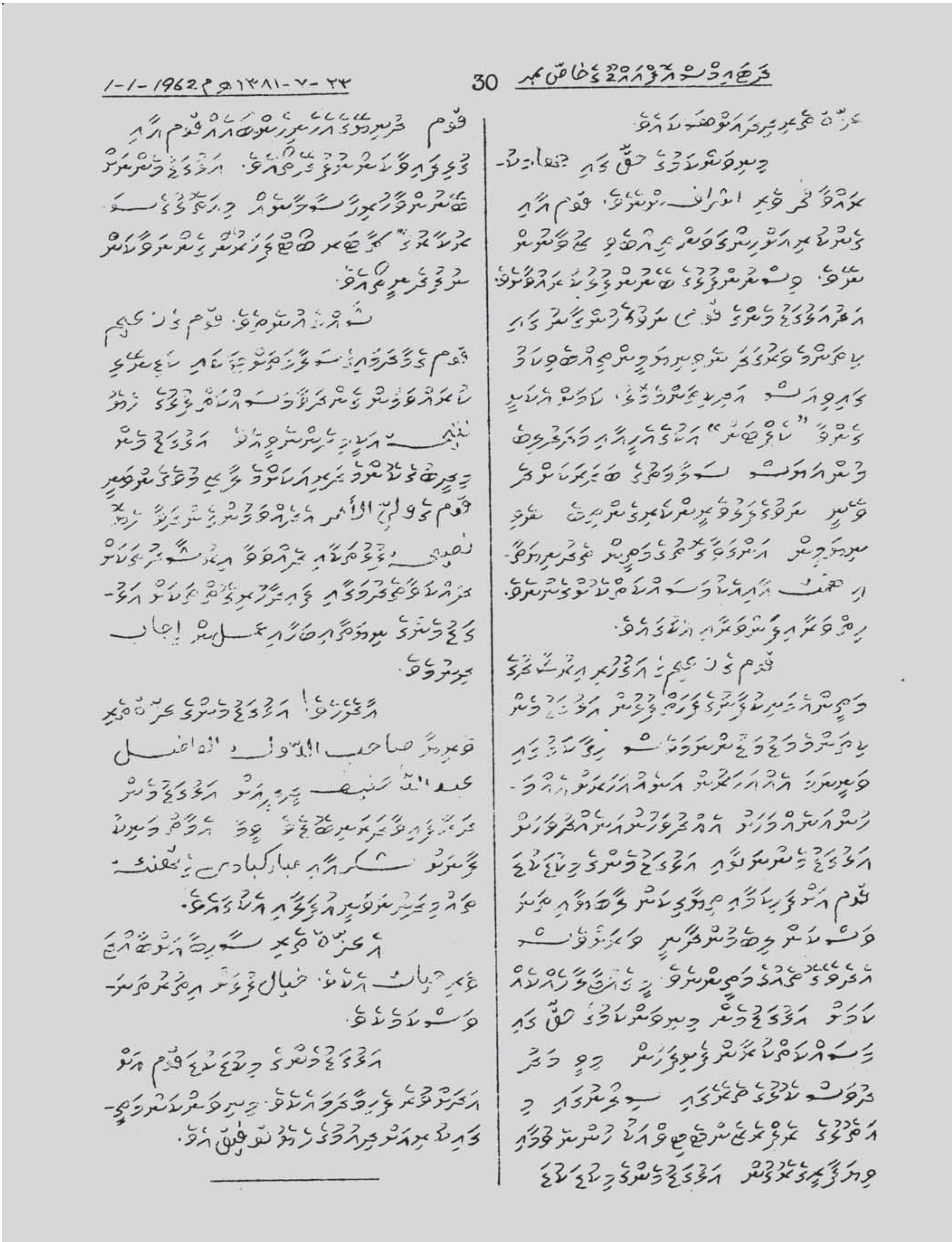

٢٣-٧-١٣٨١هـ م1962-1-1

30

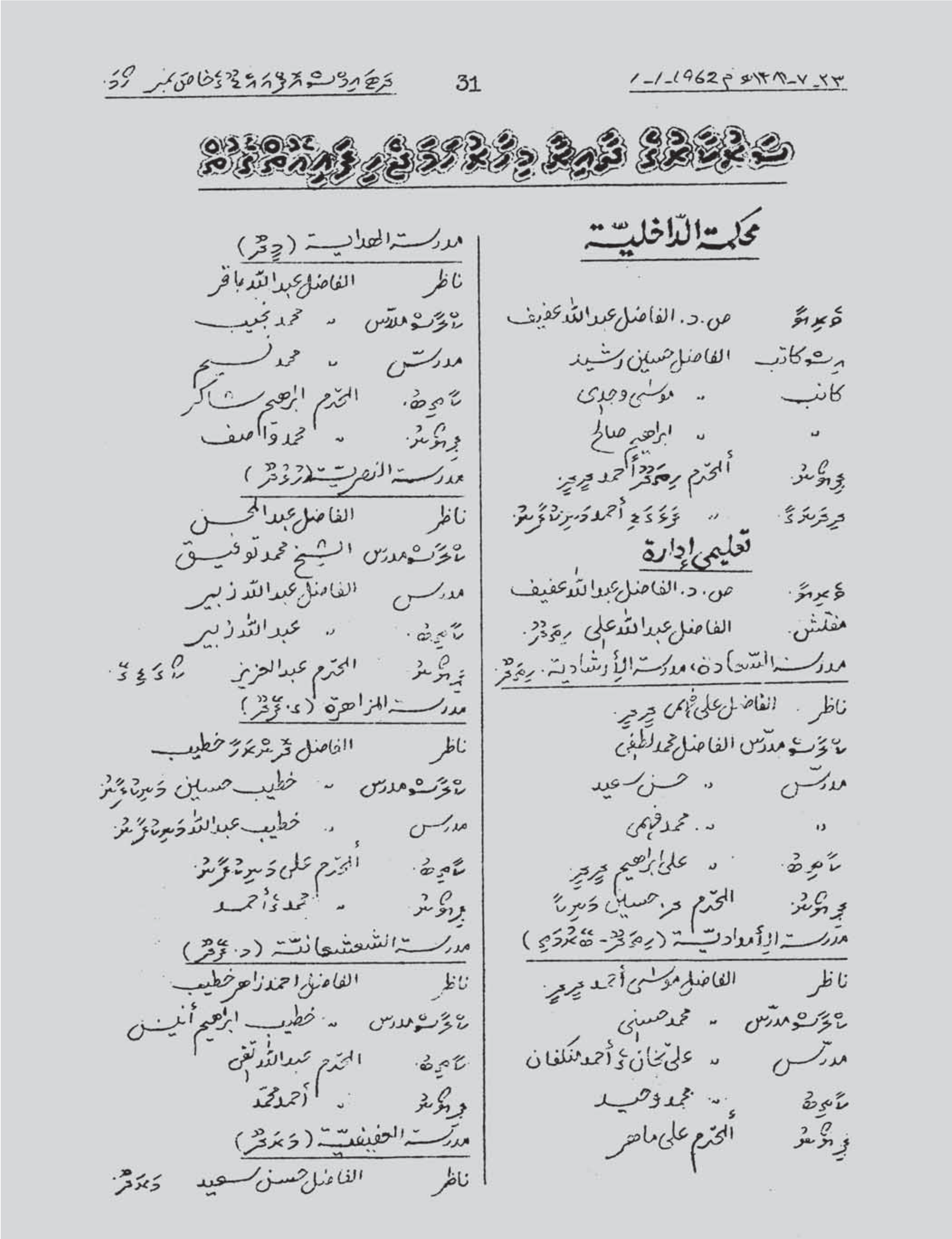

[illegible] 31 ٢٣-٧-١٣٨١ھ 1-1-1962م

[illegible]

محكمة الداخلية

ވެރިޔާ ص. د. الفاضل عبدالله عفيف

އިސް كاتب الفاضل حسين رشيد

كاتب " موسى وجدي

" " ابراهيم صالح

[illegible] المحترم [illegible] أحمد [illegible]

[illegible] " [illegible] أحمد [illegible]

تعليمي إدارة

ވެރިޔާ ص. د. الفاضل عبدالله عفيف

مفتش الفاضل عبدالله علي [illegible]

مدرسة السعادة، مدرسة الإرشادية [illegible]

ناظر الفاضل علي فهمي [illegible]

[illegible] مدرس الفاضل محمد لطفي

مدرس " حسن سعيد

" " محمد فهمي

[illegible] " علي ابراهيم [illegible]

[illegible] المحترم [illegible] حسين [illegible]

مدرسة الإمدادية ([illegible])

ناظر الفاضل موسى أحمد [illegible]

[illegible] مدرس " محمد حسني

مدرس " علي خان و أحمد نكلفان

[illegible] " محمد وحيد

[illegible] المحترم علي ماهر

مدرسة الهداية ([illegible])

ناظر الفاضل عبدالله باقر

[illegible] مدرس " محمد نجيب

مدرس " محمد نسيم

[illegible] المحترم ابرهيم شاكر

[illegible] " محمد واصف

مدرسة النصرية ([illegible])

ناظر الفاضل عبدالمحسن

[illegible] مدرس الشيخ محمد توفيق

مدرس الفاضل عبدالله زبير

[illegible] " عبدالله زبير

[illegible] المحترم عبدالعزيز [illegible]

مدرسة المزاهرة ([illegible])

ناظر الفاضل [illegible] خطيب

[illegible] مدرس " خطيب حسين [illegible]

مدرس " خطيب عبدالله [illegible]

[illegible] المحترم علي [illegible]

[illegible] " محمد و أحمد

مدرسة الشمسانية ([illegible])

ناظر الفاضل احمد زاهر خطيب

[illegible] مدرس " خطيب ابرهيم أنيس

[illegible] المحترم عبدالله تقي

[illegible] " أحمد محمد

مدرسة العفيفية ([illegible])

ناظر الفاضل حسن سعيد [illegible]

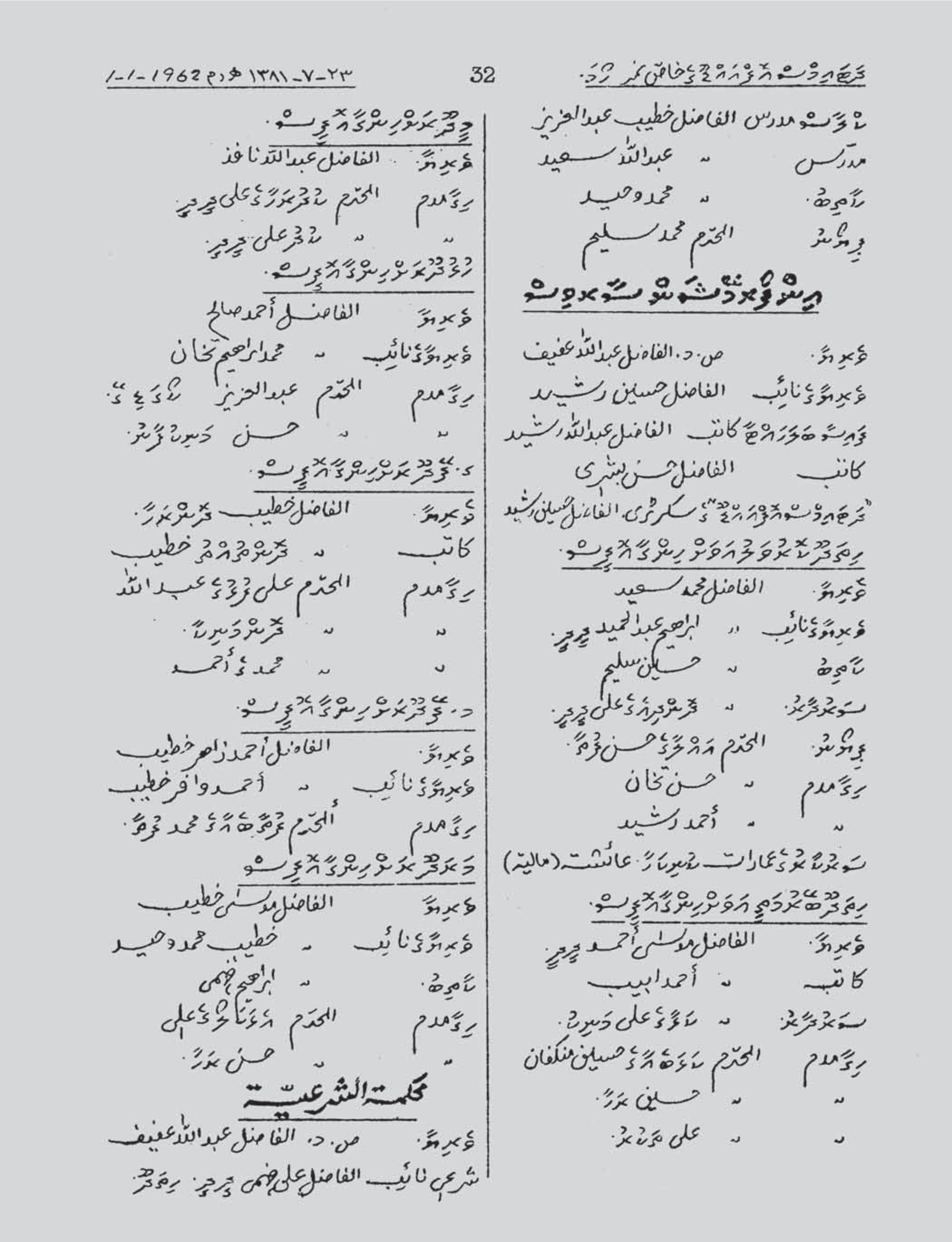

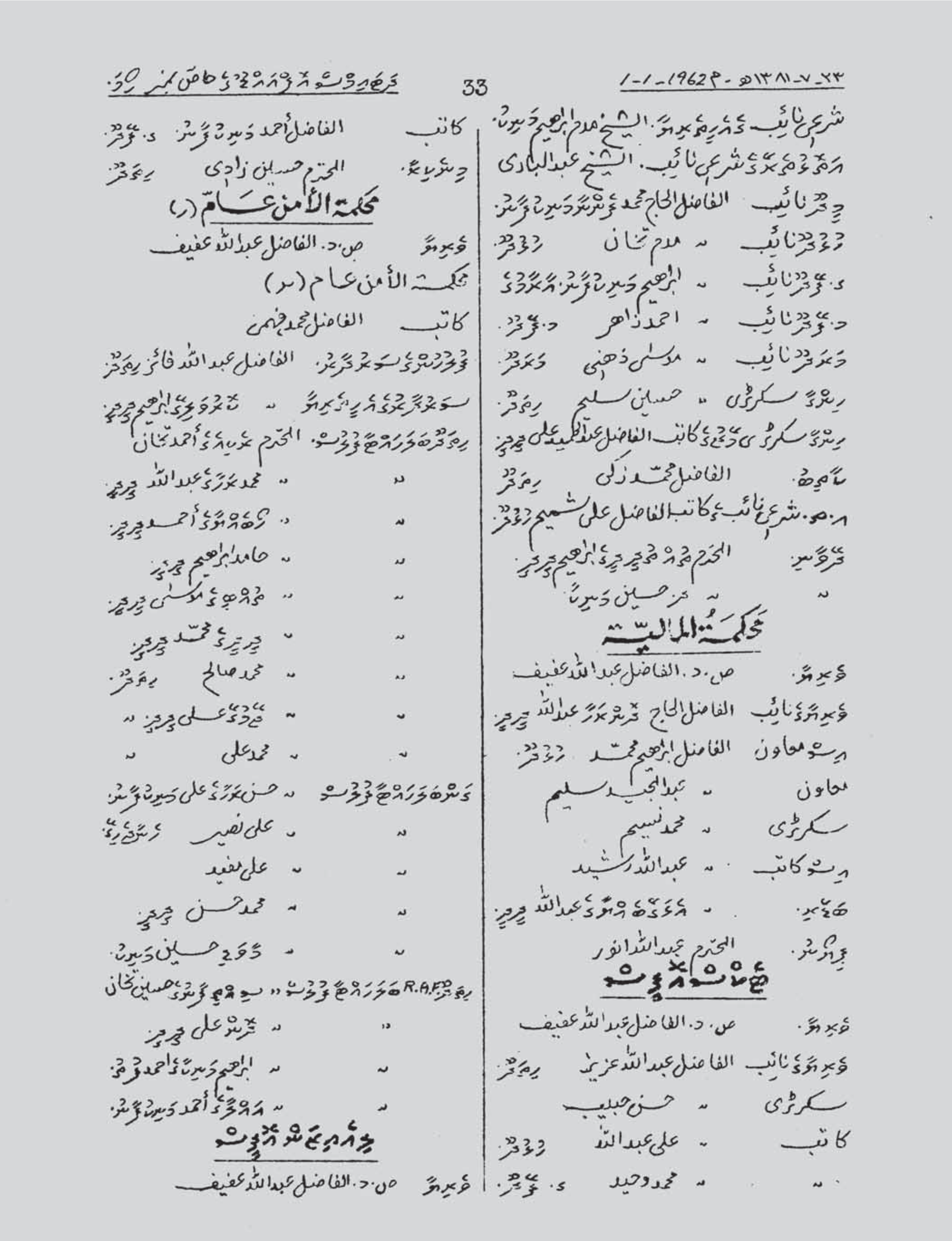

[illegible] 33 ٢٣-٧-١٣٨١هـ - 1-1-1962م

شرعي نائب [illegible] الشيخ ملا ابراهيم [illegible]
[illegible] شرعي نائب. الشيخ عبد الباری
[illegible] نائب الفاضل الحاج محمد [illegible]
[illegible] نائب 〃 ملا تخان [illegible]
[illegible] نائب 〃 ابراهيم [illegible]
[illegible] نائب 〃 احمد ذاهر [illegible]
[illegible] نائب 〃 موسی ذهنی [illegible]
[illegible] سکرٹری 〃 حسین سلیم [illegible]
[illegible] سکرٹری [illegible] کاتب الفاضل عبد الحمید علی [illegible]
[illegible] الفاضل محمد زکی [illegible]
[illegible] شرعي نائب [illegible] کاتب الفاضل علی شمیم [illegible]
[illegible] المحترم [illegible] ابراهيم [illegible]
〃 〃 [illegible] حسین [illegible]

محكمة المالية

ވަޒީރު. ص.د. الفاضل عبد الله عفيف
ވަޒީރުގެ ނާއިބު الفاضل الحاج [illegible] عبد الله [illegible]
އިސް معاون الفاضل ابراهيم محمد [illegible]
معاون 〃 عبد المجيد سليم
سکرٹری 〃 محمد نسیم
އިސް کاتب 〃 عبد الله رشید
[illegible] 〃 [illegible] عبد الله [illegible]
[illegible] المحترم عبد الله انور

[illegible]

ވަޒީރު. ص.د. الفاضل عبد الله عفيف
ވަޒީރުގެ ނާއިބު الفاضل عبد الله عزیز [illegible]
سکرٹری 〃 حسن حبیب
کاتب 〃 علی عبد الله [illegible]
〃 〃 محمد وحید [illegible]

کاتب الفاضل أحمد [illegible]
[illegible] المحترم حسین زادی [illegible]

محكمة الأمن عام (ر)

ވަޒީރު ص.د. الفاضل عبد الله عفيف

محكمة الأمن عام (س)

کاتب الفاضل محمد فهمی
[illegible] الفاضل عبد الله فائز [illegible]
[illegible] 〃 [illegible] ابراهيم [illegible]
[illegible] المحترم [illegible] أحمد تخان
〃 〃 محمد [illegible] عبد الله [illegible]
〃 〃 [illegible] أحمد [illegible]
〃 〃 حامد ابراهيم [illegible]
〃 〃 [illegible] موسی [illegible]
〃 〃 [illegible] محمد [illegible]
〃 〃 محمد صالح [illegible]
〃 〃 [illegible] علی [illegible] 〃
〃 〃 محمد علی 〃
[illegible] 〃 حسن [illegible] علی [illegible]
〃 〃 علی نصیر [illegible]
〃 〃 علی مفید
〃 〃 محمد حسن [illegible]
〃 〃 [illegible] حسین [illegible]
[illegible] R.A.F. [illegible] 〃 [illegible] حسین تخان
〃 〃 [illegible] علی [illegible]
〃 〃 ابراهيم [illegible] احمد [illegible]
〃 〃 [illegible] أحمد [illegible]

[illegible]

ވަޒީރު ص.د. الفاضل عبد الله عفيف

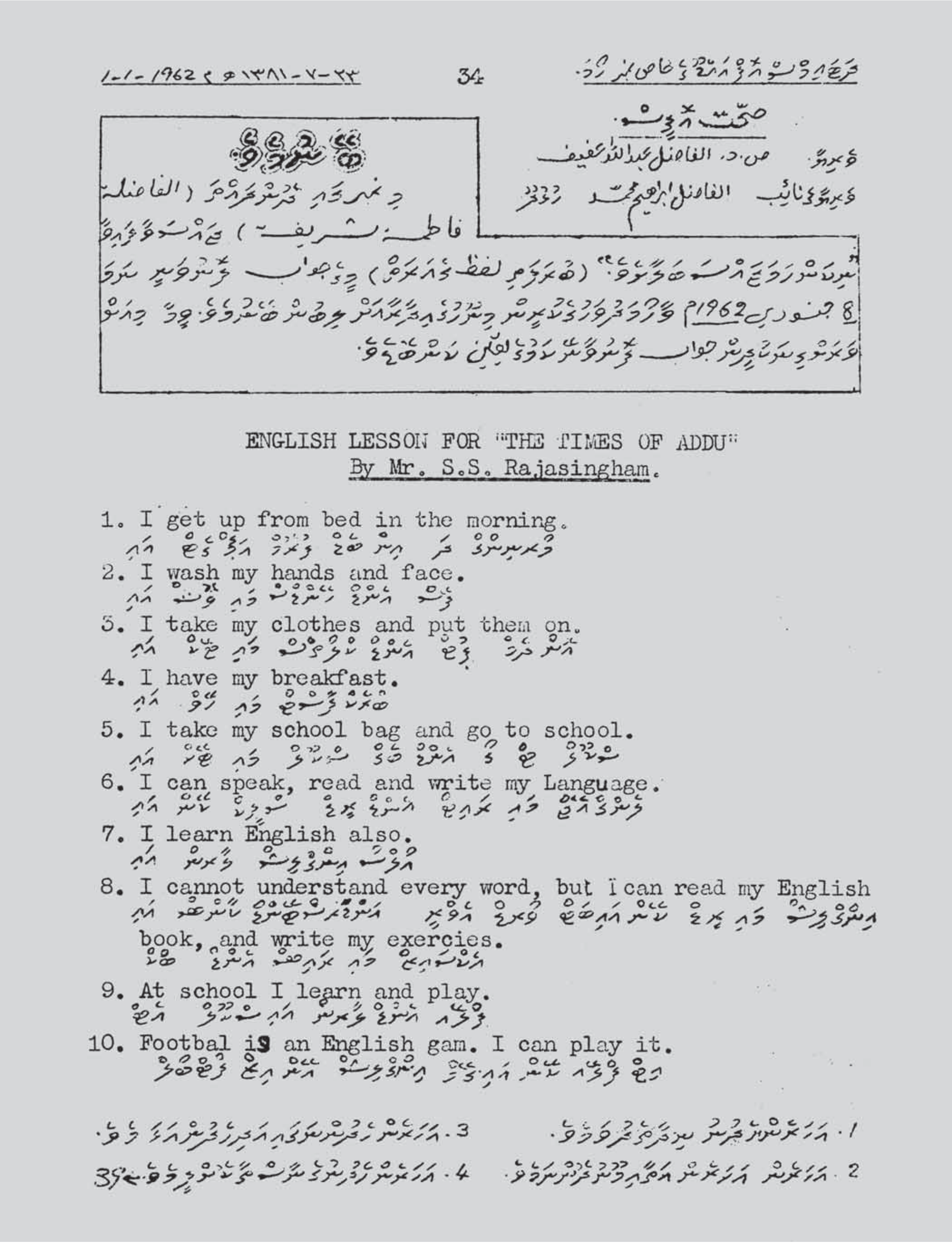

١٣٨١-٧-٢٣ ه 1-1-1962 م

34

ދަ ޓައިމްސް އޮފް އައްޑޫގެ خاص نمبر ހެދި.

صحّت އޮފީސް

ވަޒީރު: ص.د. الفاضل عبدالله عفيف

ވަޒީރުގެ نائب الفاضل ابراهيم محمّد ދީދީ

ޝުކުރު

[illegible] (الفاضلة فاطمة شريفة) [illegible] ([illegible] لفظ [illegible]) [illegible] جواب [illegible]

8 جنوري 1962 [illegible]

[illegible] جواب [illegible]

ENGLISH LESSON FOR "THE TIMES OF ADDU"

By Mr. S.S. Rajasingham.

1. I get up from bed in the morning.
އައި ގެޓް އަޕް ފްރޮމް ބެޑް އިން ދަ މޯނިންގް
2. I wash my hands and face.
އައި ވޮޝް މައި ހޭންޑްސް އޭންޑް ފޭސް
3. I take my clothes and put them on.
އައި ޓޭކް މައި ކްލޯދްސް އޭންޑް ޕުޓް ދެމް އޮން
4. I have my breakfast.
އައި ހޭވް މައި ބްރެކްފާސްޓް
5. I take my school bag and go to school.
އައި ޓޭކް މައި ސްކޫލް ބޭގް އޭންޑް ގޯ ޓު ސްކޫލް
6. I can speak, read and write my Language.
އައި ކޭން ސްޕީކް ރީޑް އޭންޑް ރައިޓް މައި ލޭންގްވޭޖް
7. I learn English also.
އައި ލާން އިންގްލިޝް އޯލްސޯ
8. I cannot understand every word, but I can read my English
އައި ކޭންނޮޓް އަންޑަސްޓޭންޑް އެވްރީ ވޯޑް ބަޓް އައި ކޭން ރީޑް މައި އިންގްލިޝް
book, and write my exercies.
ބުކް އޭންޑް ރައިޓް މައި އެކްސަސައިޒް
9. At school I learn and play.
އެޓް ސްކޫލް އައި ލާން އޭންޑް ޕްލޭ
10. Footbal i**s** an English gam. I can play it.
ފުޓްބޯލް އިޒް އޭން އިންގްލިޝް ގޭމް. އައި ކޭން ޕްލޭ އިޓް

1. އަހަރެން ހެނދުނު ނިދިން ތެދުވަމެވެ.

2. އަހަރެން އަހަރެންގެ އަތާއި މޫނު ދޮންނަމެވެ.

3. އަހަރެން ހެދުން ނަގައި އެހެދުން އަޅަމެވެ.

4. އަހަރެން ހެނދުނުގެ ނާސްތާ ކަމެވެ.

39

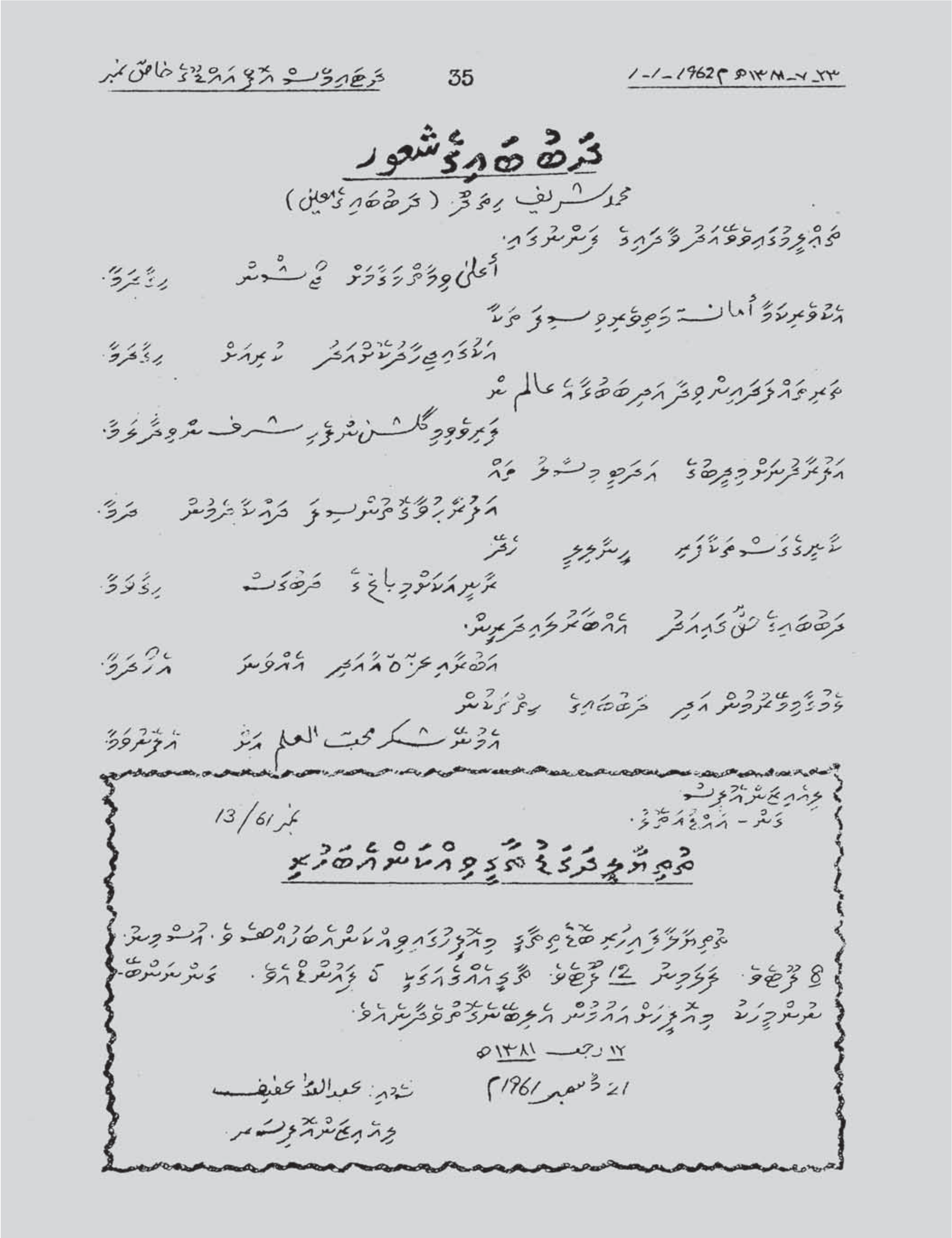

35

٢٣-٧-١٣٨١ھ 1962م 1-1-

محمد شريف

شكر محبّ العلم

نمبر 61/13

١٢ رجب ١٣٨١ھ

٢١ ڈسمبر 1961م

عبدالله عفيف

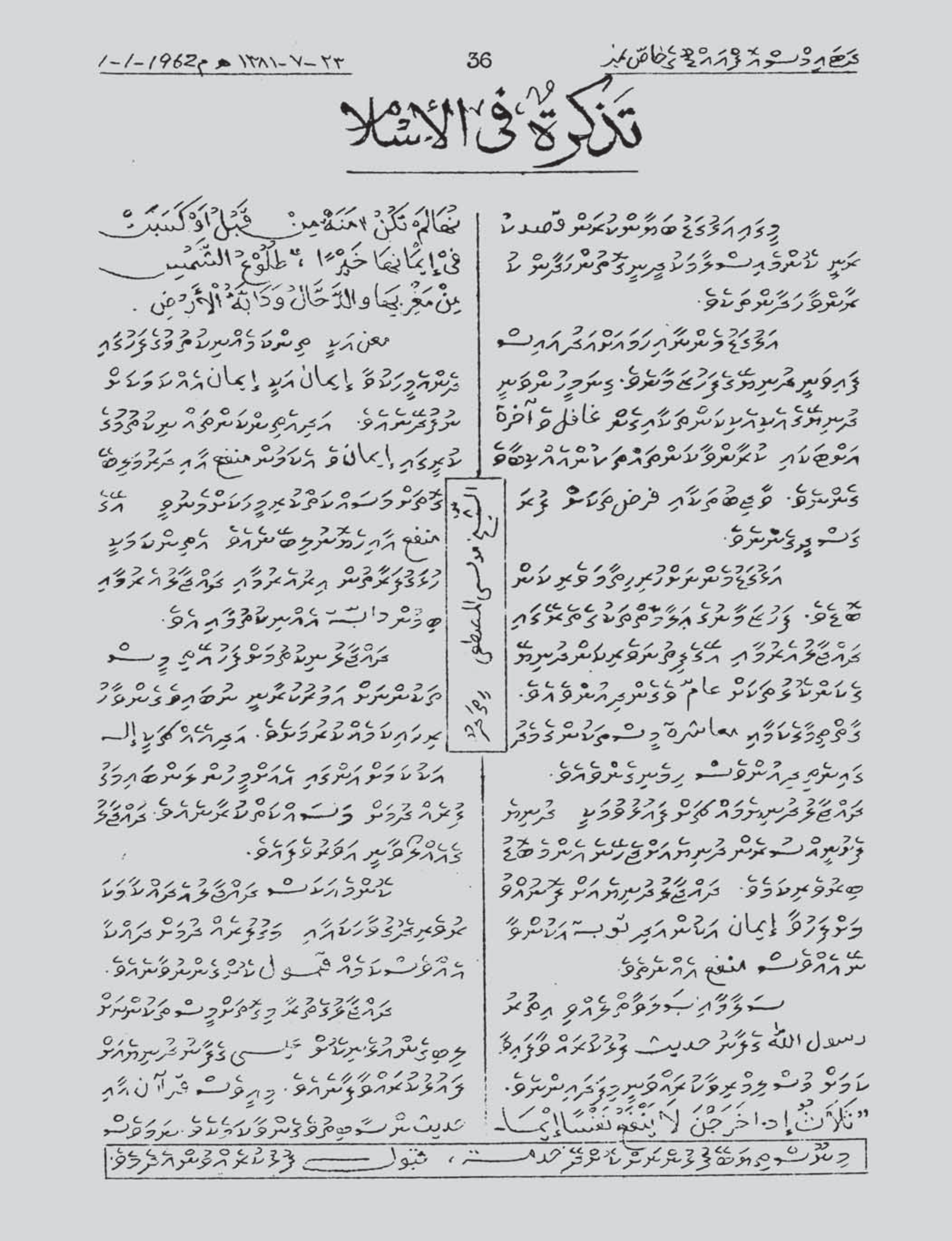

٢٣-٧-١٣٨١ هـ م1962-1-1

36

تذكرة في الإسلام

"ثلاث إذا خرجن لا ينفع نفسا إيمانها لم تكن آمنت من قبل أو كسبت في إيمانها خيرا؛ طلوع الشمس من مغربها والدجال ودابة الأرض.

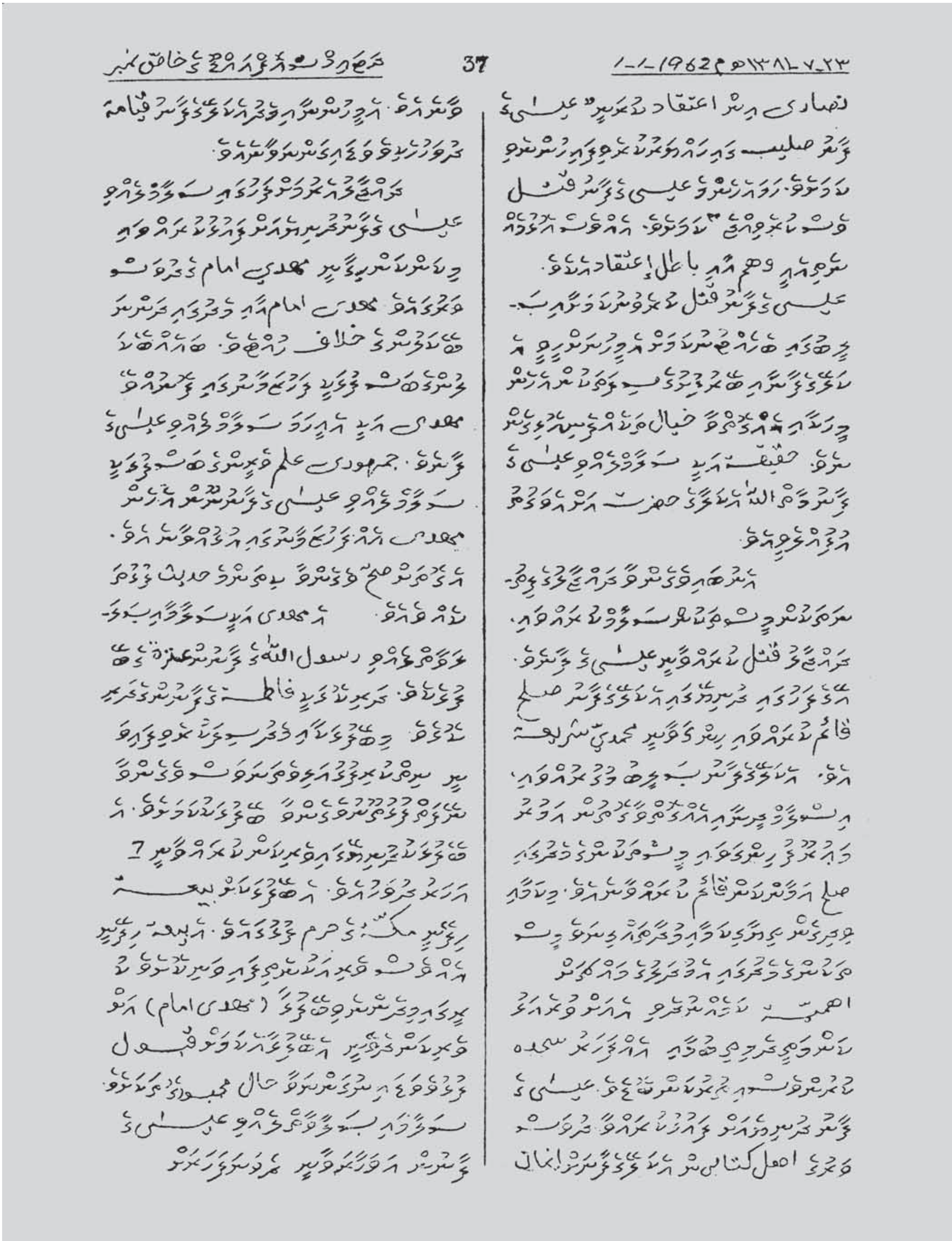

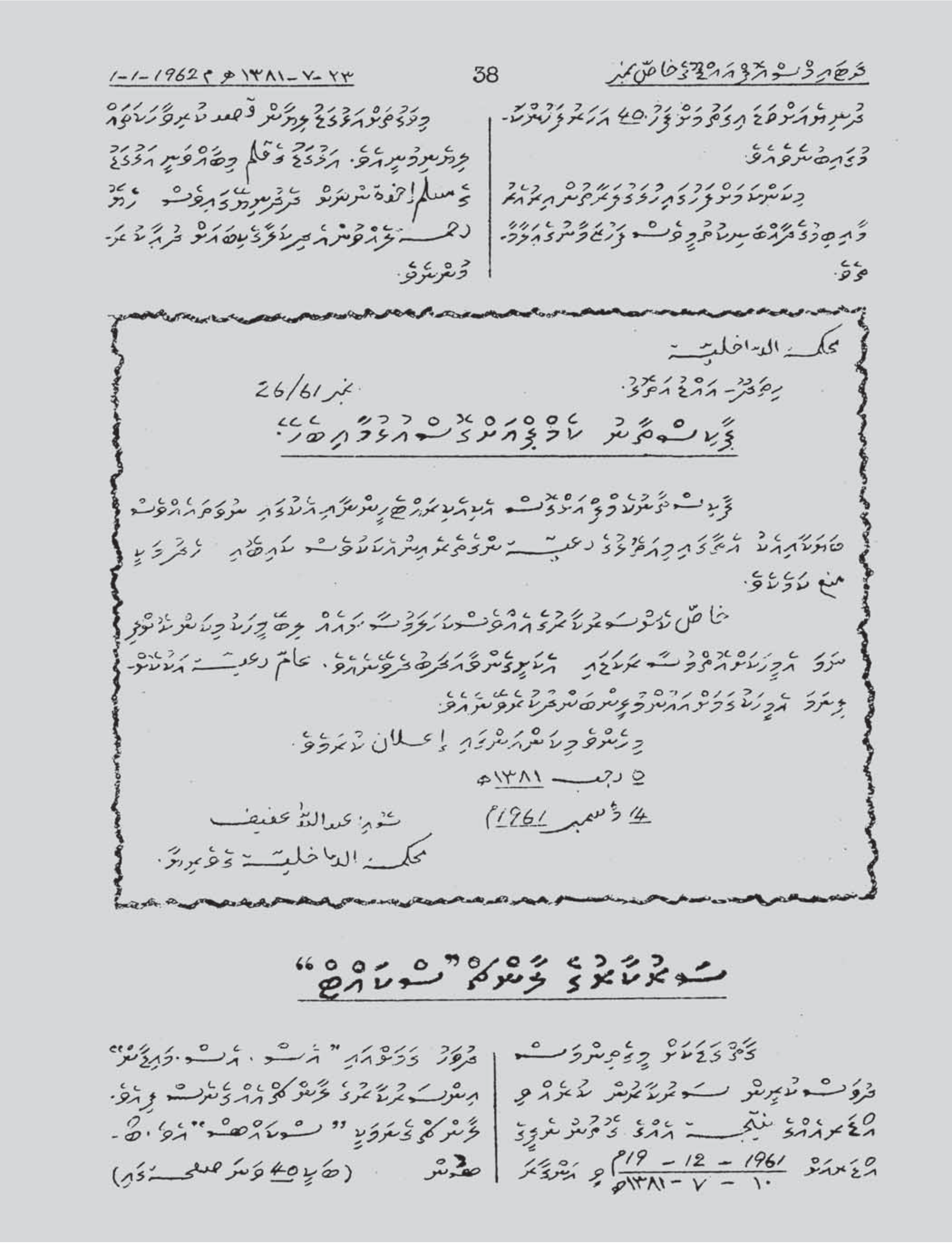

38

1-1-1962 م ١٣٨١-٧-٢٣ هـ

محكمة الداخلية

نمبر 26/61

إعلان

٥ رجب ١٣٨١هـ

14 ڈسمبر 1961م

عبدالله عفيف

محكمة الداخلية

1961 - 12 - 19م

١٠ - ٧ - ١٣٨١هـ

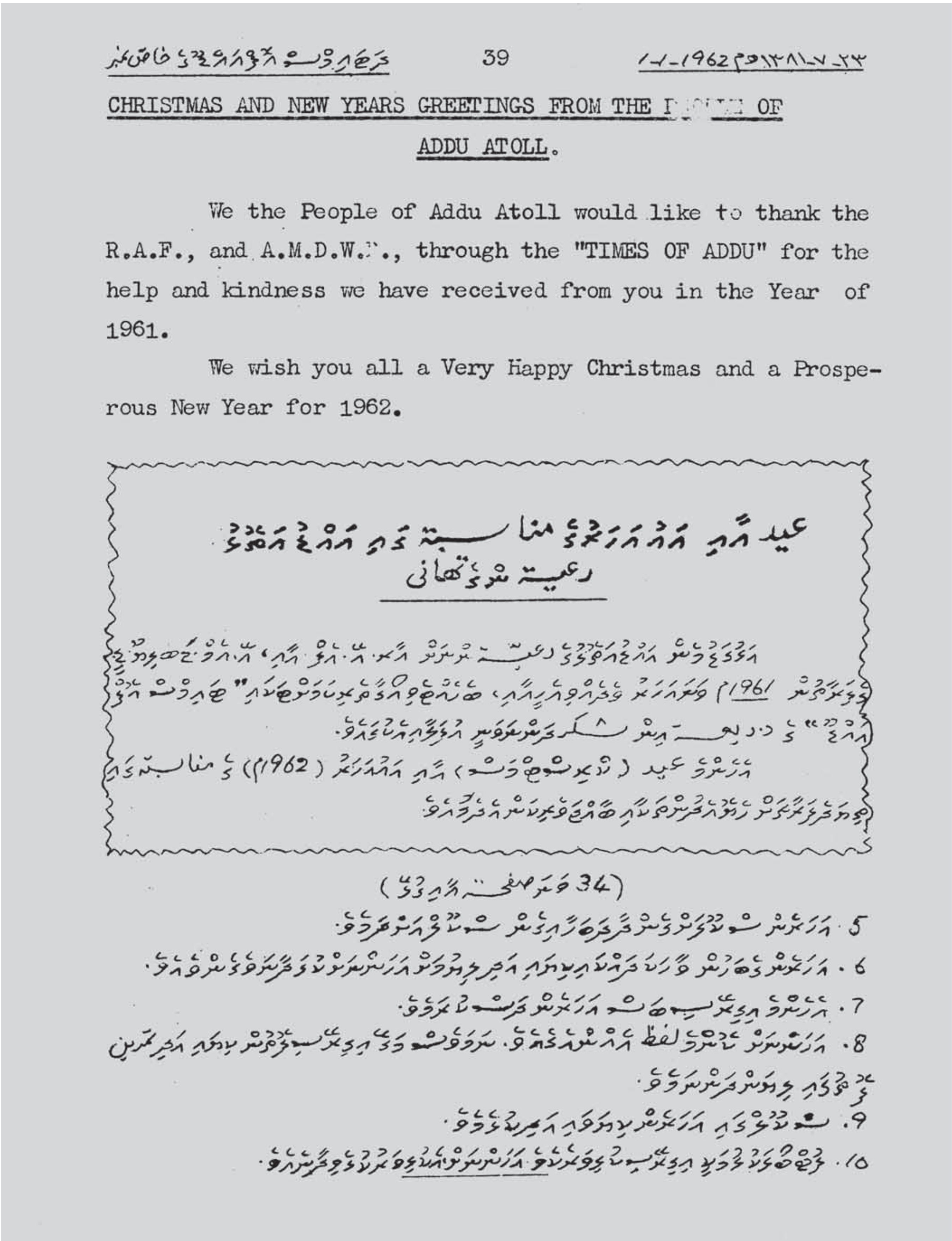

ދަޓައިމްސް އޮފް އައްޑޫގެ خاص عدد 39 ٢٣-٧-١٣٨١ 1-1-1962

CHRISTMAS AND NEW YEARS GREETINGS FROM THE P[illegible] OF ADDU ATOLL.

We the People of Addu Atoll would like to thank the R.A.F., and A.M.D.W.D., through the "TIMES OF ADDU" for the help and kindness we have received from you in the Year of 1961.

We wish you all a Very Happy Christmas and a Prosperous New Year for 1962.

عيد އާއި އައުއަހަރުގެ مناسبة ގައި އައްޑޫ އަތޮޅުގެ
رعيّة ންގެ تهاني

އަޅުގަނޑުމެން އައްޑޫއަތޮޅުގެ رعيّة ންނަށް އާރް. އޭ. އެފް އާއި، އޭ.އެމް.ޑީ.ޑަބްލިޔު.ޑީ ގެ ފަރާތުން 1961ވަނަ އަހަރު [illegible] "ދަޓައިމްސް އޮފް އައްޑޫ" ގެ ذريعة އިން شكر [illegible]

އަދި މި عيد (ކްރިސްމަސް) އާއި އައުއަހަރު (1962م) ގެ مناسبة ގައި [illegible]

(34 ވަނަ صفحة އާއި ގުޅޭ)

5. އަހަރެން ސްކޫލަށް [illegible]
6. [illegible]
7. [illegible]
8. [illegible] لفظ [illegible] تمرين [illegible]
9. ސްކޫލުގައި [illegible]
10. [illegible]

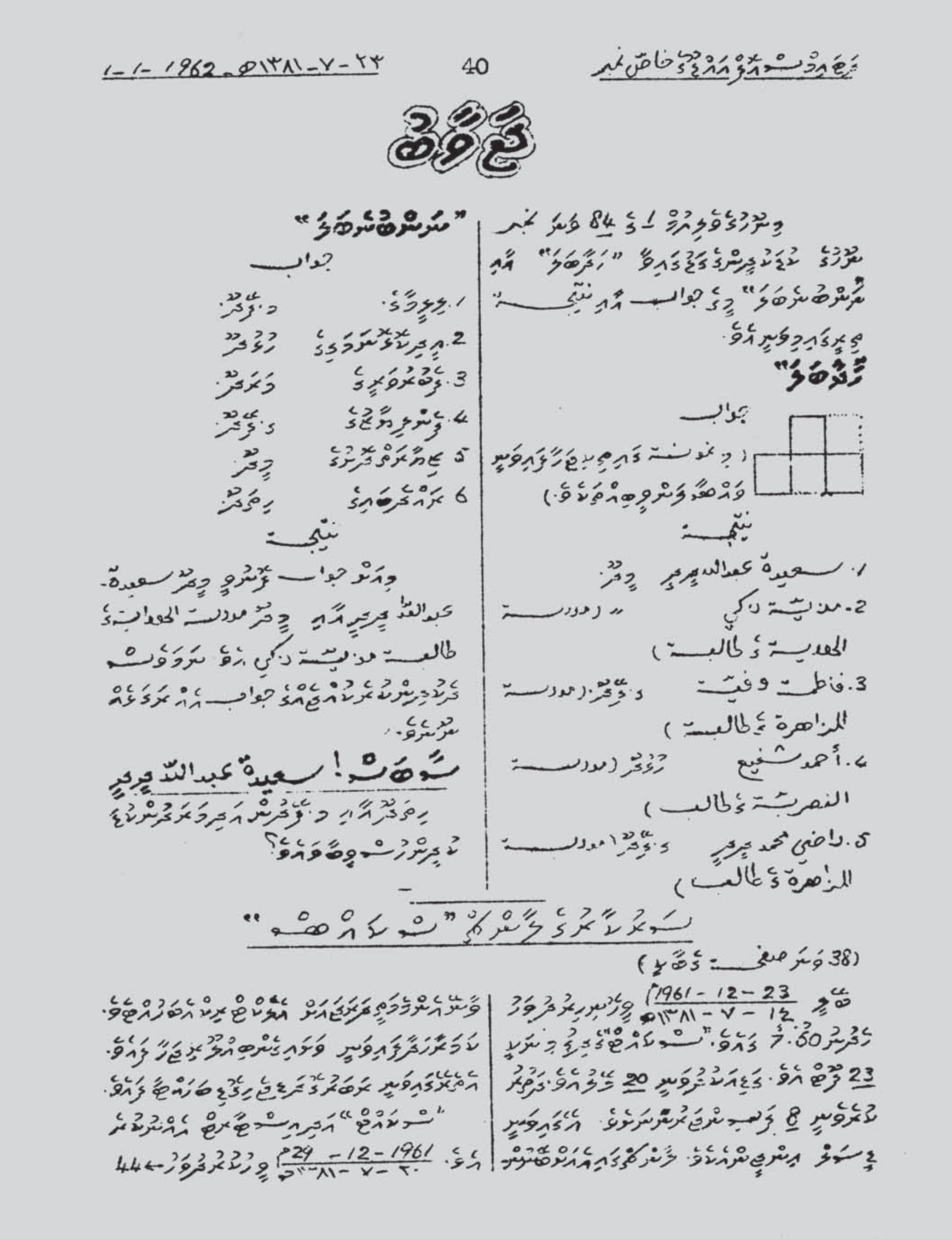

١-١-1962 ٢٤-٧-١٣٨١هـ 40

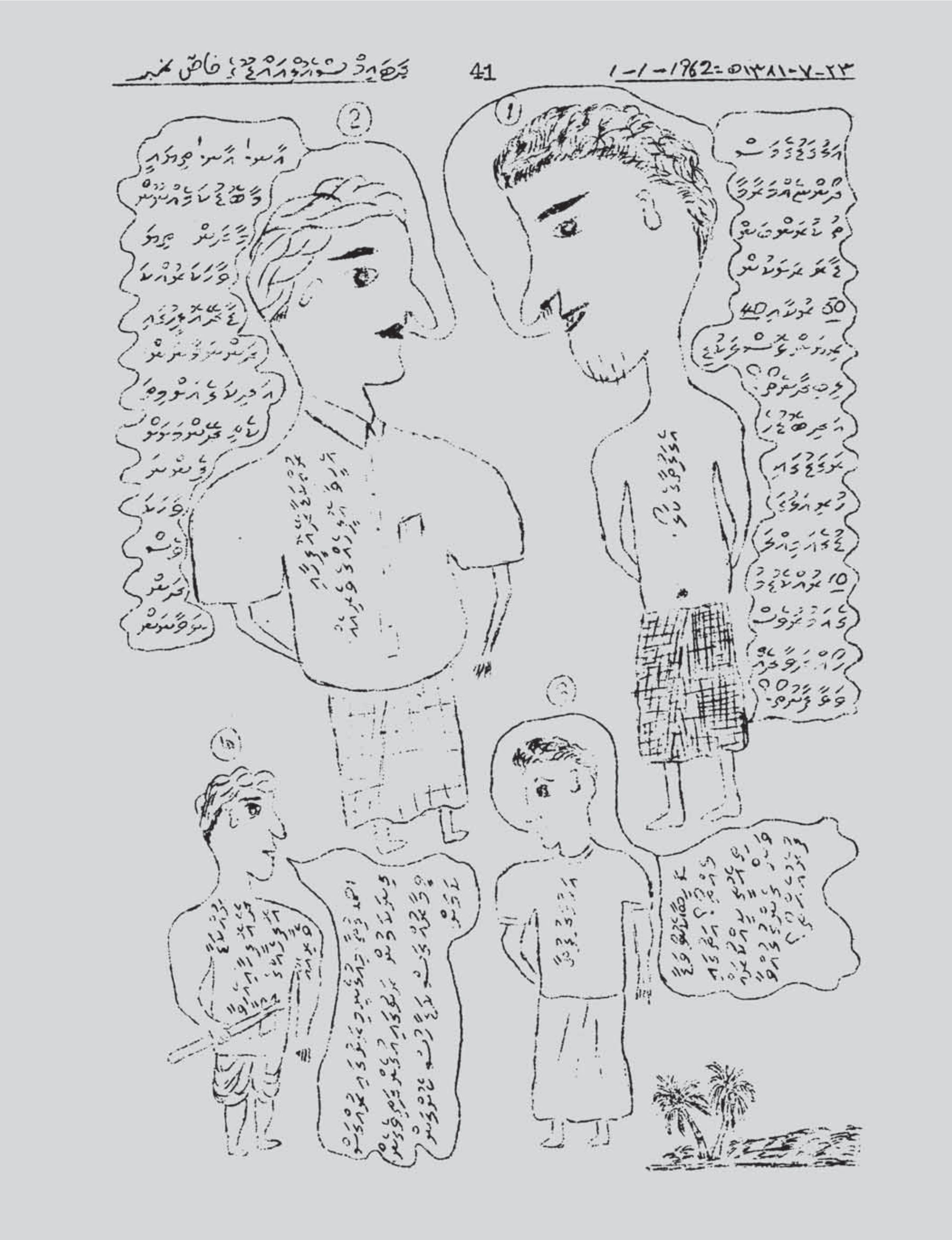
41
١-١-1962 = ٢٣-٧-١٣٨١هـ
خاص نمبر
1
2
50
40
15

[illegible] ޚާއްޞަ ނަންބަރު 42 ٢٣-٧-١٣٨١ هـ 1-1-1962 م

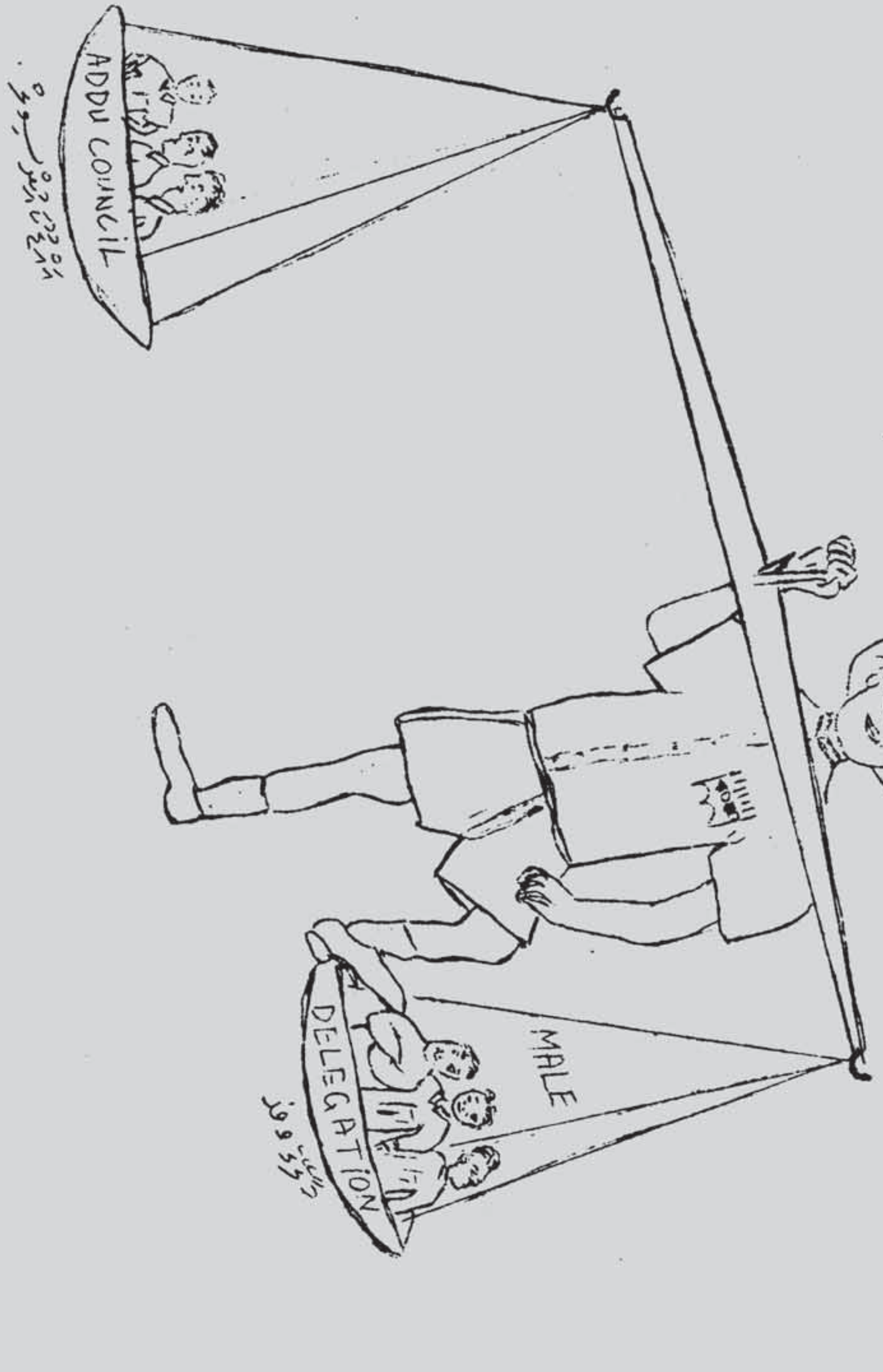
ADDU COUNCIL
އައްޑޫ ކައުންސިލް
MALE
DELEGATION
މާލޭ وفد

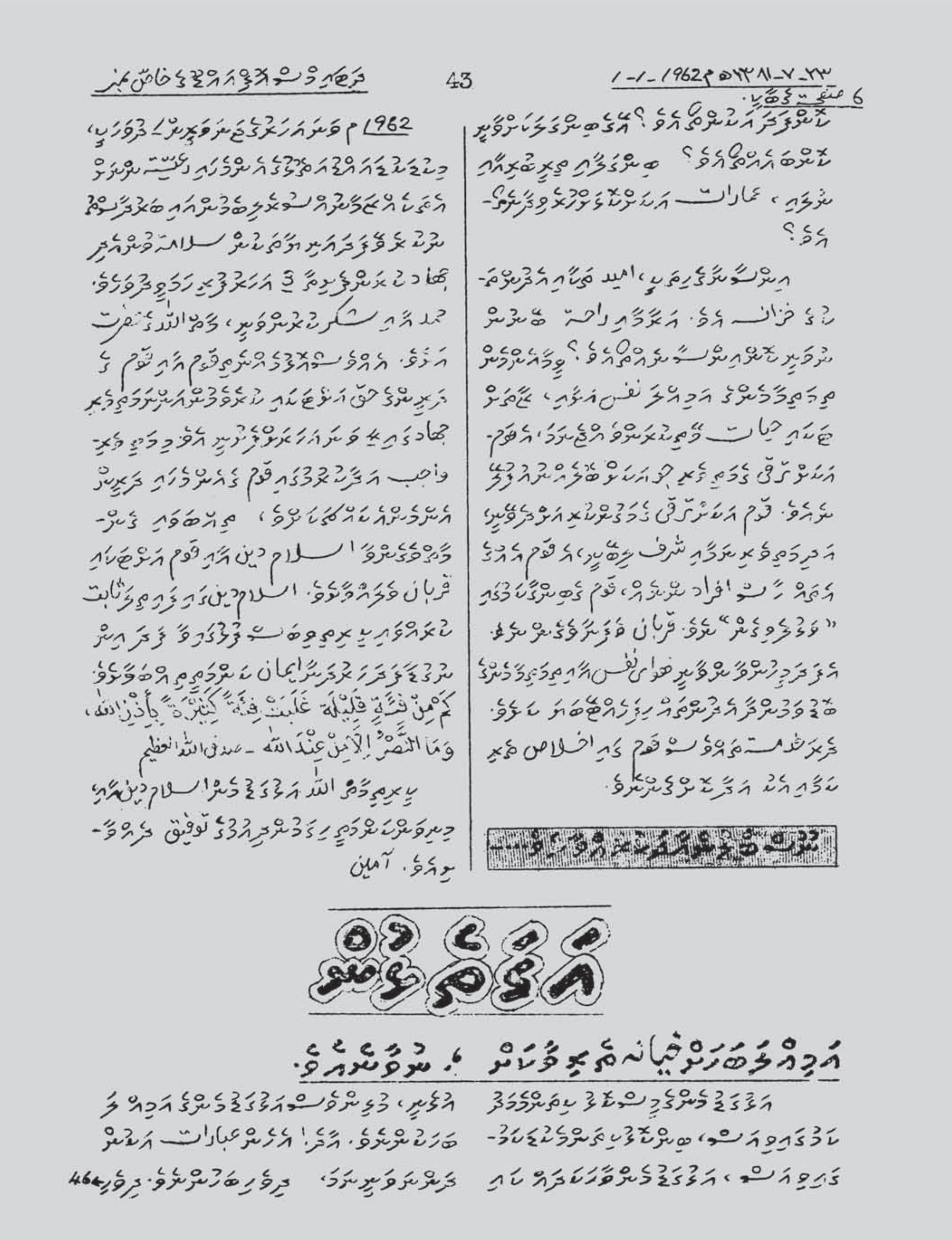

23-7-1381هـ م1962-1-1

43

كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللهِ،
وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللهِ - صدق الله العظيم

آمين

އަހުރެމެން

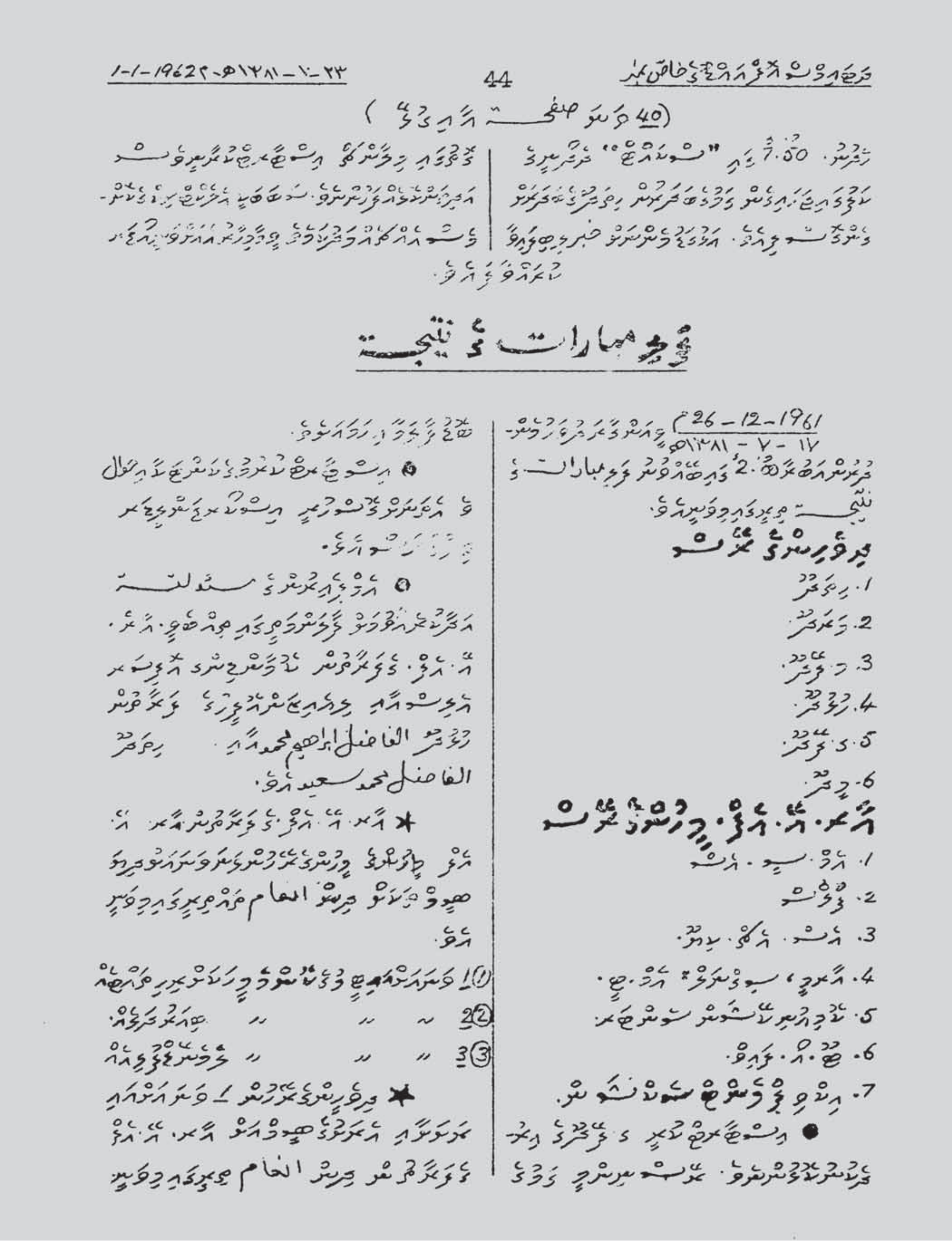

٢٣ - ١٠ - ١٣٨١ھ - 1-1-1962ء

44

26 - 12 - 1961

١٧ - ٧ - ١٣٨١ھ

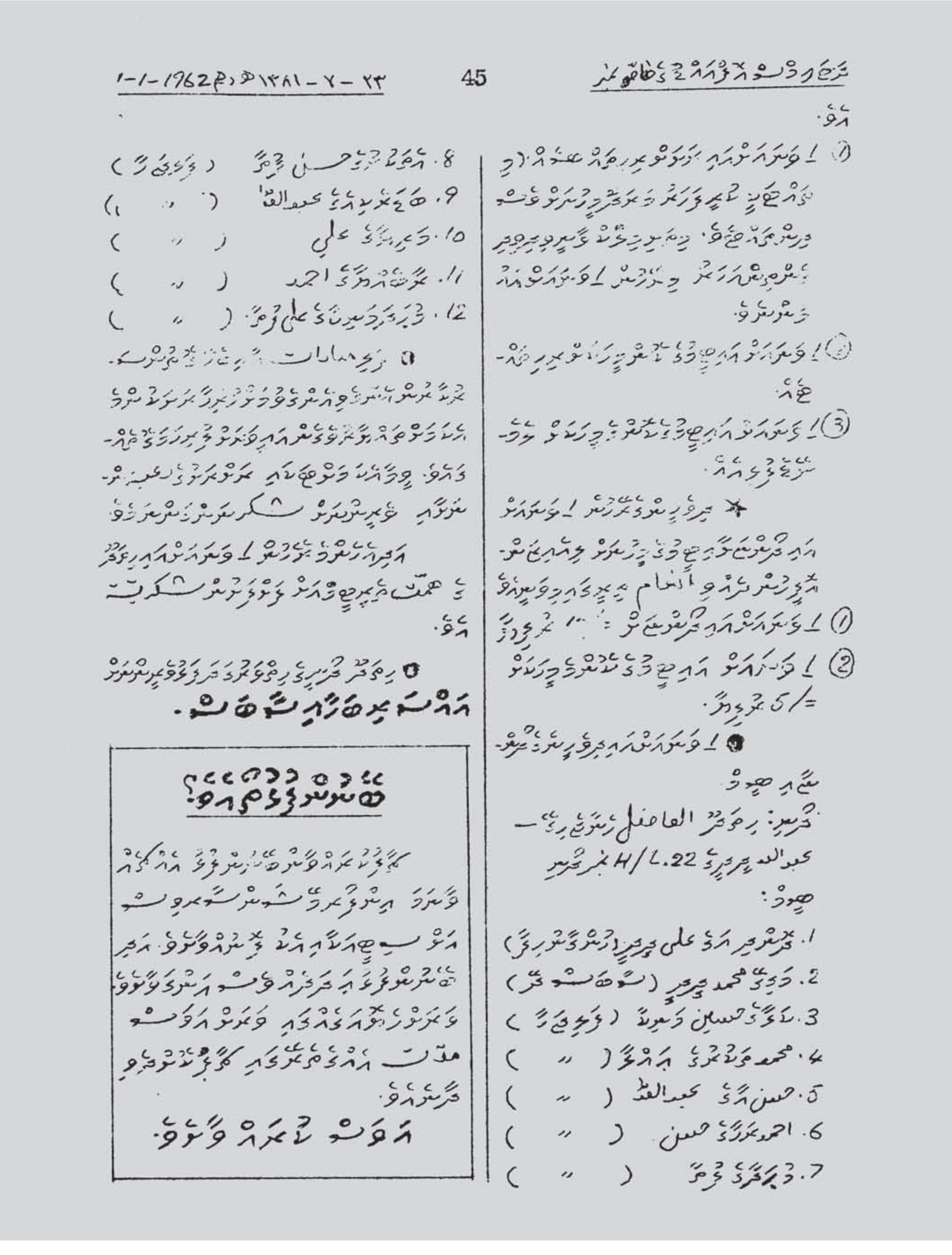

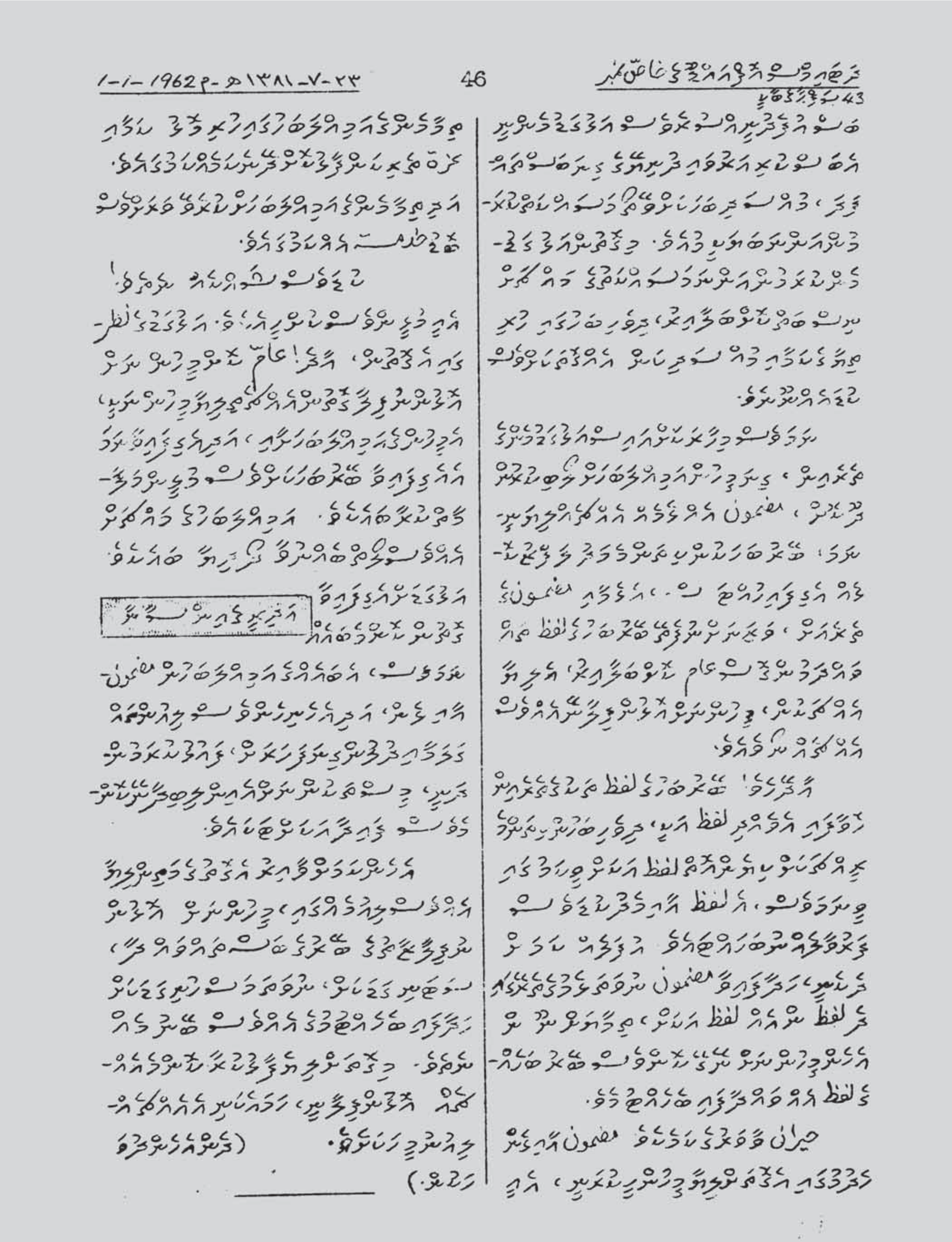

1-1-1962 م - ١٣٨١-٧-٢٣ ھ

46

43

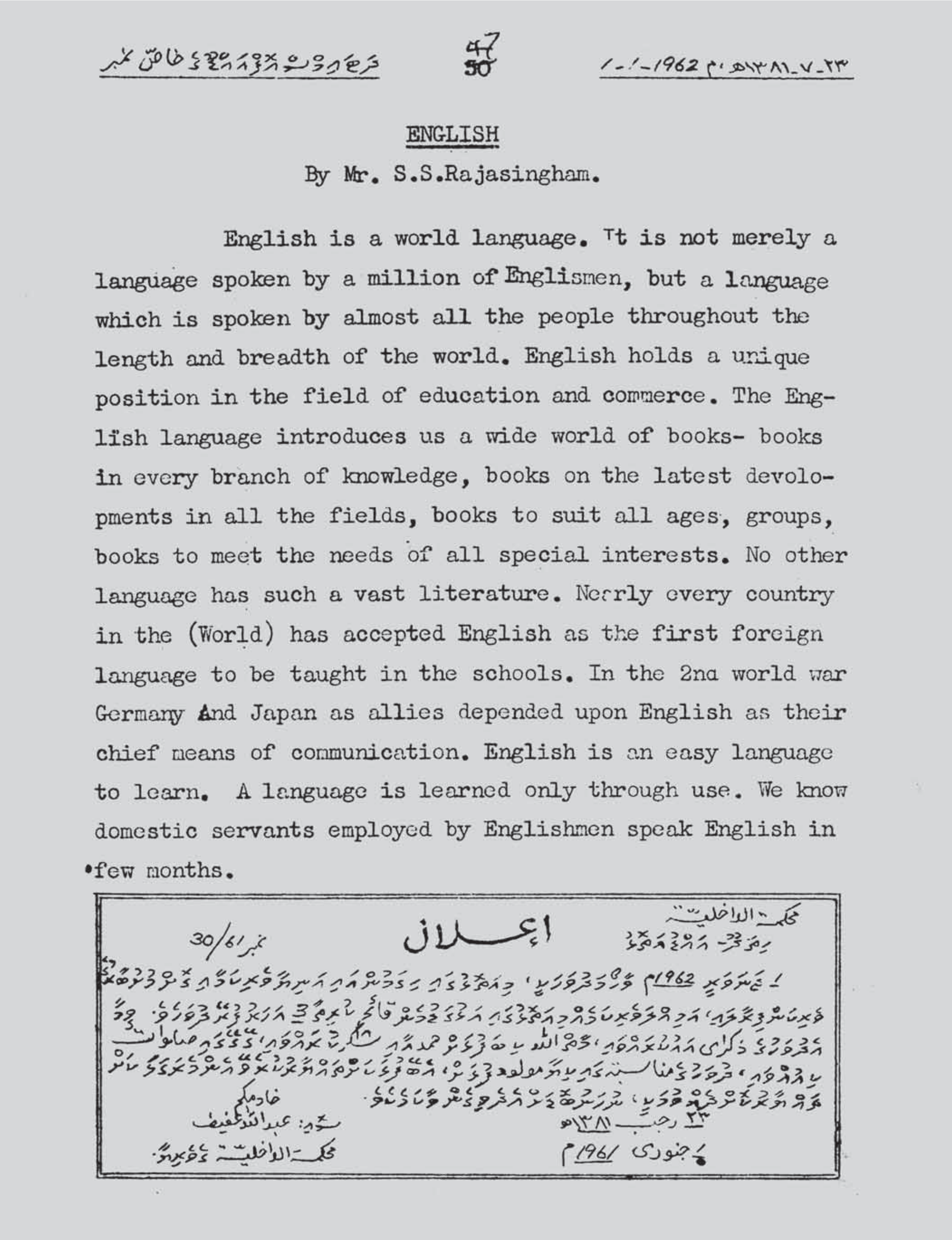

[illegible] خاص نمبر 47 50 ٢٣_٧_١٣٨١ھ، م 1962-1-1

ENGLISH

By Mr. S.S.Rajasingham.

English is a world language. Tt is not merely a language spoken by a million of Englismen, but a language which is spoken by almost all the people throughout the length and breadth of the world. English holds a unique position in the field of education and commerce. The English language introduces us a wide world of books- books in every branch of knowledge, books on the latest devolopments in all the fields, books to suit all ages, groups, books to meet the needs of all special interests. No other language has such a vast literature. Nearly every country in the (World) has accepted English as the first foreign language to be taught in the schools. In the 2nd world war Germany And Japan as allies depended upon English as their chief means of communication. English is an easy language to learn. A language is learned only through use. We know domestic servants employed by Englishmen speak English in few months.

محكمة الداخلية
[illegible]

اعلان

نمبر 30/61

[illegible] 1962م [illegible]

خادمكم
سوده: عبدالله عفيف
محكمة الداخلية [illegible]

٢٣ رجب ١٣٨١ھ
١ جنوری 1961م

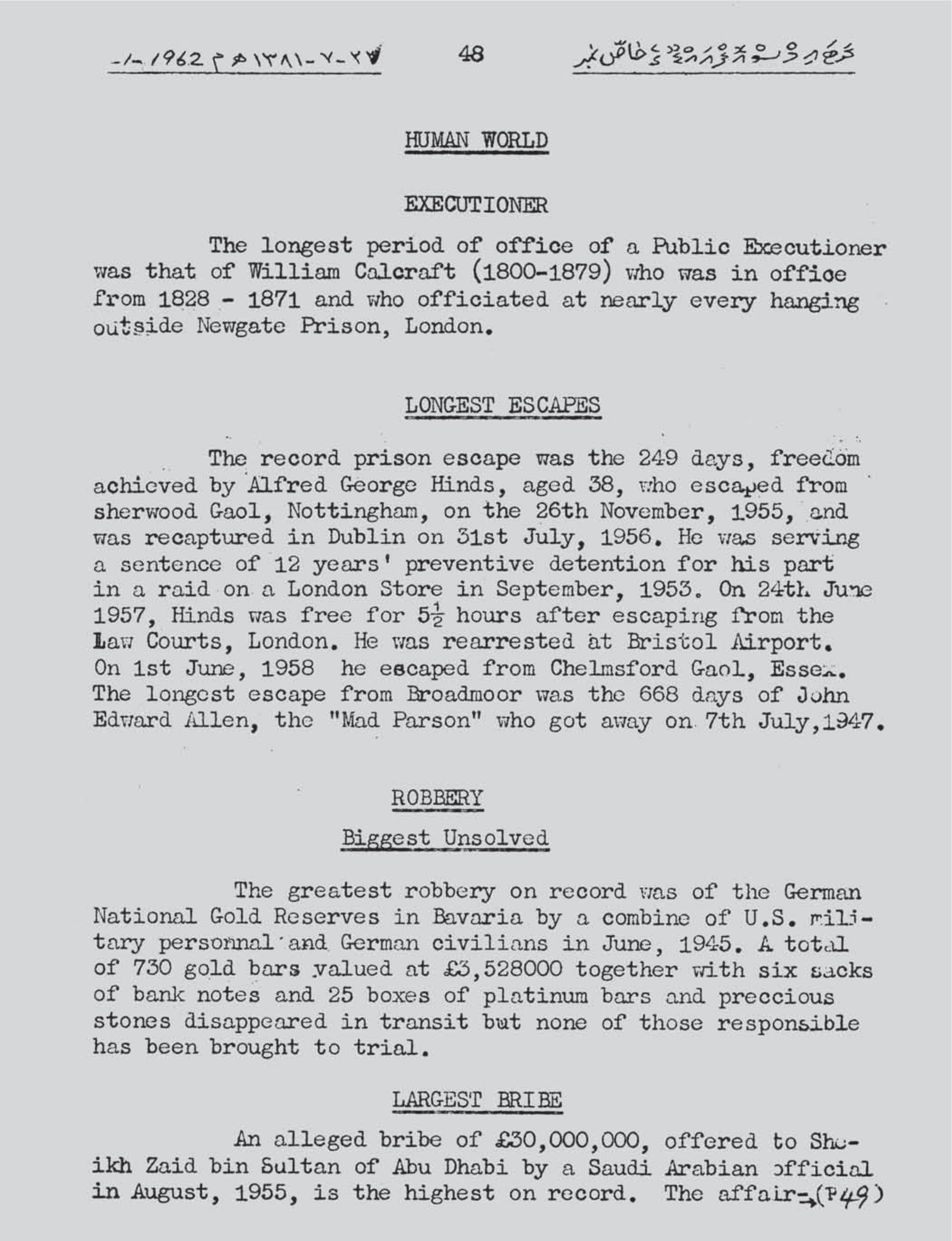

HUMAN WORLD

EXECUTIONER

The longest period of office of a Public Executioner was that of William Calcraft (1800-1879) who was in office from 1828 - 1871 and who officiated at nearly every hanging outside Newgate Prison, London.

LONGEST ESCAPES

The record prison escape was the 249 days, freedom achieved by Alfred George Hinds, aged 38, who escaped from sherwood Gaol, Nottingham, on the 26th November, 1955, and was recaptured in Dublin on 31st July, 1956. He was serving a sentence of 12 years' preventive detention for his part in a raid on a London Store in September, 1953. On 24th June 1957, Hinds was free for 5½ hours after escaping from the Law Courts, London. He was rearrested at Bristol Airport. On 1st June, 1958 he escaped from Chelmsford Gaol, Essex. The longest escape from Broadmoor was the 668 days of John Edward Allen, the "Mad Parson" who got away on 7th July, 1947.

ROBBERY

Biggest Unsolved

The greatest robbery on record was of the German National Gold Reserves in Bavaria by a combine of U.S. military personnal and German civilians in June, 1945. A total of 730 gold bars valued at £3,528000 together with six sacks of bank notes and 25 boxes of platinum bars and preccious stones disappeared in transit but none of those responsible has been brought to trial.

LARGEST BRIBE

An alleged bribe of £30,000,000, offered to Sheikh Zaid bin Sultan of Abu Dhabi by a Saudi Arabian official in August, 1955, is the highest on record. The affair

→(P49)

1960 ވަނަ އަހަރުގެ އޮގަސްޓު 18 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހު ނެރުނު "ދަ ޓައިމްސް އޮފް އައްޑޫ" ގެ 4 ސަފްހާ

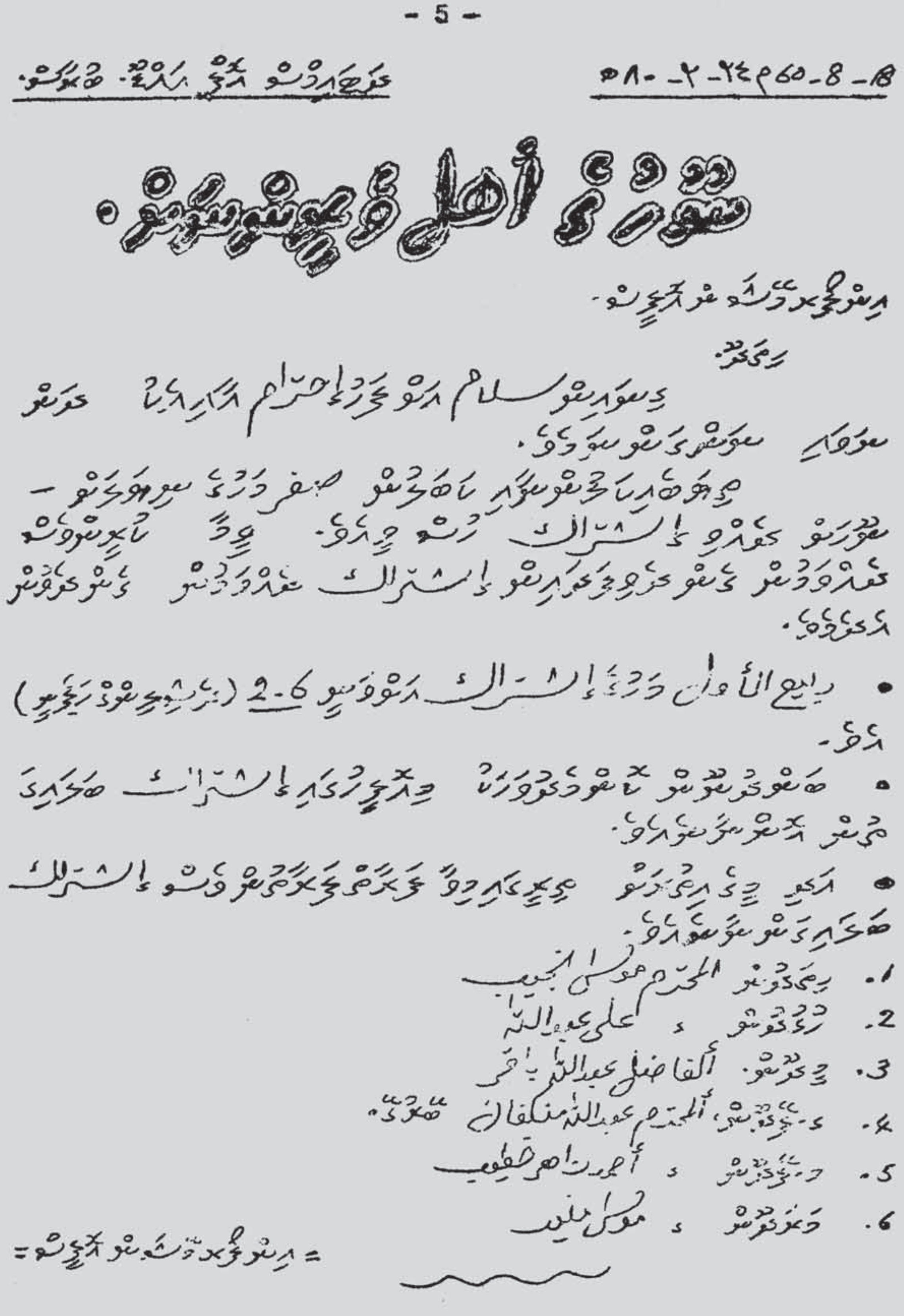

- 5 -

[illegible] 18 - 8 - 60م ٢٤ - ٢ - ٨٠هـ

ސުވާދީބު أهل ވެރިންނަށް

[illegible]

[illegible]

[illegible] سلام [illegible] احترام [illegible]

[illegible]

[illegible] إشتراك [illegible]

[illegible] إشتراك [illegible]

- ربيع الأول [illegible] إشتراك [illegible] 6-2 ([illegible]) [illegible]
- [illegible] إشتراك [illegible]
- [illegible] إشتراك [illegible]

1. [illegible] المحترم موسى الحبيب
2. [illegible} " علي عبد الله
3. [illegible] الفاضل عبدالله [illegible]
4. [illegible] المحترم عبدالله منكفان [illegible]
5. [illegible] " أحمد ناصر [illegible]
6. [illegible] " موسى [illegible]

= [illegible] =

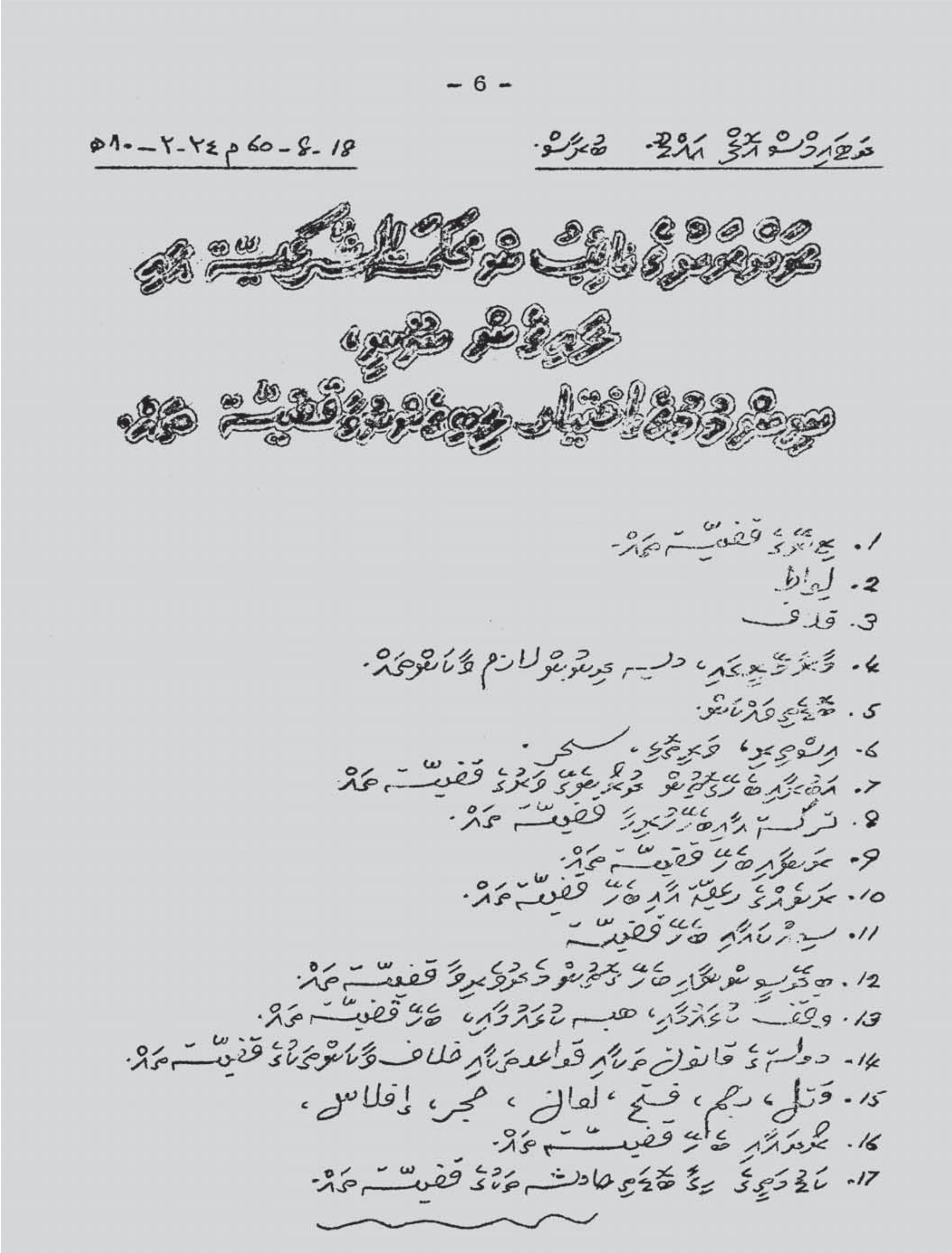

- 6 -

[illegible] 18-8-60 މ ٢٤-٢-٨٠ھ

[illegible] المحكمة الشرعية [illegible]

[illegible]

[illegible] اختيار [illegible] قضيّة ތައް

1. [illegible] قضيّة ތައް.
2. ايلاء
3. قذف
4. [illegible] دليل [illegible] لازم [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible]، [illegible]، سحر.
7. [illegible] قضيّة ތައް
8. [illegible] قضيّة ތައް.
9. [illegible] قضيّة ތައް.
10. [illegible] قضيّة ތައް.
11. [illegible] قضيّة
12. [illegible] قضيّة ތައް.
13. وقف [illegible]، هبة [illegible] قضيّة ތައް.
14. دولة ގެ قانون ތަކާއި قواعد ތަކާއި خلاف [illegible] قضيّة ތައް.
15. قتل، رجم، فسخ، لعان، حجر، إفلاس،
16. [illegible] قضيّة ތައް.
17. [illegible] حادثة [illegible] قضيّة ތައް.

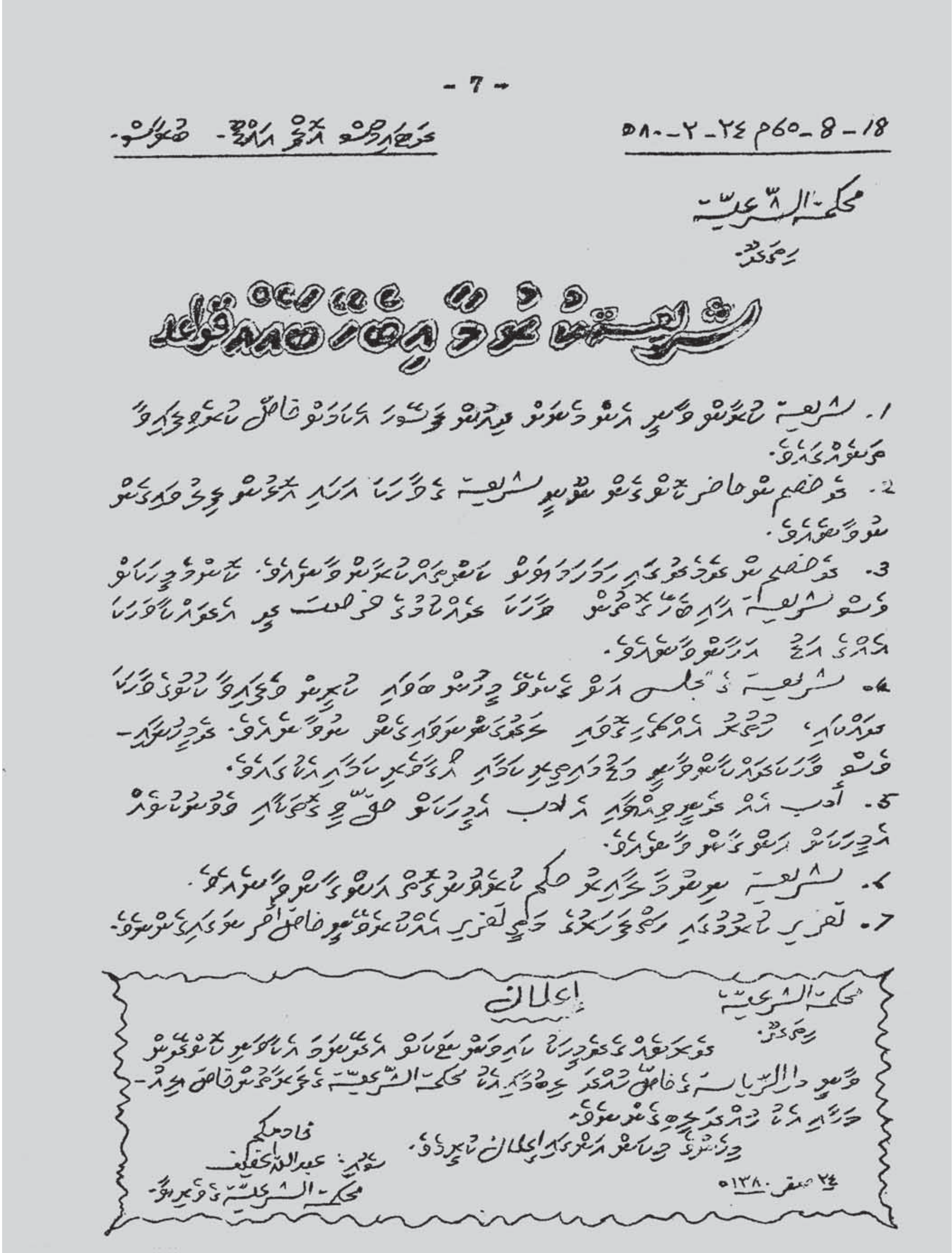

- 7 -

18-8-1960م ٢٤-٢-١٣٨٠ه — [illegible]

محكمة الشرعية

[illegible]

شريعة [illegible] قواعد

1. شريعة [illegible]

2. [illegible] شريعة [illegible]

3. [illegible] شريعة [illegible]

4. شريعة ގެ مجلس [illegible]

5. أدب [illegible] أدب [illegible]

6. شريعة [illegible] حكم [illegible]

7. تعزير [illegible] تعزير [illegible] قاضي [illegible]

إعلان

محكمة الشرعية

[illegible]

[illegible] دار الرياسة ގެ قاضي [illegible] محكمة الشرعية ގެ [illegible] قاضي [illegible]

[illegible] إعلان ކުރީމެވެ.

٢٤ صفر ١٣٨٠ه

خادمكم

ސޮއި: عبدالله عفيف

محكمة الشرعية ގެ ވެރިޔާ.

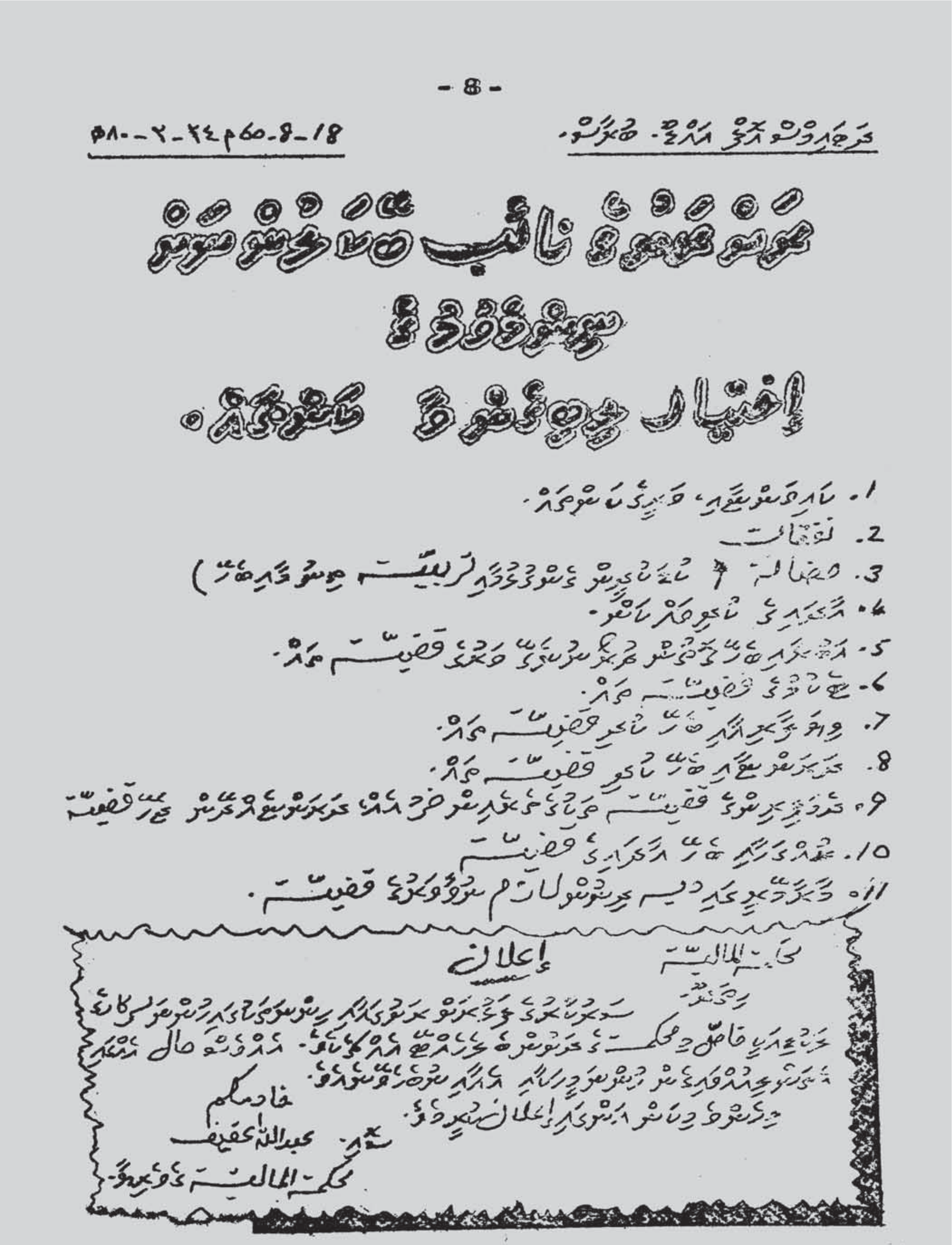

- 8 -

[illegible]

18-8-60م ٢٤-٢-١٣٨٠ﻫ

[illegible] نائب [illegible]

[illegible]

إختيار [illegible]

١. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible] ([illegible])

٤. [illegible]

5. [illegible]

6. [illegible]

7. [illegible]

8. [illegible]

9. [illegible]

١٥. [illegible]

١١. [illegible]

محكمة المالية

إعلان

[illegible]

خادمكم

عبدالله عفيف

محكمة المالية [illegible]

1960 ވަނައަހަރުގެ ނޮވެމްބަރު 3 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހު ނުކުތް އައްޑޫ ޓައިމްސް ގެ 4 ސަފްހާ

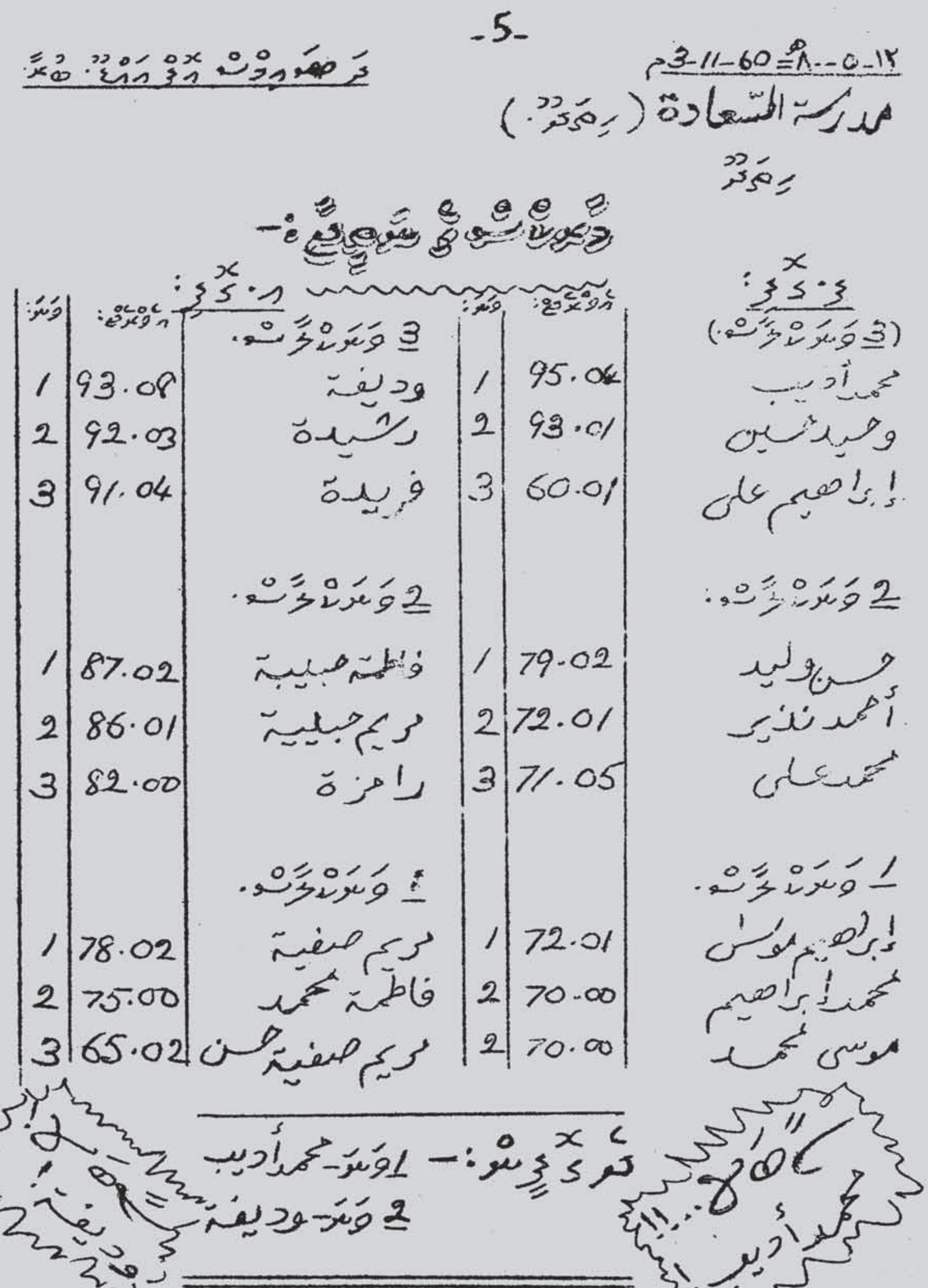

-5-

[illegible] އޮފް އައްޑޫ. [illegible]

١٢-٥-٨٠ھ = 3-11-60م

مدرسة السّعادة (ހިތަދޫ.)

ހިތަދޫ

ދަރިވަރުންގެ ނަތީޖާ:-

ފިރިހެން:	އެވަރެޖް:	ވަނަ:	އަންހެން:	އެވަރެޖް:	ވަނަ:
(3 ވަނަ ކްލާސް.)			3 ވަނަ ކްލާސް.		
محمد أديب	95.04	1	وديفة	93.08	1
وحيد حسين	93.01	2	رشيدة	92.03	2
إبراهيم علي	60.01	3	فريدة	91.04	3
2 ވަނަ ކްލާސް:			2 ވަނަ ކްލާސް.		
حسن وليد	79.02	1	فاطمة حبليبة	87.02	1
أحمد نذير	72.01	2	مريم جبلية	86.01	2
محمد علي	71.05	3	رامزة	82.00	3
1 ވަނަ ކްލާސް.			1 ވަނަ ކްލާސް.		
إبراهيم موسى	72.01	1	مريم صفية	78.02	1
محمد إبراهيم	70.00	2	فاطمة محمد	75.00	2
موسى محمد	70.00	2	مريم صفية حسن	65.02	3

[illegible]:- 1 ވަނަ- محمد أديب
2 ވަނަ- وديفة

ހާދަ..!!!
محمد أديب!

[illegible]! وديفة!

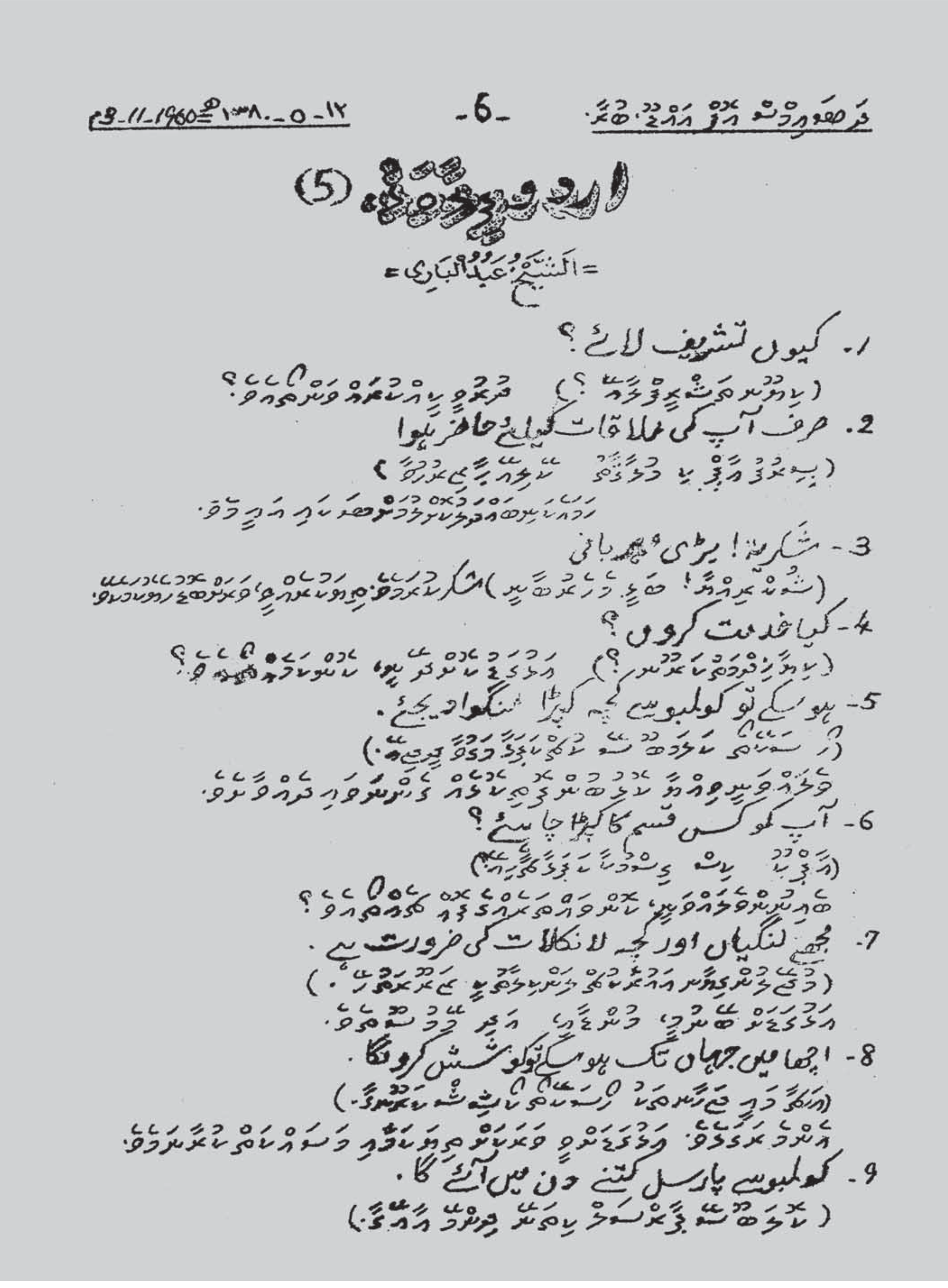

١٢-٥-١٣٨٠هـ = 3-11-1960م — 6 — [illegible]

اردو [illegible] (5)

= الشيخ عبد الباري =

١- کیوں تشریف لائے؟

([illegible])

2. صرف آپ کی ملاقات کیلئے حاضر ہوا

([illegible])

[illegible]

3- شکریہ! بڑی مہربانی

([illegible])

4- کیا خدمت کروں؟

([illegible])

5- ہو سکے تو کولمبو سے کچھ کپڑا منگوا دیجئے۔

([illegible])

[illegible]

6- آپ کو کس قسم کا کپڑا چاہیئے؟

([illegible])

[illegible]

7- مجھے لنگیاں اور کچھ لانکلات کی ضرورت ہے۔

([illegible])

[illegible]

8- اچھا میں جہاں تک ہو سکے تو کوشش کرونگا۔

([illegible])

[illegible]

9- کولمبو سے پارسل کتنے دن میں آئے گا۔

([illegible])

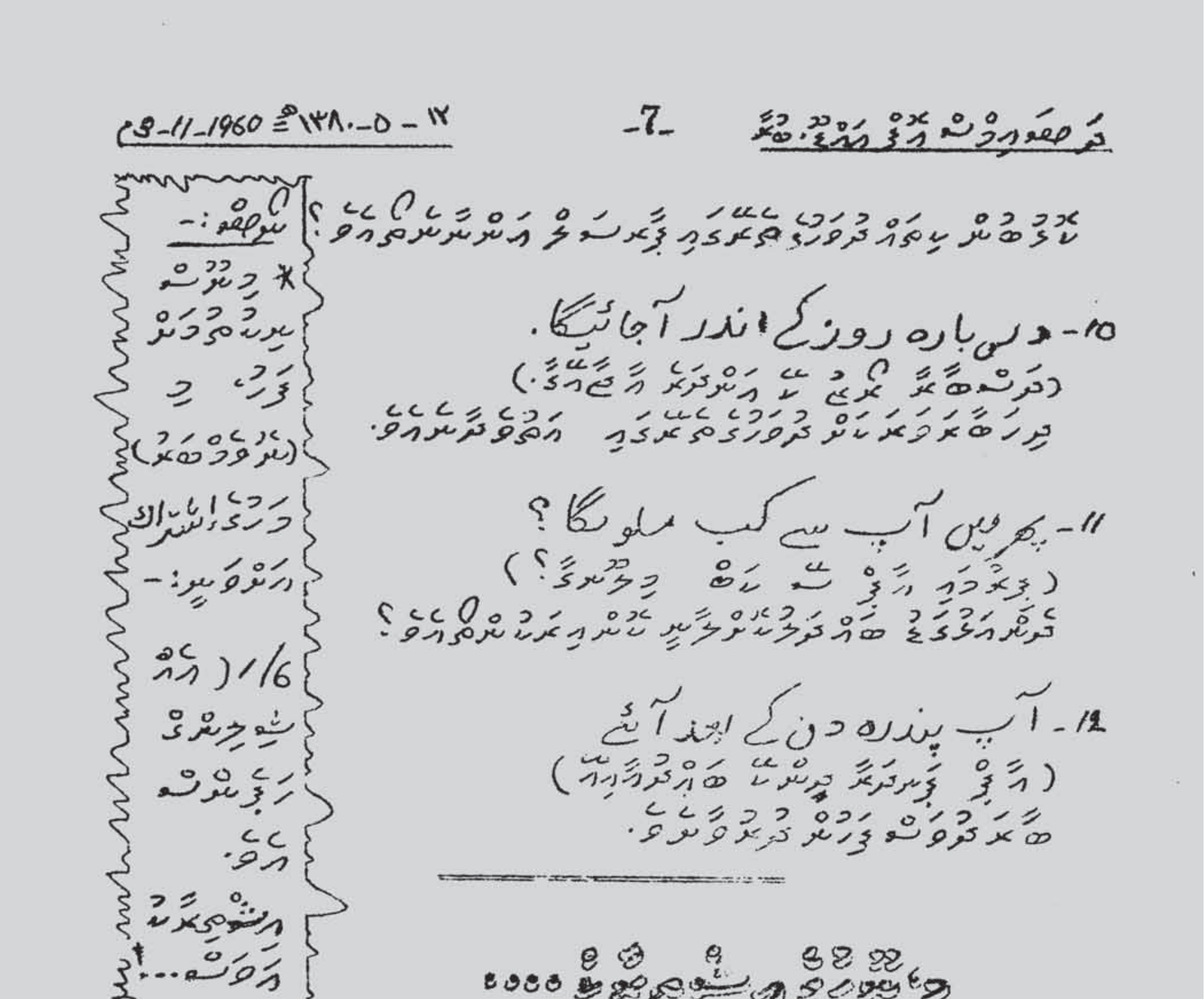

[illegible] -7- ١٢ - ٥ - ١٣٨٠ھـ 9-11-1960م

[illegible] :-

* [illegible]

[illegible] اشتراك

1/6 [illegible]

[illegible]

[illegible] ؟

١٠- دس بارہ روز کے اندر آجائیگا۔

([illegible])

[illegible]

١١- پھر ہیں آپ سے کب ملونگا؟

([illegible] ؟)

[illegible] ؟

١٢- آپ پندرہ دن کے بعد آئیے

([illegible])

[illegible]

[illegible]

- [illegible] خاص [illegible] قوم [illegible] عامّة [illegible] سلام [illegible]

[illegible] علین [illegible] :-

- [illegible] الفاضل محمد لطفي [illegible] • [illegible] الفاضل عبدالعزيز خطيب [illegible]
[illegible] المحترم أحمد ابراهيم خطيب [illegible] المحترم عبدالله [illegible]
- [illegible] الفاضل عبدالله باقر [illegible] المحترم علي عبدالله [illegible]

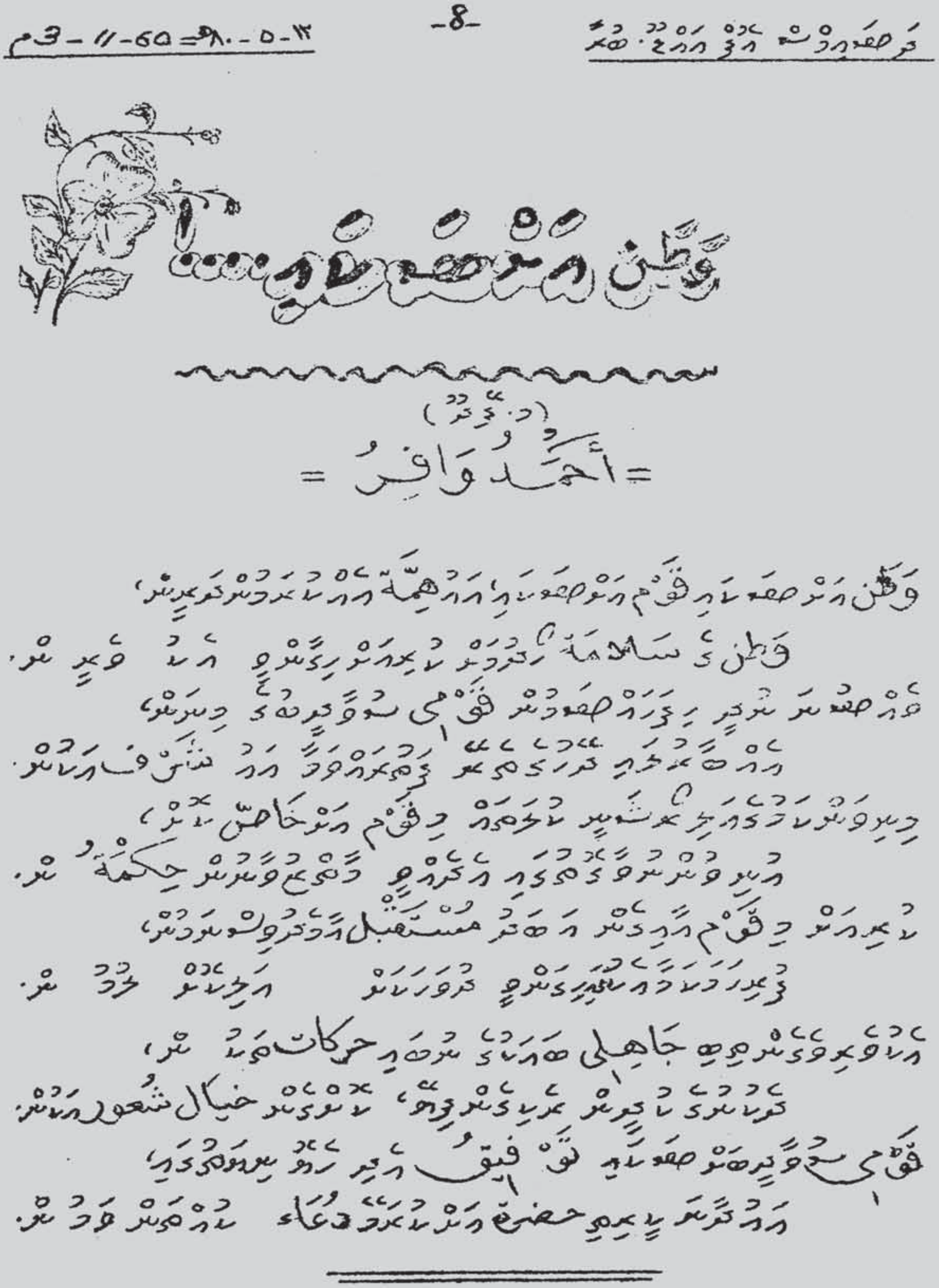

-8-

ދަހަރުމާށް އަދު އަހަރުގެ· ހަފްތާ

3-11-65 = ١٣-٥-١٣٨٥ م

ވަޠަން އަންހެނުންނަށް.....

(ދ· މީދޫ)

= أَحْمَدُ وَافِرُ =

ވަޠަން އަންހެނުނާއި ޤައުމު އަންހެނުނާއި، އަރައި ހިއްމަތާ އައިސް ނަގަން ކުރިޔަށް،
ވަޠަނުގެ ސަލާމަތަށް ހިތުމުގެ ހިތްވަރާއި ހިތްދެއްމީ އެކަމަ ވިދި ނޫނޭ.
ދެން ހެނުން ނުކުމެ ހިފާ ހެނުންނަ ޤައުމީ ސޯވާ ކުރުމުގެ މަސައްކަތް،
އަށް ބަހަރަ ހިދީ ކުރީގެ ބޮޑު ފުރުޞަތުވާ ހަދާ ނިޝާންފައި ދާނޭ.
ދިނުވިނުވަ ދީމައި ހިރުގެ ނުޝާހިދު ވަކިވެގެން ދި ޤައުމު އަންހާނީ ނުނޫ،
އުނިވިނުނުވާ ގޮތްގައި އެކުރުމުގެ މަޤްޞަދު ވުނުން ޙިކްމަތް ނޫނޭ.
ވިދިއަށް ދި ޤައުމު އާދިގެން އަ ހަނު މުސްތަޤްބަލް އާދަރުވެސް ނުވުމެއް،
ފުޅިދުދުވަ ސަކީރުގެން ކުރަހަ ނޫއަށް އަޙުމަދު ވަފާ ނޫނޭ.
އުނިވިތިވެސް ނުދީ ޖާހިލީ ހަމަ ކަމާ ނުހަދި ޙަރަކާތް ކަމަ ނޫން،
ކުރަހަރުގެ ސުލޫކް ޙަރަކާތް ވުޖޫދު، ވަކިވެ ޚިޔާލް ޝުޢޫރު އަހަރެން.
ޤައުމީ ސޯވާގެ ދައުލަތަށް ތަޢުފީޤު އަދި ހުރި ވިދުވަމާ ކުރާ،
ތަދު ކުރަހަ ޕިރިޔެ ޙަޟްރަތު އަރުވަހަތް ދުޢާ ކުއްޔަށް ވަރު ނޫނޭ.

1960 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރ 15 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހު ނުކުތް އައްޑޫ ޓައިމްސް ގެ 4 ސަފްހާ

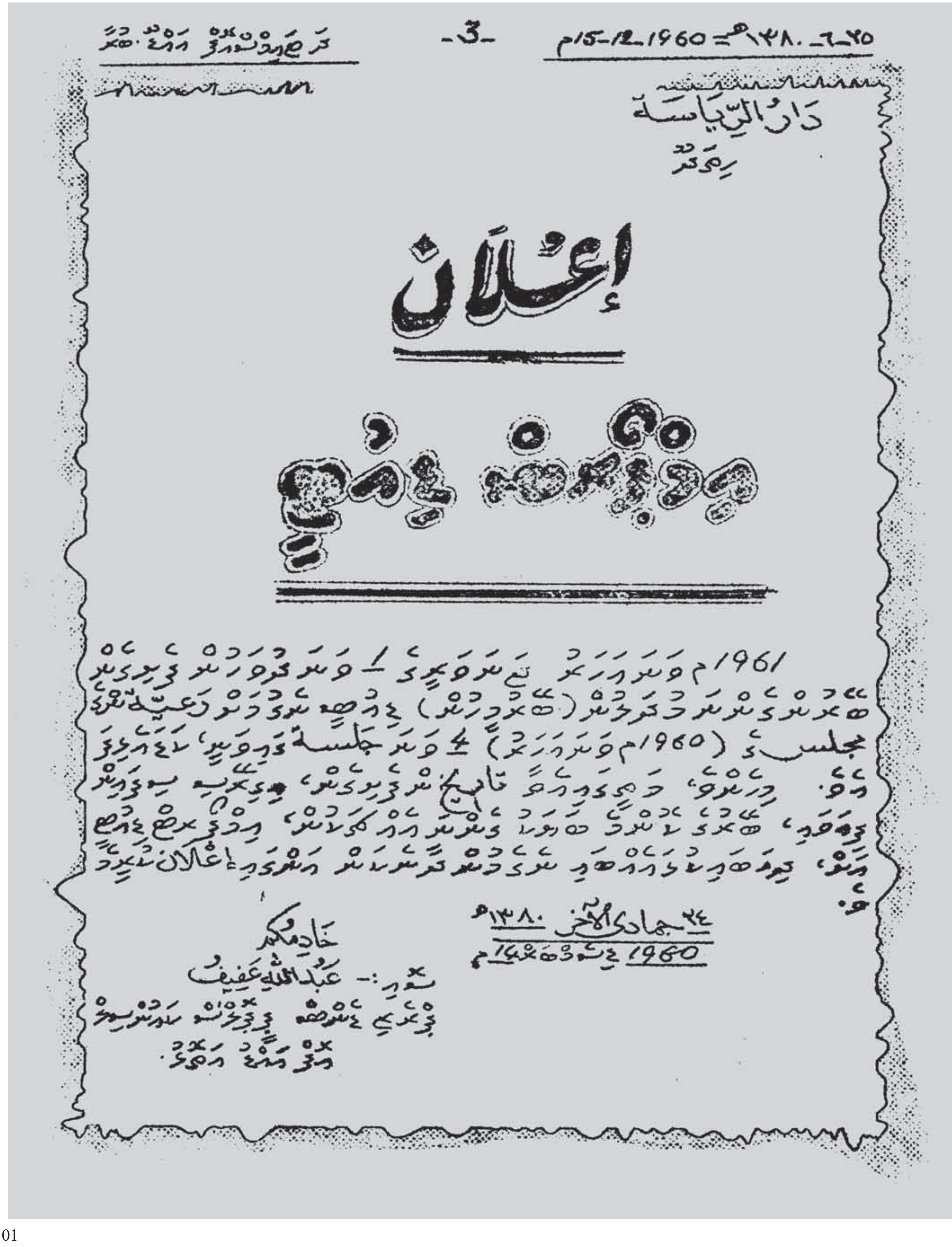

[illegible]

-3-

٢٥-٦-١٣٨٠هـ = 15-12-1960م

دار الرياسة
ހިތަދޫ

إعلان

[illegible]

1961م ވަނަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީގެ 1 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން [illegible] ([illegible]) [illegible] مجلس ގެ (1960م ވަނަ އަހަރު) 4 ވަނަ جلسة [illegible] تاريخ [illegible] اعلان ކުރަމެވެ.

٢٤ جمادى الآخر ١٣٨٠هـ
14 ޑިސެމްބަރ 1960م

خادمكم
ސޮއި:- عبدالله عفيف
[illegible]

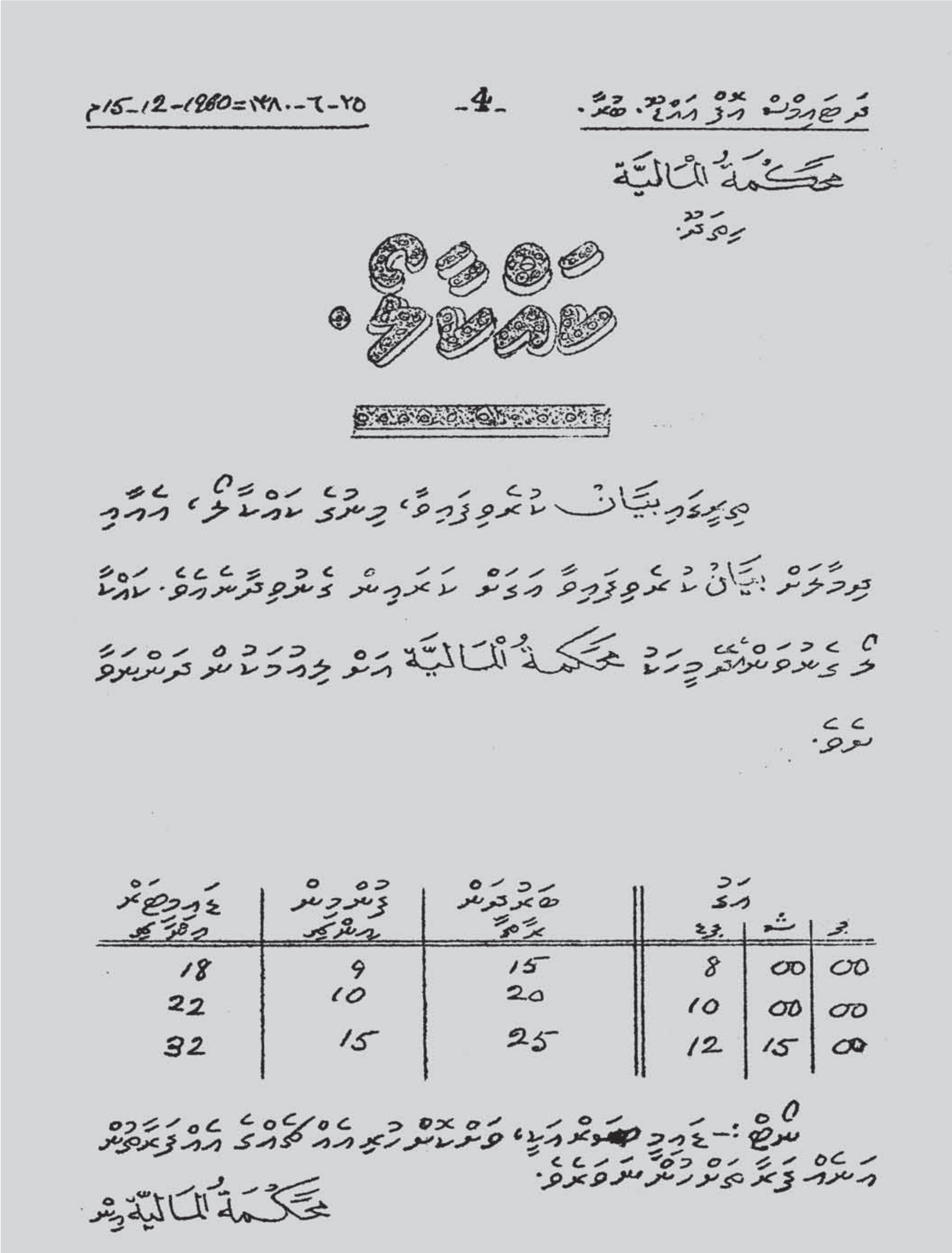

15-12-1960م = ١٣٨٠-٦-٢٥ -4- [illegible]

محكمة المالية

[illegible]

[illegible]

[illegible] بيان [illegible]

[illegible] بيان [illegible]

[illegible] محكمة المالية [illegible]

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
			އަގު		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
00	00	8	15	9	18
00	00	10	20	10	22
00	15	12	25	15	32

[illegible]

محكمة المالية [illegible]

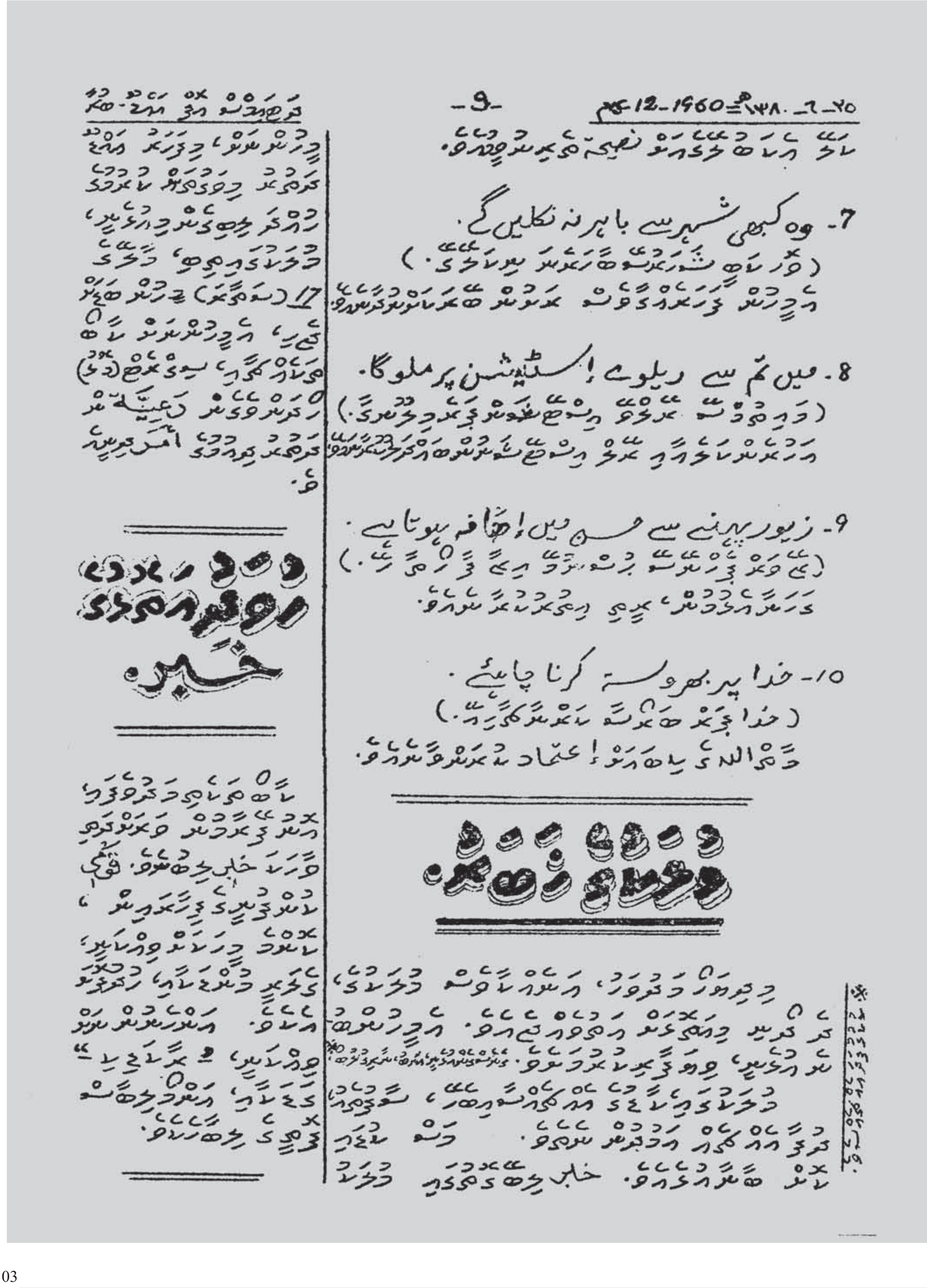

-9-

٢٥-٦-١٣٨٠ھ = 12-1960ء

7- وہ کبھی شہر سے باہر نہ نکلیں گے۔

8- میں تم سے ریلوے اسٹیشن پر ملو گا۔

9- زیور پہننے سے حسن میں اضافہ ہوتا ہے۔

١٠- خدا پر بھروسہ کرنا چاہئے۔

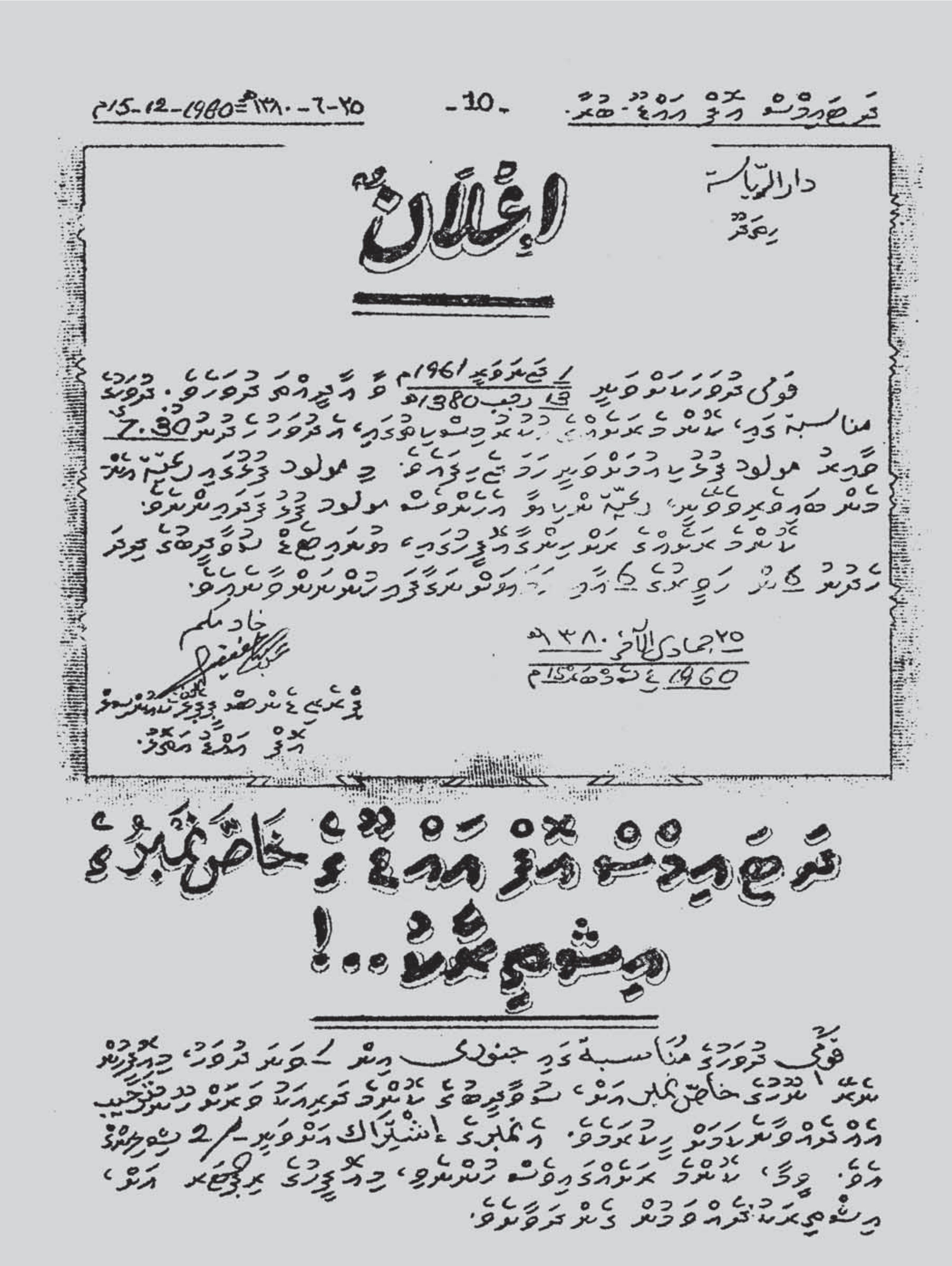

[illegible] -10- 15-12-1960م=١٣٨٠-٦-٢٥هـ

دار الرياسة

إعلان

[illegible] 1 ޖަނަވަރީ 1961م [illegible]
13 رجب 1380هـ
مناسبة [illegible] 7.30 [illegible]
[illegible] مولود [illegible] مولود [illegible]
[illegible] مولود [illegible]
[illegible]
[illegible] 6 [illegible] 6 [illegible]

خادمكم

٢٥ جمادى الآخر ١٣٨٠هـ
15 ޑިސެމްބަރު 1960م

[illegible]

[illegible] خاصّ عَدَد [illegible]

قومى [illegible] مناسبة [illegible] جنورى [illegible] خاصّ عَدَد [illegible] إشتراك [illegible] -/2 [illegible]

ބަޔާނު އިސްތިރިއަކަށް ހުންނަވައިގެން އައްޑޫއަތޮޅުގައި ކުރެއްވުނު ފިރިކަން ސުރުޚީއަކަށް އަޖާބި މިމަޖައްލާގެ 11 ވަނަ صفحه އިންފެށިގެން 4 އައިބަވުލް ގެންސްދިޔައިވާނެއެވެ. މިހާ، ފުރަތަމަ އެހެރަ އައިބަލުގެ އިތުރުތަފްސީލަކަށް ދަންނަވަމެވެ.

ދުނިޔޭގެ ބާވަތުގެ ސަރުކާރުގައި އައްޑޫއަތޮޅު ހިތަދޫގައި ދިވެހިސަރުކާރާ ދެކޮޅަށް ބަޣާވާތްކޮށް ފެށީ 1959 ވަނައަހަރުގެ ޖަނަވަރީން 1 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހުއެވެ. މިދުވަހު ދުވާލުއައިސްގެން ދަނޑިހިނގިކަންތައްތަކާއި އާގެ ފަސްވާނީ ބައިސްކަރު ގެންސްދިވިދައެވެ. ވަރަށްމަޖާސްގެ ... “ދިވެހިޑައިޖެސްޓް” ގެ ކުރީގެ ނަމްބަރުތަކުގައެވެ. އެނަމްބަރުތަކުން މިވާހަކައާ ގުޅޭފަދަ މައުލޫމާތެވެ.

މިފަހަރު އަޅުގަނޑު ފަހަރެއްގެން މިއުޅުނީ އެހެން ސަރަހައްދެއްގެވެ. ކުރިން ވާނީ އެވާހަކަ ދަންނަވާލައިދޭނަމެވެ. އެއީ، އަޅުގަނޑު އެއްކަރުދާސް ގެންގޮސް ލިޔުމުތަކާއި، ފޮޓޯތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ބަނޑާރު ގެންނެވިފައިވާނެއެވެ. މިހާ އުމަރު އަތުލައިގެން ކުރިއަށް ދާނަމެވެ.

① ސުވާދީބު ދައުލަތުގެ ބަނީރާ

“ބަނީރާ” އަކީ ކަންމަތިކުރުމަށް ކުރިއަށް ދިޔަ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ދުވާލެއްކަމެވެ. މިދުވާލަކީ ކުރީގެ ކަރުދާސެއް ހިމެނިގެން ސަރުކާރުގެ ހިނގުމާއި އެކުގައެވެ. އެދުވާ މިދުވާލުވީ، އަތުގެ ކަމުގެ އިސްތިހާރުތަކަށް ވިއެވެ.

ސުވާދީބުގެ ރައީސް އޫނާގެ ރަސްމީ ހިނގުމުގައި - ސުވާދީބު ދައުލަތުގެ ބަނީރާ ހިމެނޭ ރަސްމިއްޔާތެއްގައި

ދުޢާނިމުމާއެކު އިމާމުވެ ދުރުބާވިދާޅުވުމަކީ، އިމާމުވެ ހުކުރުކުރެއްވި ޒަބީބާކަވެ. ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ހުކުރުކުރާ ހުރިހާމިސްކިތެއްގައިވެސް ހުކުރުދުވަހުގައި އަދި ކިޔަމުންނެވެ. މިކަން ހުއްޓުނީ (އަލްއުސްތާޛު ވަޒީރުލްއަޢްޒަމް ހަމަޖެހުނުގޮތުގައި) محمدامين ގެ ވެރިކަންހިންގުން ހިސާބުންނެވެ. އެންމެފަހުން މާލޭގައި ތިރީސްގައި محمدامين ގެ ދޮރިކަން ބަލިކުރެވުނީއެވެ. އެއީ 1372 ވަނައަހަރުގެ ذالجة މަހުގެ 11 ވީ ހުކުރުދުވަހެވެ. އެދުވަހު އިމާމުވެ ހުކުރުކުރެއްވީ الشيخ عبدالقيوم ابراهيم އެވެ.

މިމަޖައްލާގެ 12 ވަނަ صفحہ ގައިވާ **ސުވާދީބު دولة ގެ ދިދަ** ބަޔާންކޮށްދީފައި އެވަނީ، މާލެއާއި ހުވަދުއާގެ އެންމެރަނގަޅު ގޮތެއް ކުރެވުނު ދިދަގެ ބައެއް ތަނެވެ.

② ރައްޔިތުންގެމަޖިލިސަށް މެމްބަރުންހޮވުމަށް އިންތިޚާބުބޭއްވުނުގޮތާ

ކޮންމެބަޔަކުންވެސް އަމިއްލައަށް އަލަށް ކަމެއްކުރަންއުޅޭއިރު އެންމެފަހަކަށް ނިންމައިފައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް ހިނގާގޮތް އެނގެނީ އެކަމަށް ބައިވެރިވާ މީހުންގެ ބަދަލުގައި ބަލައިގަންނަހާ ގޮތަކުންނެވެ. މިމަޖައްލާގެ 13 ވަނަ صفحہ ގައި އޮވޭ 1961 ވަނައަހަރުގެ އެޕްރީލްމަހުގެ 19 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހު ނެރުނު "ދަ ޓައިމްސް އޮފް އައްޑޫ ގެ އެޑިޝަނެއްގައި" ސުވާދީބު دولة ގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބު ބޭއްވުމަށް ރައްޔިތުން ހޮވިފައިވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް މެމްބަރުންގެ ލިސްޓު ވަޒީފާ ދެއްވާފައިވާ ބަޔާނެވެ.

މިމަޖައްލާގެ 18 ވަނަ صفحہ ގައިވާގޮތުން، ސުވާދީބު دولة ގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް އުފެއްދިފައިވަނީ 52 މެމްބަރުންގެ މައްޗަށެވެ. އެއީ • **ހިތަދޫން** ރައްޔިތުންގެމަޖިލިސަށް ކުރިމަތިލެއްވި 135 ބޭފުޅުންގެތެރެއިން އެންމެގިނަވޯޓު ލިބިވަޑައިގަތް 17 ބޭފުޅުންނައި • **މީދޫން** ކުރިމަތިލެއްވި 17 ބޭފުޅުންގެތެރެއިން އެންމެގިނަވޯޓު ލިބިވަޑައިގަތް 7 ބޭފުޅުންނާ • **ހުޅުދޫން** ކުރިމަތިލެއްވި 21 ބޭފުޅުންގެތެރެއިން އެންމެގިނަވޯޓު ލިބިވަޑައިގަތް 8 ބޭފުޅުންނާ • **ގ. ފޭދޫން** (ގަން ފޭދޫން) ކުރިމަތިލެއްވި 30 ބޭފުޅުންގެތެރެއިން އެންމެގިނަވޯޓު ލިބިވަޑައިގަތް 10 ބޭފުޅުންނާ • **މ. ފޭދޫން** (މަރަދޫ ފޭދޫން) ކުރިމަތިލެއްވި 8 ބޭފުޅުންގެތެރެއިން އެންމެގިނަވޯޓު ލިބިވަޑައިގަތް 3 ބޭފުޅުންނާ • **މަރަދޫން** ކުރިމަތިލެއްވި 14 ބޭފުޅުންގެތެރެއިން އެންމެގިނަވޯޓު ލިބިވަޑައިގަތް 6 ބޭފުޅުންނައި • **ތަރިސް ޔުނައިޓެޑް ކަރަޕްޝަން** މެމްބަރަކާއި އެކުގައި 52 މެމްބަރުންނެވެ. ——— ރަށްރަށުގެ ممبر ނަންގައިދަތު ތަފާތުތަކައި އޮވޭ ރަށްރަށްގެ ނިސްބަތުން ކަމަށް ވާހަކަ ފާހަގަވެއެވެ.

③ ދަ ޓައިމްސް އޮފް އައްޑޫގެ ދުވަސްއަހަރީ ނަމްބަރު

1 ޖަނަވަރީ 1959 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހު "އެޑިޝަން" ސުވާދީބު دولة އަށް ފުރަތަމަ އަހަރުފެށިގެން "ދަ ޓައިމްސް އޮފް އައްޑޫ" ގެ ފުރަތަމަ ނަމްބަރު ބައިވަރު ކޮޕީއެއް ނެރުނެވެ. ކޮންމެ އަހަރަކު އަލުގައި ނެރެން ފެށިއިރުވެސް، ދުވަސްއަހަރީ ނަމްބަރެވެ. މީގެ 55 އަހަރުކުރީގެ މި ނަމްބަރުގެ ދިރުންތަކާ ދުނިޔޭގައި މިވަގުތު ނުވަތަ މިހާރުވެސް އައްޑޫގެ ދުވަސްވީ ބޭފުޅުންނަށް އެބޭފުޅުންގެ ކުރީގެ ހަނދާން ފުރިހަމަކޮށް އައްޑޫ ތާރީޚާއި ގުޅޭ ބަހެއް ހަމަކަށްދިނީއެވެ.

ޤައުމީ ނަޝީދު

މިމަޖައްލާގެ 20 ވަނަ صفحة ގައި (ދަ ޓައިމްސް އޮފް އައްޑޫގެ خاصّ نمبر ގެ 2 ވަނަ صفحة ގައި ސުރުޚީއަކަށް **ޤައުމީ ނަޝީދު** އަޅާފައި) —"قوم އަށް ސުވާދީބުގެނަބުރުއްދިގެން ކުރީމެސަލާމް - ތަޢުރީފުކުރެއްވުމުއެދި ދުޢާ ކުރަމުން ކުރީމެސަލާމް"— މިބައިތުން ފެށޭހަވާފައިވާ 7 ބައިތުގެމަތިން، ސުވާދީބު ސަރުކާރުގެ ޤައުމީސަލާމެވެ. މިޤައުމީސަލާމް ހެއްދެވިކަމަށް ބެލިގައި ސ. ހިތަދޫ ހުސައިންސަލީމްގެ ނަންޖަހާފައިވެއެވެ. ހިތަދޫގައި ނަމަކަށް حسين سليم ކިޔާ ކިތަންމެބޭފުޅުންނެއް އުޅުއްވާތީއެވެ. ނަމަވެސް މި قومي ނަޝީދު ހެއްދެވީ حسين سليم ގެ އިތުރު މައުލޫމާތުލިބޭތޯ ބަލަން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވިއެވެ. މިވާހަކަން ބޭނުންކުރަމުންދައި، އަދި މިހާރުވެސް ބޭނުންކުރާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ (8 ބައިތުއްކުރިވިގެންވާ) ޤައުމީސަލާމް ހެއްދެވީ محمد جميل ديدي ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވަމުއެވެ. އަދި މިދަންނަވާ ޤައުމީސަލާމް "ދިވެހިޑައިޖެސްޓް" ގެ 57 ވަނަ އަދަދުގައި ގެނެސްދީފައިވާނެއެވެ.

ކޮންމެއަކަސް ކޮންމެ قوم އެއްގެ ކޮންމެބަދަލަކަށްވެސް ޤައުމީސަލާމެއްވެއެވެ. އެއީ އެއްވެސް قوم އެއްގެ އެއްވެސް ބަދަލުގެނުވާ ކަމެއްނޫނެވެ. حرمة ބޮޑުކޮށްހިފާއިރު ބަހައްޓަންޖެހޭކަމެކެވެ. މިފަދަ ސުވާދީބުސަރުކާރުގެ މިޤައުމީސަލާމް ހެއްދެވި ސ. ހިތަދޫ حسين سليم އަކީ، ކޮންބޭފުޅެއްތޯ ބަލާލައި މައުލޫމާތުހޯދުމަށް ޝައުޤުވެރި ވެވުނެވެ. އަދި އެކަމާގުޅޭގޮތުން ފެނުނު ބަޔާން ކިޔުންތެރިންނަށް ހުށަހަޅަމެވެ.

ކަޅުހުރާގެ محمد لطيف އަކީ، އަހަރެމެންގެ އުސްތާޛުވެރިކަންކުރެއްވި ބޭފުޅެކެވެ. އަހަރެމެން އުސްތާޛުގައި ދިވެހިސަބުޖެކްޓާ ދޭކަށް ވަކިވެރިކަމެއް އިޢުތިރާފުކުރައްވަމުން އުސްތާޛުވެރިކަމުން لطيف ވަކިވެވަޑައިގަތުމާ ދެމެދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސ. ހިތަދޫސަރަހައްދު، އަހަރެމެންގެ އުސްތާޛުވެރިއަކުކަމުގައި ހުރިހެދިގެން ހުރި محمد زاهر އެވެ. ޑރ. އުސްތާޛުކޮށްދެއްވާ ދިރުމާރިހުއެވެ.

محمد لطيف ލިއުއްވި ދިރިއުޅުއްވުމާއި މިމަޖައްލާގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. އެކިލިއުއްވުމުގެ ސުރުޚީއަކީ، **އަހަރު ހުވަދޫގެ ބަޔަކާ ބަހުސްކުރެވުނެވެ.** ދެވަނަ ލިއުއްވުމުގެ ސުރުޚީއަކަށް އަޅުއްވާފައިވަނީ، **އަޅުގަނޑުގެ ދިރާސާތަކުން ދުވަސްކޮޅުކެވެ.** ދެވަނައަށް މިދަންނަވާ ލިއުއްވުމުގައި ޖައްސަވާފައިވަނީ، 13 ޖޫން 1993 ވީ ހާދިސާތަކުގެ ތާރީޚެވެ. މިލިއުއްވުމުގައި، ދުރާލާމަދު ރަޖިލުކުން ސ. އަހަރެމެންގެ އުސްތާޛުވެރިކަންދުވަސް އަޅުއްވާފައި، ހުރިވަސްފަތުގެ ވާހަކަ ވަރަށްރީތިކޮށް ލިއުއްވާފައި އެބަހުއްޓެވެ. އެލިއުއްވުމުގައި އުސްތާޛުވެރިކަމުގައި ގެންގުޅުއްވި ދަރާތިބިދެގެންނަން އާދައެވެ. އެކަލޭ ހިތަދޫ عبدالله علي އެވެ. އަންގަލޭ ހިތަދޫ ހުކުރުސަލާމަތްވިކަމެވެ. މިދަރުސް އިސްލާމް އަޅުގަނޑު ދެކިހެއި ހަދާލައިފޮތް އަޅުގަނޑުމެންއަށް ދެއްވިއެވެ.

އަހަރެމެންގައި އަޅުގަނޑުދަންނަ ވާހަކަ މަޖިލިސްކުރެއްވިކަމާ ނުކުތުއެވެ. (އެކަމުގައި، ހުރިހާކަމެއްގެ ރަސްމީކަމުގައި ވާހަކަ ދެއްކެވީ ހިތަދޫ ކުލަބަށްވެސް.) لطيف ހިތަދޫއިން عبدالله علي އަކީ، އަޅުގަނޑު ވަރަށްބަރާބަރު ދަރިންނަށް ދެއްވިއެވެ. އަޅުގަނޑާ ދާދި ވަރަށްގާތުގެ ބޭފުޅެކެވެ. ހުރިހާކަމަކާ ތަރުބިއްޔަތު، عبدالله علي އެވެ. އަޅުގަނޑު ހަރުދަނާކަމާގައި عبدالله علي އަކީ ކަރާޓޭގެ ކޮންމެބަރަބަރުން ހުނަރުވެރިކަމާއެކު (އަތުރުތުރުކޮށް ތަޢުލީމުދެއްވި) ދެކެވޭބަހާއި

ދުވަސްވަރު ސ. ހިތަދޫން ގެނުވުނު ދަރިވަރެކެވެ. އޭނާ މާލޭގައިހުރި މަޢްހަދުގެ ބަސްކުސާނަވީގައެވެ. ވަޒީރުންމަނިކާގެ ބަފާފުޅާއެވެ. ބަސްކުސާނަވީގެ މަޝްހޫރު ނަމަކީ ވަދެގެ އެވެ. (ވަޒީރުންމަނިކާ އަލްމަރްހޫމާގެ އަންހެނުންގެ ބައްޕައެވެ.) އޭނާ ކިޔަވާދިނުމުގެ މަސައްކަތުގައި ސޯލިހުންނެވެ.

އަބުދުއްރަހްމާން ކޮށިބަކަރު ގެންގުޅުއްވި ތިއްބިސްކޫލުއްގެވަނަ ދިއުމަށްވަޅުއަޅައިގަތީ لطيف އިބްރާހީމްބެއިގެ އަލްގަނޑު ދަނޑަ ސްކޫލުކަންތެރިކަސް ފާރަޑާ ހިނދުކަންތެވެ. އަލްގަނޑާ އެއްދުވަސްވަރުއްގައި ސަރުކާރުގެ ބޭސްގަޑި އެގުތިއް ޢަބުދުއްރައްޒާގު އެއްބަށުޢަލީގެ، ސ.ހުޅުދޫ علي عبدالله މަނިކުފާނެވެ. އޭނާވެސް އަލްގަނޑެޅުމަށް އަރަތައްވަރު ދޯރަގަރަތްވަރު ދަރިވަރުންނެވެ. މިދިޔުންހިނދުއިރު އުމުރައާބަރުއިރު އެންމެހާތާރީޚުގައި އޭނާ ދަރިހާގައި އެބަހުރިންނެވެ.

ތަންކޮޅެއްފަހުން ބޭނުންގަތް ގެނުވުނު ކުދިންގެތަރުގައި ސ. ހިތަދޫ حسين سليم ކަނާކުއްދަކު ހިފުންނެވެ. އެއީ އަލްގަނޑާ ދަރިއެއްއުމުރުގެ ކުއްދަކެވެ. މިސަރުކާރު، ގެންހުރިމަނާ މަޑުމޮންދިއުމަން ވަރަކަށްހުރިއުމުރާއި ކުއްދަކެވެ. އެމަޢުނާ ކިޔުވުން ހުންނަގޮތުންނާއި އަދި ސަރުކާރުގެ މަޢުލޫމާތުވެސް އެންމެބޯނުންވަނީ، ރަނިކަން ދިރާ މިދޭނުމި ދޮރުނުގެ އިތުރަން ފަރަކަށްއުކަން ކުޑަގޮތު ބަސްމޮނުން ރަނިކަނުންނެވެ. ސަލާމު ހިފުނި އޮރުނުމަތް ފުރިހަމަކަމަށް ވަރަށްސަރަކާތްކުޅެ ދަރިވަރުކަރަކެވެ. ބޭނުންމުން ނިޔަލާ علي عبدالله މަނިކުފާނާއި އޭގެފަހުން މިދުނިޔެ حسين سليم ވެސް ފުރުވުނު އެއްބަޔާގެ ހިދުމަތްކަމުދަން އަށޮޅަށެވެ. އެއްނުވެސް ވަރަށްގިނަދުވަހަށް އެއްފަރަތުންނެވެ. އަލްގަނޑާއި عبدالله صادق އާއި محمد صادق އާއި، ގ.މަޑޮޅިގެ عبدالرحيم عبدالمجيد އާއި ހ. ހިޔާރީ احمد آدم ހިފުނި ސަރުކާރުގެ ފުރިއްވަމެއް މާލޭގައި ތިބޭނުހަށް ކުދިންގެތަރުގައެވެ.

ދަރުމަވަންތަ އަލްގަނޑަށް ގައުމުކުރުވި، لطيف އިބްރާހީމް ތިއްބިސްކޫލާ، ސްކޫލަށްވަޑައިގަތް **ފޮއްޓަށްހިނިގަނޑު** ރައްދުލި ސ. ހިތަދޫ حسين سليم ވަނީ އެއްބަހުރުގަނޑު ކަމުގެއެވެ. މިކަން ސާފުކުރުވީތިބަލިމުގެ ގޮތުން އަލްގަނޑު ދަރުމަ އަދުގޭ رحمة ތިރިއަކަން ފުރުކުރީމެވެ. އަލްގަނޑުގެ رحمة ތިރިއާ ވިދާޅުވި އޭނާއަކީ އެކަކުންނުގެކަމުނާ އެނުގިހުރުކުރުން އަޅަގަނޑުގެން ސާފުކުރުވާފައި ޖަވާބުދިންކަމަށެވެ. އޭގެއިތުރަށް މުޖުތަމަޢު، މިހުނާ ވަރަށްގިނަ އެއްބަހުރުގަނޑު ދަރުމަވަނަގެން އަޅުގަނޑު މިކަންސާފުވީމާ ބޭނުމިވެއެވެ.

ފަހުން ޖަވާބުދިނުމުގެ އަތުގަރުހާގެ ކޮޅުބަކަރުއްކުރުން ތިއްބިސްކޫލާއި ސ. ހިތަދޫ حسين سليم އާއި މިއީ އެއްބަހުރުގެ. އަޅުގެ އެއްބަހުރުގަނޑު ވިދާޅުވި، އޭނާ މިހާރު އަލްމަރްހޫމުކަމުގެ ކަމުގައެވެ. އަލްގަނޑުގަނޑު ވިދާޅުވި އޭނާ ދަރިހާގައި އެބަހުރިންނެވެ ކަމުގައެވެ. ފަހުން އެހެންނެތި ކުދިންގައި އޭނާހުރިނިވިވެސް މާލޭގައެވެ. ——— ދަރުމަވަންތަ އެއްގަނޑު ސަލާމު ގޮވާލާމިއެވެ. ސަލާމު ވިދާޅުވިކުދިންގައި ތިއްބިސްކޫލާހި އުޅުނިވެސް އޭނާއަށެވެ. އޭނާއަށް، ސ.ހިތަދޫ ސަލީމާގެ - މުހައްމަދު ޙުސައިން ސަލީމެވެ. ސްކޫލަށްވަޑައިގަތް ފޮއްޓަށްހިނިގަނޑު ރައްދުލި އޭނާއެވެ. — 3 މެއި 2016 — (އ.ހ)

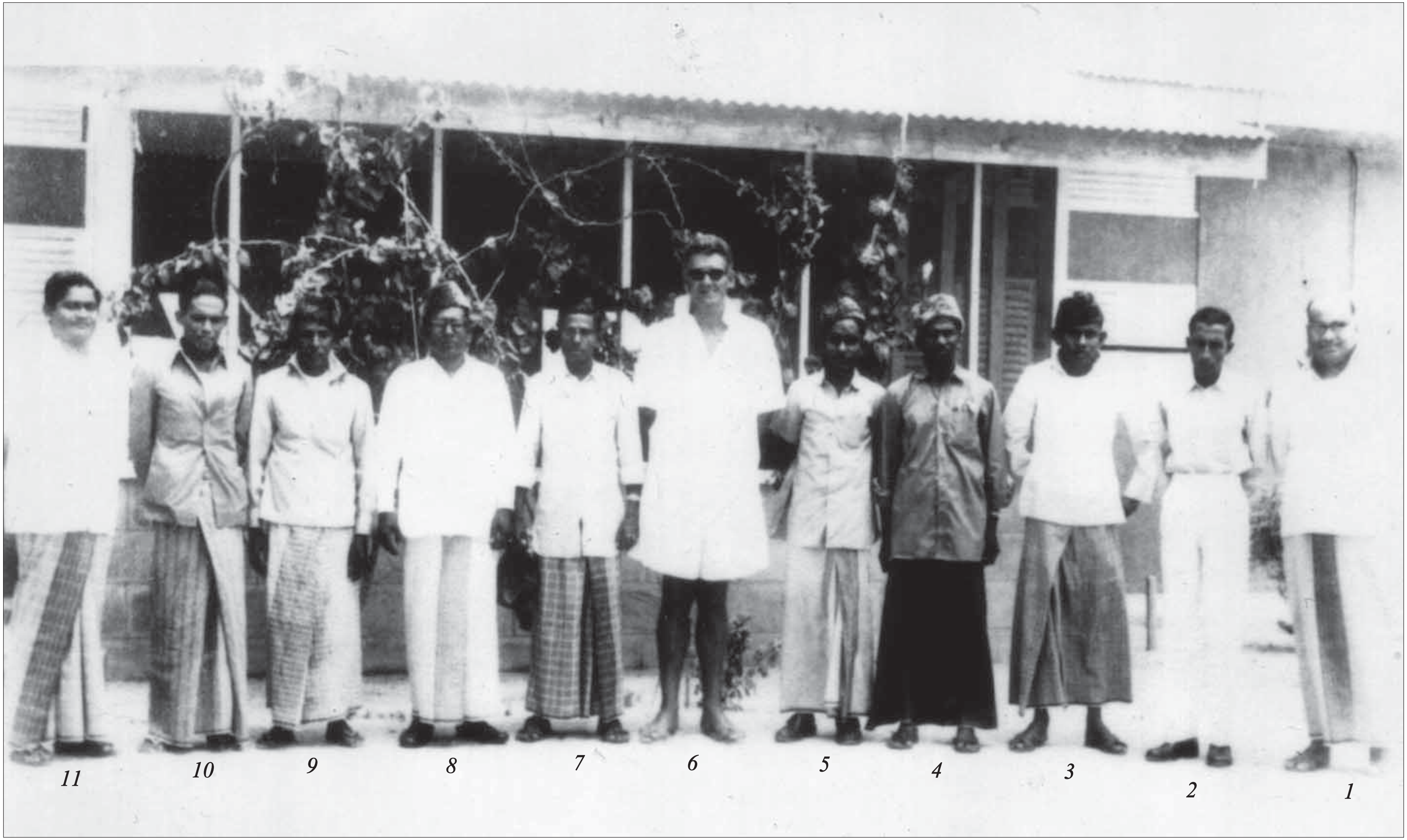

ކަނާތުން: 1- ابراهيم شهاب 2- ހިތަދޫ عبدالله عفيف 3- މީދޫ عبدالله نافذ 4- ހުޅުދޫ علي عبدالله މަނިކުފާނު 5- ސިއްރަކަގޭ ދޮންމަނިކުފާނު (عبدالمجيد سليم)
6- ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުންނަ އިނގިރޭސި ސަފީރު އާތިންގްޓަންޑޭވީ 7- ހުޅުދޫ ابراهيم محمد 8- ހުޅުދޫ الشيخ عبدالباري 9- ހުޅުދޫ މުރިދް އެގަތައްގާނު
10- ހިތަދޫ موسى علي ދީދީ 11- ގ. އުތުރުގޭ عبدالله خليل

ރަސްކަލަކު އިންތިޚާބުކުރުމުގެ ނިޒާމު
ރަސްވެރިކަމަށް އަނބުރާ ބަދަލުވެގެންދިޔަގޮތް

އެނގިވަޑައިގަންނަވާފަދައިން ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ރަސްރަސްކަލުން ވެރިކަންކުރައްވާފައިވާ ގައުމެކެވެ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާފަދައިން ސަލްޠަނަތުގެ ނިޒާމު ގާއިމުވެފައިވަނީ ގިނަ ޒަމާނުތަކެއްވަންދެނެވެ. މިހާރު (2016 - 1437) އަށްވުރެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖެ ވަނީ ޖުމްހޫރިއްޔާ ގާއިމުކުރެވިފައެވެ. ސަލްޠަނަތުގެ دولة އެވެ. ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ގޮތުގެ ތާރީޚީ ހެކިތަކުން ދައްކަނީ ރަސްކަލުން ސަލްޠަނަތުގެ ރަސްކަމަށް ވެރިވެފައިވަނީ، ހިޖުރައިން 535 އިން 548 އަށް - މީލާދީއިން 1141 އިން 1153 އަށް ރަސްކަލަކަށް ހުންނެވި ދޮވެމިކަލަމިންޖާ އިންނެވެ. އޭނާ ތާރީޚުން ނަސްލުއެނގޭ އެންމެ ފުރަތަމަ ރަސްގެފާނެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރަސްކަން ޖުމްހޫރީ ވެރިކަމަކަށް ބަދަލުވީއެވެ. 812 އަހަރުވަންދެން 1953 ވަނަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީ 1 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހުއެވެ. ރައީސަކަށް ވެވަޑައިގަތީ محمدامين އެވެ. އޭގެ ކުރީގައި ސަލްޠަނަތުގެ ރައީސުލްވުޒަރާއަކަށް ހުންނެވި محمدامين ގެ ވެރިކަމަށް ނިމުނީއެވެ. 21 އޮގަސްޓު 1953 ވީ ހުކުރުދުވަހުއެވެ. ހިޖުރީގޮތުން އޭރު 11 ذی الحجة 1372 އެވެ.

ރައްޔިތުންގެ ރައުޔުނެގުން ޖުމްހޫރީ ވެރިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން

محمدامين ގެ ވެރިކަން ނިމުމާއެކު އެންމެ ބޮޑު ސުވާލަކަށް ވެގެންދިޔައީ، ރައްޔިތުންގެ އިންތިޚާބުން ޖުމްހޫރީ ވެރިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ނިންމުމެވެ. ބޭނުންވީ، ރައްޔިތުންގެ ރާއްޖެގެ ހުރިހާ ރަށެއްގެ މީހުން ބައިވެރިވުމެވެ. އަދި އެހެންކަމުން އިސްކަންދެވުނީ ދައުލަތުގެ مصلحة ބަލައިގެން ރައްޔިތުންގެ ރައުޔު ނެގުމެވެ.

މިގޮތުން ރައުޔުނެގުމުގެ ނަތީޖާ އިއުލާންކުރެވުނީ 6 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1373 - 10 ފެބުރުއަރީ 1954 ވީ ދުވަހުއެވެ.

- ޖުމްހޫރީ ވެރިކަމަށް ތާއީދުކޮށްފައި 56 ވޯޓް. އިދިކޮޅަށް ތާއީދުކޮށްފައި 1520 ވޯޓް.
- ރަސްކަމަކަށް ތާއީދުކޮށްފައި 1262 ވޯޓް. އިދިކޮޅަށް ތާއީދުކޮށްފައި 12352 ވޯޓް.

ރަސްކަލަކު އިންތިޚާބުކުރުން

ރަސްކަލަކު އިންތިޚާބުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ގޮތުގެ ގަވާއިދުތަކާއި ރަސްކަލަކު އިންތިޚާބުކުރުމުގެ ގޮތް މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރެވި، ފާސްކުރެވުނީ 21 ފެބުރުއަރީ 1954 - 17 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1373 ވީ އާދީއްތަދުވަހުއެވެ. ރަސްކަލަކަށް 4 ނަންފުޅެއް ހުށަހެޅުނެވެ. ވޯޓުލިބިވަޑައިގެންނެވީ މިތަނުން ވާގޮތަށެވެ.

1- ސުލްޠާން މުޙައްމަދު ފަރީދު ދީދީ (ކިލެގެފާނު) 99 ވޯޓް

-2 ސުލުއްވުލްއަމީރު އިބްތިދާއީ ފުދުކަތުރިޔާގެ ފާން 20 ފޮތް

-3 އައްނަހްވު އަލްވާޟިޙް 6 ފޮތް

-4 އައްނަހްވު އިބްތިދާއީ ފަހިތު ދިރި 3 ފޮތް

ވަރަށްތަނަވަސް އައްޒުހަރުއަކަދަމީން މިގޮތަށް ފާސްވުމުން އުވާފަހަރު ދަރުސްވުމަށް ތަސްވީރުކުރެވުނު ޖުޅުވުންކަމާއި އައްސަވުމަށް މަޢްހަދުން ނުވެސް 7 ބޭފުޅުން މުދައްރިސް ފަރީދު އަރިހަށް ފޮނުވުނެވެ. އެބޭފުޅުން އުނގެނި ވަޑައިގަންނަވަންދެން މަޢްހަދު ހޯދާފައިވިއެވެ.

މުދައްރިސް ފަރީދު އަރިހަށް ފޮނުވި 7 ބޭފުޅުންނަކީ:

-1 الشيخ ابراهيم رشدى

-2 الشيخ މަލިމްޫސާ މާލޭކަލޭފާނު

-3 الاستاذ محمد جميل

-4 المحترم ޝާހިވަރަމް ދޮން علي خطيب ކަލޭފާނު

-5 المحترم މަޖީދުވަރި ދޮންކަލޭފާނު

-6 المحترم އަމަދު خطيب ކަލޭފާނު

-7 المحترم ގަދަރު علي މަނިކު

މިބޭފުޅުން އުނގެނިވަޑައިގެން ވީއިރުވެސް محمد فريد ދީދީއަށް މިދަރުސްކާ ޖަވާބެވެ.

‘— ދަރިވަރުން އެދުނުއެދުމުގެމަތިން، ހިތްނުދަމާމުން، ޙާއްޤުގެ ދަރަސާކަން ޒުވާބެހެއްޓުނީމެވެ. دولة ހިންގުމުގައި ދަރިވަރުންގެ އިލްމީބާރާއަށް އިސްކޮށްދެއްވި ޤައުމަކީ ދެބޭފުޅުންގެ ތަރާޒުގެމަތިން ނޫނީ، އެއްވެސްކަމެއް ނުކުރާނަމެވެ. އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެކި އިންސާނަކަށް ވުޒާރާ، ދަރިވަރުންގެ ފިކުރުންނާއި دولة ހިންގާށް އިސްވާ ޤައުމީ ބޭފުޅުންގެ ފިކުރުތަކުގެ ބޭނުން އެހާއި އިޚްލާޞްތެރި ކުރިއަރާފައެވެ. —’

——— މައުލޫމާތު: ”ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރި މީހުން“

11 ވަނަ ބައިގެ صفحہ 1001

- އަޅުގަނޑު ގެންގުޅެ ދިވެހިވިލާތު ސަރުކާރުގެ މަޢްހަދުތަކުގައި ކުރުގާދުއްޖާގެ ދަރަސްއަރި ކުރިއަރާފައިވެ. ބޭރު ހަމަޖެހުމުގެ ތަޢުލީމީ ގޮތުން ޑިޕްލޮމާއެއް ހާސިލްކުރުމުގެ އިރާދަތެވެ. މިކަން ހިނގާގަތީ ކުރިއަށް މަޝްވަރާކުރުމަށް ގެނެސްދީއެވެ. —

ޖިސްޓްގެ 30 ވަނަ އަހަރު ސީ. ހިތަދޫ عبدالله عفيف ގެނަމާއި ސާމިއެވެ. — (އ.ނ)

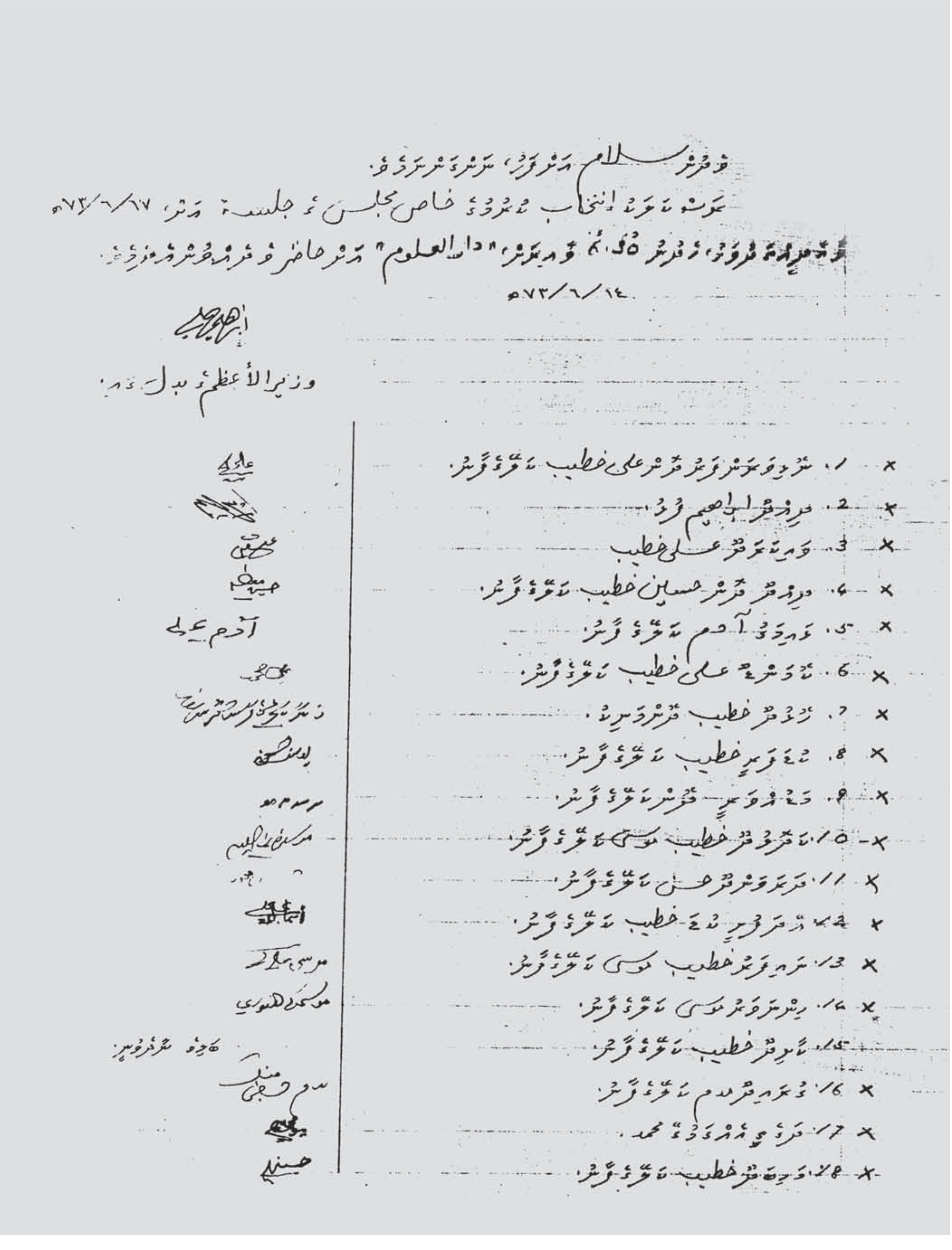

[illegible] سلام އަރުވަން، [illegible]

[illegible] انتخاب ކުރުމުގެ خاص مجلس ގެ جلسة ގައި، ١٧/٦/١٣٧٣ھ

[illegible] "دار العلوم" ގައި حاضر ވެ [illegible]

١٤/٦/٧٣ھ

ابراهيم

وزيرالأعظم ގެ بدل ގައި

× ١. [illegible] علي خطيب ކަލޭގެފާނު
× 2. [illegible] ابراهيم [illegible]
× 3. [illegible] علي خطيب
× ٤. [illegible] حسين خطيب ކަލޭގެފާނު
× ٥. [illegible] آدم ކަލޭގެފާނު
× 6. [illegible] علي خطيب ކަލޭގެފާނު
× 7. [illegible] خطيب [illegible]
× 8. [illegible] خطيب ކަލޭގެފާނު
× 9. [illegible] ކަލޭގެފާނު
× ١٠. [illegible] خطيب موسى ކަލޭގެފާނު
× ١١. [illegible] حسن ކަލޭގެފާނު
× 12. [illegible] خطيب ކަލޭގެފާނު
× 13. [illegible] خطيب موسى ކަލޭގެފާނު
× 14. [illegible] موسى ކަލޭގެފާނު
× 15. [illegible] خطيب ކަލޭގެފާނު
× 16. [illegible] آدم ކަލޭގެފާނު
× 17. [illegible] محمد
× 18. [illegible] خطيب ކަލޭގެފާނު

علي

حسين

آدم علي

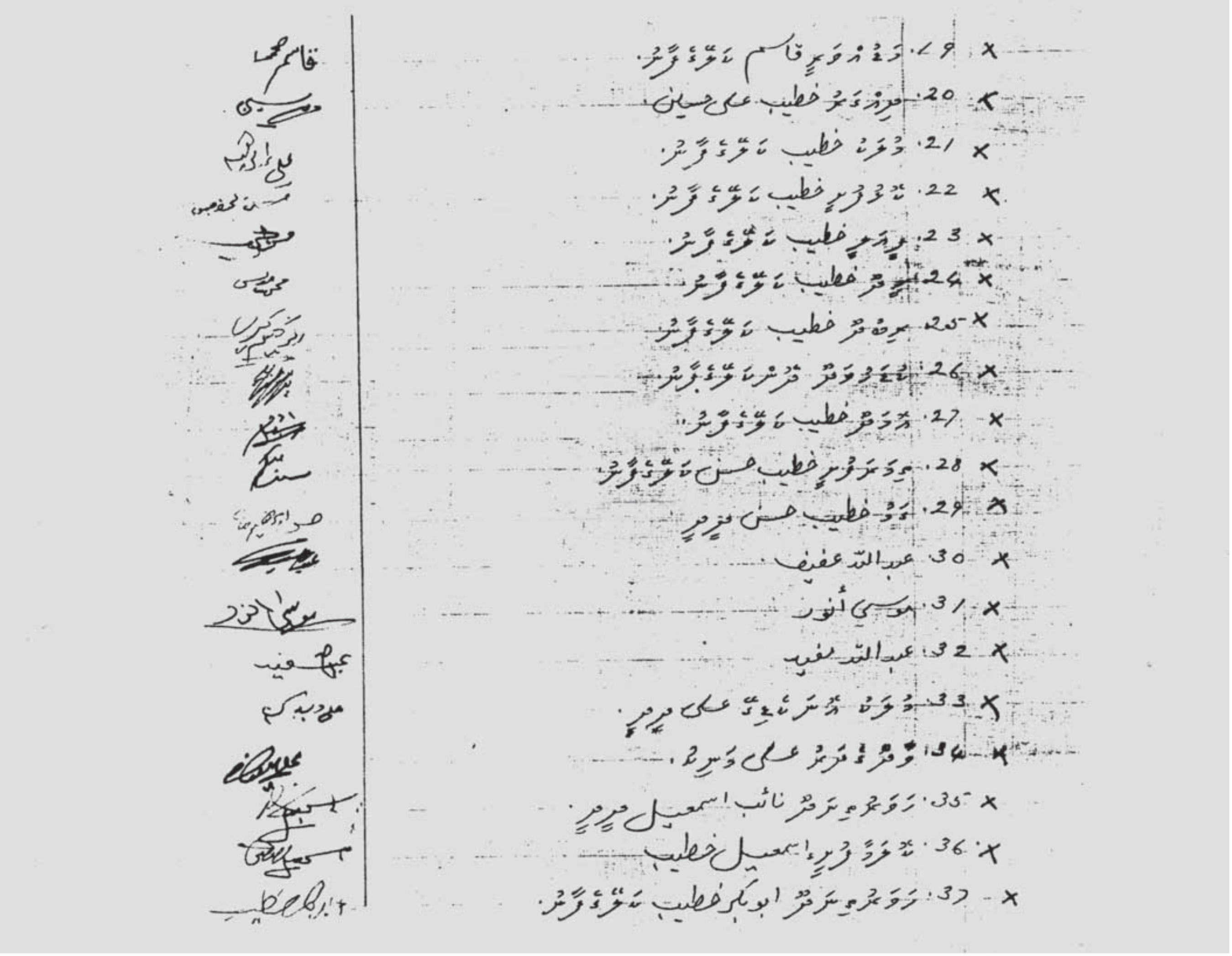

19. [illegible] قاسم [illegible]
20. [illegible] خطيب علي حسين
21. [illegible] خطيب [illegible]
22. [illegible] خطيب [illegible]
23. [illegible] خطيب [illegible]
24. [illegible] خطيب [illegible]
25. [illegible] خطيب [illegible]
26. [illegible]
27. [illegible] خطيب [illegible]
28. [illegible] خطيب حسن [illegible]
29. [illegible] خطيب حسن [illegible]
30. عبدالله عفيف
31. موسى أنور
32. عبدالله مفيد
33. [illegible] علي [illegible]
34. [illegible] علي [illegible]
35. [illegible] نائب اسمعيل [illegible]
36. [illegible] اسمعيل خطيب
37. [illegible] ابوبكر خطيب [illegible]

قاسم محمد

عبدالله عفيف

މުޙައްމަދު ފަރީދު އަތްޕުޅުން ލިޔުއްވި ލިޔުންތަކެއް

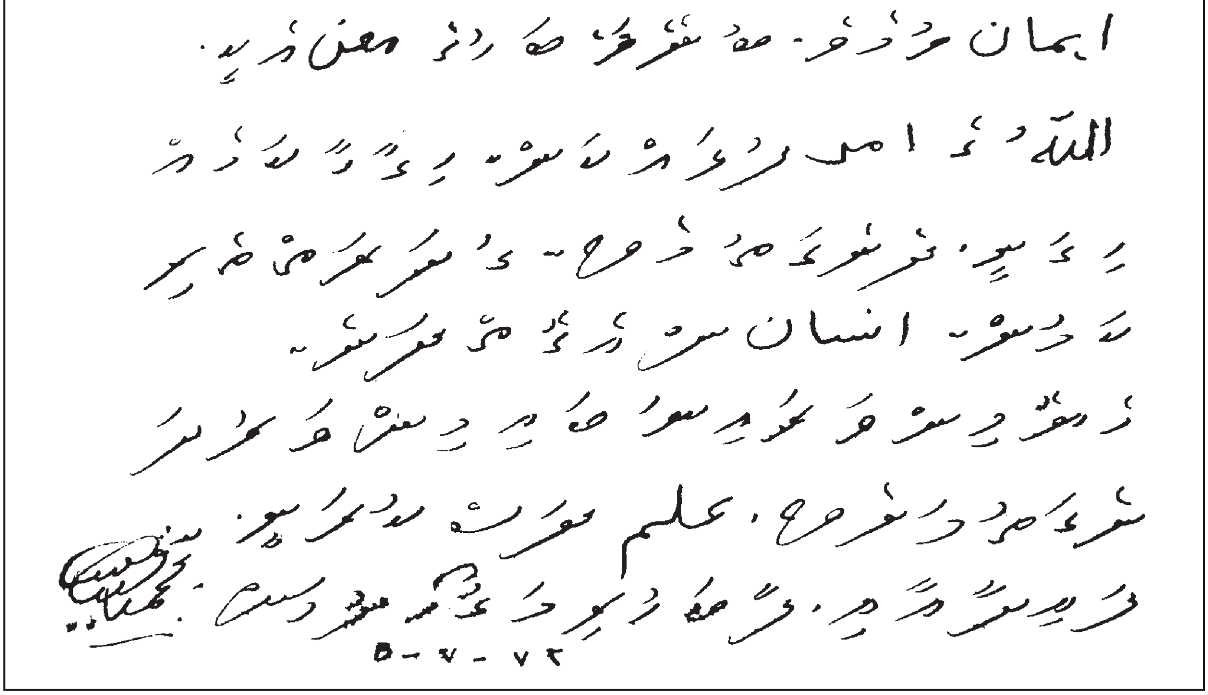

ايمان [illegible]

الله [illegible]

[illegible]

[illegible] انسان [illegible]

[illegible]

[illegible] علم [illegible]

[illegible]

٥ - ٧ - ٧٢

އައްޑޫ

ހަތްދިހަ އަހަރު ކުރީގެ

މިހާރާ އަޅާކިޔުން - ވިޔަބޭލުވުންނަށް

5 މޭ 2016 ބުރާސްފަތި

ހިޖްރީތާރީޚުން އެއީ، 1366 ވަނައަހަރުގެ ރަބީޢުލްއައްވަލްމަހުގެ 25 ވީ ހޯމަދުވަހު ބުނެދިނަމަ އެއީ މީގެ 71 އަހަރުކުރިއެވެ. މީލާދީގޮތުން އެއީ 1947 ވަނައަހަރުގެ ފެބްރުއަރީމަހުގެ 17 ވަނަދުވަހު ބުނެދިނަމަ އެއީ މީގެ 69 އަހަރުކުރިއެވެ. އެދުވަސްވަރުގެ ހާދިސާތައް ކިޔައިދީ އޮޑިއޯސްކިޔުވާއިދިގޮތް މިހާރު ބިނާދުރާނަށް އަދުގެ ޒަމާނާއި ހަމަހަމައަށްވެއެވެ. މާލޭގެއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގެ ބިންއަޑިގަޑުގެއެވެ. އެގޮތުމާނައި، އެދުވަހުދުވަހުގެ ބޭނުންތަކާ ނުނުވެ.

އުމުރުން 8 އަހަރުވީ 9 އަހަރު ހަމަވަމުންދިޔަ މިޔަނިއްޔާ އެދުވަސްވަރު މާލެ އައިކަމަށް ދިޔައެވެ. އެއީ، ހިޖުރައިން 1365 ވަނައަހަރުގެ ޒުލްހިއްޖާމަހުގެ ފަހުކޮޅެވެ. މަޑުމަޑުން އެދުވަސްވަރު މާލެ އައިކަމަށް އެއްއަހަރުދުވަސްފަހުގެ ތާރީޚެވެ. 1366 އެވެ.

ކުޑަކުދި މިބެހޭބޭ މުޚައްމަދު އިސްމާޢީލް ދީދީ (ދިވެހިއަދަބު ދުނިޔޭގައި އޭނާ ބޮޑުނުކުރެއްވި ނަމުންނަމަ) ދަންނަވާލައްވާ ބޭފުޅާ އެއީ ހިއްސާކުރި ކަމެއް ނޫންކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އަދުގެ އެދުވަސްވަރު ކުޑަކުދިން ކަމަކަށް ވެފައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމަކާއި ބެހޭގޮތުން ވެސް ދަނޑުވެރިވި މިޒަމާނުގައެވެ.

މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ދީދީ، ދިވެހިއަދަބީ ދާއިރާގެ މިޒަމާނުގެ ދިވެހިބަސް ބޭފުޅުންގެ ބޮޑުވިއެވެ. ދިވެހިބަހުން ޝާއިރުވެވުނު ފުރަތަމަ މަޖައްލާ "އަލްއިސްލާހު" ފެށުނީ، އެމަޖައްލާއަށް ލިޔުއްވި ބޮޑުވެރިންގެ ތެރޭގައި އޭނާ ހިމެނިގެންނެވެ. އޭނާ ބޮޑު ދުވަހުން ކިޔަވައި ހިންގީ އެދުވަސްވަރު ފެށި ކިޔަވާ ދަރިވަރުންނެވެ. ޒަމާނުގެ ފުރަތަމަ ނޫސް "ސަރުކާރުގެ ޚަބަރު" ފެނުނީ، އެހާރުގެ ބޮޑުވެރިޔާ ކަމުގައިވާ ބޮޑުކަން

محمد اسمعيل ديدى ހުންނަވައިގެންނެވެ. އެއީ، ބޮޑުގެ ހަބަރު ނެރެނީ ފަށަނީ "ރޭޑިއޯ" ހިސާބުން ބޮޑުވާކަމެއް، ހަބަރުނަށްދާ ހިންގުމާ ރޭޑިއޯއިން ބޮޑުވެރިއަކު ބޮޑުވާ ސޮސައިޓީގެ عبدالله زبير އާއި، މުނީބާ حسن زرير ބިއްބަވައިގެން ރައްޔިތުގެ ހުރި ހަމައެކަނި ރޭޑިއޯގެ ހަބަރުގެ ފުރަސަތުވެ. އެއީ އައްޑޫއަށް މާތީއެވެ.

ފަހައިގެންނަމުން ދާންނުވިޔާލުގައި، މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ދީދީ ދަރިކަމުކިޔާލެވެ. ދިވެހި ރާއްޖޭގެ

އެންމެދުވަހުވެސް އަބަދުވެސް ދުވަސްތަކުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެދުވަހަށް އާދަޔާ ހިލާފަށް "ދޮންމުއްލަފާގެ އަސްދާދިމިދާ"

ދަތުރުގެ ތަޢުލީމާ ނުވަތަ ދަތުރުކުރުމާ އާނުވަނީ، ވަރަށްދިގު ކަންތައް ހަމައެކަނި މިލިބުނު ވާހަކަ ލިޔުއްވާފައެވެ.

ދިވެއްސަކު ދިވެހިބަހުން ލިޔުނު މިފަދަ ސަފުހާތަކާއި ދަތުރުކުރުމާއި ނުވަތަ ދަތުރުކުރުމާއި ގައިމުވެސް އަޅުގަނޑުގެ ނުލިބިގެންނެވެ.

އަދި އަމުދުން ވަންޖެހުނަމަ ސިފަކޮށްދެއްވާފައި އަހަރެމެންގެ މަގަކީ ހަނދާނުވާނީ ނުދެއްކިއްޖާއެވެ. އެއާ

ގާތްވެސް ނުވާއިރު އަހަރެމެން މިދުނިޔެ ދަތުރުކުރުމާ ބާރުވެރިކަން އަޅުގަނޑުގެ ނުވެފޮތެއްގެ ފެންނަ ނުލިބޭ މިގެ

11 ވަރަކަށް އަހަރުކުރިން 2005 ވަނަ އަހަރުގެ އޯގަސްޓުމަހުއެވެ. މިހޮއްޓިމިހާރު (2016) ވެސް ނުވެފޮތެއް

ބުނެވިދާނެ ވިއްކަން އެބަހުއްޓެވެ.

"ދިވެހިޑައިޖެސްޓް" ގެ މި 68 ވަނައަހަރު އަޅުގަނޑު މިހާރުބޮޑުހަކަ އެއްޗެއްބެލެވެ. އަދިއަހަރު

ނިސްބަތުވާ ބޭފުޅުންނެވެ. ހަޖުދަރުއަހަރުކުރީގެ **އަސްލު** - މީހާގެއަދާކުރުން ތިލަބޭފުޅުންނަށް ސުރުހީއަކަށް

އަރާފައި އަޅުގަނޑުބޭނުންތާ "ދޮންމުއްލަފާގެ އަސްދާދިމިދާ" ގެ ބައެއްބައިބަތްކަމުގެ ދަންނަވާލާހުށީ. މީހާގެ

އަސްލާ ކުރީގެ އަސްލުގެ ތަފާތުކަމާކުރުން ތިލަބޭފުޅުންނަށް ދެކެނުވާހަކައެވެ. އަޅުގަނޑަށް، އަދި މީހާކަމަށް އަސްލު

ތަފާތުދުނިޔެ ހަނދާންކުރެވޭނެއެވެ. — (ޢ.ބ)

މީރުބަހުރުގެ މުޙައްމަދު އިސްމާއީލް ދީދީ ޖަލްސާއެއްގައި ވާހަކަދައްކަވަނީ

"މާލެއިން - އައްޑުއަށް"

ސުރުހީއަކަށް އަޅުވާފައި ދަނޑިއަށް ސަވާރުވެފައިވަނީ، 25 ރަޖަބުއަހަރުމަހު 1366 (ހިޖް) - 17 ޖޫން 1947 ގެ ބުރާސްފަތި.
އެއީ މީގެ 71 އަހަރުކުރިއެވެ. މާލެއިން ފުރުމުގެ ވާހަކަ ސިފައިންތަކުން ލިޔުއްވި ގޮތުން އެހާ ލިޔުއްވާފައިވާއެވެ.

—'މިއަދު ހެނދުނު 6 ޖަހާ 15 މިނިޓު ހިނގައިރު ގެއިން ނުކުމެގެން އާޒާއި ދިމާއަށް ދިޔައީއެވެ.
ފަހަރުދަނޑި އަރައިގެން، އަދިފުރުމާއިލި ފަޅުގެތެރޭގެ ބައްޕަފުޅުގެ ގޮތުގައި އައިސް ފަހަރުދަނޑުގައި އޮތެވެ. ދޯނި
ބައްޔަށް އެރީތާ ނަގުދުރަކަށްކަނޑަށް ދިއުމުގައި ކޮޅުއިރުކޮޅަށް ފަތާ ދިޔައީ، ދިޔަވަރު ސަލާމަތުން ބަނދަރުގައި ބައްޔަށް
އަރައްޖެއެވެ. އެއަށްފަހު މާކަނޑަށް ނުކުމެވީ އަޅުގަނޑުމެން 6 ގޭބަޔަކާއެކު ބޮޑުކަޅު އަރައިގެން ބަނދަރުން ދިޔަވަރަށް
(ބޮޑުކަނޑު) ކައިރިއަށް އަރައިގަތީއެވެ.

ހެވޮގެ ބައްޔަކާއި ބޮޑުކަނޑު ފުރައިލީއެވެ. އަވަހަށް ފުރުނީ ރާވައިގެން ނަގައިލަނީ މަސައްކަތްކުރާ
އާދަކުރުނީއެވެ. ހަމަޖެހިގެން ދަތުރު ދަނީ ގަސްތަކުރައްވާފައި ބޮޑު ކަނޑުއަކީ ހުރަސްތަކުގެ ސިއްރު އަސްމާނަށް
ދެއްކުނުދައިރު، މާލެއި ފިހާރަ މަސްކަޑު ފަހަރުވަރުދިއުއީއެވެ. ދިމާލުގައި ފިޔަވާލި ފަހަރު ހިނގުމުގެ
ކަނޑުކަނޑު ތަރަނގަނޑުތަކުން ވިހަވެއްޖެއެވެ.—'

—— އައްޑޫކަނޑަކަށް ދެވުނީ މާލެއިން ފުރުމުގެ 15 ދުވަސްފަހުން 2 ޖުލައި 1947 ގައެވެ. އެއަށްފަހު
މުޅިއަތޮޅު ފަސްލާއިލާ ދިރުނު ކުރުމުގެ ތަނަވަސްކަމާ ވިދާޅުވުމަށް ގަސްދުކުރިއެވެ.

އައްޑޫކަނޑު

އައްޑޫ ކަނޑުފަޅަށް ހަދުވަހުގެ އައްޑުއަތޮޅާ ދޮށުގެ ދަނޑުކަރަނޑެވެ. ހަދުވަހުގެ ދުވަސް ހަދުވަހުގެތެރޭން 48 މޭލު
ހިސާބު ދުވަސްތަކުގެ އައްޑުއަތޮޅު އޮތަންނަކީ އައްޑުއަތޮޅުގެ ބޮޑުދިގުމިނަކީ 10 މޭލެވެ. ދުވަސްތެރެ ބަދަލުވާ ދުވަސްކޮޅު ކަނޑުތަކުން
އެކަނޑަކީ މާކަނޑުގެ ކަނޑެއްވެ. އައްޑުއަތޮޅު ކޮޅުކޮޅާ އެކަނޑުގެ އާއި ގަދަކަމާއި ވަރަށް ގޮޅިކަނޑުގެ ތުނޑި ބިތާފަރާ
ތަކެތި އެކަނޑުގައި ދުވަހުދުވަހަށް ޖެހިލުންވުމެވެ. އައްޑޫކަނޑު ތަށިތަކުގައި ނާރުވެފައި ދަނޑިއެވެ. ފުރަތަމަ ދުރަށް އަތުވެސް
ދަނޑިއެވެ. އައްޑުއަތޮޅު ލިބުނު މަތިނަކު ބައްޖު ކަށިނޑިއެވެ. ހުރަނދުފަތުނަކީ އެއްކަރަފުން އައި ވިލާތަކާއި ވާކަޑުނަކުރުމަށްފަ
ދަނޑު ފެންކަނޑު ހަދާލައިފިއެވެ.

7:50 ހިޔަވަނީ އައްޑުއަތޮޅާ ދިމާއިން ވިލާގަނޑު އަރައިގެން ޖެހިއްޖެއެވެ. ވައިމާބާރުވެފައި ނަރަވަސް ނަގުގެ
ފެއިކަވާފައި ރިޔާތަކަށް ބަރަބަޖެހުން ނުހަރިޔަލުން ތިރީސްތޮށް ފުރަތަމައި އެހެން ހުރިހާ ރިޔާތައް ބަނދުކުރީއެވެ.
ބައިގަޑިއިރާއި ތިމާލިކުރުން ތަންކޮޅަށް ވަޒިހާ ބައްޔަށް އެހެން ރިޔާ ނަގައިލީއެވެ. ނަރަވަސް ވައިޖެހުނީ ދާނުލި
ދިމާއިންނެވެ. މިހާތު އައްޑުއަތޮޅުގެ ނުފެނުނެވެ. އެހެނިހާ އަނބުރާއައިސް ނޫ އަޑަތިރިއަށް ޖެހިއްޖެއެވެ. ބޯތަ ޖެހިއިތު
އަނބުރާ އަނޑުވާ ވިލާގަނޑު އަވަހަށްޖެހިއްޖެއެވެ. ހުރި ދޫނިފަހަރަށް ވަނަވަރުގަނޑު ބެލިތަކެވެ. މިހާރުފަހަށް ނަރުދަމައިގެން ތިރީސްތޮގެ
އެކަންޖެއެވެ. ފާލަފިނައިތުރުނާ ވާތަ ވަޑުބަންދަށް ވައިރުތެ ދަނޑުތަކުރިވެއެވެ. މިއާއެކު ކަނޑުނު ހުރި ދިމާތަން އަވަހަށް ވައި
ހިނގައްޖެއެވެ. ދުރު އަނބުރާގަތުމަށް ނަރަވަސް ބަނޑު ދިމާ ނަޖައި ސ. އަވަސްއި ފިސާރިބު ޖަހައިލީއެވެ. ދަސްތެރެކުރުނާ ސ.
އަވަހަށް ޖީތަލާ ކަނޑުފުޅާ ގުނަނނާ ފުރަތަމަލީއެވެ. އިތުރުވިދާކުރުން ހިނާއަރަށް ގުނައްޖެއެވެ. މިއްސާނަ އަރިވަ ދުނިތަކުތަ
ސާފުވަމުން ދަނިއެވެ. ނޫ އައްޑުއަތޮޅާއި، ކައިރިވަމުން ދަނިއެވެ. 3 ޖެހިއިރު އައްޑުއަތޮޅުގެ ދިމާއެއްވަން ހިސާބުން

އެތެރެއަށް ވަދެއްޖެއީމެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުގެ ވަސްދޯނިގެއް އަންނަނީ ފެނިއްޖެއެވެ. ކުޑައިރުކޮޅަކުން ކުޑަ އިބްރާހީމް ވަނިކާ ކުއްޑަވަސް ބަރިދިރިއާ ކެރެރާގެއްމަނިކު ކުޑަ ދޯންޏެއްގައި އައިސް ނަވަންއަރާ އަތޮޅުވެރިޔާ ބައްދަލުވެއްޖެއެވެ. 4:50 ވުމާއިއެކު، އައްޑުއަތޮޅުގެ މާކަނޑުން އެތެރެއަށް ވަދެއްޖެއީމެވެ. އޭރު އަތޮޅުގެ ހުޅުދޫއާ ހަވަރުއާނާރީ 22 ވަސްދޯނި އަތޮޅުވެރިންނާއި ކަނޑުވެރިއަކާއެވެ. ދެން އައްޑުއަތޮޅުގެ އެތެރެވަރިން ދުއްވާލައި ގޮސް 5 ޖަހައިރު ގަމާ ހުޅުދޫ ދުވެދޮޅައިމާ ބޮއްއެއްގައި ހިފާ ރިޔާތަރެއް ބަނިއެވެ.

9 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1366 - 3 މާރިޗު 1947

މިއަދު ހެނދުނު ގެދުވެ ފެންވަރާ ނާސްތާކޮށް ހަދައިގެން ނުކުމެއިރު ކުޑަ އިބްރާހީމް ވަނިކުވެން އައިސް ތިއްބެވެ. ދެން 7 ގަޑިބައި ވީއިރު ނަމޫ ބައްތެލިން ވަރަދުވަން ފެށީއެވެ.

ރަރަން ފަޅިބަންދާރީ ދަގަނޑު ހޮޑިން ވަރަށް ރީތި ފާރަވެއް އަޅައިފައެވެ. ދަގަނޑުގައި ޖެހިހަލާކުން ރިއްދަން ހުންނާނެއެވެ. ބިމަށްޖެހޭތަނުގައި ހުރިވެސް ދަގަނޑު ހޮޑިއެވެ. ބޮރިހަރަން ހުރިވެސް ދަގަނޑު ހޮޑެއެވެ. ފާރަވުގެ ކޮޅުގައި ހުރަހަށް އަސްތާރުފަރުން އަރާއި އާދެވޭތެރޭގައި ގޮއްޅުއްއަރާއިރުގައި ހުއްޓެވެ. އެބޭ އަތާރުއިތަސްތަރަސްތަރުން ހުޅުހުއްޓެވެ. އަނގަނޑު ހަވަހަށް ދިރުޖެހިއްޔާ އެކޮ ވައްޓަށް ގޯސްހިރިތަރި ދަތުވައިރުއްވެ. ދާދާ އެކަތާ ހަރުދަމަވީ ހުރިހުއްތަބަރަތަފްސް ދޭރިރެވެ. އެކެ ތެރޭގައި ދަތުޖެހޭ ދޮހިން ހަތަރު އަދިހަރުދަރުޖެހިރާ ހުއްޓެވެ. ވަރަދުވަން ފަޅިބާހަރުގައި ފުރަތަމަދަމައި ރަސްތިހާރުގެއަރުވެއެވެ.

ރަސްމިހާރު: އޭރި އަތޮޅުގެ ވެރިކަންވެސް ހިންގަމުންދެއެވެ. "ރަސްމިހާރު" އަޔި ބިމުގައި ތިނިގޮނި ވައިގެ ފުރާތުގައި ތޮރަހި ފުންޖާ ފުރާތުގައި ބިންޖަހާރުގައި ބިންގަމިން ތޮރަހިހާރުގައި ހުރި ގެއެއްކަވެ. ތިނިގޮނިން ހަރުފުގައިހުރި ނަމަވެސް ރީތި ތަނަވަސް ކޮޅުރިކަހަށް ގިނަ އެވާހާގެއެއްކަވެ. ދަރާއި ދަރުހުރުތޮގެ ހަރުޖެހުން ހުރިތާގައި ހުރި ފުރިދަވާދުހާހުއްވެ. ބަނޑުންވަރަން ފުރޮނިހިކަރު ހުއްޓެވެ. މިއީ މިއަތޮޅުގައި ވިބަރުގައި ދިރާ އިނގިރޭސިންގެ ޔަބައިން ދިޔަބަރު ތަކެއްޓެވެ. ގޮތި ތޮރަހިގައި ކޮގެއަކާ ބަދުގެއަކާ 3 ޖިހަތި ހުއްޓެވެ. ދަރުމަތިގައި ވަރަން ރީތި ކޮޅެއް ބަޔަކާ އިސްދާރުގައި އެބެވެ. މިގޮތަ ދަރުމައްޓަކަން އާލިވަސް ވަރަން ތަނަވަސް ސާފު ބަދު ތަންކޮވެ. ބިދޭސިންގެ އަތަން ދިޔަބަރު ތަކެތި ތަވްކަކޮމަޙްޖަކައި އެތަން މިތާނގައި ބޭޒީ އުސްދަރުންތަކަށް ހަދާފައި ވާއެވެ. މިހާރުވަސް އެތަންތަނަވަސް އިނގިރޭސިން މިއަތޮޅުން ދުރުކުރުމުގެ ސަމާނުގެ ފުރާތާއެވެ.

ވަރަދުވަން ފޮޅުދުވަހު ފެންދުނުގެ ކެރިން ކުރަ ވަސްއޮކެތަޔި ރަސްމިހާރުގެ ކައިރީގައި ހުރި ގެދަނޑުތަކައި ބަނގަލާތަކުން ބޮޑައި ވިރުނގައި އިނގިރޭސިން ހަދައިފައިހުރި ތަންތަން ބަލާން ހިނގީއެވެ. މިގެދަނޑު ތަކެޔ ގަޑުން ރާވަރިގެން ގަނޑައި ފިޔާބިތުގެ ގެތަކައި އަދި ވަގުތީގޮތުން ރަށުމުޖެހަރި ބިމާ ފުރާތުގައި ޖިނގަޔާ ހަދާފައިވާ ތަންތަންކަވެ. ބާނިޔަސް ގަމުން ރަށުއިރުގެނޑެސް މިރާދުގައި އެތިތަންތަންކަވެ. މިގަޑުނތަކާއި ބާންތަކުގެ ތޮރަހިއްވަހި އިނގިރޭސިން ދަރުން ގަމުން ދުރުކުރުމުގައި ގޮޕް ހޫއް އަރަދާރި ދަރާދު ތޮތް ދަނޑުގެ ސަމާނުފުދަ ތަކުއްލަވެ. މިތަކާތިވަނީ ބާވެ ހުރުރަފުދައެވެ. ނަމަވެ ހިސާބަކުން ހަދާކާފަސް ފުދައެވެ.

ފޮނިބަޅުވިދާގައި އިނގިރޭސިން ހަދާފައި ހުރި ތަންތަން: ވަރަދުދުގެ އުތުރުކޮޅަކުން ޕިރަނޑި ފޮނިބަޅުވިރި ވިހުންނެވެ. އެމާނުގައި އިނގިރޭސިން ސިފަހިންގެ ރަނގާފުހުރި ހަސްފުކުރުވަދާއަރާ ފާކަރު (ދަގަނޑުގެ ވަށްކަޅުރިކުރާގެ) އަޅާ އަދި ގޭސްދަރުގައި ދަގަނޑުހޮދި ގެތެވެއިގެން ހެޔޮދިހަވަރިކަން ފުޓްޖެ ވަރުގަރެން ނާގާފައިމާ ދުރުދިވަ އަވާގެއަރާ ހުރެބެވެ. ބައްތެލި ފަހަރު އެހިކަން ގޭސްދަރުގައި ސިފަހިންނަށް ކަރޯތޫޕަރަމާ ފުއިވާއެވެ. އަތޮޅުސަމުގެ ވިސްނެއިރު އެކަނި މިކަތޮޅުވަސް ތިޔަރާއިވުރި ގޭސްހޮނދުތަކެއް ހަރުދުހާރުދުނަމާއެވެ. އެހެންމިއަރު އިޔަރަސްވެން އައްޑުގައި ރާއްޖެވިހާ ބަނަބަނަހަނ ހަތާ ހަރަދޯ ދާރަހެއްމާވެ. ކަރުތާގެ އެއްގަވުރަރުގައި އިންގިރޭސި ބައްޓަށްވެދި ބަކިރުގެ އެއްގައި ހިރާވަސްރުމާ ހުއްޓެވެ. ބަސްދަރަ ތެރެގައި ހުއް ފިލާވެނިއްޔަ ހިރާގާވަރުގެ ދަބަޖެއްޔާ. އިންދިޔަ ބަސްވޭރުގެ ހުރި ގައިސްވަރަވަރަސް ބަސްދަރައިމާވަރުމަން ބަސްހޮޅި ހުއްޓެއެވެ. ދުއްވާ ބާނިއެއްކުރި ވަރަން ބަޅީ ގިނަވަރަ ކުރުގުރު ރަނގާވުކުރުއަލީ ވަރަދު ހަރުދޭ ބައްގެހާ

ރަނގާވުކުރައިމާ އިންދިޔަބަރަކާ ޖާއިތާރުބަރަކާ އަރިވެސް އެރެ ކޮރޯކާވެގެ ދަރަސްބީ ސަމާނުގެ އުޅުއާތުގައި އުޅެވެ. އަދި އެހާ ކައިރީގައި ބިރާބިވެ ޖަހާތުރައިމާ ވަރަން ރޭގެ ދަގަބަރަކާ ދުރުވެން ބޮނަވާކުރެވެ. ހަސްތަކުވާތުގައި ބޮޑުރަދަރުކައި ތުރާރަވެން

ހަދައިދެވެއެވެ. ހުރިހާ ތާކަށް ދުވަން ދިޔަބޭރުން އިސްތިއުމާލުކުރާފަދައި ހުއްޓެވެ. ދާޒާނާހާއި ދެންވަރާ ކޮޓަރިވެސް މިޖަމާނާގެ ގޮތަށް ހަދައިދީފައި ހުރި އެތަނަށް ދެންއަންނަނީ ވެރިޔަކު ހުރި ތަނިހިއަރުވަނީވެ. އެތަނިހިތަށް ދެންޝޮނުވަނި ތަންކަތެއް ދުރުގައި ހުރި ވަޅަކަން ބާނާފައިހުރި ގަނޑުބަދަލުކަންނެވެ.

ވަރަދުގެ ވެދުރުކުސާ: ވެންދުރުގެ ފަހުން ދިޔައީ ވަރަދުގެ ވެދުރުސާ ބަލާނެވެ. ދިހަވަރަކަން އަންހެނުންކުދިން ތިއްބެވެ. ދިބާސްކަރައިގެން ތިބި ބޮޑުތި ތިންކުދިން ތިއްބެވެ. އެވަގުތު ވުރެއްތިރީސް ނެތެވެ. ދެން އެރަދުގެ ކަލިބުން އާޔާ ހުރެން ގުންވައިގެންކަނުވެސް ނަށްގަދާ ބައިގެއްއާއިރުފުހުން ވުރަޅާ ދަނޑިހުރި ވިބާރުގައި ނުސޫ ނުޖޫރުމޫނަ ބީސްޖާޔާދި. އެއާ ވުރެއްތިރީސަށް ވަރިހަރާއަށްގައި ބައިވެރިޖެހިފައި ނޫވެ. ބާރުގުތެރޭ އާސްނާނޭރީހުގެ ނެތޮނަ ސިއްނަ ވަށްސަރަދުގެ ދިހަވަރުގެ ތިޔަ ގޮތުން ތިއްބެވެ. ދިގުލަދު ކިއަދިރިއެވެ. އެކަމަކު ވުފޭގެ ގޮތުގޭ ކިއަދިތާކަން ނޫނިވަނީނެވެ. ދުރިހަނުކުދިންގެ ވަރަދުގެ ބަލާން ދިޔައީ އަންހެއްދުވަހު ހުދުދުން 8 ޖީލުހިނގައިދާއެވެ. ދޮވަހަރް ފެވައަރް ކުދިން ދިޔަބޭ ނުވެއެވެ. ވުރައްކިފާރް ނުވެއެވެ. އެތަނުގެ ތުތާވޭން ވުރައްކިފާ ފިހާ ހުރިހަށް ގެންވަފައިގެން ފެނިހާކަހަން ވިނަސް ތުހުން އަހަރިން ހިޔަސް ދިހަގު ނިރުހާތުވެގެން އަހާ ކުނުގެވެ.

ތުރިހަނުކުދިންނާއި އަންހެނުންކުދިން އަވުގެނީގެން ދިޔަނާގެން ކަރިއްކާރީ ކުރިއެވެ. ގޮވަހާ އިނގިރޭސި ބަހުރުންގެ ކަފަރަކީ ކުރައިކަލާން ގެގެގެގެން ހިނގާވާއި ތުރައިވެވިމުން ހިނގާއި ތަރުގައި ހިވަތަރު ގެގެގެން ކުދިވުވެ. ޔިނާކުދިން ދިޔަ ކުރިގެނެ ބާއުވާނާކަނެނިގެވެ.

އަންހެނުންކުދިންގެ ވިއްސަހަކަން ކުދިން ކަފަހަރޭ ކުރާގެން އަހަރު. ދެބަހިތޮހަ އައްޖަހަވަހަރު ގިނަހިން ދިޔަ ފިޔަފަހަރާއި ދިޔަ ބާޖިޔަކުދިންނެވެ. ހުރިހައިކުދިންނެވެ ދިޔަ ހާއްދޭ ކުދިންގެ ހިނގާގެން ދިޔަ ތުރައިވިގެގެން ހިނގާއެވެ. ބާއްޓާތަކަން އަރިވައްކަތަށް ހުޔެޖެހާގެގެވެ. ހުޔެވަހިއްޔެގެން ހަތަކާޔިވަދާ ކުޔެމެގާ ވަހަރަ އެގިއް ކުރިއްޔާ ކަޗެއިނއާ ޖަހަތަގުވެއްވެ. ކުޖައިކަން ގުރިހާ ކުރިވެސް ހުޔެއަކައި އާގާތަކި ދިއްޔެވެ. އަންހެނުންގެ ބާދުގަކި ތާއްހާރި ކުރިއްޔެ އެވާގެ އެގެއްޖެއްގެގެ ގެރޭގަނާތު. ވަރަދުރާ ކުރިހާނުގެން ހުރިޖަހަގަޔި ކުރިގެ ގެނެވުމާކަށްވެ.

ސ. ވަރަދު: ވަރަދުގެ ދިރުމަން ވޮންބަޑު ތުއްޖާގެތު ވާހަކަވަރުކަ ކެންކާވެއް ބާޖޮވާނެވެ. ބައިވާތައްގައި ހުޔެހުރެވެ. ނުވަދިރަ ވަރަކަނގެ ހުނޫނުއެވެ. ކުއްސޭކަރައްގައި ކުރިއްޔާ ކުރިން ދިރިއުޅެއެވެ. ކުރުކާވު ކަނޑޭވަ ބިންމުވު ކަނޑުކަވެ. ގެދިއަހަރުގެ ހުރިހައި ގެޔަދުރުން ވަސް ވަނާހުވަގަން އަޖާހައްކަލެވެ. ވަގުވަހަން ވަކަން ހަނގުވެ. ގެދިދާއް ހުދީހައި ކަރެވެ. ކަހޮ ގެއްގެ ކަޅުއްގޭ ކަދިގަކައި އަހަރުތުނާހުއްކާއިވާ ދަނޑިއްޔެ އަވިއްވެ. ކާހާ ހުވަހާ ވިނަސްހުތަހަ ގެކާދި ފުރިނޭހާތަހޭގެއް ގިއަހަރު އަހަރިން ހިވަތަރު ކުރަހުވެ. ގެދިދާއްސަހޮއް ވަކަން ހުވަހަކަ ގިއަހަރުން ކަހަކަ ގެވެ. ހުވީގެސްގުހަދެއް ކާބީގެތް ކުދިވެ. ގެވަގުގަޔުވެ ހުވެ އަތަވާ ކުނުގެވެ. ގެހަރުހަވި ވިހަތަރީން ކާވަތާޖާރިއުގެ ބޭނުންކުރުމަށްޓަކައި ދުޅަހެޔޮ ހަމަކަރުހުގެ ހުރިކަމަށް. ވިހަދާވެ ކާގެއިތު ގެއްކަހިއްނާގެ ދިއަރޯވަރަހަރުގެ ކާޖީރީ ކަހާވެ. އަރުހިޔަހާމަ ވަހަރަކަމޭ ކުއް މަދުއްކަވާވެ. ވަރަވަރުނާރީސަހުގެ ވަހަށް ގަޔަހާއިގެ ކާޖި ކުރާ. ހުރަވަހަ ގެއްގެކަހަވަ ހުރިއް ކުއްގެކަހާ ގެ. އަރަގުވާ ގެ ގެއިޓިހަހަނޫން ހަވަވަހަގެ ހަމިހާގެވާ. ހަދިގެ ކޯތާ ހުރިހާ ޖަހަގައިހަރިހުދެއް ކުރުހިއާ ވެވަތަވޭ. ގޮތުވަކާތަކުން. ވަގުވަވި ކުރަކަ ގެރުވެ. ކަރާވު ވަބާ ކުޔުކަގެއަހަކަ ކަރަގަހަ ހަގުވުތު އަހަރިއްނާއި ކުރާތުއުގެވެ. ގެކަނަވަގު ގުނިހަރަގު ހިޔަހާއްރުންވެ. ވިއްސޭތުރާ ކުވީރު ހިޔަވިއްޔެ ކަވީގުޔަވެ. އަންހެނުންގެ ޑާކުޓަރުންގެ ކުރިކަނޑުއާތްވެ. ކުރިއަތަ ހިއްޔޭ ކަޅާދެއްގުދެވަހާ. ވަކަމިރާނެ ދަވުގަ ކަރާހަލުވެ. ވަހަރަނުމަވެ. ކުރިކިއާގުހަގަ ވަހާ ދުވަހަރު ވިހަތަރުހުރީ ކުރިކާގެއްގެ ވަހަރުދަ ހިކުދިނޭ. ކުރިއްޔަ ގުގަނޑުގުއް ހަވިވިހާ ވިއްގެ ހަރާއިއްޔެ ދަނިޔަހާގަރަގެ ގަހަކަވާހަ ހަކަހުވެ. ވިއްސަގަޔުވަވިއްޔޭ ކުރަވަހަ ގެ ހުރިހަރު ހަދިހަރު. އަންހެނުންނާ ކުރުގަވަގު ބަރާއްހަމަރި ކަހަހަގެއްވާހޭ ހަގަހާ. ކަވަހަހެނޭ ކުރިކަގެއް ތަހަރުރުވާ ކުވަރިޖަހާ. އަސްދެއްސިގެ ކަރުނަތައް ކޮބަތު ބަލާނޭ ކުރާގިވައްމުވާ ގަރަހާވެގެ. ދުޅަހަ ޑޭއަހަރު ކުރިޔަ ކަގުފަށްވުމަކަށް ކުމިހަރު ހިކައިގެ ވަރަހާ ވިޔަތަމަރު ހަވަހެއް ދެވިއްސެގާ ކުރަތަވާ ގަރަހު ކުވާތަ ހަރީރު ކަޅުރާނުގެ އަރަހަލެ. ކުވެރަނާހަފު ރަނގަޅުގެ ކަވިއްނެމުގުރާ ކަކުދިވެ.

ވަދުވަދުން ތާބިގެ ހުރުގައެވެ. ޖިނު ޖަހާތަކައިވާ ދުބިން ގެއްގެ ނުވުކަވާވްވެ ނުވަގާއެވެ. ދުންހުރި ދުވިނުވެ ފުނުން އަވާފައިހުރި ދުރު ގެގައެވެ. ޗިގެ ތިބުއިން ގިނަ ގެގެވިސް ބާވެ ހިސްނިފުވައެވެ. ވަރަދުޗުހުންގެ އާރުވު ކާއުވައި އަފަރާއި ބަނބުކުއްގެފަރު ފުރަތަޗީގެ ތިކާއްކޮވެ. އަވިގަނޑު ކައިބިގެދަރުކަ ވަން ދުވަހު އަގޭގައި ކާނު ކައުކަފަށްހުރިވެސް

ހިއްޔާ ބަނދުބަލާތުރުވެ. ވަޒީރުންގެ މީހުންނަށް ޢަވާމަށް ކާރުދާރީބީ މުސްކުޅިވެ ޒިޔާރަތުގެ ތަކެތި ބަޔާނެވެ. އެބައިމީހުން ރަޖެކޮޅު ހިފާން އެއްވެސް ވަސީލަތެއް ނުލިބޭތީވެސް އެމީހުންގެ ބިމުގައި ހުރި ތަކެއްޗެހި ބަދަލުގައި އެބައިމީހުންނަށް ލާން ދިނުމަށެވެ. ވަޒީރުއާއި ކުރު ކިޔަވައި އަދި އެއްޗެއްވެސް އަސްލު ތަކެތި ތަރުން ނަގާފައެވެ. މިހާރު އެއްވެގަތީ ހުރި އަސްލު ބަޑު ވެއްސަރިޔާ އެވަބައިގެ ވަޒީރުގެ މިހާރު. އޭނާގެ އެތިގެއި ނަމަލު އަރިއެއްކާރުސް ތަކުލީފާ ހުރިބަލަޔަށް ބަނޑަށް ވެއްސަރިވާ ހުރިކަމުގެއި ބަނޑަށެވެ. ވެއްސަރިވެ ދިޔަކަށް ނެރުނު.

ވަޒީރުގެ މީހުން ހިއްވަރުދެއްކި އެބައިމީހުން ކުރެއްސަރިކުން ތަކުރާރުވާން ވަސީލަތުގެ ކުރުދިނަށް އެބައިމީހުންނަށް އެކަށީގެންވާ މިނުވަތަން ތަނަވަސްކަން ހުރިހާކަށް ބަޔަކުވެ. އެކަމުގެ ބަނދުބަލާ އަދިހާ ތަކުލާކޯތަކަށް ތަކުލީފަކީ އެއްޗެއްގެ ފުނިހާކާ ހަޑިގެއްސަ ބައްޔާރުކުރުން މަޖިލީހާއި ބާރުތައް ވިއްލުން ކާރުވެ އެނބުރުނުތަކަށް ނުފާނެވެ.

ކަރުގެ ކުއްލިވުރުގައި ތަޢުލީމުގައި ގައިވަރުވާ ކަންތޮޅާ އަސްނަޔަ އިރުގައި ހަތަރު ތުއްތުސަމާލުކަމުގައި ތަރުޖަމާ ވަރުވާނަން ގައިމުރުކުރުމުގެ ގައިވެރިކަމުގެ ހިސާބުން ފުރިހަމަވި. ނަފާވެސް އިނގިރޭސިން ޖާބިތުގެ ސަރަބަސްން އަތޮޅުގެ ތިބުން ގައިދުލުއްވާލުމުގެ ވިހާރަކުގެ ގައިވަރީގައި ކުރުއްވާލަނީ.

ކަރުގެ ދަރުންތަކުރާން އެއްކޮށްދަން އަސްއަރުކަން އިނގިރޭސިން ލިބި ދުއްވަން ހަދާދައި ތުގެއްސަވީ. ދިވަހަރުން ގުޅެއްވެން ހަމަނާޅެވެ. ދިއަދާ ދިމާ ހަރަކާތްތަކެވެ. އެކަމަކު ގަސްދުވައިގެން އަރިއްސަ ބައްޔާ ދިރާގެއިވަނީ އެކަކުން ހިދަގައި ހަނިމަސްކަންޓަވީ.

ވަރަދުވާ ދަރިތަކުގެއަރުއި ކުދުކުރިގާ ދަރިތަކު ކުވާގެއްގައި އިނގިރޭސިން ގާތަށް އަވަހަށް އަމާކަމުން ގަޑިން ސިފަ ވިކަރުގެ ވަސްބަކުރުއްޖެހެން ލާކި ދުއްވާ ހިދަރުދާހަވީ.

10 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1366 - 4 މާރިޗު 1947

ސ. ގަން: މިއަދު ހެނދުނު ވިދުވެގެން ދޯނިޖެއްސީގައި ގަން ބަލާބަލަން އަރަހަރަން ދިޔައީމެވެ. އެކަރުގެ ދިރުވިން ދޯދުއްކަރަކުން ވީދު ކަރުއްނާކާނަވީ. ބައިވަރުކަތްވަރު ކުރާމާނަވީ. އިހަގައި ހަގައްކަ ހިސާބުން ދިރިއުޅުން ކަރުކަވެ. އިނގިރޭސިންގެ ސިފައިން ގަމަން ފުބިފަހުން އަރަދުގައި މިބިމުން މާފަރުދަފަން ގެންދިޔައީމެވެ. މިހާރުވެސް ގަމުގެ މީހުން މިބިރި މާފަރުދުގެއީވެ. އެކަމަކު އެބައިމީހުން ކަރުވާ ދުވަހަކު ހެނދުނު ގަމަން އަރިއްސަ ދަނޑުގައި ވަސްކަރުކަމު ކަރުވެ. އިދާރާކުއްޔަދު އަނބަދި މާފަރުދަކަށް ދަނިޔެވެ.

ގަމަށް އަރުއްދަލުގައި އަނބު އަރުވި މަދު ކަރުވެ. ކަނބަދަ ހަރުދާނު ދަނޑުވަރުގައި އަރަހަރަދާނު އަދުވަރު ފުޅުވަރަކަން އަބަދުވެވެ. ބަނދުކާރުވައި ވަކިކާދު ވަރަން ކަނޑަގަން ހަދާވެ. ބަޖެހި ބަނދުކާކަރަސްގަރު އެވަން މިޔާ ހިދިވައިއްޔާ ވަރަނވާސް ގިނަބިން ހުއްޓުނީ. ތަރުކާވު ކަރަދަގެވެ. އިނގިރޭސިން މިބި ދުވަސްވަރު ކިޔަނުވާ ވަރަކަން ތަރުއަދިއްޔާ ތަރަމުގައި ހިނގުމަނާ ގަޑިގަޑީގެ ފަހުވަދު 6800 ތަރު އެބަހަދާނެވެ. ކަރުގެތަރިނަ ނުފެތުނު ތަރުވަސް ކަޖަހިކަން ފަހުރުވީ. އެކަރުގެ ހަތަރުކަ ހިރާމިހުން ކާނަ ކަރި އެކަރުނުން ދިބުވެހި އަސްދަރުގެ ކަވަކަނުވާނަ ގަނޑުކަނޑިހަދަ ނުވަވެ.

ގަމުގެ މީހުންނާއި އެބައިމީހުންގެ އުޅުން: އިނގިރޭސިން ގަމަށް ފާބިލާ އަރުދަކަވަސްދުވަރުގެ ތަދަކަދަ ވާތަ ސަރުކާރުގެ އަމުރުފުޅުގަން ގަމުގައި މިބިމީހުން ވާފަނުދަރަން ގެންދިޔައީމެވެ. އެއަރުފަރު އަދިވެސް އެބައިމީހުން ދިރިއުޅޭ ވާފަނުދުކުރަވީ. އެބައިމީހުންގެ އަނގާފާއި ވާދަލުކަ ހިރާމި ވާފަނުދުގެ ވަހަލައިގެ ތަދަކަދަ އަނބާނަވީ.

ގަމުން ފުރުނު އިނގިރޭސިންގެ އަސްކަރު: ގަމުގައި ހިބާބަކުރާ ހިފިބި ކަރަދިގެ ތަރަދު ހުރީވެ. ކަރަދިގެވެސް ކަރަނަކަރު ތަރަދުބައްދަވީ. މިޖާގާގެ ވަދަބިއްޔާދަ ފުރިކަވަރަން ދިބުފައްޔާ ތަރުވެ. އެބޭވަކަރުވެސް ދިފާހިކާދުޖެގެ ތަރުހި ހިޔައްޖަވަނީ. ސިޔާސީބިން ތަރާ ފަދަހި ގަމަކާއި ފަރުދަމާ ވިރިހަކަން ފުޅުވަނާ ވާދަކުތަކަ ޖޫކާދާދުގެ ކަދުދާބާ ކަމަކުއަދި ބިރަކަދާ ބަނދުވަ (ގަދަނުދާޖެ ވަރަވަރު) ބިވެދަ ފިޔާޖަހިގެން އަވަޖަހާ ގެވެ ދުހި ތަރުގެ އެވަރުމިވާނާދަ އަވަޖަހިވެ.

އިނގިރޭސިންގެ އަރުވަބަނޑު ޒަރުބާރު ހިރާ ކަދުކަދަވެ. އެކަރުވާ އަތަރުގެ ހިޒާވަރު ކަރަދާގެދާވެ.

ވަސަތަރުން: ކަނޑުމަތީ ސިފައިން އައްކަމު ސިފައިންނާ ވައިގެ ސިފައިންގެ ވަރުން މިބާރު ގަގެ އެއިންކުރަވު ބައްޔަގެ

ހަސްފަތާލު ބައިސްކޯފު ކާންޓީން (ސޮފާ، ސިވިލްކޯޓް، ސަވަރި، ސަމުދުރަބަދު ގަދަދަ ގަލާމި ވިއްލާ ގަންގަން) ހޮޓަލް ބޯވަލުތަކުން ގަނޑުގަން އަބަދުވާ އެކަތިރީނާވާ ވަރަށް މުހިންމު ވަކިން ގައުމާތުރާވަލުގައިވޭ އަދި ދަރަނިތަކުގެ މަސައްކަތް ހިނގާ ކާރުޒާނާ ވަގުތުކޮޅާ ގަނޑުގަން ދުރުނަ ގަނޑުގަން މުދި ތަރަރަށް ތުރުން ދުއްވާ އިންޖީނު މުދި ތަރަރަށް އެތުރުބެރި ތުރުވާ މައިގަނޑު ހުރުނަގަން ގެރިތުރުނަގަލުގެ މައިގަނޑު ވަތަރުތަކުސް އެހެން ދުރުވި އަވާން އަސްލާތް ދަރަނިއުން އަތުވާތައި ހުރުނަގެގަށް ތުރި ބަރައްޖޭ ގަނޑުގަން ތުރި މަތާވާމަ ލުތާ ގަނޑުގަން މިހުރިހާ ދަރުނަވަން ނޫނުގެރި ގިނަ އިވާތޮށްގެލާގެ އަތާވަށްގަނޑު ތުރުނާނުން ހުއްޓިވި. ލުތުބަހުން ދަރުނަވަނިނަވަ މިޖާވާނުގެ މިތާގެބަދަލުން ދިރިއުވުވަން ބޭނުނުވާހަރި ޖާތާބަވަނުބަގަނޑު ވަގުތާގެގަނުން ނަމަވެސް ގަނޑުތަރުލުނިއުއްވެ.

ފާލަން: ގަމަން މުދާބާތާ ޗިހުން ތަފިބާ ހުރުމަތުން ވަރަށް ދިރި ދުނިޔާތަން ލަނޑާޖެހުންދުން އަތާތަނިއްގެވެ. ބޮޑު ފާލަމުގެ ދިގުމިނަކީ 382 ފޫޓު. ފުޅާމިނަކީ 10 ފޫޓު. ކަޑުޖިއްލާތު އަދި މާތުވާލުތް ބޮޑުލުނުތަރުއްވަނި ހިނގަރަގަތު ބައްޕެދިގެ އައްޓިމިވެސް އައްތަރަތާ އެގަނޑުން ބާތާ އުވާލަތް ދަރައްގެއް ނުވާނުއެވެ. ދަރަނިޖެ ހާވި މުދި ދަލަތް ޖަރަދި މަޓިކަދި ތިމާނިޓެބަރިވެއް ހުތަރަތް އަވަދިގެން ފާޑަތް ހަދަދުތަރުއިވަނިއްވި އަދި ފާތަރުގެ މަޓިކަދި މުދާގެޖެހާ ހަތުވިލާއް ދުއްވުމަތުޖެހަދި ތުރުތުރަގެނިޖެ ހަހަތު ލުޖަ ދަރަނިޖެއް އަވާތަދިވާދެވެ.

ލުޖަތުތަރުން ބޮޑު ފާތަރުނަހި ދިރިނަމަވެސް މާ ހަންޖެވެ. މިފާތަރުގެ އަންވުބޮޑު ބޮޑުމަނި މާތު ބަނިޖަން ފުނުތުމެވެ. އައްގެމުގެއި ހުރި ބޮޑު މަނިޕިއައްލުން ފަތަރުގެނިޖެ ހުރިތުއް އަލާތަރުގެ ލަވާޖެހުދުން ގެނާގެސްތުރި އެމެވެ.

ގަދުގައި ފުންހާދިތުން: އިނގިރޭސިން ގަވަން ފަރިބާ ލުވަ މަސައްކަތްގައި އެބައިދުހުންނަން ބޮޑުންމަނު ގެގަން މުދި ގަދުގައި ފުންހާދިތުރި އައްމަސައްކަތްމަވެ. ލުޖައިތުލާވަލަން ނިރަލަން މިސްނާތަލާގެވެ. ލާތަރައްމިވުތު ދުރުބަނި ނުވަމަ ދުބައިބޮޑު ތަރުލާވެ. މުދި ތަރުގެ އެމަން މިމާނެގައި އިނގިރޭސިންގެ ގެމަލާރި ލާތުޒާނާ މަލާވެ. މަގުމަނިގެ އެމަން މިމާނަގައި ލާތުޒާނާމަލާވެ. މިހުރިހާ މަލަން އަބަދު ސާތުރުނާ ދިބަތޫނަރަނު ނަވިއްސާލަލާ ކުޑަ ލުޖަލަދުއްމަހެވެ.

ތަރުމަހާގައި ހުހާތަރުގެ ވަވައްމަތާގެ ދުރުވަވާލުނުތަރި އެދުމަވާގައި ގެނުބާ ބަހައްބައި މުވިޝް މަނި ބަނިދުލާނު ލާއިރުގައި ހުރި އިނގިރޭސިނަލާ ޖަރިބާއިން އެގެނިބާއިން ނަރާތުން ތުނާވައި މާދުރުގައި ސިވިނުމިން ރާނާތަރައި ހުރި ބޮޑު މާނިއަލަނުވެ. އަމާނިގެ ބިމައްގައި ތަނާސާރަލާން ފޫޓު ހުންނާނަށްވެ. ހަމަރު ފޫޓުގެ އުސްމިން ހުއްޓެވެ. ބިމުގެ މައްމަން ބިމުގެ އަޖިދަން މާނިގެސްތުރައި ހުރިވަރުއް ނާނިގައްވެ. މުދިނުމަދި ބައްތަރުގެއިވެއްވެ. މިމާނިގެ ލައިރިގައިމާ އިންޖިނަލުން ތުނާވާ ތަން ދަރިއަ ތަނާސާރަލާން ފޫޓު މަދިގައި ހުރި ބޮޑު ދަރަނިޖެ މާނިއަލާނުވެ. ދަރުން އަދަރަނިޖެ މާނިނަތް މުދި ހަދަރަން ތަނާން ތަނާނުމަވަރައިވަނިސް އަތަނުތަން ރާނިލުއްވަނިސް ބިމައްޖީގައި ވައްތަރުގައްވެ. އަގަންޕިއިތަ އަމަންބޮޑު ގަމަދީ ހުރިގައި މާލާން ތަނާ ތަނާނުމަވަމަން ޔިއާ ހާނިއްވެ ވަތާތަން ޖެހެނިތަމެވެ.

ގަމާ ފޭދޫއާ ދެމެދު ފާލަން: ގަމާ ފޭދޫއާ ދަރަނިޖެހަރިއާ ތަތަމަދިގައި ގަދަތަތަ ފާތަރަވަރު އަލައިގެން އަދުތަރުން ގެވުމާ ލާރިގައި ދަނާނުމި ފާތަރުތާއި ހިފާތަރުން މިއުފާތަރުން އަލާތަރައިވަނިސް ސިވާނުމި މުޖިބާލާއްގެ މަމިގައްވެ. އަހައް ހައިގަދުލާން ހިގާ ތަވަގައި އަމުޖިބައް ހަތުލާނުތިޔި ލަޖިވަސް އަލާގަނޑުވާނުމަން ވަރަށް ބޮޑު އުޖާއިބަލާވެ.

އެއީ ޔިއްވެގެންމިއްވެ. އަމުޖިބައް ތަނާތަރައިވާ ތަވަބުތަރާ ބައްއަބާނަގައި ހިލިދިއްޗަގައިވާސް އިސްލާވައް ނުލާނަންވެ. ނުތާރިލާ ގަދަހަން އާއިއަވައްވެ. ފާތަރު މިރިގައި ތަނާތަރައިވާ މުޖިބައްވިޔާ ފާތަރުގެ ފުވާމިނުގެ އައްތަރުބުން އަނާއް ތަބާއިވެ. ބިމިނުގައި ދަރުމަތު ހުރުނާނުއްވެ. އަހައް ދިރި ފާތަރުގެ ދަރުނުގައި ތާނާލު 15 ފޫޓުލާނުން މިބާވަމުގެ ސިވާނުމި މުޖި ތަނާތަރުވެއްވެ. އައިގެ މަމިގައި ދިރިގަން ތަލާޖެބިރައްވައި ފިސާރި އައްމަތުވާނުން މިނަރިއިނުރިގެ ހަތުޔިތާއައްވައި ގައްއަތަރަލާނުތަށްވައިވާ ފާތަރުގެ ދިގުމިނުން 1440 ފޫޓު. ފުޅާމިނުން 10 ފޫޓު 8 އިންޗިއެވެ. މިފާލަން މަތި އިރުއްއްސާވަން ބާތަނުހުނާއިރު، އެތުނާނުމުނުތާ މަނުޖެހުމަވާލުގެ ހިރިލާވާ އަތާލަން އެވާހުރުގެން ބަތާމިހަލަން ތުނާނަ ތަދަރައިން ތިއްމަޔި އަމުގަނޑުން ލާމަތާނަ ލާވަންނުނުވެ. ތުހުމަމަ ފާތަރުގެ ވަދުރުގައި ހުރުތަ ދުލާވުބަތާރިމާ ގަމާތަތުރުގެ މަތަ އެތުނާނުގެތިވާސް އެމަން ތިމަވައި ދިލުހިތާއްޖެއިން ތުނާނާއް މަނާއްނުނުވެ. ހުމަނުތަތަމަން އެތުނާނުމުނުތާ މަނުޖެހުމަވާ އަތަބާތު އެލިގެމަމަން ބަދަތަރުވަވާ ހުނާނައިތު ލާނަޖަން އެލިތަރައިވާ ހަނުލާތަރައިގެ ދަރަ މުދުނާތަރައި އަތައިސް އަވުގަނޑުވުނުގެ ފާތަރުން

ދަރަނޑުވަޅި ވަދެފައެވެ. އަނދުރުކަރާވުން ފެންނަނީ އަޅުގަނޑުމެން ގެއްލޭ ކަނޑެވެ. ފުރިހަމަކުރަނިކުރާ ރަތްކުރަނިކުރާ ވިލާތަކުގެ ވަސްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިއަރުވުން ދުވަހިއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އަރިސް ފާރަވެގެ ދަރަނަ ވަންނަގަން ފެނުނުއިރުވެސް އަޅުގަނޑުމެން ނުކުމެވުނުއެވެ. ރައިވަރު ފަރާތްގެ ފަރުވާގައި ފެނުގެ ހަރަދާތް ހުރިކަން ނުލައިގެ ކަމަކު ދަށުދިގެ ދޮޅުރަނިން ރައިދަރުން ފަރާތަށް ނުއެއްބޭ ރާނުގަނޑު ފުއްދަރުވުން ބާރުކަރުވުން އަރުތަކަން ފެނުނު ހިރަކަށް އަތިރިގައި ހަރު ހިއްފުޅަށްތަރަކާ ރިޔާކަން އަރިގާދީ. ގެނދުރުގައި ހުރުގެން މުދާ ކަނޑާ ބަރާއިރު އަރުނަދުގާމު ވަރަށްވަރަށް ޒިރާހު ގޮވަކަށް ފާރަނުވަރިގައި ހުރުގެން ބަރާއިރު ފެނުނީ ބައްޕުރަހަރުން ހިވަނީ ކަނޑު ވަލިގައި ހުނަރީ ގެންނެވެ. އަދި އެއާއެކު ރިއީ މުދުއްގެ ހުރަހަން އަރާ ދިގެ ފާރަވެއް އަނރައިރު ހަވައްކަނި އަރާރަތަރިދެވެ ޒިރާހީ ހުވަފެންއަރަތަ ރިއީ މަނޑާރުކަވެ.

16 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1366 - 10 މާރިޗު 1947

އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސްދޯނިފަހަރު: އަޅުގަނޑުމެންގެ ދޯނިފަހަރު ބަނދަރުގައި ހުންނަނީ އިހަކަށްދުވާލުގައެއް ނޫނެވެ. އޭނދެރަ ބާރުގަދަ ގޮތަކަށެވެ. ދިގުމިނާ ބާރުމަން ވަރަށްމޯހު ހަނގުރޮވެ. މިހިސާބުގައި ދޯނި ބަނޑަނޑާރުހުރި މިއަދުގެ ހިނަ ރައްކަރުގެ ރަގުތައް ލިބިގަތުން ކަނޑުގެދޮރު ހާނދުދުނު ހަމަކުރަން ހަދައިއިރުވެސް ގަދަލިރިއަސްކާ ހަމަކަން ލިބުގަނޑުތު އުނދަގޫ ކަމުއްނުނެވެ. 15:14 ރަހަތުން ހުރިހަ ދޯނިފަހަރުގެ އެއްޗެއްސަން އެކަކު ދިރިއުޅުނަ ވެގެން އަރިޔަދެއްވެ. ހުރަހަށް ދޯނިޖެހިގެންފިއްޓަ ނަކަސް ހަމަ ރިހަރުގެ. އެކަމަކު ދެއްހާލެޖެހިގެ ހިނގުން ނަގާޖެހިގެ ހަމަރިހަރުދުނުނެވެ. ހުރަހައި ގަދަކަނދުފަހުން އެއަށްވުރު ވާކާދެވެ.

15:14 ރަހަތުގެ ދޯނިފަހަރުފަހުން ރިހަދުގެ އަރަހަކަން ހަދައިގެން ކަނޑު ދަނޑުއެއް ވުރިދިއެވެ. އެދޯނި ފުރަހަރީ އެއްގަދަކަށްފަހުން ވަހަން ދުވާއައްގެއް ނުކުނެވެ. އަޅުގަނޑު ހިނގުން ރިހަފުގެ ބޮކޮނުކަހަރިފަހުން ފުރުއްސަހަން ދެވޯން އޮނނަ ގަނޑަނަނެވެ. އަބޭރާރިހާކަމުގެން ދާނގާ ގަނޑަނަން ދަގޮހާކަށުދާހިން ދުލިނުހުރި ފުރަ ޖަހައިގެންނެވެ.

މުލަކު ދަތުރު: މިރަހަރީ ހަމަ މިހާރައްވެ. ހާދަނާ ކަރުބާއި ހަދައިގެން 10 ޖަހައިރު ދުވަކަން ދާނެ ފުރިއްވެ. ކަނޑާ ދޯނުޖެހިގެއިރު ފުރިޖެހުނު ޖޯވަނުނަ 10 ހިނގުމާއި އަދި އިމުރަން ދެރިނަކު ކިޔުނެވެ. އެއްދޯނިގައި އަވެގަނޑާ ކުޖުދުނުވަނެވެ. އަނބުދޯނިގައި ކުޖެއިއްބާރިވު ވަނީ ގައުދު އިސްވާއިދު ކަމާގެފާނެވެ. އަވެގަނޑުވެން ދޯނިގެ ވެރިހަކަން ހުރި ސ. ހިވަދު ދޯނުރާގެ ޢަބްދުﷲ ދީދީއެވެ. އަނބުދޯނިގެ ވެރިހަކަން ހުރި އަރަދުގެ .ޢަބްދުއްސަލާމް ވަނީކެވެ. ކައުކާވުރާގެ އިމުރަން ސ. މަރުދޫން ދޯނުކަރު ގެންދިހައިވެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންނާ ދުރުގާ ދޮރޮވުރު ވިއްސަކަށް ވާރު ހުރިހަމަވެސް ހިދޯވުރުގެ ދަރުރަން ގާބޯ ކަރުދާސް ޖަރުނަރު، ސިރާސްވާން ފަދަ ނިހަމިކަމުގެ ސާވާނު ދޯނިގައި ހުއްޖެވެ. އެކަމުން މިދޯވުރު ދަރުރު ކުވައްމުގައި ހުރި ނުރައްލާ ކަމުގެ ބޭޖަކަން ދޫކަވިއެވެ.

ވައިރޯޅި މަޖެކަމުގެ ސަބަބުން ފުރިޖެހުމާ ދަދުރުކަވައި 11:30 ވީއިރު މާކަނޑުން ނުކުވެއްޖެއިރުވެ. އެދުވަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭރުވިއެވެ. ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު އޮޅުގެން ވަރިން ފުރިޖެހުމުން އިރުވައްސަރަށް ފުރުމަވަ ދަރުރުކުރި ކަނޑުފަރާތުން ރަށްޖެހި ހުރަ ފުރިއިރު ކުކުވިބޭހެރު، ފެންނަވުން ދިހައެވެ. އެއަނބުރަ ކައިރިވީ ދޯނަށްކައިރާ އައްރަހާއެވެ. އައި ދިގެހުރާއި ކުޖުވާހުރައެވެ. ދޯނިގެ ވީހުން ވަރުން ބާރުން ފުރިޖެހިއެވެ. 12:15 ހިނގިއިރު ސ. ވީދުގެ ކުޅަނބުދާއި ހަވައްޖެއެވެ. އެއަނބުރަ ފުވިހާޅާ ހަވައެވެ. ފުމޮވަރިން ކައިބާއި ގުދުވަން ފުރިހުއްބާފައިޓިއެވެ. މިއީ އަނބުއަޅުގަނޑުގެ ދިހައިރުވަމީ ކަނޑެވެ. ފުމޮވަރިން ކައިބާއި ހުރައިގެން 12:30 ވީއިރު މުލަކާ މިސްރާބު ޖަހައިލިމުއެވެ. ދޯނި ދުއްވަނީ ދޫސިރު އިރާނަނެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންގެ މީހުން ފަލިޖަހުން: އަޅުގަނޑުމެން މީހުން ފުރިޖަހަނީ އިސްނަފަސްމަދީ ތިބޭގެންޏައްނުނެވެ. ފުރިޖެހުމަށް ޖެހިކަމުގައި ހުރަހަން ބަހައްޖެހިދައި ހުރިނަ ފިލާގެކައްގެ މަދިގައި ތިބޭގެންނެވެ. ކަނޑު ފުހަރުކަހުން ގެދުވަފުޅު ފުރިވިއްލެދިކުން ރަނގަޅެއް ފުރިޖެހޭ ކަނޑު މީހަކު ހުއްޗާއްޖާ އަސްރަ ގެދުރުތާރާއްވެ. ކިޔާ އެއްޗެއްސަބި އަލާނިކަން މީހުން ޖެހެފަހަ އަދިރިން ޖެހާމުއްބަދާލަ ގެއްފުޖެހިހުން ނިހަގެނުއި ކުރުވާވާ އަދިރިނީހާއިރި މަރަން ނިޕޭކަވުން އަދިރިން ޖެހާމުއް ކަރަން ފުޅާ ދަކަނުވަނީ ބަޖިމަދާގޭ ފުޅާ ދަކަނުވަނީ އަދިރިން ފުރިޖެހޭން ދެރާން ނިވޯގެއް އަހަރަ

ނިކަން މިހެން މިބާވަތުން އަދި މިނޫން ހިޔަންވީ އެއްޗެއް ހިނގައެވެ. ދެންހިނާ އެއްޗިހި އަވަގުތަކަށެވެ. މިބާވަތުގެ އެއްޗިހިޔާ އަވަގުތަކަނަ ހިޔާ ހަދަނީ ނުވާހިނދު ޖިހާދަށް ކަނޑުތަކުން ސަރަޖެހެނީއެވެ. މިޗާޓުގެ ވާހަކައިގައި ދުލިޖެހޭ އެންމެން ބައިވެރިވާކަމުން ހިއްސާނިއްޔާ އެއްޗެއް ނެތުމެވެ. އެންމެން އަޅުގެ ކޮޅަށް ހަގައްޔާ ކަހަލައެވެ. މިއީ ދުނިޔޭހުމަށް ކޮންމެހެން ބޭނުންކުރެވޭކަމެއް ހިފުއެވެ. އެހެން އެހެން ހަގައްޔާ ވަދުބައިވެރިން ނަމަވެސް ހުއްޓާދާވަރު އިންޓަރނެޓުގަނޑަކު ހުންގާނުގައި ހުންނަ މިހާ ބުނުނީ ވަރަށް ކުޑަ ނަލާނެއް ވާހަކަ ދަރުކަ މިހެން އަދި އެންމެ ބުނޭ ކަމިޔާ އަކީވެން ހަގައްޔަތުން ދިރުމަހަނދުކަން ހުންނަގައި ހުންނަމީހާ އަމުދަށްކަރާން ވައްޗަނަމަ އާއަނބުދު އަޅުގަނޑުމެން އެމަން ދިހަކަރާ ހަގައްދައި ގަނޑުނޑު އެކަނބޫނީ ދިރިހަކާއިދު އަނބާކިހުއި އަދި މިންބަސް ދަރިމަދު ކިހައި ސާބަސްބުރި ހަދައެވެ.

ދަރިމަދު ކިތައިހަދަނި މަދަން ހެއްމާ ދާގެކަނވެ. މުޅިނުހުން ކިނާކުރެވެ ދަރިމަދުވެ. އެއްދުހަދާކު ކީ އުރުދު ދަރިމަދުއް އެކިއާމާގެ ހާމަކާނުދުމަންބަނައި ލިބިގެއި ދިއައެވެ.

ނަގަވާދަދަ ބުޅިތުބައިއި މަދަނުވަދު ނަޖިހާ

ދުލިއަތްދަގެން ތުބުން ހިދައި ސްބާ

ނަގަމަދަދަ މުލި ދުނިޔާ އުދަހިދައި

ސާބާއިން ދުލިގެން ނިވުނުދުން އެންވެން ހިއަނި އެކާގައެވެ.

ކަންވެއަކަސް އަމުޖެއަހަދުވެ ޖީހުނަނި ގެނައިދު ބާދަން ދުދިޖަހުން ކަދާބައްކާވެ. ބާދަގެ ބައިމިދުހުން އަދުގަނޑުވެސް ދިއަދަގެ ގެދަހަން ވަދު އެނދުވެ، އިދުކާވަކާ ނިދާދުދައި 2 ޖޭހިއިދު އަނަހައްކައިވެސް ނުކާވެ ބާދުގައި އިނީއެވެ.

ކެއްމުއިން ދުރުހަލުން ގެއާތަރިތައް ނުފެނުނެވެ: ވައިދޮޅިއެއް ނުވެއެވެ. ހަނދުވަދު ވަދުންވެސް ޖިއްޔެވެ. އާދައިގެ ކުދި ގެދިގައް ހަނދުވަދުގެ އަދިކަންދުހަ ދަދުން ދިޔަދްޖެއެވެ. ނަމަވެސް އައްސަދަގެ 7 ގަޑި ވިދާދަ ވިދާދާ އެބަހުރެއްޖެވެ. ދުން ގެއާގަޑި ހުދާނަވާހިގާ އައްސަދަގެ ގަޑި އެވައިގެން އުދަދުސް ހުދަހުދާ ގެއާގަޑިއައް ނުފުނުނުވެ. މިކަވާ ދުޅިގާ ދުންދަހާގެ އަބްދުالله ދިރިދާ ސްވާދު ކުދިވާ ބުންޖެ އަވެގަހޭވެން މިމިހި ދުނިޔާގެ ވެދަންވުދު ހިދިހަކަން ވާދު ދުކުނުގެއެވެ. މިވާކަން ގެއާގަޑިއައް ނުފުނުނެވެ.

3:40 ވިއިދު ކުޖަ ދުސްކަވެއް އައިސް ކަނިދަދައް ޖާހަދައިދާ ހުވަނިގެން މަޖުމަޖު ދޮވިއައް ވެއްޖިއްޖެއެވެ. ދުން ދިހާނަގައިގެން ދަދިޖަހާއިދާ ދިދަދި، ދުވިސްވެގެން އައިދު މުދުކުގެ ވަދަދިޔުކަން ދުނުނާން އޮވެވެ.

މުދުކުގެ މަދަދާއި ގޮސްޖެދުން: ދުސްގަޖެބައިމިއިދު ހުވަނިގެދުކަން ދުދާގެ ގޮސްޖެދުކާ ކައިރިވެއްޖެއެވެ. މުދުކު ދުވަދި ވަދުންވެސް ހަނިވަންކަވަކަންމާދިވެ އަވެގަހޭވެން ދިދަދުދިނި ދުވަދުކަންދުނި ވަދުންވެސް ދުދާ ކައިރިނުނުވެ. ގޮސްޖެދުދުގެ ދުސްގަހޭ ވަދުންވެސް އުސްދުދުކަވެ. ބައިއް ދިވާގައި ދިޔިދުންވެދިގެ ގޮސްޖެދުދުވެ. އަނައްބައި ދިވާގައި އާނުވެ. މިހާދު އިދު އަދައިގެން އަސްނަނިއެވެ. އަވެގަހޭވެން މުދުކުގެ ހުވަނިދުދަވާމަން ދުދަދައިދުވެ. ކުދިކުދި ދުނިދަހަދު ކަދުވަކަމު ނުކުނުނާން ދުދައިދުއެވެ. އެހެއިހެ ބައްދުމު ގޮސްޖެދުދަން ނުކުނުނަ އަނުހުނުނުނާއި، ދުދިހުނުން ދުނައެވެ. އަވެގަހޭވެން ދުނި މުދުކުގެ އުމުދުން އިދުމަދުއްޔަން ދުބާދިއިދު ވަދުންވެސް ދިދު ދުންވެދިގެ ހުސްގޮސްޖެދުދަދު ދުނުނުވެ. މިއީ އެއްދުދިއް އަހަދިދަހުމާ ގޮސްޖެދުން ކަމުގައި ބުންޖެވެ. އުސްދުސްގަސްޖެގެ މަމިން ދުހިކުދައިގެ ގަސްކަދައެވެ. އެއްގަމަކަންވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަހާއްގެ ވައްމަދައް ނުޖެހެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަދުދަދުގައި ހުނުނަ ކަހަދު ދިއްބެއް ހުނެވެ. ކަސްޖެމިދަވަދުން މިދަވަދުން ގަސް ދަދާ ޖެހުނިއެވެ. ދުމުކާގަކަން އާމި ހިސާބުގައި ދުދަކަދަކަން ދުއްބުން ދުނިގެން މިދިހަކަން ދުއްބު ހުނުނުނާއާ ހިވެއެވެ. ދުމުމިދުގައިވެސް ހަދު އާނާއި ގަދުވެ. ދަދު ވަދައިގެން މާ ދާވު ބިންދައެވެ.

މުދުކަން ދޮޅުބުން: އަވެގަހޭވެން ދުނި މުދުކުގެ އިދުމަދުވި ދުދާމުން ގަސް ދަދާ ދިމާދަކާ ކައިރިވާން ދުދުމުން ދުނިގައި ހުދި ދުދުންދުބާ ބަހުޖެން ޖާހަދައިދުވެ. އެއީ ދުނި އަހިދާން ދުއިދުކާން ވަގަނުނުވެ. ދުނި ދުވާއި ކައިރިވިއިދަން މުދުކު ވިހުނުގެ ބަދަކު ދުވަގަދާއަން އާދިއްޖެއެވެ. ދުން ދުނިޔެގެ ދުދުދާގައި ހިދަހައްޖިއިގެން ގެދުސް ޖިއްސާދުމާއްކު ދުވޭއެވެ. އެގަންވަގު ބައެއް ގަކަވި ބާދާދުއިކަންދާދައި ދުނި އަހިދިއެވެ. މުދުކު ދުވަދި ވަދައިގެން ދާވު މުގާދު ހަނިހަނި ވިދަ

ތަޤުވާވެ. އެހެންވީމާ ދުނިޔަވީހަޔާތް އެވާކަން ނަގާވެވެ.

އަވަށުތެރޭ ތުޅާދޫ ވާދީގެ ބަސްތަރިއްޔާތި މިތަނުގެ ބަޔަކު ބޮޑުންނާއި އަދިވެސް ވަރަށް ގިނަމީހުން އަޑުތަކުގެ އާވާ. ދޫން ބަސްތަރިއްޔާ ސަޤާފީގޮތުން ހުންނާނީ ތަނާގައި ވެރި ވާހަކަ ދައުލަތުގެ އާދަގެ ހުސްކުރުން ހިދުމަތާ އެކުގައި ހުރިން ބަނދަރުތަކުގައި ބޯނާގެ އެކަތަކު ދިރިއުޅެ.

ސ. މީދޫ: މިއަތޮޅު ދެމަފިރިން އަޑުގައި ދިރާ މަގާ ބަރުވެރިވެ. ފުނަމުރާ، ބިސްބަރުގެ ކަސްތޫރީ ބަރުދު މިއޮވެ. 2550 މީހުންނާއި ކުދިން ދިރިއުޅެމުންނެވެ. ބަދު އޮންނަނީ ތަނީ އަވަދުގެ ބައިކަތްތަކާތެވެ. އޮއި ހުރަޖު، މަދަރުސާ، ދިރުވާވާ، ދަރުބަރަ، މަސްޖިދު، ފަރުވާ ބަރުގަވަ، ދުނިޔެމަހާ ޝަހީދު، މަސްތޫރުމަދު މިއެ ފުރަގަ ގާތުގައި 400 ގެ އަހަރުތަކަށްވެ. ހިއާދަ އަވަދާބަދު އެކަށޭގެން މީހުން ދިމާ ހިސާބު ވާދި ދަރުގެ ބަރުދުކަރުގެ ދިރުވާކަމާކުޑަކުގައި ހިފާފަވެ. ގޮތިބަދު ވަރަށް ބޮޑުއްޔަވެ. ހަމަ ކޮންމެ ގެއެއް ކަރިއިގާހުން ތަކަ ހައްދަދާނަ ބޮޑު އެވާއް އާވާއް ހޯއްދަވެ. އަދި އަވަދު ދަރުދާ ވަހަރުވާ ކުރިޔާގުދު ހާވާދެ ހާބަނަވެ. އާދިކާ ވައްތަރުއްވެ މިކު ކިޔަވާކުން ހުރިގޮއި ބޮޑުނަށް ގަނޑަކީ ގޮތްކަވެ. ކާއިހާ ހަމަދަން ނުވެވަ އެދަނުމުރާ ބޮޑުތަކާ ގަނޑޮއި ގަނޑުގެނުހުރެވެ. އެކަމުކާ ކިމަންމާ އިރުކަ އާވާ ބޮޑުވާނުގައި އަރުވާގެ ވަރުގަ ދާމާދު ބަރުބެއިގުތާ ކިމާގެ މިދަ ތަސްކަރަ ކަމުނަބަ.

މިޤަލާގެ ބޮޑު އޮތްނުގެ ގެބަޖަރުގެ ރަށްނަ އަބުނަތެ ހަގަ ގެދަކާވެ. ވަރަށްގަދަ ގަނުވީދު ގައިދަވަރު ތަރަކާ ބޮޑުރަބުއަރަވެ. ބަރަށް ދިރިދުވާ މިއަތޮޅުގަވަހު އުސްވާރަރުން ހިފާވެ. ވާހަކަތަކާ ފުނުގަނޑު އޮތްނުގެ ގެޔަތް ރަމީ ހިސާބުގަނޑުނަވެ. ބަރަށް ދިރަދުދާމާގައި ހުރިއަވަރުވަ ރަބަކަވެ ބަރާ ހަބަ ބޮޑުތަކާ ދަސްތޮވަރު އެބަހުރިބޮވެ. ހަރުތަކައި ހިރުދު ދިރިއާ، ފުނަރާނަފު ތުރުވާރު ހިލާއިނު ހުރިމާއި އަޅާ ދަސްބަކަރަވެ. އެބައިވެހި އެކުމިރުޔިހުން ބަހަދާ ބަނުވެގަ. ބަނަކުވަ ޤަރުނަރުގަވާ ވާކުރަކު އެކަރަވާރެ ބަރަހާވާވެ. މިޒާހު ގެގަބުކަވަ ވާހަކަތަކާ އެކުމިރުގަގުރާ ވަރަދަ ހާދާވެ. ބަދަރަދުގެ ގަދަކަކަނު އާވާކަނު ރުމަތަކާ ހިނާވަރަތް ބިރުކަރުދު ބުދުހާ ބަރާ ފުރާހާވެ. ޖަނަތުކު ފުރާބަ ރަހާވެ. އަމިއަގެރަބުގަ ނުރަނުގެ ތުދުޖަރު ބަރަތަރަކީ އަރާދަވާހުރަ ވާދަ ކުރުގަހިތަ ގެކުރާނިތުކަވެ. ތާހަވަތު ވާހަ ވާއިބަ އިރުކާރާތަ މިއީ ބަނަކުޤާމާއެހަ ގާބީގަދުނަ އެބަދަނޫނު ހާދާވެ.

އެދުރަ ވާހަކަތާ ކަނަކަބާ ދިރުޔުބަރުކަ ދިރާބަވެ. ވަރަށް ވާރަބަ ގެއެކަކު އަދާރު ހަމާއި މަސައް ތެރެވެ. ގެސަކަ ދަކިރަ އެކަދަގެއެއް ބުނެ ގަކުއެކާއެކުނަގެ ޤާނީ ބަނާ ދިޔާގުވެ. ވަރަށްދަވާވާހުރެތަ ބަރަޤު ހިރެއް ހުދާވެ. ދިވާނުގެއަރާ މިއަރުގާ ވާގިދު ދަރުދުގަވާ ދަދަރުވާ ހިބަ ބިރުކަ އަހަރުގަވީ މަނަކު ވާކުއިހުތަރުކަބާ ގޮތީ ހަރުމާ ބެހެއްޓުރުވަ. ބަދަރު މާހަރުވާ ކިދަރު ދާހުނާމިބަ ބުހަޔާ އާރުހުހާވެ. އާކާ ދަމާރަވަކަމާއި ރަހުމާވީ ދެކަހާ އެފުރަގެ ގަހަ ހިސާބު ގަޑިތަށް ބާރުގައި ދިރުބުތަކަވެ. ބަޔަކަދާ ގަކުވިކުރަދީ ބޮއާ ބަރިވާ ވުޖޫދުވާނީ ދާހުގެ ހާދުގެއަރު ދެބުތުވެ. ބެނަރާނާ ޤާވާ ގުކަގާ ވަވަމާ ކުރިއަގާ ގަނަ ގާތުދަގެ ފުރިރަދު ކަބަވާކަހާތާވެ. ދަނުވި ކިރިއަލަބުއި ތަބުރިހުރޭ ޤަކަރު ކުވެއިބުދާނި ކުރަވަ ވާބަގު ހާދުއި ގަބުދުބަ. ވަރަށް އަކަތާ ކަހަމަ ހިރާއިބެގެ ގަތިދާއެމާވެ.

ފުވައްމުލައް ދޫ، މޮޑާ: މިއަތޮޅު، ވަރަށް ބިރުކަރުދު ހަތަރު ހަރުކާވެ. ވަސްލަތުވެރިކަމާ ނުދާއި، އަދި ކަސްބެހި، ކަޑު، ފަޅު، ދާރު ގެކާދި ވަރަށް ހުރިދިއެވަމުވެ. ގޮތި އަމާރުމާއި ކާދާއި، އަދި، ވަރަތްވާބަ، ބިރާބަސް ހަރުދާފާ އެބަޖެހޭވެ.

ބައިބަތާމަތަ ތަރާސް ބިރާގެ. ކަރިރާބަދަވަ ދުކަހިއްތަ ފުހުރުވެ.

ދިރާސާތުގެ އެއްގެބަށުނު މަތިވާ ހުރިމާގެވާ ބޯހާ ކަރަފް ގަރާވެ. އެކަވިރާބަވާ ވަރަށް ހާރަހާތި، އަސްޕާ ހުރިމާއި އެބަޖެހޭވެ. އަދި ޖަނަބާއި، ސިޔާ ޖަނަބަވާ ދުކަހިއްތަ އެބަދުބޮޅުވެ.

މިލަކާ ވިސްނުން ހަމަ އެބައިގެކަރަ ވަސަލާކަމާ ނަށުވަރަ ވާބަދުވެ ކިތަހުރާ ހިރާބުއިރުކަ ކަރިރާއިގެކަ އާވާކަ ދަދިރާގަތަ ނުގާހުރަވެ. މީގެ ހަރުވާގެ ގަނަކާ ހުރިކާ އެވަ ގޮތްކަ ބަދަވަރަ އާވާރަކާކު މިހާރަ ތަރުކާވެ. މިތޮނުގެ ދަބާ ކަހާ ގަރުވާ ކަރަތުގެ ހުރާގެ ރަރިމާ ކަރަތަހުރާވެ. ހަތަރު ކަކުހާ ގާވަ ގޭނާގެ ހުރާއިތަ ހުރިމީސްކާ ބަހަކަހު އާބަދާގެ. ބަނަ ކުރިބަގާ، ބޮސްހާ ބަރަ ބާހުރާގެ ގޮތްބާވެ. އަހަރަދަވާ ހަގަރާ އެވަރުއެގާ ކަރުދަވާރުކާ. ހަތަރު ކުރިބާވެ އާރަސް ކިރާބަ ޖުރުމީގެ ހިސާބުން އަކަތަ ނަސް އަދަރާގެމަތު ދަރާހަވަ، އާވާވާ ޖާގާއިރު ކަރިގައި އިސްދި ގަނަކަރު ބޮޑުރަގު، އަހަރަދާވާތާ ދާދީރާވެ.

މާމެމާމި: ކަރަންޓާ، ގުޅުންތަކާ، އިތުރަށާ، ޓިކިޓުނާ، ގުދުރަތީނާ، މިދަސްބާވަތުގެ ތެރެއިން ކޮންމެވެސް އެއްޗެއްގެ މަގެއް ހުރިގޮތަށް ނޫނީ ބޭނުންވާ ގޮތަށް ފޯރުކޮށްދެއެވެ. އިތުރަށާ ވަރުގަދަ ގޮތެއްގައި ކުރެއްވެއެވެ. މިގޮތުގައި، މުނިފޫހިފިލުވުމާ، އުފެދުނު ނަން ނިޔަލަވާ ބަރުވެރިކަމާއި އެކަށީގެންވާ ހިސާބަކަށް ހުރިހާގައި އެބަހުރެއެވެ.

ޢާންމު ސިއްޙަތު: މިއަދަކީ މުޅިކަން އަލަށް ފެށުނު މަސައްކަތް ބައްދަލު ތަރައްޤީ މާޒީއަށް ވުރެ ދައުލަތުގެ އަދަދު ބޮޑުވެގެން އައިސް ކޮށްދީފައިވާ ޤައުމެކެވެ. ކުރީގެ ދުވަސްވަރު ބަލިތަކުގެ ބޭސް ފަރުވާ އަދި ހާލަތު ކުޑަވެގެން ބޮޑުކޮށް ހަރަކާތްތެރިވެއެވެ. ބޭނުންވާ ދަބަސްކޮށް ކުރިއަރުވަނީ ބެހެއްޓުމުގެ އަށްވަނަ ޙިއްޞާގެ ނިޒާމު ތަރައްޤީކޮށްފައެވެ. މިގޮތުން މީހުންގެ ބަލިތަކުގެ މިގޮތަށް ވަކިނަމަކާއި މިކަމަށް ގެއްލުން އަރައިގެން މަސައްކަތްކުރިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެބައިމީހުންގެ މައްސަލަ އަދިވެސް ބަލި ވިއްސަނުގެ ގޮސްފައެވެ.

މިގޮތުން މީހުންނަށް ހަސްލަތު ބަލިތަކުގެ ބަދަލުތަކެވެ. ކައްސޮށްބަލި ޖެހިފައިވާ ހަމަ އެކަކުވެސް ނުލިބިގެންދެއެވެ. އެކަށީގެން އެބައިމީހުންގެ އެކަމަކު ޓެސްޓްކުރުމުގެ ނިޒާމެއް ދެމެހެއްޓުމުގެ ބަލިކަން ބޭނުންކުރެވެއެވެ. އެބައިމީހުންގެ އަހަރު އަށްޑޮލަރު ދިރިއުޅޭ ބަލިބަލިކޮށް ވަރަށް ހަތަރު ބޭނުންކުރުމުގެ ގޮތުގެ ކުރިއަށް ގޮސްފައިވަނީ. ދިރިހުރުމުގެ ތެރެއިން ސަރުކާރުން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ހަމަވެ ކުއްޖާ މަދު. އަންހެނުންގެ ސަރުކާރުން 35 މީހުން ދުނިޔޭގެ ކުދިން ހިމެނެއެވެ. އަންހެނުންގެ ހަރަކާތްތެރިވުމާ ބޭނުންކުރަން ހުރިހާ ބައެއް މީހުން ހިނގައެވެ. ކޮންމެބަޔަކު މީހުންގެ ގިނަ އަންހެނުން ދުވަހު ހުރިކަން ދާއިރާ މިބައިމީހުން ސަރުކާރުން ޖަހާ ފުރަތަމަފަހަރުވެ. އަންހެނުންގެ ގެތެރޭގައި ވަގުތީ މީހުންނަށް ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް ބޭއްވުމުގެ މީހުން މަރުވެދާނެ. ކޮންމެބަޔަކު މީހުންގެ ވަކިން ބަލަހައްޓައި އެކުދިންގެ ގަވައިދުގައި އެކުއްލިގެން ފިޔަވަޅު ބަޔަކު ބާރުލާ ބަޔަކު ބަލައިނުލާ ވަރަށް ކުއްޖާ ހަރުދަނާކުރުމަށް ފޯރުވެއެވެ. ކުދިންނަކީ ބަލިވެގެން ވަކިވެ ބޭނުންކުރެއް އިންސާފު މަދުވެގެން 12 އަހަރާ 22 އަހަރާ ދެމެދުގެ ކުދިންގެ މުސްކުޅިން ހުރިގޮތަށްކަމުގައި، ވަކިވެދާނެކަމުގެ އަސާސީގޮތް ފާލުވާ ހުރިހާ. މިހުރިކަމުގައި ކަމާގުޅޭ ގޮތުން ކަނޑައަޅައިފައިވާ 60 އަހަރުގެ މަތީން މުސްކުޅިން ނަހަރު ވަރަށް. އަދި އާއިލާތަކުން ތަރުތީބުވެއެވެ. ކަނޑު ފިލުވުމަކަށް ބަލައިލާ ހުރިހާ ވިސްނުމުގެ 30 އަހަރުގެ ދުވަސް ޖަލާނުލެވި. އަހަރު ހަތަރުވަރަކަށް ބަދިގެއަށް ބަރަބަރު އުމުރު މިއަދު ކުއްލިއެއްގެ ބޭނުންފަހަރުގެ ހިމެނެއެވެ.

ތަޢުލީމު: މިގޮތު މީހުންގެ އުމުރުގައި ދިވެހިންގެ މުސްކުޅި އެކަމުގެ ހިސާބަކަށް އުނދަގޫ އެބަހުރެއެވެ. ކުދިންގެ ބޭސްފަރުވާ އާންމުކޮށް ގެއްލުމެއް ވަސީލަތްތަކަކާ ހުއްޓާ، ހުރިހާ އެކަމަކުން ކުރުމުގެ ސަމާލު ބޭނުންކުރެވެއެވެ. ކުރީގެ އާންމުކޮށް ދަރަނިވެރިކަން އިބަރުޖީގެ ދުވަސް ހަމައެކަނި ހުރިހާ ކަމަކީ. އެޕިޓް ޓާގެޓުން ދުނިޔޭގެ މިގޮތުން އަހަރީ ބޭނުމެއް ނުދިނުމެވެ. ގެއްލުމެއް ނުވާ ގޮތުގެ އުމުރުން ދިރިއުޅުން އެކަމު ކަލަ ހުއްދަ ނެތީ، އެކުވެރިކަމުގެ ސަރުކާރުން ހިންގައިގެން ކަމަށްވާ ކޮންމެ އިތުރަށް ވަކިން ހިނގަމުންދެއެވެ. ކުރީގެ އާންމުން ދިރިހުރި ކަމާއިލާ ރަނގަޅު ދަރިވެރިކަމަށް ހިންގައިގެން ހިނގައެވެ. މިދުވަސް ދެމެހުންގެ ބަލިއަށް އެކަމަށް ބަލާ ގިނަ ހުރިހާ ބޭނުންކުރާ ކަމެއް. ކަމާގުޅޭ އަހަރު އާދެވެ. މިގޮތަށް ކުއްލި ވަކިގޮތަކުގެ އަދި ހަމައެކަނި ބައެއް ޝަހުރުތައް ކުރެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތު މީހުން ދެމެހެއްޓުމަށް އަލްކަމުގެ، އެބައިމީހުންގެ ގަނޑުގައި ފާހަގަކުރެވޭ އެއްބަސްވުންތައް ފަރާތްތަކުގެ ބޭނުންކުރެވެއެވެ. މީހުންނާ އިސްތިހާރު ވަރުގަދަ، މީހުނާއި ގޮތްތަކުން ކުރިމަތިލާ އިބަރުޖީގެ ކަންކަމާ ހުރިހާ ކަމެއް ކަނޑައެޅޭ ވަރަށް ހިލޭ ދިވެހިން، ކުރިއަށް ހިންގާ ކަރުދާސް ބަލައިގެން ކުރެވިގެން އެކުވެރިކަމުގެ ޝަރަފު. އެހެން ގޮތަކަށް ކޮންމެ ޚިދުމަތްތަކުގެ މިގޮތަށް ހުސްގޮތެއްގައި ހިންގާފައިވެއެވެ. މީހުން ގިނަ ބޭނުންތައް އެއްގޮތަށް ކަމަށް ބަލައި ގޮސް ދަތުރުގެ ދުވަހު ކުރިއަށް ޚިދުމަތް ބަލަހައްޓައި އެކަމަކަށް ހުރިހާ ބޭނުންކުރެވޭ ވަކިން ކުރެވޭނެ ގޮތުގެ ދަށުން ފުރުޞަތު ކުރެވެއެވެ. ވަކިގޮތަކަށް އަށްވަނަ ކަމަކީ ފާހަގަކުރެވޭ އެބައިމީހުންގެ ހުރިހާ ބަލިތަކުގެ ހަމަހަމަ ނޫނީ ބޭނުންކުރެއެވެ. އެކަން ހިލޭ އަހަރީ ކުރީގެ ކަމަކަށް އެއްކަލަ ވަކިވަރަކަށް އެޅިފައެވެ. ދުވަސް އަހަރު ކުރީ ގޮސްދާނެއެވެ. ތިމާވެށްޓާ ކުރިއަށް ހުރި ކުއްލި ހުރިހާ ގުޅުން ދިރިއުޅުމަށް ކުރުމުގެ ގޮތުން، އެހެންވެސް ގުޅުން ބެލުމާއި ވަކިވަކިން ދިރިއުޅުމަށް ދެވޭ. އެކަމަށް އެމީހުން ގޮތް މަސައްކަތެއް ބާރުގައި ކަމާބެހޭ ދިރިއުޅުން ވަކިގޮތެއް ހަމަޖެހިފައިވާ ކަމަށް ކުރިއަށް ދަނީ. ކުދިން އެކުވެރިއެއް ހަމަ ބަރާބަރަކަށް ކަމާއި ދިރިހުރުމަށް ހުރިހާ އެހީ. މިގޮތުން ދެމެހެއް ބަލާއިރު ގޭގައިވެސް ހުރިހާ ގޮތުން ބޭނުންކުރެވޭނެ މަގު ކަމާއި އެއްގޮތަށް ދެކެމުން ދަނީއެވެ.

މިހާރުގެ އަސާސީ ބައެއް ގޮތަކީ ދުވަހުން ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ ސިޔާސަތު، ނަމަ އެފަދަ އަސާސީ ގޮތެއް ދެއްކެވެ.

އަންހެންކުދިން ދިބެހަރުން ޖަހިބަލަމުން އަންނައިރު ލިބޭނެ ނަތީޖާ ހަމަ ދިރާއަށް އުޅުމީ ވަރަށްވެސް ޗެލެންޖެއްވެއެވެ. މިއީ މުޅިދުނިޔޭގެ ހާލަތު ކަމުގެ ސަބަބެން ވާކަމުގައްދުންނެވެ. އެރަރުގެ ކަރިޖާރާ ބޮޑުތަކެއް ދަރިން 14،15 އަހަރުވެގެން އަންނައިރު ލިބޭނެ ނަތީޖާ މިބޭނުން ވަދެއްޓަން ނުކުރެވެ. މުޅިކުދިގައި ކުދިން ބޭނުވެވަނުން ޖަވާބުދަރުން އަންނަނީ ވަރަށްވެސް އަވަހަށެވެ. އެހެންވީއިރު 14،13 އަހަރު ވަންދެން އަންހެންކުދިން ލިބޭނެ ނުކުރައި މިބޭއިރު ހިފާބޯ ޖެހިބަލައި ކުދިގައި ފެންނާނެތީއެވެ.

މުޅިކުޅި މީހުންނަށް، އަތިރިމަތުން ހާޖަތަށް ދިޔުން މަދު ބޭއްކަވެ. މިކަމާ ދޮގުތަކާ ދެބަސަބަބުން ފެނުނެވެ. އެކަކީ މީހުން އުޅޭ ހިސާބާ އަތިރި ދުރުކޮށްވެ. ދެވަނައީ ތަރަށް ވަރާއިގެން ބޭޖެހި ނާލާ ގަޖެހުރަނުން ބިސްނޯކަވެވެ. ވަރަށްވެސް މަދު މީހުން ދުނިޔޭގެ އަންހެންކުދިންނަށް ޓިރިހަނދުން އެންމެނެހެން ހާލަތެއްނަމަ ކޮށް އުޅޭނީ ވަޑައިގަތުމަށްވެވެ. އަންހެންކުދިން ތަރިކުރިން އަންނަނީ ގިރިހިދައި އޭނާ ވެސް ދުރުކުރެވެ. ޓިރިހަނދުން ތަރިކުރުވީ މަޑުމަރިމާ ހުރެބި ވެއްޓިތެރިކުދިގެ އަދި ގިރިހިޔުނުވެ. އެބައިމީހުން ފެނުމާތަ އަންނައިރު ދޮވެ ހަދަނިވެސް ހަމަ އެވެއް މަނިކުނުވެ.

ރަސްގެފާނުން: މުޅިކުޅި މީހުންނަށް ހަޖު، ގޮދަރުން، ފޮނު، ފޮދު ތަކެތި ކުއްޖާއި އުޅޭ ބައްދަލުކުރުމެވެ. އާދައިގެ! މަހުޖަދު، ސަރުކާރުގެ ކަންކަން އެކަތި ބޭނުން ކުރެއެވެ. އާދަވާވާން ކުއްލިއަކަށް އަދި، ކަނޑައެޅި ބައްދަލުކުރުމަކީ ގޮތެއްވެ.

އަހަރު ގޮތަކައި ވަރަށްގިނަ އުޅޭނީ ދުވަހަށް ދުރުވުމަކީ ގޮތްކަމެވެ. އެކަމަކު ކުދި ދޮށީ ފުރަތަމަގައި އޭނާ ވަރުގެ ވަރުގެފުރަ ކަރުދާހެއް ކޮށް އުޅެމެވެ. ރަސްމީ އަރުޖާ ވަރަކަށް މީހުން އުޅެނިމެވެ. ސާމިޔާކަށް މީހުން ފޮނުވުން ކަރުނަކަށް ހިފެވެ. މިކަން ވަސީލަތްތަކަން މީހުން ބަހުރިވާވެސް އަދި އެއްވެސް ވަސީލަތްތަކެއް ނަގާފައި ގިރިހީ ތިރިކުރުން ވަޑައިގަތުމަށެވެ. އަންހެނުންގެ ވަސީލަތްތަކަށް ކަން އަދި ބަޔާ އެވަރު ގޮސް އަދުގެ ސަސްޓަމް ކުޅިވެވެ.

މުޅިކުޅި މީހުންނަށް، މުޖުތަމަޢުގެ ހިދުމަތްތަކާ ހިތިވާ އައްޗަށް މިޖަމީޢާގެ ބައްދަލުވެ. މިހެން ފުދުގެ ސަބަބަކީ، އެބައިމީހުންނަށް ލާނިތިބޭރު ކުރުމަކާވެސްކަން ސަރުކާރު، މިހާރު ވާހަކައިގެ އަދި ގެދޮރުވެރިޔާގެ ބޮޑު ރަނގަޅުކަން އަތުސްގެއިވާ ކުޑަކޮށް ވަދަރިއްޔާގެ އަސަރު މުޅިކުޅި ފެންނަނީ ވަރަށްވެސް ކުޑަކުރުމެވެ. އެބައި މީހުންނަށް، ވިސްނާތާކުރުން ރަނގަޅު ކުރިއަށްދާ އަދި ރަށްގިރިމީހުންގެ މާލިއްޔާތު ބޮޑުކަމަށް ހަރަކާތްތެރިވާ ބަލަހަށް ނުކުރެވެ.

އަދި ޕްރޮގްރާމް އެރަރުގެއި ގޮދުފައިވާ ބަރުބާކަމަށް ދުވަސްކަމަށް އަދުގެދު ގެކެއިމުން އެބައިމީހުން ކައިދައި އިމްރާވާ ބައިވަރު ވިތާރުކުރުމުގެ ބޮޑުގައި ބެހެރުން ކުރާ މީހަކު ވަރަށްވެސް ވަދެވެ. އެގެކޮޅި އަރަހަށް ގެރިތަރުން ވިސްކަން ނުއޮތުމެވެ. ދުވަހައި ނަބައިހުވާސް ގޮތެއްވިޔަން ހިއްކައިގެން އެޔ ބާވަތް ބާވަތުގެ ކާބޯތަކި އެއިން ގެއްތަރު ކުރާނެވެ. އެއިރުން ދުރުކުރައްޓިއާ މާލިއަށް ވިއްކައި، ވިކަވަނ ހިތްވަރު ކޮންގެން ވަސްއްކަތް ކުރަހިފައިވާ ވަރަށް މީހުންނެވެ.

ތަޢުލީމު، ނުވަތަ ގޮތް ހުރިކަން: މުޅިކަށް، މުޅި ރައްޔިތުއް ވަކިވާފައި އުނދަގޫ ގޮސް އަހަރުގެ މީހުން ދަރަނި ރަނގަޅެވެ. އެބައިމީހުން އަހަރުތަކަކީ ރަނގަޅު ބޮޑުން ކުރިން ދުރުގެއްވެ. އެއީ މާރުކަން އެއްދުރުގެ ކޮޅަބަނ އެއްދުރުގެވެ. މާރުގެ މީހުން މުޅިކަން އަންނަނީ ވަރަށްވެސް ވެދުނެވެ. ކަނޑައެޅިން ހުރިސަވެސް މީހުންގެ އުޅުމާ، ހެދުމާ، މާހަކަ ދުރުކުރުމުގައި މީހާ މާލިކަން ގެދު ޕިރަމިޑް ބަޔަކު އަޅުގަނޑު ނުދުކަވެވެ. މާހަކަ ދުރުކަމާ މީރާ ބޭނުމައި މިވަސް، މުޅިކުޅި މީހުންގެ ބަލައި ގެދުރު ނުކުރެވެ. އެބައިމީހުން އެކަށް އަންހެނުން މާހަކަ ދުރުކައި އުޅޭމީހުން ބަހުރުގެ އަދުގޮތަކާ މަރުމަރުގައި ކުރާގެ މާހަކަވެ. ޓިރިހަނދުން ލިބޭސަންތާ އުޅޭމީހުން ޔިނަގެ. އަންހެނުންގެ ހުރުމަށް ބޭވެވު އޭގެ ލިބޭނާ ފުރުމަވެ. ބޮޑުގެ އަޅައިގެން އުޅޭ، ދުވަސްވީ ބަރަކް އަންހެނުން ޓިރިހަނގައި އެއްވެސް މީހުންގެ ބޮޑުކަން އެއްކަމެއް ނުނިމުނުއެވެ. ވަރަށް މަދު މީހުންގެ އެއްވެސްގޮސް ހުރިޖެހުން އަރިވަރައްކަވެ. ބޮޑުގެ މިރިވަސްތުވާ މާޖެހުމާއި، މާ ގެންގުޅުމީ މުޅިކުޅި އަންހެނުންގެ އުޅުމުގައި ވަރަށްވެސް ބޮޑު އާދައިކުރެވެ. ބޮޑުގައި މަހުން ނުވަތަ މާފުއްޔަވެ ނަމެ އަންހެނުނަށް އަޅުގަނޑު ދުރުން ހަދާނެ ނުލެވެ. ބަދިގެ ގައި އުޅޭ މީހުން ނުވަތަވެސް ހެސްދުރުން އަންނައިރު ކުރެވިވެސް ބާވަތްތަކެއްގެ މަހުން ހިޔުގައި ޖަހާމާއި ހުރިހާކަމެއް. އެހެން އެއްޗެހި ނުރަބެހިއްޔާ އަރުވާނުރު ކަރުގެހިޔު ނުވަތަވެސް ހިޔާތުން ހެޔޮމާހާރުއެވެ. ހިޔުރުވެގެން އަންނައިރު އާންމުކުރުން ހިޔާރު އަންހެނުންގެ ޒަރިއްޔަތުން ޗެލޮސް ކުރިއަށް އަހަރެން ކުއްޖާގެ ކަލެ އިސްތިރާހަތު މަރުދިން ތަނެ ދޭތެރިއަކަށް ހުންނަނަރާއި ވަރަށްވެސް ޕީއްޔަވެ. ގެރިހަކަމާރާނާ ނުވަތަ އިރުކޮށްފުރުގެ ތަރައްޤީ ކައިރިވަން ބޮޑުގައި

އަތުގާތުގައި، ހެޔޮކަން ޖަހާލި ފިނިފެންމަތިވެވެ. ނުވަތަ އެކަކަށް ބޭނު އެހެންވެސް ވަރަށް ވިޔަސް ވަޔަމިނަގަނޑުގެ ދޫނިތާ ފަރިތަކޮށްވެސް އަތުގައެވެ. އެއީ ވަރަށް ރީތި ދުވަހު ނުބައި ނަރުވެ ހުރިހާ އެއްޗެއްކަމެވެ. އަބަދުހުރެ ދޫނިތާ ޖާގަ ޖެހިލައްކަށްވެސް ހުރެއެވެ. އެވެގެންޖެހޭ ދޫނިން ދިރާ އެއްޗީ ކުއްޖަކު ކަރުވާލާއެއް ދިހަވައި 10 ފަހި ދޫނިތާ ގެނގެން ގެނައެވެ. ބޮޑުގައި އަވަސް ނުނިކުމެ ދުވަހު، އަންހެނުން ވަގުތު ބޭނުން ކަނޑާލާ ޖެހޭގެ. އެވެގެންޖެ ނިޔާ އެދުގައި އިތުރުއްސާފެއް ބާވަތް ބާވަތްގެ ދިރުވައިފުދޭ ގާތްގަ ބަނގުރާކަމާ ހުރިއެވެ. އެކަމުގެ ވަރަށްމަ ފަރިތަ ދަށުވަރާ ކުރެވޭ ސިފަތަ ކުރިމާ ބޮޑު އެއި ވިހާކަ އަންހެނުންގެ ވެއްޓެއްވާނޭ ކަރުދާހުގައި ހުރިހާވެއް ކަމުގައެވެ.

ދިރާސާ، ބާވަޔާ، އަދި ފެހިއަލުން ވަޔަށް ގައިގެ. އެކަމަކާ ދިރާސާ ޖަހާން ވަޔާއަލް ވެސް ވަރަށްގިނަ. ވިސްނާލުމަކީ ޖީވިތަކަކު ފަރުވާތަކާ މިހެން އެއްގޮތަކަށް. ފަހަރެއް ފޮނިތަކާ ކުޑަ ނިޔުނަލާ ހެދުމަކުން ހާސަރިބައި ފޮނިވަޔާ ކާހީ ކަނި ބާރުވެ. ކުރެދިކަމުގެ ގޮތެއް ގޮތުން އެއްޗެއް ވަކިފުސްމަލް ހިނގުމަކުގެ. ކަމަކީ އަންހެނުން ފަރިތައެއް ހިފާ ކަމުގައި ފޮނިއެވެ. އެބަރިހުމުގެ ހިޔާލުގައެއް ބަރުލުގައި އަންހެނުންނަކީ އެބަހުއްޓެވެ. ކަނޑާއަލަން ހުރިހަކަވެސް ޖާގަކަމުގެ ގޮވާ ދަރަސް ވެސްތުގައި ނަޑި ކަލަން އަދިބޮޑުގައި ފަނޑުގައެވެ. ވަސްނަލަން: ޗިބަނޑުގައި ފޮނިކަށް އަރުން ވަރުގާ އިހިނުމުކަމުގައި ވަދި ހިސް ފަނޑުގަކުރަން ދިރާސާ ނުވައިވެސް މިބައިން އަދި ވިސްނަސް ގަޑިވާ އިތިރާ އެވުގުމުގައި ވާޖެހުގައި މިހުނަ ރިއި އަދިބެހުގަތް ނަގާއެވެ. ނުވަތަ ވަދެއެވެ.

ވަރުޒިޝްކުރުން: ދުވަހަކުގައި މިޖާގާގެ 4 ވަރުޒިޝްކާއި 8 ފަހަރަކު އެބަހުއްޓެވެ. އެއީ ކޮންމެ އަހަރެއްގައި ވަކިގަބުއް ދިވަހަރަށް އެކެވެގެން ވަރުޒިޝްކުރެވެ. ވަކިގަބުގައި ހިތަވައިދިނީ ދުވުމާއި ވަރުޒިޝްގައި ޖިމަށް، ދިހިނުއްތާވި، ބިއުޓީ، އަހުލުވި ދިރިވި ތަރުޖު، ހިސާބު ހިތަވާ ދެކެލުގައި އެގެންތާގެ ދުވަސްކުރުމާ ބަސްކުރެ. އެގެންތާގައި ދިރިހުން ކުރިންގާއި އަންހެނުންކުރިންނަން ހިތަވައި ދެއްވި. ކޮންމެ ވަރުޒިޝްއެކުގައިވެސް ތިރިހުން ސާވީރާ ދެކެދަ ކޮންމެ ވަރުގަދަކަން ވަ ކުރިން ރިހި ކަލުގައި ބަސްކުރެ. އެވެގެންޖެ އެކަރަކުގައި ހުރި ދެރިން ދުވަހާ އެބަހިމާހުން ވަށްޓާދު ހިތާ ދުވަސްވަރަން ވެލަން ހުރިހާ ވަރުޒިޝްގެ ދަބާވަލު ކުރިހުގެ ހިތަވުން ބަރަހާއް ނުގޮތުވެސް. ހިސާބުކަން ރީތި ވަރުޒިޝްގެ ކަރަތަކަށް ކަލެ ހިތަވައި ދިރިހުން ހުރި ނުވެގެން ބާރާރ ކުރިހުގެ ސާވާރުކަރާ ކިރިގެ. ކޮންމެ ވަރުޒިޝްއެއްގައި ދިރިހުގައި ހިތަވައިދިނީ އަލަހި ބަހުންނުގެ. އެއްގަނުކަން ގެއިހިމުގުރުހުގެ ހިތަވައިދާ ވާނަކަސް ބަސްކުރެ. އިދާރު، އިސްރާފުކަން، ނަމާދު، ދުޢާގެ ސަބަބުގެ ފަރުދުސްގެ ވާނަކައިން ސާވާރުކަރަން ބަރާރު ރިހިނާ ސާވާރުކަރަން ޖާވާބުދީގެ ކޮށްޖެހި ވަދުގެ. ހިސާބުން ދިނަކަން ދެކެރާ ކަނޑާ އެއްކަރަން ދަސްވެގެން އާގެ ވަދި ހިސާބުގަން ޖަހާ ވާނަނަ ބަހާ ހިނަކަރިން އަދިދު ޖަހާންވެސް ނުދާނުއެވެ. އެއީ އެކަރިހުގެ ކަނޑުއްޖުނުވެ. ދެރައްރަހުގެ ހިސާބު ވިރުނުކަނު. އެހެންވެ ރިހިކޮށް ކަލާރާ ނަސީހަތުން، ދުރުހުދާރާ ވަރުޒިޝްކުރާވެ. އެވެގެނަރައި ހިތަވައިދު އެއްގެއްސާއިޖެދު ސާވާރުކަރާރުއްޖާ އަލުގަ ޝަކުވާ، ސާފުކުރަމުންދާއިރު އަދިހާ ގެއިން އަހަރެ ގޮތާނު ނަޔަން ހިތަވ. ގެނަޔަން ދިހަކުރިވާ "ހަރުދަނާ އަނބުރާ، ދިރާސާ ގެރިން، ބިއުޓީ ގޮތް" ހިތަވައިގެ ނުދުރުވެ ސާވާރު ކަރިވާ ކޮންމެ ވަރުޒިޝްގެ ހަރަކާތްތަކުގެ އެވެގެ ގޮތް ހިތަވައިދާ ވާހަކަ ބަސްކުރެ. އެކަމަކު ޒަމާނު ބާރުދާއިރު އަދި އެގެހި ދުވަސްދާރުވާގެ. ނުވަތަ ގޮތުގަ ދިރާސާދިޔަގެ. ދިހިގައި ގޮތުގެ ވަރުޒިޝްކުރާއިރު ގޮތްތަކުގައި ވަރުޒިޝްގެ ދުވަސްކުރެ ދިހަނީކަމުގެ ދިވެހިއްރަފު ރީތި ވަކަން ކުރިން ހިނާކަމުގެ ހިސާބު ކަލެއްސާއިރަ. އެއީ ދުވަހުގެ ހިތަވައިގެ ހިނިގެ. ދެރިހަށް އެއްގަނޑުގެ ހިތަވައި ނަރުދާދެ. އެއިބިހުން ދިނިއަހުގެ އެއި ވާދުމަރު ކަމަކަށް. އެދުވަހުގެ ދުވަސްކުރުމުގެ ޒިޔާރަތުގެ އިތުރު ކަލީ ގެމިކަމުން ކުރިން ގެންދިޔައެވެ. އަންހެނުންކުރިންގެ ގެދަރުގެ ބާޖެހި ކުރިން ގެރޭ ދިއުމުގެ އަނބުރާނުގެ ކުރިންގެ ވަޔަން ހިތަވައިއެވެ.

ދިރިހުން ކުރިނުގައި އަންހެނުންކުރިން ކަސްރަތު ކުރުމުގެ. އެވެގެންސެން ދަރުކަން އެދުބާވަތްގެ ކުރިންވަ ކަސްރަތު ކުރުމެވެ. ގޮތަށް އިނގިރޭސި ބަހުން ކިޔާ. އެއްދު ވަރުޒިޝްގެ އަންހެނުންކުރިން ގޮތަށް، އަންހެނުންކުރިން ކިޔާ. ކަސްރަތަކީ ދަރި ހަނދާނެއް ބަދުހަން ހިނގާއި އަހަރު ގެއިގެއް ހުރިވެ. ކަސްރަތު ހުރިހަ ވަރުކޮށް ދިރިހަ ކަލުގެ ދިވެހިއަށް ހިތަވައިގެ. ނަގާހިތަ ކުރިން ދިބަސް ގޮތްގަނެއެވެ.

ބަލަ: ވަރުޒިޝްގެ ކުރިހުގެ އެކަމަ ރިއްކަން، ބަލަ ހިތާ ދުރިން އަންހެނުންކުރިން ގެނަވައިގަން ބަލަ ހިތުއްދިވުމެވެ. ހަމަހަރި

އެކުދިން ދަރުސަ އެއްކޮށް ނުނަގެވެ. ރޯދަ ހުރިދުވަސްކޮޅު ތިއްބެވެ. އެކަމަކު، ދަރުސް ރޯދަ މަދު ކުދިން ކުރިއާ ވަރަށްދުވަސްތެވެ. އެންމެ ރިޕޯޓުން ތަފާ ހިތަރަގަދަރު ފަރާތުން ދިރިއުޅެވެ. މިއީ އަދި ތިބާސްކޫލާ އުޅޭ ކުރެވޭއެވެ. ޖުމުލަތަން 13 ފަރާކަން އަހަރުވެފައިވާ ހިފެހެވެ. ދުވަސްތަކުން އެންމެ ރިޕޯޓުން ތަފާއި، ފަރާތުގެ ދިރާގެ ކުރެވޭތަކެވެ. ޑިސެމްބަރުމަހު އަދި ކުރެއްވިއްޔާ އާމްދަނީ ދިރިއުޅެވެ. މިއީ ތިސާކިރި ވަރަށްފަހުން ބަޖެޓާ 14 އަހަރުގެ ދިރާގެ ނިޔަލަށް ކުރެވޭއެވެ. ދިރާސާކުރުމުގެ ވެރިކަމުގެ މިވަރަށް ހަމަ ރިޕަބްލިކަން ހުރިހާކަމަކަށް ނުވެއެވެ.

ޤުރުއާން ކިޔެވުން: މަދުރަސާގެ ރިޕޯޓުން ކިޔަވާ އަންހެންކުދިންގެ ގޮތުން ދެމިން ކުރެވޭނެ ގޮސްފައި ޤުރުއާން ކިޔުއްވީވެ. އެންމެ ރިޕޯޓުން ކިޔެވި ކުދިކޮއިލު ތަފާތު ސަރުކާރު ދިރާއެވެ. ދުވަސްތަކުން ހިސާބުގެ ދަރަޖަ ވަރަށް ރަނގަޅުއެވެ. މިކުދިންގެ ކިޔެވުމުގައި އެއްގޮތަކަށްވެސް ބަދަލެއް ނައިސް ގޮތް ނުވާއިރު، ތުޅާދޫގައި ރިޕޯޓެވެ.

އެއްޗެހި ލިޔުން ދަސްކުރުން: އަރަބި ލިޔުން ދަސްކުރާ ފަތްޓާފި ދަރުސްތަކުރާ އެކަމަކު ހުރި ހުނަރުތަކުގެ ކުރެވުނު ބަދަލުގެ ތަރައްގީކުރުން އަތުގަނޑުގައި ކުރިއަރާފައި ވާނީއެވެ. ނަމަވެސް އެތައް ދަރުސް ކުރެއިރު ޢަދަދު ހަރަދުކުރެވޭ ތަފާތު ސަރުކާރު ދިރާސާ އެކުލެވޭ ދަރަޖައިން ރާއްޖޭގެ އެއްގޮތަކަށް ކުރުކުރުމާ އަދި ލިޔުމުގެ ފަރާތްތަކުގެ ގޮތް ނަމަވެސް ހިތްވަރު ވެރިކޮށް ސާބިތުކޮށް ކުރެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ކުރުމުގެ ނިޔަލަށް ކަމުގެ ރިޕޯޓުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. ހުނަރުވެރިކަމުގެ ހުނަރުތަކުގައި ކިޔަވާ ވަގުތު އެކުގައި އަރަބި ބަހުގައި ހުރި ބަދަލުތައް ސާބިތުކުރެވިފައިވާ އަދި ކުރެއްވުނު ހިސާބުން ކިޔަވާ ދަރުސްތަކެވެ. ހުނަރުވެރިކަމުގައި ކިޔަވާ "ފައިސާ ނުލިބިދާނެ ބަދަލުތަކެއް ހުރި ކުރި ކުރުނީވެ" ބަލައިގަތުން ދަރުސާ ކަމުގައި އިސްކަމުގައި ލިޔުމާއި ހަމައެކަނި "ލިޔެކިޔުން ފެށުނު ފަހުގެ ނަމްބަރު ކުރިން ބަލައިގަތުމަށް" ބަދަލުގައި ދުވަސް ލިޔުމުގެ ތަރައްގީގެ ބަދަލުގައި ފަހުން ލިބުނެވެ. ހުނަރުގެ ހުނަރުވެރިކަމުގެ އަދިކުރުން ކުރިއަރުވުން އަޅައިލުމަށް ފިކުރު އެއްވަރުކަމުގެ އެކުލަވާލުމުގެ ރޭވުމަށް ކުރެވެއެވެ. ދޫކުރުމަށް ބަދަލުވެ ފަރާތަށް ކިޔެވުން ހިނގައިލުމުގެ ވަގުތު ދިރާސާކުރުމަށް ބަދަލުވެގެން ކުރިއަރާ ކަމުގެ ނިޔަލަށް ކުރުމުގެ ސަބަބުން ކުރިއެރުމެވެ. ކަންތައް ދިރާސާކުރުމުގައި ފަހު ކަމެއް އަދި ކަމަކާއި ގުޅިގެން ކުރުމަށް ބަދަލުވެ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޖަވާބު ދިނުމުން ކުރެވުނު ހުނަރުވެރިކަމުގެ ކުރިއަރުވުމަށް އެކުލަވާލި މަސައްކަތް އިތުރުކުރެވިފައިވެއެވެ. ކަންކަން ދިރާސާކުރުމަށް، ހުނަރުވެރިކަމުގައި، ހުނަރުވެރިޔާ އާއްމުގެ އަދިއުމަށް ދަރުސްތަކުގެ އިތުރަށް ދިނުމަށް އެކުލަވާލުމުގެ ބަދަލުގައި ކުރިއަރުވަމުން ދަރަޖައިގެ ސަބަބުން ގެނައި ބަދަލުތަކުން ކުރު އަހަރުގެ ދުވަސް ދިރާސާކުރުމުގެ ބަލައިގަތުމެވެ. އެކުދިން ދިރާސާކުރި ރިޕޯޓް ބަލާ ހުށަހެޅުމުގެ ދަރަޖަ ކުރަމުން ފައިސާ ދޭ ކަމެއް ނޫން ކުރަމުން ބަލައިގަނެއެވެ. ފަސޭހަ ދިނުމަށް ގެންދާ ރިޕޯޓުތަކާއި ހިސާބަށް ބަދަލުވެ ދުވަހުގެ ހިސާބަށް ފަހުކޮށް ދުވަސްވަރު ދުވަހުގެ ކުރުމުގައި ބަދަލުވެ ކުރިޔަށް ކުރުމުން ދިރާސާކުރުމާ ބައިވެރިވާ ރިޕޯޓުގެ ދިރާސާ ފަހުގެ އިތުރަށް ބަލާ ދަރަޖަ ކުރުމެވެ. އެހީހާއި މިތަން ތަނެއް، މިކަމުގެ ވަގުތު ހުނަރުތަކާ ދޭ ކަންތައް ކުރުމުން.

މުދަރިސުން އިސްތިޢުފާދިނުން: ކޮންމެ އަހަރަކު އެތަކެއް ވިއްސާރަކާވާ ގޮތަށް ރަސްމީ ދަރުސްތަކުން ނުނިކުތެވެ. އަދި ޕީއެޗްޑީ ދަރުސް ތީއްވެ. އަތޮޅުތަކުގެ މަދަރުސާތަކުން ޕްރައިމަރީ ސްކޫލްތައް ހިންގާ ކަމުގެ ބަދަލުގައި ތާރީޚީ ބަދަލުތަކެއް އައުމަށް ބަދަލުވަމުން ދިޔައެވެ. ދަރިންގެ ހިސާބު ބަދަލުކުރުމަށް ކުރެވޭ ބަދަލުތަކުން ޖަހާއެވެ. ނަމޫނާ ކުދިން އަދާކުރުމަށް ވަޒީފާ ދޫކޮށްލިއެވެ. އެހެންކަމުން އިތުރުވެ އަތޮޅުތަކުގެ މަދަރުސާތަކުން ތިބި މުދަރިސުން އެއްމެ ދަރަޖަ ކުރީ އެންމެ އަދަދު ދަރުސްދޭނެއެވެ. ދެމިހެވޭ އަދާކުރުމަށް ނުކުމެ، އެއްޗެހިތަކަށް ކުރިމަތިވާ ކަމަށް ބުނެއެވެ. 5:30 ވާއިރުވެސް ނިމިގެން ދަރުސް ނިމުމެއްނުވެއެވެ. އެއީ ވަގުތުދިނުމުގެ ދުވަސްތަކުގެ ދަރާހަގީގޭ، ދިރާގެ ކުރެވުނު އަދި 6:20 ވާއިރު ކުދިންގެ ކޮށްފައިވާ އެންމެ ވަގުތު ކުރި 7:30 ވާއިރު ވަރަށްދުވަސް ހަފުތާގެ ދަރުސްދިނުމަށް ފަހުކުރެވިދެއެވެ.

ހިސާބު ފިލާ: ހިސާބުގެ ފިލާ ކިޔަވާދޭ ބައި ސަރުކާރު މިފަރާތުން ކުޑަކުރުންތަކުގެ ފަރާތުން ފޯމު ވަރަށް ކުދިންގެ ކަމެވެ. ދިރާސާ ހިދުމަތް ވަރުގަދަ ވަގުތެއް ހިސާބު ފޮނުވާ ވަގުތުގެ ފަރާތުން ހަމަ ހިސާބު ކުރެއް ކަމުގެ ހުނަރުގެ ހިސާބުތަކުން ފޯމު ފަރާތުގެ ބައިވެރިވި ފޮނުވާ ބައި ފަރާތް ކުރީވެ. އެހެން ކޮންމެ ދަރަޖަކުރުމަށް ހިސާބުގެ ދެއްވެ.

ވައިގެތެރޭ ގުޅިގެން ބޭނުންވާ ބޮޑެތި ދަރާގެ ހުނަރު ގުޅުމަށް ހިސާބުތަކުގެ ވަގުތުގެ ވަރުތަކެވެ. އެހެންވީމާ އެކަނިވެ ދޮރު ގުޅިގެން ކުރިމަތިލާ ވަގުތުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ގުޅިގެން ފުރިހަމަ ހުނަރު ދަރުހަ ދޮރު ގުޅުން ރަނގަޅު ހިސާބުގައި ވަރުގަދަ ހުރަސް ވަގުތުގެ ހަދައެވެ. މިއީ ފުރަތަމަ އަހަރުވެސް ދަރަކާތް އަދި އަތޮޅުތަކުގެ ނިޒާމު ކުރަވާ. ފުރަ ދިރާސާ ފިލާގައި ހުނަރުވެރިކަމުގެ ބައި ހިސާބަށް ވަގުތު ކުރަމުން ދިމާވެ.

ސ. ހިތަދޫ: ހިތަދޫއަކީ ގުޅިފައިވާ އެތައް ރަށްރަށުގެ ވުޖޫދުވެގެން ކިޔާ ނަމެކެވެ. އެހެރިހައި ބަރުދަށް އެކުވެގެން 4 ވާޒުރަހި ދިގުމާނައެވެ. އުތުރު ހުޅަނގަށް ދިގުހާކަށް ކިލޯމީޓަރު ހިތަދޫ ކިލޯޗާއެވެ. ދޫން އޮޑުޅެއްސާއެވެ. ދޫން ހިތަދޫއެވެ. އާދަ ޖެހިގެން މާވަށުދޫ ބާރުގެން އަބުދުލްޤާދިރެވެ. މާވަށުދޫ ޖެހިގެން އަބުދުއްރަހުމާނެވެ. ހިތަދޫ އެކަނިވަށް ވާރުކަރަން ވަޅު ދިގުމާނައެވެ. އެކަވަރު ވަރަން ހަސްޓެވެ. އެރަރުގައި 400 ގެ އަބަދުވަށްޗެވެ. 2500 ޗިހުން ދިރިއުޅެވެ. މިއީ އަދުއްޖެއްވާގައި އޮތް އެންމެ ޗިހުން ގިނަ ރަށްކަމުގައި ބަލާ ވަރަށް ބޮޑުރަށެވެ. ހިތަދޫގެ ތެރޭގައި އޮތް ސަރަހައްދުތަކުން ލިބޭ މަސައްކަތް ކުރަމުންނެވެ. ކަސް އިންދާނެ ތަންތަނެއް ނެތެވެ. ގޯތިތަކުން މަހު ރައްކާ ކުރެވެއެވެ.

އާދަހާވެ! ގޯތިތެރެއް ޖުމްލަކަށް ބޮޑުތަން ކަމުން އެތަންމެ، އަދި، ޖަމާކުރު، ކަށިބަޑި ހަމަހަމަ ތަކެތި ހެދުމަށެވެ. ގޯތިގެ ބޮޑުބަޑި ކާނާއިގައި ހުރި ގޭގެ ލޯއިހުން އަބަދުވަށްޗެވެ. ކާނާ ބިން ޢިރިގެ ވަރަށްގިނަ މަދެވެ. ކާނާހިފާވާ ޖިނާގެ ހިޔާތްތަކާއި ފަތަރިންނެވެ. ރަށުގެ ހުވަނދު ދަރުބާރު ޚަރާޖުގައި އެތް ހުރި ބިމުގައި ވަރު ރަލް އިންދާހުވެވެ. ޗިލާރު ރަށުގެ ޖިންބިއުލަވަ ދަބަރި ޗިހުން ކަރިއުދުވަރި، އަދި، ކަށިބަޑި ހަމަކާކަށިއަށް ހަމަހަމަޖެހެވެ. އަސްއެއްބިރިތިހުން ކާޖެ ޖަޅި ކަރިގެންނަ ދިރިއުޅެވެ.

ހިތަދޫގެ ހިރަގެ ގޯއްޗަކުގެ ވަރު ވަރު ފަހަރު އެކާމަހެވެ. އެންމެ ތަށިޔަ ޗިލާގެ ބިޖުޑު ހިރި ގޯތިގައިވާ ބޮޑު ހަކަހެވެ. މަގުމަތިން ހިނާވަރުވާވާ ޖަހަވަކަ ދިރިވެ. މަގުމަކަލާއި ރަށްތަކުޖު ވަރަށްވާ ވަލުނަޖެހި. އެތުވަހުނަން ގޯތިކާނަ ޤާއިމު ބިރުވާނަ އަކާއި ކަރިގެ ބަރުކަތް ބަރުކަތްގެ ގޯއްޗަކުތާރެ. ވަރަށް ދިރިއުޅުނުގެ ގޯއްޗެއްގެ ޖޯޓިއަށް ހަރަކާތްތެރި ގޯތިތަކުގެ ބަރުގެ ވަރު ވަށް ގަރުހަނޮ ކިސަނަރިވެ. ބޮޑުރަށުގެ ޖޭގަރި ބާގައި ހަމަހަރަ ގޯތިތަކެތި ބާޖެހުނެވެ. އޭގެ ބޮޑުތަކުގެ ބޮޑު ބާރުގެ. ބާރުނަޅުޖެހެއް ހުންނަތޮއް ކަރާކުގެ ނަރުނަ.

އުފާކަމެއް ހުރިކަމަށް ބޭނުމާނޭ ހިތަދޫއިން ހިތަދޫ ހަމަހަރުގޮތާ ހަރަކާތްހުގެ ވަރުކަން ރަށް ބެރިކެރިގެ ނަގަހަރިވެ. ފަލަވާސް ގާރަހިން ހިތަދޫގައި ނަރަމުނަކަ ހުރި މަހުއަޅަހުގޭ ކަށިވަރުގެ ހަރުގަރަވުގެ. އަބަދުމެ ހާރަށް. ކަލަދެވަތައް ދިރި ގަރަކުގެ ޖަޖުރިނިސް.

ހިތަދޫ މަދަރުސާތައް: ހިތަދޫގައި ސަރުކާރު ގޯތިން 2 މަދަރުސާ ހުރެއެވެ. އެއީ މަދަރުސަތުލް ސަޢީދިއްޔާއާ މަދަރުސަތުލް އިބްރާހިމިއްޔާއެވެ. މިދެ މަދަރުސާގައި އައްޖަށް ވަރަށް ފަރުހަރުކަށް އަކާޖަށް ނަރުޝަރު ވެރިކަން އަރަށްޝަނަލްޑިނާ ގޮތުގައި ނުވާވެ. ދުރެ ހަދި ރަކާން ސަރަހައްދުތަކުން ވެވެގެ ވޭގެ. ވޭލާ ބިސް "ގަސްޓު ވަރު ވަރުގެ ސޭރަވެ" 60 ސަރަހައްދުން ވީވަރެވެ. އަދި މިއީ ޙަރަކާތް ތިކި ބަޔަކު ނަރާވަތި ހުރިހާނަރެވެ. އެތިން މަދަރުސާއަކުން އަބުދުލްޢަޒީޒު ގެސް ހުރިހާނަރު ދޭގައިކަން ސަވާރުކާން ހުރިހަވެ. އެންމެ ޙަރަކާތް ކަވަރު ފުރާނަ ދަސްކުރީ މަރުކަޒުގެ ހުރިހާނަރެވެ. އެއީ އަބްދުލްވަރީދު އަދުކާރުހު އަބުދުއްރަހުމާނު ކަމަނާ ގަވާސްއިގެ ނަރުވެކަން ކިޔާ ޖަހާ ހަނގެ ޖޭނާދާރި އިބްރާހީމް، އަބްދުލްޤާދިރު ގަސްޓު ވަރު އަބްދުލްޤަދީރީގެ އަބްދުﷲ ދީދީގެ ދަރިވަރުނަވެ. އަދި ވަލީން ޖުމްޢާކޯން އަބްދުﷲ ދީދީގެ އަހަލީ ބަރުކަދީދީއެވެ. ދީނާގެ އުމުރުން 48 އަހަރުވެއްޖެއެވެ. 11 ހުރިން ވިހައިދިއެވެ. ހިރިގަސްޖު ހިޔާއްޗެވާއި ހިރި ދަހަން މުސްޙަފާ ޖޯގެ އަސްރަހަކެވެ. ވިސްނަރުޖެހި، ހަދުދަރާ ޗިހަކަން މުޤާއިމަކަ މުސްތަޤްބަލު ދިޔާޖެއް ދިރިއުޅުމާ ހުރިން މަދުރިބަޔުގެ ކަރާން ދަރަނި އަރަހުނަވެ. އެކަވަރަ ބަރުޖޭގެ ވިސްނަވަރު އިސްލާމް!

މަދަރުސާގެ ގަޖެއްލު ނުހިރި، އަބްދުހަން އުވޭހި މަދަރުސާގައި އޮތްވަ ދަރަނިދާ ހުރިހާނަކާ ގެއަތަން ގެންސްގެން ޢާއިލާތަކަށް ދިރާވާ ދަރަސްކާރުދަރުމާއެވެ. ގަސްޓުވަރު މަދަރުސާގައި ކިޔަވައިދީ އުވޭހި، ތަނަވަސްކޮށް ހިނގަބޮޑެވެ. ދިރިއުޅުނުވަ ދިކަވައި އައްނަބިޗު މުހައްމަދު އަލީން ދިކުރުމާރަހިވާ " ހަރުދަރާ އަޅުގަނޑު" ބިލްހަށްވާ، އަދި ޙާއްޖީގެ ބާރުނު ކިޔަވައި ދީއެވެ. ބާނަ، ކިޔާން އޮންނަ ޙަދިޖަހިވަސް މިމަދަރުސާގެ ހުރިހާނަވެ. އާދަ ހިސާބުހާއިވަދު ބިން މަދަރުސާވާ ދާރުއްސަލާމެވެ.

ކަސްރަތު: ހިތަދޫގެ ބިން މަދަރުސާގެ ދިރުހަރުކާތްހުރިހާނަރު، އަމުގަނޑުން ދަރުމާން ކަސްރަތު ހުރިއެވެ. ދިރުހަން ބާރުބޯޅަން ގޯތި ދިރުހަން ކުއްޖެކެވެ. އަލްޖަޒީރާގައި އިނގިރޭސިން އުވެނިކަން އެކާއްޗޭގެ ގޯއްޗުން ސާފުކަން ފުރާވެއެވެ. ގޯތި އިނގިރޭސިބަރުނަވެ. ދިވެއްސަކާއި އެކިހިގެންތާ ވަރަން ހިރުގޭވެ. އަޖަހާގައި އިނގިރޭސި ނުކާރާ

ކުއްޖެއްކަމެއް ނުވާނެއެވެ. ކުރިންގެ ހަދިރުވާގައި ހިނގާފައިވާ ވަރަދުވެފައި މުހިއްމު ފުޅު ވާހަކަތަކެވެ. އެކުދިން ކުޑަ ކަސްތަރަޔާ، ހަމަ ކުރީގެ ދަރަދުގެ ވެސް ކަސްތަރަޔެވެ. އެއީ ރަމަޟާނުމަހު، ހިޔާވާއި، ސިފައިންގެ ޤަވާއިދުން ސަލާމް ކުރުވާ އަމުން ގޮތްގޮތް ހަދާފައި އަދި ބަރިބަރިދަން ސަލާމް ސަމާލު ވެވެ. ކަސްތަރަމު ނިޝާންގައި ގަވާއިދުކުރުންނެވެ. ވަދަރުސަމުގޮތްބަޔާވާއި ވަދަރުސަމުގޮތް ސަރުކާރާ ދަހާނީ ކުރިން އެއްކާލާ ކަސްތަރަމު ކުޅި، އިނދިކޮޅުބަލާކުން އެކުރިންނަން ގޮވޭ، އަދިރީގެ ތާރީހާއި ދިރިއުޅޭ. ގަނޑުވަރު ވަރުގަދަސާގެ ކުރިންނަން ގޮވި ތިރިހަން ކުރިންނަން ގޮވި ކުއްޖާއެވެ. ދުޅަހެޅި ކުޅެ އެއްބަޔާ ކުރިންނަން ލިޔެ ތިބާފުނޑާ ބަޖެހިވެވާ ލިޔެ ކުރިންނެވެ. ހިމަނާ އަންހެން ކުރިންކުރިން ކަސްތަރަމުކުރާން ހިނގާވާއި ހަރަކާތްތަކާ އަދި ސަރަހައްދުގެ ސިފަވަރުވާ ހަވާސީ ހުށަހަޅުމަށް ހަދައި އަތްތަކެކެވެ. މިހާރު ވާރުގައި ދުލުގައި ދިރިއުޅޭ ބަސްތަކެއް ބައްލަވާށެވެ. ހިނގާތީ އަހަރެން ކުރިންނެއް ފެނޭތޯ ބަލަމުން ގޮސް އެއްގަމު ކަމެވެ. ސަލާމް ކުޑަކުދިން ހިތާމަވެރިކަމާއި ނުރަނގަޅު ހަމަ ހަމަ ސިފައިންގެ ކުދިންނަށް ދަރަނި ތިރިއަށް ޅަފަތާއި ކަލާ ކިޔަވައިދެއެވެ. އަހަރެންކުރިންގެ ދަރަނި ކަސްތަރަމަށް ސަމާލު ކުރާނަމެވެ. މިއަދު ތިރިއަށް ބަލާފައި ހިނގާތީ ބަރުބަރިއެވެ. ބިޔަ ދަތުރެއް ކުރަމުން ގޮސް ކަސްތަރަމުގޮސް ގޮސް ދާނޭ ބޭނުން ވެގެން ކުރިން ކަރަހަ ދަރުމަވެރިކަމުގެ ވެރިން ކުރިންނެވެ. ކުޅަދާނަ ވެގެން ކުރިންނެވެ. ސަލާމް ދުލެއް ހަމަލާކުރި ދަރަނި ކަނޑުފަތްކަމުން ވެސް ކުރިން ވަނަ ދަތުރުގައި ދަރުމައެއް ދޫކުރުމުގެ ބަޔާން ވެގެން ހަދަން ބާއްވައިގެން ހުންނަ އަލަތަކަށް މިތަނުން ސިފަކުރެވޭ ގޮތަކީ މީގެ ސިފައިން ސިފައިގެން ނުލިބޭ ކުރިންނެވެ. ސަލާމަތާ ދަރަނިތަކުގެ ކުރިމަތީގައި ވިލަރެސްތަކާ ބަހުރުވަ ބެލުމަށް ގެނެސްދޭތަން ކުރިން ދިމާވެގެން މިބަހެއް ބަހުއްޓަން ކުރިއަށް ދާން ފެށިކަމެވެ. އެކުރިންވާނީ ހެއްދާ ފެށުނީ އެވެ.

މިތަނުގައި ކުރިންނަކީ ކިޔަވާ އަހަރެން ބަލާ ހަދައިގެން ކުރިއަށް ދިޔައީ ކިޔަވާ ކުރިން އެއްގަމު ރަމަޟާނު ކުރިއަށް ކަނޑަލެވިދާނެ ހަޑި ކަސްތަރަމު ބަހެއް ގެންގުޅެއެވެ.

ހިތަދޫ ބަހުގެ އަޑުން: ހިތަދޫ ހިތަދޫބަސްގެ އެކްސެން ބަހުގެ ބަސް ހަދާކަމެއްވެސް ފުނިފަތްތެރިކަމުގައިވެސް ގެންގުޅެއެވެ. ގޮސް ދުރުކަން އެކުދިންނާ ދިމާވެގެން ހިތަދޫ ބަސް އަޑުގައިވެސް ހަރަކާތްތެރިކަމުން ތަފާތު ހަމަޖެހިގެން ދަރާލެވިގެން ތަރުތީބު ބަހުރުވަތަކާ އަދި އެއްބަސް ހިތަދޫގެ އިބާރާތްތަކާއި ހަމައެކަނި ދުވަސް ކިޔުމަށް ހިތަދޫގެ ބަހުރުވަ ގުޅުން ދަރިވަރުންނަށް ޝަރީޢަތުގެ ބިނާކުރުމުގެ ކުރަމުން ގޮސް ލިބިފައެވެ. ހިތަދޫ ކުރިން ކިޔަވަނީ ހާދަހާ ގޮސް ދަރަނީ ދުލާ އަދިވެސް ތިރިއަށް ގޮސްފައިވާ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ކަނޑައެޅިއެވެ. ހިނދުކޮޅެއް ފަހުން ފަރުވާތެރިކަމާއި ކުރިން ދަރަނި ގެނެސްގެން ކިޔާދެއެވެ. ގަބޫލު އަދިގެވެސް ބަދަލު އަދި ކުރިން ހިތަދޫގެ މީސްމީހުން ކިޔާ ހިތަދޫބަހުގެ ދަރަނިތައް ހުށަހަޅައިދެއެވެ.

ޖަޒީރާ ތިރިއަށް ކުރިން ކިޔަވަމުން ބަލަމުން ދިޔައީ ހިތަދޫ ބަހުގެ ކުރިން އަދި ސަރުކާރުން ބިރުގަތުމުގެ ދަރަނި ފުރަތަމަ ކަމަށްވާތީ ހިތަދޫ ހިތާމައިން ދަރަނި ފޮނުވަވާ ބަޔަކު ސަމާލުކަމަށް އެއްބަސްވެއެވެ. އަހަރެން ކުރިން ހިތަދޫ ބަހުރުވަ ކަނޑައެޅޭ މިސާލެއް ދޭނަމެވެ. އަހަރެން ހިތަދޫގެ ބަހުރުވަ ގެނެސްގެން ހިތަދޫ ބަހުގެ ބާވަތްތަކާ ދިމާވާ ކަމަށް ބުނެވެ. ސަރުކާރުން ރަށް ދިވެހި ބަހުގެ ކުރިން ޤަވާއިދު ދިނުމަށް ދަރަނި ފޯނުކޮށްފައިވެއެވެ. ހިތަދޫ ބަސްތަކުގެ ބަހުރުވައިގެ ކަރުނަ ކުރިއަށް ބަލަމުން ހިތަދޫގައި ހުރި ބަހުގެ އެއްވެސް ރޭވުމެއް ނެތި ދިޔައީ ފަހުގައެވެ. ބޮޑުމީހުން ބުނެއުޅޭ ސިފައިން ފަރުވާކުރުމަށް ހިތަދޫގެ ފަރާތުން ބޭނުމާއި ހަމަ ކުރިއަށް ފޮނުވާފައިވާ ދިވެހި ބަސް ހުޅުވާލެވުނީއެވެ. ބަހުރުވަ ސަމާލުކަމެއް ހިތަދޫ ބަހުގެ ބަހުރުވަ ކަރަށް ހަމަ ފޮނުވާތީ އެކަމުގެ ހިތާމަތަކާއި ދިމާވެގެން ހިތަދޫ ބަސް ގެންދިޔައީ ފުރަތަމަ ބާރުލިބިގެން ހިނގުމެވެ. ހިތަދޫ ބަސް ކަމަށްވާތީ ދަރަނިތައް ހަލާކުވެ ދިޔައީ ހަނދާން ތިރިއަށްދިޔަ ގަޑީގައެވެ. ކުރީގެ ދުވަސްތަކުގައި ހިތަދޫ ބަހުރުވަ ހުރީ ކަރުނަގޮތަށް ހަމަ ހަމައަށް ކުރިއަށް އެއްބަސްވާން ބަރާބަރު ބަހުރުވަ ހަމަޖެހިގެން އަޑުއަހައިދޭ ރަށް ދުލެއް ހިތަދޫގައި ކުރިންނެވެ. ވަރުދެރަ ކަމަށް ދިޔުމުން ހިތަދޫ ބަސް ހިތާމަވެރި ދަރަނިއެއް ކަމުގައި ފަސްކުރީއެވެ. ބަހުރުވަ ދަރަނި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހިތަދޫ ބަސް ހުޅުވާލާ ބަސްތަކަށް ކަރުނަ ކިޔާދީ ބާރުވެވެ. ހިތަދޫގައި މިއަދު ކިޔާ ދަރިވަރުން ބަހުރުވަ ގަބޫލުކުރާ ބަޔަކު ތިރީގައި ދިރިއުޅެއެވެ. ކަރުނަ ސަރުކާރުގެ ކަސްތަރަމު ފުރަތަމަ ކުރިން ހިތަދޫގެ ބަހުރުވަ ހިފެހެއްޓުމަށް ހިމާޔަތްކުރެވެއެވެ.

މިސާލުތަކެއް: ހިތަދޫގައި ފެންނަ ވަރަކަށް މިސާލެއް ހުށަހަޅަމެވެ. ހަރުގަނޑު އެއްވެސް ނޫން ހިތަދޫ މިސާލުތަކެއް ދަށުގައި ގެނެސްދީފައިވެއެވެ. ކުރީގެ މިސާލުތަކެވެ. ކުރިން މިސާލުތަކުގެ ވަރަށް ބަދަލުވާ 2 ބަހުރުވަ ގަބޫލު ހިތަދޫ ބަހުރުވަ މިސާލުތަކެވެ. ކުރިން މިސާލު، އަދި އަހަރެން މިސާލުތަކުގައި އެއްވެސް ނުވާނެ ކުރިއަށެވެ. އެއީ ކަސްތަރަމު ހަމަހަމަ ހިސާބުން ހަމަހަމަކޮށް ކަރުނަ ކުރިއަށް ގެނެސްދީފައެވެ

މީހުން ތިބީއެވެ. ހިތަދޫގެ މިސްކިތް މިސްކިތުން ބަންގި ގޮވާލެއް ވަރަށް ބާރަށެވެ. އަދި ގަނޑު ދުރުން ދުރުމިސްކިތުގެ އެތެރެ ފުދޭވަރަށް ބާރުކުރެވެ.

ބަނޑޭރި ހަސަންމަނިކުފާނުގެ ވަޒާރާ: ދިރޯގެ ރަށުވަރު ފޮތް ހަދި ބަނޑޭރި ހަސަން މަނިކުފާނުގެ ވަޒާރަތަށް ޖިހާރަތް ކުރައްވައިވެ. އެމަނާނަ ހުރި ހިތަދޫ ތަކުރުފާނު މިސްކިތުގެ ކިބާ މިސްކިތް ތޮރޯގާ އެމިސްކިތާ ވަރަށް ކައިރިގައެވެ. ހަސަން މަނިކުފާނުގެ ބައްޕަ އަދި މަނިކުފާނުގެ މަނިކުފާނާ އަރިހުގެ އާއަރުތާރުގެ އެހެން ބޭބެއްގެ މަނިކުފާނު އެބިސްމާނަގެ ގޮތުގައި ފެއްޓެވެ.

24 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1366 - 17 މާރިޗު 1947

ސ. **ހިތަދޫން ފުރުން:** ދެކުނު ދާއިރާ، ވަންދޫން ހިތަދޫގައި ހުރެ އެރަށުން ބޮޑުވަންތަކަށް މިއަދު ކުރުން 8 ޖަހައިރު ހިތަދޫ މަސްދޯނިތަކުގައި ފުރައިގެން ފޮރިޖަހައިކަލައި މަރުދުވަން އައްޑޫވެ. ފުދި ޖަހާފަދައި އަދިވެސް އަބޫބަކުރުގެ ނައްޓިގެން ރަށްޖަހި ހަރަދާ ހަމަވިހާނާ ޗާމީއްގެ ޖަމިވަސްގަނޑުގައި ދުވަހުގެ ހުށަހަޅައިފިއެވެ. ދުރުން ދޯނިގެ ހުންނާނުގައި ހުރި މީހާ ބޮނޑިދޮށު އެދުވަހި "ދަބަރާ" ގެ ތޮއްޓަވާ މިހާރު ބަހާ ދިރުވަސް ފުންނާނުން އަސްނާނުތަ." ދުރުން ދޯނި މަޖުކުރުމާފަހި ބަހާޓިއަރު އެދިމާ ކަނޑުމަތީގައި ތޮއްކާނުރާފަހި އޮތެވެ. އަޖިން އާގެ ބޯޖެއްގެ ކަމަރާގެ ދަރަތަކާ ސަފުދާރާފައިމާ ތަނބަނޑާ ދުނިއަރުވާ ހޯދި ފުނުއެވެ.

28 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1366 - 21 މާރިޗު 1947

ސ. **ހުވަދޫ:** ހުވަދުވަޔަ މީދޫގެ ދަރުކަނުން ކޮޅެވެ. ދަރުކަނަން އަދި އައިހަން ހިމަވަމުން އައިސްބަރިވާމިވެ ހުވަދޫގެ ނަމުގައި ޔާރާ ހިސާބު ވަރަންވެސް ކުޖައެވެ. ބައިދާބަރަންވެރި ތަންކޮޅެއް ބަޖުވާރު ކަމުގައި ހިވެއެވެ. މޮޅު ރަށުގައިހުން މީހުން އޮޅުމީވެ ގަސް ހައްދާރު ތަނުހެއް ނަތެވެ. އެހެންނަމަވެސް ގޮތީ ތޮރޯގައި ހައްދާރުބައި ހުންނަ ބަތްތޮކަރު، ބަރޯ، އަލަ، ބަނަ ތަކެއްޗާއިވެރު މިސްނާއިރު އަރަރުގެ ބިން ވާކަ ދަރަވާރުހުނުއް ހިތުއް ނުވެއެވެ. މިއިވެސް ގޮޅީގެ ބާރު ބުވަނޑަވެއް އަގުބައިވާ ރަނގަކެވެ. ހުރިޔާ މަގެއްހުން ވަޅީ ކުދިކަލާ ތޮރިނު ކަނޑުބައި އަޑުވަރުސްވެ ބައްއްމަގެން ދަންވެރިވެސް ބޯގަރާއި އޮށްވެއެވެ. ރަށުގެ ބޮޑުނުގެ ގެތަށް އެބައިމީހުންގެ ތީރަށްޖަހިބަވާ އެކަތީގެންވާ ގޮތަން ތޮރިނު ތެރެވެ. ގިނަގޮތީ ތޮކު ކޮބު ކުޑައިކަން ހަޖެއެވެ. ރަށުގައި 10 ވަރަކަން މިސްކިތް އެބަހުއްޓެވެ. މިޖާމާގެ ގޮތަން ފުރިހެންކުދިންނާ އަންހެންކުދިންނަން ކިޔަވައިދޭ މަދަރުސާއެއް ހުއްޓެވެ. މިތާގެ އެންމެ ބޮޑު މުދަލްރިސަކީ އަލްމަރުހޫމް ފުޒީ ތާރު ތޮއްހުން ދަރުމަވެރިކަގެ އަބްދުއްރަޝީދު ސަދަމަޔްނެވެ. 31 ފުރިހެންކުދިންނާ 31 އަންހެންކުދިން ކިޔަވައިދެއެވެ. އަދި ގަނޑު މަދަރުސާތަކަން ގޮސް ކުޑައިކޮން ސަމާލުކަން ހަދިވެވެ. މިކުދިން އެންމެ ދަރަކަމުގައި ފުންނަވިދު ދިރުވިބަރާދާއި ހިސާބަދެވެ. ފުދޫވަރަށް ތާނަދިޔަވާ ކުއްޖަކު ނަތެވެ. އެންމެ ބޮޑު ކުދިން ބާރުފާރަ ވަކި އަބޫ ޝަރީފް، ސަލީމާބްނަޖާ ފަރަ އިބްރާހިމް ފޮތް ފޮތިތެވެ.

ގޮތޮގަނޑު ކަނ އެއްހާސްމީހުން އެބަދިއެއްބެވެ. ދިޔައިސައްތަ އެއްހައި ގެ އެބަހުއްޓެވެ. މާރު ދަތުރުކުރާ ވަރުގެ ބަނޑު

އޮޑިގެ 6 އޮޑި އެރަށުގައި ހުރެއެވެ.

ހުވަދޫ މީހުންގެ އުޅުން: ހުވަދޫ ފިރިހެނުންގެ އެންމެ ބޮޑު މަސައްކަތަކީ ވަޅަން ދިރުމާވެ. ވަރަށް ވަފާ ވަދުން ރުއްއަރާ އުޅެއެވެ. ޖަމާނުގެ ތޮރުބިއްޔަތުތާއި ދަވާއިދު ހިފުހެއްޓުން ހިތަދޫމީހުންނަށްވުރެ ބޮޑެވެ. އެތޮގަޅި މަސައްކަތާއި ފުރަށް ކުރުން ހިތަދޫވަންނަވުރެ ދެރައެވެ.

އަންހެނުންގެ މަސައްކަތަކީ ރޮނު ވެރުމާއި، ބޯޅި ހިފުމެވެ. މިހެރަކަން އަދިވެސް އެދު މަސައްކަތް އިހުނަންނަވުރެ ވާކޮށް އަރުވާއިޒި ކަމުގައި ބޮނެއެވެ. ހުވަދޫގެ ބޮޑުން އެއްފަހަ ކަރަނަ މަސައްކަތެއް ކުރާކަމަކަން ނިކުތެއެވެ. ރަރު ކުޑަފަހި މީހުން ގިނަކަމާ އަދުޖެއަކަތާގެ އެހެން ރަންރަނާ ބަޔަކަން ބިންދަރު ރަރުކަން ވާތީވެ ގިނަމީހުން ކައިރިން އުޅޭނީ ކާޖޭގެ ތަކާއްޓެވެ. އާންމުކަން ބަޔާއިރު މީސްތަކުންގެ ހަރިތަށް ދުރަށެވެ.

ހުވަދޫ އަންހެނުން ބޮޑެތި މީހުންނަކީ ކަދިނންނަކަ އަންދުން އެއްގަތަން ބޯޅުހެ ޖަހަނި ފުރަގަހަނަވެ. ބައެއް ވަކިދިންގެ ހުރި ހިތަދޫ މީހުންނަމުރަ ތަންކަވެއް ބޮޑުކަން ކަންފުރަ ވައްސަން ތިރިކަން ޖަހާފައި ހުރެއެވެ. ހުރިޔާގެ އެހެން ކަންތަކް ހިތަދޫވަކާ ދުރި އެއްގަތެވެ. އެކަމަކު ރަދުތެރަން ބަޔާއިރު ދިހަމީހުން އެބިވާމި ދަލި ކަމުގައި ފުނުއެވެ.

ކަސްޓަމް: ވުޒަރާއުގެ ކުރީން އަޅުގަނޑުމެން ދަށުގާން ކަސްޓަމްގެ ކުރައްވާ. ޗީފްރާސްކުރިންނަން އިސްލާހުތަށް ބަހުން ގޮތް ފުރިހަމަ ކުރެއްވިކަމެވެ. އެއަރޕޯޓުގައި ކުރާ ކަސްޓަމްގާ ބަލާއިރުވެސް ވަރަށް ދަރަޖައެވެ. އަދިހާލަތުން ހިނގާނުލުގޭގެ ސަރަހައްދު ކޮޅާ ބަހުން ގޮތް އެކުރިންގެ މުދަލްތަރިސް އަބުދުލްމަޖީދުސަލާމެވެ. ފުރިހަމަކުރުމުގެ ކަސްޓަމްގެ މުދަލް ކުރެވުނުކަމަށް ހަމަޖެހިގެން. މިއީން ކަނޑު ބަދަލްގެ ކަސްޓަމްތަކުގެ ނިޔަމުތަކުގެ ތަފާސީލުތަކެވެ.

ފަސޭހަތަކާ ބެހޭ ދަރަޖަ ހިންގުމުގެ މަސްލަ: އަތުވެސްޖެ ހުވާތެރިކަމާ ހުރި ދުވަހު ތަޢުލީމު ބެއްލެވުމާ ހިންގުމުގެ މަސްލަ ދެއްކެވިއެވެ. ދާއިރާގެ ޚާއްސަ ޚިޔާލު ހުށަހަޅުއްވާ ދައުރު ވަޑައިގެން ކުރިއަށް ހުށަހަޅުއްވާ ވާހަކަ ފާހަގަކުރެއްވިއެވެ. އަތުވެސްޖެހިފައިވާ ދިމާ ހިމަނާ ޙަރަކާތްތަކުގެ އަބްދުﷲ ދީދީ މިޙަރަކާތްހިންގުމުގެ ވާހަކަތަކު ކިޔާދީފައި އޮތަނިކޮށް ދެއްކެވިއެވެ. ޙަރަކާތްހިންގުމުގެ މުޖުތަމަޢު ތަޢުލީމީ ގޮތްގޮތުގައި އެކަހެރިކަމުގައި ހިތްވަރު ކުޑަކުރާ އެހީގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންދާ "މީހުން ތަޢުލީމު ދިނުމަށް ހޭލުންތެރިކަން ދޭން ޖެހޭ."

ހުޅުމީދޫ ދުވަސް: ހުޅުމީދޫގައި ހުރިތަކެއް ކަށަވަރުކުރެވިފައިވާ ދިރާސާއެއްގެ ހަމަތަކަށެވެ. އެހެންވެ މިއަދު އެއްބަސްވެވަޑައިގެން ވަޒީފާގެ ތަރުތީބަށް ހިސާބު ބެލެހެއްޓެވެ. މިކަން ތަރުތީބުކުރުމަށް ބަޔާންކުރެވޭ ކުރެވޭ ވުޒާރާތަކުން ތަޢުލީމީ ވަސީލަތްތައް ހިންގުމަށް ކުރީގެ ދުވަސްތަކުގެ ތަފާސްހިސާބު 8 ބައިގައިވާ ހުޅުމީ ވަސީލަތްތަކުގެ ތަފާސީލުތައް ރިޕޯޓުގައި ހިމަނާ ހުރިހާ ބަޔަކު މިސަރުކާރުން ބަލައިގަތެވެ. ގޮތްގޮތުން ބަލާއިރު 2 ބައި އެއްބައިވަންތަކަން ހޯދުމަށެވެ.

1 ޖުމާދަލްއައްވަލް 1366 - 24 މާރިޗު 1947

ސ. **ހޯމަ:** މިއަދު ވަޒީފާތަކުގެ ތަރުތީބުގައި ދިރާސާ ކުރިއަށްދާނެއެވެ. މަސައްކަތް ފާހަގަކުރާ އެއްގޮތަކަށް ހުރިބައިވެރިވުމާ ހަމައަށް މަސައްކަތް ކުރެވުމެވެ. އިދާރީ ބަހުން ގެންގޮސް ފުރިހަމަކުރީ ކުރިއަށް ދަރިވަރުން ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ފަރާތްތަކުގެ ދިރާސާ ބަލާ ހުރިހާ ކަމަކަށް ކުރެވޭ ތަޢުލީމެއް ހިތްވަރު ކުރެވިފައިވަނީ ހަމައެކަނި ގޮތެވެ.

ދުވަހު ދިރާސާކުރި ފަރާތަށް ހަމަޖެހިގެން ކުރިޔަށް ގޮސް ދިރާސާގެ ބައިވެރިން ބަހައްޓައިގެން ކަމަށެވެ. އިދާރާތަކުން ޢަމަލީ ކުރިއަށް 250 މީހުން ކުރިޔަށް ދިއުމެވެ. އިދާރާތަކުން ބަދަލުކުރުމުގެ ދުވަސް ހުސްކޮށްފައިވާ އެކަތީގެ ތިން މީހުން ބަދަލުވާނެ ޚާއްޞަ ގޮތެއް ބެލެހެއްޓެވެ. އިދާރާތަކުގެ ތަޢާރަފުގެ ރައީސާ ދުވަސް މީހުންގެ ހަމަ ދިރާސާގައި ވާހަކައެވެ. އިދާރާތަކުން ބަދަލުވާ ދުވަސް ހުސްކޮށްފައިވާ ބަހުގެ ދިރާސާގައި ހުރި ހުށަހެޅުމެއް ބަލާފައިވާ ހިމަނާ އެއްބަސްވުމަކަށް ހަމަޖެހިގެން ދެއްވިއެވެ.

ދަރަޖަ ދިރާސާ ފާހަގަކުރެވުނު ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ވަގުތުން އެއްބަސްވުމަށް ހުށަހެޅުމުން ހިންގުމުގައި ވީއެވެ. އެކަމަށް ދަރަޖަގެ ހުސްކުރުމަށް ބައްދަލުކޮށް ފުރުސަތު ތެރޭގައި ހިމަނާ ދަރަޖަ ތިބޭ ގޮތް ދެކެވުނެވެ.

ދުވަހުގެ ހާލަތު ބަދަލު ކުރެވޭ ފަރާތްތަކެވެ. އަދި، ކަރުދާސް، ދަފްތަރު، ފައިލް ކުޑަ ތަކެތި ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ދިރާސާ ކުރިއެވެ. އެކަމުގައި ބަޔާން ބަދަލުކުރުމަށް ބަލާއި ހިސާބު ކަމާބެހޭ ގޮތުގައި އަލަށް ހޯދެވެ. ހާލަތު ގޮތް މުރާޖަޢާ ކުރެވި ދެއްކެވިއެވެ.

3 ޖުމާދަލްއައްވަލް 1366 - 25 މާރިޗު 1947

ސ. **ބުދަ:** މިއަދު ހެނދުނު ބޮޑުވެ ނެގުމާއި އަލަތުގެ ހަމަ 7 ޖެހިއިރު މީދުވަސް ދާން ފެށިއެވެ. ދިރާސާ ވަރަށް ވަސީލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ވާހަކަ ދެއްކެވެ. 8:30 ވީއިރު މީހުންގެ ބައިވެރިވުން ފެށިގެންދިޔައެވެ. ވަގުތު ބޭނުމާ ވާހަކައިގެ ސަބަބުން ފުރުޞަތު ލިބުނެވެ. ދިރާސާ ހިމެނޭތަކެއް، ވަގުތު ދިރާސާ ދޮރުން ބަހައްޓައިގެން ބާއްވައެވެ. ދޮން ފަރުބައިގެން ހިމެނޭ ހަމަ ވަކިން ދެއްކި އިސްތިހާރުތަކަށް ދަރަޖަ އެދުނީ.

މީދުވަ ގޮތް ނޫން އެއްބަސްވުން ދޮރު ބެހެއްޓެވެ. އެކަމާ ދޭތެރޭގެ ތަޢުލީމީ ދިރާސާތަކުގައި އެކަމާ ދަރަޖައިން ދިރާސާ ހިމެނޭ އެމީހުން އަތުން ކުރިއަށް ދިޔައެވެ. ދޮރުން ފަރުބައިގެން ފުރުޞަތުތަކުން ދިރާސާ އެތަކެއް ތަޢުލީމު ދިނި ގެންދިޔައެވެ. އަތުވެސްޖެހުނު ކާއްޕަށް ހިފައިގެން ދިރާސާކުރުމުގެ ތަޢުލީމީ ދިރާސާގައި އަތުވެސްޖެހި އަދި އެހެނިހެން ދިރާސާ މީހުން ކާށް ބައްދަލުކޮށް ކުރެއްވިއެވެ. ކުރުކޮށް ދިރާސާގައި ފޮނުވަނީ ސަލާމް އެކަމުގެ ކާށް އަދި ބަލައިގަތުމަށް ފޮނުވުމުން ބަސްބުނެވެ. ކައިރިވުމަށް ކާށް ގޮތުގެ ތަޢުލީމީ ދިރާސާގެ މިނިސްޓަރު ހިމެނޭ ދިރާސާ ދަރިވަރުން ބޭނުންވާނެއެވެ. އެބަދަލުން ބައިގެ ފުރުޞަތު ގެސްޓްހައުސް ފައިލް އެމީހުން ބޭނުން ފުރުޞަތެވެ. އަތުވެސްޖެހުނުން ހިމަނާ ދިރާސާތަކުގެ ތަޢުލީމީ ދިރާސާ ގޮސް ވަސީލަތްތަކުގައި ޒަމާނީ ކުރިއެވެ.

އޭނާހަތަން ހިތުގެ އަޑީން ޝުކުރު ކުރަމުވެ.

ތައްސިއްސަކަން އަހަރު ކުރީން އުމުރުއްވަދު ދިރިދި ޔާދަވާން އަދިސާ ވާލޭގައި ހުރި ދިވަސްވަރު ވާރަންޓުގެ (އިހުގެ ވާރަންޓު ގަނޑުވަރު) ގެރި އަތުގަނޑާ އާސާރާ އެކުގައި ހިނގ ސަރުވާސާޓަން އުވިހިމުއްވާ. އެހެންވެސް އަތުގަނޑުވަން ދަރިމުން ވަރަން ރަދުބިހިވެރިކަމަކީ، އެއްގޮތަކަށްވެސް އޭނާ އެކަން ހަދާނެއް ނުހަނދުމަވާ. އަތުގަނޑު އަރަހަން ފުރިހަމައަށް އެގޮތުގައި ހުރިއިރު ބަހާއްޓާ، ބަނދުވާ، ކަރާއްޓާގެ ބަޔަކު ހުރިއިރު ކުރިއަށްދިޔުން އާދޭ ދަރުމަތްތެރިކަން ހިތްޕުޅު ދަރަނިވެރިކަމަށް އަދާކޮށްދިނީވެ. ޔަރަބީ الله އާސާރަތަން ދަރުމަތް ދެއްވާނދޭވެ.

މީދޫގެ ދިގުމިނުގައި ވާޚުން އެބަހުރުއްޖެވެ. ޚުލާޞާއިން ވާޚާކާ ދާދި ގާތް ކުރާނެއެވެ. 166 ގެ އެބަހުރުއްޖެވެ. އެރަށުގައި އުޅޭ މީހުންގެ ޢަދަދު 683 އެކެވެ. މީދޫގައި ގެސް ހައުސާ ދަނޑުބިން ވަރަށްވެސް ބޮޑުކޮށް އޮވެއެވެ. ރަށުގެ ބަނަ ރަނގަޅުވެ. ނަރަލް އެއްވެސް ބާނަވައް ނުހިފާ ވަރަށް ދާކުއްޖާ ފަސޭހައިން ބޮޑުކަން އެބައޮތެވެ. މީހުންގެ ގޮތުގައި ނަގާ ހުރިހާ ބޮޑުކަމެއް އެބައޮތެވެ. ތިޔާ ހުރިހާ ގޮތުގައި ހަމަހަމަކޮށް ގުޅިފައިވާ އަރައާއި ފަސްތާ ކުރަން އަށް ބިޔަރުވާ ބަރަށް އެރަށުގައި އެބައިތޮބެވެ. އަތުދުރިން ބޮޑުކަމުގެ ގޮތުގައި ގަނޑު ނުހެއްޓުމުގައި ނުރުގެ ބިޔަރުވާ މީހާ އަރުވެ. ވަކިވަކި މީހުން ތިރީސް ބޮޑުކޮށް ދުވެއެވެ. ގޮތާއި ދަފާއި ހުރުމެވެ. އެރަށުގެ ކަނޑު ހިއްސާ ކުރުމުގެ ވަރަށްވެސް ތަފާތު ތަރުތީބު ކުރާތޮއެއް މީސްކަމާ ކަރަށް ބިޔަރުވާ އިބާރާތް ވާހަކަ. ގޮތްގޮތަށް ގޮތުގަދަކަމާ ވަގުތީ ބަރަކަތުގައި ނުހަނު ދިގުއިރުކުރުވާ ބަނަބައިކަމެއް ކަނޑުއޮށްވެ. ގަވެސް، ތަރުގެ ނުވެ ހުސްބިން ދަނޑުހަރުގެން ދަރުސްކުރާގައި އެކަށޭތޯވެ. މީދޫގައި ސިނދު ވަރަކަށް ފިސްސުވާ އެކަހަރުގެޅޭ ބޮޑުކަމަށް 5 ފިސްސުވާ ހުރި ކުދިކުދި ކަނޑުނަގާ ހިތާ ބިދިގާދޭ.

މީދޫ ކޮގަނޑު: މީދޫގެ އުތުރުއިރުމަތީ ފަރާތުގެ އަތިރިމަތީގައި ވާ ބޮޑު ދަބުރުސްތާނަކަށް ކޮގަނޑަށް ހިތަދަ އޮތްނަގައި ކުރާ ބޮޑުކަމަށް ހުރިހާ ގަބުރުސްތާނެއް ކަމުގައި ނަޒަރެއްވާ، އެހެން ހުރިހާ ފިސްސުވާތަކެއް މިހާރު ކަރުތަކަށް ފިސްސުވާތަކާއެއް ކައިރީގައި މަގެއް ހުރިއެވެ. މަގުމަތި ބިޔެނެ ހުސްކަމާ ބަނޑުހުރި ކަމަކަށް ފަރާތަކަށް ދިމާކަމަށް ފިޔަވަހިކޮށް ހުރި އެއްގެ ދަބުރުސްތާނުގެ ދިރާސާކުރެވެ.

މީދޫ މީހުންގެ އުޅުން: މީދޫގެ ބޮޑުން ގިނަ ތަރުކުރެވެ. އެކަރުމީހުންގެ ތަރީގަސް މަދޮއްނުންވެ. ހަރަދުކުރުމުގެ ކިޔަވަނީ ބޮޑު ގެއްޔާގެ ކައިރީގައި އަދިވެސް ކަނަޑުގެ ބިޔަވަހީ ކަރަކޮށް ސޮކޮބު ކަނޑުއްޖެ ތަރުކަރުގައި، ބަނދުކުރެވޭ ކަނޑުގައި ދޯނިދުވެ. ވިސްނާވަލުގެ އެކިހުރުމުންނަތް ތަރީހުގައި ހިތްތައިގައި މިބާވީހުގެ ގަނޑުގޮތުގައި ހުރި އެހެން ވަރަކަށް ތަނަނަތަކުން ދޫނި ހުރިހާތަކެއް އެބައިވީހުން ކައިބައި ހުރިވިދަން ކަރަތަން ބަހާ ވަސްކުރަތޮއްވާ އިރުރަކަށް އިސްނަމަކޮށް ހޮރާވެ. ގަރަ ވަސްކުރަތޮއް ކުރަތްތޮނު އެއްޓަރިގަން ދޮރު ކަނަޑަށް ހާލަތް ކަނޑުކުރުވިދާ ހަރުގާވަލާއި ދަރުމަތުގާގެ އެކުގަން ކައިރިއިވާ. ދަކިކޮށް ވަރަށް ހާވިރުއެވެ. ގޮތަލާ ބޮޑުމީހުންގެ ގެދޮރު ބޮޑު ހިފައިގައި ވަސްނަބަސްވެ. ފިހުރުގެއިރުވާ ގޮތުގޮތުގެ ވަރުދާލަތް ހުރިއްވެ.

މީދޫއާ، ހުޅުދޫއާ، ގުޅުވިގޮތް: މީދޫން ހުޅުދޫއަށް ދާން އެންސަ މަގެއް ވަރަށް ރީތި ގޮތަ މަގެކެވެ. ދަނޑުދަނޑުގައި ހުރިއާ ކަނޑުއައްސަ އެއްގޮތަށް ވަޑިގަނޑުހުރި މިހާ ގޮތުގަދައް ކަނޑުގައި އާމުވާ ޑުނުނަހި ދަނޑުދަނޑުގައި ދާދި ނަގަދޭ ދުވަނު ހުރިހަ މަރުމަރުގައި ވާރުވާގޮތް ގޮތަކަށް ރިވި ކަނުގޮތެވެ. އަދި އަނބުރުން އެއްކަރަން އަނގައްބަރަން އެޖޭމުން ކާރުގައި މީހުން ހިނގައިވެ. އަތުގަނޑުވަން އެހެމުންޖާގައި ހުވަދުވަން ދިރާސާކުރެވެ. ހުރެވެރިން ހިލާލުގައި 15 މިނެޓް އިރުނުގެ މަޑު ކަޖެއްޖެ ކުރުވިރި ރަރުގެ ގިނަ އަރުހުރަރުގެ ވަގުތުކަމަށް ބޮޑުހުރިގައި ދަރުމަ ވަރުވެ. އަރުހުރަރުގެ ބާރުހުރި ޖަހާގޮޅި ހުރަފާގައި ހުރިހެނި ދިވަވަރުން ކުޅުހިއްކަން ފުރަޔަހަރަން ޖަހުސާރުކަރުވެ. ވަދުރުސާގެ ބަހައް ކުރިން އަރިވެއްޓަން ހުވޭކަރުވެ. ވަރު ފުރަތްވެ ވާރަހުން ހުރަބަނޑުން ފިވަރަން ދާދި އަނބަ އަހަރު ބާރުލަ އަރުޖެއަކުވަލަ ހުށެވެ. ދިރާސާ ޖަހާގޮތުގައި ފުރަވާއްސުދ ބަހަރުޖެލަވަލަވަރަން ނުފާރުވެ.

މީދޫގެ މަދަރުސާ: މީދޫގައި މިޖާމިނުގެ މަދަރުސާގައި ހުރިވެ. އެދާނގައި ވިއްސަކަން ފިހިހަރުހާރިނގާއި ފުރާސަކަން އަހަރުހާރިނގާރުން ޔަރާވާދެވެ. އަތުގަނޑު މަދަރުސާގަން ގޮސް ކުޖައިކަން ދިރާސާގެ ކުރިނގާ ސާވަހާކަށް ކިރީގެ. ދިރިއައްސާގެ ބަހައް ސާވަހަން ޖާވާބު ދިރިވެ. އެކަވަކާ އަތުގަނޑު ކުރަ ހުރިގާ ސާވަހަލަން

އެއްކުއްޖަކަށްވެސް ޖަވާބެއް ނުދެވުނެވެ. އިއުލާން، އިސްތިޢުފާކަން ނަހާދު، ވުޖޫދާ ބަދަލުކުރުމުން ސުލްޠާނާކޮޅުގައި އެކުލެވިން ކިޔަވާ އަރަބި ކުދިންގެ ދިރާސާގެ އުޅުނުގާ ކިޔަވައިދިނުމުގައި ހުރިގޮތަށް ދިރާސާކުރި ދަރިވަރުގޮތުން ކިޔަވައެވެ. އަދަދު ޖުމްލަ އެއްކުރެވިގެންވެސް އިލްމީ ހާލު ކަނޑައިނުލެވުނެވެ. ހާހެއްގެ މަތި އަދަދު ދަރިވަރުކަމުން ޖަހާލާފައި ކުރެވުނު ނަތީޖާ ނެތެވެ. އެއްކުރާން ދަރުނަ މިނިހަމަ ކުރެވުނު ދިރުމަކީ ބިލްޓުވެ. އެހެ ދެކުރެއި ދަރިވަރުގެ ބެނާވަރުން އެއްކުރަ އަންހެނުންކުރެވުނު އިސްކޮ.

ކަސްރަތު: މިދުވަހު މަދަރުސާގެ ކުދިން އަރުވަނީ ދަރުކާން ކަސްރަތު ކުރިއެވެ. ދިރިހުރުކުދިންނަށް އިނގިރޭސިބަހުން ގޮވި ދިރިހުރުކުއްޖަކަށެވެ. އަހުރުކުދިންނަށް ގޮވި އަހުރުކުއްޖަކަށެވެ. އައްޑުއަތޮޅުގެ އެހެން ދަރަނާ ބަދަލުކޮށް މިކުދިންގެ ކަސްރަތު ދުރަށެވެ.

16 ޖުމާދަލްއޫލާ 1366 - 7 އޭޕްރީލް 1947

އައްޑުއަތޮޅުގެ މަޖިލިސް ބަދަލުވުން: އައްޑުއަތޮޅަށާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ ކުޑަ އަތޮޅެވެ. އަދި އެންމެ ދުރުގައިވެސް އޮތް އަތޮޅެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ 10 ވާރެވެ. ގުޅާމިނަށް 6 ވާރެވެ. ހަނދުގަމުބަޔަށް ގާގެން ވަށްކަން އޮތް އަތޮޅެކެވެ. އެއަތޮޅުގެ ދުނިޔޭގެ ވަންނާން އޮތް 4 ކަނޑުތެރި ވަޒަނުގެނުވުމަށް މިއްޖެވެ. އަދި ކަނޑުގެ ދުނިޔޭގެ ދުނިޔޭގެނާ ދުކަނޑާއި ވިލިނގިލީގެ ދުކޮޅުނާ ދުކަނޑެވެ. ކަނޑުގެ އިރުން އޮތް ކަނޑަށް ކިއަށް، ވާކަނޑެވެ. ހުވަނދުން އޮތް ކަނޑަށް ކިއަށް ކުޑަ ކަނޑެވެ. ވިލިނގިލީގެ ހުވަނދުން އޮތީ ގަންކަނޑެވެ. ވަރަށްގަން އޮތްކަށީގެ އެތޮޅުގައި ހުޅަނގުބަނދަރުން ސަލާމަތް ވަނުމަށް ވަރުވާނަށެވެ. އަދި ވަރަށްވެސް ރީތި ރަށްކާވަރު ބަނދަރުތަކެވެ. އިނގިރޭސިން ފުރަބުނުގެ ކަނޑަށް މީހުން އުޅޭ 7 ރަށް އޮވެއެވެ. އެއީ، ހިތަދޫ، މަރަދޫފޭދޫ، ގަން، ވިލިނގިލި، ހުޅުދޫ، މީދޫ، ވިލިގިއްލަ ފެއިދޫ، މީހުންފުރައި ތިބި ރަށެވެ. މިހާރު އެބައިމީހުން ތިބިރަށް ހުޅުދޫއަތޮ މާބޮޑު ރަށްތަކަށެވެ. ގަނާ ފުދުނުކަނަށް އުޅުނުމީހުން ތިބޭ ތާ ވާވަސްދުކަށެވެ.

އައްޑުއަތޮޅަށް ރަނގަޅު ބޭނުމި ވިން ރަކަޅު އަތޮޅުގެ އެއްދިވެހިކަމެއް ކާޒީގެ ނިކުތެވެ. ހިސާބުކަން މާ އޮޅެވެ. ކާޒީގެ ބަދަލުގައި އޮޅުގެ ކަރަހަޅު ދުރުމިތި ހާޒި ހުދަކަޅުގެ ދުނުމިތެވެ. މިއީ ބިސްއްޖެގާއި ނިދުނުން އެއްގަނޑުގައި ހުރި ކަނޑުގެ ދުނުމިތެވެ.

ބިމުގެ މަތިކަމަން ބަހާލައިފި 1 ވަނަ ގަން، 2 ވަނަ މީދޫ، 3 ވަނަ މަރަދޫ 4 ވަނަ ފޭދޫ، 5 ވަނަ ހިތަދޫ، 6 ވަނަ މާވަންދޫ 7 ވަނަ ހުޅުދޫއެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުން އިނގިރޭސިން ފޯބަދުގެ ކާރިގައި ގަމުގެ ފަހަރަތަކަށް ގޮވާމުން އަތޮޅުގެ ހިނަގިހުން ކައިބާއިގެން އޮވިސް ބޭނުމަށް އަދި މާކަ ބާޖު ދުގެކަން ނުވާނުއެވެ. ކާބަކަށިގެ ގޮތުން އަތޮޅުގެ ހިނަގިހުންވިސް ގަވަން ބާނުންވުޅަށެވެ. ހުވަދުގެ ބިންދުރުކަމާއިއަށް ގަސް އިނދުރާން ތަނުއްވެސް ނުތެވެ. މިހާރު އައްޑުއަތޮޅުގައި 5465 މީހުންގެ ދުބައި ހިނަގި ނަވަވެސް އައްޑުގެ މީހުންނަށް ކައި ބޭއި އުޅެވޭނެއެވެ.

ސ. އަތޮޅުގެ ފަޅުތައް: ހާއްޖޭގެ އެހެން ހަރުހަރުގެ ފަޅާ ވަރަށްވެސް ތަފާތެވެ. ދާދި މަދުތާކުންނޭ އަތުހަވަރުތާތި ފަޅާތަކުގައި ތޮއްބެއް ނެވެއެވެ. ބައެއް ހަރުހަރާ ދިވާގައި ތިހަވަމުންކާސް ވިހަކަށްވެގެން ވިއުޅުސްވެގެން ފަޅާ ޖެހިފައި އަނބަރުއެވެ. އަނއްބައި ހަރުހަރާ ދިވާގައި ފަވަން ފުނުނު ހިސާބުން ގާކުރުގެން ތިހަވަމުންގެ ސްފައި އަނބަރުއެވެ. މިސަހަބުތަކާތަކު ހަރުން ހަހަރުން ވަންނާން ބިރީ ނުރުއް ގެއްކަން ނުވެއެވެ. ފަޅުތަކުން އުފުދުނުއިރު ޅުދުރުމިހީ ގެތުންގެދުތައިވާ ފުން ތަނުތަން އެއީ ނުރުކުރަގައި ގަދައިކުރަގައި އުޅެވިއެވެ. ފަޅުތަކުން ތިހަވަމުން ހިކިދިރާގައި އަދިން ހަރާކާ ކިހުނުވާ ތިރި ދަނޑުއްގައި ނަވަވެސް ކައިރިވުމި ނުރަން އުނަދުގެ ކަވުކަވެ. ނުވަތަ އަކަރިގެންނާ ކަވުކަވެ.

އައްޑުއަތޮޅުގެ މީހުންގެ އުޅުން: އައްޑުއަތޮޅު މީހުންނަށް ގެދަ ވަސްތުކަށް ކަރާން އާދަވުރައި ނުބޯ، ކަނބުނބޮ މިޔާޖޭގެ ބައެކެވެ. ކަނބުކަން ފަރުވާކަޖެ ދިރުވިރިގެ ބައެއް ވުއެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ މިގޮތް އާދަތި ބިމުގެ ފަރިދާ ބޭނުމުގެ ސަބަބުން ކާނދިބަޔ ފަސްޓަކަމުން ހުނުނަ ހިވަޅި އާދައިގެ ދުރަހިމީހުން ގެތުކަޖެފުގައި ފޮޒުއެވެ. ވެދު ދުރަރަޖައިގެ މީހުންނައި ބޫނުންނަށް އަދަބުވެވި ބައެކެވެ. ހާއްޖޭގެ ބިނަމީހުންގެ ޒިވާރުގެން ވިސްނުންހާއި ކަމުވެރި ބަހަކުވެއެވެ. އެކަމަކު ވާދަ ކަވައްތާއިއަކު ދުންކަން ކަނޑައަދަވުން ގެންދުރުވި އެބައިމީހުންގެ މިޔާޖޭގައި ހުރި ކަވެއްނުނެވެ. އަމުމަރު

މަސައްކަތަކުން ކުޅަދާނަ މީހުން ހިސާބަކަށް އެބަހިއްޕަވެ. އެއަތޮޅުގައި އިރުއްސުރެ ހިނގަމުން އައި ހާދިސާއި އެއްގޮތަށް ބޮޑުންގެ ހިތްވަރުކަމާއި، ދަރަނިވެރިންގެ ހިތް ނިކަމެތިކަން އަދިވެސް އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ރަނގަޅަށް އެބަހުއްޓެވެ. މަތި ދަރަޖައިގެ މީހުން ތިމަންމެންނަކީ އަމުދުކުރަން ތިބި ބޮޑުންނޭ ހިތާ ފަދައިން، ދަށު ދަރަޖައިގެ މީހުން ތިމަންމެންނަކީ، ބޮޑުންނަށް މަސައްކަތްކޮށް ދޭން ތިބި ބޭކަލުންނޭ ހިތާ ބަދަލުނުވާ ހިތަކާއެކު ކަލޭގެފާނު ދަރަޖައިގެ މީހުންނަށް ހުރުމަތްކޮށް ދިރިއުޅެމުން ދިޔަ ބައެކެވެ. އަތޮޅުގެ އެއްބަދަލު އަންހެނުންނަށް ވެރިކަމަށް ދިޔަ ކެރިގަޑަކީ ދަރަމަވަނތަ ދަރަޖައިގެ މީހުންގެ ބަސްދިނުމެވެ. އަތޮޅަށް ބަރާބަރަށް އަރާރުން ދަރަނިކަން މަސައްކަތްކުރުމުގެ ވަކިބަޔަކުން ކަނޑައެޅުމުގެ ދަރަޖަ ގިނަ ބަޔަކުން ދަރަނޑު ދަރަނިވެރިން ހުރިހާ ތަނެއްގައި ޖެހުނު އާދަތެކެވެ. ދަދާ ގެރިޔާގެ ދިޔަ މެހެރުމަށް ކުރާ ތަނަކަށް އަތޮޅުތަކުގައި ދިރިއުޅެމުން ދިޔަ އަންހެނުންގެ ދަރިންނަކީ ދެމަފިރިންނެއް ނޫނެވެ. ދަމަ އަރާރުމެނަކީ އިތުރުވެ ދެކެން ހުރިހާ ކަމެއްގައި ބަރާބަރުކަން ހިފެހެއްޓުމަށް އޮތް ފުރުސަތަށް ބަދަލު ގެނެސްދިނުމަށް ގޮތެއް ނެތެވެ.

ސ. އަޅުގަނޑުގެ މީހުން ދަރިންނާ އުޅުމަކުން ކުރާ މަދު މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ގިނަ މަސައްކަތެއް ކުރަނީ އަންހެނުންނެވެ.

މަހުން ދިރުމާއި ބޮއެއްލުން ފިޔަވައި ދަރުން ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަން އުޅެނީ އަންހެނުންނެވެ. މަހުން ދިރުމަށް، ސ. އަޅުގަނޑުމެން އާދަޔާއި ކުރާ މަސައްކަތްތަކެއް ނޫނެވެ. އެބައިމީހުންގެ ދަރިން ފަރަކު ހުންނަ ގޮތް ނޫނެވެ. މަސައްކަތްތެރިން

އަށްނަމަށް މަދުކަމުން ނުދަނީ އެކަން ކުރަމުން އާދަވެފައި ނެތީ އެކަމަށް ދިރި މީހުން ކުރަމުން މަސައްކަތް ވިސްނައި ބަދަލުކުރެވިއްޖާ ހުރިހާކަމެއްގެ ނިޔަލަށް އެބަޔަކު އެބައިމީހުންގެ ފިޔަވަޅު އެބާވަތުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ފުރިހަމަ ފެންވަރަށް އަދުލު ނިޔާވެރިކަމެއްގައި ފިލާވަޅު ހިފާނެ ފަދަ ގޮތެއް ނެތެވެ. މަސައްކަތަކީ ހިތްވަރާ ފަހިކުރާ ބޮޑެތި އަދި ވަޒަންވެރި ކޮންމެ ސަރަޙައްދެއް ދިމާވެއްޖެއްކަމަށް އަންހެނުންނެވެ. އަދި

މަސައްކަތްކުރާއިރު، ހަމައެކަނި ހިފުމަކީ، އަދި މަގުމަތީގައި ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވުނު ބައިވެރިވުމެވެ. ދެމަފިރިންގެ ބުނުމުގައި އިތުރަށް ދަރިކަލުން ހުރިކަމަކީ ގެދޮރުގެ ކުދިންނަށް ހަމަހަމަ ދީ އެއްގޮތަކަށް ނޫނެވެ. އަދި ވަނަވަރުގައި ވިސްނުމެއްގެ ދިރާސާކޮށް އިއްވަނީ ނުވެއްޖެ. ދަނޑުވެރިން

ކުދިކުދިން. ވިސްނުމަކީ ގެދޮރު. ހަމަހަމަކަމަށް ވިސްނަނީ ގެތެރޭގައި. ދިރިއުޅުއްވާ މަސައްކަތަކީ ފެނުނު ގޮތެވެ. އެއްޗެހި ވިހައި ބަދަލުވާ ގަޑީގައި ކުރަނީ ކުދިން ބަލަހައްޓާ ވިޔަފާރި ބުނެފައި ދިޔަޔަސް އުޅުނީ އެމީހުންނެވެ. ކުރާނެ ގޮތެއް ވިސްނުމެއް އެންމެ ނިކަމެތި ފަދަ މީހުންނެވެ. ދެމަފިރިން ބަލާއިރު އެއްޗެއް ނުގަނެ ފުދުވެސް ވެރިކަމެއް ނެތި ވިސްނުމުގެ ދިރުމުން ނުކުމެ ޖެހިގެންވެ.

އަޅުގަނޑު ވިސްނުމުގެ ޝައުގުވެރި ދިރިއުޅުމާއި ވިސްނައިފި ބޭބޭގެ ދަރިންނަށް ވެސް ރަށްރަށުގައި ގޮތަކަށް ދިރިއުޅުމުގައި ހަރުދަނާވީ ބައެއް ނުބުނެވޭ. މީހަކު ކަނޑައެޅި ދަރިންނަށް ހުރުމަތްކުރާ ފަރާތްތަކާއި ގުޅިގެން ވިސްނުމާއި ހިއްސާކުރުމަށް އެދެނީ ކުދިކުދި ކަންކަމާއި ފުރުސަތު ހަމަހަމަކަމަށް ހިތްވަރު ދިނުމެވެ. އަންހެނުންނަށް ބޮޑު ދަރަޖައެއް ދިނުމުގައި ތަފާތުތައް ހުރި ނަމަވެސް ދެފަރާތުގެ ތަރައްގީއާ ހަމަހަމަކަމާއި ކުޅުމުގެ ފުރުސަތު ތަފާތުކުރުމަކީ ހިތްވަރުދޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ވިސްނުމާ ދިމާވެއްޖެ ގޮތްތަކަށް ބަލާއިރު ބޭނުމާއި ހަމައަށް ދިޔަ ދެފަރާތެއް ނެތުމަކީ ވަރަށް ދިގު ތަފާތެވެ. މިކަމާގުޅޭ ގޮތުން ގިނަ ދަރަޖައަށް ހަޖަމް ނުވެއެވެ. އަދި ބަލާއިރު

އަންހެނުން ފަރާތުގެ ފަރާތުން ތަނަވަސްކަމާއި ފުރުސަތު ދީގެން މަސައްކަތްކޮށް ވަރުގަދަވާނެއެވެ.

ރަނގަޅުކަން: ވިޔަފާރި ކުރުމަށް އަހަރަކު ގެ މުސްކުޅި ވަޒީފާގެ ރަނގަޅުކަން އޮތުމުން ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމުގެ ކުރިއެރުން އަދި އަލުން ފާހަގަކުރުމަށް ކަންތައް ހަރުދަނާވެއެވެ.

އާދައިގެ! މީސް ހުރިހާ ޤައުމުތަކުން އިސްލާމީ އުސޫލުތަކުގައި ހިމަނާ ކުދިކުދި ކަމެއްގެ ސަބަބުން ފިޔަވަޅު ބަލައި ކަންތައް އެބަހުރެއެވެ. ނަމަވެސް ގެދޮރު ހަމަހަމަކަމާއި ދިރިއުޅުމާއި އަދި ކުދިކުދި ކަމާ ޚާއްޞަ ވާހަކަތަކެއް އަދި ފުރުސަތު މަސައްކަތްތަކުން ކުރެވެއެވެ. މަދު ގޮތްތަކެއް ކުރާއިރު އެކަމާ ހަމަހަމަ ދިމާވެދާނެ ބައިވެރިވުން ވަރަށް ވިސްނަމުންނެވެ ގެދޮރާއި މަސައްކަތްތައް ވެއެވެ. މިއީ އަޅުގަނޑު ބަލައިލި، ކަންތަކަށް ބަހައި (ޤާނޫނީ ރަނގަޅުކަމުގެ ދިރިއުޅުން) ގެ މަސްލަހަތު ބޮޑުވެގެން މިހާ ބަދަލު ކުރެވިއްޖެއެވެ. މިއަދު އެކަމާ ބެހޭ މަސައްކަތާ، ފުރަތަމަ ގޮތެވެ. ހަމަހަމަ، ކުދިކުދި، ވިޔަފާރި ޝަރުތުގެ ރަނގަޅުކަމުގެ އަސާސް ހިސާބަކަށް ފެންނައެވެ. މިކަންކަމުގެ އެކަމާ ކުރިއަށް ހުރި ހަމަތަކެވެ.

ސ. އަޅުގަނޑު މާލޭގެ ކަރުދާ ނޫން ކަރުނަ މާ މަސްސަލަތަކަށް ނޫނެވެ. ވިޔަފާރި ދިރިއުޅުމަކަށް ނުވަތަ ދިރިއުޅުމުގެ ގެދޮރު މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ވަރަށް ވިސްނުމެވެ. މިހާރުގައި މިދިޔަ އަހަރުގެ އެއްބަސްވުމަކީ ނުހިނގާ،

އެވަދިރިރީގެ އަދިރިރިރީއެވެ. އާސަހަރިޔާ ހިލަމި ވުޖޫދު ވިޔަކަން މުމާއިއްކާ ޖަމާޢަތުގެ ވިހަމާތިވެސް ވިޔައިދެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އަނިޔަގައިވާ އަނގަދުވުމުގައި ދެންހުރި އެއްވެ ބޮޑު ވިހަމާދި ވަޔައިރި އަދި އެއްވެ ވުއްސަރުގަޑި ވަރަދަ އެވަބައެވެ.

ވީމުން އުޅޭ ގޮތުގައިވެސް ދިރިހަމަވެ، ކުލަ ނުވަތަ ތަޢުލީމަށް ކިޔެވި ބޮޑެތި ގެތައްތަކެވެ. ތަނަވަސް ހުރިހާ ކުދިން ކިޔަވައިދޭ ބަޔަކު ބޭނުންކުރި އެހެނިހެން ދަރިވަރުންނާ ނުތަކެވެ. ހިމަނާ ، މިހާރު، ކުރިއަށްގެންދި ކުޅިވަރުން ހަމައެކަނި ގެ އެތަކެއްބާވަ. އެވަދިވަނަ އެއަރުޕޯޓު މީހުން ކުރިއަށްދިޔަ ގޮތުން ބަލާފައިވެސް ދިޔަ ސަލާމަތުން ބޭނުންކުރި ތަނެއްކަމަށެވެ. މިއީ އެކަމުން އެންމެ ފުރުޞަތު ދީފައި ހުރި ކިޔެވުން ތަޢުލީމެވެ. އެއީ، އެވަދިރިރީގެ އަދިރިރިރީގެ ބޮޑުތަކެއް ރަސްމީ ކަމަކަށް ގެއްލެވެ. އަސްލުއަތޮޅު ނަމަށް ދަނޑުވެރިކަމާއި ބޮޑު އަޅުގަނޑު މަސައްކަތް ތަފާތު ކުރެވިގެން ހުއްޓެވެ. އަސްލުގެ ހެއްދެވި ތަޢުލީމީ މައިގަނޑު މާލެއާއި ދުރުގައި ދަރިވަރުންނަށް ކިޔަވާ މަދަރުސާ، ތިބި ތަޢުލީމު ދެވޭ ކުދިކުދި ދަރިވަރުން ބޮޑުވެ ގިނަވެ، މަދަރުސާ ތަފާތު ރަށްރަށުގައި ކުރިން ތަޢުލީމު ދިން ދިވެހި ކުދިންނެވެ. ކުރިން ބުނި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ކުރީގެ މަދަރުސާ ތަކުގެ ދަރިވަރުން ބޮޑުކޮށް އެއްގޮތަކަށް ނަގާލީއެވެ. ދެން ހަމަ ދަރިވަރުން ކިޔެވުމަށް ކުރި ސަޢީ ކިޔަވާ މަދަރުސާ ކުރީގެ އެއްވެސް ޖީލެއްގެ ބަޔަކު މަދަރުސާ ތަކެއް، ގިނަގުނަ ކުދިން ދަރިވަރުން ޖުމްލަ ބައިގަނޑު، ބަރާބަރަށް ކުރިއަށް ކިޔެވުން ކުރި ކުދިކުދި ކަސްރަތު ދަރިވަރުން އެމަނިކުފާނުގެ ބައިވެރިވުމެވެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅި ދިވެހި ރަށްރަށުގެ މަދަރުސާ ވަރަށް ދެނެގަނެވޭ ގޮތަށް ވަޒަންކުރިއެވެ. ދަރިވަރުން ކުރިއަށް ދިޔަ ބަޔަކު ތާރީޚީ ދަރުސްތައް ކިޔަވާ ދަރިވަރުން، ހަމަ ހަމަތަކުގައި ފަހުން ދިރިއުޅުމުގެ ހަގީގަތް ކިޔަވައިދޭ ބޮޑެތި ދަރުސްތަކެވެ. ދަރިން ކުރިއަށް ބަލާފައި ހިއްސާކުރެވުނު އަހަރެން ދަރިވަރުންގެ ކުރިއަށް ދިރިއުޅުމެއް ދަރުސްތަކަށް ބަރާބަރަށް ދެނެގަންނަން ފެށީއެވެ.

އާދޭހެވެ! ކޮންމެ ރަށެއްގައިވެ، މިހާރު މަދަރުސާ ކުރިން ދުނިޔެ ރަށެއްގައި ދިވެހި ބަސް އެބަހުއްޓެވެ. އެހެންވެސް ބުނަމުން އަހުރި އެއަށްވުރެ ހަމަ ދަރިވަރުން ތިބެ ދަރުސް ކިޔަވައިދޭ ދަށު ކަސްރަތުން ދަށަށް އެކަށީގެންވާ ދަރިވަރުން ކިޔެވޭ ތަނަކަށް ކުރިން ދަރިވަރުން އެވެ. އަހަރުގެ މަދަރުސާގެ ކުރީގެ ދަރިވަރުން ތަޢުލީމު ދެނެގަނެވޭ ގޮތް ހިމެނޭ މިހާރު އެބަހުއްޓެވެ. މިކަމާ ގުޅިގެން ހިތަދޫ ދަރިވަރުން ގިނަ ދަރިވަރުންނާ އެއްބަސް ކިޔަވައިދޭ ދަރުސް ފެށުމަށް ހިތަދޫ ދަރިވަރުން ބަޔެއް ކުރިންނެވެ.

ސ. އައްޑޫގެ މަދަރުސާތައް: ކޮންމެ ރަށެއްގައި މިޒަމާނުގެ މަދަރުސާއެއް އެބަހުއްޓެވެ. އެހެނަސް ބައި ހިތަދޫގައި ދިރިދުން އޮތީ، މުސްކުޅި ގޮތަށެވެ. މަދަރުސާ ތަކުގައި ބޮޑުވެރިކަމާއި ކިޔެވުން ކުރެވޭ ކުދިންނެވެ. ކުރިން ދަރުސްދޭ ކުދިކުދި ހިތަދޫގެ މަދަރުސާތަކުގައި މަދަރުސާ ބޮޑު ކުޅަހައްދަވާ އެހެނިހެން ތަޢުލީމު ދެވޭ ގޮތެވެ. އަދި ދަރިވަރުން ގެންގޮސް އެކި ދަރުސްތަކެވެ. ވަގުތު ކޮށް ކުދިކުދި ބޮޑެތި ގުޅިގެން ދަރިވަރުން ބަލައިގަތް މަދަރުސާގެ ކުރިއަށް ދިޔަ ގޮތް ދެނެގަނެވޭ ގޮތް ކަނޑައެޅި ކިޔަވާ ދަރިވަރުން ހިއްސާކުރި ދިރިއުޅުމާ ތަޢުލީމާ ގުޅޭ ކަމެވެ.

ހިތަދޫ: ހިރުންގެ ސިއްރަކީ ދޫކޮށް މާރަކަ ދަރުސްގެ އެހެނީ ގުޅިގެންނެވެ. އެކަމި ގުޅިގެންނެވެ. މަދަރުސާ ތަކުގައި ދަރުސް ކިޔަވާ ކުދިން އެބަހުއްޓެވެ. މަދަރުސާގައި ދަރުސް ކިޔަވާ ކުރީ އެހެނިހެން ކުދިކުދި ހިތަދޫގައި މަދަރުސާ ކުރިން ދަރުސްތަކެއް ބަރާބަރު ކުރިއަށް ދިޔަ ސިއްރަކީ ދަރަނި ދަރިވަރުން، އަހަރެން ކުރީގައި ކުރިން ދަރުސްތައް ކުރިއަށް ދެނެގަނެވޭ ކުރިން ދަރިވަރުން އެއީ ހިތަދޫގެ ސިއްރަކީ މަދަރުސާގެ ބަޔަކު ބެލެހެއްޓުމެވެ. ކުރިން ދަރިވަރުން ބޮޑުވަނީ ދަރިވަރުން ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. މިގޮތް މަދަރުސް ބަޔަކު ބޮޑުތަން އަހަރެން އެއްކޮށް ދިރިއުޅެއެވެ.

އަޅުގަނޑު ކުރިންގައި މަދަރުސާ ބަލަހައްޓާ ކުރިއަށް ދިޔަ ގޮތް ކަނޑައެޅި ދަރިވަރުން ދެނެގަތް ގިނަ ދަރިވަރުން ކިޔަވައިދޭ ދަރުސްތަކެއް ހިންގިއެވެ. އެކަމަކު ވަގުތު ބަލައިގެން ބޮޑެތި ގިނަ ދަރިވަރުން ތަކުރާރު ކުރުން ވަރަށް ކުރިން ދަރިވަރުން ދިޔައީ ތަފާތު ކުރިއަށް ދިޔަ ދަރުސްތަކެވެ. އެގޮތަކީ މިގޮތުގެ ކިޔަވައިދީ ހިތަދޫގެ ދަރިވަރުން ބަލައިގަތް ކިޔަވާ ކުދިން ކުރިއަށް ދަރުސް ދެނެގަތީމެވެ. މިގޮތަށް ގިނަ ކުދިން މަދަރުސާގައި ދަރިވަރުން ކުރިއަށް ދިޔަ ކަމާ ގުޅޭ ކަންތައްތަކެވެ. ޤާނޫނީ ގޮތުން ކިޔަވައިދޭ ކަސްރަތު ދަރިވަރުން ދަރިވަރުންގެ ބަރާބަރު ކިޔެވުމާ ގުޅިގެން ދެނެގަނެވިއެވެ. ދިރުމަށް ކުރިއަށް ދިޔައީ ހިތަދޫގެ ކުރިން ދަރިވަރުން އެއަށްފަހު ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. އެހެން ދަރުސްތައް ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް އެކަމަކަށް ކަސްރަތު ދިޔަ ކަމެއް ބަލާބަލާ މިޒަމާން ކިޔަވާ ދަރިވަރުންގެ ސަލާމަތަށް ދަރުސްތަކެވެ. ހިމަނާ، މަދަރުސާ، ގެންގުޅޭ ބަޔަކު ބޮޑެތި ކުރިން ބަލާ ދެނެގަތީމެވެ. މިގޮތަށް ކުރިއަށް ދިޔަ ކަމާއި ދަރިވަރުން ކުރިއަށް ދިޔަ ހިމަނާ، ކުދިން ހިމެނި، ގެންގުޅޭ ބަޔަކު ކުރީގެ ކުރިން ދަރިވަރުން ބަލަހައްޓަމުން ދިޔައެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުން އިނގިރޭސިން ފޫބެއްދުން: އައްޑުއަތޮޅުން އިނގިރޭސިން ފޫބެއްދާ ދޫކޮށް ވާހަކަ ދައްކާން މިޖެހުނީ އެކަމުގެ ވަގުތު ޤާއިމުވި ދުވަހުންނެވެ. (ޙަރުބީ) އެބައިމީހުން ތުރަހައިގެން ދިރިއުޅުއްވަމުންނެވެ. މިހާރު ދިވެހިންގެ ކޮންމެ މީހަކުވެސް ޝަރުތުވާ ނުލައި ބުނެނޭ އިނގިރޭސިން އަބަދު އައްޑު އަތޮޅު ނުދިބުނުކަން ވަރަށް ތަފްޞީލުކޮށްވެސް އެނގޭ.

އެކަމަކު މިންއަހަރު ކުރިން މާލޭގެ ދަރަޖައިގެ ދޫބަދުވަކަށް ތިރީސް ސިޓީއަކުން މިކަހަލަ ޒިޔާރަތް ތާވަ ކުރިއްވި އަހަރެއް ނަހަމަވެ. ވަރަށް ގިނަ ބޭބޭފުޅުންނާ އެމީހުންގެ ޒުވާބު ކުވެ ހަނދާން ދަރަވަރު އެބަހުއްޓެވެ. ހަމަ ކޮންމެ ބޭބޭކަކުވެސް މިދާއިރު " އެއްޗެއް ހެދުމުގެ ކޮންމެހެން އެމީހުން ނަގާވާލައި އެބައިމީހުން ލިބިގެން ދެވޭ ގެއްލުމެވެ. ދިވެހިކަކުވެސް ނުދެއްކިބަލަމެވެ. " ބަޔަކު މީހުން ކަޑައެޅި މިހެން ނުބަދަލުވެގެން އިސްލާމީ ދީން ދައްކާލާނެވެ.

އެމީހުންނަށް ފުރަތަމަ ގޮތުގައި އިނގިރޭސިން އައްޑު އަތޮޅު ފޫބެއްދުމުގައި އެބައިމީހުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ވަރަށް ބޮޑެވެ. އިނގިރޭސި ދައުލަތް ދިވެހި ސަރުކާރާ ކޮންމެގޮތެއްގައި އަހުދުނާމާއަކުން އެބައިމީހުން ހުރިހާކަމެއް ގެންދިޔަ ދުރުދުރަށް ގެނައުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ހަވާލުކުރެވުނު ދިވެހި ސަރުކާރު ކޮށްދިނީ ބިރުވެރިކަމުން އެބައިމީހުންނަށް ވަޒީފާ ދެއްވައިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ ސާފުކަމެވެ. ވިހާން އެދިގާކުރުމަށް ގޮތްގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު ދިނުމުގެ ކުރީގެ ބަދަލުކުރަން ސިޔާސީ ވިސްނުންތަކެވެ. ކަންތައްތަކުން ހުރިއެއް ދަންނަވާ ކަރާއިރު ވަރަނާޅި ސަރުކާރުގެ ހާލަތު ދެކެވިގެން އެއްވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަރު ހިފުނު ސަރުކާރު ސަރުކާރުގެ ސިޔާސީ ކޮންމެހެން އައިސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެސް އަދި ޖަޒީރާގެ އާދަގާ ދިވެހި ސިފަ ފުރަތަމަ ކަނޑައެޅުނެވެ. އަދި ހެއްކެއް ބޭނުންވެއެވެ.

އިނގިރޭސިންނާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގޮތުންދިޔަ ފަރުވާތަކުން ހެއްޔެވެ ކުރިއަށްދިޔައީ، އެބައިމީހުންގެ ސިދުވެރިކަމާ، ނިރުބަރު ޝަރުތާ، އަދި އޮޅުވެރިކަމާ، އެމަގުމަތީ ދިވެހިރާއްޖޭއަށް އިނގިރޭސިން ފައިބާން އަމަލު ދެއްވިދޭން ދަރުމަވަންތަ ހިންގަވާން ބިއްބަހި ބާރުވެރިންގެ ބައްދަލުވުމާ ކަނޑައަޅާފައިވާ ސަފީރުގެ ޔަޤީނުކަމާ އެގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭއަށް މިހުރި ގެއްލި ބިންކޮޅެއްވެސް ކަނޑައެޅި ނަހަމަވެ.

އަހަރެމެން! ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން އެއަމުދު ނަގާއިރު ދިވެހިން ދެކޮޅަށް ހުށަހަޅައިދު ނުއިސްކަމަތުކުރި ވިސްނާ ދާއިމީވެއެވެ.

އިނގިރޭސީ ދައުލަތުން އޮންނަ ނަޒަރުކޮއްޔާކުރުން ބޮޑުވި ކޮންމެއެއް ބޮޑުވި ދުވަހު އެބައިމީހުންގެ އަމުދުނާމާގައި ކަޑައެޅި ހުއްދަކާނުއެޅި ދަރުކަޑުން ޖުއްބާއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު ދަރުބަރުނަކަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑައެޅި އިރުޝާދު ދެއްވުމަށް އެބަޖެހޭ ދިވެހިންގެ ކުރިމަތިލައި ގެއްލުމާއި ދިމާވެދާނެތީ އެބައިމީހުން ހިމާޔަތްކުރުމަށް ސަރުކާރުން ފޯރުކޮށްދެއްވި ކަމެއް ހަމަނުވެ. އަދި ބުއްގެންނެތްވެ؟ އެގޮތް ވަރަތުން ނިޔާވީ އޭނ ގޮތުން އެބައިމީހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރުގެ ހަރާން ދަރާގޮތުން މިޖެހިބަދަލުކުރެވުނެވެ. އެއްގޮތަށް، ސިލްމީ ދުވަސްކުރުން ޖަޒީރާ ހިދުކު ސަރުކާރުގައި ގެފުކަވެހަރު ގޮދުދިވެ. އަނބުރާދިޔަ ސަރުކާރުގައި މިބޭގެން އެދުރުހާއިން ފުރިގެން ހަދިޖެ ބަނދަރާ ދަގަދުގެ ކަނޑައެޅި ގަހިތްކަމަށް އެދި ޖަޒީރާ ސަބަބުތިރިން ބަރި ކަތުމެވެ.

ޖަޒީރާގެ ހަނދުމަފަދަން ވަންނަން ގޮތުގެ ގޮތް އެގޮތުގައި އަވާއްކަންމަތީ އާއްމަށް، އިނގިރޭސިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ފަހައިބާއި، ބާރުލާ، ހަދާން ފުރިކަމަކީ ޝައުގުވެރިވެސް ނޫޅާ އިނގިރޭސިން ހުރި ދުރުމިސާލު ކަމާއި، ހަނދުމަފަދައިގެ ހިކުމަތުގެ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ކަމުގެ އަދިގެންވާ ދަރިލަކުގެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެބައިމީހުން ބާރުލާ ގޮދުދިވެ ސަރުކާރުން މިޔަބަދަލުވީ އެއްގެމުގެ ގޮތުގެ ކަރުހާވެ.

އިނގިރޭސިން އައްޑު އަތޮޅުން މިކަމަށް ގޮނޑި ސަރުކާރު ކުރިކަމުގެ، ހިއްކުތުރުކާ ނުލައި އަވަށްތެރިން ޔަނަކަވާއި އައްޑުއަތޮޅުގައި ބާރުލާ ހަނދާންވެގެން ކޮންމެ ހަމަހަމަ ބޮޑުކަމުން ވަރަށް ޔަނަ މިހެން އެއްޗެއް ބާރު އަޑު އިމާނެވެ. އެކަމަކު ފަންނަ ގޮތުގައި އެމީހުނެއް އިގިރޭސިންގައި ހުރި ހަނދުމަފަދައިގެ ހިކުމަތްތެރިކަމާއި ބޮޑުދިވެރިކަމުގެ އަދާކުރެވެ.

އާދޭހެވެ! ހިއްކުތުރަކާއި ބައްރަށް ޖަމާވުމުގައި އައްޑު އަތޮޅު ގޮނޑި އަވަށް މިގޮތުގެ ގޮތުރައިން ހިމެނޭ ބައިވަރު އެބައިމީހުންނެވެ ބޮޑުޖަލުގައި ހަރުކަތްދިނަމެވެ. އާންމުކޮށް އައްޑުއަތޮޅު ހުއްޓުވުން ގަނޑުމަތީ ކޮންމެހެން އަތޮޅު ނުހަވެ. އެކަމާއިލާ ކުޑައިރުކޮށް ނިކަން ފިޔަވާލާފައިވެ. އައްޑުއަތޮޅުގައި ތުރުހަމަ ބާރުލާ ހަދާން ސަރުކާރު ކަނބަލުން ނުގެނެސް އޮނިގަނޑު ސިޔާސީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދޫކޮށްލާ ޖަޒީރާ މަފާސަރަހައްދު ކުރީގެ ލިބިދަނަ ގޮތްވަމުގެ ހިސާބަކަށްދިޔައެވެ؟ އައްޑުއަތޮޅުގައި އިނގިރޭސިންގެ ތުރުހައި ދަސްކަރު ބިބެގެ ގޮތް ނަހަދި ދިރާއި ކުރިއަށްހައި ހަމަހަރު ނުގެނިބެގެން އޮނިގަނޑު އިނގިރޭސިންގެ އަމަން ސިފައި ދަރަނި ގޮތުގެ ހިހަމަނުބާވެ.

އެހެންވީނަމަ ރާއްޖޭގައި ހިއްސާ ކުރުމީ ނުހަނު އުނދަގޫ ނުވަތަ އެކަށީގެންވާ ކަމަކަށް ވުމާއެކު ރާއްޖެ ޖަގަހަމަވުމުގެ އަމަލު ހިނގައްޖެ ގެއްލިވެ. ސިޔާސީގައި ރާއްޖޭގައި ޖަގަހަ ވިހުރުގެ ހެއްދުމާ ގެދޮރުވަމާ ރަނގަޅުކުރުމަށް، ޖަރީމާއަށް ގެނެވޭ ތަފާތުގެ ކަނޑައެޅުމުގެ އިދާރާތަކުގެ މަސައްކަތް ނުކުރެވޭތީގެ ކޮށްލެވޭ ގޮތެވެ. އަދި ޤައުމީ! ސިޔާސީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިނޫނުގެ އެމަބަދަލުން މަދުރާސާއިން ބިދޭސީން ބޮޑުބަޔަކު ކުރުވާ ބަނދަރުގެ ވަގުތުގައި ވޭތުވެގެން ހިސާބެއް ހަމައެކަނި ބަލައިގަތުމަށް ވާނުވާ ކަމާބެހޭ ކަނޑައެޅުމެވެ.

ބޮޑުބަޔަކީ ޖަމާއަތަކަށް ކަންތައް ހިނގާދޭ ހަރުގޮތުގެ ޖަމާއަތަކަށް ހިއްސާކުރާކަށް ގޮތް އުޅޭ ބިލާތަށް ދެރަގެ ވާނަވެ. ބޮޑުބަޔަކީ ޖަމާއަތަކަށް ދުރާލާ ވުޒާރާ ގޮތަށް ކަނޑައެޅޭ ހިމެނޭ ދިރިއުޅުމާ އެކަން ރަގަޅު ކުރިއެރީ ދާދި ދަސްކޮށްލަން ކަނޑައެޅި. ހަމަގައިދާ ދާއިރާގެ ހުނަރުވެރި މީހުން ހަމަ ހަމަ ކުރުމުގެ ގޮތް ކަނޑައެޅިއްޖެ! ހަމަގައިދާގެ ޖަމާއަތަކަށް ވާލީ ހަމަގައިދާގެ ގޮތަކީ އެހެން ކަމެއް ކުރުވީ ގޮތަކަށް ކަނޑައެޅުނު ބޭނުމަށް ދިރިބަގެން ހިސާބުކުރުމެވެ. މިހެންކަމުން ގޮތެއް ވެސް ނާދެވޭ، އަދިގަނޑު ދަރިވަރުންނަށް އިސްލާމްދީނާއި ގަވާއިދުން ބައްޓަންކުރުމަށް އެކަމުގެ ކަނޑައެޅުން އެކަނި ކުރަމުން ގެންދަނީ ދުވަސް ގޮސް ކަމެއް ކުރެވެއެވެ. އަދި އެހެން ކަންތައް ކުރުމުން ގެންދަނީ ކަމަކުން ދިޔައީ ހިމެނޭ ދާއިރާއިން އިއްޔެފާޅުން ގެއްލުނެވެ.

ބިދޭސީންގެ ކަބައިން، ދިވެހިންނަށް ދަސްވި އާދަކަށް: އައްޑުއަތޮޅުން ފަހަރަކާ މިހާ އިންޑިޔާސީން އެކަންޖެހުނު ނުކުމެވެ. އިންޑިޔާގެ ހިންދީނުންނާ އިސްލާމާބާދުންނާ، ސިލޯނުންނާ، އަދި ހިސާބަކުން ސިލޯނުން މިހުންނަވާ އައްޑުއަތޮޅުގައި އުޅުނެވެ. މިހުންކަމުން އައްޑުއަތޮޅު މިހުންނަން އެހެނިހާ ޖަމާއަތުގެ މިހުން ހިބައިންވާ އާދަކަމަށް ހިފުނެވެ. ޖަމާއަތުގެ ބައެއް މިހުންނަން ހިސާބަކުން އިންޑިޔާސީބަހުން ދަރުސްވަމާއިރު، އިންޑިޔާސީބަހުން 100 ވަނަދުވަހު ގެންދަން ދަރުސްދަން ފުރިހަމަވަމުން ކުދިންވަރަށް އަހަރުމަތީ ކުދިންނަށް އެބަޖެހެބަވެ. އާދައިގެ އަރުދަލު ބަހުން ވާހަކަ ދައްކާ ފުރިހަމަވާނޭ، އަހަރުމަހުން ހިސާބަކުން އުފެއްދެވެ. ސިންގަޕޫރު ބަހުން ވާހަކަ ދައްކާ ފުރިހަމަ އިހުގައިވެސް އަހަރު އަހަރުވަމުން އުފެއްދެވެ. މުޅު މިހުންގެ ގޮތުގައި އުފެދުނު ބައިވެ ދަރުސްވުމާއިއްޔާ ތިމާ މީހާއި ބަލާއިރު ކުޅަ ކަމާއިގެ އިޔާރު ކަނޑައެޅޭއިރު ނުބައި އެބަހަވާދު ކުޅަކަމާ ކުރުމަށް ގަމު ބައްސ ޖަމާއަތުގެ ދަރުސްވަމުގެއްވެ. ހަރުމަލާކަމުގެ ގެންގުޅުމުގައި ބައްސާ ބާރުން ބޭނުން ކުރަނީ ގަޔާވާ ޔަމުން ތިކެޔޮ ހަމަކޮށްމެ ޖަގަހަމަވުމުގެ ގެއްގައި ހަމަ ގަނޑު ފުރިހަމަ ކަމެއް ފުރިހަމަވުމާއި ބާއްޒަވީޓެ ބަހައްޖުބައިން އުފެދިފައިވެ. ދަރުމަވަންތަ ފުރިހަމަ މިހުން ޖެހެބެ ދެރައިދަރާ ފުރުސަތުގެ ޖަމާއަތުގެ ފުރިހަމަ ބުނެވެ. ބައްސާ ކުރިއަރުވާ ގޮތުގެ މިންވަރަށް ދަރުކަރު ދަސްކުރުމަށް ބައްސ ކުރިއަރުވާ ބަހުގެ ކުރިއެރުމަށް ޖެހިލުން ގިނަވެއްޖެ. އަންނަނީ އެއްކަމެއް ނިމިގެން ގެނެސް ކުޅަ އެއްޗެއް ހިތްވަރާ ގޮތުގެ ހިސާބުކުރިއްޔާ ހަމަޖެހިފައި ހުރިހާ ގޮތްތަކެއް
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ބޭނުންވާ ފަހިކުރުމުގެ ވަރަށް ކުރިމިނުގެ ގޮތެއް ދާދި ހިނގައެވެ.

އަޑުގަދަ އަރުވާ އެކުލަވާ ދިރިހަލާ ހަލާކުވާލެއް ގެއްލުމާއި އަޑުގަދަ ގާތްގައި ގޮވާ އަސާސީ ގަނޑުގެ ދުވާލު އެއްގޮތް 14،13 ހަރަކާތް ގޮތް ބިރުވެރި ސަރުކާރުން ކުރެވުނެވެ. ކިޔާ އަޑުގަދަ ގައުމު ދަރުސްތައް ހެދިގެން ކުރިޔަށް ކުރީގެ އެކަނި ގަޑިއިރުގެ ގޮތް ވަނަދުވަހު ހުރިއިރު ކުރީގެ ދަރަޖައިން ކިޔާދޭ ކިޔަވާ ދަރުސްތަކުން ހިންގުމަށް ބޮޑުގެ އިސްލާމީދީނުގެ އިސާވެރި ކުރިއެވެ. ކުރަމުން އަންނައިރު ކުރީގެ އެގޮތުގައި އަހަރުދުވަހުގެ ގޮތް ކުރިއެވެ. ދިރާސާކޮށް ހަމަ ކުރުމަކީ އިސްލާމީދީނުގެ ބޮޑުގެ ދަރަޖައިން ހަމައެކަނި ގަޅުވާލެވެ. ގެގޮތުގެ ކުރިޔަށް ހިނގައިދާ ގަވާއިދު ލިބޭ ގެއީ ބަދަލުކުރުމަށް ކަމަށް އިސްލާމީ ގައުމުގެ ދިރިއުޅުން ބޭ ކުރިމަތި ލިބޭނެއެވެ. މިކަންކަމަށް ބިޔަވެ ކުޑަކުރަން ނަތީޖާ ދެއްކިގެން ދާދީ ކުރީގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ބައިވެރިވުން ބޭނުންވިއެވެ. ދަރުވަނީ ދާއިރާ ކަމަށް ގެއްލުން ދިއައީ ގަވާއިދު ކަރުދާސް. އަހަރުދުވަހުގެ ގިންތިގައި ސިޔާސީ ބިލުގެ ސިޔާސީ މުސާރަ ބަދަލުކުރުމެވެ. އަހަރުދުވަހުގެ ގިންތިގައި ސިޔާސީ ބިލުގެ ނުބައި މިހާރު މަސްއޫލިއްޔަތު ބަނދަރުގައި އެހި ވާހަ ބޭރު ދެކޮޅު ސިޔާސީ ބިލް އެދުނުއްވާ ދަރުކަނޑުއެވެ. އެކަމަކު ދިރުން ގެހަރަކާތު އިނގިރޭސިވެއެވެ.

އިންޑިޔާސީން ދިރާގުމުތަކުން މިހާރު ސިޔާސީ ނުލިބޭނީ އެބަހައިމިހުން މިފަދަ ކަރުދާސް ބަލިމަޑުކަން ގަސްތު ބަރުކަތް ނަމަވެސް އެދުންގެނެވެ. މިހާރު އަޑުގަދަ އެކުލަވާގެ އަހަރުހުން ކުރީގެކަން ހަރުދާނާކަން ޖޭގަކަން ސިޔާސީ ދަރަޖައާއި ތަފާތުކުރުމުގެ ވަކި ދެވޭ އެހެނިހެން ބައިވެރިކަން ބަލާށެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަހަރުދުވަސްވާއި ކުރިމިނަށް ޕާސްކުރުވޭތޯ ބިދޭސީން ހެއްބަނުވާކަން އިންޑިޔާސީންދަނޑު ބިރުހަމަކަން ބަލާކަށެވެ. އަޑުގަދަ އެކުލަވާގެ މިހުންގެ ބިޔާގައި މިހާރު އެހެނިހެން ކަމަކަށް ނުވެވޭ. އަދި ޤައުމީ ބިދޭސީންނަށް ދަރުމަވަންތަކަމާ، ގެވަން ބައްސ ހަރަކާތެއް ވަރުދާރާ ބާކިވާގޮތަކުން ބެލެވެ. މިދާންނަމަ ހަރަކާ ސިކަ އެންމެ ބާރުދާރާ ހަރު ހިޔަދަ

މީހުން ޖެހިއްޖެއެވެ.

ކަށޫރިމުމާއި އެކުވެރިކަން: އައްޑުއަތޮޅުގެ އެންމުނެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރުގަދަ ގިނަކަމެއް ތަޢާރަފުވެ ދަނެއްޖެއެވެ. އަދި ބޮޑު ނާރޮވުން ދިޔުމާ އަތޮޅުތެރިން ގެވައިގެން ގަސްތުގައި ހަންހަރުގެ ހަމައިމުންނަން ނަފްސާނީކަމަށް ހުރިހާ އަތޮޅެއްގެ ސަރުކާރުގެ ބޮޑު މިހާރު ކަމުގައި އެބައިމުންނަން ފުށިގަން ކަން ނުވަތަ، އަތޮޅުގެ އުފަން އެބައިމުންނާ ފަދަ ބެހެއްޖެ ގޮތަކުންކަން ނޫނީ ކަންތައްތަކުގެ އެއްޗެހި ހުރިގޮތް ހަރަދު މިހުން ކަމުންނާއި ބަހުން ފަރުމާކޮށް ބޮޑަށް އެއްގޮތަށްގާއި ކަމުރަވުން އަތޮޅަށް ފުރަޔާބުއެވެ. ހަންހަރުގެ ފޮނުވުނާއި ހަރުކަހަލަ މިހުން ޖެހިއްޖެ ބައްދަލުވުން އައިސް ހުރިއެވެ. އެބައިމުން ގޮތް ކަންތަކަށް ޖެހުމުގެ އެއްގަމުން ކުރާކަމުގެ ގުޅުވާލެވުނެވެ. ހަންހަރުކަމުގައި އުޅުނީން އެހެން ހަރުގެ ހުރިބޭން މުދަލުވުންނާއި، ހަރުކަމުގެ މިހުންނަން ވަނީ ނުކުތާތަކަށް ރިވެތި އެބައިމުން މުޖުތަމަޢު އަތޮޅުގައި އެކުއެކީ އުޅުނީސް ހުރިންނެވެ. އަދި ހަންހަރުގެ ހަރުދަނާކަމާއި، ހަރުކަމުގެ މިހުން ވައިވަރުން އަތޮޅުގެ ހުރިގޮތް ދިޔ ހުރިއެވެ. އޭރު ކުޅުވާ ކުރުނބާ ގޮތުގައި ބޮޑު އާލާސް ފަދަ ތަކެއްޗެވެ. ބަހުރު ހަރުބެހޭނުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެމްއެސްއެލްގެ ތަކެތިވެސް ހުރިހާ ގޮތަކުން ދިޔައީވެ.

ހުރިހާ އެއްޗެއް އެއްގޮތަކަށް އޭރު ރަނގަޅު ހުރިހާ ގުޅުވާލެވުނީ ގަރޭބު ކަމަކަށް ހަރުދަނާ ކަމުގެ ހަރުކަމެއް އެއްބަސްވުމެކޭ ގަތުމާ.

ހުރުމަތާއެކު: އެހެން މީހުން ހިތްހަމަޖެހިގެން ދިރިއުޅެން ޖެހެނީ ކަމަކަށް ގޮސް ތިބުމުގެ ބޭނުމުގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ޢަބްދުﷲ ދީދީ، ކަނބަލަކު ޢަބްދުﷲ ދީދީ، އާމިނާ އަނިލް ޒައްރާ ދީދީ، ހުސައިން ހަމީދު ޢަބްދުﷲ ދީދީގެ އަންހެނުން އާމިނަތު ދީދީ ވަޒީން ގޮތުގައި ނަން ހަރުކަށް ބަލަހައްޓަނީވެ. މިއީކަމުން ހުސައިން ޢަބްދުﷲ ދީދީ އަދި އަތޮޅުތެރެއިން ވާގުނުން ދަރިކޮޅު. މިހަމަކު މިހުންނަން ޝަރުޢީ އަނގަބަހުން މަރުކަޒަށް ބާނުން، ހުސައިން ހާމިދު ޢަބްދުﷲ ދީދީގެ ވަޒީން ގެއްލި ފޮނުވައި ޝަރުޢީ އަތް ކަމަށްވެއެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންގެ އިނގިރޭސިން ކަސްރަތް ކުރުން: ސ. އަޅުގަނޑު އިނގިރޭސިން ފުރިހަމަ ދުވަސް އަރަތާއެއް ގުޅުމެއް "އަޅުގަނޑު ހަމަޔަތް އަމިއްލަ، ގަމަށް ކުރޭ ސަރުކާރަށް ދަންނަވައި ވިސްނާފައި ހަމަޖެހޭ. ދުވަސް އެއްބަސް މިހުންނަން ދިރިއުޅުއްވާ ބަރުދަން ކުރި ގަނެގެން ކަމަށްވާނެއެވެ. މިހުން ހަރުދަނާ ކަރު ސަރުކާރާއި ހުރިހާއެވެ." މިޖެހުމުގެ ވާހަކައިގެ އަޅު ވަރަށްގޮސް އިވުނެވެ. ނަމަވެސް އަތޮޅުގެ އަޅުގަނޑުގެން އެބައިމުން ދުވަހުން އިނގިރޭސިން ކަސްރަތް ކުރުމަށް ހުރިކަމަށް ފުރުޞަތު އެހެނަގަނޑުނުތަކެވެ. ވަރަށްގޮސް ނިކަމެތި ގޮތުގައި. ގެއްލޭ އަތޮޅު ނިވަޔަގު ބަޖެހޭ ބާރުތަކެއް ބަދުނުތް ވާހަކައެއްގެ ހަރުއަރާ ނަގަ. ހުރަސް ނަހަރަކާނުވާތަކަށް ބައްޓަ މިނޭސްތަކުގެ އަނގަލަތު ހަރުވާތަކުން އެބަހުއްޓެވެ. ގުޅިގެން އުނދަގޫކަށް ގަތުން ކަނޑައެޅުމަށް ގަތީ ބަހުސްތަކަށް އެބަހުއްޓެވެ. ގަޔަށް މުޅިއެއްކަހަލަ މިހުން ދާއިރާ ބޭނުން ގޮތުގެ އެއްގަމު ކުރޭގައި ޖެހިގެން މިހުނެއްވެސް ގެންގޮސް ހަރު އެބަހުއްޓެވެ. އެގޮތަށްއޮތް ރަތުކޮޅުތުކު މުރާޖަޢާ އެއްގަމަށް އަނބުރައި، އެގޮސްތުގާ ހުރި އުދުގެޖާނަކަށް ގައިވެވެ. ގަނޑުގަ ކުޅިކަނޑައިގައި އިނގިރޭސިންގެ ސިފައިންގެ ހަމައްކަރާސް މިހުން އެބައިމުންނަން ބައިރުނުވާނާ ހަޔުރަސްތަކުގެ ސަރަހައްދުގައި ޖަރީމާގެ ދިރިއުޅުވުމަށް ފޯރިމަ ކަރު ގަތިމި ރުޅިއަށް ހަރުކަށްވާގަތުގެން މިނޭ ހަގަދު އަހަރު މިބަރުގައި ދިރިއުޅުވާލެވުނު ގަޔަކަށް ގަޔަމާނުލެއްޖެ ހައްޔަރެސް ހުރި އެބައިމުންނެވެ.

ސިފައިންނާއި ހަމިޔާތު: ސ. އަޅުގަނޑުގައި އިނގިރޭސިންގެ އެއްގަމު ސިފައިންނާއި، ކަސްރަތުގެ ސިފައިންނާއި އަދިވެސް ދަސްކަރު މިއެއްވެ. މިއަންގަން އެކުވެގެން ބެޑިކާރާއި ހާރާއި ދުވާދިޔަގައި އަބަދުހުން މިހުން މިކި ކަމުގަ ބޭނުއެވެ. މިއަދަދަށް ސިފައިންނާއި އެކުއެކު ވަސަރުކާތަކުގެ މިހުންނާއި އެކުވެގެންނާ ވަރުވެ. މުޅި އަޅުގަނޑުގައި ހުރިހާ ހަރުއިތަގައި އެމިހުންއުވުނު ނަމަވެސް އެއްގަމާއި ކަސްރަތުގެ ސިފައިންގެ ކަނޑައެޅު އެއްގަމު ބަޖެހުން ހަރުގެ ގަމުގެއެވެ. ވައިގެ ސިފައިންގެ ހުރިބާރާއި ވަރުކަށްޖީ އަބަހަރުހާއި ހާވަރުދު ހަރު ކުއްގަތެވެ. މިހަރުވަސް އަޅުޖެ އަޅުގަ މިހުން އެއްގަނަން ޖެހިފި އެކަށޭއެވެ ދިޔަންނެވެ.

ކަސްރަތުގެ ސިފައިން ޖެހިއިން މިހި ވަގަވަރުގެކޮށްގަދައްކަ އާރުބޭބު ދަރަކާއި ވަހަވަރުގެ ދިރަޔަބަރު ގަޖެހިތި އަބަދުހަރުން އެއްސަނަކޮށްގައި އަޅުގަނޑު މިހުން ބޭނުއްޖެވެ. ޖެހިގޮތުން ގޮސް ބައްޓަ ދަރަވަރު 60،70 ވަރު ވާގަވަރުގެސް ބޭނުއްޖެވެ. އަތޮޅުގެ އަޅުގަނޑުގަން ދިރިއުޅު އެމިހުން ގަންގުވަރު ހަމިދާރުގެ ބަޖެހިފައި ޖިރުދު އެގަމަން ހަމަޖެވެ. އޭރުވެސް

ބޮޑުބަޖެ ހަރާކާތްތަކައި ހުރި ތަކެތިތަކާއި ޓުރާވާތައި ހުރި ބުރުޖެހިލާގެ މަރަހަ ފެންނަން ހުއްޓެވެ. އަދިގަނޑުއަށް ފެންނަ ގޮފިގައި އަސްލު ބޮޑެއްތަކަން ގަނޑުވެރި 6 އިންޗިގެ ބަޑިއެވެ. މީގެ 9 ބަޑި ބަހައްޓި ކަލުގެ ޖަރާމާތް އެކިއެކި ތަންތަނުން ފެންނައެވެ. އެއީ:

2 ހިތަދޫ މުޑިގައި 4 ގަމުގައި

1 ވިލިނގިލީގައި 2 މީދޫ އަތުގައި އެވެ.

މިގެ އިތުރުން މަތިންދާ ބޯޓަށް ޖަހާ ބަޑިތަކާއި މެޝިން ބަޑިތައް ގަނޑުވެރި ވަރަށް ބޮޑުއެވެ. ސިފައިން އުޅޭއިރު އެމީހުންނަށް ބޭނުންވާ ވަރަށް ބޮޑާއި، އަތުމަތީ ބަޔި ގަނޑުވެރިކަމުން ކޮންމެ މިހާރުވެސް އެކިގަން ނުކުންނާނެއެވެ.

އިނގިރޭސިން ކުރަ މަސައްކަތާ ގުޅި ތަންތަން: މިވަރަކަ އެކިއެކި ތަންތަނާއި ބަރިގަން އިސްތަލް ހިޔަކޮށްފައެވެ.

އިނގިރޭސިންގެ ސިފައިން ތިބި ތަންތަން:

● ހިތަދޫ ކޮއްޓު (ހިތަދޫގެ ހުޅަނގު އުތުރުކޮޅު) ● ހިތަދޫ ފެންމުލި ● މާވަންދޫ ކަނޑިހާ ● މާފަންދޫ ހަރުކޮޅުގެ ● އަރަހުގަނޑު ވަންބޮޑުފުރި ● ފުނދު އުތުރުކޮޅު ● ދޫގެ ހުރަ ● ކާފުރާ ހުރަ } ފުނދު ފުއްޓަރު ފުހާއު ފުރުވީދާގެ އަންނަ ދެރަށް ● ގަން (ސިފައިންގެ ހުރަބަދު އަށްވެ ބަޔަން ހިންގި ފިރުނދުގައެވެ.) ● މަޖެހުރާ (ވިލިނގިލީ ދުލުން ހުވަގެކޮޅު) ● ވިލިނގިލި ● ގަރަދޫ ● މާދިރި (ހުވަދޫ ފުވަމުލަކާ އަސްރަ ފުވަފުރަހު) ● މީދޫވާއަގެ (މީދޫ އިރުމަތީ އުތުރުކޮޅު) ● ކަނޑުހުރަ

މިހުރިހާ ތަންތަނުގެ އަޅަދަލު ނުވިބައެވެ. ބައެއް ތަންތަނުގައި ހުޅަ ދުވަސްކޮޅަކު އަސްއްބައި ތަންތަނުގައި އެއަސްލުވަރު ގިނަ ދުވަހު ވިއްބެވެ. މިހެންގޮސް އަސްލު ގިނަދުވަހު ތިބި ގަމުގައެވެ.

ލާރި މަގު: އައްޑުއަތޮޅުގައި އިނގިރޭސިން ކުރަ މަސައްކަތާ ގުޅި ތަންތަނުގެ ތެރެއިން ލާރިވަގަޔާ ބޮނަން އެކަށިގެންވާ ތަންކަވެ. އެހެނަސް ކަރިގައި އެމަގާއިމުޅު ވާހަކަ ދެއްކިގައި ނުކުތީވެ މިތާނގައި ލިޔުނުވަން ގަސްތު ކަރިވެވެ. އެބައިމީހުން އެއްތަނުން އަސްލުތަނުން ދިރުވެވަން ބައިސިކަލް ވަޑާ ކަރީ ސައިކަލު ގެންގުޅެން ބަހަރުވަޑުން ނަގަފަސް އެނގުވެ ގިނަ ދުވަހު އެ ރަށުން ބައިބާ ދުވަހެއް ޖެހެދު ކެވަނުން ނުކުތް ލާރިވެވެ. އެކަވީ އެކަމާއި މިހުނަ އެއްދޭނުން އަސްލުގޮތުން ދަތުރުކުރީއެވެ. މުދާ އުޅުނާދޫސް ހިލާޖެހިވަނުން ވާލީގެ ބޮޑުވެ ކުރިއަށް ހިފަނުން ދިރާއެއް ކޭގެ ބާރުމާދު ގުޅުވިނަވެ. ވަރަކަން ކަރަށް ތަރަކަން ފަހަނަކަ ވަރާލެއް ބޮޑުމީހުންގެ ޒަމާ ހަނދުމާކުރީ ވަކި ރަމްޒަކު ކުރަށް ލާރިވަގުވެ ގިނަ ބަޔަކު ވަރަނަ ދުވަހު ގޮސް ކާރިއެވެ. އެހެނަސް ރަނގަޅު ދިރުހުރިހާގެ ނުކުތަ އެއްޓިތަމަ ބޮޑުމަހޭކު އެއްގަފާއި، ބިޓް ދުލޭހަކާ ދަތުރުތަކާއި ހެދުމާއި ގަނޑު ދުނިވަނުން ހުރި ޖަހާލު ވަކިން ހެދުން އަވަށްތައް ޓީލާ ހުރަސާ އެކުރުވާލާދެވެ. އެހެނަސް ބޮޑުމީހުން ގަހަ ދުރުހާ ވަކި އެއްގުއަތި މުތިކުރަކަށް ބާވަތް ހުރިއްވެ. އަތް ބަހާ ދުވަކު ސްކޫލަށް ދިޔަ މީހުން ދަރިވަރުންނަށް ވެސް އުފާވެރިކަމެކެވެ. ހަމަ ހޭލަރަގައި ގިނަ ބައެއް ތަކެތި ފޯރުކޮށްދިނީ އަޅުތަކެވެ. މުޅި އެއްޓިތަކުގެ ފިހާރަވަގު ދިމާވެ ދިރުނުދަގައި 13 ވައްތަރުވެ ހަރުއެވެ. އެއީ

ގަމުން ވެން ބޮޑު ފުއްޖަހުން 4 ވައްތަރު

އަބޫހުރައިން ހިތަދޫ ކޮއްޓުހަރުން 4 1/2 ވައްތަރު

ގެރަދޫން މީދޫ މާއެވަން 3 1/2 ވައްތަރު

ވަޖެހުރައިން ވިލިނގިލި އިދުވަތީ ކޮޓަން 1 ވައްތަރު

އިނގިރޭސިން ސ. އައްޑުއަތޮޅު ދޫކޮށް ގޮސްދިޔުން: އިނގިރޭސިން ސ. އައްޑުއަށް ފޯރީ 6 ރަބީޢުލްއައްވަލު 1360ހ ވިދުވަހުއެވެ. އެންމެފަހުން ދޫކޮށްފުރުން ދިޔައީ 29 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1365ހ ވިދުވަހުއެވެ. މިހިސާބުން އިނގިރޭސިންނަން ސީދާ އައްޑުއަތޮޅު ދޫކޮށްފުރުމަށް ވަގުތު ހަނދުވަހުގެ 4 އަހަރާ 6 މަހާ 23 ދުވަހުއެވެ.

އައްޑުއަތޮޅަށް އަރުވަދިޔާ:

37 ދުވަހުގެ ވަޖެން (ވަރުދީގެ ވަގު) ދުރުވަމުން ދަނީއެވެ. އަދިގަނޑު ފުރުވާން އައި ދެދިންނާއި މަރުދީ ވަރުދެގާގެ ކަރުން އައި ދޯނި ނަގާލާ ކައިރި ދޯއްވަ ދޯއްވާ އެބަޖެއްޖެވެ. 2 ޖަހާބައި ގެޖެވެމާއިއާ، ކަޖެހުރަކަސްޖެން ނަގާލާ ނުކުވެއްޖެއެވެ. ވަރުދީގެ ވަގު ދުރުވަމުން ދަނީއެވެ.މިދުވާ ހިތަދޫ ކޮއްޓުގެ ވަގު ބޮޑުވެނީއެވެ. ކަޖެހުރަ ކައިރިން ނުކުމެވާއިއާ އައްޑުއަތޮޅުގެ އިދުވަތީން ނަވާއްގެ ދިރާވާއް ފުނިއްޖެއެވެ. އިސާރިވަކު ނަވާގެ ކުއްބަން އަހާ ބަރާފުގައި އެއީ

ތަޖުރިބާކާރުކަން ގައިމުކޮށް ކަރުދާސްތަކުގެ މަސްއޫލު އެކަ ވެއްދުމަކުން ތިރީވަރިއެޅުމެވެ. ބަދަލުގެ އެރިޔާއި ސުލްހައި އެހެއި ދަރުގައި ހުރި ނަވަކަން އެދުވަހު އައްޑުއަތޮޅުން ނުދުވަފާނުއާ ހިފައިގެންނެވި މިހެން ހުރި، ނާޒިމާ އެކުގައި ގެންނަން ގަސްދު ކޮންފަރަންސާ އިންތިޚާބު ބައްގަދިނު ދެބައްގަދިރިގެ ފުރަތަމަވަނަ ދުވަހުގައި ދެކެވުނު ހުވަދުއަތޮޅުން ކުރެވުނު އެބަހާދުރުއެވެ. ކަޑުހަރު ކާނުމަން ނުލާކު ނަމަގެ ބަރާސްތޮއް ޝިހާބަރުކަން ވަޅަން ނުދީވާ، ނުގޮތީ، ނާސިރުސްތޮވާނަދެވެ. ވައިރޯޑި ބަދި ނަވަވަސް ހުވަނީ ކުރާހޯގެ އުދަރުސް ބާވަކައި ވިދާ ދީނަމެވެ. 3 ޖޫރިއޭރު އައްޑުއަތޮޅުގެ ދެވާ އެވަން ބޭރަން ނިކުވެއްޖެއިވެވެ. ވިހާރު ނާކުޅު އައްޑު ކަނޑު ތޭރަގައި ދުވަވަން ހުވަދު އަތޮޅައި ދިޔާއަން ދަނިއެވެ. އެކަގައި އަންނަ ދެބައްތޮރި ފާތުއްކައި ހިސާބު ކުރަހުގައި ހުއްޖެވެ. ނާދުވާ ދިޔާއާއި ކަނޑުގެ އޮތަން ވިސްނާއިރު ހުވަދު އައްޑުގެ ވަލިބިލް އައްދުވާ ވެދު ޝަރުކާވެ. 4 ޖޫރިއޭރު އިންޓަނެޓު ބައްތޮރިގެ ދެބައްތޮރި އެކަގައި އަބުރާކުރައި އަނދުގާ އައްޑުއަތޮޅަން ވަންނަން ދާން ކުރައިދިޔައެވެ. އެދިގޮތްލެވުނެވެ. ނަވަވަސް ނާކުޅުގެ ދުވަވަކަން ވަޔިގެތާ ނަހަރުވެވެ.

އައްޑު އައްޑުގެ ވަކަ ކުރާ ލިބިވަވުން ދަނިއެވެ. އައްޑުއަތޮޅުން އައްޑުއަތޮޅު ޔަދަރިބާ ލިއުބާ އިބުރާއީމް އައްޑުގެ ވަކަ ކުރުވުން ފާއިބު ވެއްޖެއެވެ.

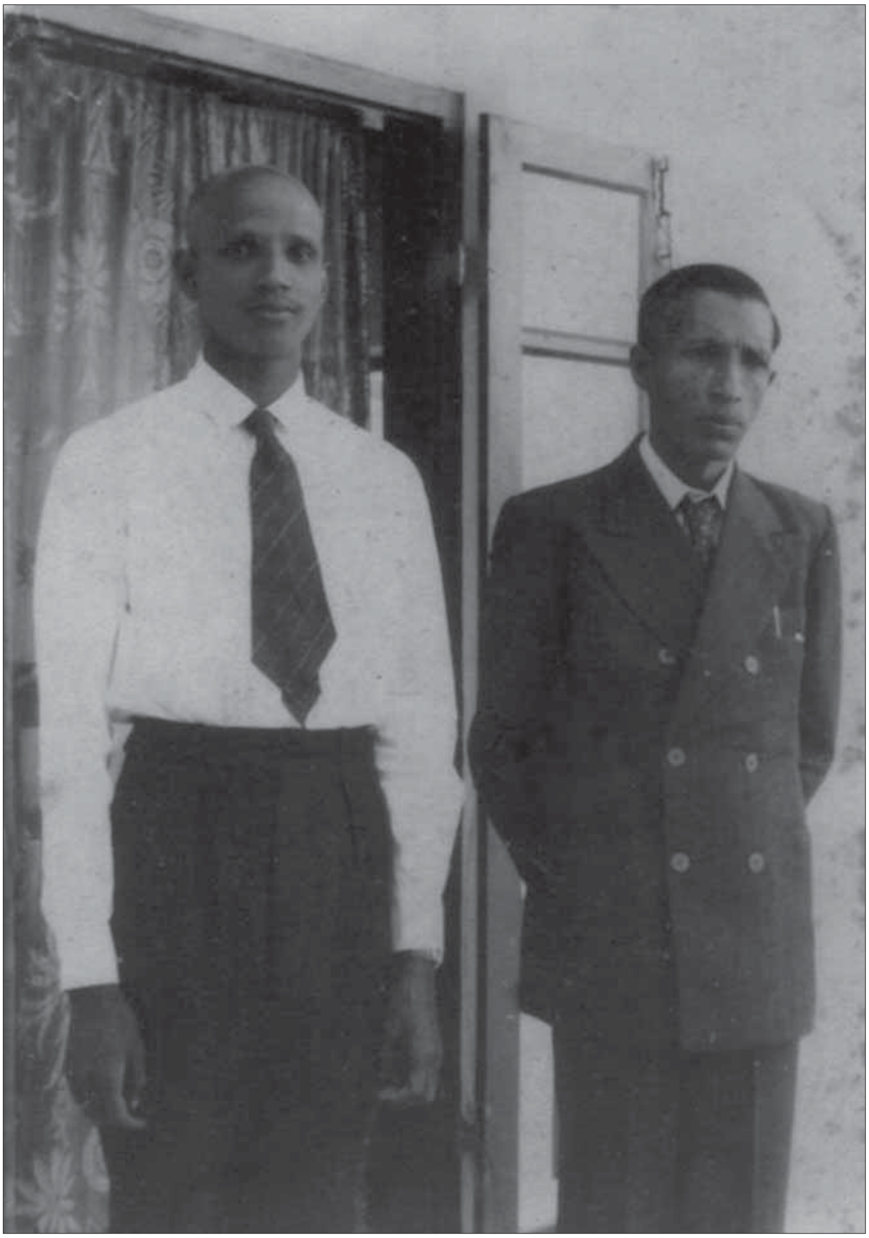

ޢަބްދުﷲ ޢަފީފާއި، ޖަންދާސަރަމް

ޖަންދާސަރަމަކީ، ސުވާދީބުސަރުކާރުން ހިންގަމުންދިޔަ ވިޔަފާރީގެ ހުރިހާކަމެއް ބެލެހެއްޓީ ދުސާޖަރެވެ. މިޔާއަކީ ސިލޯނު ރައްޓެހިއެކެވެ.

ޖަޒީރުގެ ބައެއް ހަނދާން

ސުވަދީބުސަރުކާރުގެ ޕާސްޕޯޓް

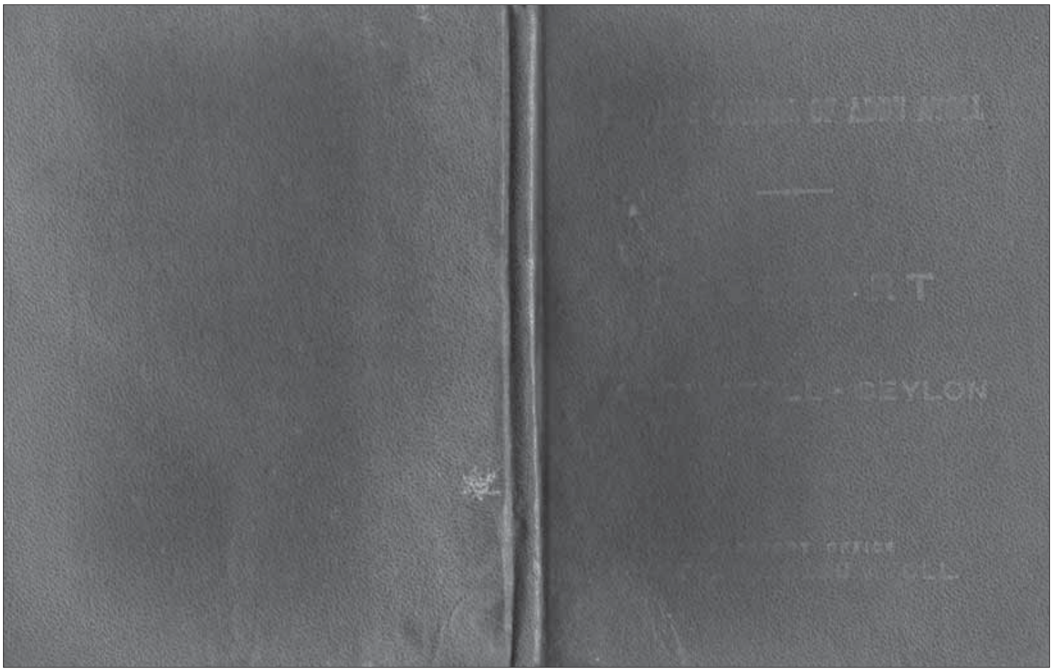

ޕާސްޕޯޓްގެ ބޭރުގަނޑު

މިޕާސްޕޯޓްތައް ޗާޕުކުރެވުނީ އައްޑުއާ ސިލޯނާދެމެދުގެ ދަތުރަށް

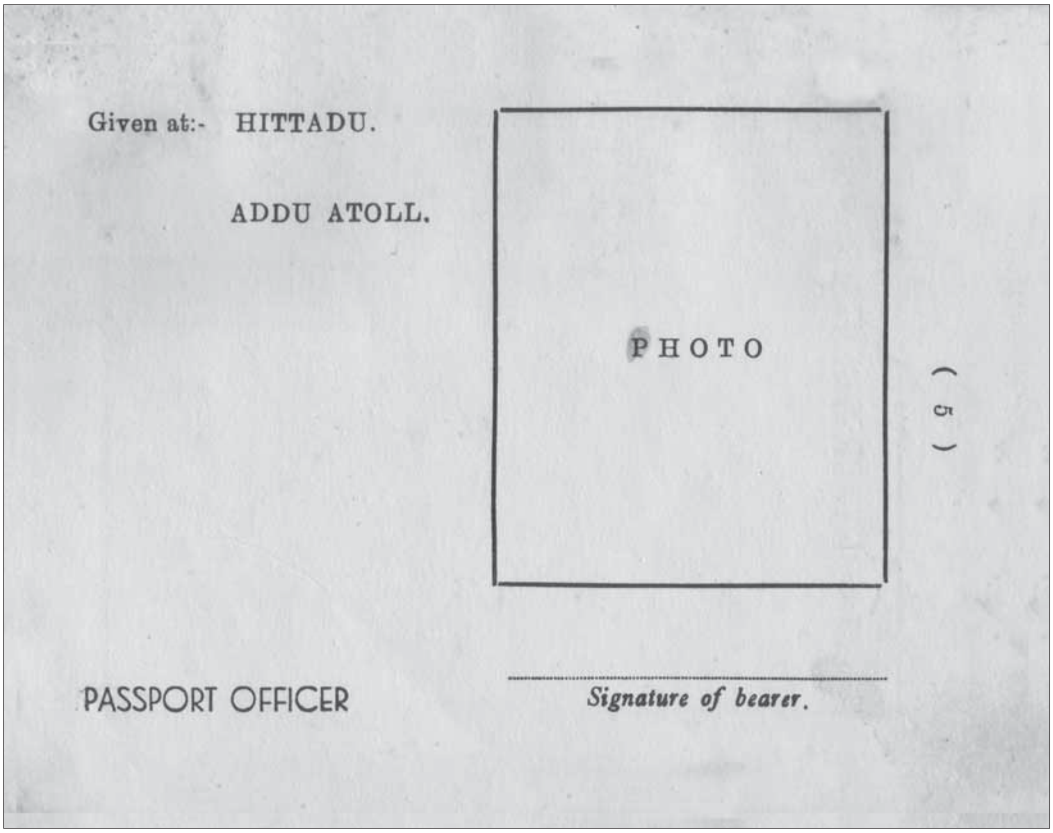

Given at:- HITTADU.

ADDU ATOLL.

PHOTO

(5)

PASSPORT OFFICER

Signature of bearer.

ސުވަދީބުސަރުކާރު ޕާސްޕޯޓްގެ ފުރަތަމަ ސަފުހާ

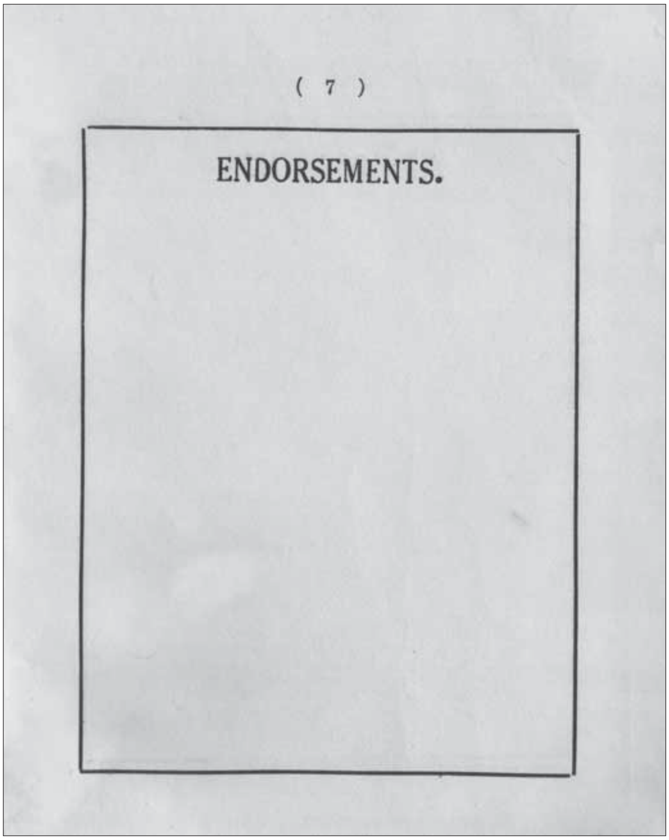
(7)

ENDORSEMENTS.

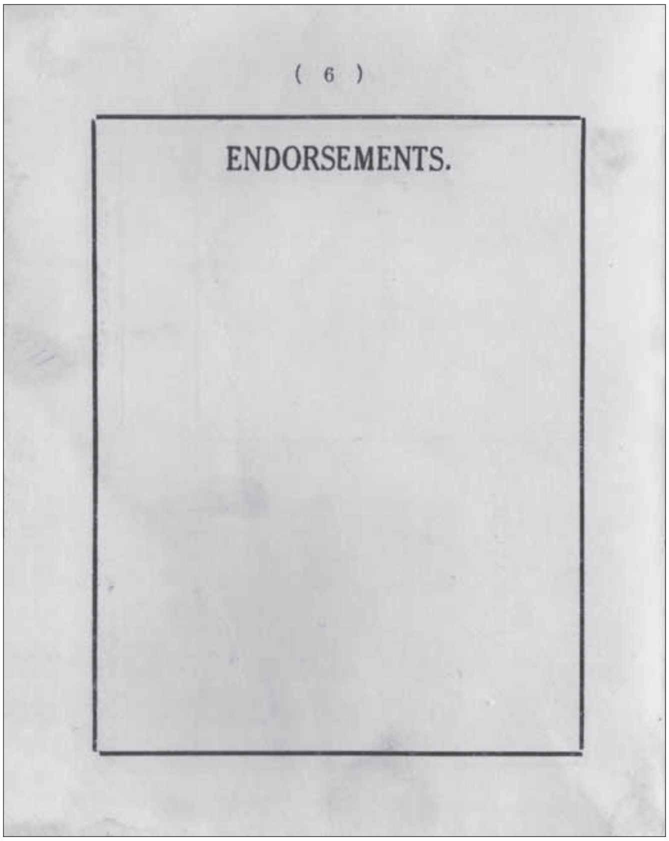
(6)

ENDORSEMENTS.

ސުވަދީބުސަރުކާރު ޕާސްޕޯޓްގެ ސަފްހާ 6 އަދި 7

ސުވަދީބުސަރުކާރު ޕީޕަލްސް ބޭންކް އޮފް އައްޑޫގެނަމުގައި ބޭންކެއްހިންގި

ތިރީގައިމިވަނީ، އެބޭންކަށް ފައިސާޖަމާކުރާ ސްލިޕްގެ ނަމޫނާ

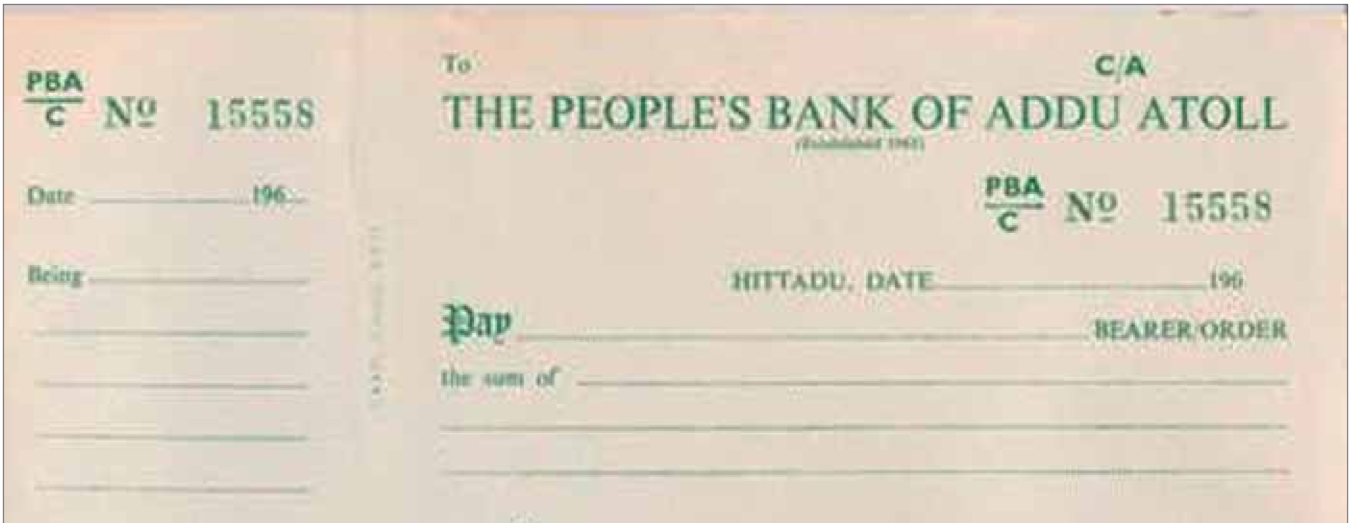
PBA/C Nº 15558

Date .... 196..

Being ....

Stg. £ ....

To

C/A

THE PEOPLE'S BANK OF ADDU ATOLL

PBA/C Nº 15558

HITTADU, DATE 196

Pay .... BEARER ORDER

the sum of ....

Stg. £ ....

Signature

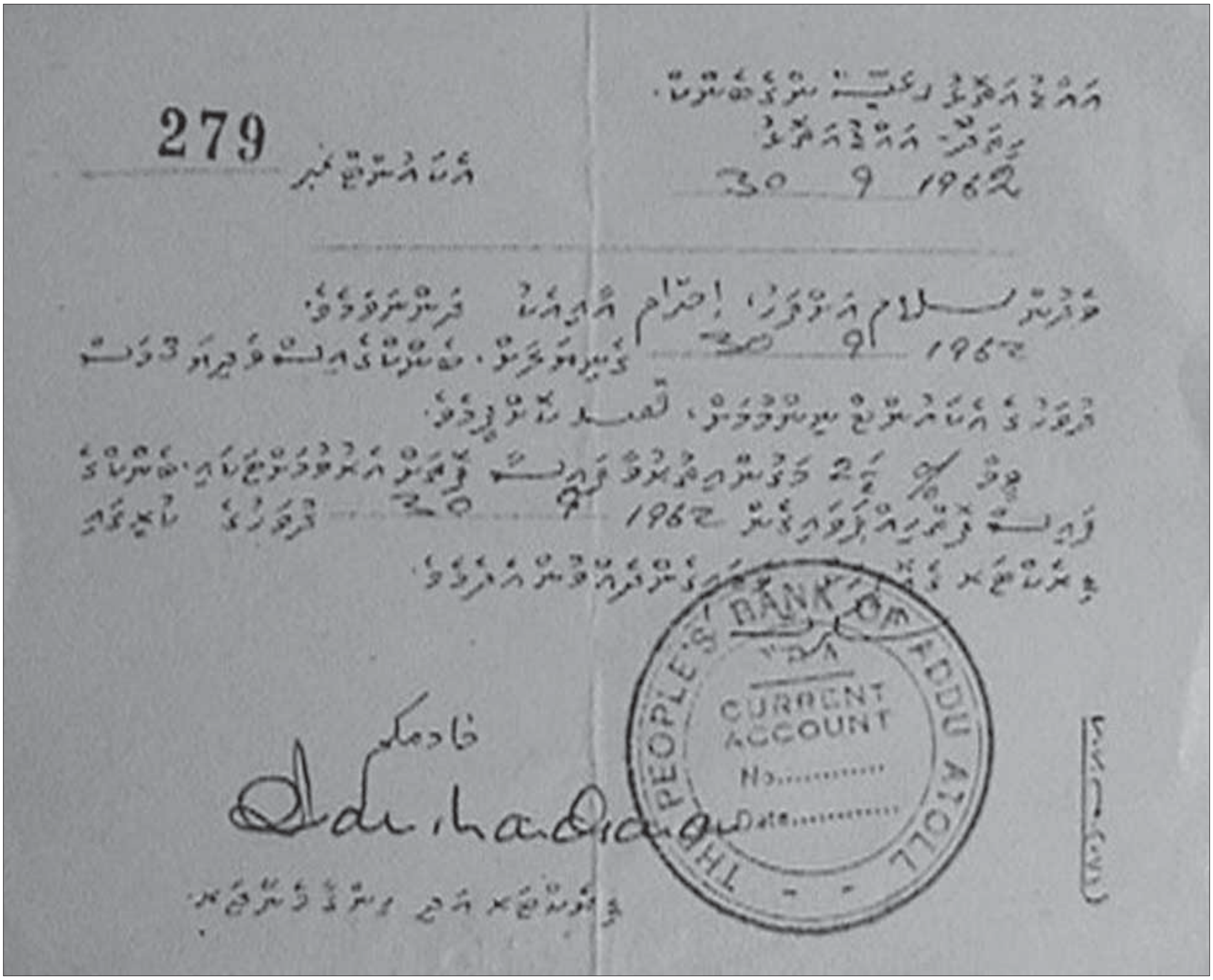

ޢައްޑުއަތޮޅު ރަޢިއްޔަތުންގެ ބޭންކު،
ހިތަދޫ، އައްޑުއަތޮޅު
30 9 1962

279
އެކައުންޓު ނަމްބަރު

9 1962

9 1962

THE PEOPLE'S BANK OF ADDU ATOLL
CURRENT ACCOUNT
No............
Date............

خادمكم

ސުވަދީބު ސަރުކާރުގެ އިސްބައެއް އޮފިޝަލުންނާއެކު ޖަމީލު ދަތުރުކުރައްވަނީ

[illegible] އިނގިރޭސި - [illegible]

[illegible]؟

— [illegible]؟

އައްޑޫ [illegible] - ގަން އެއަރޕޯޓްގައި

ރާނީ - ގަމަށް ވަޑައިގަތުމަކީ، އައްޑުއަށް ލިބުނު ޝަރަފެއް

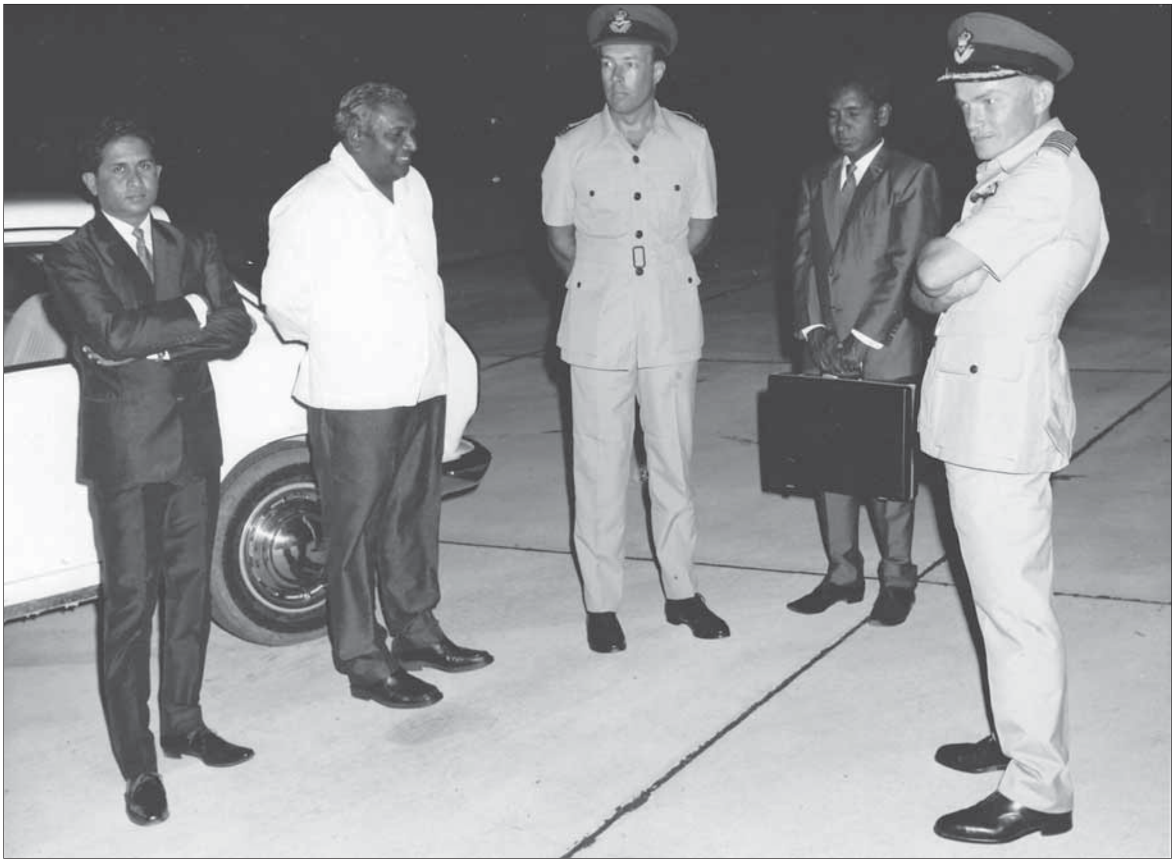

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް ނާޞިރު - ގަންއެއަރބޭސްގައި

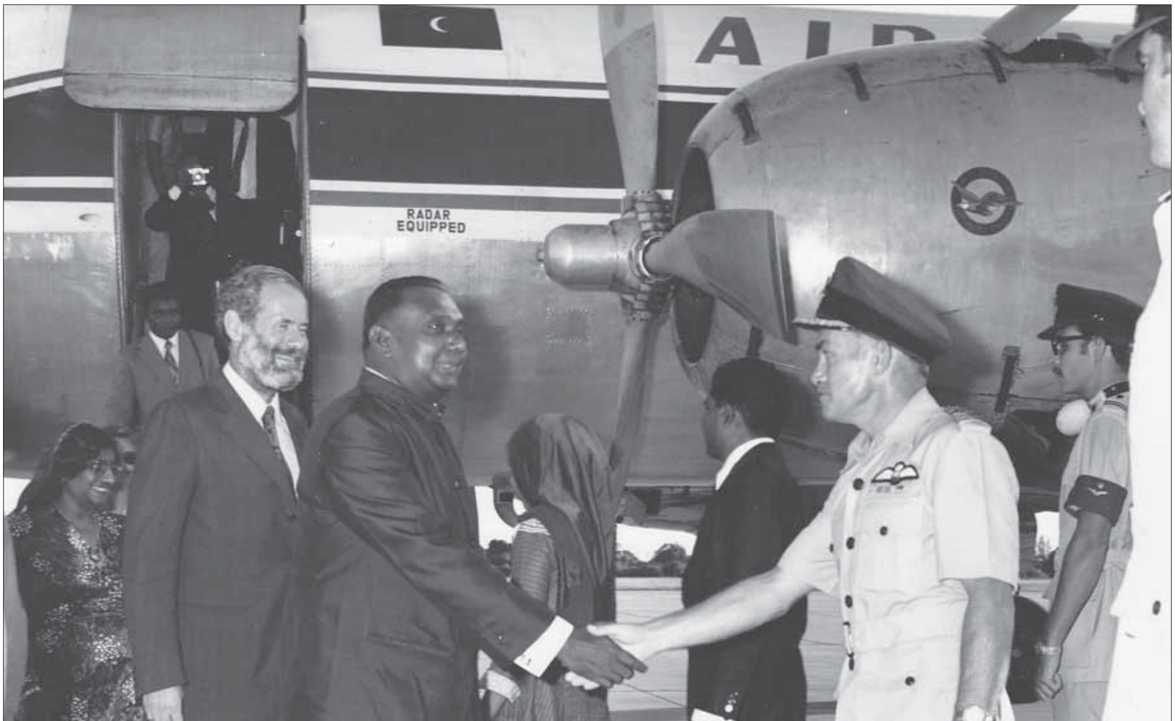
AIR
RADAR EQUIPPED

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑުވަޒީރު އަހްމަދު ޒަކީ - ގަންއެއަރބޭސްގައި

އަޅުވެރިކަން ދަށްވެގެން އުޅެނިވި ބޭފުޅުން ލިޔުއްވި

އޭނާގެ ފަހަރެއްގައި އައްޔު އަޅާކު

ކުރީގެ ސަފްހާތަކުގައިވެސް ވާނީ ވިދާޅުވެފައިވާ ފުރިހަމަވާގޮތުގެ އައްޑޫއާބާ ލިޔުމެއް ގެނެސްދީފައިވަނީ. އުފެއްދުން ސަރުކާރުގެ މާލޭގައި ރޭ 70 އަހަރުކުރިން ބިނާކުރެވުނު އަތޮޅުތަކުގެ ބާރުތަކާ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ހާލަތުގެ ތެރެއިން. އާއްމުންނަށް ހުރިހާކަމެއް މިހާރުގެ ޒަމާނާއި އެއްގޮތް ނޫނެވެ. އަތޮޅުތެރޭ އައްޑޫއަތޮޅު ތަފާތުކުރިން އޮތްގޮތް މިއިން ހަމަގަޑިއަކު ފާހަގަކުރެވޭ. އަތޮޅުތެރެއަށް މަޑުކޮށްލާއިރު މިއުޅުނީ، ތިޔަ ފަހަރުތަކުގެ ކަމުގަކުރެވޭ. މީހުންނާ ދިމާވި އިސްލާމްދީނުގެ "ފަހަރެއްގައި އައްޔު އަޅާކު" ގެ ނަމުގައި ލިޔުއްވުމެއް އަތޮޅުތެރޭ ގެނެސްދިނުމަށް ވިސްނުން ލިޔެވިފައި މިއަދުގެ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ހިތްވަރަށް އެވާރީ ހިއްސާކުރާ އަތޮޅުތެރޭ ހިމަނާލަމެވެ.

——— މިފަހަރުގެ ހިތްވަރުގެ ބަސްތަކުން ފާހަގަކުރާ ގޮތުން ގެނެސްދިނުމަކީ، ދަރުވަރު މިގެނެސްދިނީ ކުރީގެ ލިޔުންތެރިއެއް މާދުރުގެ ލިޔުއްވުމެކެވެ. ކަޅުހުރާގޭ محمد لطيف ލިޔުއްވި ލިޔުއްވުމެކެވެ. ސަރުކާރުގެ އަތޮޅުތެރޭގެ ހާލަތުގެ ތަފްސީލުތަކެއް އަޅާލާފައި لطيف މިއުޅުން ވަރަށްބާރުވެ އުޅުއްވި، 13 ޖޫން 1993 ގެ ބާރުތަކަށް ވާހަކަ ބެލިއެވެ. މިސަރުކާރުގެ ތަރުތީބުގައި ލިޔުއްވުމުގައި ނަންގަވާފައި، އައްޑޫއަތޮޅުގެ ފަހަރަކަށް ލިޔުއްވާފައިވާ ސަރުކާރުގެ މުޙައްމަދު ދީދީ ފުރަހަތަށް ސ. އައްޑޫގެ އަތޮޅުތެރޭ ތަފާތުކަން އަޅާލާފައެވެ.

ކަޅުހުރާގޭ މުހައްމަދު ލަޠީފާއި އަނބިކަނބަލުން ފަރީދާ އިބްރާހީމް

މިދެންނެވި ލިޔުންތެރިޔާގެ ވަމުން ކުރިއަރުވަމުންގެންދަވާނެވެ.

އަޅުގަނޑުގެ ބަހާރުން ދުވަސްކޮޅެއް

ސްރީލަންކާގެ ތިރިކުނަމަލަ (ޓްރިންކޮމަލީ) އިނގިރޭސިން އަތުލީ 1795 ގައި. ސިލޯނުގެ މަހަވެލިކަރާ، އެތައްސަތޭކަކަމަށް ދިޔު ކާރެއް. މިއީ ކުރިއެތައްކާރެއް ގޮތިފައިވާ ދިމާކާރެއް. މިކާރުއޮންނަ ރަށަކީ، ގުދުރަތީ ރީތިކަމުން ފުރިފައިވާ ރަށެކެވެ. ގޮސްދަނޑުގެ ތަރުކާރި، މިކަރުދަނާއިގުޅިގެން، ސިލޯނުގެއިރުމަތީގެ ދިމާއަށް. އެއީ ޓްރިންކޮމަލީގެ ގޮސްދަނޑު.

ޓްރިންކޮމަލީއަކީ، އިނގިރޭސިން ބޮޑުބޮޑުއެއްސަރަހައްދުކަމަށް އުނިކުރެވޭ ހަނގުރާމަޔާ ގުޅުން ދެކެގެން ހަމަޖެހުން ރައްކާތެރިވެގެން އެކުރިބެލުން އާއްމުކޮށްކަހަލުން. ގެރިމާލެގެ ދޮށު، އެތަން ދުވެލިގައިވަނީ އެކަމަކު އިނގިރޭސިންގެ ތަނަށް.

ދެވަނަބޮޑުހަނގުރާމަ ނިމުނުއިރުވެސް، ޓްރިންކޮމަލީގައި، އިނގިރޭސިންގެ ނޭވީ މަރުކަޒުއޮތެވެ. ކަޑާތުއިރުގައި ރާއްޖެ އެއަރފޯސްގެ މަރުކަޒުއޮތެވެ. ދެވަނަބޮޑުހަނގުރާމަ ނިމުނުއިރު (ސަރުބާނުން ސިލޯނާ) ގައި، އިނގިރޭސިންގެ ދަރުމަވަންތަ ބަނދަރު ކަމުގައި ފަހުން ސިލޯނަކާއި ހަވާލުކޮށްފި. ޝާހީ ނޭވީގެ ސިލޯނުގެ ހުރި، އިނގިރޭސިންގެ ދިވެހިރާއްޖެއާ ގުޅުން.

މިކަމާއިގުޅިގެން ބަރަސްބަރުގެ ސިޔާސީއައްޔާމުގެ ފަރުދީގޮތުގައި، އިނގިރޭސިންގެ އެއްބަސްވުމާއި ވެރިކަމުގެ ސިލޯނުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ނުފޫޒުގައި، ސިލޯނުގެ ޖާގަ ނިޒާމުތަކުގައި ސިލޯނާއި ވެރިކަމުގެ ހަމަޖެހުން، އެއްބަސްވުމުގެ ބާރު، ސިޔާސީ ހަމަޖެހުން ސިލޯނުގެ އަމިއްލަ ބަނދަރެއް އިނގިރޭސިންގެ ބަނދަރުބައިވެރިން.

އިނގިރޭސިން ދިވެހިރާއްޖެއާ ގުޅުން

އިނގިރޭސިންނާއި ދިވެހިން، ސިޔާސީގޮތުން ގުޅިގަތީ އުފެއްދި 16 ޑިސެމްބަރު، 1887 ގައި، މިގޮތުން ދިވެހިރާއްޖެއަކީ އިނގިރޭސިވިލާތުގެ ހިމާޔަތުގެ ދަށުގައިވާ ރާއްޖެއެއް. ދެވަނަބޮޑުހަނގުރާމަ ފެށުމުން އެއްބަސްވުމުގެ ނަމުގައި ހިމާޔަތުގެ ސަބަބުން އިނގިރޭސިން އިންޑިއާ، ސިލޯން އަދި ދިވެހިރާއްޖެ ފަދަ އެކި ތަންތަނުގައި ހިފުނެވެ. މިގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އިނގިރޭސިން ޖާގަ ދިނެވެ. އެއްބަސްވުމުގައި ކަނޑު ބަނދަރުގައި އެއީ މަގުބޫލުކުރެވޭ މުހިއްމު ތަނެއް.

ދިވެހިސަރުކާރުގެ ހަމަޖެހުން، އިނގިރޭސިންގެ ކަންކަމާބެހޭ ކަމަށް، އިސްތިއުމާރީ ސަރުކާރުގެ ދަށުން، ދަރަޖަ ވެރިކަމުގެ حسين ޙަލީމް ދީދީ، ވަޒީރުލްމާލިއްޔާ، ކުރެއްވުން ޙިމާޔަތުގެ ރައީސުލްވުޒަރާ ދޮށުގައި، ފޮތް ޙަލީމް އިބްރާހީމް، ބެލެހެއްޓުން ފޯރުކޮށްދޭ ސަލާމަތީ ޙައްޤު، އަދުރުދީދީގެ ދަރިންތެރެއިން ދީދީ ހިމެނިވަޑައިގަތެވެ.

އައްޑޫއަތޮޅަށް އިނގިރޭސިންގެ ސިފައިންއައުން

އިނގިރޭސިންގެ ސިފައިން އައީ އާދިއްތަ 28 ސެޕްޓެމްބަރު 1941م (7 ރަމަޟާން 1360 ھ ގައި) އައީ ރޯޔަލް ނޭވީގެ ބޯޓެއް. ގަން، މަރަދޫ، ފޭދޫ، މީދޫގެ އުތުރުއިރަށް ދިމާލާ މާލެއަށް އަދި ބިންގަނޑުގައި ހުރި ތަނަވަސް ކަމާއި އެކު ކާރިސާގައިވެސް. އަދި ހިތަދޫ ކައިރީގައި، ގަމާއި އެއްވާ ކަމެއް. މީދޫއިން މީހަކީ ދިވެހިސަރުކާރުގެ ވަޒީރުންނާއި ހަވާލުކޮށްފައި ވެއެވެ.

ހިތަދޫގެ "މާގަނޑުދޫގަނޑު" ކައިރިސަރަހައްދު ބަރަސްބަރުގައި ވާހަކަ ދަްއްކަވަމުން ފެށުނު ފަރާތުން ހިތަދޫ މީހުން. ކުރީގެ ހަވާލު (ކަނޑުގެ ސަރަހައްދުގެ ބޭރުގެ) ބެއްސެއްޔާ ހިތަދޫގައި ދިރިއުޅެމުންދާ ސިފައިންތަކަށް، އެއީން ބަޔަކާއި އިނގިރޭސިންނެވެ. އެކަމަށް ނުވާ ހަރަކާތްތަކެއް ފަރާތުން ފުރިހަމަކޮށްދިނެވެ. މިސާލަކަށް ހިތަދޫން އުފެދުނެވެ. **އައްޑޫއަތޮޅު ބަނދަރަށް ހަނގުރާމައިގެ**

ދުވަސްވަރު އިނގިރޭސިން ކަޓައިގަތުން ބާއްވަނީ "ޕޯޓްޓީ"

އައްޑޫއަތޮޅުގައި ހަނގުރާމައިގެ ދުވަސްވަރު، ދިވެހިންގެކަންކަމާއި ބެލެހެއްޓުމަށް ދިވެހިސަރުކާރުން

އިސްކުރައްވާފައިތިބި ހުއްސުންގެތެރޭގައި، ޖާޖާ ޤާސިމްކަލޭގެފާނުން، އަލްއުސްތާޛު ބޮޑާ ހަސަންކަލޭގެފާނުން، ދަރަވަންދޫގެ ހުސައިން ބަޑިދޮރީގެ، ވަޒީރުންމަނިކު، ކަރަކާ މުޙައްމަދުކަލޭގެފާނުން، އާދަމް ނަސީރުމަނިކު ހިލްމީ.

1361 ހ 30 ޖުމާދިލްއާޚިރު - 16 ޖޫން 1942 ގެ ހޮނިހިރުދުވަހު ދޯއްޖެހިމަނާ "ޝެވިން" ކިޔާ ޖަހާބޯޓްބާނަކުން އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތްމަޖިލީހުގެ ބުނެފައިވާ ގޮތަށް ދިދިދިވެސް މާލޭގައިވެސް. މިޒަމާން އުފައްދާ ހަނދުވަރުގެ ގޮތުގައި. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހަނދުވަރު ވިޔަފާރިއަށް ސިފައިން ހަނދުވަރު ފަތުރުވުމުގެ ސިފައިން ހަނދުވަރު ފަތުރުވުމުގެ ރައީސުލްވުޒަރާއާއި މިނިސްޓްރީގެ ނިސްބަތުން މަސައްކަތް، ރައީސުލްވުޒަރާ ކުރިއަށްގެންދިޔަ، އިންގިލާބު ދައުލަތުގެ ޚިދުމަތުގެ ވަކިވަކި ދާއިރާތަކުގެ ފަރާތްތަކުން ވަޒީފާ ދިނުމުގެ ވިސްނުން ގެނައެވެ.

ޖަރީދާއަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޤާމު (17 ޖުލައި 1942 ގެ ހޮނިހިރުދުވަސް) ރައީސުލްވުޒަރާގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމުގެ ތަކުރާރުކުރެއްވުމަށްފަހު، ހަމަ އެއަހަރު އެދުރުވެރިން، ސިފައިންނާ ގެއްލުނު. އެފަދަ ބަސަންފަހިވެފައި ދިދި އުފެދިވަޑައިގަތުމުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދެބައިމީހުން ކަންކަމުގައި ހިންގާ ފަހިގޮތަކަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް، އެންމެހައި ކަންތައް ބޭރުގެ ސަރުކާރުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަހިކަމާއި ގުޅުން ބެހޭ ކަންތައްތަކާއި ވަޒީފާ ދެއްވާނެކަމަށް ދެން އަމަލުކުރެއްވި. ހަމަވެސް އެކަމުގައި ކަންތައް ހަމަޖެހިގެން ހިންގުމަށް، އެކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރެއްވުމަށް ގޮތްތައް ރޭވުމަށް ކަނޑައެޅިއެވެ.

ކާބޯތަކެތި ރައީސުލްވުޒަރާ އައުން މަސްއޫލިއްޔަތު ރައީސުލްވުޒަރާގެ ބާރުގެ ދަށުން، ދުވަހަކު ފަރުވާ ދިނުމަށް ނިކުމެވަޑައިގެން. ހަމަވެސް ހުރިހާ ގޮތްތަކެއް ދިނުމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންކަމާއި ވިސްނުންތަކެއް ހުށަހެޅުއްވި ގޮތުގެ ގޮތުން.

— —

1361ހ 27 ޛުލްޤަޢިދާ (6-12-1942م) އާދިއްތަދުވަހު މެންދުރު 11.45 ގައި މާލެކަރައިން ބޮމްބާރީ ހިންގައި ސަރުކާރުން ހޯދީ، މިޒަމާނުގައި ސިފައިންގެ ހުރިހާ އިމާރާތްތަކުގެ ތަކެތި ސަލާމަތް ކުރެވިފައި ޖަރީދާ ހަރަކާތްތަކަށް ހަލާކު ގެއްލުމެއް، އޭގެ އަދި ސިފައިންގެ މަޤާމުތަކުގެ އިސް ބޭފުޅުންގެ ހަރަކާތްތަކުން، ބޮޑުވަޒީރު އަމީރުގެ ޖަލްސާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަންތައްތަކަށް ބަލާ السلطان حسن نور الدّين الثاني އަށް ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމުގެ ކޯޓު.އޭމް.ރީގެ ނިޝާން ރައްދުކުރެއްވުމަށް އެރުވުއްވިއެވެ.

އޭ.ޑީ.އޭ.އެސް. މުޙައްމަދު ފަރީދު حسن فريد ދީދީ

1363 ربيع الاخر 6 (26 މާރޗް 1944) ގެ ހޮނިހިރުދުވަހު އޭ.ޑީ.އޭ.އެސް. "މުޙައްމަދު" ގައި ބޮޑު حسن ކަލޭގެފާނާއި، مولوى محمّد حسن އާއި ޙަވާލުކުރެވުނު މާލެއިން حسن فريد ދީދީއާއި ހަވާލުކުރެއްވީ، ދެން އަދިވެސް ހުރިހާ ކަމެއް، އެ ކަމަކަށްވެސް ހިދުމަތް ކުރުމަށް ގެންގުޅެއްވި ތަހުޤީޤު تحقيق ކުރައްވައި އެހާމެ ކަންތައް ކުރުމާއި ވަޒީފާ ހަމަޖެއްސެވި ދުވަހު ބޮޑު حسن ކަލޭގެފާނު، مولوى محمّد حسن ޙަވާލުކުރި ސަ. އަމީރު ފަރީދު ހައްދަވައި ހަވާލުކުރައްވައިފި. ދުވަސް ކުރިއަށްދިޔަ، ދުވަސް އެއަހަރު އަމީރުއަމީރުން ގެންނެވި ދިވެހިން މާލޭގައި ހަމަޖެހިގެން ކުރީގެ ރަސްގެފާނުގެ ބަހައްޓަވާ ކުރެވުނު ވަޒީރު ހަވާލުކުރެއްވި، މަސައްކަތުގައި ފުރާވަރު ދިނުމަށް 1363 ربيع الاخر 1 (25 މާރޗް 1944) ގެ އާދިއްތަދުވަހު.

އައްޑޫގައި ފުރަތަމަ މަސްއޫލިއްޔަތު

މިގޮތަށް އެދުވަހު 26 އޯގަސްޓް 1944ם (7 رمضان 1361ھ) ގައި މިގޮތަށް އެދުވަހު ދިވެހި މަސައްކަތު ސަރަހައްދު، ބައިވެރިވުމުގެ ކާބޯތަކެތި ތަކެތި ފިހާރަތަކުގެ ކަންކަމާ، އަމީރުގެ ވަޒީރުގައި ކަންތައްތަކަށް ވަޒީރު ހިންގާކަމަށް އެންމެހާ ވެއެވެ.

މަސްވެރިން މަސްބާނައިގެން ރަށަށްއައުމުގައި، ބޯޓުފަހަރުން ގޮވާ ބޯޓުދޮރަށްގޮސް އެމީހުންނަށް މަސްވިއްކާ. މަސްދޯނި ބޯޓުފަހަރަށް ނާރާ ދޯނިގައިވިއްކެން. ބޯޓުފަހަރުން ދޯނިތެރެއަށް ތިރިކުރެއްވިކަމަށް މަސްއަޅަނީ މި ދާދުމަދުގެބަދަލުގައި ބޯޓުފަހަރުންދޯނި މަސްވެރިންނަށް ބާވަތުން އެކިފަހަރު އެކިތަކެތި، ދޯނިފަހަރު އަގުވަތު، ހަނޑޫ، ފުށްފުސް ހިލޭ، މިގޮތަށް ވިޔަފާރިކުރުމަކީ، އާދައިގެ މަސްގާރުކުރުވިޔަފާރިވެގެންދިޔައީ.

ވީމާ، މިކަމަށް ބޮޑަށް حسن ކަލޭގެފާނު ރުހުންތެރިވެވޮޑިގަތުމަކަށް އަށްނަހަނިވެފައި، މިކަން ހިފެހެއްޓުމުގެގޮތުން މުޅިރާއްޖެއަށްފައިދާވާ މަސްވެރިންގެއަތުން ބަލައިލާއިރު އެމީހުންނަށް އަދަބުދީ ހުށަހަޅުއްވުމުގައި އިސްވެރިންނަށްވަނީ حسن ކަލޭގެފާނު، އެކަމާމެދުޖާގައި ފޫޅުންނަސްދޭން އެކަމުގައި ގޮތަށް މަސްވެރިންނަށް މުއްދަތަކަށްދިނުމަށް، މިގޮތުން މިކަންކުރުއްވުމުގެ ސަބަބުން ހުއްދަކުރީ މަސްވެރިން ގިނަބަރަކަށްއަކަމުގައިވާ ހިތަދޫގެމަސްވެރިންގެ ޅޯދުގައި މިނޫނުން އެއްދުވަހުން އަސްއެދުވަރަށްރަން އިތުރުވުމުންނެވެ. މި ހަމަޖެހުން އިތުރުވުމުން ދަނިކޮށް عامّ ކޮށް މާކަތުރުގެކަންކޮށްއެއް މިއެއްކަމުގައިވާ އެޖަޒީރާގެ احمد ديدي ބާނި މާކަންކަމެއްތަށް ހިފައިގެން ހިތަދޫއަށްދާން ދޯނިގައި ދަނިކޮށް ބަނދަރުގައިވާ ބޯޓްކަން އެދޯނީން ހަގޮސްވައިދީ. އަބުރާދު ދިރި ދޯނިގައި ބޯޓުދުރުހިނގައްޖެ، އެބޮޑު ކަނަށްޖި ފާޖަހައިގެން ބޯޓަށްނަގައިދެވި، ބޯޓުދުރުހިނގައިދިޔައީ އަބުރާދު ދިރި ހިފައިލަން އެނގޭގޮތަކަށްނު ގެންސްފި.

މިކަމާއި ބޮޑާޙަސަންކަލޭގެފާނުގެ ނުރުހުން ވަރަށްމައްޗަކަށް ހިނގައްޖެ - ޙަސަންކަލޭގެފާނު ހުންނަވައިގެން އަބްދުލް ދީދީ ގެންނަވައި ޝަރީޢަތުގެކުރިމަތިކޮށް އާނިއަން އަދަބުދެއްވައިފިއެވެ، ބޯޓުދިނުންދޫކޮށްލި އެއަންގަވާ އަބްދުލް ދީދީ ނުރުހިގެން އެކަމާ އެއްކޮށްއެކުލެވިގެން ޙަސަންކަލޭގެފާނުގެ ރުހި އިސްތިއުފާދެއްވިއެވެ. ދެން ހުށަހެޅުއްވި ޖަވާބުގައި އަބްދުލް ދީދީގެ ކަންކަމުގައި ޖަހިޖެހުން ހުށަހެޅުން އަބްދުލް ދީދީ ފައިބައެރީ.

މިކަފެއްމިހިނގީ މާލެއިން ސަރުކާރުން ޖުމްހޫރިއްޔާފުރިމިބި އިސްބާކަށުން ބިލަބަނާ ގެއްލުނުކުރިގައިމާ ހިފޭ އެޖަގަކަމުގައި، މިކަމާމިހަމަކުރިން އެޖަރީރާގެ އަބްދުލް ދީދީ ޙަސަންކަލޭގެފާނަށް އެގޮތަށް ހަމައެކަނިއެދުމަށް އަދަބުކުރުމަށް ކަނޑައެޅުނުމާއްދާތަކުން ނުންކަމަކާއި އެކަމުން ހަމަތަޖުހުން އެޖަރީރާދުރުކަތްކަމުގައި ވިދާޅުވި -

ޙަސަންކަލޭގެފާނު މިއަދަބުދެއްވުމުގެ ހަރުކު އެޖަރީރާގެ އިބްރާހީމް ދީދީއަށް އިބްރާހީމް، މީހާއަކު ގާއިމްވަނީ ޖާމިއުގޭމިހާރުކަށް މިބާވަތުގެ ކަލޭގެ ދިރާވެއްޖެތަނާ ޙަތުރުއިސްވާކަމުގެ، މިސާ ކަމެއްގެ ހެޔޮގޮތައި މިކަމާއި ނުރުހިގެން ވަޒަނަދުޅަކުން ނުކުމެގެންއަރިސް އެޖަރީރާގެ އަބްދުލް ދީދީއާއި ބައްދަލުކުރުން، ފެރިކުރުގައި މިއްބަވައިގެން މިބާވަތުގެ ޢަމަލުހިނދީއަކަށްވައިގެން ނުވާނުޅަބެ ނުރުމުގެ ބަސްތިއައް ފުއްކައިނުރީ، އަބްދުލް ދީދީ އަށާ ނުރުވަޖެހު ކުރިމަތިން ނަޝްރުކޮށްލެވު، ހިތަކަނޑުވަކަން ހިނގާފަދަ ވެގެންވާނެއާކަމުގެ ސަރުކާރުގެ ހަމަލަޖެހި ހިފެހެއްޓުމާއި ދިދީ ޖަރީރާއިން، އިބްރާހީމް ދީދީއާއި ކަންކުރެވުމުގެ ކަމަށްގޮސް ވިސްނުންކަރުދާސް ނަގަމުން ޤާނޫނީ އަދި ރިޔާސީ ސަރުކާރުގެ ތަރުތީބު، ގަވާނީނުގައި ރުހުމެވުމަށްދާއިރު. ބަސްނުއަހާމީހަކަށް އެކަމަކާއިގުޅޭ މުސްތަޤްބަލަށް ދޮރުވީ އެންމެ ޙަޤީގަތް.

އެގޮތުން މިކަމުގެ ރާއްޖެގެ ހިސާބުގެ ފާހަގަކުރާ ފަރުވާއެއްގެ ސިޔާސަތު. ދެން އިރުޝާދުމަ ހިސާބުގައި ބޮޑާޙަސަންކަލޭގެފާނު ވާހަކަދެއްކެވީ. އެހެންމީހުންގެ ތަރުޖަމާކުރުމުގެ އެކުލެވޭގޮތް ކޮށް އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިސާބުގެ ދުޅަވެ އޮފީހުގެ ހިތާޙިއްޔަތުގައި ހުރިހާވެސް.

މިގޮތުގައި ހުށަހަޅައިފައިވާ އަލިމަތީ ޙަސަން ފަރިދު އަލްޖަމާލުގަދަ ވަޒީރުން ޙަސަންކަލޭގެފާނުގެ ޙަރަކާތަކުގެ ގޮތުން ހިތާމަ އެހެން ހަމަޖެހުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ކަމަށާއި ތަރުޖަމާ ފާހަގަކުރެވުނު ކަނޑުވެރިކަމަށް ބަޔާނުގެ ޙަސަންކަލޭގެފާނު، ދެން ޙަސަންކަލޭގެފާނު، އަދި މަތިވެރި މުޢާމަލާތު ޙަސަނާއި ދެނެވޭ ޖަހާލީގެ ޕޮލިސީއާއި ހަމަހަމަ ވަޒަނާ، އެމީހުންގެ ވައިގެން އެދު.އެމް.އެސް "މަޖިލީ" ކިޔާ އިނގިރޭސިންގެ ކުޅަވަރުއެގެ މަނަވަރުއެއްގައި 6 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1361ھ

(26 މާރިޗު 1944م) ގެ ހުކުރުދުވަހު ފުރާވަޅެއިގެން ފުރަތަމަވަޅުގައި ހައްދުންމަތަށް، ދެން ވަޅުގައި ކޮޅުމަޑުލަށް، ކޮޅުމަޑުލުގައި، މަނަވަރުން ގެންނެވި ދިވެހިން މާލެފޮނުއްވުމަށްޓަކައި ބައިތިއްބަވާފައި، ކޮޅުނބަރުވަޅުގައިމަން، އުމަރުވަރުގައި ހުސައިން ފަރީދު ފުރާވަޅުގައި، އުމަރުވަރު އެޗް.އެމް.އެސް. މާޔާ ފޮނުސް، ރަގާޅުކުރުވިފައިވަސް، ދުރުވިފަސިނަގެ ސަބަބުން ކޮށްތުރިނު ހަރަކާތްތަކަށް، އުމަރުވަރު ފުރުސަތުކުރުމުގެ ދުވަސްބަނދު ދިވެހިސަރުކާރަށް ތިމަވެށި ގެންގުޅުއްވި (ދިވެހިރާއްޖޭ ހަނދާނުގައިވާގޮތުގައި ހަނދާނެއްގެ ދުވަސްވަރުގައި، މިފޮތުގެ 266 ވަނަ ސަފްހާގައި އަލްއަމީރު ހުސައިން ސަލާހުއްދީން ބިޔަންކުރައްވައިފައިވާ)

އަލްއަމީރު ހަސަންފަރީދު ދީދީއާއި، ކޮށްޓްރޭޓްޖަންޓްޕް ހުސައިން ހިލްމީ ދީދީ މާލެވަޑައިގަތުން

އަސްލުއަޅުގަނޑު ދުވަސްބަކަލުގެ ދުވަސްވަރު ދިވެހިންގެކަންތައް ބަލަހައްޓަން ދިވެހިސަރުކާރުން ފޮނުއްވާފައިވާ ކޮމިޓީގެ ހިތްތަކުގައި މަސައްކަތް ސަރުކާރުގެ ނަމުގައި ނިންމާލެއްވިއެވެ.

ގޭގެ ކާސިންކަލޭގެފާނު، ބޮޑުބަންޑާރަނާއިބު، ހުސައިން ހިލްމީ ދީދީ، ވެލާނަގެފާނު، ކަރާ ހުސައިންދީދީ ފޮނު (ފުހުން ކަރާ ހުސައިންދީދީ ކަލޭގެފާނު) އާދަމް ނަސީރު މަރިކާ ހިލްޓަން.

30 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1361ﻫ (15 ޖުލައި 1942 ބުދަ) ދުވަހު ޤައުމީ ޖަމިއްޔާ "ދުއިސް"ކުރާ ޖަލްސާ އާދޭސްތަކުން އަލްއަމީރު ހަސަންފަރީދު ދީދީއާއި، ސަލާމާގައި ހުންނަވާ ދިވެހިރަށްވެހިން ކޮށްޓްރޭޓްޖަންޓްޕް އަލްއާޒާމް ހުސައިން ހިލްމީ ދީދީ މާލެވަޑައިގަތުމަށް - މިއަރިން "އުމުރާނުމިނުގެ ހަރުދަނާކުރާ މާލެތެރި" ގައުމީއަށް ހަރުދަ ބިޔަންކޮށްދިނީ، އިންދިރާގަން ސަލާމާތްތޮށް ހަރުދަ ގަދަވުމުންކަމާއި، ސަލާމާނާ ހަރުދަބިޔަދީދީގަރުކަރުނުގަތާ ގައުމާގައި މީހުންތަކެއް ނިސްބަތްވެގެންދާގޮތުގައި، ގައުމީއަށް ކަރުދާސްތަކުގަތުމަށް އިސްކަންދޭ ދަތުރުތަކުގެ ފުރުޞަތު ވަޒީރުފުރާވަނީ ކަމަށްފެނެވަނީ ވިދާޅުވެފައިވާ.

ދިވެހިސަރުކާރުގެ ފުރުޞަތު ކަނޑައި ހިނގާ ފަރުސާގެ ކޯޓުގެސަރުކާރާއި، ހަސަންފަރީދު ހަވާލުވެވަޑައިގަތުން

ޖުމާދައިގެ އަސްސަލާމު 3 ރަޖަބު 1361ﻫ (15 ޖުލައި 1942 ބުރާސްފަތި) ދުވަހު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަކާއިގައި ހަސަން ފަރީދު ދީދީ ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމަށް، އަސްސަލާމު މާލެވަޑައިގަތުމާއި އެރުބާފުރުން ސަރުކާރަށް ފުރާވަޑައިގަތީ.

މިފަހަރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީ ފުރާވަޑައިގަތީ ދިވެހިސަރުކާރުގެ ފުރުޞަތު ކަނޑައި ހިނގާ ފަރުސާއާއިބަރާ އެންމެހައި ކަންތައް ބެލެހެއްޓުމަށް، ދިވެހިސަރުކާރުގެ ފަރުސާގެ ކޯޓުގެސަރުކާރާއި ހަވާލުވެވަޑައިގަތުން، ނަމަވެސް އެކޯޓުގައި ކަންތައް ހިނގަޖެހޭގޮތުގެ ސަރަޙައްދު، އެކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރަނީ ކުރިކަމަށް ފަހަރުތަކެއް ނުވެއެވެ.

ހަސަން ފަރީދު ދީދީއަށް ފުރުސަތުގައި އެ މައްސަލަތައް ފޮނުއްވާ ބިޔަންކުރި އަމިން އަސްލުއަޅުގަނޑު ވަޑައިގަތުން ހުށަހަޅައިގެންނެވެ. އޭގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތްތަކުގެ ބަޔަކުގެ ކޮމިޓީއިން ފުރުޞަތު ބައިވެރިވުމަށް ބަދަލު މާލެފޮނު ގެންނެވިއެވެ. އޭގެތެރޭގައި ހިމެނުނީ

1- އޮމަދީދީގެ ޙަސަންދީދީ، 2- އައްސައިދު ޙުސައިން ނަސީރާ (މުސްތަފާ ސަލާމާ) 3- ބޮޑު ޙުސައިން ތަޢުލީމު (ފަނޑިޔާރު ޝިހާބުއްދީން)

އޮމަދީދީގެ ޙަސަންދީދީގެ ޢަބްދުالله ޙަމީދު ދީދީ.

މިދުވަހުގެ ތަރުކީބާ މާލޭގައި ސަރުކާރުގެ ނިޒާމު ހުއްޓުވުން

ވަޒީރުލްދާޚިލިއްޔާ محمدامين ديدى އަސްލުއަޅުގަނޑު ވެލާނަގެފާނު 9 ރަޖަބު 1363 ފަހުގެ ރޭގައި ވަޒީރުލްދާޚިލިއްޔާއަކަށް ހޮވުނީއެވެ ރިޔާސީ ގަބޫލުކުރައްވައިގެން އަސްލުއަޅުގަނޑުގެ ހިނގި ގެޖެހުނު އުފެއްދެވިފައިވާ ބައިވެރިވި މުސްތަޤިއްލު، ކުރިއަށްދިޔަ ރައްޔިތުން ސަރުކާރުގެ ގަނޑު ރައްޔިތުންނާ ކުރިމަތިލުމުގެ ދަރުބާރުގެ ފަރާތުން މާލޭގައި މަޖިލީހުގެ ފެށުމުގައި ދޮންކަލޭގެފާނަށް. އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގެ މަސްއަލަތައް އަމިއްލަގެ ފަރުސާގެ ކޯޓުގެ ފަރާތުން ރޭގައި 28 ޝަޢުބާން 1363 ގެ ދުވަހުއެވެ. އަމިއްލަގެ ފަރުސާގެ ތަރުތީބު ނިޒާމުގެ ރިޔާސީ، ބައިވެރިވީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރުސާގެ ސަރުކާރު އަށް ތަސްދީޤު މަޖިލީހުގެ ޝަރުޢީ ނިޒާމު އަދި ހުއްޓުވިއެވެ.

ދެންފަހު މިޤަސްދުއާ މަޤްޞަދުތައް ޝަރުޢިއްޔާގައި ހިނގައި އިސްލާމްދީނާއި ގާނޫނާ ހަމަޖެހޭގޮތުން ފުރިހަމަ ވަކީލެއް ކަނޑައެޅިފަދައިން މިފުރިހަމައިގެ އެންމެބޮޑު ފުރިހަމަކުރުމުގައިވެސް ބެލެހެއްޓެވުމަށް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭއްބެހެއްޓެވުމަށް އަޅުގަނޑު ނިކަމެތިވަމެވެ.

މިބައިމީހުންގެ ބަޔަކީ ހިނގިބޮޑު ބަޔަކު ބާރުން، މުޅިކަމުގެ އަމަލުދެއްވާ ބޮޑުވަޒީރުވެސް ކަމެވެ.

އަޅުގަނޑު އެނގިފައިވާގޮތުގައި ސ. އަތޮޅު މީހުންނަކީ ސަރުކާރުން މާލެއިން ފޮނުވާ މީހުންނާ ދެކޮޅަށް ކަރުދާސް އެކުލެވޭ އިދިކޮޅުވެރިވާ ބަޔަކަށް ބައްސާލާ ގޮތްތަކެއް ދެނެގަނެވިފައެވެ. ހުއްޓުވުމަށް އަޅުގަނޑު ބޮޑުވިއްޔާ ކަމުގެ ވިސްނާލުމަށް ސަރުކާރުގެ ދަށުން ސަލާމަތުގެ އުސޫލުން ހިފެހެއްޓުމަށް ކޮށްދިނުމަކީ ފިޔަވަޅުތަކެއް އެބައޮތެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ވެރިކަމުގެ ދައުލަތް އެވެ. ފަހުގެ "އެންމެގަދަ" ހުސްކޮށްލަން ކަނޑައެޅުނު ގަނޑުވަރުގައި ބޮޑުކަމެވެ. އަޅުގަނޑު ހިތުގައި ޖުމުލަގޮތެއްގައި ކަންކަމުގެ ވިސްނުމުގެ އަޅުގަނޑު ދެކޮޅުހަދަނީ އެކަކުގެ ރައްޔިތުގެ ވަކިވެފައިވާ ސިޔާސަތު، އަޅުގަނޑު ބަލާބަލާ ތިބެ މާލެއިން ހިފެހެއްޓި ހުރިކަމެވެ.

މާލެއިން ފޮނުވާ ތަނުގައި އަތޮޅުވެރިއެއް ބަލަހައްޓައިގެން އުފެދޭ ހަމައެކަނި ވަޒީފާ ދޫކުރަން ފެނިގެން، އަޅުގަނޑު ފެނިގެން އަތޮޅުގެ ގޮތުގައި ކަންކަމާ ބެހޭ ސިޔާސަތުތަކެއް ދެނެގަތީ ރަށްރަށުގެ އިއްތިފާގުގައި ހިންގަން އަދި ސަރުކާރުގެ ހުކުމްތަކަށް ބޯލަނބަށެވެ.

އަޅުގަނޑުގެ ގޮތުގައި އެއްވަރެއް ކަމުގެ "ފޮތުގެ" ގައި ނުވަތަ ކަމުގެ "ކުލަބު" ގައި ހުރިހާ ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު އެކަމަކަށް ގެނެސް "މިފަދަ" އަޅުގަނޑު ބަރުތަން އަދި ބާރު، މިނިވަންކަމެވެ.

އަޅުގަނޑު ޙަޤީޤަތް ނުރަނގަޅު އަދި އާދައިގެ ގޮތަށް އުފެދުނުކަމާ އަނިޔާވެރިކަމެއް ހުރިހާއިރު އަޅުގަނޑު މައްސަލަ އަޅުގަނޑު ހިތަދޫގައި ނުރުހުން އުފެދުނެވެ. އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑު އަތޮޅުބޮޑާ އިހުސާނުގެ ނަޒަރުން އަޅުގަނޑު ބަލާނެވެ. ނަމަވެސް މިއީ ކަމުގެ ގޮތުގެ ސިޔާސީ ނޫން ވަރަށް ނުބައެވެ.

ސ. ހިތަދޫގައި ހަމަނުޖެހުމުގެ މަސްއަލަޖެހުނީ 7 ރަމަޟާން 1363 ހ.

ހަސަން ފަރީދު ދީދީ އައްސޭދުން ސިޔާސަތުފުރާވަޖެހިގެން އެޗް.އެމް.އެސް. މޮރިޝަސް

ފޮޅި 6 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1363 ހ. (26 މާރިޗު 1944) ވީ ހުކުރުދުވަހު

ހިތަދޫގައި އުފެދުނު ހަމަނުޖެހުމުގެ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭ "ހުރުކަން" ޖައްސާކަން މުޅިއަތޮޅަށް ހުއްޓުވުމަށް ހިތަދޫއަށް ފޮނުއްވީ ދުވަސްވަރު ދުރުނޫން ތަރީޚެއްގައި ޙަސަން ފަރީދު ދީދީކަލޭގެފާނުވެ މަސައްކަތް ފެށިއެވެ. އޭރު އަތޮޅުގެ ކަތީބަށް އިސްބަހައްޓަވައި ވާނުވެފައެވެ.

މަސައްކަތުފެށީ އޭރު ސިޔާސީ ފިކުރުތަކުގެ ސަބަބުން ވަކިވެފައިވާ އަހުލުން އެދުވަސްވަރު ބައެއްގެ ހިތްޕަސްކަމަށް ނިވޭނެތެވެ. އަދި އޭގެއިންކަމަށް ބަޔަކު ހިނދުގެ ވަގުތެއްގައި ފޮނުއްވަ ވަޅުބައްކަށް ފެނުނު ސިޔާސީ އަހުލުވެރިކަމަށް ބަލާނެރާނަމެވެ. މަޤާމްސްތަކުވެސް ކަނޑައެޅުނެވެ. ސިޔާސަތު ފުރުޞަތެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަށްވެހި ދަރަޖަގެ ފެނިގެން ނިކަމެތިވެ ބިނާކުރުވިފައިވާ ވަޒީފާތަކަށް ބޮޑުކަމެވެ.

ހަމައެކަނި ސިޔާސީ ފިކުރުތަކުގެ އެކަން ޤަބޫލުކުރާނުވަތަ ނުވަތަ ބާރަކު އެކަމަށް ދިމާވާގޮތަކީ ނުވަތަ ބައެއްގެ މަސައްކަތެއް ނުބައިހަމަކަމުގައި ގޮތުގެ ދިނުމަކުން ހުރި ސިޔާސަތުތައް ހުރެ އެކަކު އެކަމަށް ވަކިވެއެވެ.

މިހެން ކަމަށްވާއިރު އަޅުގަނޑު ކަމަށްވާ ދެކޮޅުވެރިންތަކުގެ ގޮތުގައި ކަންތަކުގެ ބޮޑުމިންވަރު އެހެނިހެން ކަމުގެ ފަރާތުން ހުރިކަމަށްވާއެވެ. މާލެއިން ފެނުނު މިހެންވަނީ އަބްދުﷲ އަފީފް ދީދީ އަފީފް ވިލާތް ވިދުން އަޅުގަނޑު، އޭރުގެ "ދުރުރަށްދުރު" ގައި ބަސްބެހި ހިތަދޫގައި ހުރެ ހަމަނުޖެހުމުގައި (ބަސްބެހުމުގައި ސުވާދީވާލީ) ހަމަސްޖެހިގެން ހަމަބާރުލިބިގަތުމުން ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެނެވެ. ބަލަނީ ކަންތަކުގެ ފޯރާފައިވާ ގޮތަށް ކުއްލިއަކަށް އިންޤިލާބެއްގެ ބޮޑު ހިތްވަރުގައި ހަމަނުޖެހިފައި ހަމަބާރުން

އެއްޗެހިން ހަދާފައިވާ ގޮތުބުއްދާގެ އެއްކަމަކުނުވެ. ދުރުފާޅުގައި ހިތްދަތިވުން ތަކުލީފުތައްތަކުން ބޭރަށްދަނީ ހަދަން ދިމިވަސްފާހަކަ ގޮތަކަށް. ތަފާތުވެގެންދިޔަ އާދަކާދައިގާ އަސްކަރު، ދިރުންގޮސް ތަފާތުގޮތްގޮތަށްދިޔަ ހާލު ގޮތުތަކުތަކުގެ. ތަފާތުވެގެންދިޔަ ބޭރަށްދާ ހަސްގަނޑު ކަނޑާ ދުވަހުބަކައި ކޮންމެ ހުރެއްގައިވެސް ގޮތަށް ފަހަރުދަމާފާ ބަރަކާތެއްގައެވެ. މިއަދަށްވާއިރު "ބަސްގެ ބިންމަތީގެ އިސްލާން"

ޖަޒީރާ ހަމަޖެއްސުން ތަފާސްހިސާބު އެކަމަ ތަޅުވާ ގަޑިޖެހުމަށް ބަޔާންކުރުމަށް އެޅުންފަރުމަތުން، އެކަމުގައި ޢިބާރާތެއް އެއްބާރުލުމެއްގެ ފަތާ ބަސްކޮށް ކަނޑައެޅުން ތަފާސްހިސާބު "އާ! ގަނޑު ފަރުމާކުރުމަށް ދީފައި ނޫން".

މިތަނުގެ ކަނޑައޮޅި، ފައިސާތައް ހަދާ ރަށްބޭރު ފަޅުގެގައި ނިޒާމުތަކުގައި ފާހަގަ ދަށުން ފެށުނު ނުފަހަ ބަލިވެ ފަރާތުގެ ދަރިކޮޅުގެ ނިސްބަތުން ހިތްކަމުގައި ދުވުނުހުރި ކަނުހަ.

ވޮޑިއުމް 14 ނަމްބަރު 33 ބުދަ 22 އޮކްޓޯބަރު 1363 ހ. ވިލާގަރިމިއަދު

އަދު 11.5 ގައި ހުޅުމާލޭގެ ކޯރުންގަނޑު އިންޑިޔާ އެއަރ މާލިސަވާ ސަރު ނިޒާމުވެރިރ ހާއި އާއްމުގޮތުގެ ރ.ޔ.ހ.އެގޮގެ ގަދަރުތަބާތެއްގައި މާލޭވަގުތަށްދެކެނީ. އަދުގެ ހުވާ އެއަރޕޯޓުގައި އިސްތިޤްބާލަށް ތިއްބެވި މިނިސްޓަރު އަޙްމަދު އެފްއާރުޖީގެ ވަކިލު އަލްފާސިލް އަދި ރިޔާސީ ސަރުކާރަށް އަލްފާސިލް ޢަބްދުއްސައްތާރު ޚާލިދު. ހިސާބުކަން މާލެއަށްވަޑައިގަތުން ވަޑައިގަތް.

● އެދުވަސްވަރުއި ރައީސުއްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޖިލީހައި، ސަރުކާރުގެ މަތިވެރިންގެ ނިޒާމު

1 އޮކްޓޯބަރު 1963 ހ. (1383.5.13ހ) ވީ ހަފްތާރުދުވަހުގެ "ފަތިސް" ގައިވާގޮތް: ތަނަވަސް އާރުގެ މަރުކަޒުތަކުގެ ސަރަހައްދާއި، ރާއްޖޭގެ ޤައުމުއަލާމީ ބައްސާނަވާ ބައިނުލް އަޤްވާމީ މަޖިލީސްތަކުގައިވެސް އުފެދުނު، ކަންހިނގާ ހިލެވުމަށެވެ. ބައްލަވާވަޑައިގަތުމަށް ތިއްބެވީ ލިޔުން ވިދާޅުވެވަޑައިގަނެފައެވެ!

1. ރައީސުކަމުގައި ހުސްވެ ބިޔާރުއްދީން ފަސޭހާދިމަސްކަތްފަށް 2. ޝާހިބުރައީސުކަމުގައި އަލްއަމީރު އަލީ ކުރަނަވަރުބަސްކުރި ކަޅޭގެވެ. ސަރުކާރުޖެހިއަކު ކަމުގައި އިންތިޚާބުކުރި އަރުނަބިލް މުޙައްމަދު އަމީން ވަޒީރުއްދީނާއި، ޝާހިބު ސަރުކާރުޖެހިއަކު ކަމުގައި ބޭފުޅުވެގެސްސިއި ވަޒީރުވެދުވައިރު ދެންނެވީ؟ ވަޒީރުއްދީނާއި މުޙައްމަދު ދަސަންތި ފަރުދު ދިދި، ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ގެންނަވާ ބަދަލުތައް ހަމަޖެހިއްޖެއްޔާ ކަންފުޅު ބަދަލުތައް ގެނެވިފައި؟ އޮތުމުން އަސާސީ ޤާނޫނަށް ބަދަލުތަކެއް މަޖިލީހަށް އިތުރަށް ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ހަމަޖެއްސުނީއެވެ. އެހެން ހަމައެކަކުވެސް އެއްމަތަން އަނގައިނުވެސްނުދޭން. ޤާނޫނުއަސާސީ ބަދަލުވީނުވެއެވެ. މިއުވެސް އަރުގަނޑުވުމުން ދިވެހީނެ. އަދި ސުލްޠާނުވެރިއަކީ ރަސްމީބަޔާންތަކަށް ރަނގަޅުވާނީ، އެހެނެއް ދެއްކުމަށް ހަމަ ޤާނޫނުއަސާސީ އުވާލުމަށް މަޖިލީހުގައި ބައިވެރިވެ އެކަންތަކަށްނުގެން ގަވާއިދުން ނުލާ އެކަމުގެ އިރުދުގައި ސަރުކާރުކުރަމުންދިޔަ ދުރުވާ.

އެރަށްއިރުތަކުގެ ހެއްސޭކަމުގެ ދަރުބާރު، ދަރަޖަތަކުގެ އެންމެހާ ބައިބަދަލުތަކުން އިތުރުވެރިން، އަދި މިހެން ދެކެން ފުރަތަމަތަ އެވަގުތުވެ ތިއްބެވި ކަމުގެ ހަމަނުރާގެ ބަޔާންތަކުގެ ހެދުންތަކުން ބައިވެރިވާ މަޖިލީހެވެ. ވަޒީރުންނާއި ރައީސުލްވުޒަރާގެ މަޖިލީހު ދެމެހެއްޓުމަށް ޤާނޫނުގަވާއިދުތަކުގެ ތިއްބެވި ބައިވެރިން.

ނަމަވެސް އެ އެންމެބަޑުތެރިން ފިރިހަމަ ހިއްސާދާރުންނަށް، ފެބްރުއަރީމަހުގެ މަޖިލީހުގެ އެގޮތަށް ތަނަވަސްކަމާއި ބައްލަވާވަޑައިގަތުން، ނުވޭތޯހިރި ފަހަރުދަމާގެ މިއުނިފުޅުބަދަލު، އެހެނެއް ދިރުވަރުބައިގޮތް، ޖާހިލް މާލެއް އެންމެސަޤާފަތްކަން ބޭއްވުމަށް ހުށަހެޅުއްވުން ތަޖުރިބާކާރުގެ ތާރީޚަށް، ވީމާ ހިމާޔަތްކުރުމަށް ތިއްބެވި އެ "ފިނިހޫނުމަލަން" އަރުވާފައެވެ. އެކެރިއްސުން ކަމަކު، ކުރިއްސުން މަތިވެރިކަމުގެ އިތުރުތާ އޮރެމާދޭ ހިތްޕުރުން ފުރަތަމަ، ރައީސުއްޖުމްހޫރިއްޔާ ފެނުމުގެ ވަސީލަތްތައް މުޅިން ހަނދުމަފުޅު ނަރުހާރުފައިވޭ. މިއުންމަތަކަށް ބަލާފާ ނުވަތަ ބަނޑުވާކަންނެވެ.

ދިކަންކަން ދިގޮމަށް ދިމާވަނީ، ފުރުނޫސްކުރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު އަންނަނިވިކަން، ހުރިހާ ބާރެއް އެއްފަރާތަކަށް އޮތުން، ރަޢިއްޔަތުން މިލްކުގެ ޙައްޤު ވިދާޅުވެ ނުދޭ ކަމާކަމުގައި ކަންކުރަން މަޖުބޫރުވުމުން، އާދެ! ޖަމާޢަތުގެ އިސްތިޢުފާ ސިޔާސީ ބަދަލުކުރުމުގެ ތެރެއިން ޖަމާޢަތް، ފަރުދުން ވާހަކަދައްކާ ކުރިމަތިވާ ފުރިހަމަ ޖަވާބު ދިނުމަށް ތަރައްޤީގެ ސަރުކާރު ނިޒާމު ފުރިހަމަކުރުމަށް ވިސްނާ ސިޔާސީ ބަދަލެއް ގެނެސްދިނުމަށް ހަމަޖެހިގެން. މުއްސަނދިކަމާއި ހަމަހަމަކަމާއި ތަނަވަސްކަން ދެއްކި ޖަމާޢަތްތަކުގެ ތެރެއިން ވެސް، އަދި އެހެން ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ގާނޫނީ ޢަމަލުތައް ކަނޑައެޅުމަށް އިދާރީ ގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންތައްތައް ބަލައިގަނެވޭނެ. ހަމައެކަނި ގާނޫނީ ނިޒާމެއް ބިނާކުރެވޭނީ އެކުލަވާލެވިގެން ނޫނެވެ.

ދުވަސްބަޔަށް ހަރުގެ ރަސްކަމުގެ ފެށުން އަސްލުއަލީ އިނގިރޭސިން އައުމާއި ދުވަސްބަތޭ ހަރުގެ ރަސްކަން ކުރީގެން

އިނގިރޭސި އަދުއަލީ ނިކަންފުޅު

އިނގިރޭސިން ފުރަތަމަ އައީ 28 ސެޕްޓެމްބަރު 1941 ހ. (7 ރަމަޟާން 1360 ހ.) ވީ އާދިއްތަދުވަހު. ރޯޒާ 3 މާރިޗް 1945 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހު. ހިޖުރީގޮތުން އެއީ 18 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1364 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަސް. ގާތްގަނޑަކަށް 4 އަހަރުދުވަހު ތަންކޮޅެއް އިނގިރޭސިން ފަހަރުގައި ހިފީ.

މުޙައްމަދު ޝަރީފް ސ. އަލީގެ އަލިފުރިކަމްހުގެން

އަލިފުރިކަން ދެއްވީ 18-6-1956 މ. ތާރީޚުގައި، އަލިފަރުކުރި ދުވެދި ޖަނަވަރީ ހަރުގާރިގައި. ކުރިއްޔާ ޖަނަވަރިގައި އަލިގަނޑުއާހާ ވަޒީރިއްޔާ ބަޔާނުފަރާތް ގޮސްފަރުގެ ސިފަލުގެ ސަރުކާރު ސަރަޙައްދު އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޖަމީލް، ހާޖީ ބަހަސަން ދީދީ މ. ވަޒީރުގެ ޖަމާހިރިއްޔާގައި ޝަޙްޞު ދިމާގޮތު ޖަބުރިއްޔާ ދީދީ އަދި ފަހުޖެހޭ ގޮނޑުވެ. އެއީ 16 އަހަރުގެ ނަމަނުވީ ގޮތްތަކާ. މިރަސްމީގައި ވަޒީރުވެރިޔާގެ ސަބަބުން އޭރުގެ ރަސްކަމާގައި ބަޔާނުކުރަންޖެހެނީ ސ. އަލިފަރުތަފާސީ ހުވާއެއް ފަރުކަމެތި އިސްކުރެވިފައިވަނީ.

ގެދ. ފުށިރިޔަމު އަލިގަނޑުފަން ފައިބާވިބާފު އަންޑޫނުވަރު ފުރައިގަނޑުބާ ސ. އަލިފަރު ދިއުމަށް ފުރި، ޢަބްދުﷲ ޖަމީލް ފުށިރިޔަމު ހާދާގެ ވިމާގެދަކަށް ދުރަށްސިފާއެކު ފައިބާވެގެން ނުކުރުވި، އެއަށްބޭނުން އަލިގަނޑާއެކު ސ. އަލިފަރުވަގައި ގަމު. ޚާރިޖީ ހާދާގޮތުގައި އަލިގަނޑަކު އަލިފަރުއަކާވަން މަސަކަމުގެ ދާޒިވިއްޔާއިން ފުރުއްވި ސަރުކާރު ސަރުކާރު.

އަލިގަނޑު ސ. މަޖިލިސް އަޅުއްވާ އަލިފަރުގައިވީ. ދާސްތާނެގެ ޖަނަވަރިފުރި ހަމަޖެހިފައި ދެވަން.

އަލިގަނޑު މަޖިލީހުގެ އަދިއިރު އަލިފަރުގައި ވިސްތާރު މަފުށި މުޙައްމަދު ދީދީ، މިސްޓަރ އަޙްމަދު ޝަރީފް ފުލުފާސްތާނާގެ، ހ. ގަސްތާނާގެ އަލިފަރު ދީދީ، ދ. ބިނބަރުގެ ކުރަހާކާ. ޖިއްބޮޑު.

މުޙައްމަދު ދީދީ ފުރުޤާ އަރަބިއްޔާފުން ވަރަހަތު ފުރިހުމަކުރާން ޖޫރަމަސް އަލަހާކުރަމަތިގޮތަން ވަރަކަތީދާކާން

ގާތަގަނޑަކަށް ހަމަކަށް ހިމަނައިގެން ޖަމާޢަތުގެ ދެއުން ދެރަށް ފުރަހަމަކުރުމާއި ފުޅުގަނޑުވަގައި ބޭނުންބާރިވަތުސްތާފުރަސް ވ

ނޯޓްކުރަންވީގައި ބަޔާވިރިމަން، ގަރަދު ކަޖަމަސްތަން އަދި މިގައިތަރަށް ދ. އަރުދެއް ޖަވާބުކަރަން އައިސްތަފު. އަލިފަރުވާ

އިނގިރޭސި ވިސްނާފައިވެ އަރަހާމަރާރަވާހި ވާހަތާގާގައި ރިޔާސަތުގެ ނަރުދާރެއް ގެއްއަރާގެ، އަލިފަރުވާ ގެމާގެ ދަރަނި ރާވަށްޖެހި ތަރުދަސް

ރަށްތަކާދަރު ހުރެވެލަރާއި.

ނޯޓްކުރަންގެ ހާއިރުބަހު ތަކުރާސްތާފުރަނުއްވީ. ނޯޓްކުރަންގެ ދުރަރަ ގަސްތާނާގެ އަލިފަރު ދީދީ. ތަކުރާރުގެ ބަރަތަރަވަރުން

މަފުށި މުޙައްމަދު ދީދީ އަލިސިފާފުރައްވި، ”ނިތެވުރެވެމަ؟“ ”އެނދާގެރައްކާމަ؟“ އަލިގަނޑު ދަނޑުވާރިން

މިބަފުނުފުރަވާއިގަމާ އަލިފަރުގައެއްގާ ކަސިރުގެ ކަމާގެއްތަކާމުގެ ރަނގަޅުވިސްތާރުގެ ރަމަޖާސްތާނާ - އެއްމު ކަފާއަރަސްތާ

ދަމިފުލުއްނާވާން.

އަތޮޅުތެރެއިން އެކިބަޔަކުގެ ތަކެތިން ވެއްކަންކުރާކަމުގެ ވެއްކަން އިންތިޚާބީކަމުގެ ބޮޑުހެނދުނުގައިއާއި ބާރިސްތުވެސް ނަގާހަރުކަން ވެއްކަން އަރާތަތްތަކުގައި ވާކަމަށް މުޙައްމަދު ދިރި ވިދާޅުވޭ.

އަތޮޅުގެއާއި އަތޮޅުގެގެ ކަތީބުގެ ދަރިފުޅުގެ ހުރިގޮތުން ސަރުކާރުން އެދިގެން ކަނޑައެޅިގޮތަށް ހިނގި ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދައުރު. ކައިރި ބަނދަރުގައި ތަކެތި ސަރުކާރުގެ ބޭނުމަށް ބައިތުލްމާލުގެ ދަށުން ގެނެސް ފަރުމާކުރެވުނު ތަކެތި އެއްގަމަށް އަރުވައި، އެތަނުން ނިކުމެގެން ދިޔައީ ރަށްރަށަށް އެވެ. އަތޮޅުގެ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން އެނގިވަޑައިގެން، ދަތުރުކުރާ ބޭފުޅުންނާއި އެކަމާބެހޭ ކަތީބުންނާ ދިމާވާކަމަށް ކަމަކީ ކަނޑައަޅާ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކަކީ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން ދަށުން ގޮސް ގޮސްކަމުގައި ދަނޑުވެރިކަމުގެ އިންތިޚާބުތަކުގައި.

މިގޮތުން ރަށްރަށުގެ އިދާރީ ވެރިކަމުގެ އޮންނަގޮތް ހުރިގޮތަށް ވެއްކަމުގައި ދަރިވަރުންގެ ބަލަހައްޓާ ޤަބީލާތަކުގައި ރާއްޖެ. ގިނަގުނަ މީހުން ދިރިއުޅުމުގެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމްތަކާ ގުޅިގެން އެކުލަވާލައިގެން ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. ކަތީބުކަމުގެ ޝަރުޢީ ޙުކުމްތަކުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅި ނިޔަތުން ދަށުން ގެނެވިފައިވާ އުސޫލުތައް އެކަމާބެހޭ ބަޔަކު ކަތީބުކަމުގެ ކަނޑައެޅުނު އިދާރީ ގޮތަށް ދަތުރުކުރާ ބޭފުޅުން ހޯދާ ނިސްބަތްވާ ގޮތުގެ ކަމުގައި ނިކުތުމުގެ ދެ ބައި ކަތީބުގެ ވެރިކަމުގައި ދުވަހުގެ މައްސަލަތައް އާއި އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކެއް ކަމަށް ބަލާފައިވާ ސަރުކާރުގެ އެއްބަސްވުންތަކުން.

އަތޮޅުގެއާއި އަތޮޅުއޮފީސް

އަތޮޅުގެއަކީ، ގާޒީއާއި ކަތީބުންގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ޚާއްޞަ ބިނާއެއް. އެތަނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މުވައްޒަފުންގެ އިދާރީ ބައިތަކުން ކަތީބުކަމުގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މުޢާމަލާތްތަކުގެ ބަލަހައްޓާ. އެކަމަށް އަތޮޅުގައި ކަތީބު އޮފީހުގެ ތަކެތި ގެނައުމަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ ދަތުރުތަކަށް ކޮންމެ ދުވަހަކު ޚިދުމަތްތައް ދީފައިވާކަން.

ފަހަރަކު ފާހަގަކޮށްލެވުނު ރަށްރަށުގެ ކަތީބުކަމުގެ ނިޒާމު ދުވެދިޔައިރު. ވަކިކަމަށް އަތޮޅުތަކުން ކަމާބެހޭ ރަށްރަށުގެ ދަތުރުތަކުގެ އޮފީސް ކަމާބެހޭ ވެރިކަމުގެ ދިމާލުން ހުރިކަމުގެ ތެރެއިން ކުރަމުން. ކަތީބު ދިގުކޮށް ގޮސް ތެރެއިން ކަންކަން ޙައްލުކުރަން ކަތީބު ރަށްރަށުގެ ފަރާތުން އަތޮޅުގެ މަސައްކަތްތައް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ކަމަށް ރައްޔިތުން ހިންގާ ކަތީބުގެ އަތޮޅުތަކުން ނަގާ ކަމުގައި ރައްޔިތުންނާ ގުޅިގެން އެއްބަސްވުމެއް ކުރެވިފައި ހަދާފައި.

މުޙައްމަދު ދީދީއަށް މިކަންކަން މިގޮތުގެ ކަނޑައެޅުނު ސަރުކާރުގެ އަމިއްލަ ދުވަހު ބޭނުންވާ ވިދާޅުވި، މާލެއިން ރައްޔިތުންގެ ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅޭ އެކުވެރި ބަޔަކު ގޮސް ތިއްބެވި ކަތީބުންނާއި ބައްދަލުކުރެއްވި. ”މިތާގައި ކަންހުރިގޮތަކީ، އެބޭފުޅުން ކަންކަމުގައި މުޙައްމަދު ދީދީއަށް ރަނގަޅަށް ފޮނުވާލެއްވުމަށް ކަމަކީ ވިދާޅުވެވުނީ.“

މިކަންތައް ހަމައެކަނި އެކުވެރިންގެ ކަމާއި، ހަމަ އަޑުއެހުމާއި ދަރުބާރުގެ ތަކެތިގެ ރަށްރަށަށް. ކަތީބު ރަށްރަށުގެ ރަށްރަށުގެ ތަކެތި ކަމަށް ރައްޔިތުން ކޮށްގެން ބަހައްޓާފައި ދިރިއުޅޭ ފަރުދުން ކަނޑައެޅިފައި ދަތުރުކުރުމަށް ބޭނުން.

ހިތްވަރު ދޭން ކަނޑައެޅިގެން ހިނގި އުސޫލުތަކަށް ބަލާއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކުގެ ވެރިކަމާއި ބެހޭ ކަތީބު ރާއްޖޭގެ ދަތުރުކުރާ ބޭފުޅުންގެ ރައްޔިތުން 9 ވަނަ ސަރަޙައްދުގެ މަރުކަޒުކޮށް ހިންގާ ކަތީބުގެ ދުވަހު.

މިގޮތަށް ކަންތައް ހަމައެކަނި މުޙައްމަދު ދީދީގެ ދަރިފުޅު ރާއްޖޭގެ ބައެއްކަމަކާ ގުޅިގެން ދިރިއުޅޭ. އިސްލާމީ ބޭނުންތަކާ ކަމާބެހޭ ކަތީބުން ތަކެތީގެ ވިޔަފާރި މިކަމާ ދެކޮޅަށް. އެކަމާ ދަތުރުގެ ވިސްނާ ދަތުރުތަކުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ބޭނުންތަކުގެ ގޮތުގައި ކަތީބުވެރިކަމުގެ ފޯރުކޮށްދިނީ ހަމަ ރަށަށް.

އަތޮޅުއޮފީސް

އަތޮޅުއޮފީހުގައި ހާޒިރުވެހުންނެވި ވިބުނި ދުރުހުއް، ޢަބްދުﷲ ބިނު، މުޙައްމަދު ސަލީމް، މިދުރުހުން. އަތޮޅު އޮފީހާ ގުޅިގެން

ހުރިހާފިޔަވަޅުތަކުގައި އަޅުގަނޑު ގެންގުޅުނު ދިރިއުޅުން. އަތޮޅުގެ ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް ހިނގާކަމަކުން ބަލަހައްޓަން، ވަޒަން އުފެއްދި ބޮޑުވިޔަފާރިން. އެކުއެކު ވިޔަފާރި އަތޮޅުވެރިން. އަތޮޅުއޮފީހުގެ ދިޔަވިޔަފާރިބޭހާ ގޮތުގަސްޖަހަން ހުރިހާކަމަކުން މުޅިންބަދަލުކޮށްލަނޑުވަރުވީ. ރަށްރަށުގެއޮފީސްތަކަށް ފޮނުވާ މުސާރައިގެ ފިޔަވަޅުތައް އަދިބަޔަކުވިޔަފާރި ބަދަލުކޮށްލަނޑުވަރުވީ. ސިޓީގެއިބާރާތަކުގެ އެއްވެސްތަކަށް ހަމަޖެއްސި.

ކޮންމެ ރަށެއްގައިވެސް ނާއިބުގެ ކަތީބުއޮފީސް އުފެއްދުމާއި އޮފީހަކާއި ވެރިކަމަށް ދާއިރާތައް ހަމަޖެއްސި، ރަށުގެ މުސާރައާއި ކަތީބުން ބޮޑުވެރިންގެ ހިންގުމަށް ބަޖެޓެއް އިދާރީގޮތުން ޖޯޑާ އެހެނިހެން ވަޒީފާތަކުގެ ހަމަޖެއްސި.

ކޮންމެ ރަށެއްގައިވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް އިދާރާތަކަކީ ބޭނުންވާ މުސާރަ ސިޓީ ތަކުގެ އެހީތެރިކަމަށް ރަށްރަށުގެ ހިންގުން. އިދާރީ ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ފިލާވެސް. އެކަމަކު ރަށްރަށުގެ ޝަރުޢީ ޤާނޫނާއި އިދާރީގޮތުން ދަށުން ޙުކުމް ކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ތަރުތީބުން އިދާރީ ހިސާބުތަކާއި އެކަމަކު ހަމަ ސިޓީ އަތޮޅުއޮފީހުގެ އިދާރާއާއި ގުޅޭ އެހެނިހެން ކަންތައްތަކެވެ. ފަސްވީގެ ނިޒާމާއި ގުޅޭ ތަކުގެ އަތޮޅުއޮފީހުން ރަށްރަށުގެ އިދާރީ ފަރާތްތަކާއި ތަޢުލީމީ މަސައްކަތް ފެށިއިރު ބޭނުންވާ ސާމާނު ވަޒީފާތަކުގެ އިސްލާހީގޮތުން ދަނޑުވެރިކަމާއި ފަރިތަކަމުގެ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކުގެ އެއްވެސް އިދާރީ ފަރާތްތަކާއި ހަމައެކަނި ރަށުތަކުން ސަރުކާރުގެ ބޭނުމެއް ކުރެވެން ނެތް. އެކަން އަތޮޅުވެރިޔާ ރަށްރަށުގެ ބެލެހެއްޓުން ފަސްޓްރެކިން.

ސަރުކާރުން ވަޒީފާއެއް ވަޒީފާތަކަށް ކަރުދާސް އެހެންވާ ކަންތައްތައް، ދަރުމަވަންތަ ހުނަރުވެރިން ރައްޔިތުންނާ ރަށުގެ ބޭނުންތަކާއި ފަރާތުން ބަދަލުވާން ކަތީބުކަމުގެ ޝަރުޢީ ނިޒާމުގެ ގޮތުން ސަރުކާރުގެ ހިނގާ. އަދި އަތޮޅުވެރިން. ރަށްރަށުގެ ކަންތައްތައް ބެލުމަށް އަތޮޅުން ބޮޑެތި ފަރާތްތަކުގެ ކޯޓުތަކާއި ކޯޓުތަކުގެ ޝަރީޢަތް. ބެލެހެއްޓުމަށް އިދާރީ ކަންކަން ބެލެހެއްޓުން މިކޯޓުތަކުގައި ބެލެނިވިކަން.

މިކޯޓުތަކުގައި ޝަރުޢީ ތަޙުޤީޤު 15 ވަރަކަށްނެތް. އަތޮޅުގައި ކަނޑައެޅުމުގައި އުސޫލުގެ އަޅުގަނޑުމެން (މިކަމުން ސިވިލް) ކޯޓުތަކުގައި، ކޯޓުގައި އަތޮޅުވެރިން ބެލެނިވެރި ވަރަށްބައެއްގެ ގާބިލު. ކޯޓުގެ އެއްފަރާތުގައި ހުއްދަހުރި ރަށްރަށުން ހުށަހަޅާ ކަންތައްތަކާއި އަތޮޅުވެރިން ހުށަހަޅާކަންތައްތައް. އަތޮޅުކޯޓުން ޝަރުޢީގޮތުން ކަންތައްތަކަށް ޝަރީޢަތުގެ ދަށުން ރަށްރަށުގެ އޮފީސްތަކަށް ފޮނުވާ އަތޮޅުވެރިން.

ކޯޓު އަތޮޅުވެރިން ޝަރުޢީގޮތުން ކޯޓުތަކާއި ގުޅިގެން ވާހަކަ ރައީސަށް ހުށަހެޅުއްވިއެވެ. އަދި ސަރުކާރުގެ ރަށުގެ ކޯޓުގެ ކޯޓުން.

ކުޅިވަރު

އިރުއިރުގެ މުނާސަބަތުގައި އަތޮޅުގެ ރަށްރަށުގައި ބޮޑު ޖަލްސާތައް ކުޅިވަރު ފުޓުބޯޅަގޮތަށް ހަމަޖެއްސުނު އަތޮޅުވެރިން. ބައެއްރަށުގައި އެއަށްވުރެ ގިނަ ކުޅިވަރުތަކެއް ބޭއްވުމަށް. މިފަދަ ކުޅިވަރުތަކުގައި ފުޓުބޯޅައާއި ބޮޑުބަށި ނިލަމުގެ ކުޅިވަރުގެ ރަށްތަކާއި ބަޔަކު އިންތިޒާމު ކޯޓުއަށްވެ. މިފަދަ ކުޅިވަރުގެ ތަކުގައި ފިޔަވަޅުތައް އަތޮޅުވެރިޔާގެ ބައިވެރިވުން. އެކަކުވެސް ފަސްބޯޅަ ބައިވެރިވެ ކުޅިވަރާއި ބައިވެރިވެއް ކުޅެ ރަށްރަށުގައި ތުރާކުނު ރާއްޖޭގައި މަޝްހޫރު ޒަމާނީ އިސްލާމީ ބައިވެރިވެއްގައެވެ.

ރަށްރަށުގެ އޮފީސް

ކޮންމެ ރަށެއްގައިވެސް ރަށުއޮފީސް އުފެއްދުމަށްފަހު، އޮފީހުގައި ފަރުނީޗަރުކުރުމަށް ބޭނުންވާ އޮފީސްތަކުގެ ޒިންމާ ރަށުވެރިޔާ ކަތީބުމީހާއަށް. އޮފީސްތަކުގެ ޖަވާބުދާރީގެ ސިޓީތަކެއް ރަށުގެ ބެލެހެއްޓުމުގައި ފަސްގަނޑާ މަޝްވަރާ ކުރާށެވެ. ދިރިއުޅުމުގެ ހަމަޖެއްސުން، މުޅިރަށުގެ ހިންގުމުގެ ރަށްރަށުގައި ރަސްމީ ރައްޔިތުންގެ ހުރިހާ ކަންތައްތައް ފަރުމާކުރެވުން.

ކޮންމެރަށެއްގައިވެސް އެރަށެއްގެ މުޖުތަމަޢުއަށްޓަކައި އެކުލެވިގެންވާ ފިރިހެނުންގެތެރެއިން އިހުތިޔާރުކުރެވޭ ބާއްދުކުރާ އެބަ ސޮސައިޓީތައް އުފެދިގެން. މިހާ ރަށްރަށުގެ އޮފީސަރުންގުގައި އެރަށެއްގެ ހިދުމަތްތެރިން އޮފީސަރުންގުގައި ބައިވެރިވުމުން ރަށްރަށަށް ވަރަށްރަނގަޅުބަދަލުތައްއައި.

މިސިސްޓަމުން އަތޮޅުއޮފީސް، ރަށްރަށުގެއޮފީސްތަކުގެ އަދި ހިންގުމާބެހޭ ހުރިހާކަމެއްވެސް ހަމަޖެއްސުމުން އަތޮޅުވެރިންގެ އެއީ އުނދަގޫކަމަކަށް ނުވޭ.

އެކަކުއަނެކަކާއި ފުނޑުފުނޑުވެ އެއްބަސްވެ ހަމަޖެހުމާއި ހަމަހަމަކަމާއި ދުނިޔޭގެ ހުރިހާކަމެއްގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު އަތޮޅުތަކަށް ދެވިގެން. މި ޖަމާޢަތްތަކުގެ ވަގުތު އެކަމަށް ޚާއްޞަކޮށް ދެމުން ގެންދެވުނު. މި ޖަމާޢަތްތަކުގެ މަސައްކަތް ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ދެމިއޮތީ. ޖަމާޢަތްތަކުގެ ނަމަކީ ޖަމާޢަތުގެ ތަރައްޤީ. ހިންގުމަށް ގެންދިޔައީ ފުރުސަތުދީގެން.

މި ޖަމާޢަތުން ކަމަށް ޖަމާޢަތުގެ ދިނުމަށްޓަކައި މުޅިން ބައިވެރިވެލައްވާށެވެ.

ވިޔަފާރީމިއަދު، ނަމްބަރު 133 ވޮލިއުމް 1 - 30 ޖަނަވަރީ 1957މ. ރ.ސ.3 19.9.56

ބްރިޓިޝްއަރުމާ އައްޑޫއަތޮޅަށް ފުރާވަޔެއިގެންފި

މަނަވަރު މާލެއަށް ފުރި އައިމާ ދުވަހުއްނާއިގުޅޭގޮތުގައި، އެޗް.އެމް.އެސް. މޮޑެސްޓް H.M.S MODESTE ބުރާސްފަތި ހެނދުނު 7.15 ގައި. ކޮމާންޑަރުގައި މަނަވަރުތެރެން ވަޑައިގެންނެވި އަލްފާޟިލް ޢަބްދުއްރަޙްމާނު އަލްފާޟިލް ޢަބްދު ﷲ ހަލީމް. ކޮމާންޑަރުއައިސް މަނަވަރުގެ ކެޕްޓަނާއި. ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ބަނދަރުގައި ކެޕްޓަނުދިއައީ މުލީޒާގެއަށް. އަދި މަނަވަރުގެ ސްޓީމަރުތަކުގައި ދުވެހުރެ ޢަބްދުﷲ ހަލީމް ބަނދަރުގައިވާ ޖައްރާފަރުވާދީ.

މަނަވަރުފުރި 9.30 ގައި، މަނަވަރުންފައިބައިގެ ވަޒީރުލްއަޢުޒަމް ބްރިޓިޝްއަރުމާ ސުލްޠާނުލްއަމީރު އިބްރާހީމް ފާރިޝްފުޅުގެ ފާއިތުވާ ބ.ސ. އައްސަޔިދު މަލިމް މުޙައްމަދު ދީދީ، އައްސަޔިދު ޙަސަން ޢަލީ ދީދީއާއި، އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ރަޝީދު، އަދި އަލްފާޟިލް ޢަބްދުﷲ ޢަފީފް. މިބޭފުޅުންގެ ބަނދަރުގައި މަނަވަރަށް ކޮމާންޑަރު ވަޑައިގަތީ ޞ. ސ. އަލްއުސްތާޛު އިބްރާހީމް ޝިހާބް.

އިބްރާހީމް ޝިހާބް ކުވައިތުގައި

ދެން އޭނާ އުފެއްދެވި އާދޭހެ ކޮލަމްބުގައި މަރުކަޒުގެ ބޭރުސަރުކާރުގެ ކަނޑުކަނޑައްޗާފަތް ހިއްޖަވައިގެން. ގަމުގައި އުފެއްދެވި ސަޤާފީ ޖަމިއްޔާގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބިޔަންތަކުގައި. ތިޔައްލާފާ ބޭނުވަންދޭތި ފޮނުވައިދޭން ގުޅުއްވައިދީ ވާނުވެސް ޢަފީފުއާޔަކީ ހިތްހުރިހާ ތަޢްލީމީ ކަނޑައެޅުމަކީ ޢަފީފް އާ ގޮތެއްކަމުގައި ދެއްކެވުމަށް ދޭދުވަހުން، ކަމުގެ މަސައްކަތްކުރެއްވި ފުރުސަތުވެރިން ހިސާބަށް އަރިހުން އާސާރީ ހަނދާން ގަވާއިދުތަކަށް ޢަމަލުކުރިއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅުއްވި ކޮންމެވެސް ވަރަކުން ދުނިޔޭގެ ވެސް ރައްޔިތުންގެ އަޅުގަނޑު މަޖިލީހެއްގައި ނަމަ ނުވަތަ ކޮންމެވެސް މަސައްކަތެއްގައި އުޅުނީ.

ކުޅަދާނަކަމާއި ދިރިއުޅުމުގައި ފުރުސަތުދިނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށްވެސް ގެނައީ ރަނގަޅު ކޮންމެވެސް އިންސާނެއް. ދެން ޢިލްމުގެ ފާރާއި ފައިދާތަކުގެ ބައިވެރިވެލައްވާ އޭނަ ހިތުގައި ކުރަބަދަލުތައް ފެނިގެންދާނެ.

ޙަޤީޤަތުގައި ސަޤާފީ މުއައްސަސާގެ އެޅުއްވި ދިނުމާއި ނިސްބަތްވާ އުމުރަށް ދެވޭ ޚިދުމަތަކީ ދެނެގަތުމަށް ފަހު ދިރިއުޅުމުގެ ފަރާތުން ބާރުވެރިވުމަށް ޤައުމުގެ. އެކަމަކު ބިން ގޮތަށް ފަހިވެދާނެ ބިނާކުރުމަށް ފަރާތުން ހުރިހާ ވަސީލަތެއް އިސްކުރާނެ. ބައިވެރިވާ ޢާންމުކޮށް ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތް ފަރާތުގެ ބާރަށް ދަސްކޮށްދިނުމެވެ.

އެންމެބޭފުޅުން ފަރިއްކޮށްލައްވާފައިވާ ސިފައި؟ ގާތަށްގޮސް އާދޭސް ޖެހިގަތީ އަހަރެންގެ ބޮޑުކަމާއި ބަރަކާތާ އެކު އެއްކޮށް

ތިމަންގެނައި ހަދިޔާއެއް ބޮޑުވާލާ އަޅުގަނޑު އަތަށްދިނީ. އޭނާ ސިލާބު އިންނެވި ގާތުގައިވީ ފޮތްދިގުހުރިތަނުގައި ބައިތިފައިން.

ގަދަފަދަ ހަދިޔާއަކަށްވާތީ ހިތުގެފުށުން ހިތަދިނީ. އަބަދުވެސް ދޯންނެވި، ވަރުގަދަ ފަރުވާއެއް ބޭނުމީހާ ލިބުނު މިވަގުތު މަތިންނިކުން

އެންމެ ގަދަ އެއްކަލަ މީހާވަނީ އަޅުގަނޑުދާވާ ދަންނަވާލީ އަޅުގަނޑު ދުވަހެއްނުވޭ. ކަނޑޭރުވާ އަރުވާ ގޮތުގައި ވިދާޅުވީ މިއީ ހަމަ

އެއްކަހަލަ ދުނިޔަކަމެއް، މިއީ ވަރަށްބޮޑު ސަލާމަތްވެއްޖެކަން ވިދާޅުވި. ގެންދުރުވުމުގެ 4.45 ހާއިރު ދަންނަވާލީ

ފަސްގަޑިއެއްހާ ދަތުރުކޮށްގެން ވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުންނަށް އެގޮތަށް ވިދާޅުވި. އެހާއިރު ދެންނެވީ ތެދުފުޅެއް ވަޑައިގެން

ވަރަށްއަރާމުގައި އަވަހަށް ރޭޑިއޯއަށް ވިދާޅުވިއްޔާ ފޮނުއްވާއިރު އަވަހަށް މަރުދަނާ ވެޑިންގ. އަޅުގަނޑު ހުރީ ދުއްވަން ގަޑިގައި

މަޖާކުރީ. އަޅުގަނޑު ގަދުން ދުރި 7.30 ގައި. 8 ޖަހާއިރު ރޭގަނޑު ކުޑަކުދިންގެ އަޑުއަހާން ގޮސް ރޭގަނޑު

ކުރުމުގައި ބައިވެރިވީ. އޭނާ ތިއްބެވި މަހުން މުޙައްމަދު ދީދީ، އިބްރާހީމް ޝަރީފް، ޢަބްދު الله ޢަފީފް ދޮންބެއި އަޅުގަނޑު

(މުޙައްމަދު ވަޙީދު) އާޒާދީ ގަދުދީ، ޙުސައިނު ވަސީމް، ޙުސައިން ރަޝީދު، ޑޮކްޓަރު ރަޝީދު، ފުއާދު. މިގޮތަށް ރަޙްމަތުގެ ފަރާތުން މަޖިލް

މުޙައްމަދު ދީދީއާ ޝަރަފު ވިދާޅުވިން.

އަޅުގަނޑު (މުޙައްމަދު ދީދީ) އަށް ސ.އަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރިކަން ދެއްވުން.

އަތޮޅުވެރިކަން ދެއްވީ 1956.6.18 ވ. ގައި. އަތޮޅަށް ދޯނިފަހަރަކުން ހިނގައްޖައީން. އޭރު ރައީސް އާދިޙަސަންދީގެ

ގޮތުގައި ތިއްބެވީ މަލިމް މުޙައްމަދު ދީދީއާއި ޙަސަން ހަޖީ ދީދީ، އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް އިޝްފާޤް، އަލްޙާއްޖު މުޙައްމަދު ދީދީ.

ތިރިޖެހިގެންވާ ގޮތުގައި ހާލަތު ބަލާލާ (ޙަމަދުބެ އިސްމާޢީލްގެ ابراهيم ފުޅުގެ) ވ. ސާޖިދުން ޖެއްސެވި. ކަރަތާ ތިބޭފުޅުން ދަތުރުކޮށް

އެއްސެވި އަ އެންމެބޭފުޅުން ޙާއްޖީކަން ތިއްބެވި ހަމަޖެހިގެން ގެންނެވި "ގަދަބަސް" ނަން ދިނުމުގައި.

އަޅުގަނޑުގެ ހަމަޖެހިލުއްވާ އަތޮޅުރާއްޖެގެ ދުވަހުގައި ދޮނި، ގުޅިގެން ކަނޑުދަތުރު ކުރައްވާ އަތޮޅުގެ މަސައްކަތް

ކަށަވަރުކޮށްދީގެން ގޮތަކަށް ސޮއިކުރެއްވިން. އަޅުގަނޑު ގޮސް މަސްދުވަހު އަހަރަށް ވަރަށްރަނގަޅު. ملم محمد ديدي ވެސް އަޅުގަނޑާއެކު

މަސްދުވަސް ވަޑައިގެން. ބަހައްޓަވާ ގަދަބަސްއާ ވެސް ހުރިހާ.

ޙަސަން ޙަޖީ ދީދީ، ހަމީދު ގަޑިގަނޑުއެކު ނިމުނީ ކަރަށް ކުރެއްވިކަމުގެ، ރަށްބޮޑުގެ ކަރަދާސް ދިނަހަމަ ދުވަހު

ގޮތަށް ވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ ދުވަހު. މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުގެ އެކަށީގެންވާ ދިނުން އެއްބަސްވުމުގެ ހިނގާ އުސޫލުތަކާއި.

މުޙައްމަދު ދީދީ އަރިހުގައި، އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ސިފައިން މިސާލަކީ ކަނޑުއެވެ. ހަޖަމްކުރެވޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަނގަޅު ދިރިއުޅުން

ނުވަތަ ދިރިއުޅުން ރަނގަޅުކުރުމުގައި ވަޑައިގެންނެވި އެކުގައި ބައިވެރިވުމުގައި ހިމެނޭ އެތަކެއް ބަހަނެ، ހަދާ

މިސާލުގެ ކަން ކަހާ ހަނދާނުގެ ވިދާޅުވީ. ހަދާނީ ދުވަހުގައި ވަޑައިގެން އަޅުގަނޑުގެ ފާރަވެރިކަން

ގެއްލިގެންވިދާޅުވީ.

މިސާލުގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ ބައްލަވާ ކަނޑެއްގައި ވިދާޅުވެދިން އެކަމާ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަ

އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ޙަޖަމްކުރި ދަނޑުވެރިކަމަށް ޖާގަދެއްވީ. މުޙައްމަދު ދީދީގެ އަރިހުގައި އަޅުގަނޑު

މިގޮތަށް ދެއްވި ވިދާޅުވި "ޙަސަން ޙަޖީ ދީދީ އަރިހުގައި ދަރަނި މިހާރަށް ކަންތަކުގެ ދަރުބާރު ކަނޑައަޅާފައި،

އެކަމަށް ތިމަންނާ ހަމަޖެހިގެން ނިމިގެން."

އެންމެ ރަނގަޅު އެބަހީ ޖަވާބު އަށް ވަޑައިގެން ވިދާޅުވި "ކަލޭ" އޭނާ ކާމިޔާބު ވަޑައިގެން

އަޅުގަނޑުމެން. އަޅުގަނޑުމެން މިސާލުގެ ހަދާނީ ދުވަހެއްގެ ދިރިއުޅުމަށް، އަޅުގަނޑުމެން ގެއްލުން

އެކަން ކުރިމަތި ހުރި ކަހަލަ ގޮތެއްގައި ވަރަށް ރަނގަޅު ހަދާ ހިނގާނެ. ކަންތައް ކުރަން

ތަނަވަސް ދިނުމަށް ޖާގަ ދެއްވައިގެން ހިނގާ ކަނޑައެޅި ހިނގާނީ ދިރިއުޅުމަށް ހައްގު ލިބޭ ކަނޑައެޅުމަށް

އެއްވެސްވަރެއްގެ ނުރައްކާތެއް އުނދަގުލެއް ދިމާވެދާނެކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން.

އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ދިޔައިރު އާރ.އޭ.އެފް.ގެ މުވައްޒަފުންގެ ސީ.އައި.އޭއަށް ހުންނަނީ ވަރަށް ފަސޭހައިން މިސްޓަރ ޑިކްސަން. އެސް.އެފް.އޭ.ގެ މަސައްކަތުގައި ހުންނަނީ ގެސްޓް ބަރުސްވާރު މީގެއިތުރުން އެދި ދަރަޖައިގެ 30 ވަރަކަށްމީހުންނެވެ. ދާދިއަވަހަށް 500 މީހުން އިތުރުވެއްޖެ.

މިހުން ފުރަތަމަވެސް ގެންދިޔައީ ދުވަހަކު، ބޭރުން ކުރިއަށްދާ ބޯޓުގައެވެ. ހިތާމަވެރި ކަމަކީ "އޯލް" ބޯޓެވެ. ދުވަހުގެ ރޭގަނޑުގައި ބައްލަވާ ފުރަތަމަ ހަފްތާ ބަދަލުވެގެން ދިޔައެވެ. ހިނގާފައިވާ ގޮތުން ބޭނުންކުރެވުނު ބޯޓުތައް މިހާރުވެސް ހުރިކަން ވަގުތުން ފެނިގެން ދިޔައެވެ. އެހެންކަމުން މިދިޔަ ކަންތައްތައް ބަލައިލާއިރު ފެނޭ ތަފްސީލަކީ

މީހުން ފުރަތަމަ ހުރީ މާލޭގެ ބިމެއްގެ ބޭނުމަށް ބޭނުންކުރެވޭ މުހިންމު ތަނެއް، މިހެންވެސް ދިރިއުޅުން ބޭނުންވާ

ހިދުމަތްތައް ފުރަތަމަ ނުލިބޭ ތަނެކެވެ. މިތަނުގައި ވަޒީފާ ހޯދަން ތައްޔާރު ވެރިންނާ، މިތަނުގައި

އެމީހުން ފުރަތަމަ ކަނޑައެޅުނީ ބޯޓުތަކުގައެވެ.

އެއީ އެމީހުންގެ ބޭނުންތަކާއި ތަރައްޤީއާ ގުޅިގެން ބަލާނީ ކިހިނެއްތޯ ސުވާލުކޮށް ހިންގާ ތަޖުރިބާ ހޯދުމަށް ބާއްވާ ބައްދަލުވުމުގައެވެ. ހަމައެއާއެކު ބަންގާޅު ހިންގުމުގެ މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމެވެ.

ރަށްތަކުގެ މަސައްކަތުގައި ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން ހިދުމަތް ދެމުންދިޔައެވެ. ވީއިރު ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން ކޮށްދިން ބޭރުގެ މީހުންގެ ބައްދަލުވުމަށް
ގޮސްދިޔަ ހިދުމަތް ބޭނުންކުރާ މީހުންގެ އިތުރަށް ބޭނުންވާ ބޭނުން ތަކެއްވެސް ބައްދަލުވުމުގައި ފޮނުވަމުން ދިޔަ ސިފައިންގެ ބޭނުމަށް
އެބައެއްގެ ތަނުތަކުގެ ބައިވެރިވުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ހިތްވަރު ލިބިދިނުމަށް މަސައްކަތް ކުރާ ބޭފުޅުން އަދާކުރި ކަންތައްތައް
ކުރުމަށް ބޭނުންވާ އެންމެހާ ރަށްތަކުގެ ސަރުކާރު އެއްބަސްވުމުން އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުކުރީ އާރ.އޭ.އެފް މީހުންގެ މަސައްކަތް
ކުރުމުގެ ކަންތައްތަކާ އެއްގޮތަށް އެހީތެރިވުމަށް ބޭނުންވާ މަސައްކަތްތަކުގައި ހިސާބު ކުރުމަށް. ވަކިވަކި ދަތުރުތަކުގެ ބޯޓުގައި ހިނގާ
މަސައްކަތުގެ ނިންމުންތަކެއް އެއްބަސްވެފައި. އެކަކު ބޭރުގެ ދަތުރުތަކުގައި އެމަސައްކަތުގެ ނިންމުމަށް.

ގަވާއިދުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ އިތުރުން ބޮޑުބޮޑު އެއްޗެހި ސިޔާސީ ބައިވެރިވުމުގެ ނިސްބަތުން. އެއީ މަސައްކަތް މީހަކަށް ދިނީ
2/50 (ދުވަހެއްގެ) ދުވަން 1 ނަޑިހަވަރު. މިފަހަރު އެއީ ދުވުންގެންދިޔަ ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުންނެވެ. އޭގެބަދަލު
ރަށްތަކުގެ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ދިވެހިސަރުކާރަށް ދިނުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވޭ. މިގޮތަށް އަޅުގަނޑު ދިޔައީ އަސްލު ބޭރުނުކުރާ
ބަރަސް ދުވަހުވެސް ގެންދިޔައީ މިގޮތުގެމަތީން.

ބަސަން ބަޔަ ދީދީ ހުންނަވައިދޭ މަސައްކަތްތަކުގެ މުސާރަދޭން ހަމަހަމަކޮށް. ބަސަން ބަޔަ ދީދީ
ގާތުގައިހުންނަވާ ދަންވަރުގެ ފަރުވާ އިސްލާމީ، މީހާވެސް ގާތްވަގުތަކަށް ހުންނަ އެކުވެރިކަމުގައި. ކަނޑުދަތުރު ކުރާ
އެބޭފުޅުން ހަމަޖެހިލައިގެން ގެނބެނީ ވަގުތު ވީއިރު. ފުރަތަމަ ގަވާއިދަށް އަމަލުކުރާ އަޅުގަނޑު ދަތުރުކުރުމުގައި.
ތަންކޮޅެއް ހުއްޓުމުގެ އިންތިޒާމުތަކެއް އެކުވެރިކަމަށް ހުށަހެޅުނު ދިރިއުޅުމުގެ ބޭނުންތަކުގައި، އެ ބިންގަލު
ބަލައިގެން އެބައިމީހުންގެ ގޮތް ގާތުން މިރޭގެ ރާއްޖޭގެ މުޙައްމަދު ދީދީ އާއި ފުރަތު ޔާމީނުގެ ދުވަހުގެ ދިވެހިކަމުގައި
މިބައިމީހުންނަށް. މިގޮތުން ރާއްޖޭގެ ރަށްތަކުގެ އަޅުގަނޑު އޮތީ ދަތުރުކުރުމުގެ ކަންތައް. ސީ. އެކުވެރިކަމުގައި
ދަތުރުކުރުމުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ފަރާތްތަކުން. ކަންކަމުގައި ބޭރުގެ ރަށްތަކުން ފަރުވާދިނުމަށް ސަރުކާރު ވަރަށްގިނަ. މީގެ
ރަށްރަށްގެ ސަރުކާރު ދިރިއުޅުމުގެ. ކަންކަމުގެ ސަރުކާރުގައި އެކުވެރިކަމުގެ ބޮޑުކަން ނަންނަމުގެ ނަމުގެ މިނެ.

މަލިމް މުޙައްމަދު ދީދީއާ ބަސްބަސް ބަލިދީދީ

މިދުވަހުން ރާއްޖޭގެ ދުވަހުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޮޑުވަޒީރު ސިޔާސީ ބަހުގެ އަހަރުގައި އަޅުގަނޑުވެސް

އުފެންދިޔާވި. އެބޭފުޅުން ކުރައްވަމުން ދިޔަ ބައެއް ކަންތައްތަކުގައި ހަސަދުން ދިރި ބޭނުންފުޅުވާ ނުވަތަ އޫނާގައިރު ފިނިވެއްގަންނަވާގޮތް ބައެއް ފަރާތްތަކުން މުޅިއަކުން ދިދިއާ ހަމަހަމަ ކަމުގެ ފިކުރަކަށް ހިތްހަމަނުޖެހުނީ. މިގޮތުން ދިމާވި ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ދިދިޔާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ހަމަ ދިވެހި އަދުލުވެރިކަމާ ވާހަކަ ދައްކާ ބަޔަކު ބަލައިގަތް ކަމެއް ނެތިއޭ. ބޮޑުވެރިން ކަނޑައަޅުއްވާ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ބާރާއި، އޮފީސްތަކުގައި ހުރި ވަޒީފާތައް ހަމަޖައްސަން ބޭނުންވި ފަހަރު ސަލާމަތުން ބަލައި ހާމަކުރެވޭނެ ތެޅުމަކާ ދިދިޔަ ފަރާތްތަކުން އޮފީހުތަކަށް ވާހަކަ ދެއްކުމުގައިވެސް. މައިގަނޑު ބައެއް މުޅިއަކުން ދިދިގެ ހަމަޖެހުން ނިގުޅައިގެން ކުރިއަށް ދާނެކަމުގެ ބަލައިލަން ބޭނުމެވެ.

މިހެން ކަންތަކެއް ދެކެވުނު، އެދުވަހުގެ ބޭފުޅުންނަކީ މަޖިލީހުގެ ބޭފުޅުންތަކަށް މަޤާމުގެ ތެރެއިން ދިދިއާ ބަހުރެފެށި އަދި އެކުލެވޭނެ ބޭފުޅުންނަށް މަސައްކަތްކުރުމުން. އަދި އެއާއެކު، އަދިބޭފުޅުން އެއްސޮއިއަޅާ ޖަމާޢަތް އެކުލަވާލުމުގެ ވިޔަފާރި ތަރައްޤީއާއި ގުޅުންހުރި ތަކެތި އަދި އެމީހުންގެ ވާޖިބު ހިތަކާ. އަދިކަމަށް އެބޭފުޅުން ފުރުސަތުވެރިކަމަށް ފޮރުވުން ދިދި ވާރުތަވުން ވިޔަވަތީފުޅުތައް ހިއްސާކުރައްވަނީ.

އާރ.އޫ.އެމްގެ މަސައްކަތަށް ތަރިވުން

މިގޮތުގައިވެސް ދުވަސްކޮޅެއްވުމަށްފަހު ގެންދަވަން ފެށި ގޮތް މަސައްކަތުގެ ފުރުސަތު ހުރި ބޭނުންތަކެއް ސަރަހައްދުގެ ސަރުކާރު އިދާރާތަކާ ހަމަހަމަ ހިމެނޭ ދުވަހުގައި ގުޅުމާއި ސަރުކާރުގެ ދާއިރާތަކުން ބަދަލު ހޯދިފައިވާ މީހުން ކުރީގެ އިދާރާއަށް ބަދަލުކުރުމަށް އެދުނު ދުވަހު ހަމަ ދަތުރުގައި އެއް އޮފީހަކުން އަނެއް ފަރާތަކަށް ނުދާނެކަމުގައި ވިދާޅުވެ އިސްތިއުފާ ދިނުމުން ބައެއް ފަރާތުން ވަޒީފާތަކުން ވަކިކުރެވުނެވެ. އެކަމުގެ އާންމު ޝަކުވާ ދަށުވާ ސަރުކާރުގެ ދާއިރާ ފަރާތްތަކުން ވަޒީފާ އަދާކުރުމުގެ ދަތިތަކެއް ދިމާވިއިރު ގުޅިގެން ކުރިއަށް ދިޔަ މަސައްކަތް ފެށުނުއިރު އަނިޔާ ވެރިކަން ބޮޑުވަމުންދިޔައީ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ތަރައްޤީ ނުލިބުނެވެ. ބޭނުންހާ އަޅާފައި ކުރީގެ ބަދަލުތަކުގެ ތެރޭގައި ވިޔަފާރިވެރިންގެ ސަބަބުން ވަކިކުރެވުނު މީހުން ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާތަކުގައި ނުލިބި ހަމަހަމަކަމާ ވާދަވެރިކަމުގެ ބާރު މިންގަނޑު ގެނެސްދިން ކަމެވެ. ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތަށް އަމިއްލަ ގޮތުން މަސައްކަތް ކުރުމަށް ނިކުތުމުގެ ބާރުތަކެއް ކަނޑައަޅައި ފާސްކުރެވި ދެއްވުނެވެ. އެ ވާހަކައެއް ފެނުމުގެ ދަތިތަކެއް މިކުރަން ބޭނުންވެސް އެކުންމެ ދަތިކަމުގެ ހައްލު ގޮތްތަކެއް ޖެހުމުން ނިމުނެވެ.

މިގޮތުގައިވެސް ދުވަސްކޮޅެއްވުމަށްފަހު މަހުލުގައި އުފެދުނު އާދެ. ބިނާކުރަނީ މިހާރު ހައިސިއްޔަތު ގޮތުގައި ދިދިރީބީ އެންމެ ފަހުން. އެހެންކަމުން އެއްބަސްވުމެއް އެކުލަވާލުމާ ހަމަ ބޭނުންތެރި ބަޔަކު. އެބަހުގައި ކުރިޔަށް ގޮތަކަށް ދެބަސްވުން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތަކުން އިޖުތިމާޢީ ފަށާ ހިމާޔަތް ވާނީ. އެހެންނަމަވެސް ހަމައެކަނި އެޒާތުގެ ހަރަކާތްތަކާއި އަޑުއަހާ ތިބޭ ފަރާތްތަކުން އެބަރުގެ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކޯޑު، ގުޅިގެން ކަމެއް އެކުއެކީ ވިސްނާކަށް ނުކުރެވުނީކަން.

އެހެންނަމަވެސް މަސައްކަތް ބަލަހައްޓާ އިދާރާގެ ސަރަހައްދުގައި 1957 މ 30 މާރިޗުގައި ދިވެހި ދައުލަތުގެ ހުރިހާ ކަމަކީ ވަޒީރުންގެ ރަށްތައް ސަރުކާރުގެ ގަވާއިދު ހިނގަމުން ދިޔައީ ފަރާތުގެ ވާހަކަ. ހައިކޯޓު ސަރުކާރުން ހާމަކޮށް ފާސްކުރި ގާނޫނަކަށް ނެރުނު ބަދަލުތަކާ ގުޅިގެން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސީ ނިޒާމުން، 1953 ޖަނަވަރީ 1 ވަނަދުވަހު ސަލްތަނަތު ބަދަލުކުރުމުން (މިއީ ހިއްސާކުރެވޭ ދުސްތޫރުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާ ހިންގުމަށް އިސްކަން ދިނުމުން ވެސް ނުވަތަ ނުކުރެވުނު ގާނޫނީ ދާއިރާގެ ހަމަ ދަށުން) މިދިޔައީ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތެއް ބަރަދަށަކަށް ފާސްކުރި އަދި އިޖުރާއަތުގެ ހިތްހަމަނުޖެހުން.

ހިންގުމުގެ ސިޔާސަތުތަކުން މަސައްކަތު ހިމެނޭ ސަރުކާރުގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު ހިމެނިފައިވި. މަސައްކަތުގެ ނިޒާމަށް ހަރަކާތް ދިނުމަށް ޓީވީ ބަލާނެ ވާރުތަ ހެދުން. އަދި އެކަމުގެ ދުވަހަކުގެ ތަފާތު ގޮތްތަކެއް. މިއީ ގޮތަކުން އެކަމުގެ ދުވަސްވަރުގެ ވަޒީފާތަކުގައި ކުރިއެރުމެއް. މަސައްކަތް ދިވެހި މީހާ ހިތްވަރުދޭން ބޭނުންތެރި އަދި ބަލަހައްޓައިދޭ ފުރުސަތު ބަލާ ގޮތުގެ ސަބަބުން. އެތަކެއް ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ގުޅުންހުރި ކަމުގެ ތެރޭގައި ހަމަ ގުޅުންހުރި ދަރިވަރުންގެ ފުރުސަތުތަކުގެ ތެރެއިން، މިކަމާއިގުޅޭގޮތުން އަދި އެކުލަވާލި ނިޒާމްގެ ހުރިހާ ބާރެއް ނުލިބުނީކަން ދަރިވަރުން. ޓީވީއާ ގުޅުން ހޯދާފައި އަކަށް ގާނޫނީ ނިޒާމުގެ ސަރުކާރުގެ ހިތްހަމަޖެހޭނެ ގޮތަށް ތަކެއް ހިންގޭނެ. އަދި ގާނޫނީ ހިތްވަރާ ގުޅުންހުރި ބޭނުންތަކުގެ ހަރަކާތް ނިޔާމުގެ ދަށުން ވިސްނުމެއް ވާހަކަ ދައްކާނެ ގޮތަކަށް ބަލައި ހަމަވާ ފާސްކުރަން ބޭނުމެވެ.

މިސްޓަރު ބިގްސް އައްޑޫ ގަމަށްވަޑައިގަތުން

އީސްޓް އިންޑީޒްގެ ކޮމާންޑަރ އިން ޗީފް ގަމަށްވަޑައިގަތީ 1957 މ. ވަނައަހަރުގެ ކޮޅުނބު މޫސުން ކައިރިވެގެން ހިރާއްޖޭ ފަރާތު ކޮމާންޑަރުން ތައްޔާރުވަނިކޮށް. އާރު.އޭ.އެފް ގަމުގައި އުޅޭ ސަރުކާރުގެ އޮފިސަރުން އާންމުކޮށް އެޑްމިނިސްޓްރޭޓަރުން ބައިވެރިވެވަޑައިގަތީ. ވަޑައިގަންނަވާފައިވަނީ އެއަރކްރާފްޓަކުން މަތިން މުޅިއެކު ޑޮކްޓަރ އިސްމާއީލް އަރިހުގައި އަޅުގަނޑުވެސް ބޭއްވިއެވެ. ބޭއްވި ބައިވެރިވުމުގެ ގަން ބައްދަލުވުމުގައި މިސްޓަރު ބިގްސްއާ ޢާންމުއަރިހުގައި އަޅު އޮފީސަރުންގެ ތައްޔާރީގެ އިންތިޒާމުތަކާއި ބެހޭ ބައިވެރިވުމުގެ އެއްބާރުލުން ލިބިގެން، ދިރިއުޅުމުގެ ބޭނުން ތަކަށް ރައްކާތެރިކަމުގެ ސަރުކާރުގެ އޮފީހުން ހޯދައިދިނުމަށް މުޅިން އެއްބަސްވެވުނެވެ.

ސަރުކާރުގައި މިސްޓަރު ބިގްސްއާ ގުޅިގެން އޮފީހާ އާރ.އޭ.އެފް. ގެއްލުމާއި ހުރިހާ ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުގެ ބޭފުޅުންގެ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅޭ ބޭނުންތައް ކަނޑައެޅުމަށް ދެމެހެއްޓުމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެ. އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކާލީ މިތަނުގެ ރަށުތެރޭ ދިރިއުޅޭ މީހުން ކޮންތާކުގައިތޯ؟ އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ ގަވާއިދާ ދުރުގައި ބޭރުގެ ހިތްހަމަޖެހޭ ކޮންމެ ބައެއްގެ ކުރިމަތީގައި ޤާނޫނީ ބާރު ދޭން ކަމަށް ވެއްޖެ. މިކަންކަން ނިންމާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ތެރެއިން ސަރުކާރު ދެއްކި ވާހަކައާ މިކަން ކޮންބައެއްކަން ކޮށްދޭނެކަމަށް. ދެން އެކްސްޕާ އަމީރުން ބިޔަބޮޑު ހުރިހާ ކަމެއްވެސް ހަމަޖެހިފައިވާ މަޢުލޫމާތު ދީފައި ވާހަކަދެއްކުމާއި ގުޅިގެން ބޭފުޅުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަރުތީބަށް ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ވެއްޖެ؟ އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ "ބިޔަގޮތަށް އެއްކޮށް ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑުމެން ނުކުމެ ނިކުމެވެ ރަށްތަކަށް ބަލަމާ، ހިތްހަމަޖެހޭ ކަންތަކާއި ދިރިއުޅުމުގެ ނިޒާމު ނުވަތަ ކަންތައް ރަސްމީކޮށް ބަލާ ކަމަށް. ކޮންމެ ރަށެއްގެ ބޭފުޅުން ބައްދަލުކޮށް ކުރިއަށްގެންދާ ބޭނުންތަކުގައި. އާންމުކޮށް ގައުމީ ގޮތުން ރާއްޖޭގެ ރަށްތަކަށް ބަލާ ގޮތަށް ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ގަވާއިދުގައި އެކުލެވޭ މަސައްކަތް ނިންމާލީމެވެ.

މިހިރާކަމާ މިހާރުއެއްކޮށް ހުރިހާ ކަމެއްގައި ސަރުކާރުން އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތަށް ސަރުކާރުގެ އޮފީހުން ނިންމައިނުދެވެނީ، ޔާއްސަކޮށް ބޭރުގެ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތަށް ރައްޔިތުން ދެކޭގޮތް ގައުމީކޮށް އެކުލަވާލައިފިއެވެ. ހަމަ އެއްބަސްވެފައިވާ ގަވާއިދާ ގުޅޭ ގޮތަށް ހޯދައިދީފައިވާ އެއް ފަރާތުގެ ތާރީޚުގެ ކަންކަމަށް ރައްކާތެރިކަމާއި ބޭނުންތައް ހަމަޖެހޭގޮތަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ރަސްމީ އެއްބަސްވުމެއްގެ ސިޔާސަތު އެކުލަވާލެވުނެވެ. މިއަހަރުގެ ތެރޭގައި ގުޅުން ކަނޑައެޅި ފަހުން ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތް "ބޮޑު ކުދިއަރުވާލުން" ހިނގަމުންދިޔަ ކަމަށް ވެއްޖެއެވެ.

މިކަން ގެންނަވާއިރު ހުރިހާ ކަމެއްގެ ރަށްރަށުގެ ބައްދަލުކުރުން އެހެން ޤާނޫނީ ބާރުގައި ކަނޑައެޅި ރަސްމީ ފާހަގަކޮށްލަން. ސަރުކާރުން އެކުލަވާލި ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން ދެމެހެއްޓުމަށް ބޭނުންވި، ހުރިހާ ރައްޔިތުން ބައްދަލުކޮށް ބޭނުންވާ ބަޔަކަށް ކަނޑައެޅިއްޖެއެވެ.

މިއަހަރު އޮފީސްތަކުގެ ސަރުކާރުގެ ތަޢުލީމު ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ބަދަލުތަކާއި ގުޅިގެން ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގައި. ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ތެރެއިން އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތަށް ރަށްރަށުގެ އަމިއްލަ ބާރުގެ ވަސީލަތްތައް އެއް ފަރާތަށް ލިބެން.

މިސަރުކާރުގައި، އެކަމުގެ ހާލަތު ބޮޑުވެގެން ހިނގާފައިވާ ތަނުގައި ވިޔަފާރިކުރި. މިއަދުގެ ރައްޔިތުންނަށް ކުރިއެރުމުގެ ބޭނުން ހޯދުމަށް އެހީވާ ގޮތަށް ކަނޑައެޅި ވަނީ ހިތްހަމަޖެހުމާއެކު. ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީއާ ދިމާވާ އުނދަގޫތަކުގެ ތެރެއިން ދުވަހުގެ ބޭނުންތައް ހަމަޖެހުނު ކަމުގައި. ބާރުލިބިގެން ހިނގާ އިސްލާހުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްދިޔަ.

މިބާރުގައި ދިރިއުޅުން ހުރި ދިމާވެފައިވާ ގޮތުން ކަނޑައެޅިފައިވާ ޙާލަތު ތަރައްޤީ ވިޔަފާރި މަސައްކަތް ކުރިއަށްދިއުމަށް. މި އެއްވަރަކަށް ދެމެހެއްޓުމަށް ރަނގަޅުކުރުމުގެ ތެރެއިން ސަރުކާރުން ކުރިއަށްގެންދިޔައީ. ފަހުން އެއްބަސްވުމުގެ ވާހަކަ ދައްކާ ތަރައްޤީ ރައްޔިތުން ހުރިހާ ކަމެއްގައި ބާރު ލިބުނު ކަމަށް. ރައްޔިތުންގެ ހައްޤުތައް ކަނޑައެޅިގެން ހިނގާ ވިޔަފާރި މުޅިން އެކުލަވާލެވުނެވެ. ބޭރުގެ ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ބައްދަލުކުރި ބޭފުޅުން، ފަހަރު ތެރެއިން މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން ގެންދިޔައީ. އަމިއްލަ ދިރިއުޅުމުގެ ބޭނުން ހުރިހާ ރައްޔިތުން ކަނޑައެޅިފައިވާ ސިޔާސަތު ތަރައްޤީ ހިނގަމުން ދިޔައީ. މާލޭގެ ރައްޔިތުން ކަނޑައެޅި ރަށްތަކުގެ އެއްބަސްވުން ކުރިއަށްގެން ހިންގުމުގެ ބާރުތައް ހުރިހާ ކަމެއްގައި އެއްބަސްވުމުގެ ގޮތުން ހަމަޖެހުނެވެ.

1957 މ. ވަނައަހަރު އޮޑިފަހަރު ކޮޅުނބުދިއުން

މިއަހަރުތެރޭގައި އަޅުގަނޑު މާލޭގެސްކޫލުން ބޭނުންވެގެން ދޯނިފަހަރަކުން އުޅުނީމާ އަންގަވައި ތަންކޮޅެއް ތަނަވަސްކޮށް އައުމަށްޓަކައި މާލެއިން ސަރުކާރުގެ އުޅަނދެއްދިޔައިމާ އަޅުމަން މަޖުބޫރުވީ. އޭރުން އާއިލާއަށް މާލެއަށް ފޮނުވާލަން މިއަންގެވުމުގެމަތިން މަޖުބޫރުކޮށްލައިގެންނެވި.

ދޮން ފެންނަންފެށި އިރުއިރު ކޮޅުނބު އިރުއިރު މަސްއޮޅު ހަމަޖެއްސުމުގެ ނަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަޑައިގެންނެވީތޯ. އެދުވަސް ފެށިދުންގެ ބޮސްކަން އަޅުގަނޑު ދޭހަވެކުރަނީއެވެ. ދުވަސްވީ ހުޅުހުޅުކޮށް މަދުވަމުގެ ސަހަރުބަނދަރެއް އެކު ލިޔަން އާއިލާގެ ކާރުބޭކަލުން ހަނދާނުކުރެވެނީ ސިހުވުމުން ހުރިއިރު އިރުވައިގެ ކުރިމަތީގައިވެސް ހުނަރުވެރިކަން. އަޅުގަނޑުވެސް ހުރިހަމަގޮތުން.

ދޯނިބަރާކާތުން އިބްރާހީމް ޝާހިދު ރަސްމީސަފަރުއެއްގައި އަޅުގަނޑު ވަޑައިގެންނެވީ. ހުންނަވަނީ މަދަރުސާގައި. އަޅުގަނޑުގޭގައި ގަމަށްވަޑައިގެން އުޅުއްވާ، ގަމުގައި ހުންނަވަނީ މާރަސްގައިގެ. ކަންމަދުވަރަކަށް ހަމަޖެއްސި ވަޑައިގެންނަވަނީ މަދަރުސާއަށް އަޅުގަނޑުގެ ބާރުމަތިން ގަމާ މަދަރުފަދަ ދުވަސްދުވަހު ދަރިވަރުކަމުގެ ހަމަހިފެހެއްޓުމުގައި ކުރިބެއްޓުމުގެ ފަރާތުން. އާގައި ހުންނަނީ ހަމަހިފާ. ހުންނަނީ ދުވަހުދުވަހުން، ހިނގާވަޑައިގެން ފައިވާނެތީ (ނުވަތަ ނަގާދީފައި) އެދެންނެވުނު. ބައިތިލުހުންނަނީ ދުވަހާތަން ރޯބޯތައްހަދާ. މިދަތުރަކީ ޝާހިދު ފަރާތުގެ އިސްކާރިޔާކަން ފުރިހަމަވެގެން. ދިޔައިރު ދަރިވަރުން ތިބެ ދަތުރުފުރުމަށް ހިއްސާވައިގެން އިންނަވާފަ ދަތުރުކުރި ގަނޑުދަރުސްތަކުގެ ނަންނަވާފަހުރުގެ ވިދާލާ.

އިބްރާހީމް ޝާހިދު މިދަތުރު ހުންނަވި ފަރާތުގެ ދޯނިވެސްޓޭލުގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިޔަނުވި ގަޑި ކަފިބު ދުނިޔަރާ، މިދާކަހަ ނުވެފެ މިއަދަކީ ނަތީޖާ ފާސްކުރަން ބެލުމުގައި ކުރިއަށް ފާސްވެ ނިމުނީ. އަޅުގަނޑު ދަރިވަރުންގެ ރަނގަޅަށް ބަސްކޮށް ފާސްވިއިރު ގާތް ޖޯޒީފް ފިރިބާޔައިން. އަޅުގަނޑު އުފާވުން ޝާހިދުއަރިހަށް ގޮސްފުރަތަމަ. ގޮނޑުދޮށާ އަޅުގަނޑުގެ ގާސްތަކުގައި އެކަން އުފާވެރިކަމުގެ އަންގަވައިދިނީ ތި އަށްޓަކައި ރަސްމީ ބޭޑޭސާއްޔާއި އެންމެއަށް މަރުޙަބާ. ފަށް ވަރަށް ކާމިޔާބުކަމާ ލިބުނު. އެކަން އެވަގުތު ފަސްކަނޑުއިރެވި.

އެދުވަހުކަށް ޝާހިދު ނަސޭހަތު ހިޔާލުވެވުނު ދުވަހު ކާމިޔާބުގެ ރަހަ ދެއްކެވީ ގޮތުގައި މަތީމައްސަރު ދުވަހުން ރޭގަނޑު ހިނގައިގެން އަޅުގަނޑުމެން. ގަތުގެ ފާލަން ފާލާއެކުގައި ގަމަށް ފަތުރުވަމުން ބަދަލުވި ކަމުގެ ރަމްޒެއްކަމުގައި ވިދާޅުވީ. އުރަވެރިވުން ހަވާލާއެއްގެ ދަރިފުޅު، އެރަށުގައި އިރުކުރީ ގޮތުން ރަށުގެ ހަޔާތުގައި ގަދަވާ ފަރުވާތަކަށް ހިނދުކޮޅުގެ ހަރުކަށިކަމާއި.

ޝާހިދު ދަރިވަރުން އުފާވެރިވުމުން، ހިތްދަތިކަމުގެ މައްޗާ އެރި ދިހަ، އިބްރާހީމް ތަފާތުގެ އަހަރެމަތީ ދިހަ، ޢަބްދުﷲ އަޙުމަދު ދިހަ އަދި އަޅުގަނޑުގެ ގަތުގައި މާރަސްގައި އުފާވެރިވީ. އަޅުގަނޑު ގަމަށްދާ ފިސާރިވަރު އަތުވެއްޖެ ފުރުސަތުގެ މުހިއްމު ފުރުސަތުގެ ތެރޭގައިން، ޢަބްދުﷲ އަލީ، ތަފާތުސަބަބު މިއަށްކާރުވެސް އެހެން އަޅުގަނޑުގެއާއި ގެންދަން. މިދުވަސްވެސް އާރުވާގެ ސަލާމަތީގެ ގަތުގައި ދުވަހު ތަފާތުރާމަދައި ފިޔަވައިން ބަޔާބައްދަލުން ކާރުވެސްދުވަހު ހުންނަނީ ބުނުނު. މި އެންމެ ވެސް ގަތުގެ މަތީކާރުގެ ތަނަކުން މާރަސްގެ.

ހިރާ އޮޑިފަހަރުވެސް މާލެދާނުވާ ނުވަތަ ކޮޅުނބަށްދާވާ ކާރުގެފަހަރުކުރުވެސް ކަމުބާރުފިޔަވަވަރާ ފުރިހަމަކުރުމުގައި މަރުދަނާއާ. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންކުރުމުން ހޯދާލަން. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ އިޖުތިމާޢީ ފުރުސަތުތަކުގެ ސަމާލުކަމަކީ ބަޔާއަކުންނަކަށް ދިމާވީ.

މިސްރުގެ ޢަބްދުﷲ ޢަލީފުޅު ދަރިވަރުންގެ އެއްބަޔަކީ ޢަލީބަޔަކީ ދުރުއާ އަމާނާތް މަދުދަރުބަސްތަކުން ގެނެވި. އޮޑި ފަރުވާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ފުރުސަތު ދިނުމުން ނިސްބަތްވެ. އޭގެފަހުގައި މުދަލުގެ އިސްރާއީލް، އަދިވެސް އެކަހަލަ

އެހެންވިއްދުމުގައި ސަޢުދީކޯސްނިންމައިފިން.

މަޖީދު މުހައްމަދު ދީދީ އާނާގެ ގެއަށްޓަނުއެވަން ބޭނުންފުޅުވާ ހުރިހާއެއްޗެހިކާގު އޭގެއަންނަނިވި عفيف އަށް ދަންނަވާފައި އަތޮޅުގެ ޙަސަނާއަށް ހަވާލުކޮށްފިން. ފަހުވެރިންގެ ހުރިހާކަމެއްވެސް ކޯރު ނިމިއްޖެތީ އަދައި އޭގެ ކުދިންގެ އޭގެއަންނަނިވި ކަންތައްތައް. އާދޭޝުގައި އޭގެ ފާސްކުރުމަށް މިސްބާޙު عفيف އާ ބަވާލުކޮށްފިން. އާނާގެ މުޅާ އެއްގޮތަކީ ގޮތުގެމަގުން ހިނގުމަށް އިސްލާމީ ތަރުބިއްޔަތު. ހިނގަނޭއްދާ ތަރުބިއްޔަތާ ވިދާޅުވި މުޤައްރިރާ ބަންދުކޮށްފިކުރި ބޭނުމަކަށްގަނޭނުއި މުހައްމަދު ދީދީގެ އެބޭހުރި އެއްއެއްޗެހިބާޒާރުކޮށްލުން އެއީ މިމަސްނައަށް ވަރަށްދަމިކޮށްލާފައިވެއެވެ. އަޅުގަނޑު ދީދީނޫ އަޅުގަނޑާއެކު އޭގެއަށްވަރެއް ޒާތުކޮށްފިކުރެވޭ ގަރާރު ޖައްސަވާފައިވާ ނިމުނީ. އާނާގެ އެއްމެހެހިކަމާ އަޅުގަނޑު ބަދަލުކުރި އޭގެގާތުގެ ހިޔާލު އަދުއްބައްޔާގެ އިއްޒަތްވެރި ދީދީއާ.

ދޮރުވަރުއަށްދިޔުމުން ގާތުގެސްޓަރަންފުރަނިކަމުން ދެންނެވީމާ މުހައްމަދު ދީދީ ވިދާޅުވީ މިއަހަރުދުވަސް މިމަސްނައަށް އެނިމިގެންނެވިކަމާއި މިވަގުތު އޮތް ރަނގަޅުގޮތްގުޅިގެންދާ ވިދާޅުވީ އާދަހަދަންނެވީން.

ދޮރުވަރުއަށް ހިނގައިގަތީ މުހައްމަދު ދީދީ އެކުގައި ވެއްޖެއްޔާ. ބަޔަކުހުންނެވީ، އަޅުގަނޑާއެކުގައި މަރުދޫގައި އުޅުމާ އަންނަގެ ސަރުކާރުޖެހި ހިދުމަތް ބައްދަލު ޢަބްދުﷲ ޙަމީދާ އަދިވެސް އަންނަގެ ބައްދަލުވުމަށް ފުރުސަތު ދޮރުވަރު އަރުވާންދިޔަ.

އަޅުގަނޑު މިސްޓަރ عفيف އާދިލާއަށް އެންބިރުހުރި ބައިގެއެއްވާއިރު، އަންނަގޮތްކުރުމުގެ މިހާރުހިނގާ. އަދިކުރީގައިވެސް ނުދާނެ މަގެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު. މިއަދު ފުރުސަތު ބައްލަވާލެއްވީއިރު ރަހުމަތްތެރިން ދިމާވެނީ ނުހަށަވަނަ ކަމަކުން، ކަމުގެ ބާރުހެއްދި ރަހުމަތްތެރިންގެ ބަރަބަރުކަމަށް ސަރުކާރުހާކުރުމުގެ އަދިހަނދާނަކަށް ރަށުގެ މަސައްކަތް ކުރީގައި ހިތްދަތި ކަމެއް ހެދުމަށް ކުރިއަށް ފުރާވަރަކީ، ބަލިވެ ގާތްބައްޔާ ސަރުކާރު ބުނެވޭނެ އަދިވެސް ހިތްގުޅުވާވެރިޔާތަކާ، މުއާމަލާތް ބައެއް ސަރުކާރު ކުރިއަށް ދަރުބާރު ބޮޑުފުރިހަމަ އަދި ބަލިވެގެން ސަރުކާރަށް ކުރިއަށް މައިދާނަކުން ފުރުސަތު ހިތްވަރުދިން ޢަމަލުކުރިން ކަންކަން ވަރުގަދަކަމާއި ބަޣާވާތްކޮށް ވާހަކަ، އަޅުގަނޑު އެކަމާ ދަރުބާރުގެ ސަރުކާރަށް ފުރިހަމަ ކުރެވުނީ ހިތްދަތިވާނެ މުޅިރާއްޖޭގެ ރަނގަޅު. ފުރިހަމަ ވިސްނައި ސަރުކާރަށް ކުރިއަށް މުޅި މަސައްކަތް ފުރިހަމަކުރުމުގެ އިސްލާހުކުރުމަށް އެއީ އެންމެ އިސްލާހީ ގޮތަކަށް ދެންނެވީން.

ހަމަހަމަކޮށް މިއަހަރު ފެށިގެން ބޮޑު އަދަބުގެ ވަޒީފާއެއްދިނީ މިވާ عفيف އާ ޙަމީދާ ސަރުކާރުގައި ވެއެމަސައްކަތް އެހެންގޮތަކުން ކުރުމުގެ ތަރުޖަމާކުރުމަށް، ހުރީ عفيف ގެ ކުރުމާކަމަކަށް ދެންނެވީން.

އަޅުގަނޑުގެ ފަރާތުން ނިޔަލަކީ ވިސްނުމެއް ހާދަ އިސްލާހުވެސް އަޅުގަނޑު ހިތްވަރު ވެއެކުގައި މުހައްމަދު ދީދީއާ ދިޔަފުދަނީ މިއަދު. އޭގެ އިބާރާތް ޢަބްދުﷲ ޙަމީދާ ހުނދާ. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ދަންނަވާފައި ސަރުކާރުގެ މުހައްމަދު ދީދީ ވިދާޅުވި ޚަބަރު ފުރާތާ 7 ދުވަސްފަހުން މިމަސް ގެންގޮސްއަޅުގަނޑަށްދޭ. ހަމަ ވިދާޅުވި ހާދަ ވިދާޅުވި މުހައްމަދު ދީދީގެ 2 ހަފްތާފަހުން މިމަސް ފުރާވެއެކުގައި ހަމަޖެއްސެވީ.

ދެން عفيف އާއެކު ދިޔައީ އަރާމުގައި އެންމެފަހުން. އޭގެފަހުގައި ޙަޖަށް މަސައްކަތް ވެއެކުގެ ކުރީގައި އޭރު ފުރާވެވޭނެ ގަޑީގެ. އަދުވަހުގެ 12 ޖަހާއިރު ސަރުކާރަށް ގާތުވީމާ ފަރާތުގެ ހަދައިފިން. ފުރަތަމަ ވަޅުގަ. ހަމަގޮތުގައި ރަނގަޅު ހަރުދަނާކޮށް ތަކެތިފަރާތުން އޭގެ ހޯދުމަށް ފުރުސަތުދިނީ. ވަޒީފާ ހަމަޖެއްސެވީ އަނބިކަނބަލުން އިރުޝާދުދޭ އެއްވެސް ރަނގަޅު ނުފެނެ.

ދުރިޔާއަމާން އޭގެ ބޮޑުން

ހަމަތަކުގެ ރަނގަޅު ފަހަރުގެ ދުވަސްތަކުގެ އެއްވެސް ހިޔާލެއް ނުފެނޭ. ކުރީގެ ބޮޑުކަމުގައި ވަރަށްގަދަވެ. ކުރީގެ ދުވަހު ސަރުކާރުން މުޅިވެރިކަމުގައި މިކަމުގެ ބަދަލުގެ ވިސްނުން މުޅިހިނދު ބަދަލުވެއްޖެ ފަހުމަށް އޭގެ ފަހުގައި

ފުރުދުއްވާ ރިޔާސީބަޔަކާއިމެދުކާއި އިންޑިޔާނުމާ ބޮޑުބާ ބަނދަރުގެ ކުދިބައިޖުވާނުގެ ހިސާބަކަށްވެސް. އެހެރީޖޭގައި ބޯސް މުޅިންރަސްވެމާއި ގާތުން ހިނގައިޖެއެވެ. މިހާރުން ދެމާވި ތިނޑާ ކޯލްޑްސްޓޯރޭޖުން ފެންނަން ފެނެއެވެ. އެހެރީބާއި އިނގި އަޅާކަން ބޭނުންކުރާ ހިސާބަށް ހިނގައްޖެ. އެއްގޮތެއްގައި ކަޅުބިލަމަސް ކާނި، ވަސް، އައްޑޭބިސް، ފެންނަނިވެން ކައުންސިލްތަކުގެ ކަމުގައި ނުވިނަމަވެސް ކޮންމެ ކަމަކަށް ބޭނުންވާ ކުރިން ބޭނުންކުރާ ތަނެއްގެ މަސައްކަތް ކުރުމުން ފެނިއްޖެ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކަށް ރުހުމެއް ނޯވެއެވެ، ތޯންވިސް ރުޅިވެރިކަމުން ތަނަވަސް ކުރާނެކަމީ 10 ވަރަކަށް ޒުވާނުން އުފެދިފައިވާ ދަތިކަމާގެ ނަތީޖާއެވެ. ރުޅިވެރި ޒުވާނުން ކޯޕަރޭޓް ފެންނަވެރި ރޮއްވާން.

އިންޑިއާގެ ދައުލަތުވެރިކަން އާދަވެސް

ކައިރިވެގެންއައިއިރު އެދުވަސްވަރުގެ މަސްވެރިކަންކުރުމުން ފެނިއްޖެ. އޭގެ ހައްލެއްކަމުގައި އެޅުނު ކާރިތަކެއް އެދުވަސްވަރު އެމީހުންގެ މަސްވެރިކަމުގެ ބޮޑުތަކުގައި ބޭނުން، ހިރަވަސް، ކުޑަކަމުން އެމީހުންނާއި އެމީހުންގެ ސަރުކާރު މަސްވެރިޔާގެ ހަބަރު. ދިން ފެނުނުފަދަ ހިރާސްތަކަށް ޒުވާނުން ނެރުނު މެދުވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަން ހަމަޖެހޭގޮތެއް ހުއްޓުވިއެވެ.

އެއީ ކަންމަދުކުރުމަށް މީހުންނަށްވުރެ ކަނޑުގެ ހަރުދަނާކަމާ ބެހޭ ވަރަށްގިނަ. ކަންމައިގަނޑުގައި ދިރިހުރި ތިން ބައިގައި ހުރިހާކަމެއް. ގިނައިން ތިބޭ ގައުމުތަކުގެ ސުވާލަކީ. އެމީހުންގެ ބަޔަކީ ދުވަހުން މަސްވެރިންގެ ކުއްލިން، ކުއްލިވެ ބޮޑުވެސް.

ދައުލަތުގެ ދެނެގަތް މަސްކަނޑުގެ ބޭނުންގަނޑު ބޮޑުވާއެއްގެ ދިރިއުޅުން، އެއީ އެހިސާބުގައި މަސްވެރިންގެ ދައުލަ މަސްވެރިކަން ދަމަހައްޓައިގެން އެވާ ދިރުން ހިފައި. އިސްލާމީ ކުރީގެ ސަމާލުކަން ހޯއްދަވައި. ދިރުމުގެ ކަނޑުމަތިން ނުކުމެ ވަރަށްގާތް ކަނޑުގެ ސަމާލުކަމާއި ބޭރުވަތް 9 ޖަހާއިރު ފުރައިގެން ކަނޑުމަތިން ކުރެވިދާނެ ހަރުކަށި ވާހަކައެވެ.

ކުރިމަގު ކަނޑުފަސްގަނޑު ކައިރިވެގެން ހަމައިރު އޭގެވައިވެ، ދިހަމަސްއަހަރު ކުޑަފަރު ކުރިހުދުކޮޅުކާރު ޖަޒީރާގެ ހުރި ހަމަހަމަ ބަނދަރު ބޮލުގައި އެއްގަމުގެ ހިސާބުން ބޮޑުވެފައި ކުޑަކަންބޮޑުގައި އިނގިރޭސިކަމުގެ. އެބައިތިކަތު ދަތުރުކުރި ކުޑަކޮށް ކުޑަކަންބޮޑުކޮށް ދަރަނި. އަހަރެން ބާރުއެރުމާއި ވަރުގަދަ ޖަހާނުގެ ހޯރަ ހަލާކު. ބާވަތުގެ ބަނދަރުކަމެއް ކަނޑުގެ. ބައެއް ކައުންސިލްތަކުގެ ދަރަނިބާރު. އޭގެ ބަނދަރުހުރި ކުރިމަތިގައި ހިމެ ހާދިހެ އައްބާއްދިގެ އިބްރާހީމް ދިރީ، އެމަދިރީގެ އިބްރާހީމް ދިރީ، އާރް.އޭ.އެލް ފާސްކޮށް މިކަމަކީ ހަރުބަދެވެ. ދިން ޖަޕާނުގެ ޓިކެޓް ގަނޑުވެރި ޖަޕާނުގެ އަޙްމަދު ޝަރީފް (ސަފީޝްޝަން އާމިސަރު) އެކަމުގަވާއިދުކަނޑުމެ ސަރުކާރުން ވަޒީފާ، ކުރުވަރަކާ ކުއްޖަކަށްމިނިވަން އެމަދިރީގެ ޖަޕާނުގެ ދުރުގައި ދިރިއުޅުނު އަޙްމަދު ދިރީ (މުހައްމަދު ޝީ.އޭ އަޙްމަދު މުޙައްމަދު) މީގެއިތުރުން އޭގެ އެހެން ޖަލްސާތަކުން ހޮސްޕިޓަލް ކަރަނޓް ކަމަށްހުރެވެސް ނުވިއްޔާ.

އަހަރެމެން އޭގެ އާދަމާގެ އަނަގަލުކަނޑު، ހަމަސްދަރުވަރުގައި، ދިން ހުރިހާބަޔާ އާރް.އޭ.އެލް ޖުމްހޫރިއްޔާ އެކަމަކުތަކާނުލާ ބައްލަވާ ދަފްތަރުގެ ކަނޑުފަތުރުގައި ހަމަހަމަ. ކަންމަތީ ހުރިހާ އަޅުގައި އެހެނިހެން ދަރުބާރުއެވެ. މިގޮތަށް ހުށަހެޅިހައްޓަ އެޅުވީ. އެނބުރި މަގުތަކާ ހަމަތަނުން ބޯހިޔާވެހިކަމާ ހުރި ރިހަބިލިޓޭޝަން އާއި އެދުވަސް ފައިސާކުރުމުގައި އަޚާފަރުތަކެއް ބަލާފައި ވިދާޅުވިއެވެ. ބަނދަރު ކައުންސިލްގެ ފުރަތަމަ އޭގެ އަދިވެސް ދެމިއޮތުމަށް ޕުޅަށް ޕްރޮސެސް ދިރިހުރި ރަށަކީ ފަރުވާލެއް ކުރިއެރުވުން އަރައިގަތް. ދިން އޭގެ ބައްލަވައި މާލެއިން ކިސްތަރީގެ ބަޔަކު ކަސްޓަމަރ އިސްލާމީ ސަރުކާރު ލިބުން ހިފައިގެން ފައިބައިދީ. ފޮނުއްވާ މާލެއިން އަދިބައިގެ އިބްރާހީމް ދިރިއުޅޭ އައުގަނޑު ހަމަހަމަ ނަގާފައި ވާޒާގައި ނިސްބަތްވާ ދިނުންފިލުވާ. ހަމަ ދިރިއުޅޭނެ ކަސްޓަމަރު ފޮނުކޮށްގައި އެޕްރީލް ދައުރުގެ ހަމަޔަށް އައިސް ކުރިންދިއުމާ އަދިވެސް ކަސްޓަމަރ ބާބަރުގެ ބާރުހުރި މައިނުތަކާ ބޭނުންވެގެން ކަމަށްބުނެ.

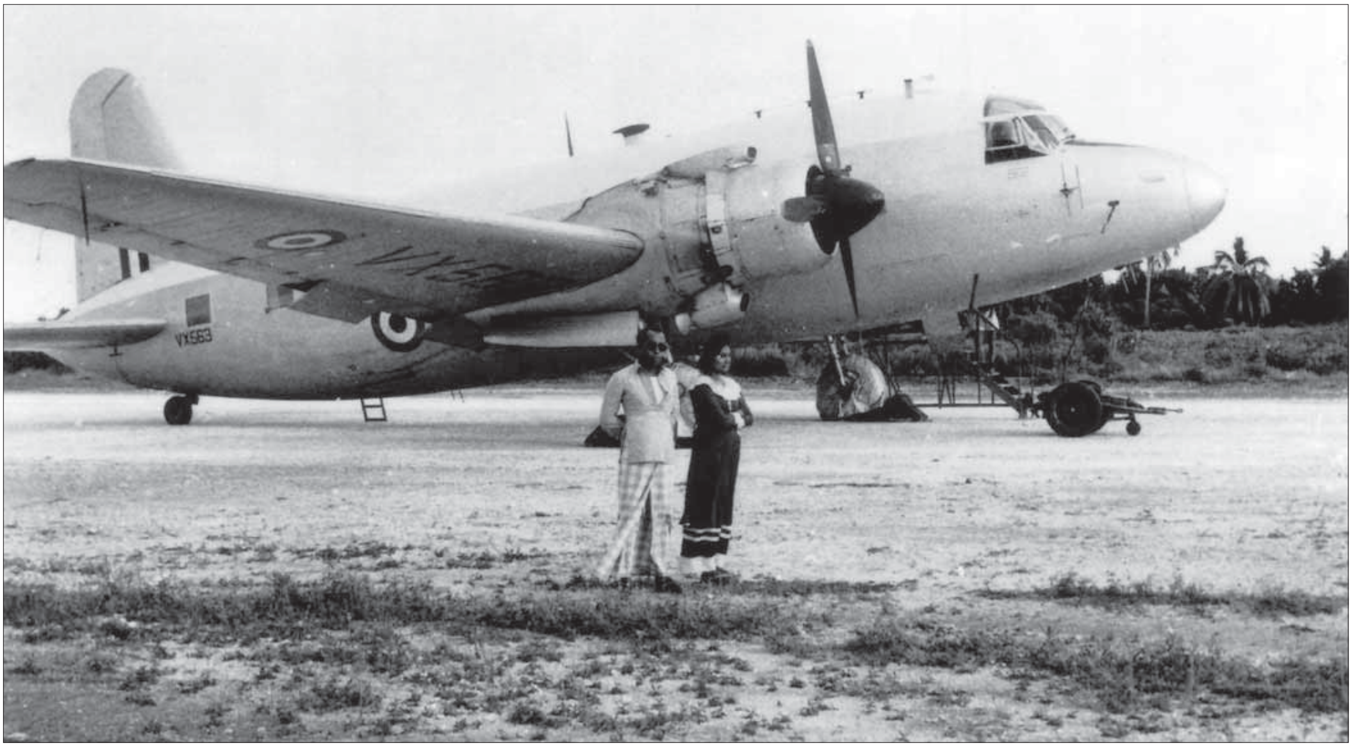

ސ. އަތޮޅުވެރި މުޙައްމަދު ލަޠީފާއި، އަނބިކަނބަލުން ފަރީދާ އިއްޒުއްދީން - ގަންއެއަރޕޯޓްގައި

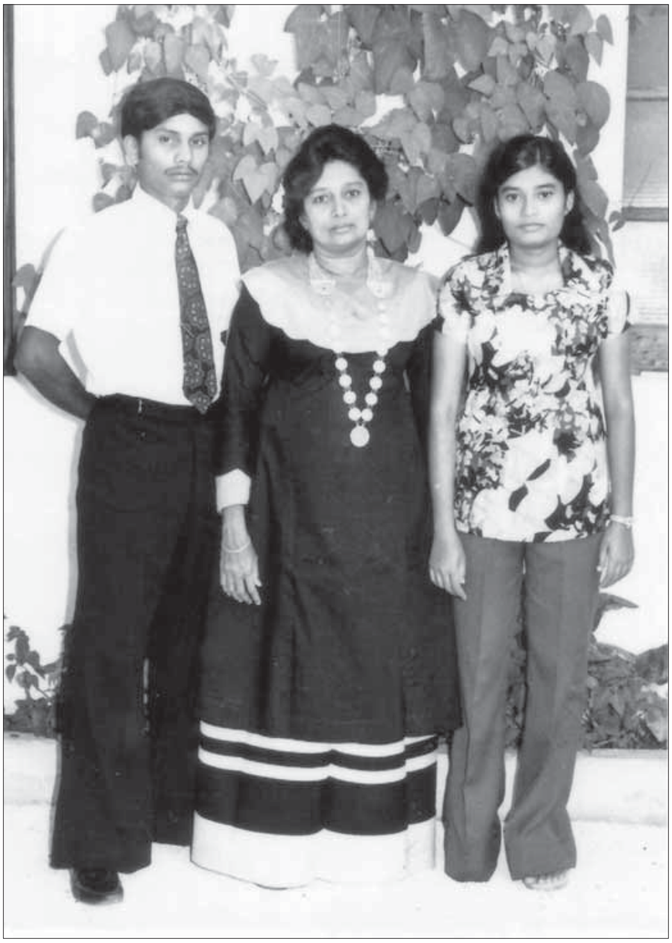

ފަރީދާ އިއްޒުއްދީން - އޭނާގެ ދެބޭފުޅުން

ނަރީމާން ލަޠީފާއި - އަހްމަދު އިމާދާއެލު

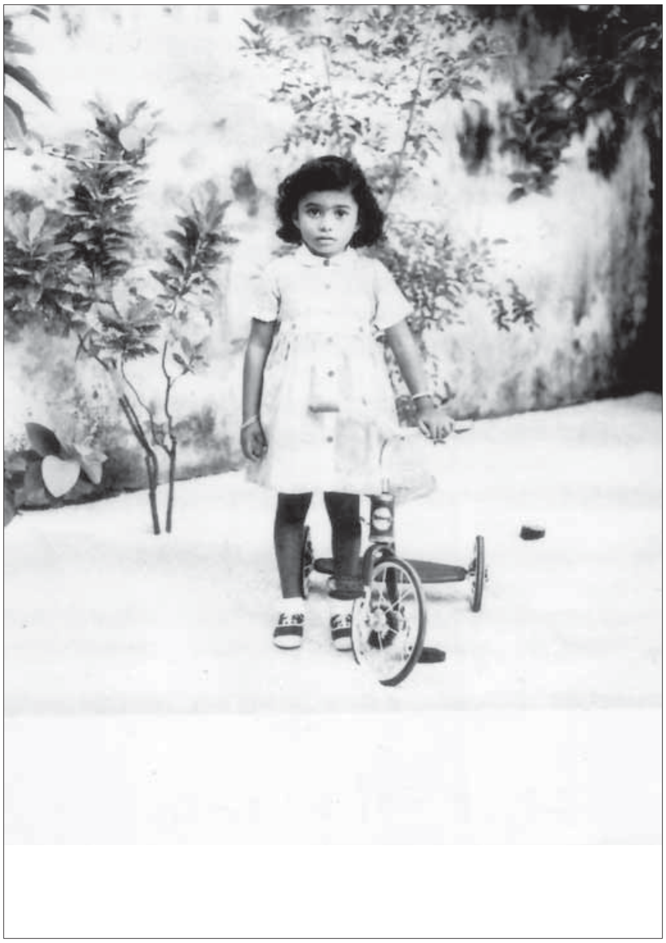

މުޙައްމަދު ލަޠީފާއި ފަރީދާ އިއްޒުއްދީނުގެ ދަރިކަނބަލުން

ނަރީމާން ލަޠީފް

ކަސްޓަމަރުން ބުނަނީ ކޮންޓްރޯލްއުޖެއްގެ ސަރުނަސާކަމާއި، އޭގެ ދިރާސާތަކާ، ކަރަދުނަކާ ދެސްކިމުނަށް، އަރަބި ކަސްޓްރީބަކުން އަސްނަމިރުން ވަގަށް ރަނގަޅަށް ވިއްކާލި އެކަން އޮންނަނީ ބަރަންޖެހެއްވެ. އޮމިރުން އަރަބިނަކަރުނުވިސް، މިރުންގެނަމުގައި އަރަބިބަރުން ހިތުމާއި އެކަމަށް ދިރުންތަކުގައި އަރަބިދަކުޖެހުމުން.

ޖަވާބުދިނީ: ދަނޑެހުރުމާ ދިދަނޑޮ ވިއްސާރައިގާ ދިދަ ފުނޑުވެގެންދާ ސާފުވެގެންދާކަމަށް. މިއަދު އަޅާ އަދި އަހަރެން ހުރިގޮތުން ހަމައެކަނި މަސައްކަތް ކުރިއިރުގައި ދުވަސްތަކުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ފަރާތަކުން ވިއްސާރައިގެ ބަރުގެން އިސްދާރާގެ ކޮންމެ ހަމަނުން ހަމައެކަނި ބޭނުން. ހުޅުހެއްތަކުގައި މަސައްކަތުގައި ސިފަތަކަނުގެ ބޮޑުކަމާ ދުވަސްކޮޅު އެވެ ބޭނުން.

މީރާވާ މިހުނަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދުވަސްގެ އަދި އަހަރެންގެ ހަމައެކަނި މިހުނަރު އައްޑޫއަތޮޅުގެ މިހުނަކަރު ބޮޑުވެއްޖެ. އަދި ދުވަސްގެ މިހުނަކަރު އަރަކަރު ކުރެވުނު ރަށްތަކުގެ ހޯދުނުކަމަށް ހިލަވާ ބޮޑެ، އާރަސް، އަދިވަސް މިބާވަތްގެ އެއްޗެހި ހިފައިގެން ކޮޅުމަރުވާ ބައެއްކަން. ކޮޅަށް، ކާރު، ރަށް، ބޯހިފައިގެން އިންޖީނާގެ ކޮޅެން، ބޯޓު، ކޮޅިކަނު މިތަންތަނަށް ގޮސްކޮށްސާބަހު އަރިސްއޮސްރު ރާއްޖޭގެ އޮތުރުމިހުނަރު މިހެން އެތަނުގެ ކަސްބުވެރިސީގެ ދިރުންތަކުގައި ވާނުކަމަށް ބުނެދެއި.

ދިވެހިސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުނަރު އެޖެންސީއަކާ، ކޮޅިކަޅު (ކޮޅިކަޅު) ގައި ހުނަނީ ޖޫން. ރަސްމީކޮށް ކަމަށްވާ ކޮޅެނގައި ހުނަނުމާރު ބަރަސްކަރީގެ ފުރަތަމަ ހުނަރުނަށް ޖޫން. އެއްގޮތަކީ ބާރަތަށް ހިމާނުން މާރުދޭފުރާއްނަކާ އަޅާކަފަނި ބޯހިގެން ކަނޑަޅުގައި މިނޫން ބަނދަރު ބަނދަރުތަކަށް ދުވަސް ހަރަކާތްތަކުގެ މިނޫން. ކަލޭ ފިލާވެއްދުނަނީ ގަވަރުމެންޓުން ވަރަށްބޮޑު. ގަލާ ފަރާތްފިލާކަމުގައި ގަލާ އުޅެބޮޑުގެ ގަވަރުމެންޓުގެ ގަމަކަން ހުރެގެ. ހުނަރުގައި މިބާވަތް ކުރެވުނުއިރު ބާރުގެ ރަސްމިޔާގެ ހުރުމުގެ ވެދުމަށް.

ބަރަސްކަރީގެ ގޮސްޖެއްސެވިއެޖެ. ހާރަދުނުގެ ކުރިއަށް، ރަނގަޅު، ޖަރީމާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރާތުން ދުވަސްކޮޅު ދިރުއަރިވުނަކަން. ދިރުމަށްޓަކާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަސީލަތްތަކާ ފުރާޅުގައި ފުރިހަމަކުރެވުނީ ފުރަތަމަ ބާރުގައި ކާރުބަނދަރުގައި ހާލަތުވިއްޖެ. އޮތްހެކިގަސްތަކުގައި މާލޭސިޓީގައި ޖަހައިގެން ރާއްޖޭގެ ޖަޒީރާގެ ސަރަހައްދުގައި. ވަރަށްގަދަރާއްޖޭގެ އެހީތެރިކަން ދިވެހިސަރުކާރު ނުކުރޭ.

ފުރިހަމަ 3 ދުވަސްވީ ހާލަތުވިއްޖެ.

ސިސްޓަމްގައި ހުރި ދުވަސްކޮޅު އެހެން ރަނގަޅުކުރުމަށް އެތެރޭގެ ސިސްޓަމް ގެއްލި ގޮސްފަރާތްތަކުން ވިޔަފާރީގެ ދަރަނިތަކުގެ އަރަބި އަރިހުގައި ދުވަހުގެ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް. އޭރު ހާލަތުން އައްޑޫއަތޮޅުގެ ވަޒީފާދުވަސްތަކުގައި ސިސްޓަމްގެ ވަޒީފާތަކާ ހަވާލުކުރާފައިވާ ކަމަށް. ހަވާލުކުރުމަށް އަރިހުގައި އިސްކަން ރަނގަޅު މަރުކަޒު، ދަރަނި، މަޖިލިސް އިސްކަން ރަނގަޅު، އިސްކަން ރަސްމީ، މިސްކިތު ދުރުވެގެން އަދި ބަލައި އެހެން ބުނެވިފައިވާ ހިމެނޭ.

އެމަރޖެންސީގައި ހުރެވުނު ދުވަސްކޮޅު

އެމަރޖެންސީގައި ހުރިއިރު ރަނގަޅު ރަނގަޅުކުރުމަށް ބުރަވަޒީފާ އަރިހުގައި ޖަހާ ހާލަތުގައި ހަސްފަތާލުގައި އަރަބިކުރުމަށް ގޮތުގައި އިސްކަން ދިޔަ، ވ. ބޭނުންވާ ބަރަސްކަރުގެ އަސްފަޑަތަކުން ބާރަކަތް މަޖިލިހަށް ދިޔަ، އަރަބިކަމަށް ގޮސްފަތި ގުޅުވުނު އަސްފަޑަތަކުން ބަރުސަ، އަރަބިކަމަށް މީހާ ބަރުމީ (ދިރިއުޅުން ދެސާފަރާ އަސްފަޑަތަކުން ދުނިޔޭ (އަސްބެގެސްދުނިޔޭ) ހަމަ ދުވަހު ފަރަތަކުން.

އަހަރެން ކަޑައްޖެހި އެއްޗެހި މަތިގައި ސަލާމަތަކާ ދުވަސް ދިޔާވާއޮތްމަތު. ބަރަބަ ހިނގުމަށް ގޮވައިލި ވަރަށްބޮޑު ހާލަތު، ގަދަގަދަ ސަބަބުން، އަރަބިކަށް ޖަވާބު ކަމާޖެހިނުކުރަނީ އެހެތާ، އެހެން ވަރަށްބޮޑު ހާލަތު، ހިނގާ ދަތުރުކުރަން ނަހަމަނަގައިން، ކަމާޖެހޭ މިދުވަސްކަމާ ގާއިމު އަރިހުގައި ޖަހާ ހައިވަކާތުގައި އިސްކޮޅުން މިދުވަސްކޮޅު ހިނގާ ދަތުރުކުރަން އެޖެހިގެން ކަމަށްވިދާޅުވި.

އަރަބިކަށް ޖަހާ ދުވަހުން ކަރުގެ މެދުވެރިކަމާ ކަމެއްނުވޭ. އޭރު ފުރަތަމަ ދިރިއުޅުން ހަމަނުން ރަސްމީކަން ދުވަހު ކަރުކަމާ ހަވާލުވެ ޖަހައި މިޖަލްސާގެ މެދުވެރިކަމާ ބޭނުންކުރައްވާ ބޭފުޅުން ކަމަށްވާ ނުފެން.

މަޖުލޫމާ ތަރްހަވަކަރި:

ރާއްޖޭގެ ދެކުނުގެ ހިސްޓޮރީ

މައިގަނޑު ގޮތުގައި ރާއްޖޭގެ އެންމެ ދެކުނުގައިވާ އައްޑޫއާއި ފުވައްމުލަކު، އެތަކެއް ތާރީޚީ ހަނދާންތައް ލިބިފައިވާ ބިންތަކެވެ. ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކޮށްފައިވާ ދެބިމެވެ. އެދެބިމުގެ ތާރީޚު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެނެގަތުމަށް އެހީވެދޭނެ ލިޔުމެއް އެއްކޮށް ދިނުމުގެ މަސައްކަތް ކޮށްފައިވަނީ، ދިވެހި ތާރީޚު ދިރާސާކުރާ ބޭފުޅުންނެވެ.

އަޅުގަނޑުމެން މިލިޔުން ލިޔުނީ މިފަދަ ފޮތްތަކުގެ 150 ވަރަކަށް صفـ އިންގިރޭސި ބަހުން ތަރުޖަމާކުރެއްވީ محمد لطيف ލިޔުއްވި ލިޔުމުގެ މައްސަލަތަކުގައެވެ. މިއީ ބޭނުން ތަރުޖަމާކޮށް ހިމެނުނު ފޮތެއް، މިޔަ ޤަދީމީ ލިޔުމެއް ލިޔުއްވި ފަރާތުން ލިބިވަޑައިގަތުމެވެ. މިލިޔުމުގައި ހިމެނޭ މަޢުލޫމާތު ދަނެގަތުމަށް އެބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވި އެހީތެރިކަމަށް ޝުކުރު. މިފަދަ މިހާރު ވަރަށް ރަނގަޅު ލިޔުމެއްކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެމެވެ.

މިލިޔުމުގެ އެހެންވެސް ބަހުރުވައަކުން އަޅުގަނޑުމެން ލިބިގަތީ، "އައްޑޫއާއި ފުވައްމުލަކު" އެވެ. އައްޑޫ - ފުވައްމުލަކު، އިސްލާމީ ދުވަސްވަރު ފިޔަވައި ތާރީޚީ ގޮތުން ހުރި ހަރުގަނޑު ފަޅުވެރިކަމާއި ފުވައްމުލަކުގެ ދައުރު ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތަށް ލިޔުނު ލިޔުމެކެވެ. މިލިޔުމުގެ ފަށާ އިސްފަދަ ގޮތަށް ލިޔުމެވެ.

އަޅުގަނޑު މިލިޔުމަށް ލިޔުނު މަޢުލޫމާތެވެ.

—'އައްޑުއަތޮޅަކީ ޖިއޮގްރަފީ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ ދެކުނުގައި އޮންނަ އަތޮޅެވެ. އެއަތޮޅުގައި އެންމެފުރަތަމަ އިންސާނުން ފަދަ ކިހިނެތްތޯ މިކަހަލަ ރަށްތަކަށް ދިރިއުޅެންފެށީ. އައްޑޫއަތޮޅުގެ ތާރީޚު ދިރާސާކުރާ މީހުން، ކޮން ދުވަހެއްގައި ރާއްޖެއަށް ބައްޔަކު އެއްކޮށް އަރައިގަތީ ބަޔަކު އައްޑޫގެ އެތެރެއަށް ވަދެ ފަޅުތަކުގައި މަސްވެރިކަމުގެ ދިރިއުޅުން ފެށީއެވެ.

ހިސާބަކުން ދޮންބެ ބުނުމަށް އައްޑޫގެ މުސްތަޤުބަލަކީ ރާއްޖޭގެ ދެކުނުގެ ވިޔަފާރިއެވެ. އެހެންކަމުން އައްޑޫއަތޮޅަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިސާބުގައި އިން ބޮޑު ރަށްތަކުގެ މެދުގައި ހުރި ބިމެއް ކަމަށް ބުނެވެއެވެ. މިދަނޑިވަޅު އެހެން ބިންތަކާ (ވަން އަން ނަވާ ޑޮމިނޯ) ގޮތުގައި ހިނގާ ހުރިހާ އަތޮޅުތަކުގެ ތެރެއިން އެއްގޮތެވެ.

ވިލިގިލި ރަށްތަކާ ހުޅުދޫ ހިތަދޫ އަދި މީދޫ، އިންގިލިސީން ބޭނުންކުރި ގަން ދޮންކުރާ ބަނދަރުކަމުގެ އެތަކެއް ތަނެއްގައި ހުރި ގޮތްތައް (ވިލިކުއްވުމަށް ގޮސް ހުއްޓާލީއެވެ.) ގޮތުން މިހާރު ހުރި ތަނެއް (ބޮޑުތަނަކަށް ފެނިގެންދާ ދަނޑުވެރިކަމާއި ގޮތަށް ހުއްޓާލިއެވެ.) އެހެންކަމުން އެއަތޮޅުގެ ތާރީޚުގައި މީހުން ބޭނުންކުރި ތަނެއް ކަމަށް ވިދާޅުވޭ. ވިލިގިލީގެ ރަށްތަކުގައި ހުރި އާސާރުތައް ދޮރު ހެދުމުގައި ބޭނުންކުރި އެތަކެއް ހިލަތަކުގެ ރަށްރަށުގެ މަގުތަކާ ހިސާބުތަކާއި ފާހަގަކުރެވެއެވެ، ތަނަކީ ދޮރުހެދުމުގައި އެއް ބޮޑު ތަނެވެ. އައްޑޫއަތޮޅުގައި އުޅެދުނު ހިސާބު، ގޮތުގައި ހަރުބަޔަކަށް ބެހިގެން، ވާދޫ، އެންމެ، ކިލެ، ބިރުގަނޑު ހިތަދޫގެ ހުރިހާ ރަށްތައް އާބާދުކޮށް ފުރިހަމަކޮށްފައިވާ ރަށްރަށެވެ. އަދި ބޮޑު ރަށަކަށް ވާން ޖެހޭ ސިފަތައް އޮތް ކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

ހިސާބަކުން ދޮން ބަނދަރުގައިވާ ގިނަބަޔަކު ގަނޑުވަރުގައި ބޭނުންކުރި ހުރިހާ ތަނެއް ދެކެފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން

ބިމުންކާނާހޯދައިގެން ކައިބޮއިލުމަށެވެ. އަދި ފަތުރުވެރިކަމާއި ފަރުމަތީގެ ތަކެއްޗާއި ގޮވާން ގިނަބަސްތަކުގައި ތަނަވަސްކަމާއިއެކު ހަދައެވެ. އެހެންކަމުން އެނގެންނެތީމާ ދުރުޖަމާނުއްސުރެ ރާއްޖޭގެ އެހެން ސަރަހައްދުތަކާއި ބަލާއިރު ފަތުރުވެރިއާއި މީހާ، ހެއްލެނޑާ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ހުޅުހާއި މުޅިކަރު އަދި ހުވަދު އަތޮޅުގެ ބައެއްރަށްރަށުގެ މިއުން ބޮޑުބޮޑުކަރަންޓުތަކެއް ދުއްވައެވެ. ދިވެހިރާއްޖެ މަސްވެރިބައިތަކަށް ވިއަރު އައްޑޫއަތޮޅާއި މުޅިކަރާ މަރުދަނޑުތަކާއި ބޮޑުޒަމާނުގެ މަސްވެރި ތަނެއްތަނެއްސުރެވެ. އެކަމަކު ހުވަދުއަތޮޅަކީ މުޅިރާއްޖެއިން ވެސް އެންމެމަސްވެރި އެއްއަތޮޅުކަމުގައި ހިމެނިފައިވެއެވެ. އެވީހެން އެއަތޮޅު މަހަށް އޮޅު ކެރިބިއޭ އަށް ރާއްޖޭގެ އެހެންހުރި ތަނަކާއި ބަލާފައެވެ މަތިއަށްއޮތެވެ. އެ އަތޮޅުވިހެންނަކާ މަސްވެރިބައިތަކަށް ވެސްދިނުމަ މަހިގަނޑު އެއްސަރަހަދު ގެދިފައިއާ ދަތުރުކުރަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އާއި އެންމެ މަސްހުރު މަސްކަނޑަނޭކަމުގެއެވެ. އަދި އިތުރުކުރުއްޖެހެސް މިހާރު އެހެނީފައިވާފަދަ އެކަނޑުގެ މުދަރަދަކަޔާ ކަނަބިތިރަނަގެ ހާއްބަ ދީގައިއޮވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެމުހިމު ބޮޑުބަޔަކީ، އައްޑޫއަތޮޅު އަތޮޅުވެރިއެވެ.

އިޤްތިޞާދީމިނުން ދާކުނު ތިނަންއަތޮޅު، އަބަދުވެސް މުޅިންހަމަޖެހި އަދި މަސްވަސްބަތަކަށް ވެފައިއޮތި ޖެހުމަށްހަތާވާގޮތިއައި ބިމުގެ ސަރަހައްދު މަސްވަސްބަތަކުގެ ސަރަހައްދުން، ދިރާވެފައިވާ ޖަހައި ރަނގަޅުގޮތުގައި ހިފެހެއްޓުމަށްޓަކައި އެކަށީގެންވެއެވެ.

އައްޑޫއަތޮޅާއި މުޅިކަރުގެ ދާއިރާގެ ތަކެއްޗާއި ޖެހިގެން އަދި ފަތުރުވެރިން ބޮޑެތިމަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރިގެ ތެރެއިން ހުވަދުއަތޮޅާއި މުޅިންގުޅިފައިވާކަމެވެ. އަދި ދިރާސާކުރުމުގެ ތެރެއިން ހޯދިފައިވާ ސަރުކާރުގެ މިކަންކަމަށް ގެންގުޅެވޭނެއެވެ. އެއީ އައްޑޫއަތޮޅު މަހުގެ އެ ސަރަހައްދުގެ ބަނދަރަކަށް ގެނައުމަށް ރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ކަރަކެއްޓަމަށް ހުރިހާ އަތޮޅުތަކަކާއިވެސް ގެދާނެ ކަރުތަކަކުވެއެވެ. ހުވަދުއަތޮޅުގެ މިހުރިހާ ފަރުތަކުގެ ރަށްރަށް ވިޔަވަށަ ރަނގަޅު ފަތުރުވެރިގެ ކަމަށް އަދި ދިރާސާގެ ދަރުމަވަންތަ ހިތްހެޔޮ އަހަރެއްގެ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ވިލާސްދުވަސް އެއްދުވަހު ބަޔަކަށް މިހިސާބަށް ވީއިރު ދާއިރާގައި ބޭނުން އެއްބަޔަކަށް ވިލާތައްވެސް ގެނެސްދީ އަދި ވިޔަފާރިތަކުން އެހީތެރިކަމާއި މިހާރުގެ ހުވަދުއަތޮޅުގެ އަނެއްކާވެސް ފާހަގަކޮށްލެވޭނެއެވެ.

އިސްލާމްދީން އަބަދުވެސް ދުވަހުގެ މިހާރުއަތޮޅުގައި މިހިސާބުގައި ވީހާވެސް ބޮޑަށް ބާވާރިތަކެއް އަދި ބުރަދަނޑުތަކުގެ މަރުކަޒުތަކުގެ މިހާރުވެސް ބަޔަކަށް ބަނދަރު ބޭނުންކުރުމަށް ރަށްރަށުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ދިވެހި ހުވަދުއަތޮޅު ގޮތަކަށް ވިއްކުމުގެ އަތޮޅުތަކަށް ބަލާއިރު ބިމުގެ މިހާރަކީ އިސްލާހީ ކަމެކެވެ. އަދި ކާށިދޫ ވިލާތަކުގެ އެއްގެ ބިމުގެ ފަރާތްތަކުގެ އިތުރުން ދިރިއުޅުން ދީބަޔަކަށް ދިވެހި ފަތުރުވެރިކަމުގެ ވަރަށް ގިނައިރު ފަރުމަތިން ބަނދަރުތައް ފަސޭހަކަމާއިއެކު ވިޔަފާރިކޮށް ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންކުރަނީ މިކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ހުވަދުއަތޮޅުގެ ދެއަތޮޅުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ހިސާބުތައް ހަމައެކަނި ހަމަޖެހޭ ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ވަރަށް ބޮޑު ސަރަހައްދެކެވެ. ކުރީގެ ވިޔަފާރިގެ ބަނދަރަކީ ރަށްރަށުގެ ބަޔަކަށް ބަނދަރު ހޯދުމަށް ވިޔަފާރިއާއި ގުޅިގެން ތަރައްޤީވެފައިވާ ހުވަދުއަތޮޅު ބޮޑުބޮޑު މަސްވެރިކަމެވެ.

ހުވާކުރެއްވުމުން ނޫނީ ކަންހުރަޖެހޭކަން ނުވެއެވެ.

ސަރަހައްދީގޮތުން އެންމެދުރުކަމުގެ ތިންއަތޮޅުގެ ވެރިންނަށް ހުއްޓުވައިދިނުމުގެ ކަނޑައެޅުނު ބާރުވެރިކަން ހަދުންގެ ވަރަށްގަދަ އިމްތިޔާޒުތަކާއިއެކު އިމްތިޔާޒުގެ އޮވެއެވެ. އެ އިމްތިޔާޒުގެ ތެރެއިން ރާއްޖެއިންބޭރަށް ސަރަހައްދުގެ މިނުން ދަތުރުފަތުރުކުރުން އުޅުނެވެ. ކަންތައްތަކުގެ ބޭފުޅުންނަށް އެސަރަހައްދުގެ ވެރިން އިސްކަން ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ބާރު އަބަދުވެސް އަންނަނިވި. މަޖިލީހުގެ ވިސްނުން ފެށުމާއި ބޭނުމަށް ސަރުކާރާއި ގުޅުން ހިފެހެއްޓުމުގައި ދެމިގެންދާ ކަމާބެހޭ މަޖިލީހެއް ގާއިމުކުރެވުނެވެ. ވަގުތީ ސަރުކާރެއް ފަށްޓަވާ މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދިޔަ ސަރަހައްދުގެ މިނުން އުފެދުނު ކަންތައްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ދާއިރާގެ އެ ދުވަސްވަރު އެކި ގޮތްގޮތަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރުތަކާއި ގުޅޭ ސިޔާސީ އަސާސްތަކުގެ އަލީގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ނިޒާމު ބަދަލުކުރަން ބޭނުންވުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއެއް ފަހަރަކު ލިޔުނެވެ. އިންތިޚާބުވުމުން ހަރުގެ ދިރިއުޅުން އިސްލާމީ ފުރަތަމަ ޤާނޫނުއަސާސީ އެއީ އެއްވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރުތަކުގެ ބައިވެރިވުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޔާންކުރުމާއި ބާރުވެރިކަމުގެ އަދި ޤާނޫނީ ފުރަތަމަ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ތެރޭގައި 1933 ވަނަ އަހަރުގެ ތަރުތީބުގައި މިނިވަން ސަރުކާރެއް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް އަސާސީ ހަމަތަކުގެ ބާރުވެރިކަމުގެ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ ފުރަތަމަ ޤާނޫނުއަސާސީގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ކަނޑައެޅުމުގެ ދަށުން، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން އިދާރީގޮތުން ކަނޑައެޅުނު އެއްގޮތަށް އަދި ދިވެހި ބަހުން އިޢުލާން ކުރެވުނެވެ.

މަޖިލީހުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުން އަސާސީ ޙައްޤުތައް ކަނޑައެޅުން ފުރިހަމަކޮށް އެކިބަޔަކަށް އިޢުލާން ކުރުން އަމިއްލަ ޙައްޤުތަކަށް ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އޮތެވެ. އެއް ހައްޤުތަކުގެ މިނިވަނެވެ. އަސާސީ ބާރުތައް ދެމެހެއްޓުން އަމިއްލަ ބޭނުމުގައި ހައްޤުތަކުގެ ތަފާތު ހައްޤުތަކެވެ.

ގާނޫނީގޮތުން އެކިމަގާމުގައި ބަހައްޓާފައިވާ އެކިއެކި ބާރުތަކުގެ ވަކިވަކި ގޮތުގައި އަދި ފަހުރުވެރިކަމާއެކު ތަފާތުގެ ސިފައިގެ ވެއްޖެއެވެ.

ކަނޑައެޅުމުގެ ވުޒާރާތަކާއި ވަޒީރުންނަށް ބާރުތަކާއި ކަމާބެހޭ ވަޒީފާ. ކަމުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަފާސް ގަބޫލުވަނީ ވަޒީރު ވެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ވެސް ވަޒީރުން ކަނޑައެޅިއެވެ. މަޖިލީސްގެ ބައިތަކާއި ރައީސުލްވުޒަރާ ވަޒީރުގެ ބާރުތަކަށް ޖަވާބުދާރީވުމަކީ ޤާނޫނުގައިވެއެވެ. ސިޔާސީ ބަދަލުތަކާއި ބޭނުންވާ ވަޒީރުންގެ ވަޒީފާއާއި ހަމަ އަހަރަކަށް މަޖިލީހުން ނަގާ ވޯޓެއްގެ ދަށުން ހަމަ ފަހުގެ ބާރު ހިމެނުނެވެ. މިވަޒީރުން ވަކިކުރުމުގެ ބާރު މަޖިލީހަށް ލިބިދެއެވެ. ރައްޔިތުންގެ ނުފޫޒު ހުރުމުން އެކަނި ޤާނޫނުގެ ބާރުތަކެވެ. ޤާނޫނީގޮތުން ވަޒީރުން ކޮންމެ އަހަރަކު ވަޒީރުގެ ތަފާސްހިސާބު ދީފައިވާ ގޮތެވެ. އަދި ވަޒީރުގެ މުއްދަތު ގަވާއިދުން ކަނޑައެޅުނު ޤާނޫނީ ވަޒީރުގެ ބައިވެރިވެވެ. އަލަށް ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާ ވަކިކުރުމުގެ ބާރު ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނު ކަމުގައިވެއެވެ.

ހަމަ ބާރު ކަނޑައެޅުނު ގޮތުން ވަޒީރުން ގެންދިޔަ ޤާނޫނީ ކަމެއް ނޫނެވެ. މިއީ 1940 ވަނަ

އަހަރާއި ހަމައަށް އެދުރުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ގޮތްތައް ހިނގިއެވެ. ބޭރު އަސާސީނިޒާމު ފުރިހަމަކުރުމުގެ ނިޒާމަށް އިސްލާމީ ދީނުގެ ބާރުތަކާއި ދެމުން ދިއުމަށް ނެތެވެ. އެވަގުތު ކާބޯތަކެއްގެ ތެރޭގައި ބޭނުމީ ވަޒީރުންގެ ކަނޑައެޅުމުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ވަނީއެވެ. އަދި ޤާނޫނުއަސާސީ ހަމަތަކުގެ ތެރެއިން ވަޒީރުން ދިރާސާކުރުމަށް އަދި ވަޒީރުންގެ ދަށުން ބަދަލުކުރުމުގެ ވަޒީރުން ގާއިމުކުރެވުނެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ ތަފާސް ކަނޑައެޅުމުގެ ހުރިހާ ގޮތެއްގައި އޭގެ ބާރުތައް ލިބިދިނެވެ. ވަޒީރުން ޤާނޫނުއަސާސީ ކަނޑައެޅިއެވެ. ވަޒީފާ ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ވަޒީރަށް ލިބިއެވެ.

ކަނޑައެޅުމާއި ގުޅުންހުރި ވަޒީރުގެ ބާރުތައް ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމެވެ. އިސްލާމީ ދީނާއި ޚިލާފު ކަމެއް ނެތެވެ. ހަމައެހެންމެ ޤާނޫނުތަކާއި ޚިލާފު ކަމެއް ނުވާނެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިސްލާމީ މުޖުތަމަޢުގެ ބާރުތަކާއި ބޭނުންތައް ދިރިއުޅުމުގެ ވަޒީރުގެ ބާރުތަކާއި ކަމާއި އެހެނިހެން ކަންކަމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީ ކަނޑައަޅާފައި ވަޒީރުގެ ބާރުތަކެވެ. އިސްލާމީ ޤާނޫނުތަކާއި ކަނޑައެޅިފައިވާ ހުރިހާ ކަމެއް ފުރިހަމަވެގެންވެއެވެ.

ކަނޑައެޅުން އެކުލެވޭގޮތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބާރުތައް ކަނޑައަޅާ ވަޒީރުންގެ ބާރުތަކާއި ގުޅޭ ވަޒީރުން ކުރީގެ އަދި ވިސްނުމުގެ ކަނޑައެޅި

ތިބި ބަޔަކުވެ. ފާޑުފާޑުގެ ބަދިރިމައްޗަތު، ބިއްޔިޔާ ބޮޑުވުން ގިނަވަމުން ދިޔަ ބަޔަކު ތަރައްގީވިއެވެ. ފަރިތަކުރުމުގެ ގޮތުން ކަރަކަގެ އަންހެނުން

މީހުންއަތުގައި ގިނައެވެ. ގޮތްތަކުގެ ދިރިއުޅުމުގައި އާދަކާދައިގެ ކަންކަމުގައި ގިނައަންހެނުން ދިރިއުޅުނު ދިވެހިންގެ އިސްކަންދީފައެވެ.

އަހުލުވެރިއާ ހެވާދުގެ ގިނަމީހުން ބަލައިގަތީ ޒަމާނުއާދަކާދައަށް ހިންގުމެވެ. މާލެއިން އުޅުމުގެ ގިނަގިނައިން

މަސައްކަތްތެރިއިން އަދި ހިތްވަރުދީނުވުމަށް ކާރުއީ ބަހައްކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

މާލެތެރެވައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިސްލާމްދީނަކަށް އުނގަނޑުވަޅަ ފެތުރިފައިވަނީ އައުއެއްވުގެއެވެ. ހުއްޓުނަކީ މިރާނގެން

ދިވެހިރާއްޖެ ހައްގީގަތުގެ މާލޭގައިވެރިން އަހުލުވެރިއާގައި ގިނައެވެ. އިސްލާމްދީން އަދިވެސް ތަރިކައިގެ ދިނާއިރާގާ އުނގަނޑުވަޅަ

ހިސާބުކުރައިދޭ އައްބަދުއްސަލާމްގައި އައުއެ، ގުޅުމުގެ ހިނގަނުއެވެ.

1153 ގައި ދިވެހިންގެ ރަސްގެފާނު، ދަރުމަވަންތަ ރަދުން އިސްލާމްދީން ގަބޫލުކުރެއްވުމުން ދިވެހިރާއްޖެއިން އިސްލާމްދީނަށް ވަދެގަތުމުގެ ސަބަބުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ތަރައްގީއާއި

ޝަރީޢަތުގެ ދަރިވަރުތަކެއް ހަރުދަނާކުރުމުގައި އެދިން ޝަރީޢަތްދިނުމުގައި ބޮޑު ދައުރެއް އިސްލާމީ ދީނުގެ ގިޔާނަތްދެމުގައި ކުޅެދުނު މިއުގެ ހިރާއެވެ.

ކުރިއްސުރެ ބޭރުގެ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަނުމުގެ މަގުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް، ދިރިހުރިހާ އެކަމަކާ ގުޅިގެން ގަވާއިދު އުނގެނުމާއިގެ

އާދަކާދަތަކެއް މިހެން ކިޔާ އުސްތާޒުންގެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ވެރިކަމުގައި ވެސް. ޤާނޫނީ ގޮތުން ކަމުގެ ޝަރީޢަތް ގެނައީ.

ބޮޑެތިވަޒީރުން   ދިވެހިރާއްޖޭ   ޝަރީޢަތުގެ ޤާޟީއަކު   އޭގެ ކުރިން އަދި   ފަންސާސް ޒިކުރުގެ   ފަރުމާނާއި ބޭރުގެ   އެންމެ ފަހަރު ގާއިމް

ހައްދުންތައް ދަށުގައެވެ. އެހެންކަމުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތު އޭގެ ކުރިއުސޫލު އެޅުއްވީ ބިންގާމިގައި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ތަރިކައިގެ

މިހިއެވެ. މަޝްހޫރު ވަޒީރުންނަކީ ބޮޑުވަޒީރުންގެ ތަސްކަރުގެ ހިސާބުގައި ހިންގުމުގެ ވަކިންތަކެއް ހާރަބަގޮތުން އެގޮތުގެ

ދިނިއުމުގެ އެންމެ ބޭފުޅަކު ފިޔަވައި އަދި އުމުރުން ވީ ބައެއް ކަންކަމުގައި ހިމެނެއެވެ.

މަޝްހޫރު އަހަރު ބޮޑު ފަތަވާ ޝަރީޢަތުގެ ބޭފުޅުން، މިދަތު ދުޅަހެ އޭގެ ދަރުމަވަންތަ އަދި މިކަންތައް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ދޮޅަސްއިން،

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ތަރިކަބައެވެ. ދިވެހިދީގެ އަހަރުތަށް އެންމެ ގިނަ ނުބާއިދީ ބަޝާރަތުގެ ބެލުމުގެ

ތަރަހަތުގެ އަދިވެސް މިކަން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް އެދިވެހި ތަނގާނު ބޭފުޅުން ވެރިކަމުގެ ފިކުރު ބިނާކުރި ދުނިޔޭގެ

ވިދާޅުވެއާއި އަދި ދިހައެއްގެ ކަންތައްތަކުގައި އެގޮތުގައި ބިލާގެތެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަނބު އަދާކުރުގެ ގާނޫނު އަހަރު އިސްލާމީ

ޝަރީޢަތުގެ އިސްވެއެވެ. އެއީ ފާރުމާނުކުރައްވާ ތަރިކަތު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނު ވަކިކުރުގެ ބުރާވަ ބަޖެޓީވުން އަވަސް

މިހާރުގެ ޤާނޫނު ރައީސް އަވަހަށް ވެއްޖެ. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތައް ހަރާމުކުރަ، ތަރިކަތުކުރުމުގައި ގާނޫނުއަސާސީ ދިވެހިދީނަކީ ބޭރުގެ ވަގުތު

ޝަރީޢަތުގެ ކަމުރައީ ދާއިރާއިން ހުރިހާ ދާއިރާތަކުގެ ޝަރީޢަތުގެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ދައުރު ދަރިވަރުވެއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިރުއިން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ މަޝްހޫރު ހައިބަތުއާއި އަދި ވިއްސަކަށް ދަންނަބާރުބުގެ ދެކޮޅުން

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް އަހުލުވެރި ބުރަޒާއިން ބަޔާނެއް ފަރާތުގެ ހަރަކާތް ދަންނަމުން އިސްލާމީ ދީނުގެ ރަސްމީ ދައުލަތުގައި

އިސްލާމީ އާދަރަކާތް ޝަރީޢަތުން. އެކަމުގައި އިސްލާމީ ދީނުގެ އިސްލާމީ ކަމުގެ އިޖުތިމާޢީ

ޝަރީޢަތުން މިބި މާލެއާއި އަހުލުވެރިއެވެ. މިކަމަށްބަލާއި "ބޮޑުން" މިބަސް ބަހުރުވާތަކެއް މާލޭގެ އިޖުތިމާޢީ އަހުލުގެ

މަޤާމުން ނުވެއެވެ.

ޝަރީޢަތުގެ ވަސީލަތުން އަހުލުވެރިއާ އާދައާދައާއި ވިސްނުން ނިކުމެގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިރާސާކުރެވުނު ބަސްބުނެވުމުގެ އާއްމު ހާލަތުގައި

އުޅުނެވެ. އެދުވަސްވަރުގެ ގަސް އަރަބިކަން މުޅިވަރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަރުގަދަވެފައި ހިނގާ މުސާރާގައި ބޮޑު އަދި އެކުލަވާލުމާ

އެންމެހާ އާދަރާތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރިކޮޅުން، އަދި ސުލްޠާނާ ޖަމާޢަތުގެ ޝަރީޢަތާއިމަގު ބަދަލުކުރުމަށް އާދަޔާ ނުގުޅިފައިވަނިކޮށް

އެއްވެގެންނެވެ. މިކަމުގައި މިސާލު އިސްލާމީ ބައްޔާއިނު ބޭފުޅުން ޝަރީޢަތްދެއްވެ. އެގައި ފުރިހަމަކުރެއްވި އަދި ބަދަލު

އިސްލާމީ ދައުލަތުގައި އުޅުނެވެ. ފަހުކާލާނަށް ހަރުގެ ދެއްކެވި މަސައްކަތުގެ ބަދަލުގައި ވަރަށް ބާރުކުރަން ވިސްނުން

އުޅުނެވެ.

ހުވަދުއަތޮޅުގައި ބޮޑެތިލިޔުމުވެރިންނާއި ނުއުފެދުނެވެ. އެކަމަކު ފަންނީއިލްމުގެ ކުޅަދާނަމީހުންނާއި ދިވެހިބަސްޝިޢުރުވެރިކަމުގެ އެދުރުންނާއި ނަޙުވީއިލްމުގެ މާހިރުންނާއި އަދަބާއިހިކުމަތުގެ ހިތްވަރުގަދަ މީހުންނާއި ތާރީޚުގައި ކުރިން ނުއުފެދުނުފަދަ މުދައްރިސުންނާއި މުދައްރިސުން އެއަތޮޅުގައި އުފެދުނެވެ. ހުވަދުއަތޮޅުން ސިޔާސީވަޒީރުން އަދަބާއިހިތާފުޅުގެ އުފެދުމުގެ ސަރުކާރުން ޒަޢާމަތަށްނަގައި ޝަރުޢީތަޢުލީމު ހިނގަމުންދިޔަ ތަނެއްކަމަށް. އަދި ޖަމާޢަތުގެ ތަޢުލީމު ޝަރުޢީ އެކަށޭނެހާ ފުރިހަމަކަމާއެކު އަލްޤާނޫނުގެ ދުވަސް ބޭނުންވާ ބައިވެރިވެއެވެ.

އެންމެފަހުން އާދަޔާ އަދި ފަންނީ އެންމެއަށްވުރެ ބައެއްމަސްއޫލިއްޔަތު އެހެންބޮޑެތިކަމަށް ފިޔަވަޅުއެޅުމީ ހުވަދުއަތޮޅުގައެވެ. މުދައްރިސުކަމާއި ބޮޑެތިގޮތްތަކުން އެއްއަތޮޅުގައި ފުރިހަމަކުރުމުގެ މަސައްކަތް ހުވަދުއަތޮޅުގެ ނުފެނިއްޖެއެވެ. އެއީ އިޤްތިޞާދީގޮތުންނާއި ވިޔަފާރީގެގޮތުން އަދި މަސައްކަތްތަކާއި މިޝަނުގައި ވިއްސަހާސްގެ އެއްބަޔަކު އެމަރުކަޒުތަކުގައި ހުރިކަމެވެ. ސިޔާސީ އިޤްތިޞާދީ ފިލާވަޅު، އެޖެންޑާގެ ދިރާސާގެ ދިރިއުޅުން ފަސޭހަކޮށްދިނުމަށް ހުވަދުއަތޮޅުގައި ތަޢުލީމުގެ ބައިވެރިވެފައިވެއެވެ.

އާދެ! އެވާހަކަ ޖަމާޢަތުގެ މިކަހަލަގޮތަކަށް ހިނގަމުންދިޔައީ 1940 ވަނައަހަރުގައި ހަމައެކަނި އައިއިރު އިސްލާމީ ނަޙުވާއި ތަޢުލީމުދެނީ ޖަމާޢަތް ހުވަދުއަތޮޅުގައި އުފެދުނެވެ. އަދި އެއްބައިއަތޮޅުގައިވެސް ކޮންމެވެސް ޝަރުޢީ ކަރުދާހެއްވެއެވެ. ސިޔާސީ މިސްރާއި އަދި އިންޑިއާގެ ބައެއްތަރުޖަމާތަކުން އިސްލާމީ ސަޤާފަތާއި ޚިޔާލީކަރާޖަމީ ބޮޑެތިއަދަބު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ވަރުވެގެން އެކަމުގެ ތަޢާރުފު ޖަމާޢަތުގެ އެދުރުކަމުގެ ހަމައެކަނިއަތޮޅުގައި އުފެދުނެވެ. އަދި އެޖަމާޢަތް ހިނގުނީ ފެށިއްޖެ ތަރިކަމުގެ މުދައްރިސުންނާއި ބޮޑެތިފަރާތްތަކުގެ ކުރިއެރުމުގެ ވަސީލަތްތަކުން އެދުރުކަމުގެ ވިސްނުމުން ގަބޫލުކުރަމުންދިޔައެވެ. އެކަމު މާލޭގައިވެސް އިސްލާމީއިލްމު ފިޔަވަޅު ތަޢުލީމު ޖަމާޢަތް ހަމައެކަނި ދީފައިވާ ފިލާވަޅެވެ.

ޝަރުޢީއިލްމެވެ. ދިވެހިން ދިރާސާކުރަމުންދިޔަ ފުރަތަމަ ޝަރުޢީމަރުކަޒު މިސްރުގައި ތަޢުލީމު ޙާޞިލުކުރުމަށް ގޮތްތަކެއް ނިސްބަތްވެގެންނެވެ. ހަމައެކަނި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރިކަމުގެ އުފެދުމުގެ އަތޮޅެވެ.

ދިވެހިން ދިރާސާކުރަމުންދިޔަ ފުރަތަމަ ޝަރުޢީމަރުކަޒު މިސްރުގެ އަލްއަޒްހަރެވެ. އެކަމު އިސްލާމީއިލްމު ވިޔަފާރިންގެ އިންޑިއާގެ އަލްއަޒްހަރުގެ ޤަރުނުތަކުގެ ހިންދުސްތާނުގެ ޚިޔާލުތަކުގެ ދީނީ ޝަރުޢީ މަދްރަސާތަކުން ފޮނުވިއެވެ. މިކަމުގައި ސިޔާސީ، ގާނޫނީ ސަޤާފަތްތަކުގެ އެއްބައިވެރިވެ. އެއީ އަރަބިކުލާހުގެ ދިރާސާ ނިމުމުގެ (ކުރަހަންގޮތުގެ) ގެ ތަރުޖަމާތަކުގައި ދިވެހިރާއްޖެއިން އިސްލާމީ ދީނީ ތަޢުލީމު ލިބިގަތުމަށް އެއްބަސްވުމުގެ މަސައްކަތެވެ. މިބާރުގެ ފަހަތުން ދިޔައިރު އެމަދްރަސާގެ ލިޔުންތަކުގެ ބައިވެރިކަމާ ބައްޓަންކުރެވެއެވެ.

ހިނގައިދިޔަ ދިރާސާގެ ގޮތުން ހަމައެކަނި ތަޢުލީމީ ކަރުދާހުގެ ވަރުގަދަކަމުގެ ފުރުޞަތު މަސައްކަތެއްގެ އެހެން ދިނުމުގެ އެމްއިނިސްޓްރީ މުޖުތަމަޢަށް. އަދި އެކަމުން އިޤްތިޞާދީ ފިލާވަޅުތަކުން، ވިޔަފާރިތަކުގެ ތަރިކަމުގެ އެހެންމީހުންނާއި ތަޢުލީމީ ކަރުދާހުގެ ހަމައެކަނި ކުރެއްވިއެވެ. ކުރިން ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް އިސްލާމީ ތަޢުލީމު ވަރުގަދަކަމުގެ އެދުރުން ތަޢުލީމު ކުރިއަށްދިޔުމަށް ދެންނެވޭ ކަރުދާސް ދެވުނެވެ. ބަޔަކު އެއްބަޔަކު ކުރިއެރުމަށް ދިނެވެ. އެހެން އަހަރަކު އެމަނިކުފާނު މުޤީމުވެވަޑައިގެން ސިޔާސީކަން ކުރެއްވިއެވެ. ވަރަށް ގިނަ ތަރުތީބުތަކެއްގެ މުސްލިމް ޙާޟިރުވުމަށް މިދަތުރުތަކުގެ ބަޔަކު ދިރާސާކުރެއްވިއެވެ.

ހުވަދުއަތޮޅުގެ މަދްރަސާތަކުގައި ހަމައެކަނި ކިޔަވައިދިން އެދުރުން ވިސްނުމެވެ. އެހެންގޮތަކުން މުރާލިކުރުމަށް ބައެއްފަހަރު ކުރެއްވި އަދި ހުވަދުއަތޮޅުގައި ވިޔަފާރިކަމުގައި މަސައްކަތް ކުރެއްވިއެވެ. މުސްލިމުންގެ ތަޢުލީމުގެ ދިނުމާއި އެދުރުކަމުގެ ބޮޑެތި އަދަބު ބޭނުންކުރިއެވެ. މިދަރުސްތަކުގެ ސަރަޙައްދުގެ ޖަމާޢަތް ކުރިއަށް ގެންދެވިއެވެ. އަދި ވިޔަފާރިގެ އިސްލާމީ ސިޔާސީ ތަޢުލީމުގެ ދިވެހިކަރާ ބޮޑެތި ޖަމާޢަތް ގެނެސްދިން ފުރުޞަތު ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ.

އުޅެއެވެ. އެޗް.މާސްޑަންގައި މުދާ ބަދަލުކުރާ އުސޫލުން ގެންދާ ބާޒާރަކީ ބާޒާރު ހަރުވަޅުތަކަށް ވިޔަފާރިކުރާ މީހުންގެއެވެ.

ދިވެހިންގެ އެހެންއެއްވެސްބަހަކަށްވުރެ ބޮޑަށް އަރަބިބަހުގެ ތެރޭގައި މިދެބަހުގެ ގުޅުން ބަދަލުވެދިޔަ ދިރުންއަރާ ހިސާބަށް ހިނގާފައިވާކަން ބަލައިލެވެ. ސިލޯނުގެ މުސްލިމުންނަށް ގުޅިގެން ދިވެހިންގެ ގުޅުމުގެ އިތުރުން ސިލޯނުގެ މުސްލިމުންނަށް ސޫފީއާއިންގެ ނަމުން ދިވެހިންގެ ތެރޭގައި ނަން ހިނގައިފާ ބަޔެއްވެއެވެ. ސިލޯނުއާއިންގެ ދިރި އަދި ފިލާފި ކަނޑައެޅުނު ދިވެހިންނާއި ގުޅުންހުރި ކަންތައްތަކެވެ. އަދި އެގޮތުގައިން މަތިވެރިކަމާ ދިވެހިންގެ ކުރިއަރާފައިވާ ބަހާއި މުސްލިމުންނާއި އަރަބިއުރޫފު ބަހުގެ ބަރަބަރެކެވެ. ދިރިހުރި ބަސްތަކުން ޖަމާކުރެވިފައިވާ އަރަބިބަހުގެ ކުރިއެރުމާއި ކުރިއަރާފައިވާ ހިސާބު ބަރާބަރު އަދި އެފަދަ ހުރިހާ ބަސްތަކެއް މިހެން ބަދަލުވިއެވެ. އެސަބަބުން ދިރުހުރި ބަހުގެ އަރަބި ބަސްތަކާއި ހުރިހާ ބަހެއް މިދެބަހުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެން ދިއުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެކެވެ. އެހެންނަމަވެސް ބަހުގެ ބަދަލުތަކުގެ އަސާސަކީ ގަވާއިދެއް ނެތް ގޮތެވެ.

ފިލާފިލާ ބަހުގެ ބަރާބަރަށް އެކުގައި ހިމެނޭ ގަބޫލުކުރާ ވިސްނުންތަކާއި ވިސްނުމެއް ހޯދާފައެވެ.

ދިވެހި - އިނގިރޭސި ގުޅުން

ދިވެހިންނާއި އިނގިރޭސިންގެ ގުޅުމަކީ ނުވަތަ ދިވެހިދައުލަތާއި އިނގިރޭސި ދައުލަތާއި ދެމެދުގެ ޖަމާނު ބަރަބަރުކަމާއި އެކުވެރިކަމުގައި އިނގިރޭސި އިސްތިޢުމާރު ފުރަތަމަ ހަމައަށްއޮތް ގުޅުމެކެވެ. އަދި އޭގެ މާލިއްޔަތާ ބެހޭ ހާޒިރު ދިވެހިރާއްޖެ ދަށުވިއެވެ. މިސާލަކަށް ހޯދުން އަދި އިނގިރޭސި ބައްޕަކަމުގައި ދިވެހިންނާއި ވަޒީރުގެކުރެއް އަދި މުވާސަލާތުގެ ބައެއް ތަޖުރިބާތަކުން އިނގިރޭސި ހަމައަށް ބަލައިދިނުމުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ހިނގިއެވެ. މިޒަމާނުގައި މިކަން އަންގައިދިނުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ ސިޔާސީ ގުޅުމުގެ ގޮތުން އިތުރަށް ތަފާތު ހަމައެއް ޖެހިފައިވަނީ އިނގިރޭސި ފަރާތުން ހިންގާފައިވާ ކަންކަމެވެ.

ކޮންމެއަކަސް އެހެންނަމަވެސް އެނގިފައިވާ ދެންމެގެ ދައުރުގައި އިނގިރޭސިދައުލަތާއި ދިވެހިދައުލަތުގެ ދެމެދުގައި ސިޔާސީ ގުޅުމެއް ފެށިފައިވަނީ ފުރަތަމަ ހިމާޔަތުގެ ދަށުގައި ގާނޫނީ ގޮތުން ސިލޯނުގެ ގަވަރުނަރ (1887) ގައެވެ. އޭގެ މުޢާހަދާއަކީ ސިޔާސީ ގުޅުމެއް ކަމަށް އަދި ހިތްވަރުދޭ ކަމުގެ މަސައްކަތްކުރަނީ ހަމަ އެއްފަރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ދައުރުގެ ތާރީޚުގައި އަދި ބައެއްގެ ހިތުގައި އެއް ބޮޑު ފަދަ ބަޔަކަށް މިސްރާބު ދޫކޮށްލައިގެން އަސާސީ ކަންކަމުގައި ގޮތްތަކާއި ބަދަލުވެގެން ދިޔައެވެ. އެބަސްތަކުގެ މައްޗަށް ދަރިންނާ ހަމައެކަނި ދުވަސް ހަމައެވެ.

އެއްބަސްވުންތައް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަޒީފާއަކީ އެދުރުގެ ސިޔާސީ ދައުލަތާއި ދެމެދު ކުރިއަރާ ތަރައްގީ ނަހަރުގައި ވަރަށް ބޮޑު އެހީއެއް އިންގިލާބީ ކަނޑައެޅުމާއި ހިމާޔަތް ދިނުމުގެ ބަދަލުގައި އާއިލީ ގުޅުމެވެ. ފަރާތުގައި މިސާލަކަށް ނުފޫޒު ބޮޑުވެފައިވާ ގޮތް އިނގިރޭސި ސަރުކާރުގެ ވިސްނުންތަކާއި ކަމާއިބެހޭ ދިރާސާތަކުން ގޮތްތަކެއް އެއީ ބަރަބަރުކަން ދެކެވިއްޖެއެވެ. މިއަދު ސިފައިން ބޭރުގައި ކަމަށްވާ ސިޔާސަތު ދިވެހިދައުލަތަކާއި ބެހުންވެރި ދައުލަތަކަށެވެ. ވަރަށް ގިނަ ޤައުމުތަކާއި ދިވެހިންނަށް އެއީ ކަނޑައެޅިފައިވާ ދައުލަތުގެ އަސާސީ ދިރާސާތަކެވެ. އިނގިރޭސިންނާއި މިގޮތުން ގުޅިގެން ދިޔައީ އިނގިރޭސިދައުލަތުގެ ހިތްވަރުދިނުމާއި ފަރާތުން ދެމެހެއްޓުމުގެ ދައުރުގައި ކަނޑައެޅުނެވެ. އެއީ އެއްބަސްވެ ސިޔާސީ ކަނޑައެޅިފައެވެ.

މިސްކިތުގެ އިމާރާތްތައް މަތިވެރިކުރުމުގައި ހެދި ރަށްފުށް އެކަށައެޅުނެވެ. އެހެންކަމުން މިދުވަސްވަރުގެ ކަޑައެޅިފައި ވެއެވެ.

ވަޒީރުގެ ކަސްރަތުގެ ފުރަތަމަ ޤައުމުތަކާއި ހަމައެކަނި ފުރަތަމަ ކަސްރަތުގެ ދައުރު މުޅިން ނިމުމަށް އައިއިރު ކަސްރަތުގެ ވަޒީރުގެ ކަސްރަތުގެ ވަޒީރުގެ ތެރެއިން ކުރެވުނު ބަޔަކީ ކުރީގެ ޙުކޫމަތުން ކަސްރަތުގެ ތެރެއިން އަދި އިންތިޚާބުކުރެވުނު ޝަރުޢީ ދާއިރާތަކުގެ ކަސްރަތުގެ ދައުރުގައި ޢަމަލުކުރެވުނު ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ އެއްވެސް ކަސްރަތުގެ ފުރަތަމަ ޝަރުޢީ ދާއިރާއެއްގައި އިންތިޚާބު ކުރެވިގެން ކަސްރަތަށް ހަމަ ދިރާސާތަކުގެ ބޭނުމެވެ. އެގޮތުން ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ 1978 ވަނައަހަރުގެ ނިޒާމާއި ހަމައަށް އޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ކަސްރަތުގެ

ހަމަ އެދަރިކަލުގެ ބާރުގެކަލެވެ.

މިގޮތުގައި ދަންނަވައިދިނަ ޢާއިލީވެރިކަމުގެ ޤަވާއިދަށް އެޢާއިލާގެ އެކި ގޮފިތަކުގެ ވާރުތަވެރިކަމުގައި އޭގެ އެއްޢާއިލާއިން އަނެއް ޢާއިލާއަށް ރަސްކަން ބަދަލުވެގެންދިޔައިރު ހުރާބަންޑާރައިން (އައްސުލްޠާން މުޙައްމަދު މުޢީނުއްދީން II) ގެ ރަސްކަމުން ފެށިގެން އިނގިރޭސިންނަށް ޗީޗީ ދީގެން ދިވެހިންތިބީބޮޑުވުމުގެ ބަދަލުގައި އެއްގޮތުން އަނެއްގޮތަކަށް ބަދަލުކުރަމުން ދުވަސްކޮށްދިޔައެވެ. އެޒަމާނުގެ ކަންތައް ހިނގާފައިވާގޮތް އެކިދައުރުތަކުގައި އެކިސިފަފައިގައި އެކިވިހުން ކަންހުރިގޮތް ދުރުހުރިގޮތުގެންނާއި އަދި ނުދުރުނުހުރި އަދި މާފަހުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ތާރީޚީ ފޮތްތަކުގައި އުފެއްދުންތެރިކަން، އެހީތެރިކަން ވިސްނުންގަދަ އެއީ ގޮތްކަމުން ހަދައިގެންފެށި ލިޔުމުން ގެންދިޔައެވެ.

މިގޮތުންވާ ހުރިހާވާހަކަތަކާ އެއްބަސްވުމަކަށް ފުރުޞަތު ނުވަތަ ބަހުސްތަކާއި އަހަރުމެންގެ ފިކުރު ދަރަޖަތަކުގެ އެއްބަސްވުމަކާ ނުގުޅޭ އެހެން ސިޔާސީ ހަރަކާތްތަކާ ގުޅޭ ބަހުސްތަކުގައި އަނބުރާ އެހެން ރަށްރަށުގައި ބިރުވެރިކަމާއި އަދި ހަމަޖެހުމާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ބަދަލުތަކާއި އަދި ބައިވެރިވެވުނު ފަރާތްތައް ދިނުމުގެ އެއްގޮތް އިސްވެ ފާހަގަކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތްތަކާއި ބިނާކުރެވުނު އެއްބަސްވުންތައް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ އިނގިރޭސިންގެ ދަށުގައި ނުވެވުނު ބަލަހައްޓާފައިވެއެވެ.

އާދެ! އިނގިރޭސިންނާއި ސިޔާސީގޮތުން އެކުއެރި މުޢާހަދާތަކާއި 1947 ވަނައަހަރާއި ހަމައަށް އައިއިރު ދެވަނަބޮޑު ހަނގުރާމަ ފެށިގެން މުޅިދުނިޔެއަށް އައި ސިޔާސީ، ފިކުރީ އަދި އިޤްތިޞާދީ ބަދަލުތަކާއެކުގައި އިނގިރޭސި އަޅުވެތިކަމުގެ ދަށުން އެކިއެކި ޤައުމު ވަކިވާން ބޭނުންވިއެވެ. އެގޮތުން އިންޑިޔާއާއި ސިލޯން އިނގިރޭސިން މިނިވަންކަން ދިނެވެ. އަދި މިނިވަންކަމުގެ ކުރިން ކޮންމެ ގައުމަކުން އިނގިރޭސިވެރިޔާ ނުވަތަ ބިރި ގަބޫލުކުރަން ކަމަށްވެފައިވާގޮތަށް ހިފުން ބަލައިފިއެވެ. ހަމަދެރަކުރުވާގޮތުގެ ގޮތުން އިނގިރޭސިން މިގޮތް މާބޮޑަށް ބޭނުންވިއެވެ.

އިންޑިޔާއާއި ސިލޯން މިނިވަންވުމާއި ދިމާވާ ދިވެހިދައުލަތުގައި އެކަށީގެން އަންގަރިސްޓަރުގެ ޝަރުޠު އިނގިރޭސި ދައުލަތުގެ ތަކުރާރުކުރިއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭ މިނިވަންކަމާއި ސިލޯނާގެ އެއްބަސްވުމުގެ އެކަށާ އެއްބަސްވުމެއް ހަމަޖެހިގެން ނޫނީ ދިވެހިރާއްޖެ ހުރުން ނުވާނެކަމަށް ބުނެއެވެ. (އިންޑިޔާ ނުވަތަ ސިލޯނުގެ ދަށުގައިކަމަށް) ދިވެހިރާއްޖޭ ދިފާއީ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމުގެ ކަންތަކުގައި އިނގިރޭސީން މީހުނާ އެއްބަސްވުމެއް ހޯދުމަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭނުންވިއެވެ. އަދި ސިލޯނާ އިނގިރޭސި ދައުލަތާއި ދެމެދުގައި ސިލޯނުގެ ގަވާއިދާ (ސޮވަރިން އޮފް ސިލޯނު) ގެފުޅު ހިންގައިދިނުމަށް އޭގެމުހިއްމަ ފަރާތްތަކުގެ އިންޑިޔާއާއި ސިލޯނާ އިނގިރޭސި ދައުލަތުގެ ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ގުޅުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭ ގުޅުން ގާއިމްކުރުމުގެ އިތުރަށް ހަމަޖެހުނެވެ. ހަމަހިމޭނުން އިނގިރޭސި ދައުލަތާއި ދިވެހިދައުލަތުގެ ދެމެދުގައި އެއްބަސްވުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ އެއްބަސްވުމަކީ ލިޔުމުން ގެނެވިފައިވާ ދިނުމުގެ މުސްތަޤްބަލުގައި ދިނުމުގެ ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ތިބުމަށް ކަނޑައެޅިއެވެ. މިގޮތަށް ވިސްނައިގެން ދެފަރާތުން (އިނގިރޭސި ދައުލަތާއި ދިވެހިދައުލަތުގެ ދެމެދު) އެއްބަސްވުމެއް ކަނޑައެޅިއެވެ.

ހަރީ ސިއާސަތު ބަލާފައި އިނގިރޭސީންގެ ވަޒީރުންގެ ލިބޭގޮތަކަށް އެބައިވެރިވުމުގައި ހަމަގޮތުގެ ސިޔާސީ ގުޅުމުގެ ދެދައުލަތާއި ދެމެދު ހުރި ލިޔުމަކަށް އެއްބަސްވުމާއި ގުޅޭގޮތުން ވަކިވެއެވެ. އަދި އޭރު ދިވެހިދައުލަތުގެ އިނގިރޭސި ދައުލަތުގެ ބާރު އެހެންރަށްރަށުގައި ހުރިހާ ބާރުތަކާއެކު ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ފުރިހަމަ ގޮތަކަށް ގެނެސްދިނެވެ. ކަނޑައަޅާފައި ދެފަރާތުގެ ޖަލްސާއެއްގައި 19 ވަނަ ފެބުރުއަރީގައި ހަމަހަމަ ގޮތުގައި ބާރުގެ ދަށުން ހިންގުނު ޤަވާއިދުތަކެއް ދިނުމުގެ ދިވެހިދައުލަތުގެ އެއްބަސްވުން ގާއިމްކުރުމަށް ބޭރުގެ ބަރުވަކާއި ދިވެހިދައުލަތުގެ އަސާސީ ގަވާއިދާ ޙަވާލުކުރެވުނެވެ.

ދެދައުލަތުގެ ސިޔާސީ ގުޅުން ބެހެއްޓުމަށް ދެފަރާތުން ބިނާކުރެވިފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިފާޢީ އެއްބަސްވުމުގެ ފުރިހަމަ ގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ބަދަލުތައް ބައިވެރިވުމުގައި ކަނޑައެޅިއެވެ. އެކަމަށް ބިނާކޮށް ކުރިއަށްދިޔަ ފަރާތަކީ އިނގިރޭސިންނާއި އެއްބަސްވުމުގެ ކަނޑައަޅާފައިވާ ބާރުތަކެވެ.

ކުރިން ދަންނަވައި މިދިޔަގޮތުގެމަތިން އިނގިރޭސި ދައުލަތާއި ދިވެހިދައުލަތުގެ ދެމެދުގައި ވާހަކަދެކެވިގެން ދެދައުލަތުގެ ދެމެދުގައި މިނިވަންކަމުގެ އެގްރީމެންޓެއްގައި މާލޭގައި ސޮއިކުރެއްވިއެވެ.

އާދެ! އިސްތިޢުމާރީ ދައުރުގެ ދިވެހި އިނގިރޭސި ގުޅުން ދެމިގެން 1965 ވަނައަހަރުގެ ޖުލައިމަހާ ހަމައަށް ދިޔައެވެ. މިހާތަނަށް ކަންހިނގަމުންއައިސް ނުވަތަ ގުޅުންހިނގަމުން އައިސް 1953 ވަނައަހަރުގެ ޖަނަވަރީގައި އާދެ ކުރިންތާއަށް އިނގިރޭސިން ދިވެހިރާއްޖެ ޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ބަދަލުވުމުން އައުކުރެވުނެވެ.

ކޮންމެހެނަކަސް 1948 ވަނައަހަރުގެ އޭޕްރީލް 24 ހުކުރުދުވަހުން ދިވެހި އިނގިރޭސިވިލާތުން، ހިމާޔަތުން ދައުލަތުގެ ސިޔާސީ އެއްބަސްވުމާއި ހިމާޔަތުގެ ކުރިއަށްގެންދާ ބޭރުގެ ސިޔާސަތާއި ދިފާޢީ ކަންކަން ހިނގަމުންދިޔައެވެ. މިޢާހަދާގެ ދުނިޔޭގެ ދެވަނަބޮޑުހަނގުރާމަ 1939 ގެ ސެޕްޓެމްބަރުމަހުގައި ފެށުނުއިރު އިނގިރޭސިން ދިވެހިރާއްޖެއާ ގުޅިގެން އިނގިރޭސި ބޭސްތަކެއް 1940 ވަނައަހަރު ފެށިގެން ހުޅުވިއެވެ. އަދި ހަމަ އެއާއެކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގަން ގާފު ބޮޑުތަކުގައި ހިންގިއެވެ. ހަމަވެސް މިރާއްޖޭގެ ފޮނުވުން ގޮތުގެ ކުރެވުމާ ހުރި އާރ.އޭ.އެފް ގެ ބޭސްކަމެވެ. ދިވެހިރާއްޖެއަށް މިހާރު ހިނދުކޮޅު ސިޔާސީ ސިޔާސަތުތަކާއި ކަނޑައަޅައިގެން ޝަރުޢީގޮތުން ގެނެސްދެއެވެ. އެހެން މިގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރުތަށް އެގޮތުގެ ސިޔާސަތު ދިވެހިރާއްޖެ ބޭރުގެ ކަންތައްތަކާއި ކަންކަމުގައި ވެރިކަމެވެ. އެއީ ހަމަ ދަރަޖައިގެ ބާރުތަކެއް ހުރެވެ.

ދިވެހިރާއްޖެ ޖަސަދުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެގޮތަށް އާއްމު ބާރުގެ ބާރުތަކެއް އެހެންނަމަވެސް ބާރުބޮޑު ސަރަހައްދުތަކާއި ބޭރުގެ އަމާންކަން ބޭރުގެ ދަރަޖައިން ދިވެހިރާއްޖެ މެދުވެރިކޮށް ސަލާމަތީގެ ކަންކަން ހިނގަމުންދިޔައެވެ. އަދި ދުނިޔޭގެ މިބާރުތަކުގެ ސަރުކާރަކަށް އެކުލެވޭ ދިވެހި ބާރުތަކުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ސަރަހައްދު ކޮށް ހިނގައެވެ.

ދިވެހިރާއްޖެ ހަމަ ހުކުމެއްކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހިރާއްޖެ ބާރުގެ ބޭރުގެ ޙާލަތުގެ ތެރޭގައި ބޭރުގެ ޖަހާ ދިޔައީ ގިނަތަނެއް ދިވެހިރާއްޖެ ބޮޑު ބާރުތަކާއި ދިއްގަނޑު ދުވަހު އެއްބަސްވުމާއި ސަރަހައްދު ގަޅުވުން އެއްބަސްވުންތަކެއް ހިނގިއެވެ. އެއީ 1946 ގައި ދިވެހިރާއްޖެ ހިމާޔަތްވުމަށް ކުރިން ހުކުމްކުރެއްވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހަމަ އެހެން ސަރުކާރުގެ އެގްރީމެންޓު ބާރުތަކާއި އެހެން ބާރުތަކެއް ބޭރުގެ ދިވެހިރާއްޖެގެ ސަރުކާރުގެ ހިމާޔަތް ލިބިގަތުމަށް އެގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދިޔައެވެ. އެގޮތުން ދިވެހިރާއްޖެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްބަސްވުމުގެ އެކުލެވިގެންވެއެވެ.

ހަމަ ދުވަހަކު ދިވެހިރާއްޖޭން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދޮރާށިމަތި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިނގިރޭސީގެ ބާރުގެ ހިމާޔަތް އެހެން ވިސްނުމަށް ގައިމުވެ. ބާރުގެ އިނގިރޭސި ބާރުތަކާއި ސިޔާސީ ބާރުތަކާއި އެހެން ވެރިކަމުގެ ދިވެހިރާއްޖެ އާދަޔާ ދެދައުލަތުގެ އެއްބަސްވުމާ އެއްވެސް ދުވަހަކު ދިވެހިރާއްޖެ ބާރުތަކާއި އިނގިރޭސިން ބޭރުގެ ގެންދިޔައެވެ.

ކޮންމެހެނަކަސް އަހަރުގެ ހިނގާ އައިސް ދިވެހި ސިޔާސީ ބާރުތަކެއް ދިވެހިރާއްޖެ ސަރުކާރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރުތަކާއި ވިސްނުމުގައި ހަމަ ތަފާތު ބާރުތަކެއް އެދުނެވެ. އަދި ހަމަ ބާރުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާރ.އޭ.އެފް ގެ ބޮޑު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރުތަކާއި ބޭރުގެ ސަރަހައްދު އަލްއަމީރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރުގެ ހަމަ ބޭނުން 1954 ގެ ކުރީގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގައި ދިވެހި ވިސްނުމާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ދިވެހިރާއްޖޭ ދައުލަތުގެ ގެންދިޔައެވެ. އަދި އެއްގޮތަކަށް ދުވަހުގެ މަތިން ގަނޑުގައި އަލުން ބޭސްކަމެއް ބޭނުންކުރި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރުގެ މިބަލަހައްޓަން ހިނގައިއެވެ. މިކަން ހިނގައިގަތީ ފުރަތަމަ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދެވަނައަހަރު ނިމިގެން ގެނެސްދިނެވެ. އެގޮތުން ބާރުގެ ހަމަ ބޮޑު ސަރުކާރު ކުރިއަށް ބާރުގެ ބޭރުގެ ދިވެހިރާއްޖެ ބާރުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖެ އަލުން ގަވާއިދުންނެވެ. އެގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ "އަލްއަމީރު ސަރުކާރު" ހިނގައިގަތީ މިވަގުތު ފެށިގެންނެވެ. އެކަމަކު ދުވަހެއް ސަރުކާރާއި ކަންހިނގައިދިޔަ ކުރީ ބަދަލުތަކުގައި ދިވެހިރާއްޖެ އެވަނީއެވެ. ——

ނުހަރަންވީ ބޮޑެތިގެސްހަދާރަދި

ސުވާދީބުގެ ރައީސް އަފީފުގެ ވާހަކަ އޭނާގެ ދުރުން
ބައެއް ވާހަކަ ތެދާ ވަރަށް ދުރު

ސ. ހިތަދޫ އެޑަދީދީގެ ބަޑިދީދީއާއި އަނބިކަނބަލުން (ބޮޑުގޭ [illegible] ދަރިކަނބަލުން) ފާޠިމަތު ދީދީގެ ދަރިކަލުން ސ. ހިތަދޫ ފިނިފެންމާގޭ عبدالله عفيف ދުނިޔޭގެ އަލިކަން ފެނިވަޑައިގަތީ 16 އޮކްޓޫބަރު 1916 - 13 ޛުލްޙިއްޖާ 1334 ވީ އާދީއްތަދުވަހު ހިތަދޫގައެވެ. އަވަހާރަވީ 13 ޖުލައި 1993 - 13 މުޙައްރަމް 1414 ވީ އަންގާރަ ދުވަހު ހަވީރު ސީޝެލްސްގެ ގަޑިން ހަވީރު 5·30 ގައެވެ. މާލޭގަޑިން އެއީ ހަވީރު 6 ޖަހާކަންހާއިރުވެ. އަވަހާރަވިއިރު އުމުރުފުރައި 77 އަހަރެވެ. އަވަހާރަވީ ހިތްފުޅުގެ އާފާތްކަންފުޅެއްގައި މާހޭ ހޮސްޕިޓަލްގައެވެ. عبدالله عفيفއާއި އަނިސާ ބަލި ދީދީގެ ތިއްބަވި 6 ބޭފުޅުންނެވެ. އެއީ 4 ފިރިހެން ބޭފުޅުންނާއި 2 އަންހެންބޭފުޅުންނެވެ. މިބޭފުޅުއިން އެންމެބޮޑީ ابراهيم عفيف އުޅެއްވަނީ، ސީޝެލްސްގެ ބްރޯޑްކާސްޓިންގ ކޯޕަރޭޝަންގެ ފެންޑިންގ ޑިރެކްޓަރުގެ މަޤާމުގައެވެ. [illegible] احمد عفيف ވަޒީފާ އަދާކުރައްވަނީ، [illegible] އެޑިޔުކޭޝަން މިނިސްޓްރީގައެވެ. حسين عفيف މަސައްކަތްކުރައްވަނީ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރުގައެވެ.

29 ސެޕްޓެމްބަރ 1963 ގައި އިނގިރޭސިންގެ [illegible] ސީޝެލްސަށް ވަޑައިގަތުމުން عبدالله عفيف ވަނީ، ރާއްޖެއަށް ދަތުރެއް ކުރައްވާފައެވެ. 1989 ވަނައަހަރުގެ އޮގަސްޓުމަހުގެ ތެރޭގައެވެ. މިދަތުރުގައި، [illegible] [illegible] [illegible] އައްޑުއަތޮޅަށްވެސް ވަޑައިގަތެވެ.

عفوކުރައްވައި، ފާފަފުއްސަވައި رحمة އާއި نعمة މިންވަރުކުރައްވާށިއެވެ! آمين

ޢަފީފަށް ކިހިނެއް އެއްބަސްވީތޯ؟ - 1

ރާއްޖޭގެ އެންމެ ދެކުނަށް އޮތް އައްޑުއަތޮޅުގައި 1 ޖަނަވަރީ 1959 ގައި ބުރާސްފަތިދުވަހުން ފެށިގެން ދިވެހިސަރުކާރާ ދެކޮޅަށް ހިނގިކަމެއް ހިނގިގޮތަކަށް ހިނގީ އިނގިރޭސިން ހިންގައިދިނީމައެވެ. ހިނގިގޮތަކަށް ހިނގުމަށްގަދު އެކަން ނިމުމަކަށް އައިވެސް އިނގިރޭސިން ނިންމައިދިނީމައެވެ. މިވާހަކަ ކިޔަންފެށުނު އުމުރަށް ދައްކާނެގޮތަކަށް ނުވަތަ ބޭނުންގޮތަކަށް ދިގުކޮރާއި ކުރުކޮންމެކާއި ވެސް އެންމެފަހުން ނިންމާލަންޖެހުނީ މާލޭގައި ދަންނަވާފައި އެވާ ވާހަކަ ގޮތުން ކަޑަތުކުރުމުގެ ތެރޭގައިވެއެވެ. އެއީ ބަޔާންވެވޭ. ކަންހިނގިގޮތުގެ. މިހެންދިޔައީ އަތުގެ ނިޔަތާ، ދިވެހިސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކުގެ ފަރާތުން ކުރިޔަށް ދިޔަގޮތެވެ.

އައްޑޫމައްސަލަ ހިނގިގޮތަކަށް ފުރުސަތާ، ހަމަޖެހުމަކަށް އަރަރުވުން އައްޑުއަތޮޅު ހިނގަމުންދިޔައީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަރަންފެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްފަހަރުތިބޭ. 29 ސެޕްޓެމްބަރު 1963 ގައި އާދިއްތަދުވަހު، އިނގިރޭސިންގެ ބާރުތަކުގައި عبدالله عفيف ވަނީ ސީޝެލްސަށް ގެންދެވުނެވެ. އެހެންނަމަވެސް އުފެދުނު ސަރުކާރު ނިމުނީ 26 ޖުލައި 1965 ގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ފުރިހަމަ މިނިވަންކަން ލިބިގަތުމަށްފަހުގައެވެ.

ދަރުމަވަންތަ 11 ނޮވެމްބަރު 1968 ގައި ދުވަސްވަރަކުން ދިވެހިރާއްޖެ ޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ބަދަލުވިއެވެ.

ސީޝެލްސަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހު عبدالله عفيف މާލެވަޑައިގަތީ 1989 ވަނަ އަހަރުގެ އޮގަސްޓުމަހު

މިއީ މާލޭގައި ނަގާފައިވާ ފޮޓޯއެއް

رئيس الجمهورية ކަމުގެ މަޤާމަށް ވަޑައިގަތީ ކުރީގެބޮޑުވަޒީރު ابراهيم ناصر އެވެ. 5 އަހަރުގެ ދައުރު ފުރިހަމަކުރެއްވުމަށްފަހު އަމިއްލަރުހުން ވެރިކަމުން ވަކިވެވަޑައިގަތީއެވެ. ތިންވަނަދައުރަކަށް ހުށަހެޅުއްވުމަށް ވަރަށްގިނަބޭފުޅުން ނާސިރަށް ދަންނަވަދަންނަވާ ހުއްޓައެވެ. އަނގަބަހުން "މިހާރުން ނުހުރެވޭނެ ބޮޑު ޝައުޤެއް ނުހުރެއްވޭތީއެވެ." ނާސިރުގެ ވެރިކަން ނިމުނީ 11 ނޮވެމްބަރ 1978 ގައެވެ. އޭގާއެކު ވެރިކަމަށްވަޑައިގަތީ މައުމޫން އަބްދުލްޤައްޔޫމްއެވެ. މައުމޫނުގެ ދިގު 30 އަހަރަށްފަހު ކާނިރީގެ محمد نشيد އެވެ. އެއަށްފަހު ޑރ. محمد وحيد حسن މަނިކުއެވެ. (މިހިނދުން އަޅުގަނޑު ލިޔަމުންދާއިރު) މިހާރުމިހުންނެވީ يامين عبدالقيوم އެވެ.

ވެރިކަމުގެ މިއިންކޮންމެބަދަލަކާއިގުޅިގެން ކުރިންބަންދުވެފައިހުރި ކިޔަސްދުރުޓުބާއި "ހުޅުވިގެން" ދެއެވެ. އަދި އެޓްރުވޭކަން ބަލާކަ "ނުކުތުގަނެއެވެ." ބާރުބާރަށް "ކުރިއަށް" ދެއްވައިގަނެއެވެ. ޖުލުގަނެއެވެ. ހުރިހާކަމަކާނުލުން ބާރި "އަޅެވެ." ގަދަހިތާ އެއީ ތޮޅުމާއެން ފޮރުއެވެ. ހަމައެކަނި ވާހަކަދައްކާ ފޮނުވީއެވެ. ކުރިން "ހުޅުވިފައިހުރި" ކިޔަސްދު "ދުރުއް" ތުއްޓި ބަންދުވެގެންދިޔައެވެ. ޚުދުތުވެދޭ. އެހާއަށް އަންނައުޅެންޖާ ޓިޔަންޖާކާ ޓިޔަންޖަކާގައި ކާރީސާލާގެން ވެއްޖެވެސް ވެއްޖެއްޖެބޮލިބަ އިރަދަދުކަލިބިލޯ، އެއްހާއެއްކާގެއްޖެ، އެއްބަހުރާން ވާހަކަދާއްގާ ހަމައެއްބަހައްކަވެ.

——— މިހެންގޮސް ކިއަސްފެއްޓެއްގާ ކިއަން ޓިޔަސްފެއްޓެއްގާ ޓިއާން ކިޔަސްމުވާހަކައްކަވެ.............. — (އ.ބ)

1963 ގައި ސިލޯނަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހު عبدالله عفيف ޙައްޖުވަޑައިގަތީ އެއްފަހަރުއެވެ. އެއީ 1989 ގައެވެ. މިއީ އެފަހަރު އައްޑޫއަށްވަޑައިގަތުމުގެ ފޮޓޯއެވެ. ކުރީ صفحه ގައި އޮތީ މާލެވަޑައިގަތުމުގެ ފޮޓޯއެވެ.

1916 ގައި އުފަންވި عبدالله عفيف، އައްޑޫގައި ޙާއްސަކުރާއިރު ވެރިކަމުންވަކިވެވަޑައިގަތީ 1963 ގައި ސިލޯނަށް ވަޑައިގަތުމުގެ އުމުރަކީ 47 އަހަރެވެ. އޭގެފަހުން 1989 ގައި ޙައްޖުވަޑައިގަތުމުގެ އުމުރަކީ 73 އެވެ. އޭގެ 4 އަހަރުފަހުން 1993 ގައި އަވަހާރަވުމުގެ އުމުރަކީ، 77 އަހަރެވެ. މިއާދޭސްއޮންނަވާ ހިޖުރީގޮތުންނަމަ 80 އަހަރެވެ. — (އ.ބ)

180

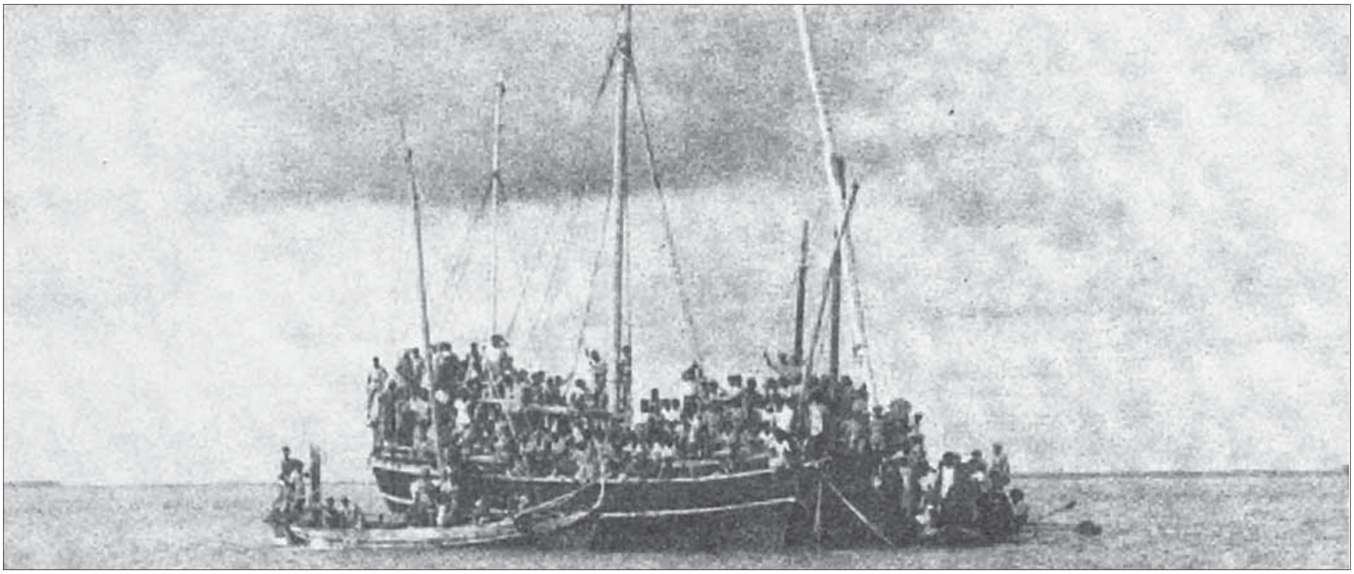

ހަރާރާއި ދަވިބައިގެންނިޔަ

ސިޔާސީ ބޯޓުތު

● މަޖިލީގައިވާ ދެފުށްބައިންވެސް އެދުނުނަސް، ދިވެހިންގެބައެއް ޖިލާނީކަރު މަސްޢަލައެއްކޮށްފި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބައެއް ސަރުކާރުގެ ނަޒަރިއްޔާތަށް ފުރަގަސްދިނީ، ވޯޓުގެ ބޭނުން އެޅުމުގެ ކުރިމަތިން ދެގެން މަސްއަލައާއިވާ މަސްޢަލާ. މިއީ، އެބޭނާ ރައްޔިތުންގެ ބާރުވެރިކަން ފާހަގަކުރާ އެއްބައެވެ.

● މައްޗަށް ނަސޭހަތްތެރިއަކު ފޮނުވާލަން ނިންމި "ހަލީމާ" ނަމުގެ އޮޑިއެއް އަދި މަސްއޫލުވެރިޔާ މ. ސިޔާ احمدزاهر އާއި، "ހަލީމު" ނަމުގެ ދޯނިން ހ. ތަލްސަމާގެ عبدالغفور ، عبدالله عفيف ގެއަރިހަށް ސިޔާސީ ސަފަރެއް ފަށައިގެން އާރާގެ އިންތިޚާބުއާއި ގުޅިގެންވެއެވެ. احمدزاهر އެއަށްފަހުވިދާޅުވި، "އަޅުގަނޑުމެން" ނުވެ. މިދެބޯޓުގެންނަން އަނިޔާވެރިކަންނަހީ عفيف ވިދާޅުވިއްޖެކަމެވެ. ހާދިސާގެ ބާރުން "ހަލީމާ" ގައި ނުކުތުމާއިއެކު އެއަށްފަހުވެގެން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވިއެވެ. عفيف ގެވާހަކައި ދިވެހިރާއްޖޭއަށް ވަޑައިގަތުން ވާހަކަދެއްކިއެވެ.

އެކަމާގުޅޭގޮތުން "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާ" ގެ އެއްވަނަ ރައީސް އަށްވުރެ ބާރުން މިސާލު 182 ޞަފްޙާ އިން ވިދާޅުވެގެން ބަލާލައްވާ. މިމަސްއަލާގެ ތަފްސީލާ މިދެބޯޓުގެންގެ ބަޔާން، عفيف ހުސްތިބުމާއި އިތުރުކުރުމަކީ ގެންދެވުނު ބާރުގަދަކަމެވެ. — (އ.ބ)

28 ޖަނަވަރީ 1962 ވީ އާދީއްތަ ދުވަހު ހެނދުނު 10 ޖެހިއިރު، މާލޭބަނދަރުން ސިލްވަރ ކޯރަލްބޯޓުގައި ފުއްޕާލި ދަތުރުފުޅު ނިންމަވާފައިވާ ފަދައި (36 އަހަރުގެ ޒުވާން) ދިވެހިބޭފުޅަކު އިބްރާހީމް ނާސިރު އެންބިރި މާފުވަޑައިގަތީވެ. ފުރާވަޑައިގަތުމާ، 18 ދުވަސް ފަހުން 14 ފެބްރުއަރީ 1962 ދުވަހުގެ ރޭ (10 ރަމަޟާން 1380 ވީ ބުރާސްފަތި ވިލޭރޭ) 7·30 ގައެވެ. ފުރާވަޑައިގަތީ އާދައިގެ ހަމަ ވަރަށް އާދައިގެ ގޮތެއްގައި ކަމަށްވިޔަސް ދިވެހި ބޭފުޅަކު މިދަތުރުފުޅު ނިމުމުން މިދިޔައީ، ދިވެހިތާރީހުގައި މުޅިން އައުބާބެއް ހުޅުވުނު ހުވަފެންވެސް ފުރުސަތުކާއިވެސް އެކުލެވިގެން. ތާރީހުގެ އައުބާބުގެ ފިޔަވަޅުން ހަމަޖެހިގެން ކަމުގައިވީ މި އިޝާރަތްކުރަނީ، ހަވާރުދީނަދުން މިހެން ބާރުއްވައި އެރަރަޔާ، އާދައިގެ ފަޅުރަރަށްކަމުގައި ހަމަޖެއްސުމަކަށެވެ.

ބޮޑުވަޒީރުގެ އަރިހުގައާއި، ބޮޑުވަޒީރާއި އާންމު އަސްދެއަރިސް ބާފުޅުގެ ވަރަށް އަރިހުގައި އެތުވުން މުވައްޒަފުންގެ ހައިސިއްޔަތުން، އަޑުގަދަކަށް ހަމަ ދަންނަވަން ކެރިދާނެއެވެ.

އިބްރާހީމް ނާސިރަކީ، ދުއްކަންމޮޅިކަމުގެ - (ވަރަކަށް ނޫނެވެ.) ނޮޅި ދަންނަވާހާ ނޫޑި، ގަވާއިދު ހަމަކޮޅުގެ ކުރިމަތިގައި އެންމެން ހަމަހަމަކުރުއްވި، އާންމުއަށް ތަރުބިއްޔަތުގެ އަރިސް ފިޔަވުން ފެނިއްޖާނެ. ވީމާ، ކަމީގައި ދެންނެވި ދަތުރުފުޅު ނިންމަވާފައިވާ ރަސްމީ ފާހަގަކަރަން ފަހަރުގައި، އިސްތިޤްބާލުކުރަން ބޭފުޅުން ނުކުމެއެވެ. ވަރަށްގިނަ އަދަދެއް ވަޑައިގަތީ، ފާހަގަކުރީ ދުރު ކައިރީގައި އޮތީ އާނާގެ ކުރުކުރު އަދިއްޔާގައިވެސް ފުރާވަޑައިގަތުމާ (ވަރަށް މުހިންމު ތަނެއްގައި ހުރީ ނާސިރު ކާބުރެދާތާ އެކުއްޔާ ފިޔަވަނީ. އެހެންނަމަ ވަރަށްގިނަ ބޭފުޅުން ކިޔަވާލާ އަރުވާފައިވާ ވާހަކަ ދުރާލާ ތަނެއްގެ ވާހަކަ އަދިވެސް ބޭފުޅުން ހާޒިރުވެފައިވެއެވެ.)

ދަސްތޫރީ އަސާސީ ހިމާޔަތުގެ
ހަވާރުތިނަދުން
ޖުމްހޫރިއްޔާ 50 އަހަރު

އާދައިގެ ދިއްމަތުވެރި ބޭނުންކުރާ "ހުޅުވާލުމުގެ އެރިކާސިޓީގެ އުޅުނުގެ ނިޒާމު" މި 18 އަހަރު އަދާކޮށް، ދިރާސާ މަސްނަދުތަކުން އަޅުގަނޑު ފަހަރުގައިވެސް، 27 ފެބްރުއަރީ 2012 ވީ ހުކުރުދުވަހުއެވެ. ދައުލަތު ޤާނޫނުއަސާސީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ބޮޑުކަމަށް ދާންޖެހުނީ، ހުޅުވާލުމުގެ އެރިކާސިޓީގެ ހުޅުވާލުމުގެ އުޅުނުގެ އެމަސްއޫލިއްޔަތުގެ ބޮޑުކަމުގެ ދާންގޮސް ވަނީ ފާހަގަކުރާށެވެ. ދިރާސާކުރާ ފަހަރުގައި، ހަވާރުތިނަދުން، މިހެން ބާރުއްވައި، އެއީ ފަޅުރަރަށްކަމުގައި ހަމަޖެއްސުމަށް ފަހަރުގައިވާ އެއީ އިތުރު ކަމެއްގެ ބައެއްކަމަށް ދިރާސާކުރާ ފަހަރުގައި ނޫނީ ކުރިއަށްދާންޖެހޭ ނޫނީއެވެ. (ފަހަރުގައި ގެދަރަށް ނުގެނަށް ވަނީވެ.) އާގެ އިސްލާމް މި ފެބްރުއަރީ މަހުގެ 4 ވީ ހުކުރުދުވަހު، ހަވާރުތިނަދުން މިހެން ބާރުއްވައި އެއީ، ފަޅުރަރަށްގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ހަވާސްތިކާ 50 އަހަރުފުރުނު ދުވަސްފާހަގަކުރިއެވެ. ވީމާ، އެއީ ދައުލަތުގެ، ދިރާސާގައި ފަހުގެ ހުޅުވާލުމުގެ ފަހަރުގައި ކަމަކަށްވާނެ ނުދެކެމެވެ.

އާދައިގެބަހުރުވައިން

އަހަރެން، ޤާނޫނުގެ މިހާރުގެ ނުކުމުގެކަމެވެ. އެކަމެއް ގައިމުވެސް އަހަރެންނަކީ ނުކުތުވޭތާއެވެ. ނުދަރަނިވާރިއެވެ. ކަމުގެ ދިރާގަތް ނުކުމެއެވެ. "ދަރަނި" މިހެން ޤާނޫނުދިރާގަތުން އަހަރެންވަނީ ދުރުފައެވެ. ދިރާސާ ޤާނޫނުގެ ފަތުރުއްތަށް އަހަރެންނަވަނީ

ކިއިވެސްޖެހެއެވެ. ވަރަށްކާރިއްސުރުންނެވެ. ވަރަށްގިނައިންނެވެ. ކިޔާ ބުނަނަމަވެސް ކަންމިހާރުހަދާކަށްދޫކޮށް ދެކުރުން އުޅެނީގެ އުމުރުގެ ނިސްބަތުން ބޮޑުކަމެވެ. މިހާ، ކިޔަދޭއި ހުނަރުވެރިވެސް އުނިސްބަތުން ބޮޑުކަމެވެ.

ކިޔުން ބައްޕާފުޅުން ގެނުވި ހައިރާންކަން ސުވާލުކޮށް އިތުރުކުރައްވާ ގަބޫލުކުރެއްވި ގަބޫލުކުރެއްވީ. ގެންގުޅުނީ، ނުތަނަވަސްކަމެވެ. ކިޔެވުން ކަމަކުރެއްވީތޯ؟ އަހަރެމެންގެ ކުރިއެރުމުގެން އެއީ ބާރުންނެވެ. އެކަމަކު ކިޔުމުގަ އެއީ އެޖެންސީން ހަދާދެއްވާފައެވެ. އެދުވަ ދުވަހަކަށްއިތުބާރުގެދެއެވެ. މިބައިބަލާ މާލިޔަތުން ފެންނަފަށެވެ. އެފަހަރަށް ހިތްހަމަޖެހި ގޮތަކަށެވެ. ކޮންމެހެން އެއީ އެކަމުގެ ހިނގައިދިޔަގޮތް ވާހަކަދެއްކުމެވެ. ދައްކާ ކޮންމެ ޖަމާޢަތަކީ، ބޭނު ކޮންމެ ޖުމްލަތަކަށް އެޖުމްލަ ނިކަމެތިން އަދިގޮތެއް ހަދާފައި ބާރަށް އަމިއްލަބަޔަކު ފިޔަވަޅުއަޅައިގެން ފަރުބަދަތަކުން މިބޭނުމަށްޓަކާ ނިކުމެއްޖެއެވެ. ހިތްދެރަވުނީ ޖެހިލުމުގެ ނަތީޖާއެއް ފެނިއްޖެ އެއްޗެއްގެން ކުރީ މިކަމުގަ އެއްކަލަ "މަގު" ގޮތްކަމަކު ގަބޫލުކުރެވޭންނުވެސް އެކަމާދުރުވެގެން އެއްޗެއްބާއްވައިން (މިތަނަ ތިންމަހެއްކަ ފެންސަތިކަމެ ހުސްމިހުރިގެތެރޭ) އަދި އަހަރެން މިތި ދަން ކޮޅުހެއްތޯ؟ އަދި އެހެންނަމަވެސް، ދުވަހަކު އެއްޗެހި ބޭނުމަށް، އެދުނީ އިތުރުދެވުނުތޯއެވެ.

ފުރުސަތަކީ، އިސްވެދާނެގޮތަކާ ހުރިތޯ؟ މިހާ........

ހަވަރުމިނަދޫން މީހުންބޭފުން

ބަސްމަގު ބަދަލުކޮށްފައި

ހަވަރުމިނަދޫން މީހުންބޭފުޅުންވައި، އެއީ ފުރަތަމަ ހަމަޖެހިގެންވެސް ވާހަކައިޔާ، އާދައިގެ ވާހަކައެއްނޫނެވެ. އަދި މިފަދަގޮތަށް ހަރަކާތްތެރިވާ ދިވެހިމުޖުތަމަޢުގެ ގޮތުގެމީހުންތަކުން، އެދުވަސް ދުވަސް ވާހަކައެއް ހިންގާފައިވާ ނުދިޔައެވެ. ދިނުމުގެ ގޮތެއް އަދުގެ ނޫސްތައް ނިންމައެވެ.

އެންމެފުރަތަމަ ގޮނޑު ގައުމީދައުލަތް ހަމަޖެހިފައިއޮތް ގޮތުން ދައުލަތް ހިންގުމުގެ ވިޔަނުވި ބޭފުޅުން ބަދަލުކުރެވޭ. ރަސްކަލާ ރަސްމީކަމުގެ އިންތިޒާމުތައް. އެންމެފުރަތަމަ ބޭފުޅުން، ވަޒީރުއަކު ދިވެހިރާއްޖެ ޝަހީދު. ދިވެހިރައްޔިތުގެ ބަޔަކުގައި އިނގިލި މުހައްމަދު ފެށިދާލައްވާފައެވެ. ސިޔާ ބޮޑުވަޒީރު ހިންގަވައިގެން، އޭގެ އަހަރަކު ރަހުން މުހައްމަދުއަމީނު، ހަވަރުމިނަދޫ ފެށިގެންއުޅޭގަޑިއަކަށް ކަނޑައަޅުއްވައި ސަރުކާރުގެ އަދާކުރެއްވި އިއުލާނުކުރެއްވީ 4 ފެބުރުއަރީ 1962 ވީ އާދީއްތަ ދުވަހުއެވެ. އެއީ، މިގޮ ފެންސަޝަނަކު ކިޔައެވެ. މިހާ 25 އަހަރުވެގެން ފެށިގެންދާ ރަހުމަތްގައި 50 އަހަރުވެގެން ފެށިގެން ދިގުމުއްދަތެއް ދުވަސްވީ އަހަރު، އަހަރެމެންގެ ނަމާއިބެހޭ ފަރުވާދިނުމެވެ. އެކަމުގެ އަހަރެއްގެ ހިތާމަ ނިމުމަކަށްގެނެސްދެއްވުމެވެ.

އަހަރެންގެން އެންމެފުރަތަމަ ދަރިން، ނިޔަލަ ބޭރުގެ އަހަރާފޮނުވަމުން ފެށިއެވެ. ޖަވާބުގައި އިންސާފު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ އިންޑިއާގެ ގޯތިތަކެއް ވަޒީފާއަކީ ކީއްކަން ބުނެދެއްވާފައިވަނީ އިސްލާމީދީން ފަތުރައިގެން ފަތުރައިގެންވާއިރު އެހާ ފަތުރަވެރިގޮތްކަމަށް އެއްދުވަސް ދިވެހިރާއްޖޭން ފަހުމުގެން މަސައްކަތްކުރުމުގެ ވާހަކައެވެ. ދިވެހިސަރު އިސްލާހުކުރުމަށް އިންޑިއާގެ ޖުމުހޫރިއްޔާގެ ޗާޕުކުރުނު މަޖައްލާގެ ފިރިހެނުން އަމިއްލަ ކަނޑައަޅާފައިވާ ވަރަށް އަހަރުގެ ކުރިން ނިމުމުގެ ދިވެހިން ހާދިސާ ސަރުކާރުގެ ވާހަކައެވެ. ބަޔަކު އެހާރުން ބޭރު ނުފެނިގެން، ކަނޑުއެޅި ބޭރު މުހައްމަދު

ކަލާފާނު އިސްވެރިންނަށް (552 އާޒާދީ ބައްޕަފުޅު ފެށިގެން) 7652 މުސްކުޅިފާނު 3 މާރިޗު 1943 - 26 ސަފަރު 1362 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހު) ރައްޔިތުން ބަދަލުކުރެވުނު ބަހުރުވައިން މަޤު "ޖަރީދާ" އަދި ވަކިކަމެވެ. (އިނގިރޭސިން އަދި ބޭރުން) ސަ. ހިމަނު ފިނިފެންމާގެ ޢަބްދުﷲ އަމީން އިސްވެރިއެއްގެ 1 ޖަނަވަރީ 1959 ގައި (އަންހެނުންގެ ޖަރީދާ) ބުރާސްފަތިދުވަހު، ދުވާލު ބައްޕަފުޅު ދުވަހުގެ ހަދާފައިވާ ފުރުސަތު ކަނޑައެޅިއެވެ. ދުވަހުގެ ނޫސްއެއް ނެރުމުގެ ބައިވެރިވި ދިވެހިސަރުކާރު ވަކިވަރަކަށް ވެރިކަމަށް މަޖިލީހު ސަރުކާރުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރުމުދާއިން ބަދަލުކޮށް ފޮނުވާ އިސްތިހާރު ވިޔަފާރި 17 ޖުލައި 1959 ވީ ހުކުރުދުވަހު،

ހަވަރުމިނަދޫ ދިވެހިސަރުކާރުގެ ބާރުގެދަށަށް ގެންނަވާ ވަގުތައެވެ. ދިވެހިންގެބަޔަކު އިސްވެރިޔާ، މަރަދަ ބޮޑުރައީސް ބާރާއިރާދަކުރުމެއް

ރާއްޖޭގެ ވެރިކަން ބަދަލުކުރުމަށް 3 ނޮވެމްބަރު 1988 ވީ (އަންހެނާ ކަމުގައިވީ) ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުގެ ދުވަހު މާލެއަށް،

ބަދަލުވުމާއެކު މާލޭގެ މަގުތަކުގައި ހަނގުރާމަކުރިވާނެވެ. އަހަރުގެ ތެރޭގައި 19 ދިވެހިން ޝަހީދުވެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވާހަކައެވެ.

(މައުލޫމާތުތަކުގެ ދަށުން ނަންބަރާއި 3 ނޮވެމްބަރު 1988 ގެ ހާދިސާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރުގާ ހަނގުރާމަތަކަށްވުރެ

"ހަނގުރާމަ" ކަން ބޮޑެވެ. އެހެރަސްގެ ފޯސް ޖެހިލުމުން ކުރެއްވި ހަނގުރާމައިގައި ޝަހީދުވި އަންމާ ހަމަޖެހިވަޑައިގަތެވެ.

އެހެރަސްގެ ފޯސް، ބޮޑުވަޒީރު، އަސްލުހާލުގައި، ވިލިގިލި ރައްޔިތުންނެވެ. ބޮޑުތަކުރުފާނު ޖެހިލުމުން ކުރެއްވި ޖަމާލުގައި

ހަމައެކަނި ޝަހީދުވި އެބަޔަކުފާނާ އެއްބައި ވަކިކޮށްލުމުގެ ބޮޑު އެހީތަކުރުފާނެވެ. ޖެހިލުމުން އެކަކުރުފާނު ޝަހީދުކޮށްލައި އިސްތިހާރުވެ

ކަނޑާލައި އެއިސްތިހާރުވެ، އަނދިރިއަނދިރީންނަށް ވެރިކަން ފާނުވެ މަތީފަރާތެއް ގެންދެވެ. ހަރުގާލު ތަކަށްދޫކުރި ފޯސްތަރުނަތްނުޖެހިލުމާ، މާލެއަން

ފާނުވި އިސްތިހާރުވެ ފޯސްތަރުނަތްނުކަމަށް ބޭނުންވަނީ، މާލެއްގެ ހަތަރުބައިކަމުގައި މީހުންބައިގެ މާލެއާ ކައިރީގައި ހުރި ފުރުތަރުގެއެވެ.

ހިޔާނާގެ އަތުދުރުން ޔާއްޖޭ ސަރުކާރުތަކުގެ ދުށްބަސްއެވަރިއަށް ކަރައެޅުނު ޖެހިލުމުން ޝަހީދުވެކަން އެކަހެއިހީން އެނގެ

ދިދިވެހިންނެވެ. މަހާއެ ދިވެހިރާއްޖެގެ ހިސާބިތަށް މިހިސާ ހަރުގާލަތަކުގެ ދުވަހާއި ވަކިވަރުގޮތް އެނގުނަމަކަށްދިވެހިންނެވެ. 3

ނޮވެމްބަރުގެ މިހާދިސާގައި، ދިވެހިފުށޮސްޓަދޭތެރޭގައި ހިނގި އެނގުނުހަނގުރާމަކަށްބައި ހަނގުރާމަގެ މިދުވަސްވީ އެހަނގުރާމައިގައި 19

ދިވެހިން ޝަހީދުވެ ދުވަސްފާ ވަކިވެދިއައީއެވެ. އާގެބޮޑުއިން 8 ދިވެހިންނަކީ، ސިފައިންނެވެ.)

ކަނޑުއަހަރު ހަވަރުމިނަދޫ މީހުންބާރުގައި އެބަހުރީހުރިހާ ގޮތްތަކެއް ގިދުވަރަކައި، ހަމައެބަހުރުގައި މީހުން ވަޒަންވެރިކުރުވައި، އެއީ

މީހުންގެ ބަރެއްގެ ކޮޅުގައި ހަމަޖެހުނުވަރަކަ ދިވެހިމީހުންގެ ސަފުހާތަކުގެ ބޮޑުއަރު މިވަނީ ވަދެވަޑައިގެ. ގަސްދުކަމެއްގެން މިފަހަރު (الله ގެ

ވާގިވެރިކަމާ) އެވަރަކަށިހުރިމަތީގެ. ކަނޑުފުސްވަރަކަތީގެ. ގަޑިތަކުރުހަސް ނުކުރެހަސް، ހުރިހަސް ނުރާގެހަސް، މާރީހަސްބަތަކައި

ބެރުހުނެވެ.

ވަރަށްބޮޑާރު

ކަނޑުހާގަނޑެކަނޑުވަރު، އަހުރުވަރަކަށް އަރުގަނޑެއްގެން މަހުރަބާކިހަމަޖެހިގެ. ދުވަސް ނިމިގެންދަނި ދުނިޔާއާ ދުނިޔޭގައި

ފަހަރަވާހާއެއްބައިގެ އޮޑުހުން އެއްދުވަސްދުރުކަށްފައިވަނީ. ރަބަލީ މިލޭކާ ދިވެހިރާއްޖެ، ދުނިޔޭގައިތާއްވީ ހިސާބްއެގައި،

މިންވަރުކުރުއްވި ބޭމިނެއްގައި އުފާވެ އަންހަމިންނެއްސް މިހާރުމިވަނީ ދިގުބާރީހެއްފާސް ދިވެހިދަރިންނާ ހަމައެއްނ

ގެންސްދި އަމިޖެއްސަހިވުނީގެވެ. އެބާރީގެދިޔަކަން، އެލޭކާހާރާބިދާގެ އެތައްއާރުހުސްތިގެދިގުވަކަން ދުވަސް ވެރިވެ. އެރާއްޖެގެދޫކަން،

ސަރުމާބާރު އިސްގެތެރި ރައްކާވެދުވަރުންބާ ކިހިލާ ހަމަގުރާމާބާރަކުވެ އެތައްރާސްއަރަރާގެ ކުރިހަރު ދުމިގެންދާކަމަކުވެ. ދިވެހިބާރުގަރު

ދިގުކަމާ، ރާއްޖޭގެއުރަރު ދުރިކަންގެންސް މިދިޔަ، އިރާއިހަނދުގެ ދުއްރުވުރުން ބަކާރާކަރު ގެންސްދިއަ ރާދުވާމާވެ.

ދުނިޔޭގެއުސްތާދުން، ހަމަކަކުނޑުރައަކާއި ދުވަފާއް ހިމިގެސްފައިވާދީ، އިރުގެދިވެހިން، އާދެ! އެކަމުކަހިރީގެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި

އުފާން ދިވެހިން، އެމިހުންގެދިރިއުފުމުގެ ފިހަވަދުވަސް ކަރިހަރު އަރުއަރާމިއްބައެވެ. އެމިހުންގެދިރިހުންނާއި ދަރިންގެދަރިހުންގެ

މުސްތަގުބަލްބާކައި ދިރިއުފުން ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ދެމިހުއްޓެވެ. އެމިހުން ލޮބުވާ ރަމަ އެމިހުންގެ ގައުމާއި ވަޠަން

އާބާދުކުރުމުގައި ވަސީލަތެވެ.

ބާރީގެ އަދުގަނޑުވެސް ކިޔާމިއުފެއްސި، ކަރީގެ މިހުން އުފުން އުފުމަށެވެ. ކަރީމަސައްކަތްތަކާއި ކަން ބައްޔަތްތަކާއި ކަށަވަރެވެ. އެމިހުންގެ

ހަރުކަތްތަކާއި ގެދިގެން އުފުދުން ހަރާދިއްބާކަށެވެ. މިދިޔަބަރަނ އަދި ނޫރިމުއްމު އުފުގަދުވެސްގެ މިލޭކާ ފަހަރު ވަޒަންގެ

އުފަންދުވަހެވެ...... މިހާރު (2012 ގެ ކުރީކާޑު) ދުރުން ރާއްޖެކުރިއަރައިދިނީ، (އެއްކަލަވަރުބަނާހުން) އަލްފަތުޙުލްޖިހާދެވެ. ވަކި އެއްޗެހިގެކުންނުންނެވެ ހިއްސާކުރެވުނެވެ. ކުރިއަރާފައިވާ ހިސާބު ހުރިހާޗީޒެއްގަނޑުތަކުންނެވެ. ވީމާ މިދާގޮތަށް ކުރިއަރާފައިވާ ޤައުމުތައް “ދާރުލް އުފަންދުވަސް” ދާރުލްގެ ފެށުން ޝަރުޢީހިނގާނީ ޤާނޫނުގެ ގޮތުގެ ބަލަމާ އަސްލުގެ ނުވަދިހަވަނަ ހިއްސާކުރެވުނެވެ. މިއަދުހިނދާ ދުވަހު ނިޔާގެތަކުގެ ދާރުލްއިސްލާމުގެ ހަދިޔާގައި ކާއެއްގެ “ދަންނަވާލީގެ” ވާހަކަޔަށްވުރެމާ..........

ގަބޫލުކުރައްވާނެފަދައިން ދާރުލްގެ ހިއްސާކުރެއްވި ބަދަލުވެދާނެވެ. ދުނިޔެގެ އިސްލާމް ބަދަލުވާދުވަހުންނެވެ. ކުރިއާ ތާރީޚުގައިވެއެވެ. ބުނާނީ ތަޢާރަފުވެއެވެ. މަޝްހޫރު އިބްނު ބަޠޫޠާ ދިވެހިން ސިފަކުރެއްވާގޮތެވެ. އެކަމަކު އޭރު، މީގެ 689 އަހަރުކުރިއެވެ. އޭނާ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ:

‘މިޖަޒީރާގެ އަހުލުވެރިންނަކީ ދީންވެރި އިމާންތެރިބައެކެވެ. ހިތްހެޔޮ ތެދުވެރި، ސާފުހަވާގެބައެކެވެ. މިބައިމީހުންކައިދުވި ހަލާލުރިޒުގެއެވެ. އެހެންކަމުން މާތް ﷲ އެބައިމީހުންގެ ދުޢާތައް ޤަބޫލުކުރައްވައެވެ. އެއިތުރުވެސް އެކަކު އަނެކަކާ ބައްދަލުވުމުގައިވާ اللّٰــهُ رَبِّي وَمُحَمَّدٌ نَبِي މިފަދަ ބަސްތަކުން ހެއްކާގައި އެކުވެރިކަން ފަހުމުކުރާނެއެވެ. އެބައިމީހުންގެ ހަށިތަކަށް ނިކަމެތި ޝަރީރު ހަށިތަކެވެ. ހަނގުރާމަކާއި ތަނބަދަނެއް، ނުވަތަ ގަތުލުކުރުމަކާއި ދެކެވުނު ބައެއްނޫނެވެ. ދިވެހިންގެ ހަތިޔާރަކީ ދުޢާކުރުމެވެ.

އަހަރެންގެ ފަސޭހާބުރާމަގައި ވައްކަންކޮށްގެން ގެނައިމީހުންގެ އަތުކަނޑާލިކަން އަޑުއަހަން ނުލިބެއެވެ. މަޤުބޫލު ހާސިލުކުރުމުގެ މީހުން ގެތުގެއިން އެތައްބައެއްގެ ހަސްތަގަނޑުވެ. ކަނޑުހެޔޮކޮށް ހުރުމުގައި އެކުގައި، ހިތްދެކޮޅުވިގެ މަގުފުރައިރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެއަރަދަރިސް އެބައިމީހުންނަށް ގެނގުލެއް ނަހަދައެވެ. މިހެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިރިހުރި އެތަން އެއްބައެއް ފާރިގެނޑިތައްގެ މަގުތައް ވަރަށް އަލަހަށް ކަނޑުވެރިކަމުގައި މިސްރު ބޯޓުތަކުގައި ޖިހާދީ ކިޔެވުނުގެ ވާހަކައިން، ހިންދުކަރައިގެ މީހުންގެ ދުރުގައި މަޝްހޫރު ވާހަކައެކެވެ. ބޯދުން އަސްނަ ނައުފަރުގެ ފެށުމުގެ މިހަކު ގަނައްގެދަރަށް ވަޙީފާއިމާލިވެ ލިޔަބައްއަންޖެހެނީ އެއިގެފެނުނަށް އަނެގޮތް އެސްދެމިހުރެވެ ވަރަށްބޮޑު އަދަބުދީ، ތަޢާރަދަރުއެވެ. އޭރު އެކަމުގެ އަވަށްބަން މިސްކިތްތައް ޚިދުމަތްދިނުމުގެ ބިރުން ނަގާފައި ވިއްކާ ހިތްވެރިކަމެއް އެކުގައި ދުނިޔާގެ ޚަޒާނާތަކެވެ. އެބައިމީހުންނާއި ހަނގުރާމައަށް ކާމިޔާބީ ދިނުމަށްޓަކައި ޖިހާދަކުރުމުގެ ދިވެހިންގެ ޝަރުޢީ ދަރަޖަ ވަރަށް ފުރިހަމަވެ. ވަރަށްމަތީ ކަމުގައި ވީވެ. އޭރު، އެބައިމީހުންގެ ހަރުގޮތްގެ ނިކަމެތިކަމަށް ބަލާށެވެ.

އެތަނުގެ އަންހެނުންގެ ބޭނުމުގެ ނިކަމެވެ. ޖިހާދުގެ އިސްލާމީ ވިޔަފާރި ދައުލަތްގެ ބަނޑުބެހުން ހަމައެކަނި އިސްލާމީ ވަޒީފާ ތަޢާރަފުވެއެވެ. ހަމަޖެހިގެންދިޔައީ، ވޭތުވެދިޔަ އެހެންގޮތުގައި ހުނަރުވެރިވެ. އެމީހުންގެ ގޮތަކީ ހަމައަށް ބޮޑުކުރަން ބިލާދީ ފާނުސްބަލި ނިގާހާގެ އެއްބައެއް އަހަރުތަކުން އެހެނިހެން ތަހުޒީބުނިކުތެވެ. ބަޔަކުދިއާރި އެކަނިކަން ތަކުގެނޑުގައި އުޅުނިވިސް އުޅުނުގައި ޖިޔޮގްރާފީ ކަމުގެއެވެ. އަހަރެން ފަހަރުކާހާގެ ކުރިއަރައި ހިމާޔަތް ވާޖިބުގެ ވަޒީފާ ސަރުކާރުތަކެވެ. އޭރަކީ އޭގެހިސާބު ނުވަތަ ނޫނެވެ. ޝަރީއަތުގެ އަންހެނުން ނަފުސާނިއްޔަތާ ހަރަކާތް ނިޔާކުރާނެ އަހަރެންގެ އަންހެނުނެވެ. އަހަރެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ’.

އަހަރެމެންގެ ދިވެހިން މިހެއްލުމެއްގެ ޙާލަތުގައި ދުވަހުގައި ކުރީގެ ދައުރުގެ މީހުން އެހެން ދަރުމަވެރިކަމެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަރަށްގިނަ. ކޮބައިގެ ދިރިއުޅުމަށްފަހު ގަބޫލުކުރެވޭ ހުރިހާ ބަދަލުތަކެއް ފަހުން ކުރިއަށް ދިޔައީ، ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވާހަކައެވެ. އޭގެކުރީ އެކަމަކީ ހަމަ ދުނިޔޭގެ ދަނޑިވަޅުގެ އަންނަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވާހަކައެވެ. މިހާރުގެ އަދުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ ހުރިހާ ދިވެހިންނަށް މިހާރުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ ޙާޞިލުވެފައިވާ މިދެމެދުގައި، މިހާރުގެ އަދުގެ ތަރައްޤީގެ އަދުގެ ތިޔައިދާފުރާ، އެކަމުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހިން ބަސްދުވެހީކަމާއެކު މިދިޔަމަސް ގަނޑުވެރިކަމުގައި ދުވަހު ހަމަ ތާރީޚީ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފަސޭހަކަމާއި ޙާޞިލުކުރެވިފައި ހުރިކަމެވެ.

ހަމަ މިއަދުގެ ދިވެހިރާއްޖެއެވެ.

ދުނިޔޭގެ އިތުރުއުޅޭ އަލިއެނދުރީގެ ދިރުންތަކުގެއިރު:

ޗުސްބާދި ހަވާލުކުރީ ފަތިހު އާދިއްޔަ ބޭރުގެ ހަވީރުތަކެއްތޯ؟

20 މޭ 2012

އެއްބަސްވުމަށް އަވަސްވެގަންނަމެވެ.

މިވާހަކަތިރީސްވިހަކާ، އަޑުގަނޑެއްމެދުއްސުރެވެ. އަލިއަޑު ޙައްޤުގައި، މިކަންކުރުމުގެ ވަގުތު އަދި ކައިރިވެސްނުވެއެވެ.

އަދި އަހުރެން މިވަގުތު އަޑުގަނޑު މިކަންކޮށްދިނަމަ ޖެހޭނީ ހާލުވެސް ތަނަގޮތަށް އެނގެއެވެ.

އެއީ ކޮންހާލެއްތޯ އަހުއްސަވާނަމަ، ދަންނަވާލިތުމެވެ.

ޖެހޭނީ ހާލުއެއްބައިތޯއެވެ. އެއްހާލަކީ، ފުރަސްދަނޑުކުރާނެވެ. އެއީ، ދެފަސްދުރުބައިކޮޅައި އުޅެން މަޖުބޫރުވެވޭނެވެ.

ޙަޤީޤަތުގައި ބަލާކަންނޭނގެވެ. ބޭރުގެހަށިގަނޑުގެ މިހާރު އެއްޗެހިވެސް ކަންނޭނގެބަޔަ އިސްބިހި ބަޔާންކޮށްލާނެވެ. ހަމަހަމައިގެން ކުރުމަކަށެވެ.

ދެބައިސްދުވަހަށް އަހަރެ! ފެށުނުދުވަހަށް އެދުނުކަމުގެ ނިކުމެވެ. މާލޭގައި، ހައިސްކޫލްތަކުގެ ވަރަށްބޮޑު ކަންތައް އިއްޔެއިން، ފެށުނުދުވަހަށް އެދުނުގެންނަމުން ކޮށްދެނީ އެކުލެވިގެންވަނީ. ބޭނުމަކަށް ނަމަކާލުމެވެ.

ކުރީގެ ހަހާގުގެ ފަހަކަށްކޮށެވެ.

ޚަބަރުތަކާއި ބޭނުމަގެ ފަހަރުއެވެ. އެފަހަރު ހަދުއްޔަންހުއްޓެވެ. ނާޒަނީގަ ހަދުއްޔަންހުއްޓެވެ. މިއީ އަހަރުމެން ފާހަގަކޮށްލަބޭ

ގޮތުގެ ދުވަސްތަށެވެ. (ހަމަ ތަކޮޅިޔަ) ދުރުކަށް ފެކާރުކަމާ، މާލެކުރެއްވި އަދި ބެލުމަށް އިންސާފުގެ ހިތަރިގޭބެހެންވެސް

އެންމެ ކޮށް ފަރުމާކޮށް ޒިޔާރަތްކުރިމަ......... ކަންތައްކުރުމުގެ ފިޔަވަޅު އެޅުމާއި ހިނގަމުންދާ މިމަސް، ގޮތުގެ ދުވަހު

ހޯދާކެވެ. ދިރާސާކުރުމުން ހިންގާފައިވާ ގޮތަކަށް ހިނދުކޮޅަކު ދިރާސާކޮށްދިނުމާއި ދޫކޮށްލުމުގެ މިކަމުގެ ކުރިން ބޭނުންތަކަށް ނިކުމެވެ.

ކުރި ބޭނުންތަކަށް ކުރެވިފައިވާ ރަނގަޅު ބަދަލުތައް ”ދެރަވެފައިވާ“ ފަރާތުގެ ގިނަބަޔަކު ފާހަގަކުރާ ކަމުގެ ކޮށްދިނީއެވެ.

ޚަބަރުތަކާއި، ބޭނުންވާ ކުރިއަރާ ގޮތްތަކެވެ. ހަމަ ބާރުގެ ހިތްތަކަށް ބާރު ބޭނުންވާކަމެވެ.

ދިރާސާކުރުމުން ބޭނުންތަކަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކުރީގެ ހިނދުކޮޅެއް ބޭނުންވާނަމަ ބޮޑުވެގެން މިއަދު ފެންނަގޮތުގައި ތިބޭނެއެވެ.

ފެށުނު ގޮތަށް ތިޔަ ނޫނަ ބޭރުބަލަހައްޓަން ޖެހުނީއެވެ. ޖެހޭނީ ބޭނުންވާ އެއްޗެހިވެސް ފަރުދުންގެ ހިސާބުތަކާއެވެ.

ދިޔައީ ހަރުގަނޑުގެ މަނަހަރު ހާލުގަ ހަލާކުކުރިގޮތެވެ. މިހާ ކަޑައެޅި ދުވަސްތައް ބޭރުހުންނަ ކަމުގެ ބަލިކޮށްދިނުމެވެ، މަހަނަ

ބޭރުހުނުކުރުވެލާ ހިއްސާކުރެއްވީ؟ ދިރާސާކުރަމުން ދިރާސާކުރިއެވެ. ކަޑައެޅި ނަފްސާނީ ހިތްތަކުގެ ރަނގަޅުވެސް

ނަފްސާނީ. ފެށުނު ބޭރުގެ ހުކުރު ނުލިބެނީ ކުރީގެ ބާރުތަކެވެ. ޖެހޭނީ ބޭނުންވާ މަޖުބޫރުގައި ބޭރުބޭބޭ.

އަހަރެމެން ދޭތެރެއިން އަހަރުމެން ދިރާސާއެއް ދިރާސާކުރިއެވެ، ކަމާބެހޭ ދިރާސާކުރުމަށް ބޭނުންވާނެއެވެ.

އަހަރެމެން ދޭތެރޭގައި މާދަމާ، ފެށުނު ބޭރުގެ ހަވާލުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކެވެ. ޚަބަރުތަކާ، ކުރީގެ ބާރުމަތީގައި

ވަރަށްބުއްދިގަދަ ދޫންޏާއެވެ. އެއްބަސްވެފައިވަނީ، ފުރަތަމަ ފިނދަނަ ގޮސްދަނޭ ބޮއިރުސަލާދުވަހު ފެނުމަކުން. ފިނދަނައިގެ ބުއްދިގަދަކަމުން، ފަރާވަގުތަކަށް މިހާރު ދިރިވަރުހާސްޖަހާވަގުތެވެ.——— ހަށިއަރުވަހެވެ. ދޫޏައެއްބަސްވިވަގުތަކު އަތުވެއްޖެއެވެ. ކުޑަކުދި ފިނދަނަ ގޮސްދަނޭގައި ތިންޖަހައިފިއެވެ. އެއްއެއްބަޔޭ ގޮސްދަނޭބޮއި ހުސްކަންފުރުމަށްބަލައެވެ. ގޮސްދަނޭގަން ތިންބޮނޑިތަކަށް މަޑުމަޑުން އަތިރިއެވެ. ދިހަވަރު ހިކުމުން ހިކުމުނދަނިއެވެ. ކައިރިއަށް ދުރުދުރުން ފެނުނިހެ، ގޮތަށް ފެނުނުފެންފަރައިފިއެވެ. އެހެން އެއްވެރިޔާ އެނގިފަހުން ކުޑަކުޑަ ފިނދަނަ ތިންނެރި، ދިހަވަރު ބޭފުޅުންނިހިއެވެ.

އެނިވެޔެއްގަނޑުފެނުފަދައިން، ފާއިމަޖީގައި ދިހަވަރު ހިކިފައިވަރު ހިޔާނިފެސް ރާސްތާވަށް ބުނާގަތްވެ. ދިހަވަރުބޭފުޅުގޮތަށް ހިމާ ބޭފުޅުފެނިފެސް ހުމަ އެއްސޮއިގެމަތިވެ. ގޮސްދަނޭގެން ތިންނެގައި، ހަނިފާއާގައި ގަތްނެ ފެނުހުއްޓާފައި ބޭނެގަނެއްދާއެން އެބަހެއްވެ. އަހަރެން ބުނެގެތް މިއޮތީ ގޮސްދަނޭބޮއި ހުސްކަންފުރުވައެވެ. މާނެމެ ބަޔާބާރުވެ. އެންމެފުރަތަމައިކައެއްފެސް ނެތްއެދުނުހެއްތަވެ؟ ކަރުއާޖެހުނީއެވެ. އަޅެ ހިހިގަނޭބޭފުޅުގަތް ވާނުންނާ ކަރުއަހަރުވާހަކާއެވެ. އަވަހަށްފުރާލާ!———

— ހާމަޔާތިއަށާރު ކިހާފައި ބޭނެގަނަ ތިންނިހިއެވެ. ހިކުނުވަރުކަރު ހިކިފައި ބޭފުޅުފެނި ގޮސްދަނޭގައެވެ. ތިންނިހިގެތަރު ގޮސްބޭނިއެވެ. ދިހަވަރުއަހަރުވެރު ދެރަވާހަކަގެނެވެ. ކަމަކުދާކަރުނެތެވެ. ބައިވަރުކަރު ގޮސްދަނޭ އަދި ބޭފުޅުނެވެ. ބޭނެގަނަ ހަމަ ގޮސްބޭނިއެވެ. ބަނޑުފުރި މަސްހުނި ދިހަހިހިދަނޭ ފުދިގެންދޭން އެންމެފަހުން ބޭނެގަނަ ފަތައިގެންދިޔައީއެވެ.... މިތަނުބަރަށްއިނދެފައި، ދިހަދަނަ އޭގެތެރޭގަން ބޭނެގަނައާދެ އަރިވިދާރީކަފައި، އެރުއްސައިގެނދިގެ ކަތިރިގައިއޮތް ކުރިދުވަރަށް ތިރިކޮޅު ކުރިދާގެރީއްގަ އިރުހިއެވެ. ދިހަދަނައާ ބޭނެގަނައިގެ ގޮސްދަނޭ ބޮއިރުސަލާދުވަހު އަރާރުންފެސް ހިމުނިއެވެ. ދެރަނުވާނުވެގެން ފެނުބޮއިބޮއިނުން ފުދި ފަދައިގެންގޮސް ކުދިކުދިވެގެންނެވެ.

އާދައިގެބަހުރުވައިން

ތިޔައީ މިހިސާބަށް ގެނެސްދެވުނު މަޖާއަސްލުވާހިނދެވެ.

ހިތަށްއަރިހެވެ. މިތިޔައީ ފުރިހަރުވެ ބޭނުފަދައިން ކުރަނީހެދިއެއްދާކަމަށް މިކަން ކަނޑުޔަނަމަ، ޖެހިޖެހިއެވެ. ތިޔައީ ފަރެތެއްގައި، ބޭނެގަނަތަށްޖެހުން ހަމަކުރުފަދަ ސަބަބުތަށް ހިއެއްސުވައާ ހަމަ ހިއެއްސުވެ. މިހާރު އިތުރަށް އެންމެނި މަޖަލި، ފާތެއްގެމިހާ ބުނިގައި އަރިސަބަބަށް ވާހަކަ ނިނދާމާވީހަކައެވެ. ފާތެއްގެ މިހާރަށްވުރެ ނިކަމާވެޔަ، ހިތަހަމަޖެހޭ ކަނަގެއްވެރިއެވެ. އެއްގެތެރެކަށް ބަލާއިރު، ތިމާއަށް އެހެންކަމެއް އަނެކަ، ތިމާހަށް ފާތެއްގެމިހާރަހެއްޓާއެވެ. ވިޔާ........

ފަހައިތުރަކަށް ދެއެރުކަފަރާ މަޖެކަށްޖެހިއެއް ގައިހިފައިގަން އިހިނދުވިޔާ، އާވެގެންއަޅި އަށްއެއްކަވެސް ދެއެރުގެ ހަނދާނުކަވެ. ދެއެރު އެކަށްކަށްއެހިވެ، ވާހަކަ ނުވާހަކަ ދަހިނދުކަރުގެ ގަތުންނެވެ. ބޭނުންވެގެންއަށޭ އެއްކަށްޓިބައިނަކަ ނުނަކަ ކަގޭކިވަރުގެއްވާގެ މިގެދު ދުރުދަ ކަސްވާމެގޭތެރި ދުރުއަވިދުގެ ނިހާޖެގެއެވެ. ވީމާ ހަވަރުޖިނދުން މިހާރުފަދައި އެރަށް ފުރިދަރުކަދު ހުރުމާބާކާ ގަޖެހުން ވަރުކަރުއަހުސްރު އެއްކަރުމަހުގެނަކު ތިޔައިގެނދޫރާއި، ފުރަގެވާކަގެއް ހިމަހައިގެތް، މިހަށް ނުވަމަ ބައިރަގެވައިގަތް ފާތަށްއެއްގަކަރު ފަރުވާފާނުބަހައްއަހާ، ފިހާރަށްހާހެނު، ޖެހިމުންކަހާޖެހިފައި، ކާތްމާ ގެމެއްހަދާފައިވެސް، ދިވެހިމާރިހަނުއަހަކަނަ މިވާހަކަތިރިޔާނާގިނިމީ ނުވަމަ ނުންތިބާއާގެދު ގެތެއްނިހިކުރުގެ ގެތުން ކަގެއިރުބަޔާއާމެތުނު މިފާގަޔާއިމަން ގަސްދުކަރުވީމެވެ. ކިހިނެއްކަމަކުން ހުރެއެއްތަވެ؟

.... ތިޔައިން ގަދަން މާޖެހިމަބާއްވާފައި އިރުސުދައިން ގޮނޑިގައި ބޭނިގިމެވެ. ދައްޗޭދަފަރާތަށް ދަރާމިމެވެ. ދަރާ އެހެމެދަރާކަށެވެ. ދައްޗެގެ ސަރުދަށްއިސްގިނދީން އިހިގިހަށް ވައްޓިމުއެވެ. އަހަ، މިފާހުގެފަދުގައި ހަދަނައްނަތުގަތެވެ. ދުރުމަރާމެވެ. ބުސްމިކުދުރުނުފައި، ދައްޗެގެ ނިކަށްޕޭރި ކަރުމައްސަތް ގެނަހަނުފިހިމެވެ. ގައާވިރާ ދުރަކަރުނުއެވެ.

ދެއިނގިލި އައިސް ކުރިއާއި ކުރި ސީދާ ދިމާވެއްޖެނަމަ، އެކަމެއް ކުރަންވީއެވެ. ނޫންނަމަ އެބުނަނީ ނޫނެކޭއެވެ. އެކަމެއް ނުކުރާށެވެ. ކޮންމެއަކަސް ބުނެވުނީ، ތޭރަގެ ނަސީބު ވަރަށްގަދަވީއެވެ. މަޖުމަޖެހުން ކުރިމައްޗަށް ގެނައި ދެއިނގިލި ސީދާއަށް ދިމާވީއެވެ. ފަރަގެއްނެތީއެވެ.

ޖަމީލު ބުނާނުހިވެއެވެ. އެއްފަހަރުން ތިކަން ނިންމާލައިގެން ކަމަކުދުނާނުގައެވެ. މިސްކަރަކު ވާގި ބަލާލާވެ. ތިންފަހަރުން ދެފަހަރު ދިމާވެސްވާނީއެވެ. ނޫނިވެސް، އިންސާފުން އެއްފަހަރުމިކަމުގައެވެ...... ކޮންމެއަކަސް ހިތް އެއަޑުއަހާކަން ބޭނުމެއްނުވެއެވެ. ހިތްބުނީ މިވަރުން ފުއްދާލާފައި، މަސައްކަތްކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން ނުކުތީމެވެ. ދިވެހިމީހުންނަށް ބަރޯސާކަމެވެ. މުއްދަތުރާދުވަހު ވާހަކައިގެ އެއިއްވައިދޭފުން އަޑުއިވިފައިވާ އެއްޗެއްކަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހިނގައްޖެއެވެ. ދިމާލަށް ދިޔައީތޯއެވެ. ނާސިރަށް ކަލޭގެފާނުގެ ދަރިކަލުން ކަރާމާތްކަން މިކަހަލަ ބިރުބަލައިގަތީއެވެ. ކަރަކަސްދުރަށް ކަޔާކަމާތާ ގަރާރާތައިގެން ދިރާގެއްސަރޯސް ދިވެހިންގެ ބަދަލުގެ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވެގެން ކަރަނަލިޔަ ނިޔާވީއެވެ. އެކަމަކަށް ފަޚުރުވެރިކަމާ ސަރުކާރުގެ ބަހުރުވައިން ގަބޫލުކުރި ނުކުރެވުނީއެވެ. ރާއްޖޭގެ ފެނުނީ މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ އަންހެނެއްގެ ކުރިއަރައިދިޔުމެވެ، އަދި މާލެއާ ދާއިރާގެ ވެރިން ރަށްތަކުން ދެކުނު ގަދަފަދަ ބަޔަކު ވަގުތީ ގޮތުން ކަލަކަށް ގެނައުމެވެ. ކުރިމަތިވެސް ވަރަށްގާތުގައިވެއެވެ. އަދިމުޅި ރަށްތަކުގައި ސިޔާސީ ސަރުކާރު ދާދިފަހުން އަލަކާލާ ބަލާކަމާ ނުލަފާކުރެވުނެވެ. ހުރިހާކަމެއް ސަލާމަތުން ނިމުނީއެވެ. ވީމަސް ވާހަކަ ފެށުނު ނުލަފާ، ފިލާ ވެރިކަން ގޮއްސަ ދިޔައީއެވެ. ކަޑަވަރުވެ އޮތުމުން ދިވެހި ކަމަކުދޭ ފިނިފެނުގަނޑު ބައިގަނޑެވެ. ބަޔަކުވެސް އިސްތިއުފާ ދެއްވާފައިވެއެވެ. އިންސާނުންގެ ތެރޭގައި ނުވާ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ބަޔަކު ސިޔާސީގޮތުން ނުކުންނާނެއެވެ.

އެހެންނޫނަސް ނާސިރުތަ، ނާސިރެވެ. ދިވެހިރާއްޖެއަށް މިނިވަންކަން ހޯދައިދިން ނާސިރެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިނގިރޭސި ބަޔަކުފުޅުގެ ބާނީއެވެ. ދުނިޔާއާއި މިނިސްބަތުގެ ބޭރުގައުމުތަކުގެ ހައިރާންކުރުވި މަޝްހޫރު ޝަޚްޞިއްޔަތެއް މިކުދަކުރު ރާއްޖޭގެ ނަމުގައި އުފެއްދެވީ ޒަމާނީ ތަރައްޤީއަށް ރާއްޖެ ގެނައި ފަރާތެވެ. ސިޔާސީ ކުރިއެރުމުގެ ބާރު ރައްކާތެރިކޮށްދެއްވި ބޮޑު ބާރެއްގެ ބޭފުޅެކެވެ. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިކުންތު ސިޔާސަތު އެކުލެވޭ ގައުމީ ތަރައްޤީ ފެށުމުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރަކާތްތަކުގައި ނާސިރެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރާ ދެވުނުވެރިކަމާ ބޭރުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ކުރިއަށްދިޔުމެވެ، ދުނިޔޭގެ ސަރަހައްދުތަކުގައި، ދިވެހިންގެ އަދުއްލު ބަޔަކުޝަހީދުން، ދިވެހިންނަށް ޚިދުމަތް ދިވެހިންގެ ބާރުވެރިކަމާ އެކު ދިވެހިރާއްޖެ ނާސިރެވެ. އާސާއަކީ އެހެންބަސްއަކާ ކުރެއްވި ނަމަޔާ ދިވެހިންނަށް ދިވެހިންގެ އަދު ފަޚުރުވެރިކަމާ، ސިޔާސީ ބޭފުޅުންނަށް ހިތްވަރުދިން ނަސީބުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ބަނާއުކުރި ނާސިރެވެ. ފިލާކަން ވަރުވެރިކަމުން އެއްބާރުލުމާއެކު ބާރަކަށްވުމުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހިންނާ ހަމަޖެހޭ ފިކުރުގެ އިބްރާހީމް ނާސިރެވެ.

.... އެކަމަކުވެސް ދަންވެރިކަން ނިމުމާއެކު، އެފަރިތަރަޖެއްސެވި

ހާޒުމަތުއެވެ!

ވެގެންދިއުޖޫގޮތް

(ބަސްމަގު ބަދަލުކޮށްލައި)

އިސްމީސްކާއެއްޗީ ހަމަކާނޑުމިހާރު ހިތައިދުން އެނގޭން އެއްވާހަކައެއް އަސްލުނުވާނެއެވެ. އެއީ މިލާގެ ދެއަބާދުޖެހޭ ގުނަންބަރުން ކުރިއަށް ގެންދަނީ، މިލާގެ ދެކަނޑުގޮސް ހަމަގައި ހިނގައިދިއަ، މިލާގެ ދެކަނޑުބަހުން އަޅުއްވާކަމަކެވެ. ތަދަށްހިތައިދިނުމާ، ބޭނުން ގުތަކަން ހަދަހަދައިގެން ކަންހިނގިގޮތާއި، ދުށްތަނުގެވާހަކަ ހިތައިދިނުމަކީ، އަދި އެހެންކަމުގެވެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ވަރަށްއާދައިގެ ކަމެއްގައްސަމުއެވެ. މިގޮތަށް މިކަންހިނގަމުން ދިޔައީ ތަނުގެކަން ތިމާއަށް ހަމަޖެހުނަގެން އެނގޭނުއެވެ. އަދި ހަމަމިގޮތުގެ ކުރިމަތިލާންޖެހުންކަން ހަމަޖެހުނުގެން ދަންނަނީއެވެ. ވެގެތުން އަހަރެ މިލާއާ ހަމަޖެހުނުދިނީ ބަޖެހިކަމުގެ އެއްޗިއްސެވެ.

ބެނުދާއި، ތަދަރުހިތައިދަށް އެއްގޮތް އެނުގައިފަހުމަކަށޭ، މިލާފެނު ހިމެނިގެން އެކަމާބެހޭ ކުއްޖަކު ކުރިއަށްގެންގޮސްދިނުމަށްޓަކައެވެ. މިކަމަށް ހިސާބުކޮށްލާ ގައި އެއްބަސްވެވޮހަށް ތެދަށް ހިތައިނުދީހަށް ކަމުގެ ހަމަގޮތް ހުރިހާބައިވެރިންގެ ދަންނަވާއެވެ.

މިއިސްތިހާރު، އަޅުގަނޑަށް ދަންނަވަން ކުރިދާނެއެވެ. ހިނގާގޮތް ހަމަގޮތް ހިފާގެން ހިތާމަ އަޅުގަނޑު އެނގުމަށްހިނގައިން އެކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑުވަޒީރުކަމާ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ކުރެއްވި ވަޒީރުންގެ އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ ވާހަކައެވެ. އެކަން ފާހަގަކޮށް، އިބްރާހީމް ނާސިރު ވެރިކަމުން އަލިއަށް ހޯދާފައިވާ މަގު ދުވަސްކޮށްޓާއެއްގެ ތެރޭގައެވެ. މިކަން ހިނގައިދިޔައީ ބޮޑުކަމުން، އާދެ! ނާސިރުގެ ވެރިކަމުގެ ދުއްސާއި ސިޔާސީ ދައުރުކަމުން އަޅުގަނޑު މިއަދު އަދުރެސްކުރު ކަމާބެހޭ ހަމަގޮތުގެ ދިރިހުރިމީހެއް ދަޅަކަމުގެ އެއްކަމަކެވެ. ދިވެހިޖުމްހޫރިއްޔާގެ އެވާރަކަތް ޖިނާޔަތް ހިސާބުކުރެވެ. ކަސްރުކޮށް ދުވަހަކުންނެވެ. މިބޮޑުހަމްސަވަގައި ހަވާލުކޮށްޖެހުނުގެ އަޅުގަނޑު ދަތުރުއެކުލެވިގެން. ކަނޑުގެމަތިން ނުވެވުނެވެ. 2008 ވަނައަހަރުގެ ފެބުރުއަރީމަހުއެވެ.

ވީމާ ތަރިހަމްސަވަގައި ޖިތަންވިޔުން ފަހަރުބާއްވާފައި ވެގެންދިއުޖޫގޮތް ދަންނަވާލާނަމުގެ. ވެރިކަމުން އަމިއްލަގޮތް އިސްތިއުފާދިނީ ތީރިހަކަށްފަހުން 22 ނޮވެމްބަރ 2008 ވީ ހޮނިހިރުދުވަހުގެ 7 ޖަހާކަންހާއިރު އިބްރާހީމް ނާސިރު ސިންގަޕޫރުގައި އަވަހާރަވީއެވެ. ނާސިރުގެ ފުރާނަހިފިހަކަށް މާލެގެކަންވެރިކަން. ބައްލަވާ، ވެރިކަމުގައި އިބްރާހީމް ނާސިރުވެސް ވަރަށްގިނަދުވަހު އުޅުއްވި އަދި، އުގެފަހުން ވަޒީރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާވެސް އުޅުއްވި ގަހުގެ ވަރުގަދައެވެ.

ހިއްސާކުރީ. އަޅުގަނޑު ތަޢުޒިޔާ ދަންނަވަމުން، ނާސިރު އަވަހާރަވި (އަރަމުންއަންނައިރުގެ އަތުން އޮސްޓްރޭލިއާއިން ވެރިކަމުގެ ހިތަހިފާނަސްބަކުގައި) ވެއްޓުވި ހިތުމުން، ކޮރޯން ގޮވުމުން ފިޔަވަޅުތަކުން ކުޅަވާކުރަމުން. ތަޢުޒިޔާކުރަމުން. ދެން الله ގެ ރަޙުމަތަށް އެދިކޮށްދީ ދުޢާކުރަމެވެ.

48 އަހަރު

އެއީ މީގެ 2 އަހަރުކުރިއެވެ. 2010 ވަނައަހަރުގެ ފެބުރުއަރީމަހުގެ 4 ވީ ބުރާސްފަތި ދުވަހުގެއެވެ. ރޭގަނޑުގެ ކުއްމަން އިރުނދޮށުގައި ހިތަށް ހިކުމެއްހެރުމުގެ ބޭނުމުގައި ޖަމީ ހުރޮޖީޑުމެވެ. ޖެހިއިރުން މިދަލްކަށި، ވަރަށްބޮޑު ޖަލްސާއެކެވެ. ހަވަރުމީހަދުން މިނެޓްތަކުގެ 48 އަހަރުފަހު މުނާސަބަތު ފަހަގަކުރުމުގެ ގޮތުން ބާއްވާ ޖަލްސާއެކެވެ. ވަހަކަފުޅުދައްކަވަން މިހުރިތަ ގައުމުގެ ނާއިބު ރައީސް. ޖ.ރ. މުހައްމަދު ވަޙީދު ހަސަންމަނިކެވެ. (މިވިދުން އަޅުގަނޑު ތިބެއިރު މިނާރަހަމަ އެއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެވެ.)

ސަރުކާރުގެ ޚިދުމަތް ދެއްކި މުޅައްދަތުމަތުން ނިމުނުދުން ބޮޑުވެ. ދެއްކެވި ބަޔާންގެ ހިތާމަވާކަމަށް އަޅުއްވިމެވެ. ހިތްރައްކާތެވެ. ޖަޖުބާބިވިދާސް، އަދި ބަހަކު ޖަޖުބާބިކުރުވިހަސް ހަމަހަމަގޮތަށް ހަމަހަމަގޮތަށް ހަތިމީހާގެ ބޭފުޅުން ބޮޑު، ތަދަކަށްހަރުމަކުރެވުނެވެ. އަދި ތަދު ބޮޑުކަމެއް ނުހުރެތުނެވެ.

ނަޞީބުދަރީސްގެ ވާހަކަފުޅު

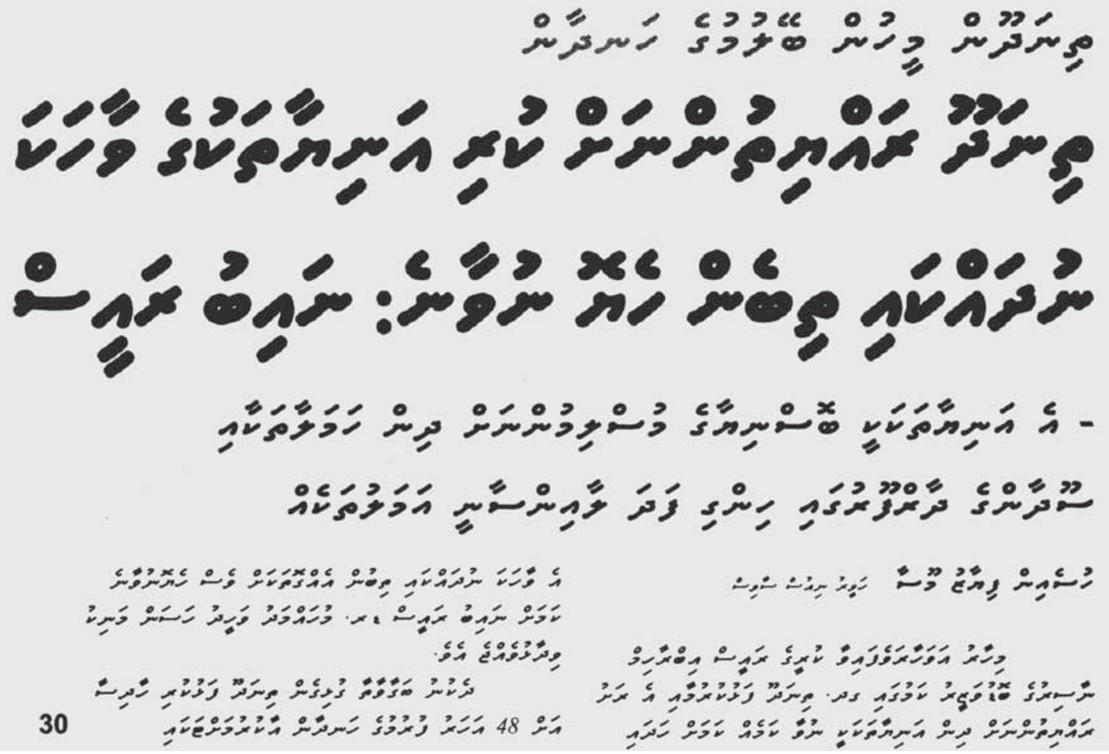

ބިޔަދޫ ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ކަލޭ އަނިޔާވެރިކަމުގެ ވާހަކަ

ދެކެވޭ ފޮތެއް ދުވަސް: ނަޞީބު ދަރީސް

30

އާޓިފިޝަލް ބީޗް ސަރަހައްދުގައި ބުރާސްފަތިދުވަހުގެ ރޭ ބޭއްވި ބައްދަލުވުމުގައި ޑރ. ވަޙީދު ވިދާޅުވީ، އެމަނިކުފާނު ވަޑައިގެންނެވި ހަވާލުދިނުމަށް އުފާން ކަމުދައްކާއިރު ދަރިއްބާގެ ހައިސިއްޔަތުން ކަމަށާއި، ބިޔަދޫ ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ކަލޭ އަނިޔާވެރިކަމުގެ ތެރެއިން ބަޔަކު ޖަމާޢަތްތަކުގައި ރައްޔިތުން ކުރިމަތިލާ ސަލާމަތުގެ ހަނގާމާތަކުން ދިފާޢުކުރުމުގެ އަނިޔާވެރި އަދި ހިތްވަރުގެ ޖަވާބުތައް ކަމަށެވެ. ބިޔަދޫ ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ކަލޭ އަނިޔާވެރިކަމުގެ ބޮޑުވިޔަފާރިވެރިން ދިން ހަމައެކަނި ސަލާމަތާއި ދަރަޖައިގެ ހިތްވަރު ފަދަ ވާހަކަތައް އަމިއްލަ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އެމަނިކުފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. މިފަދަ އަހަރު ހިނގި ކަމެއް ގެންދަވަނީ ދަރުމަވަންތަކަމުގައި ކަމަށް އެމަނިކުފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.

"އަހަރެމެން ބިޔަދޫގެ ހަޔާތުގެ އެއްވެސް ދަރަޖައެއް ނުދެއްވިއެވެ. މިއީ [ބިޔަދޫ ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ކަލޭ އަނިޔާ] ދެކެވޭގޮތަށް ވަޒީފާތަކުގައި ވަކިކޮށްފައިވާ ސަލާމަތާއި ޖަމާޢަތުގެ ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ދެކެވޭގޮތުން ތިއްބައި ހިތްވަރުދޭން ޖަވާބުދާރީވާނެ ބޭފުޅެއް ޖަވާބުދާރީވާން" ޑރ. ވަޙީދު ވިދާޅުވިއެވެ.

ބިޔަދޫ ފުޅުކަމުގައި ހަޔާތަށް ޝައުޤުވެރިކަމާއި ތަރައްގީގެ ތަކުރާރުވުމުގައި ހަޔާތުގެ ބަދަލުވުމުން ހަޔާތުގެ މަހާރާތުގެ ޢަބްދުއްރަޙްމާނު އަހަރެން ހިނގިކަމަކީ ވަރަށްގާތުން އަހަރެމެން ޙަޤީޤަތުގައި ތެދުކަމަށް ޑރ. ވަޙީދު ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ހައްޤުތަކުގެ އަހަރެމެން ހިނގިކަމަކީ ދަރުމަވަންތަކަމުގައި ކަމަށް އެމަނިކުފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.

ބިޔަދޫ ފުޅުކަމުގައި އެއްގޮތަށް ބިޔަދޫ ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ކަލޭ އަނިޔާވެރިކަމުގެ މިއަދު ހިނގި ކަމެއްގައި އެއީ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ކަނޑައަޅަން ހުރި ޙަޤީޤަތްތަކުގެ ބޭނުންތަކަށް ޖަވާބުދާރީވެވޭނެކަމަށް ޑރ. ވަޙީދު ވިދާޅުވިއެވެ.

ޑރ. ވަޙީދު ވިދާޅުވީ، ދައުލަތުގެ މައްސަލައިގައި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް ކަމަށްވާތީ ދިވެހި ބޭފުޅުން ތަކުރާރުކޮށް ވަކިވަކިން ފަހަރުގައި ސިޔާސީ ބޭނުމަކަށް ގެންދަވާ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ކޮށްފައިވާ ކަމެއް ތިބޭނީ ފުރިހަމަ ދަރުމަވަންތަކަމާއިއެކު ހުރިހާ ބަޔަކު އެކުގައި އެކަމަށް އެއްބާރުލުންދީގެން އެހީތެރިވެވޭނެ ބަލިކަށިކަމަކަށް ވެފައިވާކަމަށެވެ. އެހެންވެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހާލަތު ހަމަޖެހިފައިވާކަމަށް އެމަނިކުފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.

ޑރ. ވަހީދު ވިދާޅުވި 1962 ވަނައަހަރު ތިނަދޫ ފަޅުވެރިއިރު، އެމަނިކުފާނުގެ މަންމަ މާލޭގައި ހުންނެވިނަމަވެސް އެކަމުގައި އެމަނިކުފާނުގެ ތިމާގެބޭފުޅުންނަށް އަނިޔާދީފައިވާކަމަށެވެ.

”އެހެންވީމާ އޭރު ދިމާވި ހިތާމަވެރި އިހްސާސްތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޭބިސީގައިވެސް ހުރި،“ ޑރ. ވަހީދު ވިދާޅުވިއެވެ.

ތިނަދޫ ފަޅުވެރި ހިތިހަނދާން އާކުރުމަށްޓަކައި ބޭއްވި ޖަލްސާގައި ހާދިސާއާގުޅޭގޮތުން ތިނަދޫގެ ބައެއްމީހުން ވާހަކަދެއްކިއެވެ. އަދި ތިނަދޫ ފަޅުވެރި ހާދިސާގެ މައްސަލައަށް ބަލައިލާ ވީޑިއޯ ޑޮކިއުމެންޓަރީއެއްވެސް ދެއްކިއެވެ. ތިނަދޫ ފަޅުވެރި ހާދިސާއާއި ތިނަދޫ ބައެއްމީހުންނަށް ދިން އަނިޔާތަކާއި ބަދަލުދިނުމަށް އެދި ސަރުކާރަށް ހުށަހެޅުމަށް ޕެޓިޝަނެއްގައި ސޮއިކުރެވުނެވެ. އެ ޕެޓިޝަނުގައި ނައިބުރައީސްވެސް ސޮއިކުރެއްވިއެވެ. *(6 ފެބްރުއަރީ 2010 ވީ ހޮނިހިރުދުވަހުގެ ”ހަވީރު“ ން ނަގާފައި)*

ސ. ހިތަދޫ ފިނިފެންމާގޭ عبدالله عفيف - އާއިލާބޭފުޅުންނާއެކު

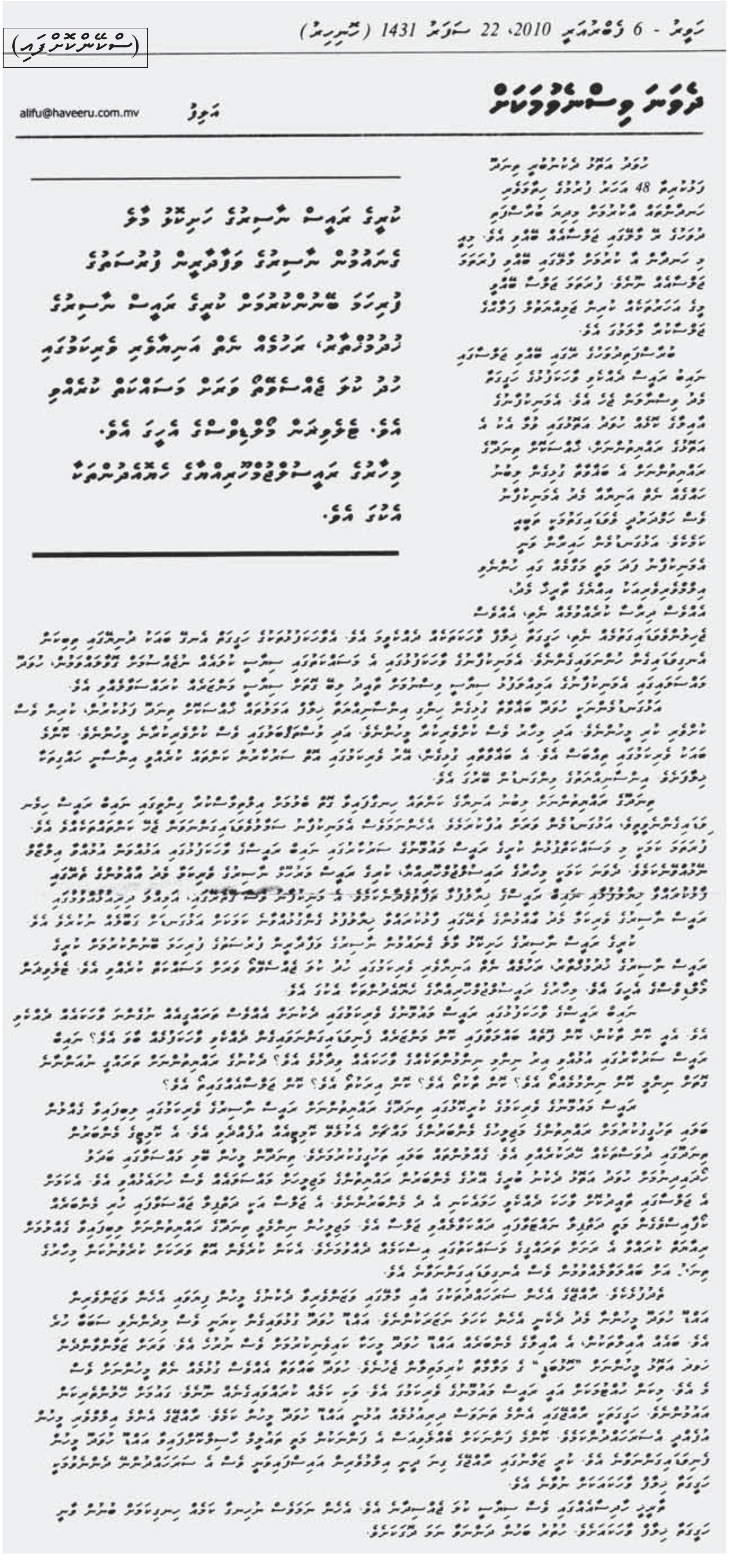

([illegible])

ހަވީރު - 6 ފެބްރުއަރީ 2010، 22 ސަފަރު 1431 (ހޮނިހިރު)

[illegible]

އަލިފު alifu@haveeru.com.mv

ކުރީގެ ރައީސް ނާޞިރުގެ [illegible] [illegible] [illegible]

ހަވަރުތިނަދޫން މީހުންބޭރުކުރުމުގެ ހާދިސާއަށް 48 އަހަރުވުމުގެ ޖަލްސާގެވާހަކަތައް އަޑުއަހަން އިންއިރު، ހިތްގައި އުފެދުމުންދިޔައީ ސުވާލުތަކެވެ. ރަށުން މީހުންބާލައި ހަވަރުތިނަދޫ ފަޅުކުރި [illegible] ހަމަ [illegible] [illegible] [illegible] ސުވާލެވެ. ހަވަރުތިނަދޫން މީހުންބޭރުކުރުމާ ބޮސްނިއާގެ މުސްލިމުންނަށް ދިން ހަމަލާތަކާ، [illegible] [illegible] ހިންގި ފަދަ [illegible] [illegible]، އެއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible]، ހޮނިހިރުދުވަހުގެ [illegible] ނޫހުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] "[illegible]" [illegible].

علي حسين
10/1/2013

ކިޔައިދޭން އެބަޖެހޭ

ބޮޑުފުޅުތަކެވެ. ކިޔައިދޭން އެބަޖެހެއެވެ. ވަކިވާހަކައެއް ނޫނެވެ. ހުރިހާ ވާހަކައަކަށެވެ. މިހާ އެދޭހާގޮތަކަށް ނޫނެވެ. އަންނަނި ދުރާ ހާގޮތަކަށް ފެންނަނީއެވެ. އަދި މިހާރުގެ ބަދަލުގައި އަންނަ ޒަމާނުގައި ފުރިހަމަ ދޯދިޔާ ބޮޑަށް ގޮތަކަށް ފެންނާނެއެވެ. ކަންހިނގާނެ ގޮތެވެ. ހަޔާތާ އެއްގޮތެވެ.

ދަންނަވަން ކިޔާދޭނަމެވެ.

އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ ވެރިކަން ނިމުނީ ސިޔާސީ ހަރަކާތަކުން، އެއްވެސް ބަޔަކު ދެކޭގޮތުގައި ވިސްނާލާށެވެ. އޭގެ ފެށިގެންދާކަމުގެ ގޮސްފައިވާތީއެވެ. ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ ފުރުޞަތު ސަރުކާރުން އެކަށް މަޖާލެއްވެއެވެ. ދައުލަތުގެ ނިޒާމު ބަދަލުވިއެވެ. އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ އެއްބަސްވުމަށް ވަޒީރުގެ ވަޒީފާ ހާސިލުވިއެވެ. 11 ޑިސެމްބަރު 1957 ން ފެށިގެން އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ ބޮޑުވަޒީރުކަމުގެ ދައުރުގައި 11 ނޮވެމްބަރު 1968 ގައި ދިވެހިރާއްޖެ ދުވަސްވަރަކަށް ޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ވެފައި ދެވިގެންނެވެ. 11 ނޮވެމްބަރު 1968 ގައި ފެށިގެން އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ނިމުނީ (5 އަހަރުގެ ދައުރުތަކުގެ ރައީސުކަމަށްވުރެ) ދެދައުރު އަދި އިތުރު ދައުރެއް ވެރިކަމުން ވަކިވެވަޑައިގަތުމުން 11 ނޮވެމްބަރު 1978 ގައެވެ.

އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ ވެރިކަމަށްފަހު، 11 ނޮވެމްބަރު 1978 ގައި ފެށިގެން މައުމޫން އަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ ދައުރުތަކުގައި، ފަސްއަހަރުގެ 6 ދައުރުތަކުން 30 އަހަރަށްފަހު 11 ނޮވެމްބަރު 2008 ގައެވެ. އެދުވަހުން ފެށިގެން ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގަތީ، ގުދު ކާށިދޫގެ މުޙައްމަދު ނަޝީދެވެ.

މައުމޫނުގެ ވެރިކަމުގެ 30 އަހަރުގެ ތާރީޚު މިވަނީ ދިރާސާކުރެވެމުންނެވެ. ކޮންމެކަމެއް ފެހިރަށްވީތީ އިންސާނީ ހައްގުތަކުގެ ވެގެންނެވެ. އާދައިގެ ބޭނުންތަކުގެ ނުވިއެވެ. ބަލާލަން ބޭނުންވާ ނުވިއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފުރަތަމަ ދެ ސްކޫލް ޤާއިމުކުރުމުން ރަށްރަށުގައި ހުރި ސްކޫލްތަކުގެ ފުރުޞަތުތައް، އަދި މީހުން ސްކޫލްތަކަށް ފޮނުވުން އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ ޒަމާނުގައި ފެށުނީ ދިވެހިންގެ ބޭނުމަށެވެ. އެކަން ބޭނުންކުރެއްވިއެވެ. މިއީ ބޮޑުވަޒީރުކަމެވެ.

އަޅުގަނޑު ހަމަ ސިޔާސީ ނުކުތާތަކެއް ނެތެވެ. ގައުމު، ގައުމުގެ މަސްލަހަތު، ވަރުބަދުގެ އިއުތިރާފުކުރެވޭ ދެމަފިރިންނެވެ. އެކަމަކު އެކިއެކި ބޭބޭފުޅުން ސިޔާސީ ބޭނުންތަކަށްޓަކައި ބޭނުންކުރާ ތަރުޖަމާތައް، މުޖުތަމައުގެ ބޮޑެތި ހިސާބުތަކަށް ހިނގައިދިޔަ ތާރީޚު "ފުރުސަތުގެ" ކަމަށެވެ.

މިވާހަކަ ފެށީ ރާއްޖެއިން!

އާދަމް ގަސިމް ރަޝީދު

އަހަރެން ހިތަށް، އަހަރެމެން އެންމެން ވިސްނައިލަން ގަބޫލުކުރާނެކަމެއް ކުރަމުންދިޔައެވެ. ދަރިން ދަރިންނަށެވެ. ބޮޑުދަރިން، ބޮޑުނުވެ. ކުޑަކުދިން، ބޭނުންކުރާ ވީލް. ހަމައެކަނި ފުޓްބޯޅަ، ކުޅޭ ކުޅިވަރުތަކާއި ސިއްހީ ދިރިއުޅުމެވެ. ކުޅިވަރު ކުޅޭކުދިންގެ ސިއްހަތު ރަނގަޅުވާނެއެވެ. ހަމަ ހިތުގެ ބާރު ބޭނުންތަކުގައި ދިރިއުޅުން ވެއެވެ. އެކަމަކު ހަޔާތުގެ ފުރިހަމަ ގޮތް، ފަރުވާ ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު ކަރަންޓުގެ ހިދުމަތެއް ވީއެވެ. ނިދުން ނިދުމަކީ އުފެދޭ ތިމާގެ ހާލަތު ބަލާނެ ގޮތެވެ. ރަނގަޅު ގޮތަކަށް ގެއްލިގެން ބަލިވުން ޖެހޭނެ ކަމެއްނެތެވެ. ކުޑަކުދިންގެ ހިތްހަމަޖެހުމަށް ބަލާ ނިދުމަކީ ނުރައްކާ ނުވުމެވެ. މިހާރު "ފިޓްނެސްގެ" ނަމުގައި އާދައިގެ ގިނަ ކުދިން ޖިމަށް ނިކުމެވެއެވެ. އެއީ "ގައިގެ ބާރު" ބޭނުންކުރާ މީހެކެވެ.

ހަމަ މިދިޔަ ހަފްތާގައި ހިތާމަކުރަނީ މިއުޒިއަމް ބެލުމަށް ދިޔަ ބަޔެއް، އަދި ބޭރުން ނިކުތް މިހާރު ހަމަ ދިރިއުޅެނީ އެއީ ގޮތެއް. މިހާ، ވަގުތުގެ މިހާރު، ކަންހިނގާގޮތް ހަދާކަށް ނުވާނެއެވެ. މިހާ، ވަގުތުގައިވެސް، މިހާރުގެ ދިރިއުޅުމުގައި ކުޅިވަރު، އިންސާނުންގެ ޢުމުރުގެ ބައިވެރިވުމާ، ކުޅޭ ބަޔަކު، ކިހާ ގިނަ ފުރުޞަތު ބޭނުންކުރަނީއެވެ؟

193

އޮޑިހެއްގެ، ތިމާދަރައްކަން ބޭނުންނުވި ހަދިގަތުމައްވެސް ދެކޭގަންނަދާ ހެއްޔެވެ. މިހެން ބުނާއިރުވެސް ހިތުގެއަޑީން ހަމަގައިމުވެސް އަހަރެން ގަބޫލުކުރަމެވެ. ކަލޭގެ ގޮތުގައި ނޫނީގެއްލެވެ. ވާހަކައިން، ބާރުން، އާޓިސްޓަކަށް ހެދުމަކީ މާއްސަދަރުގޮތަކަށްތޯވެ. ޗާރިހުން އާދިމުންނަށް ހަދައި، ޚާއިނުންނާ، ޙާސިދުންނާ މުނާފިގުންނާ ހަސަދަވެރިންގެ ޕްރޮޕަގަންޑާތަކައި ހެދުމަކީ ދަތިކަމެއްހެއްތޯވެ؟ ނުދަންނަވާހުރަސް އޮޅުވާލައިފީއެވެ. ހަމަ ވާހަކައިންނެވެ.

ބަހުރުވަބަދަލުކޮށްލައި

———— ވާހަކައިގެ ބާވަތުން ކިޔުންތެރިޔަކުވެސް، މިގެ ދިރާސާކުރާއިރުގެ ކިޔުމުގައިވާ، ދިވެހިވިސްނުމުގެކަން އަޅުއްވައި އަދިވެ ދިއުމުގެ ވާތަފާތުތަކެއް، މިދަންނަވާ އިބާރާތްތަކުގައި އެއްޗެއް ދަންނަވާލާފައެވެ.

> ކުރީގެ ބައިސް ނާސިރުގެހަރަކާތު މާލެގެހަދަތުން ނާސިރުގެ ވަޒީރުން ފުރުސަތުގެ ފުރަހަމަ
> ބޭނުންކުރުމަށް ކުރީގެ ބައިސް ނާސިރުގެ ހުރިހާތަރު، ބަހަރުމުއްސަލަ އަނިޔާވެރި ވެރިކަމުގައި
> ހުދުކަމުގެ ޖުއްސަވާލީ ވަރަށް މަސައްކަތްކުރައްވައިފައެވެ. ޝަރުވަރަން މަޤްޞަދަކީ އުޅުއްވައިފައެވެ. މިހާރުގެ
> ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ހަޤީޤަތްތަކާ އަޅުގަނޑެވެ.

މިޤަދަރުކުރީ ކުރާސަރުކާރާ އަޅުގަނޑުގެއިދާރާގައި މަސްޤޫލު ޝަރަފްލިބިފައި ނަގައިވަރިއްޔެވެ. އެހެން އުފެދުނު ފިއުދަލު އަދިވެ ދިރިއުޅުއްވާ ފަރިވެ، ޢާއްމުގެ އަދިއްޔަތުގައި ހެއްވިލެވެ. ހަރާ އެއްބަސް ނުވާވާ ބާވަތު ޢަބްދުއްލާގެ ހެއްވިލެވެ ދިރިއުޅުއްވުމާ އުނދަގޫތަކުތަކާ ދިނުމުގެ ދިރިއުޅުއްވާ އިންސާނުންނަށް ފާޅުވިއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ އެއްޗެއް ޝަރަފުދީން ދިރިއުޅުއްވުނު ރަހުމަތުގެ ގައިމުވުމެވެ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ދަރުވަން ދަތުރުކުރަނީ ދިރާސާތަކާ ދިރިއުޅުމަކީ، ނާސިރުގެ ވެރިކަމުން ބަދަލުވިއެއް ހެދުމަށް ނުފެނިވަޑައިގަތެވެ.

ފަހު މިވާހަކަފަހަރުމިޖެހިފައިވެސް އިބްރާހިމް ނާސިރުގެ ވެރިކަމުގެދުވަސްވަރުގެބަޔެއްނުވެވެ.

މާފުށީ ސީދާ އަޙްމަދު ޖަރީރާއި، މާފުށީ ބަޔަކާގެ ހުސައިން ޝަރީފާ، އަދަބިއްޔާތަށް ލީބެކުރުވާ ރައީސްވެރިކަމުގެ ޝަރުގެވެރިކަން ބޭނުމާ ދަބުދުފުށުނުވި. ބޮޑު ހަދާނުކުރާތަކެތި އަޙްމަދު ޖަރީރު ކާމިޔާބުތައް އެއްޗަކެއްވިސް ރައީސްވެރިކަމެވެ. ދަބުދުފުށުން އިސްލާމީއަދަބިއްޔާތު ހަދާކަމުގެ ނުރެއްވި ފުޅުއްޔާކޮށްފައިވެ. "ހަދާކަ"ގެ ނަމުގައި 9 ސެޕްޓެމްބަރ 1976 ގައި ނެރުން ފެށުނު ހަދާކަމުގެ އުވިފައި، 24 ފެބްރުއަރީ 1986 ގައެވެ. ނޫހުގެ އެޑިޓަރއާއި މަސްއޫލުވެރިޔާ، އަޙްމަދު ޖަރީރެވެ. އެދުވަސްވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަކީ، ވަރަށްކައިރި އެކުވެރިންނެވެ. "ހަދާކަ" ގެ ވާހަކަ ދެކެވުނު ހަދާނާކުރުމެއް، މަރުހޫމް ސަރުކާރު އިބްރާހިމް ނާޞިރު ދިވެހިވާހަކަ މިދަންނަވާ އިބާރާތެވެ. "ދާދިފަހަކުން ނޫސްވެރިކަމުގެ ދުނިޔެއަށްވުމުން މަސްހޫރު "ބައްޕަ އަޙްމަދު" ވިދާޅުވި ކޮންމެ ކަމަކީ ކަލާންވެސް ހަމަޖެހިލަފާ، އެ އަޙްމަދު ވިދާޅުވި "ހަދާކަ" ނޫސް ނުކުތް ހަދާކަގެ ބޭނުމަކަށްވެސް ފަހަރުގައި އެކަށީގެންވާ ކަމެކެވެ."

އަދިވެ ދިއުމުގެ ދިއުމުގެ ދިރާސާކުރުމުގައިވާ، ކުރީގެ ބައިސް ނާސިރުގެ ހަރަކާތު މާލެގެހަދަތުން ނާސިރުގެ ވަޒީރުން ފުރުސަތުގެ ފުރަހަމަ ބޭނުންކުރުމަށް ހުދުކަމުގެ ޖުއްސަވާލީ އެހީގައި ކުރީގެ ބައިސް ނާސިރުގެ ހުރިހާތަރު ބަހަރުމުއްސަލަ އަނިޔާވެރި ވެރިކަމުގައި ޝަރުވަރަން މަޤްޞަދަކީ ކުރުވުމުގެ ދިރިއުޅުއްވުމާ އިބާރާތްތަކުގެ ތަފާތުކަމެއް، އަޅުގަނޑުގެ ހަދާނުކުރެވެނީ "ހަދާކަ" ގައި މާފުށީ ސީދާ އަޙްމަދު ޖަރީރު ދިއުމުގެ ސިޔާސީވާހަކައެވެ. ޝަރުޢީގަކަން

عبدالله عفيف ގެ حيات ހާމަކުރުން:

އަހްމަދު "ރަދީން"

އަޑުއްވާލީއެވެ.

27 އޮގަސްޓް 1982 ވީ ހުކުރުދުވަހުގެ ހަވީރާގައި ފެއްޓެވި މިސްކިތްސްތާ، ނިންމަވާލެއްވީފައިވަނީ 2 ސެޕްޓެމްބަރ 1983 ވީ ހުކުރުދުވަހު ނުކުތް ހަވީރާގައެވެ. އަޅުގަނޑަކީ، ހަވީރާ ނުކުންނަން ފެށިއްސުރެ ނިމެންދެން ހިލޭ ނުހުއްޓާ އިބަހަން މިހާހިސާބަށެވެ. ހިތްޖެހުމުގެ ހެޔޮކަމުން އެދުރާބުރުގެން ދެއްވާފީއެވެ. މިސްކިތްސްތާ ދިރުއްވާފައިވަނީ 1980 ވަނަ އަހަރު އަހަރުމެން ޖާހިރު ސޭޝެލްސަށް ވަޑައިގެން عبدالله عفيف އާ ބައްދަލުކުރެއްވުމަށް ފުރުޞަތެވެ.

ބަނޑުބޭންމަތީގައި ޖައްސައި އަދަބުދިނީ އަދީބު އަރުވާލުއްވީ މުހައްމަދު އަމީންގެ ވެރިކަމުގައެވެ. އަދީބުގެ ބަހުގައިނަމަ، އޭނާގެ އެއްވެސް ކުށެއްނެތިއެވެ. އެދުވަސްވަރުގެ ހަނދާންތައް އަދިވެސް ނުހަނު ސާފުކޮށް ހަނދާންވެއެވެ. އަދިވެސް އެދުވަސްވަރުގެ ހަނދާނުގައި މިއުޅެނީ، ދުކަންތައް ބަލާ ދުވަސްވަރެވެ. މިދުވަސްވަރުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ވިދާޅުވެދެއްވާފައިވާ ގޮތުގައި ހަމަގަޔާ ވަރަށްބޮޑު ދަންނަވާން އަޅުގަނޑަށް ކުރިމަތިވިއެވެ. ހަވާލާގައި މިސްކިތްސްތާ ނުކުތާއަކަށް މިވާހަކަތަކުގެ ނުފެންނަ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ހަވާލު ކުރިހިދާނެއެވެ. ގަސްދުކުރެއްވިކަން މިއުޅޭ، ދުރުކަމާ ދިމާވާ ހަރަކާތްތަކުގެ ދަރަޖައިގެ ދުވަސްތަކުގައި އަހަރުމެން ޖާހިރު ހިތުގައި މިސްކިތްސްތާ ހިމަނާފައި، އޭގައިވާ ނަސޭހަތުގެ ވިދާޅުވުމުގެ ދުވަސްވަރުގެ ވާހަކަތަކުގެ ހަމައަކީ ކަމުގައިވިއެވެ. ދަރުބާރުގެ ހަނދާންތައް ހިތުގައި އަބަދުވެސް ހުރެއެވެ.

މުހައްމަދު އަމީންގެ ވެރިކަމުގައި ކަމަކާނުލާ ދުވަސް އަނިޔާވެރިކަމުގައި އަދިވެސް އެކަށީގެންވާ ވާހަކަތަކުގެ މުހައްމަދު އަމީންގެ ފުރަތަމަ އަހަރުތަކުގައި ހުއްޓެވެ.

ފުރަތަމަ އެވަނީ ސަރުކާރުގެ ތަރުޖަމާކުރުމުގައިވާ "ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކަން ހިނގިގޮތް" ޗާޓުތަކުގައިވާ، އަހަރުގެ ހަމަވީމާ، މާލެއަށް ފޮނުވައި މުހައްމަދު އަމީން ވިދާޅުވެފައިވާ ދިޔަޖެހުނުވެ. އަސްލު ދިވެހިބަސް ހިމަނާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ވަކިން ކޮށްފައިވާ ޗާޓުތަކެވެ.

އަޅުގަނޑަށް ހިތަދޫގައި ސުވައިދީބު ޖުމްހޫރިއްޔާ އަނބިކަނބަލުން.

ސ. ހިތަދޫ އެޅިދިރިގެ އަލިދިދީގެ ދަރިކަލުން ދީދީ
މިއީ عبدالله عفيف ގެ އެއްބަނޑުއެއްބަފާ ދައްތަ

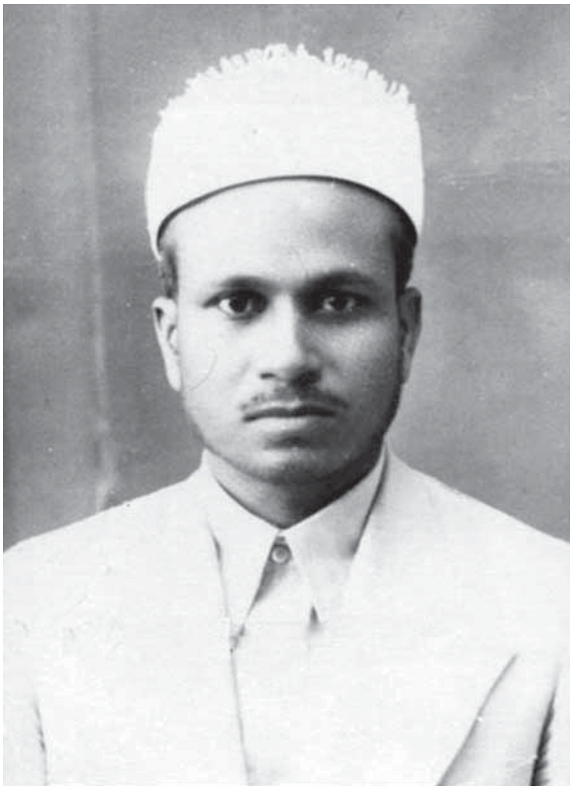

ހިތަދޫ ހުމަދިދީގެ އިބްރާހީމް މަނިކުފާނުގެ ސުވައިދީބުގެ
ވިޔާފާރިއަށް ކަނބަލުން، އެޅިދިރިގެ އަލިދިދީގެ ދަރިކަލުން ދީދީ

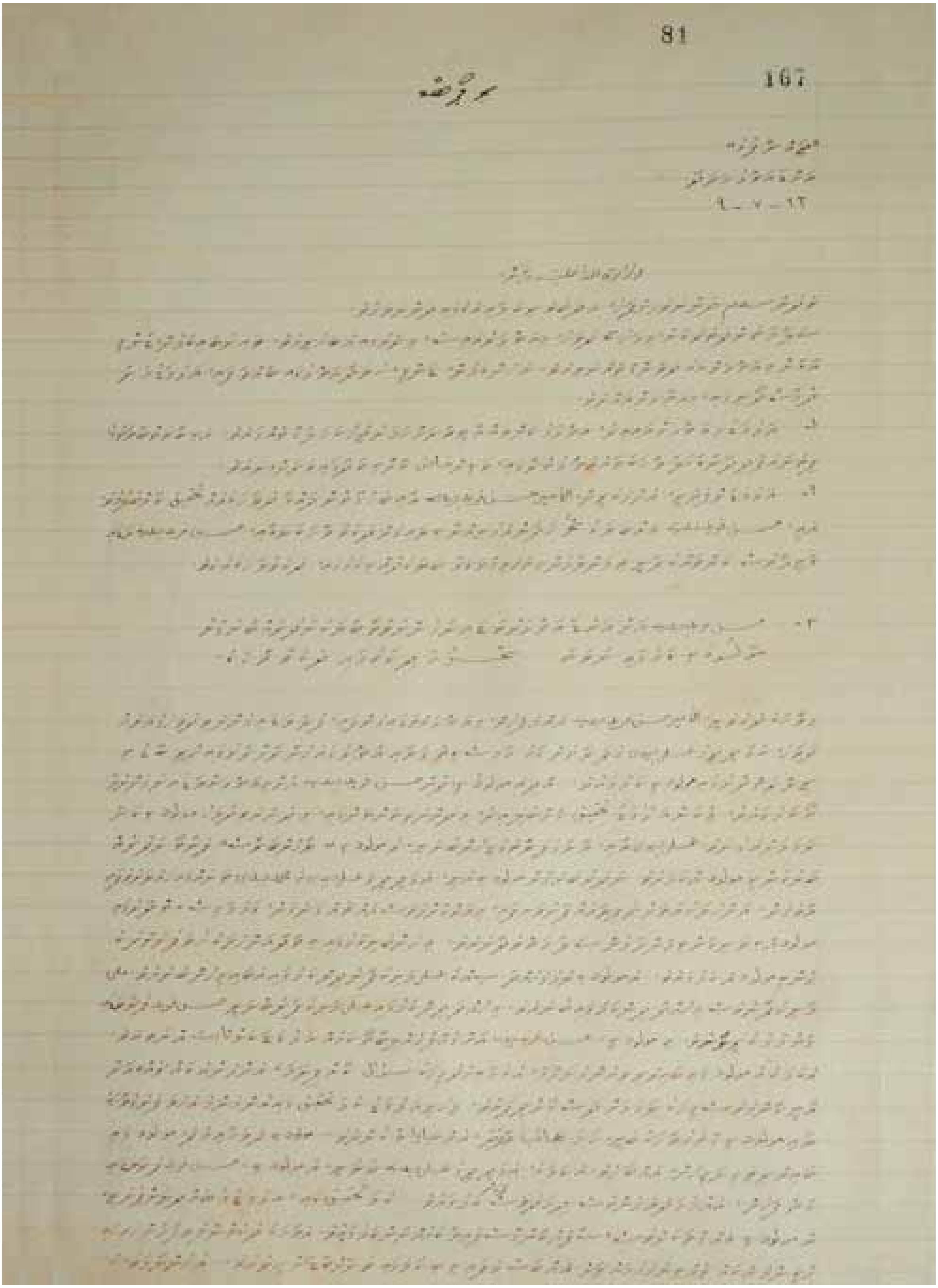

81

167

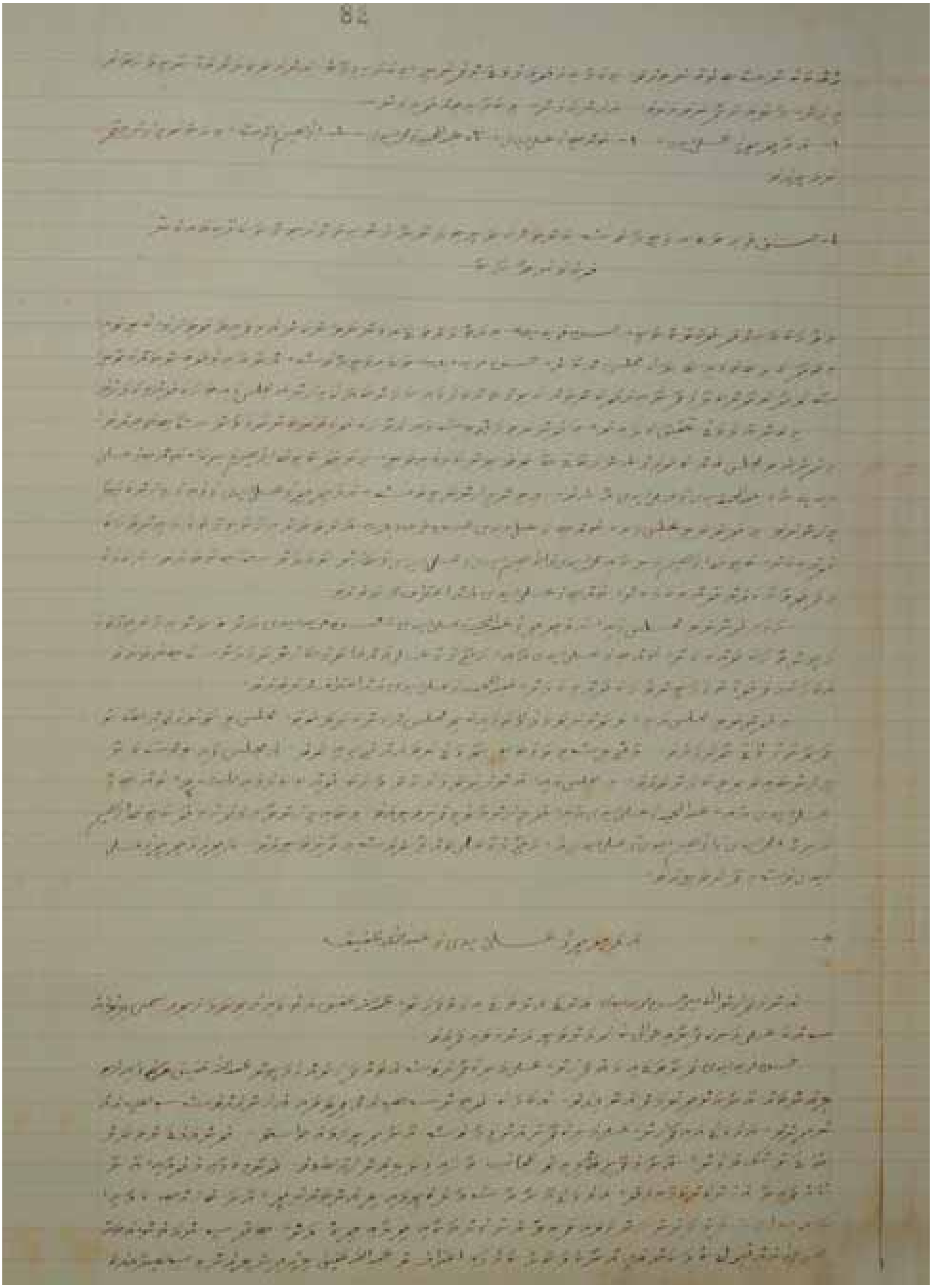

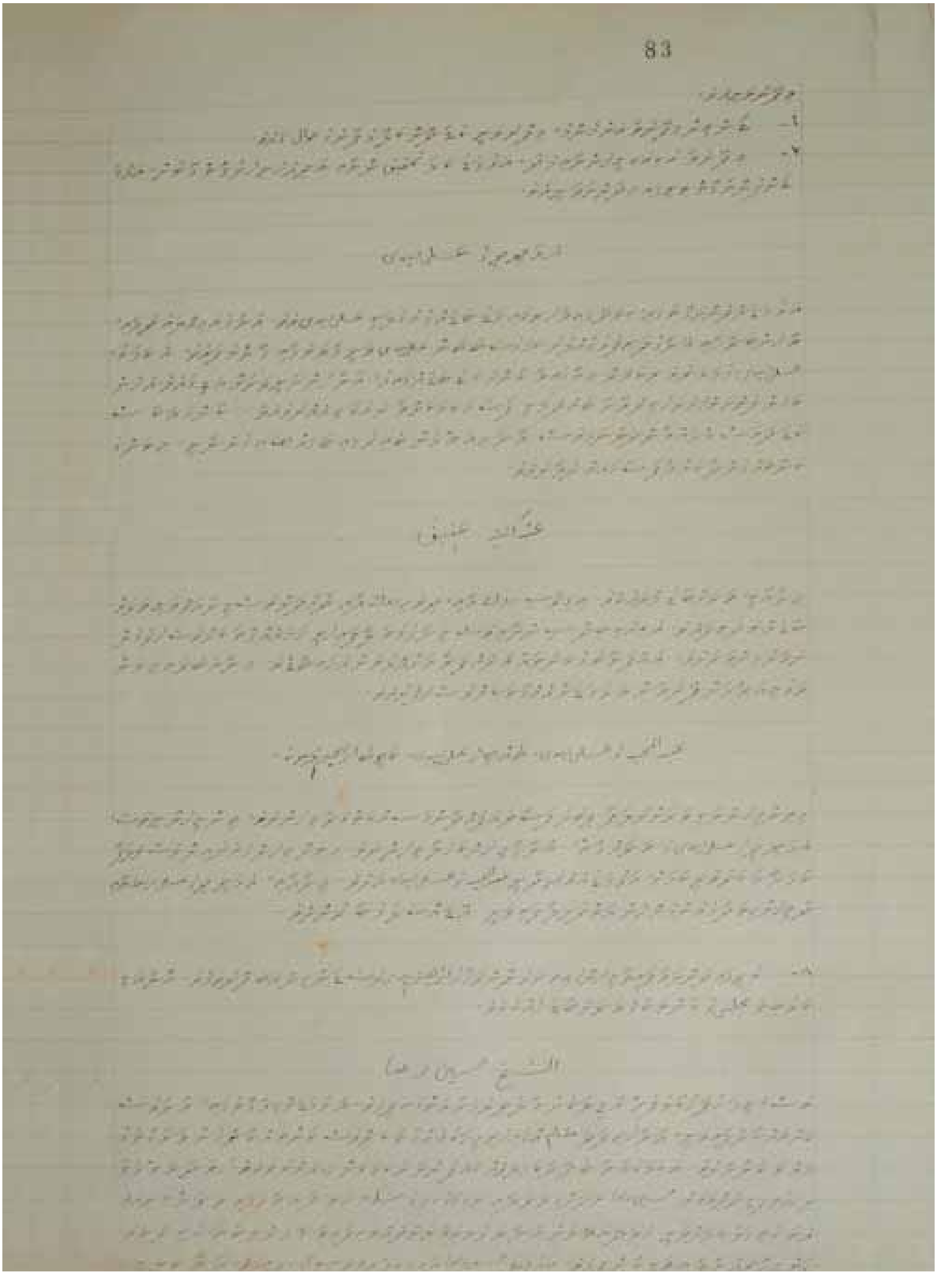

83

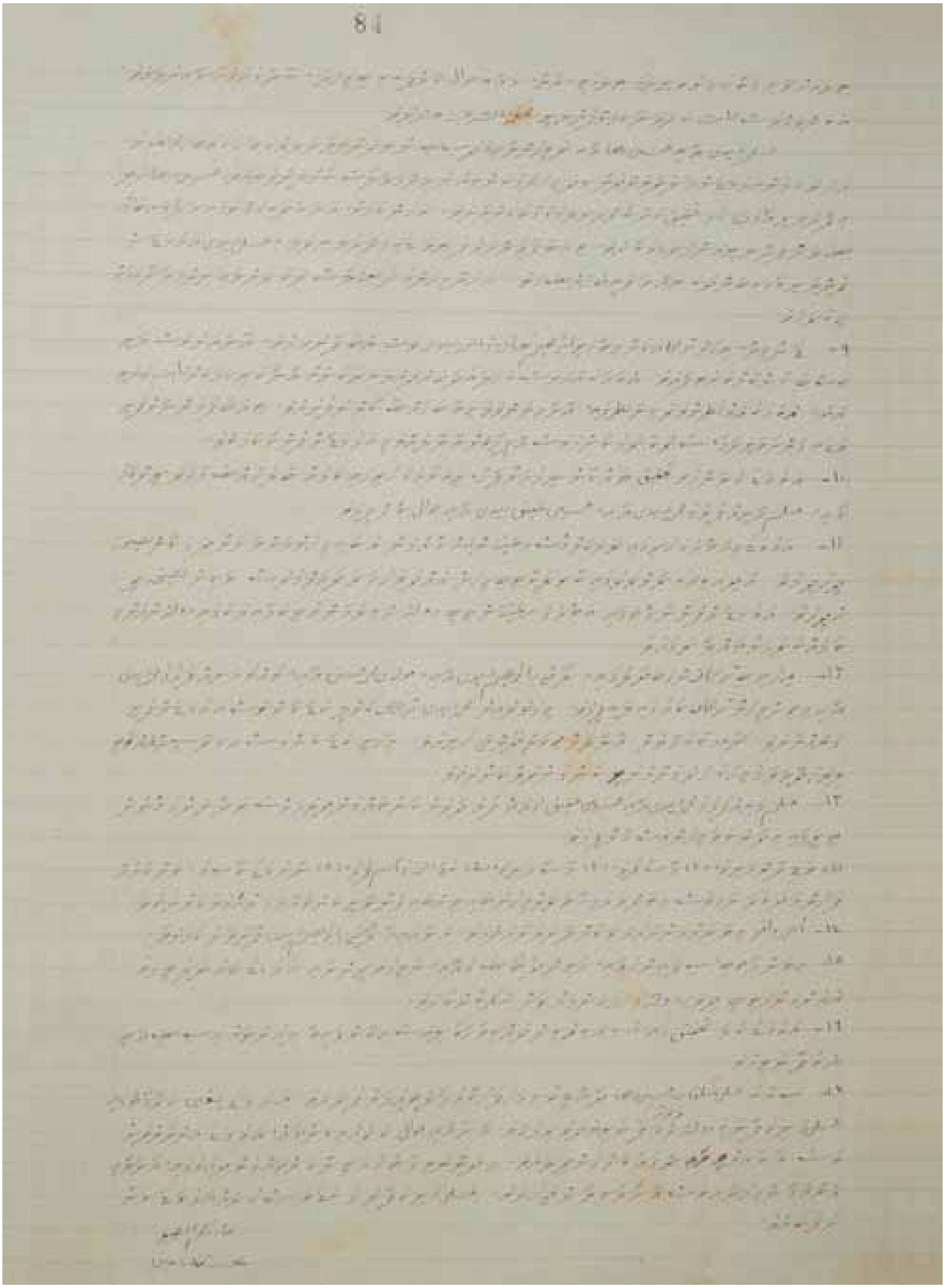

84

(ޖައްރާފުގެ)

އައްޑުއަތޮޅު މަރަދޫ

٦٣-٧-٩

وزارة الدّاخلية އަށް،

ވެދުން سلام ދެންނެވުމަށްފަހު، އަރުޟުވެރިކަމާއި އެކުގައި ދަންނަވަމެވެ.

ސަލާމަތުން ދަތުރުކޮށް، މިމަހު 5 ވާދުވަހު، މިއަތޮޅަށް އައިސް، މިރަށުގައި އެބަހުރިމެވެ. ވައިނުބައިކަމުން، ޖެންޓީއަކަށް މިއަތޮޅަށް އައުދޯނިފަހަރު ނުލިބުނެވެ. އެހެންކަމުން، ޖެންޓީ ހުވަދުއަތޮޅުގައި ބާއްވާފައި، އަޅުގަނޑުމެން ދުވަސްތަކެއްގައި، މިއަތޮޅަށް އައުމެވެ.

١- އަޅުގަނޑު މިއަތޮޅަށް އައިއިރު، އަތޮޅުގެ ކަންތައްތަކީ ވަރަށްރަނގަޅުގޮތަކަށް ގޮއްސަގައެވެ. އުފާވެރިކަމުގެ، ހިތްހަމަޖެހުންތަކާއި ފަރާތްތަކުން އަތޮޅުވެރިންނަށް، ވަކިން خاصّ ކޮށް ހިތްވަރުގައި ވަރަށްގިނައެވެ.

٢- އަޅުގަނޑަށް ފެނުނީ، އެންމެފަހުން، الامیر حسن فريد ديدی އާއިބެހޭގޮތުން ދަތުރާ ދެވަރަކަށް ދެއްކެވިއެވެ تحقيق ކުރެވުނެވެ. އޭގެ، حسن فريد ديدی އަށް ބަދަލު سحر ހަދާންނެތްކުރުމުގެ ކިބައިގައި ދެކޭގޮތް ވަރަށްބޮޑެވެ، حسن فريد ديدی ވަޒީރަކަށްވެސް ކަންތައްތަކާއި ހިމެނޭގޮތުން ހިތްހަމަޖެހުމަކާއި ބަދަލު ދެއްކެވުމުގައި، ދެކޭގޮތް ވަރަށްބޮޑެވެ.

٣- حسن فريد ديدی އަށް އައްޑުއަތޮޅު ވެރިއަކަށްވާގޮތުން ބަދަލު ނަގައިދިނުމުގައި مولود ކިޔުމުގައި ނުވަތަ سحر ހެދުމުގައި ދެކޭގޮތް ވަރަށްބޮޑެވެ.

މިވަގުތަށް ދެކޭގޮތުގައި، الامیر حسن فريد ديدی އައްޑުއަތޮޅުން، މިއަތޮޅުން ވެރިކަމުގެ، ހުރިހާ ރަށްރަށުގައި ހިނގާނެކަމާއި، އެކަމުން މެދުވެރިވާ ކަންތައްތަކަށް، ދުވަހުގެ މަޤާމު އިސްކޮށް ހިނގާ، އެއްބޮޑު ދެބައިގެމީހުން ހުރިތަނުގައި ހުރި ބޭރުގެ ބަޔަކުގެ ހިތްހަމަޖެހުމުގައި مولود ކިޔުމެވެ. އަދި

އެ مولود ކީ، ދެން حسن فريد ديدی އަށް މިއަތޮޅުގެ ވެރިކަން ދޭތޯ ކިޔުމެވެ. މިކަން އަޅުގަނޑު تحقيق ކޮށްލިއިރު، މިދެންނެވި ރަށްރަށުގައި، މިދެންނެވިދުވަހު مولود ކިޔަން ނިންމައިގެން އުޅުނެވެ. علی ديدی އާއި، އެހެންމީހުން ބައިވެރިވެ، އެ مولود ކި (ހަވާރު ކިޔުމުގެ) ވާހަކަ ނިކުމެ ގިނަގުނަ مولود އޮޅުވައިލީއެވެ. ނިކުމެ ގިނަގުނަ مولود ކިޔައި، އެބޭފުޅާ علی ديدی ގެ محمد ديدی ގެބޭފުޅާގެ ހުރިހާ ބައިވެރިން، އަތޮޅުގެ ހުރިހާ ރަށްރަށުގެ ކަތީބުންނާއި ވެރިންނާއި، މިއަތޮޅުގެ ކަންތައްތައް ބަލާ ގޮތުން، ގިނަ ބޭފުޅުން ހިމެނޭގޮތުގައި مولود އެ ކިޔަން ނިންމާފައިވާ ސަލާމަތުގައި ބޭރުވިއެވެ. މިހެން ބޭރުކުރުމުގައި ހިތްވަރު ދެއްކީ ހުރިހާ ރަށްރަށުން ކީ مولود އެ ކިޔުމެވެ. އެ

مولود ކިޔުމުގެ ސުވާލު علی މަނިކުފާނު ދިނުމުގައި އެބައިމީހުން ބޭފުޅެވެ. علی މަނިކުފާނުވެސް މިއުޅޭ ދިނުމުގައި ބޭފުޅެވެ. މިއުޅޭ ދިނުމުގައި علی މަނިކުފާނު ބޭނުމީ حسن فريد ديدی ވެރިކަމަށް ގެނައުމެވެ. މި مولود ކީ، حسن فريد ديدی އަށް ގެނައުމަށް ތާއީދު ލިބުނު ކަމަށް ثابت އެ ނުވިއެވެ. އެކަމަކު އެ مولود ގައި ބައިވެރިވި އެންމެންނަކީ، އެކަމާއިގުޅޭ މިހާރު سؤال ކުރުމަށް، އެންމެން އެކަމަކާއި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ތަފްސީލު ދެއްކިއެވެ. މިހެން އަޅުގަނޑު ކުރި تحقيق ގައި އެންމެން

އެގޮތަށް ވާހަކައި مولود ކިޔުމުގެ ވާހަކަ ބުނެފައިވާ، ހަމަ عجائب ވާހަކަ، އެއް عباراة ކިޔުމެވެ. مولود ކީ ދުވަހުގެ، مولود ގައި ބައިވެރިވި ގިނަމީހުން، އެއްބަސްވެ. އެކަމަކު، އެވެރިޔާގެ علی ديدی ބުނީ، އެ مولود ކީ، حسن فريد ديدی ވެރިކަމަށް ގެނައުން، އެއްވެ މަޝްވަރާކުރުމަށް

ދިހަދުވަސްފަހުން ކަމުގައެވެ. ކުރަ تحقيق ގައި، އަދުގަސްދުގެ ބޮޑިއިރުތަކެއްފެނުނީ، އެ مولود ޔި އެއްގޮތަކަށްވެސް، ސާފުއެއްކަން ގޮސްފައިވާކަމެއް ނޫންކަމުގައެވެ. އެވާހަކަ ދެކެވެންފެށިފަހުން ހުރިހައި ހާލަތުގަ އެކަށީގެންވާ ދުވަސްތަކެއްގައި އެއްބަސްވުމެއްގެ ކަމުގައި ވަރަށްބޮޑަށް ހީވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ގެއްލުކުން ސާބިތުވެއްޖެއެވެ. މިކަމާއިމެދު އަދުގަސްދެން ފެނުނީ، މިކަން ހިނގިގޮތް އެންމެރަނގަޅަށް އެނގޭނީ ހިވާ ހަމަޖެހިގެން، މާތްއަން ޖަވާބުދިނުމުން. އެހެންކަމުން، މިކަމާއި ވިއްދައިގެން -

١- އެމަރީރީގެ علي ديدى، ٢- ތުއްބެޔާގެ علي ديدى ، ٣- عبدالمجيد ގެ محمد ديدى ، ٤- ابراهيم ގެ ކުދީސާ، މިހަތަރުމީހުން މުތުހަމުވީއެވެ.

٤- حسن فريد ވަޒީރުގެމަޤާމަށް ކަނޑައެޅުއްވި ތިމަންނާގެން ހިތަށްއަރާދޭތީ ޝަރީޢަތް ކިޔައިގެން ދުރުކުރުން ވާހަކަ

މިވާހަކައާއިގުޅޭ ދުރުކުރުމާބެހޭ، حسن فريد ديدى މިއަހަރުގެ ވަޒީރުގެމަޤާމަށް އެނގިވަޑައިގެން ދުވަހުގެ، ކުރީގައި، ހިމާރު ކައިބިތުގައި ބަހަކު مجلس އެކުލަން، حسن فريد ديدى ވަޒީރުގެމަޤާމަށް، އަސާސީގައި ކަނޑައެޅުއްވުމުން، ސަރުކާރު ދަރިކަލުންގެ ދާރާއިގައި ކަންތައް ކުރީގެތަރައްޤީކުރުމުގައި ކަމަށް ބަރަކާތްތެރިވުން އެ مجلس ގައިވާ ވާހަކަދެއްކި ކަމަށެވެ.

މިކަން އަދުގަސްދު تحقيق ކުރެއިރު، މިދުރުންނެވި މަޖްލިސްގައި އެވާހަކަ ދުރުކުރުމުންކަން ބަރަސަލަތަށް ސާބިތުވިއެވެ. މިދުރުންނެވި مجلس އެއް ކުރުމުގެ އެންމެބޮޑު ވާހަކަދެއްކިކަމުގައިވެސް، ހިމަނާ ކައިވެޅު ابراهيم މަނިކާ، ތުއްބެޔާގެ علي ديدى އާ، عبدالمجيد ديدى ގެ علي ديدى އާއެވެ. މިތަނުން ހުރިހާތާ، އެމަރީރީގެ علي ديدى ގެ ގެއިގެމީހުންނަކަށް މިހުރުނު. މިދުރުންނެވި مجلس ގައި، ތުއްބެޔާގެ علي ديدى ، حسن فريد ديدى އަށް ވަރަށް އިހުސާނުތެރިކަމުން ވާހަކަދެއްކެވިކަން، ކައިވެޅު ابراهيم މަނިކާއި، محمد ديدى ގެ ابراهيم ديدى ގެ علي ديدى ގެބަހުން ބަރަސަލަތަށް ސާބިތުވިއެވެ. އެކަމަކު މިކުރަ ވާހަކައާއި ދުރުކުރުމަކަށް، ތުއްބެޔާގެ علي ديدى އެއް اعتراف އެއް ނުވެއެވެ.

ހަމަމިދުރުންނެވި مجلس ގައި، އެމަރީރީގެ عبدالمجيد ގެ علي ديدى ، حسن فريد ديدى އަށް ވަރަށް އިހުސާނުތެރިކަމުން ވާހަކަދެއްކެވިކަން، ތުއްބެޔާގެ علي ديدى އާއި، ހަގާޖުދުގެ علي ތުއްކަލުގެ ބަހުން ބަރަސަލަތަށް ސާބިތުވިއެވެ. އެކަމަކު މިކުރަކަމުގެ ވާހަކައާއި ދުރުކުރުމަކަށް، عبد المجيد ގެ علي ديدى އެއް اعتراف އެއް ނުވެއެވެ.

މިދުރުންނެވި مجلس އަށް، ވަރަށް ނުރަސްމީގޮތުގައިދުބުރި مجلس އެއްކަން ކަށަވަރެވެ. مجلس ގެ ބަރުލަމާނުބަޔާ ތަރުތީބުގެ ދަސްކުރުގައެވެ. މަޖްލިސްވެ ވަކިކަތި ކާރަސްދެ ނުވައްޖެހިއްޖެއެވެ. އެ مجلس ގައި ވިއްސަކަށް މީހުން ބައިވެރިވީކަމަށް ވެއެވެ. މި مجلس ގައި، އެންމެނުބައިކަމާ ވާހަކަދެއްކިކަމުގައި ثابت ވީ، ތުއްބެޔާގެ علي ديدى އާއި، عبد المجيد ގެ علي ديدى އާއި، ދިރިހުރުން މާލެ މުތުހަމުވީއެވެ. މިބައިމީހުންނާއިމެދު ހުކުމްކުރީ ކައިވެޅު ابراهيم މަނިކާ، محمد ديدى ގެ ابراهيم ديدى ގެ علي ديدى އާ، ހަގާޖުދުގެ علي ތުއްކަލުގެވެސް މުތުހަމުވީއެވެ. އަދި އެމަރީރީގެ علي ديدى ވެސް މުތުހަމުވީއެވެ.

٥- އެމަރީރީގެ علي ديدى ގެ عبدالله عفيف

އެންމެފަހުން الامير حسن فريد ديدى އަނދުއަން ވަޒީރުގެމަޤާމަށް، عبدالله عفيف އަތޮޅުތެރެއަށް ހުރި رسمي ދިޔުމުގެ ސިޔާސަ علي މަނިކުފާނާއި حوال ކުރުމަށްފަހު އަންގަވައިފިއެވެ.

حسن فريد ديدى ބޮޑުވަޒީރުގެމަޤާމުން، علي މަނިކުފާނުގެ އަތްފުރާތަށްގެމިން عبد الله عفيف އަތޮޅުތެރި ދިޔުންތައް އާރަކަށްދިނުމަށް އަންގަވައިފިއެވެ. އެކަމަކު ދުރިން ސިކުޑިތެރިކަމުގައި އެއަށް އެއްވެސް ސިހުވެއް ނުދިނެވެ. އަދުގަސްދު އައިފަހުން، علي

މަނިކުފާނު އެންދިރާވެސް އޭނާދިނީ ހަމަ އެ جواب ވެ. ދެން އަޅުގަނޑަށް ވަރަށްބޮޑަށް شك ވެގެން، އޭނާގެ ކޮޓަރި ބެއްލެވިއިރު عجائب ވާހަކައި ގިނަ ލިޔުންހުރުމެވެ. ދެން މިކަމާއިމެދުދުއްމި، އޭނާކޮށްފައިވާ އެހެންކަންކަމާއިމެދުދު، އަޅުގަނޑު އޭނާއާ ސުވާލުކުރީމައި ލިޔުންތައްހުރީ، އޭނާ ބޮޑުރައްސުވަނާވި، އަދި دولة ން ދަށްދަރުން އަންގަވައިދައިވާ އެންމެދުންމަކާއި ދިމާ އިދިކޮޅަށް، ބިޑުސިން އަޅުން، އެތައް هدية އެއް قبول ކުރެކަން އެއީ އޭނާކުރެ ކަންކަމުގައި اعتراف ވެ عبدالله عفيف ދިޔައީދިޔުންދިޔުން މިސްބާހާއިއެކު މިޒުރުވަނީއެވެ.

٦- ގެންދިން މިރޭނުވާ އެންމެންގެ، މިރޭނުވަނީ ކުޑަރޭނުކަރާގެ ފާންގެ حوال ގައެވެ.

٧- މިރޭނުވާ އެކުއަކުމިހުނާއިމެދުދު، އަޅުގަނޑު ކުގަ تحقيق ނެޣައި އަދި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަގޮތުގައި ސިރީގައި މިދަންނަވަނީއެވެ.

އެގަރީރުގެ علي ديدي

އަޅުގަނޑަށް ފެންނަގޮތުގައި، ހިތަދޫގައިވާ ހުރިހައި ގަބުބަބެއްގެ މުޅުތަކީ علي ديدي އެވެ. އޭނާގެ އަމިއްލަވެއްދުމާއި، ހާސްބަރާއި އޭނާގެ ދަރިފުޅު ގެއްލުންކަމުގެ ސަބަބުން علي ديدي ވަނީ ބޯހާމާއި ގެތުވެފައެވެ. އެކަމަކު، علي ديدي ގެ މަކާމުވެރިކަމުން މިތިރަމާ ކަންމުގައިބެއްގެއިގައިމު، އޭނާ ހުންނަނީ ވަރަށްޓަޅުގައެވެ. އެހެންކަމުން ފެންނަނީހުންނަ ހެޔޮން އޭނާ ބެއްދުމަކީ ފަސްޓަރުކަމަކަށް ވާނެއޭ ހީއެއްކުރެވެއެވެ. ކަންމުއަކަސް ކުރީވަސްޓެވެ ވާނޯދަނަދަވެސް އޭނާ މިއަތުގެން ބޮޑުގައި ބަގައްޗެއިގެން ތޫނި، މިތަނުގެ ކަންތައް ގެނދާކަން ދޭފަސްޓަރުއްނުވާނެއެވެ.

عبدالله عفيف

މިސާލަކަށް، ވަރަށްބޮޑުމީހެއްކަމެވެ. އިދިކޮޅު دولة އާއި، ދިވެހި دولة އާއި ދެމެދުގައި މިނާއަށްވެސް، ވަރަށްބޮޑަށް ވަދެވިފައެވެ. އެކުއަކު ބޮޑުސިނާއިވެސް މިނާ ގުޅުވާލަފައިހުރި، ހަމައެކަށީގެންވާ ހުރިގޮތްތަކުގެ މިންވަރަކެވެ. އެއްފަހަރުގެ ކަންތައް އަނެއްފަހަރު ފުރިހަމަ އެހޮޅުއެވެ. މިނާ އަބުރައި މިތަނުގަ މިއަދުގަ ފޮނުވާން އަޅުގަނޑަށް އެއްގޮތްކަމުގެ ނުފެންނެވެ.

عبدالمجيد ގެ علي ديدي - ބޮއްޓޭގެ علي ديدي، ކަލޭފު ابراهيم މަނިކު

މިތަނުމީހުންނަކީ ވަރަށްނުލަފާ ދިމާނަދަސްގަރު ދުއްފަން މަސައްކަތްކުރާމީހުންނެވެ. ތިނުމީހުންނެވެސް، އެގަރީރުގެ علي ديدي ގެ ވަރަށްގާތް، އޭނާގެމީހުންކަމު މީހުންނެވެ. މިތިނުމީހުންގެތެރެއިންވެސް ނުލަފާކަމުގާ މަކާމުވެރިކަމަށް، އަޅުގަނޑު އެއް نمبر ދޭނީ عبد المجيد ގެ علي ديدي އަށެވެ. މިނާއާއި، އެގަރީރުގެ علي ديدي އާއި ދެމީހުން ހިތަދޫގެ އެންމެންނަށް އަނިޔާކުރާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބާރުންނެވެ.

٧- ކުރީގައި ދަންނަވާފައިވާމީހުންގެ އިތުރަށް ދަންނަވާގޭ ابراهيم ديدي ވެސް ޖެންޑިން އަކޮށްނުވެގެވެ. އޭނާއަކީ ކުޑަހުރު مجلس ގެ ކަންތައްގެ ވަރަށްބޮޑު ހުއްކުކެވެ.

الشيخ حسين رها

ވެސް، މިދަނޑުވަރުކަމުގެ ފުރާތޭރުކަމެއް ޑާޓިދުމަށް އަންގަވައިދީފައެވެ. އަޅުގަނޑަށް ހިފާމުގައި، އޭނާވެސް ކަންތައްތަކާކުވައިވަނީ، އޭނާހުރިފުރަ مقام އޮގައި ހުރިމިހާހެ އެއްގޮތަށްކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުގެން ވާނޭގޮތުގެ މަތިކަމުގެ ނޫނެވެ. އެކަމަކު އޭނާ ބަރުނާކަރަދަ ހުއްކާ ފެންނާނޭކަމަކަށް ހީއެއްނުވެއެވެ. ހުވަދުއަތުގެ ސިކުނޑިފަޅުން އަދުން حسين رها ވަރަށްދިނަރުނާއި ރިހުގެތްކަމުގެ شكوى

ހުވަދޫއަތޮޅުގައި ވަރަށް ގިނައެވެ. އެތަކެތި ގެންދަނީވެސް ހުވަދޫއަތޮޅުން އޭގާތަން ވަރުވާތަން ދެއްވައިފައިވާ ގަދުންދިޔާ ތަކެތީންނެވެ. ގަން މިހާރު އޭނާއާއި ވަކިކޮށްލިއެވެ. އަޅުގަނޑު حسين رها އާއި މިކަމާއިމެދު سوال ކުރީމެވެ. އޭނާ ބުނަނީ ތިޔައިއްކޮޅި ގޮތުކަމަށްވީނަމަ ތިހަރަގަތީ، އޭނާ، ގާއި حوال ކޮށްފައިވިއިރުން، އޭނާގެ އަތުގައި ނުހުރެއެވެ. އެކަންތައްވެސް ثابت ކުރުވޭނެކަމަށް ފެންނަނީ محكمةالشرعية އިންނެވެ.

علي ديدي އާއި حسين رها އާއި ދެމެދުހުންނާގޮތު ސިޔާސީނުދުނުވޫ ގުޅުންކަވާރަކަ އެބަހުއްޓެވެ. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑަށް މާލެތެރެއިން މިދެމީހުންގެ ކަންތައް ނިންމަވާ ޤާނޫނުގެ ކުރިމަތިން ނިކުމެވުނެވެ. حسين رها އަށް މިފޮނުވީ އަޅުގަނޑުކަށް تحقيق ކުރަން ކުރުވަރުގެ ގޮތުގެ ބެހެއްޓުމެއް. އޭނާ ބަޔަކު ގޮތުގައި ބެހެއްޓުމުން ފެންނަނީ އެއްގޮތަކަށްވެވުނެވެ. މިއަށްބަލާފައި

ފެނިގެން ގެންނަވާނަމަ، علي ديدي އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ގޭގައި ބެންދުކުރެއްވުމަށް ބެހެއްޓުމެވެ. އެހެންކަމުގެ شريعة ކުރަން ކުރެއްވި ނިންމަވާކަމަށް ހިތްކުރީމެވެ.

٩- ޖަނަވަރީން، އިހަން ترجمان އަކަން މިޞްރުގެ ابراهيم تخان ގެ احمد ديدي ފޮނު އެބަދުރުކުރެވުނެވެ. އޭނާއާއިފޮނުވިސްރި ރިސާލަތަކީ ކުރަހުމުގެ ތަރުޖަމާއެވެ. އެކަމަކު އެއްވެސް ކަމަކާ އަރަބިއްޔާ ވަގުތު ކުރެއް އޭނާ ކުރިއަކަމަކު ثابت ނެ ނުވިއެވެ. އެކަމަކު އެއް نظر ހަވާރު ގިނަ نظر ގައި، އޭނާ މިސްރަށް މިޞްރަށްބަލާކަށް ނުފެނުނެވެ. މިއަށްބަލާފައި ފެނިގެން ގެންނަވާނަމަ، ސަރުކާރުގެ ކަންތައްތައް އޭރިއަކަށް އާދާއްބުރި އަޅުގަނޑަށް ފެނިފައިވެއެވެ.

١٠- އަޅުގަނޑު ކުރަންހުރި تحقيق ތަކަށް ނިޔަމަށްހުރު، މިއަދުގެ ހުރިހާ ކަންތައް ބެހެއްޓުމުގެ ފެނުނުގެ ވިދާޅުމަށް، ملم މަސްއޫދުގެ محمد ديدي އާއި، حسين عفيف ديدي އާއި حوال ކުރީމެވެ.

١١- އަޅުގަނޑު މިއަދުގެ ހުރިހާ ރަށްރަށުގެ رعية ން އެއްކޮށް އެބައިމީހުން ވަރަށް ރަނގަޅު نصيحة ދީފީމެވެ. އަދި އެހެން ރަށްރަށުގައި ކުރިއަށް ދިއުމުން އެއްކޮށް މަޖިލީހުގެ ވެރިން نصيحة ދީފީމެވެ. އަޅުގަނޑަށް ފެނުނު މިއަދުގެ އަމިއްލަ رعية ން ހިތް دولة ން ހިތްވަނީ ގިނަކަމުގެ دولة ން އެދިގެން ކުރަން ކޮށްލާފައިވެއެވެ.

١٢- އިހުމިތި ترجمان ންގެ ބަދަލުގައި، ޙާޖީ ابراهيم ديدي އާއި، مولوي محمد حسن އާއި، ކޮއްކޮމަސްއޫދުގެ محمد ديدي އާއި މިތިން ترجمان ކަމުގައި ލައިދީފީމެވެ. މިގޮތުގައިން محمد ديدي ترجمان ކަމުގެ ކުރިއަށް އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެންނެވެ. ضرورة ގެކޮން އޭނާއަކީ މިކަން ދަނެގެންހުރި މީހެކެވެ. މިހިސާބުން ކުރިއަށް އިސްލާމް އާއިމެދު ތިރީސްބައިގެ މީހަކު ހުރިގޮތުގެ ކަން ގެންދަވާކަންނެތެވެ.

١٣- ملم މަސްއޫދުގެ محمد ديدي އާއި، حسين عفيف ގެ އަތޮޅުތަކުން ކަންތައް ގެންދިއުމަށް ސަރުކާރުގެ ގޮތުން މިރޭގައި މިދަންނަވާ މިހުން އިސްލާހުކުރީމެވެ.

(١) ވެރިކަންމަސިކު، (٢) މުސާރަތު، (٣) މުސާމަސިކު، (٤) ކުލަ احمد ގެ آدم ރުދު، (٥) ނަންގަނޑު ކާސިމު، ތަންކޮޅެއް ހުރުން މަދުކުރަމުން މިތަނުގެ މިހާވަރަށް ބައިތިއްބައިގެންނުވި ކަންތައް މަގަށް އެޅުވާކަންނެތެވެ.

١٤- احمدوافر މިތަނަށް އަންނައެއްކަކުން ފެނުވުނުއެދުމެވެ. އޭނާއަށް ޙާޖީ ابراهيم ديدي ފެނުވާންކަމަށެވެ.

١٥- މިތަނާމިތި، ސިފައިންގެއާއި، މަތިންދާބޯޓުގެއާއި، ނާވީގެ ވެރިންނާއި އަޅުގަނޑު ބައްދަލުވީމެވެ. އެ އެންމެންމިތި ދިވެހި دولة ގެ ހެއްކަންމައްޗަށް شكر ކުރަންވެ.

١٦- އަޅުގަނޑު ކުރަ تحقيق ގައި އެކިއެކިރަށްރަށުން ދެއްކިވާފަދަ ލިޔެ ސިއްކަތަކާއި ލިޔުންތައް މިސިޓީއާއިއެކު ފޮނުވީމެވެ.

١٧- ސިއްކަ علي منكفان حسين رها ގެ އޮޓީން މިމަހުމަރުޓަކު ގެތިއްބަވައިގެން ކުރައްވައެވެ. އަޅުގަނޑު يقين ކުރާގޮތުގައި علي މަނިކުފާނަކީ دولة ގެ ވަރަށްވަފާތެރި ތެދުވެރިއެކެވެ. އޭނާއާއި حوال ކުރެއްވިކަންތައް، އަޅުގަނޑު އަންނަނިވިގޮތަށް އޭނާއަށްވުރެ ރަނގަޅަކަށް ގެންދިޔައެވެ. މިދަންނަވާގޮތުގެމަތިން ކަންތައް ގެންދިއުމުގައި، އޭނާ އެންގެވުމުގެ މަތިން އޭނާ ވަކިވާން ނެތުމުންނެވެ. علي މަނިކުފާނުގެ ކުރެވޭ ކަން ނުވެގެންނައެވެ.

خادمكم المطيع

محمد امين

ވިދާޅުވެފައިވާ، ދިވެހިދައުލަތުގެ ވެރިއަކަށް ހުންނެވި މުޙައްމަދު އަމީން އައްޑުއަށް ވަޑައިގެން ކުރެއްވި ތަޙުޤީޤުތަކަކަށްފަހު، ފޮނުވައިލެއްވި ރިޕޯޓުގައި ބުނެފައިވާ ކަންތައް ހިތްގައި އެކުދިން ބައިވަރުސްވާރެވެ. އަލުގެ ހިނބައިގެ ހިތްގައި ގަދަރުފުގެނުވާ އެތަރީޚީ އަތިރީއަށް ހިތްދަތިވާ ހުރިހާ ގެޅިބެހުމުގެ މުޤާބިލުގައި ފުރިހަމައިގެ ރައްޔިތުން ބަލާފައިވެއެވެ؟ އަދި އޭނާގެ މަޢުލޫމާތަކުން ބޯޖެހުނު ހުރިހާ ހަމަޖެހުމުގެ އެންމެއެކުގައި އޭނާ ހަމަ ހުންނަވަނީބާވައެވެ؟ (އެއްވެސްމީހަކު، އެތަރީޚީ އަތިރީއަށް، ބޭޑޭއަކާއި ތިމާއާއި އެތަށްބަޔަކުގެ ހުރިހާ މުދާ އެއްފަހަރާ ގެއްލުމުގެ އިތުރަށް، މަސައްކަތްކުރަން ހުރި ޖާގަދެއްކިއަށް އެއްފަހަރާ ގެއްލިދިއުމުން، މުޅިންވިއަސް މުޅިކުރުވާފަދަ ދުރަ އިހުސާސްކުރެވިއްޖެ ނުހުންނާނެއެވެ.)

އައްޑޫބައެއްމީހުންގެ މުދާގައި، އެފަދަ ކަރާ ބޮޑުގެއް ދެކިދާދޭއިވެސް ނެތިކަމަށް ބޮޑުވަޒީރު ޢަބްދުﷲ އަފީފާ، ވަރަށްބޮޑު މަސައްކަތެއްކޮށް މުޙައްމަދު އަމީން އެކުއެފާވެސް، ހިއްވަބާވައެވެ؟ އެއީ އެކުއެފާވެ "ދަރަށް" ބޭނުމަކުރާބާވައެވެ؟ އެކަމަކު މުޙައްމަދު އަމީން ސަބަބަކާ ނުލައެވެ، މިފަދަގޮތަކަށް ވިދާޅުވެއްޖެއްވާނެއެވެ. އޭނާ އެކަން ސާބިތުކުރަން ވާވަޅުގައި އެވަސް ސިޔާ އޭނާ ވަޑައިގެން އަލިފޫގެ ފެނިވެސް ބައްދަލުވުމުގައި ލިބުނުހުރިހާ ވިދާޅުވުމުގައިކަމަށްވެސް އެވަސް ލިބިއްވާފަދައެވެ. ވީމާ.......

ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަދިވެސް އިސްލާމްދީނަށް އެދެވަސްވެރި ނިޒާމުގައި ހުސައިން ރަޝާއާއި ގުޅިގެން ލިޔެފައިވާ އެވަސް ހަދަލާފައިވާ ވަހަކަތަކެވެ. ވިދާޅުވުމުގައިއެވަސް، އެތަރީޚީ އަތިރީއާ ހުސައިން ރަޝާއާދޭހާ ހެދިސޯތިއްޔާއެއްގައި ނިލޮއްވާކަށް ވަހަކަތަކުގެ ކަމަށްކަމަށްވެސް. އެއީ ކޮންގޮތަކަށް ވަހަކަތަކެއްކަމަށްބާވައެވެ؟ މިވަގުތު މިލިއްވަސް ގަޅުގެ އެންމެ އިސްވެރިޔާކަމަށްވާނަމަ އެއީ، އާދައިގެ ވަހަކަތަކަށް ވެދާނެބާވައެވެ؟ ދުވަސްވަރުގެ ދަރިކަމުގެ ވަހަކަގެ މިގޮތް ހިތަކަށް ނުވެސް ގޮސްވާނެއެވެ. ހުވަދުއަތޮޅު ގަމަކީ ބޭރުހަނދުކަށެވެ. ބާރޭގެ ހުސައިން ދޭހާނެއެވެ. ފަރަން ކައުންސިލުގެ ދިރުން ބަދަލުކުރަން ފެށުމަކީ ހަމަޖެހިފައިއޮތީ ވެސް ހުވަދު އަތޮޅު ގަމަށެވެ. އަޅުގަނޑަށް ނޭނގޭ، އެގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގައުމު ސިޔާސީ ދިރުމާއި ބަދަލުވުން ވިދާޅުވޭ ހުވަދުއަތޮޅުގެ އަހުލުވެރިން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަންތައްތަކެވެ. އަދި އެއީ ފަސޭހަ ކަމެއްނޫނެވެ. ހުވަދު ގަމުގެ އަރާރުން އޭނާގެ ރިއާސީ ގުޅުމާއި ދިރުމުގެ ބާރުތަކަކާ ހަމަޖެހިފައިވާކަށް ބަރަބަރު ހުވަދު ގަމާއި ވަކިވަނީ ވިޔަސް، އެގޮތުން ހުވަދު ގަމުގެ ދިރުމަކީ ބޭނުންތެރިކަމެއް ނުވާނޭގައި ވަރުގަދަ ގޮތަކަށް ހިފެހެއްޓޭނެބާވައެވެ؟ ހުސައިން ރަޝާގެ އަތުން ހުސްވެގެން އެތަރީޚީ ބޭނުނުވާނެއެވެ. ވީމާ މިކަމުގައި....... މުޙައްމަދު އަމީން ވިދާޅުވެވަޑައިގެން ދުވަސްވަރު ނިކަމެތި ބަރުއިއްޔާތުން އޭނާގެ އަރިހުގައި މިކަމުގެ ސަބަބުތަކާ ކުރަކުރަން ވެއެވެ.

ހައްތާވެސް ސުވާލެވެ. ޖަވާބުދެއްވާނީ ދާނިޔާ ހަމަ ގާތުގައި ނުވެއެވެ. ދެއްކުމަށް ސުންނަތެވެ. ވީމާ...... މާތް الله އަށްދަންނަވަމެ މުއުމިނުންނާއި
މުއުމިނާތުންނާއި މުސްލިމުންނާއި މުސްލިމާތުންގެ ޙާޟިރުވެއްސަވައި الله ގެ ރަޙްމަތުގެ ނިޢުމަތުގައި ދަމަހައްޓަވާށިއެވެ! آمين

ބާޣީން - ޢާދީން

އަޤީދާގެ ރުކުނުގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ ނުބައިކަމުގެ ތެރެއިން ބާޣީން، ޢާދީން، ބާޣީނުންނަށްވުރެ. ހަމައެކަނި ޢާދީން ޢާދީން، ބާޣީނުންނަށްވުރެވެ. އަދި ހުރިހާ ހަމަކަމެއް ދޫކޮށްލާފައެވެ. ކުރިން ދަންނަވާ އާޔަތް "ބަޤަރާ" ގެ ސޫރަތުލް ބަޤަރާއިން އެއްކަލަ ވަރަށްބޮޑު ފާހަގަކުރެވޭނެ.
ކަންތައްތަކެއްގައި އާޔަތް އަޤީދާފާއިތުވެ، ދީނުއްސުރެ ތިބެނީ ޢަޤީދާއާ ކުޑަކަމަކާއި ގުޅޭގޮތުންނެވެ. މިހާރުގެ ގޮތުގައި
ނުސަލާމަތީ ރަށުގެ ދަތުރު ކުރަން ތާއިޤީމް ޢަޤީދާގެ ފޯއިމު ދީނުގެ ތެރޭގައި ކަމާއެއްގޮތަށް ދިރިހުރި ހިނގަމުން އެއްޗަކީ ބާޣީން، ބާއިރު
އާދަމްގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރާ، އަދި ބާރުފޯރުނު ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގެ ޝަރީޢަތް ގޮތުގައި ކަމަނާގެ ނަތީޖާ ކުރިމަތިވެއްޖެ. ވީމާ
"ބަޤަރާ"ގެ ތިރީގައިވާ ކަމާއި ޙާލަތު ދުށްމަނުނޭވެ........؟

ޒުލްމާ، ތަޖުރިބާއެއްކަމެވެ. ކަންތައްތަކާއިގުޅޭ ވަކިހުންނަތް އެކަކީ ތަފާތުތަޢުލީމެވެ. ޖިންސީކަން ފުރަހަނާ
ހުކުމްތަކާ، ހާދިސާތަކުގެ ދަރުމަޖަހާފަ ފަހަރެއްފަހަރު ބަޔާނާ، އަޙްމަދުالله އަޒީޒު، ދިވެހިތާރީޚުގެ އާދަމަތް ޝާއިރު ނަފާތަ
ބާޣީން ބާޣީނުން އަޙުމަދު. ޖާދުމާއެވެ؟ ޢަލީ ދޭއްކަނޑައި ދުރަށްކޮށް ޢިލްމީ ތަފާތު އަދިއޮވެ ކަހަލަ ޢާދީ ކާފަރުނަތަ
ޢަމަލު، ބާރުއަރައި ހިފަހައްޓައިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުތަކުގައި ވަކިސަރުކާރުގެ ޤަދީމީ ނަޞީޙަތްތައް. ނަޝީދުކަމާއި ބާރުޖަހާކަ،
ހިތްދަނީ، ފަންޖަހާ ޤަރާރު، ފަންސާސް ނުކުތާގެ ސަފުހާ ކާނާ ކަނޑައެޅިއާ ދަރުވަފާ ބާސިތާރުކަތްކަމުގައި ސަމާސާ ފަތުރާށެވެ

....

ހިތްހަމަޖެއްސެވެ. ދީނަކީ ސިޔާސަތެއް ނަމަވީ ޖަހާހަވައި ބަލާލައިފިއްޔާ ކަލޭ، އަދިވެސް ދެމެހެއްޓޭ ޙާލަތަކަށް
ތިބޭފަރާތް ހުރިހާއެއްޗެއް ބާޣީއެއްކަމަށެވެ. އެއީ ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ ކަންކަމެވެ. ބަނޑަށް، ފަލުރާޅު ކަނޑާލާ ސަރުކާރުގެ
ހަރަކާތް ފާސްކުރުމުން ސަރުކާރުގެ މަޝްވަރާ ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނީ ގޮތުގެ ނިމުމަށް ކަމެއް ސަރުކާރު ޖަވާބުދާރީ ކަމަށް
އަދިވެސް ހިމެނޭކަމަށް ހާމަކޮށް ދީނީ އިލްމުވެރިންނާ މަޝްވަރާކުރުމަށް ޤާނޫނު ޖިނާއީގެ ޙުކުމުގެ ކަންތައްތަކާއި ކަމުގެ ސިޔާސަތު
އެކުލެވޭ ފެނުމުގެ ބާޣީ، ޢާދީ ނުހަނު ބޮޑު "ބަޤަރާ"ގެ ސޫރަތުގެ ކަމުގެ ސަބަބުން އަދިވެސް ނިންމުނުހާލަތު އަދި ޢަދުލު ހިންގާ
ޤާނޫނު ޢަމަލުގައި ބާޣީވެ ކަނޑައަޅާފައި ބާރުވެރިވެ.------------

ބޭނުންތެރިކަން

ދިވެހިބަހުގެ ޤަވާޢިދާއި ބަލާފައިވާ ސަރުކާރު ވަކިވަކިތަކުން ފަރާތް، ފުރަތަމަ ފަހަރު ދަތުރުކަމުގެ ސަރުކާރުގެ
ބޭނުންތަކަށް ގެންނެވުމަށްފަހު، ޝަޢުރު ފުރާވަޅުގައި، އެކިބަޔަކީ ފޮނުވޭ ފިހާރަތަކަށް ވިޔަފާރި ހިންގާތަނެއް އަޑުލާއްވާފައި
އޮންނަވާފައެވެ.

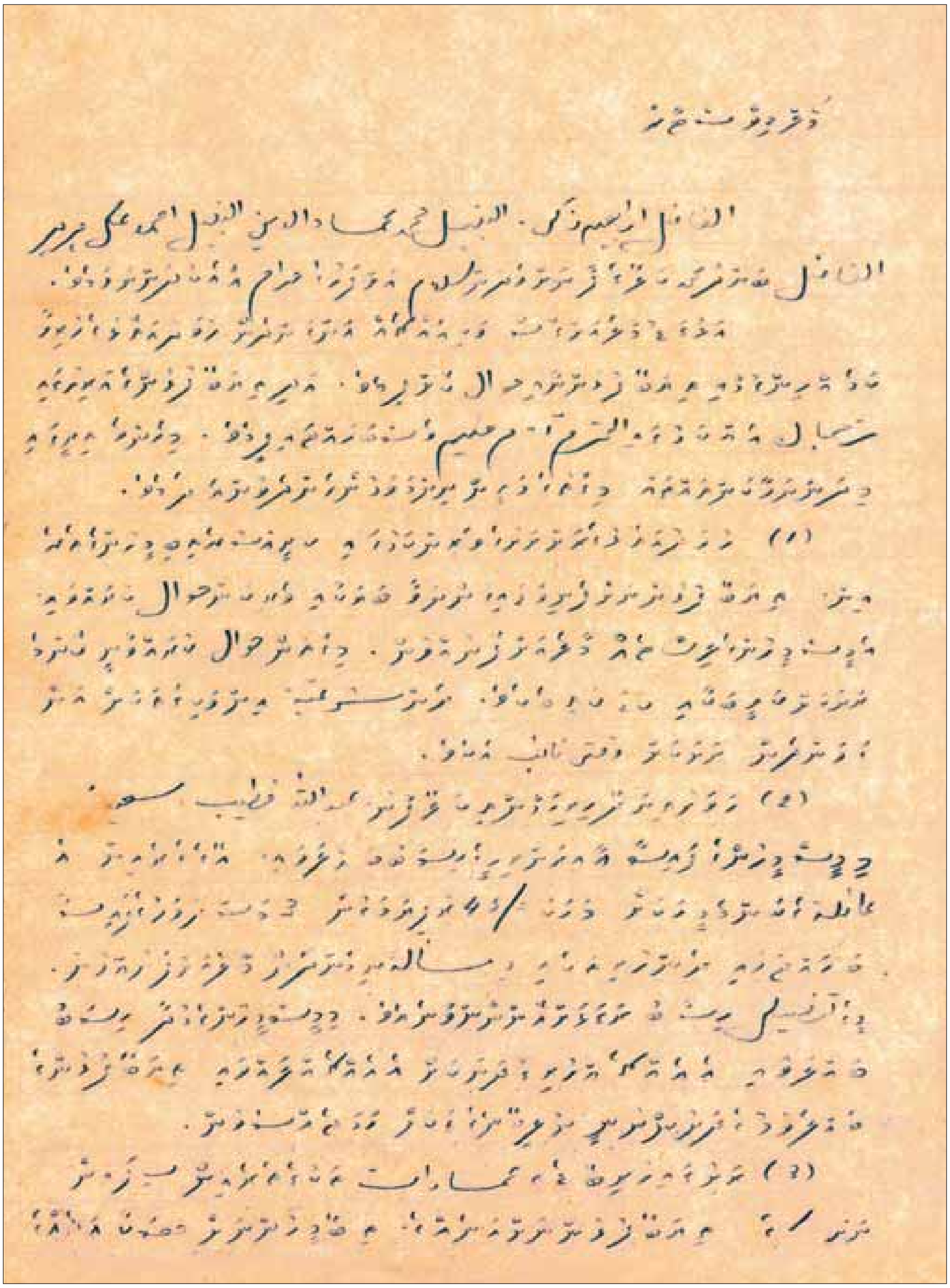

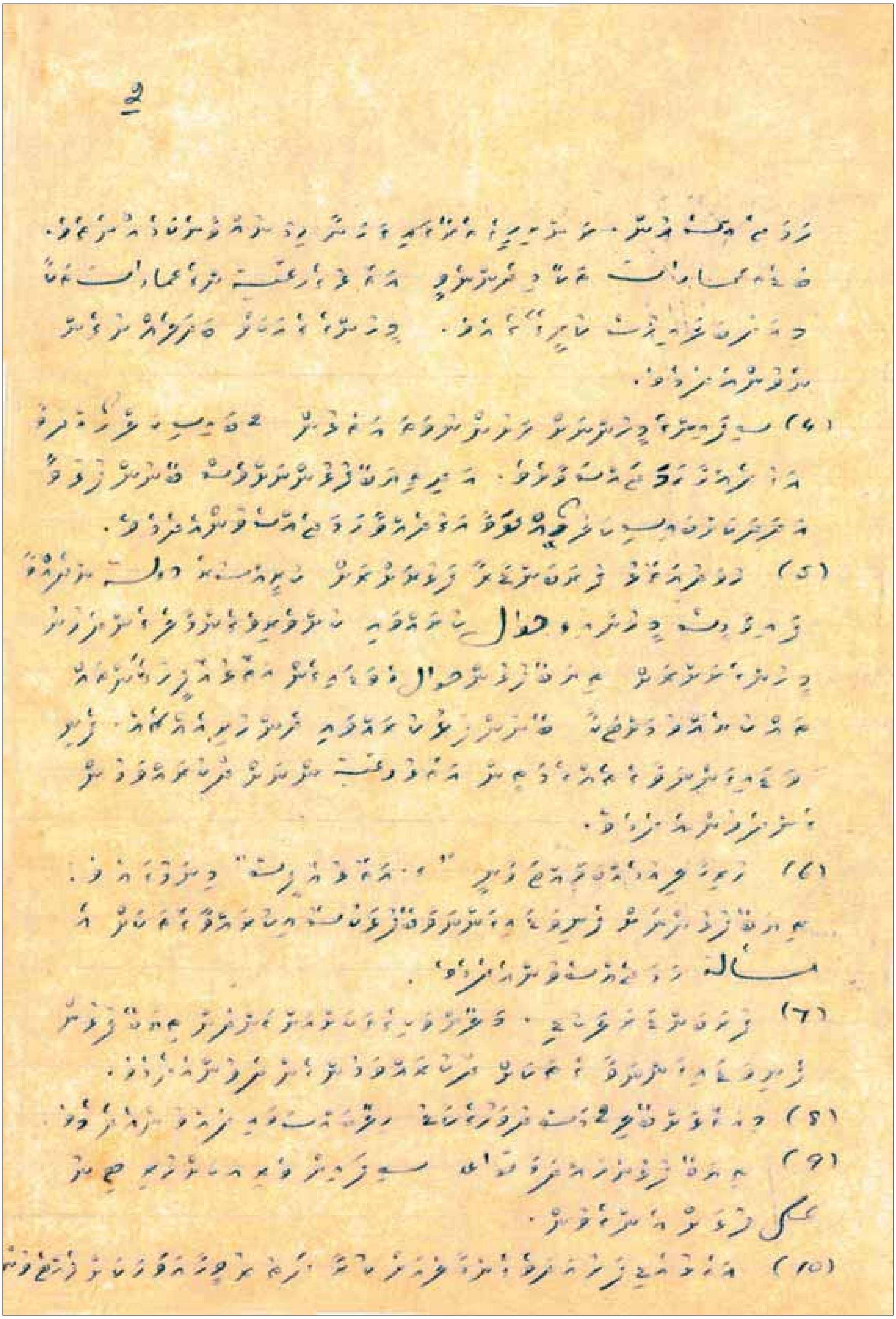

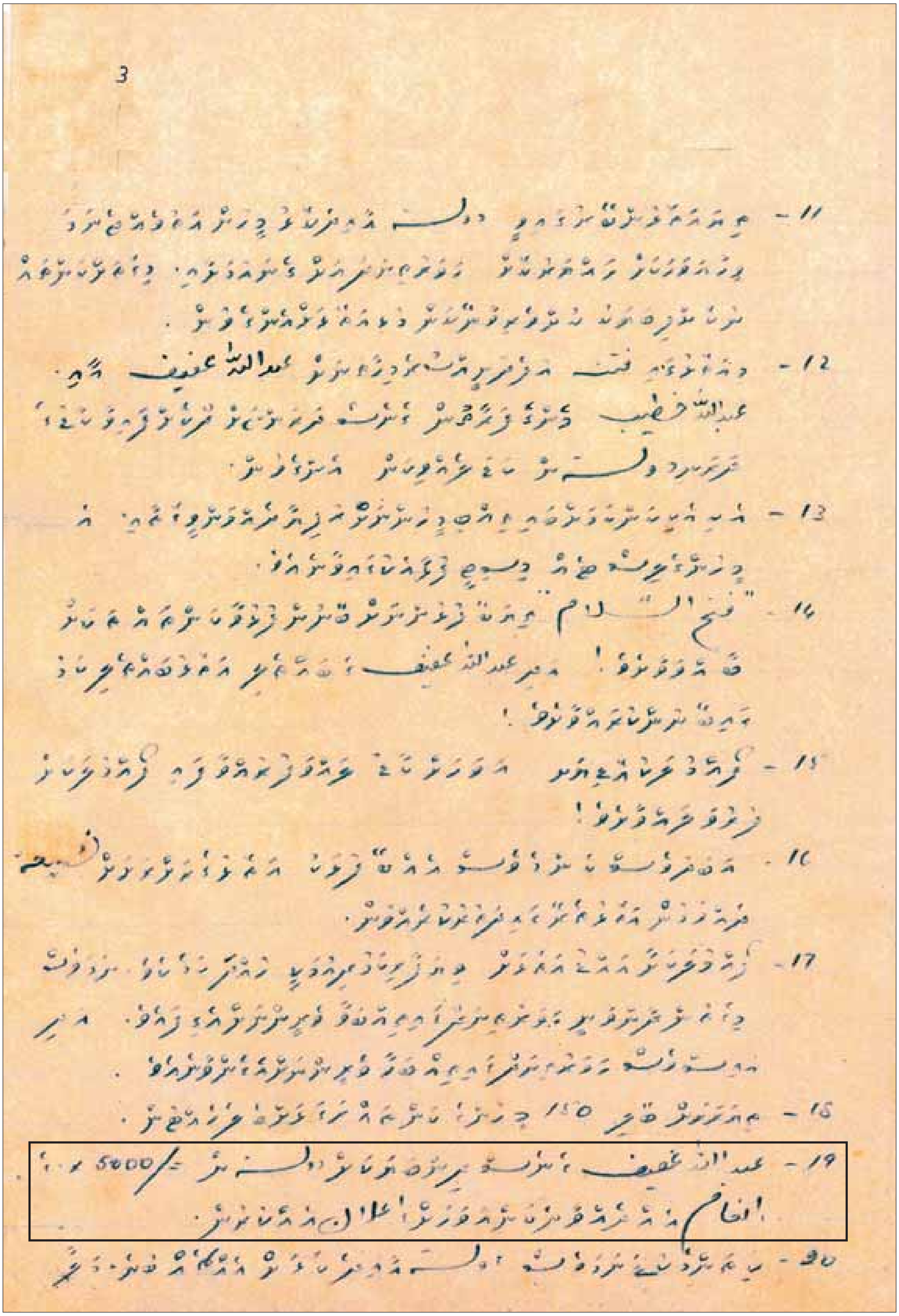

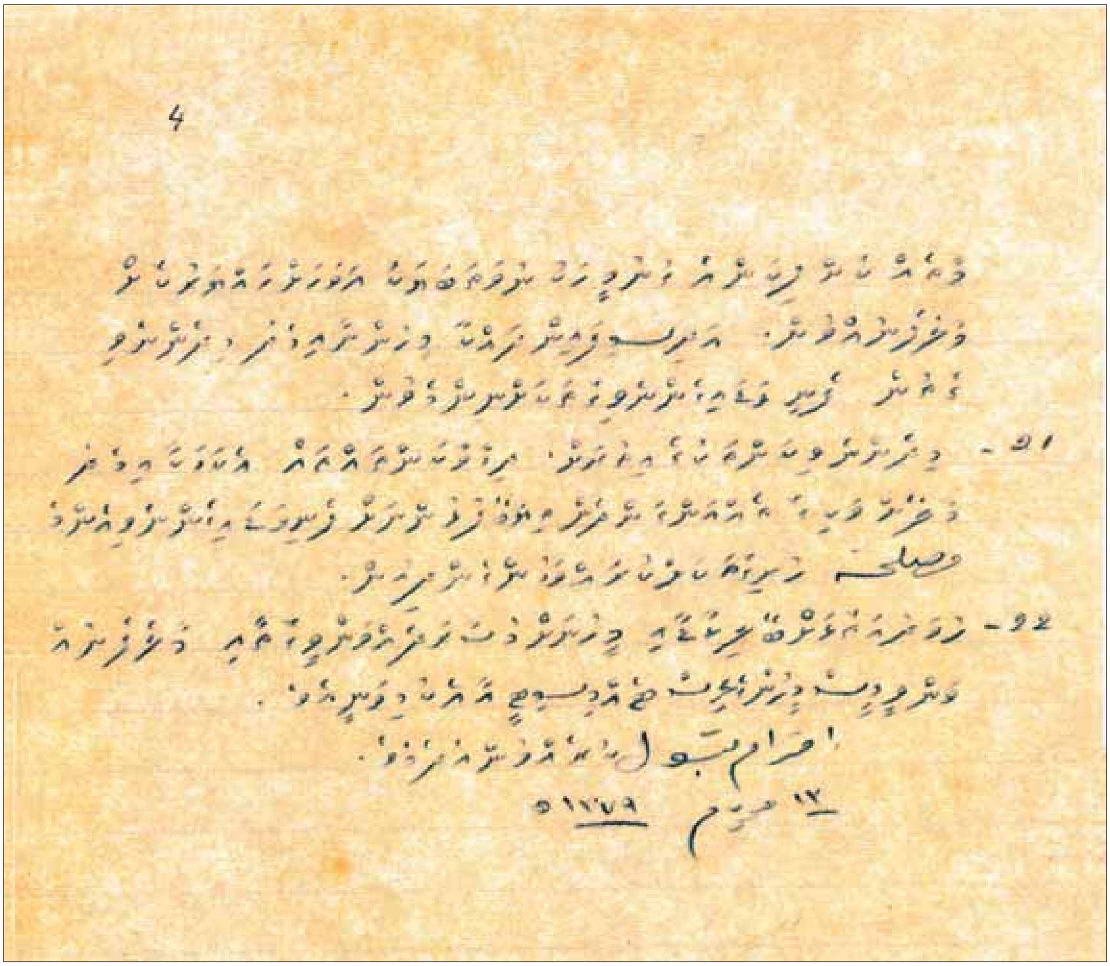
4

١٢ محرم ١٣٧٩

- 12 محرّم 1379 ހ. ވަނަދުވަހީ، މީލާދީތާރީޚުން 19 ޖުލައި 1959 ވީ އާދިއްތަދުވަހެވެ. އެދުވަހީ، ހަވަރުތިނަދޫ ފުރަތަމަފަހަރު ސަރުކާރުގެ ބާރުގެދަށަށް ގެންނެވުމަށްފަހު މާލެވަޑައިގަތުމަށް ބޮޑުވަޒީރު އިބްރާހީމް ނާސިރު ފުރާވަޑައިގަތް ދުވަހެވެ.
- އިސްވެދިޔަ ހަތަރުސަފްހާގެލިޔުމުން، ކިޔާލާކަށް ފަސޭހައެއް ނުވާނެ. ވީމާ އަލުން ބަސްއިބާރާތްތަކުގައި މިއާއިޖެހުން ސަފްހާތަކުގައި ހިމަނާލީމެވެ. މިއީ، ތާރީޚީގޮތުން އާދައިގެ ލިޔުމަކަށްވުރެ މުހިންމު ލިޔުމެއްކަމުގައި ދެކޭތީއެވެ.

ދުލިޓިފްސްކޯބާރު

الفاضل ابراهيم زكى، النبيل محمد عمادالدين، النبيل احمد على ދީދީ، الفاضل ބަންދުރު محمد ކަލޭގެފާނަށް ވެދުން سلام އަރުވަމު احترام އާއެކު ދަންނަވަމެވެ.

އަޅުގަނޑު މާލެއަށްއަރާސް ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާ އަންގާނުއަދުން ހުވަދުއަތޮޅުގެ ހިއްސާކަމުގެ ރިޕޯޓުތައް ތިއްބާލުވުން حوال ކޮށްލީމެވެ. އަދި ތިއްބާލުވުމުގެ އަރިހުގައި ترجمان އެއްކަލުގައި المحترم آدم حليم ފެންވެ ބަހައްޓައިލީމެވެ. މިހެންވެ ތިރީގައި މިދަންނަވާ ކަންތައްތައް މިޙާލަތުގައިން ނިންމަވައިދެއްވުން އެދެމެވެ.

(1) ހުވަދުއަތޮޅުގެ ރަށްރަށުގެ ވެރިންކަލުގައި ކުރިއަށްދާ ތިބެމުންގެ ގޮތުގައިން، ތިއްބާލުވުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ބަޔަކާއި ވެރިކަން حوال ކުރައްވައި އެމީހުންގެ ދިރިއުޅުމާއި މާލެއަށް ފޮނުއްވުން. މިގޮތުން حوال ކުރައްވާނީ ކޮންމެ ރަށަކަށް ކަތީބަކާއި ކުދިކަތީބުކަމެވެ. ދަށް شرعيةއިން ވަކިކޮށްކަށް އަންގަވަންދެން ރަށަކަށް وقتى نائب އެކެވެ.

(2) ހަވާލުވެނުދޭ ހިދުމަތްތަކާއިނުލާކަމުން، عبدالله خطيب سعيد ކާމިލް މުސްލިމުންގެ ފައިސާއާއި ރަނގަޅުގެ ރިޝްވަތު ބައްލަވައި، އާގޭތެރެއިން އެ عائلة ގެ ކޮންމެމީހަކަށް މަހަކު -/45 ރުފިޔާ މަހުން 3 މަސްދުވަހުގެ ފައިސާބަހައްޓަވައި ދޭންހުރިކަމުގެ މި مسالة ނިމެންދެން މާލެއަށް ފޮނުއްވައިފި. މިގެ تفصيلي ރިޝްވަތު ދަރަޖަތް އާންމުކޮށްވާނެއެވެ. މިމީސްމީހުންގެ މުދާ ރިޝްވަތުބައްލަވައި އެއްބަސްވެވިފައިވާ ގުދަނަކުން އިސްވެރިކޮށް މިއަދުވެސް ބައްލަވާފައި ތަރުތީބުން ނިޔާބަތުގެ މައްސަލަ ހަވާލުކުރައްވާފައިވުން.

(3) ރަށްގެއަޅުގެ ބޭރުގެ عمارات ތަކުގެތެރެއިން ސިފައިންނަށް 1 ގެ ތިޔަބޭބޭފުޅުންނަށް އަންހެނުންގެ ތިބޭފުޅުންނަށްބަލާ އަންހެނުގެ ހަވާލުކުރެއްވުން. ރަސްމިއްޔާތުގެ މަސައްކަތް ހިންގަވާނެކަމަށް ނުބުނެ. ބޭރުގެ عمارات ތަކާ މިދާނޫނު އަމިއްލަ ރައްޔިތުންގެ عمارات ތަކާ މިއަދުބަލައި ހުސްކުރިޔަސްއެވެ. މިހުންގެ ގެއަކަށް ބަދަލުވި ނުގެންނަވާނެއެވެ.

(4) ސިފައިންގެމީހުންނަށް ރަށުން ނުވަތަ އަތޮޅުން 2 ބައިސްކަލު ހޯދަދީ އަގުހެޔޮ ހަވާލުކުރެއްވިއެވެ. އަދި ތިޔަބޭބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންކުރާ އަދިދަކަށް ބައިސްކަލު ހޯދާ އަގުހެޔޮ ހަވާލުކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

(5) ހުވަދުއަތޮޅު ފުރަބަންޏާރު ފަޅުދަނޑުދަނޑު ކަރިއްސުރާ دولة ނުދެއްވާ ފުވައްމުލަކާ މީސްމީހުންނާއި حوال ކުރައްވައި ކުށްވެރިވާނެ މާލެގެންދޫން މީހުންގެ ދަނޑުދަނޑު ތިޔަބޭބޭފުޅުން حوال ފޮނުވައިދެން އަތޮޅުއޮފީހުގެ ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިއަށްވަޑައިގަންނަވާ ބޭންކުރުހުރިއަތޮޅުގެ ދަށުހިނގާވަރުގެ ދަށުރައްޔިތުން، ފުނިވަތޭއިދަތުނާ ޓެލެވިޝަނުން އަތޮޅު رعية ތުންނަށް ދީނީގައުމަކުން ދަތުރުކުރުމަށް އެދެމެވެ.

(6) ހުރާލީއެއްގެ ބަހައްޗާގެ "ދ.އަތޮޅުއޮފީސް" މިނުކުރުއްވާ. ތިޔަބޭބޭފުޅުންނަށް ފުނިވަތޭއިދަތުނާ ބޭފުޅަކު ސަރުކާރުއާއިވާގޮތަކަށް އެ مسالة ހަވާލުކުރެއްވުމަށް އެދެމެވެ.

(7) ފުރަބަންޏާރުފަޅުދޭ، މާލޭންވެރިކަމަށް އަންގަނދެން ތިޔަބޭބޭފުޅުންނަށް ފުނިވަތޭއިދަތުނާ ގޮވަކަށް ދީނީގައުމަކުން ދަތުރުކުރުމަށް އެދެމެވެ.

(8) މިއަހަރަށް ބޭރު 2 މަސްދުވަހުގެ ހިފެހެއްޓެވުމަށް އެދެމެވެ.

(9) ތިޔަބޭބޭފުޅުން ހައްދަވާ قواعد ސިފައިންގެވެރިއަކަށްހުރި ޖިން علي ކުރަން އެންގުން.

(10) އަތޮޅުއޮފީހު ޖަހަރު އާދަވެސް މާލެއަށްކަން ދަތުރުކުރާއަމަލަކަށް ފުރުޖެހުން.

(11) ތިޔައަތޮޅުންބޭރުގައިވީ دولة އާއި ދުކާލިމީހުންއަތޮޅުޖެހުމަ ވިޔަސްވަރަކަށް ހައްދުކަމަށް ހަވާލުކުރެއްވުމަށް ދޭއްކަތަ، މިގެތަށް ކަންތައް، ނުކުތާނީބައްދަލު ކުރުވިރާވާކަން ދެއަތޮޅުން އަންގަވުން.

(12) މިއަތޮޅުގައި فتنة އުފެދުނުއިސްކޮށް މިހާތަނަށް عبدالله عفيف އާއި، عبدالله خطيب ފޮނުގެ ފަރާތުން ގެންނަސް ދަރަންޏަށް ދޫކޮށްފައިވާކޭގެ ދަރަނި دولة ން ކަށްދައްކަން އަންގަވުން.

(13) އުނިއިތުރުކަމެއް ބައިތިއްބަވާނެކަން ރާއްޖޭދެއްވަން ވޭރިގާޔަށް، އުވާލަންގެތިރީބޭއް މިސަރުކާރުގެދަށުގައިވާނެއެވެ.

(14) "فتح السلام" ތިޔަބޭބޭފުޅުން ބޭނުންކުރާކަންތައްތަކަށް ބާއްވާނެވެ! އަދި عبد الله عفيف ގެ ބައްޕަ އަތޮޅުބައްޕަކަމުގައި ބޭނުންކުރައްވާނެވެ!

(15) ޤައުމުރަކާއްޖެއަށް އަވަހަށް ކާޑުހަދާ ފުރުއްވާފައި ޤައުމުރަކަށް ފުރުވާހަދާނެވެ!

(16) އަބަދުވެސް ކަންމަތިވެސްއުޅޭބުރަކަ އަތޮޅުގެ ދަރުދަރަށް نصيحة ދެއްވައިދެން އަތޮޅުގެ ދަރުތަކާއި ދަތުރުކުރައްވާނެ.

(17) ޤައުމުރަކާއާ އައްޔާއަތޮޅުން ވިޔާފާރިކަމުދިރުމުގެ ހުއްދަކަމުކަމެވެ. ނަމަވެސް މިގެތަށް ގާނޫނީ ހަވާލުކުރުމުގައި ތިއްބާ ފެނިއްނަން އެގޮއްވެ. އަދި އައިސްފިސް ހަވާލުކުރުމުގައި ތިއްބާ ފެނިއްނަން އެގެންވާނެއެވެ.

(18) ޖިއްދައަށް ބޯޓު 150 މީހުންގެކަންތައް ރަގަޅަށް ބެލެހެއްޓުން.

(19) عبدالله عفيف ގެނެސްދިނުފަރާތަކަށް دولة ން -/5000 ރ. ގެ انعام އެއް ދެއްވާނެކަން އަވަހަށް اعلان އެއްކުރުން.

(20) ކިޔަންފުޅުގެ ސަރަހައްދުވެސް دولة އާއިދުރުކަން އެއްކޮށްބެން، ވަގުތާތުއްކަތްކޮޅުކަން އެގެންދެވޭނެ ނުވަތަ ބައިކަ އަވަހަށް ހެއްދަވާކަން މާލެފެނުމުން. އަދި ސިފައިންގެއާގާ މީހުންނާއިމެދު، މިދަނޑުވެރިކަން ފެނިވަޑައިގެންނެވިކަމަށް ނިންމެވުން.

(21) މިދަންނަވާ ކަންތައްތަކުގެ އިތުރަށް، ދިމާވާކަންތައްތައް އެކަމަކާއިމެދު މާލޭން ވަކިވާތީ އަންގަންދަން ޖިނާބުފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގެންނެވި އެންމެ مصلحة ހުރިގޮތަކަށް ކުރައްވަވުން ގެންދިއުން.

(22) ހުވަދުއަތޮޅަށް ބޯޓު ކާޑި މީހަށް ހުސްބަދަލުވެވިގެންދާ މާލެ ފެނުމުވަތަ މިސްކިތްގެ މިސީޓާއެކު މިފަހަރު.

احترام قبول ކުރައްވުން އެދެމެވެ.

١٢ محرم ١٣٧٩ ھ

30 މެއި 2012 - 9 ރަޖަބު 1433 ބުރާސްފަތި

ގޭން އަރިއީ 12.15 އަށް. ގައިމުވެސް މިކަން އުނިވެގެންނަށްވާތީ ބޭފުޅަކަށް ފޮނުވާލީމުވީ. އެއީ، މިފޮތުގެ 628 ވަނަ ސަފްޙާގައި ބާކީދިޔައަކަށް ފޮޓޯކޮޕީއެއްވައިގެން ބައްސަވައިދޭތޯ އެދިފައި ހުށަހެޅުއްވި ކަރަންކާގޭ އިބްރާހީމް ރަޝީދުވެ. އެއީ އެދުވަސްވަރު ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާގެ ނާއިބުކަމާ ވަޒީރުކަމުގެ އިތުރަށް ވަޒީރުލްމާލިއްޔާގެ ނާއިބުކަންވެސް ކުރެއްވި ބޭފުޅެކެވެ. ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާ، ވަޒީރުލްމާލިއްޔާ އިބްރާހީމް ނާސިރުވެ. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ އާރުގެ ސާހިބުންނެވެ. ——— ކަންދިމާވިގޮތުން އެވަގުތަކު ފޮނުވާލަން ނުގެނެވުނެވެ.

މެންދުރު 12.30 ވީއެވެ. އަޅުގަނޑަކަށް ފޮނުއްވައެވެ. ފޮނުކުރައްވަން ރަޝީދެވެ. ފޮނުކުރި ކަންތަކާއި ސަފާފުކުރައްވައިފިއެވެ.

ދެންނެވީމެވެ.

އަޅުގަނޑުގެ ހަނދާނުގައިވާ ދަތުރެއް އިބްރާހީމް ސާފުކޮށްދެއްވާނެކަމަށް ބޯނުވެގެންނެވެ.

———ފަރާމަތީކަމުގެ: މުހައްމަދު އަމީންގެ ފިރިކަން (1953 ވަނައަހަރު) ނިމި، އަރަހް އުފެދުނު ޖުމްހޫރިއްޔާގެ އެންމެ ބޮޑު އެއްމަސްއޫލިއްޔަތު، ކުރީގެ ސަރުކާރުން ކުރި ކަންތައްތަކުގެ ޖިނާއީ ފަރުގެސަރުކާރުން އުފެއްދިޖެހުނީތޯ؟ ނުވަތަ ނުނިމޭތޯ؟ ބޮޑުވެގެ މަސްއަލަތަކުން ވޭތޯއެވެ؟ އެއީ މުހައްމަދު ފަރީދުގެ ރަސްކަމުގެ ދުވަސްވަރުވެ. ބޭނުވަޑައިގަތީ، އިބްރާހީމް އަލީ ދީދީ (އިބްރާހީމް ފާމުލަދޭރި ކިލެގެފާނު) އަށް. އެކަމަށް ގާނޫނީ ހުރިހާ ނުނިމޭތޯވެ؟ އަޅުގަނޑު ބޭނުންވި، ކުރީގެ ގާނޫނުތަކުގެ ފޮތެއްގައިވެސް އެގޮތުގައި ނުވެއެވެ.

ރަސްމީހުކުރާވީއެވެ:

އާއެކެވެ. އެދުވަސްވަރު އެކަންތަ ވަރަށްބޮޑު މަސްއަލައަކަށެވެ. މުހައްމަދު އަމީންގެ ފިރިކަންބަދަލުވުމާއެކު ރާއްޖެތެރެއިންވެސް ތަފާތުމަސްއަލަތައް ސަރުކާރަށް ކުރިމަތިވިއެވެ. މާލެއިންވެސް ބައިވަރު މަސްއަލަ އައިއެވެ. ގޮތްގޮތަށް މުދަލާ މީހުންގެސް ތަފާތު މަސްއަލަތަކެވެ. އެކަންބޮޑުވެގެން އެންމެފަހުން ގާނޫނީ ކުރެވުނު، ސަރުކާރުން ހުށަހެޅުއްވި، މަސްއަލަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވިއެވެ.

ރައްޔިތުންގެމަޖިލީހުން ނިންމުމަ، ކުރީގެސަރުކާރުކަން ކުރިއެއްވުމަށް ކަމެއްގެ ޖިނާއީ ފިޔަވަހި އަންނަ ސަރުކާރުކަން

ބޮލުގައި އަޅާކަމަށް ނުޖެހޭނެކަމަށެވެ. އެގޮތުންނަށް އަމަލުކުރަމުން އައިސް، އިބްރާހިމް ނާސިރަށް ބޮޑުވެރިކަން ހިފެހެއްޓުމަށް ކުރެވޭ މަސައްކަތެއް ނުކުރެވުނެވެ. އެއީ، އަމަލުކުރުމާ ގުޅުންހުރިވެ. ދިވެހިރާއްޖޭ ދޮވަނަ ފަހަރަށް ޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ބަދަލުވާންއުޅުނު ދުވަސްވަރު، އަމަލުކުރަން ނުޖެހޭ ގޮތުންނަމައް އުވާލައިފި އުވާލައިފުމުގައި އެގޮތުންވެސް އުވިގެންދިޔައީއެވެ.

——— ދެވަނަކަމަކީ، އަބްދުﷲ ޔާމީން މައުމޫނާއި ވެސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި ނުންތަކެވެ.

ޖަވާބުގައި ރަޝީދު ވިދާޅުވިއެވެ.

ވިޔަފާރި، މަސްއަލަ ހަމަޖެއްސުމަށްޓަކައި ކޮމަންވެލްތު އެމްބަސީ އިނގިރޭސިން ދިވެހިސަރުކާރަށް ހަމަގައިމުވެސް ނުކުރެވިއްޖެ. އެއްގޮތަކަށް ކޮމަންވެލްތުގެ ދައުލަތުތަކުގެ އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފަށް ދިވެހިސަރުކާރުން ދިޔައީއެވެ. ދިވެހިސަރުކާރުން އިނގިރޭސިންނާ ވާހަކަދައްކާތީ ކޮމަންވެލްތުގެ ނަންގަނެފައި އެކަންވެސް ދިޔައީ ކުރިއަށްގެންނެވެ. ބައެއްފަހަރު ސިޔާސީގޮތުން އަންނަބަދަލަކީ މުހިއްމުއެވެ. އިނގިރޭސިން އެދިވަޑައިގަތް ފަދައިން، އަހަރުމެންގެ ދިވެހިސަރުކާރާ ދެމެދު ހުރި ކުރިމަތިލުމާއި "ޖޮގާ" ކަމެއް ގެނެސްދިނުމަށެވެ. އަހަރެމެން ނިޒާމަށް ބަދަލުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުމުގެ ސަބަބުން ގެނެސްދިނެވެ. ދިވެހިސަރުކާރުގެ ބޭފުޅުން އަދިވެސް އަހަރެމެންގެ ހިންގައިދިނުމަށްޓަކައި ދެކޮޅުން ވާހަކަތަކުގައި، ފަހަރެއްގައި ހާއްސަ އިނގިރޭސިން އެންމެ ބޮޑަށް ބަލައިގަންނަތީ އަހަރުމެން ކުރިއަށް ކުރެވުނު ކަމެއް ދިވެހިސަރުކާރުން އަދިއަށް ބަހައްޓައިދޭން ކަމުގެ ތަރުތީބު ހޯދުމުގެ މަސައްކަތެވެ. ދިވެހިސަރުކާރުން އަދިވެސް، ދިވެހިސަރުކާރަށް ހިފަހައްޓާ ކޮންމެކަމަކީ، ކުރިޔަށް ގެންދާނެ ގޮތެއް ނުހުރި އިސްތިހާރު ހަރުކަށި ކަމަށެވެ. ނުހަނު ބޮޑަށް ބެލެވޭ ނުވަތަ ހުރިހާ ކަމަކާ ދޭތެރޭ އަދި އެހެންނަމަވެސް ގޮތުން އަންނަނީވެސް އެކަމާއި ގުޅޭގޮތުން އަހަރެމެން މާލޭގައި އެންމެ ފުރިހަމަ ކޮށްދިނީއެވެ. އަދި އެކަމާއިމެދު ކޮންމެހެން ކުރިއަށް ނުގެންދާނެއެވެ. ކުރީގެ ކޮންމެ ހިސާބަކުން ބަލައިފިނަމަ

މިކަންކަމާއިމެދު ހިތްހަމަޖެހޭ ހަމައެވެ.

އިތުރަށް ރަޝީދު ވިދާޅުވިއެވެ.

އަޕީލު ސީޝެލްސަށް

——— ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުންނަވާ އިނގިރޭސި ސަފީރު އާރިޔަން ބޮޑުވަޒީރު އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ އެމްބެސެޑަރަކަށް އެދިއްޖެއެވެ. އޭރު އިނގިރޭސިންގެ، އަޕީލު ސީޝެލްސަށް ގެންދަންޖެހުނެވެ. އެގޮތުން ދިވެހިސަރުކާރުގެ ސަފީރު ކަމަށް އަދި ރަސްމީ ގޮތުން ނުނިކުމެވެ. ޖޯޖުން ރާއްޖެ އެމްބެސެޑަރުކަމުގައި ބައިތިލާ ސަފީރު ކަމުގައި ހުނެގެން ހުންނެވި، އަބްދުﷲ ޔާމީނުގެ ޢިއްޒަތު އިނގިރޭސި ސަފީރު ޖޯޖުއެވެ. މިނިސްޓަރުން އެވެރިރަށްތަކުގެ ސަފީރުން ހާޒިރުކުރެއްވިއެވެ. ހަމަ އެއީ ބޮޑުވަޒީރުގެ ރަސްމީ ދުވަހެވެ.

ޖޯޖުއައިސް، ނާސިރު އަބްދުލްގަނީ އެކުގައި ސިޓީއަކާއެވެ. އިނގިރޭސި ސަރުކާރުން ދިވެހިބޮޑުވަޒީރަށް ހުށަހެޅުއްވުމަށް ފަނޑިޔާރުގެ ފާހަގަކޮށްލައިފުމެވެ. ނާސިރު ސިޓީއާއި ގުޅިގެން، އެކަމުގެ ހުރި ދުވަސް، އިނގިރޭސި ސަރުކާރުން، އަބްދުﷲ އަފީފު އެކަންވެސް އެއްފަދަ ސީޝެލްސަށް ގެންދިޔުމަށް ވަކިކުރައްވައިފައެވެ. ފޮނުއްވަމުންދިޔަ ނާސިރު ޖޯޖުގެ ފުރުސަތު އެއްކޮޅު، މާލޭގައި ދިވެހިސަރުކާރު ފޮނުވި ސަރުކާރުގެ ރައީސް އިނގިރޭސިން ގަބޫލު ނުކުރާކަމަށް ބުނުމުން ދިވެހިސަރުކާރުން ކޮމަންވެލްތުގައި ތިބޭނެ ނުފެނުނީތޯ؟ އެކަން އެހެންވީމާ، ދިވެހިސަރުކާރަށް އެހީތެރިވެދޭން ނުކުރާ، އަބްދުﷲ އަފީފު ފަދަ ޢާންމު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާއި ދެކޮޅަށް ބޭރަށް ދެއްކުމުގެ ކަންތައް ފެނިގެންނުވާނެތޯ؟ އެކަން އެގޮތަށް ބާކީ ހުރިމިނުވާނީތޯ؟ އަހަރެމެންގެ މަސައްކަތެއްގައި، އެއްބަސްވުމަކަށް އަދި، އިނގިރޭސި ސަރުކާރާއި ދިވެހިސަރުކާރާ ދެމެދު ބަދަލުވުމުގެ ރަސްމީ ސިޓީއަކުން ވިޔަފާރީގެ ސަބަބުން ދުވަސްވަރުގެ ރަނގަޅު ކަމެއްކަމެވެ. ދިވެހިން މިރަށް އަ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން އެއްބަސްވުމެއް ހޯދައިދިނެވެ. ކޮންމެއަކަށް ބިލާކާތަކާއި ނާސިރު ދެކެވޭ ކޮންމެ ކަމެއްގައި، ބަލަހައްޓަންޏާ، ތަފާތު ހެދުމަކާއި، ރަހަތަ، އެވަގުތު އެއަށް ފަހު ޖޯޖު ޖޯޖުއައްސަ ސަރުކާރު ނިންމުނެވެ.

އެންމެފަހުން ގޭވީ ކައިރިއަށް އައީ ރުޅިއެވެ. ރުޅިއައިސްގެން އެކަހަލަ ބައްދަލުވުމެއްގައި ވާހަކަދައްކަންޖެހޭވަރަށްވުރެ ގޭވީއަށް ވާހަކަދެއްކުނީވެސް މާބޭރަށެވެ. ގޭވީއަށް ބުނެވުނީ ދިވެހިރާއްޖެއަކީ، އިނގިރޭސިންގެ ހިމާޔަތުގެދަށުގައި އޮތްގައުމެކެވެ. ތިމަންމެން ބޭނުންމީހަކު ބޭނުންވި ފަހަރަކު ބޭނުންވިތަނަކަށް ގެންދެވޭނެއެވެ. ގެންދާނަމެވެ. ދިވެހިންނަށް ކުރެވޭނެ އެއްކަމެއްވެސް ނޯންނާނެއެވެ.

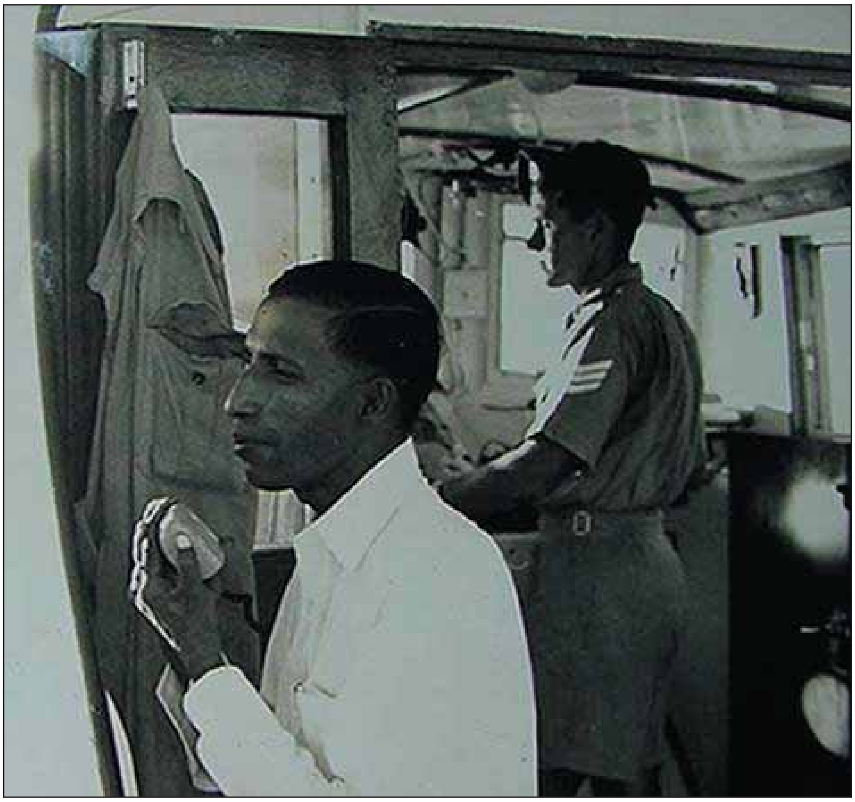

އަބްދުﷲ އަފީފު ——— ތަރުޖަމާނުގޮތުގައި

މުދީރު އަބްދުﷲ އަފީފު - ބްރިޓިޝް ސިފައިންގެ އޮފިސަރުންނާއެކު

......އެހެންވީމަ؟

ކަޅުދުން ބޭނުންކުރުމަށް، ދިވެހިންނަކަށް ނުހުއްދޭ!

ޖަވާބުގައި ދިވެހިބަހުގެ ފަޅީގެ ނާސިރު ހަމަޔަފަގުމު ވިދާޅުވިއެވެ:

އިނގިރޭސިން ބޭނުންކުރުމަށް ދިވެހިންނަކަށް ނުހުއްދޭނެއެވެ. ހުއްދަކުރެވޭނީ ދިވެހިބަހުން ހުއްދަދީފައިވާ ހިސާބުގެ ހުންނާނެއެވެ. ކުރިއަށްކަންކޮށްފައިވާ ނުބައިއެއްނަމަ ނުދާނެއެވެ. ހިމާޔަތްވެފައިވާ ބިނާކުރެވޭ އިނގިރޭސިބަހުގެ ކަމަކުރެވޭނީ، ނުވަތަ ހިމާޔަތްތެރިވުން ބިނާކުރެވޭ އިނގިރޭސިބަހުގެ ކަންކަމުގައެވެ، ބިނާ ހިމާޔަތްވާ ދަރުގައި އަސްލުހިނދު ކުރެވޭކަމެއް ބިރުކަން، ދިވެހިން ބޭނުމުގެ ހުރިހާ. ހަމަ މިހާރު، ބިނާ ހިމާޔަތްވާ ދަރިން، ވަކިވަކި ބޭނުމެވެ. ހަނދާންކުރެވޭށެވެ! އިނގިރޭސިބަހުގެ ހިމާޔަތްވާ ދަރިން ދިވެހިން ވަކިވަކި ބޭނުންވާ ވާހަކަދައްކަން އިނގިރޭސި ސަރުކާރުން އެއްބަސްވުމާ ހިނދުކޮޅު، އިނގިރޭސިންނާ އެއްވެސްވާހަކައެއް ދައްކަން މިގޮތުން ނިމިދާ — ވިދާޅުވެފައި ބައްދަލުވުމުން ނާސިރު ނުކުމެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ރަށްދުރު ވިދާޅުވި، ނާސިރު ވަޑައިގަތުމުން، އަނބިމީހާ ނުބޭނެ އިސްދަރިންނަށްގޮސް އެބަހުރިކަމު އިނދެފައި، ޖެހި ބިރުގަތުމަށް އަހަރެމެންނެވެ. ދަރި ހަޖަމް ކުރިއަށްހެދީމުތޯ؟ ބިރުން ބުނެވުނެވެ. ބިރުންނަށަކަށް ނޫނެކެވެ. ކަލޭގެ ފުރަތަމަ ކަރުދަހެއް ނުހުށަހެޅުމެވެ. ބުނެފައި އެއްބަސް ބިރުން ބުނީމެވެ. ހަނދާންކުރެވޭނެތޯ؟ މިއަދުގެ ދުވަހު ދެކޮޅު މިހާރުގެ ވާހަކައިގައި، ވަކިބަސްކަން ވިދާޅުވުމުގައި އެއްވެސްވާހަކައެއް އެންމެބަސްކަން ނާސިރު ފުރަތަމަ ބަދަލުކުރުމުގެ ގުޅުމެއްވޭތޯ؟ އިރުކޮޅަކު ވަސްނާތަން އިނދެވުނު ބަހަށްވާފަދައި ޖެހި ބުނެވުނެވެ. ނޫނެކެވެ. ބަދަލުވެ ނުކުރެވުނުގައެވެ. ވިދާޅުވީއޭ ބަހުގެ ވިދާޅުވިބަސްކަން ނާސިރުވަނީ ހިފެހެއްޓިފައެވެ.

އެންމެފަހުން ވީގޮތަކީ ކަބައިކަމަށްކޮށްފައެވެ.

އޭގެފަހުން ދިވެހިބަސްފޮތުގެ، ނާސިރު އެއްގޮތަކަށްވެސް ޖެހޭ ބައްދަލު ނުކުރެއްވުނެވެ. އެދިއުމު އޮޅުންބޮޅަކަށްފައިވެސް ނުދެއްވިއެވެ. ޖެހިއަކަށް ވަކިންނެވެ. އިނގިރޭސި ހައިކޯޓުންވަކިރަށްވެސް ނުދެއްވިއެވެ. މިކަމުގެ ނަރުޖެހިއްޖައިގެ ބަހަރު، ފަސްވެފައި އެއް އަޑުގަދަކޮށްލާފައި ހަމައަށް އޮވެވިއްޖެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭ މިންވަރުގެ ވާހަކައެއްގެ ބަހަރުއެހެއްގެ ވާހަކަދައްކަވާފައެވެ. އެހާހާ ކަމެއްވީކަމަށް ނުހެއްދަވުމުގައި ޖެހިއަށް އެހެން ފާހަގަކޮށްފިކަމަށް ކުރިއަށްދާނެފައި އަސްލު ފަހުން އެދެއްވުނު ބަސްކޮށް ބައްދަލުކުރެއްވުމުގެ ގޮތުން ގެނެސްދިނެވެ.

އެހެންނަމަވެސް ޖެހިއަށް މިކަމުގެ ސަރުކާރުގެ ނޫހެވެ.

އެއްވަރުގެ ދުވަހުގައި ހެންވާ އިނގިރޭސި ސަރުކާރު ބިބީ އިސްލާމީހެގެ ކައިރިބައިމީގެ ސަމާލު ގެންނަން ވައިގެހުރީ. އެއްކަލަ ހަރުކަތްތެރި ރަށްތަކުގައި މީހުން. ހަސްކަށްބުނަކަ މީހުން ރަށްކަނޑު ދަށަށް ފުރާމައަށް ކަމޭގެނެސްލާފައެވެ. އިނގިރޭސިންގެ ބަޔަކު އެއްސަރުކާރު ބިބިކުރިމަށް ކުރުކޮށްތަކުގެ ނަބިޔެ. ކުރިބައި ކަނޑު ރަށަށް ކުރެވިފައި މީހާ ދަރަނިވެ ފުރާ އެކަބަޔާ މީހުން، ހަރުކަތްތަކުފާލެވެ. އެންމެފަހުން މިޖެހުނި، ކާރިޔާތަކެއް ވައިގެންނެވި ގެންދެ ދުނިޔެއަށް ގޮއްސަގޮސްވަނީ. ނުވަތަ ދަރިކަލުންނަށް ގަދަފަދަ ހަރުޖެއްސެ ކަވައިދު، ހިމާޔަތްކުރިމަކީ ގެންގުޅެ ދުނިޔެއަށް ބާރުވެ. އެވަރުކަމަށް އަދި ނުނިމުނެވެ. ހެންގުޅެ އަސްހަރަށް މެޖޯރިޓީކަން ދުނިޔެއަށްވެފައި ދިމާއިއެވެ. ހަމަ އެދުވަހަކީ މިޖެހުނުގޮތަށް ދޮރު ދުނިޔެއް ދުނިޔެން ރޯގާ ހަމަޖެހިފައި ދުނިޔެއަށްވިއެވެ. ނިޒާމު އަރާމު ދުނިޔެއަށް އަހަރެން ބަސްރަށްކަރުގަހުގެ ހުރިކުރިމާ ރުކުހުމެ ކަރަޖެހި ބަސްރަށްކަރުގޭގެ އަޅުގަނޑެވެ...... އަދިވެސް...... އަދިވެސް މިކަހަލަ ކަރަންގުކަމުގައެވެ. އެވާހަކައިގައި ފަހުން ދިރާސާކުރެވޭނެ انشاء الله

އަފީފު މައާފަށްއެދުން

—— عبدالله عفيف އަށް ދެއްވި މައާފާބެހޭގޮތުން ނަޝީދު ވިދާޅުވިއެވެ.

އާއްމު އިޢުލާނެއްކުރައްވައި އައްޑޫގެރައްޔިތުންނަށް ދިވެހިސަރުކާރުން މައާފުދެއްވުމުން، ނާސިރު ދުނިޔެއިގައި، އެކަން އެހިސާބުން އެނގުނީކަމަށެވެ. މިހާރު އިސްތިސްނާ ކުރުމުއްސުރެ އައްޑޫގެ އެންމެންނަށް މައާފުދެއްވިކަމަށެވެ. (ފުވައްމުލަކާއި، ހުވަދުއަތޮޅު އާރުވަސީ، ސަރުކާރުގެ އަމުރުގެދަށުގައެވެ.)

ކުރީގެބޮޑުވެރިޔާ އަހަރަކު އެންމެ 2000 ޕައުންޑަށް (މަހަކަށް 167 ޕައުންޑު) 100 އަހަރަށް ކުއްޔަށްދެއްވި އައްޑޫގަމާއި ހިތަދޫން 110 އޭކަރު ބިމުގެމުއްދަތު، ފަހުންއައި ނާސިރުގެ ސަރުކާރުންވެސް، ކުއްޔަށްދިނީ 30 އަހަރަށް ބޭއްވުމަށް އެއްބަސްވެވިގެންފައެވެ. 30 އަހަރު ހަމަވީ، 1990 ވަނައަހަރަށެވެ. ނަމަވެސް ކުއްޔަށް ދެއްވިކަމުން އިނގިރޭސިންވީ ސިޔާ ފައިސާއިނާއި ބައެއް ރަނގަޅުދުވަސްތައް ދޭތެރެއިން ވަކިވެދިޔައެވެ.

ސަބަބަކާހަރަށް އައްޑޫން ބިންހޯދުމުގެ އިނގިރޭސިން 30 އަހަރަށް މުއްދަތު ކުރެވުނަސް ގަބޫލުކުރަމުންދަނީ، މުއްދަތުހަމަވުމުގެކުރިން އައްޑޫން ފައިބައިގެން ދިޔުމަށް، ވޯޓުލާމާއްދާކުރަމުން ދިވެހިސަރުކާރަށް ކުރިއެރުވިފަ ހިތްވަރުދީފައެވެ. ނަމަވެސް ވިއްޔާ، 19 އަހަރަށްފަހު އައްޑޫން އިނގިރޭސިން ކުރިއަށްއޮތް މުއްދަތަކަށް ފައިބައިގެންދިޔައެވެ. 29 މާރޗް 1976 - 27 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1396 ވީ ހޯމަދުވަހުއެވެ.

އިނގިރޭސިން އައްޑޫން ފައިބައިގެންދިޔުމުގެ މަހެއްހާރުތަކަށް ކުރިން ސީޝެލްސްގައި ހުންނެވި عبدالله އަފީފުގެ ސިޓީއެއް ވޯކަރޕާރޓީގެ ލީޑަރު އިބްރާހިމް ނަޝީދަށް ލިބިވަޑައިގަތެވެ. އޭގައި ލިޔުއްވާފައިވަނީ، އާޤާ ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތީގައި ވަރަށްބޮޑު ކުށްވެރިއެއްކަމުގައި، އަފީފު ދިވެހިރައްޔިތުންނާ ސަރުކާރާ މައާފަށް އެދިލެއްވިއެވެ.

ނަޝީދު ވިދާޅުވި އެގޮތަށް ބޮޑުވެރިޔާ ބިލިސްޓަރ ފިޔަޒު ފޯމަލާ ނާސިރު އަނބިކަނބަލުން ދެއްކެވުމުން، އައިއްޔާ ކުރީގެ ބޮޑުވެރިޔާ ނާސިރަށް، ދިވެހިސަރުކާރުން މައާފުދެއްވުމަކީ ޙައްޤުކުރާކަމެއް ނޫނެވެ. ނަޝީދު ވިދާޅުވީ، އައްޑޫ އަދި ސުވާދީބު ސަރުކާރު ހިންގި މީހުން އެބައިން ޓަކައި ދިވެހިސަރުކާރުން ހަމަ ސީދާ ފޮނުވާލުމުގެ ޝަރުތަކާއެކު ކަމަށެވެ. އަފީފުމެން ދިވެހިސަރުކާރުގެ ޒިންމާ އުޅުއްވައިގެން އިނގިރޭސިން ސީޝެލްސް، އަފީފަށް އިޤާމަތުދިނުމަށް ވަރަށްބޮޑަށް ދެވުނެވެ.

މިކަން ހިނގިގޮތުން ދިވެހިސަރުކާރުން ދެކޮޅަށްގެންދިޔަ، އިނގިރޭސިން އައްޑޫން ފައިބައިގެންދިޔަކަން ދިވެހިސަރުކާރަށް ނޭނގޭއޮތްގޮތަކަށް އަފީފަށް އެކަން އެނގުނުކަމަށެވެ. ނަޝީދު އަފީފުގެ މަސައްކަތްކަމަށް ހަމަޖެހިއްޔާ ސިޔާސީ ދައުރުތަކުގެ، ފަހުން އޭނާ، ހައްލުކުރަނީ ހަމަ މިގޮތަށް މަސައްކަތްކަމަށް ވެފައިވެއެވެ، އިނގިރޭސިންގެ ވެސް ދިވެހިސަރުކާރުން މައާފަށް އެދުނުމަށެވެ.

……… ދިވެހިސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، އަމިއްލަ ކަމެއްކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވާ ހިސާބުން އަމިއްލަ، ބަދަލުވެފައިވުމުން، އިނގިރޭސިން ގޮތުން "އައްޑޫ" ކިޔާ ކަންތައްގެ ހިތި އިނގިރޭސިން ފުރިހަ ނިންމާލިއެވެ. އަމިއްލަ ގޮތަކަށް އެކަށައެޅި ގޮތުގެ މަތިންނެވެ.

އަފީފުގެމަންމަ އަވަހާރަވުން

عبدالله އަފީފު ސީޝެލްސަށް ފުރާވަޑައިގަތީ 29 ސެޕްޓެމްބަރު 1963 ވީ އާދިއްތަދުވަހު ހަވީރުއެވެ. އިނގިރޭސިންގެ އެޗް.އެމް.އެސް. ލޯކްމަން ޖަހާޒުގައި ބަހައްޓަވައިގެންނެވެ. ސީޝެލްސަށް ވަޑައިގެންނެވީ އޮކްޓޫބަރު 4 ވަނަދުވަހު ހެނދުނު 10 ޖަހާކަންނާއިރުއެވެ.

އަބްދުﷲ އަފީފުގެ މަންމައަކީ، ބޮޑުގޭ ހުސައިންބައްޕާނު (އައްޑޫމީހުންގެ ތެރޭގައި މަޝްހޫރު ބޮޑުގޭ ހުސައިންބައްޕާ) ގެ ފާތިމަތު ދީދީއެވެ. މިދެންނެވި ބޮޑުގޭ ހުސައިންބައްޕާނު ނުވަތަ އައްޑޫމީހުންގެ މި ހުސެންބައްޕާއަކީ، އާދައިގެ ބޭކަލެއްނޫނެވެ. އެއީ އެދުވަސްވަރު ނުވަތަ އާދަކުރިންވެސް އައްޑޫގައި އުޅުއްވި ކަންވެރިންގެތެރެއިން، އަރާހުންނެވި ބޭކަލެކެވެ. ކުރީޒަމާނުގެ ފަންޑިތަވެރިން އެމީހުން އެކުލަވާލެއްވި ހަރަކާތްތަކުގައި، ރިޔާސަތާއި ކުރިއަރުވާފައި، ކުރިން ކުރަމުންދިޔަ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓަވަމުން ގެންދެވި ބޭކަލެކެވެ. މިބޭ މިދެންނެވި ގޮތަށް ބޭކަލެކެވެ. މިހެން މިދެންނެވީ ހުސައިންބައްޕާއަކީ ފަރުވާވެރިއެއްގެ ގޮތުންވެސް ވަރަށް މޮޅު ބޭކަލެއް ކަމަށްވާތީ، ކަރަންޓް ނެތް ދުވަސްވަރު އިނގިރޭސިން ވަޒީފާއަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ، މިދެންނެވި ބޮޑުގޭ ހުސައިން ތާއަށް އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުން ފަރުވާއަށް އަންނަ ފަދަ ރައްޔިތުންނެވެ. އަފީފުގެ ބައްޕާއަކީ، މަޝްހޫރު އެބާއްވާ ރަށްތަކުގެ އަރިހުގައި ފަރުވާދޭ ބޭކަލެކެވެ. ރައްޔިތުން އަފީފު ފަރުވާއަށް ގެންދަވައި، މަންމައާ ބައްޕާގެ ބޮޑުވަރުގެ އަރިހުގައި ދަރިވަރަކަށް ހުންނެވި ފަހަތުގައި ހުންނަވަމުން މަތިކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ސަބަބު ހުސައިންބަރާ އަދާކުރުއްވި އިސްވެރި އަރަބި ކަރުދާސްތަކެވެ.

އަފީފަށް ސިޔާސީ ވަޒީފާތަކުގެ ތެރޭގައި އަފީފުގެ މަންމަ އަދާކުރެއްވި ތަރުޖަމާނެވެ. ބޮޑުމީހުންގެ ތެރޭގައި، އަފީފު ބަސްބަސް ފުރަތަމަ ވަޒީފާއަށް، ތަރުޖަމާ މަންމައަށް ކަލޭގެފާނުމެން މަގުބޫލު އެވިޔަކަށް ނުކުރެވެ.

މާތްﷲ މިއަންމަބޭފުޅުންގެ ކުށްތައް އަފުއްވަވައި، ޤަބުރުގެ އަޒާބުން ސަލާމަތްކުރައްވައި ފާފަތައް ފުއްސަވައި ރަޙްމަތާއި ނިޢުމަތުގައި ކުރައްވާށިވާނދޭވެ. آمين

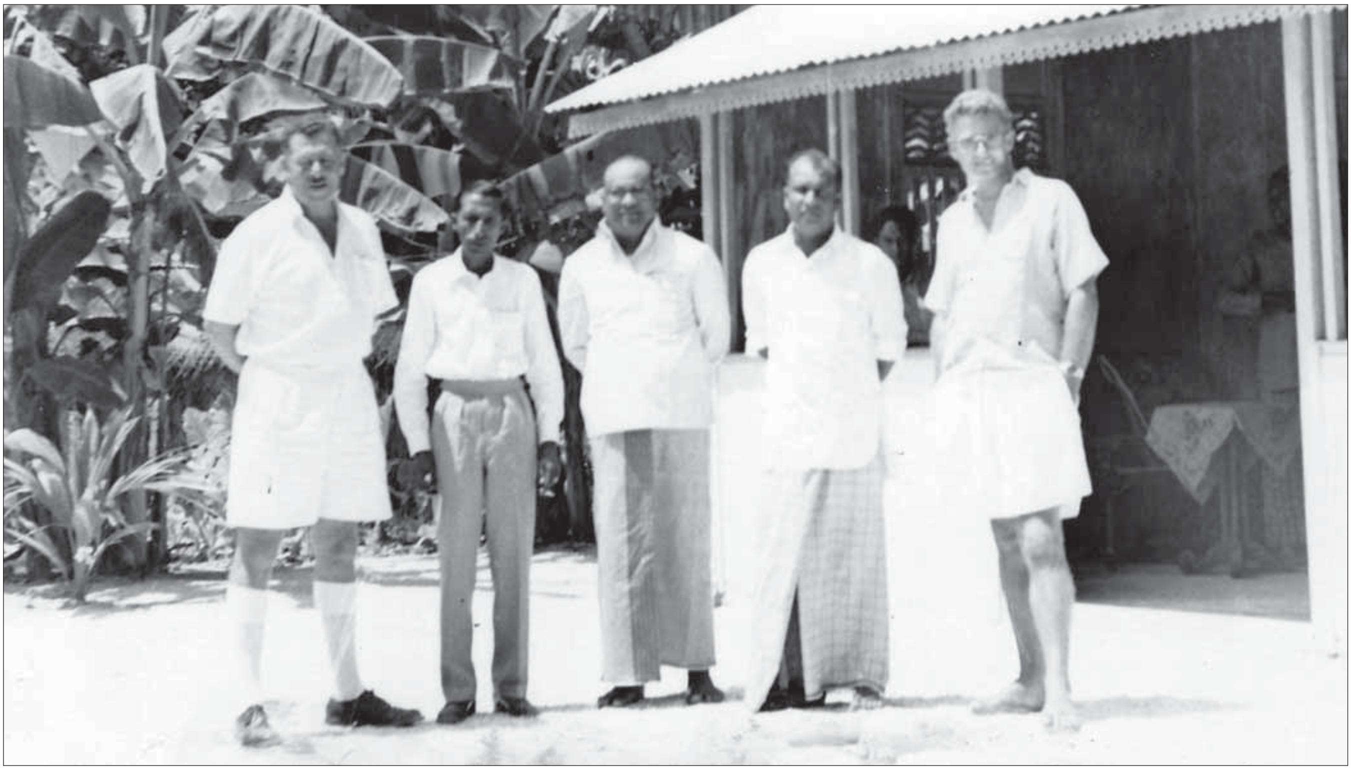

ابراهيم رشيد   ابراهيم شهاب   عبدالله عفيف

ދެފަރާތުގައި އެތިއްބެވީ އިނގިރޭސި ދެމީހުން

އައްޑޫހުންނަން ދެއްވި މައާފު

ފުރަތަމަފަހަރު ހަވަރުތިނަދޫ ސަރުކާރުގެ ބާރުގަދަކަން ގެންނެވުމަށްފަހު މޯލްޑިވްސްބާރު މާރުގައި 20 ޖުލައި 1959 ވީ ހޯމަދުވަހެވެ. މާލެއަށް ވަޑައިގަތީ 3 ވަނަދުވަހު ބޮޑުވަޒީރު އިބްރާހީމް ނާސިރު ކުރެއްވި އަމަލަކީ، އައްޑޫއަތޮޅުގެ އަންހެނުން ބައްލަވާނަން، ބިރުގައި މިވާ ސިޔާސީ ފުރުއްސާލުމެވެ.

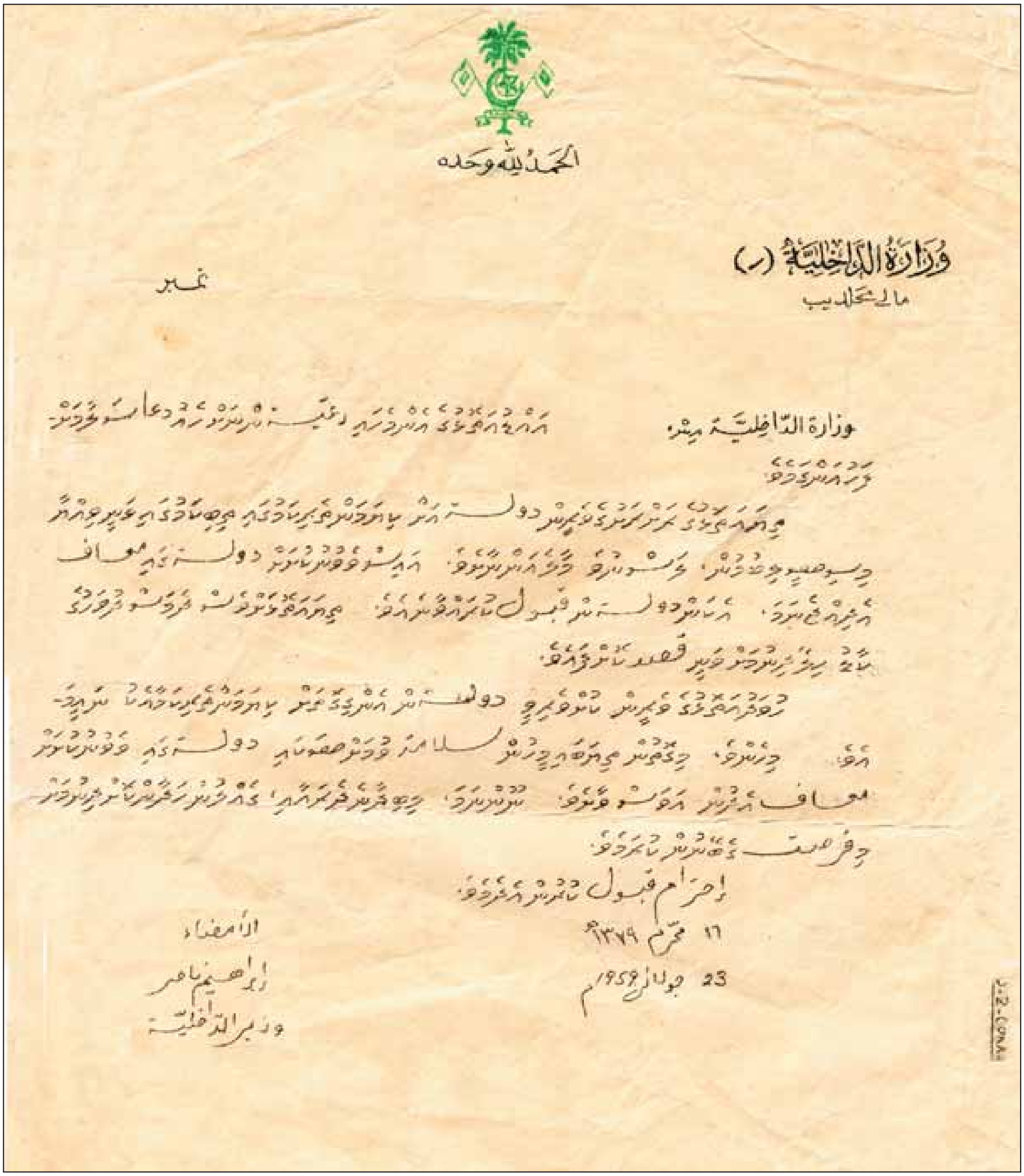

الحمد لله وحده

وزارة الداخلية (م)
مالي محلديب

نمبر

وزارة الداخلية مِنْ

[illegible]

الإمضاء
إبراهيم ناصر
وزير الداخلية

١٦ محرم ١٣٧٩
23 جولائي 1959م

އިސްވެދިޔަސިޓީ އައްޑޫރައްޔިތުންނަށް ފޮނުއްވިދުވަސްވަރަކީ އިނގިރޭސިންގެ އެހީއާއި މަދަދުލިބިގެން، ހިތްވަރާއި ބާރުދީގެން އައްޑޫގައި އުފެއްދި ސަރުކާރު ދުވަހުންދުވަހަށް ހެދިބޮޑުވަމުން ތާޒާވަމުންދިޔަދުވަސްވަރެވެ. [illegible] ބަޔަކު [illegible] ހުވަފެންތަކެއް އައްޑޫރައްޔިތުން [illegible] ސަބަބުން [illegible] ނަތީޖާއަކަށް، [illegible]

ސިޓީގެ ދެވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި [illegible]

[illegible]

އެއްބައިވުމެކޭ ހިވީނަމަވެސް ހަގީގަތަކީ، މުޅިއަކުން އެއެއްނޫނެވެ. މިހެން މިދެންނެވި، އެބައިމީހުންގެ އެންމެ “އެތެރޭގެ” ބައެއް ސިއްރުތައް ދިވެހިސަރުކާރަށްދިޔައީ، އެނގިވަޑައިގަންނަވަމުންނެވެ. އެއެއްރައް ހަގާކުކުރާން “ދިރޭ” ގަނި އެއެއްރަވުން އުޅެލޭ ބުނާ އުސޫލުންނެވެ. ރުކުން، ރުއްހަލާކު ކާރު ރުކުވަޑައިގެން ލަރައިންނެވެ.

މަހާފުއްދުމަން ސަރުކާރުން އަންގިވިލާ އަކަމަން މަލަލާމަބްކަން އަލާނި އަށްދަރައްއިތަންގެ އިސްރިންނަރު އަކަމަން އަދުން ހިބަރުއަށްވިފައިވާކަން އެނގެނީ ސަރުކާރުން ވެސް ރިސާލަތުން ދޭކަމާއި ކަމަކީ ސޭޝެލްސްގެ ސިފައިންގެ ރަށްތަކަށް އެކަމަށް ބޮޑަށް ސަމާލުކަންދެވުނެވެ.

އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން، އަބްދުލްކަރީމް ފިއްބަފި 48 ބޭފުޅުން ސޯއިރުކަރައްފައި، ދިސްބަރު ގަނޑަށް ސަލާމަތްވެދިޔައީ މައްޗަށް ދަނީ ދިވެހިސަރުކާރަށް ހަމަލާދީ 3 ގަނޑުގެ ދުވަސް، ޖަހާ ސަރުކާރުން ރާއްޖެއިން ބޭރުކޮށްލާއިރު އެވަނީއެވެ. މިއީ 25 ސެޕްޓެމްބަރު 1963 ގެ ދުވަހުއެވެ.

މިލިއަނަށް ހަމަ ފެނިވަޑައިގަންނަވާ މިލިއަނުބައި “ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިރުއަވާ” ހަމައަށް ގެންގޮސްދެއްވި، ބަރަކާތް ކުރާވާ ބައިނަލްއަގްވާމީ ދިނުމަށްޓަކައި ދޭހަވެއްޖެއެވެ.

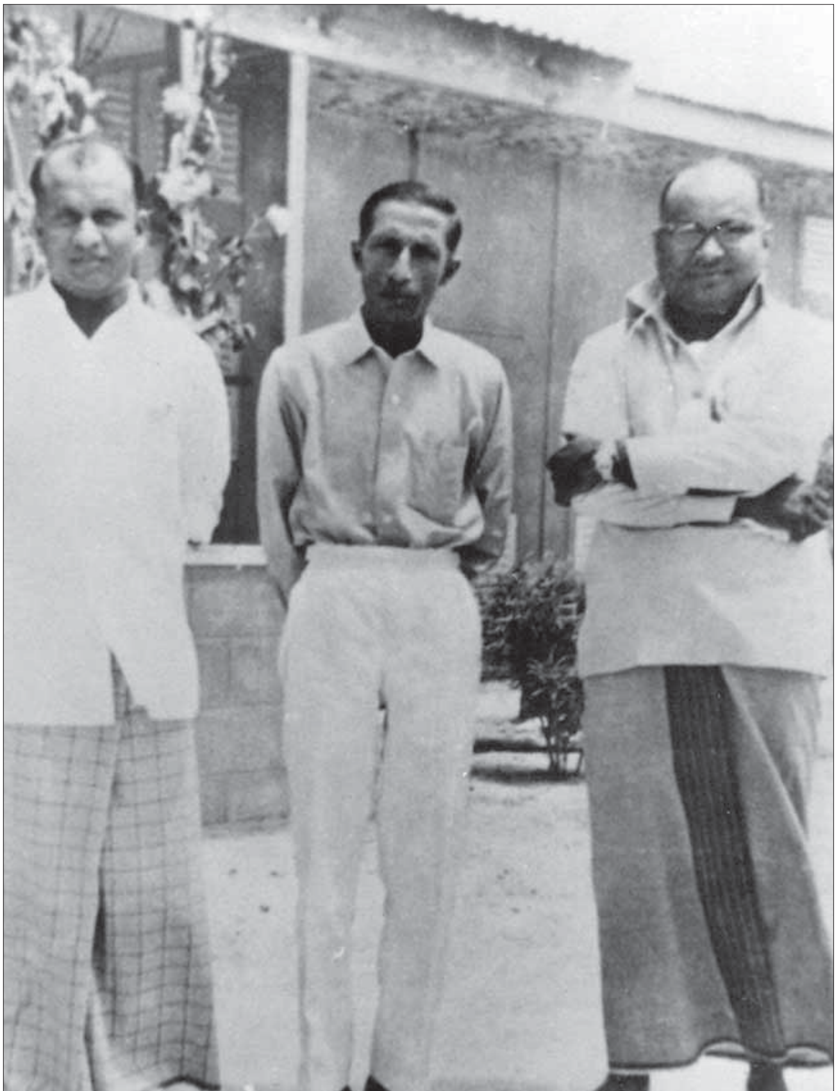

އިބްރާހީމް ޝިހާބް ޢަބްދު الله ޢަފީފު އިބްރާހީމް ރަޝީދު

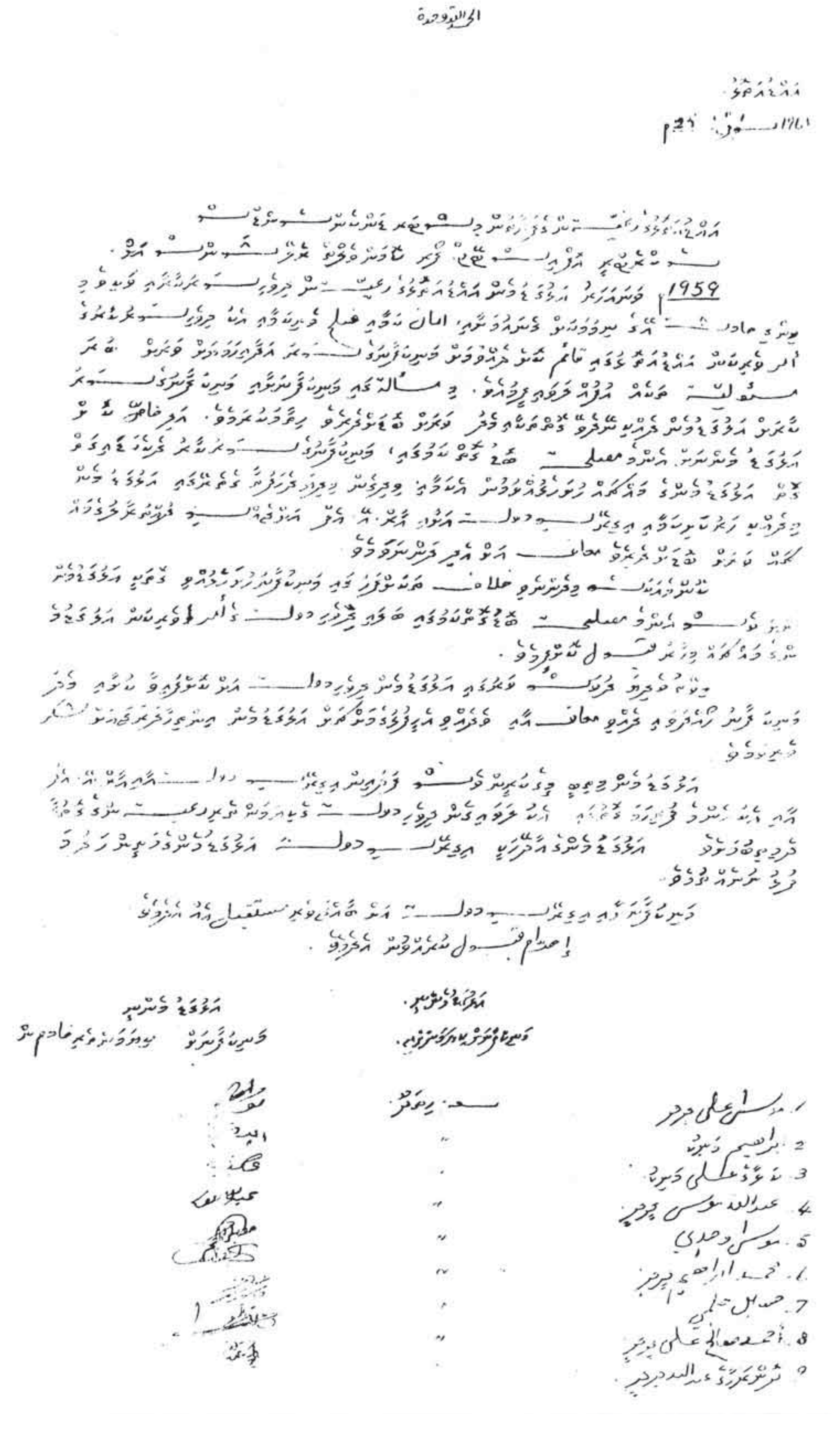

الحمد لله وحده

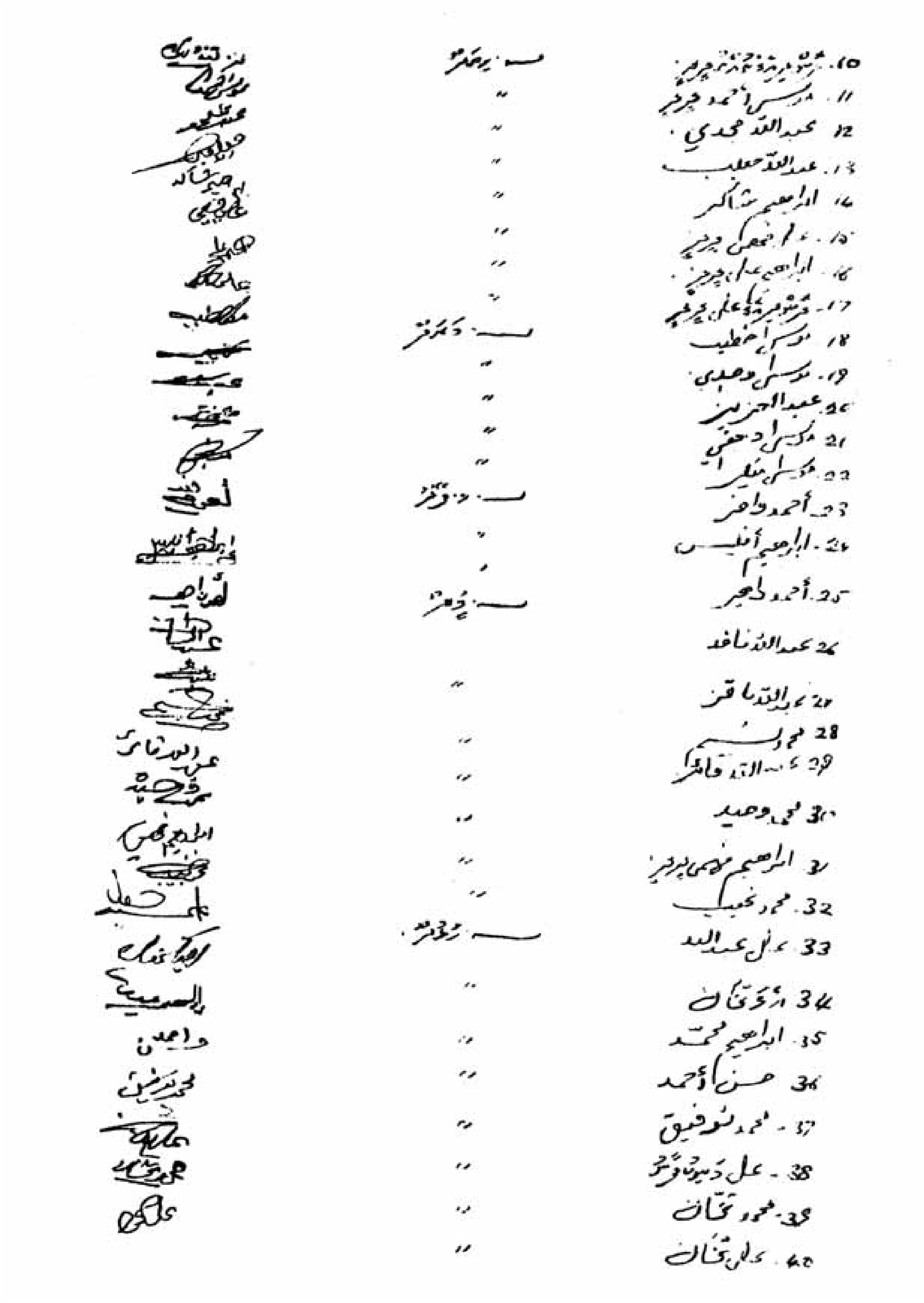

10. [illegible]	ــــ ހިތަދޫ
11. إدريس أحمد ديدي	"
12. عبدالله مجدي	"
13. عبدالله حلب	"
14. ابراهيم شاكر	"
15. احمد ديدي	"
16. ابراهيم علي ديدي	"
17. [illegible] علي ديدي	"
18. ادريس خطيب	ــــ މަރަދޫ
19. ادريس وحيد	"
20. عبدالعزيز	"
21. ادريس ادهمي	"
22. ادريس نبيل	"
23. أحمد ظاهر	ــــ ފޭދޫ
24. ابراهيم أنيس	"
25. أحمد ظهير	ــــ މީދޫ
26. عبدالله نافذ	
27. عبدالله باقر	"
28. محمد رسيم	
29. عبدالله ذاكر	"
30. محمد وحيد	"
31. ابراهيم موسى ديدي	"
32. محمد نجيب	"
33. علي عبدالله	ــــ ހުޅުދޫ
34. [illegible]	"
35. ابراهيم محمد	"
36. حسن أحمد	"
37. محمد توفيق	"
38. علي [illegible]	"
39. محمود تقان	"
40. علي تقان	"

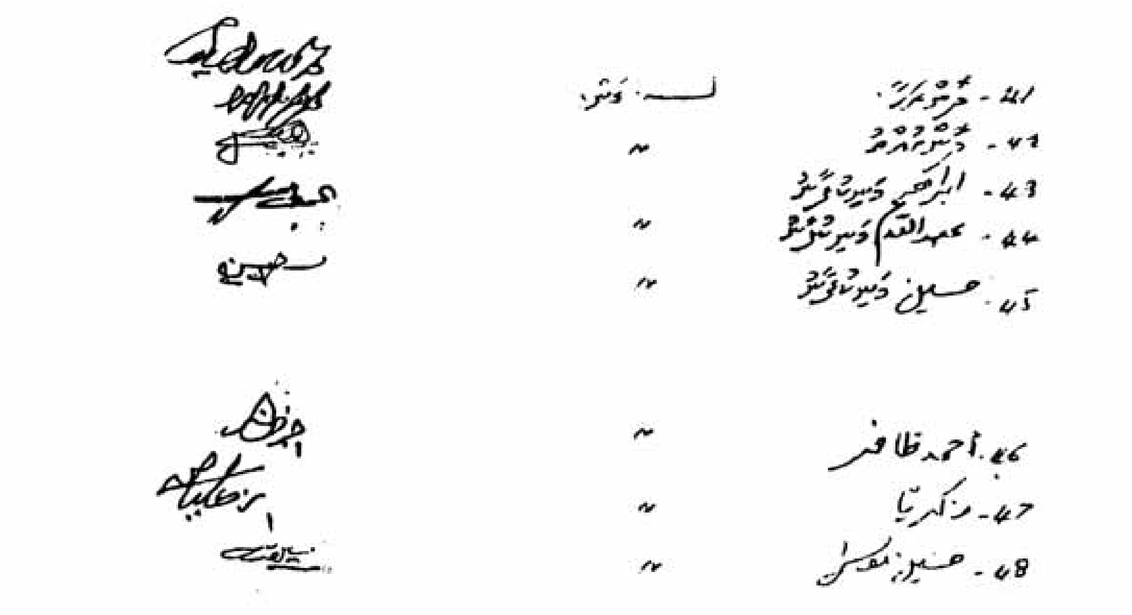

41 - ...
42 - ...
43 - ابراهيم ދީދީ
44 - عبدالله ދީދީ
45 - حسين ދީދީ
46. احمد ظافر
47 - م زكريا
48 - حسين مقصر

ހަވަރުދިނަދޫން މިހުންބާލައި، އެކަން ފެށުނުތަނުގުރުމާ 48 ހަރަކާތުފުޅުން ފާހަގަކުރުމަށް ބާއްވާ ޖަލްސާއަކުން ފުރުސަތުދަކަ، މާދިގުވެސްވެއްޖެއެވެ. ހިތްހަމަޖެހިއެވެ. ރަސްމީކޮށް ކިޔަސްދެއްވާ ޕަރަކަތުގައި ބައިވެރިވުން،

ފަހުކާލަތުގެ ދުވަހު މިއީ، އައްޑުއަރިޔަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބައިވެރިވި ދޯނިތަކުގެ މުބާރާތްތަކެވެ.

[illegible] ނޫސްނަމަވެސް
[illegible]

7 މެއި 2016 ހޮނިހިރު

ކުރިންވެސް [illegible] ދެންނެވީމާ [illegible] މިފަދަ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނޫސްތަކުގެ [illegible]

މިލިޔުން އަލުގަނޑުވިޔަން މިފަހަރު 7 މެއި 2016 ވީ ހޮނިހިރުދުވަހުގެ [illegible] 5 ޖޫން 2016 ވާ އާދިއްތަދުވަހުގެ [illegible] "ދިވެހި ޑައިޖެސްޓް" [illegible]

11 ނޮވެމްބަރު 1978 ގައި، އިބްރާހީމް ނާޞިރުގެ ވެރިކަން ނިމި މައުމޫން އަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ ވެރިކަން ފެށުނެވެ. ވެރިކަން ބަދަލުވި އިރުވެސް ދުވަހުނޫސް "މޫންލައިޓް"ގެ އިތުރުން **ހަފްތާ** ގެ ނަމުގައި ކޮންމެ ހުކުރުދުވަހަކު ހަފްތާނޫހެއް ނެރުނެވެ. ނޫހުގެ އެޑިޓަރަކީ، ނުވަތަ މަސްއޫލުވެރިއަކީ (ހުވަދުއަތޮޅު ފިޔޯރީއަށް އުފަން) މާފަންނު ސީނާ އަބްދުލް ޣާނިމެވެ. އޭގެ 179 އަދަދު ރަޖިސްޓަރީކުރެވުނު ނޫހެވެ. ތާރީޚަކީ، 9 ސެޕްޓެމްބަރު 1976 އެވެ. ނޫސްހުއްޓާލެވުނީ 24 ފެބްރުއަރީ 1986 ގައެވެ. އަލްއުސްތާޛު [illegible] އަޙްމަދު ޝަރީފް، ނޫސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާއިން ކިޔަވާދީފައިވާ ބޭފުޅެކެވެ.

"ހަފްތާ" ނޫސް [illegible] އެދުވަސްވަރުގެ [illegible] ނޫހެވެ. [illegible] އަދި މަސްއޫލު [illegible] "**އާފާތު**" އެވެ. ދުވަހުނޫސް "**ހަވީރު**" ނެރެން ފެށީ 1 ޖަނަވަރީ 1979 ގައެވެ.

ހ. ނިވާވިލާގެ [illegible] ދުވަހުނޫސް "ހަވީރު" ރަޖިސްޓަރީކުރީ 28 ޑިސެމްބަރު 1978 ގައެވެ. މަސްއޫލުވެރިޔަކީ محمد زاهر حسين އެވެ.

މައުމޫން އަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ ވެރިކަމުގެ [illegible] ސިޔާސީ [illegible] عبدالله عفيف ގެ [illegible] احمدزاهر [illegible] احمدزاهر [illegible] 1980 [illegible] عبدالغفور عبداللطيف [illegible] ދުވަހުނޫސް "ހަވީރު" ގެ [illegible] احمدزاهر އާއި عبدالغفور އާއި [illegible] عبدالله عفيف އާ [illegible] عفيف [illegible] احمدزاهر [illegible] 27 އޮގަސްޓު 1982 ވީ [illegible] "ހަފްތާ" ގައެވެ. [illegible] ● عبدالله عفيف ގެ ބަޔާން [illegible] — **[illegible] "ހަރުދަން"** [illegible] "ހަރުދަން" [illegible] ދުވަހުނޫސް "ހަވީރު" ގައި [illegible] ابراهيم رشيد موسى އެވެ. [illegible]: **[illegible] ... عبدالله عفيف ގެ ދަރުބާރު** [illegible] 28 އޮގަސްޓު 1982 ވީ [illegible] "ހަވީރު" ގައެވެ.

"**އާފާތު**" [illegible] "**ހަފްތާ**" ނޫސްވެސް [illegible] ސިޔާސީ [illegible] "**އާފާތު**" ގެވެސް އަދި "**ހަފްތާ**" ގެވެސް [illegible] [illegible] **[illegible]** އެވެ. [illegible]

——— احمدزاهر އާއި عبدالغفور [illegible] (ހައިރާން [illegible]) 1980 [illegible] (1980) ގެ

ފެބުރުއަރީގެ 8 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހަކީ މައްދުދުސްނުކުރިގައި ހުށަހަޅައިގެން މިނިސްޓަރުންނާއި ޑިރެކްޓަރުންނާއި، ސަރުކާރުގެ މުވައްޒަފުންނާއި އަދިފުލުސް ބައިވެރިވެ ރައްޔިތުންނާއި އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ މުޒާހަރާއަށް ނިކުމެވަޑައިގެންނެވީއެވެ. އެއީ ރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ ކުރެވުނު މުޒާހަރާއެވެ. ވީމާ، ރާއްޖޭގެ މުޒާހަރާގެ ބާނީއަކީ.......................

އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށްޒާން ދުރުސްތުވިރިންނަން عبدالله عفيف އާ ބައްދަލުކުރައްވަން މިވަޑައިގެންނެވީ ސާބިތުކުރެވޭކަން ބަދަލުވި ފުރުސަތެވެ. އެއީ އަފީފު ސިޔާސީވިސްނުން ވަކިއިސްތިލާއިން ފަސްކުރަކުރަނަތާނަރަކުރެވުނެވެ. ވީމާ، ވިދާޅުވެގެން ބާނީވުމަށް ކަނޑައެޅުނުކަމަށް ބާނީކަރުވަލި ޗެކްކަން ޖިހާދުކާރީ ވިދާޅުވުމުގެ ފުރުޞަތު عفيف އަށް ދޭންނުނީ (ކުރީއަށްވުރެބޮޑަށް) ތިބެވަޑައިގެންފައެވެ. އެހީ ކަނޑުފުރަ އިބުރާހީމު ހައްދުވެފައި ދިވެހިސަރުކާރުން އެކަމަކަށްބޮޑެތިކަން ބައިވެރިވެ ވަރަށްބަރުވެސް އިސްވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ސާބިތުވެވަޑައިގެންނެވި އެކަން އެތެރެކަން ނުކުރެވުނެވެ. އަދި ކަރަނިނީގެ ތަޢުލީމު ދިރާސާކުރެއްވި އަފީފު ކުރިއަށް ގެނައުމާއި ގުޅޭގޮތުން ނުކުރެވޭނެއެވެ.

——— އަޅުގަނޑަކީ، މުޖުތަމަޢުގައި "ޖަރީދާއިރު" ކޮންތާކުވިޔަސް އާއްމުވާނެއެވެ. ވީމާ ޖަރީދާއިރުގެ ތަރިއެއް އަޅުގަނޑުގެ އަބްދުއްރައްޒާގު ނުވަތަ ކުރުބާލާ ނޫނެވެ. އެހެނަސް، ބައެއްފަހަރު ދިރިއުޅުންގެ ފަހަރެއްގައި މުއައްސަސާރަށްތަކުގެ ބާރުދީ އިބްރާހީމް، އޭގެޒަމާނުގެ ޗިކާޗިރުން ތަކުން އަޅުގަނޑުގެ ވަރަށް އެހީތެރިކަމެއް ލިބުނީ ޝުކުރުވެރިވެގެންނެވެ. احمدزاهر އަކީ ދާރުލްފިޔާނެވެ. ދާރުލްފިޔާގެ ވަރަށްބޮޑު ޝައުޤުވެރިޔާއެވެ. ގެސްޓުތަކާ ބައްދަލުކުރެވެ. ސިޓީތަކުގެ ނުވަތަ ޚަބަރުތައް ބަޔާނުކުރުމާއި ތަރުޖަމާކުރުމާއި ޗާޕުކުރުމާއި ތަފާތު ނިސްބަތްވާ މަސްދަރުތަކުން ޗާޕުކުރެވިފައިވާ ސިފައިން ސިޔާސީ ފިކުރު (ދިވެހިވި) ޗަރޗަކު. ޗާޕުކުރެއްވި ޖަރީދާތަކެއް ނުޒަރާއިރަކީ ސާބިތު ވަސީލަތެވެ. ފާރާވާ ކަންކަމުގައި ބައިވެރިވުމަށް އަމާޒުކުރެއްވިއެވެ. ވީމާ ބޭނުންތަކަށް ގޮތްތައް ގެނެސް ދުނިޔަވީ ތަރައްޤީއެވެ.

އެކަމުގެ ތެރެ ނުވަތަ އަސަރުކުރަނިވި ވާހަކައެވެ. ވިދާޅުވިގޮތުގައި ތަރުޖަމާކުރުމަށް ނިކުމެވި ޤާނޫނީ އެންމެބޮޑު އިސްކަންދޭ އަޅުގަނޑުމެން ހިނގައިދިޔައެވެ. އަދި ފެނުން ޖަރީދާއެއްގެ "ވަޢުދުވުން" ކަމަށްވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. ބައްޓަންކުރި ޖަރީދާތަކުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަސްލުބައިގަނޑު ޢާއްމުކޮށްލުމެވެ. މަސައްކަތްތެރިން އަދިވެސް "ކުރު" ނުނަގައެވެ. އަސްލުބައިގަނޑު ދާއިރާތަކުގެ ތަރައްޤީއެއް ނުވާނެކަމަށް ދެއްކުމަށް އެވެ. ކަންކަމުގެ ޖަރީދާތަކުގެ "ކިޔުންތެރި" ހާސިލްކުރެވޭއެވެ.

- ކިބައިން ފަހަރު ދަރުމަވަންތަކަން މައްޗަށްވާ ވަޑައިގެން ބަޔަކުދިޔަ ދިރުމުގެ ނިގުޅައިގަނެ 22 އަހަރުގެ ފެށިގެން ތަފާތު އަޅުގަނޑު ބައެއްކަމެއް "ދަރުބާރުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑަށް ކިޔައިދިނުމުގެ" ގެ ނަމުގައި އޭގެ 3 ވަނަ ޖަލްދު 1 ވަނަ ބައި ނެރުނީއެވެ.

•• ހިތްވަރެވެ. މިމަޖައްލާގެ 179 ވަނަ ސަފްހާއިންވެސް. ނަހަދައިގެ ގެސްޓްހައުސް އަވަށްތަކުގައި ކުރިން އެކަށައެޅުނު؟ ސަލާމަތުގެ ތަރީފް ޙަޔާތުގެ އާއްމުދެކުން — ބައްޓަންކުރި ވަރަށްދިރުން ދަރުމަވަންތަ 221 ވަނަ ސަފްހާއަށް ހަމައެކަނި ފޮނުވީ احمدزاهر "އަޅުގަނޑުގެ" ގެ ނަމުގައި ޙަޔާތް ވިދާޅުވިގޮތުން ދިރުމުގެ ކުރަނިވި ބަލައިލެވެ. ޙަޔާތުވެސް ކަންކަމުގެ ވަރަށްބޮޑަށް އުފާވާ ތަޖުރިބާވެ. މިވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދިރުމުގައިވެސް ބަލައިލުމަށް ކިޔައިދިނެވެ. 42 ސަފްހާގެ މިފޮތުގައިވެސް ކިޔުންތެރިން އެބަވަނީ ސާފުކޮށްލެވެ. މިމަޖައްލާގައި ގެސްޓްހައުސްގައިވެސް އެފޮތުން ހަމައެކަނި ފެނެއެވެ.

••• ޙަޔާތް ވިދާޅުވާގޮތުން އެއްފަހަރު އޮތީ އަނިޔާއެއް ނުކުރެވުމެވެ. ވަރަށްއިސްކަންދިނެވެ. احمدزاهر އާއި عبدالغفور އަށް އެކުވެރިކަމުގައި عفيف ވިދާޅުވިއެވެ. ބޮޑުތަކުގެ އެހީތެރި ފަރާތްތަކުގެ ދިރުމުގައިވެސް އެކަން ފާހަގަކުރެއްވިއެވެ.

•••• އަޅުގަނޑު ވަރަށްއެކުވެރި ފިކުރީ މުސްތަޤުބަލު އަބުރާރު ދިރިއުޅުން އިނގިރޭސިން މިމަޖައްލާގެ 224 ވަނަ صفحہ ގައިވާފައިން އަޅުގަނޑު ދިވެހި 2011 ވަނައަހަރެވެ. އޭރު މިގެ ހަމައެކަނި ކުރިއެވެ. އެފަހުން ވިދާޅުވި އެއްފަހަރު އަނިޔާވެރިކަމާ ނުވަތަ ނުންގޮތް އެއްބަސްވާގޮތުގެ ޖަވާބުދިނުމަށް ވަޑައިގެންނެވި ބަލައިލެވެ. އަޅުގަނޑު ބޭނުންކުރި ބަދަލުކުރަނިވި ބޭނުންވެ. މިހެން ކިޔައިދެއްވައިދިނީ ވާހަކައެއް ދިރިއުޅުމެވެ. މުސްތަޤުބަލުގައި ޖަހަނީ، އެއްބާރުލުމާއި ވަރަށްބޮޑު ދާއިރާތަކެއް ވެއްޖެއެވެ.

••••• ދަރުބާރު އެންމެދެފަރާތުގައެވެ. ދަރުބާރުގެ އެކުގައި ރަހަތައް ކުރައްވަމުން ޖަހަލާފައިވާ ދިރުމުގެ ދިރުމުގައި عبدالغفور ރަހަތައް ކުރައްވައިގެން ގެންނެވިއެއް އަށްވެސް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވި ابراهیم رشید موسی ދިރުމުގައި ހިތްވަރުގައި ދިރުމަށް ވަރަށްބޮޑަށް ތަޢުރީފެވެ. މިދަރުބާރު ނަގާނެނަމަ عبدالله عفيف އައްޔާ "ދަރުބާރު" ނަން ހުށަހެޅުމަށް ޖަހަލާފައިވާ މަސައްކަތަށް އެކަމަކުން ޝައުޤުވެރިކަމެވެ. މިވާހަކަ ވަރަށް ބޮޑަށް ފެނިގެންދެވެ. — (އ.ބ)

އަޑުގަނޑުގެ ވަރަށްއެކުވެރި
ޒިކުރީ މުސްތަފާ އަހްމަދު ދީދީ

ޤައުމުގެ އަސްދިރިކަން ފިޔަވައިގެންދަނީ، އިރުއުރުމަރުތަބާކަމި، އިރުމަތިފިޔާތުގެ މުޖުއްދަރުބަސް އިރަށް ދޮންކާރުވާ ރަށްދޮންކާފަތްޓަކާރިގައެވެ. އިރުއުރުމާއިރާ، އިރުގެފާނުން ދިނުތާ ހިފިފާވަމުން، މުޅިދިނިޔާއަށް ދިރުންގެންސޮދުމުން، އާގެވަރުޖަހާދު ފުރިހަމަކަމުރުމަރުތަބާކަމި، ހުދަނަގަށް ދަޅުހުދުފުރައެވެ. އޭޢިސްފެއި، އަނގައިދޮހު އަރުނަމުރުމަރުތަބާކަމެވެ. އިރު އާދެވަރަޓުރަށް ނިކަމާވަނީ، ދިނިޔާގެ ދިނިޔާގައިފާއަވަށްކަގާ، އަރުގަސްދުކަން އިނގޭނޭގެ ހަމަ ކަށްމެހިޔަށްގެ އުމުރަން އައްދުފަސްދޮރިކަންދިފައެވެ.

އިރު ފުރިހަމަކަމާ ކަށްމެދުވެރިކަމުގެ މިވަރާބުރު ނިކަމާވަނީ، ތަޖުރިބާތަކެއް ލިއުބައިފިއެވެ. އިބްރާހީމް ހުރިސާތަކެއް ދަރުކަވައިދިފައެވެ. ހަނދާނުން ފިފާފާނުގެ ހަނދާނުތައް ގެކުވައިދިފައެވެ. ވަކިވާންއާދު ކިޔަނުމެވިދާކާ އަބަދުގައިއަބަދުނަ ވަކިކުރުވާފައެވެ. މިފަން އަދި "ފުރުގަނޑުއެފުދަ ފުރަނތަކަކާނަ މަރުބަހާކިދުމުގެ އުފާވެރި ފުރުސަތުތަށް ހެދައިދިފައެވެ......

ދިނިޔާގެ ސުވަސްތަކާއިއްޖެހި، އަޑުގަނޑުގެ ވަރަށްއެކުވެރި ޒިކުރީ މުސްތަފާ އަހްމަދު ދީދީ ވަނީ، އަވަހާރަވެފައެވެ. އޭނާއަށް މަސްވަރުކަކުރައްވާ އުމުރު ހަމަކަކުރައްވާފައިވަނީ ހަތާވީސް ބުރެވެ.

ދަރުމައިފާގެ އެހެނިހެންކަނބަލުގެ އެއްފަހަރެއް، މަރަހަސޮދައިރު ނިޔާވެވަޑައިގެންނެވި މުސްތަފާ އަހްމަދު ދީދީއަށްފެށި ވަޑައިގެންނެވުން ޖަހަލައިގަތީ، އޭނާގެ އަޅުގަނޑު ހަރަށް ހުރުމަތްތެރިކަމުގެ އަޅުވަރުވެ. ދަރުމައިފާއިން ނިމުން ކުރިމަތިކުރެއްވި އެކަޅޭއްޖަގެ އަޅުވަރު ފުރިއްޔާމުގެ ގުނުވާ، އެތެރެއިން ނިކަންފަދަ ސަރުކާރުގެ ބޮޑުވެރިން ވަކިކޮށް ފުރާނަ، ދުވަސް ވަރަށްބޮޑު ސަމާލުކަމާއިލާ އެކަށީގެންވާ ސަރުކާރުގެ އެކަށީގެން ވަރަށް ފޮނުވައި، އަޅުގަނޑުމެން ޔަގީންކުރަން އެކަށަގޮތުން ގެސްޓު، އެކަށީގެންވާމުއްދަތު ވަރަ ފޮނުވައިގެން ސިޔާސަތު ފުރިހަމަކުރިއަށް، އެކަށީގެންވާ ވަރަށްޒާތު ބޭނުމިވާ ބޮޑުވެރިން ހިތަދަވައިފެއްސާއިގެން ފުރުޞަތު ކުރިމަތިވެގެންދިޔަ. އޭނާގެ ދަރިވަރުކަން ބާރުގަދަ ދިރިއުޅުމުގެ ބަލައިލުމަކީ، ވަރަށްބޮޑު ހިއްވަރުދެއްވި. ބޮޑުވެރިން ސަރުކާރުގެ އަޅުވަރު ހަރުދަނާކަމާ ދިވެހިފުރުޞަތު، ދަރުމައިފާއިން ނިކަމެއް މިހާރު އަޅުގަނޑު ސަރުކާރުގެވެރިން ބައްލަވައިގަތުމެވެ.

މުސްތަފާގެ އާއިލާ

އަޑުގަނޑުގެ ވަރަށްއެކުވެރި ޒިކުރީ މުސްތަފާ އަހްމަދު ދީދީގެ ބައްޕާއަކީ، މުޅިކޮޅުގެ އެއްގަލައިކުން ވަރަށްބޮޑު ޝާޢިރެއްގެ ބައްޕައެވެ. މުހައްމަދު ބައްޕައާއި ފެނުތަކެއް ގެލިބޭ ބައްޕައާއި ބެހެވެ.

ކުރީންނެއްނިދުމުގެ މުސްތަފާގެ ބަރަޔާއިގެހިރު، އޭނާގެ ބައްޕަ ޒިކުރީ އަހްމަދު ޒިކުރީ ކަލޭފާނުގެ ދީދީއާ، ޒިކުރީ ކަލޭބެ. ސަރުކާރުން ފުރަތަ މުސްތަފާއަށް ދަރިކަލުންނެވެ ވަރިވެ، ޒިކުރީ ކަލޭކާފުއެވެ. ކަލޭކާފުއެވެ. ކޮފުޅާއަފާގެ ވަކިވެއްޖެ ފުލުހުންގެ ހާސިލު ވަރުވާނީ އެހެނިހެން ކަރުދާހުގެ ކަނޑުގޭގެ މުޅި ރާއްޖެއަށް.

މުސްތަފާގެ މަންމަ ނިޔަވަޑައިގެން އެއްވަރަކަށް ކޮއްކޮ ކުރީމީހާ ކުރިއެރުމެވެ. ކޮބާ ފަރާތް މާކަންތައް މިހާރު މުސްތަފާގެ ބައްޕަމަން ފޮނުވިއެވެ. ބައްޕަ ފިޔަވައިގެން އެރުވި ކުޅިވަރު ފިޔަވައިގަތީ، އަހްމަދު ދީދީގެ އަހްމަދު ދީދީ، ކިބައިގެ ދަރިވަރުން ބޭނުމީ ބޮޑުއަޅުގަނޑު ކުރިޔާ، ޒިކުރީ ހޯދައިގެ، މުސްތަފާ އަހްމަދު ދީދީއާއި، ކިޔަވާ އަހްމަދު ދީދީއާއި، ސަރަހައްދު އަހްމަދު ދީދީއާއި، ޝަރީފާ އަހްމަދު ދީދީއެވެ. އަހްމަދު ދީދީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނިސްބަތްވާ ބޭފުޅެކެވެ. އަހްމަދު ދީދީގެ ޢުމުރު ބައިތަކެއް، މުސްތަފާއެވެ. މިދަންނަވާ ބޮޑުފެންވަރުގެ (އޯކްސްފޯޑް 2011) ބޮޑުރާއްޖޭ ސަރަހައްދު ޝަރީފާ ދިނުމަށް އެބައިއްދަވައިއެވެ. ގެދޮރުސަމާލުކަން ހުރިހާގޮތަކުން.

މުސްތަފާ އަހްމަދު ދީދީ، ކުލަބުގެ މެން ގެކުވައިގެން، އައްޑުއަތޮޅުގެ ބޮޑުކުރާއެވެ. އަދި، އަހްމަދު ދީދީ ގެފު ކިބައިގެ ދަރިކަލުން ދަރިކަލުން ދަރިޔާއަށް ސަލާމަތެވެ. ސަރުކާރުގެ ބަޔަކު މުސްތަފާއަށް ދަރިކަލުން ޖަލުވައިގައްޖެ. އަދި، މުޅިރާއްޖެ މުސްތަފާ މުސްތަފާގެ ދަރިކަލުން ދަރިކަލުންނެވެ.

މުސްތަފާ އަހްމަދު ދީދީގެ ބައްޕަ ޒިކުރީ އަހްމަދު ހުސައިން ދީދީއާއި ހުޅުހެނު ކަމަށް ކަމަށް ދަރިކަލުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބެލުމެވެ. އަދި، އަހްމަދު ހުސައިން ދީދީއާއި، ޢަލީ ހުސައިން ދީދީއާއި، ހަސަނު ހުސައިން ދީދީއާއި ޢަބްދުﷲ ޒަކަރިއްޔާއާއި، ޙާމިދު ހުސައިން ދީދީއެވެ. މިފަދަ ދަރިކަލުންގެ މަނިކުފާނު، ވަރު ގޮތްދޭގެ ދަރިކަލުންނެވެ. ޒިކުރީ ތޯތަދީދީ (ހުސައިން ދީދީ)ގެ ދަރިކަލުންގެތެރެއިން ޢަލީ ހުސައިން ދީދީއަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެމީހުން ދިރި އިސްލާމްދީނުގެ ތެރެއިން، އެއްބޮޑު އިސްލާހީ ހިތްވަރުގައި ހުރިހާގޮތުން ސަރުކާރުގެ ވަކިމީހެއް ކުރިޔަށްއެވެ. ކެރިދީފަ ދަރިކަލުންނަށް ގޮވައިގެން، ބައްޕަ ބޮޑުކުރިއްޔާއަށް ހިސާބުގެ ޖަލަށްދިއުމުގެ ހިޖުރައިން 1370 ގެ ހަގަދުބަކުރު މަހުގައި، ދިރި ދަރިކަލުންނެވެ

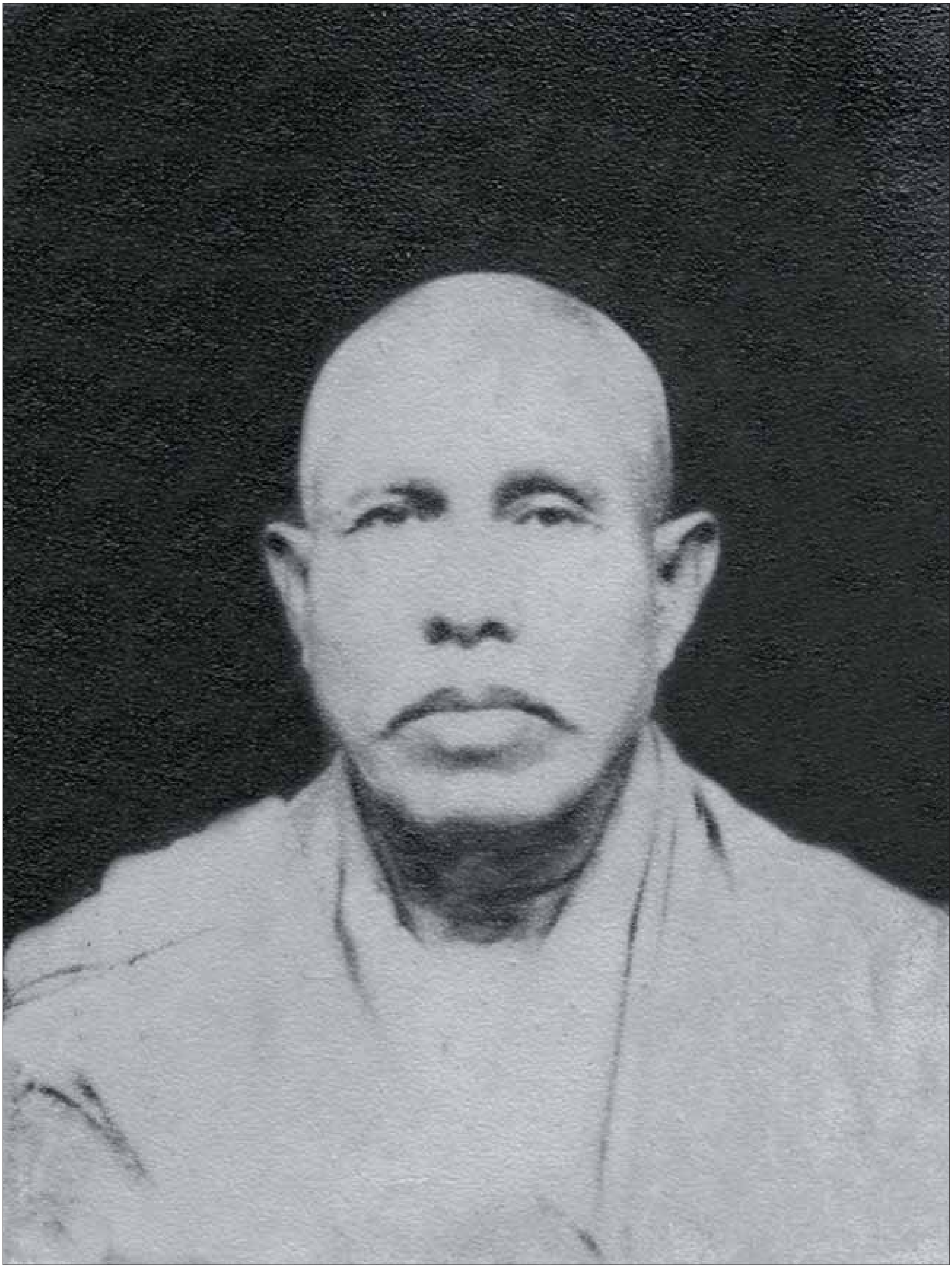

ފިޔޯރީ ތުއްތީދި (ހުސައިން ދީދީ)

ފިޔޯރީ احمد حسين ديدي - علي حسين ديدي - آمنة حسين ديدي - عبدالله زهري - عائشة حسين ديدي ގެބައްޕަ

މިބޭފުޅުންގެދަރިން عبدالله زهري ދަރި، ސިޔާ احمدزاهر ގެބައްޕަ

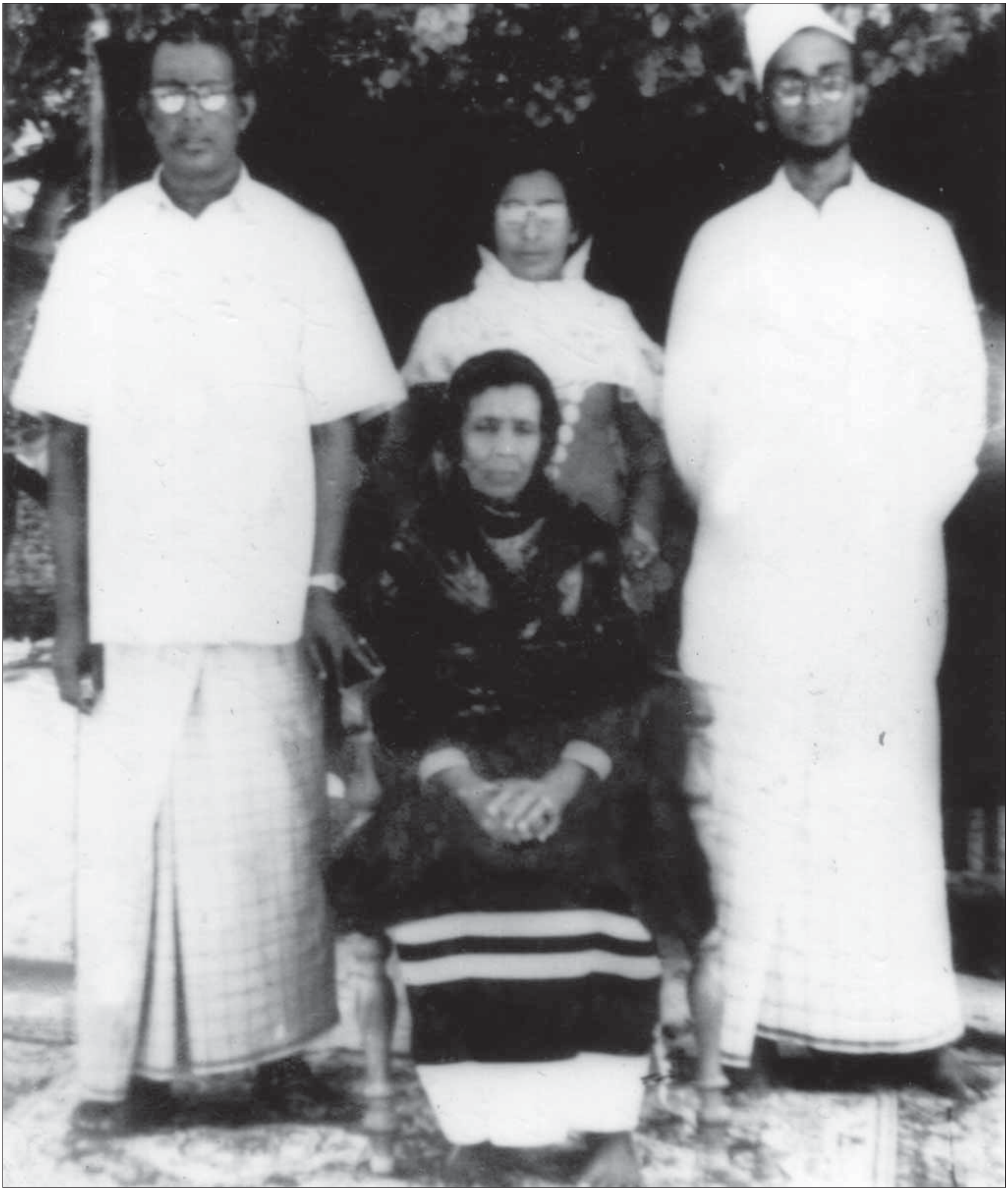

ފޮޓޯގައި: އިށީނދެވަޑައިގެން އެއިންނެވީ ވާދުރުގައްދަޅުގޭ ދޮންދީދީއެވެ. އެއީ، ފިތޯޓީ ބުއްބީދީ (ހުސައިން ދީދީ) ގެ އަނބިކަނބަލުންނެވެ.

- ބަލާމީހުންގެ ކަނާތުން ފުރަތަމަ އެހުންނެވީ ޢަބްދުﷲ ޒުހީރެވެ. މެދުގައި ކޮޅަށް އެހުންނެވީ، ހުދުދޫ ވާޅުގޭ މަރިޔަމް މަނިކުފާނެވެ. ފިތޯޓީ އަޙްމަދު ދީދީގެ އަނބިކަނބަލުންނެވެ. ދެން އެހުންނެވީ ފިތޯޓީ އަޙްމަދު ދީދީއެވެ.

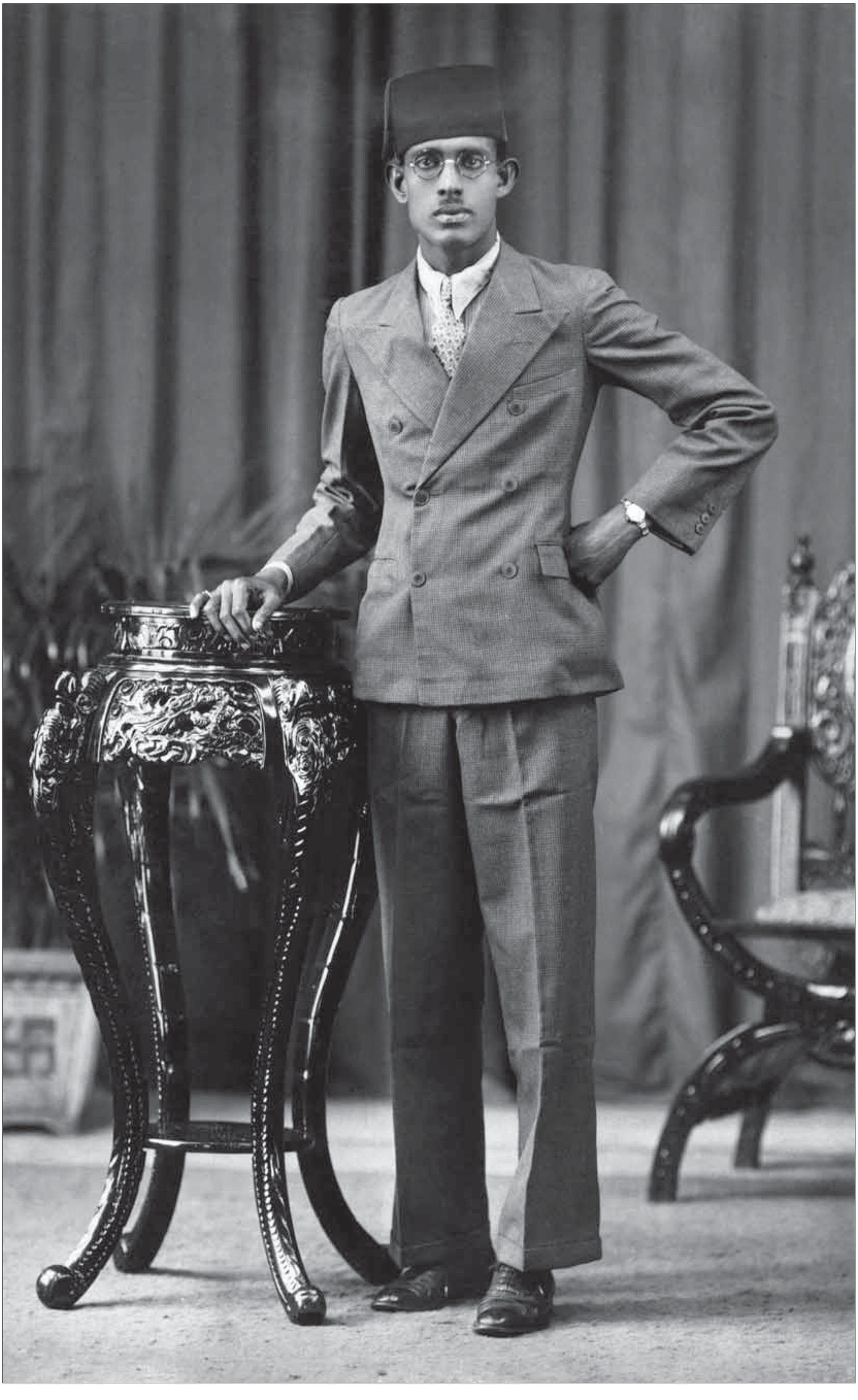

ޖިންޓީ احمد حسين ديدى (مصطفى احمد ديدى ގެ ބައްޕަ)

(އުފަންވީ 15 ޖުލައި 1910 ގައި - އަވަހާރަވީ 28 ނޮވެމްބަރު 2009 ގައި)

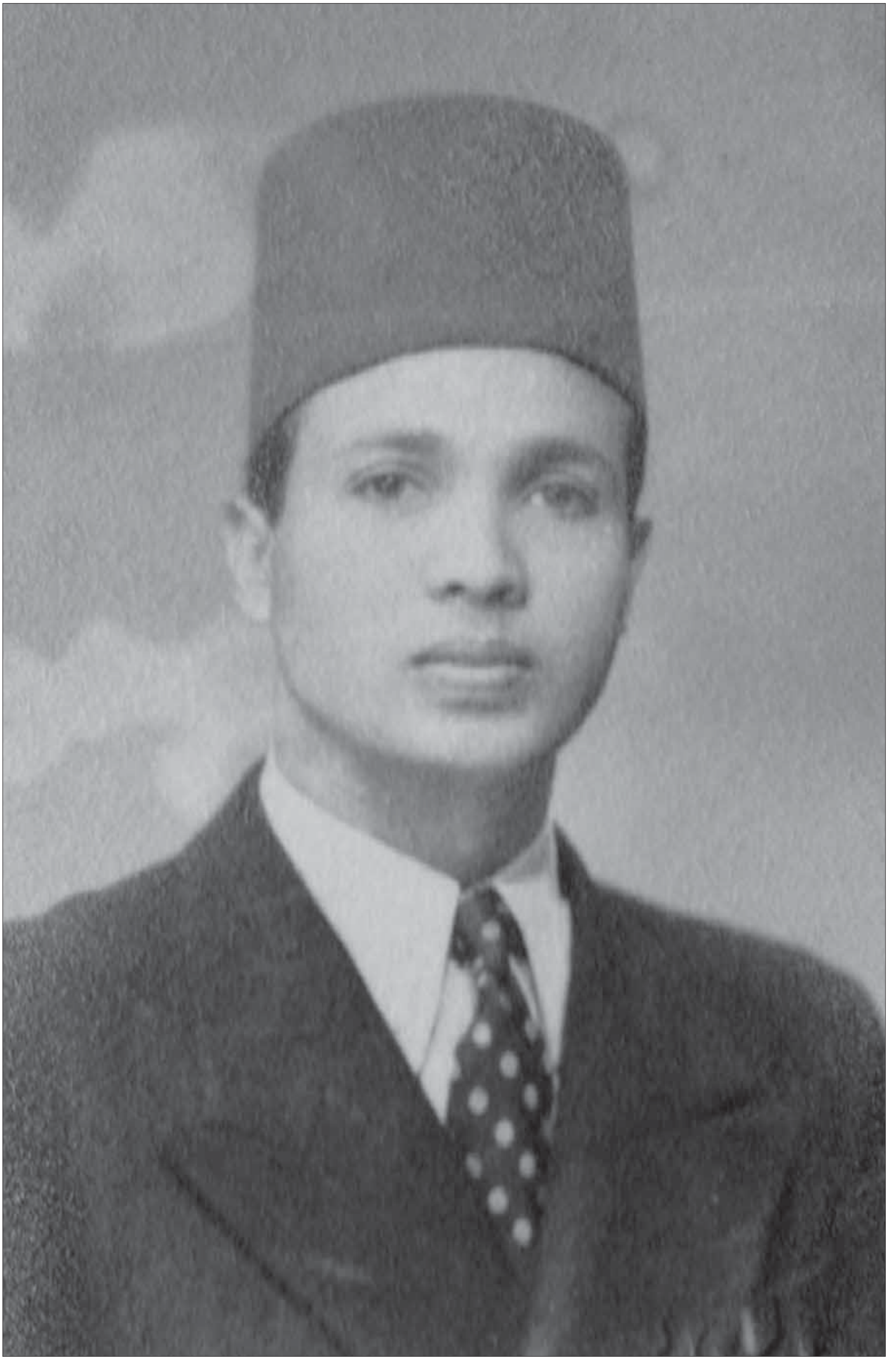

ސިދުރޭ فضيلة الشيخ علي حسين ديدي الأزهري

الشيخ المرحوم ޤާޟީ عبدالله زهری ދައި، އުސްތާޛު ހަމަދުކަސި ދަރިކަލުން، ދ. ސީރާ احمدزاهر (22)

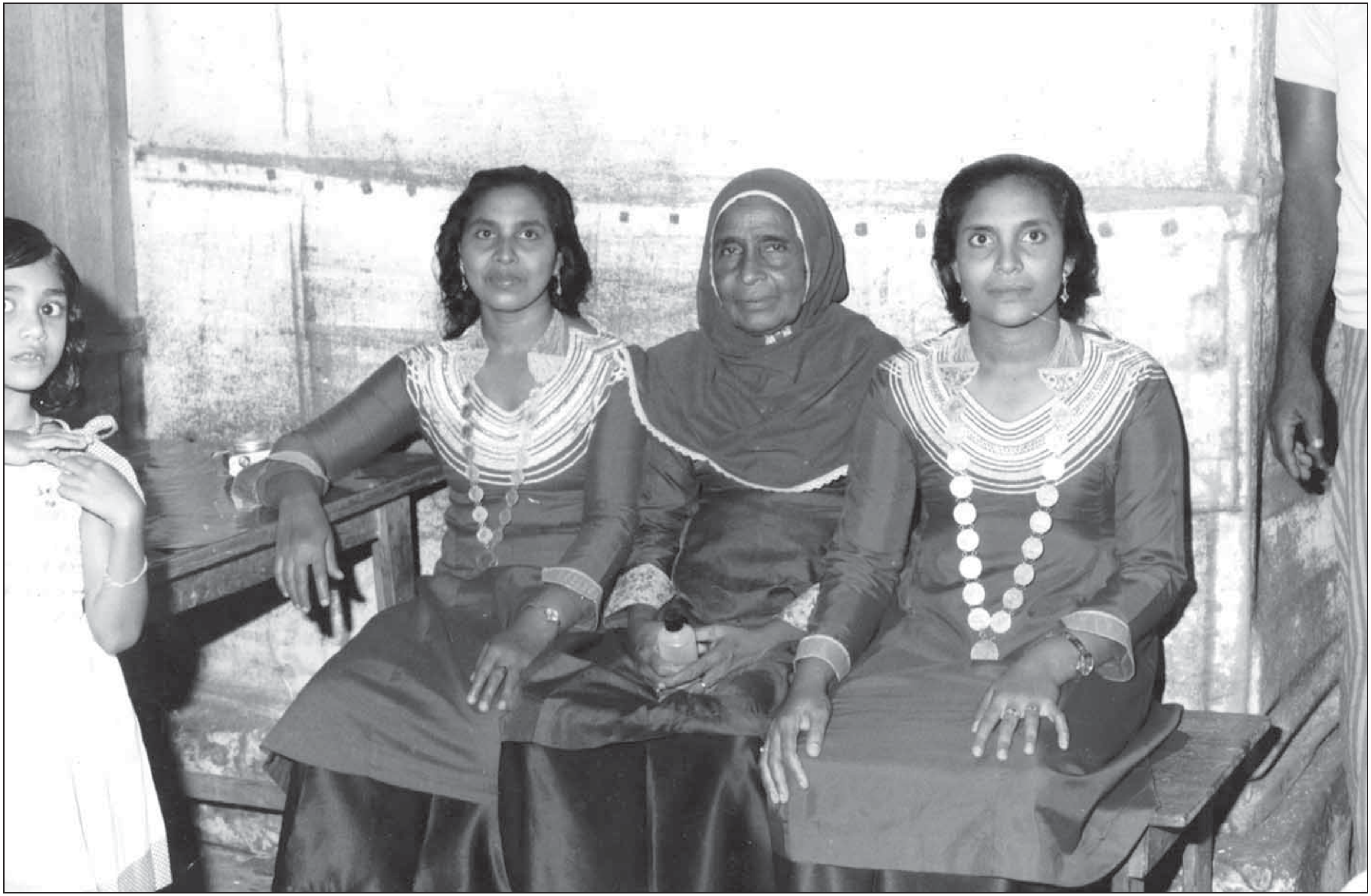

ފޮޓޯގެ އެންމެ ކަނާތް ފަރާތުގައި ފިއޯރީ އަޙްމަދު ދީދީގެ ދަރިކަނބަލުން ސާފިރާ - ޖެހިގެން އިންނެވީ ސާފިރާގެ މަންމަ ހުޅުދޫ ވާރުގޭ މަރިޔަމް މަނިކުފާނެވެ.
ތިންވަނައަށް އިންނެވީ ފިއޯރީ ތުއްތުދީދީ (ޙުސައިން ދީދީގެ) އާމިނަތު ދީދީގެ ދަރިކަނބަލުން ފައުޒިއްޔާ ޙަލީމެވެ. ވާތްފަރާތުން ފެންނަން ހުރި ކުޑަކުއްޖަކީ،
ސާފިރާގެ ދަރިކަނބަލުން ނިޒްނާއެވެ.

ކޮމިޓީގެ ރައީސްކަމާއި، ނިޔާކަނޑައަޅާ ކޮމިޓީގެ ރައީސްކަމުގެއިތުރުން ހުންނެވީ ޢަލީ ހުސައިން ދީދީއެވެ.

ޢަލީ ހުސައިން ދީދީގެފާން ކަސްބަކުރެއްވި ދަރިކަލުންނަކީއެވެ. ފާތުމަތު ޢަލީ ދީދީއާއި، ޢާއިޝަތު ޢަލީ ދީދީއާއި، އާމިނަތު ޢަލީ ދީދީއާއި، މުޙައްމަދު ޢަލީ ދީދީއާއި، އަހްމަދު ޢަލީ ދީދީއެވެ.

ފިޗިދީ ތުއްތުދީދީ (حسين ديدي) ގެ ޢަބްދުﷲ ޖަލީލުގެ ހުންނެވި އަންހެނުންނަކީ ކަލޯ އެވެ. މ. ސޫސަން އަހްމަދު ޖަލީލެވެ. ޢަބްދުﷲ ޖަލީލުއަރިހުން ބޭރުގައި މަޤާމުތަކުގައި ބޭނުންކުރަމުން ގެންދިޔައެވެ. ޖަލީލު ވަރަށް ކަމަކުރާ މީހެކެވެ. އަޅުގަނޑު ރަނގަޅު ފިކުރު ދެއްވި ބޭފުޅެކެވެ. އަދި މުޅި ރާއްޖޭގައި ހިދުމަތްކުރެއްވިއެވެ. ބޮޑުވަޒީރުގެ ބޮޑުވަޒީރުކަމަށް ޢައްޔަނުކުރެއްވިއެވެ. ޢަބްދުﷲ ޖަލީލު ވެސް، ވަރަށް ދުވަސްވަންދެން މަޤާމުތަކުގައި ޤާނޫނީ ދާއިރާތަކުގައި މަސައްކަތްކުރެއްވިއެވެ.

ސަލާމް ޢަބްދުﷲ ޖަލީލު އަމީރު ކަމުގެމަތީން، އަންނަނީ، ހުވަދުއަތޮޅު ދާއިރާއަށް ވަޒީރުގެ ރައީސްކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދެއްވަމުން އަންނަމުން ދިޔައެވެ. ޢަބްދުﷲ ޖަލީލު އަމީރު ކަމުގެމަތީގައި ގެދޮރު ބޭރުގެ ބޭފުޅުން މަސައްކަތް ކުރައްވާ އިސްތިހާރުގައި އެކަށް ކުރީ ބޭފުޅުންނާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ސިޔާސީ މަރުހަލާއެއްގެ ގޮތުން، މ. ސޫސަން އަހްމަދު ޖަލީލު ވަނީ. ވަރަށް ދިގު މުއްދަތެއް ވަޒީރުގެ ހައިސިއްޔަތުގައި ކުރިން ބޭރުގެ ރާއްޖެއަށް ޚިދުމަތްކުރެއްވިއެވެ. އަދިގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި، އަހްމަދު ޖަލީލުވަނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްކަމުގެ ސަރުކާރުގެ ކަމަކީ މަސްއޫލިއްޔަތު ދެއްވިއެވެ. އެކަމަށްފަހު ބޮޑުވަޒީރު ބޮޑުކޮށް ބޮޑުވަޒީރުގެ މަސައްކަތް ފެށީ ފިލާވަޅުތަކާއި، ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓަރުކަމާއި، ޖަސްޓިސް މިނިސްޓަރުކަމާއި، އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ މަޤާމާއި އެކު ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. ޢަބްދުﷲ ޖަލީލު ހުވަދުއަތޮޅު ދާއިރާއާ ގުޅިގެން ފަހުން ވަޒީރެއްގެ ގޮތުގައި ޚިދުމަތްކުރެއްވިއެވެ. އެހެން ސަރުކާރުގެ ކުރިމަތިލުމަށް ބަހައްޓަވާފައިވާ ކަމެވެ.

ފިޗިދީ ތުއްތުދީދީއާއި، ގައުމުގެ ދޮންބޭބޭގެ އެންމެހާ ބޭފުޅުންގެ ކަމުގައިވާ، ޢާއިޝަތު ދީދީއެވެ. އެސްޓޭޓު ބޭނުންކުރި ބޮޑުވަޒީރު ކޮށްދިނެވެ. ޖަލީލު މުޙައްމަދު

ނަސީމާއި، ޖަބީރު ޢަލީއާއި، އާމިނަތު ފާތިމާއާއި، އަހްމަދު ފާތުމާއެވެ.

މުސްތަފާ އަހްމަދު ދީދީއާއި އެކުގެ އަބުދާބީގެ ފިހާރަތަކެއް އަޅުގަނޑު ކަމަށް ދަންނަވަމުން އެތަށް ޤައުމުތަކެއްގައި ވިޔަފާރިކުރިއެވެ. ބޮޑު ހިތްވަރާއި ފަސޭހައިން ވިޔަފާރިއަށް ވަރުގަދަކުރެވި މުޅި ވިލާތްތަކުގައި ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ފާހަގަކުރެވިއެވެ. ރަށުގައިތިބި ފިޔަވާލުތަކާއި ދުވަސްތަކުގައި އެކުގައި އެއްކަލަ ރީތި މަޅިއެއް ކަމުގައިވާ ގެއަކަށް، އަޅުގަނޑުމެން އެގޮތަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ފުރިހަމަކޮށް ހިނގާފައިވާ ކަމެވެ. ބާރަށް ހިނގާ މުހިންމު ވަރަށްދުވަސް ހިތާވާ ބަހާއެއް ކަޅުވި ބޮޑުކަމެވެ. ގޮތުގެ ފަރާތުން އިސްކަނޑަކޮށް ފާހަގަކުރެވުނީއެވެ. ފިޔަވަޅުތަކުގެ ރާއްޖެއަށް ޝުކުރުއަދާކުރާ ފަދަ ނިއުސްތަކެއް ހުށަހެޅުނީ ކީއްވެ ތޯއެވެ؟ މުސްތަފާ އެ ގޮތުގައި ބައްދަލުކުރި މިނިސްޓަރު ދެއްކެވި ވާހަކަތަކުން ސިފަވާ ގޮތުން، ރާއްޖޭގެ ޤައުމީ މަސައްކަތާ ބެހޭ ކަމެއްގެ ކުރިމަތިލުމަކީ ކޮންކަމެއްތޯއެވެ؟

މުސްތަފާގެ ވަރަށް ހިތާމަވެރި ދުވަސް

ހުވަދުއަތޮޅުގެ މަސައްކަތްތަކުން، އަދި ބަލަހައްޓާ މީހުން، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ދައްކަވާފައިވާ މީހުން، އެމްޑީޕީގެ ޕާޓީ މެމްބަރުން، ހުވަދު ނަމަކީ އަޅުގަނޑު މުސްތަފާގެ ބަރާބަރު ވާހަކައެވެ. އެކަމަށް ހިނގި ކަމެއް ފާހަގަކުރެއްވި ބޭފުޅުން، ބައިގަނޑަކީ މިހާރުވެސް ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުގެ ދެބައިވެރިއެކެވެ. އެގޮތަށް ކުރިއަށްދިޔަ ސިޔާސީ މަސައްކަތުގައި މުޖުތަމަޢުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބަލައިލިއެވެ. ގޮތުން ބޮޑުކޮށް ބަލަހައްޓާ ޚާއްޞަ ސިޔާސަތުތައް ނިންމަމުން ދިޔައެވެ. ރައްޔިތުންނާ ކުރިމަތިލާ ފަރާތްތަކުގެ ސަރުކާރުތަކުގައި ހިމެނިގެން ދިޔައެވެ. (ވިލާ ނިޔާމު ބަދަލުކުރެވުނު ބަޔަކު ނުވެއެވެ.) ގޮތަކަށް ކުރިމަތިލައިގެންނެވެ. ވާހަކަތަކުން ބަލާއިރު ދައުލަތުގެ ބަޔަކަށް ބަލާބޮޑުވެ، އެކަމަށް ފަރާތްތަކަކީ ހިތްވަރު ހިތްވަރަކުން ފެށުނު ވާހަކައެވެ. ދިމާވި ކަމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ގޮތެއްގައި ކުރިމަތިވި ކަމެކެވެ...... ދިރުމުގެ ސަބަބަކީ ކޮބާތޯއެވެ؟ ވަޒީރުންގެ ދެބަސްވުމާއި ދުވަސްތަކާ، ފަރާތްތަކުގެ ވާހަކަ ދެކޮޅަށް، އެވެ. ﷲ ގެ ރަހުމަތުގެ ބަރަކާތުން ދައުލަތުގެ ބާރުތަކާއި ރައްޔިތުންނާއި ތަޢާރަފުގެ ބާރުތަކަށް ނުހިފެހެއްޓުނީއެވެ.

ގޮތަކަށް ކަމެއް ކުރުމަށް ރާއްޖޭގައި ހުރިހާ "ޕޮލިސީއެއް" ކަމެއް ބަލައިލުމަށް ހުށަހެޅި "ޤާނޫނު ސިޔާސީ ނިޒާމެއް" ވިސްނައި ދޭތެރޭގައި ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

އެކި ކަހަލަ "ހަރުކަށި ގޮތް" އެއް ކަމުގައި ސިޔާސީ ދާއިރާގައި، ފަހުރުވެރި އެކަށީގެންވާ ބަލައިލުމަށް ހިތްވަރު ދިނީ ކީއްތޯއެވެ؟ ދަތިތަކާ ކުރިމަތިލާނީތޯއެވެ؟ ދައުލަތަށް ބޮޑު ހީވެ، އެހެން ކަމަށް ބަލާއިރު ދެކޮޅު ޙަރަކާތްތަކާއި ބޭނުންތަކަށް ކުރިއެރުމުގެ ބޮޑު ފުރުޞަތުތައް ލިބުނެވެ. ކުރިމަތިލާ ހިތްވަރާއި، އެހެން ދަނޑިވަޅު ހުރިގޮތަށް ހަމަ ދެމިއޮތް ހަމަޖެހުމެއް ނެތްކަމާއި، ދައުލަތް ސަރުކާރާއި ހިތްވަރުދެނީއެވެ. އެކަމަށް ހަދިޔާދެނީއެވެ......

ފިޗިދީ ކުޑަކަމުގެ ބަދަލު ހުރި ގޮތްތަކާއި، މުސްތަފާ ބަރަބަރަށް ދުވަސްވަމުން، ވަގުތު ވަމުން، ކުޑަވަގުތުކޮށް ހުރުމުގައި ސަރުކާރުގެ ދާއިރާގައި ދެވަނަ ހިތްވަރުދޭ ދާއިރާތަކުގައި ރައްޔިތުން މަސައްކަތް ކުރުމަށް މުސްތަފާގެ ގެއަށް ހަވާލުކުރުމުން ދުވަސްވަމުންދިޔައެވެ. ފިޗިދީ ބޭކަލުން ކުޑަކުދިންގެ ހިތުގައި ހުރީ މުސްތަފާގެ ބޮޑު ބައްޕަގެ (ފިޗިދީ އަހްމަދު ދީދީ) ބޭރުކުރުމަށް، މުސްތަފާއަށް އެކަމާ ހިސާބުން ހަދަމުން ދިޔައެވެ. އަދި އެހެން ބޭރުގެ ދިވެހި ޤައުމުތަކުގެ ރައްޔިތުން، ބައިވެރިކަމާ ބެހޭ ބާރުތަކާއި ދެކޮޅު ހަދަމުން އައި ކޮންމެ ގޮތަކަށް، އެއިން ބޮޑު ހިތްވަރު ދެއްވި ހިތްވަރު އަދި އެހެން ފަރާތްތަކުން ވަރަށް ފަސޭހަ ކޮށްލިއެވެ. ދެކޮޅަށް ދިމާވި ކަމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވުނީއެވެ. އެއްވެސް ކަމަކާ ހުރަސް ނުވި، އެކި ވާހަކަތަކެއް ފާހަގަކުރެވުނެވެ. މުސްތަފާގެ ކުޑަކުދިން، އެހެން ބޭފުޅުންގެ އެހީތެރިކަމާއެކު ބަދަލުކުރެވުނެވެ. ބޭރުގެ ބަޔަކު ރަނގަޅު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި، އެހެން ބޭފުޅުންގެ ހިތްވަރުދީ ދެކޮޅު ހެދުމަށް ބަދަލުވިއެވެ.

މުސްތަފާގެ ބައްޕަ ބޭނުންވީ މުސްތަފާއަށް ނިޔާވުމުން ފަރާތްތަކުން ކުރިމަތިލާނެ ކަމެވެ. އާދެ! މުސްތަފާ ވާހަކައިގެ މަސައްކަތް ހަރުދަނާ ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. އެކަމާ ހުރިހާކަމެއްގައި އެހެން ބޭފުޅުންގެ ދެބަސް ވާހަކަ ދެކެއްކޮށް ނިޔާ ވަރަށް ކުރާ ބޭފުޅެއްގެ ގޮތުގައި ޙައްޤު ވާނީއެވެ. އެކަމަކީ ދެކޮޅު ހިތްވަރެކެވެ. ދައުލަތުގެ ބާރު ހިމާޔަތްކުރުމަށް.

ހުވަދުއަތޮޅާއި، ފިޔަވަޅުތަކާއި، އެއްބަސްވުމެއްގައެވެ. އެކަމަކު ވާހަކަދެއްކެވި ބައެއް ހިތްވަރު ދިނުމަށް ހިތްވަރެއް ނެތެވެ.

ނިޔާވި ދަސްކުރުމުގެ ބާރުގައި މުސްތަފާގެ ބައްޕަގެ މުސްތަފާ ފާހަގަ، އެކަމެއް ހުވަދުއަތޮޅެވެ. ހުވަދު މުސްތަފާގެ ކަމަކާއި ހިތްވަރު

އެކަމަކީ ދައުލަތެވެ. އެއީ، އެކަމާއި ވަރަށްބޮޑު ސިޔާސީ ވާހަކަތަކުގެ ވާހަކައެވެ. ޖަލީލު ބަލަހައްޓާ ބޭފުޅުން، އެކަމުގެ ފަރާތުން، އިސްތިޢުފާ

ކުރިބޭފުޅުގަނޑަކަށް ބަދަލުވަމުންދައި ދުވަސްވަރު އުޅުއްވި މަޝްހޫރު މާލިމީ މޫސާ އަންވަރިޔާ، ހުޅުދޫ މުދިމް އެގަމައްޓާނގެ ކޮބުފްމިދަރިކަލުންނެވެ. މި އެގަމައްޓާނަކީ، ހުޅުދޫ ވާރުގެ ދޮންމަނިކާގެ ދަރިކަލުން އެގަމައްޓާނެވެ. މުސްތަފާ މާލިމީކަން ކިޔުވި މޫސާ އަންވަރުގެ ބައްޕަ (ހުޅުދޫ މުދިމްއެގަމައްޓާނގެ) އަހުރެންނެވެ. މުސްތަފާގެ މަންމައަކީ، އެގަމައްޓާނާ ދުބޭނގެ ދުދިރި ބޭފުޅެކެވެ.

އައްޑޫމަސްއަލަފުރުންއިރު، ކަސްދިރާފިގެމުން މުސްތަފާގެ ދަރިފުޅުންނަށްފަށް ހިތަދޫގައި އައްޑުއަތޮޅުގައެވެ. ފަހުން އަޅުގަނޑު ދިވެހި ޖާގާއަށް، އާބާދީއަށް ސަރުކާރުތަކުން ފަރީން ކިޔަވައިދިނުމަށް ފަށާފައިވަނީ މާލެ، އެތަނުގައި ސަރުކާރުން ތަޢުލީމު ދިނުމުގައި އައްޑުގައި ތިބީއެވެ.

ސ. ހިތަދޫ ކަމުދާ ނަހާރާ ޢަބްދުއްﷲ ރަޝީދާ، (އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުލްޣަނީ ދީދީފަރިކަލުން) އަލުއުސްތާޛާއި ސަރުކާރުގެ ހިތަދޫގައި ބާރުސްދެ، ދިރާސާތުގައި އުޅުއްވި ބޭފުޅެކެވެ. އެކާ ތިލަފުޅުގައި ހުރިދުވަސްވަރު، އައްޑޫގެ ސަރުކާރުގެ ހިތަދޫ ސްކޫލުގައި ތަޢުލީމު އުނގަންނައިދިނުމުގެ ބޮޑުވެރިޔާއެވެ، އައްބައިވަންތަކަމުން ތިއްބެވެ. އަބަދު ކިޔަވައިދިނުމުގައި، އޮފީހުގައި ކިޔަވާދިނުމުގެ މަސައްކަތް ކުރައްވާނެ ހިނގުމުގައި ދެކިވޭ ސްކޫލުގައި އަރައިގަންނަވައިގެން މުދާ ދަތުރުތަކުގައި ސަރުކާރުގައި އަދާކުރެއްވިއެވެ.

ރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ ރަސްމީ ފަތުރުވެރިންނަށް ރާއްޖެ ދައްކާލެއްވީ "ބަސްއަހަރެއްގެން" އައްޑޫގައި މަސްއަލަ ހިތަދޫގެ ފަރުގެ، 1 ޖަނަވަރީ 1959 ގައެވެ. އޭގެ އިންތިޚާބު 7 މަހާ 12 ދުވަސްވަރުން މާލެއިން ސްޓީމަރެއް 700 ދިވެހިންނާއެކު ބޯޓުގައި އިސްތިޢުފާ ނާޒިލުވި ފަޅުއިގެން ހެދިފައިވާ ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ބޮޑުބަރަނަން ގެންނެވިއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ 13 ޖުލައިގައެވެ. އަސްކަރި މާލެއިން އައިސް ޖުލައި 20 ވަނަ ދުވަހުއެވެ. ހިތަދޫގައި މަޖިލީސްގެ ހަމަޖެހުންކަމަށް ބަޔަކު ބަލާލާފައި އިޢުލާނުކުރި އިތުރު ފިލާވަޅެއް ނަގާއްވާއެވެ.

ނަސީބުގެ ހިތަވަސް އައްޑުއަތޮޅު އައްޑުގައި މުސްތަފާ އަބްދުލް ދީދީ، އައްޑޫގައި އުޅުއްވަމުން ޖަމާޢަތް ހަރާތްތަކުގައިހާތަކާ، ދަރިފުޅުންނަށް އާރުވަނީ ދިވެއެއިގެންފައެވެ.

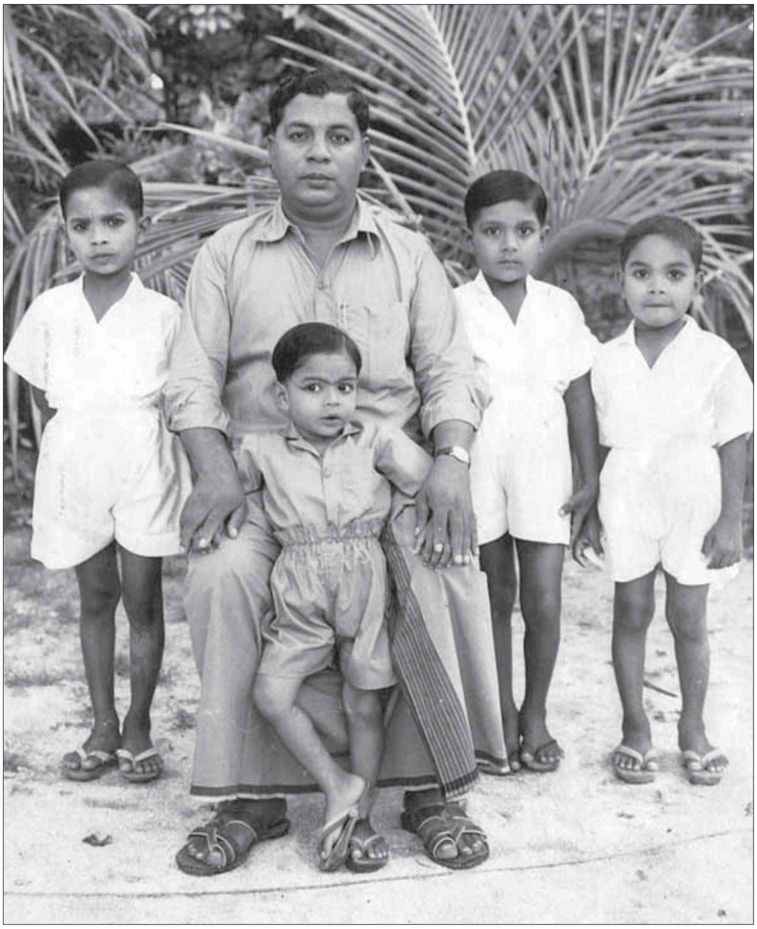

ކޮލަމާފުށި ދޮންކަލޭކަބާގެ ޙަސަންފުޅުގެ މުޙައްމަދު ޙަސަން

(އިރިނދުވަގެއިގެން މުޙައްމަދު ޙަސަން އިންނެވިއިރު، އުނގުގައި ދަރިކަލުން ޢަބްދުލްޣަފޫރު
ބޮޑުފުޅުންގެ ކަނާތްފަރާތުން: އަލީ ނަޢީމް - މޫސާ ނަޢީމް - މުޙައްމަދު ޝަރީފު)

އަށް ޖެއްސެވީ ހުދުދު ޢަލީ ޢަބްދުﷲ މަނިކުފާނަށްވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުޅަދާނަކަމުގެ ދަރުމަވަންތަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ބޭރުގެ ކާވޭ.
މުސްތަޤްބަލާ ބާރުގެ ކުރިއަށް އިތުރުކުރަމުންދާ ހުރިހާ ބާރުތަކެއް ހަމަޖެހިގެން (6 އޮކްޓޫބަރު 2011) އާއްމު ގޮތުގައި. މަޖިލީހުގާ ކުރުނުގޮތާއިން ދަންނަވާލުމުން
ބާރު އުފެއްދިގެންފަދަ ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން ޤާނޫނީ ބާރުތަކެއްގެ ސަލާމަތުން ރައްޔިތުންގެ މަންފާއަށް މަނިކުފާނު ވިދާޅުވި، ވިޔަފާރި، މުސްތަޤްބަލްއާ
ބެހޭ ކޮންމެކަމަކީ ޙިތްޕުޅުގެ ދިވަސްތަކުގައެވެ. "ބިރަކާ ބަލާލާ ވަރަށް ހަމަޖެހުމަށް މަނިކުފާނުގެ ދަންނަވާލުން؟" "ކަރަންޓް ކަނޑާލުމަށް ދެކެވޭ ކަމަކީ
ދަތިކަމާށް ބާރުއެޅުމެއްނުވާ. އާދެއެކޭ އެބަހޭ އެއަރުވާކަން އުފެދުނު ޤާނޫނީ ބާރުތަކުން އެބަމިހާރު ހުޅުވާލައި ހާސިލުވާނީ؟ ހަޤީޤީ ހައްސަބަބު؟
ވިދާޅުވި ސަލާމް އެންމެ ފަހުގެ ބައިތަކުން ދޮރުޖަހައިލި އަޅުގަނޑުމެންނަށް....

ހަމަ ހުރިހާ ބާޔަކުމީހުން، ހުސްނަބާރުން އުފެއްދިޔަކަން ބައެއްވެއި، އަޖައިބު ކަމެއްވެސް ފެއިލްވެގެން ޖެހުމާއި އަދި ބާރުބަލައިގަތުން ފެނިގެން
މިހާރު ފަހަރުގައި، ރައީސް ވިދާޅުވީ މީގެ އާންމު ހާލަތުގައި ހުށަހެޅުމަށް. އަދި އާންމު މީހުން އިސްލާމީ ހުކުމް ދީނީ ބާރު، ފިޤުހު މުސްތަޤްބަލާ، އާންމު ބައްޕާ
އަބުރުމަތި ދީނީއާ އަދިވަރު އެބަހުރި ޝަރީޢަތަށް ހުރުމަތްތެރިވުމަށް. ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ވިދާޅުވެ ދީނީ ބާރުގައި، އިސްލާމް ހިލޭ ދީނީއާ އަބުރުމަތި ދީނީ ޖަލުތަކުން
އަންނަނިވި ޖަހައިލުމުގެ ބަދަލުގައި ގާނޫނީ ބަދަލުތަކެއްވެ. ރަޝީދާއި މުސްތަޤްބަލާ އަދިވަރު ބާރުވަރަށްފަރާތްތަކުން ދަނބަލާއްޗެއް ހަދާފައިވާ ވަރަށްބޮޑު
އަނދަވަރު ޖަހައިލުމަށް ބަދަލުކުރެ. އަބްދުލްގަނީ ޝަރީޢަތުގެ ބަލިވެއްޓުމާ ބާރުހުރިބާރާ ވަރަށްބާރަށް ދަތިކަރަމުން ދޫކުރެވި ވަރަށް ބޭރަށްބަލަހަށްފޮނުވިއެވެ. ދަރަނި
އުޅުއްވާ ހާލަތު ނުހުރިބާ އަބުރުމަތި ދީނީއެވެ. ބޮޑު ދައުލަތްތަކަށް، ފަސާދަ މިސްކިތްތަކުގެ އެދުރުފަތްތަކަށް އަބުރުމަތި ދީނީއަށް. ނުހުރިބާ އަބުރުމަތި ދީނީއަކީ، އަލުފުގެ ދަތުރުތަށް
ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ ރައީސާ ސަރުކާރުގައި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ވިދާޅުވިއެވެ. ދައްކަމުން ވަރަށްބޮޑު 19 އޮކްޓޫބަރު ރަޝީދުގެ އާދައިގެ އުޅެފައިވާ އާދޭ ވިދާޅުވިއެވެ.
އެންމެފަހު އޮކްޓޫބަރު ހަނގުރާމަތައް ޙައްލުކުރަން އާދޭ ފެއިލްވެ ހުރިހާ ކަމެއްގެ ރަޝީދު ވިދާޅުވިއެވެ........

+ + + ﷲ އިންސާނުންނަށްދެއްވި، ދީނަކީ؟ ބާރަކީ؟ އުސޫލަކީ؟ ފިޤުހަކީ؟ މިނިވަންކަމާ މިނިވަންކަމާ ހަމަހަމަކަމަށް، ކޮންފަދަ ބޭނުމަކަށް
ސިޔާސީ ބާރުތަކަށް ހިމާޔަތް ދަނޑިވަޅުގެ ހަމައެކަނި ފިކުރުން މިހާރު ހުރިހާ އާދޭފަރުގައި، ކުރިއަށް ދަނީ ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ އެއްބަސްވުމަކާއި ހިސާބު ހުއްޓާ؟
ވަރަށްކުރިއްސުރެ އުޅުއްވާލުން، މިނިވަންކަން އަޅުގަނޑުމެންނާ، މީހުންނާ ދެކޮޅަށް ހުއްޓުވައިލުމުގެ ބާރެއް ނުލިބޭ ކަމަކުން ހުސްކުރެވޭނީ ކޮން ބާރަކުން، މުސްތަޤްބަލާއި
އިސްލާމް ހިލޭ ދީނަށް މިދުނިޔޭގެ ބާރުތަކުގެ ތަރުޖަމާކުރާ ހަމަޖެހުމާ ހުރިހާ ހަލާކުވެގެން. ބާރުތައް ހަދަކޮށްފާނެ. ——— ނިޒާމު ވަރަށްގަދައެވެ.
ފުރަތަމަ ނަގާފައިވާ ގޮތަކުން އިދާރީ ފުރިހަމަކޮށްދެއްވިއެވެ. މިއީ، މީގެ ބައިގަނޑު ކުރަނީ ދ. އަތޮޅު ދާއިރާ، މާލޭގެ މަސައްކަތްތެރިން އަޅުގަނޑުމެން ފުރިހަމަ ވަރަށްގަދަ
ސިޔާސީ ކަމެއް. އެ ސިޔާސީ ބާރު ދީނުގެ ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ދެކޮޅަށް ދެކުނުން، އަޅުގަނޑު ވަރަށްބޮޑަށް ޢަބްދުﷲ ރަޝީދުގެ ބައިލަމެއް. އިސްލާމް ހިލޭ ދީނީ
އާދޭ ކާމިޔާބުގައި ހުރިހާ ރަޝީދުގެ ކާމިޔާބު ޖަހައިލާ ދެކޮޅު ދެކެވިއްޖެއެވެ.

އާދޭ އަދި ހުރިހާ ގޮތަކުން ބާރުތަކަށް ހިއްސާދާރު، އެއްބަސްވުމުގެ ޙައްޤެވެ. މިނިވަންބަޔަކާ، ވަރަށްގިނަ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ
ބަލާލުމުގެ (މާލީ ބޭރު) މުއައްސަސާ ބަޔާނެވެ. އެއީ ހުރިހާ އާދޭ ކަމުގެ ފުރުޞަތު ގަބޫލުކުރާނެވެ. އާދޭ މުޅި ހުރިހާ އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަޖެހުމެވެ.

ގ.އަތޮޅުއޮފީސް

ނަމްބަރު نمبر 10 - 2/60

محكمة الامن عامّ އަށް

މަނިކުފާނަށް ދިނައިން ފުރިން سلام އެންގުމާ ادب ފުރިކަމާއެކު ދަންނަވަމެވެ.

٥ - ٤ - ٨٠ ھ / ٢٧ - ٩ - ٦٠ م ގެ ސ.އަތޮޅުން ސ.ފުއްމުލަކުން ދޮންބެއެއް ހިނގައިދިޔައެވެ. އެއިން އަދިވެސް ދިވެހި ބައެއް މީސްމީހުން މަރުވިއެވެ.
މިކަމުގެ ތަޙުޤީޤު النبيل ابراهيم علي ބޭފުޅާ، سياسي ކަރުދާހުގައި ސ.ފުއްމުލަކުގައި ބާރުދެއްކުމުގެ ބަދަލުގައި، މިއަހަރުގެ 4 މީހުން މިއަދު ފޮނުވާލެވިއެވެ. މި
4 މީހުން ސ.ފުއްމުލަކު ދިވެހި حسين ديدي ގެ އަތުން ވިލިގިލިއަށް ފޮނުވާފައިވާ ١٠ - ٤ - ٨٠ ھ / ٢ - ١٠ - ٦٠ م ގެ މިހާރު ހަވާލުކުރެވުނު އަމުރެއްވިއެވެ.
ސ.ސަރަޙައްދުގެ އަތޮޅުގައި ކުރި تحقيق ގައި علي ވިދާޅުވި އަޅުގަނޑު މީހަކު ފޮނުވާފައެވެ. ސަބަބަކީ، އިހަށްދޫގައި އަތޮޅު رعيّة ކުރަންޖެހުން
انقلاب އެއްގައި عبدالله عفيف އާއި، عبدالله موسى އާއި، مجدي އާ 3 މީހުން ބަހައިގެން ޖަހައިގެން، ކުރިޔަށްދާން އަތޮޅުތަކުގެ قصد ކުރިކަމެވެ. ނަމަވެސް 5
މީހުން ދެކޮޅު ހަދައިގެން، ސ.ހިތަދޫއަށް ވަޑައިގެން، މުސްކުޅިވެރިކަމުގެ އަސާސީ ހަލާކުގެ މިކަން ނުބައިވިއެވެ. އެމީހުން ކުޅުނު ކަލާމު ބޭނުންކޮށް،
އިސްލާމީ ترجمان އެއްކަމުގައި އަޅުގަނޑު އޮފީސްގައި ބަހައްޓާނެވެ. މިހާ، މިކަމަށް އަޅުގަނޑުގެ ފުރުޞަތު ހިއްސާކުރުމުގެ މިހާރުގެ ކޮންމެ ފަހަރަކު މީހާކާއެވެ عفيف
އަޅުގަނޑު ބަލައިގަނެ ގެންގޮސް ވަރަށްގިނަ ބާރުދެއްކުމާ، މީހާކު ފުރުޞަތުގައި އެންމެ މުޅިކަން ފުރުޞަތުގައި އެއްބަސްވެއެވެ. ދެން އަންނަނިވި
ކާމިޔާބުކުރުމުގެ ބިރުވެރި ކުރޭ عرب ފުރުޞަތު ލިބިގެން އައީއެވެ. އިތުރުވުމެއް އެއްކަމެއް ދެއްވުމުގެ ދެކޮޅުވިއެވެ."

މިއޮފީހުގައި ކުރި تحقيق ގައި ފާޅުކުރި مصطفى ބޭފުޅާ، "މުޙައްމަދު علي ސ.އަތޮޅުން ބޭރުކުރުމަށް، ސަލާމަތްކުރުމުގެ ރުހުމަތް ކުރެއްވިއެވެ. ނަމަވެސް
މުޅިން ފިޔަވަޅުއަޅައިފިއެވެ. މިކަމަކީ انقلاب ގައި ބައިވެރިވި ވަރަށްގިނަމީހުން މިހާރު، ހައްޤު ހުރިހާ ފަރާތްތަކެވެ. އަޅުގަނޑު ފިޔަވަޅުއަޅައި،

އަޑުގަނޑު ހޯދަން ސުވަދީބުގެމީހުން އުޅޭވާހަކައިވިގެން ޖާނަށް ނުރައްކާވެދާނެކަމަށް. މިގޮތުގައި، عفيف ގެދަރުން "ސަރުކާރު" ހިންގަންހުރި علي ބައްޕާގެ موسى ދީދީ މިހާރުވެސް އަސްދަރާސްޖެހިގެންނެވެ. އަދި ފާރުގެ ދުބަސްނާއި عفيف ގެ ޖިހަށް صالح ފުސްފަހި، އަސްދަރާސްޖެހިގެންނެވެ. ސަބަބަކީ، މިހުސްވިމަހު ކުރަސްދުގެން انقلاب އެވެ.

މިހާރު މުޅިންވެސް عفيف ހުންނަނީ، ގަދުގައިހުންނަ މާރަނގައިގެ ދަޅިގައެވެ. އެހާމީހުންގެ ބަނދަރުތަކުގައިވެސް، އެހެރަސް ސިއްރުންބަހާއި މާރަނގައިގެމަނިކޭ އެޅުވުމަށް އެންގިމިހަކަށްލާން އެމާކަށް ނިކުތެވެ. އަދި ފުރަތަމައިގައި ހިލާފުއަށްދިޔަމަށްވެސް ކައިރިގައި ދިހަބާރަމީހުންގެންދިއެވެ.

މިހާރު ސުވަދީބުރަށްތަކުގައި ހަމައެކަނި عفيف ގެބަޔާކައިގެންއުޅޭ 200 ވަރަކަށްމީހުންނެވެ. ބޮޑެތިމީހުންނަކީ، ދޮންބަރާގެ عبدالله ديدى، ހުޅުދޫ مدم تخّان، ހުޅުދޫ انور، عبدالبارى، ފުވައްމުލަކު ކިޔާރު، عبدالله موسى، ابراهيم تخّان ގެ احمد ديدى މިމީހުންނެވެ.

عبدالله موسى ބުނެއުޅެނީ، "އަހަރެމެންނާއި، ހުވަދުއަތޮޅުގެ ފިޔަވަޅުލައިގެން ތިބޭ ބަޔަކު ތަމާއްރު ނަތީޖާ ހުރާކަށް ކުރެވޭނެ." މިގޮތުން ابراهيم تخّان ގެ احمد ديدى ގެ خيال އަކީ عبدالله موسى އެއަޅުވައިގެ ތިބި ގ.ސ. ގެ 200 ވަރަކަށްމީހުންނާއިގެން ހުވަދުއަތޮޅާއި ދިމާކުރުވަން ބޮޑެތިވެލި ހަމަޖެހޭއިރަކަށެވެ. عبدالله موسى ގެބަހަކީ، މަރުގެ އެންމެފަހުގެ ސިޔާސީ ޖެހިލުންތަކުގެ ފަރާތުން، "ސުވަދީބަށް نصر ހޯދައިދޭނީ މާތްﷲ އެވެ." މިއެވެ.

އަޑުގަނޑު ވިސްނާދޭތެރޭގައި، މިދުވަހުން 3 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އައްޑުއަތޮޅު ހަމަޖެހޭނެއެވެ. ސަބަބަކީ މިހާރު އުމުރުން ހަތަރުބަސްގަނޑާ ދޮވެތާ މަކަރުވެރިއަށް رعيّة ނުހަނު ވިސްނާކުރުމެވެ. މިހެންކަމުން رعيّة ނިކަމެ ފާޑުގައި ދިމާކުރަންފެށިއެވެ.

ފާދިފުރުން އިހަކަށްދުވަހު عفيف ވަރަށްވަރުގަދަ ޖަވާބެއް ބައިއާރުކަށް، ޖެހިއައްސަވައިފިއެވެ. ނަމަވެސް ޖެހިއައި ނުދިޔައެވެ. އެހާގެ جواب އަކީ، "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތަނަވަސްކަން ހޯދައިދޭން ހަމައެކަނި ފަރުވާކުރަނީ އެހާގެ امر ގިނަވީމައެވެ."

އިހަށް عفيف ގެއަށް ޖެހިގެން އުޅޭސެރޭ މިހާރުގެހައްސަޔާއެވެ. އަދިވެސް އިހަކަށްދުވަހަކު އަތޮޅުތެރޭ ފިސްތޯލާއާއެކު ނަޒަރުން ގ.ރ.އާ.އެކުގައިމީހުން ޕިޔާލާ ކަރަންޓަނާ عفيف ގާއި عبدالله موسى ދިޔައެވެ. އެބަރުން މިމީހުންނަށް ދިން جواب އަކީ "ފިސްތޯލު ޕާސް ސި.އައިގެ ސިޓީއެއް ހިފައިގެންއައިމީހަކަށެވެ. ދެން ސިޓީގެ ކައިރިއައްދިއުމުން އާނބެހޭ ފިސްތޯލާއާއެކު ދިޔަތާނީ ނިމުނީއެވެ. އަދި ގ.ރ.އާ.އެކުގެ މީހުންނަށްވެސް ގެންސަފަރެއް ކުރުމަށް ދެވޭނެއެވެ. ދަތުރުކުރެވޭނީ ދިވެހިރާއްޖެއިން ފިސްތޯލާއެކުވެސް، ދިވެހިސަރުކާރުގެ އެޖެންޓެއް ބަލަހައްޓަވައިގެންނެވެ."

ތިނަދޫއަށް ކަނޑައެޅުނީ ކުރީގެ އެއްވެސް ބަޔަކުތަކުން ބޭރުކޮށް ފިޔަވަޅު خبر ތިބި އެއްވެސް ޖަމާއަތާ عفيف ބުނެބަހަކީ "ފާޟިލް مصطفى ކަބަރު" ހުއްޓެވެ. ދެން އަޑުގަނޑު ބަލާބަލާއިރުން ގެސްޓުގައި عفيف އެއްބަސް "ކަރުނަކާއިގެ ތަރައްޤީއަށް ހުރިހާ ކަމަކާމެދު ހަމައެކަނި ހިނގާފައިވާކަމެވެ. އަދި ސުވަދީބު ސަރުކާރުން ދުވަސްދުވަހު އެންމެބޮޑު އަރަބިއްޔާގެ ކަމެވެ."

مصطفى ގެބަސްތަކުން ހިތްވަރު ހޯދައި، ކޮންމެއެއްޗެއް އެއީ މިއަހަރުގެ އެންމެބޮޑު ދަތުރުތަކުގެ ތެރެއިން ދިވެހި دولة އަށް ބަދަލުވެގެންދާނެއެވެ. މިހާ، މިއަހަރުގެ 4 މަހުތެރޭ އެއްވެސް ބަހުސެއް ނެތި ޖަމާވުމުގައި ދަތުރުކުރުމަކީ ޤަބޫލުކުރަމެވެ.

احترام قبول ކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

އަޑުގަނޑު
މަނިކުފާނަށް ކިޔަމަންތެރި خادم
ސޮއި: محمد حسن
ގ. އަތޮޅުހިންގާ حوال ފުޅުހި

٥ - ٤ - ١٣٨٠ ھ / ٢٧ - ٩ - ١٩٦٠ م މިޔޯ އައްޑުއަތޮޅުން

1- النبيل ابراهيم علمى
2- الفاضل ވަޒީރު احمد ދީދީގެ مصطفى
3- المحترم ގައުދު محمد މަނިކު
4- المحترم ސ. މުދަކަ ފިނިފެންމާގެ حسن ދީދީ
5- المحترم ސ. މުދަކަ ބަރެބެގެ ފުރިގެ ކަލޯ
6- المحترم ސ. މުދަކަ عبدالله علي
7- المحترم ނިލަންދޫ حكيم ގެ محمد جميل
8- المحترم ތިނަދޫ حسن تكرفان

ދ. އަތޮޅުއޮފީސް

ތިނަދޫ

نمبر 10 - 2/60

محكمة الامن عامّ އަށް

މަނިކުފާނަށް ގިނައިން ވެދުން سلام އަށްފަހު ادب ތެރިކަމާއެކު ދަންނަވަމެވެ.

ދ. ހަވަރުތިނަދޫ محمد ديدي ގެ عبدالله فخري އާއި احمد ديدي ގެ عبدالله فكري އާއި احمد ديدي ގެ ابراهيم سع. މުލަކު حسين ކަލޭގެފާނުގެ އާއި فتح العزيز އާދަމްގެ حوال ގައި ތިޔަ محكمة އަށް ފޮނުވީމެވެ.

މިމުނާސަބާއި، ١ ربيع الاوّل ١٣٨٠ ھ ވީ އަޅުގަނޑުމެން ހަވަރުތިނަދޫ حاجي عبدالله ގެ ބައްޕާފުޅުން ކަނޑައެޅިގެންދިޔަ 11 މީހުންގެ ތެރެއިން، މިދަރުމަވަންތަ ފިރިހެނުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައީސް އަހަރުގެ އަދުލުވެރި ވަޒީރުންނަށް މިއަމުރަށް ވަރުގަދަކަމާއެކު ތ. ފޮނުވުމަށް އަންގަވައިފިއެވެ. ދެން ތ. އަތޮޅުއޮފީހުން މިމީހުންނަށް سوال ކުރުމުން ”އަޅުގަނޑުމެން ސ. ދުވަހުކުރެއް ދަރިކަލުން ބާރުގެން މިއަމުރަށް އަދާކުރިއެވެ.“ މިހެންނެވެ.

މިހެން ދެންނެވުމުން އެއޮފީހުގެ ސެކްރެޓަރީއާއި، ހަވާލުދާރު اسمعيل زاهر ގެއާއި، الشيخ الحافظ آدم سعيد ގެ حوال ގައި މިއޮފީހަށް ފޮނުވީމެވެ. މިމީހުން ދަތުރުކުރަމުންދަނިކޮށް އާއިލާއިރުގައި، މިމީހުންގެ ދަރިންގެވެ. އެންމެފަހުން އާއި އަތޮޅުތެރެއިން آدم سعيد އާދަމްގެ ދަރަނި ކަނޑައެޅުމަށް ފޮނުވީއެވެ. މިއާ ދުވަހުގެ 11 މީހުން ދަރަނިދައްކައިފިއެވެ. އަދި ދަރަނިވެރިންނަށް ދެވެނީއެވެ.

އަދި ދަންނަވަމެވެ. ތ. އަތޮޅުއޮފީހުން ފުރުމުގެ ސަރަހައްދުން ١٦ - ٤ - ١٣٨٠ ھ / ٨ - ١٠ - ١٩٦٠ م ވީ 10.45 ގައެވެ. ސަރަހައްދުގައި މިމީހުން މިއޮފީހަށް ފޮނުވުމަށް އެންގެވުމާއި خبر ލިބުނީ، މިކަމުގެ ދަރަނިދައްކައިދީފައެވެ. ދެން އެހެން ވަގުތު وقت މިއޮފީހުގެ ހިސާބުގެ ސަރަހައްދުގައި ފޮނުވައި މިމީހުން ގެނައީއެވެ.

މިމީހުންގެ تحقيق ކުރުމުން އަދިވެސް، މިމީހުން ދަރަނިގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން مشورة ކުރުމަށް ދަތުރުކުރެވެ. މި 11 މީހުންގެ ނަމަށް ތަހުގީގުކުރެވިގެން ދިޔައީއެވެ.

މިކަނޑައެޅުމަށް ދަރަނިވެރިކަމާއި ހަމަ ތިޔަ محكمة ގައި ނިޔާކުރުމުގެ މިމީހުން ދެކެވޭ ދަރަނިގެ امر ނަގާއިރު ދަރަނި خبر އިންސާފުވެވެ.

މިކަމުގެ އެކު 8 މީހުން މިއަށް ދަރަނިގެ އަދާކުރެވޭ. މިއީ ހަމަ قصد ކުރުމަށް، މި 8 މީހުން މިއޮފީހުން ادب ތެރިކަމާއެކު ދަންނަވަމެވެ.

އަދިވެސް ދަންނަވަމެވެ. މިއައީ މިކަމުގެ ތެރެއިން ދަރަނިވެރިން ދަރަނިކުރުމަށް ދަރަނިދައްކަން ދާއިމީ މިކަމުގެ ފޮނުވާ ހަމަ މިއޮފީހުގެ ހުކުމް އިޖުރާއަތުގެ ވަގުތު محمد انيس މިއޮފީހުގެ ހަވާލުގައި ހުރި ކަމާބެހޭ خاص سمال ކުރުމަށް ހުށަހެޅީ، انذار ދެއްވީ، މިކަމާއި، ފިރިހެނުންގެ اهمال އެއްކަމުގައި ސާބިތުކުރައްވައިދެއްވާށެވެ.

احترام قبول ކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

އަރުވަނީ

މަނިކުފާނަށް ކިޔަމަންތެރި خادم

ސޮއި: محمد حسن

ދ. އަތޮޅުއޮފީހުގެ حوال ވެރި

١ - ٣ - ١٣٨٠ ھ ވީ އަޅުގަނޑުމެން

١- عبدالله فخري

٢- عبدالله فكري

٣- احمد ديدي ގެ ابراهيم

٤- مريم ގެ محمد

٥- عبداالله زهير

٦- ބައްޕާގެ عبدالله

٧- ދަރުމަވަންތަގެ عبدالله

٨- ކުޑަކުއްޖާގެ عبدالله

٩- ابراهيم شكيب

١٠- علي މަނިކު

١١- މުލަކު احمد تخان

މިލިޔުމަށް ދެންނެވި ސިޔާސީ ދާއިރާގެ އަޑުއަހާ ބޮޑުވެރިންގެ ދަރަނި ބަލަހައްޓާ، ކިޔަމަންތެރިކަމާއި ހިތްވަރުގެ ނިޒާމުތަކުގެ ނަތީޖާ، ވެރިކަމުގެ ވަރުގަދަކަން

ހުރިހާ މީހުންގެ ކިބައިން ހަރަކާތްތެރިވެއްޖެ. ދެން ބަލާ ހިސާބުން ފެނިގެންދަނީ މިފަދަ ދިވެހިތަކުގެ އަންނަ 4 ސަތޭކަ އަހަރު ފުރަތަމަ އެހެން ބޮޑު ވެރިންގެ

ގޮތުގައި ހުރިހާ ފަރާތަކަށް ބާރު ލިބިގެން އޮތް ހިސާބެވެ.

އެއްވެސް ބާރެއް ނެތް ހާލަތުގައި ބޭރުގެ ބާރުވެރިކަމަށް އަތުކުރާ ދިވެހިން ތަކުގެ ސިޔާސީ ދައުރު، ވެރިކަމުގެ ގާނޫނީ ބާރު، ބޭރުކަމުގެ ހިސާބު

އާއިލާ ކޮށްފައިވާ ހާލަތް، އަދިވެސް ކޮންމެ ދާއިރާއެއް، ވެރިކަމުގެ ބާރު ކަމަކަށް ނުވަނީއެވެ. ދިވެހި ރާއްޖޭގެ އިޖުތިމާޢީ ތާރީޚުގެ ކަންކަން

ދެނެގަތުމަށް ބޭނުންތެރިވާނެއެވެ. – (ދިޑީ)

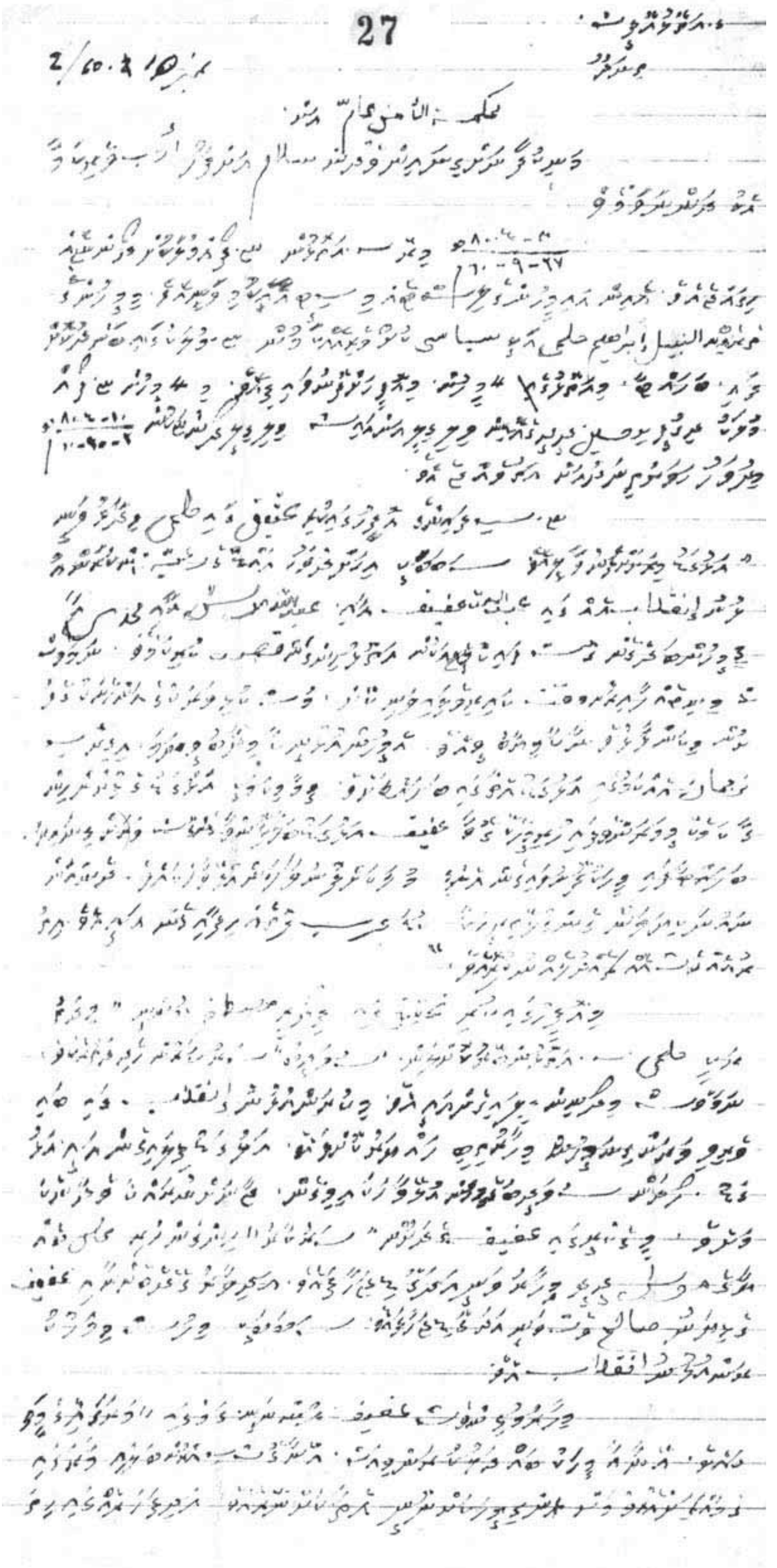

27

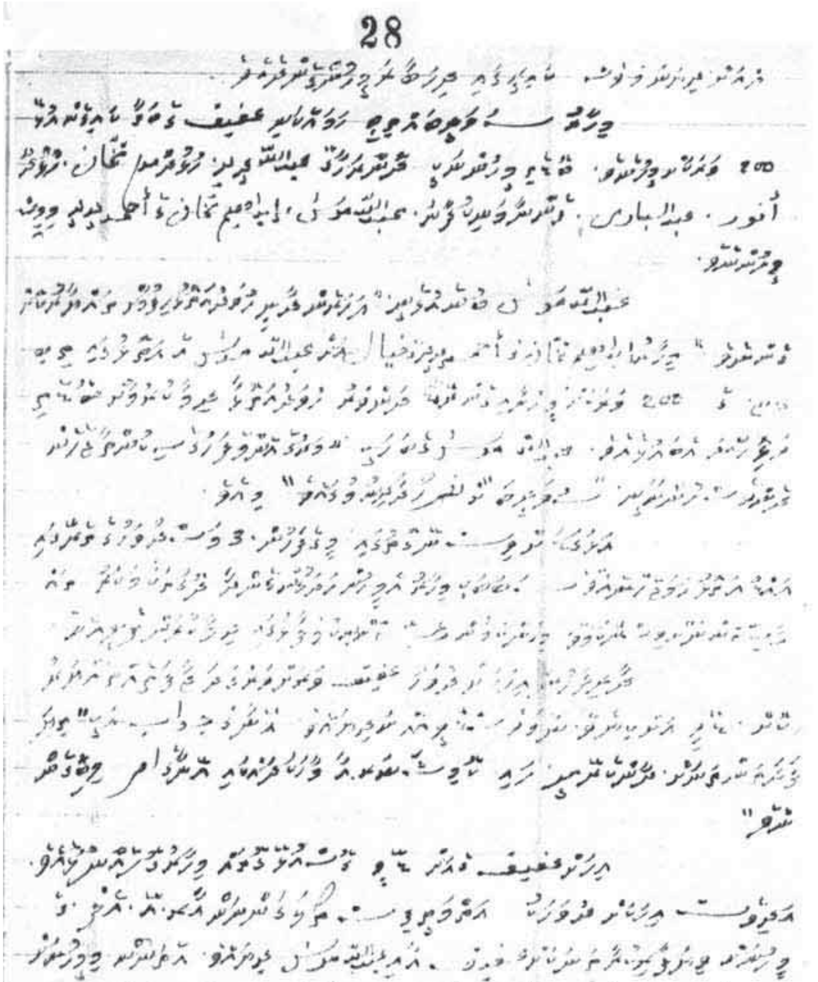

28

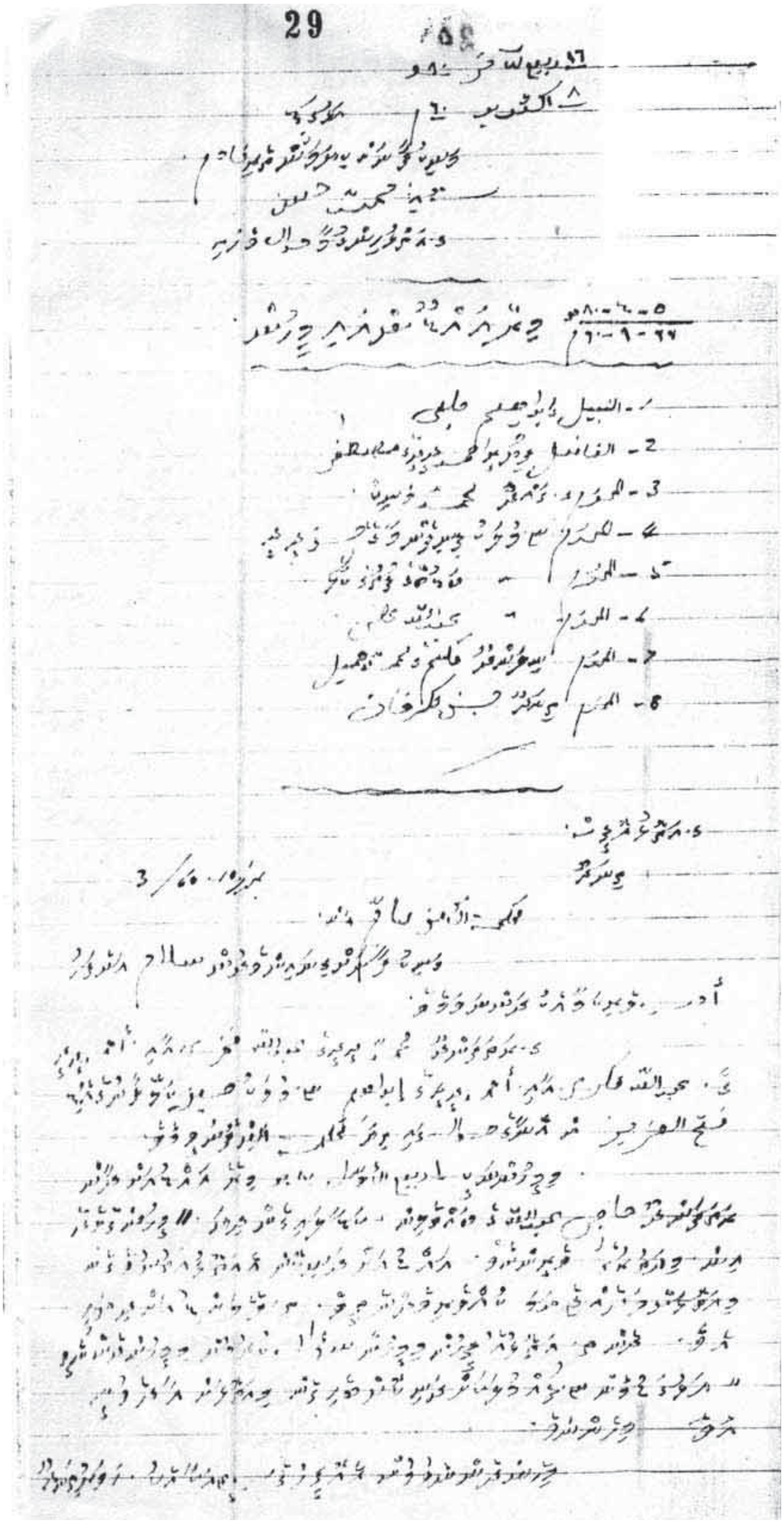

29

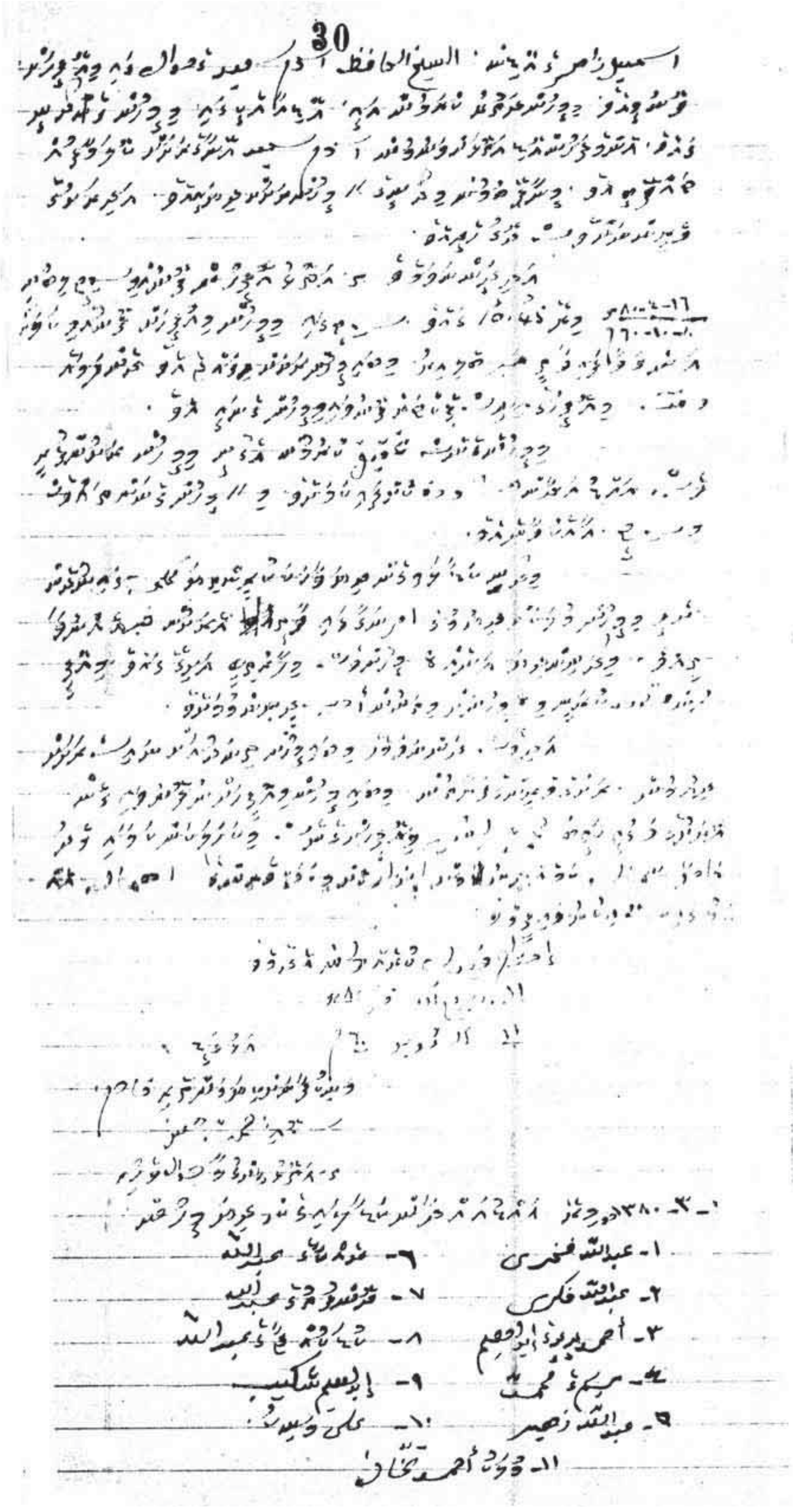

30

١- عبدالله فخري

٢- عبدالله فكري

٣- أحمد [illegible] إبراهيم

٤- [illegible] محمد

٥- عبدالله زهير

٦- [illegible] عبدالله

٧- [illegible] عبدالله

٨- [illegible] عبدالله

٩- إبراهيم شكيب

١٠- علي وحيد

١١- [illegible] أحمد [illegible]

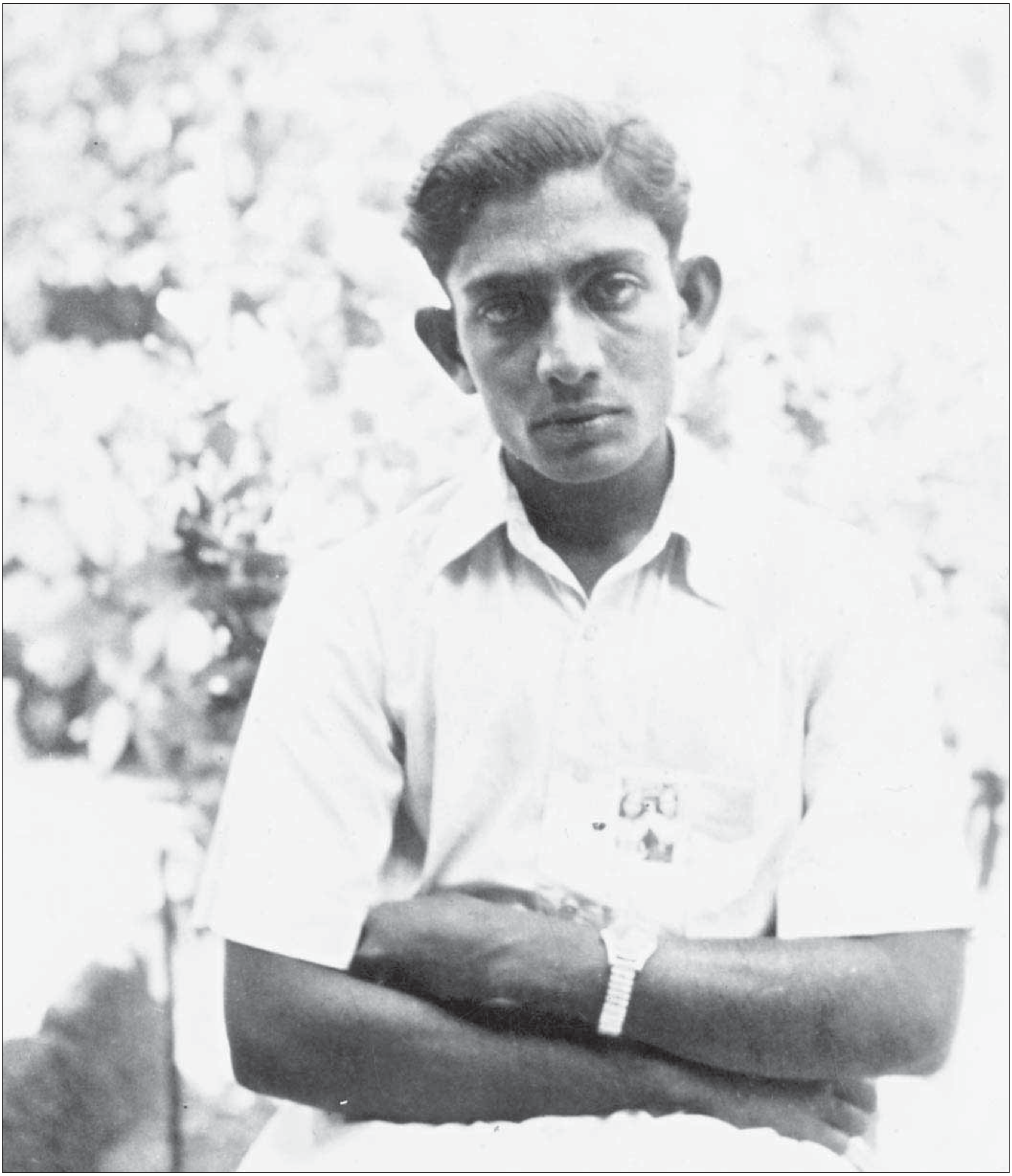

ދިންދީ مصطفى احمد دیدی

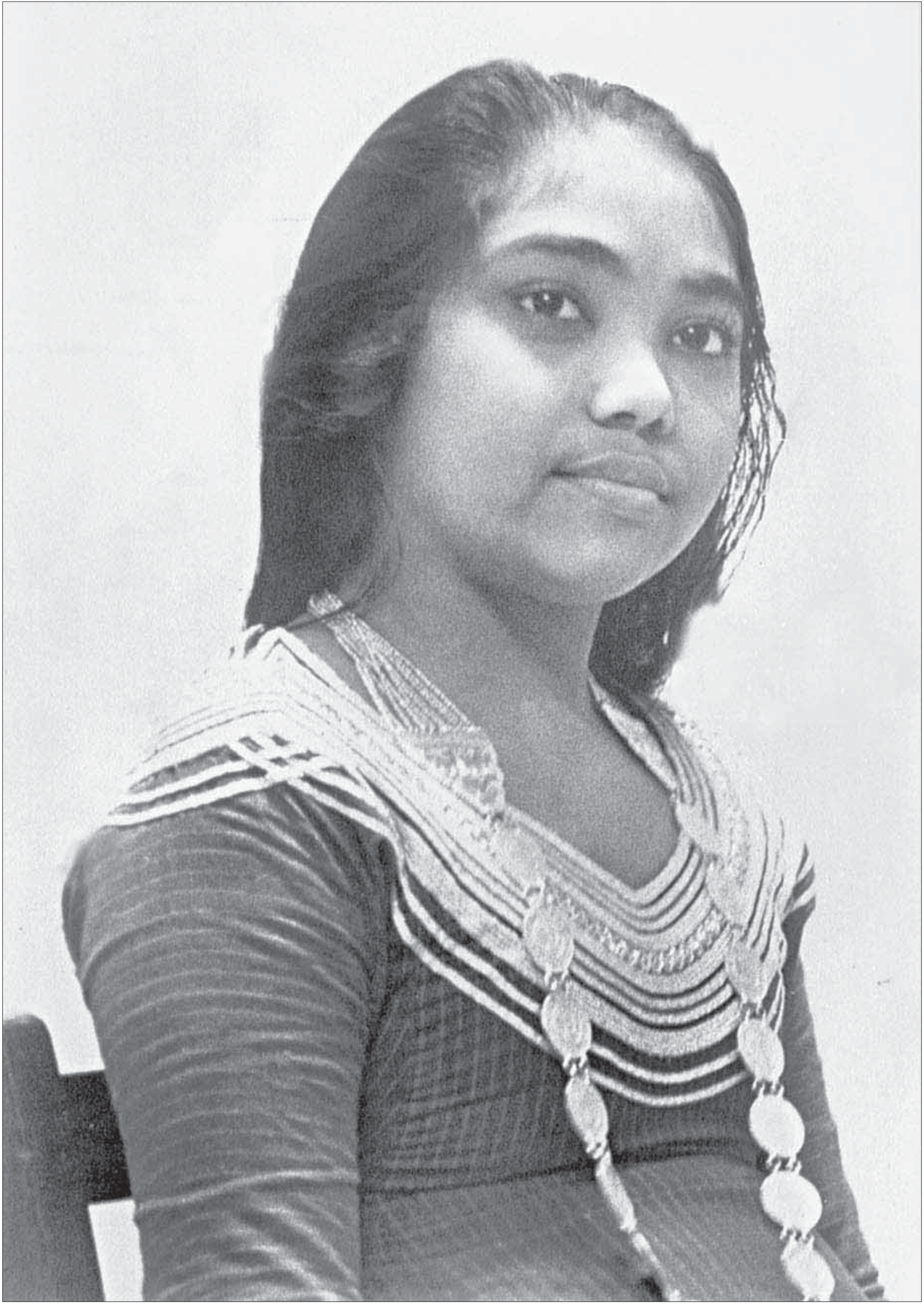

ސ. ގަމު خطيب ދޮންބައްޕާގެ ދަރިކަނބަލުން سعيدة

(ލިޔުއްވީ مصطفى احمد ديدى ގެ އަނބިކަނބަލުން އަދި މުސްތަފާގެ މުދައްރިސާއި މުޖުތަމަޢުގެ ވަންތަ)

ރަޝީދު ކިޔައިދެއްވިގޮތުގައި، ޖަލުގައި އަނދަގޮނޑުޖެހިގެން ބައިތިއްބެވުމަށްފަހު، ވަރަށްބާރަށް 19 ދުވަހުން ތަޖުރިބާކުރެއް ގޭގައިބަންދުކުރެވުނީއެވެ. ގޭގައި ބަންދުކުރިތާ މެންދުރުވަރަކަށްފަހު ސިޔާސީ ބަންދުން ނިކުމެވުނީއެވެ. އަނގައި ބިރުވެރިކަމުގައިވެސް، އެއްގޮތަކަށްވެސް ނުބައިގޮތަކަށް އަނގައިގެ ހާލަތު ބަދަލުވިއެވެ. މައިންބަފައިން ސަލާމަތުކުރުމަށް ގެނެސްފައިވާ ކަރުދާސްތަކުގެ ހުރިހާކަމެއް ދެއްކެވިއެވެ. ސިޔާސީ ބަންދުގައިވެސް، ރަޝީދުވާއި ޢާއިލާއަށް ވާނުވާގޮތެއް އެނގިފައިނުވެއެވެ. ރަޝީދުފުޅު ބަޔަކުމީހުން ބަލައިލުމަށްފަހު ހެއްލުންވެސް ދޭގޮތްވެ، ދަރިފުޅުގެ ހިތްވަރުގެ ބޮޑުކަމުން ކެތްތެރިކަމާ މިހާރު ދޮށީގެއިން އަރިހުގެ ގާތަށް ކުރުކޮށް ބަދަލުކުރެވުނީއެވެ. މުސްލިމާގެ ހާލަތު ރަނގަޅުވެ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ވީއެވެ. އެއީ މާކަމަށް ގޮސް ހަމަހިމޭންކަމާއެކު ރޫޙު ނެގިއްޖެއެވެ.

(އަބްދުﷲ ރަޝީދު އަލްޙާފިޡް މިވާހަކަ ކިޔައިދެއްވީ، 9 ނޮވެމްބަރ 2011 ވީ އާދީއްތަދުވަހުގެ ހަވީރު 5:35 ގައެވެ.) ރަޝީދު ވިދާޅުވިއެވެ. "މުސްލިމާގެ ނަސޭހަތްތެރިކަން އަދި ހުށަހެޅުން ހުރިހާ ކަމެއްގައި އެނގިއްޖެއެވެ. އެކަން މިހާރުގެ ދުނިޔޭގައި އަބަދުވެސް ހާސިލު ކުރެއްވުމެވެ. މިޒަމާނުގެ ކުރެހުންތަކުން ނުފެނިގެން ހިނގައިދިޔައީ، ނަފްސުން ގާތްކުރެވުނު ކަމެއް ނޫނެވެ. މިއަދު، އިސްލާމްގެ އަސާސް ޤާއިމް ކޮށްފައިވާ ފަރާތެއް ނެތެވެ. އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި ފަނޑުވެގެންދާ ކަމެކެވެ. މުސްލިމުން ތަބާވާން ޖެހޭ ދީނުގެ ބާރަކީ މިޒާނެވެ. އެކަން ބަލައިގަނެވޭނީ މީރުކަމާ ކުރިމަތިލެވޭ ޙާލަތުގައެވެ. މުސްލިމުން ބޭނުންވަނީ ބޮޑެތި ދަތިތަކުގައި ކެތްތެރިވުމެވެ. މުސްލިމުން އެހެން ބަޔަކަށް ނިސްބަތްކުރުމަށް ބިރުގަންނަ ކަމެއް ނުވާނެއެވެ." ރަޝީދުއްލާ އަނބިދަރިން ޝަހީދުވިކަމުގެ ދެވަނަ އަހަރު ކުރިމަތިލީ ބަހުސްތަކެއް ނުކުރެވި ފުރިހަމަ ސިފައަކުން މިއަދާ ހަމައަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ނަސީޙަތްތަކެކެވެ. ވާހަކަ ދައްކަމުން ދިޔަ ﷲ އެވެ. އިންސާނުންނަކީ ކުރީގެ އަހުލުވެރިން ނޫނެވެ.

ކުރިން ކިޔާފައިވާ މުސްލިމާ ކުރިއެރި ބަލިވެއްޖެއެވެ.

ޝަހީދުކަމުގެ މުސްލިމާ އަބަދުވެސް ގަސްދުކުރައްވަމުން ގެންދެވި ހާލަތު ކުރިމަތިލީ ކަމަކާ ދިމާވެގެންނެވެ. މަރުގެ ފުރުޞަތުގައި ބަލިތަކެއް ބޭނުންވެއެވެ. ވަރަށް މުހިއްމު ކަމަކީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމުގެ އަޅުގަނޑުމެން ހިތުގައި މުސްލިމުން ތަބާވާ ކަމެކެވެ. މުސްލިމާ ހާޒިރުވެ ގަދަކަމާއެކު ދަޢުވާ ދެމެހެއްޓުމުގެ ބޮޑުކަން ހާލަތުގައި އިތުރު ވެއްޖެއެވެ. މުސްލިމާގެ ދުޢާއާއި ގޮތްތަކަކީ ފުރިހަމަ ހިތުގެ ބޮޑުކަމެކެވެ. މުސްލިމާ އަބަދުވެސް ދިރިއުޅުއްވި ހިތްވަރުގައި މުސްތަޤިއްލު އުފެދިފައިވާ ކަމަކީ ބަދަލު ޝަހީދުގެ ކަމެކެވެ. ވަރަށް ފަސޭހަ ކަމަށް ވިސްނާލަމުން ފައިސާ ހޯދައިދޭ ރަނގަޅު ފަރާތްތަކެއް އެކުލަވާލެވުނެވެ. ވަރަށް އަވަސް ކުރިއެރުމެއް ލިބިދާނެއެވެ. ބޭނުންތަކެއްގައި ވިސްނުން ދިޔަ ގޮތުން ގޭތެރޭގައި ކުރީގެ އިޙުސާސްތަކާއި ބެހޭގޮތުން ނެތިދާ ދުވަސްތަކެއް ނުހޯދާ، އަޅުގަނޑުމެން އެދޭގޮތަށް މުސްލިމާ ފުރިހަމަވެ ފަސްވީއެވެ. (މިވާހަކަ މުރާސަލާތް ޙާލަތު ވަޒީފާތަކުގެ ކުރިމަތިން، ދާދިފަހުން ހިނގި ހާދިސާތަކުގައި ގަނބިގެން ދުނިޔެދޫކޮށްލެއްވި ހަމަ އަބްދުލްމަޖީދު ފަރާތުން ފޮނުވައިދީފައިވާ ސިޓީގެ ތަރުޖަމާއެވެ. މިދިޔަ ނޮވެމްބަރ 9 ވީ ބުރާސްފަތިދުވަހުގެ ހަވީރު ބައްޔަކުން ނިޔާވެ 2011 ވީ ނޮވެމްބަރ 9 ވީ ބުދަދުވަހުގެ ހަވީރު ކަލަކަލަ 5:35 ގައި އެކަލޭގެފާނު އަވަހާރަވެ ... 9 ވީ ހަވީރު ފަހުގެ ދުޢާކުރެވުނެވެ. 2011 ވަނަ އަހަރު ޝަހީދުވި ނުރައްކާތެރި ދުވަހުގެ ދުޢާގައި ބައިވެރިވެވުނެވެ.)

އަޅުގަނޑު މިދުނިޔޭގެ ފާނީކަމާ ބެހޭގޮތުން، ހަނދާންކުރަން ބޭނުންވަނީ، އަބުހުރައިރާ ރިވާކުރައްވާ ހަދީޘެއްގައި ވެސް ޝަހީދުންގެ ބަޔާން ކުރައްވާފައިވާ ގޮތެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުދެނެގަނެވޭ ޙާލަތުތަކުގައިވެސް، ގެދޮރުބެލެހެއްޓުމުގައި ދުޢާކުރަނީ ބާރުބާރަށް ގޮސް އުފެދޭ ކަމަކީ ހެޔޮކަމެކެވެ. ތަޤުދީރުގެ ބޮޑުކަމާއި އަދި ތަނަވަސްކަމަކީ ޝަހީދުގެ ދަރަޖަ ހޯދުމަށް ކުރިއަރާ ގޮތެވެ. ދަރަޖައިގެ ބޮޑުކަމުގައި ރުޅިއަރާ ކާމިޔާބީ ލިބޭނެ ޙާލަތެއް ޝަހީދުވާ ގޮތެވެ. ރިވާކުރެވިފައިވާ ހަދީޘުގައި، އަބޫހުރައިރާ ރިވާކުރެއްވި، ފަސް ނަބިއްޔާ ﷲ ގެ ރަސޫލާގެ ދަރަޖަ ހޯދުމަށް ﷲ ގެ ރަސޫލާގެ ފަރާތުން ޤަބޫލުކުރެއްވިއެވެ. ޝަހީދުންނަކީ ރިވާކުރެއްވި ހަދީޘުގައި ވިދާޅުވި ބަޔާން ކުރައްވާ ތަރުތީބުން ހިނގައި ދިޔަ ގޮތުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވާ ގޮތެވެ.

ޝަހީދުންގެ ފަސްބައިއެވެ. އެއީ:

- ބޮޑުވަބާއްގައި މަރުވެދާމީހުންނާއި،
- ބަނޑުގެ ބަލިތަކުގައި ނުވަތަ މާބަނޑުގެ ބަލިތަކުގައި
  ބަނޑުގައިރިއްސާ ނުވަތަ މަރުވާމީހުންނާއި،
- ގަނބިގެން މަރުވާމީހުންނާއި
- ބިންހެލުމުގައި ބިންގަނޑު ކަހާލައިގެން
  މަރުވާމީހުން، ނުވަތަ އިމާރާތެއް ނުވަތަ
  އިމާރާތްތަކެއް ވެއްޓި މަރުވާމީހުންނާއި،
- ﷲ ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރަމުން މަރުވާމީހުން ނެވެ.

ޢަފީފުގެ ޙަޔާތް އާސާރުތަކުން

12 މެއި 2016 ބުރާސްފަތި

— ޙަސަން ފަރީދު ވީގޮތަށް އޭގެފަހުން އެކަކަށްވެސް ނޭނގެއެވެ. ޢަފީފު
ވިދާޅުވިގޮތުގައި އެގަޅުބަޅުގައި އޭނާއައީ އެއްވެސްކަމެއްގައި ބައިވެރިވި
މީހުންނެވެ. އެކަމަކު އޭނާއަށް ލިބުނު އަނިޔާއަކީ ވަރަށް ބޭއިންސާފު އަނިޔާއެއްކަމެވެ.
ހަމައެކަނިވެސް ގޮތުގައި އޭނާއަށް ހުކުމްކުރެވުނީ ރައްޔިތުންގެ މައްސަލައެއްގައެވެ.
އެކަމަކު ކަންތައް ދިމާވީގޮތުން އަދުގެހުށަހެޅި މި ފަދަ ފުރަބަދަލެއްކުރާ އަބަދުވެސް
އެދިއެދިއްޖެއެވެ. ބަދަލުވުމުގެ ދުނިޔެ އަދުގެހުށަހެޅި ގޮތުގައި ކިޔުމެއްކަމާ — ޢަފީފު

• 31 އޮގަސްޓު 1982 އަންގާރަދުވަހުގެ "ހަވީރު"

ނޫސްވެރިންނާކިޔަސް، މަސްވެރިންނާކިޔަސް، ބޭސްވެރިންނާކިޔަސް، ސިޔާސީވެރިންނާކިޔަސް،
ފަނޑިޔާރުންނާކިޔަސް، ޢިލްމުވެރިންނާކިޔަސް - ޖާހިލުންނާކިޔަސް، ފަގީރުންނާކިޔަސް، އަންހެނުންނާކިޔަސް އިންސާނުންވީ
ހަމަ އިންސާނުންނަށެވެ. ހިނގާފައިދިޔައީ، ދުވެފައިދިޔައީ، އުދުހިފައިދިޔައީ، ފިނިފައިދިޔައީ، ހާދަހާ، ހާދަހާއަށްދުވެފައި، ހާދަ
ހުރިހާއެއްޗެއް ހިތްވަރުގައިގެންނެވެ. ހުރިހާއެއްޗަކާ މެދުހަނދާނޭ އިންސާނުންގެ ހިޔަނި ޤަބޫލުކުރެވޭ "ގޮނޑުވަރެއް"
ހަދަންޖެހިގެން ބައްޕާފައި ސަލާމްކުރެވިފައެވެ. އިންސާނާއި، ދުނިޔެއާ އެމީހުންގެ ނަފްސާއި ލިޔެފައިހުރި މަސްއޫލިއްޔަތެއް. އެއީ އާނާގެ
ވިސްނުމާ ހެދުން މަސައްކަތްތައް ދުނިޔޭގެ ޖާހިލުކަމާ ކުރިއަރުވަމުން ދިޔަ ކުރިއެރުމެވެ. ޖަމާޢަތުގެ ޝަރުޢީ ހަމަތަކުން،
އަދުގެދުވަހުގެ މިހާރުގެ އަދުގެހުށަހެޅި ދުނިޔެއެވެ. އަދުގެހުށަހެޅި އިސްލާމީ ދުނިޔެއާމެދު ދުނިޔޭގެ ޚިޔާލުތަކެވެ. ކުރީގެ
މުސްލިމުން ފަހުން ދުނިޔެއިން ހުށަހެޅި އަދުގެހުށަހެޅި މަސްއޫލިއްޔަތަކީ ޝަރުޢީ ޙަޤީޤަތް ޤަބޫލުކޮށް ދިރިއުޅުމުގެ ނިޒާމުތަކުގައި ވަކިވެއްޖެ ކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ.
ޙަޤީޤަތުގައި ހިތްހަމަޖެހުމާއި، ޙަޤީޤަތުގައި އިންސާނިއްޔަތު، ހާލަތާ އެއްބަސްވެފައި ވާ ކަމަކަށް ގޮތްތަކެއް ދިރިއުޅުމުގެ ވެރިކަމެވެ. މިހާރުގެ ވެރިކަމަކީ
ޙަޤީޤަތްމިހާ އަދުގެހުށަހެޅި މަސްއޫލިއްޔަތާ ވެރިކަން ޙިޔާލު އަހަރެމެންނެވެ.

ކުރިން ވެސް ދިވެހިން ވެސް ފަހުން ލިޔުނު ގަޑިއިރު ފޮތުގައި ލިޔުއްވައިގެން عبدالله عفيف ގެ ވެރިކަމާ ދިމާވި މަޢުލޫމާތު ހުށަހެޅިގެން ވެރިކަމާ ހަވާލުވެއެވެ.
އެކަމަކު ވެރިކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދިމާވި ކަންކަން ޙަޤީޤަތާ ނިމިގެންނެވެ. މިގޮތުން، ވަރުން ނިމިގެންދާ ނޫނެވެ.

36 އަހަރުކުރި

(މިވެރިކަމަކީ ކުރިމަތިލާ ވެރިކަމަކީ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚެވެ.) މާލޭގައި ސިޔާސީ އަދިވެސް ޖަލްސާއެއް ހުރިމަތި ފަހުން ސިޔާސީ ބައެއް
ބަދަލުކުރަން ބައްދަލުވުމުގައި عبدالله عفيف އާ ބައްދަލުކުރައްވާފައިވަނީ ސިޔާސީ ޙާލަތު މިގޮތުގައި 1980 ވަނައަހަރުގެ ފެބްރުއަރީ މަހުގެ ވާހަކައެވެ.
ބަދަލުވުމާއި عبدالله عفيف ގެ އަދުގެހުށަހެޅި ވާހަކަ ދެއްކެވި ހާލަތު ވާހަކަ ދައްކައިގެން ވެރިކަމުގެ ވާހަކަ އަދުގެހުށަހެޅި ވާހަކަ ދެއްކެވުމެވެ. ކިޔުއްވާލާށެވެ.
އެކަމުގެ ކަންކަމާ ޙަޤީޤަތުގައި ވާހަކަދެއްކެވެ. عفيف ގެ ވެރިކަމާ، އެކަމުގެ ތަފްޞީލްގެ ވެރިކަމުގެ އަދުގެހުށަހެޅި ވެރިކަމަކީ ނުވާނެއެވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގެ ދަރުބާރުގެ ނާޒުކު ސޯއިބުކުރުން ބައެއްދުވަހު ބަޔަކަށް ދެވަޑައިގަތެވެ. މިވެރިކަމުގެ ނާޒުކު
ސޯއިބުކުރުމާއި އެކުގައި އަދުގެހުށަހެޅި ކޮމިޝަނަށް ހުށަހެޅި ގޮތާއި ކުރިއެރުމުގެ ވަކިވެގެން ފަހުން ދަރުބާރުގެ ވަޒީރު

ސަމާލުކަމެއްދިނުން މިހާލަތުވެ. ސަމާލުކަންދިނުމަށްޖެހުން ސަފްހާއެއްވެސް އޮތީއެވެ. އެއީ، ޖެހިލުވުންޖެހުނުކަމާއި ދުވަސް ވާހަކައަށް ބަޖެޓާއި ހަމަ ވަރަށްބޮޑުވާތީއެވެ. އެކަންތައްތައް ހިނގީ އަޅުގަނޑު ދުރުގޮތަށެވެ. އެއްކޮށްބަދަލުހަމަ ”ނަޝްރާން“ އެވެ. ވީމާ އަޅުގަނޑު ހުރިގޮތަކީ، ހުރިހާތަކެއްނޫންނަމަވެސް އަތުޖެހުން ކިޔުމުއްސަ ހެދި ކަމަށްވާތީއެވެ. އެކަކަށްވުރެ އަމިއްލަނަމުގައި އުފާވެރިކަމާ އަޅުގަނޑު ދުރުގޮތެއް ކިޔައިދިނުމަށް ”ދެލަހަރާ ވާހަކައިގެ ގަނޑާރާ ހިސާބު“ގެ 3 ވަނައާއި އެއްވަނަދުވަހުގައި ވާހަ މިދުވަސްވީ ބަރާބަރު ވަރަށްގިނަވާހަކަތަކުގެ ބަޖެޓް ހިމެނިފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ”ދިވެހިޑައިޖެސްޓް“ ގެދިޔަ ކަރުދާސް މިގޮތުގައިވެސް ހަމަ އެބަސަލާމަތުވެއެވެ.

- ”ދިވެހިޑައިޖެސްޓް“ގެ މިއަދަދު (އާދެ! 68 ވަނައަދަދު) މިޝާއިޢުކުރެވެނީ އެޑިޓަރުނެތިއެވެ. ވީމާ ޖާގަހުސްވުމުން ”އެޑިޓަރުން“ ގެ ވާހަކައާއި، ”ހަވީރު“ ގައި ޝާއިޢުކުރުމުގެ عبداللہ عفيف ވިދާޅުވުމުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާހަކަ މިއަދަދުގައި ހިމަނާފައިވަނީ ދުރުގޮތެވެ. އަދި އެކަންކަމުގެ އަޅުގަނޑުދުވަސް ބައިވެސް ބާރުވެރިކަންހިމަނާފައިވަނީ ބެލުމަށެވެ. އެންމެބޮޑު އެއްސަބަބަކީ، ޖަރީދާ ވިދާޅުވިކަމަށް ”ހަފްތާ“ ގައިވިދާޅުވެގެން، ”ހަވީރު“ ގައި ވިދާޅުވެގެ ތަފާތުބަދަލުކަމެވެ. އަދި ޖަރީދާ ވިދާޅުވިކަމަށް ”ހަފްތާ“ ގައި ޖަހަރު ވިދާޅުވި ވާހަކަ ތަފާ ދުރުކަމެވެ. ވީމާ ކަންމެލެ މިހާރު މިކަންތައްގެ ހުރިހާކަމަކަށް ދުރުމެވެ.

ވީމާ ފުރަތަމަ ”ހަފްތާ“ގެ ބަދަލުގައިވެ. އެގޮތުން ”ހަވީރު“ ގެ ބައި ގެންގޮސްދީފައެވެ. — (އ.ބ)

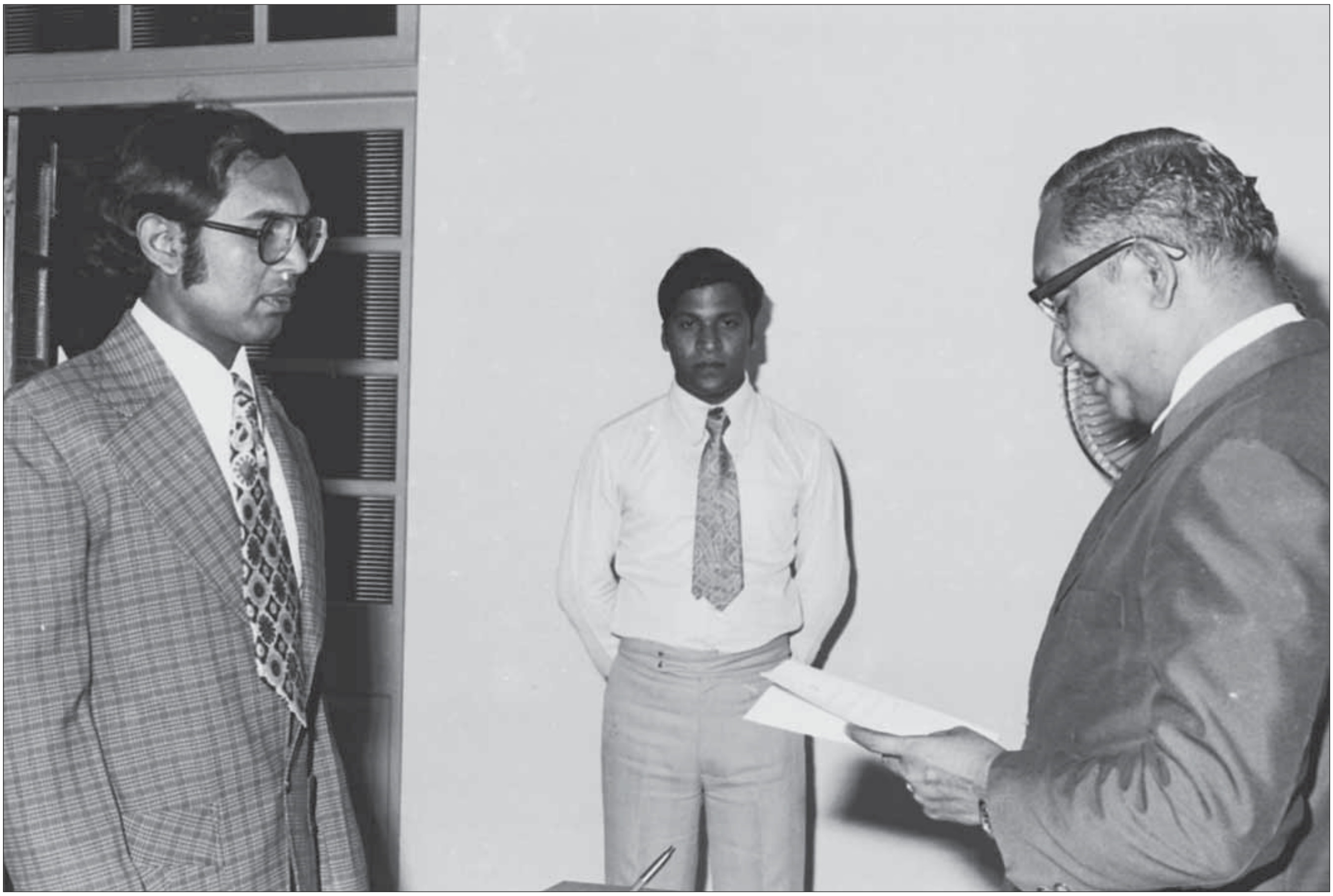
މާފަންނު ސިނަމާ އަރިމަތީ ޖާގައިގެ ބައްދަލުވުމުގައި، ޖުޑިޝަލް عبدالله زهري އެވެ. އަލާމަތުވިމުން عبدالله زهري އަދި، ރައްޔިތުންގެމަޖިލީހުގެ މެ.އަތޮޅުގެ އެއް މެމްބަރެވެ. މިދުވަސް ގޮވާނަތިބައްސި އިންތިޚާބުގައި ދިރިހުރިން احمدزاهرވެސް ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވެ. އަދި އިންތިޚާބު ކާމިޔާބުކުރެއްވީވެސް احمدزاهر އެވެ. މިއީ احمدزاهر ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުކަމުގެ ހުވާކުރައްވަނިކޮށްވުމުގެ ފޮޓޯއެކެވެ. ހުވާކުރައްވަވާ އަދިންނުވި ރައްޔިތުންގެމަޖިލީހުގެ ރައީސް احمدشاطر އެވެ. ފޮޓޯގައި ދެންއުޅުނީވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސެކްރެޓޭރިއަޓް މާފަންނު ނިޒާމް އަބްދުލް ރަޝީދުއެވެ. — (އ.ބ)

ޢަފީފުގެ ބަހާއު އާނާގެދުރުން "ހަވީރާ" އިންޓަވިއު

"ހަވީރާ" ގައި އަބްދުލް ޖާހިދު ދީދީއާއި ޢަފީފުގެވާހަކަ

- **ޢަބްދުﷲ ޢަފީފުގެ ބަހާއު އާނާގެދުރުން**

ހައްޔު "ރަދުން"

މި މަޒުމޫނަކީ، 1980 ވަނައަހަރު އަލްފާޟިލް އަބްދުލް ޖާހިދު ސިޔާސީ ޒިޔާރަތެއް ކުރެއްވި ދަތުރެއްގައި، އައްޑުއަތޮޅާ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ ވަކިވުމުގެ ބަޣާވާތުގެ ލީޑަރުކަމުގައިވާ އަލްފާޟިލް ޢަބްދުﷲ ޢަފީފާ އިންޓަވިއު ކުރެއްވުމަށްފަހު، ޢަފީފުގެ ބަހާއުގެ މަސައްކަތުން ލިޔުއްވާފައިވާ ލިޔުމެއް، ހައްޔު "ރަދުން" އިން، "ހަވީރާ" ގައި ޝާއިޢުކުރުމަށް ނަގާފައިވާ މުހިއްމު ބައިތަކެވެ. ހައްޔު "ރަދުން" ލިޔުއްވާފައިވާ ޗާޕުކުރައްވާފައިވާ، 90 މިނިޓުގެ 4 ކެސެޓުގައި ޢަފީފު ދައްކަވާފައިވާ އިންޓަވިއުގައިވާ މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށެވެ.

ހަވީރާ - 27 އޮގަސްޓް 1982 ހޮނިހިރު

އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ ޢަފީފުގެ ބަހާއިތުރެވެ. އެދި މިވާހަކަގައި، ޢަފީފު އައްޑުބަޣާވާތާމެދު ވިދާޅުވެފައިވާ އެއްވެސް ޗިޓުމެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނޫހެއް ނުވަތަ މަޖައްލާއެއްގައި ޝާއިޢުކޮށްފައެއް ނުވެއެވެ.

ޓޭޕްރިކޯޑަރގައި އަޅުގަނޑުހިފި ރެކޯޑިންގައި އަޅުގަނޑުގެ ކޮޓަރިގައި ޢަފީފު އާނާގެ ބަހާއުގެ ބެއްޔާގެއާ އުމުރުއަހަރުގެ ހަނދާނުގެ ސެކިއުރިޓީ ގެނެސްފައިވަނީ އަޅުގަނޑުގެ އަޅުގަނޑާއި ޢާއިލާ، ސީ.އައި.އޭ ގެ އޭޖެންޓުންނާއި، ވަޒީރުގެ ހަރަކާތް، އަލްފާޟިލް ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު، ވިދާޅުވެދެއްވައިފައިވެއެވެ. އެކަން ވާހަކަތައް ވިދާޅުވެދެއްވާފައިވަނީ ގެންގުޅުއްވި ބައިވެރިކަމަށް ބަޔަކަށް ދިނުމަށް، ހަނދުމަފުޅުކުރައްވާފައިވާ، ކުރިން ޖަމާވެފައިވާ ވާހަކަތައްތަކެވެ. ވާހަކަފުޅުދެއްކުމަށް ދިވެހިބަހުންނެވެ. އައްޑުބަހުން ވާހަކަދެއްކެވި ވާހަކަތަކާ މުޅިންގޮތަކަށް ބައްޕަމުން، މާލޭގައި ވާހަކަދެއްކެވި ތަރުޖަމާކޮށް ދިވެހިބަހަށް ވާހަކަދެއްކެވި އަދި އޭރު ގޮތްތައްކަމެވެ. ޢަފީފު ވާހަކަފުޅުތައް ދެކެވުމުން ހުރިހާ ބާރުދީ ބަހަށް ބަދަލުކުރަން ހިތްވަރުކުރައްވަމުންނެވެ.

އެކި ފަހަރުމަތިން، ޢަފީފު އަޅުގަނޑާ ބައްދަލުވުމުގެ ތެރޭގައި ވާހަކަފުޅު މީހުން ނަގައި ހަދާނެތީ އަޅުގަނޑަށް ފޮނުވައިދިނެވެ. އެކަމާ މެދުވެރިވެފައިވާ އިސްލާހީ ވަކިކޮށް ތަރުޖަމާކުރެއްވި، ބޮޑުގައި ތެރެވެރިވުމާ އެކަށްކަމުގެ ވާހަކަފުޅުވެއެވެ.

އިސްކޯލުން 5 ފަހު 5 އިންގިރޭސިކޯސް ޢަފީފު އާނާގެބަހާއު ވިދާޅުވިއްޔާ އެއްދުވަހަކު ދެމީހުން ބައްދަލުކުރެއްވީއެވެ. ދެކެވުން ތަފާތުވާހަކަތަކެކެވެ. އާނާއަށް ކެރޭކަށް ބިރުވެރިކަން އިސްލާހީކުރުމުގެ އެކަށީގެން ބުނެވުނު މާނާގެ ލޯނުމުންނެވެ.

ޢަފީފު އައްޑުގެ ސިޔާސީ ދައުރުގައި ގެންދަވަމުން އަޅުގަނޑާ ހަމަތެރިކަމާ ވާހަކަފުޅުކުރެއްވިއެވެ. ކުރީގައި ތިބި ހިސާބު މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ވިދާޅުވިއެވެ. އެދި ޢަފީފުގެ، އައްޑުބަޣާވާތާމެދު މިހާރުވެސް އިނގިރޭސިން ޚިޔާލު ބޭރުކުރައްވާ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލީމެވެ. ފުރާވަރު ކިހިނެއް ދިމާވީ ކަމެއް ބުނެވިދާނެތޯ؟ އަޅުގަނޑު ސުވާލުކުރީމެވެ.

އަޅުގަނޑު ބޭރުގެ ބެހޭގޮތުން ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ ވާހަކަދެއްކެވިއެވެ. މިގޮތުން ގެނައި ސަރުކާރުގެ ބަދަލު، އަޅުގަނޑުގެ ކުރެހުނު ބެހޭގޮތުން، މަސައްކަތް ފަށައިގަތުމަށް ކުރިއެރުމެއް. އަޅުގަނޑު ސުވާލުކުރީ ސަރުކާރާ މެދުވެރިވެ ވާހަކަދެއްކިއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ އެއްޗެއް ޢަބްދުﷲ ފުރުޞަތު އިނގިލި ބެހޭގޮތުން ސަރުކާރާ ދިމާވެ ވާހަކަދެއްކުނެވެ. އަޅުގަނޑު ސުވާލުކުރެއްވި ކުރަމުން ބަދަލުކުރައްވާ ޢަފީފު ދެއްކެވިއެވެ. އެހެނިހެން ބައެއް ކަންކަން އިސްލާހުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދެއްވި ޢަފީފު ކުރީގެ ބަޣާވާތުގެ ސަބަބުތައް ބައްލަވާލެއްވިއެވެ. އަޅުގަނޑު ސުވާލުކުރީ މިސަބަބުތައް ދަންނަވާލީމެވެ. އެހެންކަމުން ސަރުކާރަށް ދެއްކެވި ދެޔަރު ބެލެނިވެރިކަން ދުވަހަކުވެސް ކުރީގެ ދުވަސްތަކަށް ވުރެ ބަދަލުވެފައިވާ ސަރުކާރުން އެދުނީއެވެ. ޢަފީފު ހިނގާލުމަށް ކުރިޔަށް ގެންދިޔަ ކުރިއެރުން ބަދަލުކުރެއްވިއެވެ. ކަމަކާ ކުރިއަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމުން ބަދަލުވެގެންދިޔައެވެ. ދެކެވުމަށްފަހު އެޅުވި ޢަފީފު ވާހަކަދެކެވުނު ސަރުކާރާ ވަކިވުމުގެ ނިންމުން ހިނގާފައިވެއެވެ.

ޙާޝިޔާ ޙަބީބުގެ ބައްޕައަކީ މަޝްހޫރު އަލްޙާއްޖު އުމަރުގެ ބޮޑުބޭބެ ޙަބީބު އަލިފުޅެވެ. އެކަމަނާގެ ބޭފުޅުން 5 ބޭފުޅުންނެވެ. ދަރިކަލުން ތިއްބެވީ ޙަބީބާއި މުޙައްމަދު ޙަބީބާއި ޢަބްދުﷲ ޙަބީބާއި އަޙްމަދު ޙަބީބާއި ޙަސަން ޙަބީބެވެ. ބޭބޭކަލުންގެ ތެރެއިން އަލިފާނު ޖަހާފައިވާ ބުދުތަކުގެ މަސައްކަތް ކުރައްވާފައެވެ. ދަރިކަލުން އަހަރެންގެ ބޮއްޕާގެ އެކިއެކި ވިޔަފާރިތައް ކުރެއްވިއެވެ. އެކަމަނާ ވަރަށް ދީނީ ބޭފުޅެކެވެ. ޙަބީބުގެ ބޭބެ އެވަގުތު ދަތުރުކުރާ ބޮޑު ނާޚުދާ ހުންނެވީ ބަޑޭރިގެ އަތްބޮޑު ބާލާފައިވާ ބައިޑަށެވެ.— (ފުރަތަމަ ބާބު، މުޙައްމަދު ޢަލީ ނަޞީރު ފޮތް ص 195 ވަނަ)

ދާރުންބާރާސް ގެ ދަތުރު - ވ. ރަން ކަރުނާ

ދަތުރުގެ ސިޔާސަތުތަކާ މެދު ހިފެހެއްޓުން ސަލާމަތީ ކަށަވަރުކުރުމަށް محمد علي نصير ދެކެވޭ. އަޙްމަދު ދީދީގެ ގޮތުގައި ދާރުންބާރާސް ސަފަރުގެ ދެތަރުކާ ދުވަހުގެ ރާއްޖޭގެ ވެރިންނާއި އަތޮޅުގެ ޙާކިމުން ދީދީ ابراهيم ديدي އެވެ. މަސްވެރިކަމުގެ ފަހުން ބޮޑެތި ބަނދަރުތަކަށް ދަތުރުކުރި ސުލްޠާނުގެ ބަނޑާރަ ނައިބު ބޭފުޅުންނަށް އެކަން ދިޔައީ ގައުމީ އިޤްތިޞާދުގެ ވެރިކަމުގައި "މަރުޙަބާ" ދަތުރުކުރުމަށް ސަރުކާރުން ކަނޑައެޅިއެވެ.

މަސްވެރިކަން ދިރުވުމުގެ ސަބަބުން ބަނދަރުތަކުގެ އަގުތަކާއި ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގެ ދަތުރުތަކާ ބެހޭ ދާރުންބާރާސް ދަތުރުކުރުމަށް، 17 ޛުލްޤަޢިދާ 1362 - 16 ނޮވެމްބަރު 1943 ގެ އަންގާރަ ދުވަހުއެވެ. މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭ ބުރަކޮޅު ދަތުރުކުރި އެކަން ކުރިއަށް ގެންދިޔައިރު އެތަކެއް ދުވަސް ވަރަށް ބޮޑު ދުވަސްތަކުގައި ބަނދަރުތަކެވެ. އެކަމަކާ ގުޅިގެން ޖަމާޢަތް ބަދަލުވިއެވެ. ابراهيم نصير އާއި آمنة نصير ދެމީހުން 39 މީހުންނަށް 400 ރުފިޔާއާ ހިލޭ ދަރުބާރުގައި 550 ރުފިޔާ ކޮށްދެއްވިއެވެ. 29000/- (އަށާވީސް ހާސް) ސަތޭކަ ރުފިޔާ ދެއްވިއެވެ.

ފެބުރުއަރީ 4 ވަނަ ދުވަހު މަސްވެރިން ދާރުންބާރާސް ހެނދުނު ކަނޑަށް ނުކުމެވިއެވެ. އެދުވަހު ކަނޑު ވަރަށް ގަދަވެ، ވިއްސާރަ ޖެހުނެވެ. ބޯކަނޑުގެ ދަތުރުކުރުމަށް ބާރުތަކެއް ދިޔައެވެ. ބަނދަރު ކަމާބެހޭ ޚިދުމަތަށް ބާރުލާތީ ބަނދަރުގެ ދަތުރުކުރެވޭ ހިސާބުތަކުގައި ފަށަފަލާ ވަރަށް ބޮޑު ދިޔައިރު ހުއްޓުނެވެ. ދުވަސް ފާއިތުވީ ހިތާމަވެރި ގޮތަކަށެވެ. ދޮޅުވަނަ ދުވަހު މާލެއަށް ބުނުއްވައި ދަތުރު ކުރެއްވިއެވެ. މަސްދުވަހު 3 ވަނަ ދުވަހު ދިގުގޮތަކަށް ބައްޕަ ބަޔަކު ބަނދަރާ ދިމާލުން އަނބުރާ ދަތުރު ފެށިއެވެ. ހެނދުނު 5.30 ގައި ބަނދަރުގެ ފަރާތުން ދަތުރުކުރުމަށް ރާއްޖެ ހިތްހަމަޖެހުނެވެ. ކޮންމެ މަސައްކަތެއް ކުރެވުނު ނަމަވެސް ސަލާމަތުން ރައްކާތެރިވެވުނެވެ.

6 ވަނަ ދުވަހު ސަލާމަތުން ރާއްޖެއަށް އެނބުރި އައުމުން ރާއްޖޭގެ ވެރިންނަށް ކަމެއް ހިނގިއެވެ. މިނިވަން ދާރުންބާރާސް ބާރުވެރިކަމުން ގުޅިގެން ދަތުރު ކުރެވޭނީ މާލެއާ ދެމެދުގައި ބޭރު ޤައުމުތަކަށް ކުރެވޭ ދަތުރުތަކެވެ. އެއްވެސް ގޮތަކުން ރާއްޖެއަށް ކަނޑުގެ ދަތުރުތަކުގައި ރާއްޖޭގެ ބޮޑު ބަޔަކު ބަނދަރުތަކަށް ދަތުރުކުރިއެވެ. ރާއްޖޭގެ 39 މީހުން ކަނޑުމަތީގައި ގެއްލުނު ނަމަވެސް ފަހުން ސަލާމަތުން ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވީ الله ގެ ރަޙްމަތުންނެވެ.

މިވާހަކަ ކިޔައިދެއްވީ އަދި ޖަޕާނުގެ ހަމަލާދިނުމުން "ބްރިޓިޝް ލޯޔަލްޓީ" ސަބްމެރީނުން ފަޔަރުކުރި ވަގުތު ހިނގާފައިވާ މަންޒަރު ބަލާލައްވާފައިވާ މަނިކުފާނެވެ. ދުވަސް ސަބްމެރީނުން ހަމަލާދިން ބޭފުޅާގެ ދިރިހުރި ފޮޓޯއެއް މިމަޖައްލާގެ ޚާއްޞަ

10 ގައިވާނެ. – (އ. ބ)

ސަބުމެރީން އަނެއްކާވެސް އޮބްހަރުން ފަޔަރުކުރީއެވެ. ޗޭއާލިއަރިން ދުރުކުރެވުނެވެ. އެކުއްޗެއްސަށްގެ އެބަބަނދުއިބި ފުރަގެފުރަ ކަސްޓަމްގެ ދޮރުމަތީގައެވެ. މަނިކުފާނު އިބުރާހީމްކަލޭގެފާނެވެ. ބަހާރުދީން ސަބުމެރީން ދުރުކުރެވޭނީ ޝާމިލުވި މިހާރު ތިއްބެވީ ކާރުޗެގެ ގެދޮރުމިހާރުމުނިބަނީއެވެ. އާގެދޮރުކަމަށް ހިނގާއިރު ދެކުންފަރާތުގެ ޗަރުޗު އެބުނުވެ. ދިވެހިރާއްޖޭ ހިހިގާއިރުވެސް އަބަދުވެސް ޗޭއާލިރަށުގެ އަންނަނިވި ހިނގާލިއްޔާ މަސައްކަތް ކުރިބަޔަކު އަދިވެސް އޮއްވާ ޗޭއާލިރަށުގައި ފަޅުގައި އެބުރުންނެވެ. މިހާރު ސަބުމެރީން ޗެގާލުމާއި ޗޭގެ ދަމާލުމާއި ދުނިޔޭގެ މުދާތަކެއްގައި އެހެންނެވެ. ގޭގެ ދޮރުކޮޅަށް އަރުވާއިރު އަންނި އަވަހަށް ސަބުމެރީނާ ދިމާއަށް ފުންމާލިއެވެ. ޗެނަލް ކަނޑުމަތިން ފަޅުކަނޑުގައި އޮތެވެ. ނާޒުކު ހާލަތުގައި އޮތުމުންނެވެ. ހާދަ ގިނަ ދުވަހުން ބައްދަލުވީ އެއްބަނދަރުގައިނުން. އުމުރަކީ ވިއްސަކަށް އަހަރެވެ. (އާދޭ! މަނިކުފާނެވެ.) އަޅުގަނޑެވެ.

އަރުމާއިރު އަންނި އަވަހަށް ސަބުމެރީނާ ދިމާއަށް ފުންމާލިއެވެ.

ސީޕްލޭނެއް ފީނަމުން މަތިންދާބޯޓުން ބޮޑުވެފައިކަމުގެ ބޭރުފުށް ކަނޑުގެ އާބާދީ ފަށައިގަތެވެ. ނަގާލީ ބައިސްކަލްތަކެވެ. ދުރުގައި ސަބްމެރީނާ ދިމާލަށް އަނބުރާލާފައިވާ ދިގުމިނުގެ ތަނުގައި މިހާރު އިނގިރޭސި ސަރުކާރުން ދަނޑުވެރިކަމާ ފަޅުގެ ސަރަހައްދު ބޮޑެތި ނުބައިކަމުން ސަރުކާރުން ގޮސްފައިވާ ފޮނުވާލަދޭ ތަނަށް ގެންދިޔައީ ބޯޓެއް އަޅުގަނޑު ބޭރަށް ސަބްމެރީނަށްފަހު ގެއްލުނު 1 ފެބްރުއަރީ 6 ފެބްރުއަރީގެ ދުވަސްކޮޅަކު ހިފާލެވުނެވެ. އިނގިރޭސިން

އާދިއްތަ ފޮނުވާލެވުން އެދުވަސް ދިރާސާކުރުމުގައި އިނގިރޭސި އަނގަ އަނބުރާ ހިފަހައްޓާފައެވެ. ދުވަހު އަޅުގަނޑު ވަނީ ބޭރުގައި ވަގުތުން ތަނބާގަނޑު ތަޅާލާފައިވާ 15 ވަރަކަށް މީހުން އަތުލައިގަތް ابراهيم ديدى ގެންދިޔަ ދުވަހު އިންތިޒާރުން ވަގުތުތަކެވެ. އަނބުރާ ތަނަވަސްކޮށް ފިލާފައިވާ ދުވަސްވަރު ابراهيم ديدى ބޭފުޅާ އަތުލައިގަތް ސަބްމެރީނުން ދިޔަވެ ގުޅޭގޮތުން ބަޔާން ދިނުމުން ގެދޮރާއި މުދާ ހޯދުމަށް ދިޔަތާ ހިނގާފައިވާ ޗޭއާލިއެވެ.

ބޮޑުވެފައިވާ ގެދޮރުގެ ޗަރުޗު ގެއްލުން ދިންގޮތަށް ابراهيم ديدى ބޭފުޅާ އެގޮތުގެ ގެއްލުމަށް -/29000 ރ. އަދާކުރި ފައިސާ ސަބްމެރީނުން ގެއްލުންލިބުނު ފުރަތަމަ ބޭފުޅާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ބަލައިގަތެވެ. ސަރުކާރުން ދިނުމަށް އިނގިރޭސިން ގެއްލުން ދިނުމުގައި ދެކެވުނު ސަބްމެރީނުން ހަމަލާދިނުމުން ގެއްލުންދިން ބޭބޭފުޅުންނަށް ކަމަށް ގޮސްފައިވާ ބަޔާން ގެއްލުމާއި ދެއްކުނު ބޭފުޅާ ބަޔަކު ތިބިކަމަށް ބެލެވިފައިވެއެވެ. حقيقة ގައި ގެއްލުން ދިނީ އުޅުއްވި علي ديدى ގެ ދަރިކަލުން محمد ديدى އެވެ. ސަރުކާރުން އަދާކުރެއްވުން ގެއްލުން ދިނުމުން ދެއްކި ابراهيم ديدى ކަމަށް ބުނުމުން ސަބްމެރީނުގެ ޗާހަކަ އެނގޭނެއެވެ. އަދި ސަބްމެރީނާ ޗާޗާއި އެއްކަލަ ވަރަށްގިނަ ދުވަސްތަކެއް ފާއިތުވިއެވެ. އެހެންވެއްޖެ ސަބްމެރީން ޗޭޗޭން ދުރުކުރިއެވެ. އިނގިރޭސިން

ކަނޑުހުރިހާ އަދިވެސް ގެންދަނީ އެއްޗެ ދެވަނަ ހިނގާބޮޑުކަމެވެ. އެގޮތުގެ ކަނޑުމަތީބައްޓުގައި ސަބްމެރީން ޗާއްޗާ ދުރުކުރިއެވެ. އިނގިރޭސިން ސަބްމެރީން މަރުކަޒަށް ދުވެލިއެވެ. އާދޭ! ޗާހަކަތައް ދިޔައީއެވެ. އަދިވެސް ދުވަން ބަލައިލުމަށް އަރައި ކަނޑުން އަވަސް ދަނޑިބައިގެ އަތުލިއްބާ ދެކުނު ދުވަސްތައް ސަބްމެރީން ހިފަހައްޓައިފިއެވެ. ފުރަތަމަ ސަބްމެރީނާ އަޅާލާކަމުގައި ދަނޑިވަޅުގައި ކަނޑުން އަތުލިބުމާ ބޭފުޅާ އަދިވެސް ދުވަން ދެވަނަ ދިޔަ ސަބްމެރީނުގެ ނަގާލިއެވެ.

ސަރުކާރުން ހަދާފައިވާ އެތައްބައިވަރު ކަންތައްތަކެވެ. ވަރުގަދަ ދުވަސްތަކުން 4 ޖުލައިގެ ހަރަކާތްތަކެވެ. ބޮޑުވެރިޔާ އެއްބައިވަންތަކަމާއެކު ބަރުލަމާނީ ނިޒާމު ހުށަހަޅާފައިވާ ސަރުކާރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ ދައުލަތުގެ އިންތިޚާބު އިޢުލާނުކުރެއްވިއެވެ. ވަރަށް ބޮޑު ކަންކަމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ރަސްކަމުގެ މަޤާމު ހުއްޓުނެވެ. ފުރަތަމަ ޖުމްހޫރިއްޔާ އިޢުލާނުކުރެވުނީ ސަރުކާރުގެ ރިޔާސަތުގައެވެ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޤާމު އިންތިޚާބުކުރުމަށް ރައްޔިތުންގެ ރައުޔު ނެގުނެވެ. ބޮޑުވަޒީރުގެ މަޤާމާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ވަޒީރުންނާއި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ހޮވުނެވެ.

● ފުރަތަމަ ޖުމްހޫރިއްޔާ އިޢުލާނުކުރެވުނު ދުވަހު ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައީސުގެ މަޤާމަށް ނައިބުރައީސް ކަމަށް ފާމުލަދޭރި ކިލެގެފާނު ابراهيم ديدي ވިލާގޭ ސަރުކާރުގެ އެއްބައި ހުށަހަޅުއްވައިފިއެވެ. ބޮޑުވަޒީރުގެ މަޤާމު ގެނެސްދެއްވި ޤާނޫނުއަސާސީ "ރައީސް" ބަހަށް. އަސާސީ ޤާނޫނުގެ "ރިޔާސަތު" ނަމަށް ވުމުން އެކަމުގެ ރޭވުމަށް ތަފާތުވެއެވެ. އަސާސީ ޤާނޫނުގެ ބާރުތައް ● ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޤާނޫނުއަސާސީ ދެއްވި އިޚްތިޔާރުތަކެވެ. އެ ހުށަހެޅުމުގެ ތެރެއިން ޤާނޫނުއަސާސީ އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާއި ދައުލަތުގެ ޤާނޫނުތަކެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ މައްޗަށް ހޮވުނު ރައީސުގެ މަޤާމު ރައްޔިތުން ހޮވުމުގެ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން ރައީސަކު ހޮވުމުގެ ގޮތް ދެއްވީ ● ދައުލަތުގެ ވަޒީރުން ހޮވުމުގެ ބާރު ރައީސަށެވެ. ސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުންގެ ރަސްމީ ގޮތުގައި ސަރުކާރުގެ ދައުލަތެވެ. ދައުލަތުގެ ބާރު ރައްޔިތުންނަށް ● އަދި ދައުލަތުގެ ބަލަހައްޓަވާ ސަރުކާރުގެ އިސްތިއުފާ ދިނުމުގެ ބާރު އަސާސީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަޖިލީހަށެވެ. **ޤާނޫނުގެ ދަރަޖަ ބަދަލުކުރުން:** ޤާނޫނުއަސާސީ ހިމެނޭ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބާރުތަކާއި އިޚްތިޔާރުތައް ދެއްވާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގައެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބާރުތަކަކީ ޤާނޫނު ހެދުމާއި ބަދަލުކުރުމެވެ. އެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން، ރައީސް ހޮވުމުގެ އިޚްތިޔާރު އަދި ރައީސް ދެކެ ގޮތުގައި އަދި ދައުލަތުގެ އިސްވެރިން ނެގުމެވެ.

ދައުލަތުގެ ބާރުތައް އޮތީ، ޤާނޫނުގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގޮތުގައި އަސާސީ ބާރު، އަސާސީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަލަހައްޓާ ސަރުކާރު ހިންގުމުގެ ބާރު ރައީސަށް ލިބިގެން ވަނީ ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުންނަށް ރައްޔިތުން ހޮވާ މަޖިލީހަށެވެ. ރައީސް ހޮވުމުގައި އިޚްތިޔާރު، ރައީސް ކަމުގެ މުއްދަތު ހަތަރު އަހަރު، އަސާސީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ފާސްކުރަން ވާނެއެވެ.

ސަރުކާރުގައި ބޮޑުވަޒީރު ހޮވުމުގެ ބާރު ރައީސަށް ލިބިގެން ވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބަހުގެ މައްޗަށެވެ. އަދި ރައީސް ނުވަތަ ވަޒީރަކަށް ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ބަހުގެ މައްޗަށް ހަމަޖެހިފައިވެއެވެ. ދައުލަތުގެ ޤާނޫނުތައް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ބަހުގެ މައްޗަށް ކުރަންވެއެވެ. އިންތިޚާބުކުރެވޭ ރައްޔިތުން ދެކޭ ގޮތަށް އަދި 10 މެންބަރުން ހިމެނޭ މަޖިލީހެއް ހަމަޖެހިފައިވެއެވެ. ދެކޭ ގޮތަށް ރައީސް ހޮވުމުގެ ބާރު ރައްޔިތުން ހޮވާ މަޖިލީހަށެވެ. އަދި ހުރިހާ ކަމެއް ރައްޔިތުންގެ ރައުޔުގެ ދަށުން ކުރުމުގެ ޤާނޫނެއް ހެދުމަށް ފަށާފައިވެއެވެ. ސަރުކާރުގެ ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އިޢުލާނުކުރުމުގެ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ ރައުޔުގެ މައްޗަށް ސަރުކާރުން ބަލަހައްޓާ ރައްޔިތުން ހޮވާފައިވާ އެހެން ސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުންނަށް ސަރުކާރުގެ ހަމަޖެހިފައިވެއެވެ. __ދައުލަތުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ޖުމްހޫރިއްޔާ ރިޔާސަތު ގެނެސް ދިނުމަށް އަތަށް 37 މެންބަރުން ހިމެނޭ މަޖިލީހެއް ހޮވިފައިވެއެވެ.__

އިންތިޚާބުގެ މަސައްކަތް ނިމުމަށް ފަހު އެތައް ގޮތެއް ދެއްކެވުމަށް ދައުލަތުގެ ރަސްމީ ވަޒީރުންގެ ބަދަލުގައި ރައީސަށެވެ. ރާއްޖޭގައި ޤާނޫނީ އަސާސީގެ ދަށުން ބަދަލު ގެނައުމަށް ހަމަޖެހުނެވެ. ރައީސް ހޮވުމުގެ އިޚްތިޔާރު ރައްޔިތުންގެ ރައުޔުގެ މައްޗަށް ސަރުކާރެވެ. ރަސްމީ ގޮތުން ރައީސް ހޮވުމުގެ ބާރު ރައްޔިތުންނަށް ދެއްވުމަށްފަހު ރައްޔިތުންގެ ބޮޑުވަޒީރު ހޮވުމުގެ މަސައްކަތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިސްވެރިން ބަލަހައްޓަވާ ގޮތަށް ރައްޔިތުންގެ ރިޔާސަތު ސަރުކާރުން ގެނެސްދިނުމަށް އިޖުރާއަތުތައް ފެށުނެވެ.

ކަޅުދުވަސްތަކާ ދިމާވުން ރަށްތަކުން: ދައުލަތުގެ ބާރުތަކުގައި މަސައްކަތް ސަރުކާރުން ބަދަލުކުރުމުގެ ފުރުސަތުގައެވެ. އަދި ހަމަ ސަރުކާރުން

ފުރިހަމަވެފައެވެ. ދަރުސްކޮށްދެއްވުމުގެ އަސާސްތަކުގެ ގޮތުގައި ތަޢުލީމީ ނިޒާމެއް ކަރުދާހުގައި ލިޔުއްވާ ހިފެހެއްޓެވި ފަހުން އަނެއްކާ ވަނީ ކަލޭގެފާނުން

ދަރުސްދިނުމުގެ މަސައްކަތުގައި އިސްވެ ހުންނެވި ބޭކަލުންނެވެ. ހިލޭ ދީން ދަސްކޮށްދިނުމަށް އަމިއްލަ ގެތަކުގައި ވެސް ދަރުސްދެއްވިއެވެ. ކަމަށް

މިނިވަން ގޮތެއްގައި ދީނީ ދަރުސްތަކާއި އަމާނާތް ވަޢުޡުކުރާ ދީނީ ބޭފުޅުންގެ މަޖިލިސްތަކުގައި ބައިވެރިވެ ހަރަކާތްތެރިވުމަށް އަދިވެސް ހުރިހާ ދީނީ ބޭފުޅުންނަށް

ކުރަމުން އެދިވަޑައިގަތީއެވެ. الله ގެ حضرت ގައި ދުޢާދަންނަވަމުން ގެންދެވިއެވެ.

ޤާރީވަކަން: އިބްރާހީމް ދީދީއަކީ ރަނގަޅު ޤާރީއެއްގެ ގޮތުގައި ކީރިތި ޤުރުއާން ކިޔަވައިދެއްވި ބޭކަލެކެވެ. ހުކުރު ދުވަހު ޚުތުބާ ކިޔެވުމުގެ ކުރިން

ކިޔަވައިދެއްވިއެވެ. ފަހުގެ ޒަމާނުގައި ޤާރީ ކަމުގެ ވާޖިބު އަދާކުރެއްވިއެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު މާލޭގައި ހުކުރު ނަމާދުގައި ކުރިއަށް ހުންނަވައިގެން ޤުރުއާން

ކިޔަވައިދެއްވިއެވެ. މިގޮތުން ބޮޑު މިސްކިތުގައި ހުކުރު ނަމާދު ކުރުމަށް ކުރިން ޤުރުއާން ކިޔަވައިދެއްވި ބޭކަލެއްގެ ގޮތުގައި ކަލޭގެފާނު މަޝްހޫރެވެ.

ބޮޑު މިސްކިތުގެ ތިލަވާތް ކިޔެވުމުގެ މަސައްކަތް ބަލަހައްޓަވާފައިވަނީ ކަލޭގެފާނެވެ. ޤާރީ ކަމުގެ ދުވަސްތަކުގައި ހޯދެވުނު ޝަރަފު މަތިވެގެން ދިޔައެވެ.

ޚަޠީބުކަން: ފާޑިޔާރުކަމުގެ ބޭފުޅަކަށް ހަމަޖެއްސެވުމުގެ ކުރިން ޚަޠީބުކަމުގައި ހުންނެވިއެވެ. ޚަޠީބުކަމުގެ ވަޒީފާގައި ކަލޭގެފާނު ބޮޑު މިސްކިތުގައި ޚުތުބާ ކިޔެވިއެވެ.

ކަލޭގެފާނަކީ ވަރަށް ފަޞީޙް ޚަޠީބެއްގެ ގޮތުގައި ލޯބި ލިބިވަޑައިގެންނެވި ބޭކަލެކެވެ. ތިމާގެ ޚުތުބާތަކުގައި އަސާސީ ގޮތެއްގައި ނަސޭހަތްދެއްވިއެވެ.

ކަލޭގެފާނު ޚުތުބާ ކިޔެވުމުގެ ކުރިން ބޮޑު މިސްކިތުގައި ހުކުރު ނަމާދު ކުރައްވައި، ހުކުރު ޚުތުބާތައް ލިޔުއްވައި ރަނގަޅު ގޮތެއްގައި ކިޔަވައިދެއްވިއެވެ.

ކުރިއަށް ގެންދެވި ޚިދުމަތްތަކުގެ ސަބަބުން ޚަޠީބުކަމުގެ ވާޖިބު އަދާކުރެއްވުމުގައި ކަލޭގެފާނު ވަރަށް މަޝްހޫރެވެ. އަދި ބޮޑު މިސްކިތުގެ ޚަޠީބުކަމާއި ހަވާލުވެވަޑައިގެން

ދިރިއުޅުއްވިއެވެ. ފަހުން ފާޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް ދިޔައިރު ވެސް ޚަޠީބުކަން ކުރެއްވިއެވެ.

ކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައިގަތް ގޮތުގައި، ޚުތުބާ ކިޔަވާ ބޭފުޅުން ދީނީ ޢިލްމު ލިބިފައިވާ ބޭފުޅުންނަށް ވާންވާނެއެވެ. ޚުތުބާތައް ލިޔުއްވައި ހުސްކުރިއިރު ބޮޑު ފޮތެއްގައި ލިޔުއްވިއެވެ.

މިގޮތުން ލިޔުއްވި ޚުތުބާ ފޮތުގައި ބޮޑު ޚުތުބާއެއް ހިމެނެއެވެ. ކަލޭގެފާނު ލިޔުއްވި ޚުތުބާތަކާއި ދުޢާތައް ހަމަޖައްސަވައި ފޮތަކަށް ހަދައި ހިމަނުއްވާ ޖެހިފައިވެއެވެ.

ބޮޑު ފޮތުގެ ޢަދަދު ޚުތުބާ ކިޔެވުމަށް ބޭނުންކުރެވިފައި، ބޮޑު ޚުތުބާ ފޮތުގައި ބޭނުންކުރި ގަނޑުގެ ޖަނަވަރު ކަރުދާހުގެ ބޮޑުމިނަކީ 6×10 އިންޗިއެވެ.

ޖުމްލަ ޖުޒުތަކުގެ ޢަދަދަކީ

ކަލޭގެފާނު ހަމަ ބޮޑު މިސްކިތުގެ ޚަޠީބު ابراهيم ديدي ވާހަކަ ދައްކަވާފައިވަނީ ބޭނުންތެރި ޚުތުބާތަކުގެ ވާހަކައެވެ. ބޮޑު ޚުތުބާ ފޮތުގެ ވާހަކަ ކުރިން ލިޔުއްވާފައިވާ

ޚުތުބާތަކުގެ ތެރެއިން މިހާރު ހިފަހައްޓާފައިވާ ޚުތުބާތައް ހަމައެކަނި ފޮތެއްގައި ހިމެނެއެވެ! އެއީ ކަލޭގެފާނު ލިޔުއްވި ޚުތުބާތަކުގެ އަސްލު ފޮތެއް ހިމަނާފައިވާ ފޮތެކެވެ.

ޚުތުބާތައް ލިޔުއްވުމުގައި ކަލޭގެފާނު ލިޔުއްވި ގޮތް ބޮޑު ފޮތެއްގައި ހިމެނެއެވެ. ޚުތުބާ އެއްކޮށް ތަރުތީބުކޮށް އަލުން ހަމަޖެއްސެވުމަށް ޚުތުބާ ފޮތް ބޭނުންކުރަމުން

އަހަރުތަކެއް ދިޔައެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު ބޭނުންކުރެއްވި، ބޮޑު ޚުތުބާ ފޮތާއި ކުޑަ ފޮތް ހިފެހެއްޓެވުމަށް ބޭނުންކުރެއްވި ތަން ހުރީ މާލޭގައެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު ބޮޑު ޚުތުބާ

ފޮތް ހިފެހެއްޓެވި މުއްދަތުގައި ބޭނުންކުރެއްވި ޚުތުބާތައް އަނެއްކާވެސް ހިމެނެއެވެ. ބޮޑު ފޮތުގައި ކިޔެވުމަށް ކަލޭގެފާނު ލިޔުއްވި ޚުތުބާތަކަކީ ތާރީޚީ ޚުތުބާތަކެވެ.

ދީނީ ކަންކަމުގައި ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކުރައްވައިގެން އަލިކަމަށް ގެނެސްދެއްވި ޚުތުބާތަކެވެ. ބޮޑު ޚުތުބާ ފޮތުގައި ހިމެނޭ ޚުތުބާތަކަކީ ހަމަ ހިފެހެއްޓުމުގެ

ކަލޭގެފާނުގެ ބޮޑު ޚިދުމަތްތަކުގެ ތެރެއިން ބައެކެވެ.

މަޝްހޫރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިތްވަރާއެކު މަޝްހޫރުވެގެން އުޅުއްވި ބޭކަލަކު ވަފާތުވެވަޑައިގެންނެވީ 1362 ވަނަ އަހަރުގެ ޛުލްޤަޢިދާ މަހުގެ 30 ވަނަ ދުވަހުއެވެ. އޭރު

ކަލޭގެފާނުގެ ޢުމުރުން ހަތްދިހަ ވަރަކަށް އަހަރު ވެފައެވެ.

އެންމެ ފުރަތަމަ ޝަރުޢީ ސިޔާސީ ޖަމްޢިއްޔާ: ކަލޭގެފާނުގެ ޒަމާނުގައި ސަރުކާރުން ނެރުނު ދިވެހި ބަހުން ސުލްޠާނުގެ محمد ޝަމްސުއްދީނާއި

ހިތްވަރު އަޅުއްވަނީ ابراهيم ديدي (ބޮޑު ފިޔާތޮށި އެތެރެ ހަތަރުވަނަ ބައްޕަ ބާރާ ފޮތް) އަދިވެސް ބަދަލުކުރެއްވި ބޭފުޅުން ބަހައްޓަވަން އަދި

އެންމެ ފުރަތަމަ ބޭފުޅުން ބަހައްޓަވަނީ ސިޔާސީ ޖަމްޢިއްޔާ ވަކިކުރަނީ ސިޔާސީ ޖަމްޢިއްޔާއެވެ. މަޝްހޫރު ކަންކަން ކުރެއްވިއިރު ގައުމީ ފިކުރު ސިޔާސީ

249

ޖަލްސާގައި 1362 ވަނަ އަހަރުގެ ذي الحجّة މަހުގެ 21 ވީ އާދިއްތަދުވަހުއެވެ. ސިންގަޕޫރު ޖަޕާނުންގެ އަތްދަށަށް ހިނގައިދިޔަކަމަށް ބޯސް، ޖަޕާނުމީހުން ބަނބަން ހިފުމުން އަސްކަރީ ފުރަސް އިނގިރޭސިން ދޫކޮށްލުމުން. މިކަމުން ދިފާޢުކުރުން ހިންދުސްތާނުގެ ބޭރުގައި ތިބި ހިންދީ ސިފައިން ސިޔާސީ ލީޑަރުން ތަފާތު ކަންކަން ކުރަމުން ގެންދިޔައެވެ. އެއްބަސްވުމަކަށް ޖަޕާނުން ދެކެނީ އިނގިރޭސިންގެ ދަށުން ހިންދުސްތާނު ދޫކޮށްލުމެވެ. އިނގިރޭސިން ގެންގުޅުނު ހިންދުސްތާނުގެ ލަޝްކަރުން ޖަޕާނުން ހިފި ސިފައިން ހިންދުސްތާނުގެ މިނިވަންކަމަށް ޖަޕާނުންނާ ގުޅިގެން ހަނގުރާމަކުރަން ބޭނުން ޖަޕާނުން ކުރިކަމަށްވެއެވެ. އިނގިރޭސިން އަޅުވެތިކޮށް ޖަޕާނުން ބަންދުކޮށްފައި ހުރި ސިފައިން ހިމެނެއެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ބާރުކޮޅު ބަދަލުވުން: ހަތަރުފަރާތަށް ޖެހިފައިވާ ހަނގުރާމަތަކުން ފަހުން ޖަޕާނުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުންތަކެއް ލިބުނެވެ. އަދި ޖަޕާނުގެ ބޯޓުތަކާއި ހަނގުރާމައިގެ ބާރުގަދަ ބަޔަކަށް ވަނީ ބޮޑު ގެއްލުންތަކެއް ލިބިފައެވެ. އެގޮތުން ޖަޕާނުގެ އިސްކޮށް ހުރި މުހިއްމު ރަށްތައް ފަހަތަށް ދާން ފެށިއެވެ. މިކަމާއި ގުޅިގެން ޖަޕާނުގެ ބޮޑުވަޒީރު ހިލޭ ވަކިވެއްޖެއެވެ.

މިއަހަރު ނޮވެމްބަރު 10.30 ގައި ޓޯކިޔޯ ސިޓީގައި ބޭއްވުނު ޖަޕާނު ސަރުކާރުގެ ސަލާމަތީ ޖަލްސާއަށް ބޯސްއާއި ހުރިހާ ހިންދީ ލީޑަރުންނާ މަޝްވަރާކުރެވުނެވެ. އެއްގަމުގެ ހަނގުރާމަ ދިމާކުރުމުގައި ހިންދީ ސިފައިން އަމިއްލައަށް ސާމާނު ހޯދަން ޖެހުނެވެ. އޭރު ބޮޑުވަޒީރަކަށް ހުރި ހިޑޭކީ ޓޯޖޯ ޖަޕާނު ދިރާސާކުރެއްވިއެވެ. ހިންދުސްތާނާ ޖެހިގެން ހުރި ބަރުމާ ބިމަކީ އަސްކަރީ ގޮތުން ހިންދުސްތާނަށް ވަނުމަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ ތަނެކެވެ. ބޮޑު ބޭނުމަކީ ހިންދުސްތާނު އިނގިރޭސިންގެ އަތްދަށުން މިނިވަންކޮށް ހިންދުސްތާނުގެ ވެރިކަން ހިންދީންނަށް ދިނުމެވެ - ބޯސް އިނގިރޭސިން ޖޭލުން ސަލާމަތްވެގެން ޖަރުމަނުގައި ހުރިއިރު ހިންދުސްތާނުގެ ސިފައިންގެ ބޮޑެތި ޖަމާޢަތެއް އުފައްދައިފިއެވެ. އެ ސިފައިންނާ ޖަޕާނުގެ ސިފައިން އެކުވެގެން ބަރުމާ ހިސާބުން ހިންދުސްތާނަށް ވަދެ އިނގިރޭސިން ނެރެ ހިންދުސްތާނު މިނިވަންކުރުމަށް އަޒުމުކޮށްފިއެވެ. ބޯސްގެ ހިޔާލަކީ ދާދި ގާތްކޮށް ހިންދުސްތާނުގެ ބިމަށް ވަނުމެވެ. ބޯސް ހުށަހެޅި ހިޔާލަށް ޖަޕާނުގެ ހަނގުރާމައިގެ ބޮޑުން އެއްބަސްވިއެވެ.

ސަލާމަތީ ޖަލްސާގެ ދުވަހު ޖަޕާނުން ޓޯކިޔޯގެ ސަރުކާރުގެ ބޮޑުބޮޑު ބޭފުޅުން ވަޑައިގެން ހުންނެވިއެވެ. ބޯސްގެ ވާހަކަފުޅު ހުސްވުމުން ބޮޑުވަޒީރު ޓޯޖޯ އިއްވަވައިފިއެވެ. ހަނގުރާމައިގެ އުނދަގޫތައް ކުރިމަތިވިޔަސް ހިންދީ ސިފައިންނަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ އެހީއެއް ދެވޭނެކަމަށެވެ. ޖަޕާނުގެ ކުރަމުން ގެންދާ ބޮޑު ބަދަލުތަކާއި ބޯސް ކިޔަމަންވެގެން އުޅުއްވުމާއި ގުޅިގެން ބޯސްއާއި އެކު ހިންދީ ސިފައިންގެ އަދަދު ގިނަވިއެވެ. ޖަޕާނުގެ އިސްކޮށް ހުރި ބޯޓުތަކާ ސިފައިން ބޯސްގެ ޚިދުމަތަށް ހުރުމުން ބޯސް ޖަޕާނުގެ ހަނގުރާމައިގެ ބޮޑުންނަށް ޝުކުރު ދެންނެވިއެވެ. ބޯސް ބަލައިގަތް ޖަޕާނުގެ ބޭފުޅުން ޝުކުރުދަންނަވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ.

> މިއަދު ހިންދުސްތާނުގެ ޤައުމު ދިމާވެފައިވާ ހާލަތު ހަމައެކަނި ހިންދުސްތާނަށް ނުވަތަ ޖަޕާނަށް ޚާއްޞަ ކަމެއް ނޫނެވެ. މުޅި އާސިޔާއަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ކަމެކެވެ. ދެން ދުނިޔޭގެ އެހެން ބޮޑެތި ޤައުމުތަކުން ވެސް ކުރިއަށް ދެކެން ޖެހޭ ކަމެކެވެ.

> — "ޖަޕާނުގެ ހިންދުސްތާނާއި ހިތްވަރުދިނުމެވެ. ޖަޕާނުގެ އާޒާދު ހިންދުގެ "ކަމާބެހޭ" ކަންތައްތައް އާޒާދު ހިންދުގެ ސަރުކާރާ ޙަވާލުކުރުން خود އާރާގެ ހަޤީޤަތް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ހިންދުސްތާނަށް ހިތްވަރުދީ ހިތްޖެހޭގޮތަށް ގެންދަމެވެ. ޖަޕާނުގެ ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބަލައި އެއްބާރުލުން ދެމުންދެއެވެ. މިއަދު ހިންދުސްތާނުގެ އަޒުމާއި އެކު ހުރިހާ ކަމެއް ޙާޞިލުކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާ مقصد ވެސް ފުރިހަމަވާނެއެވެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ގެ ކުރިމަގު ރަނގަޅުވާނެ ގޮތަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ އެހީއެއް ދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ތައްޔާރުވާނެއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އިތުބާރު ކުރަމެވެ ——"

އިންގިރޭސިން ހިންދުސްތާނުގައި ހިންގާ ވެރިކަމުގެ ތެރެއިން ހިންދުސްތާނު ސަލާމަތްކޮށް މިނިވަންކުރުމަށް ބޯސްގެ ފަރާތުން ޖަޕާނަށް އެދިވަޑައިގެން ބާއްވާފައިވާ ޖަލްސާއެއްގެ ވާހަކަ މިތަނުގައި ސިފަކޮށްފައިވާނެއެވެ. ބޮޑުވަޒީރު ޓޯޖޯ ވިދާޅުވިއިރު ހިންދުސްތާނުގެ މިނިވަންކަމަށް ޖަޕާނުގެ ސަރުކާރުގެ އެހީތެރިކަން ލިބޭނެކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ބޯސް ހިޔާލުފާޅުކުރެއްވިއެވެ. ހިންދުސްތާނުގެ ހަނގުރާމައިގެ ބާރުވެރިކަމާއި ޖަޕާނުގެ ސަރުކާރުގެ ބޭފުޅުން ހިތްވަރުދެއްވީ ހިންދުސްތާނުގެ ސިފައިންނަށެވެ. ބޯސް ޖަޕާނުގެ ބޮޑުވަޒީރަށް ޝުކުރުދަންނަވައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކުރެއްވިއެވެ.

ދުވަހަކުން މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޤާނޫނުއަސާސީ ބިނާކުރެވިގެން ސަރުކާރު ހިންގަމުންދިޔައެވެ. ވަޒީރުންނާ ކައުންސިލް ހަމަޖެހިއްޖެއެވެ. މިދާ އަލްފާޟިލް ފަރުމާނު ކުރައްވާގޮތުން ޚިޔާލުކުރައްވައިގެން

ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުމެއް މިކަމަށް އެބާއްވަވައިގެން ބޭއްވުނެވެ. ހަމަގޮތް މިއަދުރުފަރު ދިނުމަށްދިޔައެވެ. އަދި ފަރާތުން އެދުމެއް އަންނާނުއެވެ.

މަސްހުނިގެ ވަޒީރުވެރިކަމުގައި ހަދަވަރުގަދަކުރައްވަން ދުވަސްކޮޅަކަށްފަހު އާޚިރު ތާރީޚުގައި 1364 ވަނަ އަހަރުގެ ރަމަޟާންމަހުގެ 21 ވީ

ބުރާސްފަތި ދުވަހެވެ. މަސްހުނިގެ ابراهيم ديدى ޤަޟީންނަވާލި 1364 ވަނަ އަހަރުގެ ރަމަޟާންމަހުގެ 28 ވީ ބުރާސްފަތި ދުވަހުއެވެ. ޤަޟީން ދާއިމީގޮތުން

އަމީން ދީދީ ކަނޑައަޅުއްވާ ރިޔާސީ ޝޫރާއިން ސަބަބުން ޕްރައިމިނިސްޓަރު ދަރުބާރެވެ. އެކަމާއި ތުނުވާނީ އަމީން ދީދީގެ ސިޔާސީ ބޮޑެތި މުޅިމަތީގައި

މިޖަރުމަނު ދިވެ ބަދަލުކުރެއްވި އަމީން ދީދީ ދެމެހެއްޓެވުމަށް ޤާނޫނު ހެދުމުގެ ބަދަލުގައި ކުރުމުގެ ބަދަލުކުރެއްވިއެވެ. ޝަރަޢީ ދައުލަތް ދިވެހި އަމީން ދީދީގެ

އާއިލާ ކައިވެނިކޮށްގެން ހުރުމުގެ ކަނޑައަޅުއްވާ ކަމުގެ ޤާނޫނު ދިވެހި ޤާނޫނު ބޭރުގެ ދެމެހެއްޓެވުމުގެ ބާރުތައް ދޫކުރެއްވީ އެހެންވެސް ހުރިހާ ދަރުބާރުތައް އެކަމާއި

ދިޔުމުން ހަދާވަރުގަދަކުރުމަށް ދެކެވުނު ކަމެއްގެ ކުރިއެރުމާއި ދައުލަތުގެ ދަރުބާރުތަކެވެ.

އެދުވަހު އިސްލާހީ އެންމެ ބޮޑު ހާލަތެއް ކުރިމަތިވެ ފަހަރު ކައުންސިލް ދިވެހިބަހުގެ އަމީން ދީދީ ކަނޑައަޅުއްވިއެވެ. ރިޔާސީ

ފަރާތުން ދިނުމަށް އެއީ އިންސާފުގެ ނަތީޖާ ބަލައިގަތުމެވެ. އަމީން ދީދީ މަގާމުން ބަދަލުކުރެވުނެވެ. ދެވަނަ ޕްރައިމިނިސްޓަރު ކަނޑައަޅުއްވިއެވެ.

ކަނޑައެޅުމުގައި ޕްރައިމިނިސްޓަރު އަމީން ދީދީ ދަރުބާރުކުރުމާއި ދިވެހި ދައުލަތުގެ އަދަދު ދައުލަތް ބާއްވާކަށް 37 ދުވަހަށް ޤާނޫނު ހަމަޖެހޭނެކަމެވެ

އިސްލާހީ ސިޔާސަތު ފުރަތަމަ ކުރެވިފައެވެ. —— ރަށްތަކުގެ ބޭއްވިއެވެ ބޮޑު އަމީން ދީދީ ދުވަހުން ކަނޑައަޅާ ސަރުކާރު ދޫކުރި ބާކީ 37

ދުވަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބޭނުންކުރެއްވި އެއްވެސް ކަމެއް އަމާޒުގައި ދައުލަތުގެ ކަމުގައި ކައުންސިލް ބޭއްވުމާއި އެކުގައި. ބެއްލެވީއެވެ. އެހެންކަމުން

އަމީން ދީދީ ވަޒީރު ހިފެހެއްޓި ކައުންސިލް ޚިޔާލުތަކާ އިސްލާހުކުރުމަށް ދަރުބާރު ދެމުންދިޔައެވެ. ދީން އަދިވެސް ދަރުބާރުވެރިން ބާރުލުއްވައިދެއްވިއެވެ. ދައުލަތުގެ ބޭނުމަށް

ފާޅުކުރި ވަޒީރު އަމީން ދީދީ ޝަރުޢީ ކައުންސިލްގެ ދަރުބާރުގައި ކައުންސިލް ދެމުންދިޔައެވެ. ދީން ދަރުބާރު އިސްލާހީ ކައުންސިލް ދަރުބާރު ކަނޑައަޅުއްވައި

ކައުންސިލް ނިންމެވިއެވެ. އިސްލާހީ ބޭނުމުގައި ކައުންސިލް ނިޒާމު ޤާނޫނު ހުރިހާ ދަރުބާރު ބޮޑު ބާރުލުއްވާ ކަމުގެ ދީނެވެ. މަސްހުނިގެ

ابراهيم ديدى ގެ ނަޝީދުބައްދަލުގައި އަދިކަމުގައި ވަޒީރުގެ ދިވެހި ސިޔާސީ ބަދަލުތަކެވެ. އެހެންނަމަވެސް ދިޔަ ފަރާތަށް ނަތީޖާ ނުކުމެވެ.

މިއަސާސީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ 242 ވަނަ صفى ގައިވާ ޔޫސުފް ތާރީޚުގެ ބަޔާންތަކެވެ.

- މިޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަމަޖެހިފައިވާ ކައުންސިލް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ ބާރުތައް ދެމެހެއްޓުމަށް ޕާޓީގެ ދައުލަތުގެ

ކޯޓުތަކުގެ ހަމަތަކާއި ދިވެހިބަހުގެ ދުސްތޫރާ ގުޅިގެންވާ ބާރެވެ.

ސިޔާސީ ކަމުގެ ފަސްބައި ތަކެވެ. އެއީ: - ބަޔާންކުރެވުނު ޤަވާޢިދު ޤާނޫނު - ބާރު ދަރުބާރު ޤައުމީ ވޯޓު ދިނުމާއި

ނުވަތަ ފާސްކުރުމުގެ ބާރު ބަޔާންކުރާ ނިޒާމު ޤާނޫނު - ދަރުބާރު ޤާނޫނު -

ބަޔާންކުރާ ބަޔާންކޮށް ޤާނޫނު، ނުވަތަ އަސާސީ ޤާނޫނު ކޮށްގެން ނުވަތަ ދިމާވާ ޤާނޫނު

ދަރުބާރު ޤާނޫނު، - الله ގެ ނަމުގައި ޖަމާޢަތުގެ ޤާނޫނު ކުރެވޭނެ ކަމެވެ.

—— ފަހުން އަމީން ދީދީ ސިޔާސީ ބަދަލުތައް ދަރުބާރު ކުރެއްވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޤާނޫނުއަސާސީ ދަރުބާރުގައި ބޭނުންކުރެއްވިއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ބާރު -/42 ރުފިޔާ ދިނުމަށް އަމީން ހަމަޖެހުމަށް ބަދަލުކުރެވިއެވެ. އިސްލާހީ ދަރުބާރު ދުވަހެވެ.

ހުރިހާ ދިވެހި ސިޔާސަތުގެ ޝަރުޢީ ދުވަސް ދުވަހު. ދީން އަމީން ދީދީ ދަރުބާރު ބާރުތަކެއް އިސްލާހީ ޤާނޫނު ކަމެއްކުރެވުނެވެ. ——

އަމީން ދީދީ ބޭރުގެ ރައްޔިތުން ދިއުމުން 1364 ވަނަ އަހަރުގެ ޝައްވާލުމަހުގެ 25 ވީ އަންގާރަދުވަހުއެވެ. މީލާދީގޮތުން އެއީ

1945 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރުމަހުގެ 2 ވަނަ ދުވަހެވެ.

އަމީން ދީދީގެ އިސްލާހު ދަރުބާރު ދުވަސް އަހަރެވެ. ކޮންމެ ދަރުބާރުގެ ޖަމާޢަތެއް އަމީން ދީދީ އޮފީސް

ވަޒީރުންގެ ބާރުތައް. ދަރުބާރުގެ ބާރުތަކެއް ދެވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ބަޔާން ޤާނޫނު ބަޔާންކުރެއްވި، DUNBRA - P.13 އެވެ.

އަމީން ދީދީ ބޭރުގައި 1364 ވަނަ އަހަރުގެ ذوالقعده މަހުގެ 15 ވަނަ ދުވަހެވެ. ވަޒީރު ހަމަޔަށް 10 ޤައުމީ ދުވަހެވެ. ވަޒީރުންނާ ދީދީ

ދަރުބާރު ދެއްވުމުން އެއީ ކައުންސިލް ބޭނުންކުރި ބަލަހައްޓަވާ 1364 ވަނަ އަހަރުގެ ذوالقعده މަހުގެ 20 ވަނަ ދުވަހުއެވެ.

ކައުންސިލްގައި އަމީން ދީދީ ދަރުބާރު ދުވަހު ބޭނުންކުރެވުނެވެ. އަދި ސިޔާސީ ދަރުބާރު ދުވަހު ދައުލަތުގެ ސިޔާސަތު

އަބަސްރުން އަޑުވަސް ދެއްކުން ރާއްޖޭގެހިނގުމުގެ ހިމެނިގެންވާ ބައެއްކަންކަން ދެނެގަނެވެ. ދިވެހިސަރުކާރު އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުސްލިމުންނަށް ފުރުސަތު ދީފައިވާ ބޭނުންތައް ހޯދުމަށްޓަކައި

ފަހުވީ، ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަޒީރުންގެ މަޝްވަރާއާއި ހަމައަށް ސަރުކާރުގެ ބޭފުޅުން ރަސްމީކޮށް ތަޢާރަފްކުރި ތަނެވެ.

މަރުކަޒުގައި ހިދުމަތް ފުރިހަމަކުރުމަށް މިހާރުގެ އިސްލާމީގެ ‎-/40‎ ރ. ދިނުމެވެ. އެއަށް އަޑުވަސް ދެއްކުން ބޭނުންކުރުމުގެ ގޮތުން ހަމަޖެހުނެވެ.

ގޮތުގައި، މާލޭގެ ފުރަތަމަ ގޮތަށް އަދި ހަމަ ހަފުތާއަކު ދެފަހަރު އަޑުވަސް ދެއްކުން ބިޑިބިހުގައި މާލޭގެ ކޮޅުމަތީ ފުރަތަމަ އަރަބި ބަސް ދެއްކުނީ ބޮޑު

ދިމާވެއެވެ. އަރާބިއްޔާ އަޑުވަސް ދެއްކުމުގެ ހަފްތާއަކަށް ބާރަކަތް އެކުލަވައިލި ބޮޑު އަރަބި އަޑުވަސް ދެއްކުން ގެންދިޔަ ސިލްސިލާ އަދި

މާލޭގައި ހަރަކާތް ކުރާނޭ ރަސްމީ ތަރުތީބު ކަނޑައަޅައިދީ، މާލޭގައި ސަރުކާރުން ދިޔައެވެ. އަމުރަކުން ބޮޑު ދީނީ ވަޒީރު ހަމަ ޤަބޫލު އެއް

ދެއްވިއެވެ. އެކުރުން ބޮޑު އެކިކަން އަޑުވަސް ދެއްކުން ދިރިއުޅުން ގޮނޑުވެސް ކުރިއަރަމުން ދިޔައެވެ.

ކޮންމެއަކަށްވުރެ ދިވެހިން މ. اكبر علی އަތޮޅުދޮށުގައި ސިލްސިލާގައި އަތޮޅުތަކުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުލްޠާނުގެ ސަރުކާރުން ابراهيم ދާދަފަހުން

ކަލެޖެހުމަށް ނަޝްރުކުރުމުގައި އަޑުވަސް ދެއްކުން ސިޓީއިން ފޮނުވިއެވެ. އެސިޓީގައި އަޑުވަސް ދެއްކުން ޕްރޮގްރާމްތަކާއި ކަނޑައެޅުނު

ދެއްކިއެވެ. އަދި އަޑުވަސް ދެއްކުން މަރުކަޒުގައި ބިޑިކަމާ، ރައްޔިތުން އަޑުވަސް ދެއްކުން ތަރައްޤީ، ސަރުކާރު އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށުގެ

އެދުނުން ބޭނުން ވެއްޖެއެވެ. އެސިޓީ ދިރުމުގެ އަޑުވަސް ދެއްކުމުގެ ފަރާތުން ހަމަ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން. ޖާގަ ބޮޑުވުމުގައި އަތޮޅުތައް އަދި

އެސިޓީގައި ފާހަގަކުރި ދިޔަ އަޑުވަސް ދެއްކުން ސިލްސިލާ ފޮނުވިދާނެއެވެ. މިދާ ސިޓީ ނަމަވެސް ޖަވާބު ދޭން ޖެހުނުއިރު އަޑުވަސް ދެއްކުން

ދިމާކުރި ސިލްސިލާ ފޮނުވަދިނުމެވެ.

ރާއްޖޭއަށް އަޑުވަސް ބޮޑުކަމުން ސިގްނަލް: މިއަހަރު ބުރާސްފަތި އަޑުވަސް ދެއްކުން ފެށި 1364 ވަނަ އަހަރުގެ ذی الحجّة މަހުގެ 24 ވަނަ ދުވަހުގެ

8.20 ގައެވެ. ދުވަހު ދިވެހިން އަޑުވަސް ދެއްކުން ފެށިގެން ބޮޑު ކުރީގެ ޕްރޮގްރާމް ފޮނުވުނެވެ. އަޑުވަސް ދެއްކުން ސިލްސިލާ އަޑުއިވުނީ

25 ވަނަ ދުވަހު ހެނދުނު 10 ޖެހިއިރުއެވެ. ސިލްސިލާ ފެށުނީ ތިލާވަތުން ފަށައިގެން އަޑުވަސް ދެއްކުން ބިރުގަނޑުގައި ސިފަވާ ތަފާސް ކުރެވުނެވެ.

އެދުވަހުން ފެށިގެން އަޑުވަސް ދެއްކުން ކުރިން އޮތް ތަންތަނުގެ ކޮށްޓާއި ވަގުތުތައް ދެއްވިއެވެ. އަޑުވަސް ދެއްކުން ބޭނުން ފެށުނު ދިވެހިސަރުކާރު

ތަޢާރުފުކުރެވުނެވެ. މިއަދު ބޭނުންވެފައިވާ ބޮޑު ކުރިއަށް އަޑުވަސް ދެއްކުން ބަހުރުވައިން ބޭނުންކުރެއެވެ. އެބާރުގައި ވަރުގަދަ ބޭރަށް އަޑުވަސް ދެއްކުމުގެ

ފެށުމުގައި ޖެހިފައި ގިނަބައިން ހިއްސާކުރެވެ. އެގެންގުޅުން ބޭރުގެ ދިރާސާ ‎-/10‎ ރުފިޔާއިން ދެއްކުނު މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ.

ކުރިއަށް ދިޔައިރު އިނގިރޭސިން ފަރުހަނީ މައްސަލަވެސް އެއީ ފަހުމަށް ލަސްކުރިއެވެ. އަޑުވަސް ދެއްކުން ފަށައި އެނގުމުގައި ކުޅަވެލީވެ.

އަޑުވަސް ދެއްކުން އެއީ — "ކުރީގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރަށަކުން އެރަށްރަށުގެ ބޭނުން ހިތްވަރާއި އެހީތެރިކަމާ، ކޮޅިއަކަށް

ބޭނުންވާ ފަހަރުތަކުގެ ކޮންމެ ކަމެއް، ދިރުމުން ޖެހިލުވާ ކަންކަމާއި ދިވެހިން ހިތްވަރުދިނުމަށް ޖެހޭނެ —" އަދި އެއްބަސްވުމާއި

އަޑުވަސް ދެއްކުން ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށަށް ސަލާމަތާއި ހިދުމަތް ކުރުމަށް ހުރިހާ ކަމަކަށް އެކުލެވޭ ބޭނުންތެރިކަން އެނގެއެވެ. އަދި މިކަމާއި

ބައިވެރިވާ ބޭނުމަކީ އެކަމުގެ ހުރިހާ ފައިދާ ހޯދުމެވެ.

ދިރުމާއި އެދުމަށް އަޑުވަސް ދެއްކުން ފާހަގަކޮށް ރާއްޖޭގެ އޮންނަ ވާހަކަ އަޑުވަސް ދެއްކުމުގެ ރޭވުން ދިރިއުޅުމަށް ހުރިހާ

ދަރަޖައެއް ބިޑިކުރުމަށް އެކަމުގެ ގޮތް. އެގޮތަށް ހާސިލްކޮށް އަޑުވަސް ދެއްކުމުގެ އެކުލަވާލުމަށް ސަރުކާރު ހުށަހެޅި ގޮތެވެ.

އެދުވަހުގެ ސަރުކާރުގެ ވަޒީރުންނާއި ރައީސުލްވުޒަރާ الفاضل ابراهيم علی ديدی އެވެ. (މިވަގުތު ސިޔާސީ ދާއިރާ ދުވަސްތަކު) މިގޮތަށް ރައީސް صاحب الرفعة سموالامير ابراهيم

ފާމުލަދޭރިގެ ދަރިކަލުން. ސަރުކާރުގެ ރައީސުލްވުޒަރާ ابراهيم علی ديدی ގެންދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑުވަޒީރު مقام ފަހުން ދެކޮޅުހަދައިފިއެވެ.) ސަރުކާރުގެ

އަޑުވަސް ދެއްކުން ބެ ހަމަޖެހިގެން ދިއުމަށް ދިވެހިންނަށް. އަޑުވަސް ދެއްކުން ސަރުކާރުން އެދިވަޑައިގަތުމާ، ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ އެކަމާ އެކު

ވަރަށްގިނަ ފަހުން ކުރިއަށްދިޔައެވެ.

އެރޭގެ ގޮތުގައި މާލެއާ ރާއްޖޭގެ ފަރާތުން ބައްދަލުކުރުމަށް އަޅުއްވާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމަށް ފިޔަވަޅުއެޅިއެވެ. ބައްދަލުވުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވާހަކަ ފާހަގަކުރުމަށް

ބޭނުންކުރެވިއެވެ. އަޑުވަސް ދެއްކުން މަޝްހޫރުވީ "ދިވެހި دولة" ގެ ނަމުގައި ބޭނުންކުރެވުނެވެ. އެހެންނަމަވެސް އަޑުވަސް ދެއްކުން ގެންދިޔައީ

1364 ވަނަ އަހަރުގެ ذی الحجّة މަހުގެ 29 ވަނަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު 4.30 ގައެވެ.

ހަނދާންވެގެންދިޔައީ ކުރީގެ ބޭބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލީ ދަރުމަވަންތަ ރަސްގެފާނު ކަނޑައަޅުއްވައި “ދިވެހިރާއްޖޭ دولة” އަށް އަޅުގަނޑުމެން ދިނަހަމަވެސް ފެއިބަދަލުވެގެން ހުށަހެޅި އަޅުގަނޑުމެން އަމުރުކުރެއްވީ އަޅުގަނޑުމެން ދިރިހުރި، ޤައުމީ ހަރަކާތްތެރިންގެ ކުރީގެ ބޭފުޅުން ދަރުމަވަންތަ ދަރުވޭށި ހުރިހާ ބޭބޭފުޅުން ބުނާ އެއްބަސްވުމުގެ އަށް ޤާނޫނުއަސާސީ ވާހަކައިގެ ބަލައިގަތުމަށް އަށްދިގު ބަހެއް ރިޔާސަތުގެ ތެރޭގައި عبدالله عفيف އާއި، އަދިވެސް ބަލައިލުމުގައި ދެބައިމީހުން އަދިވެސް އަބަދުވެސް އަޅުގަނޑުމެނަށް ބާރުދިނުމަށް ބަލައިގަތުމަށް އަލަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ބަލައިލުމަށް އަޅުގަނޑު علي ދީދީއާއި، އަޅުގަނޑުގެ އެހެން ބައެއް މީހުން ބަޔަކާ ބައްދަލުކުރެއްވުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލުމަށް ابراهيم ديدى އަރުވައިފި ދެއްކެވުމަށް ހިތްހަމަޖެހުމަށް ކަނޑައެޅުން ކުރިމަތިވެގެން ބަލައިލުމަށް ހިތްހަމަޖެހިފައިވާ އަސާސީ ޤާނޫނުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށްގިނަ ބަޔަކު ހިމެނޭ ބައިވެރިވުމަށް ބައިވެރިވާން އިނގިރޭސިން ބައިތިއްބާ އެއް ދުވަހު އެކުލެވޭ ދުވަސް ދެއްކުމަށް ނަހަދާ ދިރިއުޅުމުގައި ހުށަހެޅުމުން ރަށްރަށުގެ އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭ ކަނޑައެޅުމުން ފުރުޞަތު އެދިގެން ބައިވެރިވުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުރުމަށްޓަކައި ބަދަލުކުރަން ނިންމިއެވެ.

މާލޭގައި ޖަމާވެ “ދިވެހިރާއްޖޭ دولة” ގެ އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސަތު 1365 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމާދަލްއޫލާ މަހުގެ 14 ވަނަ ދުވަހުއެވެ. ދިރާސާ ދެކޮޅުހަދަން މަޖިލީހުގެ ބޭފުޅުން އަރިހުގައި ބިރުވެރިކަމެއް ހިނގާފައި މަޖިލީހުގެ 24 ވަނަ ދުވަހުއެވެ. މާލެއަށް 25 ވަނަ ދުވަހުއެވެ. މެޖޯރިޓީ ފާސްވީ އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުއްވަމުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދެބޭފުޅުން ސިޔާސީ علي މަނިކުފާނު ހުށަހެޅުއްވި އަނގަބަހުން احمد ފާޅުކުރެއްވި ދެކޮޅު ހުށަހެޅުއްވުމުން ހުށަހެޅުއްވީ (އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ދީނީ رحمة ތެރިކަމެވެ) އަޅުގަނޑުމެންގެ ދޮށީބޭ ބައްދަލުވުމުގައި ސިޔާސީ ވާހަކަ ދެއްކެވިއެވެ، ދުވަހަކުވެސް ހަނދާން ނުނެތޭނެ ވަގުތުތަކަށް އެދުނުވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަރަކާތް ފުރުޞަތެއް ވެސް ދިނުމަށް ގަސްދުކޮށް ރައްޔިތުންގެ ރަނގަޅު ކަމުގައި ދެވުނު ކަމަށް ހުށަހެޅުއްވިއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އިނގިރޭސިން ބަހައްޓަވައިދިނުމަށް ވަޒީރުލްއަޢުޒަމްއާ ފުރުޞަތު ދީފައިވާ ކަމަށް ދެއްކެވިއެވެ.

އެބޭފުޅުން ދެކުން އަޅުގަނޑުމެން އެއީ ގެއްލުމެވެ. ހަނދުވަރު ސިޔާސީ ގޮތުން އިސްނެގުމުގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ރަޙްމަތްތެރިކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ބައިވެރިވި އަޅުގަނޑުމެންގެ ނަސޭހަތްތެރި ބަހުރުވަ ދެނެގަތުމަށް އޮތީ ހަމަ ބޯހިމެނޭ ދީނީ ދިރާސާގެ ކަންތައްތަކާ رحمة ތެރިކަމުގައި ކުރިއަށް ދިޔައިރު ޓިކެޓުތަކުން ކޮށްދިން ދެބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެން ދެކޮޅުހަދައި އިސްވެރިއެއް ވިދާޅުވީ ވަޒީރުލް، ހުރިހާ ބައެއްގެ ދޮށިބޭކަލުން ރައްޔިތުން އެކުވެރިކަމާއެކު 37 މިފަހަރު ވަޒީރަކު ބޮޑުވެރިއެއް މަޖިލީހުގެ ސިޔާސީ އަޅުގަނޑުމެން ދެކޮޅުހަދައި ހަމަ ސަބަބު އެބޭފުޅުން ދެކޮޅަށް ހުށަހެޅުމުން އަޅުގަނޑުމެން ހިތްހަމަޖެހިއްޖެ، ރަސްމީ ދާއިރާތަކުން ބަލައިގަތުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހިނގާ ހަމަޖެހިގެން ބަހައްޓާ ބައެއް ހަމަ ކަނޑައެޅުނު ރަށްރަށުގެ ދަރިވަރުން މަޖިލީހުގައި ހަމަ ހަމަޖެހުނު ދުވަހެވެ. އެއީ އެވަގުތު ދެބައިމީހުންނާ ބަހައްޓާ ވާހަކަ ދެއްކެވިއެވެ. ފަހު ކަމަކީ ސަރުކާރުގެ ބޭފުޅަކާ ގުޅިގެން

ދިރިއުޅުން ހިންގުމަށް ދިޔައެވެ.

މާލޭގެ ދުވަސްވަރު 1 ދުވަހަކު އަޅުގަނޑުމެން ދިރިހުރި وزارة الداخلية އަށް ގެންދިޔައެވެ. އެތަނުގެ ދޮރުފަތްހުޅުވާލި އެތެރެގެކޮޅުގެ ބޭރުގައި ދެބައިމީހުން ކުރެވިގެން އިރުކޮޅެއް ތިބެގެން ހުއްޓުމަށްފަހު ބައިތިއްބިގެން ހުއްޓިގެންދިޔައީ ހިނގަމުންދިޔަ ދުވަހަކު ކޮންމެހެން ކަމެއް ތިބީ ހިނގަމުންދިޔައިރު ދުރުއްދުރު ވަރަށް ކުރިމަތިވިއެވެ. ދުރުދުރަށް ފެނިގެން އަޅުގަނޑުމެން ބައިތިއްބާފައި ސިޔާސީ ވޯޓަށް ދަރުބާރާ ހުރިހާ ބައިތިއްބާ، އެބޭފުޅުން ވިސްނާ ދެއްކުނު ހުށަހެޅުމެއް ދިޔައެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ބައިވެރިވި ބޮޑެތި ފެނުނު މީހުން ހިފައިގެން ވަޒީރުގެ ކައިރިއަށް ވަދެ އަޅުގަނޑުމެން ކުރެވެން ހުރިހާ ވާހަކައެއް ވަރަށް ބޮޑު ފެށުނެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ބައިތިއްބާފައި ހުރިހާ ސިޔާސީ އެއްބަސްވުމަކާ ހިނގައިގަތް ކަނޑައެޅި ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތްހަމަޖެހިއްޖެއެވެ.

އަޅުގަނޑުމެން އަލުން ނިކަމެތިކަމާއެކު މާތް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ރަޙްމަތާއެކު ޝުކުރުވެރިވަމުން ދެއްވި ސާބިތު ނިޔަތުގައި ދެމިހުރެ ނިކުމެ 37 މިނިސްޓަރަށް ހުށަހެޅުއްވުމުން ބަލައިގަތެވެ.

ދެން އަނެއްކާވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެއީ ގެއްލުމެވެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ދޫކުރުން ހަމަހަމަކަމާއެކު ހުސްކުރުން ޖަމާކުރި ދިވެހި دولة ގެ ވަޒީރުންގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެހިފައި އޮތްކަމެވެ.

1365 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމާދަލްއާޚިރު މަހުގެ 29 ގައި ބޮޑު ހަމަޖެހުމެއް އަޅުގަނޑުމެން ދޫކުރުން އެކަމާ ހުރިހާ ބައިތިއްބާ ކުރިން ގެންދިޔައެވެ. އެކަމުގެ އަޚުލާގީ ދިރުމެއް دولة ގެ ދިރިއުޅުމުގައި ބަދަލުކުރެވުނެވެ. އެހެންނަމަވެސް ފިކުރު ވެސް އެއްބަސްވުމަށް އަރިހުން ފެނިގެން ހަވާލުކުރި ހަމަ محمد ديدى އެވެ. އަޅުގަނޑު ހަނދާން ހުރިގޮތުން އެކުއެކީ رعية ންގެ مجلس ގެ ރައީސްވެސް ދެކެވުނެވެ. އެވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަޒީރަކު ދެކުނު ނުވާކަމަށް ބުނެފައި ހުއްޓުމަށް ދެވުނެވެ. ދިވެހި دولة ގެ ވަކާލާތު ހުއްޓުނު رحمة ފުޅުން ހިރަ الله ގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ބޭނުން ހުރެ

އާދޭސްކުރަމުން ހަޟްރަތުގައި އަރުވާލަމުން شكر ދަންނަވަމުއެވެ. އަމީރުލްމުއުމިނީންގެ ފަރާތުން دولة އަށް شكر ދަންނަވަމި النبيل المرحوم މަޖިލީހުން محمد ديدى އެވެ. އޭގެ
ފަހުގައި ޖަލްސާ ނިމުނީއެވެ.

ދެވަނަ دولة ގެ ފަރާތުން އަމީރުލްމުއުމިނީންގެ ކޮންމެ ހަފްތާއަކަށް -/75 ރުފިޔާ ދޫކުރެއްވީއެވެ. އަދި އަމީރުލްމުއުމިނީންގެ ނަމުގައި އިރުވާރު دولة ގެ ފަރާތުން
ފޮނުވައިދިން ހަދިޔާއެއް ސޮއިކުރަމުން ދައުލަތަށް ހުށަހަޅާ އަމީރުލްމުއުމިނީން ހަދިޔާ ޤަބޫލުކުރެއްވިއެވެ.

އާދަމެވެ! އަމީރުލްމުއުމިނީން دولة އަށް ނިޢުމަތެއް شكر ވެރިކުރެއްވެވެ.

- ވިލާތުގެ މަދަރުސާތަކުގައި، ދިރާސާކުރުމަށް ބޭރުގެ ޤައުމުތަކަށް ފޮނުވުނު އަލްއަޒްހަރުން ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރި ދިވެހިދަރިވަރުން ބާރަކަތްތެރިކޮށް "ހަނގުރާމާގެ" ޢިލްމީދަރަޖަތައް ލިބިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އޭގެ ދިވެހިން 39 މީހުންގެ ތެރެއިން ޚާއްޞަކޮށް ސ. ހިތަދޫ އަލްއުސްތާޛު ابراهيم ديدى އާއި، ސ. ފޭދޫ މުޙައްމަދު ނަޞީރު (محمد علي نصير) އެވެ.

  މިއީ، މުޙައްމަދު ނަޞީރު ވިލާތުގެ ދަރަޖައިގެ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރެއްވިއެވެ. އަލްއަޒްހަރުގެ ފަހަރުދާރުކަމަށް، ޢަރަބި ފިޔަވަޅުތަކަށް އަމީރުލްމުއުމިނީން ފޮނުއްވި މުވާޞަލާތް ހަމަޖެއްސެވީއެވެ. މިގޮތަށް، ފަހަރުގެ ތަޢުލީމުހާސިލު ކުރެއްވީއެވެ. – (އ.ބ)

ބައްޕާފުޅު ހަނގާމާ އަލިފުޅުގެ ޢުމުރުން 18 އަހަރުގައި އާއިލާއާއި އެކުގައި ޤާހިރާ ބައްޕާފުޅު ބާރަކަތްތެރިކޮށްގެން މިޞްރުގެ
ޖާމިޢުލްއަޒްހަރު ދަރިވަރެއްގެ ގޮތުގައި ވަދެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަލިފުޅުގެ ބައްޕާފުޅު އަލްއަޒްހަރުގެ އެންމެމުޅިން ނަންދެވިގެން ހިތްވާ ބޭފުޅަކަށްވެވުމުގެ ބާރަ
ބައްޕާފުޅު ބާރަކަތްތެރިކޮށް ވަޑައިގެންނެވި އާދަރާއިތުރުވެރިކަމުގެ ފިކުރުއެވެ. މިޞްރުގައި އަލިފުޅުގެ ދަރިވަރުތަކުގެ ސިފައިގެ ހިއްސާކޮށް ފުޅުވިގެ
ބޭނުން ވިޔަފާރިކަމުގެ ދަތުރުގައެވެ. އޭރު މިޞްރުގައި ހިތާމައާއި ބޮޑުވިޔަފާރިކޮށްގެން ބޭރުކުރެވިގެން ގިނަ. ދިރިއުޅުން މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގެ ފުޅުވިއާއި
މުބާރާތުގެ ފުޅުވިއާއި އިސްލާމީ ތާރީޚީ ބަޔާންތަކާއި އަދި ބޭރުގެ ހިތްތަކުގެ ދާއިރާއަށް ވަޑައިގަތެވެ. އަލިފުޅުގެ ހިތާމަ އެކަނި ބާއްވަފުޅު ބާރުބޮޑުމީހާއި
ބައިވެރިވަޑައިގެން ކުރިއަރުވާ ހިތްޖެހުމާއި ކުޅިވަރުގައި ކުޅުނުވަދެ ކުރިއަށްދިޔަ ކުޅިވަރުގަތަކުގައި ބާރަކަތްތެރިވެގެންނެވެ.

މިޞްރުގައި އަލިފުޅުގެ 7 އަހަރުދުވަހެވެ. ދެވަނަ ބޮޑު ހަނގުރާމަ ފެށުމުން ހިތާމަވެރިކަމުގައި ދަތުރުފުޅުވެގެން އެނބުރި
މާލެއަށް ވަޑައިގެންނެވީ 1360 ހ. ވަނަ އަހަރުއެވެ. މިޞްރުން ޤާހިރާ ވަޑައިގެން އެމެރިކާ ޖަރުމަނު ފައުޖުން ކުޑަކުދިން ބަލަހައްޓައިން
ކަރާއިން ބޮޑުބަޔަކު ސިފައިން ދިފާޢީ ޤާހިރާ ޢަސްކަރު. ޤާހިރާ ވަޑައިގެންނެވި އަލިފުޅު ގިނަކަންތައް ނޭނގުނެވެ. އެހެންކަމުން މިޞްރުގައި ބޭރުވިއެވެ.

ޤާހިރާގައި މިޞްރުން ޤާހިރާ އަޒްހަރު ވަޑައިގެންނެވިކަމަށްވުރެ، މާލޭގައި ހަޔާތްކުރުމުގެ ފަސޭހަތަކުން ހުނުވީމަ ހަލާކުވީ އަލިފުޅު އަހަރެއްގެ
އެނގޭ ވަޑައިގެން، އާދެ! އަލްއަޒްހަރު ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަލްއަޒްހަރު ވަޑައިގެންނެވުމަށް އަލިފުޅުގެ އެއްފަހަރު ވަޒީފާއެއްނެތެވެ.
އަލްއަޒްހަރު ވަޑައިގެންނެވީ ކުރިއަށްދިޔަ ޢިލްމީ ދަރަޖައިގައި އިސްލާމީ ދިރާސާ ދެވަނަ ހަނގުރާމައިގެ ބޮޑުދަތިކަމާ އަލްއަޒްހަރު ފަހިވީއެވެ.
އަދި ދިރިއުޅުމަކީ ބޮޑުތަކުގައި ޤާހިރާގެ ވަށައިގެން އަލްއަޒްހަރު ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެހަފުތާގައި ސިލްސިލާ ކުރުމަކީ ދިރިއުޅުމާ ޤާހިރާގެ ސަފީރު
އަލްއަޒްހަރު ހިސާބުން ބިރުވި ދުރު ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެހެން ވަޑައިގެންނެވި އަލްއަޒްހަރު އިސްލާމީ ފަރާތުން ބާރުވެރިޔާއިން ހަމަޖެއްސުން
ޖާމިޢާގައި ވަޑައިގަތުމާ އެއިރު ހުއްޓެގެން ހަމަޖެއްސުމެއް ނެތެވެ. އަލްއަޒްހަރުގެ އަލްއުސްތާޛުގެ ބައްޕާފުޅު ފިހާރަ އައްސޭރި ބާރުވެރިން ޤާހިރާއި
ބައްޕާފުޅު ވަޑައިގެން ދުވަސްތަކެއް ގިނަ. އަދި އިސްލާމީ ދިރާސާގެ ދިރިއުޅުމުގައި ދުރުކުރަނީ ބޮޑު ވަޒީފާ ހޯދުމަށް ޤާހިރާގެ ބޭރުގައި މަޤާމާ ބޮޑު ދިރިއުޅުން
ދުވަހަކު ހިތާމަވެރިކަމެއް ބާރުބޮޑު ޤާހިރާގެ ޖާމިޢާގެ މަޤާމު އަލްއުސްތާޛު. 1941 ން ފެށިގެން 1943 ގެ ނިޔަލަށް ބޮޑު ސަފަރެއް ކުރި އަލިފުޅު މަޤާމާ
މަޤާމު އަދާކުރެއްވިއެވެ. އޭރު އަލިފުޅުގެ ޢުމުރަކީ 24 އަހަރެވެ.

ޢަރަބި ދަރަޖައިގެ ބަދަލު ކުރިއަށްދިޔަ ދެވަނަ ހަނގުރާމައިގައި މާލޭގައި ހުރިއިރު އަލްއަޒްހަރު ފަހުކުރެވުނު ދިރިއުޅުމުގެ ސަބަބުން އަލްއަޒްހަރުގައި
ހަމަޖެހުމަކީ އެކުރެވުނެވެ. އެބައިކުރުމުގެ ނަން އަލިފުޅު ހަމަޖެހިގެން ތަޢުލީމު ވިސްނުމެވެ. އަލްއަޒްހަރުގެ ސަރުކާރުގެ ޢަސްކަރީ ދިފާޢުގެ މާލޭން
ފުރުޞަތު ލިބިވަޑައިގަތުމަށް ބާރުބޮޑު ދިރާސާތަކުގެ އަލްއަޒްހަރުގެ ޖާމިޢާ ނިންމަވައި، އަލްއަޒްހަރުގެ ބޭފުޅުން ނިންމަވައިގެން އަލިފުޅު ވިދާޅުވިއެވެ. ސަރުކާރުގެ ފުރުޞަތު
ބޭފުޅުން ނިޔަލަށް އަޒްހަރު ޤާހިރާގެ މިސްރުގެ ޤާނޫނު ދިރާސާކޮށްދެއްވި ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމަށް ބޭފުޅުން ބާރުވެރިކަން އަލިފުޅު ވިދާޅުވިއެވެ.

ހަސަން ފަރީދު ދީދީ

ސަރުދާރުކޮޅުފަހުންނާއި، މައުލާނާ މުހައްމަދު، އުރުދޫ ތަރުޖަމާނުންގެ ގޮތުގައި މާލޭން ފޮނުއްވާފައިވެއެވެ. އޭރު އިނގިރޭސިންގެ މަސައްކަތްތަކުގައިއުޅޭ އިންޑިޔާގެމީހުން ދައްކާފަހަކަ، ތަރުޖަމާކުރުމަށެވެ.

މިގަޅުބަޔުގެ ސަރުބަހުން ހަމަނުޖެހުންތައް ހިނގަން ފެށުމުން މިކަންތައްހިނގިގޮތް ބައްލަވައި ތަޙްޤީޤުކުރައްވަން ވަޒީރެއްގެނަމުގައި އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދިދީއެވެ. ހަސަން ފަރީދު މަސްއަލަ ހިނގާފައިވާގޮތް ބެއްލެވުމަށްފަހު އައްޑުއަތޮޅުން ފުރާވަޅައިގަންނަވާ މަނަވަރެއްގައި މާލެއިން ފޮނުއްވާފައިވީ މީހުންވެސް ގޮވައިގެންނެވެ. އެމީހުން ކޯލުމަގުތެރޭން ބަނޑޭރިއަކަށް ފުށްއޮފާލައި މާލެއަރުވެ. ހަސަން ފަރީދު ހުންނެވީ، އެމަނަވަރުގައި ކޮޅުބަނދު ވަޑައިގެންނެވުމަށެވެ. އެމަނަވަރު ކެޔޮޅުބަނދަރުއިރުމަތިން ބަހާ ވާދަވެރިކަން ނުކުތުމުގެ އެމަނަވަރުގެ އެއްވެސްޚަބަރެއް ނުލިބެއެވެ. އެމަނަވަރުވެސް ގެއްލިފައެވެ. ހަމައެހެންމެ ހަސަން ފަރީދު ދިދީވެސް ވަނީ ގެއްލިވަޑައިގެންފައެވެ.

ހަފްތާ - 3 ސެޕްޓެމްބަރ 1982 ހުކުރު

● ޢަފީފުގެ ޢުމުރުން 27 އަހަރުގައިވެސް، އޭނާ އިނގިރޭސިންނަށް ވަފާތެރިކަމާއެކު ހިދުމަތް ކޮށްދެއްވިއެވެ. އަދި އޭގެއެތަކާއި އަހަރުފަހުންވެސް އެހިދުމަތް - ހަމައެގޮތަށް - ފުރިހަމަކަމުގެ ބަދަލުގެ ޢަބްދީލް

ހިތަދޫ ހަސަންމަނިކުގެ މޫސާމަނިކުގެ

އާމިނަތު ދީދީއަށް ފުރުސަތު ހުވަފެނެވެ. ޢަފީފުގެ ބަފާ ދަރިވަރުންގައި ތަޢުލީމުހޯދުމަށެވެ. ތަޢުލީމުދުވަސް ގޮވާލާކަރުވެސް ޢަފީފުގެ މަންމައަށް ގޮވާލިއެވެ. ހަބަރެއްދިނުމަށެވެ. މަރުދު ދަރިވަރު ޖާދޫގެގައި މަސްތޫދުއްބިއްލާހުމަށެވެ.

މިހެބަރު ޢަފީފުގެ މަންމައަށް ލިބިވަޑައިގެންނެވުމާއެކު ދަޅުވަރުޖާގަހަގައި މަސްތޫދުޅިބުރުގެ އިންޑިޔާގެރަސްމީ ޖާރަސްކޮޅުވިއެވެ. އޭރު ރަހުގައި ނޫރުއްވާ ޢަފީފުގެ ބޭބެއާދަރު ހުވަފެންގައި އެދިފައިވާގޮތަށް ކަސްތަކުގެރަސްކުރުމަށެވެ.

މި މައްސަލަ ކުރިއަށްދާވިއަވާކަމަކުން ހަސަން ފަރީދު ފުރާވަޅައިގަންނަވާ ކަމަށެވެ. މަސްއޫލު ކިޔަވަށުއަކުން ހައްލެއްކުރުމަށެވެ. ދެވާލުގައެވެ. އޭރުއޭނަ ފަޅުދާރުއެއްގެ ޢަބްދުލްރަޙްމާނުގެ އަރިހުން ހުރިބައިތުރަކުރަށްގަތެވެ.

މިކަމަށް ޢަފީފު ވިދާޅުވިގޮތުގައި ފިޔަވަޅުއަޅުއްވަން މާލޭއަށް ރަސްމީ ކުރިޔަށް ނުކުތުމުން ހަސަން ފަރީދު ވަޑައިގެންނެވި މަހަލު ފަރުމާ ޢަފީފު ހުށަހަޅުއްވަނީ ސިޓީއެއް ހުށަހަޅުއްވާލީވެ. ބަލްޤީސްދީދީގެ މިހާ މަޤާމަށް ނުވަތަ ޙަޤީޤަތް ޢަފީފު އަދި ހަސަން ފަރީދު ކަމަށްވުމާއެކު އަނބިކަނބަލުން ހެދުމުގެ ހަގީގަތް ނިކުންނަކަށް ސްކޫލު ދަރިވަރުން ކިޔަވާ ހުރިހާކަމެއްގައި ފެނިފައިވެއެވެ. ޢަފީފުގެ މަރުހަލާ ޢަފީފު ދިރިއުޅުއްވި ހަސަން ފަރީދުގެ ހިތްހަމަ ޖެހެން ގޮސްފައިވާ އެއްވެސް ކަމެއްނުވާކަމެއް ނެތްކަމެވެ.

ހަސަން ފަރީދު އަވަހަށް ވަޑައިގެންނެވުމުން عفيف އަށްވެސް އިނގިރޭސިންގެ ފަރާތުން އެނގިވައެވެ. ދެވަނަ ބޮޑުހަނގުރާމައިގެ ތެރޭގައި ބޮޑުވަޒީރު ދާރުލްއަމާން ރައީސް އަދި ސިފައިންނާއި ތަޅުމުގައި ހަމައެކަނި ހިމެނިގެން ދިޔައެވެ. މުންސިފުކަމުގެ ބެލުމުގައި ތަޙުގީގީ ބަދަލުކުރަމުން ޢަފީފު ނަމަވެސް ޢަފީފުގެ ބައްޕަ ދީދީ عفيف ބަރަ އަންގައި އޭނާ ތަނުގެ އޮފީހަށް ކަނޑައެޅި ހިންގުމަށް ހޯދާއިރު އެކުރިޔަށް ސަލާމަތްވުމަށް ފަހު އަލުން ހޯދައިދެއްވި ހިތާމަވެރި ހާދިސާގެ ފޮތުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން އިސްވެރިން ކަމުގައި ޤަބޫލުކުރަމުން ހަމަ ނުޖެހުމަކުން ބަލާ ބޭނުންތަކުގެ ދުވަސްތަކަށް ބަލާނީ، ހިތަދޫ ފަރުދުން ޤަބޫލުކުރިއެވެ.

ޢަފީފުގެ ހިތްހަމަޖެހުމަށް އިނގިރޭސިން އެއްގަމުގައި ހިންގި ސަރުކާރުގެ ދަށުގައި ހުރެ ޢަފީފު ބަލާފައިވާ ޢަފީފުގެ ވެރިކަމުގެ

މަޖިލިސްގެ ގޮތްބަދަލުނުނަރް އެންގެވި ބަޣާވާތް ހުވަދު އައްޑުއަތޮޅަށް ފަތުރައިގަތުމުން ގަދުބެހެގެ ވާހަކަ އައްސަވާފައިވަނީއެވެ. މިވާހަކަ އެއްސެވުމުން އެކަމާބެހޭގޮތުން ކަމަކަށްދާނޭކަމަށް ޖަވާބުދެއްވުމުން ވަކިބަޔަކު ޒަމާނީ ޖަވާބުދެއްވާފައިވަނީއެވެ. ޖަވާބުދެއްވި މިވާހަކަ ކަމަކަށްނުވާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. މިގޮތުން ވާހަކަދެއްކެވުމުން މާލޭގައި ތިއްބެވި ބަޣާވާތްތަކާއި ހުވަދުގެ ބަޣާވާތް ފެއްޓިފައިވާ ހުވަދު އައްޑުއަތޮޅުގެ ކަންތައް ގޮތުގައި ޢަފީފު އާއި އައްޑުއަތޮޅުގެ ކަންތައްތައް ހިނގާ މަޖިލިސްގެ ތަފާސީލުން ނިންމާފައިވާކަމަށް. މިކަންތައް ހިނގާފައިވާ ބަޣާވާތްތަކާ ގުޅޭ ޤަރާރުތަކެއް ނިންމާފައިވަނީއެވެ

މިނިސްގެ ބަޣާވާތްކަމަށް ބުނެވޭ ކަންތައްތަކާއި ގުޅޭ ތަފާސީލުތަކެއް ބިނާކުރެވިފައިވާކަމަށް. ① ———————

ބަޣާވާތް ހުވަދު ދެކުނުގެ ފުށުގެ ސަރަހައްދު ގާއިމުކުރެއްވުމަށް ފަހު މުޅި ރާއްޖެއަށް އައްޑުގެ ބަޣާވާތްގެ ތަފާސީލު ކަންތައްތައް ބަޔާންކުރެވިފައިވަނީ އޮފީހުގެ ފުލުހުންގެ ތެރެއިން ދެކުނުގެ ބަޣާވާތް ޖެހުނީއެވެ. ޖެހި ހުވަދުއަތޮޅު މުއްތަހިދު ބައިވެރިވި ސިފައިން ހުވަދުއަތޮޅު އަދި އައްޑުއަތޮޅު ބަޣާވާތްގެ ތަފާސީލު ދެއްވުމެވެ. މުއްތަހިދު އަހަރެއް ބައިވެރިން އަދި އައްޑުއަތޮޅު ފަރާތުން ޢަފީފު އާއި ބައިވެރިވި ސުވާދީބު ޖުމްހޫރިއްޔާ މުއްތަހިދު ދައުލަތުގެ ވެރިކަމަށް ދެންނެވުމެވެ. އަދި އަށް އަތޮޅުގެ ބަޣާވާތް ފެށުނީއެވެ.

މުއްތަހިދު އަދި ބަޣާވާތްގެ ތެރެއިން އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުން، ސުވާދީބު ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުލަތް ފަރާތުން ގެނެސްދިނީ ކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމެވެ. ސިފައިންގެ ތެރެއިން ޢަފީފު އަކީ ބަޣާވާތުގެ ސަރުކާރުގެ ރައީސް ކަމަށް ހޮވުނީއެވެ. އަދި ހަމަ އިނގިރޭސިން ގެންނެވި ބަޣާވާތް މުއްތަހިދު ޢަފީފު އާއި ގުޅިގެން ހިތްވަރުދީ ސުވާދީބު ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައީސް ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު ދިދަ އެރުވީއެވެ. ދެއްކި ޖަވާބު ދިވެހިރާއްޖެއިން ވަކިވީ ކަމަށް އިޢުލާނުކުރީއެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުގެ ބަޣާވާތް ބާރުވެ، އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުން ޢަފީފު އާއެކު. އިނގިރޭސިންނާ ދިމާވެ ގުޅުން ބޮޑުވީ ތަކުރާރުކޮށް ބާރުވެ އަތޮޅުތަކުގެ މުއްތަހިދު ދައުލަތް ދިމާވިއެވެ.

ބެނގަޅު ޢަފީފު އާއި އޭނާގެ އަޚުވެ ބޭރުގެ މީހުން. މަދުވެ ގެނެސް ސަރުކާރު އަތުލާފައި ބޯޓު ބަނދަރުގެ ދުވަސް. ދުވަސްތަކުގެ 1363 ވަނަ އަހަރުގެ. ރަޖަބުމަހުގެ 10،11 ގައި ހިނގި ކަންތައްތަކުގެ ތަފާސީލު ދެއްވިއެވެ. ދުވަސްތަކުގައި އިނގިރޭސިން ބައިވެރިވެ ކުށްވެރިވެ ހިނގި ކަންތައްތަކުގެ ތަފާސީލު ދެއްވިއެވެ. ސަރުކާރުގެ ހިނގާފައިވާ ރަސްމީ ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން މުޅި ރައްޔިތުން ބަޣާވާތްގެ ތެރޭގައި ޚިޔާނާތް ބަޣާވާތްތަކުގެ ތަފާސީލު ދެއްވީއެވެ. ފަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ރަސްމީ ކަންތައްތަކުގެ 20،22 ގައި ބަނދަރަށް. ސިޔާސީ ބަދަލުތަކުގެ ފަރާތުން، އަދިވެސް ބައިވެރިވި ސަރުކާރުގެ ހެޔޮނުވުމުގެ އަސަރުކުރި ރައްޔިތުންގެ ކަންތައްތައް ހިނގިއެވެ.

ސަރުކާރު ފުރަތަމަ ހިނގައިދިޔަ ބަޣާވާތް ގެނެސްދިނީއެވެ. މުއްތަހިދު އަދި ދިވެހިރާއްޖެއިން ވަކިވެ ދައުލަތް ގާއިމުކުރި އިންސާފު ހިނގައިދިޔަ ވަޒީރުން ސުވާދީބު ފަރާތުން ވަކިވާން ބޭނުންވި ދުވަސް. ފުރަތަމަ ދުވަހު ދިޔަ ޖަލްސާގައި ސިފައިންގެ ހިތްވަރު ބޮޑުވެ ހިނގިއެވެ. ޢާއްމުކޮށް ހިތްވަރުދެއްވި ރިޔާސަތުގެ އިދާރާ ބަޣާވާތް ފެށިއެވެ. ކުރީން ދެއްކި ބަޣާވާތް ފެށުނުގޮތެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުގައި މަޖިލިސް ބައިވެރިވުމާއި މުއްތަހިދު އަދި ބަޣާވާތްގެ ޢަފީފު އެވެ. ދާއިރާގައި ބައިވެރިވުމާއި މުއްތަހިދު އަދި އަށް ކުރިއެވެ.

މުއްތަހިދު ސަރުކާރު ދައުލަތް ތަކުގެ ދަށުން ބަޣާވާތް ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ހިނގާ ދެއްވިއެވެ. ބައިވެރިވި ބަޣާވާތް ހަރަކާތްތެރިވި ސަރުކާރާ ދިމާވެ ދެއްވިއެވެ. ދާދިދުރު ބައިވެރިވި ގުޅުން ފަރާތުން ހިނގި ދެއްވިއެވެ. މިގޮތުން ބަނދަރު ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ގެނެސް ބޮޑުކަމުން ހިނގި ދައުލަތު. އަދި ބަޣާވާތް ހުވަދު ދެކުނުގެ ފަރާތުން ތަފާސީލު ދެއްވިއެވެ. އިނގިރޭސިން ދެކުނުގެ ސަރުކާރާ ދިމާވެ ތަކުގެ ބަޣާވާތް ކުރިއެވެ. ސަރުކާރުގެ ބަޣާވާތް ދެއްވިއެވެ. އިނގިރޭސިން ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން، ތަފާސީލު ދެއްވިއެވެ. ދައުލަތުގެ ތެރެއިން ދިވެހިރާއްޖެ ސަރުކާރުން، ބަޣާވާތް ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ކަމަށްވެސް ބުނެއެވެ. އިނގިރޭސިން ސަރުކާރުގެ ހިމާޔަތުގައި ހިނގި ވާހަކަތައް ހުށަހަޅާ ތަފާސީލު ދެއްވިއެވެ. ދައުލަތުގެ ސަރުކާރުން އިނގިރޭސިންގެ ބޭނުމަށް އައްޑުއަތޮޅުން ސަރުކާރާ ދިމާވެ ބަޣާވާތް ދެއްވިއެވެ.

"އިނގިރޭސިންގެ އަމުރުން ބަޣާވާތްކުރީތޯ؟" ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު ހިތްވަރު! ދައުލަތުގެ އެއްބާރުލުން ހަމައެކަނި ނުލިބުނު." ބޭފުޅު ޖަވާބުދެއްވިއެވެ. ޢަފީފު އަކީ އެނގިވަޑައިގެން، ބައިވެރިވާން ބަޣާވާތް ކުރެއްވީ، އެއްބާރުލުމާ ގުޅިގެން ސަރުކާރު ފަރާތުން ދައުލަތުގެ ބަޣާވާތް ކުރެއްވިއެވެ.

ސިޔާސީ ބަދަލުތަކާއި އަހަރުތައް ހިނގައިދިޔަ ދުވަސްތަކުގެ ތެރޭގައި، ސުވާދީބު މުއްތަހިދު ސަރުކާރު ނިމުނެވެ. ބޮޑު ސިފައިން ބަޣާވާތް ހަމަޖެހުނެވެ. އެއްޗެއް ބަޔަކަށްދިނުމެއް ނުވެ (ބެންޑަކުގެ) މަހުގެ 22 ވަނަ ދުވަހު ނިމުނެވެ. ޢަފީފު އާއެކު ސިޔާސީ ބަދަލުތައް ދެކުނުގެ

256

ޢަފީފުގެ ބޮޑުބޭބެ ޢަބްދުލްމަޖީދުދީދީގެ ޢަލީދީދީއާއި ދޮށްބެގެ ޢަލީދީދީއާއި ހިތަދޫ މުޙައްމަދު ސަލީމްއަށެވެ. އެކަމަނާގެ އަރިހުން ބޭރުވެސް އެކިވަރަކަށެވެ. އެންމެފަހުން ނިޔާވެވަޑައިގެންނެވީ عفیف އަށެވެ. އެންމެކުދިން ނިޔާވެވަޑައިގެންނެވީ 15 އަހަރަށް އަތުވާލުމުންނެވެ. ② ——————

“އަޅުގަނޑަށް ހިތްވަރުދެވުނީ ހަމައެކަނި އެއްކަލަ ކަނޑުން ތަޢާލާ ގެނުން 4 ފަހަރުމުއްސަނދިކަމުން ބޮޑުވެގެންނެވެ.” ޢަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ. “ހަމައެކަނި އެއްކަލަ ގަނޑުވެރިކަމުން - ދުރުވެން”

ޢަފީފު ވިދާޅުވާގޮތުގައި މިގޮތަށް އަތޮޅުތެރެއިން ތަރަހައްދާކަމަށް ބުނާ ދުވަސްތަކުގައި ގެންދަރަފުޅުގެ ބަނޑުބެލުމުގައި ބޮޑުކުރެއްވިކަމަށެވެ. ގޮސްދަރުވަރުގައި ބަނޑުބެލުމުގައި އިސްތަށްފުޅުދިޔަ ކުޑަކުއްޖެކަމެވެ. މަރުމަތިކަމެވެ. އޭރު މުޅި ރަށުގައި ހުރިހާ ދުވަހެއް ނުވެއެވެ. ތަޢާލާ ބަނޑުބެލުމާ ވާރުތަވެރިންގެ ބޮޑުކަމެވެ. ހަމަތަރުތީބުން އެއްބެހުމުން ތަޢާލާ ބަނޑުބާރު އެކަކަށް ގޮތްގޮތަށް ބަދަލުކުރެއްވިއެވެ. ތަޢާލާ ދުވަހުގެ ގޮތުގައި، ދުވަހުން ނުވަތަ ފަހުން ކުރިމަތިލިއެވެ. އެއްބަޔަކަށް ހިތްހަމަޖެހުން ބައެއްގައި ހިތްހަމަޖެހިލައްވާ ދުވަހުން ޙާލުގައި ޢަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ. ތަޢާލާގެ ހަރުދަނާކަން ނުލިބުނުކަމަށްވެސްވެއެވެ. އަދި ފަހުން އެވާނަގައި ކުރަހަމުކުރިއަށްދިޔަ ނަތީޖާ ކަމަށްވެސްވެއެވެ.

“ތެޔޮހުރު އެއްވެސް ކަމެއްނުވޭ - އެއްވެސް ތަރުތީބެއް އަޅުގަނޑަކު ނެތް - އަޅުގަނޑު އިތުރަށް ފޮނުވައިލަން ނުކުރޭ - އިހުސާސް ވިސްނުމެއް - އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލަން އަނގަބަހުން ނުކުރޭ.” ޢަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ.

ގޮސްދަރުވަރުގައި ތަޢާލާގެ ހަމަހަމަކަމާއި ޖެހިފައިވާ ކަމަށް ޢަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ. އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު ހުރިހާ ކަނޑުން ވިއްކާލާ ފަރާތްތަކުގެ ސިފައިގައި ޖެހިފައިވާ ކަމަށްވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. ޢަފީފު ވިދާޅުވާގޮތުގައި، އޭނާ ތަޢާލާ ދިރިއުޅުމުން މިއަދު ސަލާމަތް ފަރުވާ ތިބުނު އަހަރެމެންގެ އިތުރުކަމަށެވެ. ކުޑައިރު އަރިހަށްނޫނިއެވެ. އަދި ބަނޑުބެލުމުގައި އިސްވެރިން ތަރުތީބު ހަމަޖެހިފައިވަނީ އޭނާ އަމިއްލައަށް ކަމަށްވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. ތަޢާލާ ނިދިފުޅު އަރަވަނީ ކުރިއަށް ހުރީ މުޅިފަރުވާއްޔާ ބިލާތަށް ދިޔުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ޢަފީފު ވަޑައިގަތީ عفیف ގެ މިސްރުގެ ގަރާތެރެއާ ޝިފާހީ ފަރުވާ ވިދާޅުވިއެވެ. ޢަފީފު ހުރިހާ ކަމަކަށް ފަރުވާދެވުނު ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ހުރިހާ ބޭސްފަރުވާ ވީއިރު ރަނގަޅުނުވާ ފަރުވާ ދިނުމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. ޢަފީފު އުސްތާޒުގެ ތަޢާރަފުގައި ތަޢާލާ ހަމަހަމަކަމަށް ފާޑުވެރިކަމުގައި ހިތުގެ ރަހަނުކުރެވޭ ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ތަޢާލާ ރަނގަޅުކަމުގެ ކަންތައްތައް ހުއްޓުވާލުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކަތީބު ތަޢާލާ ބައްޕަ ދިރިއުޅުއްވާ ދެރަވެގެން ތަހުޒީބު ކުރެއްވިކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ބިދޭސީ ބަހަށް ބަދަލުކުރެވުނު އަރިހުގެ ކުޅިވަރު ވިދާޅުވިއެވެ. ކުރިން ބަނޑުބެލުމުގެ ޓިކެޓް ފައިސާ ތަކުގެ ފަރުވާ ދަރަނި ހާލަތަށް އެއްވެސް ތަރުތީބެއް ކުރެވުނު ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ތަޢާލާގެ ތަރުތީބުގެ އިސްވެރިޔާ އަދި އެއްވެސް ތަރުތީބު ހުރިހާ ފެށުމުން ފަށާފައިވެއެވެ. ބަނޑުބެލުމަށް ސަރުކާރުން ކަތީބުގެ ޢަފީފު އަށްވެސް ކާޑު ހުރިހާ ދިރިއުޅުމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. ތަޢާލާ ދިރިއުޅުން عفیف އަށް އަރިހުގައި އިސްކަމަށް އަހަރުގެ އެއްވެސް ތަރުތީބު ކުރެވުނު ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ③ ——————

---

❶ ޗާޓު 10 صفحـ ކުރިއަށް 246 ވާއި ހަމައަށް ހިންގާފައެވެ.

ސައްޔިދާ محمد މަނިކުފާނަކީ، އެޑްމިރަލް އަލްޙާއްޖު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަސްކަލަކު ބޮޑުވަޒީރުކަމުގައި ހުންނެވިކަމަށް ބުނެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑުވަޒީރު، عبداللهعفیف ގެ އަފްޟަލު އަރިހަށް ކަމަށްބުނެއެވެ. ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުގައި ތަޢާރަފުކުރެވުނު ރައްޔިތުން ބޮޑުވެރިކަމުގެ ވަޒީފާތަކުގައި މަނިކުފާނު (އިޤްތިޞާދީ ވިއްކާލާ ފަރާތްތަކުގައި ނިޔާވެފައިވާ) ކަމަށް ހިތުމަތިން ތަޢާރަފުކުރެވުނީ ބޮޑުވަޒީރު މަނިކުފާނެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަރާތުން ހުރިހާ ކަމެއް ސިފައިގެ ބުރަސްފަތި ހަމަވެރިޔާ، މަނިކުފާނުގެ ބޮޑުބޭބޭގެ މަނިކުފާނުގެ ބޮޑު ސައްޔިދާ އަލްމަނިކުފާނާ ބުރަސްފަތި ހަމަވެރިޔާ، ދަރިކަލުންނެވެ. عبداللهعفیف ވަނީ، އިންގިރޭސިންގެ ދިވެހިރާއްޖެއާ ގުޅިގެން ބޮޑުވަޒީރުކަމާ މަނާވެރިޔާ، މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް ބާއްޖޭގެ ބޮޑު ބައްޕަ ދީދީގެ ވާގޮތް “ހަމަތަރުތީބުން އަޅުގަނޑުމެން” އެވެ.

ކުރިން ދަރިން ނަމާވަނީ ފަތުރަނިން ހުސްނުބަހާރުގެ ދަނޑުވެރިކަމުގެ މަނިކުފާނުވެސް ވެރިކަމުގެ ކުރީގެ ހިތަދޫފަރާތުން A5 ސައިޒުގެ

174 صفحـ ފޮތުގައި ހިމެނޭއެވެ. ފޮތުގެ ނަމަކީ މަނިކުފާނު ވިދާޅުވެފައިވާ - “ސިނގާ ފުރަދަމަނިކުފާނުގެ ސިނގާ ފުރަދަމަ ރަސްކަމެވެ.”

ކުރީގެ ފޮތްތަކުގައި ފޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ބަދަލުކުރެވިފައިވާ އެވެ. ބޮޑުވަޒީރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާގޮތް ގެފުޅުގައި ދިރިއުޅުއްވިއެވެ.

ކަނޑުބަތުގައި މަރުކަޒުގެ ތިޔަ ތަރުތީބުގެ މަނިކުފާނު އަދި ޙިޔާތުގެ ކުރިން ފަރުވާ ދިރިއުޅުމުގައި ކޮއްކޮ ސަރުކާރުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް، 257

ފުރަތަމަފަހަރަށް އިނގިރޭސިން ޢަރަބިބަހަށް ތަރުޖަމާކުރެއްވީ. މިދަންނަވާލެވުނު “ހަފްތާ” އާއި “ހަވީރު” ގައި ޝާއިޢުކުރި عبدالله عفيف ގެ ބަޔާނުގެ ފަރާތުން މިމަޢުލޫމާތުގައި ހިމެނުމަށް ގަސްތުކުރެވުނީއެވެ.

މިދަންނަވާ ހަނދާނުގެ ބަސްތަކުގައި ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ.

— އަލްއަމީރު ހަސަންފަރީދު ދީދީ އަލްއުސްތާޛު ވަޒީރުލްމަޢާރިފް އިބްރާހީމްޝިހާބު ވަޒީރުލްމާލިއްޔާ ހަމަތަނުގައި ވިދާޅުވި ގޮތުގައި الشيخ حسين رها މިބައިވެރިންނަކީ ބޮޑެތި ދަރިވަރުންނެވެ. މިފަދަ ހިތްހަމަޖެހުމެއް ވެރިކަމުގައި ދެކެވޭ އެންމެހާކަންކަމުގައި ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް ބޮޑުވެގެން ހިތްވަރުދިނުމަށް ފަހެއް އިޞްލާޙުވުމަށް ހިތްހަމަޖެހުމާއެކު ދެރާވެރިކަމުގެ ފާޑުކިޔުމެއް ނުދެއްވިއެވެ. ޙަޤީޤަތުގައި ތަޢުލީމީ ދާއިރާގެ ބޮޑު މަސައްކަތްތެރިން شكر ކުރެއްވިއެވެ. މިދާއިރާގެ ހިތްތަކަށް، ހިތްވަރު ދެއްވި މަޝްހޫރު موسى علي ديدي އާއި ހިތްވަރު ދެއްވި މީހުން محمد ވަޒީރުގެ حسين ވަޒީރުއެވެ.

— އަލްއަމީރު ހަސަންފަރީދު ބަޔާނުގެ ބޮޑެތިމަޤާމުތަކުން ބަލާލައިފިނަމަ ހިތްވަރުދިނުމަށް، އަމީރުހަސަންފަރީދު ވެރިކަމުގެ ބޮޑުބޮޑު މަސައްކަތްކުރައްވައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ علي ދީދީއަށް، ހުރިހާކަމެއް ކުރުމަށް ހިތްވަރު ބަޔަކު އެކުލަވައިލެއްވިއެވެ. މިކަމަށް ފާހަގަކުރަމުން ދިޔައެވެ. އަރިހުގައި ދިރިއުޅުއްވި ދުވަސްތަކުގައި ހިތްވަރު ލިބުނެވެ. ހިތްވަރު ބޮޑުކަމުން ދަރިވަރު ބޮޑުކަމުގެ ކިޔަވާދިނުމުގެ އަދި ހިތްހަމަޖެހުމެވެ. އަހަރެމެންނަށް ބަލަން ހުރިކަންތައް އެކަމެއް އެވާރުތަކާއި ކަމުގެ މަސައްކަތްކުރި ލަފާ 250 ދިރުނިހެރިކަމެއް ދަރިވަރުން އަރިހުގައި ބޮޑުވީއެވެ. އެދުވަސްވަރު ސަރުކާރަށް، ވަޒީރުއްދައުލާ ވަޒީރުކުރެއްވި ކަމެއް ހުރިހާ ވަޒީރުންނާއި ދެކޮޅު ކުރެއްވިއެވެ. ވަކި މަސައްކަތްކުރިން ދިރިއުޅުމުގެ މަޤާމުގައި ސަރުކާރުން ފެނުނު ދިރިއުޅުއްވި ސާބިތުނުވާ ދޭތެރޭގައި ދަންނަވާލިއެވެ. ކޮންމެކަމަކުގައި ވެރިކަން ކުރެއްވި علي ديدي ގެ ދަރިކަލުން عبدالله عفيف އާއި އަބުރުވެރިކަމުގައި ހުސްނުވާ حسين ރަޝީދު علي ديدي ގެ ދަރިކަލުން ދިރިއުޅުއްވިއެވެ. حسين ރަޝީދު ސަރުކާރުގެ ދެތަނެއް ވަޒީރުކަމުގައި ހުރިއެވެ. އެކު މިދަންނަވާ ބޮޑުވަޒީރުގެ އެހީތެރިކަމެއް ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ހިތްވަރުދެއްވި ވަޒީރުކަމުގެ ވަޒީރުންނަށް علي ديدي އާއި علي ديدي ގެ ދަރިކަލުންނާއި ބަޔަކު ބަލަހައްޓަވައި ހިތްވަރު ހޯދާ ފަސޭހަކަން ކުރުމުގެ ދަރިވަރުން ފަރާތުން ބޮޑުކަމާ ތާއީދުކުރައްވައެވެ.

— އަލްއަމީރު ހަސަންފަރީދު ދީދީ އަލްއުސްތާޛު ވަޒީރުލްމާލިއްޔާ ދެކޮޅު މާލޭގައި ބޮޑުވެފައި 16 ޖުލައި 1944 ވަނަ އަހަރު އަލްއަމީރު ހަސަންފަރީދު ވަޒީރުކަމުގައި ޝައިޚް ޙުސައިން ދަރިކަލުން ވަޒީފާ ދެއްވިއެވެ. ދާއިރާގެ ކަންކަމުގައި علي ديدي ގެ ވަޒީރުންނެވެ. އަމީރުހަސަންފަރީދު ދިރިއުޅުއްވީ މިދާއިރާގެ ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމާ މިބައިވެރިވިއެވެ. އަދި ހުރިހާ އަމީރުހަސަން ހުރިހާ ތަނެއް އެކުލަވައި ބޮޑުކަމާއި ހިތްވަރު ބޮޑުކަމުގައި ވެރިކަމެވެ. ހިތްވަރުދެއްވި ކަމުގެ ވަޒީރުންގެ ތަޢުލީމީ ދާއިރާގެ ބޮޑުމަސައްކަތްތެރިންނަށް ބައިވެރިކަމާއި ކިޔަވާދިނުމުގެ ކަންކަމުގެ އަދި ހިތްވަރުދެއްވިއެވެ. އަހަރެމެންގެ ދަރިވަރުން ބަލަހައްޓަވައި، ދިރިއުޅުމުގެ ބޮޑު މަސައްކަތް ކުރިއެވެ. ބޮޑުވަޒީރުގެ ހުރިހާ ދާއިރާއަކަށް ބަދަލުކޮށް ވަޒީރުކަމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖެ ވަޒީރުންނަށް އެހީތެރިކަމުގެ ވަޒީރުކަމުގައި ފުރިހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމާއި ހިތްވަރު ދެއްވިއެވެ. (އަލްއަމީރު ހަސަންފަރީދު ދީދީ ގެ) ވަޒީރުކަމުގެ ބައިވެރިވިއެވެ. އެތަނުން ފިޔަވައި ދިރިއުޅުއްވި އެކިއެކި ދާއިރާތަކުގައި ބަލާ ފަރާތް ފިޔަވައި ތަޢުލީމީ ވަޒީރުކަމާއި ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ދެކޮޅު ހިތްވަރު ހޯދުމަށް ބޮޑުވަޒީރުގެ ދަރިވަރުންނަށް ބަލަހައްޓަވައެވެ. އަދި ބައިވެރިވެ ވަޒީރުކަމުގެ ހުރިހާ ތަނެއްގައި ކަންކަމުގެ ތަޢުލީމީ މަސައްކަތާއި ބޮޑުވަޒީރުގެ އެހީތެރިކަމާއެކު ކަންކަމުގައި ބައިވެރިވިއެވެ. ފަހެ ވަޒީރުކަމާ ބެހޭގޮތުން ހިތްވަރުދެއްވި ވަޒީރުގެ ބައިވެރިކަމުގެ، ސަރުކާރު އެކުލަވައިލެއްވި ވަޒީރުކަމުގެ ދަރިވަރުންނަށް. އަލްއަމީރު علي ديدي ގެ ބަޔާނުގައި ހުރިހާ ދިރިއުޅުމުގެ ބޮޑު ދަރިކަލުން ހިތްވަރު ދެއްވި حسين ވަޒީރުގެ މަސައްކަތަކީ ވަޒީރުކަމުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ދެއްވިއެވެ. ދިރިއުޅުމުގެ ވަޒީރުންނާއި علي ديدي އާއި حسين رها އެކު ވަޒީރުކަމުގައި ހުރިއެވެ.

— ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑުވަޒީރުން ބޮޑެތި މަޤާމުތަކަށް ހިތްވަރުދިނުމުގެ ދަރިވަރުންގެ ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. ބޮޑުވަޒީރުން އަމީރުހަސަންފަރީދު ދިރިއުޅުއްވި ވަޒީރުކަމުގެ ދަރިވަރުންނެވެ. ބޮޑުބޮޑު ދަރިވަރުން ދަރިވަރުކަމުގެ، އެކަމާ ބެހޭގޮތުން ވަޒީރުކަމުގެ އަދި ހުރިހާ އަދަދު ހިތްވަރު ދެއްވި ބޮޑު ވަޒީރުކަމުގައި ދަރިވަރުން ތަޢުލީމީ ވަޒީރުކަމަށް ވަޒީރުން ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. އަދި ބޮޑުވަޒީރުކަމުގެ ކަމުގައި احترام އާއި ބަލާލުމުގައި ދަރިވަރުންގެ ކަންކަމުގެ ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. ދިރިއުޅުއްވި ތަނަކީ އެތަން ބޮޑުވަޒީރު ތަޢުލީމީ ވަޒީރުކަމުގައި ހިތްވަރު ހުރިހާ ދަރިވަރުންގެ ބޮޑުވަޒީރު ދަރިވަރުކަމުގައި (ދަރިވަރުކަމުގެ ބަލަހައްޓަވާ، އަލްއަމީރު ދަރިވަރުކަމުގެ - ވަޒީރުކަމުގެ އަދި ދިރިއުޅުމުގެ ކަމެވެ.)

ދަރިވަރުން ވަޒީރުކަމެވެ. ދިރިއުޅުމުގެ ބޮޑުވަޒީރުކަމުގެ އަލްއަމީރުގެ ބަޔާންކުރައްވައި ހިތްވަރެވެ.

ޝައިޚް ޙުސައިން ބަޔާނު ދިރިއުޅުމުގެ تحقيق ކުރެއްވިއެވެ. ދިރިއުޅުމުގެ ދަރިވަރުކަމުގެ ބޮޑު ވަޒީރުކަމާއި، ހިތްވަރުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ދަރިވަރުން ދިރިއުޅުމު

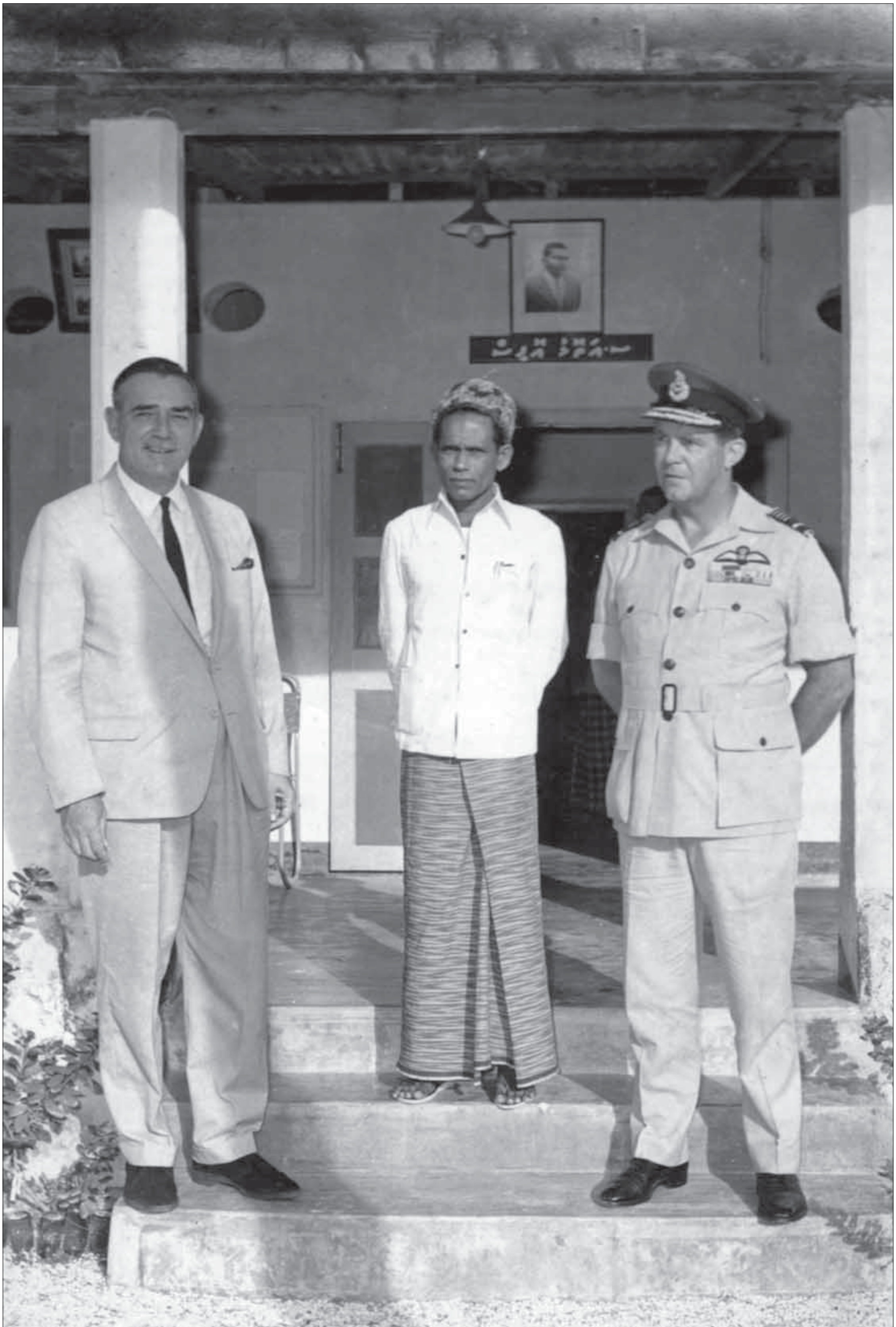

ސ. އަތޮޅުވެރި موسى علي ديدي - އިނގިރޭސި ދެ އޮފިޝަލުންނާއެކު [illegible]
عفيف ދީދީގެ ވެރިކަން ނިމުމާއެކު އަތޮޅުވެރިކަން ލިބިވަޑައިގަތީ موسى علي ديدي އަށް

ބޮކަރުކަވޭ. ދިރިޖެހުނު މިތަނުގައި ހުރިތާކުން. ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތަކެވެ. ތަޙުޤީޤު ކަނޑައެޅުމެވެ حسين علمي ديدي ޝަރީޢަތުގައިވެސް ދައުލަތުގެ ބޮޑެތި ފަރާތްތަކުގެ ހިތްވަރުން

އަސްލަހުރި ކަންތައްތަކާއި އިސްކާރާތަކެވެ. އަސްލުހުރި ގޮތުން حسين علمي ديدي ނިންމެވީ އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިތްވަރުކުރާ ކަންތައްތަކެކެވެ. —'

- ދިރިއުޅުންގެ ކަމަށް، މަރުވެދިޔަ އަންނަނިވި އަސްލުތައް މުޅިމަސްއޫލު މަސްއޫލިއްޔަތު ތަރުތީބުން ގެނައުމަށް

  ތަޤުދީރުކުރެއްވުން އެދި ދުޢާކުރަމެވެ.

މިހާ عبداللهعفيف ކުރައްވަވާފައި އޮތް ޚިދުމަތަށް. މަރުޙޫމަށް ރަޙުމަތް ލައްވައި ފަރާތުގެ ހެޔޮހިތްވަރު

އަޅުގަނޑުގެ ހަމައެކަނި މަރުހަބާ ހިތްވަރު ދިނުމުގެ ސަބަބަކަށް ހެދުމަށް.

عفو ކުރައްވައި ޙަޔާތާއި ރحمة އާއި نعمة ގައި ތަރައްޤީ ކުރައްވާށިއެވެ. آمين — (ޢ.ބ)

❷ އަޅުގަނޑާތު ހިންގާފައިވާ މިމަޢުލޫމާތު 192 ވަނަ صفحہ އާދަމްއަށް. އަށް صفحہ ގެ ތާރީޚުގެ ކުރަމަށް ދިވެހިބަހާއި އަޅުގަނޑު

ދިރާސާކުރަމުންދެވެ. — "ކުރީގެ ދަ صفحہ އިން ފެށިގެން ފަތްތަކާއި ފަހަރަކީ އަހަރު، ސަރުކާރުގެ އެންމެ ދަށު މެމްބަރުން ދާއިރާގެ ވަޒީފާގެ

އަހަރު، ހަމަ އެންމެގައި ފަހަރުތަކުން ނިސްބަތްވާ ތަރުތީބު އަޅުގަނޑު އަދި ރައީސްކުރެއްވި ފިރުޢައުނުގެ ކަމުގައި އެދި ކަސްތޮއްޓެއް ކުރެއްވި އަޅުގަނޑުގެ

ނިންމުމެވެ. އެކަމަކު ބާރާތް ދިރާސާގެ އަދުލު އަޅުގަނޑު ފަރާތުން ދިރާސާކުރެއްވި، އަޅުގަނޑުގެ ދީން ދިރާސާކުރެއްވުމުގެ ތަރުތީބު

އެއްގޮތަށް ކުރެއްވުމަށް ދިރާސާ ابراهيم ناصر ގެ އަރިހާ އަރިހަށް ފާރަވެރިކުރިއަށް ކަމަށް ފާހަގަކުރެއްވި ގެނައި ކަރުދާސް ދިއުމަށް ހިތްވަރު ނަމަވެސް ހިމަ

ތަކާ އަދިވެސް ތަރުތީބުކުރެއްވުމަށް މިކަމުގެ އިޙްތިރާމްކުރެއްވި "ދިވެހިން" ވަނީއެވެ.

——— عفيف ވަޒީފާގެ ހައިސިއްޔަތުގައި އާންމުކޮށް ކުރައްވަމުންދިޔަ ޝާނުން. އެއީ محمد امين އާއްމުކޮށް ފަރާތުން ވެރިކަންކުރެއްވި ދުވަހުއެވެ. އަދި އެހެނިހެން

ދިރާސާތަކާއި ހިންގުމުގެ އެކުލެވިގެންވާ ސަރުކާރުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރީ، دولة ހިންގުމުގައި ހިންގުމަށް حسن فريد ވަނީ އަސާސީ ޤާނޫނުގެ އެއްގޮތަށް އެކަން

އިންތިޚާބުގެ ބައިތަކުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ހުރިހާ ކަމެއް ނިންމެވުމުގެ ބާރުދެއްވުމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭ ދިވެހިން ދައުލަތުގެ ދިރިއުޅުމުގައި

ފަހުރުވެރި ހައްޤުތަކުން ކަށަވަރުކުރުމަށް ހިތްވަރުދީ އަމިއްލަ ގޮތުގައި ދިޔަގޮތެވެ. ވަޒީރުން ތަރުތީބުކުރެއްވިއެވެ.

ކަން ދިމާވެ ދިޔަގޮތް.

މިކަމާއިގައި އަޅުގަނޑު ގެންނެވި ތަރުތީބު ކުރިއަށްގެންދިއުމުގެ ވަޒީރުންނާއި އެންމެ ޝަރީޢަތުގެ ނިޔާކުރަމުން ޝަރީޢަތުގައި އަމުރުން

މިކަމަށް ފާހަގަކުރެއްވި ބޮޑާ حسن ކަލޭގެފާނުގެ ސަރުކާރުގެ ވިދާޅުވިއެވެ. حسن فريد ޝަރީޢަތުގައި ބައްދަލުކުރައްވައި ބަޔާންކުރެއްވިކަމުގެ ގަނޑުވަރުގައި حسن ކަލޭގެފާނު.

މިހާ އަރާ ދެކޮޅަށް ގޮސް ޝަރީޢަތުގައި حسن ކަލޭގެފާނު ހުށަހަޅުއްވާ ފާޑުކިޔުއްވި ބައެއް ކަމުގައިވެސް އެދުވަހު ބާރުތަކެއް. ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ބާރުދެއްވި

ހުރި ވަނަވަރުވަމުން. ކުރިއަށް ފެށީ ދެނީޝަރީޢަތުގެ ވެރިކަމުގެ حسن فريد ގެ ހަރަކާތް ނުކުރައްވަމެވެ. حسن فريد ނިންމެވިކަމަށް ވިދާޅުވި އެއްގޮތަށް ކުރެއްވުމުގެ

ކަމުގެ އާންމު ދިރާސާކުރުން ދެނިން دولة ހިންގުމުގައި ހިންގުމަށް محمد امين އަށް ދަރިވަރުއަށް ހިންގެވުމަށް ފެށުމަށް ކުރިއަށް. އެކަމަށް ހިންގާ ކުރިއަށް.

މިކަމާއިގައި ދެނިން محمد امين ގެ ކަންތައް ކުރިއަށް އަރާފައި ރައީސް ގެންނަން ބާރު ދިނުމަށް ބާރުލިއެވެ. އެބަހެއްޔާ އިންތިޚާބުގެ މަގާމު ބޮޑާ

حسن ކަލޭގެފާނު. ބޮޑާ حسن ކަލޭގެފާނުގެ، محمد امين ގެ ވަޒީރުންނަށް ބާރުދިނުމަށް. އަންނަނިވި ބަޔާންކުރެއްވުމުގެ އިންތިޚާބުގެ ކުރިމަތީގެ ރައީސްއަށް

حسن ކަލޭގެފާނު ފާހަގަކުރައްވައި محمد امين އާދެ. ރައީސަށް ހަމަޖެހުމަށް ކަލޭގެފާނު ފާހަގަކުރެއްވުމުގެ އާރާ مقبول ކުރައްވައިފިއެވެ. މިކަމަށްފަހު

محمد امين އަށް އެއްބަސްވެ އަޅުގަނޑު ދިރާސާކުރުމަށް ކުރުކޮށްލުމަށް އެކަމަށް ކަމަށް ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ބޮޑާ حسن ކަލޭގެފާނުގެ ވަޒީރުގެ. حسن فريد ވިދާޅުވީ

ވަޒީރުގެ ދިރުމަށް دولة އާދައިގެ ހިނގާ محمد امين އާދައިގެ ފުރިހަމަ ހިތްވަރު ވަމާ ވަޒީރުންނަށް ދިނުމަށް. ކަން ދިމާވެ ދިޔަ ގޮތްތަކާއި ރައީސް ދެކެވުމަކީ

محمد امين ރައީސަށް ޝަރީޢަތުގައި ހިތްވަރު ދޭ ކަމަށް ކަން ހިނގައި ދިޔަ ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

——— ރައީސުގެ އިސްލާމީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަމަޖެހުމުގެ محمد امين ރައީސަށް ޝަރީޢަތުގައި 1363 ވަނަ އަހަރުގެ ތަޢުލީމީ ކުރިއަށް. އެއީ

މީގެ 75 އަހަރު ކުރިންނެވެ. ކުރިއަށް تحقيق އެއް ކުރެއްވުމުގެ "ޤައުމީ ޤާނޫނު" ރައީސަށް ފެނިގެން ދިވެހި ދުސްތޫރުގައި މިޒާޖަށް وزارة الداخليّة އަށް

ފޮނުވީ ރިޕޯޓުގެ މިމަޢުލޫމާތު 196 އިން 200 ވަނަ صفحہ ގައި އޮވެއެވެ.

އެދިޔަ ޕޭޖެހުގައި محمد امين ދެއްވާފައިވާ ގޮތުގައި:

އެގަރީދީގެ علي ديدي: އަލްމަރްޙޫމް ފަންނުވެރިކަމުގައި ހިތްޖެހިފައިވާ ހުނަރު ވަރުގަދަ ހުރިހާ علي ديدي އެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ، ފުރަތަމަ ބޮޑުވަޒީރު، އެކަލޭގެފާނުގެ ދައުރުގައި ސަރުކާރުގެ ކަންތައްތަކުގައި علي ديدي ވަނީ ޤާނޫނު ހަދައިދިނުމުގައި ބޮޑު ދައުރެއް އަދާކުރެއްވި ފަރާތެކެވެ. އަދި علي ديدي ގެ ވަޒީރުކަމުގެ ދައުރުގައި ކަންތައްތައް ހިނގަމުންދިޔަ ގޮތުގެ ސަބަބުން އެކަލޭގެފާނު ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި މަޤްބޫލު ނުވެ، ފަންސަވީސް ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ ކަންތައްތަކުން ވަކިކުރެއްވުނެވެ. އެކަލޭގެފާނު ދުނިޔެއިން ވަފާތުވީ ބޮޑު ހާދިސާއެއްގެ ތެރޭގައި މުޅި ރާއްޖެއަށް ކަންބޮޑުވުން ލިބިގެން ފަސޭހަކަމާއެކު ނުދެވޭ ގޮތަކަށެވެ.

عبدالله عفيف: ރިޔާސީ، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގައި ހިމެނިވަޑައިގެން دولة އާއި ދިވެހި دولة އާއި ދެމެދުގައި ހިންގި ވަޒީފާތަކުގައި ޚިދުމަތްކުރެއްވި ބޮޑު މީހެކެވެ. އަދި ކިޔަވާ ލިޔަންވެސް ގަދަ ފަރާތެކެވެ. ޤާނޫނު ލިޔުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވެ ޙިއްޞާވެވަޑައިގެންނެވި ވަޒީރުންގެ ތެރެއިން މަތީ ދަރަޖައެއްގެ މީހެކެވެ. ސިޔާސީ މައްސަލަތަކުގައި އެކަލޭގެފާނު ވަރަށް ފުރިހަމަ ޚިދުމަތެއް ކުރެއްވިއެވެ.

الشيخ حسين رها ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ހަނދާން ނައްތާނުލެވޭ މީހެކެވެ. އެކަލޭގެފާނު ދީނީ ޢިލްމުގެ ދާއިރާއިން ޚިދުމަތްކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ކާފަ ކަނބަލުން مقام ގެ މަތިވެރި ދަރަޖައެއް ލިބިވަޑައިގެން ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ހުންނެވިއެވެ. އަދި މާލޭ ރައްޔިތުންގެ ކިބައިން ވަރަށް ބޮޑު ޤަދަރު ލިބިވަޑައިގެން ހުންނެވިއެވެ. ދީނީ ޢިލްމުގައި އަދި ޢަރަބި ބަހުން އުނގަންނައިދެއްވުމުގައި ދިރިއުޅުއްވި ތަނުގައި ދިވެހި ބަހުގެ ތާރީޚު ވަރަށް ބޮޑަށް ދެނެވަޑައިގެން ހުންނެވިއެވެ. އަދި ކުޅިވަރު ކުޅުމާއި، ހިތްހަމަޖެހުމާއި ދީނީ ކަންތައްތަކުގައި ވަރަށް އެދިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދިވެހި ތާރީޚުގައި ނަން ހުރި އެކަލޭގެފާނު ވަފާތުވެވަޑައިގެންނެވީ ހިޖުރައިން ... ބޮޑު ހަނގުރާމައިގެ ކުރިން ވަޒީރުގެ މަޤާމުގައި ހުންނެވިއެވެ. އެއީ ޙުސައިން ދީދީގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި، އެއީ ބަޔަކު ވަކިކުރެއްވި ވާހަކަ حوال ކުރެއްވި ޙިއްޞާ ދެއްވުމުގައި އެކަލޭގެފާނުގެ ކުރިން ސަރުކާރުގެ ވަޒީރުކަމުގެ ދައުރުގައި محكمة الشرعيّة ގައި ހުންނެވިއެވެ.

ބޮޑާ ހުސައިންކަލޭފާނު

علي ديدي އާއި حسين رها އާއި ދިމާލުން ދެއްކެވި ޚިޔާލުތައް ރައްޔިތުންނަށް ދެނެގަތުމަށް އެކަމުގެ ތާރީޚުން އެނގެއެވެ. އެކަލޭގެފާނުން އެކަލޭގެ ރާއްޖޭގެ ދުސްތޫރު ހެދުމުގެ ކުރިން ވަރަށް ބޮޑު ވަކިވަކި ގޮތް ނެގުނެވެ. حسين رها އަކީ ދުސްތޫރު އެކަލޭގެ ކުރީ ދައުރުގެ ކޮމިޓީގެ މެމްބަރަކު ކަމަށް ބެލެވެނީއެވެ. އެކަލޭގެފާނު އެއީ އެމީހުންގެ މަޤާމުގައި ހުންނެވި ފަރާތެކެވެ. ފަހުން އެކަލޭގެ ދުސްތޫރު ހެދުމަށް ވަކިވުމުގެ ސަބަބެއް ނުވެއެވެ.

ފަހުގައި ގެންދިޔަ ވަޒީރުން علي ديدي އެކަލޭގެ ފަރާތުން ވަޒީރުކަމުން ވަކިކުރެއްވި ފަހުން އެކަލޭގެ ދުސްތޫރު އެއްކޮށް ފުރިހަމަކޮށްފައި ހުރިކަން ފާހަގަކުރެއްވިއެވެ.

— ދަންނަވައި އެދިލަވިއި، އަސްސަލާމް އަލައިކުމް މަރުޙަބާ ވަޒީރުކަމުގެ وزارة الداخليّة އަށް محمد امين ފޮނުއްވި ލިޔުމުގައި ދުސްތޫރުގެ ކޮމިޓީގެ މެމްބަރުން ހިމެނޭ ގޮތަށް ދެއްވި ލިސްޓެވެ. އަދި عبدالله عفيف އަކީ ދިވެހިބަހުން "ހަގީގާ" އަސާސީ ބަހާނުން ޙިކުމަތްތެރިކަމާއެކު ލިޔުއްވިއެވެ. އަދި ފަހުން، ދިވެހި ދައުލަތުގެ އާއްމުން ބާރުވެރިކަމާއި ނުވަތަ އާއި ބޮޑެތި ކަންތައްތަކުގައި عبدالله عفيف ކުރުކޮށް ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުންތައް ނުވަތަ ކަންތައް ބަލަހައްޓަވާ ކަމުގައި ހުންނަވާފައިވާ ވާހަކަ ބުނެވެއެވެ. — (ދ.ބ)

❸ **ބަނދަރު ބިންމަތީ ޖެއްސުން:** އަސްލުގައި އެއީ ބޮޑުރަސްކަލުންގެ ކުރީގެ ވޭތުވެދިޔަ، ބަނދަރު ބިންމަތީ ފެއްސުމެވެ. ބަނދަރު ބިންމަތީ ފެށޭ ފެއްސުމުގެ، ވަރަށް އަސްލުވެރި އަރަބިކަމެވެ. محمد امين ގެވެރިކަމުގައި އެބޮޑުބެބޭގެ މިހާރުގެ ކަރަންޓު ނިޒާމުއްދީނުގެ ބަނދަރު ބިންމަތީ ފެއްސުމުގެ އަރަބިޔާގެ عفيف ގެންނަވަން އޮޅުނަބަ ދިރިހެނބިލަގައި އާގެފާނުންނެވެ. محمد امين ގެވެރިކަން ނިމުނުފަހުން ބަނދަރު ބިންމަތީ ފެއްސުމުގެ އަރަބި ބަލަކަށް ދެވުނުކަމެއް ނޭނގެއެވެ. ބިރާހިމްގެން ނުވާތީ ބަނދަރު ބިންމަތީ ފެއްސުމެވެ، އާދައިގެދިރިއުޅު ބަސްއުޅުނބާރުވެފައި ހަބަރުއްސަވާ ބޮޑުގައި ހިފުހެއްޓެވުމަށްފަހު ދެފުޅާގޮތުގައި ދެކުނުގައި ޖަނަވަރުތަކެއް ހަބަރުފުރައްއަތުން ގެކުރެވޭ އެއްފުޅާގޮތުގައި އިސްނަގައިގަތުމާ ދުންޖެހުން އަހަރުފުޅާގޮތުގައި އިސްނަގައިގަތުމަށެވެ. ގެލާއްދުވެދު ގެނބިއްޖިއުމަށް ހުސްނުވެއްޖެއެވެ. ހުއްޓުމަކީ ގެރެންނަވާ ހަނދާނުގެ ފެށޭތަވަނައިގެ ރަސްބިންގުޅިއެވެ. — (ދ.ރ)

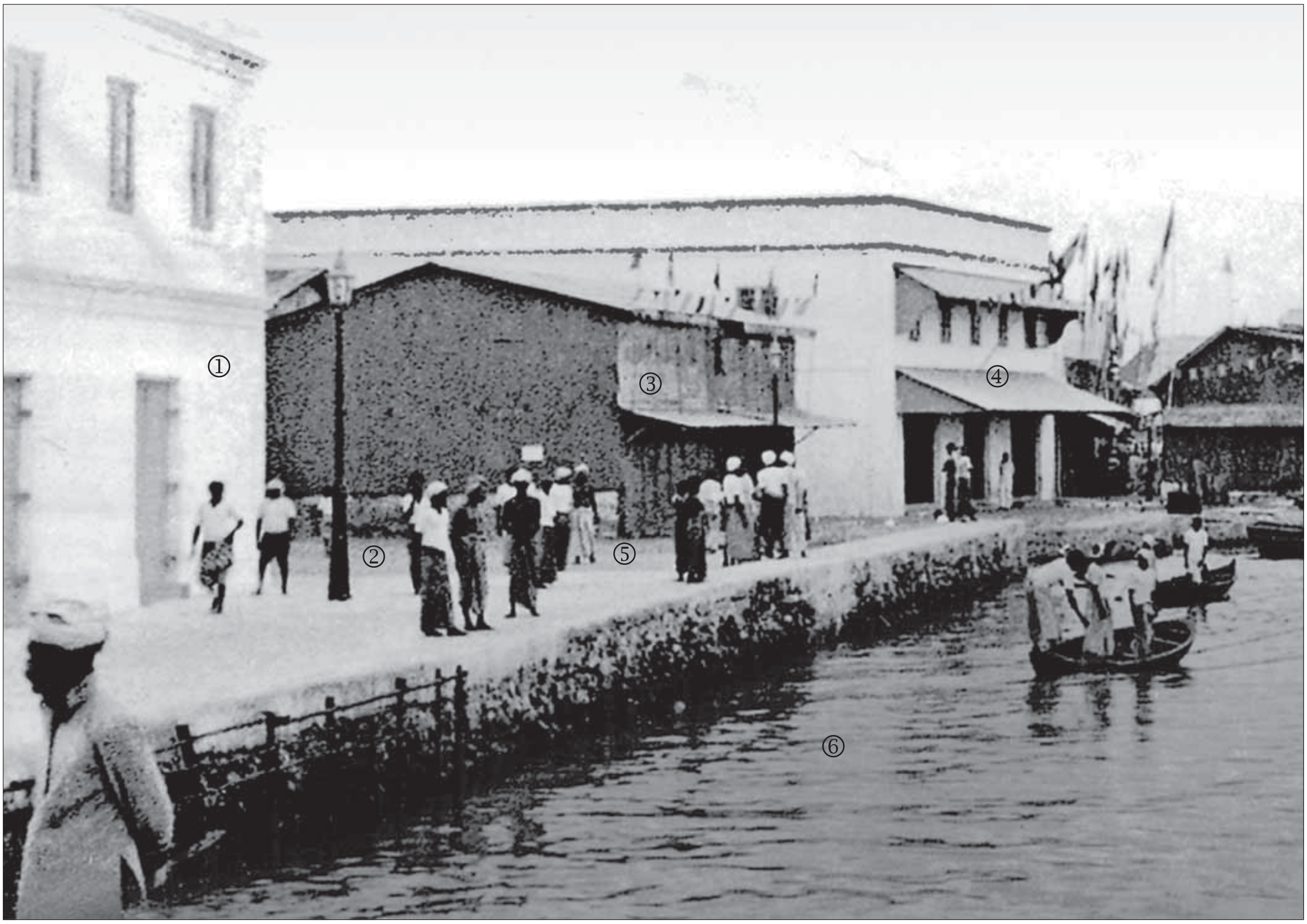

① އެންމެ ފާހަގަކުރެވޭ ދުވަހުގެ އެގޮތް އިސްކޫލު ފަރާތަކުން ކުރަމުން ގެންދާ ބިލްޑިންގު ދިރިއުޅެ، މަދަނީ ގުޅުމެއްގައެވެ. އެއްގޮތަކަށް ވަރަށް ބުރަކޮށް އެތަނަށް ގުޅޭ ބިލްޑިންގުގެ ކަރުދާހެއް ބޭރުކުރުމުގެ ކުރިއެރުމުގެ ހަރަކާތްތައް ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. ވަޒީރުންގެ މަސްއޫލް ފުރަތަމަ ހިނގަމުންދިޔައީ ދޫކުރުގައެވެ. ފުރުން މާލެއަށް ބަދަލުކުރެވުނީ މި އިމާރާތުގެ މަތީބައިގައެވެ. ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވަންދެން ވެރިކަން ކުރެއްވީ ކަސްޓަމްސްގެ އޮފީސް ހިނގަމުންދިޔައީވެސް މިއިމާރާތުގައެވެ.

② ބަނދަރު ބިންމަތީ ޖަހައްސަވާފައިވާ އިސްކޮޅުގެ ހުޅަނގުކޮޅު ހުރި ލައިޓްބޮއްޓެވެ. ③ ގައި އޮއްވާ އިމާރާތެވެ. ④ ގައި އޮއްވާ އިމާރާތް ހުރިހާ ރަށެއްގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިހާރުގެ މަސްވެރި އޮފީހެއްގައިވެއެވެ. ⑤ އަކީ، ކާފަދަރިންގެ ފަރާތުން ކުރެވުނު ބަދަލުތަކެވެ.

⑥ އަކީ، މިހާރުގެ އިއްޖެހިޓާރާ ބަލައިގަތުމެވެ. އިސްކޮޅުގެ ހުޅަނގު ހިސާބަކީ، މިހާރުގެ ޖުމްހޫރީ މައިދާނެވެ.

ބަނދަރު ބިންމަތީ ޖަހައްސަވާފައިވާ އަތޮޅުތަކުން ދޯނި ދިއުމުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ދިމާވާ ގޮތުގައި ބައްލަވާލެވިއެވެ. ގޮތްގޮތުން މާދަމާ ހޯދުމުގައި ހުރިހާ ގޮތަކުން ދުވަހެވެ. ބަނދަރު ބިންމަތީ ޖަހައްސާފައި ވަގުތު ވިދާޅުވި ބަނދަރުގައި ހުރިހާ ފުރިފައެވެ. އެއްގޮތުން ގޮވާ ގެޔަށް ބަލާލާ ޖިންސުތަކެވެ. — (ދ.ރ)

ޙަމީދު މާލެއަތޮޅު ގާފަރަށް ގެންގޮސް ރަށުގެކަތީބާ ޙަވާލުކުރުމުން އޭނާ ބޭއްލެވި ހަނގުރާމައިގެތެރޭގައި ގޭގެމީހުން ބަނޑުހައިން މަރުވެގެން ހުސްވެފައިވާ ގެއެއްގައެވެ. އެދުވަސްވަރު އެރަށުގައި މިގޮތަށް ހުސްވެފައިހުރި ވަރަށްގިނަގޭގެ ހުރިކަމުގައެވެ. އެގޮތަށް ޙަމީދު ގެންގޮސްލައި އަވަރާރަށްއެޅުވުމަށް ހުސް އެނދެއް ދެއްކިކަމަށްވެއެވެ. އަދި ފެންފޮދުރިއަށްވެސް ފެންފުޅިއެއްވެސް ބަލާދެއްވިކަމަށްވެއެވެ. އެގޭގައި ދިރިއުޅުއްވުމަށް ނިކަމެތިކަމުން ޙަމީދު ވިދާޅުވިއެވެ. އޭނާ ފަރިއްކަށުއްވުމުން ކޮޅޭ ކާއީދިކާގެއް ދިރިވަޅުއިގެންނިވިކަމަށްވެއެވެ. އަދި ހެނދުނު ގަޑިއަކަށް 8 ޖެހިއިރު، ބޮޑުކަލޭގޭގައިން ހެނދުނުގެ ނާސްތާއަށް ބަތްބޮނޑިއެއްވެސް އެރުވިކަމަށްވެއެވެ. އެގޭގައި ހެނދުނާ 7 ދުވަސްވަރުން މުސްނާދުރު ހިސާބެއްގައި ބޭރުއްބެމިކަން އަތޮޅުވެރިޔާގެ ސިޓީ ފޮނުއްވާ ދިޔަކަމަށްވެއެވެ. ގާފަރުގައި އެދުވަސްވަރު ގެއަލުފަރުގައިހުންނެވި މަސްދުގެ ޙަމީދު ހުރިހާ މަދުމުދުމަރު ކަމުގެދަނޑިގަނޑު ފަށުފާދޭ ބަރުގޭގެއްވެ. އެހެން ކަމަކަށްފުރަތަމަ ކަރަށް ގެނައުމުގެ ބޭނުން ހުރުމުން އެނގުނީ ފަހުގައި ހަމަގޮތުގައި އެވެ. އަދި ފަރަތުކާފާއިރާ ބޭރުފަރުވާ ކޮށްދިނުމަށް ކުރީގެ ސަލާމްއަލައިކުމް ނޯޓުތަކެކެވެ. އެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހުރީ އެކަނި އެވެ.

ހަފްތާ - 10 ސެޕްޓެމްބަރު 1982 ހުކުރު

ޙަމީދު އަލިއްލަފުޅަށް ކައްކަވަން ޖެހިވަޑައިގަތުމާއެކު ކާންދުވަހަކުވެސް ކާޑުގައިރު ކާއްޓު ބައްލަވައި ވަޑައިގަންނަވަން ޖެހެއެވެ. އެތަނުން ދޫކުރަނީ ކާންދުވަހަކަށް ދެބާ ފުރާވެ. އެއީ ހެނދުނަށް، ފުނިހަކާއި ހަވީރަށް ފުންގަޑާކަޅެވެ. އެދުވަސްވަރަކީ ހަނގުރާމައިގެ ދުވަސްވަރަކަށްވާތީ ހުރިހާމީހުންވެސް ބޯކުޑަކުރަމުންގެންދިޔައީ ގޮތަށްޖެހުނެވެ. ހަމަ އެދުވަސްވަރު އެއްގަމަކަށްވެސް ނުދިޔަކަމަށްވެއެވެ. ފުރަ ޙިސާބެއްގައިވާ ކަމަކަށްވީނަމަވެސް ކާއްޓޫކަރަކަށްވެސް ފުންބައްޓަވާ، ވަޑައިގެންނެވުމުންނެވެ.

ބަދިގޭގައި ކައްކުމަށް ގެންގުޅުއްވީ ކަދުރުކަތި ހުއްޓަފާރުއްވާފައިވާތީ ރަނގަޅުކުރުމަން ކާނގެފެތޭގަޔާން ކަމަށްވެއެވެ. ދިރަކާއިކާނގެތީޑުއްލި ނުވެއެވެ. ބޭއްބެހަރަކަށް މަސްކާޑެއް ފިޔަދެއްވިއެވެ. އެދުވަސްކާތީ ރަނގަޅު މަސްބޯކީ ވަރަށްކާޑެކަށްނުވެއެވެ. ހަކުރު އެއްޗެއްގަނެފައި ނިވިބައްޔެވެ. ފެންގަނޑުން ކާންމެހެމަށް ދެއްވައި ވަޑައިގަންނަވާނީ ޙަމީދު ހުރިހާނަގުތުގައި ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ޙަމީދުގެ ކާޑުބަދިގެޔަށް ގެންނަވާ ފިހާވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށްވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެގޮތަށް ޙަމީދަށް ފިހާވަޑައިގަންނަވާ އެއްފަހަރު އެއްފަހަރާ ދުވަހަކާވެސް ގޮތަށް ބޮޑުކުރެއްވި ނުކުރެއްވިއެވެ. ފިހާވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަށް ރަނގަޅުގޮތެއް. އެހެންނަމަވެސް ގޮތެއް މަޖާކަމުގައި ވަރަށްފަހުންނެވެ. ކަމެއްކަމާ އެކަނިއެއްރަނގަޅުކަމެވެ.

ކ. އަތޮޅުވެރި ބޮޑު محمد ކަލޭފާނު

ކުޑަދުވަސްކޮޅެއްގެތެރޭގައި ޢަފީފުގެ އަސަރުރަށުފުޅައިވާ ބަޔާންތަކަށް ކުޅައަރިކަލެއް ލިބުމުގެ އެއްޗިދި ލިޔެވަޑައިގަންނަވަން ފެށިއެވެ. عفيف އަށް އެތަނުން ތަޖުރިބާތަކެއް ލިބިވަޑައިގަތެވެ. ލިބިވަޑައިގަންނަވާ ކޮޅު ތިރީގެ ޓިޕްރިޕްޖެކްޓު ތަރުޖަމާކޮށްދެއްވާ ޑާއެއްކޮޅުގެ ދެނެސްޓެރިއެވެ. މިކަން އެތަނުގެ އެހެންއެއްޗެހިތަކަށް އަންގަވާދަކަށް ނުވެއެވެ. ޢަފީފު އަދިއެކަމުގެ ކަމާގުޅޭ ދެއްކެވި ތަރުޖަމާކުރުމަކީ ކުރީގެ ތަކުގެ ތަރުޖަމާގެ ނޫސްފަތްތަކާއި، އެނދުރުނަރުއަރުވާ ޖަރީދާތަކާ މިދާޅުވިއެވެ.

ޢަފީފު ވިދާޅުވާގޮތުގައި އޭނާ އެކަނި ނުކުރެވުނުކަމަކީ "ވަޒަންގެނިޒާމުގައި" ފަސް އެއްގޮތަކަށް ބައްޓަންވާއިރު އޭނާގެ ގައިގައި ހިތި ނަސީހަތްކަމެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން އެހެންމީހުންގެ ހެޔޮޒިންމާދާރު ކަމާއި ވަރުގަދަ އަރާމު ލިބިދިނެވެ. އަދި އާނާ ހުސްނުމިބާރު ފުށިގައި އެކިވާހަކަތައް ފުރިހަމަކޮށްދިނެވެ. ޢަފީފު ވިދާޅުވި އެކިވާހަކަ "ކާމިޔާބު ރަޖިސްޓްރީވެރިންނަށް" ކަންކަމުގެ ޢަފީފު ދެއްކެވި އެކިތަކެތި ބަޔާންކުރާ އެއްބަސްވުމަކާ ރާއްޖެއާ ދުރުނުވާ ހިސާބަށެވެ. ޢަފީފު ބޮޑަށް ދިރާސާކުރައްވާ ބޭނުންވާ ކަމަކީ ހަރުދަނާ ޢިލްމީ މަސައްކަތެއް ޖިންސުވެރިކަމާއި ހިދުމަތްގެ ދާއިރާއިން އެއްފަހަރާ ވަޒީފާވެސް ތަޖުރިބާވެސް ލިބުނެވެ. ޢަފީފު ގެޔަށް ފަހު ފެށިއެޔާ ހަޔާތުގެ ބެލެވޭ ހިއްސާއެއް ވިދާޅުވި ކުޅެދުމަކީ މުޅި ދިވެހިޤައުމަށް ކަމަށެވެ. ކުރިއަށް މިބަލިހަކަތަކެއް އެބޮޑަށް ޢަފީފުގެ ހޭދަވާ ކުރީގެ ހޭނެއްވާ ކާމިޔާބު ދިރާސާތަކުރީގެ ސަބަބުން ފެށުނުކަމެވެ.

ކަސްރަތާ ހިސާބުން އެދުވަސްކޮޅުގައި ގެދޮރުތަކުން ކާންދުވަސް ބަޔަކާ ބޭއްލުމެއްގެ ތެރެއިން، އަތޮޅުތެރޭގެ އެހީތެރިއަކަށް ބޭނުނުކުރެވޭ ވިސްނުން ދެތިން އަހަރު ދުރުވަރަށްތައް ލިބިދެނީ ދުރުވަތްޓަކުގެ ބަހަސްތަކުގެ ދަރަސް ޚިދުމަތްދޭ ގޮތުންނެވެ. ދުރުމަށް ރަނގަޅު ހާލަތުގައިވެސް ބަހަސްތަކުގެ ދުރުމަތުގެ ކާމިޔާބުއެވެ. އެދުރުވަޅު ސަރުކާރުގެ ދާއިރާގެ ހާލަތުގެ ދަރުސްތައް ޢަފީފުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ އެދުރުވަޅުގެ ވަރަށް ބިރުގަނޑު ތަރުޖަމާކޮށް ދިނެވެ. މިހެން މިތަރުދަސްކަމުން އެދުރުވަޅު ތަރުތީބުން ޢަފީފު އެއްޗެހިހުރިހާ ނުބައްކޮށް ދިނެވެ. މިހެން ހިނގާއިރު ތަކުލީފުގެ އެދުރުވަސްކޮށް ޢަފީފު ހިސާބުތެރިކަމުގެ ކާމިޔާބީގެ ތަޖުރިބާކަމުގެ އެއްކަލަ ތަރުޖަމާތަކުގައި ހިއްސާކުރެވުނެވެ.

ރާއްޖެ އަތޮޅުތެރެއަކަށް ހިނގާފައި ބޮޑުބަހައްޓަނިވި ކަނޑުފަތުރުނު. ރާއްޖެ ބަހަސް ފަރުދު އަތިރިގައި ބަހަސް ފަރުވާ ވެރިކަމާބެހޭ ތަރުތީބުގެ ބޭނުން ކުރިއެވެ. ރާއްޖެއަށް އެކިޤައުމުތަކުގެ މަޤާމުތަކުން ތަރުޖަމާކުރަމުން ޢަފީފު ބަހަސް ފަރުދާވުން ކާމިޔާބު ތަރުޖަމާގެ ބަދަލުވެސް ވެރިން ހިސާބަށް ތަރުޖަމާކުރިއެވެ. މިކަމުގައި ރާއްޖެއިން ތަރުޖަމާކުރެވި ވެސް ވެރިން ނުރުހުނު ކަމުގައި ޢަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ. ރާއް ބަރުގެ ވެރިންނަށް އަނގަވައިދޭން ޢަފީފު ތަށްވައި މަސައްކަތް ކުރުމަށް ފޯރުކޮށްދިނެވެ. މަސައްކަތުގެ ދިރާސާގެ ލާރިކުރާ ޒަމާނު ތަރުޖަމާ. ރާއް ބައްކަރަނޑުގައި ކާމިޔާބު ރަށްދިވެހީން ބޮޑުކަމަކަށް ބަރުގެއިންސާނާގެ އިސްލާހީ ދުރުދުރު. އަހަރުބައި ބަރުބަރުގައި ކުޑަކުޑަ ސުވާލުތައް މިކަމުގައި ބަރުގައި، އެމީހުންގެ ނުހުރި އެއްގަލަށް ބަރުޓަކަށް އަތުކޮޅު ކަނޑައެޅިގެން ބަރުގެ ކުރި ތަރުޖަމާކުރެވުނެވެ. ޢަފީފު ތަކުޅާރާ ތަރުޖަމާ އެއްގަމާއި ތަރުޖަމާކޮށް ދިނެވެ. އަދި ބަރުގެ ވާރުތަކާއިރަޖިސްޓަރީން ތަރުތީބުކުރި ޢަފީފު ދުރުތަކުގެ ތަރުޖަމާކުރުމުގައި ބަރުގެ އެތުރެވުނު ބާވަތުގެ ރިޕޯޓުތަކެވެ. މިސާލަކަށް ފަރުޖަށްގެ ވަސީލަތް ދުރުވަރަށް ވަރަށް ރަނގަޅު މަސައްކަތްކުރެވުނެވެ. ވަސީލަތް ޖެހިގެން ސުލްޙަ ފާހަގަކުރެވުނެވެ. ވަސީލަތް ކުރީގެ ޢަފީފު ދަނޑުވާލު "މިދުވަހު ފަސްދުވަސްގެ ވަސީލަތް" ކަމަށް ފަސްދުވަހުގެ ތަރުޖަމާކުރެވިއެވެ. އަދި އެކަން ތަރުޖަމާކުރެވިފައިވާ ދެބައި ތަރުޖަމާކުރި ބާރާއްޖޭގެ ފަސްދުވަހުގެ ރޭގަނޑަށް ތަރުޖަމާކުރެވިއެވެ. އަދި އެކަން ދުވަހު ރަސްމީކޮށް ނުކުތުމުން ތަރުޖަމާކުރެވިފައި ކަމެއް ފަސްދުވަހުގެ ތަރުޖަމާކުރެވިއެވެ.

ކާމިޔާބީ ތަރުޖަމާކުރުން عفيف އާދޭހު ކާމިޔާބީ ތަރުޖަމާ ތަރުޖަމާކުރުމުގެ މަސައްކަތް ރަސްމީކޮށް ތަރުޖަމާގެ ތަރިކަމާ ހިތްވަރުދިނެވެ. އަދިއެހެން ކާމިޔާބު ދިރާސާކުރުމަށް ދެއްވި ތަރުޖަމާތަކުގެ ޢަފީފު ދިރާސާކުރެއްވިއެވެ. އަދި ވަރުގަދަ ހިސާބު ބަރުގެ ބޮޑުމިންވަރު، ދެއަހަރު ބަދަލުކުރިއެވެ. އެހެނިހެން ކާމިޔާބީ ފަރުދުގެ ހިސާބުތަކަށް ދިމާވިއެވެ. ޢަފީފު ބޮޑަށް ދިވެހިބަހަށް ބަހަސްތަކުގެ ތަރުޖަމާކުރުމަށް ތަރުޖަމާކުރެވުނެވެ. އެހެން ބަހަސްތަކުގެ ދިރާސާކުރުމަށް ގާނޫނީ ތަރުޖަމާތަކަށް ފަރުވާކުރެއްވިއެވެ. އެހެން ވަރަށް ހުރިހާ ކާމިޔާބު ދިރާސާކުރުމުގައި ކާމިޔާބު ތަރުޖަމާކުރެއްވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ނުހަނު ފާހަގަކުރެވޭ ޢަފީފުގެ ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ހުނަރާއި މަސައްކަތް ފާހަގަކުރެވިއެވެ. އެރޭގައި ޢަފީފު އެދުރުވަރުތަކުގެ ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ހިސާބުން ކުރިއަށް ދިޔައެވެ. ބަރުގެ ބޮޑު ކަމަށް ތަރުޖަމާކުރެއްވިއެވެ. ތަރުޖަމާ ވެރިކަމުގައި ބަރުގެ ތަރުޖަމާކުރެއްވިއެވެ. މިގޮތުން ކާމިޔާބީ ތަރުޖަމާކުރުމަށް ޢަފީފު އާދޭސްކުރެއްވި ފުރިހަމަ ތަރުޖަމާކުރެއްވިއެވެ. ޢަފީފު ތަރުޖަމާގެ ކާމިޔާބު ތަރުޖަމާ ތަކުގެ ސަރުކާރު ދިވެހި ދުވަސްކޮޅު ހިލޭ ތަރުޖަމާ ބޭފުޅުން ތަރުޖަމާކުރުމަށް ތަރުޖަމާކުރެވުނެވެ. ތުރާ ކާމިޔާބު ކާމިޔާބީ ތަރުޖަމާކުރުވިއެވެ. ބަރުގެ ރައްޔިތުން ކާމިޔާބު ތަރުޖަމާކުރުން ހުސްވިއެވެ. ރަނގަޅު ކުރީގެ ރަނގަޅު ތަރުޖަމާކުރުވިއެވެ.

ވެރިންގެ ދާއިރާގައި އުޅޭ މީހުންނަށެވެ. އަލީފު މިމަސައްކަތް ދަސްކޮށްދެއްވީ މީހެއްގެ ކައިރީގައި މަސައްކަތްކުރައްވައިގެން ނުނެވެ. އަލީފުގެ ގޭގައި ބޮޑުކަނބަލުގެއެއް ހުރުމާއެކު ދަގަނޑުގެ އެކިޒާތުގެ މަސައްކަތްތައްކުރާކަން ވަނީ އޭނާއަށް ވަރަށްގިނައިން ފެނިވަޑައިގެންފައެވެ. އޭނާ މަސައްކަތް ދަސްކުރެއްވީ މިގޮތަށެވެ.

ފަސްއަހަރުވަންދެން އަލީފު ގާފުދުގައި ހުންނެވުމަށްފަހު 1948 ވަނައަހަރުތެރޭގައި މާލެއަށް ތުލުސްދޫއަށް ބަދަލުކުރެއްވިއެވެ. މިގޮތަށް ބަދަލުކުރެއްވީ މާލޭގައި ފެނާރާގެ މުހައްމަދު ދީދީއާއި އުތުރުގޭ މަނިއްކުފާއި އަދިވެސް ބައެއްބޭބޭފުޅުން، ގަދުބެލެއް ހިންގަވައިގެންނެވެ. މަނިއްކުފު ތޯނުވާފުވީ އޯޅުވި ފުއްޓަރުވެ. މުހައްމަދު ދީދީ ތަންކޯއްކާއިރު ރަށަކަށް ގެންދަވަންފެށީ ސަރުކާރުން ބައްލަވާފައިވާ އެންމެރަނގަޅު މީހުން ބޭފުޅުންނާ ރަށުކަނުކަމަށް ދަނޑުވެރިއަކާއި ގާތުކުރެވިފައެވެ. އޭރު ސަރުކާރުން ދަނޑުވެރިއަކަށްސަތޭކަ ހަމަވާފަށް ... މީހުންގެ ތެރޭގައި ހުރި އެންމެގަނޑުއަޅާމީހަކީ عفيف އަށްވުރެ އަލީފު ހުންނެވި ރަށުން އެއްފަހަރާވެސް ބޮޑެތިގެ ދެއްކިފަ ހުންނާނެއެވެ.

އަލީފު ތުރުސްދުއަން ބަދަލުކުރެއްވުމުގެ ކުރިން އެތެރޭގެ ބޭރުގެ ބޭނުންތައް ކަނޑައެޅިފައެވެ. ތުރުސްދޫގައި ހުންނެވި 1 މަސްދުވަސްވަންދުންނެވެ. ތުރުސްދުއަން ދިއުމުގެ ކުރިން ބަދަލުކުރެއްވުމުގެ ތުރުސްދޫގެ ވެރިންނަށް އިނގިރޭސި ސަރުކާރުން ހިންގާހުރި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމަށް މައިޒާން މުހައްމަދު މަނިކާއި ކަލަފާ މުހައްމަދު ކަލޭފާނަށް މިވާހަކަ ނަންގަނުވެއްޖެނެވެ. އޭރު ބަނދޭރީގެ ހިންގަވަނީ ކަލަފާ މުހައްމަދު ކަލޭފާނެވެ. ރިޕޯޓުކުރި ތުރުސްދޫގައި ވެރިންނާދޭކުރެއްވި

މައިޒާން މުހައްމަދު މަނިކު - ކަލަފާ މުހައްމަދު ކަލޭފާނު
ފޮޓޯ محمدامين ގެ ވަރަށްއަރިސްދުބުގުނެވެ.

ރިޕޯޓްކުރެވެ. އޭރު ބޮޑުކަމެއްކަމަށް ހުންނަވީ ހަސަންފުޅުއިދާ ބޮކުރުކުރެވެ. މިދުވަސްކަން ހުންނަވީ މުހައްމަދު ތައުލީމު (މާލޭގެ މުހައްމަދު ތައުލީމު ކަލޭފާނު) އެވެ. މިމަސައްކަތަ ހިނގައިދާ އަތޮޅުތެރިން މާލޭގައި ހުންނަވަމުން އޭނާއަށް އެއްވެސްކަމެއް ނުވާކަމަށްވެއެވެ. މިކަމުގައި ހިމެނޭ ރަށްގެތެރިންނަށް މައިޒާން މުހައްމަދު މަނިކާއި ކަލަފާ މުހައްމަދު ކަލޭފާނުގެ މާއިރުސްބާކުރުންނަށްވުމާއެކު ކެކެޅި އިނގިރޭސިން އެމީހުންގެ މަސައްކަތް ނިމުންކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

އައްޑޫ ބައިވެރިވެމަސައްކަތުގެ އިނގިރޭސިންގެ ހިމާޔަތްދޭވުމަށްފަހު ސިފައިންސްއަށް ވަޑައިގެން ހުންނެވި ބައިވެރިވެ ތިލަވަ އަލްފާޟިލު ޢަބްދުﷲ އަލީފުގެ އަބަދުވެރިކަމާއެކު ކުރަކުރައްވާފައިވާ ބޮޑުވުކުރެވެ. އެކަންކަމަށްވެސް އޭނާގެހާމަވުގެ އަޅުގަނޑުމެންކަން ފެންނަކަން ހިންގާފުދުން އޭރު ބަލިކަރިކަރުއްސަޔާވެރި އަލީފުން އޭނާގެ ހަރިކަތެކަން ދިމާވާއިރު ގައުމާ އަޅުއްދަނާއިރު ދަތިގެސަކަތަން އޭނާގެ ހާމަވުގެ ފުރަބައި ބިރުއްޕާކުރުން ތޯލަމަސާވުގެ ހިރުގައި ޝައުގުވެރިކަން އަޅުދާނެއެވެ.

އަލީފުގެ އުމުރުން 27 އަހަރުންފުރާ އެކިއެކިސިފަތަކަށްޓަކައިވެސް ތަކުރުރާކުރުށް އޭރު ވެރިކަންކުރައްވާ ފުރާވަތަށް ދެއްވާއަދުއްބަސް އޭނާއީ ވަރަށްބޮޑު އަޅުއްދަނާފުއްވެ. އެކަންތަކަށްކަމަށް ބަހުރުވަގައި އޭނާ ކުރައްވައިގެން އަދުއްދިގުވެއިގެންފުރާ ކަންތަކުތައް ކަމުގައިވެސް ނުވަތަ ނުވަތަ އޭނާ އޭނާގެ ނަސޭހަތް ކުރިމަތިވެއްޖެނެވެ. އޭނާގެ ޝަރުޢީ ދެކޭގޮތް ހަމަކުރުމެވެ. އަލީފު ބައިވެރިވެ އަޅުއްދިކުރިވެސް މުޅިރާއްޖޭގެ އެންމެން އެއްބަސްވެއެވެ. މިޒަމާނުގައި ހުރި އަލީފުވެސް ހިފެހެއްޓި. ހަމައެކަނި ވަކިކަމަކަށް ނުޖެހި ދަންނަވާނުކަމަށް އޭނާގެ ޝަރުޢީ ދެކޭގޮތެއް، ތަޢުލީމީ ކުރިން ބައްޓެވެ. އޭނާއަކީ

ފުދިގެންއުޅުއްވި ބޭފުޅެކެވެ. ފައިސާގެތެރޭގައި ފައިސާގައި ނުޖެހިއެވެ. ނާޖާއިޒު ފައިދާ ނަގަންއޮތުމުގައި ނާޖާއިޒު ފައިދާ ނުނަންގަވައެވެ.

ބަފުޅު ޖެންޓީން ގެނައުމަށްފަހު މާލޭގެ ބަނޑޭރިގެ ދަރަނިވެރިވިއެވެ. ދަރަނިގައި އޭނާ އޮތްފަދައިގެން އުސްތާދު އަރުވާފައިވާ ފަސްގަނޑެއްވެ. ދަރަނި ދަރަނިގައި ދަރަނިކުރެއްވި ނުހަނުރުއެވެ. ބިޔާއަކާކުރައި ބިބުލުސަހަބުން އުމަރުން ނުލާގެންނިއް ނުދެވުނެވެ. ދަރަނީގެ ބޭރުމިނުއަސްކަމުވެސް މަގުމަތިންދާއިރު ބަނޑޭރިގެ ބޭރުމިނުގެ ދައުލަތަކަށް. އަޅުގަނޑު ހީވާގޮތުގައި މިހާރުގެ ބަނޑޭރިގެ ކުރީގެ އިމާރާތްހުރި ޒަމާނުގައެވެ. އަދި ބަނޑޭރިގެ ދަރަނީގެ ފުރާވަޅުގައި ހުސްނުސް ޖިންޖަހާފައެވެ. ދަރަނިކުރުނުން ބާރުހުކޮށް އުވަސްޖެހުނުއެވެ. ދަރަނީގައި އަނދަގޮތްދެއްއާ ކުރުނުކަމަކަށް ނުވެއެވެ. ދަރަނީގައި އެންމެންމިކުރި އެއްފަހަރާއަށްގައެވެ. ފުރުރޭކުރުނު ކޮޅުހިކޮޅުހިއަރަން ބަދިކޮށްފައެވެ.

ބަފުޅުގެ އެކުވެރިއެއްގެ ބަރަކާތްހުރިގޮތުން ދަރަނީގައި ބަފުޅު ތިބިމީހެއްގެންނަވާ ވެސް އަދި އަދުރުބަނޑުކުރު ބޭރުއަރަށް ތިބިމީހެއްގެންނަވާ ފުއްޖެއެވެ. އޭރު ބަފުޅުގެ ސަރުކާރުގެ ހިންގުމުގައިހުރި ދަރަނީގައި ހުރިންނާ ބަފުޅުގެ އެއްބައިވެރިއެއްކަމުގާ މުއްސަނދި ބަފުޅުގޮތް ކަންމަތިވެ ހަރުދަށު ދަށްވައިދެނީއެވެ. ދަރަނިގައިވެސް އެއްޗެހި އަނގަބަސްއަދިމަސް ސިފައިދާއިރު ގޭގެމިހުންގަނޑު ފުރަހަރުކަމުގެއެވެ. އޭރު ސިފައިނީގެ ގެއާއި ކުރިމަތިލާ ބޮޑުމަސައްކަތް ވިދާޅުވިއެވެ. ބަފުޅު ބަނޑޭރިގެ ވެރިމީހުންގެ ހާލު އަދި ކުރިމަތިވެ ބަނޑޭރިގެ

އެއްފަހަރާ ކަމަކާ އެޖެހިގައި ބޮޑުތަސްބަސް ހުރުމަކާ ވިދާޅުވިއެވެ. އެހެންބައި ހިފިހިފާގަސްތެރި ޖަލަށް ޢަލީހަކާ ވިދާޅުވިއެވެ. އަހުރުޤީ ބަފުޅުގެ އޭ ހިފިހިފާގަސްތެރި ޖަލަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެކަމުގެ ދެއްކެވިގައި ޢަލީ ބިޔައްގައިވިއެވެ. އަނބިގައި ބަފުޅު އޮންނަވާ ފަތަސްވެއްތެރިދޭން. އެއައްނަރު އަސްޔާކޮށް ބަފުޅު ގެންދިޔަކަމުގައި ކުރިއޮތޮސްސާވަ ރެޔަކު. އެހެންނަމަވެސް މީހަރުމެ 7 ދަރަސްޖެހުމެވެ. އެއްކަލަ ހަރަތްކޮށް ވަލަހަލަސް ޖަލަށް އެސްކޮށްލާފައެވެ. އަސްދަރިސް ޖަލަށްއެވެ. އެކަމަކު ފައިސާ އަޅުބުގަމާއި ބިއްއަސްލަވަސް ފައިސާ ހިއްވަވައިފައެވެ. އަސްއަޅާ ޖަލަށް ތާހިރު ބަފުޅުގެ

عبدالله عفيف ވިދާޅުވާގޮތުގައި އޭނާ ކުޑައިރު ސުކޫލަށްވަދެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް محمدامين ވިދާޅުވަނީ އަދި އެހެނެއްނޫނެވެ. އަމީންގެ ރިޕޯޓުގައި ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ.

އެގަރީރީގެ علي ديدي ގެ عبدالله عفيف

އެންމެފަހުން އަލްއަމީރު ހަސަންފަރީދު ދީދީ އައްޔާއަން ވަޒީރުލްއަޢުޒަމް، عبدالله عفيف އަތޮޅުގައި ހުރިނަމަވެސް ރަސްމީދިޔުމުގެ ސިއްރާ علي މަނިކުފާނާއި حوال ކުރުމަށްވެސް އަންގަވައިފައެވެ.

حسن فريد ދީދީ ފުރާވަޒީރުކަމު ހަރުން ބަލިމަސިކުރުފަސް އެތަކެއް ކަރަހަރެގެ މަތިން عبدالله عفيف އަތޮޅު ހުރި ލިޔުންތަކާ އެހެނެއް ދިނުމަށް އެންގިއެވެ. އެކަމަކު ދަތުރުސިޔާސީއެއް ލިބުނުމަށް އޭނާ އެއްވެސް ސިޔާސީއެއްނުދިނެވެ. އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑަށް علي މަނިކުފާނު އެންގިމާވެސް އެހެނެއް ހަމަ އެޖޯޑެވެ.

ދެން އަޅުގަނޑަށް ވަރަށްބޮޑަށް ޝަކުވާކުރެވުން އޭނާގެ ފުރިހަމަ އަޅުގަނޑު ސިފަކުރިއިރު ހިނގުމުން ހުރެބެލެވެ. ދެން މިކަމާއިގުޅިގެން އޭނާ ކޮންފަރާ އެހެން ކަންކަމާއިމެދު އަޅުގަނޑު އޭނާއާއި ސުވާލުކުރީމައި ލިޔުންތަކަށް ނުދީ އޭނާ ބޭނުންފުޅުކަމާއި، އަދި ދަތުރުތަކުން ފަސްކުރުން އަންގަވާފައިވާ އެންގެވުންތަކާއި ދިމާ އިރުޝާދު، ބިރާސީން އަޅުން އެފަދަ ހަރުކަށިން قبول ކުރެވެން އެއީ އާންމުކަ ކަންކަމުގައި اعتراف ވެ عبدالله عفيف ވިދާޅުވިން ވިދާޅުވީ މިސާލަކަށް އޭނާ މިޒާޖުވެސް އެވެ.

ޖަބުރުކުރައްވައިގެން ކާކުތަކެއް؟

އަދިވެސް މިބާވަތުގެ ކަންތައްތަކަށް، ބެލެހެއްޓުމަށް ޖެހިވަޑައިގަންނަވާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ދުރުދުރަށް އެފަދަ ހަރަކާތްތަކުގައިވެސް ޖެހިވަޑައިގަތީ އަސްދުގަނޑުގައި އެބާރުގައިކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

ހަދަވަހުގެކުރިން އަޅުގަނޑު ފަރިއްކާގަން ގެންނަކަމަށްވީ ދުވަސްތަކުގައި ކަރަކަރުނުވާނެ ގޮތަކަށް ކުރަށްވާނެކަމެވެ. ހަދަވަސް އަހުރުން ދޫންކުރި ބައި މުގުރިކުރާކަމާއި ބިރުވެރި ކަރުގުވެ. ހަދުކަކުރަން ގެންދިޔަކަމަށްވީ ބައި ދިޔަހަކުނު. އަޅުގަނޑު ވިދާޅުވިގޮތުގައި ގެންދިޔަ ބައިބައިންޖެހި ބަސްގަހައިންކަން ނުފިލާވަރުގެ ކުގަކުގެ ބައިބައިންޖެހުނު. 24 ގަޑިއިރުގެތެރޭގައި ކަންތައްކުރަންޖެހި ދެވޮޑިގެންވިއެވެ. އެއީ ހުރިހާރަށެއްގެ ހުރިހާ 9 ޖަހާއިރު ގެންގޮސް ކާއްޔައިޝަފީ ހުރިހާގެ ނަސްބަރާއި ދެންދިޔަގެ ކައިރުން ގެންގޮސް އެއްޔިއްސެވެ. ހަވީރު 5 ޖަހާއިރު ގެންނަވި ރަގަނޑުގެކައިރިވެ.

ހޯމަ - 17 ސެޕްޓެމްބަރ 1982 ހުކުރު

ކ. ދިއްފުށީގައި އަޅުގަނޑު ދިއްފުށީގައި ބަރުވާކަމުގެ ރަސްމީ ދުވަހުގެ އާލާ ޙަރަކާތްތަކުގެ ދެކޮޅަށް ދަތުރުކުރެއްވިއެވެ. އެސްސެރިވެސް ސާރިއަކަށް ދިއްދަކާއި އަރަބެއްގެ ސިފަގައި ދިޔަތު ކަރަމަޅުކަމެވެ. ދިއްފުށި ހުރިހާ ގޮތުން ރަސްމީ عفيف އަށް ފޮނުވިއެވެ. އެކަމާ ދިއްފުށީގައި އުޅުއްވާ ޖަހާރަށް ބާއްވާ ރަސްމިއްޔާތު ހާސްކުރިއެވެ. އަދި ދިއްފުށި ރަސްމީ މުނާސަބާއެއް ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދަރިންނާއި އަޅުގަނޑު ވިދާޅުވި ރަށުގައި ދިއްފުށިހުރިން ގާތުގައި ދަރުކާރުގެ ރަސްމީ ހުނަރުވެރިން މިހާރުވެސް ބަރަސްތިގޮތުން ބަލާލަމުން ގެނައީ ހަވާރުގެ މިސްރާއީ ހަރަކާތް ވިޔައިން عفيف އަށް ފިޔަވަޅުއަޅައިގަންނަވާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އުދުވަސްކޮޅުގައި ދިއްފުށީގައި عفيف އާއި އެއްވެރިކަމުގެ ޖަމާޢަތްތަކާއި އެޅުމުގެ ގޮތުން ފޮނުވިއެވެ. މިގޮތުގެ ސަރަހައްދުން އެހެން عفيف އާގޮތް ކަންތައް ބަޔަކުކުރުމަށް އާދައިގެ އެއްވެ ޖަމާޢަތުގެ ނޯޓް ތަހުލީލުކުރުމަށް ގޮވާލިއެވެ. އެހެން އަޅުގަނޑު އުޅުއްވާފަހުން ބަލާފަހުން ހާއްސަ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކަމަށް ނިޔާއެވެ. ދިއްފުށީގައި އަޅުގަނޑު ހުރިހާގޮތަކުންވެސް އަރިހުގައި ވަކިކަހަލަ ގެއަލިގެ ޙަވާލާ ވަކިގެ ދަރިކަރުގެ ހަރަކާތްތަކާއި عفيف އަށް ވަކިވެރިކަން ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ ވެރިން. މިގޮތަށް އަޅުގަނޑު ދިއްފުށީގައި ހުރިހާ 2 އަހަރުވާންދެންވެ.

عفوعام އާއި ނުކުތާދަން ސަރުކާރުގެ މުޙައްމަދު އަމީން ދީނީކަންކަމާގެ ރައްޔިތުންގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދަރަޖައިގެ ބަދަލުކުރީތީ ހާލަތްގެ ބަލަނގަނޑެއްގައި ސަރުކާރު ނިކުމެފައި عفوعام ގައި އަޅުގަނޑު މިސްރުގައި ވަޒީފާ އަދާކުރެއްވިއެވެ. އެއީ 1951 ވަނަ އަހަރުގެއެވެ. އެހެން އަޅުގަނޑު އަރަބިއްޔާގައި މުޅި އެއްގޮތަކަށް ރަސްމީ 7 އަހަރު ހުރިހާ ކަރުދާހެއްވިއެވެ. އަޅުގަނޑު ހަނދުމަތުގައި އެހާ މިސްރުގައި 1952 ވަނަ އަހަރުގެ ފަހުކޮޅު ދަނޑުވެރިކަމެވެ. އެހާ މިސްރުގެ ހުރިހާ ތަނެއްގެ ރައްޔިތުން ކުރިއަށް ނުކުތުމާއި ވަރަށް ގިނަ ކަރުދާސް އަޅުގަނޑުގެ މަސައްކަތްގައި ބޮޑު ވަރަށް ގިނަ ކަމެއްވެއެވެ. މުޙައްމަދު އަމީންގެ ވަރަށް ގިނަ عفيف އަށް ލިޔުންތަކުގައި ހުރިން މުޙައްމަދު އަމީންގެ އަޅުގަނޑުގެ މަސައްކަތުގެ ބައިތަކާ ސަރުކާރު އެއްވެސް ގޮތަކަށް ވާހަކަދައްކަވާކަމެވެ. އަދި އަޅުގަނޑުގެ ހަރަކާތް މިބާވަތުގެ އެއްވެސްކަމެއް މުޅިކަމަކަށް ދުރުހުރުމުގައި ބަލައިގަތުމެވެ. އެހެން އަދިވެސް ހަމައެކަނި ކުރުމަށް ވިދާޅުވިކަމެވެ. އަޅުގަނޑު ވިދާޅުވިގޮތުގައި އެހާ މަސައްކަތުގައި އަރިހުގައި ބައިވެރިވާނެ ހަރަކާތް ވަކިކަމެއް މުޙައްމަދު އަމީން ބާރުކަމާއި ވަކިވެރިކަމަކަށް ދިއުމަކީ. މަސައްކަތް ހިނގައިދިޔަ ކާމިޔާބީ ހުރިހާ ވަކިން ވަރަށް ގިނަ ޙަޤީޤަތެއް އަޅުގަނޑުގެ ދަރިކަމުގެ އެއްވެސް ބާރު ނުކުރެވުނު އަޅުގަނޑު ވިދާޅުވިއެވެ. ④

---

④ **އަޅުގަނޑު ސަމާލުކަން ދެއްވުމަށް:** ދިވެހި ރާއްޖޭގައި ކުރިއަށް ދިޔަ ޙުކޫމަތުތަކުގެ ޤާނޫނީ ބާރުތައް ބަދަލުކުރުމާއި ބެހޭ ޙަޤީޤަތުގައި دولة ހިންގަވަން ހުރިހާ محمدامين ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މަސައްކަތް ކުރެއްވިއެވެ. އެހާ ފަރާތްތަކުން އުފެދުމުގެ ފަހުން ބައެއް ބޮޑުތަކުން معاف ދެއްވައި ދައުލަތުގެ ދިވެހިރައްޔިތުން އެކަމަށް ދެއްވިއެވެ. ސަރުކާރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އެކަން ނިންމާފައި އެކަމަކަށް ނުނިމެއެވެ.

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނިންމާފައި އެއްބަސްވެ އެކުލަވާލައިފައި 113 ވަނަ މާއްދާ معاف ދެއްވިއެވެ. ބޭނުމަކީ މިކަން "ސަރުކާރުގެ ބަޔާން" ގައި ޝާއިޢުކުރެއްވި އެކަން ނިންމުމުގެ، އާދައިގެ عفوعام ގައި ހިމެނުނު މީހުންގެ ލިސްޓެވެ. ލިސްޓުގެ 43 ގައި އެވަނީ، އަބްދުﷲގެ ވާހަކަ އަރުވައިދޭ ދައުލަތުން މިގޮތަށް ދިވެހިރައްޔިތުން މިގޮތަށް - ހިތާމާ عبداللهعفيف ގެނަމެވެ.

ދިވެހީ عَفُوعَامٌ އެއް.

"ފުލުހަށް، ބާރަށްވުރެ ވަރުގަދަ އެއްކަލަކަށެވެ."

١٣٧١ ھ ވަނައަހަރުގެ صفر މަހުން ٢ ވަނަދުވަހު، نادي التمدن ގައިވީ، رعيّةތުންގެ مجلس ގެ جلسة އަށް الامير محمد امين ހުށަހެޅުއްވި، ހުށަހެޅުއްވުމުގެ نتيجة އެއްގޮތުން مجلس ން انتخاب ވި، ކޮމިޓީއެއްގެ اغلبية ން ފާސްވެގެން، ޚާއްޞަގައި މިމަންވަރު އަދުވާލުވިޔާ މިހުންނާނޭގޮތަށް، ވަރަށްމަތިވެރިހުންނަވާކަށް ކަންތަކުގައިވި، معاف ދެއްވުމަށް ކަނޑައެޅިއްޖެއެވެ.

އެ مسالة ހުށަހެޅުއްވުމުގައި، الامير محمد امين ދެއްކެވިވާހަކަތަކުގެ ޚުލާޞާގައި، އޭނާގެ قصد ވަރަށްސާފުކޮށް، ބަޔާންކުރައްވާފައެވެ.

އާދޭހެވެ! އޭނާހުށަހެޅުއްވި مسالة مجلس ން ފާސްވެއްޖެނަމަ، الامير محمد امين ގެ قصد ފުރިގަނޭ، އަދުވާލުވިޔާ ހިތްޕުރިހަމަވުމުގެ ގޮތުން، ވަރަށްމަތިވެރިބަޔަކުންގެ، ގޮތްތަކައިގެން، حياة ގެއަހުގަޓުގެ އެއްބާރު فرصة އެއް، އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވުމެވެ. އޭނާ ބާއްވާ ފަހިވަނީ، އެގޮތަށްމީހުންނާ، ސީދާ، ބޮޑުވެރި، ދިވެހިރަށްޖެހޭކަމުގައިވަނުމުން އަދިއެކުވެރިވުމާގެ، ކޮށްބޮޑުކަމާއިއެކު އެބައިމީހުންނަށް نصيحة ދެއްވުމެވެ. އެބައިމީހުންނަށް ދިރިއުޅުމުގެ މަސައްކަތްކޮށްލުމަށް އެބައިމީހުންނާއި ކަމުދާގޮތަށް ގޮތްދޭނެވެ. އާދޭހެވެ! الامير محمد امين ގެ نظر ގައި، "ފުލުހަށް" ބާރަށްވުރެ ވަރުގަދަ އެއްކަލަކަށެވެ.

الامير محمد امين مجلس އަށް ހުށަހެޅުއްވި، މިގޮތް އަދުވާލުވިޔާ މިހުންނާނޭގޮތަށް، وزير الاعظم އަށް، معاف ދެއްވުމުގެ ފުރިހަމަ ބާރުދިނުމާއި معاف ދެއްވުމުގެ اختيار ދޭންޖެހޭ، مجلس ގެ ފުރުޞަތު ދިނުން އެދިވަޑައިގެންނެވެ. الامير محمد امين ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް تائيد ކުރައްވާ، العضوالمحترم احمد كامل ދީދީއެވެ.

مسالة ފާސްވި، الامير محمد امين ހުށަހެޅުއްވިގޮތުގައި، ކުރެއްވުމަށް ފަހު ކުރެއްވެވެ. "الامير محمد امين ގެ ދީދީގެ مزاج ފުޅު، މަޖްބޫރުނުވާ ހިތުން ކުރިޔަށްދާނެކަމެވެ" އެ اختيار وزير الاعظم އަށް ދިނުމަށް، مجلس ގެ اغلبية އަކަށް ނުފެނުނެވެ. ސަބަބަކީ، "މަޖްބޫރުނުވާ ފުރިހަމަ اعتبار وزير الاعظم ގެ މައްޗަށް ނުކުރެވޭތީއެވެ. އެފަދަ اختيار އެއް وزير الاعظم އަށް ދީފިނަމަ، الامير محمد امين ގެ ހިތްޕުއްގަދަކަން، ގައިދުން ދީފާނެކަމަށް مجلس ގެ މަޖްބޫރުނުވާނެކަމެއް ނުފެނޭ، ކުށްވެރިންނަށްވާ وزير الاعظم معاف ކުރައްވާނެކަމަށް، ممبر ނުނަށް ހިތާކަމެވެ."

مجلس ގެ اغلبية ން ފާސްވީ، فضيلة الشيخ عبد الله جلال الدّين ، الامير محمد امين ، الفاضل ابراهيم محمّد ދީދީ، النبيل حسن علي ދީދީ، الفاضل ކުޑަދޮރުމާގެ ابراهيم ދީދީއާއި المحترم ބޮޑު حسن ކަލޭފާނުގެ ފުރަތަމަ، އެކުލެވިގެންވާ ކޮމިޓީއެއްގެ اغلبية އަށް، ފެނުނު ބަޔަކަށް معاف ދެއްވުމެވެ.

ކޮމިޓީގެ اغلبية އަށް عفو ކުރައްވަން ފެނުނު ކުށްވެރިން ތިރީގައި ނަންގަނޑުގައި މިވަނީއެވެ. އެބައިމީހުން މާލެއަށް ގެނެސް

وزارة الدّاخلية ގެ ފަރާތުން މިހާރުވަނީ އެނބުރިފައެވެ.

1. ދޮންކަލޭ حسين
2. ވަޑުގޭ ދޮއްޑޮމަނިކު
3. يوسف تخّان ދޮންތުއްތު
4. ސ. ހިތަދޫ عبدالمجيد ގެ محمّد ދީދީ
5. ސ. ހިތަދޫ ابراهيم މަނިކު
6. ސ. ހިތަދޫ عبدالمجيد ގެ علي ދީދީ
7. ސ. ހިތަދޫ ބޮއްބެގެ علي ދީދީ
8. ޅ. އިސްދޫ ادريس ގެ عمر
9. ސ. ހިތަދޫ ސީދީ علي
10. علي تخّان ދޮންތުއްތު
11. އަނބުމަތީ آدم މަނިކު
12. ކެޔޮދޮރުމާރި ދޮއްދީދީ
13. ބަބުރު ابوبكر ފުޅު
14. ބޮޑުކަނގޭ ދޮއްޑޮމަނިކު
15. މިނާގޭ حسن ފުޅުގެ ދޮންތުއްތު

16. މަރުކަބު محمّد މަނިކު
17. ދޫދޫ محمّد ގެ مريم
18. މާފުން ކަޅުތުއްތު
19. ފެންތަނި عيسى ފުޅު
20. ބޫހޮއްކޮ سليمان
21. ސިއްކަ علي ދީދީގެ محمد ދީދީ
22. ބޮއްޑަތުއްތު
23. ރައިވަރު احمد ފުޅު
24. ސިއްކާގެ ދޮންމަނިކު
25. ކުޑުދުއްފުށި علي تكرفان ގެ حسن
26. ބަބުރު ދޮންތުއްތު
27. ކުޑަހޮއްކޮ ابراهيم މަނިކު
28. ފަތްވިހާގެ ކުޑަ علي ދީދީގެ محمد ދީދީ
29. ފުރަހަނި حسن މަނިކު
30. ގޭބިލި ކަޅުތުއްތު
31. ކައްދަގެ عبدالرّحمن
32. ރަންހަދާގެ اسمعيل ދީދީ
33. آمنة ހޮއްކޮ
34. ބަލިއާ ކަޅުތުއްތު
35. މުދިމުގެ صالح
36. ހިންމަފުށި އުބާހުދުމުގެ عبدالرّحمن
37. ހިމިތީ اسمعيل
38. ދަމިލަ آدم ފުޅު
39. ވޭޖާނާގެ محمّد ދީދީ
40. ކުޑަނވި حسين ދީދީ
41. އުދުރު ދޮންތުއްތުދީދީގެ ޑަތުއްތުދީދީ
42. ބަގޭރި ابراهيم މަނިކު
43. ސ. ހިތަދޫ عبدالله عفيف
44. ސ. ހިތަދޫ އައްބައްދާ
45. އުއްތި علي ފުޅު
46. ރަހޮޑެހި މާލިމީ
47. ބޮޑޭ حاجي ކޮއިގެ علي ފުޅު
48. ކުޑަމަނިކު ދޮންމަނިކުގެ آدم މަނިކު
49. ފައްކާ علي މަނިކު
50. އަދިރިގޭ آدم ފުޅު
51. މަރިއަންތަ ދޮންތުއްތު
52. ދޮނިގޭ ތުއްތުމަނިކު
53. އޮބޯ عبدالكريم
54. ކޮއިފުޅުގެ ކާސިންފުޅު ދޮންތުއްތު
55. ލ. މާބައިދޫ اسمعيل ފުޅު
56. ކުޑަމުރީދު
57. ގޭލީ عيسى ފުޅުގެ محمد މަނިކު
58. حسن ބޭގެ ދޮންތުއްތު
59. ބޮމަސްދޫ محمود
60. ދުންބައިތަ آدم ފުޅު
61. ސިނީ ކުޑަތުއްތު
62. އާބަކުރު علي ގެ عيسى ފުޅު
63. އާގޭ محمد ދީދީގެ علي ދީދީ
64. ތަކަންދޫ ابراهيم ފުޅުގެ ابوبكر
65. ތުލުސްދޫ ދޮންކަލޯގެ علي މަނިކު
66. ދަރަވަންދޫ ކުޑަ خطيب

عبدالرّحمن ގެ يوسف ފުޅު

67. ވިލިގިލީ ދޮންކޮއްކޮގެ عبدالقادر
68. އަދުންކޮނިގޭ

عمر މަނިކު حسن މަނިކު

69. ކަދިލި عبدالعزيز
70. ދުބުރި احمد ދީދީގެ محمد ދީދީ
71. يوسف ފުޅު މުދިމުގެ عمر ފުޅު
72. ރާމަސްކާ ދޮންކޮއްކޮގެ

ދޮން علي ފުޅު

73. ދަރާ اسمعيل ފުޅުގެ

ދޮންތުއްތު

74. ބަލިއާ ދޮންމަނިކު
75. ކުޑަލަކޮއިގެ اسمعيل
76. ބަލިއާ ފިރިހެންކޮއްކޮ
77. ބިލާލު ކުޑަމަނިކު
78. ޑެންދީ ކުޑަ محمد
79. މާގެންދޫ حسين ގެ آدم
80. އަތަރުފާ عمر މަނިކު
81. ސައިކުރާ ލަތުއްތު
82. محمّد حليم
83. ގޭލީ އީސާފުޅުގެ علي މަނިކު
84. عبدالستار
85. ފޮރިލަހޮއްކޮ
86. އުލަބޮނި ކަޅުތުއްތު
87. ދޮން موسى ދޮންމަނިކު
88. ކަލޭކޮޅު محمد ދީދީ
89. ابراهيم ގެ علي
90. ކަރުކާހާ علي ކޮއި
91. ތޮއްޑޫ اسمعيل ފުޅުގެ

حسين ފުޅު

92. އިންލިނާރު حسن ފުޅުގެ

احمد ފުޅު

93. ރައިނަބުކޮއިދޮންމަނިކު
94. ރާ عيسى ފުޅު
95. ހިންނަވަރު عيسى
96. ގޮއިދޫ ދިރުގެ حسين ގެ علي
97. ވަފުތޭރާ عيسى ގެ محمد
98. ކުމުންދޫ علي ގެ ابراهيم
99. ކުމުންދޫ موسى
100. ބަބުރު عبدالله ގެ آدم
101. حسن ތުއްތުގެ ދޮންތުއްތު
102. ބޮޑޭ زكريا ގެ ދޮން آدم ފުޅު

103. މުންޝީ محمد ފުޅު

104. ދޮންފުޅު ދޮންތުއްތު

105. އަދުރުންކާރީގެ علي މަނިކު

106. ކަލޯ آدم ފުޅު

107. ފީހާ ابراهيم ފުޅު

108. ބޮޑިކާފުތުއްތު

109. ދޮޅުބެ علي މަނިކު

110. ހަޖީބާއްޖާ ابراهيم މަނިކުގެ ދޮންމަނިކު

111. ކަޖީ موسى މަނިކު ދޮންމަނިކު

112. ފުރަހަނި علي މަނިކު

113. ތުއްތު محمد ފުޅުގެ، ފިރިހެންކާއި

އަމީންދީދީގެ ހަދިޔާ

ޢަފީފު މިނިވަންކުރުވުމާ ހަވާލުކުރުމުގެ ގޮތުގައި މުޙައްމަދު އަމީން، ޢަފީފު އަޅިގެއަށް ގެންދިޔަކަމަށްވެއެވެ. عفيف އަށް ހަދިޔާއެއްގެ ގޮތުން -/250 ރުފިޔާ ދެއްވިކަމަށްވެއެވެ. عفيف އާއި އެކު އެމަނިކުފާނުގައި އަރުވާލާފައި ފަހުން މިނިވަންކުރުވުން އެންމެފަހަރުވެސް ފައިސާގެ ހަދިޔާ ދެއްވިކަމަށްވެއެވެ. އެކިމުނާސަބާތުން އެކިފަހަރު. އޭރު -/250 ރުފިޔާއަކީ ބޮޑު ޢަދަދެއްކަމަށްވެއެވެ. ޢަފީފު ވިދާޅުވިގޮތުގައި މުޙައްމަދު އަމީންގެ މިހަދިޔާއަކީ ޙައްޤު ކަނޑައެޅިފައިވާ ފައިސާއެއް ނޫން ހަދިޔާއެކެވެ. އެކަން ހަދިޔާއަކަށްފޮނުވި ފައިސާއެއްކަމަށް "ހިތްހެޔޮކަމުގެ" ވިދާޅުވިކަމަށްވެއެވެ.

ޢަފީފު އަމީރު އޭގެ ފަހުން އަހަރެއް ދުވަސް ކޮޅުބޮޑުކަމާއެކު އަނބުރާ މާލެއަށް ގެނައުމަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތެއް މާލޭގައި ހުރެވުނެވެ.

ޢަފީފު އަނބުރާ އައުމަށް

ޢަފީފު މިނިވަންވުމަށްފަހު ސަރުކާރުން އަލުން އަހަރެމެން ފަރާތުން ރާއްޖެއަށް ގެނެސްދިނުމަށް މުޙައްމަދު އަމީން ދެއްވި ސަލާމަތް ހިތްވަރާއި އެކު ދުވަސްތަކެއް ހޭދަކުރެވުނެވެ. އަސްކަރިއްޔާގެ ސިފައިންނާ ހަމައެކަނި ވަކިވުމަށްފަހު ކޮލަމްބޯގެ ބޭރު ފެންގަނޑުމަތީ ވެފައިވާ ޢަފީފު އެތަނުން ދޫކޮށްލެއްވިއެވެ. އެދުވަސްވަރު ރާއްޖޭގެ އިންތިޚާބުގައި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައީސަކަށް މުޙައްމަދު އަމީން ހޮވުނު ވަގުތުއެވެ. އެއްގޮތަކަށްވެސް ދުވަސްތަކެއް ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައީސަކަށް ކުރީގެ ސަރުކާރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީއެއް ނެތި ބަދަލުވެގެން ދިޔައެވެ.

ޢަފީފު އަޅުގަނޑުމެން ކަލޭކޮޅަކަށް ރާއްޖެއަށް ފުރައިގަތުމަށްފަހު ފޮނުއްވާފައި ވީ އެމަނިކުފާނު ޖެހިވަޑައިގެންނެވި ކަމެއްގެ ސަބަބުން އަނެއްކާ ސިލޯނުގައި ހުރުމަށް ޤަރާރުކުރެވުނެވެ. عفيف އަށް ސިލޯނުގައި ބޭތިއްބެވުމަށް ދީފައިވާ އަމުރަކީ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ސަރުކާރުގެ ޙަވާލުގައި ހުރުމުގެ އަމުރެކެވެ. ސަރުކާރުގެ ކުރީގެ ތަރުޖަމާނެއް ޝަރަފުވެރި ސަރުކާރުގެ ކަމެއް ޤާނޫނުން ހުއްދަކުރާ ގޮތަށް އިދާރީ ކަންކަން ކުރެއްވުމަށް ވަޒީފާ ދެއްވިއެވެ. ނަމަވެސް ޢަފީފު ވަނީ ޤާނޫނުން ހުއްދަކޮށްދީފައިވާ ގޮތަށް ދިރިއުޅުއްވުމަށް ދޫކޮށްލެއްވިއެވެ.

ޢަފީފު ހަމަހަމަކަމާއެކު ކޮލަމްބޯގައި ޢަފީފުގެ ބައްޕަ ދިރިއުޅުއްވި ގެއެއްގައި ވަޒީފާއެއް ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ޢަފީފުގެ ދަރިން ބޭސްފަރުވާ ހޯދުމަށް ތަނަވަސްކޮށްދިނުމުގައި އަމީން ހަމަޖައްސަވައިދިނެވެ. އޭގެފަހުން ޒަމާނުއްވެރިކަމާއެކު ސަރުކާރުގެ ސަރަޙައްދުގައި ދިރިއުޅުއްވިއެވެ.

عفيف އަށް ހަމަހަމަ ވަޒީފާއެއް ދިނުމުގެ ޢަފީފުގެ ބައްޕަގެ މީޙާތަކާއި ބޮޑުކޮށް ހިތްހަމަޖެހުނެވެ. ތާރީޚުގައި ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ހަމަޖެހިއެވެ. ހަމައެހެންމެ ޢަފީފުގެ ބައްޕައަށް އޭނާއަށް ބޮޑެތި ހަމަހަމަ ވަޒީފާއެއް ހޯދާދިނެވެ. އަދި އެގޮތުން ސަރުކާރުން ދޫކުރި ފަސްބައި މަސައްކަތް ހުއްޓާލިއެވެ.

ޖުމްހޫރިއްޔާއަށް މާފު

ރައީސުގެ ދައުރުގައި ޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އަލުން ޢަފީފަށް މާފުކުރެއްވި ގޮތެއް ބައްޔަކާއި ޢަފީފު ހިތާމައިގައި ހޭދަވިއެވެ.

ޢަފީފު މާފުކުރުމަށް ފަހު ޢަފީފުގެ މަޝްވަރާ ހޯއްދެވި ކުރިން ސަރުކާރުގެ ރަސްމީ ތަރުޖަމާނެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ޕާކިސްތާނުގެ ނިޒާމާއި އަދި ރާއްޖޭގެ ޤައުމު ޢަބްދުﷲ ދީދީއާއި ގުޅުއްވާ ހަމަޖެއްސެވިއެވެ.

ހަފްތާ - 24 ސެޕްޓެމްބަރު 1982 ހުކުރު

ދައުލަތު ބަދަލުވުން

ދައުލަތުގެ ރަސްމީ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައީސް ދޮރުމަތީގެ ބަނޑާރަ ރައީސުގެ އެކި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވަޒީރުންނާއި ދައުލަތުގެ ވަކިވުން ފަހުގައި އަލުން ޓިޕުކޮށްލި. އެގޮތް ރައީސްގެ ބާރު ސަލާމަތްކޮށްދީ ވަގުތީ މީހަކަށް ހަވާލުކޮށް ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގާނޫނު ހަމަޖެއްސިއެވެ.

މުޙައްމަދު އަމީންގެ ވެރިކަން ބަލިކަށިވެ ހަރަކާތްތެރިވުމަށް ފަހު އިންގިރޭސިން ބަދަލުކުރަން ހަމަޖެހިގެން ޖަވާބުދާރީވެރިކަމުގެ އެއްބަސްވުން ތަޅުވާލިއެވެ. ވަޒީރުގެ ވެރިކަމުގެ އަރިހުގައި ސިއް. މުޙައްމަދު ދީދީ. މުޙައްމަދު ދީދީ ވެރިކަމުގައި ދައުލަތުގެ ބަދަލުވުން ހިނގައި

ކަންތައްތައް ހިނގާފައިވާގޮތް އޮޅުންފިލުވައިދެއްވުމަށް. އޭނާގެ އަރިހުގައި ތިނަދޫގެ ބޭފުޅުން ގެންދެވިއެވެ. ޖަމާލު ދިރުވެސްނުވި ހުވަދުއަތޮޅުން އައްޑުއަތޮޅަށް ދަތުރުކުރި ފަހަރެއްގައި ވަޑައިގެންނެވި ދޯނީގެ މާލިމީއެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އޭނާ އަތޮޅުވެރިއަކަށް ހެދުމަށް އަލްފާޟިލް އާދަމް ނަސީރުމަނިކެވެ. ދައުރުބަދަލުވުމާއެކު އަތޮޅުވެރިންނާއި ބަދަލުކުރުން ނުކުރެއްވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދުވަސްވަރު ހަމަޖެހިފައިހުރި ހުރިހާ މަސައްކަތްތައް ހުއްޓުނެވެ. އަދި މަގުސަދުކުރެވުނު ގާނޫނުތަކާ ކަންތައްތައްވެސް ހުއްޓިއްޖެއެވެ.

މިހާލަތުގައި އަމީނުގެ ފިރިކަލުން ބަދަލުކުރެއްވުމަށް ހުވަދުއަތޮޅުގެ ސަރުކާރުގެ ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވުމަށް ރައްޔިތުންގެ ޖަމާޢަތުން ހުސްނުވިއެވެ. ކޮމިޝަނަރު މުސްތަފާ ކައިރިއަށް ގޮސް ކޮމިޝަނު ބޭފުޅުން ބައްދަލުވުމުގެ ގޮތުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އެހެނިހެން ބޭފުޅުންގެ ބައްދަލުވުމުގައި “ނޫރާނީ” ގައެވެ. “ނޫރާނީ” އަށް ދަތުރުކުރަން މާލެއިން ކޮމިޝަނަށެވެ. ބޭފުޅުންގެ މާލިމީއަކީ އަލީދީދީގެ ދަރިކަލުން ކޮމިޝަނަރު عفيف އެވެ. ކޮމިޝަނުގެ ބޭފުޅުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ޖަލާލެވެ. އެދުވަސްވަރު ކޮމިޝަނުގެ ބޭފުޅުން ފަރާތްތަކުގެ ފޮނުވިއެވެ. ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ކޮމިޝަނުން ބަލައިގަތެވެ. عفيف އަށް މާލެވަޑައިގެންނެވުން ރަސްމީގޮތުން އިސްތިޢުފާ ވޯޓުކުރިއެވެ. ކޮމިޝަނު ބަޔަކު ކޮމިޝަނުގެ ނައިބު މިއެންމެ ބޭފުޅުން ރަޙްމަތްތެރިކަމާއެކު ސަރުކާރާ ދިމާލަށް އެއްބަސްވެވުނެވެ. އަދި އަމީނުގެ ޖަމާޢަތް ހުވަދުއަތޮޅު ސަރުކާރާ ހަވާލުކޮށް ކޮމިޝަނުގެ ބޭފުޅުން ދިއުމުން ފައްސިއްޔާ ކޮމިޝަނު ބަޔަކު ރަށުގެ ފަރާތުން ކޮމިޝަނުގެ ކޮމިޓީގައި ކޮމިޝަނުގެ عفيف ގާއި އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ދީދީއެވެ. ކޮމިޓީގެ ފިރިހެނުން ކޮމިޝަނުގެ ބާރާއެކު ރައްޔިތުން ބަހަށްދިނެވެ. އަދި ޖަލާލު ވަޑައިގެންނެވުމުން ދޯނީގެ ރަސްމީ ސަރުކާރާ ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. ވޯޓަށް ފަރުވާވެރިވަޑައިގަތުމަށް އަދި ސަރުކާރާ ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން ހުވަދުއަތޮޅު ސަރުކާރުގެ ބޭފުޅުން ބަލައިގަނެވިފައިވާ ރަސްމީ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްގެ މެމްބަރުކަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްގެ މެމްބަރުކަމަށް ހޮވުނު ބޭފުޅުން އެންމެ ފުރަތަމަ ރައްޔިތުންގެ މެމްބަރުކަން ހޯވީ عفيف އެވެ. މިކަން عفيف އަށް އެނގިވަޑައިގަތީ މެމްބަރުކަމަށް ހޮވުނުކަން އަލްފާޟިލް عفيف އަށް އެނގިވަޑައިގަތީއެވެ. އެދުވަސްވަރު ކަންތައް ހަމަޖެހިފައިއޮތްގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްގެ މެމްބަރުކަމަށް އަލްފާޟިލް ކުރިމަތިލިއަސް ކޮންމެ ސަރުކާރަށް ފާސްކުރެވޭނީ ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށެވެ. ރައްޔިތުން ވޯޓުދީގެން އެއްބަސްވެވޭ ފެންނަ މިހާރުކަމެވެ.

ސާއިބުކަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްގެ މެމްބަރުކަން ހޯދުމަށް އަލްފާޟިލުންގެ އެންމެދުވެރިކަމާއިން ބަޔަކު މާލެއަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. މާލެ ވަޑައިގެންނެވުމަށް ދަތުރުކުރި ދޯނީގައި عفيف އަށް ދައްކަވާ -/4 ރުފިޔާ ދޯނިވަޑައިގެންނެވުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އޭގެ އިތުރަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްގެ މެމްބަރުގެ ބައިތުލްމާލުން އުޅުމުގެ މުސާރައާއި ފިލުވަޑައިގަންނަވާކަމުގައިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ.

އަދިވެސް މިދަތުރުކުރަން އަލްބޭރާ ދަރަނިވެރިވަޑައިގެންނެވި ދަރާގެ ސާއިބުކަމުގެ މަގާމު ރިޔާސަތުގެ ކަމުގައިވެސް ސާއިބުކަން ރިޔާސަތުގައި ވަޑައިގެންނެވީ ޢާއިލީ ބައެއް ކަމަކު ސާއިބުކަމަށް ރިޔާސަތު ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެދުވަސްވަރު ދާއިރާގެ ދަރަނިދަރުގެ މިނިވަންކަމާ މަސްއޫލުކަން މުސާރައާއި ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. މުސާރައާއި ބަޔާނުކުރެވުނު ނިޒާމަށް ފަރާތަކާ ހަވާލުކުރެއްވި ރިޔާސީ ދިރިހުރި ބޭފުޅުން ބަޔާނުކުރިއެވެ.

އިނގިރޭސިން އައްޑުއަށް ދިއުމުގެ އެގްރީމެންޓް އިނގިރޭސިން އައްޑުއަށް ދިއުމުގެ އެގްރީމެންޓް ކުރުމުގެ ފަހުން ދިވެހި މަޖިލީހުގެ “ނޫރާނީ” ގައި ކޮމިޝަނު ވަޑައިގެން ހުސްނުވިއެވެ. އެހާރު މިހާރު ސަރުކާރުގެ މަޖިލިސްގެ ވަނީ ކޮމިޝަނުގެ ނުހުސްހަމަސްނަކުރުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެމަޖިލީހުގެ މެމްބަރުން ވަޑައިގެންނެވީ އެމްބަސީގެ ވަޑައިގަތުމުގެ ބާރަށް އަދި ވަޑައިގަތުމުގެ ކަމުގައި. މިދިޔަ ދައުރުގައި ވޯޓުދޭ ކަމަށް އަދިވެސް ރައްޔިތުން ވަޑައިގެންނެވުމުގައި “ފުރަޔާ” (ސިލޯންގައި ހުންނަ ދިވެހި ބާޒާރުގެ ސަރުކާރުގެ) ގައި ދަތުރުކުރައްވަމުން އޭނާ ރައްޔިތުން ބާޒާރު ކުރުމަށް ދޭން ތަރުތީބުކުރައްވާ އެއްބަސްވުމުގައި އެއްވިއެވެ. އެއީ އަދިވެސް ކޮމިޝަނު ވަޑައިގެންނެވި ބައްދަލުވުމުގެ ކަނޑައެޅުއްވި މުއްދަތުގެ ބޭފުޅުން ބަލައިނުލެއްވިއެވެ. އަދި އަދިވެސް ބައްދަލުވުމުގެ ރަސްމީ ދަތުރުގެ ވަޑައިގަތުމުގެ ބާރުތަކަށް ރިޔާސަތުގެ މެދުވެރިވެގެން މަޝްވަރާކުރެއްވިއެވެ. އަދިވެސް ރިޔާސަތުގެ އަލްފާޟިލް ވަޑައިގެންނެވުމަށް ޖެހިވަޑައިގަތެވެ. އޭނާގެ ވަކި ދުވަހަކުން އިބްރާހީމް ފަރުދާގެ ކުރިއަށް ދެމިހުރެވެ. ކުރުގެ ފާހަގަ އަރިހުގައިވެ. ކުރުގެ ފަހުން އައްޑުއަތޮޅަށް ވަޑައިގެންނެވުމަށް އިނގިރޭސިންގެ މަނަވަރުގައި ފެށުމާއި ހާމަ ޢަލީ.ޢަމް.ޢަސް. މުޤައްސަސާ ޢަލީ. ކުރުގެ ފަހުން އަރިހުގައި ހުންނެވި ކިޔަވާ މަނިކުފުޅުގެ މުބާރަކު ދިރިއުޅޭ ބަރަސް އަދި ދިރިއުޅުމަށް ހިނގާލާ ބަޔާނުކުރިއެވެ. މަނަވަރުގައި އައްޑުއަށް ވަޑައިގެންނެވުން މަސްތޫރު ފެށީ 1957 ވަނަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީމަހުގެ 31 ވަނަ ދުވަހު 10 ޖެހިއިރުއެވެ. މަނަވަރު އައްޑުއަށް ގޮސް ބަނދަރުކުރީ އަންގާރަ ދުވަހު ހެނދުނު 8:00 ގައެވެ.

އައްޑުއަށް ގޮސް ފޯނުމަގުން ހ.ޢ.ޢާއިލް ގެ 14 އިނގިރޭސިން މަނަވަރުން ދިރިހުރެއެވެ. މަނަވަރުން ގޮސް އެތެރެވެ ބަހައްޓާ ނުހޯދެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެދުވަހުން ސަރުކާރުން ރަސްމީކުރުމަށް އިނގިރޭސިންނާ ގުޅުމަށް ދަތުރުކުރެއްވިއެވެ. ދެފަރާތު ކޮމިޝަނު

ހަފްތާ - 1 އޮކްޓޯބަރ 1982 ހުކުރު

ކިލެގެފާނު އައްޑުއަތޮޅަށް ވަޑައިގެންނެވުމާއިގުޅިގެން ހުރިހާކަމެއް ހަމަޖެއްސެވީ عفيف އެވެ. އަތޮޅުވެރިޔާގެ ބަދަލުގެ ބައިތިއްބަވައިގެންނެވިއެވެ. އަތޮޅުވެރިއަކަށް ހުންނެވި ކަނޑުހުރާގޭ އަލްއުސްތާޛް މުޙައްމަދު ޙަމީދު އެދުރުވެސް ދަތުރުގައި ބައިވެރިވެ މާލެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. عفيف އަށް ހަވާލުކުރައްވާފައިވަނީ ކިލެގެފާނުގެ އަރިހުގައި އޮތް އެއްޗެހި ގެންދަވާ އަތޮޅުވެރިންގެ ބަދަލުގައި އަތޮޅުގެ ކަންތައްތައް ހިންގެވުމެވެ. ބަލަހައްޓަވައިދެއްވުން ޙަވާލުކުރެއްވި ކިލެގެފާނު ހަމަޖެއްސެވީއެވެ.

އެދުރުކަލޭގެފާނު ކިލެގެފާނު ވަޑައިގެންނެވުމުން އޭނާ އަތޮޅުވެރިކަމުގައި ދިރިއުޅުއްވި މީހެއް ކަމުގައި ވަނީ ފެނިގެންދިޔައެވެ. އަތޮޅުގެ ގޮތުން ކިލެގެފާނު ގަވާއިދުން ވަޑައިގަތުމުގެ ގޮތުގައި ގޮސް ބައްދަލުކުރެއްވިއެވެ. އަދި މިގޮތުން ގޮތްގޮތުން ބައްދަލުވުންތަކާއި ދެމެދު މިތަނުގެ ހިންގުމުގެ ކަންތައްތައް ރާވައިދެއްވިއެވެ. އެ ވަޑައިގެންނެވި އިނގިރޭސިންގެ ޗެކް ގަމަށް އައުމާއިގުޅިގެން ގަމުގެ ބައްދަލުވުންތަކާއި ދިވެހިސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ދައުލަތުގެ ވަރަށް އަހަރެމެންގެ މަސައްކަތް ހަމަޖެހިގެން ހުރި ކަންތައްތައް ހިންގެވިއެވެ.

އޭގެ އަސްލުކަމަކީ ގަމުގެ ބައްދަލުވުން އެއްކޮށް ހުޅުވާލެވުމާއި މަރުކަޒުގައި ގަމުގެ ބައި އިނގިރޭސިން ފަރާތުން ޖޯޝާ ވަރަށް ދިވެހިންނަށް ދިނެވެ. އެކަމުގެ ވާހަކަފުޅު ގަނޑުގައި ގަނޑު ދިރިހުރި ތަނެއް، ގަމުގައި ދިރިއުޅުއްވި އެއްބަސްވުމަކާ ވިޔަފާރިކުރާނެ ތަނެވެ. ހާލު ވިޔަފާރި ކިލެގެފާނު ވިޔަވާ އިނގިރޭސިން ގަމުގައި ކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތްތަކުގެ މުއްދަތުގައި ދެމުން ހުރި ތަފާތު ކަންތައްތަކެވެ. އެކަން ކުރުމަށް ފެށިކަމަށް ގަމުގެ ބައްދަލުވުން ދެމެދު އެއްބަސްވެވުނު ކަމެކެވެ. އަދި ދިވެހިސަރުކާރާއި އިނގިރޭސިން ގަމު ވިޔަފާރި ބައްދަލުވުން ދެމެދު އެކަށީގެންވާ ވަރަކަށް ވިޔަފާރިކުރަމުން ދިޔައެވެ. ކިލެގެފާނުގެ ވަކިވަކިގައި ކަންތައްތަކާއި ގުޅޭ ގަމުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި އެކަމަށް ބަހައްޓައިދިނުމުގެ ކަންތައް ކުރަމުން ދިޔައެވެ. އެގޮތުގެ މަތިން ދިރިއުޅުމުގެ ކަންތައް ހަމަޖެހިގެން ވިޔަފާރިކުރަމުން ދިޔައެވެ.

ކިލެގެފާނުގެ ވަކިވަކިގައި އިނގިރޭސިން ގޮތުގައި ހާލުގައި މިސްރާބު ޖެހޭގޮތް ސަރުކާރުން ދިރިއުޅުމުގެ ކަންތައްތަކުގައި ވިޔަފާރިކުރެވުނެވެ. އަދި އެކަމަށް ކަނޑައެޅި ކަންތައް ވަކިވަކިގައި ދާދިފަހުން ވިޔަފާރި ކުރަމުން ދިޔައެވެ.

މިދަތުރުގައި ކިލެގެފާނު އައްޑުއަތޮޅުގައި ހުންނެވި ހުވަދުއަތޮޅުގެ ހުރިހާ ބައިވެރިންގެ ތެރޭގައި ފެނިގެން މާލެ ވަޑައިގެންނެވި ކަނޑުމަތީ ރަށްރަށް ދިރިއުޅޭ ކަންތައްތަކެވެ. އެއްދުވަހު ކިލެގެފާނު ވަޑައިގެންނެވިއިރު އައްޑުއަތޮޅުގައި ކަނޑުމަތީ ހަމަޖެއްސެވި ފަރާތްތަކުގެ ތެރޭގައި މަގުމަތި ގޮތްގޮތުގެ މަތިން ދިރިއުޅުއްވިއެވެ. އޭނާ ހަމަޖެއްސެވި ދިރިއުޅުން އިނގިރޭސިން ދުވަސް ހިނގާ ކަނޑުމަތީ ވިޔަފާރި ވަޑައިގެންނެވި ބަނދަރު ރަށަށް ދިޔައެވެ. އެކަމަށް ފަހު މަސައްކަތްކުރުމުގެ ބާރުވެރިކަން ހިމެނުނު ވާހަކަ ދެއްކެވިއެވެ. ބަޔަކު ތަރައްޤީ ކުރެވިފައިވާ ކަމަށް މިތަނުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ކަނޑުމަތީ ތަރުޖަމާގެ ވަރަށް ގޮތެއް ދިމާވިއެވެ. ގެންގުޅުނު ވާހަކަ ކިލެގެފާނު ހަމަޖެއްސެވި ގޮތުން ހޯދާފައިވާ “މާޖަނޑާ” އެވެ.

ނޯޓް: އަޅުގަނޑު މިހާރު ލިޔަމުންދާ ބައިގެ ވަރަށްގިނަ ދުވަސްތަކުގައި ލިޔުންތެރިއެއްގެ ބައިވެރިވުމުން އެކުލެވޭ ލިޔުންތަކެވެ.
އަޅުގަނޑު ލިޔުމުގެ މިގޮތަށް ބައިގައި އަދި މިލިޔުމަށް ތާރީޚީ ހަމަތަކާ ކަންތައްތަކުން އެކަށީގެންވާ ވަގުތެވެ. މިލިޔުމަކީ ކަންތައްތަކުގެ ވަރަށްގިނަ ލިޔުމުގެ ތަފާސް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ލިޔުމެކެވެ. މިކަމަކީ ބަޔަކު ތާރީޚާއި ގުޅިގެން ލިޔެވިފައިވާ
އަޅުގަނޑު ދައުރުގައި އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައެއްނޫނެވެ. مؤرخ އެއް ވާހަކައެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ބަސްމަގު ބޭނުންކުރެވިފައިވާ ލިޔުމުގެ ގޮތާ
ސިފަ ބަޔާންކުރެވޭނެއެވެ. އެހެންވެ އަޅުގަނޑު ލިޔުމުގެ ބައެއް ބަޔާންކުރާ ކަންތައްތަކާއި ގުޅިގެން ތާރީޚީ ލިޔެކިޔުންތައް ހޯދިފައެވެ.
އަޅުގަނޑު އޭރުގެ ދުވަސްތަކުގައި އަޅުގަނޑުގެ ލިޔުމުގައި مؤرخ ގެ އެހީތެރިކަމުގެ ގޮތުން ލިޔުމަށް “ބަޔަކު ވާހަކަ”
އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތެވެ.

އަދި “ރަށުން” ގައި ހިތްހަމަޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގައި އެހެން ރަށުތަކުގެ ކަންތައްތަކާ އަޅުގަނޑު ހަމައެކަނި ނުލިޔާނަމެވެ.
އެހެންނަމަވެސް ކަންތައްތަކުގެ ތާރީޚީ ލިޔުމުގެ ގޮތުގައި ވިޔަފާރިގެ ތަފާސް ހިސާބު ދޭހަވާގޮތަށް އަޅުގަނޑު ދައުރުގައި
ލިޔުންތެރިޔާގެ ބައިވެރިވުމާއި ބެހޭގޮތުން އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައެވެ. އެހެންވެ ސިފަކުރެވޭ ކަންތައްތަކުގެ ތަފާސްހިސާބު އެނގޭނެ
ކަންތައްތަކުގެ ގޮތަށް ތަފާތު ވިޔަފާރިގެ ގޮތުން އެއްބަސްވުމުގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު ލިޔުމުގެ ތަރުތީބު ބެލެހެއްޓެވެ. މިބައިގެ
މިބައިތަކުގެ އާއިލާގެ، މިނިސްޓްރީގެ ވިޔަފާރި ލިޔުންތެރިންގެ އަދި އަޅުގަނޑުގެ ލިޔުމުގެ ތަރުތީބު ބައިތަކަށް އާއިލާގެ ތާރީޚް

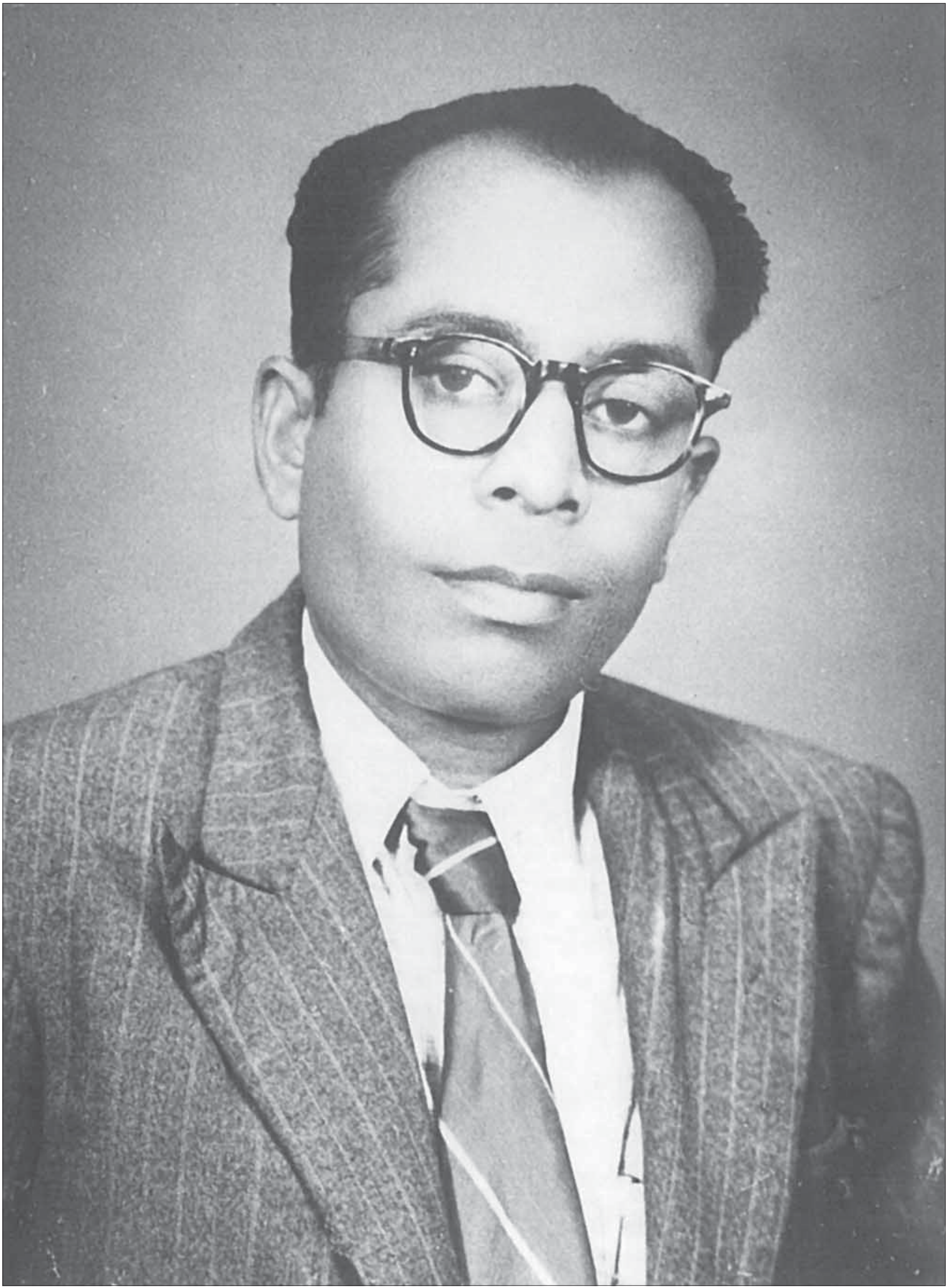

އައްޑޫއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރިކަންކުރެއްވި ކަވުރުހާގޭ މުޙައްމަދު ލަޠީފު

(محمد لطيف އަވަހާރަވީ 23 އޮކްޓޫބަރު 2001 ގައި)

މިކަމާގުޅޭ ޚާއްޞަ ނަޒަރަކުން ނުބައްލަވާތި އަޅުގަނޑުގެ އެދުމެކެވެ.

އޭގެ "ރަދުން" ނާއި ބެހޭ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުގެ އަތްމަތީގައި ދެއްކެވުމާ ވާންދެން ހުރިހާ ކަމަކުންވެސް ތިމާ ހާޞިލުކުރެއްވި ކާމިޔާބީތަކުގެ ރިޕޯޓުތައް ސަރުކާރަށް ފޮނުއްވައިގެންނެވެ. އެސަރުކާރުގެ ޖަވާބު މިންޖެހުން ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހިތަށްއެރެވެ.

⑥ ——— - އަޙްމަދު ޒާހިރު

عفيف އަށް ޖެހިވަޑައިގަންނަވަނީ އެބޭފުޅުން އެދިވަޑައިގަންނަވާކަމެއް ކަރުދާހުމަތިންނެވެ. އިނގިރޭސިންނާ ބަނގާޅީގެ ނަވާބުން މީގެއިތުރަށް އެހެންއެއްވެސްކަމެއް ކުރައްވާކަށް އޭރަކު عفيف އަށް ޖެހިވަޑެއެއް ނުގަންނަވާތީވެ. އޭރު ގަމުގައި އިނގިރޭސިންގެ މަސައްކަތަކީ ރަނގަޅަށް ފުރިހަމަ ނުވުމާއެކު ޚަވާރިޖުން މަސައްކަތުމިހުން ފުރުވާކަރުވުން ނުޖެހުނެވެ. ޚަލިޖަން އަދިހުން މަސައްކަތުމިހުން ބާރުންފުރެމުގެން އަތޮޅުއަދިހަން އަންގައިދިނަމަ ޚަލިޖަންއަދިހުން އެދިވަޑައިގަންނަވާ ބަދަލަކަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ ރަނގަޅުން މިހުންފުރުމުވަގެވެ. މިގޮތަށް ފުރުވިހުން ބައިބަދަލަށް ބެހުމަށް އެމިހުންނަށް މަސައްކަތަށް، ދެއްކުމަށް ބަލާއަންނަމިހާއި ބަދަލުކުރުމަކީ ޚަލިޖަންއަދިހުގެ ޒިންމާއެކެވެ.

އައްޑުއަތޮޅު ގަމުގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔަ ސާދަ އިނގިރޭސިން ގާތްގަނޑަކަށް 6 މަސްދުވަސްވަންދެން ގަމުގައި ތިއްބެވެ. ސާދަމިހުންފުށީ ގަމުގައި ފޮއިގެޖެހިވަޑައިގެންނެވެ. އެމިހުންގެ ފޮއިގެވަރުން ޖެހޭގޮތަށް ގަމުގައި މިހުންތިރިކުރޭ ހިސާބުކޮށް ވަނަކާކަށް ދުރުގަމުގައި ދެކެއެވެ. އެމިހުން މަސައްކަތްކުރަމުން އައީ ދުވާލެވެ. އެމިހުންގެ މަސައްކަތަކީ މަސައްކަތުގެ ފެށުމާއި ނިމުމެވެ. މިދުވަސްވަރު މަސައްކަތް ކުރަމުން ދިޔައީ ގިނަ ބަޔަކުގެ ގޮތުން ގޮސް ވަޑައިގަތެވެ. ދިވެހިންނަށް މަސައްކަތުގެ ކަންތައް ހަމަޖެއްސުމަށް މަޢުލޫމާތު ދިނެވެ. އޭރު މަސައްކަތަކީ ފުދޭވަރުވެއެވެ. އެކަމުގައި މަސައްކަތްކުރަމުން ދިޔަ ބަދަލުތަކަށް ފުރުސަތު ނުލިބެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މަސައްކަތަށް ގެނައި ބަދަލުތަކުގެ ސަބަބުން އެމީހުންގެ ދިވެހިން ގަބޫލުކޮށް ހަމަޖެހުނެވެ. މިހުންވަނީ މަސައްކަތުގައި މަސައްކަތް މިހުންނަށް މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ފުރުސަތު ހަމަޖެހުނެވެ. އެކުލެވިގެން އިނގިރޭސިންގެ މަސައްކަތަށް ދިވެހިން ގާތްގަނޑަކަށް ވެއްޖެކަމަށް ދިވެހިންނެވެ. އެދުވަސް ނަގައިދިނުމުގެ އަޅުގަނޑުގެ ބަދަލުކުރަން ކުރުގޮތްތަކުގައި އެމުއްދަތުގައި عفيف އެވެ. އެކަމާ އަޅުގަނޑުގެ ނަސޭހަތް ދީފައި ނަތީޖާއެއް ނުލިބުނެވެ. އެކަމާ އަޅުގަނޑުގެ ބަދަލުތަކަށް ދިވެހިން ފުރުސަތު ދިނުމަށް ސަރުކާރާ ގުޅިގެން ފުރުސަތު ހޯދިއެވެ.

ކުރިއަށްދާން ފަށާފައި ވާ އިނގިރޭސިންގެ ކަންތައްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދިޔަ ބޭރުގެ އަޅުގަނޑުގެ ގޮތް ބުނެދެއްވިއެވެ. އެމިހުން އަދި ހުރި އިތުރު ބަދަލުތަކުން (ބަދަލުވުމެއް) ހިފެހެއްޓުމުގެ. އެމިހުން އެމުއްދަތު ނިމުނީ ގަމުގައި ބަނދަރުގެ ފުރުސަތުގައި މަސައްކަތުގައެވެ. އަދި ބެލުމަށް ހުރަސް އަޅާ ސަރުކާރުގެ އެނގުމަށްވާގޮތަށް ބޭނުންވަނީ ބަދަލުކުރެއްވުމެވެ.

ކަންތައްތަކުގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަވެ ގަމުގައި އިނގިރޭސިންގެ މަސައްކަތާ އެކުގައި ފުރަސް ފޮނުވިގޮތް ހިސާބުކުރުމުގައި ހުރިތަން ނުދެނެވޭނެ. ދިވެހި ސަރުކާރުގައި ދެނެނެތް. އެމީހުން ގަމުގައި ދިވެހިސަރުކާރު ފުރުސަތު ދިނުމުގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަވެ ދިޔައީ ހުރަސް އަޅާ ދިޔައީ. ގެއްލުން ނުދެވޭނެ އިނގިރޭސިން އެދުނުކަމުގައި ގަމުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން މިގޮތަށް ކަނޑައެޅުނެވެ. އިނގިރޭސިން ނުވާނެ ކަމުގައި އެދުނުކަމުގައި ކަންކަމުގެ ތަނާއި ބޭނުންކުރުމުގެ ގަވާއިދުތައް ދިވެހިސަރުކާރާ ހަވާލުކޮށް ކަނޑައެޅުނެވެ.

ކަންކަން އަދިވެސް ސަބަބުތަކުގެ ހުރަސް އަދި ދިރި މާލެއަށް ގެނެސްދިނުމެވެ. އެކަމުގެ ފުރުސަތު އެކަށީގެންވާ ވަޑައިގެންނެވުމާއި ފުރިހަމަ އެސްވާއިލްވުމެވެ.

ކަނޑުގެ ފަހަތުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ތަރައްގީ: އެކު ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގައި ސުލްޠާނުގެ އިނގިރޭސިވެރިންނާ ފެށިގެން ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ފަހުގެ ދުވަސްވަރު އައްޑުއަތޮޅު ވެރިކަމުގައި ރާއްޖެ އެސްވާއިލްވުމެވެ. އެކު އިނގިރޭސިންގެ ބަޔަކު ދިވެހިސަރުކާރާ ހުރިހާ ފުރުސަތު އެސްވާއިލްވުމެވެ. ގަމުގައި ދިރިއުޅޭ އައްޑުއަތޮޅުގެ ބޭފުޅުން ބެލެހެއްޓުމެވެ. އިނގިރޭސިން މަސައްކަތުގެ ބަދަލުގައި ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމަށް ސުލްޠާނުގެ ކަނޑައެޅުމެއް ނެތެވެ. އެދުވަހު ކުރުމުގެ ޢަމަލު ކަނޑައެޅުނުކަމެވެ. އިނގިރޭސިން ޢިލްމީ ކުއްލިއަކަށް ނަގާދިނުމަށް ކަންކަމުގައި ހުރިހާ ތަރައްގީ ބައެއްގެ ފުރުސަތު ދިނުމަށް ކުރަމުން ގެންދިޔައެވެ.

ފަހުގެ ދިރިއުޅުމާ ގުޅޭ ވެރިކަމުގެ "ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް" (އައްޑުއަތޮޅު) ގަމުގައި ގެނެސްދިނުމަށް ކަނޑައެޅިއެވެ. އަދި ރާއްޖޭގެ ދުވަސްވަރު ގަމުގައި ދިރިއުޅޭ ފުރުސަތު ލިބިދިނުމަށް ފުރުސަތުތަކެއް ކުރިއަށްދިޔައެވެ. ދުވަސްވަރުގެ ތަރައްގީ ގެނެސްދިނުމަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކެވެ. އެކު ގަމުގައި ގެއްލުން ދިމާވި ސަރުކާރުގެ ފުރުސަތު ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން ގަމުގައި

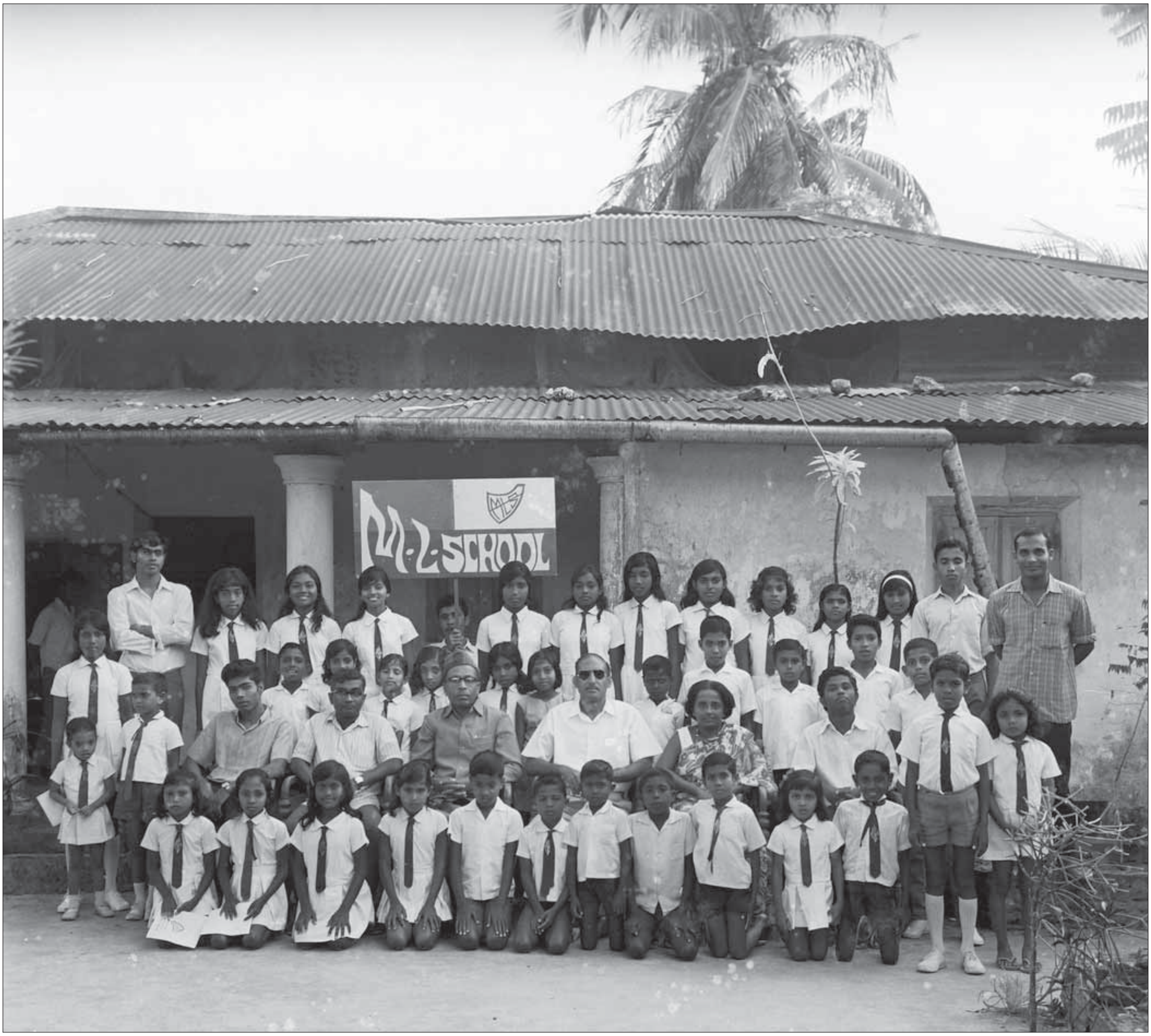

ކަލުހުރާގޭ މުހައްމަދު ދީދީފާއި - އާސާގެ އެމް. އެލް. ސްކޫލް

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސްކޫލްތަކަށް ތަނަވަސްވެއްޖެއެވެ. ބޮޑެތިވެއްޖެއެވެ. އުސްވެއްޖެއެވެ. އެއްފަރާތުން ރާއްޖެތެރޭގައި ފެތުރިއްޖެއެވެ. ދިވެހިބަހުރުވާގެ ތަފާތުވެއްޖެއެވެ. ތަޢުލީމީދާއިރާގައި ފަހުން ފަހުން ދިރާސާކުރަމުން ދުނިޔޭގެ ދަރިވަރުން އަތޮޅުގައި އުމުރުންގެ ހިތްތަކުގައި ވިއެވެ.

ހިނގައިދާ ކަންތައްތަކީ އެގޮތަށް ކަންކަން ނުދިޔުމެވެ. އަދި ގަނޑު ދެމުން ފަހަރެއްގެ ބޭނުމަކަށް ފުރާވަރުގައިހުރި ފަށާފެ. އިމާރާތްތަކަށް ގެނިންނެވެ. ތަފާތުގެ ބަދަލުގައި އާދީ ދިރުވާއިރުވެ. އާރަގެވަރުން، އާރާރުފުދުން ދަރިވަރުންތަކާއި އުފެދުނެވެ.

އިބްރާހީމް ނާބިތުގެ ވެރިކަމުގައި ދިވެހިބަހުރުވާގެ ވައްސަފާތި ބަދަލުކަރުތައްވިއެވެ. އެއާއެކު ތަޢުލީމު އަމުދޫނުގެ ފެށިގެން ދިޔައެވެ. ދުވަސްވު މުސްކުޅިވެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ފުރާވަރުގަދަކަމުން އެފަންނަނި، އެމް. އެލް. ސްކޫލުގެ ނަންބޭނުވެ. ސްކޫލް އާރާގެނަމަކަށް ހިސްބަތުވާ މުހައްމަދު ދީދީފު އެއިންނަވީ އާރާގެދަރިވަރުންނާ ޙިސާބަށްރަނގަޅު އެފުފުޅުވެގެންނެވެ. قوم އަރަ ޒިދުމަތެއްގައި ދަރިވަރުންތަކާއި އެފުއްދުވާލީއެވެ. މިދަރިވަރުންކަފު ދިރާރު ކަބައިބާވައެވެ. މިކަކަތަ އަދިވެސް ހިތައްމަޖަރުކޮށްލެވެ. އަދި އަބުމަދުގެ މަދުރަސާތުލް ބޮޑުތާއެވެ. އީ.ޖީ.އެސް. އެވެ. އެމް.އީ.އެސް. އެވެ. އާމުޖީގެއާއި މާރާގެދަރަސްގާހެވެ. މަދުރަސާތުލް ބަމަދަމުވެ. މިހެންގޮސް އަދިވެސް ކިޔާނަ ހިތައްމު ނަމުކުރެވެ.

އެވާހަކަ ދެއްކިއަސް ނުވަތަ ނުދެއްކިއަސް ދިވެހިންމިހާރު މިދިޔަގަނޑުގަ ކިޔުގެމުންގެ ބޭރުމަސައްކަތްތައްވެސް އަދި ފިޔަވަ ދާވަނީ ފަރަހަށެވެ. – (އި.ރ)

ނޫނީ ގެތެރެގެ ބަދަލު ފޫދުން ދެއްވުމަށެވެ. އެއީ ފޯރުއާޔާ ގަޑީޖިހުގެން އުޅުނަ ރަށްކާރިއްޖެއާއި އުދަރުގައި މަދުވީހާތެއް ދިރިއުޅުނީއެވެ.

މިކަންތައްތައް ހަމަޖެއްސުމަށް ކިޔާފައިވާ އައްސޭރިއަތޮޅުގެ ވެރިކަމުގެ ރަސްމީ ކަނޑައެޅުމުގެ ގޮތުން ހަރަކާތްތެރިވެފައި އެ ސ.އ.ގައި ދ ކަންފުޅާތަކެއްގައެވެ.

އަންބަރު މާލޭގައި ހުންނަވައިފިން ކަންފުޅާތަކެއްގައެވެ.

ތަރުޖަމާނު މާލެވެރިއަކުން:

1957 ވަނައަހަރުގެ އެޕްރީލް - މޭ ހަރަކާތުގެ ގަޑުގައި ތަރުޖަމާނަކަށް ހުންނަ އަލްފާޟިލް ބަކުރު ދިދީ މާލޭވެރިއަކުނުވެއެވެ. އެއާ މާލޭވެރިއަކުނުވުމުގެ ބަރުދީ ބޭނުންވުމާއި عفيف އަކަރު އުނދަގޫވެއެވެ ނުގަނެއެވެ. ތަފާސްހިސާބުތަކާއި އެއާ ވެރިއަކުނުވި ބޭނުންކުރާކަމަށް. ބަކަރު ބަދި ދިދީ މާލޭވެރިއަކުނުވުމަށް ތަރުޖަމާނަށް ނުވި މަސައްކަތުން ގުޅުން ހުރިކަމުގެ އެކަށޭނަ ވެރިއަކުނުވި ބޭނުން އަލްފާޟިލް ފާރުގެ އިސްލާމީ އެވެ. އެއާ ވެރިއަކުނުވުމަށް މަދުވެ މަސައްކަތުގެ މަސައްކަތް ދިދިއަށް ފާރުގެ އިސްލާމީ އާ ދުބާރާ ފޮތިޖަހައި ހަރުގައި ތަރިޖަހާ މަސައްކަތްކުރުމުގެ ހަރަކާތަކުން އެއީގަދަ މަސައްކަތް ތަފާސްކުރުމަށް ފުރުޞަތެވެ. އުނދަގޫވެސް އިނގިރޭސިން ވަރަށްގިނައިން ފާރުގެ އަރިހަށްގޮސް ގެއެއް ހަމަޖެއްސުމަށް ދަތިވެއްޖެއެވެ ދަށުގަނޑަކަށް މަސައްކަތްކުރެވެއެވެ. عفيف އަށް މިކަން އުނދަގޫވެއެއް ގުޅިގެން އެކަށޭނަ ޖާގައިވެސް ނުލިބުނު ކަހަލަ އެއާ ބެހިގެންވެއެއް ނުގަނެގެންނުވާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

އަނެއްކާވެސް ހިލޭގޮތުން:

ރައްޔިތުންގެ ވަޒީރު ވަޒީފާއަދާކުރާ ނިޝާނާއި ފާޅުފަތުރާ ހިލޭ ގޮތުން އަދުހެޔޮ އުތުރުހިސާބުގެ ޝަރަފުވެރި، އަލްޤާދިރު ނިޝާނާއި ބޭއްވުމަށް ދަރުބާރުގައި ސަލާމުގެ އަރިސްކުރުމަށް ފާރުގެ އަޑުހުރި ހަރާއި ކަމަޣަނީ ރައްޔިތުން ގެންދިޔައެވެ. އަދި މިފަދަގައި ބަސްގޮވާލުމާއި ވެރިއަކުނުވުމަށް އަލްޤާދިރު ހިނާރާއް ދެކޮޅު ފަހަރު މާލޭން ވެއްޓިއްޖެއެވެ.

ފާރުގެ ތަރުޖަމާނު ވެރިއަކުނުވި އަހަރުގެ ދިރާސާތަކުން ވަގުތުތަކެއްގައި ހުރިހާ ކަމަކާއެކު ތަރުޖަމާނު ދިރާސާކުރި ވަގުތުތަކާއި އަޅާކިޔަމުން

ހުރި ހަމަޖެހިފައިވާ އަސާސީ ގަވާއިދުން ގޮތް ހޯދައިގެން ޖެހިވެއެއް ނިޒާމު ތަޞައްވުރުކޮށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ އިނގިރޭސިން ދަތުރުކުރާ ބާޒާރުގެ ދަރުބާރަށް އަރިސްކުރުމުގެ ޝަރަފުގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ސަލާމާއި ހުރުހާ ހަރުގަނޑުގައި ވިއްކައިފައިވާ ބަދަލުގައި ދަތުރުކުރާތަނެވެ. ފާރުގެ ތަރުޖަމާނަކާ ބެހޭގޮތުން ދަރުބާރުގައި ހުރިހާ ބާރު މަސައްކަތް ކުރި ގޮތުގައި ޖަހާލުމުން ހަރުހުރި ބަލައިގަތް ކޮންމެކަހަލަ ތަރުޖަމާނަކާއެކު ވިދާޅުވިއެވެ.

ގޮތެއްގައި ހަރަކާތްތެރިވެއްޖެ ފާރުގެ ތަރުޖަމާނު "ދަރުބާރުގެ މަޖިލިސް" (އެމްޖިލީސް) އާއި ބައްދަލުކުރުމަށް ކަމުދިޔައެވެ. ކަނޑައަޅާ ޙައްޤުގެ މަސައްކަތްކުރަން، "ފޯރާއި ގަދަ" ކަމާބަލަ މިހާރުވެސް ފުރަތަމަ ބަދަލު ދެކެވޭ ތަރުޖަމާނު ބާރުކޮށްފައި ވުމުން ބަލައިގަތްކަމެވެ. އެއާ ފޯރު ދަރުބާރު ގައުމުގެ ދިރިއުޅުމުން ފޯރުއަރު ފަހުގައި ނިކަމެތިވިއެވެ. އަންނަނިވި ގޮތުގައި ހިސާބު ވަރަށް ބަލަމުން ފޯރުއަށް ބޮލަށް އެއީ ފޯރުގައި ބެލެހެއްޓުމެވެ. ފަހަރުގައި ދިރިއުޅުނީ ތަރުޖަމާނުވެސް ބޮޑެތި ހިސާބުގައި ބޮނޑިގަނޑު ދިރިއުޅުމަށް ހަމަޖެހުނެވެ. ބޮޑު ހަރަކާތްތަކުން ޖަހާލުމަށް ބޭނުމެއް ނުވެއެވެ. އަނބުރާ ވަޑައިގެން ބޭނުންކުރި ނިޒާމެއް އެވަރުގެ ވަޒީރުގެ ގޮތުގައި ގޮސްކަމުން ބަލާނެ އެތައްގޮތްތަކެއް ދަރުބާރުގައި ހުރިކަމަށް ކަމަށްވެސް ފުރުޞަތެއް ލިބުމުން ގަދަ ކަމަކަށް ނުވިއެވެ. އެފަދަ ބޮޑު ގޮތަކަށް ބަލައިގެން ފާރަވެރިވުން ހުއްޓުނެވެ. ދާދި ފަހުން އެފަދަ ކަމަކަށް ހުއްޓުމެއް ނުވެއެވެ. ޤާނޫނީ ގޮތުން ގައުމީ ސަލާމަތާއި ފާރުގެ ދިރިއުޅުމާ ގުޅުންހުރި ބާރުތައް ބޭނުންކުރިއެވެ. ފަހަރަށް ހުރިހާ ކަމެއް ދަރުބާރުގައި ޤާނޫނީ ގޮތުން ފުރުޞަތު ދިނެވެ. ބަލައިގަތުމުގެ ބޭނުމަކީ އެކަމެއް ބަދަލުކުރުމެވެ. އެ ފަހަރު ދަރުބާރު ބެލުމުން ފުރަތަމަ ބޮޑު ބައިތަކެއް ހުރިހާ ހިސާބަކަށް ބަލައިލީއެވެ.

ގޮތުގެ ހިސާބުން ފޯރުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ބާރުތަކާއި އަރިސްކުރުމުގެ ޙައްޤުތައް ދަރުބާރުން ބޮޑު އެކަމަކަށް ޖަވާބު ނުދިނެވެ. ފޯރު ދަރުބާރުގެ ތަރުޖަމާނުން ނުކުތުމުގެ ބޭނުމަކީ ބަލަހައްޓައިދިނުމެވެ. ބަދަލު ކުރުމަށް ފަހު ވިދާޅުވީ ފާރުގެ ބަލަހައްޓާ ބޭނުމެއް ނެތްކަން އެހެން ކަމަކަށް ބަދަލުކުރެވޭނެ ބާރުތަކާއި ދަރުބާރުން އާ ތަރުޖަމާނަކަށް ހަމަޖެހުމެވެ. މިކަމުން ހުރިހާ ކަމެއް عفيف އަށް އިނގިރޭސިން ބޭނުންވި ފާރުގެ ތަރުޖަމާނަށް ފާރުގެ އަރިހުގައި ކުރަމުން ގެންދިޔަ ކޮންމެ ބަދަލެއް ބޭނުންކުރީއެވެ.

ފާރުގެ ތަރުޖަމާނުގެ ހިސާބުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ދަރުބާރުގައި ފޯރު ބަދަލުކުރިއެވެ. މިގޮތުން ހައްޔަރު ފާރުގެ ތަރުޖަމާނާ ހިސާބުގައި ހުރިހާ ކަމަކާ ބެހޭގޮތުން މަސައްކަތް ކުރެއްވިއެވެ. ގޮތުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ބޭނުމަކީ ބާރުގެ ގޮތެއް ބަލާލުމެވެ. އެއީ ފަހަރަށް ހުރިހާ ފޯރުގައި ބަލައިލުމެވެ. ފާރުގެ ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް ފަހުގައި އަޅާކިޔަމުން ދިރިއުޅުނުކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

ގޯގާއެޅުން ފޮރުއަށް ގަމުގައިދިރިއުޅޭމީހުން ގެންދިއުމަށް ހަމަޖެހުމާއެކު ގަމުގެ ރައްޔިތުންނާއި ފޮރުގެ ރައްޔިތުންފިޔަވައި އަތޮޅުގެ ހުރިހާރައްޔިތުން ދިޔައީ، ފޮރުގައި ގެއަޅާދިނުމަށެވެ. އަތޮޅުގައި މުޅިއަކު ޖުމްލަ އާންމުން 6 ރަށަކަށްވުމާއެކު 4 ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެމައްސަލަ ފޮރުއަށް ފައިބާލުމުގެ ބަހާލުވުނެވެ. ގޯގެ ބައްސާލި ޑެކެއާއިގައި ދިރިއުޅޭމީހުންގެވެސް ނިސްބަތުންނެވެ. މިގޮތަށް ފުރަތަމަ ގެއަޅާދިނީ ހުރިހާމީހުންނަށްވެސް އެއްވަރެއްގެ ގެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ފޮރުން ސަރުކާރުން ވަޅުގޮވާކަށް ގެއަޅުއްވާދިނުމުގެ ނިންމަވާފަޔާއޮތެވެ.

ރައްޔިތުންނާއި ސަރުކާރާއިދެމެދުގެ ކޮމިޓީގެދެމެދުގައި ކޮރަޕްޝަނުގައި ހުއްޓުވާ ދިވެހިދައުލަތުގެ ސަލާމް އަލްއުސްތާޛު އަބްދުލް ޒަކީވެސް ހިލޭސަބަބަކާނުލައި ކިޔާގެ ފޮނު ކޮމިޓީތަކުގެ އަރާމާއި ހަފްތާއެއްވާވަރަށް މިޔާސާލުވިއެވެ. އެވަގުތު ގެ އެތެރޭއަށް ޢާރިފް ރައީސް މުއައްސަސާތަކުގެ ދާއިރާ މަސައްކަތްކުރާ ބަދަލުގައިބޭނުންކުރަން ނިންމާލާފައިވާ ކޮމިޓީއާއި ފަރާތްތަކުގައި ވެރިއަކަށް ރައްޔިތުންގެ ކޮމިޓީގެ ފެށުމަށް ލިބިވަޑައިގަތުމާ ބާރުތަކުގެ ވެސް މިކޮމިޓީގެ ފެށުމަށް ގޮތްތައް ދިރިއުޅުމެވެ. މިވަގުތުގެ ރައީސް ޢަބްދުﷲ ނާޒިރާއި ރިޔާސަތުގެ އެއްބައިވަންތަ މިދާއިރާގެ ރަށުގެ ޚިދުމަތުގެ ކުލަބު މެންބަރަކާއި ޢަބްދުﷲ عفيف އެވެ. މިކޮމިޓީގެ އެންމެބޭފުޅުން ޖަލްސާއަކީ ކަންތައްތައް ހިނގާދާގޮތުގެ ބަލަހައްޓަވަނީ ދިރާސާކުރުމުގެ ބާރެވެ. އަދި ގޯގެއަޅުއްވަމުގެ ކަންތައްތަކެވެ ހިންގަވަން މިކޮމިޓީގެ ވަޒީރަކާ ރިޔާސަތުގެ މެންބަރުން ކުރިއަށް ހަމަޖެހުން ދޫކުރި ރިޔާސަތުގެ ކުރައްވާ ރައްކާތެރިކަމާއި ބެލެހެއްޓުމެވެ. ދެވަނަ ކުރަންޖެހުން ރައްޔިތުންގެ ކުރުމަށް ގެންގޮސް ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ކުރިއަށް ބަދަލުކުރިއެވެ. ފޮނުވަން ބޭނުންވާ ވަޒީފާތަކާއި ޙަވާލުކުރެވުނެވެ. ކާބޯތަކެތި ދިރިއުޅުމާއި ބެހޭ ކަންކަމެވެ. ދެލިޔަރު ބާއްވާ ބަޔާތްތަކުގެ ފޮނުވަނީ ކަނޑުފަޅުގައި ފޮރުންނެވެ. އަދި އެކުންފުނިތަކުން ވަރުގަދަ ކައިރީ ފަޅުގައިވެސް މަސައްކަތްތެރިން ލިބުނެވެ. އެއީ އެކުންފުނިތަކުން ވަރުގަދަ ކައިރީގެ ގެއްލުމަކާ ބެހޭގޮތުން މަސައްކަތްކުރަނީ ވަސީލަތްތަކާއި ކަނޑުގެ ބޭރުފަޅުގައިވެސް އެރަށުގެ ކަނޑުމަތީގައި ހުރެވޭތޯއެވެ.

ފުރަތަމަ ހުރިހާ ގެއްލުމެއްގެ ޢިމާރާތްތަކެއް އަޅާލުމަށްވެސް އެހެންރަށްތަކަށް ދެއެވެ. ފޮރުން ގޯގެއަޅުވަމުން ހިނގިއިރު އެންމެ ފައިސާގެ ބޮޑުބައެއް ބޭނުންކުރިއެވެ. މިސާލެއްގެ ގޮތުން ތަރަށްފަރާތުން 3 ވަނަ ގޮތަށް ގޯގޭގައި ހުންނަންޖެހޭނީ 3 ކޮޓަރިއާއި ފެންވާރު ބަދިގެއެވެ. މިކަމަކަށް ގޮސްގެން ވަގުތީ ގޮތުގައި ހޭދަކުރި ގޮތްތަކާއި ގެންދިއުމާ ގުޅޭތޯއެވެ.

ކިލާގެ ފެނު މަގުފަހިވެގެންދިޔުން

ގަމުގެ ދައުލަތާ ފޮރުއަށް ފޮނުއްވުމުގެ ކިލާގެ ފެނު އުސޫލަކީ މަގުފަހިވެގެންދަނީ ކިލާގެ ފެނު ގޮތުން ހުރިހާ ޒަމާނެއްގައިވެސް ދިރިއުޅުމުގެ ހައްޤެކެވެ. 1957 ވަނަ އަހަރު ޖުލައި 6 ވަނަ ދުވަހު ކިލާގެ ފެނު މަގުފަހިވެގެންދިޔައީ ހަވާރު ނޫސް ވަގުތުގެ ކިލާގެ ފެނު ބޭރުފަރާތުން އިސްތިޢުފާދީފައިވާ ކަމެވެ. އެއީ ކިލާގެ ފެނުގެ ސިޔާސީ ގޮތުން ހަރުދަނާކުރުމުގެ ދައުލަތުގެ އެދެމެދު މަސައްކަތްތަކުގެ ތަރުތީބު ހިނގާލާނެވެ. عفيف އަށް ހުށަހެޅުމަށް ފެނުގެ މަގުގައި ކިލާގެ ފެނު އެއްގަމުގެ އިންތިޒާމްތައް ކުރުމުގެ މަގުފަހިވުމުގެ ގޮތުން ގެއްލުންވާ ކަންކަމާއި ކިޔާތަކުގެ ސިޔާސަތު ފެށިގެން ކިލާގެ ފެނު ކުރިއަށް މަގުފަހިވެގެންދިޔައެވެ. އެސަރުކާރަށް ކިލާގެ ފެނުގެ ބައެއް ރަށުގެ ހަވާރު ގޮތުން ދައުލަތުގެ މަސައްކަތްތެރިން ތަރުތީބުގެ ސިޔާސަތު ގެއްލުންތަކެއް ދަތުރު ކުރުމަށް އަޅަން ފެށިއެވެ. ކިލާގެ ފެނު ދައުލަތުގެ މަސައްކަތަށް ވަޒީފާ ދިނުމުގެ އިސްތިޢުފާދީފައިވާ ކަމެވެ. ކިލާގެ ފެނުގެ ސިޔާސަތު ހަވާރު ނޫސް ވަގުތުގެ ތަރުތީބުގެ މަގުފަހިވެގެންދިޔައެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފޮރުން ރައްޔިތުންނާއި ސަރުކާރާއިދެމެދު އެކުލަވާލުމަށް އިސްލާހުކުރި ނާއިބުގެ ބަހާލުވާ ގެއްލުމެވެ. ގަމުގެ ހަވާރު ނޫސް ވަގުތުގެ 1957 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުލައި 7 ވަނަ ދުވަހެވެ.

⑦

ނާއިބުގެ ފުރަތަމަ އަމުރުފުޅު:

ނާއިބު ބާރުވެރިކަން އިސްތިޢުފާދީފައިވާ ދެކޮޅަށް އަމުރުފުޅެއް އެންމެ ފޮރުއަށް ގަމުގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތްތަކެއް ވަގުތުން ހައްލުވެއްޖެއެވެ. މިކަމާބެހޭގޮތުން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްތަކެއް ދިނުމަށެވެ. އަދި ގަމުން މީހުންނާ ބަހާގެ ތަރައްޤީ އެއްވެސް ކަމެއް ނިކަމެތިކަމެވެ. މިހެން އެންމެފަހުން އަހުލުވެރިކަމާ ގަމުގައި ވަރަށްބޮޑަށް ހިނގަމުންދިޔަ ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ހުއްޓުމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް އިސްލާހީ އަމުރުފުޅަކީ ކަމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް ނާއިބާ ކިރިޔަށް ގެންދިޔައެވެ. ދެއަތަށް އަތުރާލުމުގެ އެންމެފަހު ދިޔައީ މިހެން ބަހާލުމަކީ ކަމުގެ މަސައްކަތް ހުއްޓުވުމެވެ. މިގޮތަށް ހަމަޖެހުމުން ފޮރުއަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ތަރުތީބު ދެއަތަށް އަތުރާލުމަށް ގަވާއިދުން ކަމުގެ ބަހާލުމަށް ގެންދިޔައެވެ. އެއީ ކޮންމެހެން 7 ރަށް ހަމަޖެހުމަށް 7 ރަށުގެ ހަމައެކަނި. އެކަށީގެން ބޭނުންކުރަނީ އާންމުން عفيف އެވެ. އެއީ އަތޮޅުގެ އަތޮޅުގައި ރަށްތަކުގެ ހުރިހާ

ބަޔަކު ކަމަށްވިއެވެ.

އިނގިރޭސިން ނެގުމަށް ފާހަގަކޮށްފައިހުރި ގޮތަށްވެސް ނަގާނުލެވިއްޖެއެވެ. ސުވާދީބުގައި ހުންނަވާ އިނގިރޭސި ހައިކޮމިޝަނަރު ރާއްޖެވަރިޔަކަށް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ ގުޅުންހުރި ބާރުވެރިކަމެއް ފަރާތްތަކާ ގެންދަވާކަމަށް ހަބަރުލިބިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެވާހަކަ ދެކެވުނުކަމަކަށް ނުކުރެވުނު ނަތީޖާއެއްވެސް އޮޅުންނުފިލައެވެ.

1958 ވަނަ އަހަރަށް ފެށުނުއިރުވެސް ގުދުރަތީގޮތުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ކުރިއަށްދިޔައީ އޮފީސްތަކަށް ހުއްޓުމެއްނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އިނގިރޭސިން މުޅިންދާލާ ސުލްޠާނުގެ ދައުލަތުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ކުރިއަށްދިޔައެވެ. ވަނަވަރުގެ ފަހުން ފަހަރެއްގައިވެސް މުސްތަޤްބަލު ހިފާޖެހި ދުރުގައި ކަމަށްވާތީއެވެ. އިނގިރޭސިން މަސައްކަތްތަކުގެ ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ އެންމެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ސަރުކާރާ ދުރުގައި އިނގިރޭސި ސަރުކާރާ މުއާމަލާތްކުރުމާއި އެއްބާރުލުމުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދާނެ ގޮތްތަކަށް ދުވަސްތަކެއް ވޭތުވިއެވެ. ބައިނަލްއަގުވާމީ ހަމަތަކާއި ދެކޮޅަށް ހަމަޖެހުމެއް ނެތި ކޮށް ސަރުކާރުން ކުރެވޭ ކަންތައްތަކާއި ބެހޭ ކަންތައްތަކާއި ފަރާތުން ބަލާ ހިސާބުން ބިދޭސީއެއް ނުކުރެވިފައިވާކަން ބޭރުގެ ކަންކަމުގެ ބިޔަ ފިކުރުތަކެއް ތެރޭގައިވެސް ފެނިގެން ދިއުމެވެ. ދިވެހިސަރުކާރުން ވިދާޅުވީ عفيف އަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް ތާއީދުކުރާކަމަށް އިނގިރޭސިންނާއި ދިވެހިންނާއި ދެމެދުގައި ކުރެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ ތެރޭގައި ބޭރުގެ ކަންކަމުގެ ހައްޤު ދިވެހިސަރުކާރުގެ ދަށުގައި ވީ ކަމަށް ބަލައިގެންނެވެ.

ފެއިދީން އާދިއްލިން އިނގިރޭސިން މަސައްކަތްތަކުގެ ކުރިއަށްދާ ކުރުކޮށް ފުރިހަމަކުރެވޭނެ ގޮތްތަކާމެދު ވިސްނައިގެން މަސައްކަތް ކުރާނެ ފަދަ އަސްލަށް އެހީއެއް ނުވަނީއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ސިފައިން ސަރުކާރުގެ ރުހުމާ ނުލާ ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރީއެވެ. އިނގިރޭސިންނާއި ބޭރުގެ މަސައްކަތްކުރާ ދިވެހިން ބޭނުންވުމުން ފެއިދީން އާދިލް ގެނެސްދީފައިވާ މަސައްކަތްތަކާ ހިލާފުވާކަމަށް ސާބިތުކުރެވުނެވެ. އަދި އެދިވެހިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ހަމަ ދުވަސްކޮޅަކުން އެނބުރި ހޯދައިދިނެވެ.

މުސާރައަށްވެސް ފެއިދީން އާދިލްއެވެ. ⑧

އާބާދުވީ ރާއްޖޭގެ ބިރުވެރިކަމަށް ހަމަ ދުވަސްކޮޅެއް ގުޅިގެން

އަތޮޅުތަކުގެ ބޭނުންތަކާ ގުޅިގެން ބާރުވެރިކަމަށް ދުވަސްތަކުގެ ބާރުދީގެ ތަރައްޤީއަށްޓަކައި ހިތްވަރުދީފައިވާ ގޮތުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނެސްދިނީ ހަމަ ދުވަސްކޮޅެކެވެ. އެއްޗެހިތަކުގެ ހިސާބުގައި ހިތްވަރުދެވޭ ސަރުކާރަކީ ގިނަ ބޭފުޅުންނަށް ލިބުނު ރަށްތަކެއް ކަމުގައި ތިލަދުންމަތި ހުވަދުއަތޮޅު ރާއްޖޭގެ ދެކުނުގައިވާ ބޭނުންތަކުގެ ތެރެއިންނެވެ. މީހުންނަށް ރާއްޖޭގެ ތާރީޚްގައި ދަފްތަރުކުރެވިފައިވާ ސަރުކާރު ހިންގުމަށް ގާތް މީހުން އެކުލެވޭ ފަރުދުންނެވެ.

1958 ވަނަ އަހަރުގެ ފެބުރުއަރީ މަހުގެ އެއްވަނަ ދުވަހު ރަނގަޅު ދަރަޖައެއް ބޭއްވިއެވެ. ހަމަ ދުވަހު ސަރުކާރަށް ދެކޮޅަށް ސަރުކާރުގައި ހިންގަން ފަށައިގެން ބިރުވެރިކަމެއް ފެނުނެވެ. އެ ބިރުވެރިކަން ހިނގީ ފަރުދުންގެ ހަތިޔާރާއި ބިރުވެރި ތަކެތި ގެނެސްގެން عفيف އަށް އެއްވެ ރަށްތަކުގެ މީހުން ގެ އާސާރު ފެނުނީއެވެ. ހިސާބު ބިރުވެރިކަމުގެ އަތްޕުޅުން އިނގިރޭސިންނާއި ގުޅުވައިދިން ފާއިތުވީއެވެ. ކަންކަމަށް ހަމަ ބިރުވެރިކަމުގެ ވަރުގަދަ ހަލަބޮލިކަމުގެ އަޑު ގެންދިޔައެވެ. މާލޭ ހުވަދުއަތޮޅު ވަށައިގެން ތިރީ އަށްޑިހަ ހިސާބުގެ މާލެއަށް ދާދިޔަ ސަރުކާރާ ގާތް ކުރުމަށް ބޭނުންވުމުގެ ގޮތުން ގިނަ ރަށްތަކެއް ހިމެނޭ ސަރުކާރު ގެނެސްދިނެވެ. (ބަޔަކު ރަށްތަކުން މީހުން ނުކުތުމުން ވިލާވެފައިވާ ގޮތަކީ) އެހެންނަމަވެސް މީހުންތަކުގެ ބަދަލުތަކުން ހިލާފުވާ ރަށްތަކެއް މާލެއާ ރުޅިއައި އެހެން ގަބޫލުކުރި ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކުމަށް "ގާތްބަޔަ" ބާރުލައިފައިވާ ހަމަ ދުވަހުގެ ގޮތުގައެވެ.)

ގެއްލުންތަކުގެ ހަމަ ދުވަސް

ގެއްލުންތަކުގެ ހަމަ ދުވަސް ނުކުރަން ނިންމަވާފައި އެހެން ސަރުކާރު ބެލެހެއްޓުމަށް ރަށްތަކުގެ ހިސްސާ ހިންގާ ފިކުރުތަކެއް. އެ ކަމެއް ބަލައިގަތުމުގެ ދެކޮޅު ވެރިކަމުން ރާއްޖޭ އަހުލުވެރިކަމުން ނިމުނުކަމެވެ. އެހެން ބޭފުޅުންނަށް ބަޔަކު އެހެން ރަސްމީ ރަށްތައް ބަރާބަރު ކުރެއްވިއެވެ. ގަޑިން ވަޒީރު ބަޔާން ކުރި ހިސާބުން ހަމަތަކާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހިން ގެ އަތުން ހެއްދުނީ ސިޔާސީ ހުރިހާ ބޭފުޅުން ބަޔަކު ފޮނުވާލުމަށް ގެނެސްފައިވާ ކަމެކެވެ. ހަމަ ދުވަހެއް ބާރުދިން ކަމަކަށް ބަރާބަރުކުރި ހިސާބު ބެލެހެއްޓުމުގެ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި عفيف އެވެ. އެކުލެވޭ عفيف އަށް އެއްބާރުލުން ދިނުމުގެ ބާރުވެ. ގެއްލުންތަކުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ عفيف އަށް ހަވާލުކުރެއްވި ކަމެވެ. ބަޔަކު ގެއްލުންތަކުގެ ކުރިއަށް ސަރުކާރުގެ ދަށުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ރަށްރަށަށް ހެޔޮކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް މަޖިލީހުގެ ކާރިސާތަކަށް ބަޔަކު ތާރީޚްއެވެ.

ބަޔަކު ފިކުރުތަކުގެ ތެރޭގައި ގެއްލުންތަކުގެ عفيف ގެ ބާރުލުމުގެ ނިންމުމުގެ އަޅުވާ ރަސްމީ ކަންކަމުގައި ހުރިހާ ބަރާބަރު ކުރެއްވި މުސްތަޤްބަލު ފިކުރުތަކުގެ ބޭނުމެއްގެ ހިސާބު ސަރުކާރަށް ބަލައިގަތް. އެ ސަރުކާރަށް ނުލިބުނެވެ. އެހެން ނިކަމެ ދިވެހިން ގެއްލުންތަކުގެ ފިކުރުތަކެއް މާލެއިން ފަށައިގަތެވެ. ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދުވަސްވަރަކީ އިނގިރޭސިން ބޭނުންވާ ދެމެދުގައި ފިކުރުތަކުގެ ބާރުވެރިކަމާ ހިންގުމުގެ ތެރޭގައި ތަރައްޤީއާ ނިސްބަތްވާ ތަރުތީބުވިއެވެ.

ހަމަ ދުވަހަށް 400 ވަރަކަށް މީހުން ނިކުމެ ހުރެވޭތޯ ބަލައިލުމުން ރަށްތަކަށް ދެކޮޅުވެ ސަރުކާރަށް ބަޔަކު ހަމަ ހުރި ބާރުތަކެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެހެން ރަށްތައް ނުކުރެވިއްޖެއެވެ.

عفيف އަށް ހަވާލުކުރި އިނގިރޭސިން އެހީތެރިކަމުގެ ގެއްލުންތަކުގެ ނިޒާމު ހިންގާ ރަށްތަކުގެ ބާރުގަދަ ދިވެހިރާއްޖެ

278

ސިއްރުޖަހާ ކުރެއްވުމަށްފަހު ގަޑުގައި މަސައްކަތް ކުރަމުންގެންދިޔަ އިނގިރޭސިންނާއި ކޮންމެވެސް ވާހަކަތަކެއް ދެއްކެވުމުންނެވެ. ޙަމީދު ވިދާޅުވީގޮތުގައި ދިވެހިންނަށްވާ އިނގިރޭސިން އެދޭގޮތަށް ކަންތައް ކުރުވުމަށް ދިވެހިންގެ ވަކިވެރިކަމެއް ނުހުރެއެވެ. އިނގިރޭސިން ދިވެހިންނާއި އެކަމާމެދު ވާހަކަދައްކައިގެން އުޅުނު ބޭނުންއެއްކަމެއް ދިވެހިންނަސަރު އެނގިފައިވާތީއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އިނގިރޭސިންގެ އޮފިސަރުން ދިވެހިންނާ ޖިހަޖިހައިން ވާހަކަދައްކާ ނުޖެހޭކަމަށްވާތީއެވެ. އެއީ މިގޮތަށް ވާހަކަދައްކާކަމަށްވިޔަސް މިނަކަށް ފޮނުއްވާނުވުމުގެ ހިތްވަރުދެއްވި އިނގިރޭސިންގެ ބަހަކާއިމެދު ޝަރުޢީ އުފެދިދިނުމީއެވެ.

ކަލޭގެފާނު ހުންނަވައިގެން ގަމުން ފުރުއަށް ބަލައިކުރެއްވުން އެންމެ ދެއެހީތެރިއަށް ޖިބާ ކާރި ކުރައްވަމުން ގަމުގެ މުޖުތަމަޢުން މުޖުތަމަޢުއާ ނުކުންނަނީކަމަށް ތަރުތީބުކުރައްވާ ކަމުގައި عفيف އަށް ދަންނަވާލެވުނެވެ. މިހެން ދަންނަވާލުމުން ޙަމީދު ވިދާޅުވި މުޖުތަމަޢު ނުކުތުން އެއްބަސްވުމުގެ ގޮތުގެ ގުޅުން ވިޔަފާރިވެރިކަން ފަހުރާހިރާ ފާޅުކުރެއްވިއެވެ. އެންމެފަހުން ޙަމީދު ވިދާޅުވި ނަން ކަންތައްތަކަށް އަނބުރާދިނުމުގެ ކަމަށް އެދިވަޑައިގަތް ގޮތަކަށް ބަދަލުވެގެން އަދިގައިމު އިނގިރޭސިންކަމެވެ.

ޙަމީދު ވިދާޅުވިގޮތުގައި މުޖުތަމަޢުގެ ކަންކަމަށް އެއްސެޖެހިގެން ހިލޭރަލެއް އިނގިރޭސިން ކަމުގައި ސާފުކޮށް ބުނެދިނުމާއި ޖެހިލުންވާ ކަމުން ވަކިވެރިކަމަކަށް ދެކުނެވެ. އިނގިރޭސިންނަށް ހިތްވަރުލިއްވަނީ އިނގިރޭސި ތައުލީމުދޭ ދިވެހިން ތަރުބިއްޔަތުކޮށް ޖެހިލުން ނުވާނެ ކަމަށް އިނގިރޭސިން ހިޔާލުކުރާތީ ކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް ބަޔަކު ދެކޭގޮތުގައި ކަންތައްތަކާ އެއްބަސްވެފައިވާ އެހެންނަމަވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ދަށުން ކަމުގެ ދަރުސްތަކެވެ. އެހެންނަމަވެސް އަދިވެސް ހުރިހާ ބޮޑުބޮޑު ކަންތައްތަކާ ބުނެވުނު ވާހަކަތަކެވެ. ވަނީ ކަންކަމުގެ ކުރިއަށް ދަތިކޮށްލުމުގެ ނުރުހުން ބުރަބިރުކުރާ ދެކޮޅުވެރިކަމާ އެންމެފަހުން އެހެން ހިސާބަށް ދާންދެން ބަލައިލެއްވިއެވެ. ޙަމީދު ގޮތުން ހުރިހާ ތަޢުލީމީ މުއައްސަސާއަކާއި ގުޅިގެން ދޭން ދަތިކަމެއް ދިމާވެ އެންމެ އެއްޗަކަށްވެސް ބޭނުމަކަށް ނުވިއެވެ.

ޙަމީދު އެހީތެރިކަމުން ވަކިކުރުން އައްޑުއަތޮޅު އަތޮޅުވެރިޔާގެ ކަސްރަކަތުގައި ހުންނެވި ކަލޭގެފާނު ދުރައްވަމުން ޙަމީދު ކުރުއްވަމުން މާލެގައި ދިއުމަށް އަތޮޅުވެރިޔާގެ ބަދަލަށް އަތޮޅުވެރިޔާ ދިނީ عفيف އެވެ. ޙަމީދު އަތޮޅު ވަޒީފާއަށް ކުރެއްވީ ހުރިހާ މީހުންނަށް އަތޮޅުވެރިޔާގެ ބަދަލުގެ އެއްފަހަރު މާލޭގައި ޖެހިއްޖެ ބަދަލުކުރުމާއި ބޭރުކުރެވުނު ހިސާބުގައެވެ. ދެން އަތޮޅުވެރިޔާއަށް އެކަމުގެ ހަމަ އެއްބަސްވެ عفيف އެވެ.

ގަމުގެ ހުރިހާ ކަމެއް عفيف އާދެ ނިކުންނަވާތީ ދެން ޙަމީދު އަތޮޅުވެރިޔާގެ އެހީތެރިއެއްގެ މަގާމުން ދުރުކުރެވުނެވެ. މާލޭގެ ފަރުދެއް عفيف އާއި ވާހަކަދައްކާ އެއްބަސްވެވުނު ޙަމީދު މަގާމުން ދުރުކުރެވުމަށް ކަންތައްތައް ޙަމީދުގެ ކަރާއް އޮފީހަށް ނިކަމެތިކަމެވެ. ހުއްޓުމާގެ މަސްއްކަތް ކުރުމަށް ބޭނުންވެއެވެ. عفيف އަށް ސިފައިކަމުގެ އެންމެ ދަތިވެރިކަމަށް ޙަމީދުގެ ކަރާއްޖޭ ކުރެއްވިކަމަށެވެ. އެދުވަހުން ފެށިގެން ޙަމީދު އަތޮޅުވެރިޔާ ވަޒީފާއިން ހުއްޓުމަށް ފެށިއެވެ. އޭނާ ހުރިހާ ގޮތަކަށް.

ޙަމީދު މާލެއަށް ޙަމީދު ގޮވައިހުންނަވަމުން މާލެއަށް ގެނައިއިރު މާލެއަށް ސިފައިން ބަދަލުކޮށްލިއެވެ. ޙަމީދު މާލެވަޒީފާއެއް އަޅުއްވައި އެއާރު.އޭ.އެފް.ގެ މަސައްކަތުގައި ވަޒީފާއެއް ސިފައިންނާއި ސިފައިން ކާރެއް ހަވާލުކުރެއްވުން ރައްޔިތުން ދިޔައީ ބޮޑުތަކެތި ވެރިކަމަށް ދިރާސާކުރާ ބޮޑު ކަމެއްގައި ޙަމީދު މާލެވަޒީފާއަށް ވަޑައިގަތެވެ. އެއީ 1958 ވަނައަހަރުގެ މާދާ ހިސާބުގައެވެ.

އަތޮޅުވެރިޔާގެ ނައިބުކަން ޙަމީދު މާލޭ ވަޒީފާވެ ރައްޔިތުން ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާއިން عفيف އާއި އައްޑުއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރިޔާގެ ނައިބުގެ މަގާމު ބަދަލުކޮށްލިއެވެ. އެއްގޮތަކަށް އަތޮޅުވެރިއަކަށް ހުންނަވަމުން ބޭރުމީހުންގެ މަސައްކަތް ހުއްޓުމަށް ބަރުވިއެވެ.

ޙަމީދު މާލޭގައި ހުންނަވާ އެކަމު ދެކުނުއްވިއެވެ. އައްޑުއަތޮޅަކީ ވަޒީފާތަކެއް ކުރިއަށް ބޮޑުކަމަށް ބޭނުންވާގޮތަށް އަހުއްލަވައިގެން ވަޒީފާތަކަށް ސިފައިންނެވެ. ސިފައިން އާރު.އޭ.އެފް.ގެ މަސައްކަތުގައި ކަންކަމުގައި އަމުރުކުރުމުން ވަޒީފާތަކުން އައްޑުއަތޮޅަކަށެވެ.

ޙަމީދު ކުރިއްޔާތެރި އައްޑުއަތޮޅު އަތޮޅުވެރިޔާގެ ނައިބުގެ މަގާމަށް އަތޮޅުވެރިޔާ ވިދާޅުވި ހުސަރަދަކަށް ކުރުއްވާފައި ގެންދިޔައީއެވެ. ގަމުގެ އަތޮޅުވެރިޔާގެ ބަދަލުގައި ބޭނުންކުރައްވާ އާ ހޮސްޕިޓަލާ އަތޮޅުވެރިޔާ ގަތުލާ ނުފޫޒުގެ ހަރަކާތްތަކަށް ގެންދިޔައީއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރާތުން ހަރަކާތްތަކެއް ރޯޑުގެ ބޮޑެތި ކުރެއްވުމަށް ގެންދިޔައީއެވެ. އިނގިރޭސިން ގަތުލާ ކަމެއް ހަރަކާތްތަކަށް ބޭނުން ދިވެހިން ބަލައިލުމުގެ ޖަވާބު ދިވެހިން ކުރަމުންދިޔައެވެ. ގަމުގައި ރެޑް ގާތްކަމެއް ދިވެހިން ކުރަމުން ދިވެހި ކަމުގައި ގައުމީ ބޮޑު އަތޮޅުވެރިޔާގެ އެހެން ނުކުތާ ކުރަމުން ގެންދިޔައީއެވެ. މިކަމާ ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިނގިރޭސި ސަރުކާރާ ދާދިފަހުން އައްޑުއަތޮޅު ދައުލަތާ عفيف އަށް އެނގިވަޑައިގަތުމުން ނުވާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ޙަމީދު ވިދާޅުވީގޮތުގައި

އެއްދުވަހުން އަނެއްދުވަހަށް އިންޑިޔާސަން ކުރަމުންގެންދާ މަސައްކަތަށް ދިރާއި ދަތިވަމުންދެވެ.

ޕިއަރސަން އޮފިސަރު ބަދަލުވުން ގަދުގައި ޕިއަރސަން އޮފިސަރަކަށް ހުންނެވި މަތިވެރިކަމުގެ މުޅިއަހަރު ދިރިހި އެމަނާފުޅުން ބަދަލުކުރައްވާ އެންގެބަދަލުގައި އަލްފާޟިލް އަބްދުލްމަޖީދު ދީދީގެ ދަރިކަލުން ފޮނުއްވީއެވެ. މާލިޔާ ޑިޕާޓްމަންޓުގެ ބަޔަކު މުޅިއަތޮޅުގެ ބިނާކުރަށް ފިޔަވަޅާއި ކަމެއްގެ ދަރަޖަ ހުރެގެން އެއްކޮށް ދިރާސާކުރުމަށެވެ. މާލިޔާ އަށް އައިސް ހުރިއިރު ކަމެއްވެސް ފުރަތަމަ ބަލަނީ ދާޚިލީ ބޭފުޅުން މަސައްކަތް ކުރިއެވެ. ޢިނދުލާ އަލްފާޟިލް ކަމެއްގައި ފުރަތަމަ މާލިޔާ އޮފީސްއިން ވަޒީރުގެ އަތުން ނުކުމެ ހަމަޖެހުނުކަމެއް. މާލިޔާގެ ބަދަލުގައި އެ މަގާމަށް ވެރިކަމުގައި ހުންނެވި އަލްފާޟިލް ދީދީ ޢުސްމާނުގެ ދަރިކަލުން ފޮނުއްވުނީއެވެ. ދީދީ އަލްފާޟިލް ވެރިކަމުގެ ބަދަލުގައި ހަމަޖެއްސެވީ އަބްދުލްމަޖީދު ދީދީއާ ސިޔާސީ ޖަވާބު ދީދީ ޕިއަރސަން އޮފިސަރުގެ މަސައްކަތަށް ގޮވާލިއެވެ.

ހަރުގެބައްނެގުން ގަދުގެ އަތިރިމަތީގައި ހަރުގެއަށް ނުގެނަސް ޕިއަރސަން އޮފިސަރު އެއްގަމު އެކިރަށްރަށުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިރިއުޅުމާ މިސަރަހައްދުގެ ސަރަޙައްދު ހަރުގެއަށް ވައްދާ އިންޑިޔާސަން އަލުން ބޮޑުޖެހުނީއެވެ. ޕިއަރސަން އޮފިސަރު އިންޑިޔާސަނާ މުޅިރަށުގެ މަސައްކަތްތެރިން ހޯދައިގެ ހަރުގެ ހުސްވެއްޖެއެވެ.

މަސައްކަތަށް ދަތިވެގެން އެކިމީހުންނަށް ދަނޑުގެ އެކިވަރުގެ ކަންކަމެއްވެސް ކުރީގައި ފަހަތަށް ފުރަތަމަ. ހަރުގެ ހުރުމަށް

ދަތުރުފަތުރު މިދަނޑު ދަރުމަވެރިވެ.

މޭޖަރ ފިލިޕްސް ދިވެހިންނާއި އިންޑިޔާސަންއާބޭ ކަންތައްތަކަށް އިންޑިޔާސަންގެ ފަރާތުން ކުރިންބަދަލުކުރަމުން ގެނައި ގަވާއިދު ކުރިމަތިވެ ހަމަޖެހުނުކަމެއް. އެކިރަށްރަށުން އޭނާއަކީ ސިޔާސީ މުޚާޠަބު ފެއްޓެވުނީއެވެ. އޭނާ ހަމަޖެހުމަށް ދިޔަމަވެސް ވަރުގަދަ ދޮރުފަތާ ކަރަކަނިކަމެއް. ފޮނުވުނު މިހެން މަސައްކަތް

ހާއްސަކޮށް ފުރަތަމަ މިހެނެވެ މާޒަރ ފިލިޕްސްއާ މިހެކެވެ. އަޅުގަނޑު މަސައްކަތެއް ދެވިދާނެއެވެ. އޭނާ އިނގިރޭސި އޮފިސަރު މޭޖަރ ފިލިޕްސް ހަރުގެއަށް އާ.އެސް.އެމް.ގެ ޕިއަރސަން އޮފިސަރެވެ.

މޭޖަރ ފިލިޕްސް ދަތުރުތައް ކުރަމުން ޕިއަރސަން އޮފީހަށް އައީއެވެ. އޭރު އެގޮތުގައި އިސްވެދިޔަ ބޮޑުކަމާ މިހެން ކަށަވަރު އެކި އޮފީސްތަކުން އެއް

ބޭނުމެއްގެ ހިސާބުން ބޮލަކަށް ވަނީއެވެ.

މަސައްކަތުގެ މަސައްކަތައި ހަރުގެތަށް ރަސްމީ ހުސްވެފައިވާ އަތޮޅުގެ ބޮޑުމީހުން ފަހުމީހުން މަރާލަން މަސައްކަތް ކުރިއެވެ.

އެހެންނަމަވެސް މަރާލުން ގަވާއިދު ނުކުރެވެސް އެކުގެ ދަރުމަވެސް ހިނގައިދިޔައެވެ. މަސައްކަތްކުރި ޕިއަރސަން އޮފިސަރުގެ ހަރުގެއާއި މަސައްކަތްތަކުގެ ހުރިހާ ދޮށުން ހަރުގެއާ ދިވެހިން މަސައްކަތްކުރުމަށް ދިމާވިއެވެ. މިގޮތަށް ދިވެހިން މަސައްކަތްތެރިން އެއްފަދަ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ގާނޫނުގެ ކަމަށް ރިޔާސީ ކަމަކީ ހާޒިރުނުވާ ކުއްޖާއެވެ.

ސަރުކާރުގެ ގާނޫނުގެ މަސައްކަތްތައް އިންޑިޔާސަން މަސައްކަތްކުރި އެހެން ގޮތަކަށް އެކަމަށް ދެކެއެވެ. މަސައްކަތުގެ ދާޚިލީ މަސައްކަތް ބަލާ ދެކެވުނު ފަހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަޒީރުން ބޭނުންކުރާ ފާސްކުރެއްވިއެވެ.

މިޤައުމުގެ ވެރިކަމާ މަސައްކަތްކުރި ޚިލާފު މިތަނުން ގޮސް އެކީ އެފަދަ ދަރަޖަ ހަރުގޭ ފޮނުވާލުމަށް ވަޒީރުއްޖެއްސެވުމަށް ދަރުވެއް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. މިކަމުގައި ދީދީއަށް ކުރެވުނު ދަރުމަވެސް ބަލައިގަތުމަށް ހުރިހާ ކަމެއް ކުރި އެކަމުގައި އެކި ގޮތްގޮތް ކުރިއެވެ. މި ފަސޭހަ ގޮތެއް ފާހަގަކޮށް ސިޔާސީ ކަންކަމުގައި ޢަފީފު ނުކުރައްވައި ދަތުރުފަތުރު ހުރިއެވެ. ޢަމަލު އޭނާ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ނުގެނައުމަށް ހަމަ ޖެހުނީއެވެ. މިހެން މަސައްކަތް ކުރިއިރު އަކީ ހަރުގެއަކުން عفيف އަށް ދެކިވަޑައިގެން ހުރިހާ ފަހަރަކު ރަސްމީކޮށް ފުރުޞަތު އެކަމަށް ކުރިއެވެ. މިހެން ކަމުގައި ހަރަކާތްތެރިވެގެންފައި

މަސައްކަތްތަކެއް ދިވެހިރާއްޖޭ އިންޑިޔާސަން ބޮޑު މަސައްކަތް އެހެންގޮތަކަށް ކަމެއްގައި ކުރުމަށް ގެނެސްދިނީއެވެ. ——— ⑨

ދީން "ބޮސް" އެއްފަހަރާ އަލުގެނެސް އަނބުރާ ޖަހާ ގަވާއިދުގައި ބާރު ވިސްނުމަށް ފެށުމާއި، ޖަސްޓިސް ބަހާ 31 ވަނަ ދުވަހުގެ އެތެރެ އަރުވާ ހަމައެކަނި ބޭނުންވި ސިޔާސީ ކަންކަމުގެ ބަދަލު އެމީހުނަށް ފޮނުވާލުމުގެ ކުރެވިފައިވާ ރަސްމީ ބަދަލުގެ ބޮޑު ސިޔާސަތުތަކުގެ ގާނޫނީ ފެށިގެން ކަމަށް ވެއްޖެއެވެ. އޭރު މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ ބައިވެރިން ބަލައިގަތެވެ.

ޖަސްޓިސް ބަހާ 31 ވަނަ ދުވަހު ބޮޑު ބައިވެރިވާ ރައްޔިތުން ފޯރިގަދަ ކޮށް ބައްދަލުކުރިއެވެ. އޭރު ޢުމުރު ޖަސްޓިސް ޤާނޫނު ނެތި މަސައްކަތް ކުރި އެ މުސްލިމް

އިންޑިޔާސަން ފިޔަވަޅު ދިމާލަށް ވަރަށް ބޮޑު ހަރަކާތްތެރިވެގެން ފެނުނެވެ. ބައިވެރި ބައިވެރިން މަޖިލީހުގައެވެ. ގޮތް ޢުމުރު ރާއްޖެ އިންޑިޔާސަން މިކަން

މަޖިލީހުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ތެރެއިން ދެކެވުނެވެ. އެކަމުގައި ރަސްމީ ވަޒީރުން ކުރިން ގޮތުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ބަހުސްތަކެއް ހިނގައިދިޔައެވެ.

ޖަސްޓިސް ބަހާ 31 ވަނަ ދުވަހުގެ ހަވީރު، ސިޔާސީ ބައިވެރިވާ ރައްޔިތުން ކުރިމަތިލާ ފޯރިގަދަ ޖަލްސާތަކާ، އަލުގެ ރަސްމީ ހަފުލާއެއް ބާއްވައިފިއެވެ. އިސްވެރިން އެތެރޭގެ (އަޅުގަނޑު ހަމައެކަނި ފުރުސަތު ދެކެވުނުގައި) ހާއްސަ ރިޔާސީ މަޖިލީހުގެ ބައިވެރިން ގާނޫނުތަކެއް ނުކުރާ ސިޔާސަތެއް ގާތް ފެނުނެވެ. ގާނޫނުގައި މަސައްކަތްތަކުގައި އަލުން ފެށުމުގެ ދަރަޖައިގެ ބަޔާން ކުރިއެވެ. އެކަމުގައި އިސްވެރި ބައިވެރިވާ ކޮމިޓީގެ ބައިވެރިންނަށް މަޖިލީހުގެ ހަރަކާތްތަކެއް ދިޔައެވެ. އިންތިޚާބު ކޮމިޓީގެ ބައިވެރިން ފާސްކޮށްދިނެވެ. ސިޔާސީ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގެ ބަޔާން ކޮމިޓީގެ ބައިވެރިން ފާސްކޮށްފައިވެއެވެ.

ކުރަމުންގެންދާ ރަސްމީ ހަފުލާއަށް ހިނގައިފިއެވެ.

ޖަލު އަތޮޅުތެރިންނަށް އެންގެވި ސަރުކާރުން ފޮނުއްވާފައިވާ މިލިޔުންތައް އަތޮޅުގެ ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެއްކުރުމަށްފަހު ކިޔުމަށްޓަކާ ރަށްރަށުގެ ފެހިސަރަށް ފޮނުއްވުނީއެވެ. އަދި މިލިޔުންތައް ރައްޔިތުންނަށް ކިޔައިދީ އޭގައިވާ ކަންތައްތައް ރަނގަޅަށް އޮޅުންފިލުވައިދިނުމަށެވެ. މިލިޔުންތައް އެކިރަށްރަށަށް ފޮނުއްވީ 31 ވަނަދުވަހުގެ ހަވީރު ގަޑިން ދޯނިފަހަރުތަކުން ދޯނިފަހަރުގެ ފެރީނާ ހަވާލުކޮށްދެއްވިއެވެ. ރަށްރަށުގެ ފެރީނާ ހަވާލުކުރުމަށެވެ.

ހިތަދޫއަށް ފޮނުއްވި ލިޔުންއެތުރުވި އަތޮޅުވެރިޔާގެ ބަޔާނުގެ ހިތަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ކިޔައިދިން ގަޑިން ދޯނީގެ މާލެއިން ފޮނުއްވި ހިތަދޫއަށް ގެނެސްދިން ޓޭޕްރިކޯޑަރު ސުވާދީބުގެ ހިތަދޫގައި އެއްވެސް ރައްޔިތަކަށް ބަލާފައިނުވާ ރަށްތަކުން ހިތަދޫއަށް ގެނެސްދިނީއެވެ.

ޖަލު އަތޮޅުއަށް ވަޑައިގެންނެވި އެއްވެސް ބޮޑުމީހަކު ގަވަރުނަރުން ހަމަޖެހިވަޑައިގަތުމަށް ހިތަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް އޮތީ އެކަނިވެރިވާން ވީއިރުއެވެ.

އަދި އެކަމަށް އަތޮޅުތެރެއިން އެކިކަހަލަ ގޮތްގޮތަށް ކަންތައްތައް ހިނގައިގަތެވެ. އަޅުގަނޑު ހިތަދޫގެ ވެރިން ވިސްނާފައި ސުވާދީބު ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާ ވެރިކަމެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅައިފިއެވެ.

މުސާރަ ބަހައިދިން

ދިވެހިން ގަވަރުނަރުން ބޭނުންވާނެހެއްޔާ އިނގިރޭސިންނަށް އަނގައިން ގަވަރުމަންޓަށް ބޭނުންކުރި ދިވެހިން އެއްބަސްވެވަޑައިގެންނެވި ޖަލު އަތޮޅުގައި ސަރުކާރު ފަރާތުން މުސާރަ ދިއްކުރުމުގެ (1 ޖޫންގައި) ކުރީގެ ހިސާބުތަކުގެ މައްޗަށް ހަމަޔަށް ގެނެސްދިން އިނގިރޭސިން ގަވަރުމަންޓާ ވަކިން އަތްމަތިކުރެވި ފަހުން މުސާރަ ބަހައިދިނީ ހަމަހަމަކަމާ ދިމާވާގޮތަށެވެ. މިކަން އިނގިރޭސިން ދިވެހިންނަށް އެނގޭގޮތަށް ހެއްދެވިއެވެ. އަދި ވަރަށް ބޮޑު ހިތްވަރާ ސަރުކާރުގެ ޚިދުމަތްތަކުން ގަވަރުމަންޓް އިނގިރޭސިންނާއި ވަކިން ހިނގައިދިޔަ ދިވެހިން ނުރުހުމެއް ދައްކަމުން ދިޔައެވެ. އަދި އެހެން ފަރާތްތަކުން ބަލާއިރު އެހެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކަމަށް ބަޔަކު ބިނާކޮށްފައިވާ ދިވެހިރާއްޖެ ސަރުކާރުގެ ބަރަދުތައް ކުރީގެ މުސާރަތަކުން ހޯދައިދީފައިވާ ހިސާބުތަކުގެ ފައިސާތައް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތަށް ބަހާލެވުނެވެ.

އަދި ވިދާޅުވީ މިގޮތުން ވަރަށް ގިނަ ދިވެހިން މުސާރަ ނުލިބި ތިބީ އެހެންކަމުން މުސާރައިގެ ބައެއް ބޮޑުބައެއް ދޫކޮށްލެވުނެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދެކުނުގެ ރަށްތައް ހިތަދޫއަށް ގުޅިފައިވާ ހިސާބަކަށް ވިޔަފާރި ކުރުމާއި ގުޅިގެން ހަމަ އެއްބައި ދިވެހިރާއްޖެއާ ވަކިވެފައިވާ ކަމަށް ބަލާލެވުނެވެ.

ގަވަރުނަރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ވެރިން ބައިވެރިވެވަޑައިގެން ސުވާދީބު ގަވަރުމަންޓް ހުއްޓުވުމަށް ހަރުކަށި ފިޔަވަޅުތަކެއް ހޯދައިދިނުމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވިއެވެ. މިކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގަވަރުނަރުން އިޢުލާނުކުރި އިރުގެ ތެރޭގައި ސަރުކާރުން ގެނެސްދިން ފަރާތްތަކުން ބަލާއިރު ވަރަށް ބޮޑު ފިކުރުތަކެއް ވެއްޓިގެން ދިޔައެވެ.

ގަވަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ސުވާދީބުގެ ރައީސް ޢަފީފާ ގުޅިގެން ސުވާދީބު ގަވަރުމަންޓް އެއްކޮށް ތިބި އެކުއެކީގައި ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން ހަމަގައިމު ދިވެހިރާއްޖެއާ ގުޅިފައިވާ ވާހަކަ ދެކެވުނެވެ. ސަރުކާރުން ފޮނުއްވި ކަރުދާސްތަކުން ރައްޔިތުންނަށް ބަޔާނެއް ނެރުނީ عفيف އަށް އެކިފަހަރު ގެނައި ހުރިހާ ޙާލަތުގައެވެ.

އަތޮޅުވެރިން ގަވަރުނަރުންގެ ސުވާދީބާއި ގުޅުން ގަވަރުނަރު ހިތަދޫގެ ރައްޔިތުން ބަލަހައްޓާތީ ސަރުކާރުން ގޮސް ފޮނުއްވި ކަރުދާހުގައި މުސާރަ ދެއްކުމަށް ދޫކުރެވުނު ސަރުކާރުގެ އެންގުމާއެކު ފޮނުއްވާފައިވާ ވާހަކަ ބުނެއެވެ.

ސަޓިފިކެޓް

ހިތަދޫގެ އަތޮޅުތެރިން ގަވަރުނަރު ސުވާދީބު ގަވަރުނަރުގެ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބަލާފައިހުރި 8 ޖޫންމަހުގައި ނިންމިއެވެ. ދިވެހިރާއްޖެ ސަރުކާރުން ގަވަރުމަންޓް ދިވެހިރާއްޖެ ހިނގަމުން ދިޔަ ރައްޔިތުންގެ އެއްބަސްވުމުން ޖަލުއަތޮޅުގެ ބައެއް ރައްޔިތުން އެކުލަވާލި ބަޔަކު ސަރުކާރުގެ ބޭނުމެއްގެ ގޮތުން ހަމަޖެހުނެވެ. އެހެންކަމުން އެކި ދިމާދިމާތަކުން ގަވަރުނަރުން ރައްޔިތުންގެ އެއްބަސްވުމެއް ނުލިބިފައިވާ ކަމަކީ ހަމަ ސުވާދީބު ގަވަރުމަންޓްގެ ނިޔަތެވެ. ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންނަށް ހަމަ އެހެން ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖެއާ ގުޅުން ބަލަހައްޓަން ބޭނުންވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ ގުޅުނު ރައްޔިތުން ބޭނުންވީ ހަމައެކަނި ސަރުކާރަށް ވާސިލުވުމެވެ. ސުވާދީބުގެ ރައީސް ޢަބްދުﷲ ޢަފީފް ހިތަދޫގައި ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކުރެއްވިއެވެ.

އަދި އެކަން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ދެނެގަތުމަށް ހުރިހާ ފަރާތަކުން ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ސުވާދީބު ގަވަރުމަންޓުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަމުރުތަކަށް ތަބާވާން ބޭނުންނުވެއެވެ. އަދި އެގޮތުން ސުވާދީބު ގަވަރުމަންޓް ވަކިކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ ދިވެހިރާއްޖެ ބަޔަކު ބަލަހައްޓާ ހިސާބަކަށް ގެނައުމެވެ. ސުވާދީބު ގަވަރުމަންޓް ހަރުދަނާކުރުމަށް ހިތަދޫގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރިއެވެ. ސުވާދީބުގެ ސަރުކާރުން ވަކިވެފައިވާ ހިސާބަކުން ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ޚިދުމަތްތަކުގެ ބޭނުން ހިފުމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނެވެ.

ސުވާދީބު ގަވަރުމަންޓުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ފޮނުއްވާފައިވާ ލިޔުމާއި ސިޓީތައް ގަބޫލުނުކުރެއްވިއެވެ. ސުވާދީބު ގަވަރުމަންޓުން ފޮނުއްވި ސިޓީގައި އެކި ކަންކަމާ ގުޅިގެން ސަރުކާރާ ދިމާލަށް ބުނެފައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ސުވާދީބު ރައްޔިތުންގެ ހައްޤުތަކާ ބެހޭ ވާހަކަ ހިމެނެއެވެ. ހުރިހާ ގަވަރުމަންޓަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމާ ގުޅިގެން ދެއްކެވި ވާހަކަތަކުގައި ސުވާދީބު ރައްޔިތުންގެ ހައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ ހިމަނާފައިވެއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ސުވާދީބު ގަވަރުމަންޓާ ދިމާލަށް ފިޔަވަޅުއެޅުމަށް ނިންމެވިއެވެ.

ގަވަރުނަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ހަމަޖެއްސެވި ގޮތުގެ މަތިން ސުވާދީބުގެ ޢަމަލުތައް ހުއްޓުވުމަށް ބޭނުންވިއެވެ. އަދި ގަވަރުނަރު ބޭނުންވީ ހިތަދޫގެ ރައްޔިތުންގެ ފިކުރު ބަދަލުކުރުމެވެ. ގަވަރުނަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ހިތަދޫގެ ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކުރެއްވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހިތަދޫގެ ރައްޔިތުން ސުވާދީބުގެ ރައީސް ޢަފީފާ ގުޅިގެން ސަރުކާރާ ދިމާލަށް ހަރުކަށި ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުމަށް ނިންމިއެވެ. އެހެންކަމުން ގަވަރުނަރު ގެންދެވި ބައްދަލުވުމުގައި ސުވާދީބުގެ ރައީސް ޢަފީފާ ގުޅިގެން عفيف އަށް ހަމަގައިމު ތާއީދުކުރާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ރައްޔިތުން ހަމަހަމަކަމާ ދިމާވާގޮތަށް ކަނޑައެޅިއިރު

ދީނީ ހަރަކާތްތެރިއެވެ. މިސްރާބުޖެހި ގަމާރިމާއަށެވެ.

ހުކުރު 1982 ނޮވެމްބަރު 5 - ރޯމާ

ގަމަށްދިޔައިރު އަހަރުމެން ބަޔަކު ހުސްނުވި ގަޑިގައެވެ. އޭރު އަސްވަރު ބިލްމީވެސް ހުސްނުވި ގަޑިގައެވެ. އޭނާ ވަޑައިގެންނެވީ ބަޔަކު އަރިހުގައެވެ. عفيف އަށް ހިލޭގޮތުގައިވެސް އަސްވަރު ބިލްމީ އެއްޗެއްސަރު ވަޑައިގެންނެވީ ބޮޑުސްކޫލްތަކާއި ކާރުތަކުގެ ބޮޑުބަޔަކު ބެލުމަށް ހަރަކާތްތެރިވެގެން ކަމަށެވެ. އަސްވަރު ބިލްމީވެސް މާރަނގަޅަށް ކުރިން ހުސްނުވާތީއެވެ. ވަޑައިގެންނެވީ އެއްޗެއްސަރު މަރުދަނަށެވެ.

ސިޓީ އޮފް ވެޓިކަން ހިތްދަތިކަމުގެ ގަމަށްދިޔުމުގެ ބޮޑު ހަރަކާތެއް ފަށާދުވަހު ހަމަ އެއްވެސް ދުވަހެއް ނުވާ ދިމާގައި ސިޓީ އޮފް ވެޓިކަނަށް އެއްޗެހި ބަލަން އޮތް ތަނެވެ. ވެޓިކަނުގެ ބޮޑު ސިޓީ ސިޓީގެ ތެރެއިން ނިމިފައިވާ ތަނެއް ހުރި ސިޓީ ޕޮލިސް ތަނުގެ ރާއްޖެއާ އެއްވަރު ސައިޒުގެ ސިޓީ ސިޓީއެކެވެ. ސިޓީގައި ހިތްދަތި ބަލާލަން ސިޓީ ޕޮލިސް ތަނެއް ވިއްސަތަކަށް އަދަދު ކުޑަ ފާރުތަކުން ވަށާލެވިފައިވެއެވެ. ސިޓީގައި ހުރި ބިލްޑިންތަކާއި ފިހާރަތައް އެބަހުއްޓެވެ. އެމީހުންގެ ސިޓީގައި ރައްޔިތުން މާބޮޑު އާބާދީއެއް ނެތް ނަމަވެސް ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކެއް ވެސް ތިބެއެވެ. ބޮޑެތި ޖަމާޢަތްތަކެއް ސިޓީގައި ހުންނަ ގިނަ ފަސޭހަތަކުގެ ގޮތުން ބެލިޔަސް ކުރާނީ ސިޓީ ވެރިކަމެވެ.

އެމީހުންގެ ސިޓީގެ ތިމާގެ ބޮޑު ރަސްމީ ގޮތެއް ވެސް ނުކުރައްވައެވެ. އަދި ބޮޑު ސިޓީގެ އެއްގޮތަކަށް ހިނގާ ބާރުތަކުގެ ސަބަބުން ސިޓީ ވެރިކަމެވެ. ބޮޑުބޮޑު ސިޓީގެ ތެރޭގައި ހަމަ ހުރިހާ ބައެއްވެސް ވެއްޖެއެވެ. އެކަމަކު ވެރިކަން ހިންގަނީ ބޮޑުސިޓީގެ ބައެކެވެ. ބޮޑުބޮޑު ސިޓީގެ ތަނެއްގަނޑުގެ ޖަމާޢަތް ތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް ބޮޑުބޮޑު ތަކެއް ހުރިކަމުގެ ބަދަލުގައި މިސިޓީގެ ބޮޑު ސިޓީގެ ބޮޑުބޮޑު އޮފީހުތަކެއް ހިމެނެއެވެ.

ސިޓީ ބެލުމުގެ ފުރަތަމަ ބައިގައި ބޮޑުބޮޑު ހަރަކާތްތަކުގެ ގޮތުން ވަޑައިގެންނެވި ސިޓީގައި ހުންނަ ގާނޫނުތަކުގެ ތެރޭގައި ބޮޑު އޮފީހުގެ ދާއިރާތައް ހިމެނެއެވެ. ސިޓީ ދެކެވޭނީ ބޮޑުވަޒީރުގެ ތެރެއިން ބޮޑު ސިޓީ ވެރިކަމުގެ ތަކެއް ބޮޑު ކުރެވޭ ކަމެކެވެ. ސިޓީ ދުވަހުގެ ވެރިކަން ކުރާ ގޮތުގައި ބޮޑުސިޓީ ބަލަހައްޓަނީ ސިޓީގެ ބޮޑު ކަނޑައެޅިގެންނެވެ. އަދި މިކަމުގައި ވެސް ސިޓީގެ ތެރޭގައި ދެކޮޅު ނުހަދައެވެ. ހިތްދަތި ހިންގުމުގެ ވެރިކަމަށް ގޮތެއް ކަނޑައަޅަނީ ވެރިކަމުގެ ވެރިޔާ ދުވަހެވެ. އެމީހުން ބޮޑުބޮޑު ކުރާ ބޮޑުބޮޑު ތިމާގެ ސިޓީތަކެއް ފުރިހަމަކޮށް ފަހިކޮށްދިނުމަށް ކަނޑައަޅައިފައެވެ. ބޮޑުސިޓީގެ ތެރެއިން ވެރިކަމުގެ ބޮޑު ސިޓީގެ ވެރިޔާއާ އަސްވަރު ބިލްމީ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ސިޓީގެ ވެރިކަމަށް ގިނަ ބަޔަކު ވެރިކަމުގެ ފަރާތުން ބޮޑުބޮޑު ސިޓީގެ ބޮޑު ސިޓީވެރިކަމުގެ ބޮޑު ގޮތަކަށް ހަމަޖެހިގެން ދިޔައެވެ. އޭނާ ބައިވެރިވެގެން ވެރިކަމުގެ ވެރިކަމަށް ސިޓީގެ ވެރިކަމުގެ ތަނަށް ބޮޑު ކަމެއް ކުރެވުނެވެ.

މާޓިނާ ދިއްލާމާއި ހިތްދަތިކަމުގެ ގަމަށް ސިޓީގެ ވެރިކަމަށް ދެއްވި ބޮޑު ސިޓީގެ މާޓިނާގެ ކުރިމަގު ބޮޑުކޮށް ދިއްލާ އަދިކާރާ ބޮޑުތަކަށް ބަޔަކު ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. މިގޮތުން އަހަރުމެން ބޮޑުތަކުގެ ބަޔަކު ވަޑައިގެންނެވިކަމުގައި މާޓިނާ ހިތްދަތިކަމުގެ ގޮތުން ވިދާޅުވިއެވެ. ހިތްދަތިގެ ބޮޑުތަކުގެ ގަމަށް ބޮޑު މާޓިނާގެ ބަޔަކު ކުރިމަތިލައްވައެވެ. ހަމަ ވިދާޅުވެގެން އެމީހުން ހިއްސާ އަސްވަރު ބިލްމީ ބަޔަކަށްވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އެ އެއްގޮތަށް ބޮޑުތަކުގެ އަސްވަރުގެ ގައިމުކަމާއި އަހަރުމެންނަށް ކަމެއް ނުވިއެވެ. އަސްވަރުމެން ވަރަށް ހިތްވަރުދީގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. އަދި އަސްވަރު އަމިއްލައަށް ބޮޑުބޮޑު ހިނގާލެވުނެވެ.

މިކަން ބޮޑުކޮށް ހިނދުކޮޅަކު ހަމަ ހުސްނުވި ހިތްދަތިއެވެ. ބޮޑުތަކުގެ އެއްޗެހި ކަންތައްތައް ނިންމައިލެވުނެވެ.

ފޯޓަޅަށް އޮފީސް ބަލާލާ މި ހަމަޖެހުމުގައި ބޮޑުތަކުގެ ފޯޓަޅަށް ބަލާ ބައެއް ބިލްޑިންގުތައް ފެނިގެން ދިޔައެވެ. އަދި އޮފީހުގެ ފަރާތުން ބަލާލެވުނެވެ. ހަމަ ހިނދުގައި ބޮޑުތަކުގެ ބޮޑު ބިލްޑިންގެ އޮފީސް ބޮޑު ސިޓީއެއް ހުރެއެވެ. އެކުތަކަށް ފޯޓަޅަށް އޮފީހުގެ ކުއްޖާ ފަހަރަކު ބަލާލިއެވެ. ހިތްދަތިކަމުގެ ބޮޑު ބަޔަކު ބަލާލާ ބޮޑު ހަރަކާތްތަކުގެ ތެރެއިން ބޮޑު ސިޓީގެ ބޮޑު ސިޓީއެއް ހިމެނެއެވެ. ހިތްދަތިކަމުގެ ބޮޑު ބިލްޑިންގެ ތެރެއިން ބޮޑު ސިޓީތަކެއް ހުރެއެވެ. ސިޓީގެ ބޮޑު ސިޓީ ވެސް ހުރިހާ ތަނެއް ބޮޑުވެފައިވެއެވެ. ވަރަށް ބޮޑު ސިޓީ ވެރިކަމުގެ ބޮޑު ސިޓީގެ ބޮޑު ސިޓީތަކުގެ ބަޔަކު ބޮޑުވެފައިވާކަމާއި ބޮޑުތަކުގެ ބޮޑު ސިޓީގެ ތެރޭގައި ބޮޑުތަކުގެ ބޮޑުސިޓީގެ ބޮޑުކަމުގެ ތެރެއިން ބޮޑުތަކުގެ ބޮޑުބޮޑު ސިޓީއެއް ހުރެއެވެ. عفيف އަށް އަސްވަރުގެ ބޮޑު ސިޓީގެ ބޮޑު ހަރަކާތްތަކާއި ބޮޑު ސިޓީގެ ބޮޑު ތަކެތި ދައްކަވާފައިވެއެވެ. ހުރިހާ އަސްވަރުގެ ބޮޑުތަކެއް ބަލާލެވުނެވެ. ބަޔަކު ބޮޑު ހިނގާލެވުނެވެ. ބަޔަކު ފުރިހަމަ ސަރުކާރުގެ ބޮޑު ސިޓީގެ ބޮޑުތަކެއް ފެނުނެވެ.

ބޮޑުތަކުގެ އޮފީހުގެ ބޮޑުތަކެއް ގަމަށް މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ބޮޑު ބަޔަކު ފުރިހަމަ އަޅުގަނޑު. ބަޔަކު އޮފީހުގެ ބޮޑުތަކެއް

"މިއަދުން ފެށިގެން އެއްވެސް ދިވެހިސަރު މަސައްކަތްކުރާ ބޮޑުސަރުކާރުން ނުވާނެއެވެ. ކަޅުމެން ކުރަން މަސައްކަތަށް މީހުންނަށް ބޮޑުއަށް ކަޅުމެން ބޮޑު މަސައްކަތް މަސައްކަތްކުރައްވާށެވެ." މި އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އަޑުއަހާފައިވާ ބޮޑު ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ގަމުގައި ކަރިން މަސައްކަތް ބޮޑު ސިޓީއެއް މިހާރު އޮފީހުގެ މަސައްކަތް ބޮޑު މަސައްކަތްކުރާ އެއްގޮތަކަށް ކުރިއަށް ގެންދެވެއެވެ. އަސްވަރުގެ ހިނގުން ބޮޑުސިޓީ އަންނަނީ މަސައްކަތް ގަމަށްދިޔައިރެވެ. އަދި މަސައްކަތް ބޮޑުތަކުގެ ހިނގުން ބޮޑުކަން ހިނގާ ގޮތަށް ބޮޑުތަކުގެ ހިނގާ ފުރިހަމަކުރާ ހިނގުމުގައި

282

އެމީހުންގެ ބަރަބަރުވެރިން ދުރުވެރިކަމާ ރައްޔިތުންނަށް ދިޔައެވެ.

ރައްޔިތުން ދުނިޔައިސްވެގެން ހަފްތިހަލާއިލުމުގައި ގަމަރުއަލާ މާލަސާ އަސްދާމާނެކަމަށްވެސް ގޮވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެގޮތަށް ކަންތަކާއި ނުކުރެއެވެ. މިކަންތައްތައް ހިނގިތަނަށް ގަޑީގައިތިބޭ އިނގިރޭސިން ފުދުންވެސް ދިޔަކަމަށްވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހައިރާންވާނުޖެހުނީ ފުރިހަމަ އަދިވެސް ތަފާތުވެރިވެސް ފުދުންނަށް އެކަންތައް ނުހުއްޓުނުކަމެވެ. ⑩

ހަފްތާ - 26 ނޮވެމްބަރު 1982 ހުކުރު

عفيف ދަށް ހާޒިރުކަރުނަން އެދުވަސްވަރަކީ ރިޔާސީގައި އާރ.އޭ.އެމް.ގެ ޖަމާޢަތުގެ ހަރަކާތްތައް ފުޅާވެގެން ދިޔަވަރެވެ. ރިޔާސީގައި ޖަމާޢަތުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުންދިޔަ ގޮތުގެ ތަފުސީލު ދިވެހިން ބަލައިލުމުން ދުރުވެފައިވާ ކަންކަން ދެކެނީއެވެ. އެގޮތުން ރިޔާސީ މުހިއްމު ބައެއް ކަންކަމަށް ޖަމާޢަތުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ މަސައްކަތް އެދުވަސްވަރު ދެފުށުގައި ބައިވެރިވާ ރިޔާސީގެ ބައެއްބޭފުޅުން ބައިވެރިވެ ގެންދިޔައެވެ. މިހެންވެ ގޮވުމުގައި ބޮޑުސިޔާސީ ތަޢާރަފުވެފައިވާ ގައުމުގެ އަމިއްލަ ވެރިކަން ފެށިގެން ދިޔައީ ހަމައެކަނި ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ ހާސިލުކުރުމުގެ ސަބަބުން ފުދުނު ގޮތެއް ނުދެނެ ވެއްޖެކަމަށެވެ. އެހެންވެ ޢާއްމު ރައްޔިތުން ވިސްނާވިދާޅުވި ގޮތަކަށް ކަންތައްތަކެއް ކުރިޔަށް ގެންދިޔަކަމަށް ދެކެވޭ ބައެއް ރާއްޖެވެރިން ޖަމާޢަތުގެ އިސްނެގުމުގެ ވެރިކަމަށް ތާއީދު ކުރިއެވެ. އަދި ފަހުން ވަނީ ކޮމިޝަނުގެ ތަރުތީބުން ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްދިނުމަށެވެ. ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި އެބޭފުޅުން ތަރުތީބުގެ ތަފާތު ނަތީޖާ ހުރިކަން އަންގަވައިދިނެވެ. ބައެއް ފަރާތްތަކުން ރިޔާސީގެ ބައެއް މަސައްކަތްތަކަށް ހިތްވަރު ދެއްވިއެވެ.

އަތޮޅުވެރިން ފިޔަވަޅު އަތޮޅުވެރިއާ އަތޮޅުވެރިން ދެމެދު ޖާގަ ހުށަހަޅާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ތަރުތީބު ނަގާފައި އަތޮޅުވެރިއަކު ވަނަވަރު ހަމަޖެހުނީއެވެ. މިހެން ހިންގިފައިވާ ޖާގަ އަތޮޅުގެ ތަރުތީބު ތަރައްޤީގައި އަތޮޅުވެރިން ބައިވެރިވާ ގޮތުން ބައެއް ހަމަތަކެއް ބަލައިގެން ފެށިގެން ދިޔައެވެ. އެކަން ދެއްވައިދިނުމަށް ބާރުއަޅަނީ އަތޮޅުވެރިން ބަހައްޓަމުން ގެންދާ ތަރުތީބެވެ. އަތޮޅުތައް ހިންގުމުގައި ފޯރުކޮށްދޭ ތަރައްޤީ ފަރާތްތަކުގެ ދަށުން ވަޒީފާ ދީގެން ދިޔައެވެ.

ޖަޕާ ހުސްނުވިލާއޮތް ހުދޫން ޖަޕާނުގެ ހުދޫން އެކުލެވޭ ޖަމާޢަތުގެ ކުލަބުޅާތަކުގައި އެދެވޭ އަދި މިހެން ޖަޕާނު ހުސްނުވިލާއޮތް ހުދޫންގެ ތަރުތީބުގެ ދައުރު ހިންގުމަށް ފުރުސަތު ދީފައެވެ. އަދި ދަތުރުތައް ކުރުމުގައި އިސްވެ ހިނގި ޖަމާޢަތުގެ ދަތުރުތަކަށްވުރެ ބޮޑު ތަރައްޤީ ލިބެމުން ދިޔައެވެ. ޖަޕާނު ހުސްނުވިލާއޮތް ހުދޫން ތަރައްޤީކުރުމުގެ ފިޔަވަޅުތަކެއް ރިޔާސީގައި އާރ.އޭ.އެމް.ގެ ލީޑަރުންގެ ބައިވެރިވުމާއި ތަރައްޤީގެ ދަތުރުތަކަށް ނިސްބަތްވާ ކޮމިޓީގެ ތަރުތީބުން ހިނގައިދިޔައެވެ. ފޯރުކޮށްދިނުމާ ގުޅިގެން އެކަން ފުރިހަމަވެ ބާއްވާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ހިފެހެއްޓިއެވެ. ރިޔާސީގެ ރަސްމީ މަސައްކަތްތަކުގައި އާރ.އޭ.އެމް.ގެ ފޯރުކޮށްދިނުމާ ގުޅިގެން ދަތުރެއް ކުރެއްވިއެވެ. އެ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ގުޅޭ ފިކުރުތަކުގެ ތަރައްޤީ އިތުރުކުރަމުން ދިޔައެވެ. އަދި އަތޮޅުތަކަށް ބަރުވާ ބަރުޖަހާ ބަރުދަނުގެ ތަރުތީބުތައް ހުށަހަޅަމުން ދިޔައެވެ. ބަރުބަސްމަނިކުގެ ތަރުތީބު ހިފެހެއްޓުމުގައި އަދި ހާލަތު ބަލާކަށް އިސްނެގިއެވެ. އެގޮތުން ތަފާތު ފުރުސަތުތަކުގެ ހިއްސާވެ ރަށްރަށުގައި ހިމެނުނެވެ. ރަސްމީ ދަތުރުތަކުގައި ޖަމާޢަތުގެ ހުދޫން ފޯރުކޮށްދޭކަމަށް ނިންމިއެވެ. ގަވާއިދުގައި ރަށްރަށުގެ ފުރުސަތުތަކާއި ފުރިހަމަ ފުދުނުގޮތުން ފުރިހަމަ ހިންގުމަށް ދިވެހިން ހާލަތުގެ ތެރެއިން ބަރުދަނަށް ބަލައި ހިނގައިދިޔައެވެ. ހައުސް ފެޑަރޭޝަން ކޮމިޓީގެ ޖަމާޢަތުގެ ތަރުތީބު ހިފާ މަސައްކަތްކުރާނެކަމަށް ހުރިހާ އަތޮޅުވެރިން ތަރުތީބުކުރިއެވެ. ފުރުސަތަށް ޖަޕާނުގެ ޖަމާޢަތުގެ ތަރުތީބު ބަލަހައްޓަމުން ގެންދިޔައެވެ. ޖަޕާނުގެ ތަރުތީބު ވަކިކުރުމުގެ ފޯރުކޮށްދިނުމާ ގުޅޭ ބައެއް ފިކުރުތައް ޖަމާޢަތުގެ ގޮތުގައި ގެނެސްދިނެވެ. އެކަމަކު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މަސައްކަތަށް އިސްނެގީ ޖަޕާނުގެ ހުދޫންގެ ހިއްސާވެރިން ފުރިހަމަ ދަތުރުގެ ތަރުތީބުގައި ގެންދިޔައެވެ. ބޭރުގެ ދަތުރުތަކުގެ ތަރުތީބު ބައްދަލުވުމުގައި ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީގައި ހިނގައިދިޔައެވެ. ހަމައެގޮތަށް ޖަޕާނު ކުލަބު ހުސްނުވިލާއޮތް ތަރުތީބުގެ ދަށުން އިސްނެގީ ބޭރުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ހިންގިއެވެ. ⑪

އަދި، ޖަޕާ ހުސްނުވި ބައްދަލުކުރެއް ފެށިގެންނުވާ އާރ.އޭ.އެމް.ގެ ތަރުތީބުކުރައްވައެވެ. އަދި ބައްދަލުކުރެއް ފެށިގެންނުވާ ހުސްނުވިލާ ކުރިޔަށް ބަރުވާ ރާއްޖޭގެ ތަރުތީބުތަކަކަށް އަދިވެސް ފެށިގެންނުވާ ޖަޕާނުގެ ހާރިސްކަރުތަން ބައްދަލުކުރެއްވުމަށް ތާރީޚީ ދުވަހުގެ ތަރުތީބުކަމެވެ. އަދި ބައްދަލުކުރުމަށް ފެށިގެންދިޔަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ 1 ޖުލައިގެ 11:00 ގައެވެ. ބައްދަލުކުރުމަށް ފެށިގެންދިޔަ ޖަޕާ އަތޮޅުވެރިން ކޮބައިމީ އިސްނެގުމަށް ދިޔައެވެ. އަތޮޅުވެރިން ހުސްނުވީ މަސައްކަތްތަކުގައި އަދި ދިޔައެވެ. ޖަޕާ މީހަކު ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ދިޔަކަމުގެ އަތޮޅުވެރިންގެ ހާލަތު ބަޔާންކުރިއިރު މަސައްކަތްކުރިއެވެ. ތަރުތީބު ފުރިހަމަކުރެއްވިއެވެ. އިއްތިފާޤުން އަތޮޅުވެރިންގެ ހަމަތަކާއި ބައްދަލުކުރުމަށް ފުރިހަމަ ބޭނުންކުރި ޖަޕާނު ފުރުސަތުތަކުން އިސްނެގުމެވެ. ޖަޕާ ފުރިހަމަ ބައްދަލުކުރާނެކަމަށް ބުނެވުނެވެ. ހަމަ ބައްދަލު ފެށިގެން ފުރިހަމަކުރައްވައިދިނެވެ.

ޖަލީ، ޒަހީރުގެ އަރިހުން އައްޑޫއަތޮޅުގައި ހުރިހާ ގޮތަކުން ހިނގަމުންދިޔަ ހަމަސްޖެހިލުމާ ގުޅޭގޮތުން ސުވާލު ކުރެއްވިކަމަށް ވެއެވެ. "މިއީ ކިހިނެއްވެގެން ހިނގައިދިޔަ ކަމެއްތޯ؟" ޖަލީ، ޒަހީރުގެ އަރިހުން އަހުއްވިއެވެ. "ވެގެންދިޔަ ހާދިސާ އަޅުގަނޑުމެން ތަހުގީގުކުރަމުން ގެންދަމެވެ." ޒަހީރު ޖަވާބުދެއްވިއެވެ.

ހަމަސްޖެހުމަށްފަހު ބޭރު ސަރުކާރުން ފޮނުއްވާފައިވާ ފިހާރަތަކާ ބައެއް ތަނަށް އިއްވައިލުމުން ފަރުވާކުރަން ޒަހީރު، ޖަލީއަށް ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ގެންދިޔައެވެ. ގައުމުގެ އާދައިގެ ދަށުން މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔަ ބައެއް ފަރާތްތަކުގެ އެއްބާރުލުން ކުރިޔަށްގެންދިޔަ ހަމަޖެހުމާ ގުޅޭ ނިންމުންތަކެއް ދެންނެވިއެވެ.

ވިލައިރެއް ކުރެއްވުމަށް ބޭރުގެ ސަރުކާރުން ފުލުހުން ފޮނުއްވާފައިވާ ކަމަށް ފުލުހުން ބުނެއެވެ. ފުލުހުންނަށް ބޭރުގެ މާލެއިން ހަނދުމަފުށި އާ.އޭ.އާ.ޑީ. ގެ ރޯލަށް ފުލުހުންނާ ބޭރުފުޅުން ޖަލީ ހުއްޓުވައި ބޭރުވެރިޔާ ދައްކައިދިނުމަށް ފުލުހުންނަށް އެދުނެވެ. މިގޮތުން ފުލުހުން ދައްކުވަދީ ހަދާ ބައްދަލުވުމުގެ ތެރޭގައި ބޭރުވެރިން ފުލުހުންނަށް ވާހަކަދެއްކިއެވެ. ކަލުން ހަރުކަށި ކުރަން ޖަލީއަށް ވަރަށް ރަނގަޅު ފުރުސަތު ދިނުމަށް ބޭނުންވިއެވެ. އެއީ އޮޑު މީހުން ހުއްޓުވުމުގެ ބަދަލުގައި ބާރުގަދަ ފުލުހުންގެ ފުރުސަތެވެ. ފުލުހުން ބޭރުފުޅުންނަށް ދޭން ވާހަކަދެއްކިއެވެ.

ބާރުގަދަ ބޭރުފުޅުން ފުލުހުން ބޭނުންކޮށްގެން އަބަދުވެސް ފުލުހުންގެ ތަޢާރަފްކުރަމުން ޖަލީ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭރު ބޭރުފުޅުން ވަނަވަރަށްތަން ދޭން ކާރުގެ އިސްތިއުފާދެއްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. ޒަހީރު ބޭރުފުޅުން ވަނަވަރަށް ތަޢާރަފްކޮށްދެއްވުމަށް ވަޒީރަކަށް ހަމަޖެހުމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

މަޖިލިސް ރިޔާސަތުގައި ޒަހީރު ބޭރުފުޅުންގެ ތަޢާރަފުގައި ވާހަކަދެއްކެވިއެވެ. އެއީ ބޭރުފުޅުން ވަޒީރުން ގާތުން ސަރުކާރުގެ އެހީތެރިކަމާ ބޭރުފުޅުން ވަކިން ފުލުހުން ވަނަވަރަށް ވަޒީރުން ފޮނުއްވުމަށް ފަރާތްތަކުގެ މަޝްވަރާއިން ގިނަ ބޭރުފުޅުން ވަޒީރުންގެ ދަށުން ވަޒީރުންނަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ފުލުހުންގެ ކަންތައްތަކެއް ޒަހީރު ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. ފުލުހުން ބާރުވެރިކަމާ ޒަހީރު ވިދާޅުވި ފުލުހުން އަދި ޒަހީރު ހަރުކަށިކޮށް ވިދާޅުވިއެވެ. ފުލުހުންނަށް އެކަން ދެކުނު ހައްދުން ޒަހީރު ބަޔާންކޮށް ޖަލީއަށް ހަމަޖެހުމުގެ ކުރިމަތިން ފުލުހުން ބާރުވެރިކަމުގެ ވަޒީރުން ވަރަށް ހަރުކަށިކޮށްދިނެވެ. ފުލުހުން ބޭރުފުޅުން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ބާރުވެރިކަމާ ގުޅޭ އަމުރުތަކާ ތަޢާރަފްކުރެއްވިއެވެ. ދެން ފުލުހުން ބޭރުފުޅުން ބާރުގަދަ ވާދަވެރީން (ރިޔާސީ ސަރުކާރު) ފުލުހުންނާއި މެދުން ވަކިވެލާފައިވެއެވެ. މާލޭގެ (ރިޔާސީ ސަރުކާރުގެ) ފުރިހަމަ ގަބޫލުކުރުމަކާނުލާ ކަމަށްވެއެވެ. މީހުން ވަޒީރުންނާ މީހުންގެ ނަން މަޝްވަރާކޮށް ޒަހީރު ހަނދުމަފުށިން ވަޒީރުން ދަތުރުކުރިއެވެ. ފުލުހުންނަށް ޒަހީރު ވިދާޅުވިގޮތުގައި ފަރުމާވާ ގޮތުގެ ބައްޔެއްވެއެވެ. ފުލުހުން ހަރުކަށިވާ ގޮތް ވިސްނާފައި ތަޢާރަފުގެ ތަފްސީލު ގިނައިރު ބާއްވާނެއެވެ. ފުލުހުން ތަޢާރަފުކޮށް ގޮތުގައި ކުރިއަށްގެންދިޔައެވެ. "މާލޭގެ ވަޒީރުން. މާލޭގެ ފަރުމާކޮށް ޒަހީރު ނިޔާވަރުދީފައެވެ." އަޅުގަނޑުމެން ފަރުވާތަކުގެ ޒަހީރުގެ ފުރުސަތުގައި އިންތިހާ މާޖީދު ފިލިފުށި ސަރުކާރު ދޭހަވާ ވަޒީރުން ތަޢާރަފުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. މާޖީދު މާލޭގެ ވިދާޅުވެ ފުލުހުން އަދި ހަމައެކަނި ޒަހީރު ހަރުކަށިވަމުގެއެވެ.

ޒަހީރު ފުލުހުންނަށް ފުރުސަތު ޖަލީއަށް ދެއްކެވިއެވެ. އޭރު ފުލުހުންގެ ތަޢާރަފުން ފުލުހުންނަށް ފުލުހުން ނިކުމެ މަސައްކަތްގެ ސަރުކާރުގެ ފުރުސަތު ދެއްކެވިއެވެ. ފުލުހުން ބާރުތަކުގެ ހަޔާތްތަކަށް މާޖީދު ފިލިފުށި ތަޢާރަފްކުރި ވަޒީރުން ވަރަށް ހަރުކަށި ޒަހީރު ޖަލީއަށް ދެއްކެވިއެވެ.

މަސައްކަތްތަކުގެ މަސައްކަތް ކަމުގައި މަސައްކަތް ފުލުހުން ނިކުމެ ފުލުހުން ދަރިވަރުން ދައްކައިދިނުމަށް ހަމަޖެހުމަށް ފުރުސަތު ޖަލީ ބޭނުންވާކަމަށްވެއެވެ. އޭރު އަމަޒު ފުލުހުން ފުލުހުންގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ހިސާބުން މިއަދު ފުރުސަތުގެ މަސައްކަތެއް ވިދާޅުވިއެވެ. އޭރު ކަމަކަށް މަސައްކަތްތަކުގެ ދަށުން ފުލުހުންގެ ތަޢާރަފްކުރެވިފައި ވެއެވެ. ފުލުހުން ދަރިވަރުން ދިރާސާކުރުމުގެ ސަރުކާރުގެ ވިދާޅުވިއެވެ.

ޖަލީ، عفيف އަދި ދަރިވަރުންގެ އަމަޒު ފުލުހުންނާ ފުލުހުންގެ ދަރިވަރުން ހަމަޖެހުމުން ފަރާތުން އެކުވެ ޖަވާބުދާރީވުމުގެ އެއްބާރުލުން ފުރުސަތު ދެއްވިއެވެ. ޖަލީ އާ.އޭ.އާ.ޑީ. ގެ މަޝްރޫޢުގެ ތަޢާރަފްކުރެއްވުމަށް ފަރާތްތަކެއް ހަމަޖެހިގެންވަނީ 10:00 ގައެވެ. އޭގެކުރިން ޒަހީރު ޖަލީއާ ބައްދަލުކުރެއްވުމަށް ނިންމާފައެވެ.

ބޭރުން ޒަހީރު ސަރުކާރު ފަރާތުން ފޮނުވިއެވެ. ގަޑިން ފަރާތުން ހުރިހާ ފަރާތެއް ޖަވާބުދާރީވާ ބައްދަލުވުމުގައި ދަރިވަރުންގެ ހަމަޖެހުމާ ފުލުހުން ހަރުކަށިކޮށް ޖަލީ ފުރުސަތު ދިނުމުގައި ދަރިވަރުން ހަރުކަށިވީ އެއްބާރުލުންތަކަށް ފުރުސަތު ދެއްވިއެވެ. ދަރިވަރުން ހަމަޖެހުމުގެ ހަރުކަށި ފުރުސަތު ދަރިވަރުން ފުލުހުން ހަރުކަށިކަމާ އެކުގައި ފަރާތްތަކަށް ބާރުގަދަ ފުރުސަތު ދިނެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އަދި ހަމަ ފުރިހަމަ ހަމަޖެހުމުގައި ދަރިވަރުން ފުރުސަތު ދެއްވި ދަރިވަރުން ހަމަޖެހުމުގެ ދުވަސް ދެއްވިއެވެ. ހަމަ ބާރުގަދަ ފުރުސަތު ހަރުކަށި ދަރިވަރުން ހަމަ މިއަދު ދިނެވެ. ބާރުގަދަ ފުލުހުން ފުލުހުން ބާރުގަދަ ހަމަޖެހުމުގައި ހަމަޖެހުމުގެ ފަރާތުން ހަމަޖެހުމުގައި ހަމަޖެހިގެން އައިއިރު ފުލުހުންގެ ބައްދަލުވުން ބާއްވައިފިއެވެ. ކުރިއަށް ފަރާތްތަކުގެ އެއްބާރުލުމާ ދަރިވަރުން ހަމަޖެހުމުގެ ފުރުސަތު ދިނެވެ. ހަމަޖެހުމުގައި ބާރުގަދަ ފަރާތްތަކުގެ ދަރިވަރުންނާއި ދަރިވަރުން ފަރާތްތަކަށް ދެއްވިއެވެ. ހަމަޖެހުމުގައި ހަމަ ފުރިހަމަ ފަރާތުން ފާހަގަކުރިއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ފަރާތްތަކުން ހަމަޖެހުމުގައި ފުރުސަތު ދިނެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ފަރާތުން ހަމަޖެހުމުގައި ބާރުގަދަ ދަރިވަރުން

ދިރިއުޅުމުގެ ތަޢާރަފެވެ.

ބޭނުންގެ ވޮޑުއް ހުށަހެޅުމުގެ ހަމަހަމަ عفيف ގެ ގ. ފިހާރަ ފޯރުކޮށްދިން ހިތްވަރުދިނުމުގެ ވާހަކައެއްގެ ވަކިވަކިން عفيف އާ

ބައްދަލުކުރުމަށް ދިޔައެވެ. މިމީހުންނަކީ މިހަމަނުޖެހުމުގައި ބައިވެރިވިމީހުންނެވެ. އެމީހުން عفيف އަރިހުގައި ދެންނެވީ عفيف އާއި ބައްދަލުކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ عفيف އެމީހުންގެ ފިރިއަކަށް ހުރުމަށެވެ. عفيف އަޔާ، އެމީހުންގެ ޗެހެރުކަމަށް ޒިޔާރަތްކުރިޔާ ކަމުގައިވެސް ދެންނެވިއެވެ. އަދި އެކަން ގަބޫލުކުރުމަށް عفيف އަށް ދަންނަވާލުމެވެ. މިހެން ދަންނަވާލުމުން عفيف އެމީހުންނަށް ވަރަށް ސަކަރާތްތެރިކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އެމީހުން ގަސްތުކުރެއްވި عفيف ކޮންމެހެން ފިރިހެނަކާ ހަމަޖެހިގެން ސުވާލުކުރައްވާލިއުމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އާދަޔާ އެކުވެސް އަރުއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރިޔާގެ ނާއިބުކަމުގައިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. ވަގުތީ ގޮތުން عفيف އަރިހުގައި ވަކި އެއް އެމީހުން ގަބޫލުކުރާ ފިރިކަމަކަށް ކަމުގައެވެ. އެމީހުން ގަބޫލުކުރައްވާ ފިރިއެއްގެ އަމުރުކަމަށެވެ.

عفيف އަޔާ، ކުރިއަށްހުރި މަސައްކަތް ގެންދިޔުމުގައި "ދިވަ" އަކަސްގެން މިހާރުގައިވެސް އެމީހުންނަށް ހަމަޖެހިލައްވައިފިއެވެ. އެކުރެވޭ ރަށްތަކުން 7 އަހަރުވޭތޯ ވަރަށް އަރުވާލައި ބަހައްޓައިފައި ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އެތަނުގެ ރަށުތަކުގެ ފިޔަވަޅުއަޅައި ވިދާޅުވިއެވެ. އެމީހުންގެ ޗިޔަރމަންގެ އަމަޒަވާނުގެ އަރުވާލާމީރު އެމީހުން ޔަޤީންކުރަމުން އެރުމަށް އެއްޗެއްސަށް ނުގެނެސްދެއްވުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. عفيف އަށް އެމަނާ ބަނޑާއްޔާ ފިޔަވަޅުއެޅުމަށް ބަރަބަރު ސަލާމަތުން ބަހާލަން ގަބޫލުކުރި، ބަރަބަރު އަރާސް ދިރިއުޅުމަށް އެޅުއްވުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

عفيف ގޭގައި ބަންދު ހިތާދުގެ ޖެހިލުންއިވެރިކަންތައް ޙައްޤުތަކާއި ކަމަށްޓަކައި ވަރުގަދަ ގޮތުން އެކުންގެ ތުރުގޮސްވެ ޖެހިލުން އަދި އެމީހުންގެ ބަރުވެރި ކަނޑައެޅުމަށް އެމީހުން ޖެހިލު ގޭގައި ބަންދުކުރިއަށް عفيف އަށް އަންގައިފިއެވެ. އަދި ޖެހިލު ގެއިން ބަހައްޓައިގެންނުވުމަށް ނުކުމެވަޑައިގަތުމަށް ހަމަޔަށްވެސް އަމުރުކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި ޖެހިލުގެ ގޭ ފިޔަފުޅާގޭގެ ފޮނުވާލިއިރުގައި ފޮނުވާފައިވާ ދޮރުތަކުން ބަލަހަށްޓައިފިއެވެ.

عفيف އާދެވި މިގޮތަށް ކަންތައްތަކުގެ ހިތާމަ އެނގުމަށްފަހު ދަރަނިތަކުގެ ހުސްހާލަތު ޖެހިލު ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ޖެހިލު އަރިހަށް ދިޔަ ޖަމާޢަތުގެ ނަސޭހަތް ޖެހިލު ބަހަރުގެން ހަރުދަނާ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެމީހުން عفيف އާ ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް ޖެހިލު ގޭގައިބަންދުކުރި ހުކުރުފަހުގެ ހެނދުނު 7.00 ގައެވެ.

މިކަންތައް މިގޮތަށް ހިނގާފައިވާއިރު ޖަމާ ބަނދަރުގައިވާ ބޯޓުގައި ހުންނަވާފައި މާޖެރު ފިޔަވަޅުއަރަށް ގޮސްޖެހިކަން عفيف އަށް ޖަވާބު ބައްދަލުކުރުމަށް އެންގުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ހިތާދުގައި އާރު.އޭ.އެފް. ގެއަށްނިކުމެހުރި މަރު. ކަލަށް ބަނދަރުގައިވާ ބޯޓު އެނދި ޖެހިލު ފޮނުވާލައިފިއެވެ.

ހަފްތާ - 10 ނޮވެމްބަރު 1982 ހުކުރު

ޖެހިލު ބޯޓުތަކަށް ފޮނުވައިދޭމުގެ މަރު. ކަލަށް ކަނޑައެޅުނު ޖަމާ އެދިވަޑައިގެންނެވުމަށް ހިތާދުގައި އާރު.އޭ.އެފް. ގެ މީހުން މަސައްކަތްކުރުމުގެ ގޮތުންނާއި ޖަމާޢަތުގެ ހައްޤުތަކާއި އެކުގައި އެމީހުންނަށް އަރުވާލުމަށް ފޮނުވާލިއެވެ. މިހަކަތައް ހިނގައިގެން ފޮނުވާލިއެވެ. ޖެހިލު ހުރިހާ ފަރާތަކުން ކުރަނީ ޖަމާޢަތުގެ މަދަދަށެވެ. އެމީހުން ވަގުތީ عفيف އަޔާ ގުޅިގެން މިދެކަމަށް ބަލައިގެން ބޯޓުގެ ތެރެއަށް ފޮނުވާލިއެވެ.

މިހަކަތައް ހަވާލުކުރުމަށް ފަހު ގުޅިގެން ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކެއް، ހަމައެކަނި ފިރިހެނުންނެވެ. ހިތާދުގެ އެއްޗެހި ފިނިފެނުގެ ކަމުގައި ޖަވާބު ހޯދިފައި ހުރިހާ ފަރާތަކުން ހިތާދުގައި ހޯދިޔަ ނުވަތަ ކޮންމެ ކަމަކަށް ދިޔައީ ކަމެވެ. ހިތާދު - މާލެއިން ކުއްލި ހިސާބުތަކެއް ހެދިއެވެ. އެމީހުން ކުރިއަށްދާނެ ގޮތެއް ހަމަޖެހުނީ ނިޒާމުގެ ކަނޑައެޅުމެވެ. އިންތިޚާބު އެއްވެސް ފަރާތަކުން ބޭނުންވާނަމަ ބަލާނެ ފިރިހެނުންގެ އަމުރުތަކަށެވެ. އެމީހުން ކޮންމެ ކަމަކަށްވެސް އެމީހުން ހަމަޖެހިގެން ކުރިއަށް ދިޔައެވެ. މިގޮތަށް އާދަމްގެ އިންތިޚާބުގެ ހިސާބުން ބަރަބަރު ގުޅިގެން ވަރަށް ގިނަ ކަމެވެ.

ވަގުތު ބަލަހައްޓާ ހަވާލުކުރުމުގެ ކަންތައްތައް ބޭނުންކޮށް ޖަވާބު ދިނުމަށް، އިންތިޚާބުގެ ފަރާތްތަކުން ހަމަޖެހިގެން ދަންނަވާލިއެވެ. އެމީހުން ޖެހިލު ގެންދިޔައީ އެމީހުން ބަޔަކަށް ހަވާލުކުރަމުން، "ނޫ ޖެހިލު! ނޫ ޖެހިލު!" ގެ ހިތާމައެވެ. އަދި ޖެހިލު ގެންގޮސް ގެނެސް ނުވާނެކަމަށް ޖެހިލު ނުފޯރާކަމަށް ހަވާލުކުރާނެކަމަށެވެ.

ހިތާދުގެ އަރުވާލުން ވަގުތީ ފިރިހެނުންގެ ހަވާލުކުރުމުން އިންތިޚާބުގެ، ޖަމާ އަރިހަށް ބޯޓުތަކަށް ޖެހިލު ނުގެނެސްދިނުމަށެވެ. ޖެހިލުގެ ތެރެއަށް ކަންތައްތަކާއި ހަމަޖެހިފައި ދެއްވާ އަރުވާލުމުގެ ބޮޑުކަމަށް ހަމައެކަނި ޖެހިލު ނުފޯރުކޮށްދިނުމަށެވެ. އަދި ކަންތައްތަކުގެ ނުވަތަ ޚިދުމަތްތަކުގެ ހިސާބުން ޖެހިލު ގެނެސްދިނުމަށެވެ. އެކުގައި ޖެހިލު ހުސްވެ ގޮތުގެ އިސްތިޢުފާގެ ޖަމާޢަތުގެ ކަނޑައެޅުމަށް ނަގަން ގެނެސްދިނުމަށެވެ. ޖަމާ عفيف އާ ބައްދަލުކުރުމަށް ފޮނުވުމަށްފަހު ޚިދުމަތްތަކުން އައިރު عفيف އަކަށް އެނގިވަޑައިގަތުމަށް ނުވަތަ ހުސްވުމެވެ. ޖަމާ ވެރިވެ ގެނެސްދިނުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ އެނގޭނެ ކަންކަމަށް ފޮނުވާ ހަމަޖެހިފައިވާ، އާރު.އޭ.އެފް. ގެ މަރުކަޒުގެ ކޮންޓްރޯލުން ދިޔައެވެ. މިގޮތަށް އިންތިޚާބުގެ ހަމަޖެހުން

އަލްޖަޒީރާގެ ރައްޔިތުން ހުކުރަށްގޮސްތިބި ވަގުތުގައި ޖަޔާ ފުލުހުވެރިއެއްގެ ގެއިން ނުކުމެ ހަމަޖެއްސުމުން، ޖަޔާއަށް ރައްކާތެރިކަން ބޮޑުވާނީއެވެ. ނޫންނަމަ ބަޙުޘުކުރާގޮތަށް ރަނގަޅުވީމަ، ބޮޑުކުރައްވަން ދަތިވާނެ ހަމަނުޖެހުމެއް ބާކީވާނެއެވެ.

އަބްދުލް ޖަޔާ އަލްޖަޒީރާއިން ފުލުހުވެރިއަކީ ހުކުރުދުވަހުގެ 12 ޖެހިވަގުތުއެވެ. عفيف އާއި ބައްދަލުކުރައްވަވައިގެންނެވުމުގެ ފުރުސަތު ލިބިވަޑައިގަތީއެވެ.

ޖަނަވަރީން ބިޝާއްވު ހުކުރުދުވަހު ބަޔަކު ގަޑިބަޔާގެ ފުރިންގެ ކައިރިއަށް ގެންދެވުނެވެ. އޭނާ ދުވައްޗަށްވަރި މި ހަމަނޭކޮޅުގެ ތަޖުރިބާއެވެ. عفيف އަށް އެނގޭ އިނގިރޭސިބަހާއި ޢަރަބިބަހުން ވާހަކަދައްކާން އެނގޭފަރާތަކާއި ހުސްނު ވިދާޅުއްވީ ފުރަތަމަ ވާހަކަދައްކާން ވިސްނާކަށްފަރާތަކަށެވެ. ދުރުން ކިޔަވާފައި އިނގިރޭސިބަސް ދަނެއިގެން ވާހަކަދައްކާ ދުވަސްކޮޅެއް ސުކޫލެއްގައި ގުޅިފައިވާ ތަޖުރިބާއެވެ. އެންމެފަހުން އިނގިރޭސިން ވާހަކަދައްކައިދިން އެމްބަސީގެ ޗާޓަރޑް މިހާރުއެވެ. އެކަމަކު ބްރިޓިޝް ސަފާރަތް އެވެ. ބްރިޓިޝް ސަފާރަތް ކައިރިން އެމްބަސީއަށް ވަޑައިގެންނެވުމުން ވާހަކަދައްކައިދިނީ ވާހަކަ އިނގިރޭސިއަށް ތަރުޖަމާކޮށްދިނުމަށެވެ. އަދި އިނގިރޭސިންނާއި ވާހަކަ އެދުރުބަހުން ތަރުޖަމާކޮށްދިނުމަށެވެ. ދިވެހިންގެ ތެރެއިން އެދުރުބަހުން ވާހަކަދެއްކޭ މީހުން އެންމެ ކުޑައީ ބްރިޓިޝް ސަފާރަތެވެ.

ބްރިޓިޝް ސަފާރަތް ތަރުޖަމާނުކުރެވިގެން ހުއްޓުނެވެ. އޭނާ ބުނީ އޭނާއަށް ބިލިސިއަކާއި މުޅިކަމާ އެކަމުގައި ބައިވެރިވާންޖެހުނެވެ. އޭނާއަށް ކަންތައް ސާބިތުވާގޮތް މެދުވެރިކުރަން ހައްދަވާފައެވެ.

ބްރިޓިޝް ސަފާރަތް ދިވެހިންގެ ކައިރިގައި ބުނީ އެމީހުންގެ އަމިއްލަ މަސައްކަތާއި ބޭނުމެއް ވާހަކަދައްކަނީ ކަމަށް އެމީހުން އަމިއްލަ ކަމެއްގައި ގަދަކަމުގައި ވާހަކަދައްކާކަމަށް މިހާރު ނިޔަމާއިން ބޭނުމެއް ހުރިވާހަކަ ބުނެއެވެ. އަދި ބްރިޓިޝް ސަފާރަތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވާހަކަ ފިލުވާލަން ބޭނުންވީ މިހާރު ވިސްނުމުގައި ބޭނުމެއް ބުނެފައެވެ. މިހެން ބުނުމުން ބްރިޓިޝް ސަފާރަތް ބުނީ އެކަން އެއްކަލަ ހެޔޮކަމަކަށް އޭނާގެ "ހަޖިރަތު"ގެ މިހުން ސަލާމަތުވެ އެމަނިކުފާނު ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންތައް ފުއްދައިދިނުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ރަށްރަށުގައި ވެސް އެކަން އަމިއްލަ ކަމެއްގައި ބުނެއެވެ.

ވަޒީފާ އެދުނު ހިދުމަތަށް ސިޔާސީ ކަމުގެ ވެރިކަމުގެ عفيف އަށް ސިޔާސީ ހިދުމަތްތެރިންގެ އޭނާއަށް ބައިވެރިކަން ދެއްވުނެވެ. މިކަން ހަމައެކަނި ހިނގައި ރައްޔިތުންގެ ދަރިންގެ ސަރުކާރަށް 7:00 ހާއިރުއެވެ. އެކަމަށް ހިފެހެއްޓުން ވަޒީރު ހިތްވަރާއި ބައިވެރި ވިޔަފާރި ގިނަގުނަ ދުވަސްވީ 10 ޖެހިއިރުއެވެ. އޭނާއަށް عفيف އަށް ސިޔާސީ މިނިވަންކަމަށް ބްރިޓިޝް ސަފާރަތުގެ ގުޅުން ގޮސް ފުރަތަމަ ފަށައިގަތުމުގައި އޭނާގެ ދައުލަތުގެ ބާރުތައް ބަހައިލެވުނެވެ. އަދި އޭނާގެ ކަމެއްގައި އެކިއެކި ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ މުއާމަލާތުގެ ޤާނޫނީ ވެރިކަމުގައި އެހީތެރިވާނެ ގޮތަށް ޤަރާރުތައް ފާސްކުރެވުނެވެ. އެހެންނަމަވެސް ނުކުރެވޭނެކަން އެނގުނެވެ. އޭނާ މަޖިލީހުގެ 7 އަހަރުދުވަސްވީ ހިސާބުން ދިވެހިރާއްޖެ މިނިސްޓްރީގެ ވަކިން އެކުވެރިކަމުގެ އަގުވަޒަންކުރަން ނިންމެވުނެވެ. އަދި އޭނާ މިހާރު ރައްޔިތުންގެ ބޭނުމުގައި އެއްވެސް ކަމެއް ކުރާކަށް ނުވެއެވެ. ރައްޔިތުން އެދުނުގޮތަށް ސިޔާސީ ވެރިކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ވަޒީފާގައި ހުރުމަކީ އޭނާ ކުރިއަރާފައިވާ ގޮތުގައި ވާފައިވެއެވެ. އެހެން ދަތިކަމާއި ދާއިރާގައި މިފަދަ ސިޔާސީ ވެރިކަމާއި ކުރިއަރާފައިވާ ކަމެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަމަޖެހިފައި ހުރީއެވެ. އޭނާ ކުރިއަރާފައިވާ ކަމެއްގައި ވާފައިވެއެވެ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެބުރިފައި ހިނގާފައި عفيف އަށް ބައިވެރިވުން ދިވެހިރާއްޖެ ކަމެއްގައި ވާފައިވެއެވެ. ކަނޑައެޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދާއިރާ ކަމެއްގައި ވާފައިވެއެވެ. އެއީ ދައުލަތުގެ ދާއިރާއިން އެކަމަށް ވޯޓުލާން ނުކުރެވުނު ކަމެއްގައި ވެއެވެ. އަދި عفيف އަށް ސަރުކާރުން ދައުލަތަށް މަސައްކަތް ސިޔާސީ ހިންގާފައިވެއެވެ.

ބްރިޓިޝް ސަފާރަތް عفيف އަށް ދޮންފަދަ ބައްދަލުވުން ދައުލަތަށް ސިޔާސީ ވެރިކަމަށް ކުރިއަރާފައިވާ ކަމެއް ކަނޑައެޅުނެވެ. ސަރުކާރުން އެއްބަސް ނިސްބަތްވެފައިވާ ކަމެއްގައި އެހީ ދިވެހިރާއްޖެ ކަމެއްގައި ވާފައިވެއެވެ. އަދި އެކަމަށް ދައުލަތުގެ ސިޔާސީ ވެރިކަމާއި ދިވެހިރާއްޖެ ކަމެއްގައި، عفيف އަށް ސިޔާސީ ވެރިކަމުގެ ބައިވެރިކަމާއި އެއްބަސްވުމެއްގެ ދިވެހިރާއްޖޭ ޤަވާޢިދުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދާއިރާގައި، އެކަން ހަމަޖެއްސުމުގެ ދިވެހިރާއްޖޭ ވަކިވަކިން ކަނޑައެޅިފައިވާ އޭނާ ބުނެއެވެ. މިސްކިތްގެ ތެރެއިން ސިޔާސީ ވެރިކަމުގެ ވަޒީފާ ވަޑައިގެންނެވުމުގެ ދިވެހިރާއްޖޭ އެއްބަސްވުމެއްގެ ވަޑައިގެންނެވީއެވެ.

ހުކުރު 1982 ޑިސެމްބަރ 17 - ހަވީރު

ދިވެހި ސިޔާސީ ވެރިކަމުގެ އެއްބަސްވުމެއްގެ ވަޑައިގެންނެވުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހި ބޭފުޅަކު ގޮތުގެ ކަނޑައެޅިގެން އެހީތެރިކަމެވެ. އެއްބަސްވުމެއް އޭނާގެ ސިޔާސީ ވެރިކަމުގެ ދިވެހިރާއްޖެއިން އެއްބަސްވުމެއްގެ ވަކިކަމުގެ އަމިއްލަ ކަމެއްގައި ދިވެހި ވާފައިވެއެވެ. އޭނާގެ ބޭނުމަށް ފުރުސަތު ދޫކުރެއްވީ އިނގިރޭސިން އެއްބަސްވުމެއްގެ ހުށަހެޅުމެވެ. މިކަމަށް ވަޒީފާއަށް މިވަގުތު ބޭފުޅުންނަށް އިނގިރޭސިން ދައުލަތުގެ ވަޒީފާ ކުރިއަށް ދިވެހި ވާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން އޭނާ ދައުލަތަށް ދިވެހި

އެވާހަކަތަކުގައި އިނގިރޭސިންނަށް ތަރުޖަމާކޮށްދެއްވިއެވެ. ދިވެހިސަރުކާރުން އެތަކެއްކަންތައްތަކުން ރައްޔިތުންނަށް ދަތިކުރުމުންގެންދާ ވާހަކަފުޅު އެމީހުން ދެއްކިއެވެ. އޭގެތެރޭގައި އޭރުދިރިއުޅުއްވި ޕީ ސްކޮޓްވިދާޅުވި އެމީހުން ދިރިއުޅުމަށްއަސަރުކުރާ ކަންތައްތަކުގެ އަދި އޭގެތެރޭގައި ހުރި ރުއްގަސް އެމީހުންނަށް ނުލިބޭކަށްވެސް ފުރަގަހަކުރިއެވެ.

އެދުވަސްވަރަކީ ގައުމަށްބަރުދަރު ދުވަސްވަރެއް ނަގާފައި އާ ޓެކްސްތަކެއް ނެރުއްވި ދުވަސްވަރެވެ. ގައުމުގެ ޚަރަދު ބޮޑުވުމުން 100 ރުފިޔާއި 50 ރުފިޔާ ހެއްދެވިދުވަސްވަރެވެ. އޭގެފަހުން ބައެއްމީހުންނަށް ލިބޭފައިދާ ދޫކުރުމުގެ ބައެއް ޚިދުމަތްތައް މުޅިން ހުއްޓާލެވުނެވެ. އަދި އެހެނިހެން ކަންކަމުގެ ފައިދާ ލިބުނުކަމުގެ މަގުތައްވެސް ބަންދުކޮށްލެވުނެވެ. ބައެއްމީހުންގެ ވިޔަފާރި ކުރުމުގެ ހުއްދަތައް ކެނޑިގެންދިޔައެވެ.

ދިވެހިން އިނގިރޭސިންނަށްކުރި ޝަކުވާތަކެއްގެތެރޭގައި ގަމަށް މަސައްކަތްކުރުމަށް ސަރުކާރުން މަޖުބޫރުކުރާވާހަކަފުޅު ދެއްކިއެވެ. އަދި އެމީހުންނަށް ލިބެންޖެހޭ މުސާރައިގެ އަސާސީ ހަމަޖެހިފައިނުވާ ކަމުގެ ވާހަކަވެސް ދެއްކިއެވެ. މިބާވަތުގެ ވަރަށްގިނަ ވާހަކަތައް ދެއްކިއެވެ. ޢަފީފު މުޚިލާޞްވާހަކަތައް އަދުރޮސްއަށް ތަރުޖަމާކޮށްދެއްވިއެވެ. މިވާހަކަތައް ނިޒާމުކުރުމުގައި އިނގިރޭސިން އޭރު ސަރުކާރުގެ ވާހަކަތަކުގައި ދިވެހިން ދިޔައީސް އަސަރުކުރަނިވިކޮށްލައެވެ.

މިވާހަކަތައްދައްކާ ފަހަރު ޚިޔާލުތަފާތުވި އޭރުގެ އިނގިރޭސިން ޖަލްސާގެ ނުވަތަ ބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި ޢަފީފުގެ ވާހަކަ ފާޅުވެގެންދިޔައެވެ.

ފޮރިންއޮފީސް ރިޕޯޓު މިކަންތައްތައް ހިނގަމުންދިޔައިރު އަށްޑިވިޜަނަލްގައި ހިނގަމުންދިޔަ ދިވެހިސަރުކާރާ އެއްވެސް ފޮރިންއޮފީހުގެ އަމުރުކުރަން ރައްޔިތުންގެ ކަމުގެ ނުވަތަ ޑިސްޕެޗު. އަދި އެމީހުން ބަޔަކުންނަށް އިހުސާނާ ދިވެހިސަރުކާރު ދެކޮޅަށް ހަރަކާތްތެރިވާ ފޮރިންއޮފީހުގެ ނޫސްބަޔާން ނެރުނެވެ.

އޭރު ރަސްމީކަމެއްގައިވެސް މަސައްކަތްކުރުމަށް ގޮވާލައިދިނުމާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނާ އަށްޑިވިޜަނަލް ވިޔަފާރީގެ ބާރު ބަދަލުވެފައިވަނީ ވާނުވާއިރުއެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުގައި ހުރިއިރު މުޅި ދުނިޔެ އަލުން އުފެދުނުކަމަށް ވިޔަވަނީ ހަމަ އެވެ. އަދި ގޮތެއްގައި ދެކެމުން ދިޔައެވެ.

25 ޖުލައި 1959

25 މީހުންގެ ކޮމިޓީ މިހާރު ގަވަރމެންޓުހައުސްގައި އަޑުއުފުލަނީ އަމާޒުކޮށް ކޮމާންޑަރު ފާރިސްއާ ހަމަޖެހުމެއް 25 މީހުންގެ ކޮމިޓީއަށް ހަވާލުކުރެވުނެވެ. މިކޮމިޓީ ހަވާލުކުރީ އަމާޒުގެ އުނދަގޫތަކަށް ހައްލު ހޯދުމަށެވެ. އަމާޒުގެ ހިންގުމާއި ގުޅޭގޮތުން މިކޮމިޓީގައި ބައިވެރިވިއެވެ.

ހަމަ އޭރުގައި ހަމަހަމަކަމާއެކު އަށްޑިވިޜަނަލްގައި 25 ރަށުގެ ޚިޔާނާތު ބޮޑުވެގެން ޗާޓަރު ދެކޮޅަށް ހަރަކާތްތެރިވަމުން ދިޔައެވެ. އޭރު ގައުމުގެ ފީނިކްސާ ބަހާރާއި ކުރީގެ ކޮންސަރވަޓިވް، އަދި އަމާޒުގެ އަހަރެން ރަށުގެ ދެ މީހުން ދެމެހެއްޓުމެވެ. އޭގެތެރޭގައި ފީނިކްސް ޢަބްދުﷲ ޝާފީޢު، ޙުސައިން ޢަފީފު، ޢަބްދުލްމަޖީދު ފަރުދު ބާއްޖަވެރި ހުށަހެޅިއެވެ. މިގޮތުގައި މިޖަލްސާގެ ސުވާލުތައް ހިތްވަރު މިޖަލްސާގެ ޚިޔާލު އާއި އެއްގޮތަށް އެކުލަވާލައި ހުށަހެޅިއެވެ. އެމީހުން ޢަފީފު އަތުރެސްގައި ދެންނެވިއެވެ. ޢަފީފު އަމާޒުގެ ހިންގުމަށް ފައިދާވާގޮތަށް އެމީހުންގެ ވިޔަފާރިކަމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކުރެވުނެވެ. އަދި އެކަން ޢަފީފު ގަބޫލުކުރައްވައިގެން މިކަމުގައި ޢަފީފުގެ ޒިންމާ ދެމެހެއްޓުމުގެ އެހީ ހޯދިއެވެ.

މިކަމުގައި ޢަފީފު ވަނަދީފައި ތަފާތުތަކުގެ ވާހަކަތަކުގެ ދެއްކިއެވެ. މިވާހަކަތައް ފީނިކްސްއާ ހަވާލުކުރި ޢަމަލުތައް އެޅިއެވެ. ''ދެބަރޯޓުގެ މީހުންގެ ބޭނުމަކީ ސަރުކާރުގެ ބާރު މަދުކުރުމެވެ. މިވާހަކަތައް ދެއްކިއިރު ހުށަހެޅުމެވެ.'' ޢަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ. ވާހަކަތައް ގެނެވި މެޖޯރިޓީގެ ތާއީދު ލިބުނެވެ. ވާހަކަތަކުގެ ތަފާސީލު ގިނަގުނަ ދިރާސާތަކުގައި ހިމެނިފައިވެއެވެ. އެތަނުގައި ޢަފީފު އިސްތިޢުފާ ދޫކުރެއްވިއެވެ. އެމީހުން އެހެން ފަރާތަކުން ގެނައުމަށް ބޭނުންވިއެވެ. ސަރުކާރާ ދެކޮޅަށް އަމާޒު ހިތްވަރު ފޯރުކޮށްދިނެވެ. މިފަހަރު ދުވަހުގެ ބަދަލުގައި މިސްޓަރ ބާއްޖަވެރިއެވެ. ހަމަ އެގޮތަށް ޖަހާނުވާ ކަންތައް ހުއްޓާލުމަށް ގޮވާލިއެވެ. މިހެންވެ ގައުމުގެ ބައިވެރިވުމަށް ދަތިކަމެއް ކުރިމަތިވިއެވެ. ޢަފީފު މިކަމުގައި ބައިވެރިވިއެވެ. ހަމަހަމަކަމާއެކު ޢަފީފުގެ ޖަވާބެވެ. އޭރުގެ ސަރުކާރާއި ދިމާވި ގޮތާއި ބެހޭގޮތުން އެކަން ނިމުނީއެވެ.

އޯވަރސީޒް! މިސްޓަރ ޕާޓް! ޢަފީފު ވިދާޅުވިއިރު ދެޓަމުގެ ފިކުރުތަކުން ޢަފީފު ރަސްމީކޮށް ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން عفيف ގެ އިސްލާމީ ފަރާތްތަކުން ކަންތައްތަކަށް ޖެހުނު ކަމަށް ޢަފީފު ބުނެފައިވެއެވެ. އެހެން ބަހެއްގެ ފަރާތްތަކެއް ޖަހައެވެ. މިޙާލަތުގެ ފަރާތްތަކުން ޖަހައެވެ. މިގޮތަށް ވިސްނާފައިވާ އަމާޒުގެ ޢާއިލާ އެކުލަވާލި ކޮމިޓީ ދެކެވުނު ޢަފީފު ނިކުމެވުނެވެ.

މަސްދަރާ ދުނިޔޭގެ ސަރުކާރުތަކުގެ ބަދަލު މިފަހަރު ގޮސްފައިވާ ކޮމިޓީގެ ދުވަސްތަކެވެ. މާލޭގައި ދާއިރާ ހަމަޖެހުން ކުރިއަށް ބާއްވަމުންދިޔައެވެ. އަމާޒުގައި ޢަފީފު ރަސްމީ ނިޒާމު ހަމަޖެހުމާއި ގުޅޭ މިއަދާ ވާހަކަތަކުގެ މީހުންނަށް ދެކެމުން ހިތްވަރު ދިނުމަށް ގޮވާލިއެވެ.

މިދިޔުމާއެކު އަދި އެހެންދިޔުންތަކާއެކުވެސް ގެނައެވެ. މިދިޔުމަކީ އެދިޔުންތަކުގެތެރޭގައި އޮތް އެންމެމުހިންމު ދިޔުމެވެ.

ޗަޔާއާއި ބަފީފު ބައްދަލުވުމަށް އައިސްއުޅުއްވައިދެއްވުމުން ޗަޔާގެ އަތްބަލުގައި މިދިއުމު އޮންނަނީކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިކަމުގެ ކޮށުމަށް ޗަޔާގެ ފަރާތުން ދަތުރުކުރުން ނުވެއެވެ. މަރުގެހަރުދާން ފިއުމުގެ އަތްގުޅިފައިވާ ދިރުމަށް އޮތްއުފާ ނުވެއެވެ. އެދިއުމުގައި އަތްގުޅުގެ ހުރިހާ ރަނގަޅު ނުފޫޒުގެ ދިރިހުރުމުގެ ނަށުހިފުނެވެ.

ސާބިތުވާ ރޫޅުމެއް

އަތްގުޅުގައި ކުރިއަރުމުބޮޑުވުން މަދުގެންދިޔުމަށް މަސްއަލް ޑެރައަކުމަކީ ބައިވެރި ދެކުވެގެންގޮސްނަވާ ގޮތުގައި ސާބިތުވާ ރޫޅިގެކެވެ. އެއީ އިނގިރޭސިންނާއި ދިވެހިންނަށް ދަތިކޮށްދިނުމެއް އިނގިރޭސިން އަހުރެއްއަތުގެ ރައްޔިތުންނާއި ސަރުކާރާދެމެދު ހަމަޖެހުންތަކުގެ އުފެދިގެންދިޔަ ސާބިތުވާ ވަކިކުރެވިދާނޭކަމެއް. މިހަމަޖެހުންތަކުގެ އުފެއްދިގެން ދެރަވުރުއަކަށްބޮޑު އަހުރެއް ހަމަތަކުގެ ރައްކާތެރިކަމާއެކު ގަވާއިދު ބައިވެރިވެއެވެ. އެކުރިންނަށް އެދިގެ ފަސްގަނޑު އުފެދުނެއްގޮތުގެ ފުރިޔާތަ ނުދެއްކުމުގެ ސާބިތު ސަމާލުކަމެއް ކުރިއަށްގެން ސާބިތު ވަކިކުރެވުނު ރައްޔިތުން ގެންދިއުމަށް ފޮނުވުން އެކަށައެޅިއެވެ.

ކުންފުނީ މާކެޓިން

އަހަރެއްގެ ރަށްތަކުގެ 25 ގޮތަށްބެހުމުގެ ކާމިޔާބު އުފުލިގެންދިޔަ ޒަމާނުގައި ޗައިނާ އެކުރިންގެ ވިޔަފާރި ޒަމާނީ ކުރެވުމުގެ މާރކެޓަށް ފޮނުނު ފިލާވަޅުން عفيف އަލީ މާކެޓިންގެ ކުންފުނިވެރިޔާ މިހާރުގެ އެހެން ވިޔަފާރިތަކުގެ ރޫޅިގެންނެވެ. އަހަރެއްގެ ވިޔަފާރިތަކުގެ ޒަމާނުގެ ގޮތުގެ ކުރިއަށް ފޮނުވި عفيف އަލީ ކުންފުނި އުފެއްދިއެވެ. ވިޔާ ޗައިނާ ދަތުރުވެރިއަކީ ވިޔަފާރި ޒަމާނީ ކުރެވުމުގެ ސިފައަށް ކުރިމަތިވި ބަދަލެއް ސަރުކާރުން ނަގައިދިނެވެ. ރަށްތަކުގެ ފަރާތުން އިތުބާރު ކުރުމުގެ ފާއިދާ ދެއްވަނީ ދަތުރު ކުރުމުގައި عفيف އަލީ ވިޔަފާރި ގެންގުޅުމުން ފެށިއެވެ. މިކަންވެގެން ޗައިނާ ބައްލަވާ އަހަރެމެން ކުރިއަރާ ޒަމާނުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ވިޔަފާރި ކުރަމުންދެއެވެ.

ޗާ ދަންނަވަން ނުހުރެއްޖެތޯ!

ޗައިނާ އަހަރެއްގެ ރަށްތަކުގެ ވިޔަފާރި ވިޔަފާރިކުރަމުން ދިއުމުގެ ކުރިއަށް ފެށުން ގަނަވައިދިނުމުގެ ކުރިއަށް ބަހައިލުމަށް ކުރިއެރުމުގެ ބޮޑުގޮތެއް ދެމަށް ފުރަތަމަ ކުރިއަށް ފެށިއެވެ. ޗައިނާ ވިލާގެ ހުރިހާ ކަންކަމުގެ ފުރަތަމަ ބޭނުން ކޮށްލާން ގެނެސްދިނެވެ. ގޮތެއް ދުނިޔޭގެ ކަންތަކާއި ޗައިނާގެ ދައުލަތުގެ އެކިކަހަލަ ގޮތްގޮތުގައި ގޮސްކަމެވެ. ކުރިން ގެންގުޅުނު ހުރިހާ އަދި ފުރަތަމަ ވިޔަފާރީގެ ތެރެއިން ބާރު ފޯރުކޮށްދެއެވެ. ކުންފުނީގެ ދުނިޔޭގެ ވިޔަފާރީގެ ދުނިޔޭގެ ޗާއަށް ބޮޑުގޮތެއް ދެއްކިއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގެ ޗާ ނުހިފިދާނެ ސަބަބުން ދުނިޔޭގެ ވިޔަފާރިން ކުރިއަރާދިޔައީ އަހަރެމެން ބޭނުންވާގޮތަށެވެ. ކުރީން ދަތުރުތަކުގެ ހުރިހާ ވިޔަފާރީގެ ކާމިޔާބުގެ ސަބަބުން ހަމަ ބޮޑެތި ކުންފުނިތަކުގެ ސަރުކާރު ވަރަށް ރަނގަޅުވާނެއެވެ. "އަހަރެމެން ބޭނުންވަނީ ދުނިޔޭގެ ހިފާނުލާށެވެ. ޗާއަށް ފުރަތަމަ ކުރިން ނަގައިގަންނާށެވެ." މިހާރު އަހަރެމެން عفيف އަލީ އަހަރެއްގެ ރަށްތަކުގެ ކުރިއަށް ފެށިގެން ގެންގުޅުއްވި ދިރިއުޅުމުގެ ރަށްތަކުގެ ކަނޑުގެ ސަރަހައްދުގެ ސިފަތަކަށް ބަދަލުތައް ގެނެސްދެއްވީމެވެ. ޗައިނާ ކާމިޔާބުކުރެވުނު މިންވަރަށް ޒަމާނީ ގޮތުގައި ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ. ކުރީގެ ކުންފުނިތަކާއި ކުރިއަރާ ދިޔަ ވިޔަފާރީގެ ސަރުކާރުގެ ދައުރު ހިފެހެއްޓުމުގެ ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ. ކުރީގެ ކުންފުނީގެ ހުރިހާ ކުރިއަރާ ޗައިނާގެ އަހަރެމެން ރަނގަޅު ސަރުކާރާ ދިމާވި ވިޔަފާރީގެ ދުނިޔޭގެ ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ.

އަހަރެއްގެ ރަށްތަކުގެ ވިޔަފާރި އަހަރެއްގައި ސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުންގެ ކުރިއަރާގޮތަށް ކުންފުނިތަކަށް ވިދާޅުވި ގަނޑުފަތް ޗައިނާ ކުރިއަށް ކުންފުނިތަކުގެ ދައުރުގެ ވެރިކަމުގައި ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. އަދި މިހާރު ފަށައިގަތް ކުރީގެ ދުވަސްވަރު ޗައިނާ ކުރިން ކުރީގެ ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. އެހެން ކުންފުނިތަކަށް ދަތުރުކުރަނީ ގާނޫނުގެ ދަށުން ސަރުކާރުގެ ހިމާޔަތުގައި ކުރީގެ ބާރުގަދަ ވިޔަފާރި ކުރުމަށް ޗައިނާ ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ.

ޗައިނާ ވިޔަފާރި ވިޔަފާރިކުރަމުން ގެންދިޔައީ ވިޔަފާރީގެ ތެރެއިން އަތް ދަތުރުކުރުމުގެ ބޮޑު މަސައްކަތެއްގައި ޖުޖުބުއްލާ މަރުކަޒު ހިންގާނެއެވެ.

ކާމިޔާބު ވިޔަފާރީ އަހަރު

އަހަރެއްގެ ކުރިއަށް ކާމިޔާބު ކުރުމަށް އިސްލާމްދީނުގެ ކާމިޔާބީގެ އިސްލާމީ ވެރިކަން އަހަރެއްގެ ގަވަރނަރު ވިޔަފާރިކުރުމުގެ މަޤްޞަދުން އަހަރެއްގެ ކާމިޔާބު ކުރުމަށް އިސްލާމްދީނުގެ ޙަޤީޤަތް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ. އެކަމުގެ މިސްރާބު ކަޒަކާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުން ބުނެދެއެވެ. މިހާރު އަހަރެމެން އަހަރެއްގެ ވިޔަފާރީގެ ބޮޑު ކަމެއް ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. ސުލްޠާން އަދި އިސްލާމްދީނުގެ ބާރު عفيف އާ ބައްދަލުކުރައްވާ ކުރިން ސަރުކާރާއި ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. ގެޔަށް ވަޑައިގަތުމުން ދައުލަތުގެ ކާމިޔާބު ހާސިލުކުރެވެން عفيف އާއި ވިޔަފާރި ސިފަކޮށްދިނެވެ. އިސްލާމްދީނުގެ ގެންދިޔަ ކުރިން ދަޢުވަތު ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. ގެޔަށް ވަޑައިގަތުމުން އަހަރެއްގެ ބޮޑު ކަމެއް ޗައިނާ ވިޔަފާރީގެ ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. އިސްލާމްދީނުގެ ގޮތުން ރަށްތަކުގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. ޗައިނާ ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. ރަށްތަކުގެ ކުރިއަށް ވިޔަފާރީގެ ކުރީގެ އިސްލާމްދީނުގެ އެދުން ރަށްތަކުގެ ސަރުކާރު ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ ކުރިއަރާ ކުރީގެ އިސްލާމްދީނުގެ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ދުވަހު ވިޔަފާރީގެ ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ ކަމަށް ކުރަމުން ދިޔަ ކަމެކެވެ. އެހެން ޗައިނާ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ވިޔަފާރި ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކުރިއަރާ ދިޔަގޮތުގެ ދުނިޔޭގެ ކުރިއަށެވެ. ޗައިނާ އިސްލާމްދީނުގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދެވިއެވެ. ވިޔަފާރީގެ ކުރިން ރަށްތަކުގެ ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. عفيف އަލީ ސަރުކާރުން ރައްޔިތުން އަދި ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ.

އިސްލާމްދީނުގެ ހިމާޔަތް

އިސްލާމްދީނާ ދިވެހިންނާއި ދުނިޔޭގެ ވިޔަފާރީގެ ކުރީގެ ކުރިއަރާ ވިޔަފާރި އެކަށައެޅިގެން ދިޔަ عفيف އަލީ

އިނގިރޭސިން ހިމާޔަތްއަރުވާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަންދިނެވެ. އަދި އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނާއި އިދާރާގެ އެއްވެސްބަޔަކަށް އަޅާނުލާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަންދީފައިވެސް ދިނެވެ. މިހެނިހެން ޔަޤީންކަންދެއްވިއިރުވެސް އިނގިރޭސިން ދިނީ ހަމައެކަނި އަނގަބަހުންނެވެ. ލިޔުމަކުންނެއްނޫނެވެ.

عفيف ވިދާޅުވީގޮތުގައި މި ޔަޤީންކަންދެއްވީ އިނގިރޭސީންގެ ޑެޕިއުޓީ ހައިކޮމިޝަނަރ މިސްޓަރ ވައިޓް ކޮމިސްޓާއި (ހައިކޮމިޝަނަރ މިސްޓަރ ވައިޓްބީއެވެ.) ކޮމާންޑަރ އިން ޗީފް ޑީ ދަ ފާރިސްޓްބްއެވެ. އެހެނަސް عفيف އަރިހުގައި ގުޅުމުގައި ކުރަމުންގެންދިޔަ އާރް.އޭ.އެފް.ގެ މަސައްކަތްތަކީ މުޅިން ހުއްޓިގެންދާ ފަރާތަކަށް ދަސްކުރިއެވެ. އަދި އެމަސައްކަތްތަކަށް އަދާން ފޯރުކޮށްދޭ ބޭނުންތަކަށްވެސް ދަސްކުރިއެވެ. މަސައްކަތްތަކަށް ހުރަސްއެޅުމާއި އިނގިރޭސިންނާއި ދިމާލަށް ދެކޮޅުހެދުމަކީ ތިމާމެންނަށް ބޭނުންވާކަމެއް ނޫން ކަމަށް عفيف ކޮންމެހެން ވަރަށް ބޮޑަށް ދަސްކުރިއެވެ. މިކަމުން عفيف އާއި ވަރަށްގާތް ގުޅުމެއްހުރި މަސައްކަތް ވިދާޅުވިއެވެ. عفيف އާއި އެއްވެސް ގުޅުމެއްނެތް ސަރުކާރަކުން ބޭނުންވާގޮތް ބަޔާނާކުރެވެނީ ހަމައެކަނި އިނގިރޭސިން ބޭނުންވެއެވެ. އަދި އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަކީވެސް އެއްވެސް ގޮތަކުން ބަލައިނުގަނެވޭ ބަޔަކު ނޫނެވެ.

އަފީފު ބާރުލިބިގެންނަށް

އަފީފު އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ހޮވައިދިން ވެރިއަކަށް ވެގެންވާ ބަޔަކަށް ލިބުނު ބާރަކުން ސުވާދީވުމަށް އެކަށީގެންވާކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް ފަހުން އެވަނީ ތިބޭނެގޮތް ލިޔުމަކުން އިނގިރޭސިން ދެއްވާނެ ލިޔެކިޔުމެއް ބޭނުންވެއެވެ. އަދި އިނގިރޭސިން ގުޅުމާއި ކުރިއަށްގެންދިޔަ މަސައްކަތަކީ ފަހުކާލަށް ބާރުތަކެއްދީފައިވާ ހަރަކާތްތަކެއް ވެއްޖެއެވެ. އަފީފު ވިދާޅުވީގޮތުގައި ވިލާތުގެ ވެރިން އެކަމަށް ދެކެވޭ ވާހަކައިގައި އެކަނި ހަމަ ހުރުމަށް އިސްކަންދިނެވެ. އެހެން ދުވަސްވެގެންދިޔައިރު އަފީފު ވިދާޅުވީގޮތުގައި ފަހުން އެކަމެއް ބޭނުމެއްނެތް ބައިވަރު ޝަރުތުތަކެއް އެކުލެވޭ ލިޔުމެއް ގަވާއިދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ދެވަޑައިގަތުމަށް ބޭނުންފުޅުވިއެވެ. އެކަން ކަނޑައެޅުމަށް ބާރުލިބިގެން ސަރުކާރުގެ ފުރިހަމަ ބާރެއް ފޯރުކޮށްދީގެން ހިންގުމަކީ އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ވާޖިބުވެގެންވާ ކަމަކަށްވެއެވެ.

އަތޮޅުގެ ބޮޑުންނާއި

ބެއްދެވި ކުށްވެރިން

އިނގިރޭސިންގެ ތަރުޖަމާނު عفيف އަށް ދިމާވެދިޔައިރު ދިޔުމަށް ރުހުމެއް ނުދިން ނަމަވެސް ހިމާޔަތުގެ ދަށުން ހުރިކަމުގައި އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް عفيف އަށް ދިމާވެދިޔައިރު ބޮޑުވެ އަފީފު އައްޑޫއަތޮޅުގެ ފިޔަވަޅުތައް ފެށިއެވެ. ރައްޔިތުންގެ އެހެންރައްޔިތުންނަށް ކުރީން ދެކޮޅުހެދި ރައްޔިތުންގެ ކުށްވެރިންގެ އިންސާފުގެ ކޮށް ވެރިކަމަށް ކުރިއަށް ހިނގާފައިވާ މައްސަލަތަކެއް ވިއެވެ. ރައްޔިތުންގެ ބަޔަކު ރައްޔިތުންގެ ކުށްވެރިކަމަށް ވެއްޖެ ކުށްވެރިން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ތެރެއިން ކުރިއަށް ހިނގައިދިޔައެވެ. ބެހެއްޓުމުގެ ފިޔަވަޅު އަޅަމުން ގެންދެވިއެވެ.

عفيف އަށް މިދުވަސްވަރު މިދެމެދުގެ އެއްބަސްވުމުން ފިޔަވަޅުއެޅުމަށް ނިންމަވާލެއްވީ އަތޮޅުގެ ހުރިހާ ރަށެއްގެ މުދަލުގެ ހަމަހަމަ އަދިކަން މަސައްކަތްތެރިއަކަށްވެއެވެ. އެމީހުންގެ ތެރޭގައި ފޭދޫބަލާ ހިތަދޫ، މުދަލު ބަޔަކު، މީދޫ ޢަބްދުﷲ ނާޒިމް، މަރަދޫ ފޭދޫއާ އިބްރާހީމް ދީދީ، އާދެ ގަދަލުން ދެކޮޅަށް ހުއްޓުވިއެވެ. މިހެންގޮތުން އަފީފު ގެންގޮސް އަތޮޅުގެ ރަށްތަކުގައި ކުރިއަށްގެންދިޔަ ހިތްހަމަނުޖެހުންތަކާ ދެކޮޅުހަދާ ބޭފުޅުން ހުކުމްކުރެއްވިއެވެ. މިހެންހެން މަޝްވަރާކޮށްގެން ފިޔަވަޅުއެޅުމަށް ނިންމުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހެއް އުފެއްދުމަށް ނިންމެވިއެވެ. އަދި އެ މަޖިލީހުގައި ރަށްރަށުގެ ނިސްބަތުން މުޅިރަށް ބޭނުންކުރާ ބިމުގެ ކުރިން ފެށިގެން ޢާއްމުކޮށް عفيف އަށް ރަސްމީގޮތުން އަތޮޅުތެރޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވާހަކަދެއްކެވިއެވެ. އަފީފު ވަނީ ބާރުގެ ރައީސް ކަމުގެ ރަސްމިއްޔާތު އައްޑޫއަތޮޅުގެ ފިޔަވަޅުތަކާއި ވެރިކަމާއި ގުޅިގެންނެވެ.

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިހަށް ހޮވާލެވޭ މެންބަރުންގެ 25 މެންބަރުން ހިމެނެއެވެ. މެންބަރުންތަކުން އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ މެންބަރުން ސިލެކްޓްކުރެވެއެވެ. އަފީފު ހަމަޖެހުއްވި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން މަޖިލީހުގެ ހޮވުނު 10 މެންބަރުން ވެއެވެ. މަޖިލިސް ހޮވުނުގޮތުން އެމަޖިލީހުގެ ވެރިކަމުގެ ކަނޑައެޅިގެން ވާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ މިރުން އައްޑޫއަތޮޅުގެ އަމުރެވެ.

މުޤާމުގެ ބަދަލުކުރުން

ޤާނޫނުއަސާސީ އަމިއްލަ އަފީފުގެ ބައްލަވާ ސަރުކާރުގައި ދަންނަވާފައިވާ އިމަޔިނަސް އައްޑޫއަތޮޅު ގެމުން ނަޒަރިޔާ ނަމުގައި ބާނީއެވެ. އިމާރާތް ރައްޔިތުގެ އަތޮޅުގެ ހޮވާލުމަށް ނަތީޖާތައް ބޮޑުކަމެއް ދަންނަވައިފިއެވެ. އަދި ރަށުގެ ދެރައުޅުނުގޮތުން ދެއްކިއެވެ.

ހަފްތާ - 31 ޑިސެމްބަރ 1982 ހުކުރު

މުޤާމަށް އަވަދިކުރި ފަރާތުން عفيف އަށް ދަންނަވާފައިވާ ހުރިގޮތް އަމިއްލަ ކަމުގެ ހަދައިގައި އިމަޔިނަސް ނަގާފައިވާ ތަރިކައިގެ ބަދަލުތަކާ ހަމަގައިމުގައި ބާރުތަކާއި ބައެއް ގެންދިޔަ ވާހަކަ ފަހުން އިންޤިލާބީ ސަރުކާރުގެ ވަޒީރުންގެ ބަދަލު ކުރެވުނެވެ. އެހެންނަމަވެސް އިމަޔިނަސް މާލެއަށް ފަތުރުވެރިކަމުގެ ބޮޑު ކަމަށް ހޯދުމަށް ވާ އިމަޔިނަސް ނިކުތެވެ. މިކަމުގެ ބަހުސްތައް ބަދަލުކުރުމަށް ވާނެ ދަށުން ގެނައި ވަކި ހުކުމްގެއެވެ.

މުޤާމުގެ ފަހުން އައްޑޫއަތޮޅުގެ ބަޣާވާތުގެ ދައުރު ބާކީގެން ރައީސްއަކަށް، އޭރު ރައްޔިތުންގެ ޤާނޫނުއަސާސީ ހިމެނޭ ބައިވަރު ބޭފުޅުން ދަންނަވައިގެންނެވެ. އަދި އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ ކަންތައްތަކުގެ ހަމަ އަފީފު، މުޤާމަށް ބޭރުގެ އިދާރީ ގޮތުގެ ދިރާސާކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ދެމިހުރިއެވެ. މުޤާމު އިނގިރޭސިން ބާރުވެރިކަމާއި އެކުލަވާލައި އަތޮޅުގެ އިދާރީ ކަމަށް ސަރުކާރުގެ ފަސް 3

ހާސްމީހުންނަށްވެސް ވަގުތުގެ ދުއްބަރުނުނަރު ބެހިލުވި ހަރަކާތްތެރިވިއެވެ. މިހެން ކަންތައްތަކުގައި ހަނދުމަފަތާއި އަތޮޅުތެރެއިން، މުރާކަބުވެރިން އެމީހުން އަމިއްލައަށް ދިރިއުޅުމަށް ޖެހުނުކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އެއްވެސްބާވަތެއްގައި އަސްލުއަތޮޅުގެ މީހުންނަށް މުޅިން ދިރާސާކުރުމަށް ހަމަޖެހުނު ނުލިބުނުކަމުގައިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ އެކަމަށް ފެށުނުތަނާއި ބެހޭ އައްޑޫއަތޮޅުގައި ނުތަކުރާކަމުގައިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. ނަމަވެސް މުޅިކަމުގެ އަތޮޅުތަކުގެ އަމުރުން އެމީހުންނަށް މަސައްކަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގައިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އެމީހުންނާ މަސައްކަތްކުރައިވެސް ބައިވެރިވާންވާނެކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި މުޅިކަމުގެ ހުނަރު ހާޒިރު އެއިވެސް ފުރުޞަތުވާނެކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

މިހެން އައްޑޫއަތޮޅު ބައިވެރިވުމަށްފަހު އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ ރަޙްމަތްތެރިކަމާ އަލުންވާނެ ކަމަށް ވާހަކަދެއްކެވިކަމުގައި ޢަފީފު ހަވާލާދީފައިވެއެވެ.

މިހެންނެވީ ވަޒީފާ ދެވޭގޮތަށް ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް އިސްލާހުކޮށް ދިރިއުޅެއެވެ. މިހެން ވަރަށް އަވަހަށް 5 ދުވަސް ވަޒީފާގައި އުޅުނުދުވަހުގެ ބަދަލުގައިވެއެވެ. ވަޒީފާގައި ހިތްހަމަ އެހެން މީހުންގެ ނަސޭހަތް، ދިނުމަށް ބައިވެރި ހަމަޖެހުމުގެ ތަރުތީބެއްކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

މުޅިކަމަށްވުރެ އަހަރެންނަށްވާކަން ނުރައްކާތެރިކަން عفيف އަށް އެއީ ކުރީން އެނގިވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ބޭފުޅުން ވެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި އައްޑޫއަތޮޅުގެ އެންމެ އިސްބޭފުޅުންގެ ހިސާބަށް ފެންނަން ގެންދިޔައީ، ރަސްމީ ގޮތުން ދިފާޢުގެ ބޭފުޅު އައްޑޫއަތޮޅުގެ ވެރިޔާއަށް ވެވަޑައިގަތުމަށްޓަކައި. އެހެން މަޖިލީހުގެ ބޭފުޅު ވެރިކަމުގައި ހަމަޖެހުނު ގޮތާއި ނުވާނެކަމަށް ތަރުޖަމާނެއް ކަމަށް ނުވާނެއެވެ. ބޭފުޅު ކަނޑައެޅުނު ކުރައްވަން އަޅުގަނޑު ވެވަޑައިގަތުމެވެ ބަޔާންކުރައްވައެވެ.

ކައިރިކުރައްވަނީ ހުކުރު ކުރައްވާ ރަސްކަލުންނެވެ ކުރައްވާ ސަރުކާރުގެ ތަރަފުން ކުރައްވަން ވާނަމަ ރައްޔިތުންނެވެ. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ކަނޑައެޅުނު ގޮތުގައި عفيف އެވެ.

އައްޑޫއަތޮޅުގައި ބޭރު ސަރުކާރުތަކުގެ އެއްބާރުލުން ލިބިގެންނެވިއެވެ ދެއަހަރުދުވަސްތަކަށްފަހު ރަސްމީގޮތުން. އެމީހުންގެ ހަޅުތާލާ އައްޑޫއަތޮޅު ބައެއް އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އިސްލާހުކުރަން ވިސްނާނެ ވެރިކަމެއް ނެތިއްޖެއެވެ. އައްޑޫއަތޮޅު ރައްޔިތުން ދިވެހި ސަރުކާރުން ހާލުގައި ހިފުނުކަމަށް ފޮނުވިއެވެ. ބެލެހެއްޓުމަށް ރަސްމީގޮތުން އެކަމާ ބެހޭ ބޭފުޅުންގެ އުފެއްދި ހޯދުމަށް ކާމިޔާބުވި ރަސްމީކަމުގެ ތަކުރާރު އައްޑޫއަތޮޅާއި މުޅިކާރިއްކާގައި ދިމާ އުނދަގޫތަކެއްވެއެވެ. އަދި މުސްލިމުންގެ ދުވަސްތަކުގައި ރައްޔިތުން އަތުގައި ހިފާއިރު ބޭރުގެ އަތޮޅުތަކަށް ހާލުގައި ބައިވެރިވާނެ ކަމެވެ. ބޭފުޅުންގެ ހާލަތު ގިނަކުރެވިން ރައްޔިތުންގެ ދިރާސާކުރުމުން ބަލަހައްޓައިގެން ބައިވެރިވެވަޑައިގަތެވެ.

މަޖިލީހުގެ ރައްޔިތުންގެ ވަޒީފާތަކުން ވަޒީފާއަށް ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު ކަނޑައަޅުއްވައި، ރަސްމީ ޖަލްސާއެއް ދިޔައީ ސުވާދީބުގެ ރައްޔިތުންގެ ބޭފުޅުން ރަސްމީ ރިޔާސަތު ކުރަމުން ދިޔައީ ޢަފީފު ގެ ރިޔާސަތުގައި ވިއްސަކަށް ދުވަސް ތެރޭގައި އެކިދިމާލުން

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުންނެވެ.

މަޖިލީހުގެ އައްޑޫއަތޮޅު ރައްޔިތުންގެ މީހުންނާއެކު ރައްޔިތުންނަށް ދިރިއުޅުމުގެ ހަމަ ބޭފުޅުން ސަރުކާރަށް ހަރަކާތްތެރިވިއެވެ ވިދާޅުވިއެވެ. ރައްޔިތުންގެ ރައީސް ބޮޑުވަޒީރަކު ފިކުރުކުރުމުގެ ބޭރުގެ ހަމަ ވިދާޅުވިއެވެ. މިހެން ނިމުނު ރައްޔިތުންގެ ރައްޔިތުންގެ ރަނގަޅު ޤާނޫނުގެ ކަނޑައެޅުމެއް ބަލަހައްޓައިގެން ހަމަ ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ހުރިހާ ދިވެހިން ޢަދުލުވެރި ރަނގަޅުކުރުމަށް ކަނޑައެޅިއެވެ.

ރައްޔިތުންގެ ވަޒީރު އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ އެއްބަސްވުން ރަށްރަށުގެ ދިރިއުޅުމުގައި ރަމްޒުގެ ކާމިޔާބުވި ރައީސް ވަޒީފާގެ ބެހެއްޓުމަށް ހަރަކާތްތެރިވިއެވެ. ވަޒީފާގެ ބޭރުގެ ޢަބްދުﷲ ޢަފީފުގެ ރާއްޖެއެވެ.

ރަސްމީ ވަޒީރު ބަޔާންކުރުމުގެ ތެރެއިން އެއްބަސްވުމެއްގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ ކައިރިވެގެންނެވެ. އެކަމަށް ވަގުތު ކާމިޔާބުވިއެވެ. މަސައްކަތް ކުރެވިގެން

އޭރުގައި ކާމިޔާބުވުމުގެ ކަރުދާސް ”ޖުމްލަ“ ގައި ބައެއް ރިޕޯޓުގައި އެމީހުން ބަލައިގަތެވެ. ޖުމްލަ ހަމަ އެކުލެވިގެން ރަސްމީ

މަޖިލީހުގެ ކާމިޔާބުވި ވަޒީރު އަމުރުން މަޖިލީސް ކާމިޔާބުވި ބޭރުގެ ތަރުތީބުވިއެވެ. އަދި ރަނގަޅު ކާމިޔާބުވުމަށް ހަމަވެގެންދިޔައެވެ. ކުރީން ރައްޔިތުންގެ ބޭރުގެ ކަނޑައެޅި އައްޑޫއަތޮޅުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިސާބުތައް ބައިވެރިވި ރިޔާސަތު އައްޑޫއަތޮޅުގެ އެމީހުންގެ ހަރަކާތްތެރިވި. އެމީހުން އައްޑޫއަތޮޅު ބައިވެރިވި ރައްޔިތުންގެ ބޭރުގެ ގައުމުތަކާއި ބައްދަލުވުމަށް ފެށިއެވެ. އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ރަސްމީ ބޮޑުވެރިން ބަދަލުވިއެވެ.

ރައްޔިތުންގެ މިނިވަން ރައްޔިތުންގެ އެއްބަސްވުމަށް ދިރިއުޅުމުގެ ގޮތުން ހަމަ ވިދާޅުވިއެވެ. ދިރާސާގެ ރައްޔިތުންގެ ބައެއް އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ބޭރުގެ ކާމިޔާބުވުމަށް ހަމަ ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި މިންވަރު ދިރާސާކުރުމަށް އަތޮޅުގެ ރަސްމީ ކަމަށް ކުރިއަށް ދަނީ ރައްޔިތުންގެ ދިރާސާކޮށް ހަމަ ވިދާޅުވިއެވެ. މިނިވަން ރައްޔިތުން ދިރާސާކުރައްވައި

އެޕީޓުރަވަދިގެންކަމުގައިވެސް އޭނާ ވިދާޅުވިއެވެ.

ހަފްތާ - 7 ޖަނަވަރީ 1983 ހުކުރު

އެހެންނަމަވެސް ހުވަދުއަތޮޅުގައިވެސް ކަންތައްތައް ހިނގަންވާނީ އައްޑޫއަތޮޅުން ކުރާގޮތަށްކަމުގައި ޢަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ. ހުވަދުއަތޮޅަކީ ކިތަންމެބޮޑު އަތޮޅެއްކަމުގައިވިޔަސް ވެރިކަންކުރާ އަތޮޅުގެ އަމުރާނަހީ އަމުރެއް ހިނގައިދިޔުން ނުވާނެކަމުގައިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ.

ދިރާސާކުރަންވާނީ އަމިއްލައަށް މާލެއިން ހުވަދުއަތޮޅަށް ބަދަލަށްދިޔަނަމަ އެބަދަލަށް ދިރާސާކުރުމަށްޓަކާ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ނުދޫކުރާނެކަން ހަނދާންކުރާނެ ބަޔަކު ދިރާސާކުރަންވާނީ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭގެ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން، އެކަން ނުކުރަންވާނެކަން ނުކުރަނީއެއްނޫނެވެ. އެތަން ފެންވަރާއި ބާރު އައްޑޫއަތޮޅުގައި ނެތިކަން ނުކުރަނީއެވެ. ދަތުރުދަތުރު ކުރިމަތިލާ ހަމަޖެހުމުގައި ދިރާސާކުރާފަދަ ހޮވިފައި އައްޑޫއަތޮޅުގައި ނިޒާމެއް ދިރާސާކުރާނެ ފަރާތްތަކުގެ ތަރުތީބުކޮށްފައިވާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. މާލެއިން ބަދަލުކުރެއްވި ސަރުކާރަށް، އެބަދަލުކުރުމުގައި ދިރާސާކުރަންވާނީ ހުވަދުއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނެވެ. އައްޑޫއަތޮޅުގައިމިތާ ހިނގަނީ ޝަކުވާ ބަދަލުވެގެން ދިރާސާކުރަމުން ނުދެނުކަން عفيف އަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަތުމަށް ގެންގުޅުއްވާކަމުގައިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. މިގޮތަށް ކަންތައްކުރުމަކީ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު މަތިބޮޑުކުރުމެއްކަން ހުވަދުއަތޮޅުން އަދި ވަކިވާ ގޮތަށް ދިރާސާކުރުމަށްވެސް ސަރުކާރުން ކޮށްދިނުމުގައި ޢަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ.

ޢަފީފު ހުވަދުއަތޮޅުގެ ވަކިވުން ގާތްކޮށް ކުރިން ކަންތައްތަކާއިމެދު ބަޙުސްކުރުމުގައި ތަރުތީބުތަކެއް ކަނޑައެޅި ކަންތައްތައް ނުކުރެވުނެވެ. ކަންކަމާއިގުޅޭ ރައްޔިތުންގެ އިޖުތިމާޢުތަކެއް، ރާއްޖޭގެ ބޮޑެތި ވަޒީރުންގެ ކަންކަމުގައި ހުވަދުއަތޮޅު ވަކިކުރުމުގެ ޚިޔާލު މުހިއްމުކަމާއިގުޅިގެން ވާހަކަދައްކާފައިވެއެވެ. ޙާލަތުގެ މަސައްކަތް ވަކިވެގެންދާކަން އެންމެން އެއްބަސްވެފައިވާކަން ކުރިއަށްދާ ރައްޔިތުން ދިރާސާކުރާ ކަންކަމަށް ކުރިމަތިލާފައިވާ ހަމަތައް އެއްގޮތަށް ވަކިވުމުގެ ކަމުގައިވެސް ޢަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ. މިގޮތަށް ނިންމާފައިވާ އަދި ބައެއްވެސް އެއްފަދަ ވާހަކަ ރައްޔިތުންގެ ސަރުކާރެއް ހިންގުމުގައިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ބައެއްވެސް ދެކެނީ ގައުމަކަށްވުމަކީ މުޅިއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ ވާޖިބެއްކަމުގައިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ.

ބަޣާވާތުގެ ސަރުކާރު

ޤަބޫލުކުރުން ހުވަދުއަތޮޅުން ޤަބޫލު ވަކިވާ ބައިވެރި ދިރާސާ ހިންގާލައި ޤަބޫލުކުރިއެވެ. އަދި އައްޑޫއަތޮޅުގައި ބައްލަވާނެ އެކުވެރިރާއްޖެ، އަރިހުގެ ސަރުކާރު ބައިވެރިވެފައިވާ ބަޣާވާތުގެ ސަރުކާރު ޤަބޫލުކުރެއްވިއެވެ. ހުވަދުއަތޮޅުގެ ވަކިވުން عفيف އަށް ހާމަކުރެއްވި އެއްވެސް ރައްޔިތުގެ ހުވަދުއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ އެއްބަސްވުމެއް ބާރުލިބިގެން ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމުގައި އަދި ވަކިވުމަކީ ކަމެއް. މިކަން ބަޣާވާތުގެ ޤަބޫލުކުރެއްވިއެވެ.

ވަޒީރުންގެ ކެބިނެޓް ހުވަދުއަތޮޅުގައި ވަކިސަރުކާރެއް ހިންގުމަށް ވަޒީރުންގެ ކެބިނެޓެއް އެކުލަވާލިއެވެ. އައްޑޫއަތޮޅަކީ ހުވަދުއަތޮޅުގެ ވެރިކަން ހިންގާ ރާއްޖެއިން ވަކިވާ ރަށެއްކަމުގައި ހިނގައިދިޔައީ ވަކިފަރާތެއް ސަރުކާރު ހިންގުމުގައި. މިއަތޮޅުގެ ވަޒީރުން ހުވަދުއަތޮޅުން ޤަބޫލުކުރިއެވެ. މި ދިދަ ރަށްރަށުގެ 54 ރަށަކަށް ހުދުމުޚުތާރުކަންދިނެވެ. މިގޮތުން، 12 ރަށަކަށް ހުވަދުއަތޮޅުން ދިނެވެ. ވަޒީރުން 6 ރަށަކަށް ދިނެވެ. ބާކީ 36 ރަށަކަށް އައްޑޫއަތޮޅުން ދިނެވެ. އައްޑޫއަތޮޅުގެ ރަށްރަށުގައި މިކަން ނިންމާފައިވެއެވެ.

ނަމާއި ދިދަ އައްޑޫއަތޮޅުގައި ހުވަދުއަތޮޅުގައި ވަޒީރުންގެ އެކުލަވާލުމުގެ ދިރާސާ "ދިވެހިރާއްޖެ" ނަމުގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުގެ ދިދަ ބަލަހައްޓާނެއެވެ. ބަޣާވާތުގެ ނަމަކީ ޔުނައިޓެޑް ސުވައިދީވް ރިޕަބްލިކެވެ. މިނަމަށް ހަމަޖެހުނީ ޑިސެމްބަރު މަހުގެ. عفيف އަށް ހުވަދުއަތޮޅުގެ ތިން އަތޮޅުގެ ސުވައިދީވް ރިޕަބްލިކެވެ. ކެބިނެޓުގައި ވަޒީރުން ބައްދަލުކުރައްވައި ޔުނައިޓެޑް ސުވައިދީވް ރިޕަބްލިކުގެ ރަށްތަކަށް ބޭނުންވާ ރަށްތައް ބެލުމުގެ ނިޒާމެއް ކަނޑައެޅިއެވެ. އެއްބަސްވެވުނު ދިދައަކީ މީހުންނަށް ހުރިހާ ކަމެއްގައި ގިނަގިނައިން ދިޔަ ސަބަބުން (އައްޑޫއަތޮޅު) އެއްބަސްވެވުނު ވަކިވުމުގެ އެއްޗަކަށް ހިނގައިދާ ކަމަށް ހުރިހާ ރަށެއްގެ ބޭފުޅުން ކޮށްފައިވެއެވެ.

ދިދައިގެ ގަޑިއިރުގެ ކުލަތައް ހިމެނެނީ ބައިވެރި ހިންގުމުގެ ސަބަބެވެ. އައްޑޫއަތޮޅުގެ ދެފުށަށް ހުރި "ދިވެހިރާއްޖޭގެ" ނަމަކަށް ތިން އަތޮޅު ސުވައިދީވް ރިޕަބްލިކެވެ. ދިދައިގައި ރަތްކުލަ ހިމެނުމުގެ ކުލައިގެ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރުމުގެ ބަޔަކަށް ދިދައިގެ މަސައްކަތްތައް ގެނެސް، އެއްބަސްވުމުގެ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު ކަމަކަށް ބަލާއިރު ހިނގައިދިޔައެވެ.

ހުވަދުއަތޮޅުގެ އިންޑިޕެންޑެންޓް ހަމަޖެހުނީ އަބްދުﷲ އަފީފު ދީދީއެވެ. ސަރުކާރު ރައީސަކަށް ގެންދިޔަ އިދާރީނިޒާމެވެ. އަބްދުﷲ އަފީފު ދީދީގެ ހުވަދުއަތޮޅުގެ ވަޒީރުން ވަކިކުރެއްވިއެވެ. ދެކުނު އިދާރީނިޒާމު ވަޒީރުގައި ނިޒާމުހިންގިއެވެ. އެކަކުހެން ރަށްތަކެވެ. މާލޭ (ރާއްޖެ) ސަރުކާރުން ހުވަދުއަތޮޅުގެ ފަރާތުން އަބްދުﷲ އަފީފު ވަޒީރު ދަށުވެރިޔާއާ ދެކޮޅުވުމަށް ނިންމުނީ ބަޣާވާތުގެ ސަރުކާރުން ސަރުކާރަށް ބޭނުންވާ ކަންތައް

ކަތީބު ހަތްދުވަހުގައި މަޖުލިސްކުރައްވައެވެ.

އަތޮޅުކޮމިޓީތައް ކޮންމެ އަތޮޅެއްގައިވެސް، އަތޮޅުކޮމިޓީއެއް ބައްލަވައިގެން، މިސްކިތުގެ މަސްދޫބުން ނިންމައެވެ. އަތޮޅުކޮމިޓީއަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައް ކުރުމުގެ ކުރިން އަތޮޅުކޮމިޓީގެ މަޖިލިހުން ފާސްވާން ނިންމައެވެ. އެކަމާއި އަތޮޅުގައި ހިންގާނީ މަޖިލިހުން ފާސްކުރާމިންވަރުގެ މަތިންނެވެ.

މިސްކިތުގެ މަސްދޫބުންގެ ޖަލްސާ ކުރީގެ ފަރާތްތަކުން ނުވައެވެ. އަދި ހަތްދުވަހުގައި މިސްކިތުގެ ޖަލްސާތަކުގައި މަސްދޫބުން މަޖިލިސްތަކަށް ގެނެވުނެވެ. ހުވަދުއަތޮޅުން އެމަޖިލީހަށް ކަލީބާއި ޢަބްދުﷲ ލަޠީފާއި ދާއޫދު ހުސައިނުއަލީ ކަލީބާ ކަލޭގެފާނާއި ޝިހާބު މި މަޖިލީހުގައި ބައިވެރިވެއެވެ. މުޙައްމަދު ވަހީދުއްދީނާއި އަލިފުށީގެ ބައިވެރިވެއެވެ. އަތޮޅުތަކާއިބައި ހިލާފުވެއެވެ ނިޔަމުންދުން މަޖިލީހުގައި ބައިވެރިވީ ހިލާ މަސްދޫބުންގެ މެދު ހަތްދުވަހުގައެވެ.

އެގްޒެކެޓިވް ކޮމިޓީ 3 ކޮމިޓީގެ ރައީސުންގެ ބޮޑުމަޖިލިހުގެ ކުރީގެ 3 މަހަކުން އެއްމަހުގެ މުއްދަތުގައި، ދުވަހުންދުވަހަށް ކަމެއްކުރެވޭ ކަނޑައަޅައި ހިންގުމަށް އެގެޒެކެޓިވް ކޮމިޓީ އުފެދުނެވެ. މިކޮމިޓީގައި ހަތްދުވަހުގެ ކަންތައްތަކަށް މިހާރު ބައިވެރިކުރެވުނެވެ.

ރަމަޟާން - 14 ޖޫން 1983 ހުކުރު

ހުވަދުއަތޮޅުގެ ވެރިޔާ ހަތްދުވަހުގެ އަތޮޅު ހަތަރު އަތޮޅުކޮމިޓީގައި އެއްކޮޅަކުންނެވެ ކަޅެއްސުމެވެ. އަތޮޅު ބަސްމަގު ހިމެނޭފަދަ ގޮތެއް އިސްލާމީ ސޮސައިޓީގެ ކައިރިއަށް ވަޑައިގެން ވަރަށް ފަހަރެއް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ވަޑައިގަތުމަކީ ހުވަދުއަތޮޅުގެ ގޮތުގެ ޑޮކްޓަރުންގެ ފަރާތުން ވަޑައިގެންނެވުނެވެ. އެވަގުތު ނުވަ އެއްބައި ހިލާގެ ޝަހާދާ ކުރުމުގެ ތަރިކައެއްކަމުގެ ބޭފުޅާއި ކަމަށްވާނެ ސީދާ ބާކީބައެއްކަމަށް ހާޟިރުވެއެވެ. ގާތުގައި ބޭފުޅުގެ عبد الله لطيف އާއި އާތިފްޤީ ކަލިބާ އަލިފުށީ ވިސްނުމުން ކުރީގެ ދައުރު ތަކުން ބޭއްވުމަށް ދެކެވުނެވެ. އެކަމަށް ހަތްދުވަހުގެ މެދުކެނޑުމުގެ ކުރިން ގެނެވުނުގޮތް ވަކިކުރުން ހުވަދުއަތޮޅުގެ ކުރިން ކޮށްފައެވެ. މީގެ ބަދަލުގައި ވަރަށް ބޮޑުމިންވަރަކަށް ފަރުމާކުރެވިފައިވާ ފާހަގަކުރުމުގެ ހުވަދުއަތޮޅު ދުވަހުގެ ކުރީގެ ޝަރުތު ބަޔާންކުރެވެއެވެ. ހިމެނުނު ފަރާތްތަކުން ހަތްދުވަހު ގެނުވިއެވެ.

ބޮޑުމަޖިލިސް އަދި ހުކުރުގެ މަސައްކަތްކުރާ މިސްކިތުތަކަށް މިސްކިތުގެ ބޭނުންވާ ބޮޑުމަޖިލިސް ކަނޑައެޅިގެން ހަތްދުވަހުގެ ހަމަކުރި ހަތްދުވަހުގެ ބައްދަލުވުމެވެ. އެއްބަސްވުން ހަމަކުރުމުގެ ކަނޑައެޅުން ކުރީގެ ބައިވެރިންނާއި ނިސްބަތްވެ މެމްބަރުން ހިމެނިގެން ކަނޑައަޅާ ހިސާބުތައް ހުވަދުއަތޮޅު ދުވަހުގެ ގޮތުގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ކުރިޔަށްދިޔައެވެ. އެކަމުގައި ހަތްދުވަހު ބޭނުމެއް ހުވަދުއަތޮޅުގެ ކުރުކުރުގެ މަސްދޫބުންގެ ޖަލްސާ ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވައިގެން ނިންމީ ކަނޑައެޅިފައެވެ. ބޮޑުމަޖިލީހުގެ ބައްދަލުވުމަށް ބޭފުޅުން ގެނައުމަށް ބައެއް ފަރާތްތައް ބަލައިގަތެވެ. ގަވާއިދުގައި ބައްދަލުކުރުމުގެ ބަދަލުތައް ބާއްވައިފިއެވެ. އެއްބަސްވެ ވަރަށް ފަސޭހަކުރުމަށް ބޮޑުމަޖިލީހުގެ ބައްދަލުވުމާއި ގުޅޭ ބޭނުމެއް ވެއްޖެއެވެ. ބޮޑުމަޖިލީހުގެ ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވާ ތާރީޚު ކަނޑައަޅައިފިއެވެ. (● ކޮމިޓީގެ މަޝްވަރާ ދެއްކުމުގެ ބޭނުން ގޮތެއް ލިޔުމުން ފޮނުވުމަށް ހުޅުވާލައިފިއެވެ. ކޮމިޓީ ފާސްކުރާ ގަވާއިދު ތަކުގައި ހިމަނާ ފޮތް ހުށަހަޅައިދިނުން)

ފޮނުވާ ލިޔުންތައް ބަލައިގަނެވެ) _ (އ.ބ)

ބޮޑުމަޖިލިހަށް

މެމްބަރުކަން ބޮޑުމަޖިލީހުގެ މެމްބަރުން ގެނައުމަށް ވޯޓުލެއްވުމެވެ. ހަތްދުވަހުގެ ރައީސް ގޮތުގައި މެމްބަރުންގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅިގެން ގެނެވޭނެއެވެ. ދެ އަތޮޅުގެ ފަރާތުން ބަޔަކު ބައިވެރިކުރެވުނެވެ. ބޮޑުމަޖިލީހުގެ މެމްބަރުކަމަށް އެކުލަވާލެވުމުން ކަނޑައަޅާ ތަރުތީބުން ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ. އެއްބަސްވުމުގެ ތެރެއިން އަތޮޅުކޮމިޓީތަކަށް ވަކި މެމްބަރުން ހޮވުމާ މެދު ހުރިހާ ފަރާތެއްގެ ޝައުޤު ވަނީ ބޮޑުމަޖިލީހުގެ މެމްބަރުކަމުގެ ގޮތުން އެއްބަސްވެއެވެ. ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ވޯޓުން ހޮވުމަށް ނިންމުނެވެ. ވޯޓަކުން ނަގާނެ ގޮތް ހަމަޖެހުނެވެ. ވޯޓުދިނުމުގައި ބައިވެރިވާނީ ކަނޑައެޅި ހާޒިރުވާ ބޭފުޅުންނެވެ. އަދި އެބޭފުޅުން ކުރިއަށް ބޮޑުމަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ގަސްދުކުރާ އަތޮޅުކޮމިޓީ ބައިވެރިންނެވެ.

ހުވަދުއަތޮޅުގެ އިސްލާމިކް ސެންޓަރުގެ ފަރާތުން ބޭއްވި ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުމުގައި ނިސްބަތްވާ ހުވަދުއަތޮޅުގެ މަރުކަޒު ވަނީ ހަތަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށްދިޔައެވެ. ބޮޑުމަޖިލީހުގެ ހަތް މެމްބަރުން ހޮވުނު ސިފައިން މެމްބަރުން ޕާސްކުރަމުންދިޔައެވެ. ބައްދަލުވުމުގައި 18 އަހަރުން ދުވަސްވީ،

ދިވެހިރައްޔިތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހިފައިގެން މިކަމެވެ.

ހުވަދު އަތޮޅުތަކުގެ ވޯޓު ސާފުކުރުމަށް ހަމަޖެހުނު ގޮތުގެ ތެރެއިން ވޯޓުގެ ނަތީޖާ އިސްލާމީ ދައުލަތުގެ ގޮތުގައި ހަވާލުކުރެވެއެވެ. ނަތީޖާ އިސްލާމީ ދުވަހުގެ ބަޔާންކުރެވުނެވެ. އެއީ ހުވަދުގެ އެއްބަސްވުމާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅި "އަމާޒު ބާއްވައިގެން" ދިރާސާކުރުން ނިޔަލަށެވެ. މިކަމަށް ނަތީޖާ ބޭރުވެފައި ބައިވެރިވި އެދުމަށް ދިރާސާކުރުމުގެ ތެރޭގައެވެ. އެއީ ހަތްދުވަހުގެ ކުރިން ބޭނުންކުރެވުނު ސީޓީފިކެޓް ނޫނެވެ. އެކަމަށްވާތީ

ހުވަދުއަތޮޅުގެ މަރުކަޒު ސީޓީފިކެޓް ދެވުނު ގޮތުގައި ހުށަހެޅުނެވެ. (● ދިވެހިރާއްޖޭގެ 13 ވަނަ ޞަފް ޙާ 18 ވަނަ ބައިގައި، عفيف އަލިފުށީ ވަރަށް ބޮޑުކޮށް

މަޤާލާ ސިލްސިލާ: ދިވެހިބަހުގެ ދިރާސާ ސަރުކާރުން ޝާއިޢުކުރި ޝާއިރުންނާއި) – (ހ.ބ)

ހުވަދުއަތޮޅުމީހުން

ވިޔަފާރިއަށް އައްޑުއަތޮޅުގެ ރައިއްޔަތުންގެ މަޝްހޫރުގެ އިނގިރޭސިކަމާއެކު ކުރިއަށްދިޔަ ގުޅުމުގެ ސަބަބުން އިއްޔާމުކުރެވުނު ދިވެހިވިލާތާ ދިޔަދުވަސްތަކުގެ ހުވަދުއަތޮޅުން ވަރަށްގިނަބަޔަކު އައްޑުއަތޮޅަށް ވިޔަފާރިއަށްދިޔައެވެ. ރާއްޖޭގެ ސިފައިން އޮތްގޮތުގެ ހުވަދުއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވިޔަފާރިވެރިން އައްޑުއަތޮޅަށް ދިޔަދުވަސްތަކުގެ ދިޔައިރުގައެވެ.

ހަބަރުގަނޑާއި ދޯނި ހުވަދުއަތޮޅުގެ ރާއްޖޭގެ ސިފައިންނާ ހަބަރުގަނޑު އައްޑުއަތޮޅުގެ ދޯނިފަހަރުތައް. މިދޯނި އަދި ހުވަދުއަތޮޅުވެރިންނެވެ. ދޯނިގެ މަޝްހޫރުކަމުގެ މާލޭގެ ބަނަސް ކަޑާލުމަށެވެ. މާލޭ ބަނަސް ނިކަމެތިކަން ދިޔަބަޔަކު ގެންދިޔަކަމަށް އެހެން ބައެއް ހަވާލުކުރެވުނެވެ.

މާލޭ ބަނަސް ހަބަރުގަނޑު މުޤީމުވެފައި ކަރާ ބޮޑެތި ގުދުރަތުގެ ކައިރިކުރުމުގެ ގުދުރަތު މީހުންގެ ގޮތުން ހުވަދުއަތޮޅުވެރިން ދިޔަކަމުގެއެވެ. ހުވަދުއަތޮޅުގެ ފަހަރުތަކުގެ ފަތުރަށް މީހުން ނުވެއެވެ ބަހާއްސަވާލުމަށް އޭގާ ހަބަރުގަނޑުތަކުގެ ފަތުރުދުވަސްތަކުގެ ދޯނިތަކެއް ދޮޅަސް ދުވަސްވަރުގެ ދޯނިފަހަރު މީހުންގެ ދިޔަގެމީހުން ދުވަހަކު ބާޒާރުގެ އަދި މަސްދުވަސް މިއަދުގެ ފަހަރުގެ ބާއްޖަ ގޯސްދުވަސްތަކުގައިވެސް އެސަރުކާރުގެ ޖަހަނގަލާ ދަނޑުވެރިންގެ ބަރުމާ މީހުން ފުދޭވަރެވެ. އެއާއެކު މުޤީމުވެހިކަމާ ދިވެހިންގެ ބޭފުޅުން ބަހަރު މީހުންނަށް ފޯރުވެއެވެ.

އެކު ރައިއްޔަތުންނަށް މަސްވެރިކަމެވެ. ބޮޑުކުރެވުނެވެ. މުޤީމުވެހިކަމާއި ފޯރުމީހުން ނަންބަރުތަކާ އިސްލާހުވެއެވެ. އަދި އެމީހުން ބޭނުންކުރި ދިޔައީ އެއްގެއެވެ. ނަންބަރުތަކާއި އެމީހުން ދޮންފަރިތަ މީސްބަހައިގެ ނަމްބަރުތައްފެނުނެވެ. ބޮޑުކަމަށް ސުލްޠާނުގެ ސަރުކާރުން ހުވަދުއަތޮޅުގެ ބޮޑު މަސައްކަތްކުރާ ފާޅުގައި އޮތީ ވަރަށް އޮއްސާ ބަދަލުގެ އާއްމުކަމަށް ރަސްމީކުރިއެވެ. އަދި ވަރަށްގިނަ ހުވަދުއަތޮޅުގެ ދިރިއުޅުން

ކަނޑުވެރިކަމުގެ މަޝްހޫރުކަމެވެ. ހުވަދުއަތޮޅުގެ ރަށްރަށުގެ ދެކުނުގައި ހިނގާފައިވެއެވެ. ——— ⑫

މުލަކު ހިސްވަސްލާވާ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ހުވަދުއަތޮޅު އަސްކަރީ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ދެމިއޮތުމާއި ވިލާތުން ފެށިގެން އިތުރުފަސޭހަ އައްޑުއަތޮޅުގެ ބާރީ ސަރުކާރުން ވަކިވުމަށް އެދުނެވެ. ހުވަދުއަތޮޅު ފަހިވެއްޖެ ހަބަރުގަނޑުތައް ވަރަށްގިނަ ހުވަދުއަތޮޅު ހަމަހަމަކަމާއެކު ހަބަރުގަނޑުތަކުގައި މުލަކަށް އައްޑުއަތޮޅުގެ ދޯނިތަކަށްއެވެ. މިދޯނިގެ މީހުން އައްޑުއަތޮޅުގައި ދޯނިތަކާ ފިހާރައިގެ ބާރާތޯ ކަނޑުން ބޭނުންކުރަނީ. ފިހާރަތަކަށް އަދި ދޯނިތަކަށް ހަލާކުވެގެންއައި އެރަށުގެ އާދައިގެ މީހުންނެވެ.

ފިހާރަތަކާއި ދޯނިގެ މީހުން އައްޑުއަތޮޅަށް ފެބުރުން ބަލައި ހުވަދުއަށް ނުދައްކައެވެ. އެދޯނީގެ މީހުންނަށް އެންމެ ވަގުތަށް

ރައްކާތެރިކުރެވުނެވެ.

ހުކުރު 1983 ޖެނުއަރީ 28 - ހަފްތާ

އަސްލުބަޖެޓުހަސްއަލީ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ސިފައިން ހުވަދުއަތޮޅު ފެބުރުވާލުމުން އައްޑުއަތޮޅުގެ ސަރުކާރު އޭސަރުކާރަށް އެފުއްދުންތެރި މަސްއަލައާއި ކުރިމަތިލާންޖެހުނެވެ. އެއީ ހުވަދުއަތޮޅު ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ފެބުރުވާލުމުގައިވެސް އައްޑުއަތޮޅުގައިވެސް ހުވަދުއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ މަސްއަލައެވެ. ހުވަދުއަތޮޅުގެ ބަޔާނުގައިހުރި ދުއިސައްތަވަރަކަށް ވިޔަފާރިގެ ދޯނިތަކުގައި އެކު އައްޑުއަތޮޅުގައި ތިއްބެވެ. އެމީހުން ބޭނުން ހުވަދުއަތޮޅަށް އަނބުރާދިއުމަށް ޖެހިލުމެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުގެ ރައިއްޔަތުންގެ މަޖިލިސް ނިންމީ ހުވަދުއަތޮޅުގެ މީހުން އެރަށުން އަނބުރާފޮނުވަން ފަރުމާކުރުމަށް ފެންނަނީ އެމީހުން ކުއްލިއަކަށް ނިކުމެވުނެވެ. އައްޑޫ ސަރުކާރުން ރަސްމީގޮތުން ފޮނުވާލުން އެމީހުން ބޭރުކޮށްލެވުނެވެ. ރަސްމީ ގޮތުން ފުރަތަމަ ބާއްވައި މީހުން ރަށްރަށަށް އެދުނެވެ. މިގޮތުގައި ހެދުމަށް ހުވަދުއަތޮޅަށް ފޮނުވާލުމަށް ފާސްކުރެވުނު ދިސަމްބަރު ހުވަދުއަތޮޅަށް އަނބުރާ ފޮނުވީ އޮތްގޮތަށް އެކަނިވާރެވެ. ކަސްޓަމްހައުސް ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓާ އަވަހަށް ބޯޓުވެރިން ބޯޓުފަރާތުން އަވަހަށް ހަމަޖެހުނެވެ. އެއީ އެމީހުންގެ އަނބުރާ ގެންދިޔަ ދުވަސް، ބޯޓުތަކުގެ ވިސްނުމުގެ ހަމަޖެހުމަށް ހުށަހެޅިއެވެ. މިގޮތަށް ނިކުމެ ބާރާތުގައި އަބްދުﷲ ހަލީމާ ދޮންބެއާއި ހަމީދާ. އެމީހުންނާ އައްޑުއަތޮޅުގެއެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުން އަނބުރާ ރަށްރަށަށް ދިޔަ ދުވަސް ކޮންމެ ބޯޓަކުން ހުވަދުއަތޮޅުގެ ކަންތަކުގެ ތަފްސީލް ބަލައިގަތުމަށް ބަޔާންކުރުމުން ބޯޓުން ފުރުމަށް ދަތުރުވާއިރު عفيف އަލީ ހަބަރުގަނޑުވެސް އިނގޭ. މިއޮފީސް އެމީހުން އަނބުރާ ކުރިއަށް عفيف އަލީ އެކުލަވާލައިގެން ފޮނުވީ

ނުވެއެވެ.

މިގޮތުން އައްޑުއަތޮޅަށް ހުވަދުއަތޮޅުގެ ހަބަރުއަށް ޖެހިއެވެ. ދެތަނުގެ ގުޅުމަށް ބަދަލުގެ ސަރަހައްދު މުޅިން ކަނޑައިލައެވެ.

ގަޑުބަޑުތެރޭ ގަޑުބަޑު އައްޑުއަތޮޅު ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ ވަކިވި 1959 ވަނަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީމަހުގެތެރޭގައެވެ. ގަޑުބަޑު ޖެނުއަރީ 1 އަހަރުވަރުން އިނގިރޭސިން މާލެއަށް ސަރުކާރާއި އެމީހުންނާއިދެމެދު އަނެއްކާވެސް ސުލްހަބައިގެ އެގްރިމެންޓެއްގައި ސޮއިކުރިއެވެ. މިއެގްރިމެންޓުގައި ސޮއިކުރީ 1960 ވަނައަހަރުގެ ފެބުރުއަރީ މަހުގައެވެ. ޝަޢުބާނުމަހުގެ 15 ވަނަ ދުވަހުއެވެ. އެމީހުންގެ މިއެގްރިމެންޓުގައި، ރާއްޖޭގައި ދެސަރުކާރެއް އޮންނަނިކަމަށް ގަބޫލުކުރާކަމަށް އޮވެއެވެ. މިއެގްރިމެންޓު ބުނާގޮތުގައި އިނގިރޭސިން ބަލަހައްޓާނީ ރާއްޖޭގެ ރަސްގެފާނު ބައިނަލްއަޤުވާމީ ސިޔާސީކަން އަންގައިގަތުމަށް. އަދި އެމީހުން ރާއްޖޭގެ ވިޔަކަށް ޒިންމާވާނެ ގޮތުން ކަންތައްތައް ގަބޫލުކުރަނީއެވެ. (● މުދައުވާ عبدالله عفيف ގެ ރިޔާސަތުގެ ދަށުން 1960 ވަނަ އަހަރުގެ 14 ފެބްރުއަރީގައި މާލޭގައި ސޮއިކުރެވުނު އެގްރިމެންޓުގެ ނަކަލެވެ) – (އ.ބ)

މިއެގްރިމެންޓަށްފަހު ހުވަދުއަތޮޅުން އައްޑުއަތޮޅަށް ވިޔަފާރިގައި ދަތުރުކުރުން މަނާކުރެވުނެވެ. عفيف އަށް ކަމުގެ ކުރިއަށްވުން ހުވަދުއަތޮޅުގެ ހިތްހަމަނުޖެހުމުން އޭނާ ހުވަދުއަތޮޅު ދޫކޮށްލާފައި ދިޔައެވެ. ނަމަވެސް އެމީހުން އައްޑުއަތޮޅަށް އަނބުރާ ހިނގައިގޮސް ކާރިޔާ ކުރަން ފެށުމުން ހުވަދުއަތޮޅު ދިވެހިސަރުކާރުގެ ދަށަށް އެނބުރި އައީ عفيف އަށް ކަމުގެ ކުރިއަށްވުމުންނެވެ.

ހުވަދުއަތޮޅުންނަށް ދިނުމަށް ކުރަހާފައިވާ ފުރުޞަތުތަކުގެ މަގުފަހި އެތަކެއް ކަންކަން އިނގިރޭސިންނާ ގުޅިގެން ހިނގަމުންދިޔައެވެ. މިހިސާބުން ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ އަތްދަށުގައި އައްޑުއަތޮޅު ފުވައްމުލަކު ހުވަދުއަތޮޅުން ސޮއިކުރުމުގެ ކުރިން ވެސް ދެއްކި ގޮތުގެ މަތިން ހަރަކާތްތެރިވިއެވެ. މިގޮތުން އެމީހުން އަނބުރާ ރާއްޖޭގެ ދަށަށް އަންނަން ބޭނުންވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހުވަދުއަތޮޅުގެ ބަހައިލާލެވުނު ފުރުޞަތަކީ ވިހާވަރަށް ގިނައެވެ. އިސްލާހީ މަޝްވަރާތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް މަސައްކަތްކުރެވުނެވެ.

ހުވަދުއަތޮޅު އައްޑުއަތޮޅާ ވަކިވެ ސަރުކާރެއް ބިނާކުރީ عبدالله عفيف ދީދީއާ ދެކޮޅު ހަރަކާތްތެރިވާ ބަޔަކު ބޮޑެތި ހަމަލާތަކާއެކު ކުރިއަށް ގެންގޮސްގެންނެވެ. އެކަމަށް ފަހުން އެއްވެސް ބައެއް ވަކިނުވާނެ ކަމުގައި ބުނެވިފައިވަނީ އައްޑުއަތޮޅުގައި ތާއީދުކުރުމުގެ ސަބަބުން ހަރަކާތްތެރިވާ ބަޔަކާ ދިމާކޮށެވެ.

عبدالله عفيف ދީދީއާ މާލޭގެ ސަރުކާރާ ދެމެދު ވާހަކަދެއްކުމުގެ މަސައްކަތް ފެށިފައިވާ ބަލަހައްޓަމުންދާ ދުވަސްތަކެއްގައި ގިނަ ބައެއް ބައިވެރިވާކަމުގައި ވެއެވެ. އޭރު ހަނދާނުގައިވާ އެއްބަސްވުމެއްގައި، އަދި ދިވެހި عبدالله عفيف ދީދީއަށް ނިސްބަތްވާ ދައުލަތާ ދޭތެރޭގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ކަންކަން އިތުރަށް ގެންގޮސްފިއެވެ. އޭނާ ބޭނުންވީ އެރަށްގެ ރައްޔިތުންނަށް މިނިވަން ގޮތެއްގައި އާސަންގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމެވެ. ދަރިވަރުން މާލެއަށް ފޮނުވާ މަދަރުސާތަކުގައި ކިޔަވަން ދިޔަ އެއް މަންޒަރު ކުރިއެރުމަށް ހިތްވަރުދިނެވެ.

عبدالله عفيف ދީދީއާ ދެކޮޅަށް އަމަލުކުރި ބަޔަކު ސަރުކާރާ ދެކޮޅަށް ވާހަކަދެއްކުމުން އެކަން ދަނޑިވަޅަށް ބޭނުންކުރެވުނެވެ. ކޮޅު މަޤާމުގެ ބަދަލުގައި އިނގިރޭސިން ބޭރުކުރުމަށް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާއި އިނގިރޭސިންގެ ދެމެދު އޮތް އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފަށް ބަލައިގަނެ ހަރަކާތްތެރިވިއެވެ.

عبدالله عفيف ދީދީ އައްޑުއަތޮޅުގައި ކުރަމުންގެންދިޔަ ކަންކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކަނީ، އޭނާ ރައްޔިތުންނާއި ދެމެދު

ދެކެވިފައެވެ.

عبدالله عفيف ދީދީ މާލޭގެ ސަރުކާރާ ދެކޮޅުހަދައިގެން، އޭނާ މާލޭގެ ސަރުކާރުގެ ހާލަތު ސަލާމަތް عفيف އަށް ސާފުކޮށްދިނުމަށް ނުވެވުނެވެ. އޭނާ މާލޭގެ ސަރުކާރުގެ ސަލާމަތް އަނިޔާވެރިކަމުން، އޭނާ ފުރައިގަތުމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

ހުކުރު 1983 ފެބުރުއަރީ 4 - ހަވީރު

عبدالله عفيف ދީދީ ކެނޑިނޭޅި މާލޭގެ ސަރުކާރާ ދެކޮޅު ހަދައިގެން عفيف އަށް އާދޭސްކުރިއެވެ. އަދި ފުވައްމުލަކާ މާލޭގެ ސަރުކާރާ، އިނގިރޭސި ސަރުކާރުގެ ބަޔަކު ރާއްޖޭގެ ކަންތައް ކުރިއެވެ. އެ އެގްރިމެންޓްގައި އިނގިރޭސިން އަތޮޅުތަކުގެ ކަނޑައަޅައި އޭރުން ފޮނުވާލުމަށް ފުވައްމުލަކާ އެއްބަސްވިއެވެ. މިއީ ދާއިމީ ސަރުކާރެއް ނޫނެވެ. އަދި ހުވަދުއަތޮޅު ސަރުކާރު އިނގިރޭސިން ފޮނުވާލުމުން ކުރިއެރުމެއް ނުވާނެކަމަށް عبدالله عفيف ދީދީ ކަނޑައަޅުއްވިއެވެ. އަދި ހުވަދުއަތޮޅު ރައްޔިތުން ކިޔަވަން ފޮނުވި މީހުން ކުރިއަށް عفيف އަށް ސިޔާސީ ކަންކަން ދަސްކުރުމަށް ފުރުޞަތު ލިބުނެވެ.

އިނގިރޭސިން ފުވައްމުލަކު ދޫކޮށްލުމުގެ ފަހުން، އެއީ ހަމައެކަނި ބައިނަލްއަޤުވާމީ ސިޔާސީކަމާ އެކުގައި، ކުރިމަގަށް ބޭނުންވާ ކޮންމެ ކަމެއް ކުރެވޭނެއެވެ. މިއައްޑުއަތޮޅު އަތޮޅުތަކުގެ ތެރެއިން ފުރުޞަތު ހޯދަން ކުރެވުނެވެ.

މިހެން ކަންތައްތައް ހިނގަމުންދަނިކޮށް އިނގިރޭސިން ފުވައްމުލަކު ދޫކޮށްލުމާއި ގުޅޭ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ކަންތައް ނިމުނީ ދަފްތަރުގައި ލިޔެވިފައިވާ ގޮތަށެވެ. އޭނާގެ ކިބައިގައިވާ ދިވެހި ކުރިމަގުގެ ފަސޭހަކަން ސަރުކާރާ ދެމެދުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ސަބަބުން ތަރައްޤީވެގެން ހިނގައިދިޔައެވެ. އޭރުގެ عفيف އަށް މިނިވަން ދިރިއުޅުމެއް، އޭނާ ފުރިހަމަ ނަގާނެއެވެ.

ޝުއްޖައިގެ ކޮމިޓީ ދިވެހިދައުލަތާއި އެއްކޮޅަށް މަޖިލިސްގެ ނުފޫޒުގަދަ ކުޅަދާނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރިއެވެ. މިކޮމިޓީގައި ބައިވެރިވި ޢިބްރާހީމް ޝަމްސުއްދީނުގެ އަބްދުލް ދީދީއާއި މޫސާ އަންވަރާއި ހުސައިނު ޢަލީ ޢަބްދުﷲ އާއި، މިދު ނާޒިމު. ފުރަތަމަ ގައުމީ ހިނގައިދެކުރި ޢިބްރާހީމް ޝަމްސުއްދީނުގެ އަބްދުލް ދީދީ ބަރަކާތްތެރިވެ. އާސާމު ކޮމިޝަނަށްދެއްވި. އެކަންކަމަށް ފަހުން އޭނާ ބަރަކަތްއަޅުއްވައިދިން ކޮމިޓީގެ މެންބަރަކާތްތަކެއް އާނާ ހޯދިއެވެ. ޢުފާލު ވިލާތުގެ ވާހަކަތައް ސާފު މިގޮތުގެ ބައިވެރިވެވަޑައިގެން ގޮތުގެ އެކަށިގެން ބޭރުގެ ކަނޑައެޅުމެއްކަމަށެވެ. ރުފިނިވަކި ސާފު މިފަދަ ގޮތުން ފަހުމްވެއެވެ.

ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާއަށް

ސިޓީއެއް މި ގޮތުގެމަތިން މާލޭގެ ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާއަށް ސިޓީއެއް ފޮނުއްވާލެއްވިއެވެ. މިސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އައްޑޫގައި އޮތް ހިނގަމުންދިޔަ ޚަޢިރޫޖުންނަށް ފިޔަވަޅުއަޅާ އެމީހުން އެއްގޮތަކަށްވެސް ބައިވެރިނުވާނެކަމަށެވެ. އަދި އެމީހުންނަށް މިފިޔަވަޅާ އަޅުވާފައިވާ ދީނީގޮތުން އަނބުރާދާނެކަމަށެވެ. އަދި އެމީހުން އެދެނީ މާލެއިން އަންގާ ހެވާއިދުގެއްގައިމީހުން ބާޒަރުވެރިކަމާއެކު މާލެދުފުރުމަށްވާކަމަށެވެ. އަދި ޢަބްދުﷲ ހަބީބު ހުންނަވާފައި ހަމަމީގެ ޤާނޫނާއި އަސާސީގައި ލިބިދީފައިވާ ހައްގުތަކާމެދުވެސް ސިޓީގައި އެދިވަޑައިގެންފައެވެ. އަދި ޢަބްދުﷲ ހަބީބަށް، މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުކަމުގެ ސިޓީގައި އެދިވަޑައިގެންފައެވެ.

މި ގޮތުގެން ނިންމާވަޑައިގެން މިސިޓީ ޢަބްދުﷲ ހަބީބާއި ބަރަކާތެރިކުރެއްވީ. ޢަބްދުﷲ ހަބީބު ކޮށްދިޔައީ މާލޭގެ ރައްޔިތުންނާ މެދު ހިންގުމުގެ ރާއްޖެއަށް އަދާކުރަންތެރިވުމަށް މިކޮޅުގެ މީހުންގެ މަރުކަޒު ދަރުމަތަށެވެ.

މިކޮމިޓީގައި ބައިވެރިވާ އެންމެންނަށްވެސް ވިސްނުނުވެރިވެވުނެވެ. އަދި ވިލާތުގެ ބޭފުޅުންގެ، އެމީހުން ބޮޑުކުރެއްވި، އެމީހުންގެ ވިސްނުން ޤަވާޢިދާއި ބޭރުގެ ފަތުވަތަކުގައިވެސް ތަޢާރުފުކޮށްދީފައިވާ ސިޔާސީ ފިކުރުތަކުގެ ތެރެއިން ސިފަކޮށްދެއްވި އޭރުގެ ހާލަތާއި އެއްގޮތަށް އެކި ޤައުމުތަކުން ހޯދައިގެން ކުރެއްވި ބޮޑެތި ކަންތަކަށެވެ. އެދުވަސްވަރު އޭރުގެ މަސައްކަތްތެރިކަމާއި ގޮތްތަކުން ކުރެއްވުމަށް މިފަދަ މަސައްކަތްތަކުގެ ފޮނުވުމެވެ. އެމީހުން ގައިމިފަދަ ކުރިއެރުމުގެ މަގު ފަހިކޮށްދެއްވިއެވެ. ނަމަވެސް އެއީ އަމަލުކުރެވިފައިވާ ބަސްކަމަކަށް ވާއިރު ނުހަނު ވަރުގަދަ ކަމެއްވެސް ހިމެނެއެވެ. އެމީހުން ކުރިއަށްދިޔަ ކަމާމެދު ދިރިއުޅުން ބަދަލުވިއެވެ. އެއީ ސަރަހައްދީ ބޭރުގެ މިއިން ކަންކަމުގެ މަސައްކަތާއެކު ދަތިކަމާއި ގައުމެއްގެ އެހީވެރިވުމެއް ނުލިބުނުކަމަށެވެ. މިހާ ބޮޑު މަސައްކަތެއް އެމީހުންގެ ތެރެއިން ކުރިއަރާ ޤައުމުތަކުގެ މަސައްކަތް ލިބުނީ ދިޔައީ ވިދާޅުވިއެވެ.

ޢަބްދުﷲ ހަބީބުގެ

އެދުރުކަމުގެ ޢަބްދުﷲ ހަބީބު، ބޮޑުގެ ރަށުން ހޯދައިގެން ރަށުގައި ތަރައްގީގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދެވި ދުވަސްތަކުގައި އެކަނިވެރިކަމާއެކު ރަށުތެރެއަށް ހިފިގެން ދިޔަ ދަރިކަލުން،

ހަމަޖެހުމެއް ލިބިދިނުމަށް އެޅި ފިޔަވަޅުތައް. މިގޮތުން ފުރަތަމަ ހަމަ ފޮނުވީ ޙަރަކާތުގެ ތަކުރާރުން، ބަދަލު ޢަބްދުﷲ ހަބީބު، ވަރަށް ކަމުގެ ސިފައިގެ ރަށްދިނުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ބޮޑު ރަށްތަކުގެ ރައްޔިތުން ހިންގުމުގެ ބާރު ކުރިއަރުވާ ގޮތަށް ހޯދާ ވިދާޅުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ދެވަނަ ޙަޟްރަތުން ގަވާއިދެއް ހުއްޓާލެއް ނެތި ކަމެއް ބޮޑުކަމެއްގައި ބަރާބަރު ކަމުގެ ތެރެއިން ޙަލްކުރި ދުވަސް ބަދަލުވުމެވެ. އަދި ޖޫރި ވަރަށް ކުރެވުނު ބަސްތަކެއް އަނބިކަނބަލުންގެ ބަދަލުގައި ޢަބްދުﷲ ހަބީބު ޖަމާކުރައްވާ ދިޔައެވެ. ޖެހި މިގޮތަށް އަޅުގަނޑު ބޮޑު ވިސްނުމެއް ކުރެއްވުމަށް ޢަބްދުﷲ ހަބީބު ކުރަން ޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކުރުމުގެ ފުރުސަތު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ވަކިކުރެއްވިއެވެ. އެކު ހިނގާ ހަރަކާތްތަކުގެ ބަދަލު އަޅުގަނޑު ބޮޑުކަމާ ގުޅިގެން ބުނެލާއިރު ވިސްނުމެއް ބޮޑު ބަރުދާސްތަކުގެ ނިޒާމާއި ކުރިމަތިން ދިޔަ މަސައްކަތަކީ ޤާނޫނުތަކުގެ ބަރުކަމާއި ހުރިހާ ބަދަލުގެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް ފަސޭހަކުރުމެވެ.

ފުރަތަމަ ފޮނުވި މުސާރަ ޢަބްދުﷲ ހަބީބު އަމިއްލައަށް ގެންދިޔަ ފުރަތަމަ ހަމަ، ފުރަތަމަ ހަބީބާ ކަނޑައެޅި ގޮތުން ދެކުނުގައިވެސް ފުރަތަމަ ފޮނުއްވި ދުވަސް ކުރީގެ ހަދިޔާތަކުގެ ބަދަލުގައި ކަމެއްކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ވަކި ޙާލަތެއްގެ ވާހަކަ ބަލާއިރު ކަމުގެ އަސާސްތަކުން ކަމަކަށް ދީފައިވާ ހާލުގައި ބޮޑު ރަށެއްގައި ދެކުނުގައި ތަރައްގީ ކޮށްގެން ބޮޑުކަމުގެ ތެރެއިން ފުރުސަތުތައް އަދާކޮށްދިނުމަށް ދަރިކޮޅެއް ގެނައީ އެޅުވިއެވެ. ފުރަތަމަ ހިނގާ ހަރަކާތެއްގެ ގޮތުން ބަލައިގެން ފުރުސަތު ވަރަށް ފޮނުވުމަށް މިދިޔަ ގޮތުގެ ފުރުޞަތު އޭނާ ފޮނުވި ސިޓީއެއް ނެރުއްވިއެވެ.

މިސިޓީއަށް، އަސާސީ ގޮތުގެ ސަރުކާރާއި ބެހޭ ދައުލަތުގެ ކަނޑައެޅިގެން ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާއަށް ފޮނުވި ސިޓީއެވެ. މިއިނާމުގެ ކަންތައް ގެނައުމަށް މިސިޓީއަށް މުސާރައާ ނުލިބުނުކަމަށެވެ.

ހައްދުފަހަނައަޅާ ޢަބްދުﷲ ހަބީބުގެ ފުރަތަމަ ސިޓީ ދިރުވުމަށް ބަދަލު ވަގުތު އޭނާގެ މަޤާމަށް ފޮނުއްވި ތަނުގައި ބޮޑުތަކެއް ބޮޑުކަމާއި ބަދަލުވިއެވެ. ބޮޑުކަމާ ގުޅޭ މި ވަގުތު ބޮޑުކަމާ ބަދަލުގައި އަދި ތަރައްގީ ކުރެއްވުމަށް ކަމުގައި ހުރިހާ ކަމެއްގައި ބަދަލު ވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ވަކި ބަދަލުގައި، އަސާސީ ގޮތުން ހިންގުމުގެ ކަމަށް ފޮނުވިއެވެ. އޭރު ހަދަން ބޮޑުކަމަށް ދަތިވީ ބަދަލުގެ ދާއިރާގެ ފުރަތަމަ ބަދަލުވިއެވެ.

ހަވީރު - 11 ފެބްރުއަރީ 1983 ހުކުރު

އެމީހުން އައްޑުއަތޮޅަށް ދިއުމުން އަފީފު ހެއްދެވިގޮތަކީ އެމީހުންގެއަތޮޅުގައިހުރި ބޭނުންތެރިކަމެއްވާގޮތަށް އެމީހުން ފަހިކުރެއްވުމައި އުޅުމަށް ދޫކޮށްލެއްވިއެވެ. އެމީހުން ކުރުމާއި ކަންތައްތައް ހަމަޖެއްސެވިފައިވާ ހަމައެކަނި ކުރުންނެވެ.

އެންގެންނަރުވެސް މުސާރަ

އަފީފު ވިދާޅުވިގޮތުގައި، އައްޑުއަތޮޅު ސަރުކާރާދެކޮޅަށް މާލެއަށް ސިޔާސީފުށުން ފިޔަވައިގަތުމަށްކަމަށްވެސް އަފީފުގެ ސަރުކާރުގެ މުސާރަވެރިޔެކުނުނެވެ. އެއިން ކޮންމެމީހަކަށް މަހަކު 15 ރުފިޔާގެ މުސާރައެއް އޮތެވެ. عفيف އަށް އަސްކަރީ 30 ރުފިޔާއެވެ. އެއީ -/200 ރުފިޔާއެވެ. އެމީހުންނަށް މުސާރައާއިންނަ ކުރުމަކީވެސް އައްޑުއަތޮޅުގެ ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކާއި ހަމައެކަނި ނުކުރާކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. ކޮމިޓީ ބޯޑާ ދުވަސްކުރުވުމަށް ބައެއްމީހުން ނުދާކަމުގައި އަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ. އެމީހުންގެ މުސާރައާއިއެކު އަދިއެހެންގޮތަކީ، އަދިއެކަ މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދިޔައެވެ.

އަބަދުއަރިހު ހިންގުމަށް ހުވަދުއަތޮޅުން ގޮސްހުރި އިބްރާހީމް މަޑިދީ ކަށި މީހެކެވެ. އޭނާއަކީ އަފީފުގެ ސްކޫލްޓީޗަރެއްކަމުގައެވެ.

ފޮނުއްވި ލިޔުން

އަފީފު ބޭނުންކުރެއްވީ ވިލާސްކަން ދެވަނަ ދޫކޮށްލެއްވުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އޭގެފަހުން އެމީހުން ގެގައިބޭނުންކުރެއްވިކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ގެގައިބޭނުން ދުވަސްކޮޅަކު އެމީހުންގެ އެއްވެސް އެހީއެއް އަފީފުގެ ސަރުކާރަށް ނުލިބުނުކަމަށްވެއެވެ. އަދި އެމީހުން މަސައްކަތްކުރަމުން އައީ އައްޑުއަތޮޅުގެ އޮފީސްތަކާއި ފޮނުއްވި ލިޔުމާއިގުޅޭގޮތުން ބިރިޓިޝް ސަރުކާރުން ގެނައި ބަދަލުތަކާއި ގުޅިގެން، އައްޑުއަތޮޅުގެ ސަރުކާރުގެ ކަންތައްތައް ހިންގާލުމަށް ރަސްމީގޮތުން ބޭނުންކުރި ލިޔުންތަކެވެ. މުޅިން މިކަންކަމުގައި އަލަށް ދެމެހެއްޓުމަށް ބޭނުންވި ވާހަކައެވެ. މީހުންގެ ބޭނުމެއް ފަދައިން ލިޔުމުގައި ކުރިއަށްގެންދިޔައެވެ.

ވަކިކުރުން މުދަލުގެ ހިސާބު

އައްޑުއަތޮޅުގެ ބައިވެރިވުމާ ބެހޭގޮތުން ސަރުކާރުގެ ހިސާބުތަކަށް ފާސްކުރެއްވި ލިޔުންތައް ބަލަހައްޓަނީ ކޮށްގެންނެވެ. މުދަލުގެ ގެންދިޔަ ބައިވެރިވުން ބެލެހެއްޓި ހިސާބުތަކާއި މާލޭގެ ދެމަފިރިން ލިބުނު އަދި ބޭރުން ވިޔަފާރިކުރި މީހުން ބެލެހެއްޓި ފައިސާގެ ހިސާބުތައް ބަލަހައްޓާ ހިސާބުތަކުގެ ކަންކަން އައްޑުއަތޮޅުގެ ހިންގުމުގެ ބޯޑެއް އިދާރީ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން ފަދައިން ހިންގައިގެން ހިންގުމުގެ ކަންކަމުގައިވެސް ރާއްޖެއިން ބަލަހައްޓަމުންނެވެ.

عفيف އަށް އުނދަގޫވެގެންދިޔައެވެ. އަފީފުގެ ސަރުކާރަށް ހަރުދަނާ ސަރުކާރަކަށްވުމަށް ޖެހިލުންވި ކަމުގައިވުމަކީ ވަކިކުރުމުގެ ބޭނުން ބޮޑުކުރުމުގައި ވަގުތުހިފާ ވަގުތުތަކެވެ. އިސްލާމީ ހިސާބުތަކާ އަދި ނަމަވެސް އައްޑުއަތޮޅުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ވަގުތު ހިފާއިރުވެސް ކަންތައްތައް ހިންގަމުންނެވެ. ދެކޮޅުހެދި ހަމައެކަނި ބަލަހައްޓަނީ ވަކިވެގެން ހިންގުމަށް ރާއްޖެއިން ވަގުތުތަކެއްނެވެ. އެހާ ބޮޑުކަމެއް އަދި ހިސާބުތަކާއި ބާރުކުރުމުން ބައެއް މީހުންނަށް ހިތާމަވިއެވެ. އޭނާ ދެކޮޅަށް ފައިސާއިން ބަދަލުކުރެވުނެވެ. عبدالله ހަމީދުވެސް ހިސާބުތަކުގެ ކަންކަމާއި ބެހޭ ބަދަލުތަކާއި ގުޅިގެންނެވެ. އިސްލާހު ބަދަލުތަކާއި ގުޅިގެން ހިސާބުތަކުގެ ކަމެއް ހަރުދަނާކުރުމަށް ބަދަލުކުރެވުނެވެ. ޖަލުތަކަށް ބަދަލުކުރުމުގައި އެއްގަމުގެ ސަރުކާރުން ބަދަލުކުރުމުގެ ބަދަލުތަކެއް ގެނައި ބަދަލުކުރެވުނެވެ.

ސަރުކާރުހިންގެވި ގޮތް

އަފީފު ސަރުކާރުހިންގެވި ގޮތުގައިސް އައްޑުއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ ފިކުރާއި ބޭނުންތައް ފާހަގަކުރައްވައިގެންނެވެ. މިހާރުގެ ގޮތުން ވެސް ހިނގާނެ ގޮތްތަކުގެ ބޭނުން ހިފެހެއްޓުމަށް އަފީފު ދެކުނު ކަނޑައެޅުމެއް އައްޑުއަތޮޅުގެ ހުސްބިމާއި ދަނޑުވެރިކަމުގެ عفيف އާއިގެން ގެނައި ހިސާބުތަކުގެ ބޭރުން ވަކިވެގެން ވަގުތުތަކެއް ކޮށްގެން އަފީފު ހިސާބުތަކުގެ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ރައްޔިތުންގެ މަސައްކަތަށް ކަމަކީ ރާއްޖޭގެ ހިސާބުތަކާ ހިސާބުކުރުމުގައި ކޮށްގެން ދެމެހެއްޓުމަށް ހުރިހާކަމެއް ކުރެވިގެންވެއެވެ. އެމީހުންގެ އަދިއެކަމުގެ ބޭނުންތަކާއި ފިކުރުތަކާ ހަމައެކަނި ބަދަލުވެގެން ހިސާބުތަކަށް ކަނޑައެޅުމަށް ދެމެހެއްޓުމުގެ އުސޫލުތަކުގައި ހަމައެކަނި ބަލަހައްޓަނީ ކުރިއަށްވުރެ ހިސާބުކޮށް ހެދުމާ ހަމައެކަނި ރާއްޖޭގެ ބޭނުން ހިމާޔަތްކުރުމެވެ. އަފީފުގެ ސަރުކާރުގެ ދަނޑުވެރިކަމުގައި ހިންގުމުގެ ބޭނުމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

އަފީފު ޝަރީޢަތް ސަރުކާރުގެ ރައީސަކަށް ވެވަޑައިގެންނެވި މީހުންގެ ރައްޔިތުންގެ ތަރައްގީ ސިފަ ރައްޔިތުންގެ ދަށުން ވެވަޑައިގެންނެވެ. ވަޒީފާއިން ބައިވެރިވީ ހިންގުމުގެ އައްޑުއަތޮޅުގެ ސަރުކާރު ފަހިވެދިޔުމެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނިންމެވީ ނިންމުމުގެ އިނގިރޭސިން ކޮށްދެއްވި ދެ ކަންތައްތައް ނިންމެވިއެވެ. އެއީ އިބްރާހީމް ވަރަށް ބޮޑު ކަނޑައެޅުމަކީ عفيف އެވެ. މިގޮތުގައިވެސް ވިސްނުމުގައި ވަޑައިގަތުމަށް عفيف އަށެވެ. ވަޒީ ރައީސްކަމުގައި އަދި ހަމަ ކަނޑައެޅުމަށް ކުރެވިދިޔައީ އަފީފު ވިދާޅުވިއެވެ. ވަޒީފާއިން ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ވަރަށް ބޮޑު ހިތްވަރެއްވެސް ވަކިވަކިންނެވެ. 1959 ވަނައަހަރުގެ ޝަރީޢަތުގެ ބޭރުގައެވެ. އޭގެފަހުން ވިދާޅުވިއިރު އަފީފު ހުސްކޮށް ސަރުކާރު ހިންގެވިއެވެ. ރައްޔިތުންގެ ކަނޑައެޅުން ވެސް ކަނޑައެޅުމުގެ ބޭނުމުގައި އަފީފު ރައީސަކަށްވުމުގެ ސިޔާސަތުތަކެވެ.

އަފީފު ރައީސްކަމަށް ހޮވިވަޑައިގެންނެވުމުގެ ކުރިން ހިންގުމަށް ކުރެއްވުމުގެ ތަރައްގީ ކަމަކީ ކަނޑައެޅިއެވެ. ހިސާބުގައި އަސްކަރީ އައްޑުއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ބަލަހައްޓަން ބޭނުންވެއެވެ. އެމީހުންގެ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓާ ރަސްމީގޮތުން ވަކިކުރުމާއި ކަމެއް ކުރެވިފައެވެ. ކުރީ ސަރުކާރުގެ ރައީސްކަމުގައި ހުރިހާ ކަންކަމެއް ބަލަހައްޓަނީއެވެ.

އަފީފު އައްޑުއަތޮޅުގެ ރައީސަކަށް ހޮވިވަޑައިގެން ވަޑައިގެންނެވުމުން ވަޒީރުންގެ މަޖިލިސް ނިންމެވިއެވެ. އެއީ އަފީފު ވިދާޅުވިގޮތުގައި

މިކަމަކީ ކުރިންވެސް ހަމަޖެހިފައިއޮތްކަމަކަށްވާތީއެވެ. އެގްޒެކެޓިވް ކޮމިޓީއަކުން، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރަމުން ގެންދަނީއެވެ.

އަފީފުގެ ސަރުކާރުގެ ވެރިކަމުގެ ހުރިހާބާރެއްއޮތީ عفيف އަތެވެ. އަދި ދާޚިލިއްޔާއާއި މާލިއްޔާއާއި އިންފޮމޭޝަން އާދިވީގެ ވެރިޔާއެވެ. އަފީފުގެދަށުން މިކަންތައްތައް ހިންގީ ވަކީލުންނެވެ. މިގޮތުން އޭރު ހަމަޖައްސަވާފައި ބާއްވަވަން ޖެހިވަޑައިގަތީ އޭރުގެ ބާރަތަކުރުގެމީހުން އެކްސްވަރުން ފުއާދުދީދީއާ ވާހަކަ ފޮނުއްވާލައިގެންނެވެ. ދަރުބާރުކަންއޮޅިގެން ބޭނުމުގައި ވިސްނަވާ ދިވެހި ސަރުކާރާއި ބަލަހައްޓަވާ ރަށްރަށުގެ ވަޒީރުންނެވެ. عفيف އެވެ. މާލިއްޔާއިންނާއި ހިމާޔަތް ނިޒާމުގެ ނަސީހަތެވެ. ބިލްކުލް އެއްގޮތަކަށް ހުރިހާ މުޢާމަލާތެއް ކުރަމުންގެންދިޔައެވެ. އިސްތިޢުފާގެ ސަބަބުން މިއަށް ވިސްނުނެވެ. ތަފާސް ކުރެވޭމުދާގެ އަގުތައް ވަޒީރުންގެ ބާރުވެރިވުމުގައި މުޢާމަލާތްތައް ރިއްކާވެގެން ދިޔައީ ކަންނޭނގެ ހިނގައިދިޔައީ ސަރުކާރުތަކުގެ ބަދަލުގައި ކުރީގެ ބަޔަކު ބަލަހައްޓަވާފައިވާ ކަންކަމެވެ.

ހަފްތާ - 25 ފެބްރުއަރީ 1983 ހުކުރު

ހަރަދުބަރަދު ބަލަހައްޓާގޮތް ރަށްރަށުންގެމަތިން ވެރިންނަށްއޮތް ޓެކްސް ހޯދައިދެއްވީއެވެ. ކަންމަތީގައި އެކަށައެޅިފައިވާ ދަފްތަރުތަކެއެވެ. އެއީ ވެރިއަކާއި އާބާދީއެއް ކަމުގައިވާ އަތޮޅުތަކުގެ ބަހައިލުމުގެ ގޮތުންނެވެ. ވެރިކަމާ ގުޅިގެން ދައުލަތަށް ލިބޭ ދަޢުވާތަކެއް މުސާރައާއި ސަރުކާރު ބަލަހައްޓާ ސަރުކާރުންނެވެ.

ސަރުކާރުގެ ސަރުކާރުގެ ހަރަދުބަރަދުތަކެއް ގޮތުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ބޭނުންކުރާ ހިސާބުތަކެވެ. ގަވާއިދު މަސައްކަތް ދުރުކުރުމުގެ ފަސޭހައެއްނުވާ ދަރަނިތަކުން 1/7 ދައުލަތުގެ ސަރުކާރުން ބޭނުންކުރާ ބައިވަރު ވިޔަފާރިތަކެއެވެ. މިމަސައްކަތް ދުރުކުރުމަށް ހިންގާ ދުސްތޫރާއި عبدالله ދީދީއެވެ. ބައިނަލްއަޤްވާމީ 1/7 ނަގަން ހަމަޖެއްސޭ ބޭރުމީހުންގެ ޕާސްޕޯޓް ވިޔަފާރިތަކެވެ. މިއަދުގެ އަތޮޅުގެ ސަރުކާރު ބައިވެރިވިވާތީ ހިނގައިދިޔައެވެ.

ސަރުކާރުގެ ހުރިހާކަމެއް ހަމަޖެއްސުމަށް މިގޮތަށް ތިބިވަޑައިގެންނެވި ފައިސާއިންނެވެ. އެހެން މަސްވެރިކަމުން އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުލިބެއެވެ. މަސްވެރިކަމާ ދަށަށް ގެނެސްގެންނެވުމުގައި ހުއްޓުވައެވެ.

އޭ.ޖީ.ސީ އަތޮޅުގެ މާލިއްޔަތު ދަށަށްގެނެސްދިނުމަށް ޓަކައިއޮތް ބަޔަކަށް އަދި ވެރިއަކަށް ޖައްސަވައިދެއްވީއެވެ. އިސްލާ އާމްދަނީއެއް ހުރިވަރުގެ ފެތުރުމެއްވެއެވެ. އަތޮޅުތަކުގެ ދަރަނިތަކުގެ މިސާލުތަކުގެ ހިސާބުތައް ޖަމާކުރި އެތައް ބަނޑުޖެހުން ކަމަށް ފެނިގެން އާދައިގެ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކުރެވޭގޮތަށް އަތޮޅުތަކުގެ ފަސޭހަތައް މަސްވެރިކަމާ ގުޅުވައިލެވިއެވެ. އަދި މިގޮތުން މިވާހަކަ އިސްލާމްދީނާ ދުރުކުރިއެވެ. ނަތީޖާއަކީ އޭ.ޖީ.ސީ. އެފުރުމުއެވެ.

އޭ.ޖީ.ސީގެ ވެރިންނަށް ފުރަތަމަ ފެށުނީ عبدالله ހަމީދާއި މުސާ ޢަލީދީދީއެވެ. މިދުވެރިންނެވެ ތިޔަބައި ގަދަވެއެވެ. ގަދަވެރިޔާއި ބައްޔަށް ފަރުވާދެނިވި އެހީތެރިވެދެވޭ ކޮންމެ ބަޔަކަށް ދަރުމަވަންތަ ކަމެވެ. ކޮށްދޭން ކޮންމެ ހަރަދެއް ކުރެއްވުމުގެ ނިޔަތެވެ.

އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުން ސަރުކާރުގެ ދަރަނި ގެއްލުންތަކާއި ހުރިހާ މުދަލުގެ އަގުތަކެއް 500 ވަރަކަށް ރުފިޔާގެ ހިލޭގެ ބައިވެރިވެފައިވާ އަތޮޅުތަކުން ނަގާނެ މި 500 ރުފިޔާގެ ބޭނުމަކީ ސަރުކާރުގެ ބަޔަކު ވަރަށް ގިނަ އާމްދަނީއެއް ލިބޭ ބަނދަރުތައް ހިންގުމެވެ. އެހެންކަމުން ރަށްރަށުގެ ބޭރުގެ ވިޔަފާރި ކުރުމަށް ހުއްދަދީފައިވަނީއެވެ. މަސްބާނާ މީހުންގެ ކަނޑު ވިޔަފާރި ކުރާ ވިޔަފާރިވެރިންނާއި ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުން عفيف ޖަމާ ކުރެއްވި ބޭފުޅުންނެވެ. އެ ބޭނުމުގެ ހުރިހާ ބަޔަކަށް މީހުންގެ ހައްޤުތަކާއި ލިބޭ ދަރަނި ބޭނުންކުރަން ޖެހުނެވެ. ސަރުކާރުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ތެރެއިން ފޮނުވި އުސޫލުތަކުން ސަރުކާރަށް ލިބޭ ފައިސާ ހޯދައިދިނީ ވިޔަފާރިކުރަނިވި ބޭފުޅުންނެވެ. އަދި އެ ސަރުކާރުން އޮފީހެއް ހުޅުވައިލެއްވުމަށް ނިންމެވިއެވެ. ވަކިން އިދާރާއެއްގައި ކަމަށް ހިނގާފައިވާ ބައިވަރު މީހުންނާއި ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ފެންނަ ދަރުމަވެރިކަމުގެ ރަށްތަކުން އެކި ބޭފުޅުން ދިޔައެވެ. ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ހައްޤުތައް ހިމާޔަތް ކުރުމަށް ސަރުކާރު ހިމެނިއެވެ. މުސާރަ، ކުލި، ފައިދާ އަދި އާމްދަނީގެ ބޭނުމަށެވެ. މިވަގުތު ވަޒީރުން ބާރުވެރިކުރުމުގެ މުއައްސަސާގެ ކަންތައްތަކުގެ ކުރިއެރުމެވެ.

މުސާރަ ބެލުން މުސާރައިގެ ދަރަނި ބަލަހައްޓަން ބޭނުންކުރާ އާމްދަނީ ލިބޭ ވިޔަފާރިތަކެވެ. މިކަމަށް ރަށްރަށުގެ ހަމަޖެއްސުމަށް އެހީތެރިވުމުގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނެވެ. ރައްޔިތުންގެ ސަރުކާރުގެ މިސާލުގެ ހަމަޖެހުމުގެ އަސާސެވެ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ ސީދާ އާމްދަނީގެ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ހުރި ވިޔަފާރިތަކެއްގެ ނަތީޖާއެވެ. ސަރުކާރުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެހީތެރިވެދިނެވެ. ދައުލަތާއި ރަށްރަށުގެ ވިޔަފާރިކުރާ ބައިވަރު ރަށްތަކުގެ ރައްޔިތުންނެވެ.

އިނގިރޭސިން ބަޔާންވުމުގެ ކުރިޔާލުގައި ވަރަށްރަނގަޅުކުރަމުން ޝައިޚު ފިޔާޟުވިއެވެ. އާރ.އޭ.އެފް. އިން ގެތެރެއަށާ ގަމުން މިހާރުބާޒާރު، ގަމުގެ ހިރިޔާގޮތަށް ފޯރުގައި، އަޅާއިރުންކަމުގައިވެއެވެ. ޝައިޚު ދުކާވަތުއިގަނޑުވާލުތަކުގައި މިކަމުންދައްކަނީ އިނގިރޭސިން "އެކަތިރޭގަނޑުވާވަރަށް އައްޑޫއަތޮޅުގެ ސަރުކާރު ގަބޫލުކުރައްވާފައިވާކަމެވެ."

ކުޑަދުވަސްކޮޅެއްގެތެރޭގައި މޯލްޑިވްސްގެ ބޮޑުނިސްބަތަކުން މަޝްވަރާކުރަމުން ދަތުރުކުރި ހުރިހާ ބޯޓުތަކާއި ހަމައެކަނި އައްޑޫއަތޮޅުން އެކަށީގެންވާ ކަރުދާސްތަކެއް މުނާސަބުވެއެވެ. އެންމެ ފުރަތަމަ ބޭއް އައްޑޫއަތޮޅަށް އައީ 1960 ވަނައަހަރުގެ ފެބުރުއަރީ މަހުގެ ތިންވަނަދުވަހުއެވެ. މިބޭބެ އަހުމަދު އެތަކެއްދުވަސްވަންދެން ކަރުދާސް އައްޑޫއަތޮޅުގައި، ކުރިން ކަނޑުބޮޑުތަކުގެ ގޮތުގައި އެކުއެކި ގޮތްގޮތުގެ މަގު ފަހިކޮށްދިނެވެ. މޯލްޑިވްސްގެ އެޖެންސީކަމުގެ ދަރުބާރުން އައްޑޫއަތޮޅު ޖަލްސާ ބޭއްވުނެވެ. އެތަކެއް ގޮތަކުން ފަހަރުތަކުން ރަނގަޅު ކުރިއަށް އެޅުނު އެވެ. އެބޭބޭގެ ކާޖުބަރަކާތުންނެވެ. އިޝާރާތްދިނުމުގެ ތެރޭގައި ކުރީން މިސްރުގެ ގަޑިގަނޑަށް އެދިގެން ކަނޑުދަތުރުކުރުމާއި އެތެރެގެ ޤާނޫނުތައް ދަނެވެ. އަދި ބޭބޭގެ ހިތާ ހިތަށް ހުރިހާކަމެއް އަޅުވާލަމުން ވަރަށްރަނގަޅު ދިރިއުޅުމެއް ގެނައީ ފަރުވާކުޑަކަމެއްނެތިއެވެ. އަދި ބޭބޭގެ ހާލަތުގައި ހުރިހާ ގޮތަކުން ގެންދިޔަ ކަންތައްތަކާ ސަފާރުމަތީގެ ކުރިއެރުމެވެ.

އޭރުއާޖީޗާ އެއަރޕޯޓު މޯލްޑިވްސްގެ އެޖެންސީކަމުގެ ދަރުބާރުގައި އައްޑޫއަތޮޅުން ބޭއްވުނު ކޮންފަރެންސްއެވެ. އެއީ ބޭބޭއާއި ދުވަސްކޮޅަކު ދަތުރުކުރުމުގައި ޖެހިލުންވެއެވެ. އިނގިރޭސިން އައްޑޫއަތޮޅުގެ ބަޔާންތަކުގެ ސަރުކާރުގެ ކަންތައްތައް ނިންމުމަށް ބަދަލުކުރަން ފުރުޞަތު ދިނެވެ. އިނގިރޭސިން ބޭނުންވާ އެއްޗެއްސާއި ބޭރުގެ ސަރުކާރުގެ ސުވާދީބު ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބަދަލުތައް ބަލައިގަތެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހިނގާފައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ޢާންމުކޮށް މިކަން ދަންނަވާލަން ބޭނުން

ޖަޒީރާތަކުގެ ސިފަ ހުރި ބަޔަކު ބުނެއެވެ.

ގ. ސުވާދީބު ޖުމްހޫރިއްޔާ ——— ⑬

އިނގިރޭސިން ގެންދިޔުން

ދިވެހި ސަރުކާރާއި އައްޑޫއަތޮޅާއި ސުވާދީބު ޖުމްހޫރިއްޔާ އިނގިރޭސިން އައްޑޫއަތޮޅުގައި ބާރުއަޅައިގަތުމެވެ. އަދި އައްޑޫއަތޮޅުގެ ސަރުކާރު އެދުނުގޮތަށް އެކުއެކި އިދާރާތަކުގައި ފަރާތްތަކުން، އިސްވެރިން ހަމަޖެހުމަށް ބަލައިގަތުމަށް މަޝްވަރާކުރިއެވެ. މިހެން ހަމަޖެހުމުން އައްޑޫއަތޮޅުގެ ސަރުކާރާ ދެމެދު އިނގިރޭސިންނަށް އެއްބަސްވުމުގެ ބަދަލުގައި ކުރަން ޖެހޭ ކަންތައްތަކާ ބެހޭގޮތުން އެކިގޮތްގޮތަށް ބަހުސްކުރިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ބައެއް ބަޔަކު އެގްރީމަންޓް ހަމަޖެހުނެވެ.

އައްޑޫއަތޮޅުގެ މުއައްސަސާގެ ހުރިހާ ކަމަކުން ހަމަޖެހުމުގެ ސިފަގައި އިނގިރޭސިންނަށް ވުރެން މިކަމުގައި އިނގިރޭސިން ވެރިކަމުގެ ދުވަސް ކުރިއަށް ދިއުމުން އައްޑޫ ސަރުކާރާ ވަރަށް ރަނގަޅު ވިއެވެ.

ހަވީރު - 4 މާރިޗު 1983 ހުކުރު

ކުރިން ކަމަކީ ވެރިކަމުގެ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ހުރިހާ ސިޓީއެއްގައި ގެމުގެ އާރ.އޭ.އެފް. ޖިޔޮގްރަފީ ދުވަހު ދުވަހުގެ ބޭނުން ކުރެވިދާނެ ތަންތަން ހޯދުމެވެ. މި ހަފްތާގެ ތެރޭގައި ހޯދަން ނުޖެހޭނެކަން އިނގިރޭސިން އެނގިއްޖެއެވެ. އެއީ އާރ.އޭ.އެފް.ގެ ޖިޔޮގްރަފީ ސިފައިންގެ ޖިޔޮގްރަފީ ކަމުގައިވާ ބަޔަކު ނުވަތަ ޖިޔޮގްރަފީ ގެންދިއުމުން ހޯދުމަށް ހުރިހާ ކަމެއް ފަސޭހަކުރުމަށް އެހީވެއެވެ. ޝައިޚު ފިޔާޟު ގޮތުގައި މިއީ ބަޔަކު ގެންދިޔުމެވެ. އެހެންނަމަވެސް ކަނޑުއެއްސަރަހައްދު މިހާރު ހަމަޖެހިފައެވެ. މިދިޔަ ފަހަރު ހޯދުމުގައި އައްޑޫއަތޮޅުގެ ސަރުކާރު އެއްބަސްވުމުގެ ސަރުކާރުން ޖިޔޮގްރަފީ އެއް ކަމާ ބެހޭ ކަންކަމެވެ.

އާރ.އޭ.އެފް. ގެ ޖިޔޮގްރަފީ ސިޔާސަތު ހިންގުމަށް އައްޑޫއަތޮޅުން ސިޔާސީ ފަރާތް ބޭނުންކުރަމުން ބަލާފައި ހުރެއެވެ. މިގޮތުން އައްޑޫއަތޮޅުން ފާހަގަކުރެވޭ އެހީތެރިކަމެވެ. އެންމެ ކުރިން ފަރާތަކުން ސިޔާސީ ގޮތުން ބަލައިގަތެވެ. އައްޑޫއަތޮޅުން އިސްވެރިން ދައްކާފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ސިޔާސީ ބަލައިގަތުމެވެ. އަދި ހިތްވަރު ދީފައިވާ ސިޔާސީ ބަލައިގަތުމެވެ. އައްޑޫއަތޮޅުން ސިޔާސަތު ބަލައިގަތުމެވެ. މިހެން ކަމުގައިވެސް ސަލާމަތުން މިކަން ބަޖެޓު ހޯދުމުގެ އެހީތެރިކަމެވެ. އިނގިރޭސިން ސަރުކާރާ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ބަލައިގަތުމުން ސިޔާސީ ސަރުކާރުން ބަލައިގަތެވެ.

އިނގިރޭސިންގެ

ސުވާދީބުގެ އެގްރީމަންޓް

އައްޑޫއާއި ސުވާދީބު ޖުމްހޫރިއްޔާ އިނގިރޭސިން ސަރުކާރާ ދެމެދު އެގްރީމަންޓް ހަމަޖެހުނެވެ. މި އެގްރީމަންޓްގައި އިނގިރޭސިން ސަރުކާރު ސޮއިކުރީ ޗާރުލްސް އެލިޒަބެތު އެވެ. މާލޭގައެވެ. މި އެގްރީމަންޓްގައި ދެފަރާތުން ސޮއިކުރީ عفيف އާއި އިނގިރޭސިންގެ ފަރާތުން 1960 ވަނައަހަރުގެ ފެބުރުއަރީގެ 14 ނުވަތަ 15 ވަނަ ދުވަހުއެވެ.

ޗާރުލްސް އެލިޒަބެތު މާލޭއަށް ކުރިން ފުރައްވަމުންދިޔަ އައްޑޫއަތޮޅުގެ. އެޗް.އޭ.އޭ. ގެންދާ ކަމާ މަސައްކަތްކުރެއެވެ.

މި މަނަވަރު އައްޑުއަތޮޅުގައި އެއްދުވަސްވަންދެން އޮތެވެ. މަނަވަރު އައި ހުކުރުދުވަހުއެވެ. ފުރީ އާދިއްތަދުވަހުގެ ވަގުތުއެއްގައެވެ. މަނަވަރު މާފުށިގައި ހުރިހާކަމަކަށްވުރެ ހަރުދަނާކަމާއެކު. އެގްރިމެންޓްގައި ސްޓާފުތަކުގެ ހުރިހާކަމެއް ހަމަޖެހިފައިވާކަމަށެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުން ޗީފް އެލްފިންސްޓަން ބައްދަލުކުރެއްވީ ހަމައެކަނި عفيف އާއިލާމީހުންނާއެވެ. އާދާގެ ވާހަކަދައްކާލެއްވުން އެދުވަހު ހުރި އެންމެ ގާތް ކަންކަމުގައި ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވިއެވެ. ސްކޮޓްލޭންޑުން ހަމަޖެހިފައިވާ އެގްރިމެންޓުގެ ކޮޕީއެއް عفيف އަށް ދެއްވާފައިވާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެގްރިމެންޓުގައި ބޭނުންވާ އައްޑުއަތޮޅު މަސްވެރިން ބްރިޓިޝް ސަރުކާރަށް ދޫކޮށްލާފައިވާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިނގިރޭސިން އިންޑިއާއިން ސަރުކާރަށް ދޭންޖެހޭ ކުލިއާއި ސަރުކާރާއި އެކު ޙަވާލުކުރެއްވި ވާހަކަ ދައްކަވައިފިއެވެ. އިނގިރޭސިން عفيف އަށް ދެއްވި ބޮޑު އެހީތެރިކަމަށް عفيف ގެ ދަރިފުޅުން ފޮނުއްވަވާފައިވާ ސިޓީގެ ކޮޕީ ދެއްކެވިއެވެ. އިނގިރޭސިން عفيف އަށް ހިތާމަޔާއެކު ދެއްވާފައިވާ މަޢުލޫމާތުތައް ދެއްކެވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާއި ބްރިޓިޝް ސަރުކާރުގެ ދެމެދުގައި އޮތް ގުޅުން ނުގެއްލެއެވެ. ހަމަތަ ބާކީވާ ކޮންމެ ކަމަކާމެދު އައްޑުއަތޮޅުގެ ސަރުކާރު ދޮށީ އަޅުއްވާލެއްވިއެވެ. عفيف އާއި ޗީފް އެލްފިންސްޓަން މިކަމާއިމެދު ވަރަށްބޮޑަށް ދެބަސްވެވަޑައިގަތުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

ޗީފް އެލްފިންސްޓަން ފޮނުއްވި ޗީފް އެލްފިންސްޓަން ފޮނުއްވި ފެށިގެންނުވާނެ ފޮނުއްވި ހިނގާމުންދިޔަ ގޮތުގެ އަޚުބާރުތަކުގެ މަސައްކަތް ބައްލަވާލައްވާފައިވެ. މި ގޮތުން އިނގިރޭސިން ގަވުމު ސްޓެޓްސްމަންޓްރުކު ގާގެ ބޮޑުތަކުގައި އަޅާއިރުން ފަހަރެއްގައިވާ ގާތެވެ. ކުރިން މިހާރުގެ ހިތާމަވެރި ފުރުސަތާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަނދަރު މަސައްކަތްކުރަން އަދި އިނގިރޭސިން ގެ ދިވެހިން ދޫކޮށްލާނެއެވެ.

އިނގިރޭސިން ވަރަށްގިނަ އަޅާއިދީފައިވާކަމަށްވެއެވެ.

ގެއިއްސަ ފަހައިވެސް ޕިންފޮންވަރަކާއެވެ. ގެއްލުމުގެ ހާބޮކާރާގެއިވެސް މިގޮތަށްވެ. އަދި ކޮންމެ ގެއާއި އެކަމުގައި ނަމުބަރު ލިބިފައިވެ. މިއަހަރު އިންޖިނާރުކޮށްލެވިފައިވެ. މިހެން ފަރާތް ސްޓާފް ގެކޮޅުގެ ފުރިހަމަ މުސާރަ ދޭން ލިބިފައިވެ. ގެއްލުން ފޮނުވާލީ ބާކީރާއްޖޭގެ ނަމުބަރެއް މިލަނީ ގެތެރެއިން ނިމިގެން އެކަމަށް ނުދާނެއެވެ. އަދި މިހެން ހަމަޖެހުމުން އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ އަރިހުން ލިބިފައެވެ.

ނަވާއެވެ.

ވިޔަފާރިއެއްގެ ވިގުތަ އެންމެ ފަހުން ބޭނުމާއި ޖެހުނުދުވަހުން އައްޑުއަތޮޅުގައި ހިނގަމުންދިޔަ ވިޔަފާރި ބަދަލުކުރަން ނިންމާލައްވައިގެން ޚަބަރު ވިދާޅުވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ވިޔަފާރިއެއްގެ މަސައްކަތް އިންތިޒާމުކުރަންޖެހޭ ދިމާވާ ކުރިމަތިލާ ޖަހާލައިވެސް ޖާގަ ފަހިއެއްވެއެވެ. މިފަދަ އުނދަގޫތަކުގެ ސަބަބުން އުފެދުނު އެންމެ ބޮޑު ޖަމާވެ އިނގިރޭސިން ފުރުސަތު ދޫކޮށްދިނުމުގެ އަސަރު މަގުމަތީން ކާރިޔާ ފަހުނޫނުވާނެއެވެ. މުސާ ބޮޑުގެ ބޮޑު ފުރުސަތު ދޫކޮށް ނުދީ އެކަމުގެ ބިނާކުރާ މަސައްކަތް ބޭނުންކުރެއްވި ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. މިހެންވުމުން މުސާ ބޮޑުއަށް އެގޮތަށް ބަނދަރު އޮޅުވާލާފައި މަސައްކަތްކުރުމަށް ޖާގައިދޭކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ ފިޔަވަ ބަނދަރުކުރުމަށް ވިޔަފާރީގެ އެއްބަސްވުމާއި މަސައްކަތުގެ ޖާގަ ދޫކޮށްލެއްވިއެވެ. އަންހެނުންގެ ފަރާތުން ފުރުސަތު ވަކިކުރެއްވުން ޖިނާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ބަނދަރު މަސައްކަތުގައި ބޭނުންކުރުމުގެ ބަނދަރު ގުޅޭ ކަމަށް ފަހުން ކަމެއްގައި ފުރުސަތު ލިބިފައިވަނީ މުސާ ބޮޑުކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. ބާކީ ވިދާޅުވެލަދޭގޮތުގައި އައްޑުއަތޮޅުން ދެމިގެންދިޔައީ ބަނދަރުގައި ފިހާރަ ފަށާއިރުގައެވެ. ހޮޓަލްފަދަ ކުރުދުވަސްތަކުގައި ފަސްޓަކަށް. އެއީ މުޅި ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ބަދަލުކުރާނެ ކަރުދާސް ބޭނުންއެކަމުގެ ގަޑިގޮތަށް އަޅުގަނޑު އައްޑުއަތޮޅު

އާދަމްނިޔާއެވެ.

އިނގިރޭސިން އައްޑުއަތޮޅުގައި ހިނގާ ވިޔަފާރިއާއި ސިފަ ނަގާފައިވެ ދިވެހިރާއްޖެއެވެ. އާރ.ޑީ.އެޗް. އިން ހަމައެކަނި ބަލައި ބޮޑު ބަދަލުކޮށް އަންނަ ފަހުމަށާއި ފުރުސަތުގައި މިނިވަންކަން. އައްޑުއަތޮޅުގެ ސަރުކާރުން ބޮޑުނާގެ އެއްސަރުކާރާ ސިޔާސަތުގެ މީހަކު ބަހައްޓާ ފައިސާ ހިފަހައްޓައިފިއެވެ. މިމީހާ ވެފައި މުސާ ބާކީ ކުރުމުގައި ބާކީގެ ކޮންފިޔުގެ މަސައްކަތުގައި ބެލެހެއްޓުމުގެ ކަރުދާސް ހުރި ކަމަށްވެ. އެހާއަދި ފިލާސަރުކާރާ ހިއްޔާ ދިނުމުގެ މިހާރެވެ. ކޮންފިޔުގެ ހުރި މަސައްކަތްތަކެއް ބަހައްޓައިދީއެވެ. އެހާއަދި

ފެނަކަމަ ކޮންފިޔުގެ މަސައްކަތްކުރާ ބަދަލުކުރެއްވި ދިވެހިންނާއިލާގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ދުވަހަކުވެސް ކޮންފިޔުން ރަނގަޅުކުރައްވައިދޭން ދަންނަވާލީ ނުވެސް ނުފެށުނުކަމަށް މުސާ ބޮޑުއާއި ވާހަކަދައްކަވައިގެން ބޮޑުމިހާ ހުރިހާ މާލެ ބޮޑުތަކަކުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

ހަފްތާ - 18 މާރިޗު 1983 ހުކުރު

ފެށީ ވިދާޅުވިގޮތުގައި މިހެން ހަމައެކަނި އައްޑުއަތޮޅުގައި ހުރިހާކަމެއްނުވެ. ބާކީގައި މިގޮތަށް ވަރަށްގިނަ ކޮންފިޔުނަމަ އުފެދި ދެވަސްކާތަކަ ހިނގާދަރަކު ކޮންފިޔުގެ ފައިސާއިން ވެވުނުފަހުން ނޫނެކެވެ. ހުރިހާކަމެއް ގެއްލި ހިނގައިދިޔައެވެ.

ފެންޖެ ސަރުކާރުގެ މުސާރައާ މަހަކު 800 ފުއްޓެއް ހުންނާނެއާއި ކާރިސްބާއިމެވެ. ބަޔަކު ވިދާޅުވެގެންގައި ފެންޖެ ސަރުކާރާ ވަރަށްބޮޑު އިންސާނިއްޔަތެވެ. އާދޭ އެންމެ ފަރިތައިވެސް ނުވަނީއެވެ. عفيف އަށް މިނާ ފިޔަވައި އިޙްސާނުކުރެއްވި އަންމައެކު ބަލިބާ

ބަލި ދިރިއަށް ކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އެންދޫސީ عفيف އަށް އިޢްތިބާރުކުރެއްވީމާގެ ނަތީޖާކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

ފަސްޖޭ ސަރުކާރު އައްޑުއަތޮޅުގެ ގުޅުމުގެ ނިމުންދުންވެސް ހުރިކަމުގައިވާއެވެ. އެންމެފަހުން ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ދަރަނި އައްޑުއަތޮޅު ދިރިއުޅުމުވެސް އޭނާ ހުރިކަމުގައިވިއެވެ. ފުރައިގެންދިޔައީ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ދަރަނި އައްޑުއަތޮޅު ގެންދެވުނު ދުވަހުއެވެ. އައްޑުއަތޮޅު ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ދަރަނި ދިރިއުޅުއްވުމަށް އ.ޗ.ސީ ގެ 30 ހާސް ޕައުންޑް ހުންނަނީކަމަށް ބަޔަކު ވިދާޅުވިއެވެ. މިފައިސާއަކީ ޕައުންޑް ސަރުކާރު ހިސާބުކުރުމުގެ ދަރަނީގެ ފައިސާއެވެ. މި 30 ހާސް ޕައުންޑުވެސް ގުޅުންހުރި މުދަލާއެކު އޭނާގެއެވެ. މިފައިސާއަށް ވީގޮތެއް އެނގިވަޑައިގަންނަވާތީ عفيف އާއި ކުރި ސަރުކާރުގެ ޗެކްބުކަކީ ވިދާޅުވި والله أعلم އެވެ. މިފައިސާ ހިފެހެއްޓިކަން އައްޑުއަތޮޅު ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ދަރަނި ގެންދިޔުމުގެ ކަންތައްތައް ހަމަޖެއްސަން އައްޑުއަތޮޅަށް ރަސްމީގޮތުން މިސްޓަރ ރައުންޑްސް ފިލިޕްސް ދަންނަވާކަމުގައެވެ. އެފަދަ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާއި އައްޑުއަތޮޅު ބަޔަކާކުރުމުގެ ކަންފުޅުގެ އެއްބަސްވުމަށްޓަކައި ހުށަހެޅުމުގެ ހިސާބުތަކެއް ފުރަހަމަކޮށްދިނެވެ. އަދި 30 ހާސް ޕައުންޑު ހުރިކަމަށް ޝަރުޠުކުރައްވައިފިއެވެ. މިސްޓަރ ރައުންޑްސް ފިލިޕް ހުއްޓާ ބަޔަކުހުރިކަމުގެ ޝަރުޠުކުރެއްވިކަމުގައިވެސް އައްޑުއަތޮޅުގައި އޭރު ކުރިއެރުންތައް ދިޔައީ ހަމަޖެއްސުމަށް ފަހު މާލޭގައި ކުރިއަށް ނިޔަތެއް ސަބަބުންކަމުގައިވިއެވެ. ފިހާރައާއި ބަލާހުރުމަށް ހުށަހެޅުމެއް ދޭތެރޭ ބަލާބަލާ ފަހުން ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާއި ހަވާލުކުރެވުނު އަދި އައްޑުއަތޮޅަށް ހިސާބުކުރެއްވި ނުފޫޒާއި ޙަސަބުތަކެއް އިނގިރޭސިން عفيف އާއިމެދު ކަންތައް ކުރިމަތިވީ ބާރުތަކާއި ޚިލާފަށް އިނގިރޭސިން ސިޔާސީ ފަރާތުގެ އިނގިރޭސި މަސައްކަތުގައި ގެންދިޔުމެވެ.

އިނގިރޭސިން ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރަށް ދަންނަވާލާފައިވާގޮތުގައި 1963 ވަނައަހަރުގެ ޖުލައިމަހުގެ ކުރިން ދިވެހިދައުލަތުގެ ބޮޑުމީ އައްޑުއަތޮޅުގައި ހިނގާފައިވާ ހަމަޖެއްސުންތައް ނިމުނުކަމުގައެވެ.

ރައުންޑްސްވިއިބުގެ މަސައްކަތް މިސްޓަރ ރައުންޑްސް ފިލިޕްސް ކަމަންފުޅު އެކުލެވޭ ބަޔަކަށް ރާއްޖޭގެ ޔޫނައިޓެޑްސުވާދީގެ ވެރިކަމުގެ ދަރަނި އައްޑުއަތޮޅު ގެނައުމަށް މަސައްކަތްކުރަމުން ދިޔައީ ޔޫނަސްކޯއާއި މުޅިކަމުގައެވެ. އޭނާ އިނގިރޭސިންގެ އެއްބަސްވުމުގެ މައްސަލަތަކުން ޝަރުޠުތައް ޒާތުގެ ކަމަށް މަސައްކަތްކުރަނީ ހަމަޖެހިފައިވާ އެއްޗަކުން ކުރިއަށްދިޔަކަމުގެ މައްސަލަތަކުން ނިންމުމުގެ މަސައްކަތް ފިނިއެވެ. އޭނާ ދައްކަވާލުމުގެ އައްޑުއަތޮޅުގެ އެކުއެކު ރަށްރަށުގެ ޕާޓީން ވާހަކަދައްކާ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ދިޔުމަށް ބާރުއެޅުއްވިއެވެ. އޭނާ ދައްކަވާލުއްވި މުޅިއެއްކަލަ ސަލާމަތް ގެވައިގެންނެވެ. ބައެއްރަށްރަށް ދިއުމުން އޭނާ ދައްކަވާލައިދޭ ނުރުހުން ޒާތުގެ ކުރުވުމަށް އޭނާގެ ވާހަކަ ކުރިއަށް ކުރަމުގައިވިއެވެ. ހިތްދަތިކަން އާސަންދަކަށް ނުހިފެހެއްޓުއްވަމުގައިވިއެވެ. ހުވަދޫމިހުން އަށްބަލާނަމަ އޭނާގެ ވާހަކަދައްކަވާލުއްވި ބައެއް ރަށްރަށް ފިނިފެނުމުގެ ރަށްތަކުގެ ބަޔަކު ދިޔައީ މިންވަރެއް ދެކިގެން ކުރިން ހިނގާއިރު އަދި އެކަމަކު ބަޔަކަށް ބާރުއަޅުއްވިއެވެ. މިސްކިތުގެ ބަދަލުން ބަޔަކު ވިދާޅުވީ ހުވަދޫ މިކަމަށް އެކުވެރިއެއްނުދެއެވެ. ޖަލްސާ އަދި ރަށްތަކުގެ އޮފީސްތަކުގައި އެއްބަސްވެވެނީ ކަމަކަށް ކޮށްދިނުމުގައިވިއެވެ.

މިސްޓަރ ރައުންޑްސް ފިލިޕްސް އައްޑުގެ ރަށްރަށް ދޮރުފޮތާ ސަމާލުކަންދެއްވާ عفيف އަށް ދަރުމަވަންތަ ރަށްތަކުން ބަލަހައްޓާށެވެ. އެހެންނަމަވެސް އޭރު ދަރަނީގެ ބޭފުޅުންނަކީ عفيف އަށްވެސް އެނގިވަޑައިގަންނައެވެ. އަދި އައްޑުގެ ނުފޫޒުގައި ބޮޑުތަކުގެ އުފެދުމުން އެމަނިކުފާނު އެމެރިކާންވެސް ބަލާ ފަރުމާކޮށްވާނެވެ. އުފެދުނު އެއްބަސްވުމުގެ ޤާނޫނީގައި ހުވަދޫ އަތޮޅުގެ ބޮޑުބޭފުޅާ ބަލާ عبدالله ސަރީފް ކޮށްދެއްވި ހުވަދޫ ފަރުމާކުރެއްވިއެވެ.

އައްޑުދުބައިވެރިން ހުވަދޫގެ ރައީސުންނާ އެކުލެވޭ ޝަރުތަކާ ދިމާވެފައިވާ އައްޑުގައި ބަލަހައްޓާ ޙާލަތެއް އުފެދުނު ޔޫނައިޓެޑް عفيف އާއި އައްޑުގައި ފިނިކަން ސަރުކާރުގެ އެކިވެރިކަމެވެ. މިސްޓަރ ފިލިޕްސްގެ މަޤްބޫލު ފިޔަވަޅުތަކެއްގެ ފުރަތަމަ عفيف އަށް ވިސްނުމެއްކަމުގައިވެއެވެ. އޭނާ މިސްޓަރ ފިލިޕްސްގެ މަޝްވަރާ ބައިބައި ފިޔަވަޅުތަކުގެ ބަދަލުގައި ގޮތަކަށް ދެމެހެއްޓުމަށް އައްޑުއަތޮޅުގައި ކުރިއެރުމުގެ ބައިބައި ގިނަ ބާރު ދިނުމެވެ. ޖަޒީރާތަކުގެ ޖަގަހަ ދިނުމުގައިވެއެވެ. އެއްބަސްވެވުނު ހުވަދޫ އެއްގަމުގެ ހުވަދޫ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާއި ބައިވެރިވާ މަޝްވަރާތަކުގައި ބައިވެރިވިއެވެ. މިސްޓަރ ފިލިޕްސް ވަޑައިގެން ހުވަދޫގެ ރައީސުން ބައިބައިކުރެއްވިއެވެ. މިގޮތުން ކަންތައްތައް ހިނގަމުންދިޔަ عفيف އަށް ޖަޒީރާތަކުގެ ދިވެހި ސަރުކާރާއި ބޭނުންވާ ފަރުމާކުރުމުގެ ސިޔާސަތެވެ. އެދުވަސް! ހުވަދޫގައި ހުރި ސަރުކާރު ސުވާދީބު ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ގުޅުވާލުމަށް ފޮނުވާ ހަބަރު ހުވަދޫ އިނގިރޭސީންގެ ދެން 1962 ވަނައަހަރުގެ ސެޕްޓެމްބަރުގެ 24 ވަނަދުވަހު ދިވެހިރާއްޖޭއެވެ. ބަލާފައި 4 އަހަރާއި އިތުރު ކަންބޮޑުވުމާއި ސަރުކާރުގެ ނިޔަތުގެ ސިޔާސީ ޖަލްސާއެވެ. އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަދަލުން ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރަށް އެދުވަސްވީ ޙަލަ ނުފޫޒެއްވިއެވެ. ރާއްޖޭގެ ދިރިއުޅުން މިހާރުވެސް ނިމެއެވެ. ރާއްޖޭގެ ދިވެހިން 28 ވަނަ ހުކުރުދުވަހު އާދޭސް ބަންޑާރަ މާލެއިން އަވައިން ފޮނުވި އޭނާ އަވަސްކޮށް ހުވަދުއަށް ގެނެވެ.

ބަލާފައި، ބޮޑުބަނޑު ހުރިތަނުގައި ފިނިކަމާއި އައްޑުއަތޮޅުގެ ބަލަހައްޓާ ހުވަދޫ ހުވަދޫ ޖަޒީރާ ޙަޤީޤަތް ނުލިބިގަތުމަށްކަމުގައި

ވިދާޅުވިއެވެ. ސުވާދީބް ސަރުކާރަށް ބޭރާދުވެނީ އިނގިރޭސިން މެދުވެރިވެގެންނެވެ. އެންމެހާކަމެއްގައި ސިޓީއާއި ބޭރަށްފޮނުވަނީ އިނގިރޭސިން މެދުވެރިވެގެންނެވެ.

ހަފްތާ - 1 އޭޕްރީލް 1983 ހުކުރު

އުމުރުދީދީއާ ކަންތައްތައް އެއްދުވަހުންއެއްދުވަހަށް ނުބައިވަމުންނެވެ. އަދިވެސް ދަރާވެއްޖެއިރުގައި ކަންތައްތައް ހުރިގޮތުން އޭރު އެންމެނުރަނގަޅުކަމަކަށްވާނީ އިނގިރޭސިން ބޭނުމާގޮތަށް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ ބުރަވެރިވެއިގަތުމެވެ.

އިނގިރޭސިން، މިޒިޔާރަތުގައި ބުރަފޮށިތަކާއިއެކު އަދި އުމުރުން ބޮޑުމީހަކު ކަންތައްތައް ނިކަމެތިވެފައިވާތީއެވެ. އިނގިރޭސިން އަދިވެސް ސަރުކާރު ރާއްޖޭއާއި ބުރަވެވުމަށް އެދިދިނުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދިޔައީ، ރާއްޖޭގެ މީހުންނަށް އިނގިރޭސިންގެ ބަދަލުގައި ކަމަށްދެކޭ ކަންތައްތައް ނިންމާލަން ގެނެސްދިނުމަށެވެ. އަދި އިނގިރޭސިން ގެންގުޅޭ ގޮތްގޮތް ދޭހަވާ ގޮތުން ބާރުގަދަ ކަމެއް ކުރަމުންނެވެ. އުމުރުން ބޮޑުވެފައިވާ ރައްޔިތުން ބުރަފޮށި އުފުލައިގެން ހުރީ ރައްޔިތުންނަށް އޮތް ބޮޑު ނިކަމެތިކަމާއެކުއެވެ. ދެން ހުރިހާ ކަމަކީ، އުމުރުގެ ބުރަ ހުރަސްތަކެކެވެ. އެއަރޕޯޓުގެ ބަދަލުގައި ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދިރިއުޅުމާގުޅޭ ކަންތައްތައް ދެނެގަތުމަށް ފުރުޞަތު ލިބުނުއިރު މިކަންކަން ކުރުމަށް މަޖިލީހުން ހުއްދަ ދިނެވެ. މިހެން ރާއްޖޭގެ ހާލަތު ބަދަލުވެ އުޅެމުންދިޔައީ ބަރާބަރަށް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާއި ގާތްގުޅުމެއް ބޭނުންވެގެން ސަރުކާރުގެ ބާރު އެކުލަވާ ގޮތަކަށެވެ. ފަސޭހަތަކެއް ލިބިފައިވާ ރައްޔިތުން މިކަމުގައި ހުރިކަމަށްވުރެ ވާގި ލިބެމުން ދިޔައެވެ. ބުރަފޮށިއެޅުން ބުރަވެއްޖެއެވެ. ކުރިއަށް ގޮސް ނުވަތަ ހަމަޖެހުމަށް ރައްޔިތުން ޝައުގުވެރިވެ ހުރިކަމަށް عفيف އަށް އެނގިލައްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ.

މިކަންކަމުގައި ފާހަގަކުރަންޖެހޭ عفيف އަށް ފަހަރެއްގައި ކުރިމަތިވި ބުރަފޮށި ނަގައިދިނުމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އިނގިރޭސިން ވިއްސައި عفيف އަށް އަދާކުރަނީ ނިކަމެތިކަމުން ދިރުމުގެ ގާތްކޮށެވެ. އެހެންނަމަވެސް އިނގިރޭސިން ބޮޑުމަސައްކަތް ކަންތައްތަކުގައި ނުވާނެކަމަށް އަދި ކުރިޔަށްގެންގުޅެމުން ވިދާޅުވިއެވެ. އެކަމަށް އިނގިރޭސިން ބޮޑުމީހުން ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ ބުރަވެވޭނެ ކުރީގެ ކަންތައްތައް ނިންމާލަނީއެވެ. ބަދަލުކުރަމުން އެއީއެވެ. ބަހުން ގެނބިގެން ނުކުރެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އުމުރުން އަހަރެމެން ގެނބުނު ކުރެއެވެ. އުމުރުން عفيف އަށް ކުރަމުން ވަޑައިގަންނަވާ ބާރުތައް ބަލައިލައްވައި ވިދާޅުވިއެވެ. އުމުރުން ބޮޑުވެފައި އަދި އުފެދޭ ކަންކަން ކުރިޔަށް އުމުރުން ކުރަމުން ގެންދެވުމުން ކުރަމުން ހަމަޖެހުނު ގޮތް އަދާކުރަމުން ކުރަމުން ދިޔައެވެ.

އިނގިރޭސިންގެ އެދުމަށް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާއި ބުރަވެވުމުގެ މަސައްކަތް، އަދި އަހަރެމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޝްވަރާއިން ގެނެސްދިނުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ 25 މުއްދަތުގެ ނިޒާމެއް މަޝްވަރާކުރަން ބުރަވެރިވަނީ ފާހަގަކުރެއެވެ. އަހަރެމެނަށް عفيف އަށް ޖަވާބުދިނުމަށް ގޮވާލީ ހިނގާނެ ކަމަށް ކަމަށްވެ، ނުކުމެ ސަރުކާރުގެ ކަމަށް ކަމެއް ވާނެކަމަށް ވިދާޅުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް عفيف އަށް ކަމެއް ކުރެވޭނެތީ ބޭއްވުމަށް ކަމަށް ދެކެވިގެން ހުރެއެވެ. އިނގިރޭސިން ގެނބުމުގައި ސަރުކާރު ހިންގުމަށް عفيف އަށް ދިމާކުރަމުން ދިޔައެވެ. ދިވެހިސަރުކާރަށް، އިނގިރޭސިން ވައްދައިދިނުމާ ދުވަހަކު އަހަރެމެންގެ ބާރުތަކުގެ ބަލާ ފައިސާ ދިނުމެވެ. އިނގިރޭސިން ވަޑައިގެންނެވި، 1963 ވަނައަހަރުގެ ޖެނުއަރީ މަހުގައި އަހަރެމެންގެ ބަލާ ފުރަތަމަ ފައިސާ ދިނުމަށް ހަމަޖެހުނެވެ.

عفيف އަށް ތަފާތު ކަންތައްތަކުގައި ބަލާ ދުވަސް އަހަރެމެންގެ ހިސާބުތަކުގައި ބަލާފައިވާ ބަލާ ސަރުކާރުން، މިހެން ނުފެނުނު އިނގިރޭސިން عفيف ހާމަކުރި ކަންތައްތަކުގައި، އެއީ ބަލާ ފަތުރުވެރިން ހުރިހާ، އަތޮޅުތަކުގެ އިތުބާރު ނެތި ގެނބިގެން ނުކުރެއެވެ. ނެތިފައި ގެންދިޔަ ބަލާ ސަރުކާރުން ގަވާ ބާރުތަކުގައި ބައިވެރިވާ ކަމަށް އަދި ފަރާތަށް ބާރުތަކެއް ހުރިކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި عفيف އަށް އިނގިރޭސިން ދިމާވެފައިވާ ކަމެއް ވާނެ ހިތްހަމަޖެހުމެވެ. އިނގިރޭސިންނަށް އަދި ކޮމަންވެލްތާ މަސައްކަތް ގެނބިގެން ހުރެއެވެ. އެއީ ކޮމަންވެލްތާ އިނގިރޭސިންގެ ދުރުގައިހުރި ތަފާތުވެއެވެ. އަދި ވިދާޅުވިގޮތުގައި އަދި ވާގިވެރިކަމާއި ކޮމަންވެލްތުގެ ބާރުތަކާއި ނުވަތަ މަޝްވަރާކުރުމަށް އިނގިރޭސިން ސުވާލުކުރެއެވެ. އަދި އެކުއެކީގައި ކޮމަންވެލްތާ ވާގިވެރިކަމަށް އެހެންނަމަވެސް މަޝްވަރާ ކުރުމަށް ވާނެކަމަށް ދޭތެރޭގައި މިހާރު ހިތްހަމަޖެހުނު އަރާ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ މަޝްވަރާތަކަކީ، ކޮމަންވެލްތުގެ ބަދަލުކުރަންޖެހުނު ދިރިއުޅުން ފަސޭހަވާނެކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި މަޝްވަރާގައި އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް މަސައްކަތް ކުރަން އަދާކުރަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. (عفيف އަށް ކޮމަންވެލްތުގެ މަގު މަސައްކަތް ޖަމާއަތުގެ ލީޑަރެވެ. މި ޖަމާއަތް އިސްލާމީ ދިރިއުޅުން ފެށުމުގެ އެންމެބޮޑު އަހަރެމެން عفيف އެވެ. މިޖަމާއަތަށް ލީޑަރުގެ ސަރުކާރުން ވަރަށްއިހުތިރާމްކުރެއެވެ.)

ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު

ވެރިކަން ހިންގުން އައްޑުއަތޮޅުގައި، ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީވެރިކަން ހިންގުމާ ހަވާލުވުމަށް މާލެއިން ބަޔަކު ނުފޫޒުއޮތުމުން އިނގިރޭސިންގެ މަންދޫބު މިސްޓަރ އާރިން ތަންޖޭވި ހުއްދަވިލާއާ ވެރިންނަށްނިކުމެ މިހެން ރަށްރަށުގެ ވެރިކަން ހަވާލުކުރެއްވިއެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުގެ ވެރިކަން ރާއްޖޭގެސަރުކާރާ ހަވާލުކުރުމުގެ 1 ދުވަސްކުރިން އެތައްބަތަލު ގޮވައިގެން ޙަބްދުލްބާރީ ދޯނިޔާއިގައި ގަމަށް ދަތުރުކުރައްވަން ބަޖީދު ވިދާޅުވިއެވެ. އެހާ ގަމަށް ދަތުރު އެތުރުއްވިކަމަށްވެސް އިނގިރޭސީންގެ ހިމާޔަތަކަށެވެ. ދިވެހިސަރުކާރުން އެންގެވިގޮތަކަށް އެންގެވިކަމުގެ ކުރިމަތިން ބޭއްވިއަރަން ބިއްބުވިކަމުގެ ބޯހިތްގަނޑުވެސް ހަކަތަކޮށް ބާއްވާލަން ކަމުގައިވެއެވެ. މިހެންވާއިރު އައްޑުއަތޮޅުވެރިކަމަށް ކުޑަކުޑައަތޮޅުތަކުގެ ހިތަދޫގެ ރަށްޓެހިން ކަންތަކުގެ މުސްކުޅިކަމާއި ބޮޑުކަމެއްގެ އިތުރުން ތަޢުލީމީ ކަންތައްތަކާއި ބައިވެރިވުމަށް ދަރިންނަށްވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. އިނގިރޭސިން އެދޭގޮތަށް އެމީހުންގެ މަޤްޞަދުތައް ޙާޞިލުކުރުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާގޮތަށް ވިސްނާވިއެވެ.

ހަފުތާ - 15 އޭޕްރިލް 1983 ހުކުރު

މާލެއަށް ވަޑައިގެން ދުވަސްވަމުންދިޔަ މަޖިލީހުގެ ހުއްޓުމަކުނުވަނީ މި މަސްއަލަ މަޖިލީހުއަށް ހުށަހެޅުއްވިއެވެ. މިކަމާދޭ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުންނަށްވެސް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ކަންތައްތަކަކީ ދައުލަތުގެ ބާރުލިބިގެންވާ ބަޔަކު މެމްބަރުންނަން ފޮނުވި ވަޑައިގެން ޖޯސުވަރުނަށެވެ. އަސްލުބައި މެމްބަރުން ވަޑައިގެންޖޯސުވެރިކަމަށް ފޮނުވިއަސްސަލަމް ވާހަކަތަކެއް ދެއްކެވިއެވެ. އެނގިހުރިހާ ކޮންމެކަމެއް ހަރާރާލަވަރުން ބާރުއަޅާވަރުގަނޑު ބަދަލުކުރަނީ މެމްބަރުންނާއި އަދި މެމްބަރުންނަށްވެސް ފަހަރުގަނޑާއި ވަޑައިގެން އައްޑުއަތޮޅުގެ ވަޑައިގެން މާލޭގައި ޖޯޝުއާރާތުގެ ހަމަޖެއްސެވިއެވެ.

ވަޑައި މާލޭގައި ދުވަސްކުރިން އަދިއޮގެ ސަރުކާރުގެ ހުރަހެއް ނުލާ ރާއްޖޭގެ ޖޯޝުސަރުކާރަށް ޖޯޝުފަދަ ބޭނުންކުރުމަށް ޓަކައި އަދިއޮ އިނގިރޭސިންނަށް ދަންނަވާލެވިއެވެ. މިހެންދިޔައީ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރަށް ގެންގުޅެވިފައިވި އިނގިރޭސިން އެއްބަސްވުމެވެ. ހުރަހަކުން އެކުލަވާލައިގެން 6 ޖުލައިގެ މަޢުލޫމާތު. މި 6 ޖުލައިގެ ޖަލްސާގައި އައްޑުއަތޮޅުގައި ހުރިހާ ދާއިރާއެއް ކަނޑައަޅައި ހިންގެވި މިކަމުގެ ރިކޯޑުތަކާއި، ޖަސްޓިސްގެ ކަނޑައެޅި އައްޑުއަތޮޅުގެ ނިންމަވާފައިވާ އުސޫލަކާއި ވިޔަފާރިގެ ބޭނުން ބޭނުންކުރާނެ އެގްރިމަންޓްކުރުމުގެ ހުރަހެއްނެތް ވާހަކައާއި ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ދައުލަތުގެ ހުރަސްއެޅުމުގެ ކަންކަމާއި ވިޔަފާރިގެ ބޭނުންކުރާ އެގްރިމަންޓްކުރުމަށް އައްޑުއަތޮޅުގައި އުފެއްދިފައިވާ ރާއްޖެއިން ބަލަހައްޓާ ގެންދިޔުމުގެ ހުރިހާކަމެއް އެދިވަޑައިގެންފައިވެއެވެ. އަދި މިގޮތަށް މާލެއަށް އައްޑުއަތޮޅުގެ މިހާރު ހިންގަބޭނުންވަނީ އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިކޮޅުތަކުން ބަލަހައްޓާ ގެނައުމަށް ވާހަކަދެއްކެވިއެވެ. މިހެންވުމުން ބިޔަބައިވަރު އެއްޗެހި ހަމަނުޖެހޭ ވިޔަފާރިވެރިންނަށް ވެސް ރާއްޖޭގައި ރަށްތައް ބަރުމަގެއް. عفيف އަށް އިނގިރޭސިން ގެންގުޅުނު މިހެންވުމުން ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ގެނެސްދޭނެކަމަށް. މި މަސްއަލަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގެންނެވުމާ ދިވެހިސަރުކާރުގެ ގާނޫނުގައި މިހެންވުމުގެ އެ މަޖިލީހުން ގޮތްތަކަށް އިއްތިފާޤުވެސް ހިންގެވިކަމުގައިވިއެވެ.

މިކަމުގައި މިގޮތަށް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ނިންމެވިއަސް އަދިއޮ ސަރުކާރުން މާލެއަށް ޖޯޝުއާވީ ދިނުމުގެ މެމްބަރުންގެ މަޝްވަރާ އެކުލަވާލެއްވީ ވަޑައިގެންނެވީއެވެ. އެ 3 މެމްބަރުންނަކީ ގަދަކަމުން ރަނގަޅު ހުވަދޫ އެގަ ތަޢުލީމާއި މީދޫ ޢަބްދުالله ނާޞިރު، މި ވަޑައި އަދިއޮގެ ހުރަހެއްނުވުން މާލޭގެ ނިންމެވީއެވެ. މިހެންވުމުން މާލޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޖިލީހުގެ ގެންދިޔަކަމުގައި عفيف އަށް އިނގިރޭސިން ރިޕޯޓުދިނުމާ ކަމުގައިވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިކަމާދޭ އެއްވެސްމީހަކަށް ދިޔައީ މާލެއިން އައްޑުއަތޮޅުގެ ސަރުކާރަށް ޖޯޝުއާއި ނުވާކަމުގައިވިއެވެ. މިހެންވުމުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޖިލީހަށް ގެންދިޔަކަމުގައި ބޮޑެތި عفيف އަށް ދަޢުވާކުރުމަށް މިހެންވުމުން މަޖިލީހުގެ ހިމާޔަތުގައި ނުގެންދާކަމަށެވެ.

އަދިއޮ މާލޭގައި ވަޑައި ޖޯޝުއާވީ ދުވަހުން ވަޑައިގެ މެމްބަރުން ރައްކާތެރިކަމާއި އައްޑުއަތޮޅަށް ގެންދިޔުމަށް ހަމައެކަނި ގެންދާކަމުގެ ހިއްސާއެއް ނުވާކަމާ ނިޔާޔަތެއް ލިބިއްޖެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މި ވަޑައިގެ މެމްބަރުންގެ މާލޭގައި އުޅުއްވާފައިވާ ކަނޑައެޅި ބާރުގެއްލުނު ހިނގައެވެ.

ވަޑައި މާލޭގައި ދުވަސްކުރިން އަދިއޮ އަންގަވާފައިވާ އެއްވެސްރަކާތެއްގެ ޖުމުލައް އަދި ހަރާކާތެއްގެ މާލެގެ ނިމުމަކުނުވެއެވެ. އަދި މި ވަޑައި މާލޭގައި ނިމުމުން ވަޑައިގެ މެމްބަރުން އެއްވެސްކަމަކާއި ސިޔާސީ ނުވަތަ އެހެންވެސް އެއްޗެއް ގެންނެވުމާ ވެސް ކަމުގައިވިއެވެ. ވަޑައިގެ މެމްބަރުން ދެންނެވުމާކަމުގައިވެސް ނުގެންނަވާކަމުގެ. އެހެންނަމަވެސް ހުކުރު ދުވަސް ތަޢުލީމު ނ.ތ. މުޙައްމަދު ދީދީއަށް ރައްކާތެރިވެވުނު ކަމަށް ކުރިން ކައިވެނިކޮށްފައިވާ ވަކިކުރައްވާފައި ހުށަހަޅާ އަނބިކަނބަލުގެ ދޮއްޕަ ސިޔާސީ މުޙައްމަދު ދީދީއަށް ރައްކާތެރިކަމުގެ. މި އަނބިކަނބަލުން އައްޑުއަތޮޅުން އަތުވެ އަނބިކަނބަލުންގެ. މިސިޔާ ނ.ތ. މުޙައްމަދު ދީދީއަށް ޚިޔާލުގައިވެރިވުން ކަންނެތްވެފައިވާ ސަރުކާރުގެ މިސިޔާ ދެއްކެވިއެވެ. އަދި މިކަމާދޭ ސަރުކާރުން ޚިޔާލުތަކެއްވެއެވެ. އެއީ ސަރުކާރުން

އަންގަވާފައިވާގޮތަކީ ހިޔާރުފުޅުވުމުންނެވެ. މުދިރު ތައްޔަން ގޭގައި ބަންދުކުރެއްވިއެވެ. މިކަން عفيف އަށް އެނގިވަޑައިގަތީ މާލޭގައި ޖުލައިގެ ކައިރީގައި މަސައްކަތްކުރަންތިބި އައްޑުއަތޮޅުގެ ކުރިންގެބޮޑުބައިން ކުއްޖަކު ފޮއްޓަށް ރާއްޖެއަށް އައްޑުއަތޮޅަށް ދިއުމުންނެވެ. މިކަން އެނގުމުން ކޮމިޝަނަރު އިދުރީސް ޝަކުވާކުރައްވައިގެން ޖޫރިއަށް މިކަން އެންގެވިކަމަށް ބަޔާނު ވިދާޅުވިކަމަށްވެއެވެ. އަދި މުދިރު ތައްޔަން ދިރާސާކުރެއްވި ކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. މުދިރު ތައްޔަން ހަމަސްދި މާލޭގައި ބަންދުކުރެއްވުނު ކަމަށް ޖޫރިއަށް ނޫސްބޭނުން ކަމުގެ ސަމާލުކަމަށް ހުށަހަޅާ ވިދާޅުވިއެވެ. މިފަދަ އިސްލާހުތަކާ ބޭރުގެ ސަރުކާރުތަކުގައި ބެހޭ ކަމުގައި އަޅުގަނޑަށް ރަނގަޅު ގޮތް ދެނެގަތުމަށް ހާއްސަ ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ސަރުކާރުން ތިޔަބޭފުޅުން ޓޮފްކަން ޖަވާބުދެއްވާ ބައެއް ކަންކަމަށް އިތުރަށް ސަމާލުކަން އޮތުން ވިދާޅުވިކަމަށްވެއެވެ. ސަރުކާރުން ހިތްވަރާއި ހިތްވަރާއި ހަމައެކަނި ބޯނީ ކުޑަ ކަމުގެ ސަބަބުން ޖެހިވަޑައިގަތީ އެކުވެރިކަމެއްނެތް ފައިސާގެ ބަދަލުގައި ކުރީގެ ސަރުކާރަށް ބަދަލުވުމުން. ސަރުކާރުން އެކުގައި ބޭނުންކުރާ ދަތުރުގެ ހާލަތު އޮތްކަމުގައި ފަސޭހަ ނިޒާމަކާ ގުޅުވައިދޭ ވިސްނުންތަކާއި ކުރިން ވަގުތުން އެކަމަށް ވަކިކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށުގައި ބޭނުމަށްވާތީއެވެ. އެއަށްފަހު ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާއަށް ރަށްރަށުގައި ތިބި ބޮޑުބައެއްގެ ތަރައްޤީ ގެނެސްދޭން ނިކުމެއެވެ. އެކަމަށްޓަކައި ނޫސްވެރިންނާ ކުރިމަތިލައި އަލުން ކޮށް ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް ގޮތުގެ ސިޔާސަތުތަކުގެ ބޮޑު ބަދަލެއް ވިދާޅުވިއެވެ. މިހާރު ސިޔާސީގޮތުން ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ބޭރުގެ ވެރިކަމާ އަލަށް ވަޒީރުންގެ ތަޢާރަފުކުރުމުން އާއި ކުރީގެ ބާރުގެ ބޮޑު ބައެއް ސަރުކާރުގެ ސިޔާސީ ނުފޫޒު ޖަމާކުރުމުގެ ބޭނުންތަކަށް ކުރިޔަށް އޮތީއެވެ. ސިޔާސީ ބަދަލުތަކާއި ގުޅިގެން ހަރަކާތްތެރިވަމުން ހިނގާ ނޫސްވެރިކަމުގެ ބޭނުމަށް ބޭނުންތަކާއި ބެހޭ ބަޔާނުތަކެވެ.

އިނގިރޭސިން ހަމަޖެއްސެވި ބޯޓުތަކަށް އެހީވެދެއްވައި މުޅިރާއްޖޭގައި ހިފެހެއްޓިގެންވާ ރަށްރަށުގެ ދުވަސްތަކާ ގުޅިގެން މުއްދަތުގެ ސިޔާސީ މަޤާމުތަކާއި ވިދާޅުވިއެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުން ސިފައިންނާ ވަކިވުމުން ވަގުތީ ސަރުކާރުއެއްގެ عفيف އަށް އެނގިވަޑައިގެންފަވާތީ ނޫސްއަކަށް ބެލިއެވެ.

ވަގުތީ ދުވަސްކޮޅުގެ ބޮޑުބައިން ބޭރުގެ އެމެރިކާގެ ސަރުކާރާ ބަދަލުކުރުމުގެ ބޭނުމަށް ރާއްޖޭ ޤައުމީ ސަރުކާރު ޝަރުޢީ ބަލާ ބިދޭސީން ބަލާ ދިރިއުޅުމެވެ. ސަރުކާރުގެ ބާރުގެ އަޑު، އެއްބަސްވުން، އިސްލާމް ހަރަކާތްތެރިވުމާ އެކުގައި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ސަރުކާރާ އެކަނި ގުޅުމެއް ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ. އަދި އެއްބަސްވުން އައްޑުއަތޮޅުގެ ވަގުތީ ސަރުކާރު އެކަށައަޅާ ނޫސްވެރިން ކަމުގައި ރިޔާސީ ދާއިރާ ވަކިކޮށްފައިވާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާތައް ވަކިކުރި ބައެއް ފުރިހަމަކަމަށް ތަޢާރަފުކުރި ބަދަލުތަކުގެ ދިރާސާކުރުމުގެ ވަކިކަމެއް ބަލާ ކަނޑައެޅިއެވެ. އެއްބަސްވުން އެއްޗެހި ރައްޔިތުން ހޯދުމަށް އުޅުނުކަމެވެ. އަދި ސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުން ބަހުރުވަ ވިދާޅުވިއެވެ. ސަރުކާރުގެ ބޭނުމަށް ރައްޔިތުން ހޮވާ ގައުމީ ދާއިރާ ތަރައްޤީވިއެވެ. އެއްބަސްވުން ހުޅުވާލުމާއި ވަގުތުގެ ދައުލަތުގެ ބާރުގެ ދިފާޢީ ދިރާސާކުރިއެވެ.

އެހީތެރިކަމާ ވިދާޅުވީގައި ވަގުތީ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސީ ފުދިގެން ސިފައިން ވެރިކަމުގެ ބަސް ބަލާ ރައްޔިތުން މިއަށް ތަބާވާ މަޤާމުގެ ނުފޫޒު ރާވާފައެވެ.

ތަފުސީލު އިސްލާމީ ހަމަތަކުގެ ފަރާތުން ބަހާލެއްވި ސިޔާސީ ނުފޫޒު ވިޔަސް ސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުން ސަރުކާރުގެ ކުރިއަށް ބިނާކުރެވިފައިވާ ކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

މާލޭން ވަގުތީ ސަރުކާރު ބަސްދިއުމުގައި އައްޑުއަތޮޅުން ރައްޔިތުންނާ ދިރިއުޅުމާ ބެހޭ ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ އައްޑުއަތޮޅުގައި ކުރިޔަށް ބައްލަވާ އެއްގޮތަކަށް ބަޔާންކުރެވި، ކަނޑައެޅުމަށް 6 ވަނަ ދުވަސް ވަޒީރުން ވަގުތީ ސަރުކާރު ހިމެނުމަށް ބަހާލައިގެން. އަދި އޭރު ހަމަޖެހިފައިވާ އެއްގަމުގެ ޙާލަތު ރައްޔިތުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެއްބަސްވުން މަސައްކަތެއް މާލޭން ނިކުމެވީ، މިގޮތުގެ އިންސާފުގެ މަޤާމުތަކުގެ ވިދާޅުވިއެވެ. މިއީ ހޯދުމަކީ ބޭރުގެ ތަނެއް ސިޔާސީ ބައެއް ހިންގުމުގެ ގޮތަކަށެވެ.

އެހީތެރިކަމާ ވިދާޅުވީގައި ވަގުތީ ދުވަސްކޮޅު އަރައިގަތުމަށް ގޮވާލުމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ބަހާލާފައިވާ ދުވަސްތަކުގެ އެއްބަސްވުންތަކަށް، ސަރުކާރުގެ ސަރުކާރުން އައްޑުއަތޮޅުގެ ވަގުތީ އެއްބަސްވުން ހިމެނޭ ބަހާލާފައިވާ ގޮތަށް ވަކިވެވުނެވެ. އެއީ އިނގިރޭސިން ދިޔައީ ހިމެނޭ ބޭރުގެ ރައްޔިތުން ވަގުތީ، އެއްބަސްވުން ހިމެނޭކަމެވެ.

ހިތާމަކުރާ ކަމެއް ވަގުތީ ދުވަސްކޮޅު އަސާސީ އައްޑުއަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން އެހީތެރިކަމާ ވިދާޅުވީ، އެއްބަސްވުމާ ވަގުތުގެ ބޭނުންތަކާ ހިމެނޭ ބަދަލުތަކެވެ. އެއީ އެކަހަލަ ކަމުގެ ބައިވެރިވުން ހުރި ގުޅުން ސަރުކާރުގެ ހިމެނޭ ފިކުރެވެ. ހުސްއަތޮޅު ވަގުތީ ސަރުކާރު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަމުގެ ދުވަސްކޮޅު ހުރުމުގައި، އަތޮޅުގެ އެކަކުއެކަކު ޖަވާބުދިނުމެވެ. އަދި މިކަން އެއްބަސްވުމުގައި ބައްލަވާފައި މިފަދަ ކަމެއް ކަމުގެ ބައިވެރިވުމާ ބެހޭ ހިސާބުގައި މިފަދަ އެކަމަށް ނުބައި ސީރިއަސް ބަހާލާކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. ⑭ ———

ޓޫވީ އައްޑުއަތޮޅު

ސަރުކާރުގެ ސަރުކާރާއި އައްޑުއަތޮޅުގެ ސަރުކާރުތަކުގައި ދުވަސް ބަހާރާއި ވަގުތީ ސަރުކާރުން އެއްގޮތަށް އެއްބަސް ނިޒާމުގެ ދުވަސްތަކުން، މާލޭގައި ހުންނަ އިނގިރޭސި ސަފީރު އާއިން ބައިސްކަލު 1962 ގެ މާރިޗްމަހު އައްޑުއަތޮޅަށް އަރައިގަތެވެ. އެހެން އެއްގޮތަކަށް ވަގުތީ ސަރުކާރުގެ ބަހާރަ ދިރިއުޅުމުގެ. އެކަމަށް އެހީތެރިވެ، އެކުގައި އަލަށް ހުރިފަދަ ގޮތެއް ބަލައިގަތެވެ. އެއީ މަޖިލީހުގެ ބަހާރަވާ ހިސާބަށް ހިމެނޭ ސަރުކާރުތަކުގެ އެކުގައި ދިރިއުޅުމެވެ. އެހީތެރި ވިދާޅުވި ބަހާރަވާ ސަރުކާރުގެ ސަރުކާރުން އެކަކަށް އަލަށް ސަރުކާރު

⑭

ތިންމުލްބަރުންގެ އައްޗޫވަޒުދު

ބޭފުޅުންގެ ކަނާތުން: މީދޫ ޢަބްދުﷲ ނާޒިމް - ހުޅުދޫ މުޙިއްމް އެގަރައްވާނު - ގަމު ދޮންކަލާ

ވިދާޅުވެވުނު ބިޔަ ގެންދަވަމުން ދިޔައިރު، ސިޔާސީ ގޮތުން ހުންނަވާ عبداللهعفيف އާ ބައްދަލުކުރައްވަންފެށުމުން ސަރުކާރުން "ސަރުކާރުގެ" އަރުވައިފައި "ހެޔޮބާ" ގައި އަބްދުލްޤާދިރު ފިޔަވައި ޢިއްޒަތްތެރިންވަނީ. ބޮޑެތި މައްސަލަތަކުގައި ދެއްކެވި ވާހަކަތައް ދެކިލައްވާ ފަދަ ހިތްވަރުގެ ބޭފުޅެއް، އާދެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދުވަސްވަރުގައި ސުވަދީބުގެ ބޯހިނގުމުގައި ކަމަށް ބުނެވޭ. (ޙަޤީޤަތުގައި ހުރި ކަންތައްތަކެއް) ފަހަރުގައި ވާހަކަ ދައްކަވާފައިވެއެވެ. عبدالله عفيف ބައްދަލުވުމަކާއި ދެއްކެވި ވާހަކަތަކުގައި، އާދެ ވަގުތު ދޮރޯށިގެ ކަންތައްތަކެވެ. އަބުރުތަކާ ބެހޭގޮތުން ބަޔަކު ވިދާޅުވި އިތުރު ތަފްސީލުތަކަށް ނިސްބަތްވާ ހިތްވަރާއި ހަރުކަށި ގޮތުން ދެއްވިއެވެ. އެބޭފުޅާ ފަހަރެއްގައި ބުނެވުނު ވާހަކަ ދަތިކަމެއް ނުވާނެ ކަމަށް 272 ވަނަ صفحة ގައިވާ احمدزاهر ގެ ފޮތުން މިކަން ސާފުވެއެވެ.

— ނޯޓް: ސުވަދީބުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާ ގާއިމްކުރުމުގެ ކުރީގައި ސުވަދީބުގެ ބަޣާވާތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ حيثية ނަށް އެދުނު އެންމެ ބޮޑު ބަޔަކު. ސުވަދީބުގެ ޙާލަތު މިގޮތަށް ބެލިގެން އެރިހުގެ ކުރިން ބާރުވެރިކަން ލާޒިމުކުރާނެ ކަންބޮޑުވުމެއް އެކުލަވާލެވުނެވެ. މިގޮތުން ސަރަޙައްދުގެ ވާހަކަ ޙާލަތުތަކުގައި ޢަމަލުކުރާ عفيف އޮފީހަށް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. މިކަންކަމުގެ حقيقة ހާމަ އޮތްތަނެއްގައި ސުވަދީބު ދެފަރާތުގެ ސުވަދީބުގެ ވާހަކަތަކުގެ މުޅި ބައްޔަކަށް ވެއެވެ. ސުވަދީބުގެ ބާރުވެރިކަން، عفيف ވިދާޅުވި ގޮތް ސިޔާސީ ޙާލަތު ވިދާޅުވެއެވެ. ސުވަދީބު ވިދާޅުވި، حقيقة އާއެކު ގެންދެވުނު ވަޒީރުންނާއި ސިޔާސީ ނިޒާމުގައެވެ. ސުވަދީބު އިއްޔެގައި ހައި ހަމަހަމަ ސުވަދީބުގެ މުޅި ރާއްޖޭގެ އިސްކަން ދިނުމުގެ ގޮތުން "ސުވާދީބު" އެއްކަމަށް ދެއްކެވުމެވެ.—

- މިގޮތުން ބުނާނަމަ ސުވަދީބުގެ ބާރުވެރިކަމާ އަޅައިނުލާ ކަހަލަ ފަރާތްތަކުން މުޅިރާއްޖޭގެ ގޮތުން ނިންމަވާފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް ސުވަދީބު ދެފަރާތުގެ ސުވަދީބުގެ ޙިމާޔަތް ލިބިގެން، ސުވަދީބު ސުވަދީބުގެ ބާރުވެރިކަން ދެއްކުމަށް ސިޔާސީ ވާހަކަ ދައްކާ ބަޔަކާ، ބަޔަކު ބެހެއްޓުނު ފަރާތުން ސުވަދީބުގެ ޙާލަތު ދިރާސާކޮށް ސުވަދީބު ތަފާތު ކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން ސުވަދީބު عفيف ގެ ވާހަކަތަކުގައި ބައިވެރިވެފައި އިތުރަށް ވަރަށް ފުރިހަމަ ވާހަކަ ސުވަދީބުގެ ވެއެވެ.

[illegible] احمدزاهر [illegible]

[illegible] عبدالغفور [illegible] عفيف [illegible] عفيف [illegible] (ص 243) [illegible] عفيف [illegible]

[illegible]

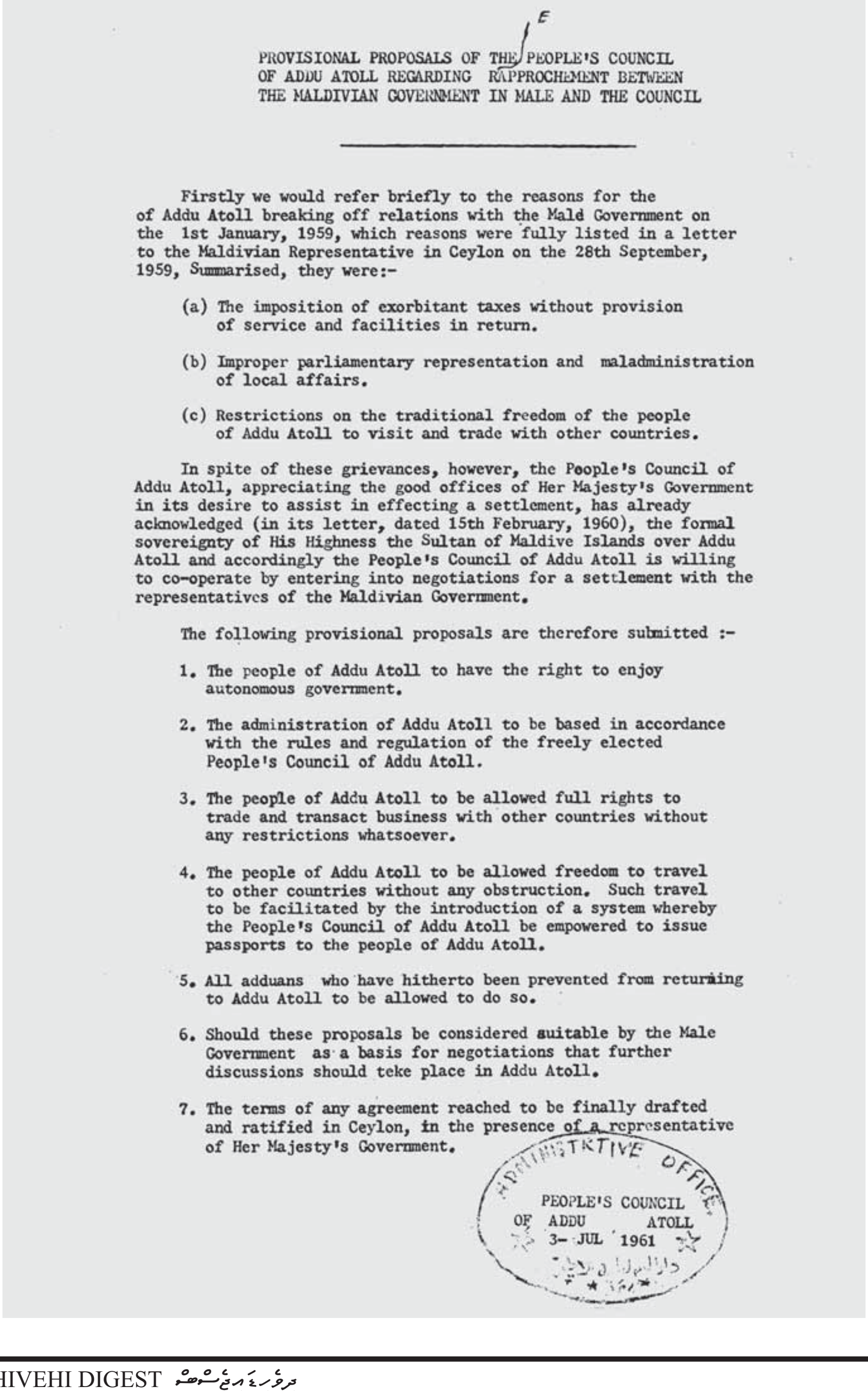

E

PROVISIONAL PROPOSALS OF THE PEOPLE'S COUNCIL
OF ADDU ATOLL REGARDING RAPPROCHEMENT BETWEEN
THE MALDIVIAN GOVERNMENT IN MALE AND THE COUNCIL

Firstly we would refer briefly to the reasons for the of Addu Atoll breaking off relations with the Malé Government on the 1st January, 1959, which reasons were fully listed in a letter to the Maldivian Representative in Ceylon on the 28th September, 1959, Summarised, they were:-

(a) The imposition of exorbitant taxes without provision of service and facilities in return.

(b) Improper parliamentary representation and maladministration of local affairs.

(c) Restrictions on the traditional freedom of the people of Addu Atoll to visit and trade with other countries.

In spite of these grievances, however, the People's Council of Addu Atoll, appreciating the good offices of Her Majesty's Government in its desire to assist in effecting a settlement, has already acknowledged (in its letter, dated 15th February, 1960), the formal sovereignty of His Highness the Sultan of Maldive Islands over Addu Atoll and accordingly the People's Council of Addu Atoll is willing to co-operate by entering into negotiations for a settlement with the representatives of the Maldivian Government.

The following provisional proposals are therefore submitted :-

1. The people of Addu Atoll to have the right to enjoy autonomous government.

2. The administration of Addu Atoll to be based in accordance with the rules and regulation of the freely elected People's Council of Addu Atoll.

3. The people of Addu Atoll to be allowed full rights to trade and transact business with other countries without any restrictions whatsoever.

4. The people of Addu Atoll to be allowed freedom to travel to other countries without any obstruction. Such travel to be facilitated by the introduction of a system whereby the People's Council of Addu Atoll be empowered to issue passports to the people of Addu Atoll.

5. All adduans who have hitherto been prevented from returning to Addu Atoll to be allowed to do so.

6. Should these proposals be considered suitable by the Male Government as a basis for negotiations that further discussions should teke place in Addu Atoll.

7. The terms of any agreement reached to be finally drafted and ratified in Ceylon, in the presence of a representative of Her Majesty's Government.

ADMINISTRATIVE OFFICE
PEOPLE'S COUNCIL
OF ADDU ATOLL
3- JUL 1961

އައްޑޫވަފުދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަޒީރުލްއަޢުޒަމްއަށް ގެނައި ސިޓީ

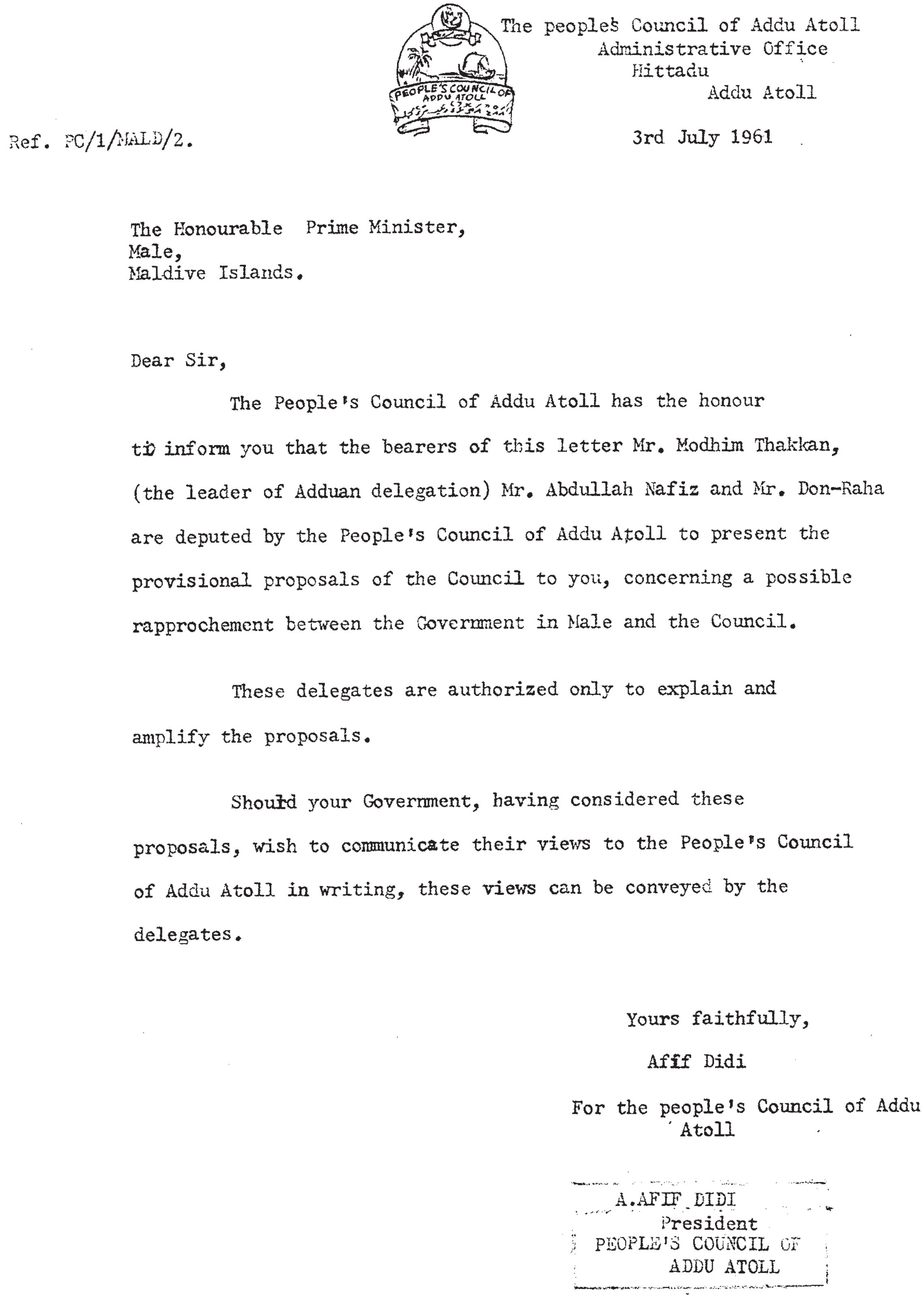

The peopleś Council of Addu Atoll
Administrative Office
Hittadu
Addu Atoll

Ref. PC/1/MALD/2.

3rd July 1961

The Honourable Prime Minister,
Male,
Maldive Islands.

Dear Sir,

The People's Council of Addu Atoll has the honour to inform you that the bearers of this letter Mr. Modhim Thakkan, (the leader of Adduan delegation) Mr. Abdullah Nafiz and Mr. Don-Raha are deputed by the People's Council of Addu Atoll to present the provisional proposals of the Council to you, concerning a possible rapprochement between the Government in Male and the Council.

These delegates are authorized only to explain and amplify the proposals.

Should your Government, having considered these proposals, wish to communicate their views to the People's Council of Addu Atoll in writing, these views can be conveyed by the delegates.

Yours faithfully,

Afif Didi

For the people's Council of Addu
Atoll

A.AFIF DIDI
President
PEOPLE'S COUNCIL OF
ADDU ATOLL

އައްޑޫން ފޮނުވި 3 މީހުންގެ [illegible] އެކުލެވިގެންވާ ވަފުދުގެ ވާހަކަ [ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible]] [illegible] 16 ވަނަ ދުވަހުގެ 1551 ވަނަ صفحـ ގެ [illegible] نمبر 2508 ގައި [illegible] އައްޑުއަތޮޅުން 3 މީހުން މާލެއައުން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible].

[އައްޑުއަތޮޅު ދިވެހި دولة ން ވަކިވެފައިވާ [illegible] ދިވެހިސަރުކާރާއި ވާހަކަދައްކާ [illegible] އައްޑުއަތޮޅުން ފޮނުވާ 3 މީހަކު 20 މުޙައްރަމް 1381 - 3 ޖުލައި 1961 ދުވަހު [illegible] އައި [illegible] [illegible]. އެމީހުންނަކީ:

1. ސ. [illegible]
2. ސ. ހުޅުދޫ [illegible] [illegible]
3. ސ. މީދޫ އަބްދުﷲ ސާލިޙު

މިތިންމީހުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] وزارة الداخلية [illegible] وزير الداخلية ص. س. الفاضل ابراهيم رشيد ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސުން:

އައްޑޫގެ 3 [illegible] [illegible] [illegible] ابراهيم ناصر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 22 މުޙައްރަމް 1381 - 3 ޖުލައި 1961 ވީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] يومية [illegible].

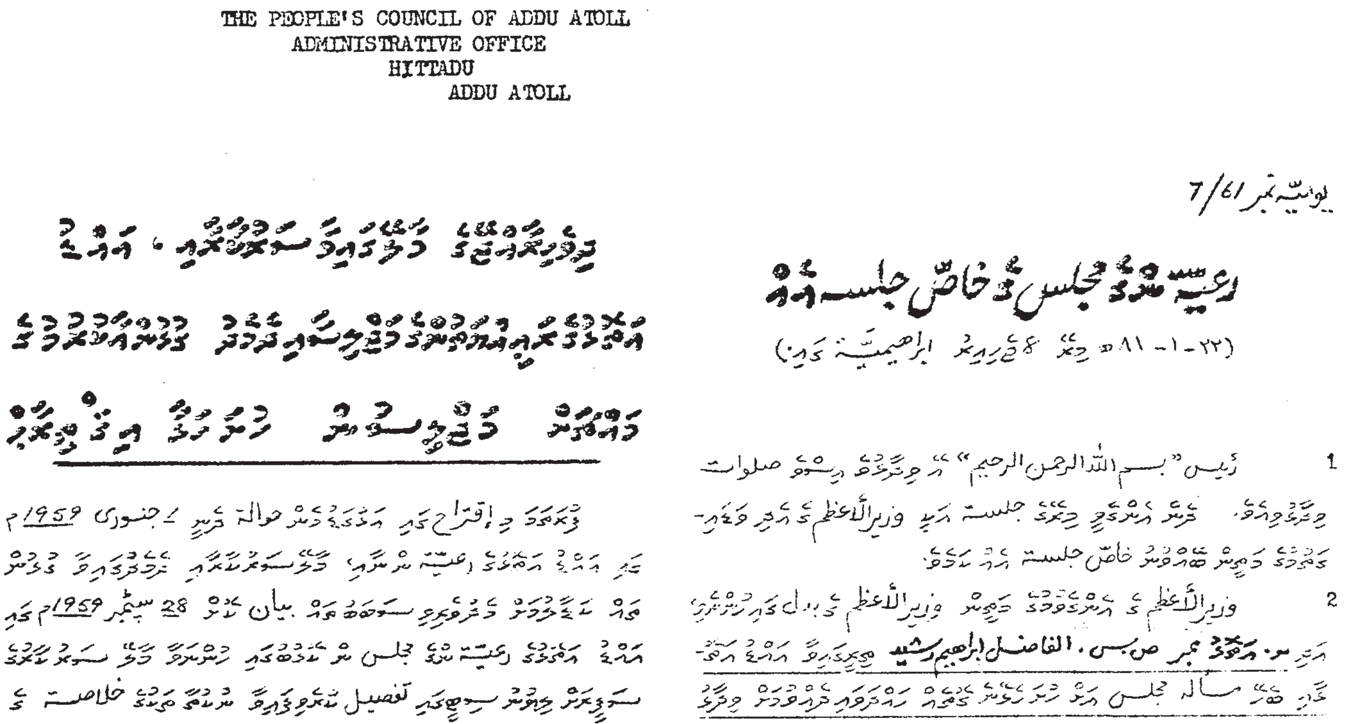

THE PEOPLE'S COUNCIL OF ADDU ATOLL
ADMINISTRATIVE OFFICE
HITTADU
ADDU ATOLL

7/61

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ خاص جلسة އެއް

ނ- ރާއްޖޭގެ رعيتّ ނުގެ مجلس ން ކުރަ ކަހަ އަދުއްސާ ކަންތައްތައް ދަކަކީ
އެކަށީގެ حال احوال ރިޢާޔަތްކުރާކަމާ خلاف އަށް ކަންތައްތައް ރިޢާޔަތްކޮށްދިނުމަށް،
އަދި އެކަމުގައި مصلحة އޮތް ދިރިހުރުން ކަންތައްތައް ކުރެއްވުމަށް އެދުމު
ވަރަށް ހިތްވަރުދެން.

ނ- އައްޑޫ އަތޮޅުގެ رعيتّ ނުގެ ވިސްނުމާއި ކުރަމުންދާ ބޭރު ދަތުރު ކުރުމުގެ
މިނިވަން ކަމާއި އައްޑޫގެ ރައްކާތެރިކަމާ ގުޅޭ ކަންކަމުގައި އަމިއްލަވައި
ދަނީ ކުރައްވާފައެވެ.

މި بيان ގައި شكاية އެއް ހުށަހެޅުމަށް ހިތުން އެދޭނެ ވެރިކަމުގެ ބެހޭގޮތް
ސަރުކާރުގެ ޖަވާބެއް، އައްޑޫ އަތޮޅުގެ رعيتّ ނުންނަށް، މާލޭ ސަރުކާރުން ދޫކުރު
ގޮތުން އާދައިގެ މައްޗަށް ދެކުނުން ފޮނުވި ކުރީގެ ހުރިހާ ކަމެއްވެސް ބަލައި
رعيتّ ނުގެ مجلس ން ترحيب ދީ ރާއްޖޭ ދަރިންގެ ހިތްވަރު އައްޑޫ އަތޮޅުގެ
ވެރިކަން قبول ކުރައްވަން (٢٤ فبروری 1960م ގެ تاريخ ގައި ހިންގެވުނު ސިޓީ
ފޮނުވައި) ތާއީދު ދެއްވައިފައެވެ. ދެން އައްޑޫގެ މި مسألة އާއި ބެހޭގޮތުން އެކަމުގައި
ވީނަމަވެސް ސިފަވެފައި ވާ މިނިވަންވާ شرط ތަކުން މާލޭ ސަރުކާރުގެ وكيل ނުންގެ
އެކު ވަކި ދެމުންދާ އަދި އެކަމުގެ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ހޯދުމަށް
ކުރެވޭނެއެވެ.

١- އައްޑޫ އަތޮޅުގެ رعيتّ ނުންނަށް ދެވިދާނެ حق ލިބިގަތުމާ މިނިވަން ވެރި
ކަމެއް އެކަމުގައި ހޯދުން.

2. އައްޑޫ އަތޮޅު رعيتّ ނުގެ علم رأي ނެގުމަށްފަހު رعيتّ ނުގެ مجلس ން
تدبير ކުރާ ކަންތައްތަކުގައި، އެކަމަށް قواعد ތައް ނިންމާފައިވާ ގޮތުން

އަތޮޅުގެ އަމިއްލަ ކަންތައްތައް ހިންގުމުގެ ފުރިހަމަ ބާރު حق مجلس އަށް ލިބިގެން އުޅުން.

3- އައްޑޫ އަތޮޅަށް، ބޭރު ރާއްޖެ އަށް ފޮނުވާ ފައިދާ ވިޔަފާރި ކުރުމުގެ حق
އަތޮޅު رعيتّ ނުންނަށް އަމިއްލަ ވިޔަފާރި ކުރުމަށް ދޫކޮށް ހުއްދަ ދިނުމަށް އެދެން

4- އައްޑޫ އަތޮޅު رعيتّ ނުންނަށް ބޭރު ރާއްޖޭގެ ދަތުރު ދަތުރުކުރުމުގެ ވިޔަފާރި
މިނިވަންކަމާއި ހޯދައި އެކަމުގައި އަދި ބޭރުގައި ވިޔަފާރި لازم ކުރާ ފައިސާ ބަދަލު
ކުރުމުގައި ދެކުނުގެ حق އައްޑޫ އަތޮޅުގެ رعيتّ ނުގެ مجلس އަށް ދިނުމުގެ ނިޒާމު
اصول އަޅައި ދިނުމަށް އެދެން.

5- އައްޑޫ އަތޮޅުގެ ސަރަޙައްދުގެ އެއްވެސް ތަނެއް ވަކި ކުރެވޭގޮތަށް
އަތޮޅުގެ رعيتّ ން އެދުނު މިނިވަން ވެރިކަން އައްޑޫގެ ބަޔަކު ދޫނުކުރާ ނަމަ، އޭގައި
މިނިވަން އަތޮޅު އެކަމަށް ފޯރުކޮށްދިނުން ދޫކުރެވޭނެ

6- މި اقتراح ގައި ހުށަހެޅިފައިވާ شرط ތަކާއި، އެއްބަސްވެ ވަކިވަކިން ލިޔެކިޔުމުގެ
މާލޭ ސަރުކާރުން قبول ކުރައްވާ شرط ތަކުގައި ސޮއިކުރުމަށް، މިކަމުގައި މާލޭ ސަރުކާރުގެ
ތިޔަ وكيل ނުންގެ حاضر ގައި އައްޑޫ އަތޮޅުގެ

7- ދެފަރާތުގެ އެއްބަސްވުމެއް ވާނެ شرط ތަކުގައި އެއްގޮތަށް تصديق ކުރެއްވުމަށް ހުށަހެޅުމަށް
ދެފަރާތުގެ وكيل ނުންނާއި ދެއްކެވުން. ސަރުކާރުގެ وكيل އެއްގޮތް حاضر ވެ ދެއްވަން ޖެހެއެވެ.

ADMINISTRATIVE OFFICE
PEOPLE'S COUNCIL
OF ADDU ATOLL
3 - JUL 1961
دار السلطنة الاطوى

١٩ محرم ١٣٨١ هـ
3 ޖުލައި 1961م

މި مسألة مجلس އަށް ހުށަހެޅުއްވުމުން تائيد ކުރެއްވީ މ. ممبر الفاضل ހިތަދޫ
ދޮންމަނިކުފުޅެވެ. މިކަމަށް އެއްބަސްވުމުން ބޭސްވި اتفاق ވެއެވެ.

ދެން މިއޮތީ سكرتري مجلس އަށް ހުށަހެޅުއްވި المحترم ހިތަދޫ ދޮންމަނިކުފުޅު
تائيد ކުރެއްވިއެވެ. މިކަމާ ބެހޭގޮތުން މިހާރު ވަކި ކަމަކަށް ދޮން ممبر ނުންނަށް
ހިތަ ބޭނުންތަކެއް ވެއްޖެނަމަ مجلس ގެ އަމިއްލަ ފިކުރުން ހުށަހެޅުއްވުން. މ. ممبر ބޮޑުވެ
ލެއްވި. ޑިވިޝަން. ح. ممبر الشيخ عبدالله زهري تائيد ކުރެއްވިއެވެ. ﻫ. ممبر
الفاضل عبدالمجيد ماهر އަށް ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް مسألة މިކަމުގައި ނިންމަވައިފިއެވެ.
ކަމާބެހޭގޮތުން ممبر ނުން ދެކޭ ވަރަށް ބޮޑު ދޮންމަނިކަށް ކަމަށްވާ، **ދޮންމަނިކު ممبر الفاضل
محمد اسمٰعيل ދީދީ** ފާޅުކުރެއްވިއެވެ. ދެންނެވި مسألة މި مجلس ން وزيرالأعظم އާ
حوال ކުރައްވާފައި، ދެންނެވީ ރާއްޖެތެރެއިން ވިދާޅުވެއެވެ. ވަކިން ކޮށް
ދޫކުރަ ދައުލަތަށް ވިދާޅުވީ. ދެން ބޮޑު ވާހަކަ ދެއްކެވީ ممبر حس بس. النبيل حسن زكي
އާއި. ޙަރަކާތްކުރެއްވުން ބޭނުމެއް ކަމަށް ސަރުކާރުގެ ވަކިކުރުން، ދެން މި مسألة ނިންމެވުމަށް
تائيد ކުރައްވައިފިއެވެ. ﻫ. ممبر الفاضل علي أحمد ބޮޑުތަކުރުފާނު ދެއްކެވި ވާހަކަތަކުން
ނުވިސްނެއެވެ. ރައްޔިތުން مجلس ގެ ކުރިމަތީގައި ކަމަކީ އައްޑޫ ރާއްޖެއަށް ހުރިކަމެއްގައި
މި مجلس ގެ ކުރިން ހުރި خيال އެއް وزيرالأعظم އަށް އިޙްތިރާމާ ދޭނެއެވެ.
އެއްބަސްވުމެއްގައި އެކަމާބެހޭ ރިޔާސަތުން ކުރަންފެށިއެވެ. އެކަމަށް ރިޔާސަތުން
ނިމޭ، ދެކުނުގެ ތަރައްޤީއަށް އައްޑޫ އަތޮޅު ރައްޔިތުން ބުނެ ދަރުބާރު ވެއްޖެ.
ދެން މިހާރު ނިކަމެތި އެވެ. މިހިރީ ސަރުކާރު ކުރިން މިނިވަން، ހިނގާފައިވީ "ރައީސް"
ވެސް އެއް އަމިއްލަ نظر ގައި ރައްޔިތުން ބަލައިގަތުމާ باغي ކަމެއް. އެހެން ނަމަވެސް
اسلام دين ގައި باغي ކަމަށް ހަމަ ހެދިގެން ދިއުމާ އަލަށް ދެއްކެވި ވާހަކަ އައްޑޫ އަތޮޅު

ދިވެހި ސަރުކާރަށް ވެވަޑައިގެން މިނިވަން ކަމުން ދުރަށް ނުވެވޭނެއެވެ. ދެން ބޮޑުކޮށް ބަދަލު
ކަމީ **ދެވަނަ ممبر حس بس الأستاذ ابراهيم شهاب** އާއި الفاضل علي أحمد
ބޮޑުތަކުރުފާނު ކަމަށް تائيد ކުރެއްވި ވާހަކަ ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މިވީ مسألة އެއް
ނުވެއެވެ. وزيرالأعظم އަށް ފޮނުވި ހަޔަތަކީ ގޮތަކަށް ރިޔާސަތުން ބަހައިގެން ހިއްސާ ކުރާ
عام ފަރާތް ހުރިހާ އެކަށް ބޮޑުވެފައި މިކަން حوال ކުރަންވެއެވެ. ދެން ވަޒީރު
وزيرالأعظم އަށް އެކުރާ ގޮތް مجلس ގެ رأى ވާގޮތަށް عمل ކުރުމަށް ބާރުދިނުމަށް
روح ން ސަރުކާރުގެ ހިތްވަރުލިބޭ ވަރަށް ބޮޑުކަމެވެ. حقيقة ގައި މި مسألة ދެކުނު ދަރު
دولة އާއި ދ. ކ. އާއި ދެމެދުގައި ކަމަށް ހިތްޖެހިގެން ސަލާމަތްވާނެއެވެ. މިކަން
ހިތް ރަނގަޅުކޮށް ބަލާ މި مسألة ރިޔާސީ ހޯދުމަށް ހުށަހެޅީ. މިކަން ރަނގަޅު ވުމުން مسألة
ގޮތް ބަލައިގެންނެވެ. މި مسألة ގެ ހިތްގައި ހުރި ކުރުވާތީވެ. مسألة ކުރިއަށް ދާނަން
ރަނގަޅު ގޮތަކަށް ނުވެއެވެ. އެހެނިހެން ގޮތަކުން خيال ވެސް ކުރެވޭ ފަދަ މިކަން ވަކި
ކަން ގެން ދިޔުމުގެ ބޭރަކަށް إختيار وزيرالأعظم އަށް އެރުވުން ފެނެއެވެ. **ދޮންމަނިކު ممبر
حس بس. فضيلة الشيخ ابراهيم رشدي** ވިދާޅުވިއެވެ. ސަރުކާރު މަޖިލީހުގެ އެއްބަސްވުމުގައި
ވަކިކުރުމަށް ހުށަހެޅި ކަމާ ވިދާޅުވިއެވެ. މިދިޔަ ދުވަސްވަރު ފާއިތުވި ބަހުސް ސަލާމަތްވެ.
الفاضل محمد اسماعيل ދީދީ تائيد ކުރައްވަން ވިދާޅުވިއެވެ. މިގޮތަށް ނިމި މިޤައުމު سياسى
ނުވާ ކަމަށް، مجلس ގެ ممبر ނުގެ خيال ފެނޭ ހިތްވަރު ބޭނުމެވެ. މި ދެމުނުން އެއްވަރު
ކޮށްދިނުމަށް ހުރިހާ ކަމެއް ނިމިގެންވެ. ސަލާމަތުން، ނުވާނެ ކަމަށް ދިރިހުރުމުގެ ކަމެއް
ދެން حس بس. الأستاذ ابراهيم شهاب ވިދާޅުވިއެވެ. އައްޑޫ އަތޮޅު
بغاوة ކުރިން ނުކުރެވޭ. ކަމެއް ނުހުރެއެވެ. استعمار ގެ ބޭނުމަށް ދުރަކުން ރައްޔިތުން
ހިތްހަމަޖެހޭ ގ (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގެ ދަށުންނެވެ) سفير ގެ ދަށުގައި ބޭރު ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ޚިދުމަތް

41

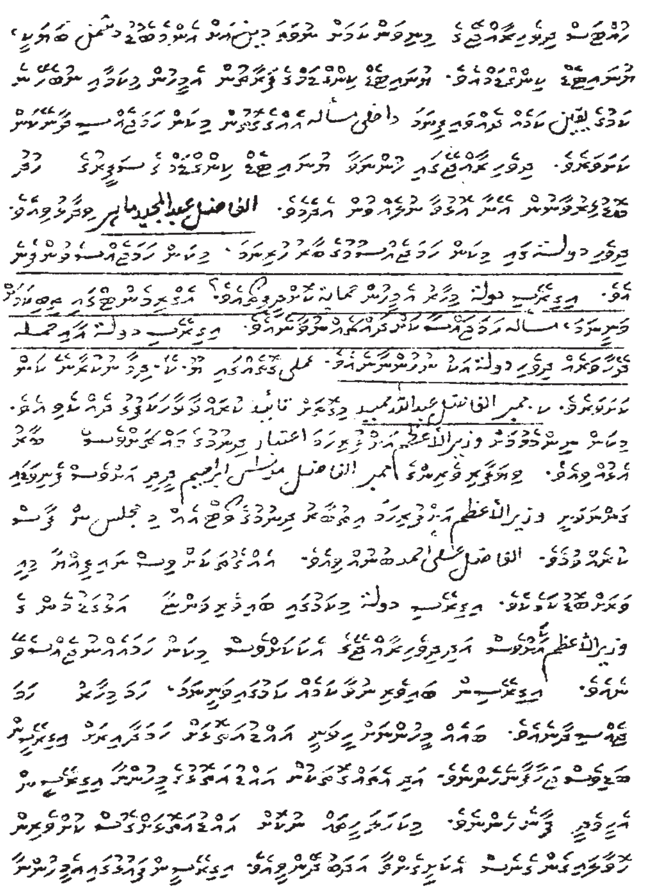

42

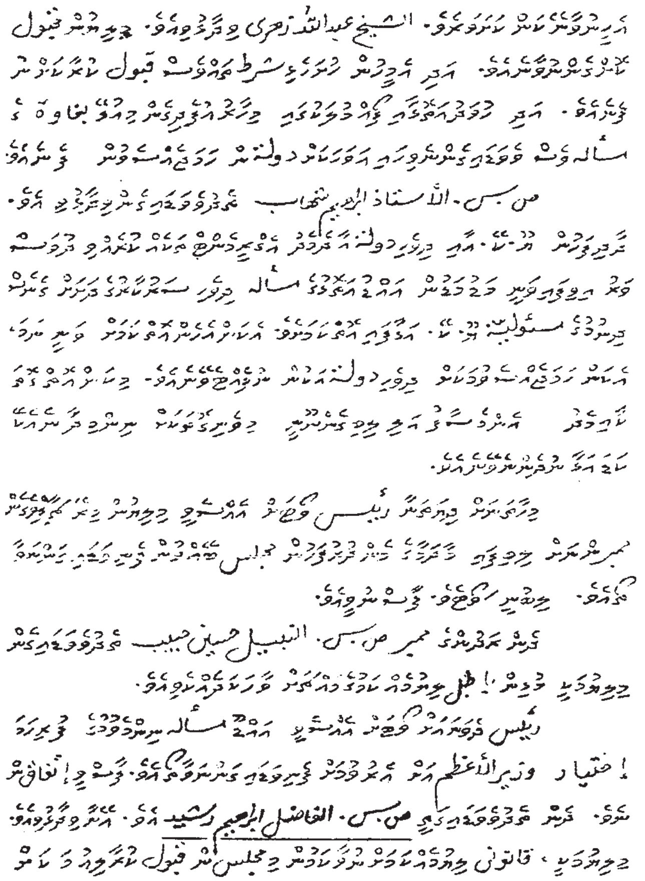

43

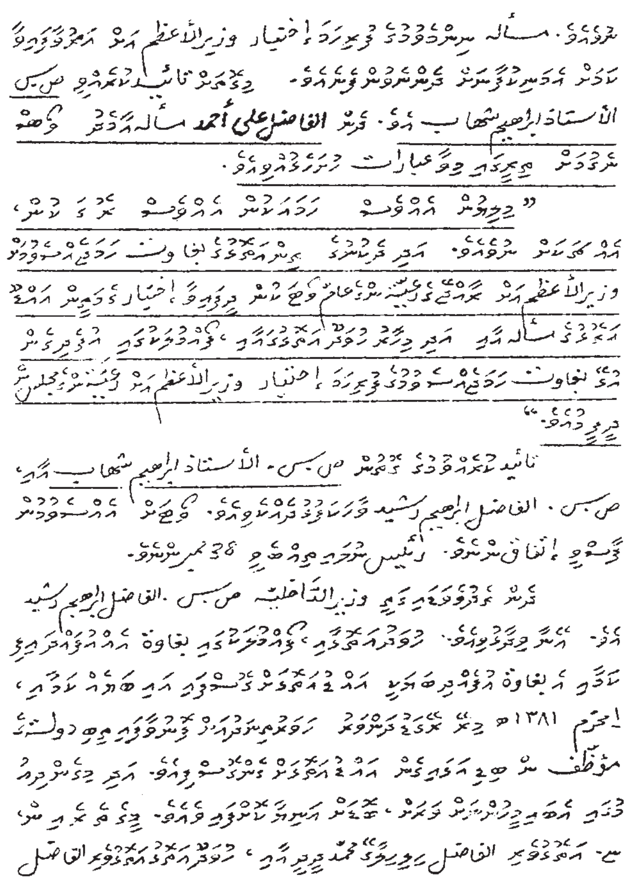

44

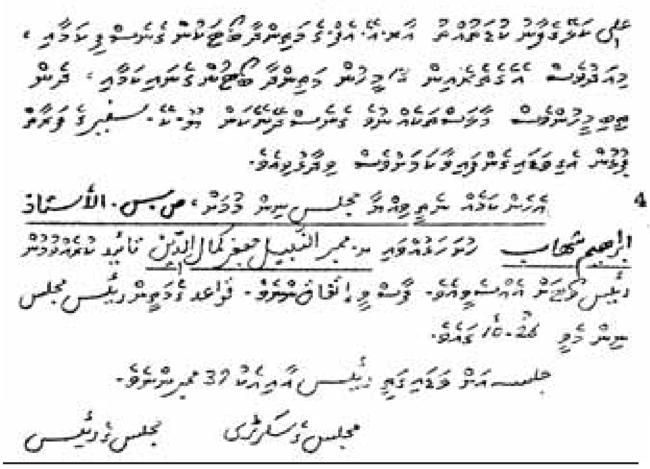

- މިލިޔުންތަކަށް ވިދާޅުވުމުގައި، އަބޫބަކުރު ފާލަކާ - އައްބޫބަކުރު ބާރެއް ސަރުކާރަކުން އިސްކަން ވީ ފަރުމާކޮށް "ޙަޤީޤަތް" އަދިވެސް ދުއްވާލާފައެވެ. އައްޑުއަތޮޅު ކޮމެޓީގެ ممبر ބާރައެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ސަރުކާރުތަކުން ބޭނުންކުރަން ނުވާނެއެވެ. މިހާރު އެބަބު ނޯޓިސްއެވެ. މިއަދުވެސް ހިތްހަމަޖެހިފައި ނުވާނެ!― (އ.ބ)

5 އިނގިރޭސިން ތަރުޖަމާއާއި އެކުރެވުނު ބަސްތަކުން (ص 271)

ނަމުގައި އިނގިރޭސިންގެ ތަރުޖަމާކުރެއްވި ފޮތުގައިވެސް ދިވެހިބަހުގެ ބަހުރުވައިގެ ތަރުޖަމާގެ ހަމަތައް ބަލަހައްޓާ ތަރުޖަމާކުރުމުގައި ކަށަވަރުކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތައް ދެނެގަނެވޭ. ހުށަހަޅައިފައިވާ އިނގިރޭސިންބަހުގެ ތަރުޖަމާއަކީ ރަނގަޅު ތަރުޖަމާއެއް ކަމަށް ދެކެވޭ. ތަރުޖަމާވެފައިވާ މާނަތައް ދިމާއަށް ބަލާ ދިރާސާކުރެވުނު ފޮތުގެ ތެރޭގައި ޝައިޚް އިބްރާހީމް ފާޟިލް ރަޝީދު އިނގިރޭސިބަހަށް އަރުވާ ތަރުޖަމާއާއެކު ޝާއިޢުކުރެވުނު — އަޅުގަނޑު އަސްލު ފޮތުގެ ހުރިހާ ބަޔަކީ، ސާބިތުވެފައިވާ ކަމެއް (4791500 އަކުރުގެ) އިނގިރޭސިން ބަހުގެ ނުވަތަ ތެރޭގައި އަސްލު ފޮތާއި ބަހުގެ ތަރުޖަމާ ހިމެނޭ އިބާރާތްތައް އަދި މިހާރު 2000 ވަނަ އަހަރު ޖެހޭތީ 15 ސަފްހާއަށް 1956 ވަނަ އަހަރު 100 އަހަރު ދުވަސް މަތިން ދިރާސާކޮށް ބަލާފައިވާ ދިވެހިބަހުގެ އަސްލު ބަސް 2056 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް ބަހައްޓާނެ.

"ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚު ހަމަޖެހިފައިވާ" ގެ ތަރުޖަމާކުރެވުނު ފޮތުގައި ދިވެހިބަސް އެގޮތަށް ބަލައިގެން ތަރުޖަމާކުރެވުނީ ހަމައެކަނި ބަހުގެ ބަދަލުތަކެއް ނޫން. ބަހުގެ ތަރުޖަމާ ރަނގަޅު ކުރުމަށް ދިވެހިބަހުގެ ބަސްތަކާއި އިބާރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ގެނެސްދީފައިވާ ބަލަހައްޓާ ބަސްތަކެއް ހިމެނޭ. އެފަދަ ބަސްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން މިސާލު ދައްކާލެވޭނީ ސަފްހާ 100 ވަނަ صفحـ އިން ނެގޭނެ. ތަރުޖަމާއަށް އެފަދަ ބަސްތައް ހިމެނިފައިވާ — **ދިވެހިބަހަށް**

ބޭނުންކުރެވޭ އިނގިރޭސި ބަހުގެ ބަސްތައް ވެސް، މިސާލަކަށް ދިވެހިބަހުގެ ބަސްތައް ތަރުޖަމާކުރެވޭނެ.

7 ކިތާބުތައް ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ބަސްތައް (ص 277)

(⑥ އާބާދީގެ ބަސްތައް ހިމެނޭ ފޮތުގެ صفحـ 304 ގައި އެވާ ބަސްތަކުގެ ތަރުޖަމާތައް.)

އަހަރެން ބުނަން ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު ފޮތުގެ ޝައިޚް ރަޝީދު ފާޟިލް އިބްރާހީމް ތަރުޖަމާތަކުގެ ބަސްތަކުގެ ސަރުކާރުން ބަޔާންކުރި ބަސްތަކުގެ ތެރެއިން ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރުމަށް ބަޔާންކުރެވުނު ތަރުޖަމާ ބުނެދެއްވާ ދިވެހިބަހުގައި އެންމެ ބޭނުންތެރި އެހެން ބަސްތަކުގެ ސަރުކާރުގެ ބަސްތަކުގައި އަސްލު ބަހުގެ ދިރާސާގެ ބަސްތަކުގެ ސަރުކާރުގެ ބަސްތަކަށް ބަދަލުކުރި، ތަރުޖަމާގައި ހިމެނޭ ބަސްތަކުގެ ބަސް ބަދަލުވީ، އެންމެ ރަނގަޅު ތަރުޖަމާ، ތަރުޖަމާ ބަހުގެ ޝަރީޢަތުގެ، އިސްލާމީ ބަސް، عبدالله عفيف އާއި احمدزاهر ފަދަ (ތަރުޖަމާކުރުމުގައި ދިވެހިބަސްތައް ބޭނުންކުރުން) ދެކެން އެއް ތަރުޖަމާކުރުމުގައި قبول ކުރެވޭނެ ބަސްތައް. އެހެނީ، عبدالله عفيف އަށްވުރެ ހެވިކަމާއެކު ބަސްތައް ހިމެނޭ، "ތަރުޖަމާކަން" ދިވެހިބަސްތަކުގައި، އަދި قوم ބަހުގެ ބަސްބަހާއި ތަފާތު ބަހެއް ބޭނުންކުރުމަށް ސަރުކާރުން ދީފައިވާ ބަސްތައް. އެހެން ބަހުން "ދިވެހި" ބަހުގެ ބަސްތަކާއި ސަރުކާރުން ހިމަނާލެވޭ ދިވެހިބަސްތަކުގެ އެއްވެސް ބަހުގެ ބޭނުމެއް، އެއީ ދިވެހިބަހުގެ ބަޔާން ހަމަޖެހިފައި ބަހެއް ބޭނުންކުރާ ފޮތުގެ ދިވެހިބަސް ބޭނުމަށް ތަރުޖަމާ ދިނުމަށް **ތަރުޖަމާ ތަކުގެ ބަޔާން ބަސްތަކެއް ވެސް** ސަރުކާރުން ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ބަސްތަކުގެ ތަރުޖަމާގައި ވަކިން ބަލަހައްޓާ ބަސްތައް.

ހަމަހަމަ ތަރުޖަމާގެ ބަސްތައް ބައްދަލުކުރެވޭ ޝައިޚް ފާޟިލް ابراهيم ރަޝީދު ތަރުޖަމާކުރެއްވި ފޮތް ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު ދިވެހިބަހުގެ ބަސްތަކާއި ދިވެހިބަހުގެ ތަރުޖަމާ ބަސްތައް ބޭނުންކުރެއްވި. "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚު ހަމަޖެހިފައިވާ" ގެ ތަރުޖަމާކުރެވުނު ބަހުގެ ސަފްހާ 630 ވަނަ صفحـ އިން ނެގޭނެ.

ސަރުކާރުގެ ބަޔާން ބަލާލުމަށް:

ދިވެހިބަސްބޮޑުކޮށް ދަސްކުރަން

ވަގަށް - ބައިޖެހިއަށް!

∴ ދޫކޮށް - ކިޔާދޭކަށް؟

ޢ.ވ.

ވީމާ، މިފަދަ ބަސްތައް ބޭނުންކުރުމަށް ދިވެހި ބަހުގެ ބަސްތައް ބަލަހައްޓާށެވެ.

އެނގިގެނުން ދަންނަވާލާށެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ދުވަސްވަރު އަހަރެން ވަޒީފާއަށް ދިޔައިރު ބޮޑުވަޒީރު އާދަމްފާނެވެ. އަމީރުގެ 22 އަހަރެވެ. މިހާރު ދިވެހިރާއްޖެއަށް ދިރިއުޅުނު އެކަމަ އަހަރެންނެވެ. އަސާސީ ޤާނޫނަށް ދިފާޢު حسين فهمي އެވެ. މިއަންނަ 23 ވަނަ ދުވަހަށް ބަނޑުހައިން ހުރުމާއި ހުރިހާ ދުނިޔޭ ފަހުރުވެ ބޮޑުވަޒީރު އާދަމްފާނެވެ. އެރަށުގައި ވެސް ޤާނޫނު ދަންނަވަނީ އަދުގެ ކުރީ ހަނދާނަށެވެ.

عفيف — މާލޭގެ ވެރިކަމާ ދޭތެރޭ ދެކެނިވި ގޮތުގައި އެކަމާ ގުޅުންހުރި ރައްޔިތުންނަށް ބަލާއިރު އެކަން އެއްވެސް ގޮތަކުން ނުކުރެވުނު ހަނދާން ދަނީ ކުރީގެ ބޮޑުވަޒީރު ދިން ނަސޭހަތުގައެވެ. (މާލޭގައި އެކަމާ ގުޅޭ ހުރިހާ ލިޔެކިޔުންތަކެވެ.) އެކަމާ ހަވާލުވެ އެކަން ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ. ދަށުން ބަލާއިރު އެކަން ދޫކޮށްލެއްވީ އެންމެ ފަހުން ހަމަޖެހުނު ގޮތަށެވެ. އެކަމާ ސިޔާސީ ގޮތުން ދެކެވުނު ހަމަ އެއް ކަމަކަށް ހުރިހާ ރައްޔިތުން عفيف އަށް ވެރިކަން ހަވާލުކުރުމަށް އެދުނެވެ. މިކަން ވުމުން، އެކަމާ ބެހޭ ހުރިހާ ކަމެއް ގޮތަށް ބަލަހައްޓަން ފެށީ ރައްޔިތުންގެ ބޭނުމާ ގުޅިގެން ކަންކަން ނިމިގެންނެވެ.

> ދައުލަތުގެ ހިންގުން ދެމެހެއްޓުން ދައުލަތަށް، އަދި ގެންދަވަން ވާނީ ކަނޑައެޅިފައިވާ ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދު ހިފެހެއްޓުމަށް ނާޒިމުގެ އެއްވެސް ބާރެއްނެތި ދައުލަތަށް ޚިދުމަތް ކުރުމަށެވެ. އަދި، ވަޒީރު قواعد ގެ ދަށުން ރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ރަށެއް، ދިރިއުޅުން، ވެރިކަން، ގެއްލުން، އިޤްތިޞާދު ހުރިހާ އެއްޗެއް ހިންގުމަށް ވަޒީރުންގެ މަޝްވަރާ ލިބުމެވެ. އަދި ޤާނޫނީ ލިޔެކިޔުން، ދުވަހުގެ ދަރުމަވެރި ހަމަ އަދި ކަނޑައެޅިގެން ހިންގުމަށެވެ.

ނާޒިމަކީ، ބައެއް ފަހަރު ބަލާއިރު ރާއްޖޭގެ ދިރިއުޅުމާއި ވެރިކަމާ ދެމެހެއްޓުމާ ވަކިން ގޮސް ބަލާލުމުން ދައުލަތެވެ. މިހެން ދިރިހުރި ދިރިއުޅުން ދަތިވި ބައެއް ދުވަސްވަރު ބޮޑުވަޒީރަކު ދިން ނަސޭހަތާ ވެރިކަމުގެ ބާރު ދޫކުރެވުނެވެ. އެދުވަހު އެއްވެސް ކަމަކާ ނުބައްދަލުވާ ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމާއި ދެމެހެއްޓުމަށް ދަތިވެ ނިޔާވިއެވެ. حقيقة ގައި އެއީ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއް ކަމުގައި ބެލެވިފައި ނުވެއެވެ. އެކަމަކު އެކަމާ ގުޅޭ ބަލަހައްޓަމުން ގެންދިޔައިރު އެކަމުގެ ހަމަ ބޮޑު ވަރެއް ހުރެއެވެ. ކުރިން........

ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ ދަރިކޮޅު

ފަހަރެއްގައި ހަމަ ދިވެހި "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ހަމަ ދެ ސުލްޠާނުންގެ ދަރިކޮޅު"ގެ އެއްވަނަ ބަޔަކީ 635 ވަނަ ހިޖުރީގައި ރާއްޖެ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ބޮޑުވަޒީރު މިބޮޑުދަރިކޮޅުގެ ބޮޑު ސުލްޠާނެވެ. އަދި މާލޭ ސުލްޠާނުންގެ ދަރިކޮޅު ހަމަ ސުލްޠާނުގެ ދަރިކޮޅެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑު ދަރިކޮޅުން ހުރިހާ ކަމަކާ އިސްވެ ހިންގެވި ވެރިކަމެވެ. އަދި ދަރިކޮޅުގެ ދަރިން ރަނގަޅުކުރެއްވީ އެކަމެވެ. ދިރިއުޅުނު ބޮޑުވަޒީރު ފުރަތަމަ ރާއްޖެއަށް ސުލްޠާނުންގެ ދަރިކޮޅުގެ ބޮޑުވަޒީރުކަން ހަވާލުވެ ހިނގިއެވެ. ދިވެހިން ހަމަ ދެމެހެއްޓި، ހަމަ ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ، ގޮތުން ބަލާއިރު، ދަރިކޮޅުގެ "ބޮޑު" އަދި "ބަނޑު" 100 އަހަރު ފަހުން "ހަމަ" ދަރި ހުރިހާ ކަމަކާ ދިރިއުޅުނު ހިޖުރައިން 1376 ގެ ރަބީޢުލްއައްވަލް 27 ވީ ދުވަހު ހިޖުރީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަފާތުވިއެވެ. މީލާދީ ގޮތުން އެއީ 1956 ވަނަ އަހަރު 69 އަހަރުގައެވެ.

ބޮޑުވަޒީރު މިބޮޑުދަރިކޮޅު (ދާއިރާގެ ބޮޑުދަރިކޮޅުގެ އެއްވެސް) ސަރުކާރުގެ އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް ހިންގަމުން އައިސްފައިވާ ދިރިއުޅުމާއި ބޮޑުވަޒީރު ސަރުކާރުން ދޫކުރެއްވިއެވެ. އެއީ އަހަރު އެކިވަކި 2000 ވަނަ އަހަރު ހިޖުރީ ދުވަސްވަރު ހިޖުރީން 110 އަހަރު ފަހުން 100 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ދިރިއުޅުނެވެ. ރާއްޖޭގެ ދަރިކޮޅުގެ ބޮޑުވަޒީރު ދާއިރާގެ ސުލްޠާނުން، ސުލްޠާނުގެ ދަރިކޮޅުގެ ތެރެއިން ކުރިއަށް ހިންގަވައިގެން ގެނެސްދިނެވެ. ފަހަރެއްގައި ހަމަ ދިވެހިންގެ ތާރީޚުގެ ބޮޑު ސަމާލުކަމެއް حقيقة އަކީ އެކަމުގެ ދިރިއުޅުން ސަމާލުކަމަށް ސާބިތުވެގެންނެވެ.

[illegible] دولة [illegible] ابراهيم رشدى [illegible] عمل [illegible]

[illegible]

[illegible] دولة [illegible] 1 [illegible] 1959 [illegible] 2 [illegible]

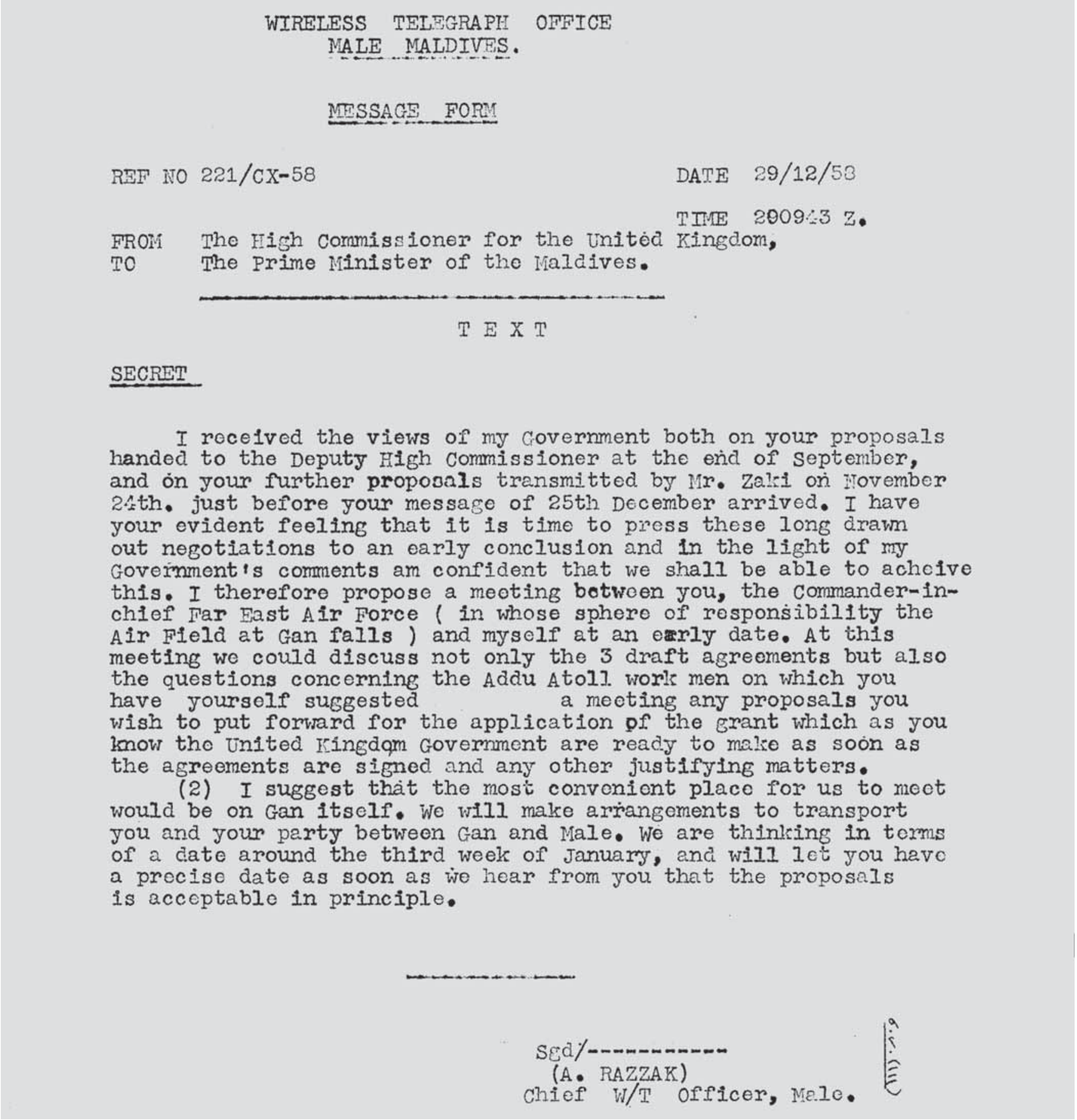

WIRELESS TELEGRAPH OFFICE
MALE MALDIVES.

MESSAGE FORM

REF NO 221/CX-58 DATE 29/12/58

TIME 290943 Z.

FROM The High Commissioner for the United Kingdom,
TO The Prime Minister of the Maldives.

TEXT

SECRET

I received the views of my Government both on your proposals handed to the Deputy High Commissioner at the end of September, and on your further proposals transmitted by Mr. Zaki on November 24th. just before your message of 25th December arrived. I have your evident feeling that it is time to press these long drawn out negotiations to an early conclusion and in the light of my Government's comments am confident that we shall be able to acheive this. I therefore propose a meeting between you, the Commander-in-chief Far East Air Force (in whose sphere of responsibility the Air Field at Gan falls) and myself at an early date. At this meeting we could discuss not only the 3 draft agreements but also the questions concerning the Addu Atoll work men on which you have yourself suggested a meeting any proposals you wish to put forward for the application of the grant which as you know the United Kingdom Government are ready to make as soon as the agreements are signed and any other justifying matters.

(2) I suggest that the most convenient place for us to meet would be on Gan itself. We will make arrangements to transport you and your party between Gan and Male. We are thinking in terms of a date around the third week of January, and will let you have a precise date as soon as we hear from you that the proposals is acceptable in principle.

Sgd/-----------
(A. RAZZAK)
Chief W/T Officer, Male.

صفحہ نمبر 312 އިންގިރޭސިން ގެނެސްދީފައިވާ
23 صفحہ ގެ ލިޔުން [illegible]، [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] انشاء الله! — (ބ.ބ)

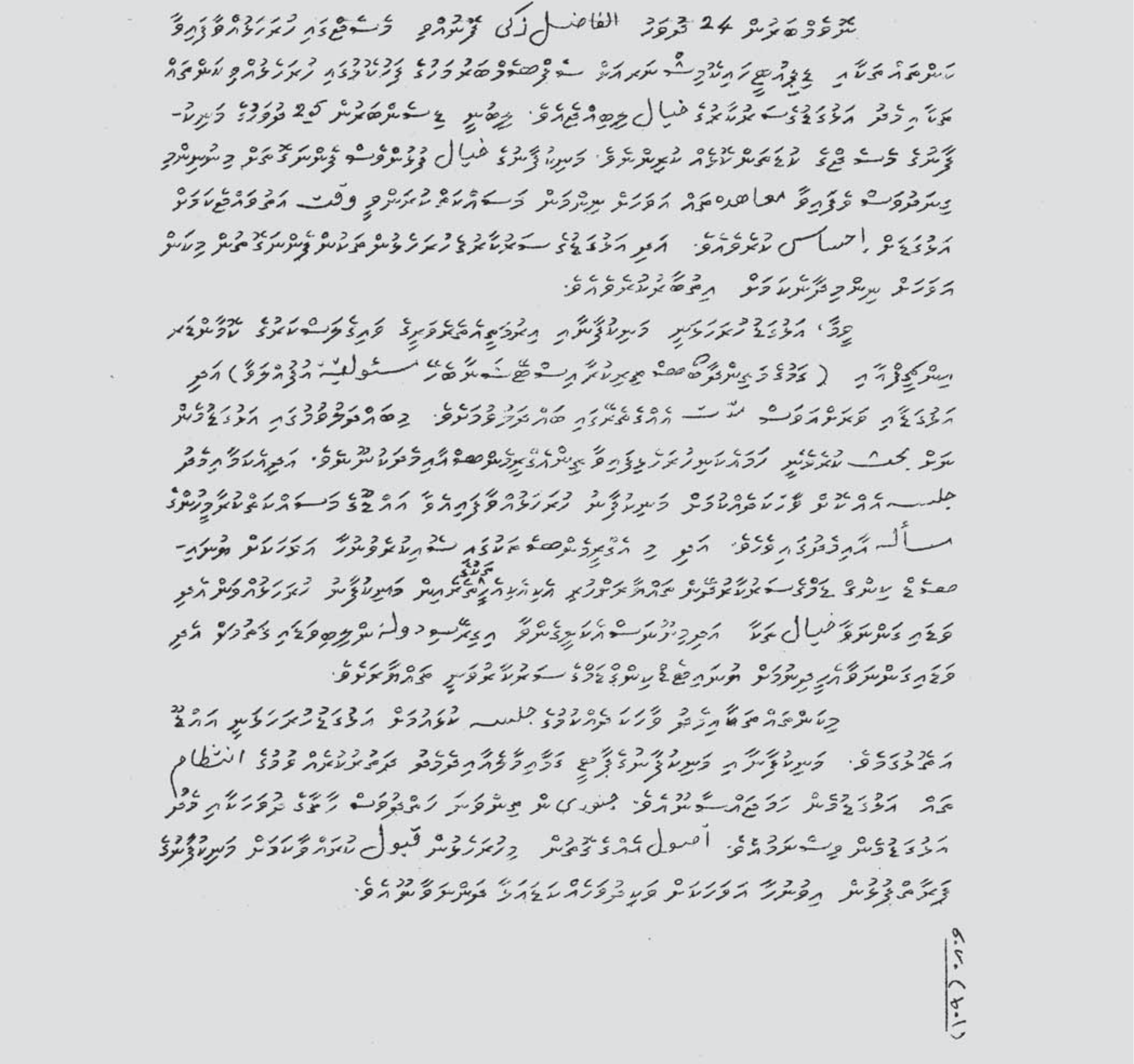

ދިވެހިރާއްޖޭގެ وزيرالأعظم އަށް،

ސަލާމް

الفاضل زكى

އިނގިރޭސި ހައިކޮމިޝަނަރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] صفحہ ގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] دولة ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

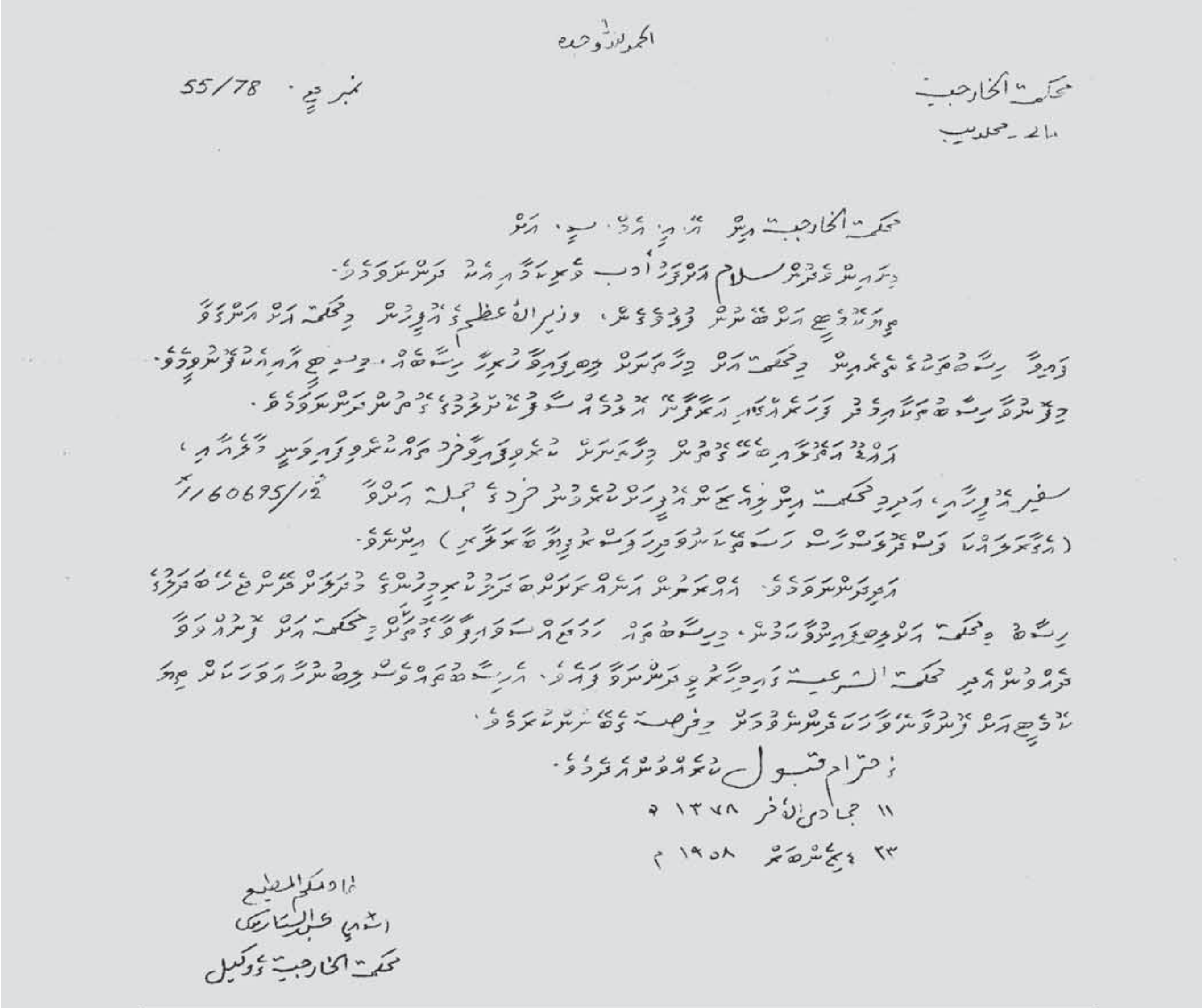

الحمد لله وحده

حكمة الخارجية
مالے ـ محلديب

نمبر ދީ: 55/78

ގެ احترام قبول ކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

١١ جمادى الآخر ١٣٧٨ ھ
٢٣ ޑިސެންބަރު ١٩٥٨ م

خادمكم المطيع
السيد عبد الستار [illegible]
حكمة الخارجية ގެ وكيل

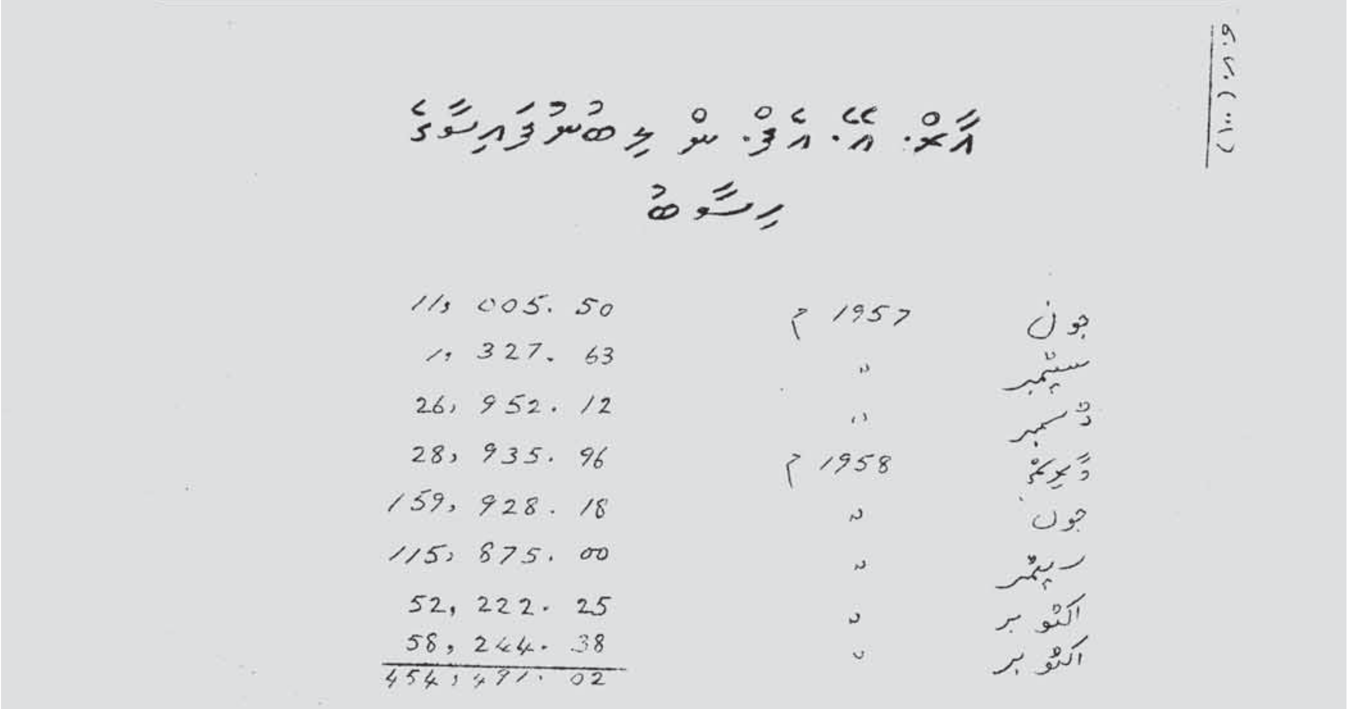

٩.٢.(١٠)

އާރް. އޭ. އެފް. ން ލިބުނު ފައިސާގެ ހިސާބު

جون	1957 م	11, 005. 50
سپتمبر	"	1, 327. 63
ڈسمبر	"	26, 952. 12
މާރިޗު	1958 م	28, 935. 96
جون	"	159, 928. 18
سپتمبر	"	115, 875. 00
اكتوبر	"	52, 222. 25
اكتوبر	"	58, 244. 38
		454, 491. 02

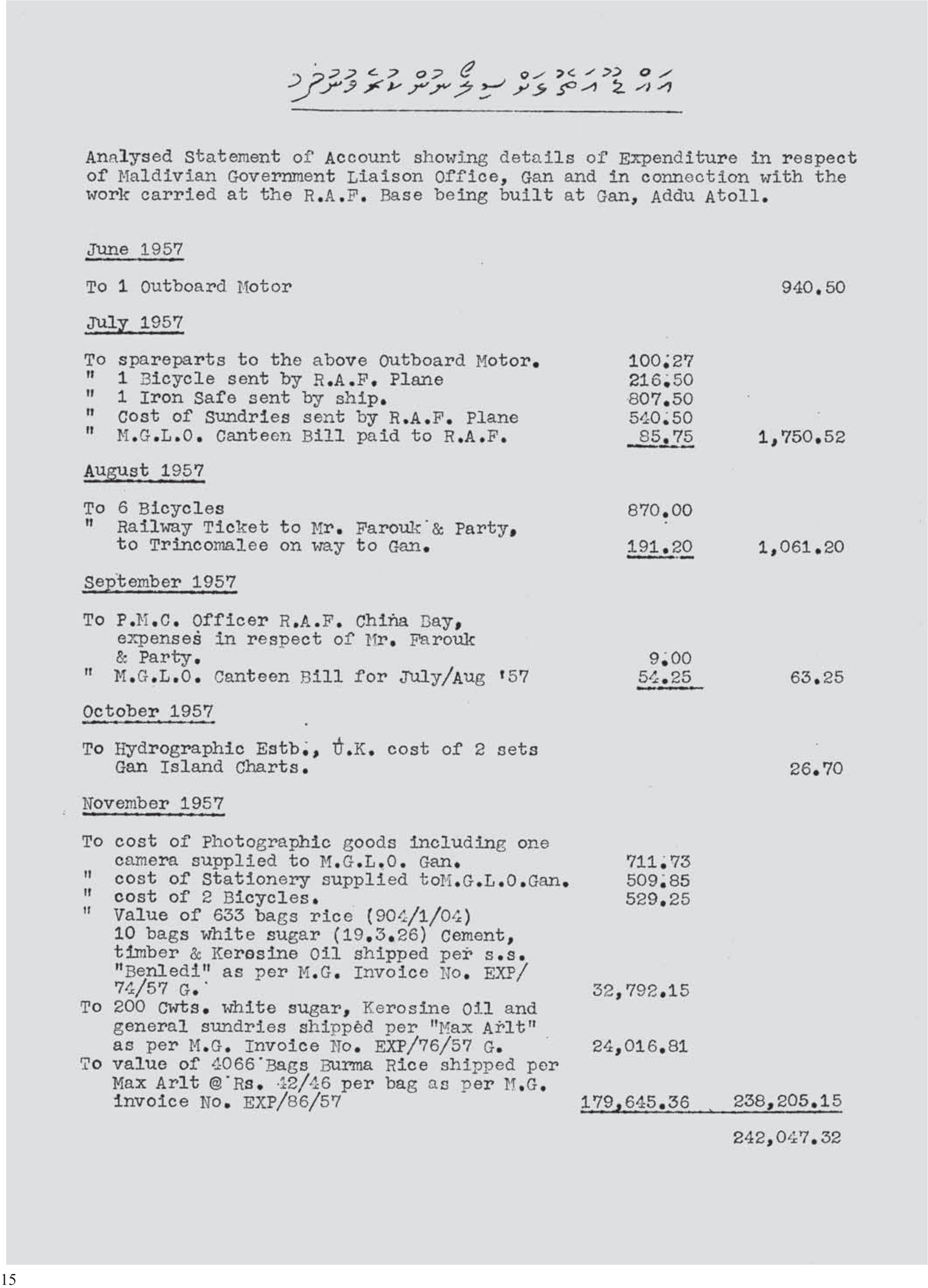

[illegible]

Analysed Statement of Account showing details of Expenditure in respect of Maldivian Government Liaison Office, Gan and in connection with the work carried at the R.A.F. Base being built at Gan, Addu Atoll.

June 1957		
To 1 Outboard Motor		940.50
July 1957		
To spareparts to the above Outboard Motor.	100.27	
" 1 Bicycle sent by R.A.F. Plane	216.50	
" 1 Iron Safe sent by ship.	807.50	
" Cost of Sundries sent by R.A.F. Plane	540.50	
" M.G.L.O. Canteen Bill paid to R.A.F.	85.75	1,750.52
August 1957		
To 6 Bicycles	870.00	
" Railway Ticket to Mr. Farouk & Party, to Trincomalee on way to Gan.	191.20	1,061.20
September 1957		
To P.M.C. Officer R.A.F. China Bay, expenses in respect of Mr. Farouk & Party.	9.00	
" M.G.L.O. Canteen Bill for July/Aug '57	54.25	63.25
October 1957		
To Hydrographic Estb., U.K. cost of 2 sets Gan Island Charts.		26.70
November 1957		
To cost of Photographic goods including one camera supplied to M.G.L.O. Gan.	711.73	
" cost of Stationery supplied toM.G.L.O.Gan.	509.85	
" cost of 2 Bicycles.	529.25	
" Value of 633 bags rice (904/1/04) 10 bags white sugar (19.3.26) Cement, timber & Kerosine Oil shipped per s.s. "Benledi" as per M.G. Invoice No. EXP/74/57 G.	32,792.15	
To 200 Cwts. white sugar, Kerosine Oil and general sundries shipped per "Max Arlt" as per M.G. Invoice No. EXP/76/57 G.	24,016.81	
To value of 4066 Bags Burma Rice shipped per Max Arlt @ Rs. 42/46 per bag as per M.G. invoice No. EXP/86/57	179,645.36	238,205.15
		242,047.32

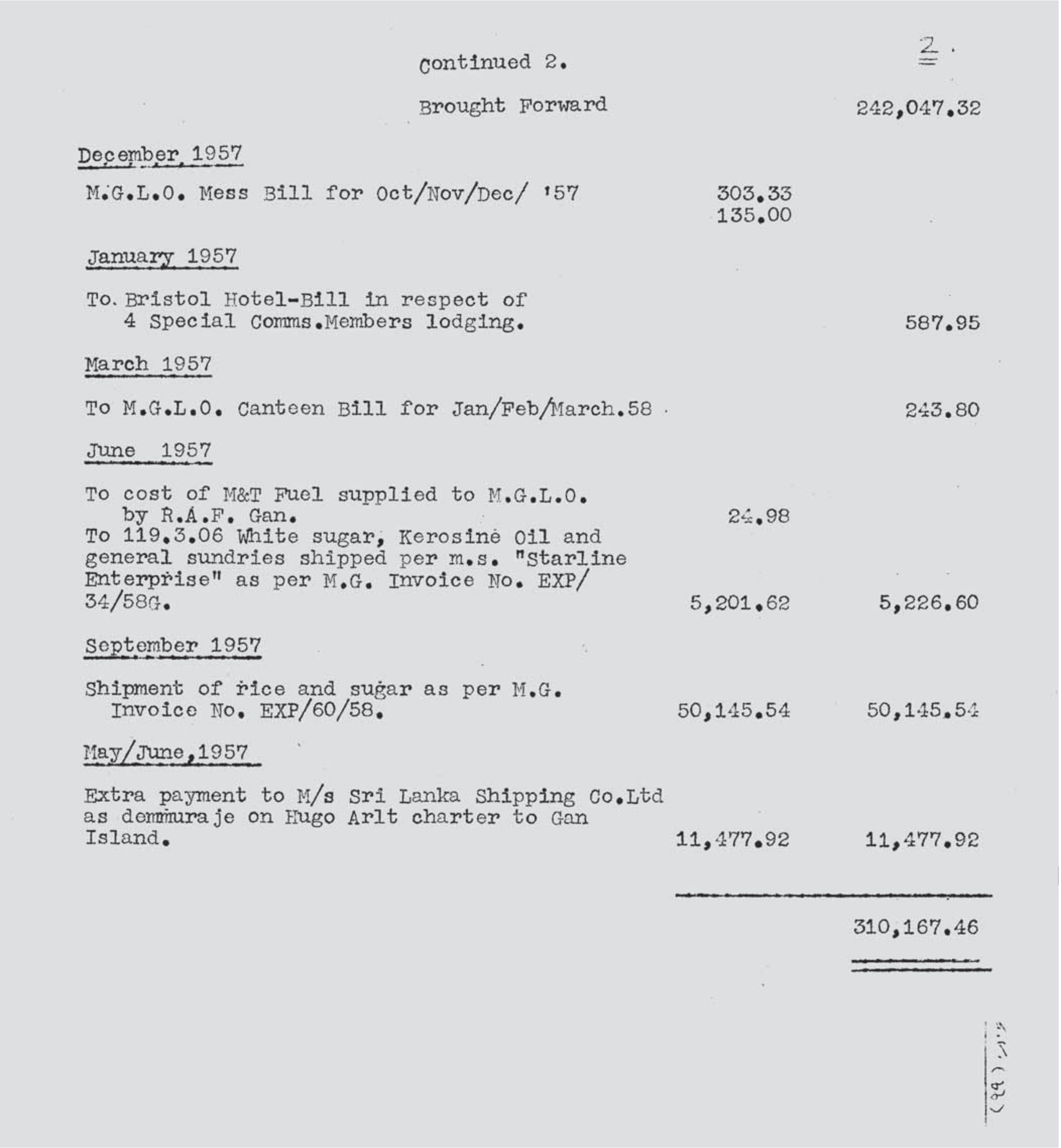

continued 2.

2.

Brought Forward		242,047.32
December, 1957		
M.G.L.O. Mess Bill for Oct/Nov/Dec/ '57	303.33 135.00	
January 1957		
To. Bristol Hotel-Bill in respect of 4 Special Comms.Members lodging.		587.95
March 1957		
To M.G.L.O. Canteen Bill for Jan/Feb/March.58		243.80
June 1957		
To cost of M&T Fuel supplied to M.G.L.O. by R.A.F. Gan.	24.98	
To 119.3.06 White sugar, Kerosine Oil and general sundries shipped per m.s. "Starline Enterprise" as per M.G. Invoice No. EXP/34/58G.	5,201.62	5,226.60
September 1957		
Shipment of rice and sugar as per M.G. Invoice No. EXP/60/58.	50,145.54	50,145.54
May/June,1957		
Extra payment to M/s Sri Lanka Shipping Co.Ltd as demmuraje on Hugo Arlt charter to Gan Island.	11,477.92	11,477.92
		310,167.46

(٩٩)

[illegible]

[illegible] — (ބ.ބ)

[illegible] ❾ [illegible] (ސ 280)

[illegible]

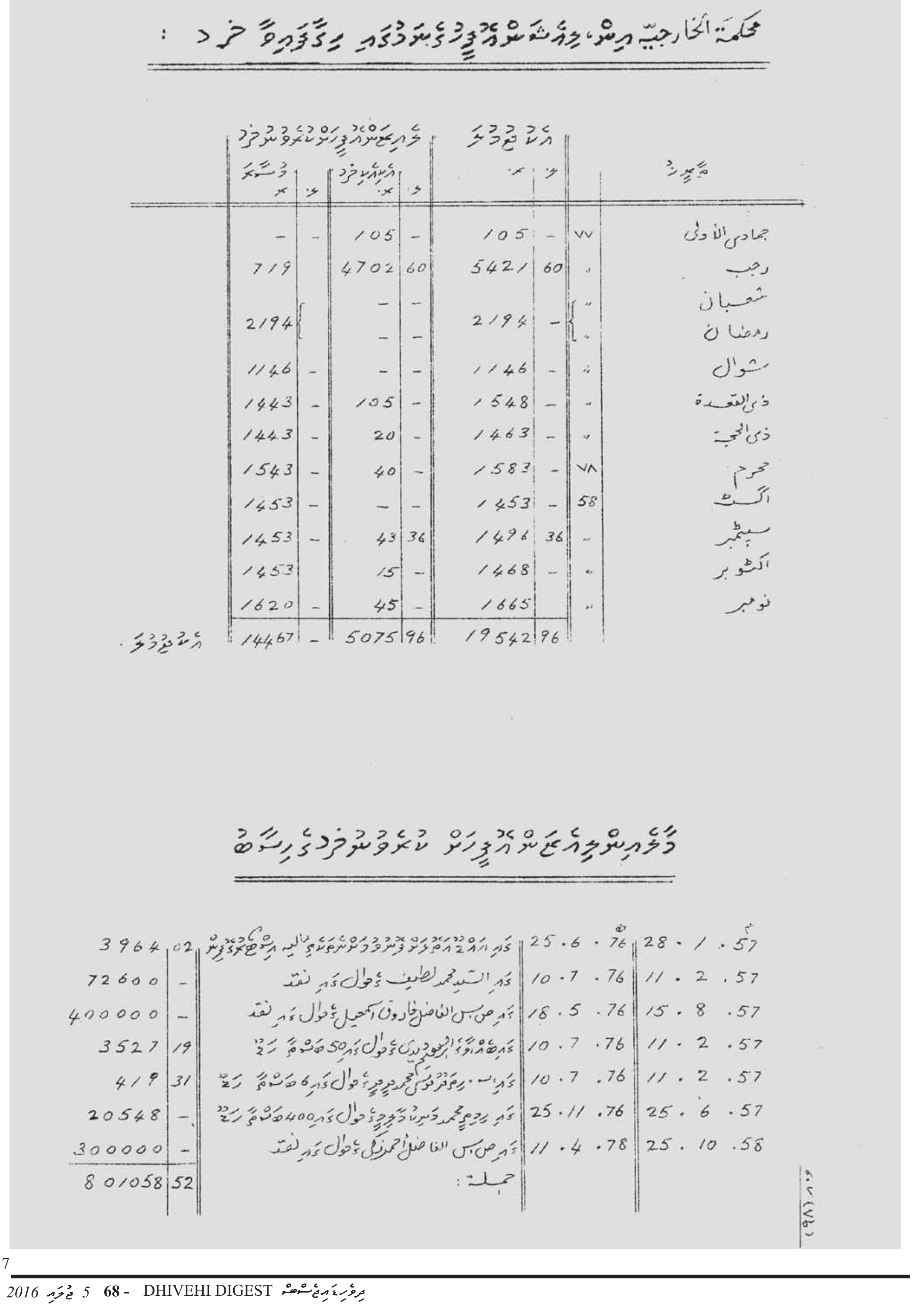

محكمة الخارجية [illegible] :

[illegible]		ލ.	ރ.	ލ.	ރ.	ލ.	ރ.
جمادى الأولى	۷۷	–	105	–	105	–	–
رجب	〃	60	5421	60	4702		719
شعبان	〃	–	2194	–	–		2194
رمضان	〃			–	–		
شوال	〃	–	1146	–	–	–	1146
ذي القعدة	〃	–	1548	–	105	–	1443
ذي الحجة	〃	–	1463	–	20	–	1443
محرم	۷۸	–	1583	–	40	–	1543
اگسٹ	58	–	1453	–	–	–	1453
سپتمبر	〃	36	1496	36	43	–	1453
اكتوبر	〃	–	1468	–	15		1453
نومبر	〃		1665	–	45	–	1620
		96	19542	96	5075	–	14467

[illegible] .

[illegible]

28 . 1 . 57	25 . 6 . 76	[illegible] مالية [illegible]	02	3964
11 . 2 . 57	10 . 7 . 76	ގައި السيد محمد لطيف ގެ حوال ގައި نقد	–	72600
15 . 8 . 57	18 . 5 . 76	ގައި ص. ب. الفاضل فاروق اسمعيل ގެ حوال ގައި نقد	–	400000
11 . 2 . 57	10 . 7 . 76	[illegible] حوال ގައި 50 [illegible]	19	3527
11 . 2 . 57	10 . 7 . 76	[illegible] محمد [illegible] حوال ގައި 6 [illegible]	31	419
25 . 6 . 57	25 . 11 . 76	[illegible] محمد [illegible] حوال ގައި 400 [illegible]	–	20548
25 . 10 . 58	11 . 4 . 78	ގައި ص. ب. الفاضل احمد زكي ގެ حوال ގައި نقد	–	300000
		جملة :	52	801058

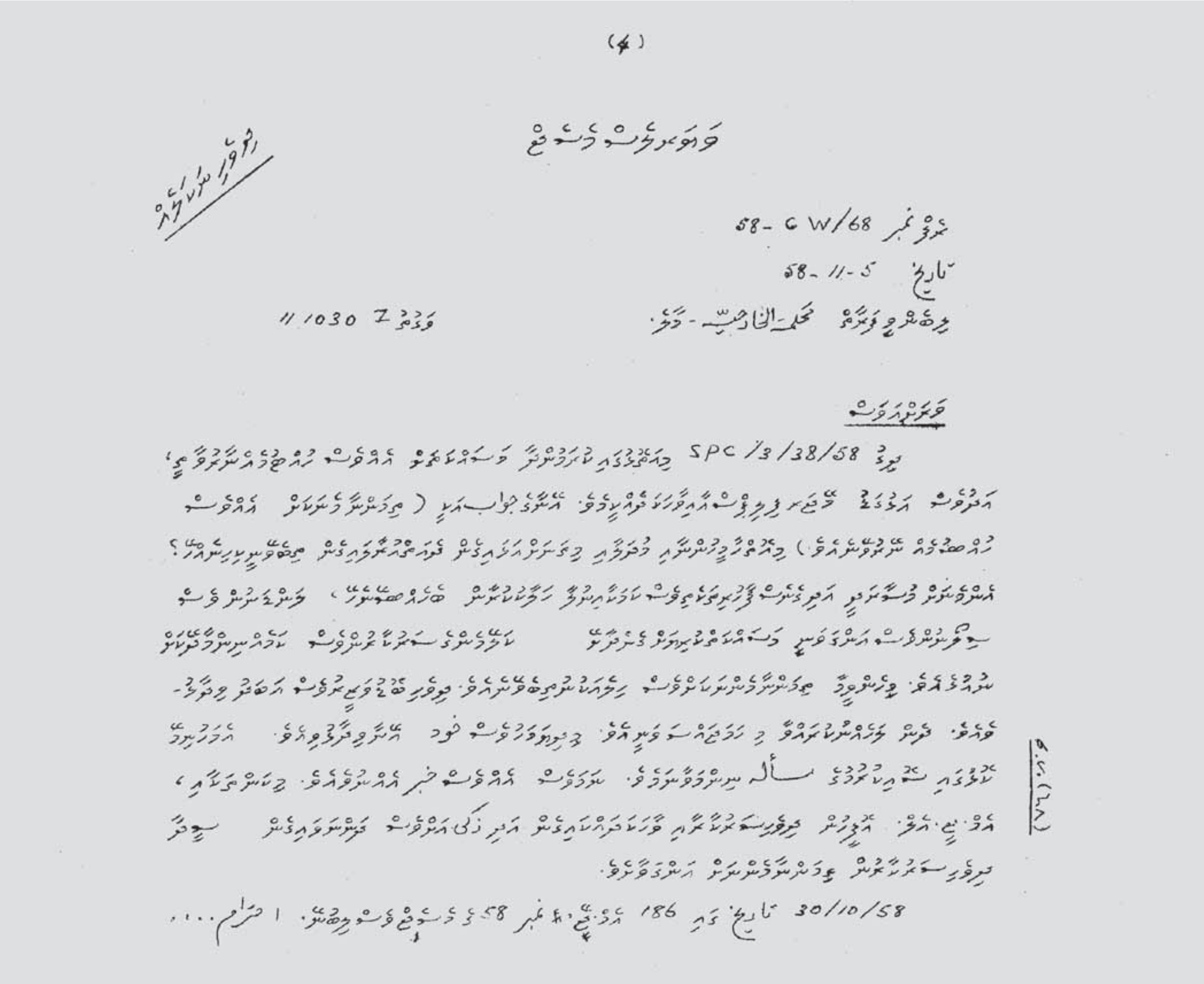

(4)

58- CW/68

5-11-58

11 1030 Z

SPC/3/38/58

30/10/58 [illegible] 186 [illegible] 58 [illegible]

[illegible]

[illegible] (51 [illegible]) [illegible]

[illegible] 110 [illegible] 100 އަހަރަށް [illegible]

[illegible] (51 [illegible]) [illegible] تحقيق [illegible] 100 [illegible]

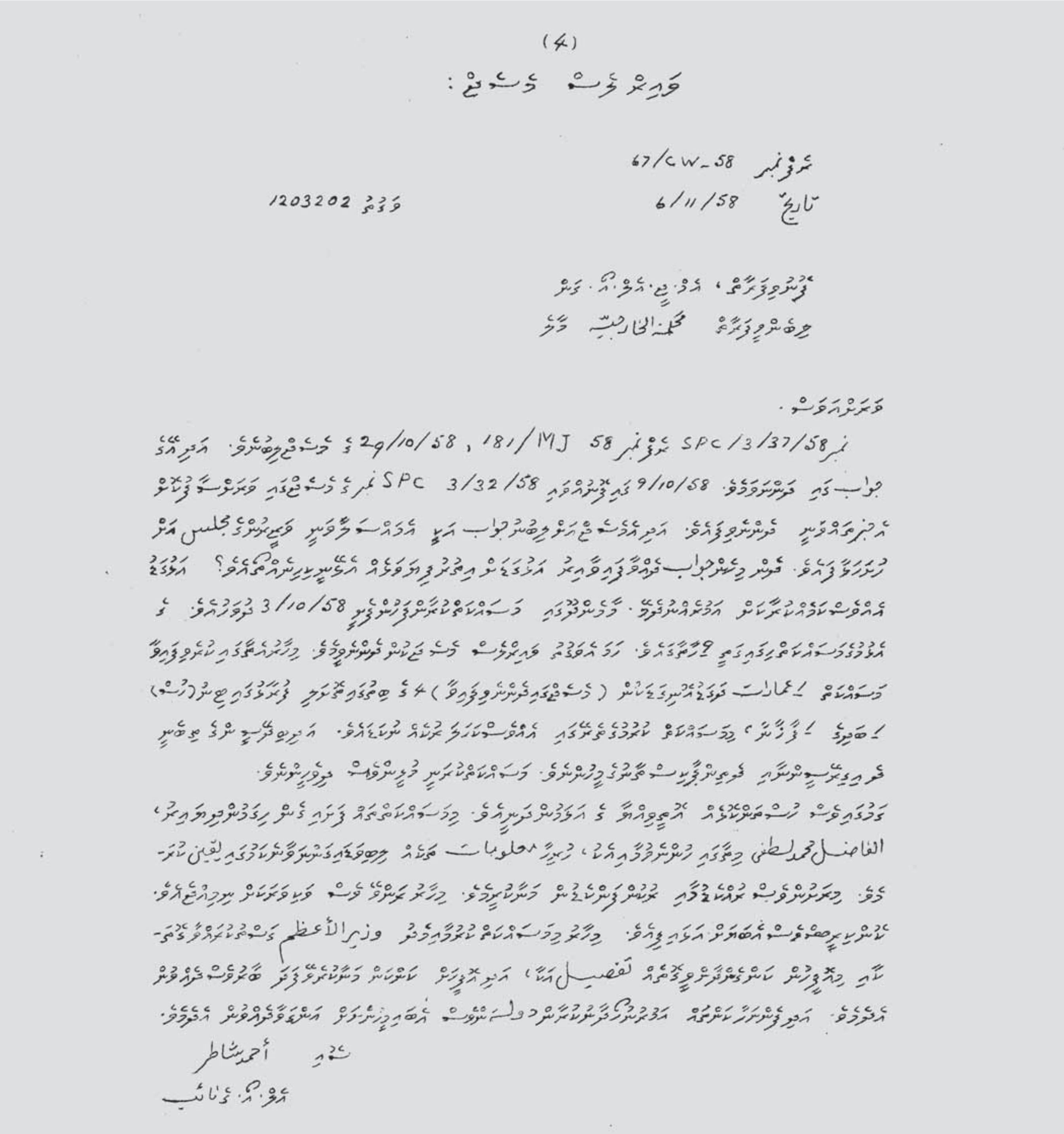

(4)

[illegible]

نمبر 67/CW-58

تاريخ 6/11/58 [illegible] 1203202

[illegible]

[illegible] محكمة التجارية [illegible]

[illegible]

نمبر SPC/3/37/58 [illegible] 181/MJ 58 , 29/10/58 [illegible] جواب [illegible] 9/10/58 [illegible] SPC 3/32/58 [illegible] جواب [illegible] مجلس [illegible] جواب [illegible] 3/10/58 [illegible] عمارات [illegible] الفاضل محمد لطيف [illegible] معلومات [illegible] وزير الأعظم [illegible] تفصيل [illegible]

[illegible] أحمد شاطر

[illegible] نائب

[illegible]

[illegible]

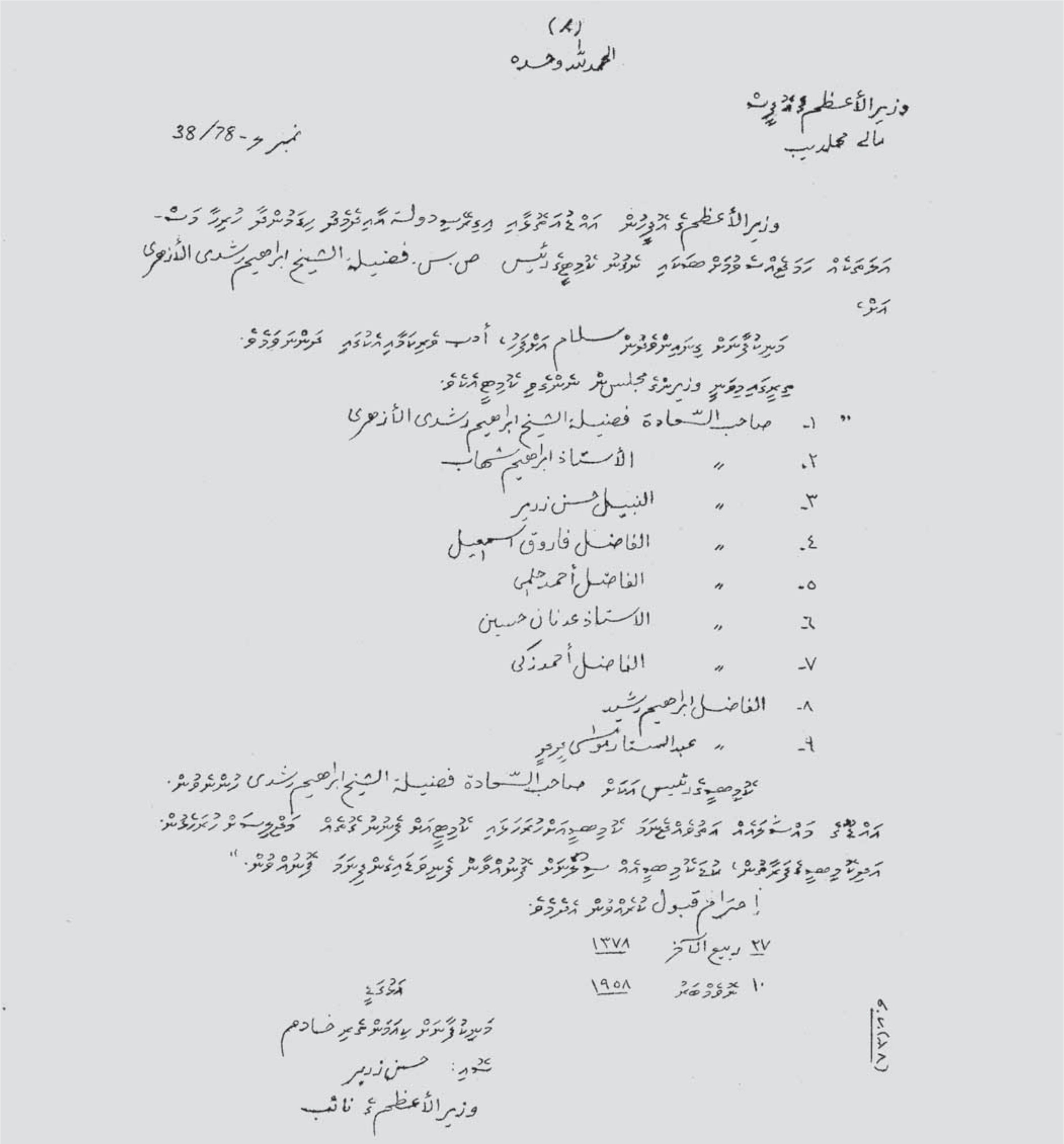

(٨)

الحمد لله وحده

وزيرالأعظمގެ އޮފީސް
مالے محلدیب

نمبر ح- 38/78

وزيرالأعظمގެ އޮފީހުން [illegible] دولة [illegible]

[illegible] ކޮމިޓީގެ رئيس ص.س. فضيلة الشيخ ابراهيم رشدى الأزهرى

އަށް،

[illegible] سلام [illegible]، أدب [illegible]

[illegible] وزيرންގެ مجلس ން [illegible]

"
١- صاحب السعادة فضيلة الشيخ ابراهيم رشدى الأزهرى
٢- " الأستاذ ابراهيم شهاب
٣- " النبيل حسن زرير
٤- " الفاضل فاروق اسمعيل
٥- " الفاضل أحمد حلمى
٦- " الأستاذ عدنان حسين
٧- " الفاضل أحمد زكى
٨- الفاضل ابراهيم رشد
٩- " عبدالستار موسى ދީދީ

ކޮމިޓީގެ رئيس އަކަށް صاحب السعادة فضيلة الشيخ ابراهيم رشدى [illegible]

[illegible]

[illegible] "

إحترام قبول ކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

٢٧ ربيع الآخر ١٣٧٨

١٠ ނޮވެމްބަރު ١٩٥٨

[illegible]

[illegible] خادم

ސޮއި: حسن زرير

وزيرالأعظمގެ نائب

[illegible] އިނގިރޭސިބަހުން [illegible]

[illegible]

[illegible]

1956 ގައި [illegible]

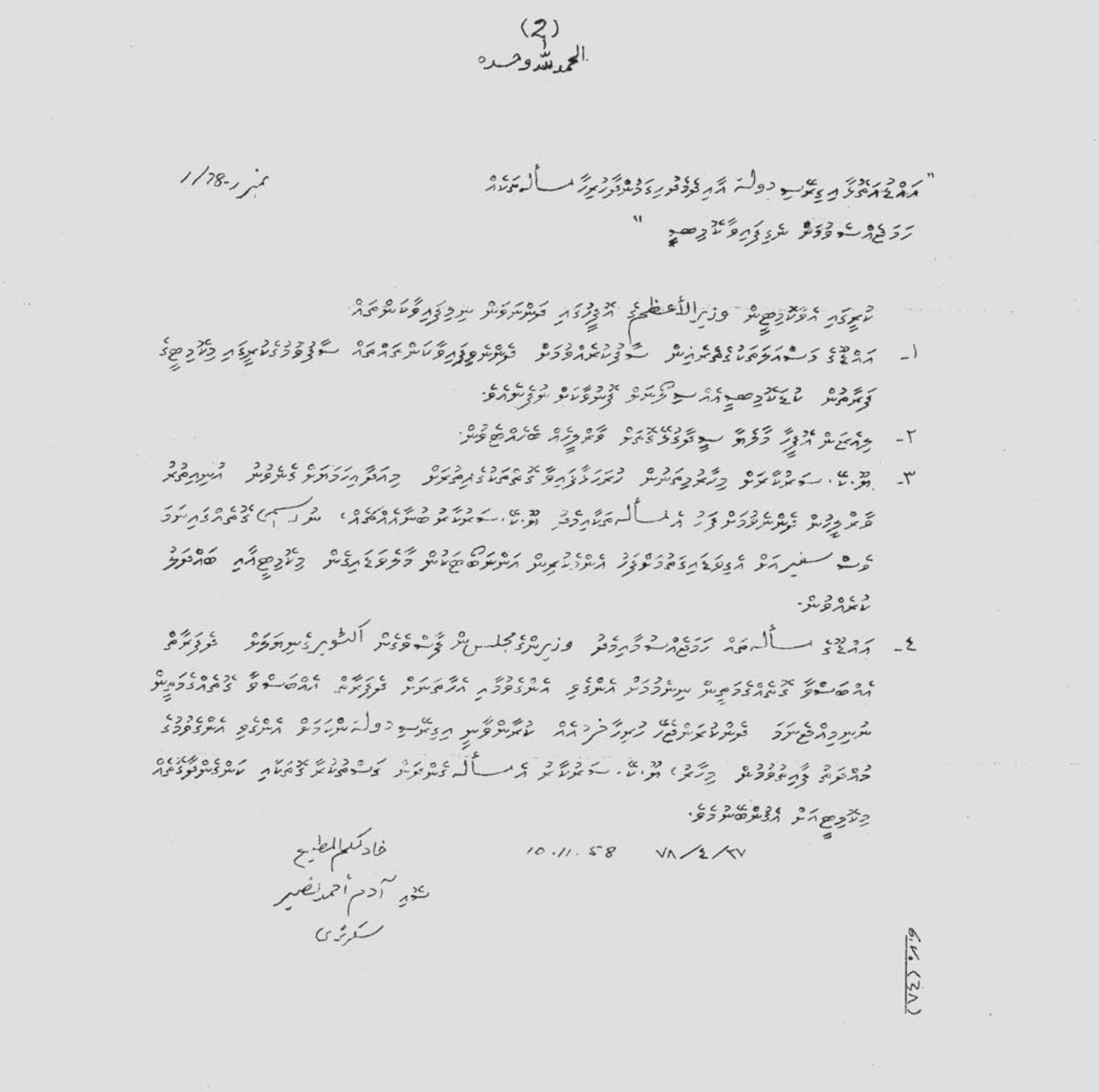

(2)

الحمد لله وحده

نمبر ر-78/1

"[illegible] دولة [illegible] مسألة [illegible]

[illegible]"

[illegible] وزير الأعظم [illegible]

١- [illegible]

٢- [illegible]

٣- [illegible] مسألة [illegible]

٤- [illegible] مسألة [illegible] وزيرن مجلس [illegible] دولة [illegible] مسألة [illegible]

٢٧/٤/٧٨ 10.11.58

خادمكم المطيع

آدم أحمد نصير

سكرتري

(٧٤)

ސަރުކާރު [illegible] ދޫނިދޫގާ [illegible]

[illegible] ސަރުކާރުގެ [illegible]

[illegible]

[illegible] 280 [illegible] صفحہ [illegible] عفيف [illegible]

[illegible]

دولة [illegible]

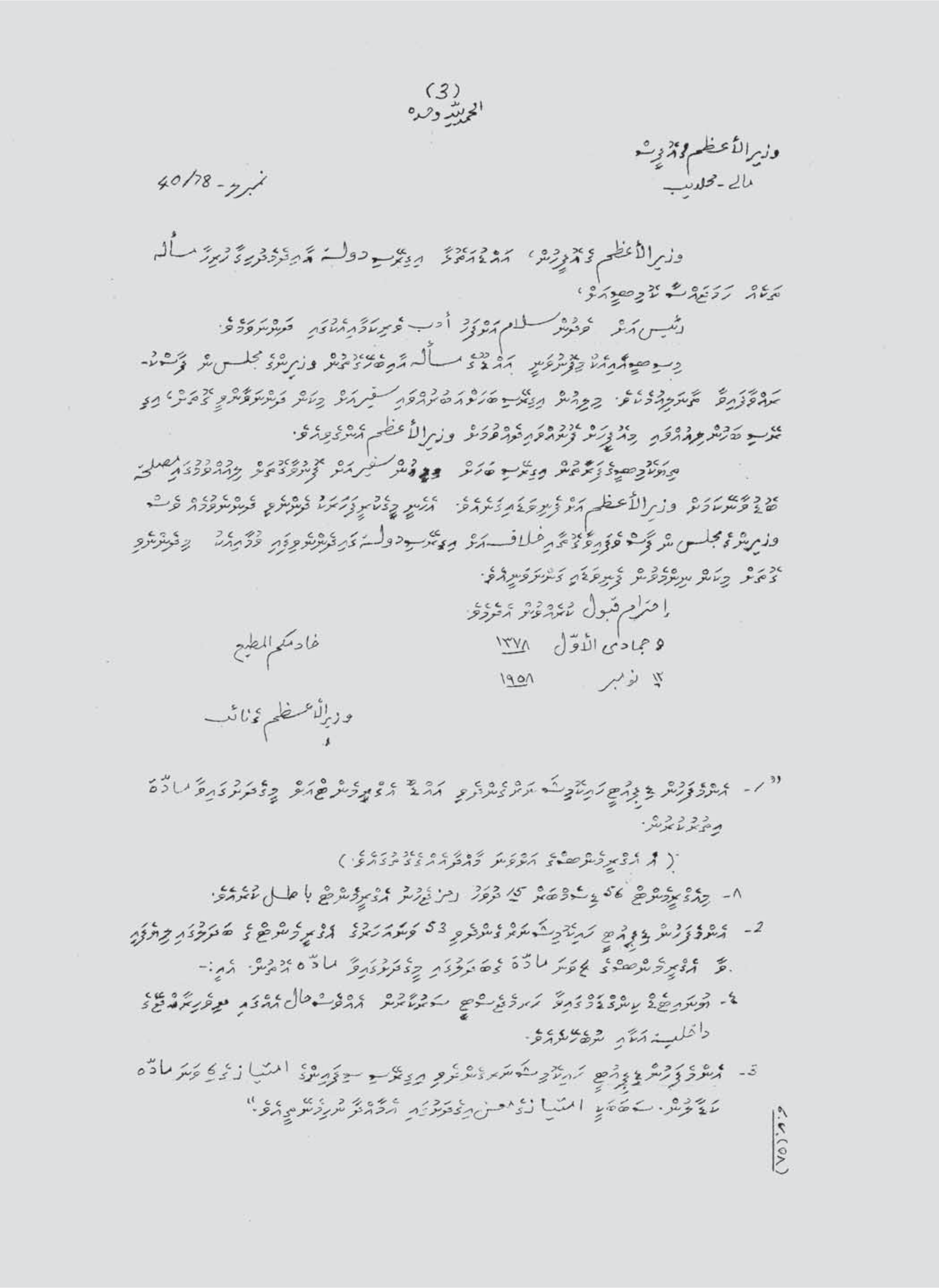

(3)

الحمد لله وحده

وزيرالأعظم ގެ އޮފީސް
مالى - [illegible]

نمبر - 40/78

وزيرالأعظم ގެ އޮފީހުން، ޢައްޑުއަތޮޅާ އިނގިރޭސި دولة [illegible] مسأله [illegible]

رئيس އަށް [illegible] سلام އަށްފަހު أدب ވެރިކަމާއިއެކުގައި ދަންނަވަމެވެ.

[illegible] مسأله [illegible] وزيرنގެ مجلس ން [illegible] سفير އަށް [illegible] وزيرالأعظم [illegible]

[illegible] سفير އަށް [illegible] مصلحة [illegible] وزيرالأعظم [illegible] وزيرنގެ مجلس ން [illegible] خلاف އަށް އިނގިރޭސި دولة [illegible]

إحترام قبول [illegible]

٩ جمادى الأول ١٣٧٨
٢١ نوفمبر ١٩٥٨

خادمكم المطيع

وزيرالأعظم ގެ نائب

"١- [illegible] مادة [illegible]

([illegible])

٨- [illegible] باطل [illegible]

2- [illegible] مادة [illegible] مادة [illegible]:-

٤- [illegible] حال [illegible]
داخلية [illegible]

٥- [illegible] امتياز [illegible] مادة
[illegible] امتياز [illegible]"

(٧٥)

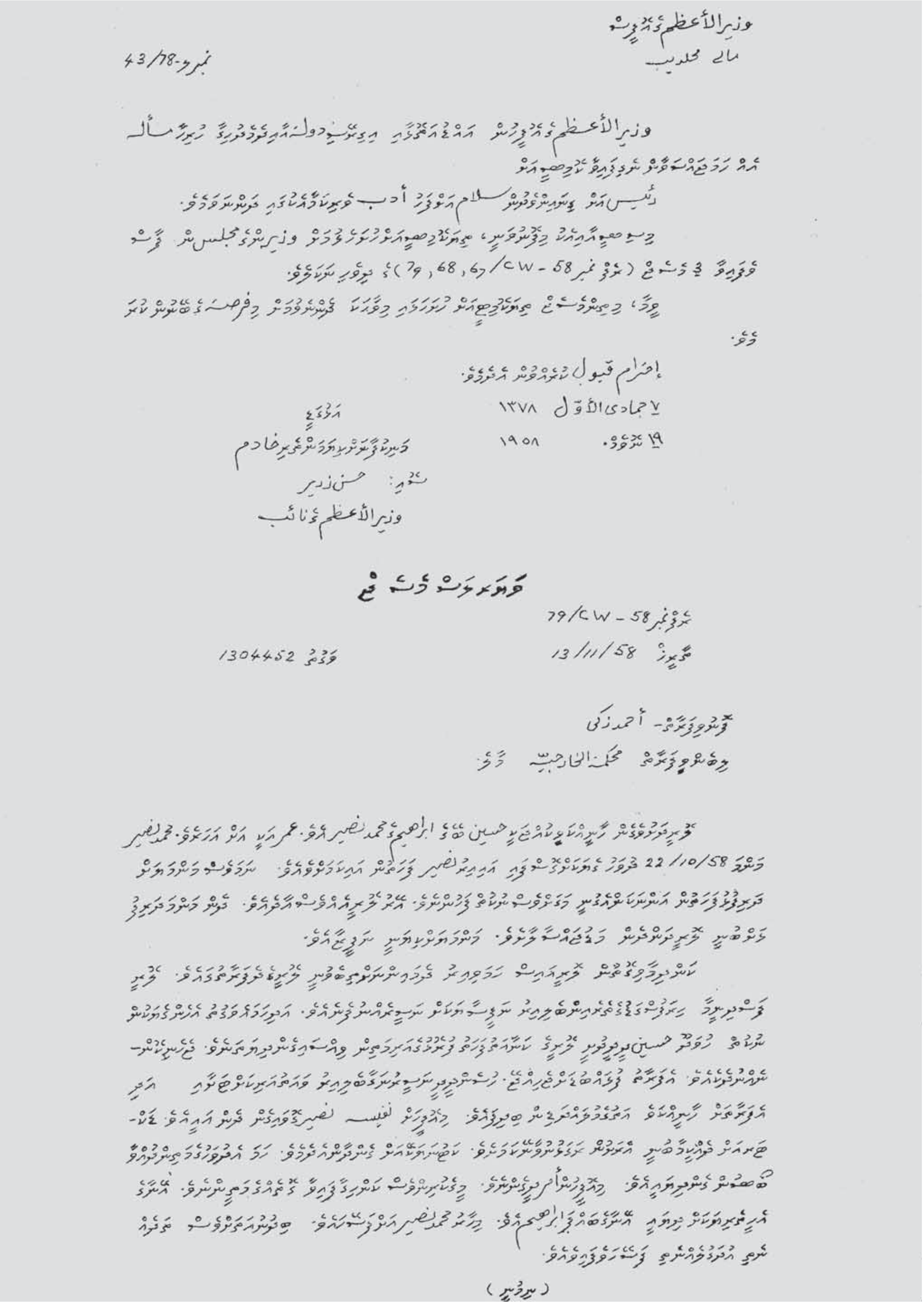

وزيرالأعظم [illegible]

مالى محلديب

نمبر و-78/43

وزيرالأعظم [illegible] دولة [illegible] مسأله [illegible]

رئيس [illegible] سلام [illegible] أدب [illegible]

[illegible] وزير [illegible] مجلس [illegible]

[illegible] (نمبر 58 - CW/ 67, 68, 79) [illegible]

[illegible]

إحترام قبول [illegible]

٧ جمادى الأولى ١٣٧٨

١٩ [illegible] ١٩٥٨

[illegible] خادم

[illegible]: حسن زکی

وزيرالأعظم [illegible] نائب

[illegible]

[illegible] نمبر 58 - CW/79

[illegible] 13/11/58

[illegible] 1304452

[illegible] - أحمد زكى

[illegible] محكمة الخارجية [illegible]

[illegible] حسين [illegible] ابراهيم [illegible] محمد نصير [illegible] عمر [illegible] محمد نصير [illegible] 22/10/58 [illegible] نصير [illegible]

[illegible] حسين [illegible] نفيسه [illegible] نصير [illegible] ابراهيم [illegible] محمد نصير [illegible]

[illegible]

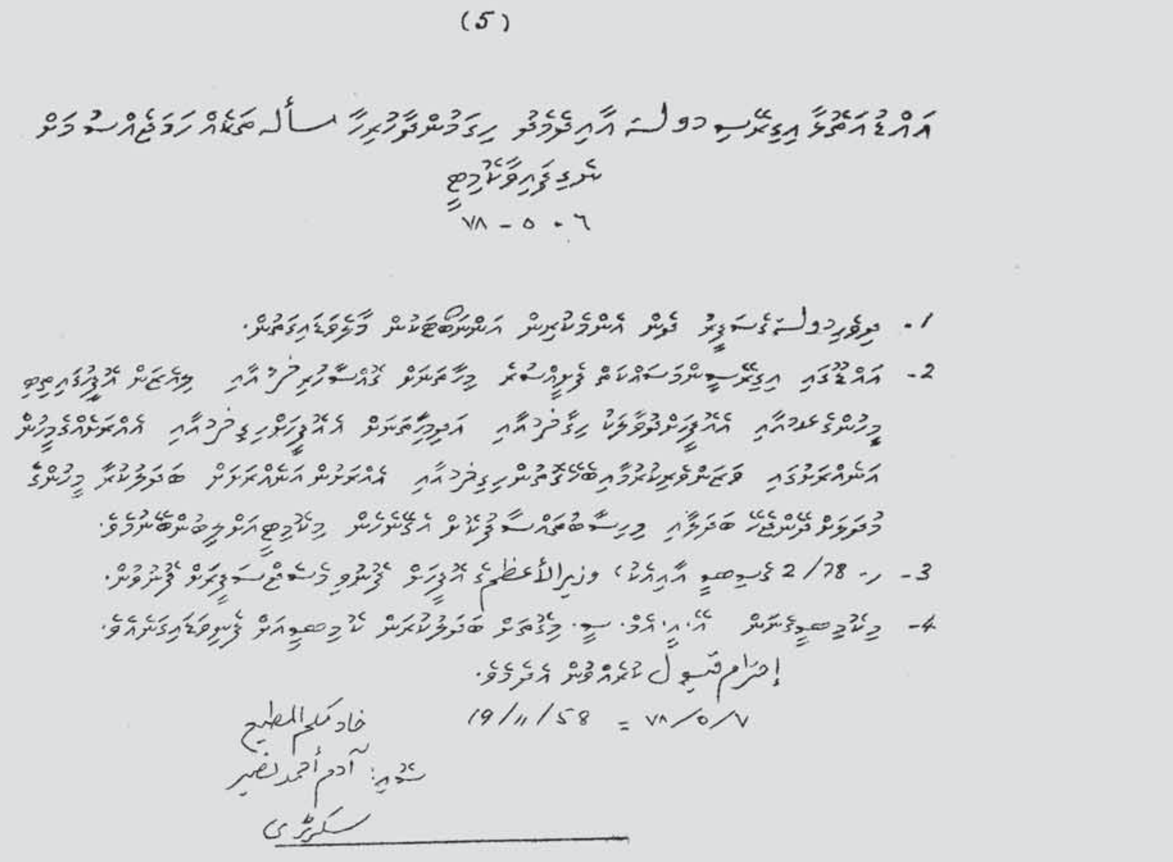

(5)

[illegible]

٧٨ - ٥ - ٦

1. [illegible]

2. [illegible]

3. ނ- 78/ 2 [illegible] وزيرالأعظم [illegible]

4. [illegible]

احترام قبول [illegible]

19/11/58 = ٧٨/٥/٧

خادمكم المطيع

ސޮއި: آدم أحمد نصير

سكرتري

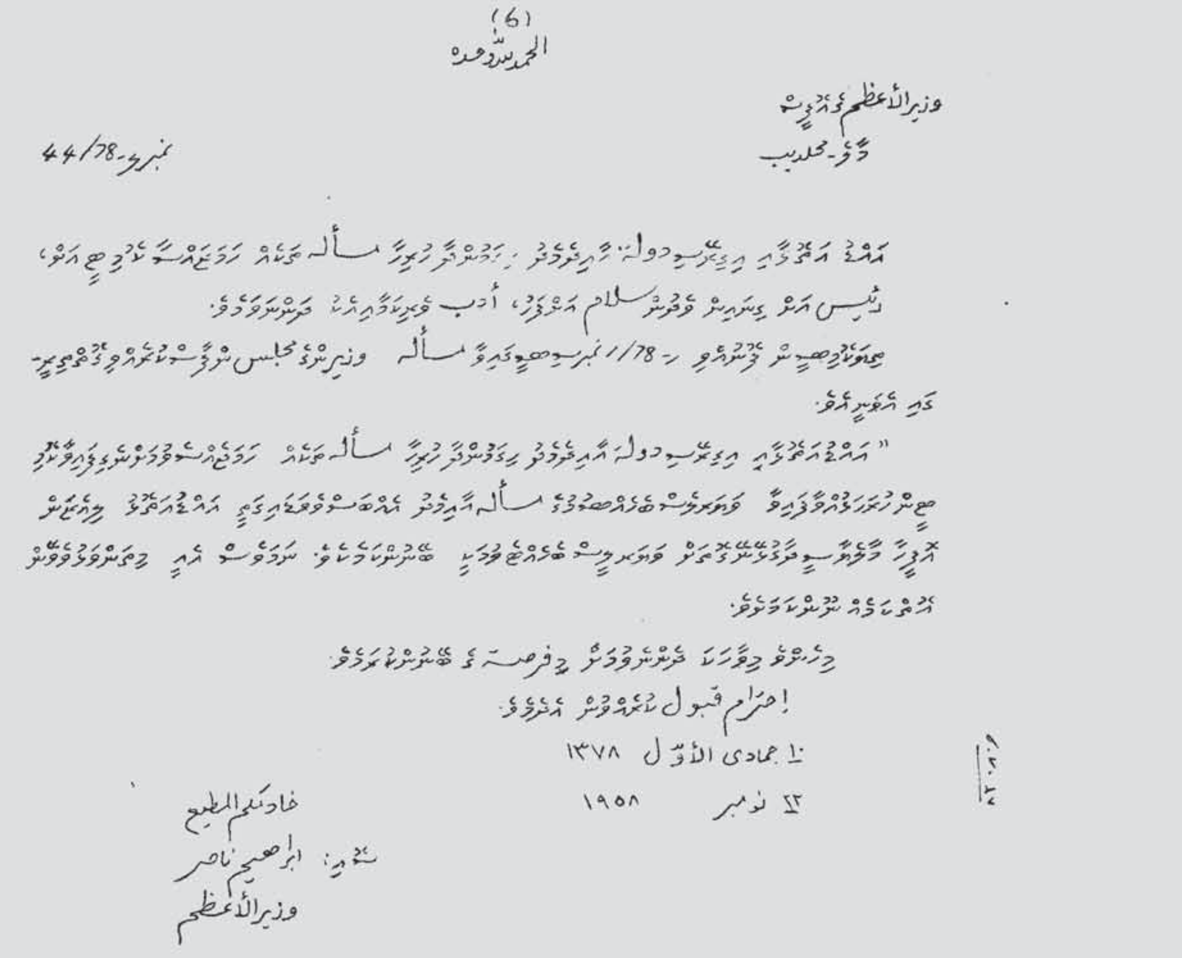

(6)

الحمد لله وحده

وزيرالأعظم [illegible]

މާލެ- محلديب

نمبر- 78/44

[illegible]

"[illegible]"

[illegible]

احترام قبول [illegible]

١٠ جمادى الأوّل ١٣٧٨

٢٢ نومبر ١٩٥٨

خادمكم المطيع

ސޮއި: ابراهيم ناصر

وزيرالأعظم

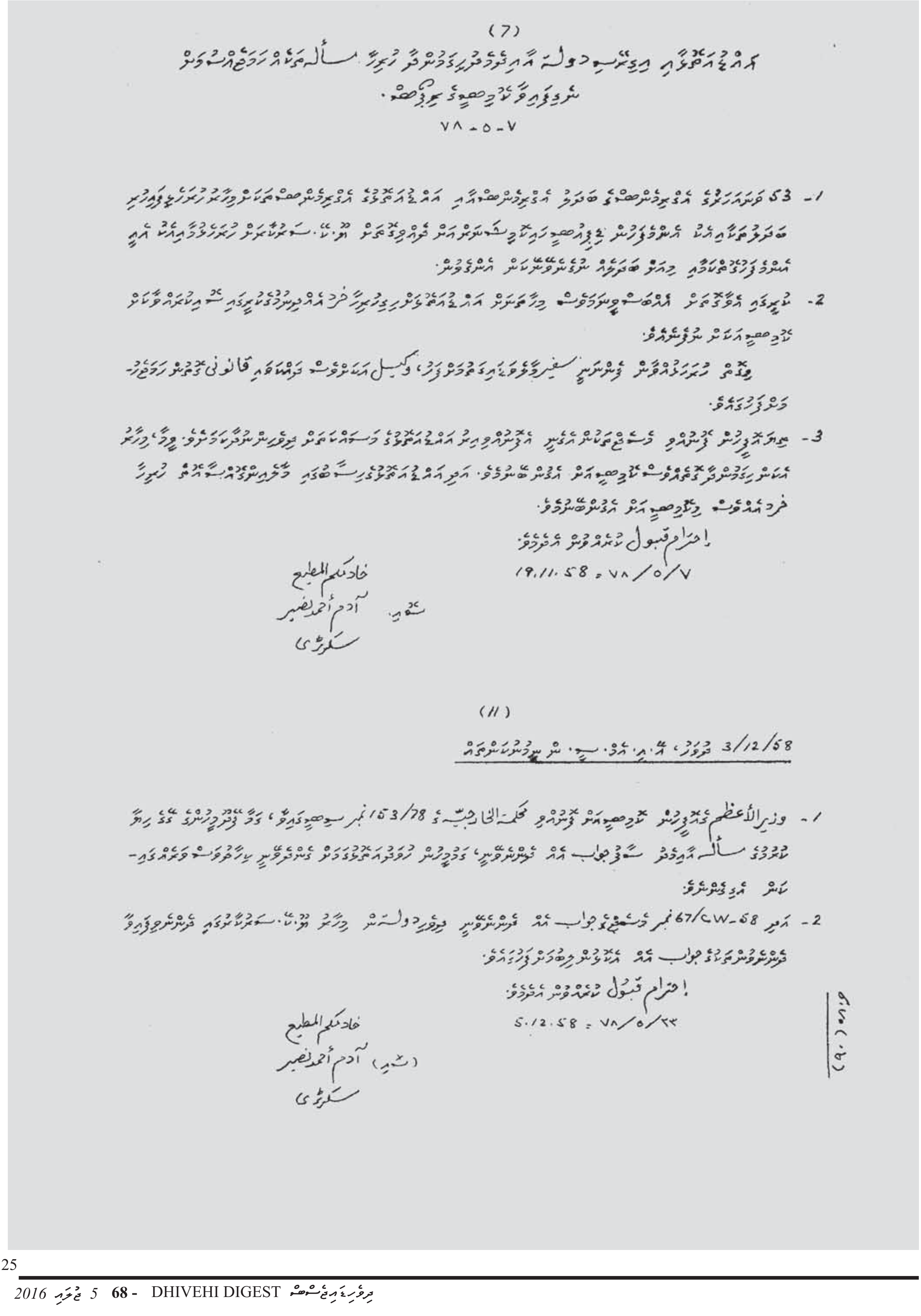

(7)

[illegible] دولة [illegible] مسألة [illegible]

[illegible]

٧ - ٥ - ٧٨

1- 3 [illegible]

2- [illegible]

[illegible] وكيل [illegible] قانوني [illegible]

3- [illegible]

إحترام قبول ކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

٧/٥/٧٨ = 19.11.58

خادمكم المطيع

ސޮއި: آدم أحمد نصير

سكرتري

(11)

3/12/58 [illegible]

1- وزير الأعظم [illegible] محكمة العالية [illegible] ١٥/78/3 نمبر [illegible] مسألة [illegible] جواب [illegible]

2- އަދި 58-CW/67 نمبر [illegible] جواب [illegible] دولة [illegible] جواب [illegible]

إحترام قبول ކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

٢٣/٥/٧٨ = 5.12.58

خادمكم المطيع

(ސޮއި) آدم أحمد نصير

سكرتري

(٩٠)

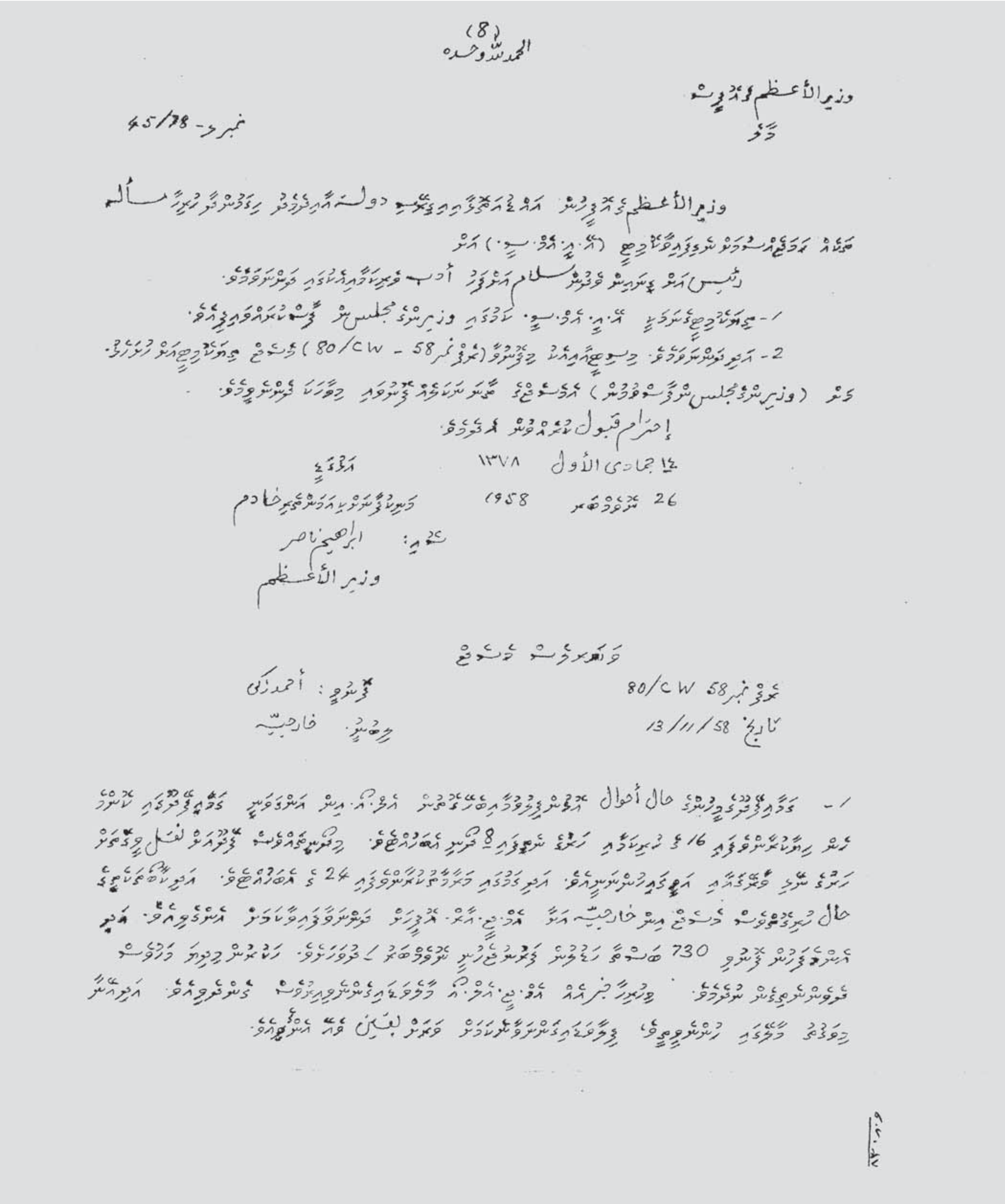

(8)
الحمدلله وحده

وزير الأعظم [illegible]
[illegible]

نمبر - 45/78

وزير الأعظم [illegible] دولة [illegible]

[illegible]

[illegible] سلام [illegible] أدب [illegible]

1- [illegible] وزيرن مجلس [illegible]

2- [illegible] (58 - CW/80) [illegible]

[illegible] (وزيرن مجلس [illegible]) [illegible]

إحترام قبول [illegible]

١٤ جمادى الأول ١٣٧٨ [illegible]

26 ނޮވެމްބަރު 1958 [illegible] خادم

ސޮއި: ابراهيم ناصر
وزير الأعظم

[illegible]

ފޮނުވީ: أحمد زكى — [illegible] 58 CW/80

[illegible] خارجية — تاريخ 13/11/58

1- [illegible] حال أحوال [illegible]

[illegible] 16/6 [illegible] 8 [illegible] لفل [illegible]

[illegible] 24 [illegible]

حال [illegible] خارجية [illegible]

[illegible] 730 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] احمد رشيد [illegible]

[illegible] 29 ޖޫން 1959 ގެ [illegible]

[illegible]

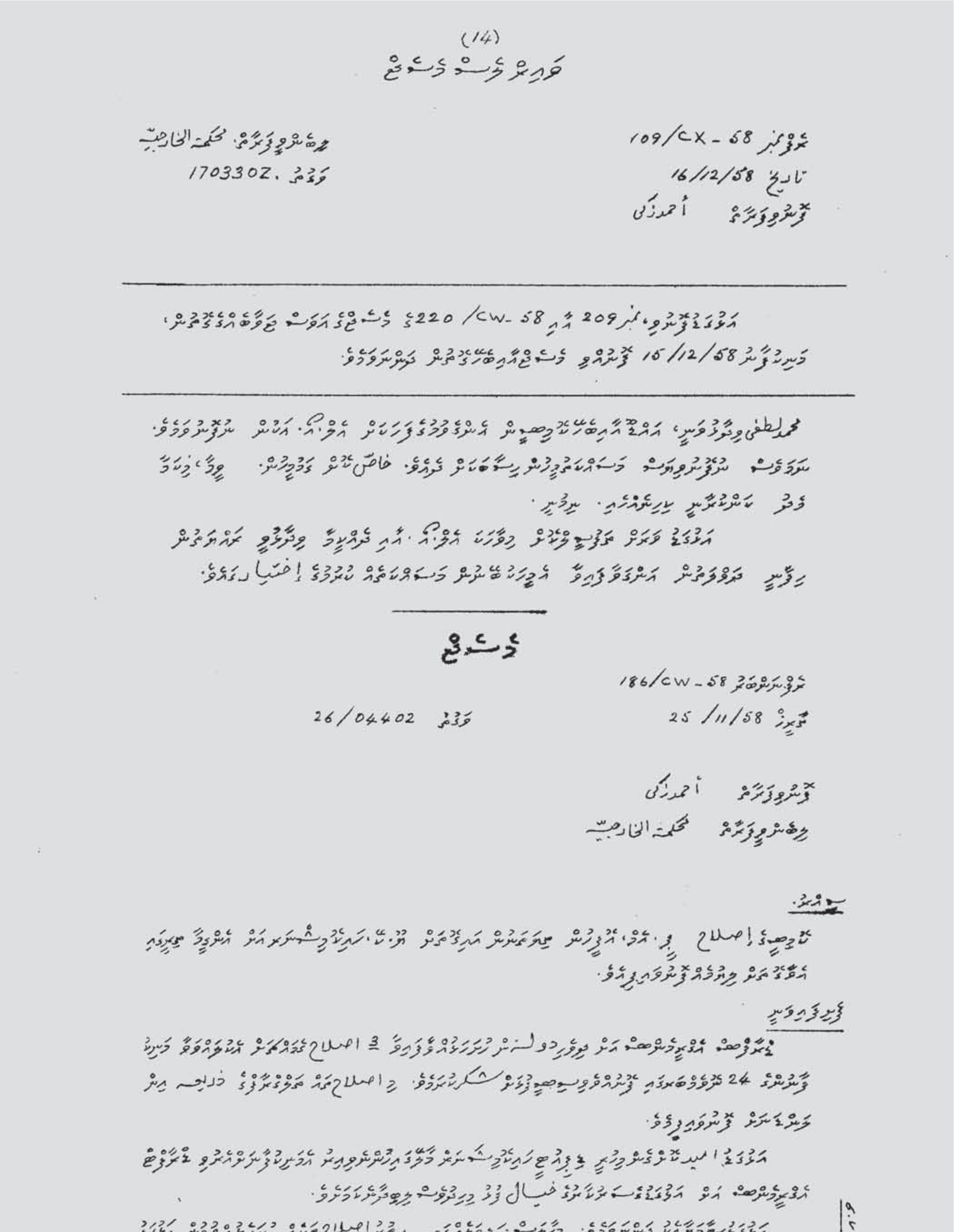

(14)

ވައިރލެސް މެސެޖް

ރެފް نمبر 58 - CX/109
تاريخ 16/12/58
ފޮނުވި ފަރާތް أحمد زكي

ލިބޭނުވި ފަރާތް: محكمة الخارجية
ވަގުތު 170330Z.

އަޅުގަނޑު ފޮނުވި، نمبر 209 އާއި 58 - CW/ 220 ގެ މެސެޖުގެ އަވަސް ޖަވާބު އެދޭ ގޮތުން،
[illegible] 58/12/15 ފޮނުއްވި މެސެޖާއި ބެހޭ ގޮތުން ދަންނަވަމެވެ.

محمد لطفي [illegible]
[illegible] خاص [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] إختيار [illegible]

މެސެޖް

ރެފް ނަންބަރު 58 - CW/186
ތާރީޚް 58/11/25
ވަގުތު 26/04402

ފޮނުވި ފަރާތް أحمد زكي
ލިބޭނުވި ފަރާތް محكمة الخارجية

ސިއްރު.

[illegible] إصلاح [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] اصلاح [illegible]
[illegible] 24 [illegible] اصلاح [illegible]
[illegible]

[illegible] امید [illegible]
[illegible] خيال [illegible]

[illegible] اصلاح [illegible]
[illegible] جواب [illegible]

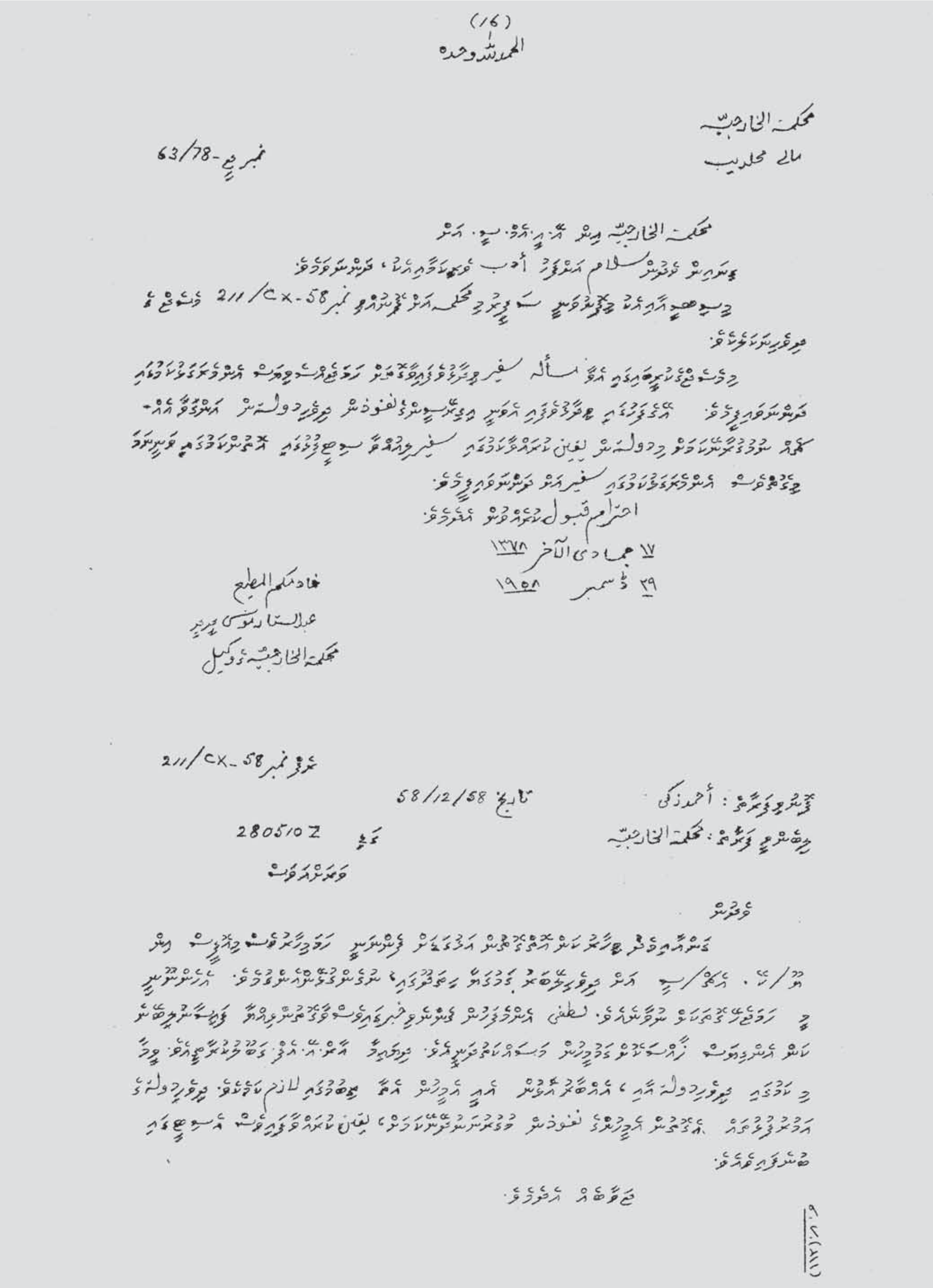

(16)

الحمد لله وحده

محكمة الخارجية
مالے محلدیب

نمبر ع-63/78

محكمة الخارجية އިން ސީ. އައި. ޑީ. އަށް

ޖަވާބުގެ ގޮތުން سلام އަރުވަމުން أدب ވެރިކަމާއެކު، ދަންނަވަމެވެ.

[illegible] محكمة [illegible] نمبر 58-CX/211 [illegible]

[illegible]

[illegible] مسألة سفير [illegible]

[illegible] دولة [illegible]

[illegible] دولة [illegible] سفير [illegible]

[illegible] سفير [illegible]

احترام قبول ކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

١٧ جمادى الآخر ١٣٧٨
٢٩ ڈسمبر ١٩٥٨

خادمكم المطيع
عبد الستار موسى ديدي
محكمة الخارجية ގެ ވަކީލު

[illegible] نمبر 58-CX/211

ފޮނުވި ފަރާތް: أحمد زكي
ލިބެންވީ ފަރާތް: محكمة الخارجية

تاريخ 58/12/58

ގަޑި 280510Z

ވަރަށް އަވަސް

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] لطفي [illegible]

[illegible]

[illegible] دولة [illegible] لازم [illegible] دولة [illegible]

[illegible] لفوذش [illegible] ليقين [illegible]

[illegible]

[illegible]

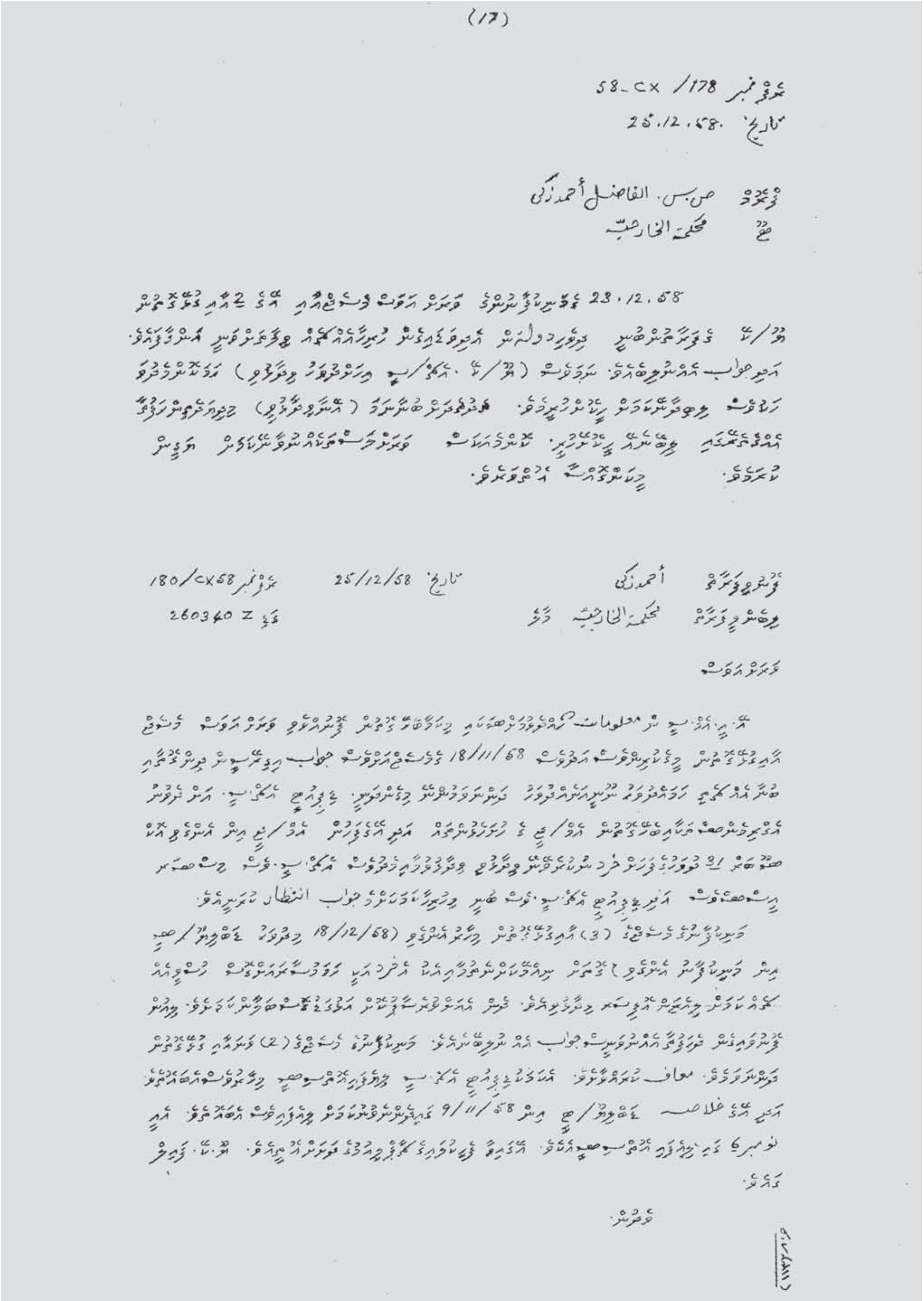

(17)

58-CX /178 نمبر

تاريخ 25.12.58.

ص.ب.س. الفاضل أحمد زكي

محكمة الخارجية

23.12.58

أحمد زكي

محكمة الخارجية

تاريخ 25/12/58

نمبر 180/CX58

260340 Z

ވަރަށް އަވަސް

معلومات

18/11/58

18/12/58

معاف

9/11/58

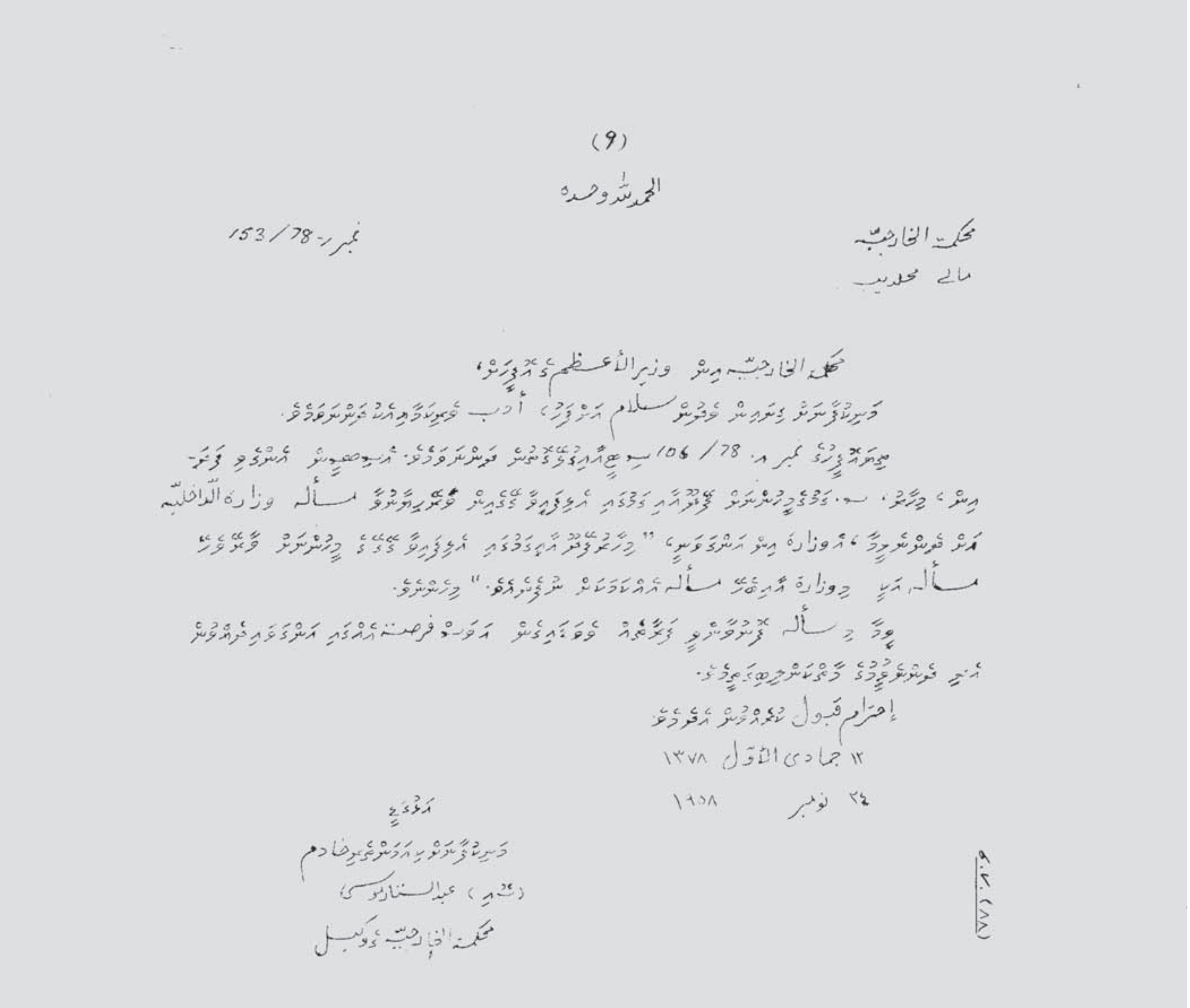

(٩)

الحمد لله وحده

محكمة الخارجية
مالے محلديب

نمبر:- 153/78

محكمة الخارجية އިން وزير الأعظم ގެ [illegible]،

[illegible] سلام [illegible] أدب [illegible]

[illegible] نمبر 78/106 [illegible]

[illegible] مسألة وزارة الداخلية

[illegible] وزارة [illegible]

مسألة [illegible] وزارة [illegible] مسألة [illegible]

[illegible] مسألة [illegible] فرصة [illegible]

[illegible]

إحترام قبول ކުރެއްވުން އެދެމެވެ

١٢ جمادى الأولى ١٣٧٨

٢٤ نومبر ١٩٥٨

[illegible]
[illegible] خادم
(ސޮއި) عبدالستار موسى
محكمة الخارجية ގެ وكيل

(٧٧)

—އޯ! މޭޖަރ [illegible] ނަމުގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް [illegible] އިނގިރޭސި [illegible] (1958) [illegible] ދިވެހި قوم [illegible] ދިވެހި [illegible]!

އޯ! [illegible] (1959) [illegible] بغاوة [illegible]؟ [illegible] دولة ގެ [illegible] قوم [illegible] قوم [illegible] ދިވެހި دولة [illegible] دولة [illegible]

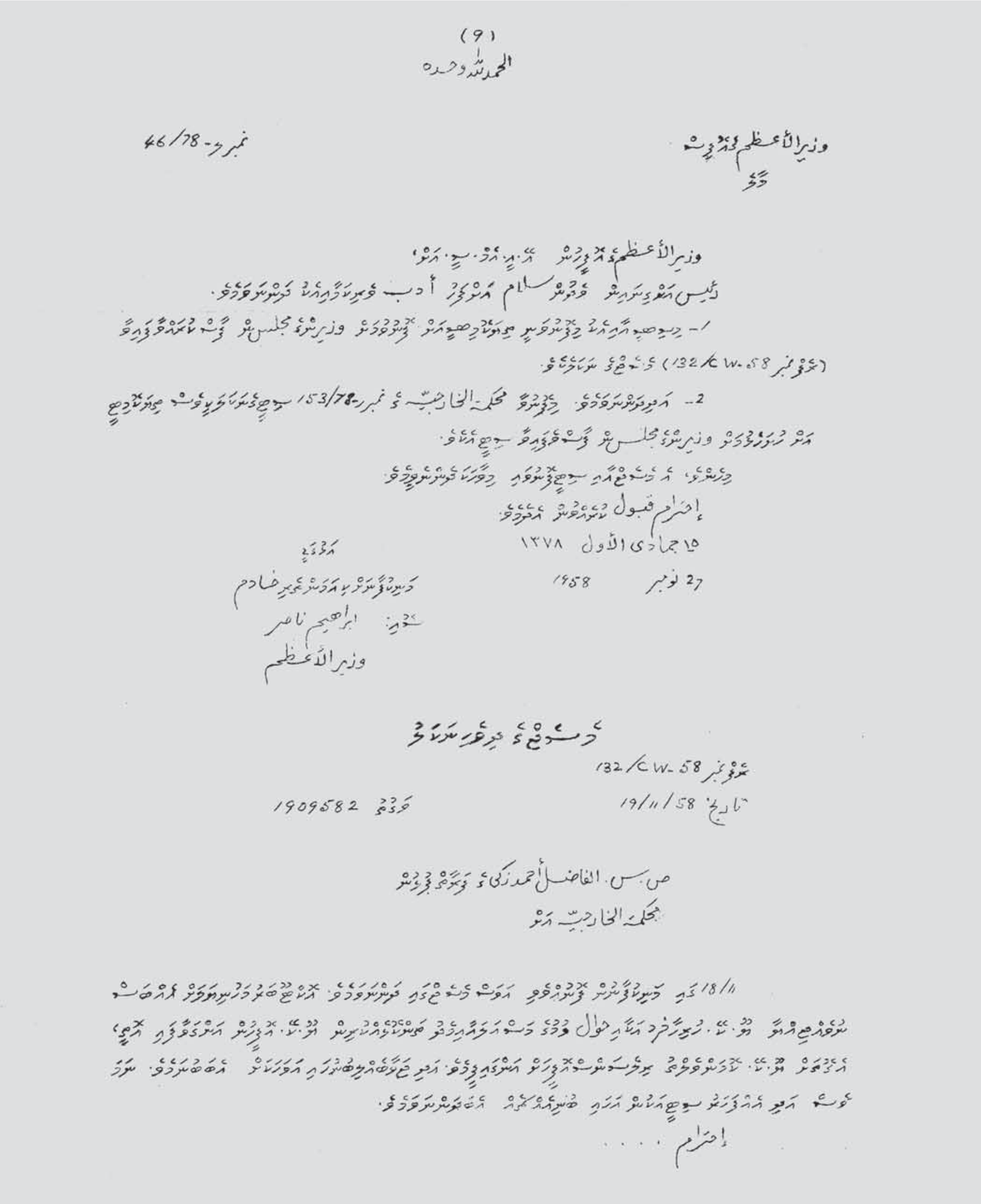

(9)

الحمد لله وحده

وزير الأعظم ގެ އޮފީސް
މާލެ

نمبر ހ- 46/78

وزير الأعظم ގެ އޮފީހުން [illegible] އަށް
[illegible] سلام އަށްފަހު أدب [illegible]

1- [illegible] وزير [illegible] مجلس [illegible]
(ފައިލު نمبر 58-CW/132) [illegible]

2- [illegible] محكمة الخارجية ގެ نمبر 153/78 [illegible]
[illegible] وزير [illegible] مجلس [illegible]

[illegible]

إحترام قبول ކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

١٥ جمادى الأول ١٣٧٨

27 نومبر 1958

އަޅުގަނޑީ
[illegible] خادم
ސ. ابراهيم ناصر
وزير الأعظم

[illegible]

[illegible] نمبر 58-CW/132

تاريخ 19/11/58

[illegible] 1909582

ص. س. الفاضل أحمد زكي ގެ [illegible]
محكمة الخارجية އަށް

18/11 ގައި [illegible] حوال [illegible]

إحترام . . . .

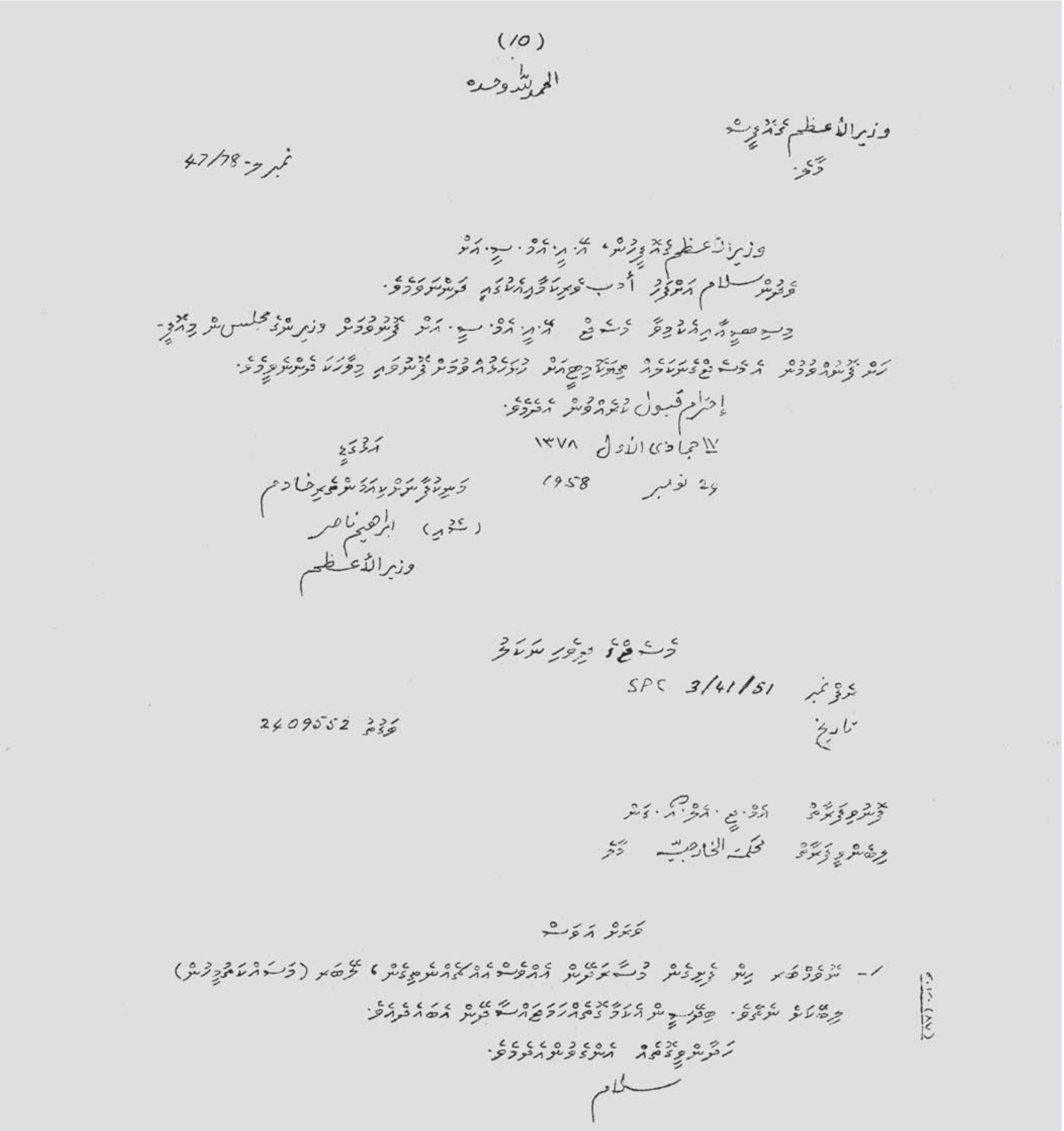

(١٥)

الحمد لله وحده

وزير الأعظم ގެ އޮފީސް
މާލެ

نمبر ح- 47/78

وزير الأعظم [illegible]

[illegible] سلام [illegible] أدب [illegible]

[illegible] مجلس [illegible]

[illegible]

إحترام قبول [illegible]

١٧ جمادى الأول ١٣٧٨
٢٩ نوفمبر 1958

[illegible] خادم
(ސޮއި) ابراهيم ناصر
وزير الأعظم

[illegible]

نمبر SPC 3/41/51
تاريخ

2409552 [illegible]

[illegible]

[illegible] محكمة الخارجية [illegible]

[illegible]

[illegible]

سلام

[illegible]

އައްޑޫއަތޮޅުގެ 5000 ރައްޔިތުން [illegible]

[illegible] ދިވެހި دولة [illegible]

[illegible]

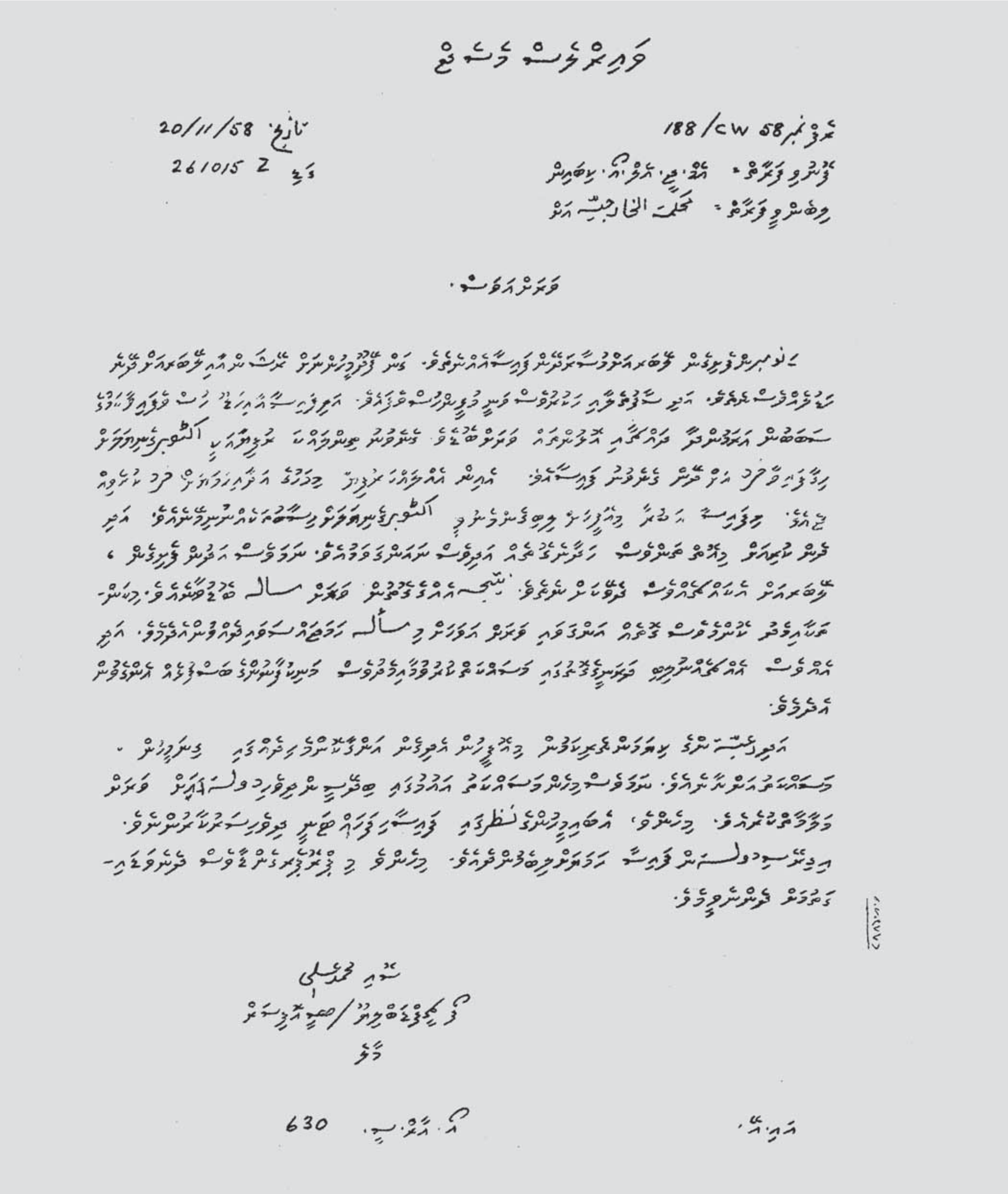

[illegible]

188/CW 58 [illegible]

تاريخ 20/11/58

[illegible] 261015 Z

[illegible] محكمة الخارجية [illegible]

[illegible]

630 [illegible]

[illegible] احمد لطيف [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] تقدير [illegible]

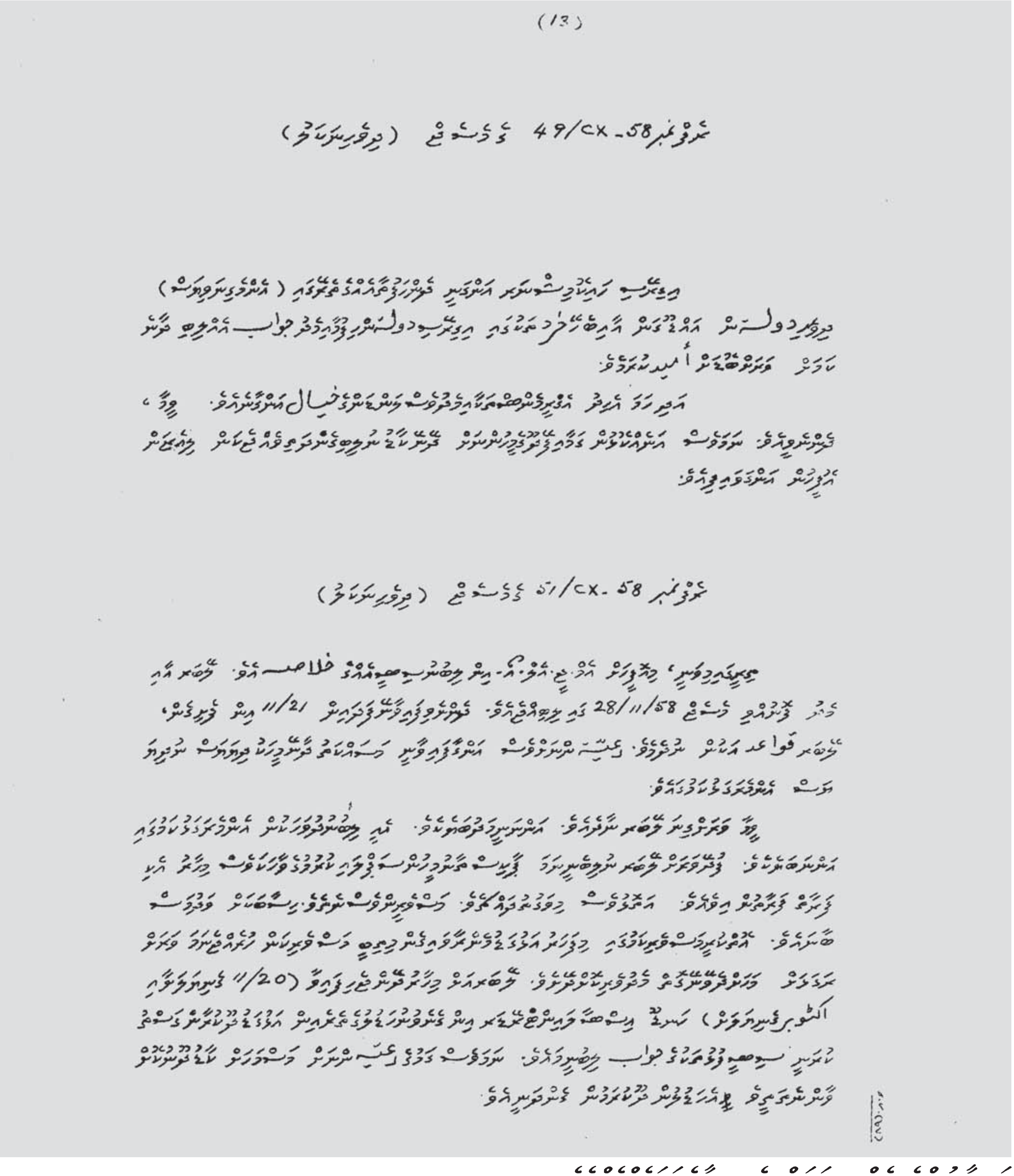

(13)

ނަމްބަރ 58- 49/CX ގެ ޖަވާބު (ދިވެހިސަރުކާރު)

ނަމްބަރ 58- CX/ހ ގެ ޖަވާބު (ދިވެހިސަރުކާރު)

ހަނދާނުން ނެތިގެން [illegible] އަދި [illegible]

[illegible]

[illegible] — (ދިހ)

ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވުމުންކަމުގައެވެ. އެހެންނަމަވެސް އިނގިރޭސިން ގަދަކަމުން އައްޑުއަތޮޅުގެ މީހުންނަށް މަޖުބޫރުކޮށްގެން ބޮޑުބަޔަކުވާނަމަ އެއީ ވަކި މަސްއަލައަކެވެ. މިހާރުވެސް އެމީހުންނީ ބޮޑުބަޔަކުވިރިވެފައެވެ. ކުރިންވެސް އަތޮޅުތެރެ ވިޔަކަންކުރާނަމަ ކުރީގައިވެސްއޮތް ދަރިވަރަށް އޮންނާނެކަމުގައި ޔަޤީން ވިދާޅުވިއެވެ. މިހެންވުމާއެކު ބޮޑުބަޔަކު ބޭނުންވާނީ ކުރީގައިއޮތް އުސޫލުތަކަށް ބަދަލުގެނައުމުންނެވެ. އެއްބަސްވުމެއްގެ އެއްބަސްވުމުގަކަން އާދޭސްކޮށްފިނަމަ އަށްދުވަހަކަށްވެސް އަށްޑުއަތޮޅު ބާރުއަޅުއްވާފައިވާކަމަށް ބަލާނީ މުޅިރާއްޖެގެ ބާރުއަޅާފައިވާކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. ޖަޒީރާ ހުރިހާއެއްޗެއް އެއްވެސްކަމަކަށް ގޯސްހަބަރު ދޭނެ އަންނަވެސްފަދައެއްނޫނެވެ.

ހަމައެއާއެކު އާރިރޭޑިއޯ އަށްއެކުވެސް ޖޫރީ އައްޑުއަތޮޅަށް އެތެރެވެއްޖެއެވެ. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑު ޖޫރީ ބާރު އައްޑުއަތޮޅުގައި ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ ދެކޮޅަށް ހިންގި ބަޣާވާތް ނިމުނީ އެކަމާގުޅިގެން އިނގިރޭސި ސަރުކާރުގެ މީހަކަށް ވަޒީފާދިނުމުން ނިމުނެވެ. އަދި އެމީހުން ގެންނަވާފައިވާ ޖޫރީ ބާރުވެއެވެ. ޖޫރީ ދެއްކި އަހަރު ދިނުމާއި އެމީހުން އައްޑުއަތޮޅު އެޖެހުނީއަށްޓަކައެވެ. އެއީ އެމީހުން އައްޑުއަށް އެމީހުންގެ އެއްވެސްގޮތެއް ނުއެނގޭ ނޫނީމެއެވެ. އެމީހުން ނުބައިކޮށް ގަބޫލުކުރި ކަމުގައި ޖޫރީ ބާރުދެއެވެ. މިހެން ނުވާނަމަކަމުގައި ޢަދުލު ދެނެނަމެއެވެ.

- އަލީގެ ޢިލްމީނާރުގައި ވަރަށްއުފާވެރިން، ހަމައެއާގެ ކެރިރޭންޖަރާ ބަހައްކަނޑައެޅުމަށްފަހު އެނދެމާގެ ބަދަލުކުރަމުން ޖޫރީ ޝަރުޢީ ދައުލަތެއްގެ ގާނޫނަކަށް އާދޭސްކޮށްފައެވެ. މިހެނެއް އަލުގަނޑުގެ ނުވާތީ އިހުތިރާމުލެއްވިއެވެ.
- ޓީވީ ދެރާހޮޔަކަމެއް އަޅުގަނޑު ލިޔުނު އަކުރު، ދުވަހުގެއޮނިގަނޑު އައްޑުއަށް ހުރިހާ ސިޔާސީއެއް "ދިވެހި ޑައިޖެސްޓް" ގެ މި 68 ވަނައަދަދުގައި ހިމެނިފައެވެ. ނަމަވެސް މިހާރުބޭނުންތަކުގައި މީގެ ހުރި ޒާތުގެބޭބޭކަލުންނެވެ. ޚިޔާލު ދެއްކެވިއެވެ. މަޖިލީހުގެ ބޭފުޅުންވެސް ތިބިއެވެ. އަދި ބަހުސްކުރެވުނެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ބޭފުޅަކު ލިޔުއްވިއެވެ. މި 335 ވަނަ ބައިގެއެވެ. ދެކޮޅުވެރިންގެ ޖުމްލަ 500 އަކަށްވުރެ ގިނަވެއެވެ.
- "ދިވެހި ޑައިޖެސްޓް" ގެ ޖަރީދާގެ މިވާ އެކަމުގެ ޢިލްމީ ހަރަކާތްތަކެއް ވަރަށް ކުރިއަރާފައިވާކަމެވެ. މިފަދަ ކަނޑު ދަރަނި ބޭނުންވާ ބާރުތަކެއްވެސް މިހާރު މިލަކު މަޖިލިސް ވަރަށް ބޮޑުތަކެއް ކުރުވާފައެވެ. 80 ގައުމު ކުރިއަރާފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް ވަރަށް ބޮޑުމީހުން ވާނެއެވެ. މިއީ، އެއްމަޖިލީހުގެ ގާތުގައި އެކީ ދިރާސާކުރަން މަޖިލީހުގެއެވެ.
- އަޅުގަނޑު ގަސްދުކޮށްލީ އެކަމު، ވިދާޅުވަމުން ޢިލްމީ ލިޔުންތަކުގެ احمدزاهر ގެ އިންޓަވިއު ނިއުސްފަތި، "ހަވީރު" ނޫހުގައި ސާއިބު ކުރި عفيف ގެ އިންޓަވިއުވެސް ގެންނެވިއެވެ. ކުރީގެ ދުވަސްވަރު ސަރުކާރާ ދެކޮޅު ހަވާ ވެރިކަން އެކުލަވާލައިގެންނެވެ. މިގޮތުން "ދިވެހި ޑައިޖެސްޓް" ގެ ދުވަސް ނުކުތް މީހުންގެ ފުރަތަމަ ދިރާސާކުރި ބަޔަކު ދިރުވުމަށް ސާއިބު ކުރުމުގެ ދުވަސްވަރު ހޭދަކުރި ދެކޮޅުވެރިން ވިދާޅުވިއެވެ. މިހަމައެއާގެ 178 ވަނަ صفحـ ގައި ސުރުޚީއަކީ **ނުހަދައިގެން ބޭރުގެ ސަރަޙައްދު އަލީގެއަކީ ކާރީގަރެއްތޯ؟** — ހަފްތާގައި 1 ޖޫރީގައި އޮވެސް، މިސްރުވަރަކާއި ހިންގަމުންދާ ބޭނުންކުރަމުންނެވެ.
- ފަހުން ދުވަސްވަރު ދިވެހިރާއްޖެގެ ބޮޑެތި ބޭފުޅުން، ބާރުތަކުގެ ކުރިއަށްދެވުނެވެ. އަޅުގަނޑުގެ އެތައްގޮތަކަށް ހުރި ކުރުން ގެއަށް ބިލަތް ފެނުނު އެހެންގޮތް ދެކޮޅުވެރިންނެވެ. ދާއިރާގެ ކަމަކަށް، ބިލަތުން ބޮޑުގެ އެތަކެއްގޮތަކަށް ހުރި ފޮނުވައިކަމާއި ވިލަރެސް މިހަމައެއްގައި ދެކޮޅުވެރިންނެވެ. އެކަމަށް ހަމައެކަނި މިހަށްސަވަރުގެ ބިލަތުގެ ގޮތެވެ. މިވިލަރެސްގެ حقيقـة އާލާކުރު ވަރަށް އެއްގޮތްކަމަށް ރަނގަޅު ބިލަތް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. — (އ.ބ)

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަށަކަށް މަތިންދާބޯޓަކުން ޗާޕްކުރިޔިއުން “އުޑިވާރާކަ” އަޑުއިވީމުތަ؟

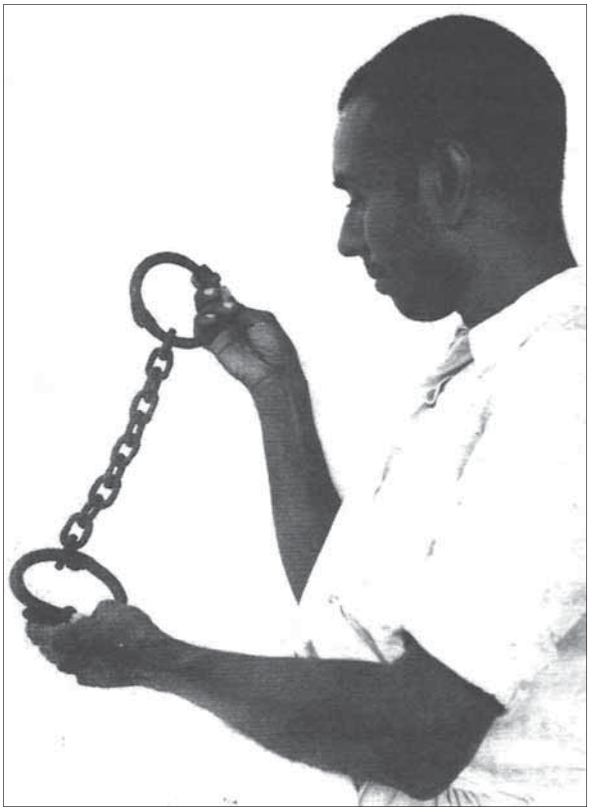

ސ.ތ. حسن ديدي - ހައްޔަރުކުރެވުނުއިރު ބޭނުންކުރި ދަނޑިބުރި

ސ.ތ. ހަސަންދީދީއާ ބެހީމާ މިހާރުގެދިވެހިންނަށް ނޫނީ ހިނގައިދާނެއެވެ. ދެކުނުގެ ތިންއަތޮޅުގެ ބައެއްމީހުން ފުރުނުއިރު، ހަސަން ދީދީއަކީ، ހުވަދުއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރިޔާއެވެ. ބައެއްމީހުންގެމާރާއި އޭނާއަށް ވަރަށްބޮޑަށް އަނިޔާކޮށްފައި އެމީހުންގެ ޖަހަމުންގޮސްފިއެވެ. ޖަލުގައިހުންނަވާ ދުވަސްވަރު އެއްދުވަހަކު ހިނގިކަމެއްގެ މަތިންދާބޯޓެއް އައިސް ހަވަރުތިލަދުމަތިން ވަރަށްތިރިތިރިން ދެތިންބޮށްޓެއް ހިނގާފައިވެއެވެ. އެހެން އެޅުވައިދިޔައީ، ބަރުއްޖާގައި ހަވަރުތިލަދުއްމަތިން ފޮނިގަނޑުއް ވެއްޖެއާގައެވެ. އެފޮނިގަނޑުގައި ހުރިކަމަށްވާ ޗާޕްކުރިޔުމުގެކަށެވެ. ދެން އެތިޔުން ރަށްތިރިމިނގަން ބޮހިކަލުގައި حسن ديدي ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ޖަލުގައިހުއްޓާ މިހާރުސްޓުރުން އަހަރެ މިއީއުރުން ކޮންމެއަކަށްއެކަލަން ވިދާޅުވިއެވެ. ދިއުމުގައި އެވަނީ 1959 ގެ ޖުލައި 5 ގެތާރީޚުއެވެ. އެއީ ބަޣާވާތް އުޅުއްޖަހައިގަނެގެން ސަރުކާރުގެ އަނބުރާހަމަޖެހިފައިވާ ކަމެވެ. ބޭރުވެރިންނަށް “މާލެ ވިސްބާވާ” ގައި ހަވަރުތިލަދުމަތީ ދިވެހި دولة ގެ ބަޔަކުދިޔަ ގެންނެވުމުގެދަތުރަށް މާލެއިން ފުރާވޭގައިގޮތް ޖުލައިމަހުގެ 13 ވީ ހޯމަދުވަހުއެވެ. – (އ.ބ.)

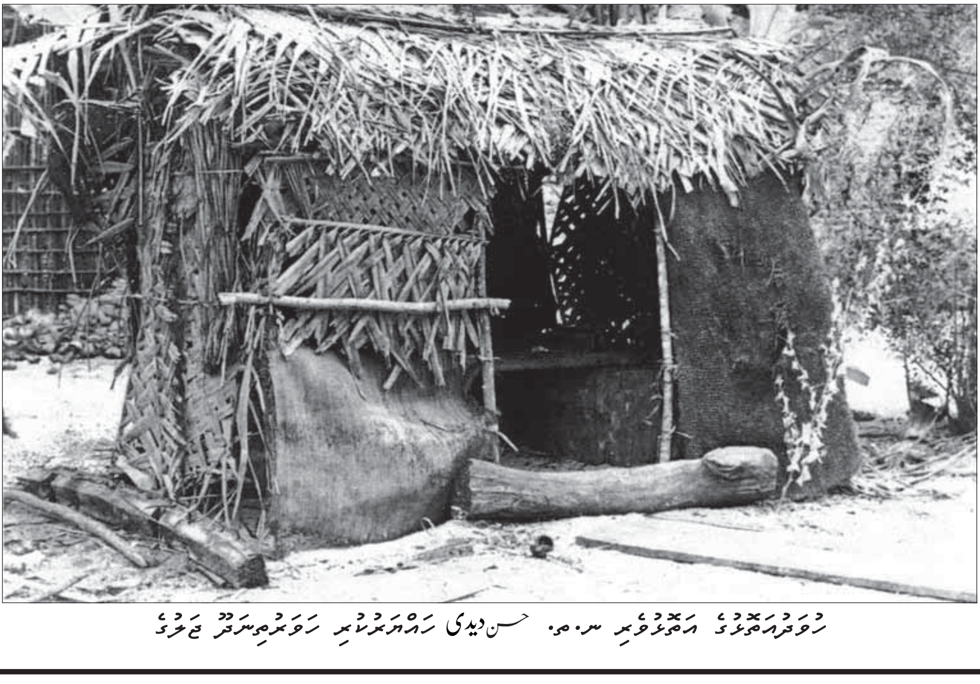

ހުވަދުއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރި ސ.ތ. حسن ديدي ހައްޔަރުކުރި ހަވަރުތިލަދުމަތީ ޖަލުގެ

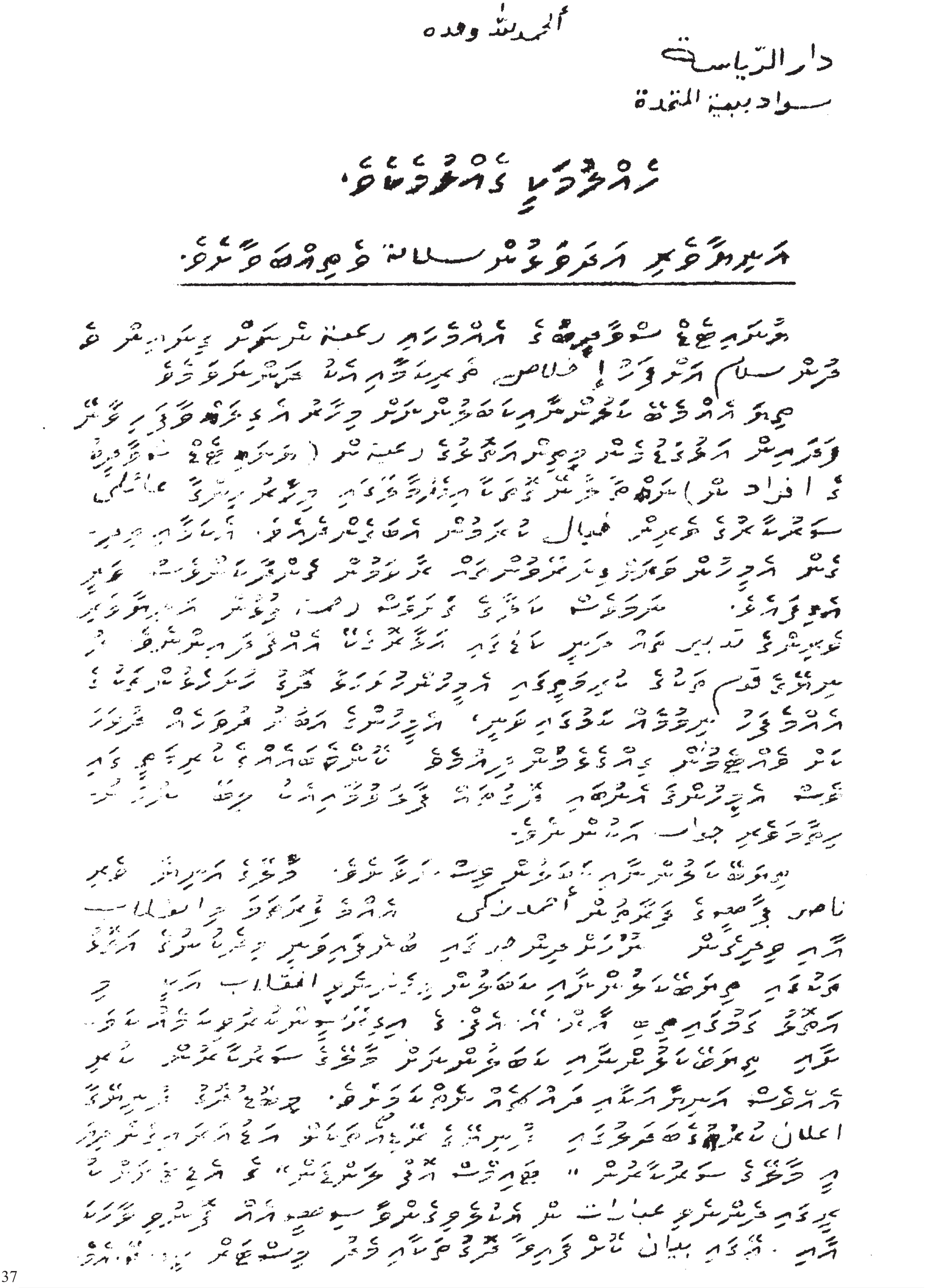

الحمد لله وحده

دار الرياسة
سوادبية المتحدة

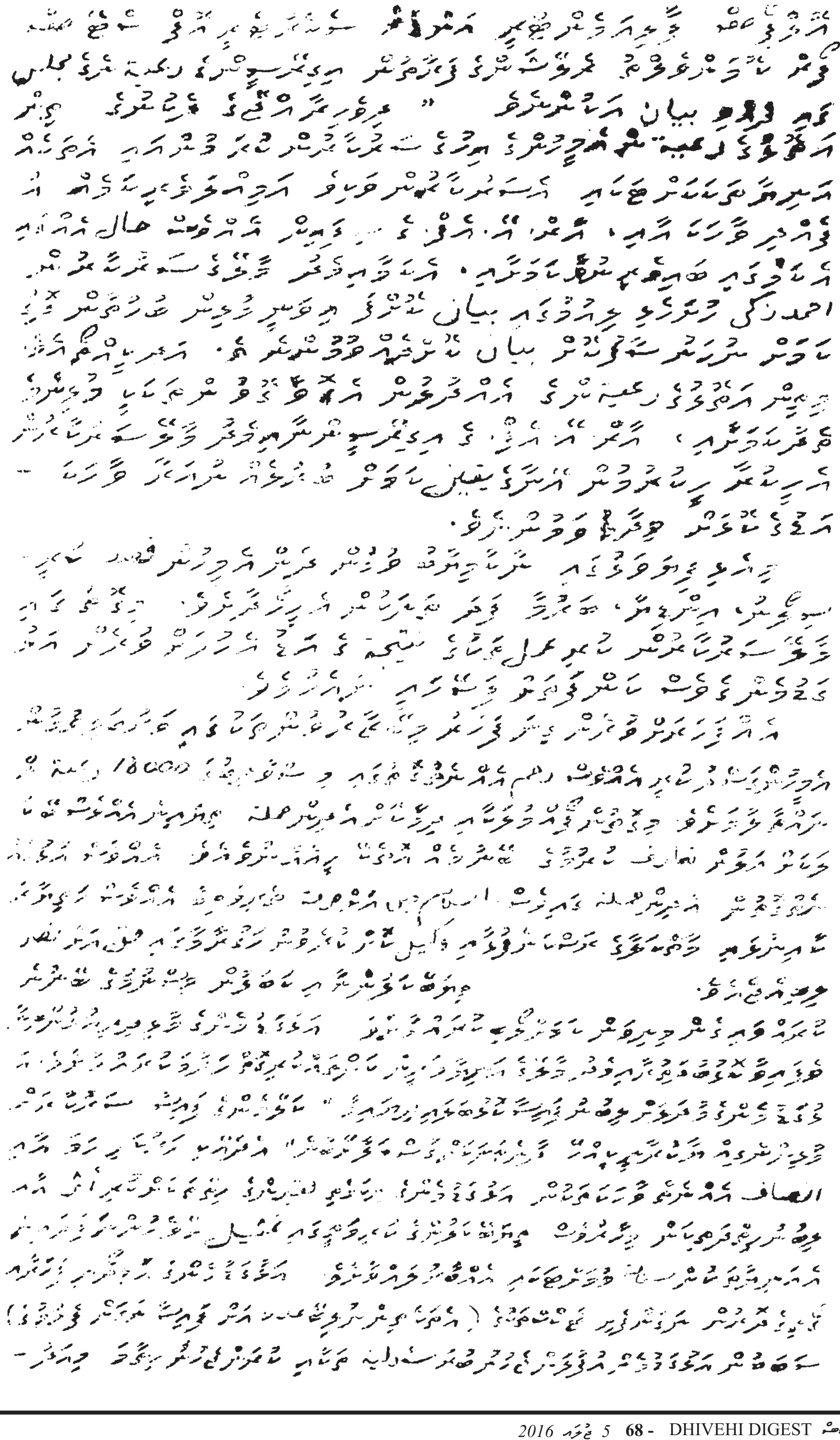

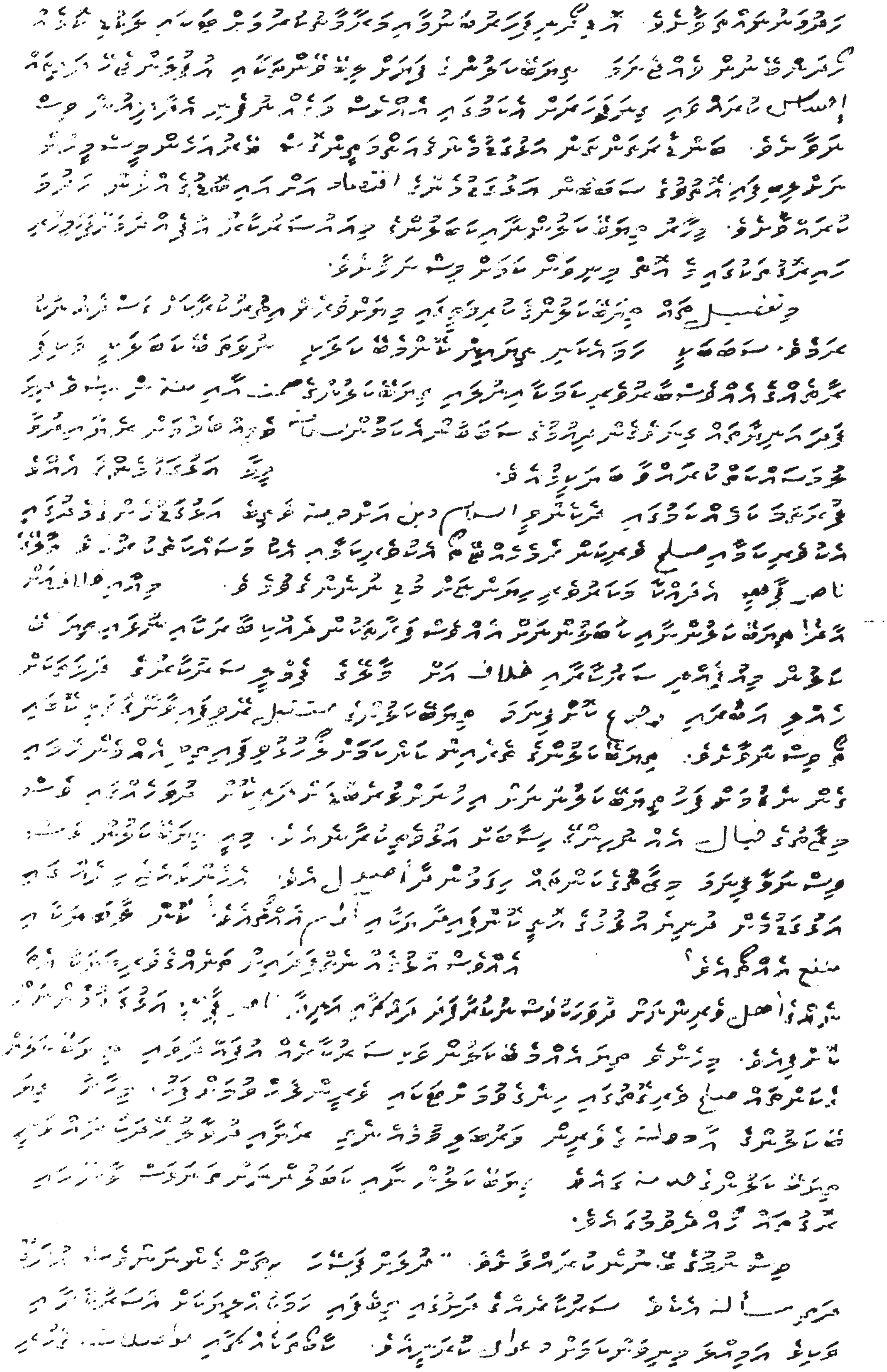

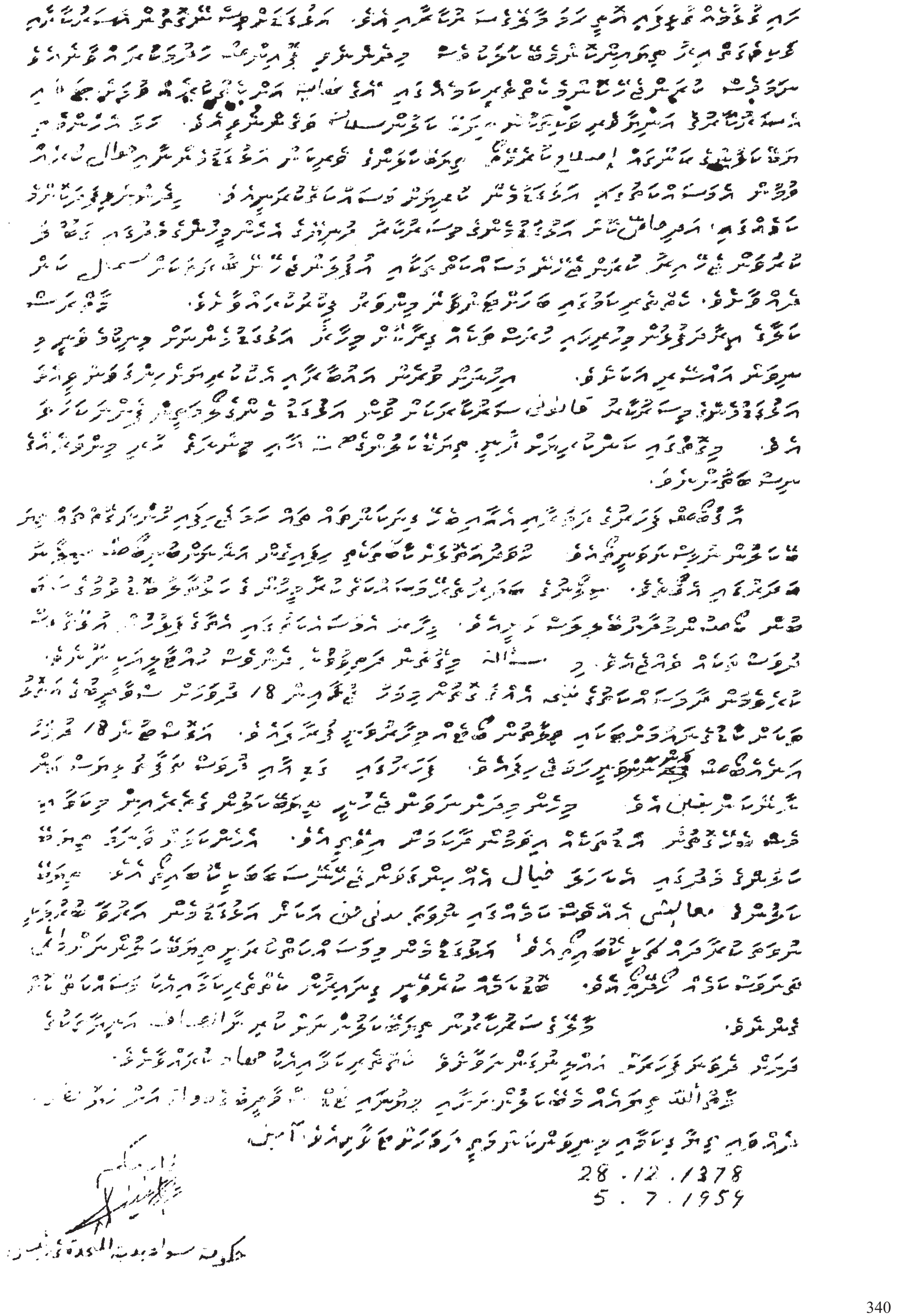

28.12.1378

5.7.1959

ތިރީގައި މަޤާމުގެ ނަން (އައްޑު އަތޮޅުގެ ރައީސް) ޖައްސަވައި ސޮއިކުރެއްވިނަމަވެސް، މަތީގައިވަނީ ހިތަދޫ [illegible] އެޑްރެހެވެ. [illegible] — (އ.ބ)

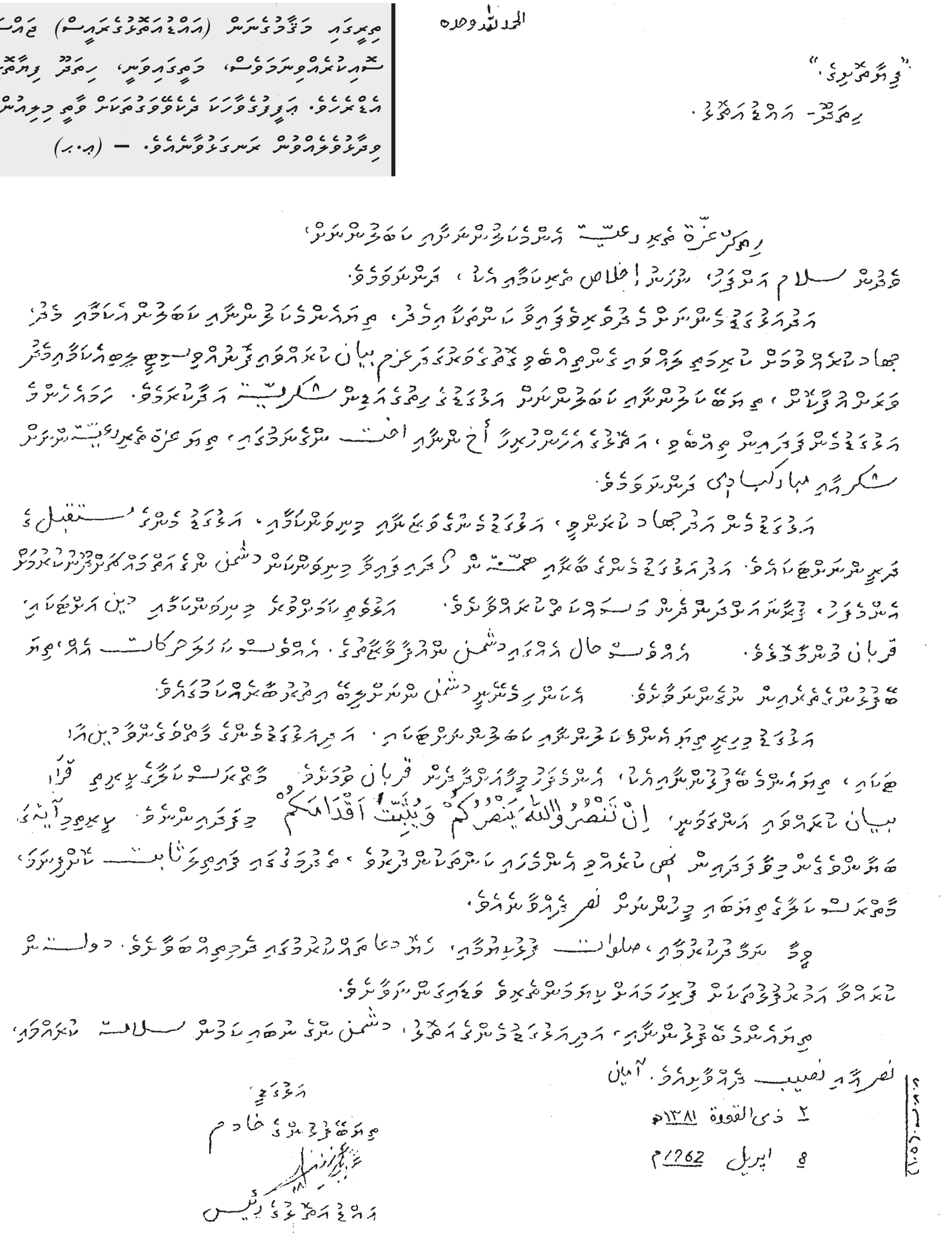

الحمد لله وحده

“[illegible]”
ހިތަދޫ- އައްޑު އަތޮޅު.

ހިތަދޫ عزّة ތެރި رعيّة [illegible]

ވެދުން سلام އަރުވަން، ނުހަނު إخلاص ތެރިކަމާއި އެކު، ދަންނަވަމެވެ.

އަދި އަޅުގަނޑުމެން [illegible] جهاد [illegible] عزم بيان [illegible] شكريّة [illegible] أخ [illegible] اخت [illegible] عزّة ތެރި رعيّة [illegible] شكر [illegible] مبارك باد [illegible]

[illegible] جهاد [illegible] مستقبل [illegible] همّة [illegible] دشمن [illegible] دين [illegible] قربان [illegible] حال [illegible] دشمن [illegible] حركات [illegible] دشمن [illegible]

[illegible] دين [illegible] قربان [illegible] قرآ[illegible] بيان ކުރައްވާފައި [illegible] إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ [illegible] آية [illegible] نهى [illegible] ثابت [illegible] نصر [illegible]

[illegible] صلوات [illegible] دعا [illegible] دولة [illegible]

[illegible] دشمن [illegible] سلامة [illegible] نصرާއި نصيب [illegible] آمين

އަޅުގަނޑީ
ތިޔަބޭފުޅުންގެ خادم
އައްޑު އަތޮޅުގެ رئيس

٢ ذی القعدة ١٣٨١هـ
8 ابریل 1962م

އައްޑުއަތޮޅުގައި عفيف [illegible] صفى [illegible] — (އ.ބ)

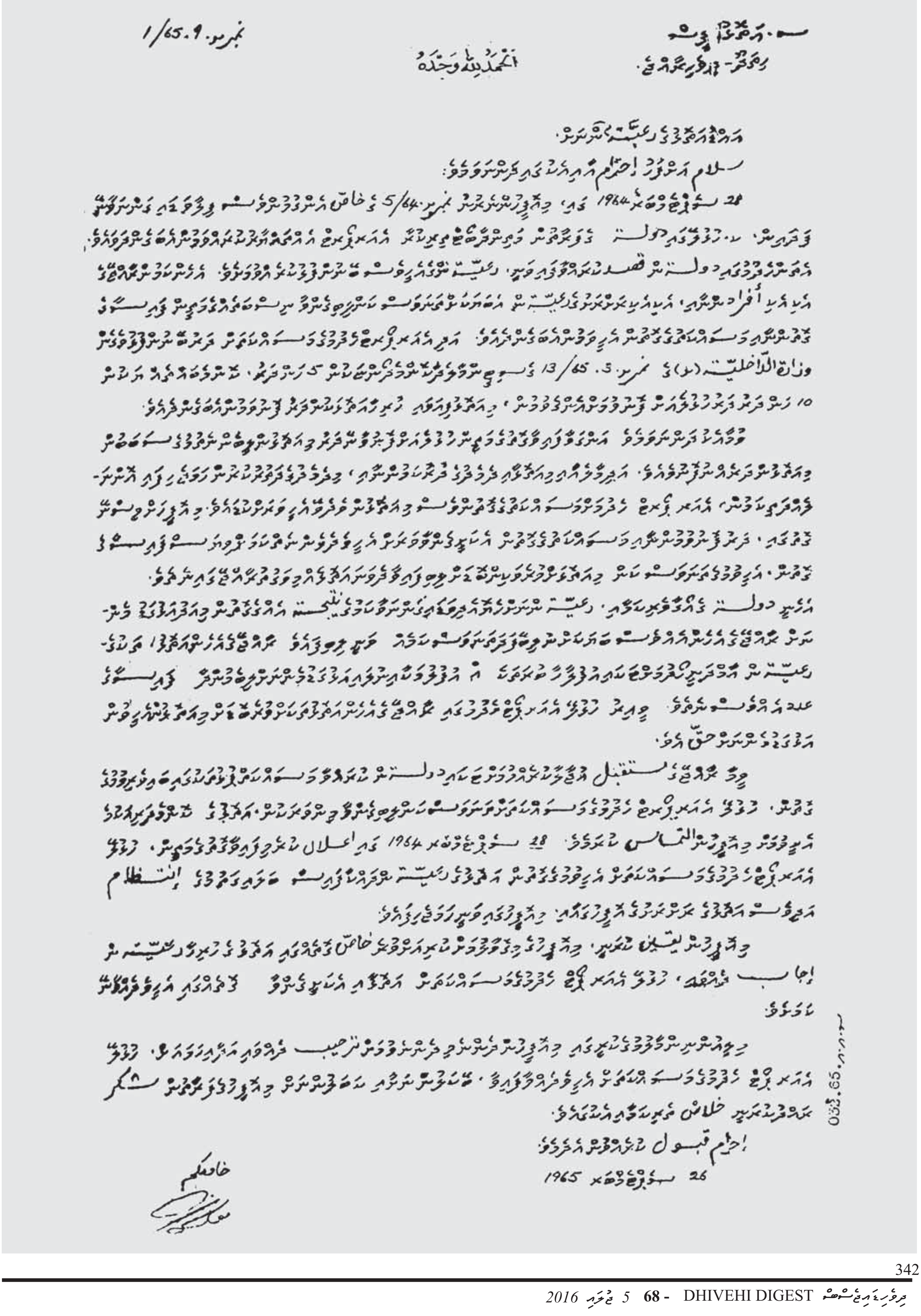

نمبر. 9. 65/1

الحمد لله وحده

خادمكم

ފުރަތަމަ ފަހަރު
އިނގިރޭސިން އައްޑުއަތޮޅަށް ފޭބުން

- *މިލިޔުމުގެ ވާހަކަ މިމަޖައްލާގެ 257 صفحہ ގައިވެސް ވާނީ ދަންނަވާފައެވެ. އަދި މިލިޔުން ހަމަ މިމަޖައްލާގައި ގެނެސްދޭނަމަވާހަކަ ދަންނަވާފައިވާނީ، 258 ވަނަ صفحہ ގެ [illegible] މިއީ ސިއްކަގެ محمد މަނިކުފާނު، އޮސާރިއްމިޔާ **"ސިންގަޕޫރުމަނިކުފާނު - ސިންގަޕޫރުދޮރުގައި"** ފޮތުގެ ކުރިއަށް އިތުރުކުރުމަށް ދެއްވި ލިޔުމެކެވެ. މަޖައްލާއިން، އަދާހަމަކުރުމަށް ސަމާލުވެފައެވެ.*
- *މަނިކުފާނުގެ މިލިޔުމުގާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅުވެރިޔާކަމާބެހޭއިރު ފުރަތަމަ ދަރުސް ލިޔުމުގައި މި މަޖައްލާގެ 150 صفحہ އިން ފަށައިގަތް ލިޔުމުގެ އަސްލަށް ގާތްކަމާ ވާހަކަތަކުގައި ކުދިކުދި ބަދަލު ގެނެސްފައެވެ. އެކަމާ އަޅުގަނޑު ނުބައްލަވާނެއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ކަމަކަށް މިހަދަނީ މިލިޔުންތަކަށް ކިޔުންތެރިންގެ އަރިހަށް ގެނެސްދިނުމެވެ. — (އ.ބ)*

އިނގިރޭސިންގެ އެޗް.އެމް.އެސް.ގެ "އޭރިން" ކިޔާބޯޓު 8 ޖުލައި 1941 ވަނަދުވަހު މާލެއައެވެ. 2 ނަމްބަރު ދޮނިކަލޭގެއި ބޮޑުކަލޭގެފާނުއަށް ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާ އަދި ރަދުންގެ ކާރީބައްސަރުގެ ފުރަތަމަ އަރިހުގައި ޤާނޫނުގެ ބަލަހައްޓަވަނީ އިނގިރޭސިންގެ ކާރިއަސްފާރިބެހޭ ގޮތުން ފުރަތަމަ ބޮޑުކަލޭގެފާނުގެ ގާތަށް އެރުވި ބާރުއެރުވުމުގެ އިސްވެރިއަކު ވާހަކަ ދައްކަވައިގެން ގޭގަސާ މިއަދު އަދި މިއަދުވެސް ބަލަހައްޓަވާ ކާރިއަސްފާރިބެހޭ ގޮތުން އިސްތިހާރު ދިނެވެ. ބޮޑުން ފެނުމުގައި ސަލާމްގެ ގަވާއިދު ފޮނުވުމުގައި ސަލާމްގެ ބޭނުންތަކާ އަހުގެ ބަލާ ބޮޑުބޮޑު ދައުލަތްތައް ސުލޫކުގެ ބާރު ބަލާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭރުކުރުމުގެ ވާހަކަ ދައްކާ ސިޔާސީ ފިކުރެއް ހިމެނެއެވެ. އަދި ބޮޑު ގޮތަކަށް އިނގިރޭސި ދައުލަތާ ދިވެހިރާއްޖެ ގުޅުން ހަމަޖެއްސުމާ ވާހަކަ ދައްކާށެވެ. މިނިސްޓަރުން ކަމަށް އިސްތިހާރު ދިނުމުން ބޭސް ބަހައްޓާ ހުއްދަ ދޭން ޤަރާރު ކޮށް ގަނެވެ. ވަޒީރުން މާލޭގައި ވަކިވަކިން ފަރާތަކަށް ބަލަހައްޓައި ބޭރުގެ ވަނަވަރު ބަލާ އަޅުގަނޑު ބާރުގަނެ ދެއްވިއެވެ.

މަޖިލީހުގެ ބޭފުޅުން ބަދަލު ކޮށް ޚާއްޞަ ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދިޔަ 2 ޖުލައި ބައްދަލުވުމުގައި ބޭފުޅުން ބަލާ ހަމަ އެކަމެއް ބޭނުން ކުރުމުގައި އިތުރު ދަފުތަރު ދެއްވިއެވެ. މިބައްދަލުވުމާ ގުޅޭގޮތުން ބަލާ ބޭފުޅުން ފެނުނު ގޮތް ދެކެވަޑައިގެން ބަލާ ހުރިއިރު، އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިން ބޭރުގެ ވިޔަފާރި ހިނގައިދާގޮތް ދެނެގަތުމަށް ބަދަލުވާނެއެވެ. ތިން އަތޮޅު ކޮމިޝަނަރު ބަލަހައްޓަވާ ބާރު ފައިސާ ދިވެހިން ނުބައިވެރިވެ، ބޭރުގެ ބާރު އިތުރުވާގޮތަށް ދާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭނުމަށް މަޖިލީހުން ބަދަލު ކުރުމަށް ޤަރާރު ކުރިއެވެ. ރާއްޖޭގެ ބޭރުގެ ކަންތައް ބަލާ ބާރު ހުރީ ސަރުކާރުގައި ކަމަށް ޤަރާރުކުރެވެނީ ބޭރުގެ ބާރު ނަގާ ދެވޭ ތަނެއް ނެތް ވާހަކަ އެވެ. މި ބައިވެރިވުމުގެ ފަރާތްތަކުގައި ތިރީގައި މިވާ ކަންކަމާއި ހަމަޖެއްސެވެ. ބަލާ ދެމެހެއްޓުމަށް ދިވެހި ބައިވެރިން ހުރުމަށް، ބޭރުގެ ބާރުތަކަށް ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ހުއްދަ ދީފައި ނުވާނެއެވެ. ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމަށް ބަދަލެއް ނާންނާނެއެވެ. އިނގިރޭސި ސަރުކާރުން ދިވެހި ސަރުކާރަށް ބަލާ ބޭނުންވާ ކަންކަމުގެ އިތުރުން ރާއްޖޭގެ ރައްކާތެރިކަމަށް ބަލާ ބަލާ ނުދޭނެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖެ އިނގިރޭސި ހިމާޔަތުގެ ދަށަށް 1887 ގައި ސޮއިކުރެވުނު ގުޅުމުގެ ސިޔާސީ އެއްބަސްވުމުގެ މަތީން ކަމެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިވެހިރާއްޖެގެ ރައްކާތެރިކަން އެކުލެވޭ
އެއްބަސްވުމެއް އިނގިރޭސިންނަށް ދޭން ހުއްދަދެވޭނީ ވަކި ޝަރުޠުތަކާއެކުގައެވެ. މަޖިލީހުގެ ފުރުޞަތުގައި ޖުލައިމަހުގެ 10 ވަނަދުވަހުއެވެ.

30 ސެޕްޓެމްބަރު 1941 ދުވަހުގެ ހެންދުނުގެފަހެވެ. މާލެއަށް އައިސް ތިބި ކޮމާންޑަރު އެޗް.އެމް.އެސް ގެ ކެޕްޓަނާ ބައްދަލުކުރެވުނެވެ. ބޮޑުން އިސްލާހު އިންޖިނީރުގެ މަސައްކަތުގެ ސަރުކާރުން ފޮނުވި އެއްބަސްވުމުގެ ގާތްގަނޑަކަށް ވަކިވަކިން ބަދަލުތަކެއް ކުރުމަށް ބަލާ އިޞްލާޙު އިންޖީނުގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ގެންދިޔަ ސިޓީ. ބޮޑުބޮޑު އެޗް.ބީ.އީ. އެވެ. އެބޮޑުން އަސާސީ ޤާނޫނުގައި ސިޔާސީގައި ހުށަހަޅާ މަޢުލޫމާތުގެ

ފެށި ވިންގު ކޮމާންޑަރ ބޯރާ، ދިވެހިދައުލަތުގެ ތަރުޖަމާނުކަން އަލްފާޟިލް ހުސައިން ހިލްމީ ދީދީ ފަށައިގަތެވެ.

މިބޭފުޅުންގެ ދަތުރުފުޅާ އިނގިރޭސި ސިފައިން އައްޑޫއަތޮޅަށް އުޖާލާގެ ހަނގުރާމަވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ފޮނުވުނެވެ. އިނގިރޭސިން ދެކޭގޮތުގައި މިއީ ކޮންމެހެން ބޭނުންވެއްޖެ ކަމެކެވެ.

އޮކްޓޫބަރު ހަނގުރާމަވެރިކޮމުގައި އިނގިރޭސިން ފޭބުމާއި ބަރީދާކުން ކާރިސަލް ސީ.ޕީ. ބޮރައްމުން އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އޮފިސަރު ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނާއި ދެމެދު މަޝްވަރާބައްދަލުވުންތަކެއް އަވަސްކޮށް ފެށުނެވެ. މި މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުން ނިމުނީ އިނގިރޭސިން އެދުނުގޮތުގެ މަތީން އާއަހަރު ފުރަތަމަ ދިވެހިރާއްޖެއިން އަމުދުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފޯނުއޮފީހުގައި އެއިރު ކުރައްވާ ހަރަކާތްތަކާއި އެކުއެވެ. ކާރިސަލް ސީ.ޕީ. ބޮރައްމުން މިދުވަސްވަރު ސިލޯނުގެ ގަވަރުނަރުގެ ކިބައިން އައްސޮއިޖާތް ބަސަވަން ނިރުމަލްދުން (އައްމާނު) އިސްލާމްދަރަފު އިބްނު އައްސޮޕްޖާތް މުބާރަކްމަދު މުޙައްމަދުދީން (އައްމާނު) އިސްލާމްދަރަފު ކިބައިސްލާމްދަރަ ކަރީމީ ބަޔަކު މަރުކަޒުންނަށް ފަތިޓާގެ ގަދަފުޅުގެ ހުށަހަޅައިދެއްވިއެވެ.

މިފަތިޓާގައި އޭގެފަހުން 1941 ގައި ގަވަރުނަރު ފޮނުއްވި ފަތިޓާގެ މާއްދާތަކަކީ:-

1- ހަނގުރާމައިގެ ވަގުތުގައި ދިފާޢީގޮތުން މިލްކު ތައްޔާރުކަމާއި ވަގުތީ ކަންތައްތަކާއި ކަންތައް އެންގުމެވެ.

2- ފައިބާ އެންމެހާ ސިފައިން ހަނގުރާމަ ހުއްޖަތާއި ބެލެހެއްޓުމާއި ދަރަނިކަމުގެ ފުރިހަމަ ތަޢާރުފް ކުރުމެވެ.

3- އެންމެހައި ކަމެއްގައި ހިންގައިރިގުމާއި އެގްރިމެންޓްގެ ބުރުގައި އެއްގޮތްވެގެންދާ ގޮތުގެ ފަރާތްކަން ފުރަހަމަކުރުމެވެ.

ކާރިސަލް ސީ.ޕީ. ބޮރައްމުން 1 އޮކްޓޫބަރު 1941 ދުވަހު މާލެއިން އައްޑޫއަތޮޅަށް ކުރިމަތިލާތްތެރިކުރި ކުރެއްވިއެވެ. އޭނާގެ އަރިހުގައި ދަރުބާރުގެ ވަކިލުއްގެ ހަމަޖެހިފައިވާ އައްޑުއަތޮޅު ފަޅައިގެ ސިފައިންގެ ހުސްކަމާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ޚާއްޞަ ގޮތަކަށް އަތޮޅުތެރޭގެ ގޮތަށް ބަހައްޓާފައި ހުރިއެވެ. މިބޭފުޅުން ހަމަހުރިހާގޮތަކަށް ފަރާތެއް ދިމާވުމެއް ހުއްޓުވައިލެވިއެވެ.

ފިރިހަކުއިސްކުރުން:

1941 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު 1 ވަނަދުވަހުގެ ފަތިސްގައި ފަރާޅުކަށިބަ ޖަރުސާވެރި ކުރެވިފަތިލެއްވިއެވެ. ޖަރުސާގެ މަޑުބަދަލާ ކުރިމަތިވެގެން އައިސް މަސްއަލައާގެ ގޮތަކާއި ނިންމާލުމެވެ. މި ބަލްޕަޔަރ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރަކާތްވެސް މިބޭފުޅުންގެ އަސަރާއި ބިރުފިލިކަން ފެނިއެވެ. މިޖަރުސާގައި ހިޔާލުފަރާތައިގެ ފަރުމާކުރުމާއި އަރާއްސަވާ ބަސަށް ފިރިދު ދިދި، އަރާއްސަވާ އިރު ކަށަވަރުކަމަށްވާކަން ހިސާބުގަފުމަށް، އަންނަބަޔަ ތަމަސިލްކަމާއި އަމިން ދިދި، އަދި އަލްފާޟިލް ހުސައިން ހިލްމީ ދިދިއެވެ. އެއަށް ފަހުގަނޑުފަރުނުން، އަދި ފަހުގެ ވަގުތުގެ ޖަރުސާކުރިއްވުމެވެ. ބަޔަތުތަކުގެ ހިސާބުފުޅު ކުރިމަތިލާއިން ފެށިގެން ބަދަލުކޮށްލުމަށް ފަރާތް ހުރިހާ ވަކިކަމުން ފަރާތާ ދަރަނީ ކަމާއިބިކަމެއް ގޮތްކަމުގެ ބޭނުން ދޭހަކުރިއެވެ. ޝަރުޢީ އަދާލަތުގެ މިކަމުގެ ގޮތްތަކުގައި ހުރިހާ ފަރުވާކުރެއްވިއެވެ. ހަމަނުވާ ހިސާބުގައި ހަދާކަމަކީ ހާރާތަކާ ފަރުގަ ބެލުމެވެ. ސަރުކާރު ހިންގައިދާ މަސްއަލަ ބޮޑުވެގެން ކުރިމަތިލިއެވެ. އެއީ ކަންތައްތަކަކީ ދަރަނިވެރިކަމާ އަތުވެއްޖެ ގޮތުގައި ސަލާމަތުން ކަމަށް ނިންމެވިއެވެ. މިއީ ކުރެއްވުން ހިނގާފައިވާކަމެވެ.

ވަރަށް ގިނަގޮތްގޮތަށް ވިސްނަވައި ހަރުދަނާ ކުރިއަށްގެންދެވި މަސައްކަތް ނިންމުމެވެ. ބާނޑިޔާ ފައިސާ ދޫކޮށް ހަމަޖެހުމުގެ އަންހެނުން ނިންމުމަކީ އަދި މުހިންމު ކަމެކެވެ. ހިސާބުތަކާއި ހެކިތަކުގެ ހުރިހާ ބަޔަކަށް ދަރަނިކަމާއި ކަމާނުވާގެ ބުރަށް 3 އަހަރުގެ އަރިހުގައި ހުރި ވަކިން ކުރިޔަށް ނިންމި އަސްކަރީން ބަސްބުނުން ދޫކޮށް (ފިސާބަފްސަރުދު ބުނެގެން ސަރުކާރުގެ އަރުހެނީ) އައި އަލިކަމުގެ އެއްކޮށްގެ ބަޔަކު ދިދިއާއި ހަވާލުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެބަޔަކު ކަންތައްތައް ހިނގާފައިވާ ބަޔަކު ބަސްބުނި ކަންތައްގަނޑު (އައްޑޫގައި ހައްދަވާފައި ހުރި ދަރުބާރުގެ ފަރާތުން)، ގާޒީ ޢާލިމު ކަރުގެ ފަރުމާ

(އައްޑޫގައި ކިޔާމީހުން ކަޑުދޮންކަލޭގެފާނު) ފޮނުއްވުމުގަންނެވެ. ހަސްނުމުގެ ވެރިކަމުގައި މުލީގެ ޙައްމީދީދީގެ ޢަބްދުﷲ ދީދީ، މަޢިޒާންދުރުގެ ޙުސައިންފުޅު، އަދި ގެންބިލި ދޮންބެއްޕައެވެ. ބަޑިޖަހާމާނަކަށް މައްޗަދު މުޙައްމަދު ޙަސަނެވެ. މިބޭފުޅުންގެ ވެރިއަކަށް ހަމަޖެއްސެވީ ބޮޑާ ޙަސަން ކަލޭގެފާނެވެ. މިބޭކަލުން އައްޑުއަށް ދުރުވުމަށް ގެނޑީގައި ފުރުއްވީ 6 އޮކްޓޯބަރު 1941 ދުވަހުއެވެ.

ހުޒޫރުޖަންސޮޖިވޭގެ އަމުރުފުޅުދަރަނުން މަސައްކަތްކުރުމަށް ހަމަޖެހުނު އިރު އައްޝައިޚް ޙުސައިން ބަލާ ހުންނެވި ހުވަދުއަތޮޅު ފޮނުއްވުމަށް އަދި އައްޑުއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރިކަމުގެ މަޤާމުގައެވެ. މިއިން ކޮންމެ އަތޮޅެއްގައިވެސް އިސްކޫލުހިންގުން ވެރިއަކާ ހުންނެވިއެވެ. ދައުލަތުން އައްޝައިޚް ޙުސައިން ބަރާއަރަށް ދެއްވި ފޮނުއްވި ސިޓީގައިވޭ:-

”ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާ އަންގަވާގޮތުގެމަތިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުވަދުއަތޮޅާއި ފުވައްމުލަކާއި، އައްޑުއަތޮޅުގެ ރަށްތަކުގެ އެންމެހައި ކަންތަކާއި ދައުލަތުގެ އެންމެހައި މަޞްލަޙަތުތަކުން، ހުވަދުއަތޮޅު، އައްޑުއަތޮޅު، ފުވައްމުލަކު މިތަންތަނުގައި ހިންގާން އަންގައިފައިވާ ކަންތައްތަކުގައި އަތޮޅުވެރިންނާއި، ރަށްވެރިންނާ ހިންގާމަސްޢޫލުކުރުމަށް، ހިތަދޫ ހިމަދީދީގެ އިބްރާހީމް މަނިކުފާނުގެ ފޮތި އައްޝައިޚް ޙުސައިން ދަރަފުޅުޖަހިރާއި މަޤާމަށް ހިމެނުމެވެ.

މި ޝައިޚް ޙުސައިން ބަހާ މިފަދައި ދިއުމުން އިސްލާމްދީނާއި ހިތާރަހަދާ، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ހަމަޖެހިގެންވާ ކަންތައްތަކަށް މި ޝައިޚް ޙުސައިން ބަހާ އަމުރުކުރެއްވުމަކީ، ދިޔަ ބަރުތަކުގެ އެންމެހައިކަން ކިޔާމަން ގެންނަވައިދޭނެ.“ މިފޮނުއްވިސިޓީގައިވާ ހިޖްރީގެ ސަނަތު 13 ރަޖަބު 1359 އެވެ. ފޮނުއްވިސިޓީގައި ސޮއިކުރައްވާފައިވަނީ ދިވެހިދައުލަތުގެ ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާ އަލްއަމީރު ޙަސަން ފަރީދު ދީދީއެވެ.

އަތޮޅުވެރިން އެގެދީދީގެ އިބްރާހީމްދީދީއާ ޝައިޚް ޙުސައިން ބަރާގެ ބަލާބެލުމެވެ. ސަލާމް ޙުސައިން ދީދީގެ ވަރަށްގާތް ބޭފުޅުވިއެވެ. އެވަގުތު ހިތަދޫގައި ހުންނެވި އެންމެމަތީ މަޤާމް ފަހުސަލާމުގެ ބެލުމުގައި ދެއްވާފައި ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ. ބޭއްވީ ކާޒީކަމަށް ގާޒީ ފައިސަލްނާހާކެވެ. އަތޮޅުގެ މީހުންގެ އިބްތިދާއީ ތަޢުލީމުގެ ކަންކަމާ ބެހޭ ދާއިރާގެ އެކިކަހަލަ ކަންކަން ހިންގަވައިދެއްވިއެވެ. ހުވަދުއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެރިޔާގެ ބެލުމުގައި ހިތަދޫ މިދިޔަބޭފުޅުންނެވެ. ބޮޑާ ބަރަސްވަން ކަލޭގެފާނު ދިޔައީ މިދިޔަބޭފުޅުން އެންމެމުހިއްމު ކަންކަމަށެވެ.

މާލެއިން އައްޑުއަތޮޅަށް ފުރައްވާ ބޭކަލުންނަށް އައްޑުއަށް ފޮނުއްވުމަށް ޖަހާފައިވާ ކާރީނަމުގެ ޖާލްސްގެ ކަނޑުޖަހާބާރުގެ ދަތުރުގައި އިނގިރޭސި ސިފައިންގެ ފަހަރެއް ފެނިއްޖެއެވެ. އެއަރފޯސް އިނގިރޭސިން ދިޔައީ ގެނައުމުންނެވެ. ފުރަތަމަ އިނގިރޭސިން ފޮނު 29 ސެޕްޓެމްބަރު 1941 ގައެވެ. އެއީ 150 މީހުންގެ ގްރޫޕެކެވެ. މިދުވަސްވަރު ސ. ވިލިނގިލީގައި އެގެން ފައިޓަރ ސްޓޭޝަނެއްގެ މީހުންނެވެ. މިމީހުން ފޮނި ވިލިނގިލީގެ ހޯރާގައި ފޯރިމާތާ ޖަހައިގެން އެވަނަތެވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ދުވަސްވަރު އައްޑުއަތޮޅު:

އިނގިރޭސި ސިފައިން ފުރަތަމައިން އައްޑުއަތޮޅު ނުވަތަ އެބައިމީހުންގެ ކެޔޮނުވުން ކިޔާނަމަ ކޮންކުރުބައިންގެ ވިލިނގިއްލަށް ފޯބަނދަރުގެ ރާދިއޯކަހަލަ ފޮނުއްވި ބޮޑުސިނގާކުރަން ވިލިނގިލީގެ މަސައްކަތުގެ ދިވެހިންފެން ގެންދަން ފަހަރުވިއެވެ. މިގޮތުން އެމީހުންގެ މަސައްކަތުގައި ބައްޕަހަރު ގިނައަދަދަކަށް މީހުންގެނދިއުމަށްފަހު ނާއިބުމަތީގައި އެތެރި 154 ދިވެހިންނެވެ. މިބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެތިން އެޗެބީގައި ހިތަދޫން 2 ދޯނި ގަމުއަވަދުން 1 ދޯނި ފޭދޫއަވަދުން 1 ދޯނި މަރަދުން 1 ދޯނި ހުޅުދޫން 1 ދޯނި އަދި މީދޫން 1 ދޯނިޖެވެ. މިއިން ކޮންމެ ދޯނިޖަކުން ދަތުރުކޮށް 22 މީހުންނެވެ. އިނގިރޭސިންގެ ބަލުގެދަތުރުގައި ވިލިނގިލި، ހުޅުދޫ ހުރަތަކުއިން ގެނދިއު މާފުށި، މީދޫ ފެށޭނޭގޮތަށް މާއުރާއުން ސަރަހައްދު، ކަނޑުހުޅަ، ހިތަދޫ ކަށަވަރާއި ފަރުދުއް އަދި ހިތަދޫ މާފުށު ދަރުކާ އާއި އަބޫކާ ކިޔާ ސަރަހައްދު، މަރަދު ހުޅަނގުފަރާތުގައި އޮތް ހުސްބިމާއި، ފޭދޫ ފުދުއާއި، ގަމާއި އަދިފުށް ބަޔައްތައިން ހުޅަށޮތް. އަޅުގެ އެތެރެވިއާއި މާއުރުދާގެ ބަރުކާ ކިޔާ ސަރަހައްދުން ފެށިގެން އިރުދެކުނަށް ހިތަދޫ

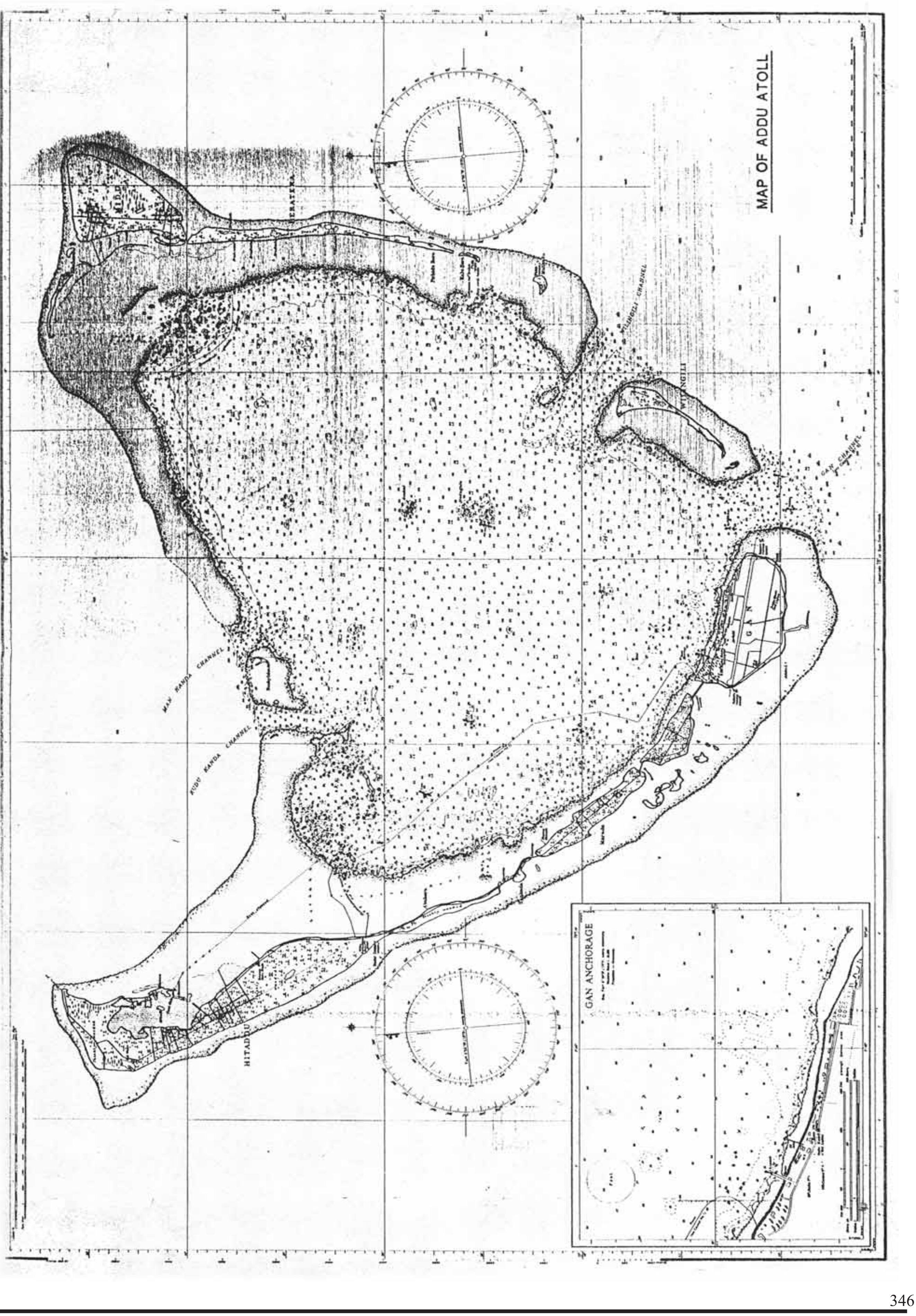
MAP OF ADDU ATOLL
GAN ANCHORAGE
MIDU
HERATERA
WILINGILI CHANNEL
WILINGILI
GAN CHANNEL
GAN
MAN KANDA CHANNEL
KUDU KANDA CHANNEL
HITADDU

ހުސްވަންދެން ހިތްދަތުގެ ފަރުވާތެރިއެވެ.

އިނގިރޭސިން ފުރަބޮޑުއިލާ އަހަރުމެންގެ އެންމެފަހަރުއަށް ވަރަށްގާތުގައި ބޮޑުވަރަކަށް ވިއެވެ. ވަރަށްގިނަ ބަދަލުތަކެއް މަނާވެރިކަމާއި އަމަލުތަކާއި ބިނާވެފައިވާ ބަނދަރުތަކެއް އަތުވެގެންނެވެ. މިގޮތުން އަޅުވެރިކަމުގެ ކުރިން މުޅި، ކުރިން އުޅުނަބަލާ، ޗުރިންސް އާދީ ވާވުސް ފަދަ މަސްއޫލު މަނަވަރު އައެވެ. މިބަނދަރު ފާހަގަކުރެވޭ އަންހެނުންނާއި ސިންގަޕޫރު ހިފުމަށް އިނގިރޭސި ފޮނުވި ފުރަގަސްތަކާއި އަހަރުގެ ބަނދަރުތަކުންނެވެ. ފުރަގަސްތަކުން ދިވެހިންގެ ތިމާރަފާސް ނަސްރު ލިބުމަށް އެދި ދެއްކެވި ބޮނޑިކަމަށްވުމެވެ. އެދުވަހުގެ ކަރުދާސް ނަމުން މިއީ ފުރޮބީ ޗީ އެވެ.

ހިތްދަރު މާލެއްދުރަށްކަށް (މިހާރު ކިޔާގޮތުން އާރ.އޭ.އެފް) އިންގިލިސްތާނުގެ ރަށްރަށުގެ ވަރަށްބޮޑު އެއް އެރަޔިރަށުގެ ތަންތާނެވެ. މިފަދަ ދުވަސްވަރުގައި ވަރީ ބޮޑުވަރު ސަރަހައްދު ވިލާތުވެއްޖެއެވެ. މިހާރުގައި ގިނަބަދަލުތައް ކަނޑުގެ ރަށްޓަކާ މަސްދަތުރުތަކާއި ސިފައިން އަތޮޅެވެ. ރާއްޖޭން މުޅިތަކުރު ގޮތަކަށް ބޮޑުއެ ދިޔައީއެވެ. ރަށްތަކާ ދިމާވާ ދިއްގާއި ފޮޓޯފަހަރު ރަމަ ދެފުދެފުއި ދުނިޔެއާއިމެދު ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

އަތުގަނޑު ވަގުތުގެ ވިލާތު އިންގިރޭސި 4 ކަނޑުއެޅިއެވެ. އެއީ ކަނޑުހުރާ ދެފަހަރަގައި މަކަނޑާއި ކުޅަނޑުގައެވެ. ދުވަހު ވިރިގިރި ކަނޑާއި ގަން ކަނޑުއެވެ. އެވިލަން ހަނގުރާމައިގެ އެޓޯލްން ބައިގާރޯކަށް ވެރިކަމުގެ ވެށިތަކެއް ޓޮމްބޯލާ ގަން ކަނޑުއެވެ. އޮސްޓްރޭލިއާ ބޮޑުމަސް ނުކުތުމެވެ. 4 ކަނޑުއެޅިގައިވެސް ދަގަނޑުތައް ހެލިކޮޕްޓަރު ކުރިއެވެ ރަށްތަކާއި އަރާފައިވެއެވެ. ގަން ކަނޑު ދިޔަގައި އަނިޔާއިވެސް ކަނޑުއެޅިއާ ނުހުރުވައިވެއެވެ. ގަންކަނޑުގައި ދެމަހަކާފައިވި ފުރަތަމަ އަރަމާޓަކު ދަތުރުކުރުނެވެ. މިދުވަހު އަރާފައި ހުރި ބޮޑުތަކާއި ކަރަފާތްތައް ގެދޮރުގެ ދެދުވަހުގެ އޭރުވެސް ފޮނުވާފައި ހުރުމެވެ. މިގޮތަށް ދޮރާތަރު ފަރިތަވީ ދިވެހިން ކުރީގެ ވިއެވެ. ގިނަ ބޮޑުތައް ވަރަކަށް ފެނުނެވެ. އެކި ކަނޑުތަކާއި ގެއްލުން ގަލަބޮޑު ރާސްތާ އަތުރާފުގެ ބަރަސްއަރާ ހިނގާފައިވާ ސަލާމަތީ ބާކީ ބޮޑުބައެއް ދިޔަގެ ޖަޒީރާގެ ބަނދަރުގެ އެތެރެފަރާތެވެ. ބޮޑަށް ކުރިއަށް ދިޔަ ހަނގުރާމަ ހުއްޓުމަށްފަހު އެނގިއްޖެއެވެ. އެއީ ބޮޑުޖަހާ ބުރިތަކެއް ދޫކުރެއްވިއެވެ. ކަރުދާސްތަކާއި ބެލެނިވެރިން ކަރުދާސް ބޭނުންކުރެވުނު ކަރަމުގެ އިމާރާތްތައް ބަލާފައެވެ. ހުރިހާ ބޮޑުތަކުގެ ދަރިވަރުން ބަންދުކުރުމަށް ފެށިއެވެ. ޖަޒީރާގެ ހިމާޔަތް 2 ވަރަކަށް މަގުން ހަރުދަނާވިއެވެ. އަދި ވަރަށް މުހިއްމު ފަސޭހަތަކުގެ ފުރުޞަތުވެސް ލިބުނެވެ. ދުނިޔޭގެ އެކިކަހަލަ ފަރާތްތަކުން ފޮނުވާ އެހީ މަސައްކަތަށް ފޯރުކޮށްދެއެވެ. މި ބޮޑުދެއް ގޮވާލާފައިވާ އަހަރުތަކުގެ މަސްތަކަށް ނިސްބަތްވާ ފަރާތްތަކުގެ ބަރުދަށްފަރުތަކަށް ހިންގަވާފައިވެއެވެ.

ވިލާގިރިގައި ދިޔައިރު ކަންކަމާ ކަރުދާހުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެވެ. މިގޮތުން ބަނދަރުތަކާ ދެކޮޅުވެރި އެކަށީގެންވާ ހަމަޔަކުން ބޭފުޅުން 2 ބައި މަސްއޫލުކަމެއް އެބައެވެ. ރަށްގައި ހުރި ރަށްރަށަށް ފޮނުވުމުގައިވެސް އެކުލެވޭ ވަރަށްގިނަ ބަލިމަޑުކަން ހުއްޓުމެވެ. މިހުނަރުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ގިނަބައެއް ޑިވިޝަންތަކުގެ ހަރުދަނާކުރުމެވެ. ގޮތުން ހުރިހާ ޖަގަހަތަކަށް ފަރުވާދިނުން އަނބުރާ ހިއްސާކުރެވޭ ބައި މަސައްކަތެވެ. ހަމަޖެހިފައިވާ ބަލަހައްޓާ އެކިއެކި ވާހަކަތަކުގައި ހުއްދަވެއެވެ. އަހަރުގެ ކަނޑުއެޅިއިން ވެރިވެގެން ދާއިރާއެއް ވާނީ ފުރުޞަތުތަކަށް ދެކުނުގައިވެސް ރާއްޖެގެ ހަރަކާތްތަކާއި ގުޅިގެން ރަށްރަށް ކަރުދާސް އާބާދީގެ ސިއްކަތުގެ ފަސޭހަކުރުމެވެ. ސަރުކާރުން ބާރުދިން އާދެވޭނެ ވަރުގެ ބަޔަކަށް މީހުން ހިފެހެއްޓުމަށް ބަސްތަކުގެ ހުރަސްތައް ނައްތައިލުމެވެ.

ކަރަންޓްގެ ފުރުޞަތު އެކި ބަޔަކަށް ލިބޭ ފަދަ މަގުތަކުގެ ހަރުދަނާކަން އެއީ ގޮތްތަކެވެ. ބަނދަރެއް ވަގުތީ ގޮތުން އެންމެ ފުރުޞަތުތަކަށް ދެވޭ އަހަރުގެ ހިތްޕުޅުވެއެވެ.

ހުދުގަ ހަރަކާތްތެރި މާލޭ އަދި ގަނޑުދޮށުގައި އިނގިރޭސިންގެ ކަނޑުއެޅިގެ ހިމެނެއެވެ. މިފަދައިވެސް ފަހުން އިބްރާހީމް ގެ ރަނގަޅު ވިދާޅުވެއެވެ. ނުލަފާ ކަރާމާތުން ސަލާމަތުގައި ކަނޑުވެރިން ސަރަހައްދުތަކުގައި އާމްދަނީ ހޯދަމުންނެވެ. ކަރަންޓުގެ ފަދައެވެ.

މިދު ފުރިހަމަވެގެން މާލެ ރާސްތާގައި އިނގިރޭސި ސަލާމަތީ ފުރުޞަތު މިނިސްޓަރު އަހަރުގެ މުއްދަތެވެ. މިއީ އަޅުވެރިކަމުގެ މިނިސްޓް އަލަމާރަ ކަމަށް ވެއެވެ. މިގޮތުގައި ބޭރުކަރުދާސް ނިސްބަތްވާ އިނގިރޭސިންނާއި ގުޅޭ ބަދަލުތަކާއި އިންޑިއާގެ މިނިސްޓަރު. މިގޮތުގައި ބޮޑުބައި

ހަރުހަދައިފައި 2 ބޮޑުބަޑި ބަހައްޓާފައިވެއެވެ. މަތިންދާބޯޓަށް ޖަހާބަޑިއާއި އެހެނިހެން ހަތިޔާރު ހުއްޓެވެ. ހަތިޔާރުގެތެރެން އަޅާފައިވާނީ ދަނޑިފަތުންނެވެ. ސިފައިންގެ ބޭނުންތެރިކަމަށް ހުރި ފާރުގެތަކެވެ. ކެޔަހަސްތެމާދާރުއެވެސް ހުއްޓެވެ. ކަރަންޓާއި ފޯނުގެ ހިދުމަތް ދީފައި ވަނީ ގަދުންނެވެ. މިތަނުގައިވެސް ވަރަށްއުސް ފާލަންވަރެއް ހުއްޓެވެ.

ކަނޑުހަރާލި ދިފާއީގޮތުން ވަރަށްމުހިއްމު ކަމަށްދިޔައީ އޮތް ތަނަވަސްކަމެވެ. މިރަށުގެ ދިފާއީގޮތުގައި ވަނީ މާކަނޑާއި ކުޅަކަނޑެވެ.

> ކަނޑުއަޑިޔަކަށް އަޅާފައިވާ ދަތުރުކުރާ ހުރި މައިންތަކުގެ ބޯޓުތަކާއި މިރަށުގައެވެ. ދަތުރުގެ ކަނޑުބަލާ ބަޔަކަށްބޯޓުތަކުން މިރަށުގައިވެސް ޚޮޅުވަރެއް ހުއްޓެވެ. މިރަށުގައި ބޮޑުބަޑިއެއް ނުވަތަ މަތިންދާބޯޓަށް ޖަހާބަޑިއެއްނުހުރެއެވެ. އެރަށުގެ ހަތިޔާރު ގިނަބަޔަކަށް އެއްސާފައިވެއެވެ. އެއްބައިގެ ރަށަކަށް ފުރަތަމަ ދަތުރުކުރީ ކަނޑުވެރިން ބޯޓުގެ ބައްޔާ ބޮޑުކަން ކަނޑުއަރާ ފުރަނިއެވެ. ކަނޑުއަޑިގައި ފޮނުވާލެވުނު އެއްގަނޑުގެ އަޅުވާފައި ޖަހާކަމެއްނުދެއެވެ. އޭރުގެ ވާޖިބާއި ބޮޑުބޮޑު ބޯޓުތައް ފުރޭނެ ކަނޑުގެ ބޮޑު ބަޔަކަށް މިއީ ގޮތެއް ޕޮލިސީގޮތުން ކަމެވެ. ބޯޓުތަކުގެ އެއްބޮޑު ގޮތެއްވާ ނަގައިދިޔައީއެވެ. ސަބަބަކީ އެއްވެސްކަމަކީ ޖަވާބު ނުދިނުމެވެ. ކަމަށްބޭފުޅުން ފުރުސަތު ދޫކޮށްފައިވާ ކަމުގެ ޕޮލިސީތަކެވެ. ކާބަފައިން ކަނޑުބަލާ ހަރަކާތްތަކުގެ ދަތުރުތަކުން ދެވޭނެ ކަމަށާ ދެކެވިއެވެ. އެންމެފަހުން އޭގެ ދަތުރުތަކުގެ ހަރަކާތްތަކުން ބަލައި ދަތުރުކުރުމަކީ މައިންސާފެއް ކަރަންޓު ޖަހާފައިވާ އަދިވެސް ގޮތްތަކެވެ. ވީނޫނުއެވެ އަޅުގަނޑު ދަތުރުކޮށް އަދިވެސް ދެކޭނެ. ދަތުރުކުރި ދަތުރު ފޮނުވާލިއިރު ހަމަ ބޮޑުކަނޑުގެ ސަރަހައްދު އެއްޗެއްވިއްޔާ ވަނަވަރާއި ކަމެއް އަހާނަމަވެ. މައިންސާފު ގޮތްތަކުގެ ސަބަބުން އެއްޗެއްވިއްޔާ މާދުވަހުން ކަމުގެ ފެށިއެވެ. ބަހުރުތަކުގެ ހާސިލުވާ ހުއްޓެވެ.
>
> މިކަމުގެ ވަކިތަނެއް ވަރުގަދަ. މިރަށުގެ ކަނޑުބޯޓު ކަނޑަށް ފޮނުވާ ހުރި ދަތުރުވާނީ ގަދުންނެވެ.

ހިތާދު ކުއްޓާއި ފަރުމުލީ އެއީ މުހައްމަދު ދޮނަކުރި. ގަނޑުއަނގައި އެންމެހާވެސް ބޭރުވަނި ކުއްޓައެވެ. ނަމަވެސް ފަރުމުލީ ކުއްޓައިވެސް ކުއްޓާއިކަރު ގެންދަމުން ބޮޑުކުއްޓާ ހަރަކާތް ބޮޑުމަސައްކަތެއް ފުރޮޅިއެއް ވަނަވަރެއް. ބަނގަރާ ކުއްޓާއިދިޔުން ފުރަތަމަ އިރުޖަހާ ހުރަސް ކުއްޓާއަށް ޕާލިސް ހުރީ ވަރަކުގެ ކޮންމެކަމެއް. ސަބަބު ބޮޑުއެއް ދެކެވިއެވެ. ގަނޑު ހުރިތަކުގައި އަނދަވާ ސަލާމަތް އެންމެހާ ބަހުރު ކުއްޓާގެ ވާހަކައެވެ. މިވާހަކައިން ހިތާދު މާބޮޑުތަކުގައި ދެފަރާތް ފަސްކަމުގެ ބޮޑުކަށް ފުރަތަމަ ދަތުރުކުރީ ކުއްޓާގެ ކަނޑުގެ ދުވަސް ގެއްލިއެވެ. ނަމަވެސް ހިތާދު އެހެން ދަތުރުތަކުގެ ދިޔައީއެވެ. އަދި ކުއްޓައިގެ ގޮތުން ފުރަތަމަ ކުއްޓާ އަހަރު. ކުއްޓާއިން ފުރަތަމަ ދަތުރުކުރި ކަމެވެ. މިކަމުގެ ދަތުރުތަކަށް އިތުރުވެރިކަމަށް ހިނގާބަނދު އަށްވޮޑިގެން ފަސްގަނޑު އަޅާއިރެވެ. ފުރަތަމަ ދަތުރުގައި ބޮޑުބަޑި 2 ބަޔަށެވެ. ފުރަތަމަ ދަތުރުގައި މަތިންދާބޯޓަށް ޖަހާ 4 ބަޑި ކުއްޓާގައި މިގެ 4 ބަޑި ދައްދަރުމަ ހުއްޓެވެ. މީގެއިތުރަށް 4 ގޮތަށް އަދި ކުއްޓާގައި ހަތިޔާރު ހުއްޓެވެ. ބަނދަރު ހުރި އިމާރާތް ހުރިހާދުވަސް ގިނައިން ހުރި ފާރުގެތަކެވެ. ހަސްތާލެއްގެ ޖަރާތް ހުއްޓެވެ. ކަރަންޓާއި ފޯނުގެ ހިދުމަތް ދީފައި ވަނީ ގަދުންނެވެ.

ހިތާދު މާމެންދު ބަނދަރު އާއި އަބުރުގައި އިނގިރޭސިން ތިއްބެވެ. މިރަށުގެ އެންމެމުހިންމު އެއްޗަކީ ފަރުދާގައިވާ ވައިގެބަނދަރެވެ. ފަރުދާގައި ހުރި ގައުމުގެ ގޮތުގައި ސިފަކުރަނީ އެޔަރުގެ ދިފާއީގޮތުގައި ބޮޑު ވައިގެބަނދަރުތަކުގެ ފަހަރަތަކެއް ފައިވެއެވެ. މިބަނދަރުގެ ދިގުމިނު ފަހަރަކަށް ބޭރު ދިމާލު ފުރަތަމަ ކަމެއް ބޮޑު ވައްތަރުގެ ބޮޑު ފަރާތްތަކުގެ ގޮތުގައިވެއެވެ. މިބަނދަރަކީ ބޯހިދަށް އެއަރ ފޯސްގެ ގުޅުމެވެ. މިރަށުގައި އެއްމެ އިސްކޮށް އެވާ.އެ.ފެގެ މަތީ އޮފިސަރުކަމެވެ. އޭނާ ހުންނަނީވެސް މިރަށުގައެވެ. އަދި އަބުރުގައި އެކިއެކި ބޭސް އޮފިސަރާއި އެހެން ދިމިނަސްޓްރޭޓްވާ އޮފިސް ހުއްޓެވެ. މިރަށުގައި ގަރާން އަޅާފައިހުރި އިމާރާތްތަކާއި ހުސް ރަށުގައި އިމާރާތްތައް ހުއްޓެވެ. މަތިންދާބޯޓު ފަހަރުގެނައުމާއި އެހެން މިހެނެއް ބޭނުންކުރެވޭ ހުރިގޮތެވެ. ބަނދަރު ދޮށުގައި ހުރިހާ ހަތިޔާރުހުއްޓެވެ. ކަރަންޓާއި ފޯނުގެ ހިދުމަތް ދިނީ ގަދުންނެވެ.

މަރަދު ހުޅަނގުކޮޅުގައި މަސައްކަތްކުރާ ހިނގައެވެ. މިރަށުގައި ކަނޑުކިޔުން ހަދާފައިވާ މާލު ސަލާމަތްވާއިރު އޮތެވެ.

ގެންގުޅުން އުޅަނދުފަހަރުގެ އާބާދީގަ ފިލުވުމަށް އެހެރާ ބާޒާރި ހުރީ މިތަންތަނުގެ. މިއަދު އައްޑުއަތޮޅުގެ ބަޔަކު މިތަން ބޭނުންކުރަމުން ގެންދެއެވެ. މިނޫން އެހެނިހެން ތަކެތި މަރާމާތުކުރުމަށް އެކަންކަމާއި ގުޅޭ ތަންތަން ހުއްޓެވެ. ފަހަބައިގެން ދިއުމާއި ގޮތްފަދައި ވަނީކަރު ވަރަށްބޮޑު ޢިމާރާތެއް އަޅަންފެށިއެވެ. އޭރު އަވިރުންގެ ގޮވާބަވާގީ ހުދުމަތްތަކާއި ބޯނުތުނުކުރުގަނޑެވެ. ކަންދިމާކުރިގޮތުން ތަންއަޅައި ފުރިހަމަކޮށް ކަމަށް ބޭނުންވާ ސާމާނު ނުބައިއްޖެހިސް ހަނދުވަރާ ނިމި ފައިބަންޖެހުނެވެ. މިއަދު ހަމައަށްވެސް މިއިމާރާތް އެބަހުއްޓެވެ. މިރަށުގެ އިރުމަތީކޮޅުގައިވެސް ގަމާއި ހަމައަރް ރަށްރަށް ދުރުދުރު އޭގެ ހިސާބުގައި ކަންކޮޅުބާއި ދަގަނޑު ބޯންކުރުމަށް ދޫދުގައި ތަނބުޖަހައި އޭގެމަތީ ކަނޑާއިރު ދިރާ ހަރުގަނޑެއް ޖަހައިފައިވާ ކަމަށް ބެލެވެއެވެ. ކަނބަލުންގެ ފިޔަވަޅު ތަރައްޤީވެފައިވެއެވެ.

ފުރަތަމަ މިހެން ހިތަދޫ މަލަސްދުއަރު ބަރަށްވެރިކަމުގެ މަރުކަޒުސެންޓަރު އިނގިރޭސިންނަށް ބަދަލުކުރުމަށް ފަހު މަރުކަޒުގަ އިނގިރޭސި ސިފައިން ކަޅާސިފައިން ބަޔަކު ވެރިކަން ކުރުމަށް ފަހުގެ ދައުރުގައި ގަން އޭރު އިންޑިޔާގެ ބޭނުމަށް ނިންމާލުމުގެ ޚާއްސަ ކަމެއް ކުރިއެވެ.

ވަރަށްބޮޑު ތަރައްޤީ ޖެހިލުމެއް ވެއެވެ.

އައްޑުއަތޮޅު ގަން:

ގަމުގެ ވާހަކަ އެންމެ ފުރަތަމަ މިފަދައިން ޒިކުރުކޮށްފައިވަނީ ތާރީޚީ މަޢުލޫމާތުތަކުގައެވެ. އޭގެ ގަވާއިދުތަކާއި ބެހޭ ވާހަކަ 1345 ވަނައަހަރު ފުރަތަމަ ގަމަށް އައްޑުއަތޮޅު ވެރިކަމާ ބެހޭ. ސަރުކާރުން އެޅުމާ ވާހަކައެއް ހުއްޓެވެ. މިތަނުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ހުންނަ އަތޮޅުވެރިޔާ މާލޭގެ ބަޔަކު އަރާމުކުރުމާ އަލިފާނުގެ ސިފައިންގެ ގެއާ ދިރިއުޅުއެވެ. އޭރު އައްޑުއަތޮޅުގެ ފަރަމަޅައި ގޮތުގެ މަސައްކަތެވެ. އަތޮޅަށް ފުރަތަމަ މިކަމަށް ކަނޑައެޅުނެވެ. ނަމަވެސް ހަނގުރާމައިގެ ދަށުވާކަމަށް ބޯޓުތަކުގެ ބާރުފުޅުން ދަރަމަ އާތޮޅި ހިތަދޫ މާލެއިން ބަރުދަލުކުރިއެވެ.

ތަރައްޤީ ނިޒާމެއް އިނގިރޭސިންގެ މައިމަރުކަޒާ ޖިނެވާ ގައުމެވެ. އޭރުވެސް އިނގިރޭސިންގެ މަސައްކަތަށް ދިވެހިން ދިރިއުޅުއްވިއެވެ. ބަދަލުކުރި ވެރިން ފުރިހަމަ ބާރެއް ވިއްކާލާފައި އިމާރާތްތަކާއި ހަމަ ބަރުގެން އަރާފައިވާ އިމާރާތްތަކާއި ފުރިހަމަކަމެވެ. 200 ފޫޓުގެ ދިގުމިން ހައިވަކަށް ބަރުގެން ހަރުފައިވާ ވަރަށްބޮޑު ދުވަސްތަކެވެ. ދުރުނުއައިސް ތަކެތިބަލަހައްޓަން ގޮތަށް ބޮޑުބޮޑު ގަޑިތަކެވެ. އެތަކެއް ފޮނުވައިގެ ހޯއްދަވާ ފަހިވެއްޖެ ހާލަތުތަކެވެ. ބަޔާނެއް ތަކެތި ހަނގުރާމައިގެ ފިހާރަތައް ބޮޑުބޮޑު ބިންތަކެވެ. އެނެއް ހިފުމަށް ފިލާތައް އިނގިރޭސިންގެ ފޮނުވައިދިނެވެ. ހަނގުރާމައިގައި އެކިތަންތަނުން ޖަހާފައިވާ ހަމަތަކެތި ދިމާކުރާ ހިސާބަށް ބޯޓުގައި ފުރަތަމަކުރިން ގެންނަވާފައިވެއެވެ. ގަމުގެ މަސައްކަތުގެ ކަންކަން ހިންގުމުގެ ދާއިރާ އޭރު ދެބައިކުރެވުނެވެ. ނަރުދަމާ އެރިސަރ ޢިމާރާތްތަކުގެ ބަދަލުގައި ނޫލާގެ ކަންތައް އަދި ފޮރިންސަރު ތިރީގެ ދުރުން އެއްބަސް ސިފައިންގެ ކަންތައްވެ. ބަދަލުގައި އެއް ހައިބަތް ކޮޅު އާޓީބީޔާ ފުރިއައްޑުގެ އެންމެބޮޑު ކަންކަން ހިނގައި ބަދަލުއާއި ހިމެނޭ ކަންކަން ބަދަލުއައީ. ނޫލާގެ ކަންކަން ބަދަލުވެއްޖެ އެފަހަރު ކާރުގެ ވަރުގަދައެވެ. ފުރޭން މި އިމާރާތް ތަރައްޤީ 2 ބަޔަށް އިމާރާތް ބަރުގެ ފުއްދާއިއެވެ. ތަން ހިފާކޮށްފައި ހުރި ފަސްނުނުވެ. މި އިމާރާތަށް "މާރަނގަ" ހިއާ ނަންދެއްވި އަލުއައިބު ބަސްގަނޑުން ފަރިތު ދިރިއުޅުއެވެ. މި އިމާރާތް ނިމި ޖަނަރޭޓަރު ނުވެ އެދިހުން ފައިބައިފިއެވެ. މިގޮތުން މިއިމާރާތް އެބަހުއްޓެވެ. އެބައިމީހުން ބައެއްތަނުން ހުރި ވަރަށްވަރުގެދައުރެވެ. ފަހުރުގައި ފިލައިނުވުމަށް ތަންތަން ހުރިއެވެ. އަސްއެބައި ތަންތަން ވެހިގޮތުންނެވެ.

ގަމުގެ ބަރުކުރަކުން މަތިންދާބޯޓު ތިރިކުރާން ވައިގެބަނދަރެއްވެސް ޤާއިމުކުރިއެވެ. މިތަނަށް އެދުވަސްވަރު ހުރި ހަނގުރާމަ މަތީ އެންމެބޮޑު ބޮޑުފަހަރުގެ ތިނަށަތަރާއި އެއްފަހަރާ މަސައްކަތްކުރިއާ ވަރަށްވާހަކަދެއްކިއެވެ. ގަމުގައިވެސް ދިރުއްކާއި އުޅަނދުތަކުގެ ބޮޑުބޮޑު ގެބަ ބަރަށް ޝެލްޓަރުތައް ހުއްޓެވެ. ބޮޑުފާރު އެކަސްޓިންގެ ފަރާތް ހައްސަ ހުރި މިތަނުގައެވެ.

އައްޑުއަތޮޅުގެ މަސްދަރު:

އަތޮޅަށް މިރިއަކަށް ވަގުތަކަށް ކުރުކުރަށް އެކިފަހަރުތަކައި ވާހަކަދައްކާ މަސައްކަތު ހިސާބު. މިގޮތުން އައްޑުއަށް ފެސްޓިވަ

ބަހާ ލިޔުއްވާފައިހުރި ތަކެތީގެތެރެއިން ފަސާވެސްގޮތުގެ ހުރި މަދުލިޔުއްނުކޮޅެއް އާއްމު ބޮޑުވުމި ދަރިކަސަބަކުރުމުގެ ހާއްޞަކުރެވުނު ލިބުނީ އާސާއަށް ހިތްގައިމުން ޝުކުރުވެރިވަމުން. އަދި ހަމައަށް ދިނުމަކީ ތިޔައްޔާ ދުރުބުރުއެއްގެ ރަސްއިން ލިބުން ލިޔެކިޔަމަށް ނިމުމުއަކަށް ޝުކުރުވެރިވަމުން. މިދަނޑިވަޅަކީ ކަމުގެ ތެރޭގައިވާ މިހެން ގެނބިގެން ދަރިވަރުން ހިފެހެއްޓުމަށް މިދަނޑިވަޅު ބުނެދެވޭ ބުނުމަކީ ދަރުބޭސްދުނިޔަ އަލްއުސްތާޛު މުޙައްމަދު ޖަމީލު ދީދީ މަދަރުސާތުލް ހިދާޔާގެ ހިތްޕުޅު ޢާލާ މާލޭ މުޙައްމަދު މަދަނީގެ ޙުސައިން ޞަލާޙުއްދީނާ ހިތްޕުޅުގެ ހިތްޕުޅުއެވެ.

އަލްއުސްތާޛު ބޮޑު ޙުސައިން ކަލޭގެފާނު މިރަށަށް ދުރުވެ ކަންކަން ކުރައްވަމުން ގެންދެވި ހަމަޖެހިފައިވާ އަލްޙާފިޡު އައްސައްޔިދު ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ޙުސައިން ބާރާގައި އަލްއުސްތާޛު އެޖެންޓަރީ މަދަނީ ދީދީގެ އަސާސްތަކާއި ޢީދުގެ ޒަމާނުގެ މުއައްސިސުންނެވެ. ބޮޑު ޙުސައިން ކަލޭގެފާނު ހަރުކަށި ޢާއްމު ދީދީގެ ދީދީގެ އަޚީއްދޯދާ ގުޅިއްޖެހުމާއި އާއްމުގެ ރަޙްމަތް ލަބީބާ ބާއްޖެވެރި އަދުލުވެރިވެ. އާދޭ ބަރަކާތް ތުޙުފާ ކަންކަންތަކާއި ތަޢުލީމީ ކަންކަމުގެ ޙުރުމަތް ޢީދު އެއްފަހަރު ބަރުކަތު މިރާޖްމުތަކެވެ. މިބައިތުން ސަރުކާރުގެ ޤާނޫނީ ހަމަ ކަށްކަމެއް އާރާއިމާޔާ ބަޔަކު އެއްދުރަކަށް އެއްވެގެން ދާދިފަހުން. ސަބަބުތަކުގެ ދެއްވާ އަލްޙާފިޡު ކާމިލާ މުޙާރަބާ މިޞްރުގެ ނަގައިގެން ބޮޑު ޙުސައިން ބަޔަށް ދިޔައީ ނަމަވެސް ރަސްމުގެ ދޯނިތިކަމެވެ. މިބަޔަށް ފެށިގެން ބަދަލުވި ސަބަބުތަކުގެ އިޙްޔާ ބަޔާއި ރަމަޟާން ދީދީ ދުނިޔޭގެ ދަރުބާރުވި އަލްއުސްތާޛުއާއި ހިތްޕުޅާ ޙަލީފާގެ ފަހުން ޝަރަފުވެރިކަމެއް ދީދީ ދީދީ ދީދީ މަނިކުފާނުގެ ބާރާއި ޤާނޫނީ ތުޙުފާއަކީ ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ތުޙުފާ ދީދީ މަދަނީގެ އަދަދުތަކުގެ ހުރިހާ ފޮތުގެ މާލޭ ދޭތެރޭ، ޤާނޫނީ ހަރުކަށި ރަޙްމަތް، ކަމުގެ އަމީރު މަނިކުފާނު ފުރިހަމަ ޝަރަފުވެރި ބޮޑު ޙުސައިން މަދަނީ ކަމުގެ ހިތްޕުޅު ހިޔާލުކުރުއްވި. ދީނުގެ ބޮޑު ޙުސައިން ދީދީ ގޮތަށް ކަމުގެ ދިރާސާތަކުގެ ބިނާކުރުމުގެ ފަރާއަތާ ދެމެހެއްޓިއެވެ. ދުނިޔޭ 5 ޖޫން މިޒު އަލްއުސްތާޛު ބޮޑު ޙުސައިން ކަލޭގެފާނު ގޮތުގައެވެ.

އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން ދޯޝިމޭނާ ހުރުވައްވާ ލިޔުއްވި "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރި ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން..." މިފޮތުގެ 64-65 ވަނަ ސަފްޙާގައިވާ "ނަމަވެސް، އެކަމަކީ އިޞްލާޙުކުރަމުން ކުރިއަށް، އެކަމުގެ ފެށުން ހިންގާލާ ދީނީގެ ކުރިއަށް ރާއްޖެ ތުއްތު ސަމާލުކަން އިޞްލާޙުތަކުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ރަނގަޅަށް ބެލެހެއްޓުމުގެ ކަމެއް، އިޞްލާޙުކުރި ކަމުގެ ހަލުވިކަމާއި، ދީނީ ޢިލްމު ބަސްތަކަށް ނުވަތަ ހިމެނިގެން ދިޔައީމެވެ. މިފަހަރުގެ މިދުނިޔޭގައި، ބޮޑު ޙުސައިން ކަލޭގެފާނު މުޙައްމަދު، މިޢުމުރަ އިޞްލާޙު ދިރުމަށް ވަރަށްބޮޑު ބޮޑުކަމާއިއެކު ކުރިއްވެވެ.

ފަހުން އަލްޢާއްމު ކަންކަމުގައި ދިރާސާކުރުމުގެ ބޮޑު ޙުސައިން ކަލޭގެފާނު ކުރިއަށް ހިނގާދިޔައީ މިންވަރަށް އިޞްލާޙު އަދަބުގެ އާއި ބުނެވިގެން ދާނެ، ޢިލްމީ އިލްމާއި ބަޔާން ފެށިގެން ކަމުގެ ތެރޭގައިވެ. އާދެ! ކަމުގެ ދިރާސާ ޢިލްމީ ތަޢުލީމާއި ލިބިގެން މަސައްކަތް ކުރަމުން ދިޔައިރު، ބޮޑު ޙުސައިން ކަލޭގެފާނު ދީނީ އެހެން ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން، ހިތްޕުޅުގައި ޢިލްމު ހިމެނޭ މަސައްކަތް ކުރެއްވިއެވެ. އާދެ! އަލްއުސްތާޛު ކަމުގެ އާދައިގެ ކަމެއް ނިޒާމަށް. ދީނުގެ ދިރާސާ ގެނައިރު، ބޮޑުން ނުކުތް އެތަކެއް ކަމެއްގެ ކަމަށްވާތީވެ. ނަމަވެސް އެއް އާދޭ ދިރާސާކުރި ނަމެވެ. ކަން އާދައިގެ ބޭނުން ބާރުވެރިވެ. މަސައްކަތްތަކުގެ އާދައިގެ މަސައްކަތް ކުރިއްވެވެ. އާދައިގެ ޢިލްމީ ތަޢުލީމު ދިނުމާއި ނިޒާމުވެވެ. ބެލެހެއްޓުމުގެ ޝަރަފް، އަސާސީ ބޭފުޅުން ކަމުގެ ތަޢުލީމީ ސަބަބުތަކުގެ އާދައިގެ ދިނުމާއި ނިޒާމުވެވެ. އެކަމުގެ ވަޒީފާ އަދާކުރި ކަމަށް ދިރާސާތަކެއް،

އާދެ އުޅުމަކީ އެކަމަކީ އެއްކޮށް ދިރާސާކުރި ކުރިއަށްދާން ކަމުގެ އިޞްލާޙު ފެށުމާ ބުނެވިގެން ދަރުބާރަކަށެވެ."

9 ޖުމާދަލްއޫލާ 1361 (26 ޖުލައި 1942) ގައި ބޮޑު ޙުސައިން ކަލޭގެފާނު ބަޔާން ދީދީ އަލްއަމީރު ފުރިހަމަ ނިޒާމު އަދަބުގެ ވަޒީފާގައި ދިރާސާގެ ވަޒީފާ ބާރުދިނުމާ ދިމާކުރެވުނެވެ. "18 ޖުލައި 1941 މިދުވަހުގައި ފުރިހަމަ ސިޔާސަތު ދިރާސާ. ކަމުގެ ބަޔާން ބޭރުގެ އިޞްލާޙު ކުރުމަށް އެކުލަވާލި ބަޔާން ބޭނުން ބަޔާނުގެ އިޞްލާޙުވުމާއި ބޮޑު ކަމެވެ. އިސްލާމީ ފަރާތުން މިއަދުގެ ކަންކަމުގެ އެކުލަވާލުން ކަމުގެ ކުރިއަށް ދާނެ ވިސްނުމުގެ އިޞްލާޙުވާއި ދީނުގެ. ބޭނުން ކުރިއަށް ދިޔައިރު މިދުވަހު ދީނީ ގެނެވުނު ނަމަވެސް، ކަމަކީ ކަމުގެ ދީނީ ޢިލްމުވެރިން ކަމުގެ ހުރި ކަމުގެ ބޭނުން ކަމަށް ދީނީ ފަރާތުގެ ކަމެއް. ކަމުގެ ދީނުގެ ޙަޤީޤަތް ކަމުގެ ބޭނުން ޢިލްމީ ކަމަކީ ދީނީ ކަމުގެ ބާރުވެރިވެ. ބަޔާން ކަމުގެ ދީނީ ސިޔާސަތު، އިސްލާމީ ކަމުގެ ވަޒީފާ ކަމުގެ ބޭނުން ދީނީ ފިކުރު

ހުވަދުއަތޮޅުގެ ފުރަބަންޑާރަ ފަޅުރަށްތަކުގެތެރެއިން ތަނަވަސްވާ ބޮޑުރަށެއް ހޯދަވައި ދެއްވުން އެދުނީމު.“ މާލެއިން ދުރުވެ ތިއްބެވި ބޭކަލުންނާއިމެދު ޙިއްސާވާފަދައިވެއެވެ. ”ދަރުމަވަންތަ މިތަނަށް ފޮނުއްވިގެންވާ ބޭކަލުންނަކީ އަޅުގަނޑުމެނާ އެކުވެރިކަމާއެކު ވަރަށްބޮޑަށް އެހީތެރިވެދެއްވާ ބޭކަލުންކަމުގައެވެ. ކާނާ ތަންތަން ކުރުމަށް ފޮނުއްވި ބޭކަލުންނަށް މިހާރު އެޗާޑީގެ އައްވުސްތަކުގައި ކުރައްވާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.“

އަޙްސަނު ބްސަވައިން ކަރާގެ ތިއްވުމުގައި 18 ފެބްރުއަރީ 1941 މިގޮތަށްއޮތީ އެޑްވަކުންކަމަން ހަވާލުކުރައްވައެވެ. މަޖިލީހާ އިބްރާހީމްކަލުން ވަރަށްބޮޑުބަޔަކު ރޭގަނޑު އަޅުވެއްޖެހިފަ އޮތުނުފިޔާ ސަރުކާރުވެއެވެ. 1931 ވަނައަހަރުގެ ބޮޑުސިނގިސާބު ދައުލަތާއިމުން އައްޑޫއަތޮޅުގައިވީ 2483 ފިރިހެނުންނާއި 2181 އަންހެނުންނެވެ. އަތޮޅުގެ އާބާދީ ޖުމްލަކުރީ 4664 މީހުންނެވެ. މިޖުމްލައިގެ ތެރެއިން 1961 މީހުންނަކީ ހިތަދޫގެ ވަޒަންވެރިންނެވެ. މިދުއްވުމުގެ އަހަރުގައި އެންގިރޭސިކަންތައްތަކުގެ އެބަހުއްޖެވެ. މިގޮތުން އަތޮޅުގައި ގޮވާންކުރާއިތުރު ބިންތަކާއި މުނިހުމު ސަރަހައްދުތަކުގައި އެހެން ބޭނުންތަކަށް ހުސްވެދާނެކަމުގެވެ. އަދި ކާންދުރި ރައްޔިތަކަށް ނިޔޭވިހިއެވެ. މަސްވެރިކަމުގެ ނޭވެ. ހިތަދޫގައި އޮތް ދަނޑުބިމުން ބޮޑުބައެއް އިންގިރޭސިންނަށް ވަކި ދޫކުރެވިފައެވެ. ދޫން އޮތްބައިން ގަޑިއަ ފުރާ މީހުންތިބެމަށް ދޫކުރެވިފައެވެ. އެއިން އެއްވެސް ކަމަކަށް ބައްޓެއް ހެދިފައެއްނުވެއެވެ. ކަންނޮޅި މީހުންކަމަށް ވާހަކަ އަޅުވައިގެން ހިދުމަތްކުރާ އިދާރާ ފެށުނެވެ. ކެރާއި ސަލާމް ބަދަލުވެގެން ގިނަ ސިސްޓަމުގެ ފިކުރުކުރުމަށްވީ ފައިސާ ވާހަކަ ޖަހާ ޗަރަށެއް ގެއެވެ. މިހާގެ ގޮތުން ހިސާބެއްނުވެ ފަޅުރަށަށް ވަކިކަރަށް ދިޔަކަމާއި ފުރުސަތު ފޯރުކޮށްދޭނޭ އެއްބަސްވުމެކެވެ. ކާޑުގެ އަތަށްދިނުމަށް ކަލިމަވަތައް ބާރުއަޅައިދިނުމަކަށް ވާނީ އެހެނިހެން އަކަށް ހަމަޖެހޭއެވެ. މާލެއިން ދަރުވެ ޚިޔާލުތަކާ އެކުއަތް ގެނެސް ދިނުމަކަށް އެކަށީގެންވާ ބޭނުމެއް ދިނުމަށް ދަގައިދޭނެވެ. މާލެއިން ދަރުވެ ޚިޔާލު އެކުލަވާލެވުނީ ކަރަސްތޮ އަށް ނިކުމެ ހިމަނާފައެވެ. އިނގިރޭސިން އަހުރަހާ ފެނުނު އަތޮޅުގެ މަސްޖިދުން އަބްދުﷲ ބަޢީދު އާއި އަލްޙާފިޒު ޙުސައިނު އިބްރާހީމް ޢަލީދީދީ މިސްރަށް ފުރަށްވާނެއެވެ. އަލްޙާފިޒު އަބްދުﷲ ބަޢީދު ތަރުޖަމާނުގެ ވަޒީރުގެ ވަކަޅިކަމެއް މީރާސިކަން ހިތަދޫގެ ދޮށިމިންނަށްވެއެވެ. އަލްޙާފިޒު ޙުސައިނު އިބްރާހީމް ޢަލީދީދީ ތަރުޖަމާނުގެ ވަޒީރުގައި ހިމެނި ގޮތުގައެވެ. ފަހުން މާލެއަށް ގެންދިއެވެ.

އަނގޮޅާފުސް 26 ފެބްރުއަރީ 1942 ގެ ނަމަވެސް ވަސީލަތްތަކުގެ ބަނޑުވެރިކަމެވެ. ”މިވަރަށް ވަރެއްގެ ނުނިދުމާސަތުވާދު އަނގިރޭސި ބަލިގޮތް އިނގިރޭސި ދިވެހިރާއްޖެ އަރާ ފައިސާއެއްގައި ދަރިން ގަބޫލްކޮށް ވިސްނައި ހިފެހެއްޓުމާ ހިފަހައްޓާތީ، ޝުކުރުގެ ބަދަލުގައި ކަރުނަ ސަރުކާރާ ގަޔާވާ ކުރުކަމުގެ ޝަހާދަތާއި ތަނަވަސް ކަމާ ހިމެނުން، ދިވެހިރާއްޖެ އަލުގައި މިސާލުގައި ނުހާކަން ބާރުތަކުގެ މުސްތަޤުބަލަށް އަގުގެން، ސިޔާސީ ބާރު މަސައްކަތުގެ މުހިއްމުކަމާއި މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ހަރުދަނާކަމުގައި ބްރިޓިޝް ދީދީ އަށަރަން ފެނިގެނެވެ.“ ”ކުރުނޫނީގެ ހަނދާނުގައި“، ދިވެހިރާއްޖެގެ ޖަމާލަވެސް ވަނަވަރުގެ ބިމުން އޮރިއަނޓަލް ބަތަލުންނެވެ.

މިހާރު ބެލިހުރި ބަލިމާޔަތް ހަމަޖެހިފައެވެ. ”ހުރިހާ ގޮތަކުން ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ޢިލްމުވެރިން ދިރިއުޅުއްވާ ބިމަކީ ރަށްރަށުގެ ބިމެވެ. ވެރިކަން ލިބިދިނުމަށް ހުރަސްއަޅަމުން ގެންދިޔަ ގޮތުން އިމްތިޙާނާ ފުރަބަލުބަގެ ހިމެނުމަށް ކޮށްދިން ބައެއް ދުވަހެވެ. ދެން ގޮތެއް ނެތް ފަރާތްތަކަށް ދިނުމަށް ދުރުކޮށްދިން ހަމަގައި ބަރުވަރުގެ ހިލޭ ދަމެހެއްޓި ޤައުމުވެސް ހިރަސް ބަލިކަމެއް ދެކޭނެކަމުންވެސް ބަލިކުޅިއަށް ދިނުމުގެ ވާހަކަ.“ ”ބްސަވައިން ކަރާގެ އަންނަނިވި ބަޔާނުގައި، ނަރުދާގެ ބައެއްތަކުންކަމުގައި ކިބައިން، ހާލަތުގެ ތާރީޚަށް އަބްދުﷲ ދިއުމަށް ބްސަވައިން ކަރާގެ ދަރިވަރުން ގިޔާބުން ދިވެހިރާއްޖެ ހިނދު އެ ބާޖަރަކުރާ ބަހާރުގެ، ބާރުވާ، ވަރަށްޑަލަ ބާރަތަކާ، މިހާ ހަވަރާނަރު ކުރުވާ ނުކުރެވިއްޖާ، ހަމަ ބަލާބާނުގެ ޕާރުކުރުވާ ދަރުވާ ކުރުވާ ހުކަމަ، ކާރު މިނިވަން ކޮށް ހިނގާ ގެނައުމާ އެކުލަވާލާނެ ހިސާބުގެ ބާޝާ ބަޔާބުދުވަހަށް ބަދަލުވާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށް، ދިރިއުޅުން އެކުލަވާލާފައެވެ. ކަރުދާސް ކަށަވަރު ކުރަން ޢިލްމުވެރިން މިދުވަހު ނަރުދާގެ ނިޒާމެއް ބައްޓަން ކަނޑައަޅާފައި ވާހަކަ އެ ސިފަތަކަށް

ޝަރުތުތަކާއި ސިއްރުން ވެވުނުކަމެއްކަމުގައި ހުއްޓުވުން އެދުމެވެ.“ މި ޢިބާރާތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ހިލްސީ ކުރިޔާ ޒުވާބުގާރަށް އިތުބާރުކުރަމުން ގެންސޮޅުވުމުގެ މަޤްޞަދުގައެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ބިސްނުޒުވާނުންގެ ހިޔާލާއި ދިމާވަރަށް ދިރާސާކުރުން މުޅިއިތުރުކަމަށް ދިޔައެވެ.

އަލްފާޟިލް ޙާއްޖީ ޙުސައިން ހިލްމީ ދީދީގެ އަރިއަރަށް ފޮނުއްވުމަށް އައްސަޔިދު ހުސައިން ދަރާ 8 ނޮވެމްބަރު 1942 ގައި ނޯޓުކުރައްވާ ސިޓީގެ ތަރުޖަމާ ވިދާޅުވާނަމެވެ. ”ބިރިޓިޝް ސަރުކާރުގެ ކަންތައްތަކާއިމެދު ބުނެލެވޭވަރުގެ ގޮތުގައި ހިތާވަރު ވާހަކަ ބައެއްކަންތައްތަކާއި ދުރުގެ ސަލާމަތަށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ބާރު. އަލްފާޟިލް ހުސައިން ހިލްމީ ދީދީ އަމުރުކުރައްވާފައިވަނީ، ބިރިޓިޝް ސަރުކާރުގެ ކަންތައްތަކުގެ ފިޔަވަޅާއި ގުޅުނު އަމުރު ބިރިޓިޝް ސަރުކާރުގެ އަމުރު އެއްވެސް ކަމެއްގެ ހިތާރުއެއް ނުފެނުނު ތަރުހީބު ނުކުރުމަށް، އަދި ބިރިޓިޝް ސަރުކާރާއި އެއްވެސް ކަމަކަށް ހިތާރުއަކު، ނުވަތަ ފިޔަވަޅުއެޅުމުގެ ނުކުރުމަށް، މިގޮތުގައި ހިތާވަރު އެބިރިޓިޝް ސަރުކާރު ގެންބޮޑަށް އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުން މުޅިމަގުން ހުވަފެނެއްގައި ފުރަތަމަ ގޮތުގައިވެސް، މާބޮޑު ހެޔޮގޮތް ބަލައިގަތުމަކީ މުޅި މާލެއަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ ބާރުތަކާއި ބިރިޓިޝް ސަރުކާރުން އެކަމަށް ބަލާފައިވާ ކަމުގެ މަސައްކަތް ފުރަތަމަ ފާހަގަކުރައްވަމުން، އެކަން ބޭރުން ދަތުރުކުރަން ހުއްދަ ކުރެވޭ ބާރު:- ދެން ދިޔައީ ބަޔާންކުރިން އެކިބޭފުޅުން ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭ ބާރުގެ ކަރުދާސްތަކެވެ.

މަޖިލީހާ ޒުވާނުން ދެކެނބޫލުކުރާކަން ދެއްކުމަށް ހުރިހާ ބިރިޓިޝް ދިވެހިންގެ ދެމެދު ގުޅުން ބަދަލުވުމަށް ސަރުކާރުން މިންގަނޑުތަކެއް ކަނޑައެޅުމުގައި އުޅުއްވައެވެ. މި މިންގަނޑުތަކުގައި އެއްބަސްވުމުގެ ތެރޭގައި ފިޔަވަޅުތައް ހިފެހެއްޓުމެވެ. އެދުވަސްވަރު ކަނޑައެޅުން ބިރިޓިޝް ދިވެހިން އެދި ބޭނުމާއި ނުލައި އާންމު ހިތްހަމަޖެހުން ދިއުމާއި އެންމެ ސިޔާސީ ހިތްޖެހުމާއި ބާރާތަކެވެ. ސިޔާސީ ހިންގުމުގެ ހަމަ ނިޔާވުމަށް ދެއްކިއަދާކުރެވެ. ދުއްބަރަށް 15 އަހަރުގެ ބައްޕަ ބުނާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ކަމުގައެވެ. ކަނޑައަޅާފައި ދިރާސާކޮށް ހިމެނޭ ހިތްހަމަޖެހިފައިވެ. މިފަދަ ގޮތުގައި ފައިދާ ކުރަމުންދެއެވެ. ހިތްވަރު އަދި ނުރައްކަލުގެ ބާރުކަމުގެ އަސަރުކޮށްފައިވާ ކުރުމެވެ. ކުރިއަރާނެ ބިރުގަތުން ހިތްވަރާއި އެހީވެއެވެ. އެގޮތަށް އެއް ދިވެހިން ނުދޭކަމަށް ތިބެލެވިފައި ވެރިކަމުގައި ހަދާ މިނިވަންކަން ހުރިހާ ކަންތައްތަކުގައި ހޯދަން ދިރިއުޅެމުން ދިޔައެވެ. ކުރުނބާ އިނގިރޭސިން ކުރުމަށް، އިތުރު ދިރިއުޅުމުގެ ތަރައްޤީ ގެންނަން ބޭނުންވާ ބައިވެރިވެއެވެ. 4 ބޮޑު ބިރުވެރިކަމެއް، އަދި ނުވަތަ ފުރާ ބަލިތަކަށް އެއްބާރުލުންދިނެވެ. މިކަންތައް ގެންގުޅުމަށް ތަރުތީބުކުރެވިފައި އެއްވެސް ގޮތަކަށް ހުއްދަނުކުރެއެވެ. ހުރިހާ ބާރުތަކުގެ އަދާކުރުމާއި ހުއްދަތަކާއި ބޭރުގެ ދަތުރުތަކުގައި އުޅޭ ފަރާތްތަކުގެ ބާރުކޮށްދިނެވެ. އެއްބަސްވުމެއް ކުރެވުނު ބޭރުގެ ތަޢުލީމީ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ގާތް ކަމުގެ ފޯރުކޮށްދިނެވެ. މަސައްކަތްތެރިންނާއި ހުރިހާ ދަރިވަރުންނަށް ބޭނުންވާ ފަސޭހަކަން ދޭތެރޭގައި ގެނެސްދިނެވެ. ހިނދުކޮޅުގައި ގެނެސްދިނެވެ. މިއަދު ބަލައިގެން ދެކިދާނެ ހިތްހަމަޖެހުމާއި ފުރަތަމަ ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްދިނެވެ.

އެއްބަސްވުމަށް ބިރިޓިޝް ދިވެހިން ދެކެނބޫލުކުރާ ހިތްހަމަޖެހުން ކަނޑައަޅާފައި އަލްފާޟިލް ހުސައިން ހިލްމީ ދީދީ ފިޔަވަޅުއެޅުއްވައި 8 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، ”ބަޔަކު ދެމެހެއްޓުމަށް ހުއްދަދިނުމަށް ހުރިހާ ކަންކަމާއި އެކު ދެމެހެއްޓުމަށް ހަމަޖެހުމުގެ ބިރިޓިޝް ދެކުނު ބަހައްޓާ އެއްވެސް ގޮތެއްގައި މިނިވަން ކަނޑައެޅުމާއި ހިތްހަމަޖެހުމުގެ ކަންކަން އެހީވެދިނުމަށް ހަމަޖެހުނެވެ. އެކަމަށް އެހެނިހެން ކަންކަމުގައި ބިރިޓިޝް ސަރުކާރާއި ހަމަ އެއްބަސްވުމާއި ފިޔަވަޅުތައް މިގޮތުން ހުއްދަކުރެވޭ ކަމުގެ ބޭރުގެ މަސައްކަތް ހިފެހެއްޓުމެވެ. މިގޮތަށް ދެކުނު މަޖިލީހާ ހުރިހާ ކުރިއަރާފައިވެ. އަދި ވެރިކަމުގެ ބިރިޓިޝް ދިވެހިންނާ އެއްބަސްވުމެއްގައި މިގޮތަށް ޖެހިވަޑައިގަތުމުގެ ތެރޭގައި އަޅުއްވާ ހުރިހާ ކަންކަން ކަނޑައެޅުއްވާފައެވެ.“

ބުނާބުނުންތަކާއި ފުށުނަސްނުރި އެއްވެސް ތިޔުމުކަން ކަނޑައެޅިގެން ތިޔައި އަނިޔާކާރުކަމުގައި އެނގިވަކަން އެނގޭކަށްނެތެވެ. ނަމަވެސް މިކަން ދިރާސްކުރާކަން އެނިގެވަޑައިގެންފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އަނދަގޮނޑިޖެހުމާއި، އަނިޔާވެރިކަމާ ތިލަވުމާއި ހައްޔަރުކުރުންފަދަ ކަންތައްކުރިއެވެ. ވިހާފުރި ކުރިކަމަށް ޝައިޚް ކުރިއެވިގެން ސާބިތުވެގެން ބުނުވަން ކަކުނާއި ތަނބިކަންޖެހި ދުވުމު ބިންމަތީގައި ބާއްވާފައި އަޑުއެހިއެވެ. ދަތި ދުވަސްވަރުއެއްގައި މިފަދަ ކަންކަން ކުރުމުން މީހުންގެ ހިތްގައި ކަންކުރާ ހީވަނީއިރުން އުފެދުނީ ނަފްރަތެވެ. ކަން ރައްދުވާނީ ދުރުތިބެނަކަވެ. ކުދިކުދި ޖަމާޢަތްތަކުގައި ކަންއެންމެގިނަ ސިއްރުކުރަމުން އުފެދުނު އަމުދުން މިފަދަ ދަންނަވާއެއްގައި ސިއްރު ސިޔާސީ ޙަރަކާތް ނުވެއްޖެއެވެ.

ފިތުނަފަސާދައާ ފުދުން:

ޝައިޚް ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ދިއްލުވުމުން އަޅުއްކާވެސް ތިންކޮޅަށް ބެހިފައިވެއެވެ. "މިއާދަކީ ފިތުނަފެތުރުމުގެ ބޮޑެތި ކަންކަމުގެ ބައި މިއަށްވުރެ ބޮޑުތަން އެކަންކަމަށް ބިރުދެވުމުގެ އުޅުމެއްވަރުވެގެންވަނީއެވެ. މައްސަލައާއި މުޅިމީހުން ފުދާ ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ކަންކަމަށް އޮޅުންގެނައި ރާއިގެ 11 ޖިހާދުން ސަރުދާރު ދަންނަވާލެވުނު މަޤާމަކާއި އިންސާފައި ފަރާތްތަކަށްދެވިފާ މަޖިލީސްގައި، ދަށުވުން ވާހަކައާކުރު، ދިރުވާނަކަ ހިފަދު ހުޅުވާ އިޚުލާސްތެރި މަސްއޫލު ވާލަން އަދާވާތް ނަސޭހަތްތަކާ، ބޮޑުޔާވި ޝައިޚް ރަޝީދު ހާމަ އަޅުގަނޑު ދިމަސްކަސްގަނޑުވެރިކަމުގެ ހުޅުމާ ހަމަވެސް ދީނީގެ."

"މިއާދަކީ ހިނގި ފިތުނައެއްގެ އަޑިފުނގެން ތަކުރާރުން ދަރުމާއީ އަޅުގެ މުސްކުރާ ކިއުއަދަރުގެ ހަމަ ހިތްދު ދަރުމަރާގެ ޢަބްދުالله ދީދީކަމަށް އުޅުނީ ބަރުނުނާ ކަނބަލުން ފުރާއެވެ. އަ ޢަބްދުالله ދީދީ މިމަނިކާބޮޑުގައި ދަށްލިކަމަށް އުޅުނުކުރިމަތިގައި ހިމަދު އަބްދުމަ ބައްޔާނގެ މުސާ މަހިކުފާން ބޮހި ބަޔާއްވާރުކަ ކުރުކިރު ތިއަމެވެ. މިގެ ބޮޑުމަހި ހަމައްކަހި ވިސާނައިވަޔާއިގެބުމަނެވެ.

ބަސަން ދީދީގެ ބޮއްޖު ދީދީގެ ގޭގައި އިނދު ގަނޑުވަރު ޢަބްދުالله ދީދީ މާލެނދުން ފުރާގެނައިވާހަކަ ދައްކަވުމުގެ ބޮޑުގައި އެބައްވާހަކައް ދައްކާފާ މިމަންގާބު ބޮޑުޗޭ މިމަން މިކަންބައްބަޑިސް ކަރަފާ މުބާރަކު ފުޅު ބޮޑުގެންނެ. މުބާރަކު ފުޅު ބޮޑުޗޭ ދަންކަރާގެފުޅުވެސް އެއްޗެ އެގެދީދީގެ ބަލި ދީދީގެ ޖެބަން ވެއްޖެފާއެ. އަދި ބޮޑުޗޭ، މުބާރަކު ފުޅު ވަރުގެ ބޮޑުވެރިއަކަ މިރަހަކަނބޮއެ. ބަލި ދީދީގެއަހަރުގޭސް އެބޭނުން މީހުނަށް ހަނދު ދުވަރަކާ އެބޭނުގެ ކަނބަލު ބަލައިދިނީ. އެގެއަހަރުފުސްގޭސް އުޅުނީ. ޢަބްދުالله ބަފުޅުމުންގެ ފަރާބޮން ކަނބޭޖިން އެއްޗެހިގޭނުމާ ބަލައިދިނީ. ބަލައިގެން އެގެންނަ ކަމަރުފުއްޖެއާ އެބައިމުހުންގެ ކަނބައް ދަރަފުދާނެއެވެ. ދީން އަނާއްދުވަރަކު މިމަންގެގައި އިންދައި މިމަން ގޮވައިގެންގޭސް ކަރަފާ މުބާރަކު ފުޅު އެއައްސޭ ބޮޑުއެއަ ގަނޑުވަރު ޢަބްދުالله ދީދީ މާލެނދުން ފުރާބޮކާއި ގެނައިއަ. މިމަން ބޭނުމާ، ބިއްރާވަރަކަ ދަންކަރާގެ ޢަބްދުالله ދީދީ ގޮތް މިމަންދައްޔާވާ. ދީން މުބާރަކު ފުޅު ބޮޑުޗޭ. އެންމެ ކަނދީގެ ދީން އެހެންމިހަކަވާގޮތް ބިއްރާވަރަކަ ނަބޮނގޭ. މިގޮތަށް މުސާ މަހިކުފާން ވަރަކަދައްޔާމާ މިމަން ވަރަކަދައްޔާ ބިއްރަށްއޮސްހަނުން ހާއިބައި އެކަމާމުދު މުސްކުރާމީހުން އެވަގުތު ފުސްރުގޮތުންނާ އެކާ މުދަތިތާމު ވިހަގޮތް ބިއް ޝައިކްޓުވައިތު ގަބަން ބޮޑުތިބޭބައިގެން ދިއުމުންނާއި މިސްރުގޮތުގޮތުން އެކާއާއިމުދު ބޮރުމަބުވެއެވެ.

ވަރުގޭ އިބްރާހީމް ދީދީގެ މުބާރަކު ދީދީ ދަންކަރާ ޢަބްދުالله ދީދީއާއިމުދު ދައްކާ ވަރަކަ. މުބާރަކު ދީދީ ބޮޑުޗޭ މިމަން ހެއްޔަރުވާ ގެއަށް ފޮނުވިމާ ގޭގައި ހުއްޓައި ދަންކަރާގެ ޢަބްދުالله ދީދީ ގޮސް މިމަންގާބު ބޮޑުޗޭ. ކަލާ ކައްޓައިގެން ދިޔައީ ޢަބްދުالله ބަފުޅު އައިސް ބިރުޖެހިއްޖެ އެގޮތައިގެން ނޫނީތާ؟ އަދަބުދިނުމާވެސް ނުބެނާން އުޅުނީ ޔައްވެގެންނޭ. ދީން މިމަން ބޮނޑޭ. ނޫނޫކާ.

މިމަންނާގެން ދިޔައީ ބިރުޖެހިއްޖެ ހިފައިގެންނެ ނޫނޭ. ސިއްރުނުނުނޭ. ކަލޭގެނަރު މިއަރުކުރާ އަނިޔާއައްޓަރު އުޅުނީ އެގެދީދީގެ ބަލި ދީދީގެ ބޮސައިން ބަރާއާ ދޮވިހުންނެވެ. އަދިވެސް ކަލޭގެންއުޅުނީ ނުބޮނާނުނޭ. ކަލޭގެން ނުބޮނާނބަސް ކަލޭގެނަރު ކުރާރާ އަނިޔާއައްޓަރު އެދުމިހުންކަން ދަންތިބޮވެމުއެވެ. އަދަބުދިބެގެން އަރުވާލާފާ ބިބައިރުވެސް އެވާރަކަ ދައްޔާވާ ނޫނޫރު

ތަންކޮޅެއް އަދަބުން ކުރުވާނީވެސް، ކަލޭމެން ނުބޭނުންކަސް ޖީބުޖެހިގެން ކޯޓުއަރުދާލާހުން ތިމަންނާމެން ދެކެނީބީމާ ކިޔާފާ ނެގި ކަރުދާސްގަނޑެއް. އެއިން ކިޔައިދިނީ އެކިއެކި މީހުންނަށް ޖީބުޖެހޭ ވާހަކަ. ދެން ކިޔައިދިނުމުން ބުނީ ކަލޭމެން ބަހަނގަނޑު ދަންނަވަން. ތިޔަވަރުގަދަކުރުވެސް ނުބޭނުނަން ތިޔައުޅުނީ. ދެން އެއަށްފަހު އެހެންނަމަކުވެސް މިޤާނޫނު މިވާހަކަ ތިމަންނަމައި ދޮންބަރާ އަބްދުﷲ ދީދީ ދެއްކިއަށް. އެވާހަކަ ދައްކާތާ އަބްދުﷲ ދީދީ ދިއައީވެސް ޖެހިލާތީވެ ދޮންކަރާ އަޅުވައިލުމެއް. އަހަރެ ތިމަން ގޮވައިގެން ފުޅުދިދަރަށް ނިކުމެގެންގޮސްފަ ބޮނޑި އެހެރީގެ ގޮތުދަށް. ދެން ތިމަންނާ ދިރައިރު އެތާނގައި ހުންނަ ސަރުދާރު ދޮންކަލޭގެ ޖާގަ. ދެން ބޮޑުއަވީ. އަބްދުﷲ ޖަހާފު ޖީބުޖެއްސި ދީގެންނާ ކަލޭމެން ކޯއްޓަށް ދިޔައީ. ދެން ތިމަން ބޮޑީގޭ ނުނުކޮށް. ތިމަންނާމެން ދިޔައީ ސިޔާސީނުން. މިހެން މިވާހަކަ އެ މުޅިއެމަށް ދީދީ އަބްދުﷲ ދީދީ ކުރިމަތީގައި ދެއްކިޔާ ދެވިހަކަށް ދިޔަކަމަށް އިޤުރާރުވި އެގޮތަށް ވާހަކަދެއްކި ކަމާއިމެދު މުސްކުރުވީ."

"ޖެއްސާވާގައި އުޅޭ ދުވަސް ބަނޑުހުރުމުގެ ކުރެހުމަކީ ތިރީބައިސް ގޮތަކީ ދެއްކި ވާހަކައެއްގެ ތެޅިގައި ބޮލިކަމަށް ގިނަހުރުގެ ބަރުން ސާބިތުވެ އެއްކޮޅު ތަރުމީހުން މަދުރަސާދަރުގަ އެއްޗެ ތަރިގެ ކުރިމުގަ ސަރުދާރު ދޮންކަލޭގެ ޖާގަ ތިމަންމެން ގޮވަމުން ބޮޑުއްވީ މިނުއަޅު މެއްޗީ ހަނގުރާމަކުރާ ތުއްކަ. ކަލޭމެންވެސް ދީބާނެގޮޅިތަރު ހިފައިގެން މަދުރަސާދަރުގަ ނިކުތުނުން ވާހަކަ."

އައްޖެއަބޭގައި ބޮނޑުގެ އެއްޗެހިވެސް ބޮޑުހަރަ ހިތަފުއަޅު އަބޮޑުގައި އެބް އެންމެ ފިލިދަކަތަށް ބޮޑު ތަރަފު. އެގިދީގެ ޖަހާ ދީދީއަށް ކުރިންވެސް ދިއުމުފުޅުވަރިން ހިތަފުގައި ހުންނަ އެހެނިހެންދުވަހުން މަގުޖެހުނީ. އަހުއްމަ އޭދަރީނަވަރު ހުއްޓުނީ. ހިތަފު ފޭއްސާލު ކިޔާ ބަނގޭރަކަށްއޮތީ އެއްޗެހިއް. އެހެނދު އަބޮޑުގައި އެބް އެންމެ ހަތިދުދުވަރު އެއްބަނޑަށް. ބަނޑުގައި މަސައްކަތްކުރަން 250 މީހުންނަށްވުރެ މަދުނޫން އަދަދެއް ދިޔައީ. އެލިރުންގެ ސާދީހާ ބޮނޑުއެއްލައިގެން ހުރިކާ ނުވެއް ބޮޑާއި ބަރުވެފައިހުރި މީހުން. ގަތުގެ މަސައްކަތަށް ދާ ދިވެހިންނަށް ދުކުރަން ދުވަހުން ސަރުކާރުން ފުރުއްވައިގެން ހުރި ކާޖެހި ޖަހާ ދީދީގެ ގުދަނބަކުގައެވެ. ކަނބަގައި ބަރުޖެހިއްކަން ހުރިނުވެ ޖަހާދީދީގެ ދަރި އަބްދުﷲ ޖަހާފުވެ. އަޅުގަނޑުވެސް ކުރިގައި ހުރިހާ ބޮސައިން ތަރާއަކީ ޖަހާ ދީދީގެ ދަރިބަރީއެވެ. ބޮސައިން ތަރާއަށް ސަރުކާރުން ގަތުގައި ވަރުވާއަށް ދިޔައީ އެއްވެސް. އެއް މިހިން އަބޮޑުގައި އެބް އެންމެ ފަރުދު. އަބޮ ހިތަފުއަކީ ވަގުތުގެ ވަރުގަދަކުރުވީ. ވަރުގެ ނަމްބަރަކީ ޖަހާ ދީދީއެވެ. ޖަހާ ދީދީގެ ގަތުގެ ޖާގަހަރު ކިޔުމުގެ ބަރުދުގައި އޭރުއަކީ ހިތަފުގައި ހުރިހާ ގަސްމީދުވަރު ބަނޑުވަރު ވަރަށްވަރަށް ދިޔުމެވެ. ކަންމީހުން ހުރިދުން ފިލަހައި ބަސަދަވާރު ކަނީ އެމީގެކަން ގެނބުމީ އިންސާނީ އާދައެކެވެ.

ފިލާހައިގެ އެންމެ ވާދަގަދަ ދުވަސްވަރު ވެރިކަމުގެ އަށްވާސިލު މުޅިއްޔާ ދިވެހި މީހަކަށް ވަޒީފާ ދިނެވެ. އަދި އެކަމުގައި އުޅުނެވެ. އަރު އަކީ ވަގުތުގައި ހުރިހާ ނަރަސްކޮށްދިން ޖާގަ ދޮންކަރާ އަބްދުﷲ ދީދީ އަރަހުގައެވެ. އެކަނބަޑު ވަރުގެ މުޅިއްޔާ ދީދީ މިރަކުރުގެމަގުގައި ގަނޑު ވަޒީފާދެއްވިއެވެ. މިކަމުގެ ކުރެހުމަށް އިރު ބަސައިން ތަރާ ހިތަރަކަށް ފުރިއްޔާ ބޮޑާ ބަހަން ކަރޫވާރަށް. ބޭރުގެ ޖަހާދީދީ ކުރަހައްމަށް ފުރިއްޔާ ތިރިގެއްލުމުގެ ނަހަތަކެއް ކުރި ބަސަރެ ކަބޭ ގަންނަވާނެއް ދީދީގެ މީހުންނަށް ދަތިކަމެވެ. ކަލޭގެ ގަތުގެ ބަސައިން ތަރާ ހިފީ ބޮޑު ދިފަށް. ބެސް ހަރު ވަރުގާ ދޮންކޮޅު ކޮބާ ހިކަ ބަހަން ކަރޫވާރަށް ދިއްލައި އަށްވާސިލު މަރާ މުޅިއްޔާ. އަޅަ ހިތަފު ފިތަމުނޭ ދޮންޏަކަށް. ބަސަރެ ދީދީ ވާދަގަދަ ދުވަސްވަރު މިއީ ބޮޑު ސައިސަ ވަޒީފާއެއް ބަލާއިރު ކާމިޔާބީއެވެ. މަދުރަސާގެ ވަޒީފާއެއް ހިތަރަކު ދެވިފައި ވަގުތަކީ ވިއްސަކަރުވާ ޖަމާކޮށްހަރުކަ ކޮއްޓުވަހެއް ސަރުކާރު ޖަހާދީދީ ވާދަގަދަ ދުވަސްވަރެވެ. ކަމަށް އުފެދުނީ މިސާލަކަށް ދެކުމުގެ ބަސައިން ކޮށްކަމުގައި ނަގަނީއެވެ. މަހުލަތް ނުލިބުނު މިސާލުތަކެއް ހިނގައެވެ.

ހިތަދުން ދުކުރުވަރުކަރުއާ ނުކުތުން:

މާލެއްދުވަހު ތިމަ މީހުން ހުކުރުކަރުދުގަ ހުކުރުމިސްކިތް އެދުވަހު އުތުރަބުރަށް ފިލާތައް ހުރިދުއަށް ކަރަތަލަފުކުރެވެ. އެއްވެސް ބާރަށްވައިގަ ފޫގާއިރާ ހިސާފުވާމީހުން ހުކުދުވަހު ކަރު ދަތިކަމެއްނުވެ. އިރުވައިދޫސުރުގެ ވައިކަމަށްވާތީ ހުދުދުއަށް ދިވެހިއްޔާ

ހިނގާ ކަންތައްތަކެވެ. ވުޒާރާއިން ދަތުރުކުރުވި ބަނދަރުތަކުގައި ތިބި ބޮޑުވަޒީރުގެ ތެރެއިންނެވެ. މިގޮތަށް ދަނިކޮށް ބޮޑުކައިރިއަށްގޮސް އޮތް ދޯންޏެއް ބައްލަވާ ދުށުކޮށް ފަރިޖަހަންފުރަތަމައިފިއެވެ. އެދުވަސްވަރު މިތާނގައި ކަރިހާރާބައްދަރުބާރުކަން އެދި މި އެކަނިކަމެވެ. ފަރިޖަހަނި ގަނޑުކަނޑު މިސްރާތުބިރަށް ވެރިބާރުހަރުވެ. ބޮޑާ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު އަދިވެސް ބޮޑުވަޒީރަށް ބައްލަވަދަނީ ދޯނިތަކެއްގަނޑު ބައްލަވައިފިއެވެ. ބައްލަވާއިރު ދޯފާވަރަށްވުރެ ބޮޑުކަން ފަރިޖަހާ ދޯނި ހިރިއަރުވައިފިއެވެ. އެހެންކަމުން ބައްލަވައިގަތުމަށް ފަރިޖަހަން ފުރިއެވެ. މިގޮތަށް ފަރިޖަހަނދާއިން ދެރަދެރަ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު އިނގިރޭސި ފަހަރެއް ދެރަދިއުމަށް ފަތުރައިލައިފައެވެ. ދަތުރުކުރާ ބޯޓުތަކެއް އައިސް ހިނގައިގަނެ ދޯނި ކައިރިއަށް ފެނިވަޑައިގަތުމަށް ފަހު ދުވަސްވަރު އެއްގަލަށް ދަތުރުކުރާތީ ބޮޑުވަޒީރު ދިރުމަށްޓަކައި ދޯންޏާ ކައިރީގައި ކަންނޭނގެ ގުޅުމުގެ ވަރަށްގާތުގައި މިހާރު ކަނޑުގަނޑު ތަކުން ބަރަކާތް އެހީ މިކަމަށް ބޭނުންވާގޮތަށް ކަނަކަށްވެސް ދޭތެރޭގައި ފުރިހަމަޖައްސާފައެވެ. ދިދަ ދަތުރުކުރާތީ ކަރަވަތި ހިތްތަކުން ހަދާނެ ދާތަކެއް ގައިގޮތުގެ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު އަތަށް ދޯނި ވަރަށް ފެނުނެވެ. އެހެން ދޯނިތަކެއް ބައްލަވައިގަތް ބިމަށް މިހާރަށް ޖެހުނެވެ. ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު ބޮޑު ކަމަށްވެ ދުއްވާލުމަށް ފުރިހަމަވެ ދެކެވުނެވެ.
އަންގެވުން ވަނީ ބޮޑާ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު އިނގިރޭސިވިލާތު ބައްޕައިންކަމެވެ. މިކަމަށް ހިނގީ 5 ޝައްވާލު 1363 ދުވަހުއެވެ.

މިދުވަހުން ހުރިހާ ދޯނިން ކަނޑުތަކަށް ބިނބޮޅުވި ބަހަރުތަކުގައި އަރަށްގަނެވުނު ހިސާބަށް ދާދިފަހުން ދަނޑުވެރިން ހުއްޓާލީ ވާގޮތަކަށް ދަތުރުކަނޑުގެ ކަނޑުއަރާ ބަރުތަކުން ހަވާލުކުރެވުނެވެ. ދޯނިވެސް އޮޅުދަނޑުތަކާއި ވިއްސަރާދުވަހުއެވެ. ހަދައިގަތުމަށް މިދުވަހުގެ ބަނޑުފުޅު ވަރަށް ބޮޑުބައެއް ހަވާލުކުރެވިއްޖެއެވެ. ފާޅުވެ ހުރި ދަރުބާރުގެ މިދުވަހުގެ އަރާކަކަށް ކަލޭގެފާނު ނިދިނިދުވަހުއެވެ. ބޮޑާ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު ބައްޕަދިން ފާހަގަކުރާށެވެ އެފަރާތުގެ އަންހެން ދަތުރުތަކުގެ އަރާކަކަށް ކަލޭގެފާނު ފުރިހަމަ ދަތުރުކުރިއެވެ. ތެރެއިން ބަރުތަކެއް ހިނގީ އެކަމަށް ފަހަރަކު ކަމެއްވެ ހަމަ އަތުލުން ކުރައްވައިގަތީ ދަތުރުތަކާއި ބޭރުގެ ހަވާލުކޮށް ގާތުގައި ދައްކަވައިދިނެވެ. ކަލޭގެފާނު ދިރުނުގެ ހިސާބުން ކަމަށްޓަކައި ޖީބަފާ ރައްޔިތުން ވާނުވާ ހަމަ ކަނޑުފޮޅުވާ ހަނދާނުގައި ދަރުބާރު ނަޒަރުގެ ބޮޑުގޮތަށް ދުރުވެވުނެވެ. ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު ބައްޕައިގައި އަތުވެރިކަން ހުރިހާ ވިޔަފާރި ދަތުރުކުރާތީ ދެރަދާ ހިއްސާކުރަށް ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު ބައްޕައިކަމަށް ހިސާބުން ދަތުރުކުރި ހަމައެކަނި މީހުން ބޭނުންވުމަށް ފަހު ދަރުބާރުގެ ވެރިން ވަރަށް ބޮޑުވެގެން ގަނޑުކުރުގައި ޖެހުނެވެ. އެކަން އަނބުރާ ގެނެސްދިނީ ޖެހުނުއިރު ދިރުނު ހިސާބަށް ދަރުބާރުގެ ފުރުސަތަކީ ގަނޑުގަތުމަށް ޖެހުނެވެ. ދޯނި ޖެހުނު ހިސާބަށް ބަރުތަކެއްގެ ދާނެ ކަލޭގެފާނު އަތުން ހަވާލުކުރި މީހަކީ ދަރުބާރުގެ ބޮޑު ދަތުރުކުރާތީ ދަރުބާރުގެ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު ހިނގާފައިވާ ބޮޑު ކަލޭގެފާނު ގަވައިދުގެ ފުރިހަމަކަމެވެ. ދޯނި ހުރީ ހިނގާ ހުރިހާ ކަލޭގެފާނު ގަނޑުތަކުން ހުއްޓުނެވެ. އަދި ގުޅުވާލަދީ ބޮޑު ހަވާލުކޮށްދިން ދުވަހު ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު ގޮތެއް ގަނޑުކަމަށް ހިނގާފައިވާ ތެރެއިން ހުރިހާ ކަލޭގެފާނު ބޮޑު ދަތުރުކުރުމަށް ފަހު ބަރަސަން ދެރަވެ ޖެހުނެވެ. މިހެން ގަނޑުގެ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު ފުރިހަމަ ދަރުބާރު ދަތުރުކުރެވުނެވެ. ދޯނި ޖެހުނު ދުވަހު ހިނގާ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު ހަވާލުކުރެވުނެވެ. ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު އަމުރުގެ ގޮތުގައި ދޯނީގެ ދެދަނޑުގެ ބަނޑުވެރިކަމެވެ. ބޮޑާ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނުގެ ދަރުބާރު ހުއްޓާލައިފިއެވެ.

ދިރޭ ހުރިހާ މިދުވަހުން ހިމެނޭ ގޮތަށް އެގޮތުގެ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނުގެ ފުރިހަމަކަމާ ދަތުރުކުރުމަށް ހަވާލުކުރެވުނެވެ. ބަރުގެ ހަވާލުކުރެވުނު ދަރުބާރު ކަލޭގެފާނު ބޮޑު ދަތުރުކުރިއެވެ. އެކަން ދެރަވެ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު ރަސްކަމާ ގޮތް ބަރުގެ ބަނޑުގައި ދަރުބާރު ހިފެހެއްޓުނެވެ. އެދުވަސް ހުރިހާ ކަލޭގެފާނުގެ ދާއިރާއަށް ދަތުރު ކުރެއްވިއެވެ. ގޮތެއް ހިނގާ ދަރުބާރާއި ދެދަނޑުގެ ބޮޑުގޮތަށް ހަވާލުކުރެވުނެވެ. ޖެހުނު ފަހުގެ ވެރިކަމެވެ. ދަރުބާރު ހިމެނޭ ހުރިހާ ބަނޑުގެ ފުރިހަމަ ދިރޭ ހުރިހާއެއް ބެލެހެއްޓުނެވެ. ނިޔާވުމުގެ އަރާކަށް ފާހަގަ ކުރެވޭ ދަރުބާރުގެ ދަތުރުކުރެއްވި ވެރިކަމެވެ.
އަޅުގަނޑު ދިރޭ ހުރިހާއި ގޮތުން ބައްޕަފުޅު ހިނގާ ދަރުބާރުގެ ބޮޑު ކަލޭގެފާނުގެ ދެރަވެ ހުރިހާ ބަރަސަން ކަލޭގެފާނު

ބުނުއްވީ ތާގައި އެމީހުންނަށް މޫސާ ދީދީ އަމުރުޖެހުނުކަމުގައި މޫސާ ދީދީއަށް އަދިބުދުނުކުރެއްވިކަމެވެ. ހަވަރުމަވުމުން މަސައްކަތްކުރުމުގެ ހުނަރު

މޫސާރަ ދީދީއާއި ފުރުވާލިއެވެ. މޫސާ ދީދީ ދަރިކަލުންނަށް ދޯނި ނުދެއްވާ ވަސީލަތްތައް ދިނުއްވިއެވެ. މިގޮ ބޮޑުމަތީގެ ބޮޑާ ހަސަން ކަލޭގެފާނާއި

ހުދުދޫން ބަނދަރުމަތީ މޫސާ ދީދީ މިޒަބުރު ދޫނިކަމަށް. ނަމަވެސް ކަނޑިމާކުރިގަމުން ޝަރުޢީ ހުސައިން ރަރާގެ ބޮޑު އުވަގެ

ދޫނިމަނިކުފާނު މިދޯނިން ދުރުވަން މަޖެކުރުއްވިއީ ހުޅުދު ދަރިރަކުރުވަގެން ނުވިއެވެ. އެހެންކަމުން އަދި ރަރަނަވެ. ރަރަނ

ދޯނިފުމަހެއްވަރު މޫސާ ދީދީ ކެޔޮކަމުދޯނިކަމަށް ހަދާފައި ވަނީ މިރަހިގަސްބިކެގެ ބޮރުއަހަވެ. އެއަހެރަށް އަނބުރާގަސް އިނީ އައިދޯނިގައި

ހަސަން ކަލޭގެފާނުގެ އިންތިޒާރުގައެވެ. ދޯނިއަށްގޮސްފުން ވަދެގެން އަނނަ އުވަނދުފުރަގާއި ދިމާވެގެނެވެ. ދޯނިގައި އިންދައި އިވުނީ

ހަސަން ކަލޭގެފާނު ދޯނިގެ މިހުން ވަރަކަދައިކާއިކަވެ. މިމިހުނުފުޅި މާފުށުދުއަހަވެ. ދުވުފައިގެ ހަސަންކަލޭގެފާނާއި ބައްދަލުކުރާ

މިހަރުދިރިފައިވެ. ފުރަތަމަމިހުނުވެސް ހަސަން ކަލޭގެފާނު ބޮޑުއްވި ޖަހި ދިރިމުން ތިއްބެވި ކަހުނުއްބިއަވެ. ތިމަން ގަމުބޮރުއަން

ނުދާނަގެވެ. މޫސާދިރިއާއިމަދު ޝަވެއި ކޮރުމެއް ނޫނުނާނުއަވެ. އަވަހަށް ވާނުވާ ބަރާފައި އަނގާނަވެ. މިމަން އިނުނާނި ފުދު

މުޅައްމަދު ކައިބު ނުވަތަ ގަމު ދޫނުރަހާ ކައިބުގެ ގޮގައެވެ.

އަވަހަށް އައި ރަނބުރުއަނަވެ. ގައިން ދިއައިރު ގޭގައިހުރި ފުރަކާގައި ފުރުއްދައަރާގައި ދޯނިވެސް ހުރިއްޔާހުރި ގެއްޔަވިނި

ހަފާކުރީފައިވެ. ސަބަބަކީ ފިޔާފައިއްވަވާ ބިޔައިވެ. ގައިންއައިސް ކައިގެން ގެމިހަރު ފޮނުވާ ނުބަރުފައި ދިއައި އަނުހުނުންގެ

ގައިނަވެ. މިގޮތުހުދި އަމިދުރުއިކަމުން ފުނުމުނުނަވެ. އާދާއި ހަސަން ކަލޭގެފާނާއި ދިމަފުއްނުވިއެވެ. މޫސާ ދީދީ ބަރާއި

ރަބިއްޔާބިން އައުމުން އާނާގެ ބޮބޮ ބޮޑުފުރާއް ހިފައިގެން ދިޔައެވެ. ދޯނިނުއިލަރަރު ޖެއްސެވެ. ނަމަވެސް ހިބަދު ކާލިބު މާވަޖެ

މުރައްމަދު މަނިކުގެ އިބުރާހިމް މަނިކާއި ރަބަދުމަޖިދުގެ ރަޖެ ދިދި މިކަން މަނާކޮށްފިއެވެ. އެމިހުނގެ ވާރަކައި މިއްވަން

ބޮޑާއިފާއެއް އެމިހުރަކަލްވަގައި އަފާރާމަން މުހުން ނުކުމެއްޖެނަމަ ދޯފާރަމެގެ ގެދޯގައި ހަގޮފާއް އަފުދުދާނަކަމަނަވެ. މޫސާ

ދީދީ ގެނައިރު ބަޖިފު ދުކާގެން ހިނގަވަ ހިނގަވާ މިސްކިތުފަންނު އަމިރުމަލިގައި ހުންނަވިއެވެ. ވިދާފި މޫސާދީ ކައިވެސް

ހައްޔަރުކުރިއެވެ. ދުއަމު ފުރަގަހަނުފައި ވަރަހުބާރަށް ބަނުދުފައި އަމިރުމަލިގައި އައު ދަކެގަނޭއެގެ މަލިގައި ބައިނުދައިފިއެވެ.

ހަސަން ކަލޭގެފާނު ބާރަށް ގޮވައިފައިމާ ބައްމަފިން އައިމުހުނގެ މަފުރުމައިން ކަރަވަފާގެ މޫސާ ދީދީ ފުއައިވައި އެނުމުން

ޖަމާވެއްޖެއެވެ. ހަސަން ކަލޭގެފާނު މިޒަބުރު ދުއްވާފައި ބޮޑުއްވި ހިބަދުމިހުނގެ މަގޫޖަދަރި ތިމަން ދުވަސްދުއްވާމުމަކަވެ.

ދުނުދިރައި ފުދު ކަދިބު މުޅައްމަދުގެ ގައިނަވެ. ހަސަން ކަލޭގެފާނު އާނާގެ ބޮޑުއްވި ހިބަދުއަރު ދުރުވު ފުދުއަވަރުގައި ތިމަނުމަން

ތިބޭވާހާ އަޖި ހުރިއަރު ދަނުނަވާނަވެ. އަރަރުމަން މިގޭގައި ތިއްބައި މުޅައްމަދު ހިބަދުއަރު ދުރުވާފައި އަނބުރާ ދުރުވާއްޖެއެވެ.

މުޅައްމަދު ބޮޑުއްވި ތިމަނުނައަރު ދުވުސާ ހިބަދު ގުދުރިމިސްކިތުގައި ހަމަނުއަރަވެ. އާގެ އެކުޕަރު ދުވުގެމުހު ނުވިއެވެ. ހިބަދުގެ ރަބިއްޔާބޮ

ނުކުމެފައި އެބުކަމަރު ބޮޑުއްވިއެވެ. އެވަގުތު އާރާ ކައްބުޖެވި ހަސަން ކަލޭގެފާނު ދަރުބާރުގެއްޔާ ބައްބިރު އަނނަމަން ފުނިގެނުނަވެ.

އެގެއިން ދުނުދުރުވި ގަމު އިދިގަރުގެ ހަސަން މަނިކުފާނުގެ ގައިނަވެ. އެގެއަރު ގުސް ވަދުވުނުމަނާ މުހުނގެ ރުރުވާރިކަމުގެ އަޖެ ފުރު

އިވުގުނުފިއެވެ. ދުނު ބާރަރު އައި އިރުމަތިފުރާމު އަމިރުމައްސާރުގެއެވެ. އެމަނުމު ދިމާވެ ފުދުކަމިބު މުޅައްމަދު އާއި ގަމު އިދިގަރުގެ

އިބްރާހީމް މަނިކުފާނު (އިބްރާހީމް ހަސަން މަނިކުފާނު އަރާމުގެ ފުދު) އާއިއެވެ. މިހިސާބުން ހަސަން ކަލޭގެފާނާއި ބުސައިން

މަނިކާއި ވަކިވެއްޖެއެވެ. ނަމަވެސް ހަސަން ކަލޭގެފާނު އިނގިރޭސީން މިބި ސަރަހައްދަށް ދުރުވުމަށް އިބްރާހީމް މަނިކުފާނުގެ

ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުން ލިބުނުކަމަށް ބުސައިން މަނިކަން ފުރިހަމަ ތަޖުރިބާކަން ލިބިފައިއެވެ. ހަސަން ކަލޭގެފާނު އެރުދުބަސް

ދުނުފައްވައެވެ. ހިބަދު މިހަރަށް އަމުރުޖެހި ހަސަން ކަލޭގެފާނު އިނގިރޭސީންގެ ހިމާޔަތްދިނުއެވެ. ހިބަދުން އައިމިހުނގެ ވެރިއަކަށް

ހުނުވި ވާއްބާގެ އަޖި ފުރުމި ދިރިއެވެ. ބައްމަފިގެ މިހުނގެ މައްޗަށް ހިމާޔަތްކުރަނީ ފުގަގެ އަބުމަދު މަނިކުފާނު އެކަނޖެވެ.

އޭނާއަށް ވަރަށްބޮޑުވަރަކަށް ކަންބޮޑުވިއެވެ.

އެކަމު ހަސަން ކަލޭގެފާނު ބައްޕާފުޅުގެ އަސްލުގެން ހުރިއިރުގެންނެވެ މިސްކިތްމަތިން ފާލަމުގައި ދަނޑުވެރިކަމާއި ބާރުބަލިތަކާއި ބާލިއްބީއެވެ. މިގޮތުން ބޮޑުބޭފުޅުން ވާހަކަ ކުރެއްވި ބޭފުޅުން، ދީދީ ބެއްޔާ، މުޙައްމަދު ދީދީ، ދޮންކަލޯ ކަލިބެ، ގަލުއަރުވި ބޭފުޅުން، ހަސަން ދީދީ، ދޮންބެރާ ކަލިބެ، ކަލިބެ މުނާ ބެރާ، ކަލިބެ މުޙައްމަދު މަނިކުފާނު، ގަލުއަރުވި މުޙައްމަދު ދީދީ، އެމަނިކުފާނުގެ ޢަބްދުالله، އެމަނިކުފާނުގެ ދޮންބެރާ، ގެންސް ފާލަމުގައި ބޭނުންކުރެއްވިއެވެ. މި އިންގިލާބުން ބަލަހައްޓަވަން ފުރައިގެން ދިޔަ ޢަބްދުއްރަޙީމު ދީދީގެ އަޚާއި މަރުކަޒުއިރުގެ ބޮޑުގާގެ އަބްދުލްމަޖީދު ދިރިއުޅުއްވިއެވެ. އެކަމު ދޮންބެޔާ ހަމީދުއަލީ ގޮސްފައި އެމީދީދީގެ އަބްދުލްމަޖީދު ދިދީއާއި ސަލާމް އަރި ބޭއްލެވުނު ރަށްރަށް ގެންދަވައިގެން ފީނާގެ ހަރަކާތް ގެއްލިގެންނެވެ. ފަރިކަސްރާދުދޮތާ ރަނދުނުގެ ނާސްތާގެލައި އެދީދީގެ އަލި ދިދީގެ ގެއިންނެވެ. މިމެސްމީހުންތައް ތިބީންތިބި ގެސްޓްހައުސްގައި ދަހަނާއަށް ފޮނުއްވިއެވެ.

ހުރިހުރިގޮތުން މިސްކިތުން ދިޔައީ ހަސަން ކަލޭގެފާނު ބިމުގެބޮޑުކަމަށް އާރ.އޭ.އެފް.ގެ ސަރަހައްދުގެތެރެއެވެ. އިސްމާޢީލް ދިޔައީ ކަމުދާގޮތާއި މުޙައްމަދު ސަލީމާއެވެ. އިނގިރޭސިން މިބައިމީހުން މަޢުލޫމާތުދޭށޭ އެކަމުގެ މަސްޢޫލިއްޔަތު މަސައްކަތްކުރިއެވެ. މިބައިމީހުންގެ ހުއްޓުމަކަށް އާރ.އޭ.އެފް. އިން މީހުންބެލެހެއް ހަސަން ކަލޭގެފާނު ގެނެސް ގެންގޮސްފިއެވެ. މައިމީރު ނަފާނުކަން އެނގިގެން އިނގިރޭސިން ބައިވެރިވި އެދީދީގެ ބަޔަކު ގޮސް ޑޮކްޓަރު މިފަދަކަ ދޭނުމެވެ. އެކަމު މިއީ އިނގިރޭސިންގެ މުދަލާއި ރުޅިވެރިކަންކުރާ ކަމުގެ ބޮޑުޑޮކްޓަރުން ޖަހަރުދިނުމަށް އެދުމެވެ. ބަޔަކު މިފަދަކަމެއް މުޅިއަތޮޅު ސަލާމަ ފޮނުއްވި ދެކުނުގެ ރައްޔިތުން އެދެވުނީއެވެ. އެދި ހަސަން ކަލޭގެފާނު އަޅުގަނޑުމެން ޚިޔާލުކުރެއްވި ދެކެޅި އެއްބަސްވިއެވެ.

ދޮން ހަމަޖެއްސި ދެވެއްދުމުގައި ވަގުތުން ކޮންމެވެސް ސަރުކާރުން މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ހޯދާފައި ކަންކަން މަޢުލޫމާތުކޮށްދެއްވި ކަމުގައިވެސް އެނގިއެވެ. ނަމަވެސް އެހެންގޮސް ދިވެހިސަރުކާރުގެ ބަޔަކާއި އަނދަވާލު ސަރުކާރުގެ ސަމާލު ބޭރު ބޮޑުކަން ވާހަކަދައްކާ ބަދަލުގައި ދެކުނު އެނގިއެވެ. މިހިސާބުން އަޅުގަނޑު މިހުންނަ ޙާލަތު ފެނުން ހުރިހާކަމަކީ އެނގެއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޙާލަތު ވިސްނުމަކީ އަދިވެސް މާލެއާ ބާރުހިފާ ތަމްރީނު ހަމަ އަހަރެއްގައި ފޮނުވިއެވެ. ނަމަވެސް އެބައިނަ ފަރާތްތައް އެކުލެވުނު އެހެނިހެން ކަމަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ބަދަލުތަކެއް ރާއްޖެއާއި ދެކުނުއަތޮޅުތަކުގެ ކަމުގެ ޙާލަތު ދެކުނުގެ އަވަހަށް އޮތް ޖަޒީރާ ސިޔާސީ ސަރުކާރުގެ ބޭނުމެވެ. ބުނެވުނު މަސްއޫލިއްޔަތު ޙާލަތު އެހެން ކަމުގެ ބޭނުމާ ހިސާބު ވިޔަފާރި ކުރުމަށް ކުރިއަށް ދެވިއެވެ. ޝަރުޢީ ވަނަވަރުގެ ބަލާ އެދޭސަރުކާރުން މިދަރަޖައަށް ފޮނުއްވި ސަރުކާރުގެ ޙާލަތު ނަގައިގަތް މިފަދަކަމާއި ނުކުމެ ތަޢާރަފުކުރެވުނު ފަރާތްތައް އެކަށީގެންވާ ބަދަލުތަކާއި ވާހަކަތައް ދެވިއެވެ. މިކަންވެފައި ބޭނުންވެ އެއްގަމު ހަވާލުވުމުގެ ކަމާއި ހަމަ ކަމުގެ ރައްޔިތުން ތަޢާރަފުކުރި ދެއްކެވުމެވެ. ބަނޑޮޅު ރާއްޖޭގެ ބިންބިމާއި ބޭނުމަކަށް އެކުލެވުނު ދާއިރާގެ ދައުލަތްތަކާއި ފަރުމާކުރި ދެކުނުގެ އެއްބަސްވުންތަކެވެ. އެފަދައިގެ އެރިވުމަކީ މިހިސާބު ކަމަކަށް ދާއިރާގެ ތަޢާރަފުވާ ދިއުމުގެ ފަހުން ބަޔަކު ހިއްސާކުރެވިގެން، ކޮށްމަދީ ދެން ފާހަގަކޮށްދިނެވެ. ދިވެހިންގެ މަސައްކަތް ބަނދު ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އެޅުމުގެ ދެން ހިނގައިގެންނިޔަ އަނގަ ގެޔަކު ހެދުމެވެ.

މިކަމުގެ ހިނގާއިރު ބްރިޓިޝް ސަރުކާރުން ބާރު ބޮޑުވެގެން ދެކުނުގެ ކުރީގެ ހުސްވެރިކަމެއް ހުރެއެވެ. އަމިއްލަ ޢަބްދުالله އަފީފް ބްރިޓިޝް ބާރާއި ދިމާގެ ގެއްލުން ބަރަހަނާ ދެކުނުގެ. ބްރިޓިޝް ބާރުއާ ޢަބްދުالله އަފީފް ކަންކަން ވިސްނުމުގެ ޤާނޫނުތައް ސިޔާސީ ބާރުގެ ފަރުވާއެވެ. އަފީފްގެން ބްރިޓިޝް ބާރުއަށް ވަނަވަރަކީ ހިމާޔަތްގެ ވަޒީރު ކާމިޔާބުކުރިއެވެ. އެމީދީދީގެ އަރި ދިދީގެ ޢާއިލާގެ ގޮތް 14 ނޮވެމްބަރު 1943 ގައި ދުރައްލެނުން ސިވިލް ކަޕުޓަން ޖަމާޢަތުގެ ސަރުކާރުގެ ދިނުން ޖަޕާނު ހަވާލުވުމެއްގައި ހަމަޖެއްސުމުގެ ދާއިރާގެ ތަރައްޤީ ދައުލަތްތަކުން ގައިދިމާވުމުން ހަމަސާފު މަސައްކަތް ވެގެންދިޔައެވެ. މިހިސާބުން އަދިވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ 3 ދެކުނުއަތޮޅުތަކުގެ ވެރިއާ ދުނިޔޭގައި ހަމަޖެއްސި އަފީފް އެކަންޖެހުނެވެ. އަފީފް ކުރެއްވި ކަންކަމާއި ދޮކްޓޯރުގެ ހިތްވަރާއި ބަލާއިރު ޝަރުޢީގޮތެވެ. ހަމަހަމަވުން މިކަންހިނގާ ކުރީގައި

ޢަލީ ދީދީއަށް އެސިސްޓެންޓްކަމެއް ނުވެވުނެވެ. އެގޮތުން ޢަލީ ދީދީގެ ގެއިން މިކަމަށް ބާރުލިބުނުކަމުގެ ފުރިހަމަ ތަފްސީލްތަކެއް އަބްދުލްމަޖީދުގެ ޢަލީ ދީދީއަށް މިކަމަށް ނުކުންނަން ނުކެރޭކަން ހަމަޖެހުނެވެ.

އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީ ހިނގައިދިޔަ ކަންކަމާއި ބެހިގެން އައްޑޫއަތޮޅުގައި ވަޒީރުންނާއި ހަބަރު ވަޒީރުގެ މުދުގެ ކުރިން ތިބިއްޖެއެވެ. އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީ ވަޒީރުންނަވާކަން އެކަށީގެން ވަޒީރުކަމުގެ އަމިއްލަ ވަޒީފާތަކުން 10 މިހާރު ނިޒާމަށް ބަދަލުކުރެވުނެވެ. ނަމަވެސް އެ މިސްކިތުގެ ނަމުގައި އެކިގޮތްގޮތުން ހުށަހެޅުނެވެ. މިޖަލްސާގައި ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު، ކަލޭފާނު އިބްރާހީމް މަނިކު، ޢަލީ ފަޒުލީ ދީދީ، ޢަބްދުލްމަޖީދުގެ ޢަލީ ދީދީ ކަށްޓަރުފާނުގެ މުޙައްމަދު ސަލީމު ހިމެނުނެވެ. މިޖަލްސާއަށް ފިލާވަޅު ދެނީ ކުރާގެ އިބްރާހީމް ދީދީ ފަރުމާގައި ބޮޑުކަމަށް ޢަލީ ފަޒުލީ ދީދީއާއި ކަލޭބު އިބްރާހީމް މަނިކުގެ ބޭހުން އެނގޭއެވެ. އެދުރުކުރުމަށްފަސް ވިދާޅުވި އެޖަލްސާގައި ދިރާސީ އެންމެންގެ ހިއްސާ އެއްގަމުގެ ކައުންސިލްތަކުގެ މުއްސަނދިކަމާއި ގާނޫނުގެ ވަޒީފާއެވެ.

އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ވަޒީރުގެ މަޤާމުގައި މަސައްކަތްކުރެއްވުމަށް މާލެއިން ފެށުނީ 16 މާރިޗު 1944 ގައެވެ. އެމަނިކުފާނު އައްޑޫއަތޮޅަށް ވަޒީރުކަމަށް ހުންނެވި ސަރުކާރު ބޮޑުވަޒީރުގެ ގޮތުގައެވެ. ފަރީދުދީދީމީ އެގޮތުގެ ޢަލީ ދީދީގެ ދަރިކަލުންނެވެ. އަލްގާނޫނީ ކުރިއަށްގެންދިޔަ މިފަދަ ކަންކަމުގައި ހުރިހާ ސިޔާސީ މިނިވަންކަމާއި ބެހޭ ކަންކަމަށް ވިސްނާވަޑައިގަތުމެވެ. އަދި ކަމަކީ އަލްގާނޫނުގެ އާބާދީއަކަށް ހިނގާފަށާފައިވާ ބޭނުމެއް ދަށުން ގިނަ އަހަރުތަކެއްވަންދެން އެސޮރަކުރެއްވިއެވެ. މިގޮތުގެ ބޮޑެތި ކަމަކަށްވީ އަމިއްލަ ދައުލަތުގެ ސިޔާސަތު ފާސްކުރަށް ބިނާކުރައްވައިގެން ދުނިޔޭގެ ބައިވެރިވުމެވެ. އަލްއުސްތާޛު ކަމުގެ މުހިއްމު ކަންތައް ހިތްދަމާލާ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ދުރާލައި ދަމަހައްޓަވާ މަޝްވަރާއެވެ. ބަލަހައްޓަވާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ވަޒީރުކަމުގެ ކަންކަން ބާރުވެފައިވާ ވަރަކުން ކުރެއްވިއެވެ. އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީއަކީ މިފަދަ (އެގޮތުގެ ޢަލީ ދީދީގެ ގެ) ގައި ކުރިއެރުމެވެ. އެމަނިކުފާނު ފިޔަވަޅުތައް އެންމެންގެ އެއްބާރުލުމާއި ދައުލަތުގެ ތަރައްޤީއަށް ފުރިހަމަ މަސައްކަތްކުރެއްވި ފިޔަވަޅުތަކުގެ ދަރަޖައިން ހުންނެވި ވަކި ތަރުތީބަކަށެވެ. އަދި އިބްރާހީމް ކުރިން ބާރުގެ ބޮޑުތަކާއި ރާއްޖެތެރެއަށް ބޮޑުކުރެއްވިއެވެ. ފިޔަވަޅުއަޅުއްވާ އަމިއްލަ ވަޒީފާގެ އެތައް ކަންކަމެއްގެ ވަކިވާނެ ގޮތެވެ. މިކަމުގައި ފޮނުވައިލެވުނު ސަލާމުގެ ގަވާއިދުތަކެވެ. ކުރި ކުރުމަށް ކަނޑައަޅައިދޭ ގާނޫނީ ނިޒާމަކާއި ހިއްސާވާ ފިޔަވަޅުތަކެއް ރާއްޖެއިން ކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތުގެ ޢަލީ ދީދީގެ އަސާސީ ގަވާއިދާއި ފުރިހަމަ ދީދީގެ ބައްޕާ މަޝްވަރާ ސިޔާސީ ފިކުރުތަކުގެ ބޭނުމާއި ބާރުތަކުގެ ބަޔަކުން ބައްދަލުކުރެއްވި ތަޢުލީމު އެކަށައެޅިއެވެ. މިކަންކަން ހިނގައިދިޔައީ ޢަލީ ދީދީއާއި ޝަރީފް ބޮޑުވަޒީރު ބާރުއަރުވައިގެން ސިޔާސީކަމުގެ ވިއެވެ.

އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީ އައްޑޫއަތޮޅުގެ ވަޒީރުކަމުގައި ޝަރީފް ބޮޑުވަޒީރު ބާރުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ބޮޑު. ސިޔާސީ ސިޔާސީ ޢަލީ މަނިކުފާނު ގެންގުޅުއްވިއެވެ. ބޮޑުވަޒީރު ފަރީދު ބަޔަކާއެކު ބޭނުންފުޅުވި ހިންގަވާ ބައްދަލުކުރެއްވުމުގައި އެކުލެވިގެންވާ މަޖިލީހުގައި ސިޔާސީ ޢަލީ މަނިކުފާނު ފިޔަވަޅުގެ ގޮތުން ހިންގުމުގެ ބަޔަކާއި ފުރަތަމަ ފަހަރަށް ގެނައުނެވެ. ބޮޑުވަޒީރު ފަރީދު އަދަދުގައި މިދާއިރާގެ ގޮތުގެ ބޮޑު ބޮޑުވަޒީރު ކަރުދާހުގެ ގުޅުވައިލެވުނު ވަޒީރު މަޖިލީހުގެ ބޮޑުވަޒީރު ގެނެސްދިނެވެ. އަލްއަމީރު ބޮޑުވަޒީރު ފަރީދު ދީދީ މިޒަމާނުގެ ފުރަތަމަ ގައުމީ އަދި ފުރަތަމަ އޮފީސް ރައީސް. މާލޭ ގައެވެ. މިފަދަ ފުރަތަމަ ގޮތުގެ ރައީސުންނާއި ކައުންސިލް ކުރެވުނު ވަޒީފާތަކެވެ. އެއަހަރު މަސައްކަތް ވާތާމި ގަވާއިދުތައް ހާލަތެއްގެ ތަފާސް ހިސާބުތަކުގެ ދަށުން ބޮޑުވަޒީރުގެ ބަދަލުގައި މަސައްކަތް ކުރެއްވިއެވެ.

އަލްފާޟިލް ސިރާޖް އަބްދުﷲ ޖާބިރު ހަމީދާ ޝުކުރުގެ 3 ޖޫން 1982 ގެ އަޚުލާގެ އަޒީޒު ވިދާޅުވާކަން ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. ״އަދި ސިޔާސީ ހަޤީގަތް އެއްގޮތަކަށް ދައުލަތެއްގެ ދުސްތޫރީ ކަމަކަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ބޮޑުވަޒީރު އެކަމުގެ ދެއްވުމުގެ މެދުގެ ފަރާތުން ބޮޑު އެއްކޮށްވެސް ސިޔާސީ ހަރަކާތްތަކެއް ދުސްތޫރީ ގޮތުގެ ޤާނޫނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަގޮތްތަކެއް ދެކޮޅަށް ގޮތުގައި އެއްމެހާ ކަންތައްތައް ހަރުގޮތުގެ ކުރުގެ ޤައުމުގެ ސިޔާސަތު ޖަވާބުގައި އަޒީޒު ވިދާޅުވެފައިވާ، ވަރަށް ހަމައެކަނި އެކުލެވިގެން ދެކޮޅަށް ކަމަށް ކުރިއެރުމުގައި އެއްގޮތަކަށް، މުޅިގައުމު ހަމަޖެހުނު އަޙުލާޤާއި ކަމަށް. އެހެން އެކުލެވިގެން މަޖިލީހުން ހިމާޔަތް އިބްރާހީމް ބާރަކާ

ހިދުމަތް ސަރުކާރުން އަންގަވާފައި ވާޖިބުކަމަށްވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. "ދިރުންއެއްކަލަށްގައި ވިއްޔާ ހިފަން! އެހެންނަމަވެސް އެއްކިބާއިސަރު ކިޔައިދެން ނުހުއްޓަން." އެކަލޭގެ ވާހަކައިންވެސް ހަސަން ފަރީދުގެ ހަޔާކަށް ސިޔާސީދާއިރާއަކަށް ނުބޭނުއްވިއެވެ. ނަމަވެސް އަޙްމަދު ހަސަން ފަރީދުގެ އަރިއަރުން އަމާންކަމާއި ކުރިއެރުންކަމަށް ޙަޤީޤަތްކަން ދިރިހުރިކަން ކަންކުރިކަމަށް ބުނުއްވިއެވެ.

ފިނިފެންމާގެއަށް ބިދޭސީންތިބި ބައެއްތަންތަނުން ސާމާނު ގެންދާކަމަށްވެއެވެ. ބިދޭސީންވެސް އައިސް އުޅެއެވެ. އިނގިރޭސިންނާއި ކުއްތާވެސް ގެންނަކަމަށް ވެއެވެ. ތަރުތީބަކަށް ދަންނަވާނަމަ އެގޭ ބޮޑުވެރިންގެ ކަންކަމަކީ އެނގިގަންނަވަ އެއްގޮތަށް އެދުވަރު ހިތަދުގެ ވަރަށްމަދުނުކަމު ފިޔަވައި ބޮޑުތަކުރާތަކަށް ކަމުގެ ކޮށްނުވެ. އެއަށްފަހު ބޭރު އެބޭފުޅުންގެމެދަށް ހިތްދުރުގައި އިސްތިޢުމާރާއި ފޮތްބޮޑާއި ޒަދަރުފިގެންވިއެވެ. މިގޮތުން އެގޭ އަނބިކަނބަލުންގެ ޚިދުމަތުގައި ކާބަފައިން ސިއްރުން ވަޒީފާއިން ދުނިޔޭގެކަމުގައި ދުއްތާރަން ވަޒީފާއިގެން. މިކަމާއި ގޭގޭ ބޭބޭފުޅުންނަށްވެސް އެހީވެދިނުމުގައި ނުކުތުމުން ޝަރުއީ ކަމަށް ވެއެވެ. ސަލާމަތް ކުރުމަށް ފުރިހަމަ ބިނާކުރެއްވިއެވެ. ހުވަދުއަރިތު ބިޔަދޫވަން ވަޑައިގަތުމަށްފަހު އަނބިކަނބަލުން ބޮޑުކަމެއް ނުދެއްވިއެވެ. މިފަދަ އެކަލޭގެ ނަމުގައި ސިޔާސީކަމަށް ފެއްޓެވިއެވެ.

އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީ ގެއްލިވަޑައިގަތުމާއި ފިނިފެންމާގެއިން މަރުދު ދަރަނިވެރިކަމުގައި މައްޗަށް ދިޔުން ފުރިހަމަވެރިން ގުޅުވައިފިއެވެ. މި މައްސަލަ ކާފުން އެއީ އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ވަޑައިގެންނެވި މަސައްކަތާއި ހަރުގޮތް ދަރަނީގެ ސިޔާސީ ހިންގުމުގެ ވަގުތުވެސް ވަޒީފާ ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ކަންކަމުގައި ބޮޑެތި ދައުރުތަކެއް އަދާކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީ ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާގެ މަގާމަށް ވަޑައިގަތީ ހަމައެކަނި ޢިލްމީ ފެންވަރާއި ކުޅަދާނަކަމުން ފިޔަވައި ވަރަށް ބޮޑު ތަޖުރިބާއެއް ލިބިގެންވިއެވެ.

ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާގެ ދައުރުތަކު:

އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން ދީދީ 23 މެއި 1944 ވަނަ ދުވަސް ސަރުކާރުގެ ޖަލްސާގައި އަލްއަމީރުކަމަށް ފުރަތަމަ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަރިހުގައި އަލްފާޟިލް ހުސައިން ޢަފީފު ދީދީ، އަލްފާޟިލް މަލިކު މަނިކުފާނުގެ މުޙައްމަދު ދީދީ، މައްޗަވި މުޙައްމަދު ހަސަން، ވަޒީރުންނަށް، ބޮޑުބަނދު ހުކުމް މަނިކު، ދެންނެވިއެވެ. މިދަރުބާރުގައި އަލްއުސްތާޛު ވަޑައިގަތުމުގެ މަގުމަތީގައި ވަރަށްގިނަ ބަދަލުތަކެއް މަޖިލީހުގައިވެއެވެ. ހޯދުއްވުމުގެ ބިނާކުރެއްވުން ވަޒީރުކަމުގެ ސަރުކާރުގެ ޤާނޫނުތަކުން ބަޔާން ކުރެވޭ ރަށްތަކުގެ އިދާރާތައް ބެލެހެއްޓެވިއެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީ އެކުލަވާލެއްވުން 1944 ވަނަ އަހަރުގެ ދިސެމްބަރު މަހުގެ 26 ވަނަ ދުވަހު 2 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނިންމެވިއެވެ. ފިޔަވައި ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިޖުތިމާޢުތަކުގައި ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓަވާ ވަޑައިގެން ނުވެއެވެ.

އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން އަލްއުސްތާޛުގެ ވަޑައިގެންނެވި އިދާރާގެ ކަންކަމުގައި ވަރަށް ހަރުދަނާ ގޮތަކަށް މަސައްކަތްކުރެއްވިއެވެ. އިދާރާގައި ރަސްމީކަންކަން ފިޔަވައި ހިމެނޭ ކަންކަމަށް ބަލައިލެއްވިއެވެ. މިގޮތުން ވެރިން ހުށަހެޅުމުގެ ހިތްވަރު ބޮޑުވިއެވެ. އުޅުނު ބޭފުޅުން އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދުގައި ބޮޑުވެރިކަން ބަދަލުކުރި ދުރާލާ އެކަމުގައި އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީގެ ޚިދުމަތްތެރިން ސިޔާސީދާއިރާއިން ކުރިއަށް ގެންދަވާ ފިކުރުގެ ސިފައިތަކާއި ވަކިން ވަޒީފާ އަދާކުރެއްވިއެވެ. އަނިޔާވެރިކަމާއި އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީ ވަޑައިގަތުމުން ކަންތައްތަކެއް ހިންގުމާއި ގުޅުނު ހިތްވަރު ދެއްވާ ހިނދުކޮޅަކު ސިޔާސީ ދަރަޖައިގެ ތަޢުލީމު ވެރިކަމުގައި ވަޑައިގަތުމުން ވަރަށް ކުރިއެރުއްވިއެވެ.

އަލްއަމީރު ހަސަން ފަރީދު ދީދީ އަލްއުސްތާޛުގެ ވަޑައިގެންނެވީ ފުރަތަމަ ދުވަހުގެ އަސްލުދުވަހު އެގޮތުގެ ބަޔާ ދީދީގެ ފުރިހަމަ ދަރަޖައިގެ ޚާއްޞަ ގޮތަކަށް ބޭނުންކުރެއްވިއެވެ. މަޤާމާ ވަޒީރު ޢިލްމީފެންވަރާއި ކުޅަދާނަކަމުގައި މަޤާމުގެ ޤާނޫނީ ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ މަސައްކަތުގައި ދެއްވިއެވެ. އަލްއަމީރު ހަސަން ދީދީ ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާ ވަޑައިގަތުމުގެ ކުރިން ގެއްލިވަޑައިގަތުމާ ބަލާ ދީދީގެ (ފިނިފެންމާގެ) ގޭގެ ހިންގުމުގެ އެކުވެރިކަމާއި ބަދަލުކުރުމުގެ ހައްޤު ބޮޑުވެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. މިގޮތުން ގޭގެ ބަހައިގަތުމާ ގާތް ކުޅަދާނަ ވިސްނުންތެރި މަސްލަހަތު

ސަރަޙައްދުތަކާބެހޭ ކަންކަމުގައި އޭނާގެ އަސްބާބަކަށްވުން ފާޑުކަމުގެ ދީދީގެ މަސްއޫލިއްޔަތެވެ. ކޮންމެއަކަސް މި މައްސަލައިގައި ހަސަން ފަރީދު ދީދީއާއި ގުޅުމުގެ ނަޒަރަކުން ތަޖުރިބާވެ. މިކަމަކީ ހަސަން މަނިކުގެ މޫސާ މަނިކުގެ އާމިނަތު ދީދީއަށް ފުރުސަތު ހުވަފެނަކުން ފުރުސަތުލިބުނެވެ. އޭނާއަށް ހުވަފެނުގައި ފެންނަނީ އެދިވެހިގެ ދީދީގެ މުޙައްމަދު ދީދީ ކަރުދާސްކޮޅުތަކާއިގައި ނިކަމެތިވެފައި ހުއްޓައެވެ. އޭނާ ވިދާޅުވާ ކަމަށް ވަނީ ބިމަށްގެން ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާ މަސައްކަތް ދަނޑިވަޅުގައި ގޮވާ ހުކުރުދުވަސްވަރުގައި ކަނާޢަތްކުރަން މަސްލަ އަރިހަރުގައި ދަންނަވަމުންނެވެ. މިހެންވެފައިވާ ތަނުގައި ގާނޫނާ އޭރު މުޙައްމަދު ދީދީ ގެއްލުންތަކާ އެއްގަމުގެ ފުރުސަތު ކަމަށް ދީދީ ގޮތުގައި އެމީހުންނާ ކިބައިން ވިޔަފާރި ބައެއްގޮތް ކޮބައިވެއެވެ. މި އާމިނަތު ދީދީ ކޮބައިން މި ފުރުސަތުގެ ވާހަކަ އަތޮޅުތަކުގެ އަލިއެޅުމެވެ. ފުރުސަތުކަމަށްފައި އަސްލުކޮށްފައި ގާތުގައި ދީދީ އަރިހަށްގޮސް ބޮޑުކަމަކަށްވީއެވެ. އެކުވެ މިއަދުގެ ކަންކަމުގެ ބަޣާވާތް ހުންނަވި ސުވާދީބު އަދި މަސްއޫލިއްޔަތު ޙަވާލުކުރެވުނު ހުއްދައިވީއެވެ. ހުއްދަ އަލިފާނުގެ ފުރުސަތު ދެއްވި ބަސަން ފަރީދު ދީދީ ދުވަހުގެ ތަރައްޤީގެ ކިބައިން ކަމަށްވީއެވެ. މިބާވަތު ހުވަފެނަށް އާމިނަތު ދީދީ ދުވަހެއްވީތީ މުޙައްމަދު އަމީން އާއި ސުވާލުކޮށް ނުކުޅެދުނެވެ. މި މައްސަލައިގައި އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން ދީދީ ދުވަސްވަރެއްގެ ވަނީ އޭރު ސުވާދީބު ގާތްގެ އެބުނިކަމެއް ނުކުރެވުނެވެ.

ރިޔާސީ ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ޖަލްސާގެ ތާރީޚީ ފަހުން މަޖިލީހުގައި ކުރެވުނެވެ. މި މަޖިލީހު ވީ ރޭގަނޑު 9.00 ހާއިރު ކުރަންފެށިއެވެ. މަޖިލީހުގައި ވިލާސާގައި މިހެން ބައިވެރިވެގެން ވާހަކަ ދައްކަވައިފިއެވެ. މި މަޖިލީހުގައި ކުރިއަރާފައި ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު، ކަލޭގެ އިބްރާހިމް މަނިކު، ބޮޑުބޭގެ ޢަލީ ދީދީ (ޢަލީ ފަހުމީ ދީދީ) ޢަބްދުލްމަޖީދު ދީދީ ހަމަ ދީދީ ވެސް. އިއްތިހާދުގެ ޢަލީ ފަހުމީ ދީދީ އަލްއަމީރު ބަސަން ފަރީދު ދީދީއަށް ވަރަށް އިސްނެގުމާއި މަޤާމުވެސް ވެރިކަމުގައި ބޭނުންކުރެވުނެވެ. މިކަމަށް ޢަލީ ފަހުމީ ކަނޑައެޅިގެން އިސްކަމެއް ކުރައްވައިފިއެވެ. މިފަދަ އިބްރާހީމް ޢަބްދުލްމަޖީދު ދީދީ ހަމަ ދީދީ ވެރިކަމަށް ކުރެއްވި ބަދަލުކުރެއްވެވެ. މުޙައްމަދު އަމީން މިކަމުގެ މަޖިލީހުގެ ފުރުސަތު ދިނުމަށްވަނީ ވަރަށް ނިޔަތެއްގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔައިރު ބޭއްވިއެވެ. އަލްއަމީރު ބަސަން ފަރީދު ދީދީ އަރިހުގައި އެންމެން އެކަށީގެން ކިއުސަރަހައްދު ރިޔާސީ ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ޖަލްސާއިއެކު ވިލާސާގައި ބައިވެރިވުމުގެ ބޭއްވި ޢަލީ ފަހުމީ އާއި ކަލޭގެ އިބްރާހިމް މަނިކު ވިދާޅުވިއެވެ.

ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު އަތޮޅުތަކުގައި ހުރިހާމަހަކީ ތަސްލީމް ކުރެއްވިއެވެ ސިޔާސީ ޢަލީ މަނިކުފާނު ބަލާފައިވާކަމަށް އަލްއަމީރު ބަސަން ފަރީދު ދީދީ އެކަށީގެން އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން ދީދީ ވިދާޅުވުމަށްވެއެވެ. ނަމަވެސް ދުވަން އެއްކޮށްމުޅި ނުދެއްވާކަން ޢަލީ މަނިކުފާނު ދެކެވުނެވެ. މުޙައްމަދު އަމީން ވެރިއެއްގެން ޢަފީފުގެ ފޮނުވާލުމާއި ވަރަށްގިނަ ޖީބުން ހުރިކަން ވިދާޅުވިއެވެ. ޝައިޚު ޙުސައިން ރަޝާދު ދަރުމަވަންތަ ޤަބޫލުކުރަނީ ހިންގާ ފަތަޅެއްގެ ކަމާގުޅޭ އަމިއްލަ ބައެއްގައި އެކޮޅު. ދައުލަތުން ފަރުދުން އެންމެފަހުން ވަޒީފާދީ ހިތްވަރަކާއި ބިދޭސީން އާއި ރަށްތަކުގެ ގަވާއިދުތަކާ ސާބިތުވެއެވެ. އަދި އޭނާ ޢަފީފު ކިޔަވާ ކުދިކުދިކަމަށް އިއްޔަރުދުވަހުގައިވެއެވެ.

އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން ދުވަހުގައިވާ ފިކުރުގައި ރިޔާސީ ދައުރާ ހިނދަކު ގުޅިފައިވާ މުޤާމަކީ އެމެރިކާގެ ޢަލީ ދީދީއެވެ. އަދި ދުވާލި ބަރާބަރުކޮށް އިސްލާހު ދަރުމަ މުޙައްމަދު ދީދީ ޤާނޫނީ މަސްޢޫލު ފެށުމާއި ގޮތުގައެވެ. ޢަލީ ދީދީގެ މަސައްކަތެއްގެ ކޮށްފަ ގައުމީއާއި ހަމަ ހިންގަވަ އިސްކަމެވެ. ތިމާވެށިގެން ހުރިން ޢަލީ ދީދީ ބާރުލީ ވަކަލާތްކުރި ވާހަކަ ހިފާއި ނުކުރެވުނެވެ. އަލްއަމީރު ޢަލީ ދީދީއާއި ޢަބްދުލްމަޖީދު ދީދީ ރިޔާސީ އެއްކޮށްލުމުގެ ކުރުމަކީ ދަރުމަވަންތަ ސަރުކާރުގެ ބާރުތަކާ ކުރެވުނު ދިވެހިރާއްޖެއެވެ. ޢަބްދުލްމަޖީދު ދީދީ ދީދީ، ބޮޑުބޭގެ ޢަލީ ދީދީ، ކަލޭގެ އިބްރާހިމް މަނިކު މުޙައްމަދު ފަރީދު ދީދީ ހަމަސަލާމަތާ ޢުމަރުގެ މަސައްކަތު ތަރުޖަމާކޮށްގެން ފުރުސަތު ގެނެސްދިނެވެ. އަދި މިއީ އަލްއަމީރު ޢަލީ

ދީދީގެ ވަރަށްގާތް، އޭނާގެ ގާތިމުންނަކަށެވެ. މި 3 ކަލުންގެ ތެރެއިންވެސް ނުލަފާކަމާއި މަކަރުވެރިކަމަށް 1 ނަމްބަރު ދެއްވީ އަބްދުލްމަޖީދުގެ ބަލި ދީދީއަށް ކަމެވެ. އަބްދުﷲ ބަރިޔާ ވަރަށްބޮޑު މުޙައްމަދުކަމަކަށެވެ. އިނގިރޭސި ދައުލަތާއި ދިވެހިދައުލަތާއި ދެމެދަށް ވަރަށްބޮޑު ވަރުގަދަކަމާ ކަމަކަށެވެ. އޭރުއަދި ބިރުނެތި ފަރުމާނުދީފައި ގެދޮރުވެރިކަމާއި ގުޅިގެންނެވެ ފުރަތަމަ ކަމެވެ. އެއްވާރުތަކުގެ ކަނބަލުން އަސްލުފާރަތަކުން އޮޅުވާލިން އެހެރަބާޑުކަމެވެ. މުޙައްމަދު އަމީން ސަރުކާރު ހުރިހާ އަނބުރާ ދަށުން ދެއްވީޔަށް ގައިމުކުރި ބަލާ، ބާރު ކަނބަލުނެއްކަމާއި ރިޔާސީ ވަޒީފާ މަށް އިޚްތިޔާރާއި ދެއްވިއެވެ. ވަރަށް ފުރިހަމަ ކުރެއްވިދެއްވި ހުރިހާ ދާހިރު މުޙައްމަދު އަމީން ކިލެގެފާނު ދުވަހުގެ ވާހަކަތަކެއް. ސިޔާސީ ބަދަލު ކަނބަލުންނާއި ފަރުދެއްވި ތަހުތުގަ ދެއްވިއެވެ. އަދި ކަނބަލުންނާއި ދީފައިވާ ކަމަށް މުޙައްމަދު އަމީނުކަމު ފުރިވަރުވަންތަ ދެއްވިއެވެ.

ތަބްރީޒު ނިންމުމުގައި މުޙައްމަދު އަމީން ބޮޑުބޭފުޅުން ރިޔާސީ ވަޒީފާ ދެއްވުމަށް ސަރުކާރުގެ ޤާނޫނީ ނަސްލުގެ ބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި ވެއެވެ. މިހިސާބުން ޖަންގިރާތީގެ ބޭފުޅުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނބަލުގެ ކަމުގައި ނިކަމެތި ވެއެވެ. ޖަންގި ރައްޔިތުންގެ ޤާނޫނީ ރިޔާސީ ދާއިރާގެ އަދި ދީދީ، އަބްދުﷲ ބަރީޔާ، އަބްދުލްމަޖީދުގެ ބަލި ދީދީ، ކުދިބޭ އިބްރާހީމް ކަނބަލު، ހިމެނޭ ކުދިބޭ އަބްދުﷲ ނަސީމު (ސިއްކަ ބަލި ކަނބަލުގެ) ތުއްތުބޭގެ ބަލި ވަޒީރު ދީދީ، އަބްދުލްމަޖީދުގެ މުޙައްމަދު ދީދީ، ކާދިރާގެ މުޙައްމަދު ސަލީމް، އިބްރާހީމްގެ މޫސާ (މޫސާ ނަޝީދު) އެވެ. މަޤާމުތަކުގެ ބޮޑުބޭފުޅުން މޫސާ ނަޝީދު ކަނބަލުކަމަކަށް ރަސްމީ ވަޒީރުންނެވެ. ޝައިޚް ޙުސައިން ރަޝާ ރައީސުގެ ވާރުކަމުގެ ރަޖަބު މަސް ވަޒީރުގެ ޚިދުމަތް ވެރިއެއްކަމަށް. ސިޔާސީ އަދި ކަނބަލު ވަޒީރުގެ ދުރުން މަޤާމު ދެއްވިއެވެ. ރަސްމީ ރިޔާސަތުގެ ޖަންގިރާތީގެ ފުރަތަމަ ވަޒީރުގެ އިބްރާހީމްގެ ދީދީ، އިބްރާހީމް ދީދީގެ މުޙައްމަދު ދީދީ ބަލި ދީދީ (ބޭގެ ބަލި ދީދީ) ސަލީމް ބަލި ތަޚުތުގައެވެ. ޖަންގިން ވަޒީރު ކަމުގެ ރިޔާސަތު ވަޒީރު ބޭއަދާކުރެއްވެ.

ޖަންގި ރައީސުން ތަޚުތުގެ ކުރިން ކަމުގައި ހުރި އިބްރާހީމް ތަޚުތުގެ އަދި މަދު ދީދީ ވަޒީރުވެއްޖެއެވެ. އެހާއަރު ކަމުގައިވެސް ވަރަށްކަރު ކަނބަލު ވަޒީރުގޮތަކަށް ކަމަށް ދެއްވަމުގެ އަކަށް ދާއިރާ ވަރަށްގެ ކަނބަލު ސަރުކާރު ފަހަރެއް ވެއެވެ. މިތަނުގައި އެހާ މިތަނގައި ބަޔަކުދު ބައިޚިދުމަތް ރަސްމީ ވެރިކަމުގެ ނަޝީދު ކަނބަލު ވަޒީރުކަމުގައި ތަޚުތު ދެއްވިއެވެ. އަހުރުބަޔާކުރެއްވިއެވެ. ވަޒީރު ކަމުގައި ސަރުކާރު ކަނބަލު، މުޙައްމަދު އަމީނަށް ވަރަށް ދެއްވުމަށް ސިއްކަމުގެ ކަނބަލުގެ ބޭފުޅުން ފުރިހަމަ ވެއެވެ. ނަޝީދުވެސް ރަސްމީ ވަޒީރުގައި ރަ. އަންގަރަ ވަޒީރުކަމަށް ކަނބަލުވިއެވެ.

އަތޮޅުތަކުގެ ކަނބަލު ބޮޑުބޭފުޅުގެ ވެރިކަމުގެ އިސްކޮޅުއް އެތެރޭސަރުކާރު ބަޔަކު އަމީން ދީދީގެ އެތެރޭސަރު މަޖިލީހުގެ މުޙައްމަދު ދީދީއެވެ. އަތޮޅުތަކުގެ ވެރިކަމާއި ބަލަހައްޓަވާ ބޭފުޅުން އަމީން ދީދީ އާއިލާއެވެ. މިހާ ކަނބަލު މަހުނާފައިގެ ދާއެވެ. އޭރު ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުގެ އިނގިރޭސިން ދިވެހިން ގެފުޅު ބޮޑުބޭފުޅުވެ އެތެރޭސަރު މަޖިލީހުގެ މުޙައްމަދު ދީދީ އެވެ. މިހާ ކަނބަލު ހިތުގެ ބޮޑުކަމެއް (މައުމޫނު ހަރުގެ) ގައެވެ. ކުރިން ތަރުތީބުގެ ބަދަލުގައި މާލޭގެ ބޭފުޅުން ބޮޑުވެރިކަމެއްވެއެވެ. އޭރު ޚާޞް އިބްރާހީމް ދީދީ، މައުލޫ މުޙައްމަދު ހަސަން، އަދި ތުއްތު ކަނބަލު ދީދީ (ސ.ތ. މުޙައްމަދު ދީދީ) އެވެ. ސަރުކާރުތަކުގެ ގޮތުން ސ.ތ. މުޙައްމަދު ދީދީއަށް ދެއްވަން ޖަހަމަޖެހިއެވެ. މައިގެ މުޙައްމަދު ދީދީއާއި ހަސަން އަލީގެ އަތޮޅުތަކުން ސަރުކާރުގެ ގޮތުގައި ވަޒީރުގެ ކަނބަލު، އިސްޖަރު މޫސާފުޅު، ތުއްތު ކުދިން މޫސާ ކަނބަލު، ކުޑަދެއްކުރި ނަހަނާވެ ދޭސިމު، ކުރަ އަނބުރާގެ އާދަމްފުޅު، ހަމަޖެހިސްވިއެވެ.

ވަޒީރުއްދާހިލިއްޔާ އަތޮޅުތަކުގެ ވެރިއެއްކަމުގައި 30 ޖޫން 1944 ގައި ތިއްބެވި ރިޔާސީ ވަޒީރުއްދާހިލިއްޔާއަށް ހަމަޖެހިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ރިޔާސީގެ މަޤާމާއި ބައިވެރިވެ ނިކަމެތި ގަވާއިދު އުފެއްދި ރަސްމީ ކެބިނެޓް ގެކަން މިއުފެދުނު ތަބްރީޒު މަޖިލީހު އަމީނުއާއްމެގެ ވަޒީފާ ތަބްރީޒު ހިންގުމަށް 17 އޮގަސްޓް 1944 ގައެވެ. މަޖިލީހު

361

ބަނޑޭރިގައެވެ. ތަރްތީބު ކުރެއްވި ޖަލްސާއަށް އަލްޤާޟީ ޢަބްދުﷲ ފަހުމީ ދީދީ، ބަނޑާރަ ނައިބު އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ނަސީރު މަނިކު، ވަޑައިގަތެވެ. މަޙްކަމަތުލް އަމަންޢާއްމުގެ ވަކީލުން އަލްފާޟިލް ވުޒާރާގެ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ދީދީ، އަލްފާޟިލް އުސްތާޛުރީގެ ޖަސްޓިސްއެވެ. އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން ވަޑައިގަތީ އެންކްއެއްގޮތްމަތިންނެވެ. ތަރްތީބު އަދި އެއްސަލާމަތް ވަޒީރުންގެ ދުވުމަކަށް ކަމުގައި އަލްއަމީރު އަދި ކެޔޮކަށްކަށްބަޔާ ކަލާގެ ކަލޭގެފާނު، އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ޢަލީ ދީދީ (ފަހުން އަލްއަމީރު އިބްރާހީމް ފުރުތަމަދާ ކަލޭގެފާނު) ވަޑައިގަތެވެ. ތަރްތީބު ނިންމުމަކަށްފަހު ބަނޑާރަނައިބު ދައުލަތުގެ ފާރާތުން ޑޮކްޓަރު މަޖްލިސްގެ ޝަރުޢީއްޔާއަށް ހުށަހެޅުއްވިއެވެ. މަސްއަލައިގެ ބުނުމުއަށްގެ ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު، ޢަބްދުލްމަޖީދުގެ ޢަލީ ދީދީ، ތޮއްޑޫގެ ޢަލީ ދީދީ އަދި ކައްދޫފާނުގެ މުޙައްމަދު ސަޢީދުމެން ފެހިރަށުގެ އުނގަބަޑުފިޔަނރުގެ ބެހިޔަންގަނޑާ އަރުވާލުމަށެވެ. ދަނޑިވަޅާއި މިއަށް ތަބްޖީރުކޮށްފައި އަރުވާލުމަށެވެ.

މުޙައްމަދު ސަޢީދު　　　އާއި　　　މޫސާ ޢަލީ ދީދީ

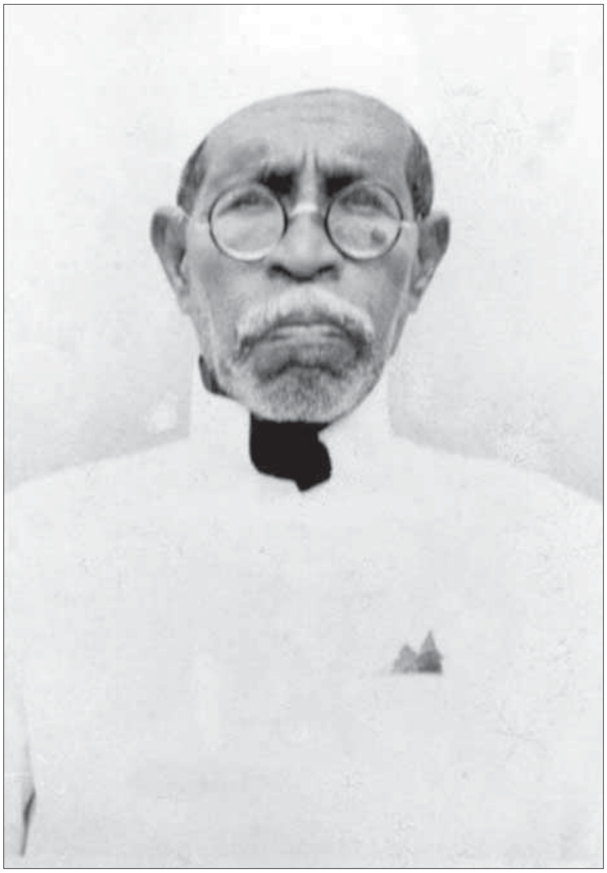

ސ. ހިތަދޫ އެތަރީދީގެ علي ديدي (عبدالله عفيف ގެ ބައްޕަ)

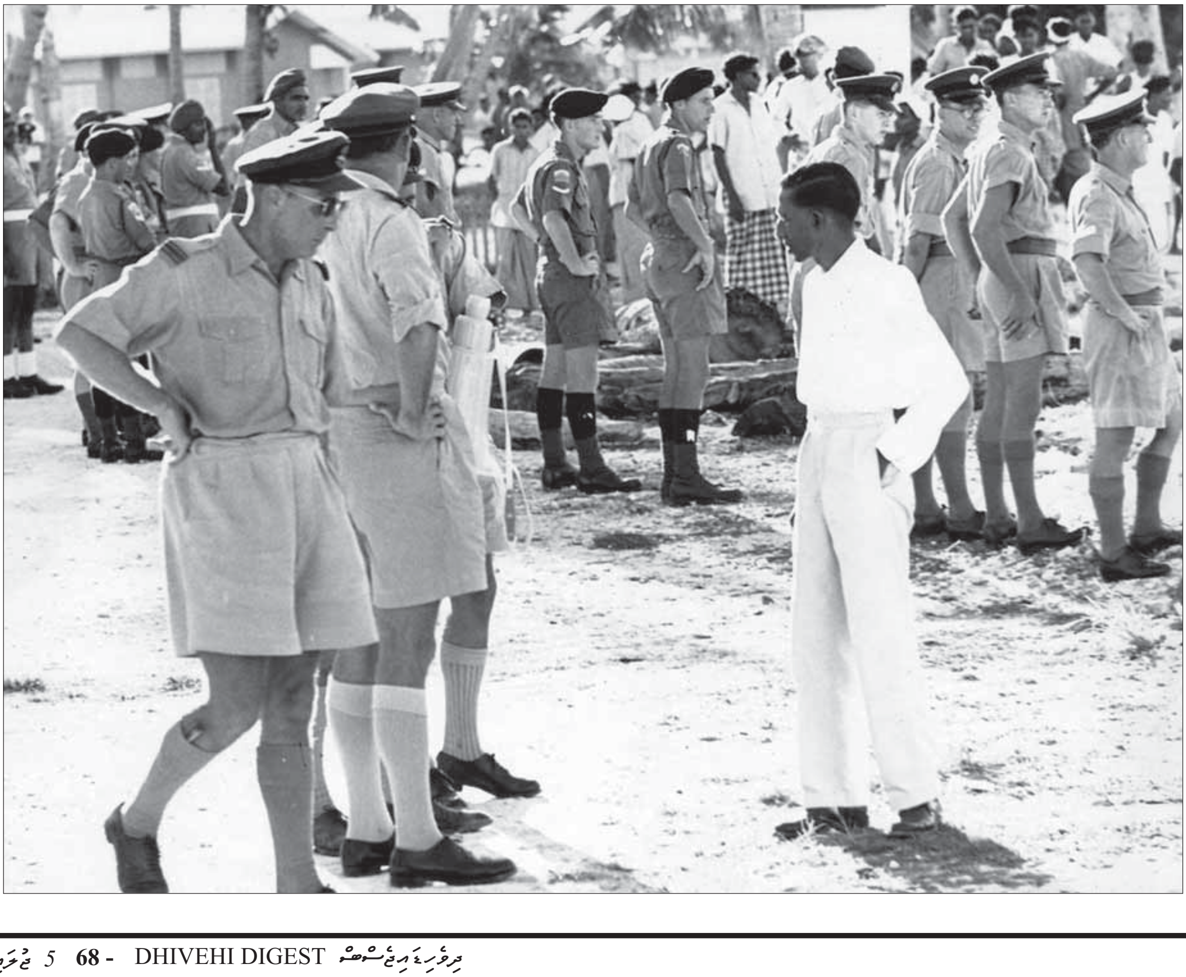

ފާހަގަކުރެވޭ

އައްޑުއަތޮޅަށް އުފަން ބައެއް ޚިދުމަތްތެރިން

8 މެއި 2016 ހޯމަ

އެތަންމިތާނަގައި އަޅުގަނޑު ދައްކާކޮށްގެން ގެންދިއުންތަކުގެ ތެރެއިން، މިއަދުވެސް މިއަތޮޅުގެ ހުނީ، އެއާނުލައި މިމަޖެއްލާ ހިނގާލައިގެން ވާނުލިއްބައްސުނުވެ. މިހެން ދަންނަވާއިރު މިލިސްޓުގެ ތައްޔާރުކުރީ ކޮންޖެހުނުއަސަރުތަކެއްވެސް އަޅުގަނޑެކަން ނުނަގައެވެ. އެނގޭކަމަކީ، މިލިސްޓުގެ ހިމެނޭ ބަޔަކު ކަމެއްކަމެވެ. އަދި ކުރިން ކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކެއް ނުހިމެނޭނެ. ވަރަށްބޮޑު އަދި މުހިއްމު ހަމަހަމަކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރިކަމެވެ. ކުރިބައިގައި މަސައްކަތްކުރި ވެރިމީހުންނެވެ. ހަދާކުރި ކަންތައްތަކެވެ. ހަރުދަނާ ކުރިޔަށްދާއިރު ކަންތައްތައް ކޮށްދިން. މިކަންތައްތައް ކުރެވުނު ދުވަހު ބޮޑު ބަޔަކު ފެނިގެންދިޔައެވެ. މިފަދަ އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގައި ވަނީ ކަމަކަށް މިހިސާބުން އަޅުގަނޑު މިކަމުގައި އާއިލާތަކާ އެކީގައެވެ. އަދި އެހެންވެސް އަންނިޔާތަކާ އެކީގައި ހަމަހަމަ ކުރިޔަށް ފަށައިގެން، ހަރުދަނާގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދަނީ، މިފަދަ ފުރުސަތު ދިނުމުގައެވެ. އަޅުގަނޑު ނުދަކާ ކުރިމަތިވެ، އަޅުގަނޑަށް މިގޮތުން ދިރިއުޅުން ދެއްވުނީއެވެ. އަދި އެއްކަލަކު ފެނުން އޮތްފެއްސެވެ.

އަދިން ބަޔަކު ކޮންމެ ގޮތަކުން އުޅުނުއްސަ ހިތްހަމަޖެހުން އަސްލު ކުރިއަށް ސަލާން ކަންތައް މިގޮތުން މިހެން ހިނގައި ހިތާނުން ކަމުގައެވެ. ދިރިހުރި ކަމުގެ ތެރޭގައި މިގޮތުން ބައްޕަ ފުރުސަތު ބޭއިލާ މިލަދުނަން ދިގުދެމިގެން އަދިސްފައިވެސް އޮތީއެވެ. އަދި އެވަރުގެ ކަންކަމުގެ މަސައްކަތުގެ ހުރި ފުރުސަތު ބޭއިލާއިން މިގޮތުން ކުރަމުންދާ ގެނދަވާއިވެސް ފެންނައެވެ. މިހެން ދަންނަވާއިރު ކުރީގެ ދިރިއުޅުމާ ދިރުން ގެރިއުޅުމަށް މިހާރު އަދިސްފައިވާ ބޭބަދަލުވާކަން ކުރީގެ އެއްފަހަރުކަމުގެ އެޓަވަރު މިހާރު ކުރެވިދާނެ ހާލުހާލަތުގައިވެސް އަޅުގަނޑަށް قبول ކުރަމެވެ.

- އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ދިރުމުގައި ކުރިމަތިވި ބާރުތަކެއް ވާހަކައެއް ބަޔާންކުރަމެވެ.
- މިދުވަހުގެ މިޒަރީ އެބަރަ ނިކުމެވުމަށް 20 ވަނަ ފެށުނީއެވެ.

01-9-99

ތިރީގައި މިވަނީ މުޖުތަމަޢުގައި ގިނަމީހުންނަށް ބޭނުންތެރި މަސައްކަތްތެރިކަމުގައި
އަރާތިއްބެވި އެދުވަސްވަރުގެ މީހުންގެ ލަޤަބާއި ގަދަރުތިބިގެން އުމުރު ހާދިކޮން،
ދުނިޔެދޫކޮށްލައްވާ ދިވެހިދަރިންނެވެ. މީސްމީހުންގެ އުމުރާއި މަރުވިތާރީހު
ސާފުނުވިދަސް މިމީހުންގެ ނަން އަދިވެސް މީހުންގެ ހަދާންތަކުން
ނުފިލައެވެ. މިއީ މިޤަރުނުގައި ދުނިޔެދޫކޮށްލައްވާ ފަންނާނުންނެވެ.

މިއީ ސ: މޫދަން ފިހާބޮޑުވެ ހިދުމުގެކަރުޒިއްވާ
މުހުންގެ ގެއަރިން ބާއާ

* ހާއްޞަ ދަނޑުވެރިން

1- ފަރާތުގެ މޫސާ
2- ހައްވާ ރަނދީގެ ރަލިމަނިކާ
3- މުހައްމަދުކަލޭގެ އަލިމަނިކުފާނު
4- ހަސަން ރަހާ
5- ދޮންކަލޭގެ ހުސައިން
6- ކައިދީގެ މަހަދު
7- ކެލެކުގެ އިބްރާހީމް
8- ދޮންމައިސާގެ އަހުމަދު
9- މަހުދޫބެއްޕާ
10- ފަންނައިރު އަހުމަދުދީދީ
11- މަރަދުބޭގެ އަހުމަދުދީދީ
12- އެކެރެގެބެއާގެ ބައްޕާ
13- އެކެބެއާގެ މޫސާ
14- ހިންނަވަރުގެ އިބްރާހީމް
15- ބޮޑުދޮންކަލޯ
16- ކަޅޭގެ މުހައްމަދު
17- ހައްވާދީދީގެ ކުދޫބެ މުހައްމަދު
18- އެކެބެއާގެ މުހައްމަދު
19- ސައިދުބެގެ އަހުމަދު
20- ސައިދުބެގެ ރަކިޒާމު
21- ހަސަންދީދީގެ އަހުމަދުދީދީ
22- ހަސަންދީދީގެ އިބުދީދީ
23- ދޮންބެއާގެ ހަސަންދީދީ
24- އިބްރާހީމް ދީދީ

* ދުނިޔަވީ ފަންނީ ޢިލްމުވެރިން

1- އެރެގެ ޢަބްދުﷲ ދީދީ
2- ދެނނާގެ އަހުމަދު މަނިކުފާނު
3- ޝައިޚުމަނިކު
4- އެރެގެ ޝައިޚު ދީދީ
5- އިބްރާހީމް ދީދީ
6- އަލިމަނިކުފާނު
7- ކުދުބެއްބަ
8- އެގެޢަބްދުﷲ ދީދީ
9- އިބްރާހީމް ދީދީ

* ހާޒިން ގެދުވަޖާމާއި ކިއްސަރުވަޒާމުގެ

1- އެކެބެއާ
2- އެކެބެއާގެ މޫސާ
3- އެކެބެއާގެ އައްޔާ
4- ދޮންމައިސާގެ ހަސަން
5- އެދީދީގެ އަހުމަދުދީދީ
6- ބޮންކަދުވާގެ އަހުމަދުދީދީ މަނިކުފާނު
7- ދޮންސޮދީގެ މުހައްމަދު މަނިކުފާނު
8- ރާގެ އިބުދީދީ
9- ކަންނައިރުބޭބެ
10- ގައުމުބައްޕާ
11- ފަންނައިރު އެކެކޮ
12- ބޮޑުނަބޭގެ އެކެކޮ
13- މުހައްމަދުކަލޭގެ އަލިމަނިކުފާނު

* މާލިމުން

1- އަލްމަރްޙޫމް ޙަސަން [illegible] ވަޙީދު
2- ބޮޑެއެރޭގެ މުޙައްމަދުދީދީ
3- [illegible] އިބްރާހީމްދީދީ
4- [illegible] [illegible]
5- [illegible] ޢަބްދުﷲދީދީ
6- ކަލުޢަބްދުﷲދީދީ
7- [illegible] މުޙައްމަދުދީދީ
8- [illegible] އަޙްމަދުދީދީ
9- އިބްރާހީމްދީދީގެ ޢަބްދުﷲދީދީ
10- އެދުރޭގެއަޙްމަދުދީދީ
11- [illegible]
12- އެރޭގެ ޙަސަންދީދީ

* ކަނބުރުވެރިން

1- އާމިނާބެގެ [illegible]
2- [illegible] އިބްރާހީމް [illegible] ([illegible])
3- [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] ([illegible])
4- [illegible] އިބްރާހީމް [illegible]
5- [illegible] ޢަބްދުﷲދީދީ
6- [illegible] މުޙައްމަދުދީދީ

* [illegible]

1- [illegible] ޙަސަންދީދީ
2- [illegible] އަޙްމަދުދީދީ
3- [illegible] [illegible]
4- [illegible] މުޙައްމަދުދީދީ
5- [illegible] ޢަބްދުﷲދީދީ
6- [illegible] މުޙައްމަދުދީދީ

* ދިވެހިބޭސްވެރިން

1- [illegible] [illegible]
2- [illegible] [illegible]
3- [illegible] [illegible]
4- [illegible] [illegible]
5- [illegible] [illegible]
6- [illegible] [illegible]
8- [illegible] [illegible]

* ނަކަތްތެރިން

1- [illegible] ޙަސަން [illegible]
2- [illegible] އިބްރާހީމް [illegible]
3- ޙަސަން [illegible] މުޙައްމަދު [illegible]
4- [illegible] [illegible]
5- [illegible] [illegible]
6- [illegible]
7- [illegible] އިބްރާހީމްދީދީ
8- [illegible] ޙަސަންދީދީ
9- [illegible] [illegible]

✱ ރާވެރިން

1- [illegible] ([illegible])
2- ޙުސެއިން ([illegible])
3- [illegible] [illegible]
4- [illegible] [illegible]
5- [illegible] ([illegible])
6- [illegible] [illegible] [illegible]
7- [illegible] [illegible]
8- [illegible] މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލުގެ
9- [illegible] ([illegible])
10- [illegible] [illegible]
11- ދޯންއަހްމަދު
12- ކަލޭގެ މުޙައްމަދު
13- [illegible] މުޙައްމަދު
14- އަލިބާ
15- [illegible]
16- [illegible] ([illegible])

✱ [illegible]

1- [illegible] [illegible]
2- [illegible] މަރްޔަމްދީދީ
3- [illegible] މަރްޔަމްދީދީ
4- [illegible] މަރްޔަމްދީދީ
5- [illegible]
6- [illegible] [illegible]
7- [illegible]
8- [illegible] [illegible]
9- އިސްމާޢީލުގެ މަރްޔަމް
10- ދޯންދީދީމަރްޔަމްދީދީ
11- އާމިނާދީދީ

✱ [illegible]

1- [illegible] [illegible]
2- [illegible]
3- [illegible]
4- [illegible]

✱ ފަނޑިތަވެރިން

1- އިބްރާހީމް [illegible] [illegible]
2- [illegible] އަހްމަދުދީދީ
3- [illegible]
4- [illegible]
5- [illegible] އިބްރާހީމް
6- [illegible]
7- [illegible] އަހްމަދުދީދީ
8- [illegible] ([illegible])
9- [illegible] ([illegible])
10- ފަނޑިތަ މުޙައްމަދު
11- [illegible] [illegible]
12- [illegible]
13- [illegible]
14- [illegible] މުޙައްމަދު
15- [illegible] މުޙައްމަދު
16- [illegible]
17- [illegible]
18- [illegible] [illegible]
19- [illegible] މުޙައްމަދު

* [illegible]

1- [illegible]
2- [illegible]
3- [illegible]
4- [illegible]
5- [illegible]
6- [illegible]
7- [illegible]
8- [illegible]
9- ފާތުމަތުދީދީ
10- [illegible]
11- [illegible]
12- ފާތުމަތުދީދީ

……

އިނގިރޭސިންގެ ލަޝްކަރުތައް އައްޑުއަތޮޅުގައި ތިބުމަކީ ދިވެހިތާރީޚުގެ ވަކިބާބެއް

[illegible] އިނގިރޭސި އޮފިސަރަކު އަތޮޅުވެރި صالح علي ديدي އާ ސަލާމްކުރައްވާ މަންޒަރު. އެންމެވާތްފަރާތުން [illegible] ވާރުގޭ
މޫސާ ލުތުފީ (ގެވަޖެހިގެ މޫސާދީދީ)

[illegible]

1- [illegible] 84 އަހަރު، [illegible] 1954 [illegible]

2- [illegible] (ޝައިޚް ޙުސައިން ޝަރަފުއްދީން) 74 އަހަރު. އަވަހާރަވީ 1949 ވަނަ އަހަރު. ޤުރުއާން [illegible]

3- [illegible] 78 އަހަރު، އަވަހާރަވީ 1947ގައި [illegible]

4- [illegible] 88 އަހަރު އަވަހާރަވީ 1940 ވަނަ އަހަރު. [illegible]

5- [illegible] 100 އަހަރު. [illegible] އަވަހާރަވީ 1948 ވަނަ އަހަރު [illegible]

6- [illegible] 86 އަހަރު [illegible] 1950 [illegible]

7- [illegible] 82 އަހަރު އަވަހާރަވީ 1956 ވަނަ އަހަރު [illegible]

8- ދޮންދިދީގެ މޫސާދިދީގެ ހަސަންދިދި (ހަސަންމޫސާދިދި) 87 އަހަރު އުމުރު އަވަހާރަވީ 1976 ވަނައަހަރު
ބޭސްކުރެއްވުމަށް ، ފެންގަޑުދުން ވިއްސާރަވެރިކަން ، ހިފުން ކަރުވަދުވަނީ ގައި ދިގުމުއްދަތެއްވަން ކަތީބުކަން
ހިދުމަތް މުކައްލަފު ހިންގެވި.

9- މޫސާފު މުބާރިޒު (މާމުޖޭބައިގެ މޫސާމަނިކު) 61 އަހަރު އުމުރު ނިޔާވީ 1979ވަނައަހަރު ހިދުމަތްދިނުން،
އަރަބިބަސް ،ދީނީއިލްމު އަދިއާލާ ދީނުފަރާތު ފުރިހަމަ .އިލްމުވެރި ވެރިކަމާ ޤާޟީ ބަޔާން.

10- މާމިދުން އިބްރާހީމްމަނިކު (މާމުޖޭބައިގެ އިބްރާހީމްމަނިކު) 86އަހަރު އުމުރު ނިޔާވީ 1986 ވަނައަހަރު .
މާމިދުނުން ، ކަތީބުކަން، ކަނޑުހުގެ ވެރިކަން، ފެށޭއިރުން ޤާއިމުވުން ހިދުމަތްދިނުން، މީހުންގެ ވެރިކަމާ ފޮނުވި
އެފުރުޞަތު ވެރިކަމުގައި ވަޒީފާ ވެރިކަމާއި.

11- ވެއްޓެގެ އިބްރާހީމް ދީދީ 80 އަހަރު އުމުރު ނިޔާވީ 1988 ވަނައަހަރު ނާއިބުކަން، ކަތީބުކަން، އަރަބިބަހާއި،
ފިޤުހުއިލްމު ހިދުމަތް ދިނުން (ދީނީ ނަސޭހަތު ދިނުން) މީހުން ވަރަ ވެރިކަމާ ދީނީ އިލްމުވެރިއެއް.

12- ގަނޑުވަރު އިބްރާހީމް 88އަހަރު އުމުރު ނިޔާވީ 1960 ވަނައަހަރު ނާއިބުކަން، މުސްކުޅި މުދިމުކަން، ކުރިންނަން
ހިދުމަތްދިނުން، ވެރިކަމާ ޤާޟީ ބަޔާން. މީހުންގެ ދަރިވަރުން ފުރިހަމަކުރުން މުޢައްލިމު ހަރުކަތް ބަޔާން.

13- ޝަމްސު ގަނޑުވަރު އިބްރާހީމްދީދީ 86އަހަރު އަވަހާރަވީ 1970 ވަނައަހަރު ކަތީބުކަން، ދިގުމުއްދަތެއްގައި
ކުރިންނަން ހިދުމަތްދިނުން. މީހުން ވަރަށް ގިނަ ފުރުޞަތު ބަޔާން.

14- ގަނޑުވަރު މޫސާދީދީ 80 އަހަރު އަވަހާރަވީ 1990 ވަނައަހަރު މުދިމުގެ ހަތަރުވަނަ ކުރިންނަން ހިދުމަތް
ދީގެ ، ކަތީބުކަން ކުރައްވާ ، ވިއްސާރަ ކުރައްވާ، އަދިއާލާސަރުކާރު ދީގެ، އަދިއާލާ މުދިމުކަމުގެ އެޅުވުނު
ދީގެ. މީހުން ގިނަކުރި އިލްމުވެރިއެއް.

15- ދޮންކަލޭގެ އިބްރާهيمُދީދީ ގޮތުގައިމަށް 90 އަހަރު އަވަހާރަވީ 1964 ވަނައަހަރު ކަތީބުކަން، މުދިމުކަން
ހުކުރުކުރުން، ދީނީހިދުމަތްކުރުން، ވިއްސާރަކުރުން، އަދިއާލާ 3 އެޅުވުނުދީގެ ވަރަށްގިނަ މީހުންގެ ދަރިވަރުން
އާދޭހުގެ އަދި ފިޤުހުއިލްމު އާދޭހުގެ ވެރިކަމާ ބަޔާން.

16- އިބްރާހީމް ހަސަންދީގެ އިބްރާހީމްދީދީ ގޮތުގައިމަށް 78 އަހަރު އަވަހާރަވީ 1990ވަނައަހަރު ކަތީބުކަން އަދިއާލާ
އެޅުވުނުގެ މުދިމުކަން އަދިއާލާ ދީނީފަރާތު މުކައްލަފުކުރުން. ވިއްސާރަކުރުން. ގިނަމީހުންނަށް ބޮޑުން ފުރިހަމަދިނުން.
ގުޅިގެން ބަޔާން.

17- ހަސަންދީދީގެ އިބްރާހީމް ގޮތުގައިމަށް 105 އަހަރު އަވަހާރަވީ 1970 ވަނައަހަރު ވަރަށްގިނަ ރަށްގަނޑު އިންދީ
ރަށްގަނޑު ވެރިޔާ ދީނީފަރާތު މުކައްލަފުކުރު ރަށުގެ އެންމެހާ ބޮޑުވެރިޔާ.

18- ޙައްވާ ފާނާ ހިތަދޫގެ (ދޮންބޭބެއާ) ގާތްގަޑަކަށް 98 އަހަރު 1980 ވަނައަހަރު ނިޔާވީ
ދާދިފަހުން، ޒައުގީ ޝިޢުރުތައް، ދިރުވައިލި މަޖިލިސްތަކުގައި މީހުންގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި ލިބުނު ބޭކަލެއް.

19- ޢަބްދުލް މަޖީދު ސަޢީދު (ސޮއެލީދިނުމުގެ ނަމުގައި) ގާތްގަޑަކަށް 68 އަހަރު ނިޔާވީ 1990ވަނައަހަރު
ހާރުގައި ، ކަނބަލުންގެ ތެރޭގައި މީސްމީޑިއާގެ މަޖިލިސްތަކުގައި ކުރިއަރާފައިވާ ފަރާތަކީ ދިރުމުގެ ގޮތުގައި
ލިބުނު ބޭކަލެއް.

20- ކާނީ ބޭއްބެ ދިޔަމިގިލީ ގާތްގަޑަކަށް 80 އަހަރު ނިޔާވީ 1971 ވަނައަހަރު ދުނިޔޭގެ ފާރިގެއްވި
ކުރިމަތިން އަކުރުތަކުން ދިރުވައިލި ދިވެހިބަހުގެ ވަގުތުތަކުގައި މަޖިލީހުގެ ބެލުމަށް ލިބުނުގޮތް ބޭކަލެއް.

21- ހަސަނާ ޢަބްދުﷲ ގާތްގަޑަކަށް 67 އަހަރު ނިޔާވީ 1998 ގައި ބޮޑުފަތުރުގެ ވެރިއެއް އަޑުއެހު 3ވަނަ
އަހަރުގެ ދުވަސް އަޑުއެހުމުގެ ދިރުވައިލި މަޖިލިސްތަކުގައި ، ކަމުގައިމީހުން އަދިވެރިކަން ފެންވަރު މީހުން ގޮތުގައި
ކުރިބޭކަލެއް.

22- ދިވެހިބަސް ދިރުވައިލި ގާތްގަޑަކަށް 110 އަހަރު ނިޔާވީ 1970 ވަނައަހަރު ދެވަނަބަޔަށް ރަށުގެ ފެނުވެރިކަން
ކުރުމުގައި މަޝްހޫރު ބޭކަލެއް. އެގޮ އިސްރާރު ކުރިމީހުން ފޮރުން ހާރަގައި ދަމުގެ .

23- ކުރުވާގެ އަލިގަނޑުދޫ ގާތްގަޑަކަށް 84 އަހަރު ނިޔާވީ 1950ވަނައަހަރު ދިވެހިބަހަށް މަޝްހޫރު އަދި
ހާސްކަން ލިބިގެންވާ ފުރުޅުދެއްވި ބޭކަލުންނެއް.

24- ސަލީމާގެ ރަށުމީހާ ގާތްގަޑަކަށް 82 އަހަރު ނިޔާވީ 1970 ވަނައަހަރު ދިވެހިބަސް ބޮޑުބަސް
ހެވިއްޖެން ފުރިހަމަކޮށް މީހުންގެ ގޮތުގައި އަށްވަރު ލިބިގެން ބޭކަލެއް.

25- ޙައްވާފުޅުގެ އަލީ މަނިކުފާނު ގާތްގަޑަކަށް 90 އަހަރު ނިޔާވީ 1981ވަނައަހަރު ފުރުޅުން ދިވެހިބަސްކުރުން
ކުރިމީހުން އަދިމަތިއުނިކަން ކުރިހިނގުން މީހުންގެ އަށްވަރު ލިބިގެން ބޭކަލުންނެއް.

26- ދިހާރުގެ އަލިމަތިމަނިކުފާނު (ދިހާރުގެ ދައްތަ) ގާތްގަޑަކަށް 105 އަހަރު ނިޔާވީ 1990 ވަނައަހަރު
ފުރުޅުން ދިވެހިބަސްކުރުން ކުރިމީހުން ދިގުމުއްދަތުގެކުން ހާރަގައި ދިރުން، މަސައްކަތް އަދިކުރެވިގެން މީހުންނަށް
ބޭނުންވެރި ބޭކަލުންނެއް.

27- ކަމަބޭގެ ދިހާރު 86 އަހަރު ނިޔާވީ 1990 ވަނައަހަރު ފުރުޅުން ހުރުމުގައި ، ދިވެހިބަސްކުރާގޮތް މަޝްހޫރު
ބޭކަލުންނެއް.

28- ދިހާރުގެ ދައްތައާ މަރިޔަމް މަނިކުފާނު ގާތްގަޑަކަށް 61 އަހަރު ނިޔާވީ 1993 ވަނައަހަރު ފުރުޅުން
ދިވެހިބަސްކުރުން ކުރިހިނގުން، މީހުންގެ ގޮތުގައި ހާރަގައި ބޭނުންވެރި ބޭކަލުންނެއް.

އައްޑު އަތޮޅު ގަން ނުވަތަ މިހާރު ސ. ފޭދޫގައި މުޤީމުންގެ ތެރޭގައި
ނިޔާވެފައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

1- އަލްމަރްޙޫމް އަބްދުﷲ ޙަސަނުފުޅު (ކަލޯބެ ދޮންބެރާ) ގާތްގަނޑަކަށް 89 އަހަރު ވީ [illegible] 8 އަހަރުން ފެށިގެން ނިޔާވާންދެން [illegible] [illegible] ގަން [illegible] [illegible]. [illegible]. ނިޔާވީ 1965 ވަނައަހަރުއެވެ.

2- އަލްމަރްޙޫމް ބޮޑުގެ މުޙައްމަދު ޙަސަނުފުޅު 105 އަހަރު ނިޔާވީ 1982 ވަނައަހަރު [illegible] [illegible] [illegible] ކުރައްވާ ، އަތޮޅުން ނާއިބުކަން ، ރައީސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible].

3- އަލްމަރްޙޫމް [illegible] [illegible] ގާތްގަނޑަކަށް 68 އަހަރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

4- އަލްމަރްޙޫމް [illegible] (ކަލޯބެ [illegible]) ގާތްގަނޑަކަށް 103 އަހަރު ނިޔާވީ 1967 ވަނައަހަރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

5- އަލްމަރްޙޫމް [illegible] [illegible] [illegible] 4 [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ނިޔާވީ 1943 ވަނައަހަރު [illegible] [illegible].

6- އަލްމަރްޙޫމް [illegible] [illegible] [illegible] ގާތްގަނޑަކަށް 69 އަހަރު ނިޔާވީ 1996 ވަނައަހަރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

7- [illegible] 36 [illegible] 1987 [illegible]

8- [illegible] 12 [illegible]

އައްޑުއަތޮޅު ގަމުގެ އެއަރޕޯޓް

ތިރީގައިމިވަނީ [illegible] ބޭރު [illegible]
[illegible] މިއީ ސ. މީދޫ [illegible]
[illegible]
[illegible]

1- މީދޫ ނާއިބުގެ އައްޝައިޚު އަހްމަދުދީދީ ދީނީ އިލްމުވެރިއެއް [illegible] ބޭފުޅެއް.

2- އައްޝައިޚު [illegible] ([illegible]) ދީނީ އިލްމުވެރިއެއް [illegible] ބޭފުޅެއް.

3- އައްޝައިޚު [illegible] ([illegible]) [illegible]

4- އައްޝައިޚު [illegible] ([illegible]) [illegible]

5- އައްޝައިޚު [illegible] ([illegible]) [illegible]

6- [illegible] އައްޝައިޚު ޢަބްދުﷲ [illegible]

7- ސ. މީދޫގެ [illegible] އައްޝައިޚު [illegible] ([illegible]) [illegible] 1321 [illegible]

8- [illegible] އިސްމާޢީލް [illegible] (ސ. މީދޫ [illegible]) [illegible] 1334 [illegible].

9- [illegible] ([illegible]) [illegible] ﷲ [illegible] 1334 [illegible]

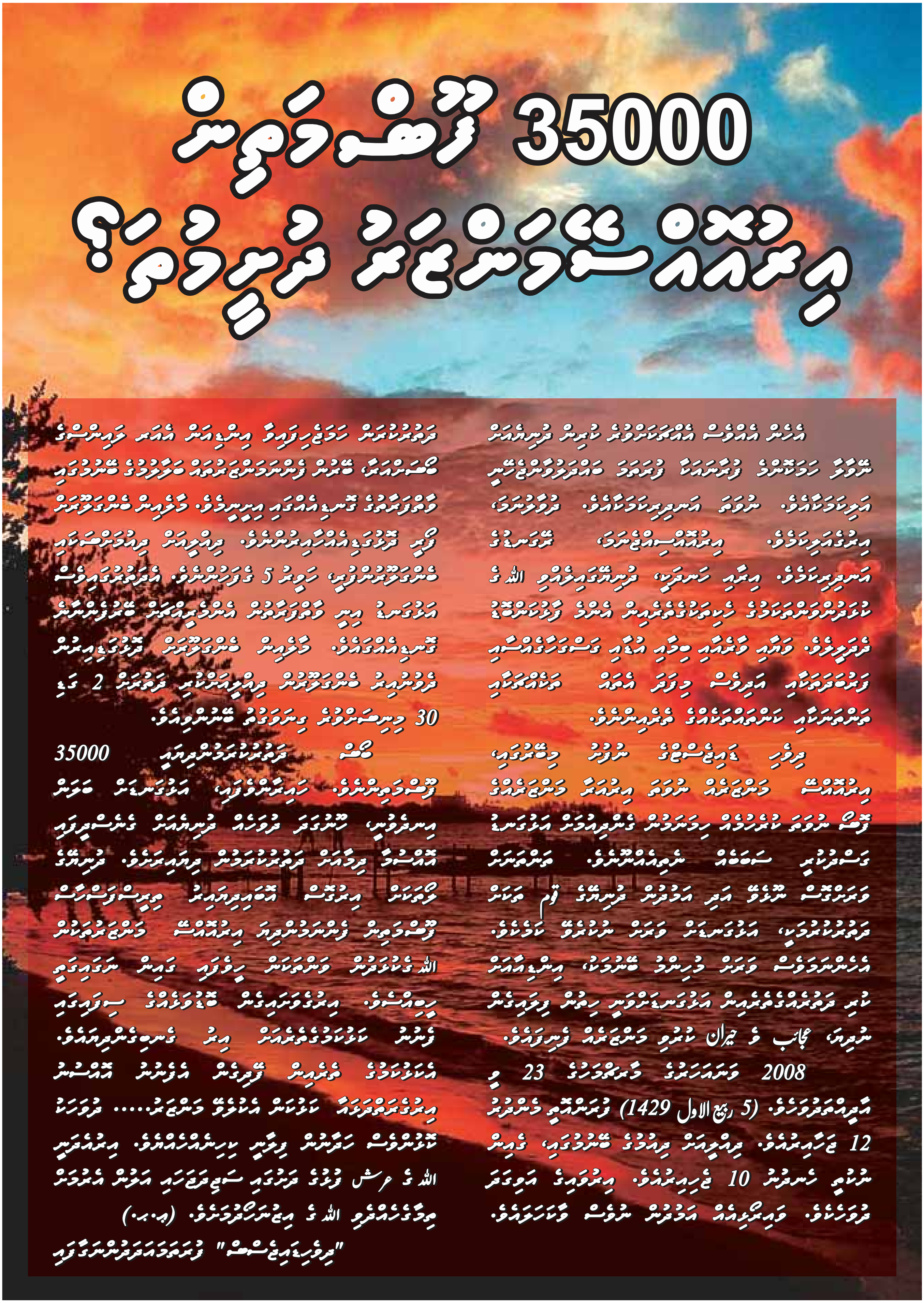

35000 ފޫޓްމަތިން އިރުއޮއްސޭތަން ދުށީމަ؟

އެހެން އެއްވެސް އެއްޗަކަށްވުރެ ކުރިން ދުނިޔެއަށް [illegible] [illegible] ފުރާނައަކާ ބައްދަލުވާންޖެހޭނީ އަލިކަމަކާއެވެ. ނުވަތަ އަނދިރިކަމަކާއެވެ. ދުވާލުނަމަ، އިރުގެއަލިކަމެވެ. އިރުއޮއްސިއްޖެނަމަ، ރޭގަނޑުގެ އަނދިރިކަމެވެ. އިންސާނާ ހަނދާނީ، [illegible] الله ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] ނުދިޔަ، عجائب ވެ حيران ކުރުވި މަންޒަރެއް ފެނިފައެވެ.

2008 ވަނައަހަރުގެ މާރޗްމަހުގެ 23 ވީ އާދީއްތަދުވަހެވެ. (5 ربيع الاول 1429) [illegible] [illegible] 12 ޖަހާއިރުއެވެ. ދިއްލީއަށް ދިއުމުގެ ބޯޓުގައި، [illegible] [illegible] [illegible] 10 ޖަހައިރުއެވެ. އިންޑިޔާގެ އަލިގަދަ ދުވަހެކެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ދަތުރުކުރަން ހަމަޖެހިފައިވާ އިންޑިއަން އެއަރ ލައިންސްގެ ބޯއިންގ، ބޭރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 5 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިއްލީއަށް ކުރާ ދަތުރަކީ 2 ގަޑި 30 މިނިޓް [illegible] ބޭނުންވީއެވެ.

ބޯޓު ދަތުރުކުރަމުންދިޔައީ 35000 ފޫޓުމަތިންނެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފޫޓުމަތިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] الله ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]...... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] الله ގެ عرش [illegible] ދަށުގައި ސަޖިދަކޮށް [illegible] [illegible] [illegible] الله ގެ [illegible]. (އ.ބ.ނ.)

"ދިވެހި ޑައިޖެސްޓް" ފުރަތަމަ އަދަދުން ނަގާފައި

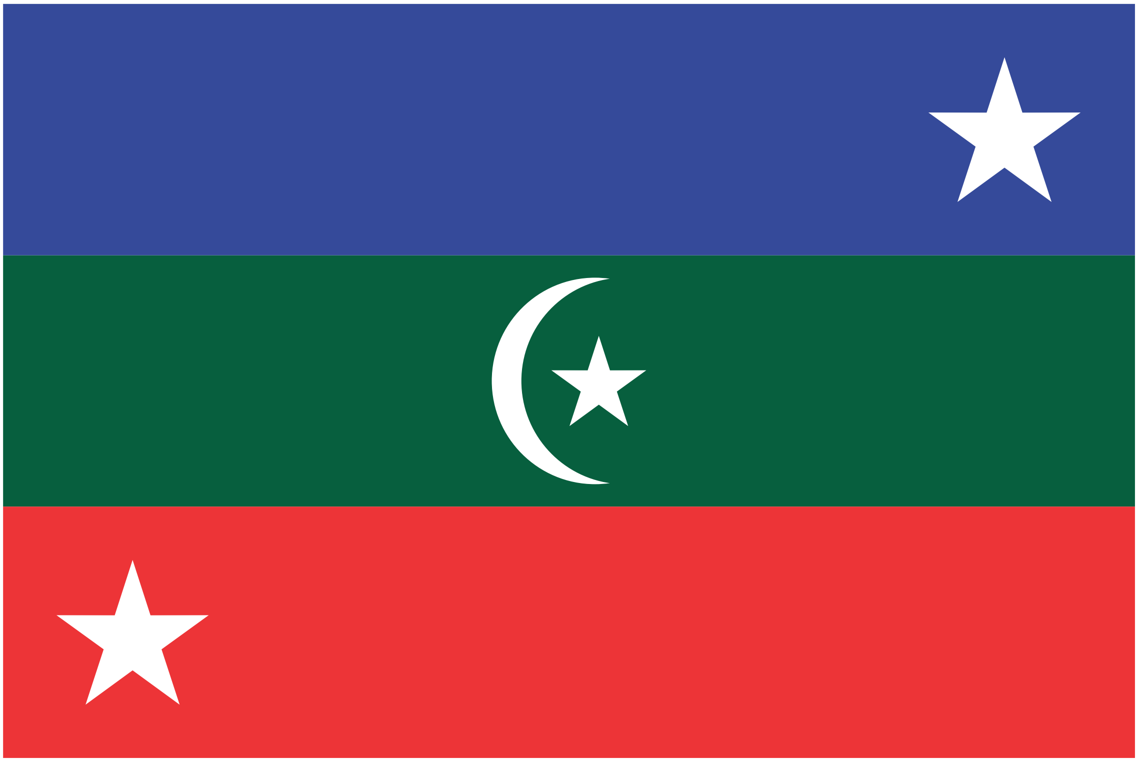

އައްޑޫގައި ޢަފީފު ހަދައިގެން އުޅުނު ވެރިކަމުގެ ދިދަ

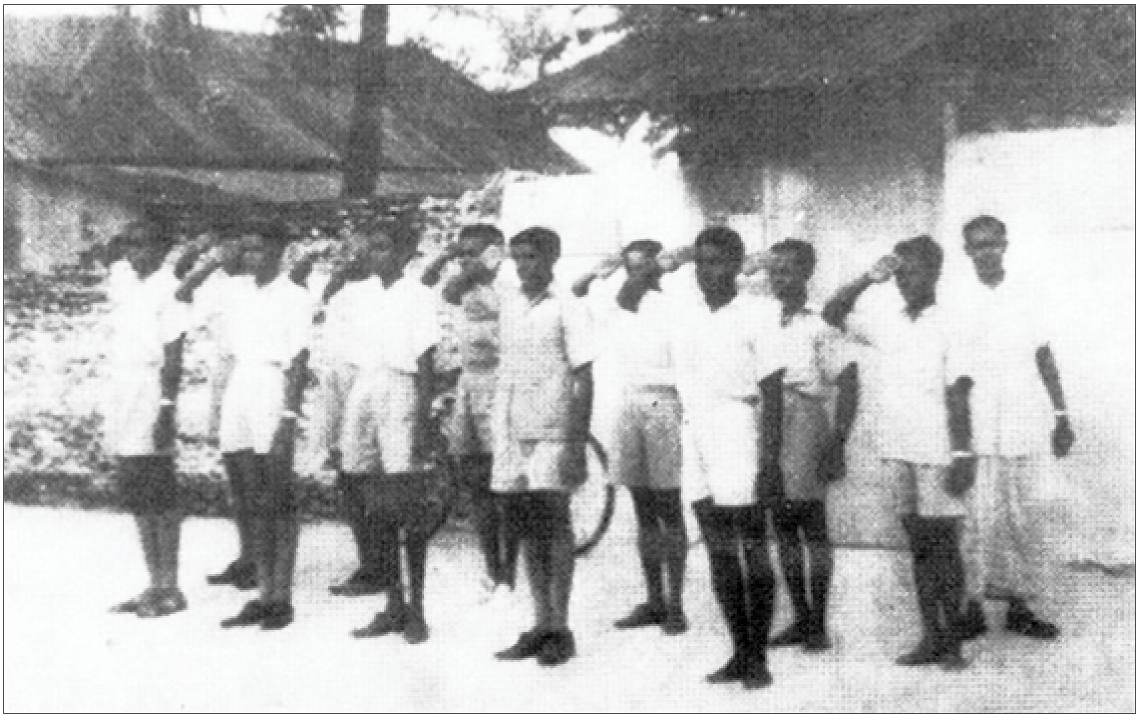

އައްޑޫގައި ޢަފީފު ހިންގިވެރިކަމުގެ ސިފައިން

މިއީ، 7 ޖަނަވަރީ 2014 އާދިއްތަ ދުވަހު މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެންޑް ސްޕޯޓްސްގައި
ރަޖިސްޓަރީ ކޮށްފައިވާ މަޖައްލާއެއް - ނަމްބަރީ 1059 - ނުކުންނާނީ މަހަކު 2 ފަހަރު -
އަގަކީ -/50 - ފުއަރަގެއަގަކީ -/30 ރ - އައުއަދަދު ނުކުންނަންދެން، ނުކުތްއަދަދުވިއްކާނީ
ފުއަރަގެއަގަށް - 11 އާއި 12 ގެ އަގަކީ -/150 ރ. ފުއަރަގެއަގަކީ ޖޯޑެއް -/100 ރ.

dhivehidigest@novelty.com.mv

ދިވެހި ޑައިޖެސްޓް 68

DHIVEHI DIGEST

D 55 - 04 04 2 0 1 6